7/7/1982

S1301A

DECURIÆ ANNORUM TERTIÆ MISCELLANEORUM MEDICO-PHYSICORUM *Sive* EPHEMERIDUM GERMANICARUM

ANNUS PRIMUS.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

CÆSAREO LEOPOLDINA
NAT URÆ
CURIOSORUM ACADEMIA
Ephemeridum Physico-Medicarum
Decadis III,
ANNUS I.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
GERMANICARUM
ACADEMIÆ
CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
NATURÆ - CURIOSORUM

DECURIÆ III.

ANNUS PRIMUS,

Anni M. DC. XCIV.

Continens

Celeberrimorum Virorum

Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germania & extra eam

OBSERVATIONES

MEDICO-PHYSICO-CHYMICO-ASTRONOMICAS

Cum

APPENDICE

ET PRIVILEGIO SAC. CÆS. MAJESTATIS.

Sumtibus Academiæ,

Lipſiæ apud Thomam Fritſchium

Et

Francofurti apud Joh. Philippum Andream.

Typis *Hæredum Andreæ Knorzii.*

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

SACRATISSIMO

INVICTISSIMOQUE

ROMANORUM IMPERATORI LEOPOLDO,

SEMPER AUGUSTO

GERMANIÆ, HUNGARIÆ,

BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ,

SLAVONIÆ, BULGARIÆ, BOSNIÆ, SERVIÆ,

Et

RASCIÆ

REGI,

AU-

AUSTRIÆ SUPREMO DUCI,

DUCI BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ, LUCELBURGI, STYRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLÆ, WIRTEMBERGÆ

ET

UTRIUSQUE SILESIÆ,

PRINCIPI SVEVIÆ,

MARCHIONI S. R. IMP. BURGOVIÆ, MORAVIÆ

ET

LUSATIÆ,

PRINCIPALI COMITI HABSBURGI,

PFIRETARUM, KYBURGI

ET

GORITIÆ,

LANDGRAVIO ALSATIÆ,

DOMINO VENEDORUM MARCHIÆ, PORTENAVIÆ

ET

SALINARUM,

PIO, JUSTO, FELICI,

PATRI PATRIÆ,

ADSERTORI LIBERTATIS PUBLICÆ

FORTISSIMO

ATQUE

CLEMENTISSIMO

D. D. D.

DEVOTISSIMA NUMINI MAJESTATIQUE

EJUS

ACADEMIA LEOPOLDINA.

MAJE-

MAJESTATI TUÆ, AUGUSTISSIME IMPERATOR, quoniam primum ſuæ lucis exortum debet Academia noſtra, ſperat EIDEM cetera quoque omnia, quæ hactenus ſucceſſere, & in poſterum futura ſunt, incrementa poſſe deberi. Quod enim non ſine aliqua doctiorum approbatione operæ noſtræ binas jam annorum decadas feliciter expleverint, id à TUÆ MAJESTATIS habemus Tutela, qua & SACRATISSIMO NOMINI TUO nos aſſerui-

ſti, & Sereno jam ſæpius Vultu, Gratiaq; cumulatisſima teſtatus es, neque labores TIBI noſtros, nec ſtudia improbari. Ea namque eſt Munificentiæ TUÆ, Bonitatisque Exuperantia, qua vegetari recrearique, quicquid in Orbe Imperii ingeniorum eſt, non ignorat, niſi qui ignarus eſt omnium. Arundines, quamvis in palude prognatas, non tamen ſine imbre adoleſcere videmus; ſic quamvis fecunda ſit admodum præ ceteris regionibus, & ferax optimarum artium ac doctrinæ Germania noſtra, absque TUÆ tamen benignitatis rore eſſet, nihil valde lætum ſurgeret. Echinos marinos ſævitia maris abriperet, niſi lapillorum, quibus correptis operiuntur, pondus ſtabiliret. Et nos jam crebri tempeſtatum bellicarum & publicæ calamitatis inſultus, una cum conatibus noſtris peſſum dediſſent penitus, niſi TUÆ conſtantis perpetuæque in nos Gratiæ firmaſſet anchora, & in tuto collocaſſet. Igitur quoniam ingenui animi eſt, cui plurimum debeas, eidem plurimum velle debere, factum inde, ut ſingula hactenus Ephemeridum noſtrarum volumina, AUGUSTISSIMI NOMINIS TUI inſcriptione præmunita in publicam prodierint; cujus propterea inſtituti rationem, quæ tam auſpicata commodis noſtris fuit, nunc ubi novum decennium condimus, nequaquam temere mutandum exiſtimavimus. Niſi enim Tantæ Benignitatis illecebris excitaremur, omni prorſus ſenſu carere poſſemus videri, & niſi devotarum

rum TIBI mentium teſtimonium continuo referremus, commiſſi cujusdam ſacrilegii religione obſtringeremur. Debitum certe ſemper conaturi ſumus exſolvere, quia nunquam poterimus implere, & TUA Protectione ſervati porro ſingularem TUI Animi erga artis noſtræ ſtudia propenſionem duraturis in ſecula monumentis celebrabimus. Sit modo TUÆ Virtuti Probitatique, quem longiſſimum habet vita, progreſſus, & ſperabimus, TE donante, Pace terris reddita, feliciſſimam protinus rerum afflictarum converſionem. Non poteſt ſeſe heic continere animus futurorum plenus, quin ſacro quodam impetu abreptus, & afflatus Diviniore Spiritu, ſtili ſolutioris habenas repente adſtringat in numeros, o utinam eventu ſperato mox ſignandos!

Tandem ades, o noſtris Pax optatiſſima votis,
Perpetuoque animos faciles conjungito nexu.
Diva parens Pacis, rerum Concordia cuſtos,
Divorumque hominumque & ſola & vera voluptas,
Te ſine ſidereo nullum decus eſſet olympo,
Inque informe chaos moles reſoluta periret,
Quam toti permiſta & circumfuſa coherces.
Submittit pictos flores tibi Dædala tellus,
Et liquidum volucres concentibus aëra mulcent.
Te ſine nulla foret formoſi gratia veris,
Nec gelidas hiemes genitabilis aura Favoni
Solveret, aut rutilans maturis ſolibus æſtas,
Tempora pomorum felicia duceret auctu.
Per te parva ſuis olim progreſſibus uſa
In famæ meritum & rerum faſtigia ſurgunt.

 Igno-

Ignorant fluere ac retro ſublapſa referri,
Quæ complexa ſemel tua, glutine, vincula firmant.
Tu potes incubitu morbis jucunda mederi,
Diva, tuo, dextraque immane obducere vulnus,
Quod noſtræ inflixit gens infenſiſſima genti.
Sollicitum una potes depellere corde timorem,
Votaque noſtri animi nexu firmare tenaci.
Et jam multa Spei certæ ſolatia fulgent.
Ipſe LEOPOLDUS, *quo non pacatior unquam,*
Sacras Imperii Princeps direxit habenas,
Ad veniam pronus Pacis plantabit olivam,
Abſtineat turbis modo, quæ ſanctiſſima gaudet,
Fœdera disjicere & placidam violare quietem,
Ditis progenies, dominandi inſana libido,
Sulfureis corda incendens mortalia tædis,
Luridaque horrificis libans aconita rubetis.
Tum ſolio inſurgens Regum Mitiſſimus alto,
Magno Patre ſatus, ſed ſpe jam præpete major,
Divum Deliciæ atque hominum, JOSEPHUS, avitis
Succreſcens Palmis, Cœlo demiſſa propago
Tempora mox cupido felicia dividet orbi.
Sic per Idumæos dabitur penetrare receſſus,
Sic Libycas terrere armis concordibus arces,
Biſtoniosque ſacra portus invadere claſſe,
Et Muhamedanis aquilas reſtringere muris.
Fallimur? an felix oſtentant omnia ſeclum?
In terrasque parat, ſtellis Aſtraea relictis,
Antiquam in patriam ſedes notasque reverti,
Et ſecum trahere Oceanum, Thaſſumque bonorum.
Scilicet AUGUSTI mens dudum impleta tropæis
Præmia Tantorum ducet ſatis ampla Laborum,
Compoſuiſſe animos ſtudia in contraria ſciſſos,
Inque unum, ſenſus varios adducere, pectus.
Usque adeo ſceleratus erit, tam perdita quisquis

Con-

Conſilia & furias animo verſabit agreſti,
Ut belli æternos faciat ducatque furores,
Et luctum fuerit, cædem, fraudemque, pavoremque,
Horrificas viſu formas, complexus amore.
Hæc igitur ceſſet tandem ut teterrima peſtis,
Summe DEUS, *mentes potioribus imbue quæſo*
Conſiliis. Ex TE procedens lenior AURA
Illapſa in molles ſedet fera corda medullas,
Et belli, inviſum ſuperis exturbet, amorem.
Tuque adeo, Pie SERVATOR, qui Pace juvare
Mortales potes æterna, Legemque tuliſti
Paciferam, armipotens pariter, ſponſorque quietis,
Adſis, & monſtrum ferro, flamma, impete graſſans
Aggredere, & duris Victor conſtringe catenis
Conjectum in tenebras, ubi tetri carceris illud
Necquidquam frendens minitansque coherceat horror.
Sic vivat vigeatque diu LEOPOLDUS, *& aucto*
Terrarum Imperio, ſerus decedat Olympi
Hoſpes, & inſtantis producat ſtamina ſecli;
JOSEPHUSque *bono noſtro prognatus avitas*
Efferat Auguſto capite, illuſtretque coronas,
Pacatumque regat Patriis Virtutibus Orbem.

CATALOGUS

Cæſareo-Leopoldinæ Academiæ Naturæ Curioſorum Collegarum omnium, cum Nominibus, Agnominibus, Officiis, tempore receptionis & Mortis.

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
1.	Dn. Dr. Joh. Laurent: Bauſch, Svinf. Acad. N. C. Fundator & Præſes I.	Jaſon.	Phyſ. Svinf.	1652.	1665. 17. Nov.
2.	Dn Dr Joh. Mich. Fehr, Kittinga Francus, A. N. C. Præſes II.	Argonauta.	Phyſ. Svinf.	— —	1688. 15. Nov.
3.	Dn Dr. Georg. Balth. Metzger, Svinf.	Americus.	P. P. Tubing.	— —	1687. 9. Oct.
4.	Dn. Dr. Georg. Balth Wolfart, Svinf.	Alceus.	Pract. Svinf	— —	1674. 31. Jan.
5.	Dn Dr Chriſtoph. Keiling, Isleb.	Æſon I.	Phyſ ibid.	— —	1658.
6.	Dn. Dn Valent. Andreas Möllenbrock Erffurt.	Pegaſus. I.	P. P. ibid.	— —	1672.
7.	Dn Dr Gregorius Horſtius, Vlm.	— —	Phyſ ibid.	— —	1661. 31. Maji
8.	Dn Dr. Joh Pfautz, Vlm.	— —	Med ibid.	— —	1674. 23. Maji
9.	Dn Dr. Conrad. Theod. Lüncker, Marpurg	— —	P. P. ibid.	— —	1661.
10.	Dn. D David Wilhelmi, Baccharac.	— —	Pract Bern.	— —	
11.	Dn *Dr* Andr. Wolffius, Jenenſ.	— —	Phyſ. Smalc	1653	1661. 12 Maji
12.	Dn. Dr. Joh Martin. Vhlius. Svinf.	— —	P. P. Sleuſ	— —	1657.
13.	*Dn Dr*. Alb. Conr. Langenauer, Uffenheim.	— —	Phyſ Weid.	— —	1656.
14.	*Dn*. Dr. Nic. Balth. Merz, Herbip.	— —	P. P. ibid.	1654.	†
15.	Dn D Joh Dan Horſtius, Gieſſen.	Phœnix I.	Arch Franc.	1655.	1685. 17. Jan.
16.	Dn D. Adam. Stœr. Herbipol.	— —	P. P. ibid.	1656	
17.	*Dn D*. Phil. Jac. Sachs, Vratisl, A. N C Adjunct.	Phosphorus.	Phyſ. ibid.	1658.	1672. 7. Jan.
18.	Dn D Jon *D*eutſchlender, Frauſt.	— —	Archiat. Pol	1661.	1661.
19.	Dn. *Dr*. Leonh. Vrſinus, Norimb.	Zephyrus I.	P. P. Lipſ.	— —	1664. 2 Feb.

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
20.	Dn. Dr. Elias Schmidt, Has lac. A. N. C. Adjunct.	Phaëton.	Phyſ Svinf.	– –	†
21.	Dn. Dr. Joh. Andr. Graba, Mülhus.	Cephalus.	Phyſ Erffurt.	– –	1669. 13. Maji
22.	Dn. Dr. Joh. Jac. Sauer, Palatin.	— —	Phyſ. Herbip.	– –	
23.	Dn. Dr Joh. Phil. Desler, Svinf.	— —	Phyſ. Sulan.	– –	1665. 1. Mart.
24.	Dn. Dr. Joh. Jac Wittig. Erffurt.	— —	P. P. ibid.	– –	1663. 17. Maji
25.	Dn. Dr. Georg. Chriſtoph. Petri ab Hartenfels, Erffurt.	Achilles I.	P. P. Erffurt. Arch. Mog.	1662.	
26.	Dn. D. Jac. à Typsma, Harlem Friſ.	— —	Phyſ. Leowar.	1663	
27.	Dn. Dr. Hier. Conr. Virdungus ab Hartung. Marpurg	Meliſſus.	P. P. Herbip.	1664	
28.	Dn. Dr. Paulus Amman, Vratisl.	Dryander.	P. P. Lipſ.	– –	1690.
29.	Dn. Dr Joh. Dan Major. Vratisl A. N. C. Adjunct.	Heſperus.	P. P. Chilon.	– –	1693.
30.	Dn D. Chriſt. Frid. Garman. Martisb	Pollux. I	Phyſ Chemn.	1668.	
31.	Dn. Dr. Jerem. Rhœtius, Arnſtad.	Caſtor. I.	Phyſ. ibid.	– –	1681.
32.	Dn. Dr. Elias Rud. Camerarius, Tubing.	Hector I.	P. P. & Phyſ. ibid.	– –	
33.	Dn. Dr. Heinr. Vollgnad, Vratisl. A. N. C. Adjunct.	Sirius I.	Phyſ. ibid.	1669.	1682. 3. Jan.
34.	Dn. Dr. Joh. Jæniſius, Vratisl. A N. C. Ad junct.	Arcturus.	Phyſ. ibid.	– –	
35.	Dn. Dr. Joh. Chriſtian. Mackius, Coburg.	Pegaſus II.	Phyſ. Schneb.	– –	
36.	Dn. Dr Michael Ettmüller, Lipſ.	— —	Fac. Med Aſ-ſeſſ. Lipſ.	1670.	1682. 9. Mar.
37.	Dn. Dr Joh. Ferd. Hertod à Todenfeld, Nicolaiburg Morav.	Orpheus.	Phyſ. Brunn.	– –	1684 18. Maji
38.	Dn. Dr. Joh. Georg. Greiſelius, Viennenſ.	— —	Med. Cæſar. & Phyſ. Znoimæ in Morav.	– –	
39.	Dn. Dr. Georg. Sebaſt. Jungius, Viennenſ A. N. C. Adjunct.	Podalir. I.	Aulæ Cæſar. Medicus.	– –	1682. 4. Sep.
40.	Dn. Dr. Salom. Braunius, Chilon. Hoſf.	— —	Arch. Barutho-Brand.	1672.	1675. 30. No.
41.	Dn. Dr Paulus de Sorbait, Hanonienſis Belga.	Machaon I	Arch. Cæſar P. P. & Excelſ Regim. Conſil.	– –	1692. 28. Apr.
42.	Dn. Dr. Gottlieb Georg. Schramm, Frauenſtad.	— —	Phyſ ibid.	– –	1673. 4. Jul.
43.	Dn. Dr. Melch. Friebe, Friedlant. Siles.	Cleander.	Phyſ. Præſ. Hayn.	– –	

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
44.	Dn. Dr. Georg. Wolffg. Wedelius, Spremberga Luſat. A N C Adj.	Hercules I.	P. P. Jenenſ.	– –	
45.	Dn Dr Joh Scultetus, Norimb. A. N. C. Adjunct.	Perſeus I.	Phyſ. ibid.	– –	1680. 13. Feb.
46.	Dn. Dr. Georg Francus de Frankenau, Numburg. A. N. C. Adj.	Argus I.	Arch. Sax. & P. P. Witteb.	– –	
47.	Dn. Dr. Joach. Georg. Elſner, Vratislav.	— —	Phyſ. ibid.	1673.	1676. 3. Maji.
48.	Dn. Dr. Gottfr. Schubert, Vratisl.	— —	Phyſ Brig.	– –	1691. 14 Oct.
49.	Dn. Dr. Gottfr. Chriſt. Winckler, Brig.	— —	Phyſ. ibid.	– –	1684. 4. Jul.
50.	Dn. Chriſtian. Adolph. Balduin, Dobela-Miſn.	Hermes I.	Præf. Hayn.	– –	1680.
51.	Dn. D. Matthias Tilingius, Jevera-Fris.	Zephyrus II.	P. P. Rinthel.	1674.	
52.	Dn. Dr. Salom Reiſelius, Hirſchb.	Amphion.	Phyſ. Worm	– –	
53.	Dn. Dr. Joh. Sigm Elsholz, Berlin.	— —	Arch Brand	– –	1688. 26. Feb.
54.	Dn. Dr. Caſp. Theophil. Bierling, Lipſ.	— —	Phyſ. Magd.	– –	1693.
55.	Dn Dr. Ehrnfried Hagendorn, Gorlitz.	Pegaſus II.	Arch. Sax. Görlic.		1692. 27. Feb.
56.	Dn. Chriſtian Auguſt L. B. à Frieſen	Jaſon II.	— —	1675.	†
57.	Dn. D. Chriſtian. Mentzelius, Fürſtenwald.	Apollo.	Arch. Brand.	– –	
58.	Dn Dr Caſp. Marchius, Stettino-Pomer.	— —	Arch. Brand.	– –	1677.
59.	Dn Dr. Chriſtian. Franc. Paullini, Iſnacens.	Arion I.	Phyſ. ibid.	– –	
60.	Dn. Dr Joh Laur. Fehr, Svinf. A. N. C. Adjunctus.	Argonauta II.	Med. ibid.	– –	
61.	Dn D. Joh Petr. Prü kelius, Ratis.	— —	Phyſ. ibid.	– –	1690. 13. Feb.
62.	Dn. Dr. Joh. Georg. Trumpfius, Goslar.	Rufus.	Phyſ. ibid.	1676.	
63.	Dn. Dr Gothofr. Scultetus, Vratisl. A. N. C. Adjunctus	Æginetа I.	Pract. ibid.	– –	
64.	Dn. Georg. Hieron Welſch, Aug.	Neſtor I.	Med. ibid	– –	1677. 1. Nov.
65.	Dn. Dr Rud Wilh Kraus, Naumb.	Tiphys.	P. P. Jenenſ.	– –	
66.	Dn D. Geor Abr Merclin. Weiſéb.	Chiron I.	Phyſ ibid	– –	
67.	Dn. Dr. Gabr. Clauderus, Altenb. A N C. Adjunct.	Theſeus I.	Arch. Altenb.	– –	1691. 9. Jan.
68.	Dn. Lic. Benj. Scharff. Sondersh.	Bias I.	Arch Schw.	– –	
69.	Dn. Georg. Caſp. Kirchmajer, – –	Phosph. II.	P. P. Witteb.	– –	

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
70.	Dn. Dr. Joh. Burg, Vratiſl.	Meſue I.	Pract ibid.	– –	1690. Aug.
71.	Dn Dr. Gothofr. Samuel Poliſius, Franc ad Viadr.	Homerus.	Phyſ. ibid.	– –	
72.	Dn. Dr Luc. Schröck, Jun. Auguſt. A.N.C. Præſes IV.	Celſus I.	Phyſ. ibid.	– –	
73.	Dn. Dieteric de Matwitz, Eq Hieroſol.	Vlyſſes.	— —	– –	
74.	Dn.Dr.Joh Nicol.Pechlinus,Lugd Batav.	Telamon.	Arch.Holſat.	1678.	
75	Dn. Dr. Joh. Jacob. Waldſchmidt, Wetter.	Priamus.	P.P.Marb.	– –	1686.
76.	Dn Henr L.B. à Frieſen.	Atlas.	— —	– –	
77.	Dn.Dr.Joh.Chriſtoph. Adlungius, Erff.	Ajax.	P.P. ibid.	– –	
78.	Dn.Dr.Johan. Georg Volckamer, Norimb. A N.C. Præſes III.	Helianth.I	Phyſ. ibid.	– –	1693. 17.Maij
79.	Dn Dr. Joh.Sieboldus, Gothanus.	Laomedon	Pract.Lipſ.	– –	
80.	Dn.Dr.Laur Giſeler,Sen Brunſvic.	Hippocr.I.	Phyſ. ibid.	– –	
81.	Dn.Dr.Andr.Cleyerus, — —	Dioſcorid.	Proto-med. Bat Orient.	– –	
82.	Dn.Dr. Joh. Frid. Allmacher, Meiſenhem.A.N.C. Adjunct.	Zethes.	Phyſ. Franc	– –	1689.12.Aug.
83.	Dn.D. Tobias Czaſchelius, Lauba Luſatus.	Æſculapius I.	Arch. Cæſar.	– –	1682.25 Dec.
84.	Dn.D.Joh Georg Sartorius,Bamb.	Calais.	Phyſ. ibid.	– –	
85.	Dn. Dr. Joh Chriſt. Tralles, Sileſ.	Avenzoar.	Phyſ. Strel.	– –	
86.	Dn.Dr.Jacob Wolffius, Numburg. A N.C. Adjunct.	Socrates I.	P. P. Jenenſ.	– –	
87.	Dn. Dr.Car.Patinus, Paris.Gallus.	Galenus I.	P P.Patavin	– –	1693. 10. Oct.
88.	Dn. Dr. Günth. Chriſtoph. Schelhammer, Jen. A N C. Adjunct.	Theophraſtus.	P. P. Jen.	– –	
89.	Dn. Dr J h Pfeiffer, Geran.	Muſa.	Arch. Ruth.	1680.	1684. 12.Jun.
90.	Dn.Dr.Joh.Ludov Hannemannus, Friſ. Orient.	Neſtor II.	P.P.Chilon.	– –	
91.	Dn. Dr Joh. Dolæus, Geiſmaria-Haſs.	Andromachus.	Arch Haſſo-Caſſel.	– –	
92.	Dn. Dr. Sebaſt. Scheffer, Francof. A N.C Adjunct.	Perſeus II.	Phyſ Franc.	1681.	1686. 10. Jan.
93.	Dn. Hier. Ambr. Langenmantel, Auguſt	Solon.	Patrit. & Canon ibid	– –	
94.	Dn Dr Joh. Jacob. Harder,Baſil. A. N.C. Adjunctus.	Pæon I.	P.P. Baſil	– –	
95.	Dn D. Joh. Dan Widt, Argent.	Aſclepiades	Arch. Mog.	– –	1693.
96.	Dn.Dr. Joh. Conr. Peyer, Scaphus.	Pythagoras	Phyſ. Scap.	– –	

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
97.	Dn Dr. Joh Paul Wurffbain, Noriberg. A. N. C. Eph. Director.	Hermes II	Phyſ. Norib.	– –	
98.	Dn. Georg. Eberh. Rumph, – –	Plinius.	Hiſt. in Amb.	– –	
99.	Dn Dr Joh. Petr Albrecht, Hildesh	Caſtor II.	Phyſ. Hildes.	– –	
100.	Dn. Dr. Joh. de Muralto, Tigurin.	Aretæus.	Phyſ. Tigur.	– –	
101.	Dn Dr Henricus Screta, – –	Nicander.	Phyſ Scaph.	1682.	1689. 6. Aug.
102.	Dn Dr Johan. Adam Limprecht, Vratisl.	Fabius.	Med. Vratis.	– –	
103.	Dn. Dr. Gerard. Blaſius. – –	Podalir. II.	P. P. Amſtel.	– –	1682.
104.	Dn. Dr. Joh. Jac. Döbelius, Gedanenſ.	Hippoc. II.	P. P. Roſtoch	– –	1684.
105.	Dn. Dr. Emmanuel König, Baſil.	Avicenna.	P. P. Baſil.	– –	
106.	Dn. Dr. Mart. Joh. Haesbart, Cliv.	Rhaſes.	P. — —	– –	
107.	Dn D Joh Georg. Hieronymi, —	Aëtius.	Phyſ Guelp	– –	
108.	Dn. Dr Joh. Georg. Landbeck, Hoënloic.	Serapio I.	Pract Kitting	– –	
109.	Dn Dr. Carolus Ohmb, Vratislav.	Syrius II.	Pract. ibid.	– –	
110	Dn Dr. Jacob Schmidius, – –	Podal. III.	Arch Anh	– –	
111.	Dn. Dr. Jacob. Weizius, – –	Æſon II.	Arch & Conſul. Goth.	– –	
112.	Dn. Dr. Joh. Matth Faber, Auguſt.	Plato I.	Phyſ Heilbr.	– –	1683.
113.	Dn. Dr. Adam à Lebenwald, Auſtriac. A N C Adjunctus.	Æſculapius II.	Med Duc. Styr.	– –	
114.	Dn Dr. Joh Jac Weberski, Dantiſc.	Æginet. II	— —	– –	
115.	Dn. Dr Johan. Georgius Sommer, Schwarzenb.	Machaon II.	Archiater Schwarzb.	– –	
116.	Dn Lic. Roſin-Lentilius, Waldenburgico-Hoënloic.	Oribaſius.	Phyſ. Nordl	– –	
117.	Dn. Dr. Mart. Chriſtoph Metzger, Vienn A N C. Adjunctus.	Phœnix II	Phyſ. Ratisb.	– –	1690. 10. Mar.
118.	Dn Dr Mich. Bernh Valentini, Gieſsens. A. N C. Adjunctus	Theſſalus.	P. P. Gieſs.	– –	
119.	Dn Dr. Georg. Hannæus, Othin. Danus.	Diomedes	Pract ibid	1684	
120.	Dn. Dr Joh Dan Dorſtenius, Marp.	Averrhoës	P. P. Marpurg.	– –	
121.	Dn. Dr. Joh. Maur. Hoffmann, Jun. Altdorff. A. N. C. Adjunctus	Heliodorus	P. P. Altdorf.	– –	
122.	Dn. Dr. Joh. Conr. Rappius, Oringa-Hoënloic.	Serapio II.	Arch. Hoënl	– –	1693.
123.	Dn. Dr. Theod. Chriſtoph. Krug, Hersfeld.	Mercurs.	Arch. Elect. Brandenb.	– –	
124.	Dn. Dr. Zachar. Fürſt, Delleboc.	Æolus.	Arch Trevir.	– –	
125.	Dn. Dr. Chriſtoph. Helvigius, —	Galenus II.	P. P. Gryphis.	—	

Ordo

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
126.	Dn. Dr. Daniel Bſcherer, Norib.	Philadel.	Phyſ ibid.	– –	
127.	Dn Dr. Samuel Ledelius, Grünberg	Theſeus II	Phyſ. ibid.	– –	
128.	Dn. Dr. Jacob. Aug. Hünerwolff, Arnſtad.	Actuarius.	Phyſ. ibid.	1685.	
129.	Dn Dr. Eberhard Gokelius, Vlm.	Alector.	Phyſ. Vlmenſ	– –	
130.	Dn. Dr. Georg. Benjam. Gloxin, Colmar.	Serenüs.	— —	– –	
131	Dn. Dr.. de Sanzey, Eq. aur.	Bias II.	Arch. Colon	– –	
132.	Dn. Dr. Joh. Dan. Geyer, Ratisb.	Dædalus.	Med. Caſtr. El. Saxon.	– –	
133.	Dn. Dr. Daniel Crüger, Stargard. Pomer.	Argus II.	Med Elect. Pomer cit	– –	
134	Dn. Dr Joh. Jac Wepfer, — —	Mach. III.	Arch Scaph.	– –	
135.	Dn. Dr. Joh. Conr. Brunner, Dieſ-ſenhof.	Herophilus.	P. P. Heidelb.	– –	
136.	Dn. Dr. Theod. Zwinger, Baſil.	Ariſtotel	P. P. Baſil.	– –	
137.	Dn Dr. Frid. Ferd. Illmer. de & in Wartenberg.	Democritus.	Conſil Cæſ. & Reg. Prof P Vien.	– –	
138.	Dn. Dr Joh. Georg. Volckamer, Jun. Noriberg.	Helianthus II.	Phyſ. ibid.	– –	
139.	Dn Dr. Joh Benedictus Gründel, Glac. Siles.	Cœlius Aurelianꝰ.	Phyſ. Styriæ	– –	
140.	Dn. D. Juſt Frid Dillenius, Darmſt.	Achates.	P. P Gieſenſ	– –	
141.	Dn Dr. Joh Eſchenbach, Eiſenberga-Miſn.	Scribonius Largus.	Med. Caſtr. El. Saxon.	– –	
142.	Dn. Dr. Joh Luc Rhiemins Cob.	Myrepſus.	Phyſ Cob.	– –	
143.	Dn. Dr Joh Theod Meren-Col.	Phœbus.	P P Mog	– –	†
144.	Dn. Dr Hermannus Grube, Lubec.	Palamedes	Phyſ Had	– –	
145.	Dn. Dr. Andr. Ernius, Hanovienſ.	Zephyrus III.	Phyſ & P. P. Hanov.	1691.	
146.	Dn. Dr. Philip. Jac. Hartmannus, Stralſund.	Ariſtoteles	P. P. Regiomont.	– –	
147.	Dn. Dr. Alard. Mauric. Eggerdes, Paderborn	Euclides.	P. P. Trevir	– –	1686.
148.	Dn Dr Joh. Ignat. Muſchel de Moſchau	Eraſiſtratꝰ	Phyſ. Glac.	– –	
149.	Dn. Dr Joh Jac. Henrici, Argentor.	Arion II.	Phyſ ibid.	– –	
150.	Dn Dr. Petr. Chirac, Congenſis Gallus.	Orion.	P. P. Monſpel.	– –	
151.	Dn. Dr. Joh. Acoluthus, Vratislav	Caſſius Jatroſophiſt.	Phyſ. ibid.	– –	

Ordo Receptionis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Receptionis.	Tempus mortis.
142.	Dn. Dr. Mich. Frid. Lochner, Fürth. Norib.	Periander.	Phyſ. Norib.	— —	
143.	Dn. Dr. Joh. Henr. Schmid, *Swinf.*	Phaeton II.	Pract. Svinf.	— —	
154.	Dn. Dr. Joh. Jacob. Martini, Heidelb.	Plato II.	Phyſ. Heid.	1687.	1690. 1. Apr.
155.	Dn. Dr. Daniel Nebel, Heidelb.	Achilles II.	Pract. Herb.	— —	
156.	*Dn.* Dr. Hermannus Dülcken, Crucen Palat.	Socrates II.	Pract. Franc. ad Mœn.	— —	
157.	*Dn.* Dr. Rudolff. Jac. Camerarius, Tubing.	Hector *II.*	P.P. Tubing.	1688.	
158.	Dn. Dr Jacobus Grandius.	Seneca I.	Med Venet.	— —	1691. Febr.
159.	Dn. Dr. Sigiſmundus Ledelius, Sora-Luſat.	Hercules II.	Advocatus Svidniz.	— —	
160.	Dn. Dr. Carol. Joſeph Myllerus, Tugio-Helv.	Xenophon	Phyſ. Tug.	— —	
161.	Dn. Dr Conr. Philipp. Limmer,	Leucippus.	Prof. Serv.	— —	
162.	Dn. Dr. Frid. Wilhelm. Clauderus, Altenburgo-Miſn.	Theſeus III.	Pract. Altenb.	— —	1692. - Nov.
163.	*Dn* Dr. Theodorus Caroli, Tubing	Neptunus.	Phyſ. Leomontan.	— —	1690. 20. Feb.
164.	*Dn.* Dr Georg. Tobias Dürrius, Auguſt.	*D*emocrat	Phyſ. Auguſt. &c.	— —	
165.	Dn. *D*r. Marcus Gerbezius	Ageſilaus	Pract. Labac.	— —	
166.	Dn. Alexander Maurocordatus, Conſtantinop.	Alexander M.	Interpres. Ottom.	1689.	
167.	*Dn. Dr. E*rneſt. Morgenſtern.	Ariſtogenes I.	Arch El. Saxon. &c.	1690.	
168.	Dn. Dr. Henricus Erndel.	Critobulus.	Arch. El Saxon. &c.	— —	1693.
169.	Dn. David. Hausmann.	Ariſtæus.	El. Sax. Æra Bell. Præf.	— —	
170.	Dn. Dr. Joh Elias Lehmann.	Antenor.	Arch. El. Sax.	— —	1691. April
171.	Dn Dr Joh. Gothofr. Berger.	Apulejus.	P.P. Witteb.	— —	
172.	*Dn Dr.* Joſeph. Lanzonus, Ferrar.	*E*picharm.	Prof. Ferrar.	— —	
173.	Dn Dr Chriſtianus Vater.	Nicomach.	P.P. Witteb.	— —	
174.	Dn. *Dr.* Joh. Georg. Grübelius, Cala-Thuring.	Varro.	Arch. Vid. El. Sax.	— —	
175.	*Dn.* D. David Reich, ab Ehrenberg Vratislav.	Hercul. III	Pract. Vratis.	— —	
176.	Dn Dr Joſeph. Maria Revellus, Pedemontan.	Ariſtog II.	Arch Reg. Polon.	— —	
177.	Dn. Dr. Chriſtian. Schuchmann, Salfelda-Thuring.	Ælianus.	Phyſ. Annæb.	— —	

Ordo

Ordo Rece-ptio-nis.	Nomina.	Agnomina.	Officia.	Annus Rece-ptio-nis.	Tempus mor-tis.
178.	*Dn.*Dr. Guſtav. Caſimir. Gahrliep. von der Mühle.	Aurelianus	Arch. Elect. Brand.	– –	
179.	Dn. Dr. Joh. Jac. Wagner, Tigur.	Pæon II.	Pract. Tigur.	– –	
180.	Dn. Dr. Martin. Maximil. Pruggmayr Styrus.	Parmenides.	Duc. Styr. & Civ. Græc P.	– –	
181.	*Dn. Dr.* Franciſ. Stockhamer, Salisburgenſis.	M. Antorius.	Arch. Cæſar. &c.	– –	
182.	Dn. Dr. Joh. Caſp. Weſtphalus, Rugenvalda-Pomer.	Albucaſes	Phyſ. Deliſch.	– –	
183.	Dn. Dr. Dionyſius van der Sterre.	Valerius Max.	Soc. Ind. Oc. Bat. Protom.	– –	*1691.*
184.	Dn. Dr. Joh. Bapt. Scaramuccius.	Phaëton III.	Med. Senogall Ital.	– –	
185.	Dn. Dr. Erneſt. Sigism. Graſſius.	Chiron II.	Phyſ Duc. Suid. & Jaur.	1691.	
186.	Dn Dr. Joh. Chriſtian Mentzelius, Berolin.	Seneca II.	Med. Elect. Brand.	– –	
187.	*Dn.* Dr. Sylv. Samuel Anhornius ab Hartwiſſ.	Strabo I.	Arch. Sangall.	– –	
188.	Dn M. Joh. Andr. Schmidtius.	*S*trabo I.	P. P. Jenenſ.	– –	
189.	Dn. Dr. Gottofr. Thomaſius, Lipſ.	Vindic â Philaret⁹	Phyſ. Norib.	1692.	
190.	*Dn.* Dr. Georg. Frid. Francus, de Franckenau, Argentorat.		P. P. Witteb.	– –	
191.	Dn. Dr. Chriſtoph Horchius.	Abſyrtus	Med. Berol.	– –	
192.	Dn *Dr.* Elias Camerarius, Tubingenſ.	Hector III.	Phyſ. & Prof Tubing.	– –	
193.	Dn Dr. Theodorus *J*anſſonius, ab Almeloveen	Celſus II.	Phyſ Goudanus.	– –	
164.	*Dn.* Dr Joh Mich Fauſtus, Argent.	Theoph.	Med Argen.	– –	
195.	Dn. Lic Joh. Frid Gruvius, Erffurt.	*P*hilo.	Arch Reg. S.	– –	
196.	*Dn.* Dr. Ambroſ. Stegmann.	Æmilius	Pract Isleb.	– –	
197.	Dn. Dr. Joh. Frid. Joſ. Hack. Herb.	Archines	Med Fuld.	1693.	
198.	Dn D Joh Nic Seitzius, Oxovienſ.	Moſchiō	Phyſ Oxov.	– –	
199.	Dn. Dr. Joh. Frid Khern, Græcenſ.	Sethus.	Styr & Patr Phyſ.	– –	
200.	Dn. Dr Bernardinus Ramazzinus.	Hipp III.	Arch Mut.	– –	
201.	Dn Dr. Vitus Riedlinus, Vlmenſ.	Craterus	Phyſ Aug.	– –	
202.	Dn Dan. Guil. Mollerus, Poſ Hung.	Solinus.	P. P. Altdorf.	1694.	
203.	Dr. Dr. Samuel Graſſius, Vratisl.	Meſue II.	Pract. Vratis.	– –	
204.	Dn. Dr. Mich. Paulli, Lubena-Sileſ.	Aſterion	Pract Vratis.	– –	
205.	Dn. D Jo. Conr. Wepferus, Scaph.	Melamp⁹	Phyſ. *S*caph.	– –	
206.	Dn. Dr. Sam. Gotthilff Manitius.	Macer.	Med. Lipſ.	– –	

CATALOGUS ALPHABETICUS
EXCELLENTISSIMORUM VIRORUM
Qui pro Primo hoc Tertiæ Decuriæ Anno, Ephemeridum Phyſico-Medicarum, Obſervationes communicarunt.

1. Dn. D. SYLVIUS SAMUEL ANHORNIUS, *de Hartwiſs. Archiater Sangallenſis, Acad. Cur.*
2. Dn. D. JOHANNES CONRADUS BRUNNERUS, *Diverſorum Imperii Principum Archiater & Phyſicus Dieſſenhof. Academ. Cur.*
3. Dn. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, *Academiæ Tubingenſis Profeſſor Publ. Hortique Medici Inſpector. Academ. Cur.*
4. Dn. D. GEORGIUS TOBIAS DÜRRIUS, *Sereniſſ. Electoris Palatini & Philippi Maximil. Ducum Bavariæ Conſiliarius & Archiater, Phyſicus Auguſtanus, & Coll. Med. Vicarius. Acad. Cur.*
5. Dn. GEORGIUS CHRISTOPHORUS EIMARTUS, *Mathematicus Norimbergenſis.*
6. Dn. D. JOH. MATTHIAS FABER, *Archiater Ducalis Würtembergicus & Phyſ. Heilbronnenſis. Acad. Cur.*
7. Dn. D. GEORGIUS FRANCUS de Frankenau, *S. R. I. Eques, Conſiliarius & Archiater Sereniſſ. Electoris Saxoniæ, aliorumque Imperii Principum, Prof. Publ. Wittebergenſis. Acad. Nat. Cur. Adjunctus.*
8. Dn. D. GEORGIUS FRIDERICUS FRANCUS de Frankenau, *S. R. I. Eques, Academiæ Wittebergenſis Medicinæ Prof. Publicus extraordinarius. Academ. Cur.*

9. Dn.

9. Dn. D. GUSTAVUS CASIMIRUS GAHRLIEP von der Müh-
len/ *Sereniſſ. Electoris Brandenburgici Archiater Acad. Cur.*
10. Dn. D. MARCUS GERBEZIUS, *Practicus Labacenſis. Academicus Curioſ.*
11. Dn. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtenbergico-Weiltingenſis & Phyſicus Ord. Ulmenſis, Acad. Cur.*
12. Dn. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRASSIUS, *Phyſicus Javera Sileſius Acad. Cur.*
13. Dn. D. JOH. GEORGIUS GRÜBELIUS, *Sereniſſimæ Viduæ Electoralis Saxoniæ quondam Archiater. Acad. Cur.*
14. Dn. D. JOH. JACOBUS GRÜNDEL, *Inclyt. Styriæ Statuum Phyſicus & Marpurgi Practicus, Acad. Cur.*
15. Dn. D. JOH. JACOBUS HARDERUS, *Sereniſſ. Principis & Marchionis Badenſis Archiater & Prof. Publ. Baſileenſis. Academ. Nat. Cur. Adjunctus.*
16. Dn. D. JOH. MAURITIUS HOFFMANNUS, *Profeſſor Publicus Altdorffinus, Academ. Nat. Cur. Adjunctus.*
17. Dn. Lic. JACOBUS AUGUSTINUS HÜNERWOLFF, *Phyſicus Arnſtadienſis. Acad. Curioſ.*
18. Dn. D. EMANUEL KOENIG, *Medicus Baſileenſis Acad. Cur.*
19. Dn. JOH. KUNCKELIUS à Lœwenſtern, *Regiæ Majeſt. Sueciæ Conſiliarius Metallicus. Acad. Cur.*
20. Dn. D. JOSEPHUS LANZONUS, *Medicus & Profeſſor Botanices Ferrarienſis. Acad. Cur.*
21. Dn. D. ADAMUS à Lebenwald, *Comes Palat. Cæſar. Inclut. Ducat. Styriæ Conſiliarius & Medicus Academ. Nat. Cur. Adjunctus.*
22. Dn. D. SAMUEL LEDELIUS, *Phyſicus Ducatus Gœrlicenſis Provincialis, Acad. Cur.*
23. Dn. D. SIGISMUNDUS LEDELIUS, *JCtus & Advocatus juratus Ducatuum Schwidnic. & Javorenſ. Acad. Curioſ.*
24. Dn. D. GEORG. ABRAHAM MERCKLINUS, *Reverend. & Sereniſſ. Principis Palatini, Supremi Teutonici ordinis Magni Magiſtri, Conſiliarius & Reipubl. Norimbergenſis Phyſicus, nec non Collegii Medici ibidem p. t. Decanus.*

25. Dn.

25. Dn. D. THEODORUS MOEREN, *Academiæ Moguntinenſis Prof. Publ. Acad. Cur.*

26. Dn. D. CHRISTIANUS FRANCISCUS PAULLINUS, *Comes Palat. Cæſar. & Archiater Iſenac. Saxonicus. Acad. Cur.*

27. Dn. D. MARTINUS MAXIMILIANUS PRUGGMAIR, *Styriæ Ducat. & Civitatis Græcenſis Phyſicus Acad. Cur.*

28. Dn. D. VITUS RIEDLINUS, *Reipubl. Auguſtanæ Phyſicus, & Collegii Medici h. t. Decanus. Acad. Cur.*

29. Dn. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Sac. Cæſar.* Majeſt. *Archiater, ejusque Perſonæ Imperialis* Medicus, *Comes Palat. Cæſar. & S. R. Imp. Nobil. Reipubl. Auguſtanæ Phyſicus, Acad. Nat. Cur. PRÆSES.*

30. Dn. D. CHRISTIANUS SCHUCHMANNUS, Medicus *Electoralis ac Provincialis nec non Senator Annæbergicus. Acad. Cur.*

31. Dn. D. DAVID SPLEISSIUS, *Reipubl. Scaphuſanæ Practicus.*

32. Dn. D. AMBROSIUS STEGMANN, Medicus *Islebienſis Acad. Curioſ.*

33. Dn. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *Academiæ Gieſſenſis Prof. Publ. Acad. Cur.*

34. Dn. D. JOH. JACOBUS FRANCISCUS VICARIUS, Medicinæ *Profeſſor Publ. Conſtantiæ.*

35. Dn. D. JACOBUS WOLFFIUS, *in Univerſitate Salana* Medicinæ *Prof. Publ. Acad. Nat. Cur. Adjunctus.*

36. D. JOH. PAULUS WURFFBAIN, *Archiater & Comes Palat. Cæſareus Nobilis, Reipubl. Noribergenſis Phyſicus, & Acad. Nat. Cur. Ephemeridum Director.*

CATA-

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Dec. III. Anni I. Ephemeridum Natur. Curioſor.

Dn. D. MARTINI MAXIMILIANI PRUGGMAYERI.

1. De graviſſima & diuturna contracturæ cura. Pag. 1.

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII.

2. De fluviis Auriferis Sileſiacis. 5
3. — Exiſtentia Veneficarum & earum læſione, ex permiſſione Divina. 8

Dn. D. JACOBI WOLFFII.

4. De Impotentia Naturali, viri cujusdam opinione, à faſcino deducta. 15
5. — Phthiriaſi à faſcino inducta putata. 19
6. — duobus Experimentis, Tincturæ Martis Solaris uſum ſalubrem caſu oſtendentibus, videlicet in labiis oris pauliſper fiſſis & puſtulis linguæ. 21

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

7. De Limatura Martis cruda, certiſſimo remedio ad Vermes propellendos. 22
8. — Uſu fonticuli in obſtructione narium. 24
9. — Oleo Lumbricorum, optimo travmatico interno. 24
10. — Hydrocephalo aperto. 25
11. — Amore inſano. 25
12. — Epilepſia diuturna Virginis, poſt congreſſum cum Viro ſublata, ſed eo denegato poſtea in furorem uterinum mutata. 29
13. Virgo duodecim annorum furore aliquali uterino, convulſionibus, aliisque ſymptomatibus laborans. 29

14. De Studioſo, ſanguine cauſtico & Melancholia amatoria laborante, aſtu curato, mox ob perſonam amatam derogatam, ex prioris morbi recidiva ſuccumbente. 32
15. — Cura ebrioſitatis per mortificationem, quam dicunt, inſtituta. 35
16. — decocto herbæ Theæ in Convulſionibus optimo remedio. 36
17. — decocto Theæ Morbo Ecſtaſi ſimili, curato. 37
18. — Theæ uſu ſalutari, in convulſionibus puerorum poſt Morbillos & Variolas oriundis. 38
19. — Febre Tertiana Petechiali Epidemia, Vomitorio præcipuè curata. 38

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

20. De Ictu ſcorpionum. 39
21. — Corporis totius pruritu periodicè recurrente. 42
22. — Riſu lethali in puerpera. 44
23. — Impprægnatione nullis unquam præviis menſtruis. 47
24. — Præſagio ex ſomnio. 48
25. — Longævis. 48
26. — Vanitate nonnullorum remediorum. 49
27. Obeſitas curata. 50
28. De dente molari orto in quinquagenaria. 51
29. — Convulſione febri excitata, curata. 51
30. — Arthritide uſu betonicæ & Vini abſtinentia curata. 52
31. — Lactis examine ope Microſcopii facto. 52
32. — dolore Capitis diurno. 53
33. Singultus ex diarrhœa ſuppreſſa. 53
34. De Iſchiade facili remedio curata. 54
35. — Juvene in tenebris vidente. 55
36. — Raucedine Syrupo raphani curata. 56
37. — Febre Chronica, metu ac terrore curata. 57
38. — Faucium ulcere ab Unguento Mercuriali. 57
39. — Fluore albo, uſu Syrupi Corallorum Quercetani ſanato. 58
40. — Sudore Vino ſimili. 58

41. De doloribus poſt partum ſpermate Ceti ſedatis. 59
42. — Gallina pullum pariente. 60
43. — Magnetis virtute non interrupta ab allii ſucco. 60
44. — Singultu alapa cohibito. 61
45. — Riſu in puero primo nativitatis die. 62
46. — Excrementis per umbilicum emiſſis. 63
47. — Spiritus Vini vi ſolutiva. 64
48. — Morte ex ſingultu. 64
49. — Tumore Vento pleno. 64

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.

50. De ſanguinis profluxu in brachio, die tertio poſt mortem, pro miraculo habito. 65
51. — Verme umbilicali. 70
52. — Obſtructione alvi, ultra duodecim dies durante, fumo Nicotianæ curata. 71
53. — Hydrope pectoris lethali. 72
54. — Hydrope pectoris exemplum aliud. 74
55. — Vomitu ad undecimum diem continuo variolarum præſervativo. 75

Dn. D. DAVIDIS SPLEISSII.

56. De Contagio ſudoris in febri maligna, cani exitioſo. 80
57. — Veneno Mechanico, naturam ac operationem aliorum venenorum mechanicè demonſtrante. 82

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

58. De alba hirundine. 84
59. — Partu Cæſareo. 84
60. — dyſenteria notabili. 86
61. — dyſenteria facile curata. 89
62. — dyſenteriæ cura ſingulari. 90
63. — deteſtabili tertianæ cura. 91
64. — Morbillis cum tremore artuum lethalibus. 91
65. — Convulſione ex Veratro albo. 92

Dn. D. JOHANNIS BENEDICTI GRÜNDELII.

66. De febribus continuis, aqua muricata caulium curatis. 94

67. De febribus potu Vini partim curatis partim lethalibus redditis. 95
68. — febre hungarica deſperata, curata. 97

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

69. De Stella è Cœlo perdita. 98
70. — Terræ motu. 100
71. — Morbis epidemiis. 102

Dn. D. MARCI GERBEZII.

72. De rara Epilepſiæ per dyſenteriam in gravida ſolutione. 106
73. — Purgantium in Menſium fluxu uſurpatione. 111
74. Rerum abſurdarum Monſtroſarumque aſpectus gravidis cavendus. 113
75. De uberibus ſcirrhoſis in hydropicis notatis. 114
76. — Quartanæ febris per evomitionem carnis verminoſæ rara ſolutione. 114
77. — Purgantium in Colicis doloribus uſu. 116
78. — Acidularum Roitſchenſium in Colica bilioſa & contracturæ metu, ſingulari virtute. 118

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

79. De deglutitione à fumo Nicotianæ læſa. 120
80. — Brachio ſiniſtro ab infelici venæſectione ac ſimul arteriæ læſione horrendè intumefacto, feliciter curato. 122

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

81. De Acino uvæ decuplato ac Eruca Meliſſæ incola. 125
82. — Vermiculo Erucæ ſimili per urethram excreto. 126
83. — Vomitu muriæ limpidiſſimæ copioſo. 127
84. — Fiſtula quintuplici, in pene & ſcroto, caruncula in Urethra juncta, pro incurabili ab omnibus habita, ſed tandem feliciter curata. 129
85. — Vulnere horrendo brevi & feliciter curato. 132

Dn. D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.

86. De Infante recens nato, ab extremorum in aquam frigidam immerſione Icterico brevique mortuo. 134
87. — Menſium momentanea ſuppreſſione & inſecuto Ictero, ex attactu cadaveris. 136

88. De

88. De Virgine ex ſcapulis ſcarificatis, menſibus purgata. 138
89. — Ictero cum Ileo curato. 141
90. — Ileo ex Hypercatharſi curato. 143

Dn. D. ADAMI à LEBENWALDT.

91. De ſpiritus cornu cervi uſu in febribus malignis. 146
92. — Hydropicæ anatome. 147
93. — Bile corrupta. 148

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

94. De Phœnomenis circa urnas lachrymales Romanorum. 149
95. — Mucrone ſterni bifido. 150

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

96. De Glandulis inteſtini duodeni. 151

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

97. De Cura Melancholici. 153
98. — Potu aquæ frigidæ lethali. 155
99. — fortuito proficuo. 157
100. — fonticulis fruſtraneis & ſalutaribus. 157

Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

101. De Diabeth notha. 159
102. — Purpura Scorbutica habituali. 160
103. — abſceſſu ex intempeſtive ſuppreſſa poſt abortum uteri hæmorrhagia, ſuborto, & per umbilicum ſponte rupto, magna vi puris excreta. 163
104. — Pulmonum in aquam conjectorum ſubſidentia, an infallibile fœtus in utero demortui ſignum præbeat. 166

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

105. De ſemine Braſſicæ. 171
106. — Baccarum viſci germinatione. 173
107. — Floribus radiatis diſcoideis. 174

Dn. D. JOHANNIS FRANCISCI VICARII.

108. De affectione abdominis ſcorbutica gravi, graviſſimis animi deliquiis comitantibus curata. 176
109. — ſudore cruento frequentiore. 183
110. — artificiali & fortuita nitri confectione. 184

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

111. De Monſtro mentulato & bicorpori. 185

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

112. De Lilio cruento polyphyllo & bellide monſtroſa. 186
113. — tumore inſolito vulvæ. 187
114. — Prolapſu uteri & partu ex eo ſine dolore. 188
115. — pane laxativo. 189
116. — caſtore per abſtinentiam curato. 189
117. — mirabili vermium copia feliciter curata. 190
118. — ſcabie Neo-gamorum. 192
119. — hæmorrhoidibus malè curatis, in ulcus fiſtuloſum & epilepſiam lethalem mutatis. 193
120. — antepilepticorum præſertim pulveris farinacei ex corylo, effectu diverſo. 195

Dn. D. JOHANNIS MATTHÆI FABRI.

121. De ſpongite lapide. 196

Dn. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI DE FRANCKENAU.

122. De hepate humano, ſtupendæ magnitudinis. 200
123. — diatreſi ani non ſuccedente 206
124. — graviſſimo capitis vulnere per cranium & meninges, ad ipſum cerebrum usque penetrante. 208

Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI RIEDLINI.

125. De brachio faſcinato. 211

Dn. D. VITI RIEDLINI.

126. De Empyemate ſectione feliciter curato. 216
127. — calculo urethræ infixo. 218
128. — calculo peniformi. 219

Dn. D. MARCI GERBEZII.

129. De gangræna pedum, podagram mentiente. 220
130. Dum pus fit, non ſemper dolores magis accidunt. 223
131. De Iſchuriæ Curioſa curatione. 226
132. — Piſcium copia ſterilitatis prænuncia. 226
133. — Saccharo Saturni egregio ophthalmico. 227
134. — Cuticulæ abraſione menſtruatim recurrente. 228
135. — Serpente radice Jalappæ è corpore expulſo. 228
136. — febre quartana verminoſa. 229

137. De

137. De febre quartana matrimonio ſanata. 230
138. — vena in febb. petechialibus ſecanda. 231
Dn. D. JOHANNIS MAURITII HOFFMANNI.
139. De vomitu ſanguineo ex vociferatione. 231
140. — verruca penſili ſcroti fungiformi. 234
141. — vulnere thoracis cum pulmonis læſione, globulo ſclopeti inflicto, feliciter curato. 235
142. — pullo gallinaceo quadrupede. 237
143. — vitulo monſtroſo gemello. 238
Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
144. De Tuberculo in vulva. 239
145. — moxæ noxa. 240
146. — priapiſmo ab extracto Panchymagogo Crollii. 240
147. — dyſenteria pomis & cera curata. 241
Dn. D. EMANUELIS KOENIGII.
148. De Topico antiquartio Helmontiano. 142
149. — Spiritu Bezoardico Dn. D. Buſſii.
150. — Radicis & herbæ Caryophyllatæ vi Ophthalmica. 244
151. — antihydropico Helmontiano vero. 245
Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.
152. De Hydrocephalo laborantium anatomiis. 249
153. — Apoplexia fortiſſima ex Hydrope Cerebri cum ejusdem Anatome. 264
154. — Apoplexia, poſt quinquennium recurrente fortiſſima, à ſanguine extravaſato, cum capitis anatome. 271
Dn. D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.
155. De melancholia cum taciturnitate ultra medium annum. 279
156. — morte ſubitanea in volucribus canarienſibus, ex eſu amygdalorum amarorum. 284
Dn. GEORGII CHRISTOPHORI EIMMARTI.
157. De fulgore trimeſtri veſpertino, in Cœlo ad occidentis plagam annuam conſpicuo, Noribergæ obſervato. 285
Dn. JOHANNIS KUNCKELII à LOEBENSTERN.
158. De aqua forti in laboratorio compendioſe deſtillanda & ſpiritibus gradationis accuratè ſervandis. 292

Dn. D. GE-

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU.
159. De morbo hiemali Anni M. DC. XCI. 294
160. — caſu ab alto cum fractura molæ. 296
161. — Pleuritide cum purpura maligna lethali. 298
162. — dyſenteria lethali. 300
Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.
163. De Renum hydatidibus cruſtaque lapidea & calculis. 302
164. — motibus convulſivis diuturnis, cum continuo Priapiſmo in puero quinquenni. 304
Dn. D. LUCÆ SCHROECKII.
165. De Anatome Viri hydrope & fluxu hepatico defuncti. 305
D. JOHANNIS PAULI WURFFBAINII.
166. De membri virilis ab amaſia veneficio retracti, felici in integrum reſtitutione. 308
167. — maxillæ oſſiculo poſt XVIII. ante annos, ex infelici dentis evulſione factam fiſſuram, ſponte & ſalutariter ſeparato. 310

ADDENDA.

Dn. D. JOHANNIS MATTHÆI FABRI.
Ad Decuriæ II. Ann. X. ejusque Appendicem.
De Anatome Pilæ Marinæ. 313
Dn. D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI.
Ad Dec. hujus Anni præſentis Obſerv. XXVII.
De dentibus in ſenibus renatis. 317

CÆSA-

CÆSAREO-LEOPOLDINÆ ACADEMIÆ NATURÆ-CURIOSORUM EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM DECURIÆ TERTIÆ ANNI PRIMI.

OBSERVATIO I.

Dn. D. MARTINI MAXIMILIANI PRUGGMAYERI.

De graviſſima & diuturna contractura curata.

Mulier quædam ætatis ſuæ 24. circiter annorum, nata in Civitate Frieſach ex Carinthiâ, nomine Catharina Glanzerin, in utroque genu duorum annorum ſpatio graviſſimâ Contracturâ laboravit, quod malum eò etiam devenit, ut neque frigus, neque calorem ampliùs ibi perſenſerit, multò minùs ipſos pedes movere, & extendere potuerit. In quem finem hujus ægrotæ parens, antedictæ Civitatis Frieſach Senator,

tor, tam per Chirurgos, quàm Medicos, innumera medicamenta interna, atque externa applicari curavit, ſed omnia ſine ullo penitùs effectu, & allevamento patientis, ut ex iisdem detrimentum potiùs, quàm emolumentum perſenſerit. Cùm igitur de ægrotantis ſalute omnes & ſinguli totaliter deſperaſſent, atque fruſtraneum fore omne humanum auxilium cenſuiſſent, miſerrima hæc fæmina ad miraculoſas Cellas Marianas in Styriâ ſitas ſuum ſumpſit refugium, quò etiam deportari ſeſe curavit; & cum aliquo tempore inibi ſubſtituiſſet, tandem Græcium tendit, conceptâ firmiter ſpe à devotiſſimo P. Marco Benedictionem accipiendi, & priſtinam ſanitatem ope ejusdem Benedictionis nanciſcendi: Quoniam verò ob ſiniſtram ſuam Valetudinem nimis tardè Græcium advenit, atque ad pium P. Marcum pertingere nequivit, admodum contriſtata, in Hoſpitale hujus Civitatis Græcenſis fuit ſuſcepta, in quo etiam aliquot ſeptimanis ſeſe detinuit, eleemoſynamque genubus miſerrimè incedendo quæſivit, ita ut in iisdem callus jam jam fuerit adnatus. Quia verò mea habitatio erat vicina dicto hoſpitali, hæc paupercula eleemoſynam etiam à me expetiit, quam cùm eidem largitus fuiſſem Eſſentiam ejusdem morbi ex ipſa indagare, & hujus Contracturæ cauſam inquirere ad amuſſim ſum conatus. Quamvis autem de patientis futurâ ſalute parvam admodùm ſpem haberem, præſertim cùm ſcirem innumera huic fæminæ medicamenta tam in Carinthiâ quàm Styriâ à Medicis atque Chirurgis fuiſſe adhibita, nihilominùs tamen tùm propria commiſeratio, tùm etiam aliorum hominum perſuaſio eò me commovit, ut unum, alterumve Pharmacum patienti porrigere deliberaverim. Et cùm ab eâ intellexiſſem, quòd priùs febre Tertianâ laboraverit, antequam in hunc morbũ incidiſſet, & illâ ceſſante demum graviſſimus hic affectus fuerit ſubſecutus, conjectari facile

cile potui, Contracturam hanc à bile in articulos delata fuiſſe cauſatam, præſertim cùm ægrotam etiam temperamenti birioſi cognoviſſem. Licet itaque felicis curæ incertum haberetur prognoſticum, nihilominùs ſpe ex indicationibus, quæ humores bilioſos eradicare ſuadent, deſumptis conceptâ, ad ipſam remediorum materiam me contuli, & patienti inprimis Mercurium Vitæ ſpagyrica arte à me ritè præparatum porrexi, qui tam per ſuperiora quàm inferiora magnam ſaburram bilioſorum excrementorum eduxit; altero dein die extractum Melampodii ſeu Ellebori nigri in aliquo juſculo diſſolutum, tribus horis ante paſtum ſumendum dedi, & cum hoc medicamento ad decem dies continuavi, quo tempore ægrota ſe jam meliùs habere incepit, & non absque conſolatione retulit ſe in genubus jam aliqualem ſenſum & motum percipere, cùm tamen priùs in iisdem neque calorem, neque frigus neque aliud quidquam perſenſiſſet. Cùm itaque viderem ægrotam tam brevi tempore allevamentum jam ſentire, ut majorem opem ferrem, Mercurium Vitæ ei iterùm porrexi, & deinde, uti priùs, eſſentiam Ellebori nigri ad 10. dies ſumendam, atque ſic ope antedictorum medicamentorum intra tres ſeptimanas, paucis penitus externè adhibitis remediis, ab hac graviſſima & diuturna Contractura fuit liberata non absque ſumma admiratione omnium hominum, ita quidem ut liberè absque ullo impedimento ambulare potuerit, ac ſi nullum unquam talem paſſa fuiſſet morbum. Itaque ad ſuos Parentes in Carinthiam redire, eosdemque ſummo cum gaudio incolumis viſitare anhelavit: in quem finem, quoniam benè præſciebat, quòd tam Conſanguinei, quàm alii etiam homines non parumper ſuſpicari poſſent, quin ipſa ope Diaboli vel magiæ tam ſubitaneè præter omnium ſpem fuiſſet reſtituta, me quàm inſtantiſſimè rogavit, ut atteſtationem meâ propriâ ſcripturâ, & ſigillo

 confir-

confirmatam eidem conferrem, quòd nempe naturalibus remediis atque propriis medicamentis eam curaviſſem? qualem eidem etiam lubens dedi, & ſic Patrios adivit lares, ubi, quantum mihi conſtat, à quatuor annis & dimidio, adhuc optima perfruitur ſanitate.

SCHOLIUM.

NOn exiguam eſſe difficultatem ejusmodi contumaciſſimos curandi morbos, præſertim ſi per longum temporis ſpatium altas jam egerunt radices, unusquisque Artis Medicæ peritus procul dubio atteſtabitur, id quod in propoſita Contractura, ad cujus curationem innumera ab aliis Medicis & Chirurgis fruſtraneè ſine ullo penitùs effectu adhibita fuerunt medicamenta, Experientia ipſa rerum Magiſtra ad oculum demonſtravit. Sed hoc tamen univerſaliter ſemper verum eſſe nemo niſi rerum omnium imperitus affirmabit, ſiquidem in caſu noſtro propoſito, in quo Contractura jam jam radicata deinde nihilominùs radicitùs fuit ſublata, Contrarium pariter ipſa Experientia docuit: Nulla enim regula ſine exceptione. Sed quæret nonnullus, quando ergò ſit difficultas & è contra etiam facilitas ejusmodi pertinaciſſimos curandi corporis affectus? cui reſpondeo, ſi cauſam morbi ignorat Medicus, tùm difficulter, ſi verò eandem exactè norit, tùm absque ulla ſanè difficultate morbum quemcunque (dummodò is numero incurabilium non ſit inſertus) poterit expugnare, præſertim etiam ſi idoneum conveniensque remedium adhibeatur. Et tale medicamentum ad ejusmodi Contracturas eradicandas eſt ipſe Elleborus niger, qui ſanè ob raram ſuam miramque, quam poſſidet, virtutem cæteris Pharmacis palmam vix non præripit cunctis, cùm ſimilium morborum cauſas radicitùs exterminet, evellat. Neque mirum alicui videatur Contracturam hanc ope

Ellebori nigri tam citò & jucundè fuiſſe ſublatam cùm etiam in ipsâ podagra non exiguam ferat opem, uti Excellentiſſimus Dominus Andreas Ferdinandus Voglmayr Anteceſſor meus p. m. pluries eſt expertus; Atque hujus rei veritatem plurimi teſtes etiamnùm hodiè Græcii exiſtentes, confirmabunt. Quinimò hujus radicis miranda virtus adhuc ulteriùs ſeſe extendit, & in plurimis aliis morbis eam poteſt ſubminiſtrare opem ægrotanti, qualis vix ab alio Pharmaco eſt ſperanda. Qui majorem hac de re cupierit habere Informationem, atque plures Ellebori nigri virtutes, tùm etiam ejus præparationes varias, ac modum utendi ſcire anhelaverit, is Joannis Danielis Mylii Librum 6. Baſilicæ Chymicæ adeat, ubi plenariam circa hæc omnia eſt reperturus ſatisfactionem; in quo loco Benevolus Lector etiam clariſſimè comperiet, quòd antedictus Author efficaciſſimam Elleboro nigro quatuor principalium curandorum morborum, ut Apoplexiæ, Epilepſiæ, Podagræ, & Hydropiſis adſcribat virtutem.

(*Anno 1691. d. 3. April. ab Exc. Dn. D. à Lebenwaldt Auguſtam Vind. miſſa*)

OBSERVATIO II.

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII
De Fluviis Auriferis Sileſiacis.

Multa dari flumina, quæ à Poëtis pro auriferis prædicantur, qualia ſunt Tagus decantatiſſimus, Hebrus Thraciæ, Parthiæ Pactolus, Cappadociæ Thermodon, Caramaniæ Hyramis; & alia quam multa, notum eſt, ſed illa omnia referre mei non eſt inſtituti. Cupidus autem Lector poterit evolvere de Indiæ atque Iberiæ fluviis, it. de Hiſpania & fluvio ad Aquilejam Strabonem lib. 15. p. 208. 214. 711. & 178. de

Æthiopia Dn. Ludolff. Hiſtor. Æthiop. lib. 1. cap. 7. de Italiæ Abdua & Ticino Cardanum de Subtil. lib. 6. p. 227. de Tranſſylvaniæ plerisque fluminibus Bonfin. Rer. Hungar. p. 5. de Chryſo fluvio p. 6. de Bohemia Hagecium Anno 685. p. 6. & Dubravium libro 1. de Rheno & Danubio Maximilianum Fauſt. in conſ. pro aer. el. 1. Conſ. 27. ord. 1112. & Æneam Sylvium, qui alicubi notavit Germaniæ c. 58. Rhenus aureas evolvit arenas. In Bohemia fluvii ſunt, in quibus ad magnitudinem ciceris aurea grana Thaboritæ inveniunt. V. Marq. Freheri Origg. Palat. c. 17. & de cæteris minoribus fluviis auriferis Leonhard. Thurneyſer zum Thurn imprimis lib. 2. c. 13. Mihi autem ſufficit pro nunc divitiarum Sileſiacarum mentionem facere & ex fida relatione Illuſtriſſ. Dn. B. de R. & Dn. B. de F. notificare, non tantum amnem Cattum, die Katzbach ſed & Quiſſum, der Queiß arenam minutiſſimis auri Particulis refertam quandoque ferre, ſed & ferè in omnibus fluviis, in quibus Truttæ, Forellen/ vivunt, minutas auri particulas ſæpius reperiri, & dicunt nonnulli, quod & aureæ iſtæ maculæ, quas Truttæ habent, auri præſentiam denotent, de quo diſcurſu autem in poſterum. Interim hac occaſione maximè disquirendum erit, unde talia aurea ramenta proveniant? Sunt qui putant aurum in ipſa arena generari, hinc ſcribit Tilemann Frieſe in Müntzſpiegel lib. 4. c. 35. Es giebt die Erfahrenheit / daß an ſolchen Orten das Erdreich oben zu Tag/von GOtt alſo begabet/und mit dem Spermate und fœtu auri durch Wirckung der Sonnen geſegnet / daß es nach Länge der Zeit Gold-Sand gebäret / welches durch die Schlag-Regen abgeſwaſchen / und in den kleinen Rivern zu den groſſen Waſſern geführet wird. Sed quantum hi aberrent, ſatis conſtat ex defectu earum fibrarum in arena, in quibus Humor ex quo fit aurum, contineri poſſit. Dicunt autem mediante mundi Spiritu hoc in ipſa terræ ſuperficie produci, quos tamen expertes eſſe credo ortus

metal-

metallorum illique principio contrarios; quo propiora metalla terræ, eo ſunt nobiliora. Idcirco opinioni magni illius Baſilii Valentini, cujus ſcripta veræ ſapientiæ indagatores merito ſancta ſuſcipiunt veneratione, ſubſcribere nullus dubito, qui tradito modo reliqua metalla in arena inveſtigandi concludit; dari ſcaturigines Quellen ex imis terræ viſceribus atque auri fodinis, ſecum trahentes & protrudentes maturatas haſce & per aquam purgatas auri particulas. Hinc ille Tom. II. op. Chymic. lib. 1. c. 14. von Seyffen-Metall. Am allerliebſten iſt das Gold in den Seyffen. Seyffen aber ſind Erdfärbige Quellen / an welche ſich das Metall gerne leget / die quellen von unten auf / und findet man ſie offt gantz vergüldet / denn ſie werffen Zapffen ſolcher Farben über ſich. Conf. Leonhard. Thurneyſſer zum Thurn in Piſone lib. II. c. 8. Georg. Agricola de ortu & cauſis ſubterran. lib. V. p. 77. Löhneyſen p. VII. von Goldertzen und Goldſchlüchten p. 129. Cardanus de ſubtilitate l. 6. p. 228.

SCHOLIUM.

DE Auri in fluminibus ortu inprimis etiam legi meretur *Joan. Joach. Becherus* in *Phyſ. ſubterr. lib. 1. ſect. 3. cap. 2. pag. 145.* ubi illud ex ductibus ſubterraneis ac permeantibus ejusmodi metalli feracibus venis procedere equidem largitur, omne tamen metallum in aqua inventum eò tantum devectum eſſe pernegat, cum & in ipſa aqua generetur. Id quod etiam in *Supplem. 1. cap. 4. pag. 63.* & *Trifol. Holland. part. 2.* uberius comprobat. Cui conſentit *D. Andr. Caſſius* in *Cogitat. de Auro cap. 5.* Conferatur quoque *Petr. Job. Faber* in *Panchymic. l. 4. c. 12.* & *hydrogr. ſpag. c. 4.* citatus à Nob. *D. Joan. Dan. Majore* in *Gen. errant. c. 17.*

(*L. Schröck. L. F.*)

OBSER-

OBSERVATIO III.

Dn. D. SIGISMUNDI LEDELII De Exiſtentia Veneficarum, & earum læſione ex permiſſione Divina.

JOhannes Wierus, Medicus Germanus, cujus Præceptor fuit Cornelius Agrippa, Magorum ſua ætate princeps, qui ſemper ſecum habuit canem nigrum, quem Dominum vocavit, quod ſtatuit Joh. Bodin. in Tractat. de Magor. Dæmonomania l. 2. c. 1. p. 104. neſcio, quâ fronte, pro Lamiis pecul. lib. de iis, pugnat, ſtatuendo lamias revera non exiſtere, ſed ſaltem quicquid illis vulgò tribuitur, eſſe vaniſſima commenta, indeque potius commiſeratione quam pænâ dignas eſſe, ſimilis (quod Bodin. in Confutat. ipſi objicit) M. Guilielmo Linienſi Theologiæ Doctori & Concionatori celebri, accuſato Magiæ criminis & condemnato anno 1453. d. 12. Dec. qui inquiſitione confeſſus fuit, in pacto cum Diabolo inito ſe expreſsè obligaſſe, quod pro Cathedra ſacra vellit docere (uti etiam fecit) quicquid de magis dicitur vulgò fabulam eſſe & crudele factum eſſe ad mortem damnari magos. Verum Wierus refutatur 1. ex Jure divino, & quidem Exod. 22. v. 16. Levit. 20. v. 27. vid. Frideric. Balduinus in caſib. conſcient. lib. 3. cap. 5. caſ. 13. 2. ex Jure naturali & Gentium. Plato enim, purus putus Ethnicus, quem ne radii quidem Juris divini affulſerunt, ſolius naturæ ductu lib. II. de legib. mortis pœnam in ſacerdotes & aruſpices decrevit, qui ſacrificiis, ligaturis, incantationibus aliisve ſortilegiis hominem enecaverint. Nec apud veteres Romanos Magiæ crimen impune fuiſſe teſtantur hiſtoriæ paſſim. Perſarum gens, de quibus Plutarchus in apoph. ſcribit, adeo rigoroſe in puniendis Magis verſata fuit, ut Magi caput in amplo lapide

impin-

impingerent, rurſusque alio ſuper inducto illud effringerent, Gœdelman. de Mag. l. 3. c. 11. n. 15. De Gallia & Hiſpania poteſt videri Joh. Bodin. tr. de Magor. dæmon. & Martin. Delrio in Diſquiſit. Mag. l. 5. appendic. p. 818. De Italia Paulus Chirland. JCtus Italiæ clariſſimus in tr. de Sortilegiis quæſt. 7. n. 28. (3.) ex jure civili nimirum §. item lex Cornelia de Sicariis §. in fin. verſu eadem lege Inſt. de Publ. Jud. l. cætera 4. §. 1. ff. Famil. Herciſc. l. nemo auru ſpicem 5. §. fin. verſ. & enim ſupplicio capitis l. nulla aruſpex 3. in med. verſ. illo aruſpice l. multi magicis 6. ſub fin. l. 7. ſub fin. verſ. ſi verò convictus fuerit C. de malefic. & mathem. l. 3. §. 5. l. 13. ff. ad L. Corn. de ſicar. & venef. Nov. Leon. 65. ibique Dn. D. Joh. Harprecht in d. §. 5. Inſt. de publ. jud. n. 253. & ſeqq. Herm. Vult. in d. §. 5. n. 8. Brunneman. ad. Tit. C. de malefic. & mathemat. (4.) ex Jure Carolino & quidem Imperii Conſtit. Crimin. Caroli V. art. 109. (5.) ex Jure Saxonico Landrecht L. 2. art. 13. Conſt. Sax. Elect. Conſt. 2. p. 4. (6.) ex jure Canonico Alexander VI. & alii in cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. de maleficis & incantatoribus lib. 7. decretal. it. per cap. pervenit cap. quicunque §. fin. cap. nec nimirum cauſ. 20. qu. 5. cap. admoneant 76. qu. 7. Tandem refutatur ab experientia ipſa, nullus enim Scabinatus in Germania, actorum inquiſitionalium in puncto veneficii contra Sagas, ad pronuciandam Sententiam transmiſſorum expers eſt, nullus judex rebus Criminalibus præpoſitus facile invenitur, cui non crebrò ejusmodi inquiſitiones & examina lamiarum ſe offerant. Ex quibus omnibus pateſcit lamias ſeu ſagas non eſſe entia rationis; Conf. Dn. D. Mauritium de Denunciatione Sagarum cap. 1. & 2. An autem hominum morbos procurare valeant, jam quæſtionis eſt. Avicenna, Galenus & eo teſte Hippocrates, negant morbos ullos per Dæmones mortalibus inferri poſſe. Non quod Dæmones id velle non credant, aut quod eorum

vim minorem eſſe cenſeant, quàm hominum; ſed quia morbi ex naturalibus cauſis naſci poſſunt. Elumbis tamen hæc ratiocinatio eſt: Poſſunt morbi ex cauſis naturalibus oriri; nequeunt ergo dæmones hominum miniſteris morborum irrogatores ſeu immiſſores eſſe? Ego tamen rectius cum Theologis, JCtis, Medicis noſtri ævi & Philoſophis concludo, Veneficos veneficasque ex DEI permiſſione & Diaboli auxilio varia morborum genera, tam piis quam impiis incantando, imprecando, faſcinando, pharmaca arte magica præparata exhibendo, applicando, effundendo, ſub limina defodiendo vel alio quocunque modo uſurpando, inferre poſſe. Quod non tantum teſtatur Auguſtinus ſermon. 207. de tempore. D. Lutherus in comment. epiſt. ad Galat. cap. 3. ſed etiam Imperatoriæ leges, earumque interpretes præprimis l. 4. verbis. Qui magicis accincti artibus aut contra ſalutem hominum moliri &c. detegentur l. 6. C. de Malefic. & Mathem. in verbis: multi magicis artibus uſi elementa turbare, vitam inſontium labefactare non dubitant, & §. Item lex Cornel. inſt. de publ. Jud. verbis qui artibus odioſis, tàm venenis quam ſuſurris magicis homines occiderint &c. Conf. Bartolus Conſil. 6. tit. 1. Conſ. Crimin. n. 5. Cujacius in paratitl. Cod. de Malefic. & Mathemat. Jodoc. Damhouder. prax. Rer. Crim. cap. 61. n. 90. Dies me deficeret ſi omnes ægritudines morbos & cruciatus, quibus permittente Deo maleficæ in ſingulos ætatis gradus, quos mancos debilesque efficiunt, graſſantur percenſere vellem. Cupidus Lector poterit multa exempla videre ap. Dn. D. Rœberum in ſeinen Zeit-Predigten/und zwar der 29. p. 867. ſeqq. it. Richard. Baxters Sterbens-Gedancken p. 83. & 84. animus namque meus eſt tantum aperire quæ mea filiola perpeſſa, quæ per DEI Gratiam feliciter & ſana d. 17. Februar. 1690. nata & die 19. ejusdem renata, & libro vitæ inſcripta, nominibus An-

næ

næ Theodoræ, poſt partum autem dilecta conjux ſenſit noctes inquietiſſimas, infeſtata apparitione alicujus ignotæ fœminæ, quæ oculis & geſtibus ei interitum minabatur. Quem terrorem non tantum febris inſecuta, ſed etiam maximi dolores circa mammillas: 14. autem poſt partum die circa meridiem præter omnium præſentium expectationem, filiola dicta incipit anxie clamare, cauſam autem perſcrutari nequeunt; adhibitis ſolitis apud tales infantes eos placandos mediis; dum autem faſcias removent vident in ſiniſtro brachiolo circa cubitum, & quidem os ſuperius, nigrum ulcus, adhibemus remedia domeſtica ſed fruſtra. Tandem ex conſilio Dn. D. R. Philoſ. & M. D. Societatis noſtræ H. 3. amici mei ſingularis, qui t. t. meus erat gratus hoſpes, advocamus G. L. Chirurgum h. l. Seniorem, qui exhibuit lenientia & aperturam procurantia: Fluxus autem ſecutus materiæ mox nigræ, mox ulceroſæ, mox mixti coloris & ingentis fætoris, tantæque denſitatis ac ſi eſſent conglutinati pili aut aliæ materiæ, indiesque augebantur ulcera & dolores. Die autem lætiſſimo Reſurrectionis Salvatoris noſtri dicti anni, nonnullæ illuſtr. & nobiliſſ. matronæ meam Conjugem accedebant, inter quas primarium locum obtinet illuſtriſſ. Dn. B. de Z. His commorantibus venit dicti Chirurgi miniſter A. G. pro nunc etiam famiger. h. l. Chirurgus, qui dum aperit aperienda, inque dictarum perſonarum præſentia extrahit ex ulcere partem lintei convoluti minus ſubtilis candidi, ein Stücklein grobe weiſſe Leinwand/ adæquantem formam groſſi, quæ adhuc apud dictum Chirurgum aſſervatur. Quia autem nulla cauſa naturalis inveniri potuit, ſtatim conjecimus hæc à ſaga quadam, permiſſione divina, oriri. Interim medicamentis ordinariis dicti Chirurgi, & piis precibus continuavimus, dilectaque filiola bene reſtituta adhuc, DEO laus! vegeta & ſana vivit.

Dum autem hac in mentem veniunt, ſemper conſidero quæ Auguſtinus l. 22. de Civ. DEI c. 22. ſcribit: Contra milleformes Dæmonum incurſus quis innocentiâ ſuâ fidit? quandoquidem ne quis fideret, etiam parvulos baptizatos, quibus certe nihil eſt innocentius, aliquando ſic vexant, ut in eis maximè, DEO ſinente iſta monſtretur hujus vitæ flenda calamitas, & alterius deſideranda felicitas. Interim Deum Ter O. M. ſupplicibus ſupplex veneror precibus, velit ſub umbra alarum ſuarum à Diaboli inſtrumentorum Veneficarum læſione, nos, omnesque Bonos ſartos tectosque ſervare.

(Javera Gorlicium & inde d. 30. Maji An. 1692. Noribergam miſſa.)

SCHOLIUM.

V*Eneficas exiſtere* ſi quis neget, is profecto rigidam Theologorum Cenſuram, vix ac ne vix quidem evitare poterit. Pruriunt in Belgio adhuc doctorum calami, indiesque ferè præli carceres ſentiunt ſcripta, contra Balth. Bekkerum, Amſtelrodamenſem Eccleſiaſten, qui libro, Belgico Idiomate inſcripto: *de Betoverde Weereld*, geniorum malorum æq; ac bonorum exiſtentiam negare, inſimulque illos qui magos magiamque credunt, Manichæiſmi inſimulare ſtuduit, quam ſententiam Sadducæiſmo olìm affinem, à Reginaldo Scoto ante aliquot luſtra quoq; reſuſcitatam, unitâ vi Hollandica Synodus damnavit. Deſudent in hoc refellendo paradoxo, ſeu potius Ariſtotelico Adoxotato, quibus Theologiæ ſtudium curæ cordique, mihi nec libet nec licet hoc ingredi ſtadium; Harpocratem hoc paſſu ſequi tutius exiſtimo, ne frigidè rem agendo veritatis cauſam prodere videar. Fuere interim nonnulli quoque Medici, quibus eadem de irrita Dæmonum ira, & vanis veneficarum conaminibus ſententia placuit. E plurimis Poſidonius Philagrii Medici

dici Parens prodeat, qui humorum quorundam cacochymiam hos Affectus operari, nullam vero Dæmonum vim eſſe, quæ naturam hominum damno afficiat, firmiter ſibi perſuaſum habuit. Vid. Philoſtorg. Cappad. Hiſt. Eccleſ. L. VIII. c. 10. & Jacob. Gothofred. diſſert. in Philoſtorg. p. 341.

Hoc ſanè certiſſimum, vix è plurimis unum magiæ reum fuiſſe, & adhuc fore, modo omnia ad rationis cauſarumque naturalium normam examini rigoroſo ritè ſubjiciantur. Quadrat huc Senecæ effatum: *Multos abſolvemus, ſi cæperimus ante judicare, quàm iraſci.* Imprimis atro hoc magiæ ſtigmate Viros de ſtudiis quibuscunque optimè meritos, clariſſimaque rei Literariæ lumina, variarumque ſcientiarum firma Columina, notatos reperio. Senſit hæc invida Fata quoque *Cornelius Agrippa portentoſi ingenii Vir*, ipſo *Jovio*, rigido cæteroquin Agrippæ Cenſore, non diffitente. Jurene an injuria Magiæ inſimulatus? alii dijudicent. Sanè Agrippæ reliquorumque Virorum præclariſſimorum innocentiam tuetur, & vix contemnendis rationibus ab hoc crimine abſolvit & vindicat D. Naudæus in Tr. Gallico cui Titulus: *Apologie pour tous les grands Perſonnages, qui ont eſté fauſſement ſoupconnez de Magie chap. XV.* Editionis Belgicæ, quippe in Germanica noſtra Anno. 1673. excuſa, una cum aliis plurimis capitibus, quod dolendum, deeſt. Subeſſe hanc cauſam reor, quod in ea inciderimus proh! dolor tempora, quæ deploratiſſima jam olim judicabat Tacitus, in quibus nec ſcribere ſæpè liceat in Germania noſtra, quod ſentias, nec ſentire quod velis. Quæ de Canibus, Agrippæ individuis, ſub Domini & Dominæ nomine, *(Gallicè Monſieur & Mademoiſelle)* comitibus, vulgus narrat, Naudæus ridet, cum Alexandro M. olim nec turpe fuerit, nec ideo magiæ inuſta nota, quod Bucephalum in deliciis habuerit, nec Auguſti Pſittacus, vel Neronis

Sturnus, vel Commodi Simia, vel Heliogabali Paſſer, vel Honorii gallina malè exinde, ac familiares (uti loqui amant) ſpiritus audiverint.

Sed quod Viris ſummis, uti jam dictum, fieri aſſolet, ut facili nempe negotio magiæ ſuſpicionem incurrant; hoc etiam in morbis accidit, quorum cauſæ & ſymptomata primo ſtatim intuitu non manifeſtæ. Omnes hic ad veneficia recurrunt, cunctæque res habentur ſuſpicioſiſſimæ. Non capit breve Scholion exemplorum hoc in paſſu myriadas, in quibus recenſendis charta citius, quam firmæ probationes deficerent. Hoc ipſo tamen venificia veneficasque minimè excludo, tantum enim abeſt, ut hanc ab *Excell. Viro recenſitam obſervationem* improbare, ut potius eam plurimis exemplis confirmare vellem, ni obvia paſſim forent.

Revocat autem hæc obſervatio in memoriam, quæ ante aliquot annos in recrudeſcentis vulneris inciſione, quod juſto citius & ante ſufficientem puris ſordiumque contentarum ejectionem, Chirurgus ſoſtro avidiusculè inhians, clauſerat, non ſine Veneficii ſuſpicione acciderunt. Dies ferme jam duos Centurionem plevritis excruciarat ſpuria, cum ad illum vocatus, evporiſta hoc in affectu decantatiſſima præſcripſiſſem. Senſit quidem exinde levamen æger, dolor tamen remittere penitus atque penitus recuſabat. Tandem rigidiore examine in lateris dolentis parte oppoſita reperio, rubentem & dolore obtuſiore intus latitans monſtrum prodentem cicatricem. Coaluerat jam vulnus per annuum & quod excedebat ſpatium, nec mali inde quid, niſi titillationes leves, lenesque pruritus ſenſit Centurio. Hinc puris reſidui ejectamenta obtuſioris doloris cauſam auguror, vulnusque recrudeſcens judico; Chirurgus autem torvis hoc oculis intuens ſtrenuè negat, Jovem lapidem jurans cicatricem ex conſenſu partiũ à pleuritide ſpuria affectarum,

rube-

rubere. Applicantur interim emplaſtra congrua, quibus dolor ſenſim augetur, ſuccedit Febris, ſitis intenſior, pulſus ſummè inæqualis, inſimulque cum nocte inſomnia deliriaque irruunt, quæ nil niſi Veneficia, magos, ſagas, ſtrigesque & inde prodeuntem morbum crepant. Conſtanter interea ego redundantis ſaniei purisve auguria canebam. Die ſequenti Hoſtis ex inſidiis prodit, & cicatricem ad pugni magnitudinem extollit. Quid conſilii? nulla ſalus pharmacis; expoſco ferrum. Inciſâ cicatriculâ puris effluit copia cocti, ſed ſubinde ad labia vulnuſculi hærens nigricantis coloris materia ſaniei effluxum retardat. Hanc dum forcipe Chirurgus removet, *fruſtum panni medii digiti longitudinem adæquans*, extrahit. Stupet adſtantium chorus, aſt ſtatim muliercularum præſentium caterva, de veneficio muſſitare incipit, ægrotique deliria æternas proclamat veritates. Inciſione factâ eliminatoque pure ceſſant ſymptomata, necdum veneficii ſuſpicio. Tandem incompetentes judices æger refellit recenſendo, panni fruſtulum ſubuculæ extitiſſe particulam, quam globuli plumbei ictus, intro rapuiſſet, inibique ultra annum detinuiſſet. Evanuit ſic veneficii larva, iraque quam ægri marita erga innocentem jamjam conceperat vetulam, ſenſim deferbuit. Vera hîc deprehendi Senecæ verba: *Crede mihi levia ſunt, propter quæ non leviter excandeſcimus.*

(*D. Michael Fridericus Lochner.*)

OBSERVATIO IV.
Dn. D. JACOBI WOLFFII,
De Impotentia Naturali viri cujusdam opinione, à faſcino deducta.

NOn rarò Medicorum conſilium & auxilium efflagitant imbelles vel inermes in dulci conjugii bello. Effluxerunt quatuordecim anni, quô tempore

pore maritus juvenis, non procul ab Altenburgo habitans, (cum praxin Medicam adhuc ibidem excolerem,) querebatur de alacritate & viribus ſufficientibus denegatis, ſi ſe accingeret ad conjugii debitum ſolvendum; in quo negotio tamen antea, extra conjugii conſummati limites, ſe virum patremque præſtiterat. Perſuadebat ſibi firmiter maritus ille ſe faſcino eviratum, aut impeditum, cum accinctus ad concubitum periret appetitus, vigor & robur ad abſolvendum illud negotium, licet ante terminum ſe pronum ſentiret ad opus iſtud cum voluptate expediendum. Varias ille vir rapiebatur in conjecturas, & in cubiculum præſertim vel locum, in quo ſomno & quieti vacabat, culpam referebat, ac ſi malæ artes aut magicæ reculæ in iis laterent. Fluctuans in his ſuſpicionibus vir ille etiam annulum pronubum, plebejorum ſuffragiô ſuaſum & commendatum, in ſubſidium vel medelam admiſerat, & lotium (neſcio an aliud quid etiam) per illum reddiderat. Verùm inanem hunc ipſius auſum dixi rejici meritò à ritè pièque philoſophantibus; de quo nonnulla *Mich. Freudius* in Gewiſſens-Fragen von der Zauberey *quæſt. 236.* & alii plures Theologi ac Politici. Non autem palpum, verique & approbati uſus prætextum ſibi patiatur quis ſuggerere ab autoritate quorundam, annuli uſum, ridiculâ ſpecie ſubinde commendantium aut admittentium, veluti hujus arcani vani autores quosdam indicat *Joh. Jacobus Weckerus de ſecretis l. 5. p. 254.* & alii plures. Quia itaque probè ſciebam plebejos & Medicos haut raròin conjugii iſtiusmodi negotiis ſegnibus æque ac in aliis morbis pertinacibus, facilè accuſare faſcinum, cujus prætextus plures ſuſpiciones aut rationes inſufficientes expoſui in meo *ſcrutinio amuletorum. cap. 4. ſect. 1. p. 548.* Proinde non admodum mirabar viri illius ſuſpicionem, meum tamen neutiquam ipſi impertiebar ſuffragium. Quantumvis non ambigo, quod faſcinum ſubin-

de

de conjugii & generationis negotium turbare vel impedire poſſit, veluti modi quidam rationi conſoni judicantur & accuſantur ex aliis in *Mich. Freudii l. c. quæſt. 186. p. 397. & quæſt. 237. p. 469.* Hoc autem dicitur fieri à Diabolo inſidiante (1) Locis ſecernendo conjuges, vel ſeſe, aut nebulam, phantaſma aliudve interponendo; ne eorum agglutinentur corpora. (2) Refrigerando conjunctionis appetitum (3) Movendo phantaſias & menti objiciendo ſpeciem fæminæ deformis, ut eam vir inviſam habeat, & circa alias amore afficiatur. (4) Retinendo membra genitalia. (5) Occludendo ſpiritus, ſeu ad genitalia decurrere prohibendo, ne ſeminis deciſio generetur. (6) Morbos inferendo (7) Rixas & jurgia (addo invitum concubitum) excitando, (8) Zelotypiam cauſando. (9) Gonorrhœam (10) aut ſemen maſculis dormientibus ſuffurando. Statuunt inſimul nonnulli, quòd interdum conjuges firmâ ſolùm mentis impreſſione aut cogitatione erroneâ fingant, & credant ſe impotentes ex faſcino ad generationem, quæ tollatur ſubinde perſuaſione & curatione fictâ, (licet nulla ſeria, vel dictum in ſcopum directè fuerit adhibita) quâ falſa iſtiusmodi opinio elidatur & confidentia de felici curatione ficta, & fæcundo concubitu aut conjugio illorum menti imprimatur, de quo *Eraſmus Franciſci* in der luſtigen Schaubühne *part. 1. Colloq. 3. p. 535.* Duarum ſimilium perſonarum melancholiâ hypochondriacâ laborantium, ſolâque imaginatione ſuâ firmâ ſe impotentes putantium, (nam circa actum concubitus variis cogitationum cumulis obrutos ſe eſſe queſti ſunt,) atque poſtea more melancholicorum curatarum atque tractatarum; quæ pariter ſe ipſas denique re illâ expoſitâ atque cognitâ riſerunt; harum verò mentio fit in *Phil. Salmuthi Obſervat. med. cent. 2. Obſ. 78.* Plura ſimilia fortaſſis imposterum de hac materia alio loco & tempore, ubi *de aſtu curatis acturus* ſum, communicabo. Deinceps conſtat,

quod invitis canibus non adeò feliciter venatio finem ſuum conſequatur, aut feræ admodum multæ capiantur: ſic invitus etiam concubitus, nec intentione & amore adeò ſeriô atque ardenti peractus, rarò eſt admodùm fœcundus aut ſecundus: de quo præter alios videre licet *Caſp. Reies in campo Elyſio quæſt. 42.* §. 6. Perſuaſum mihi habeo viri illius nominati concubitum pariter non adeò ſemper fuiſſe junctum cum voluntate inſigni, ardentique amore; quia conjux invitô quadantenus matrimoniô juncta illi erat; licet ante hoc matrimonium perditè, nec ſine fæcunditate amaret dictam ſuam conjugem. Præterea levis ille armaturæ miles ſtratioticæ herbæ, ſive nicotianæ fumô notô delectabatur; quem autorum quorundam effato, illius reatus clanculum ſimul accuſabam. Non enim eſt dubium, quin in quibusdam ſubjectis ſpiritus torpidi reddantur etiam à ſpirituoſis & inebriantibus largius hauſtis; veluti nonnulli etiam ebriorum concubitum & ſemen ſterile renuntiant, de quibus alio loco plura dedimus. De nicotianæ verò efficacia accuſata videatur *Herm. Grubius de arcanis medic. p. 148. 247. & Miſcellanea Acad. Leopoldin. Imperial. Dec. 1. Ann. 3. p. 69.* Quibus plures alii, de Tabaci uſu agentes idemque adſtruentes, addi poſſent, ſi opus foret. Non attingam alia ſtupefacientia veneris deſiderium pariter imminuentia atque aufferentia, veluti de opio, cicuta & mandragora agit *C. Stalpartius tom. 2. obſ. medic. Chirurg. Anatom. p. 418. De opio item Garc. ab Horto de Medicin. Indor. Lib. 1. c. 4. p. 23. &c.* Ex ſoporiferis dicuntur quæpiam modice ſumta quibusdam veneris ſtimulum inferre, veluti ſpirituoſa inflammabilia & inebriantia pariter parcè ſumpta eundem exerunt effectum aut lætitiam; abuſus verò ſive copia ipſorum admiſſa mentis atque aliarum partium vires ſopit, ſtuporemque iis inducit; de qua materia plura dedi aliquando in *ſcrutinio amuletorum c. 2.*

Sect.

Sect. 1. p. 429. & c. 431. Diſſuaſi itaque viro illi nicotianæ uſum, quadantenus vel aliquando evirantem, & ne quoque confidentiam ipſius, efflagitantem meum auxilium, planè inanem dimitterem, ſuaſi horum gramineum, ſive in vivo ceſpite aliquando eligendum. Dedi tandem eidem elixir aromaticum paucâ quantitate eſſentiæ moſchi mixtum, illiusque ut guttas triginta ter in die ſumeret juſſi. Addidi præterea viro dicto animum de fine medicamenti certo gemino expectando, videlicet de promto concubitu atque generatione liberorum, quibus brevi ſucceſſit uterque effectus; veluti etiamnum virum hunc in conjugio minùs ſterili ſuperſtitem reminiſcor.

OBSERVATIO V.
Dn. D. JACOBI WOLFFII,
De Phthiriaſi à faſcino inducta putata.

DUodecim jam præterierunt anni, cum Altenburgi puer ſive tyro ſtanni fuſoris à me conſilium peteret contra phthiriaſin, quâ ſe ab anicula ſive venefica malè cupiente oneratum quereretur, atque perſonæ ſuſpectæ, odiique rationes aliquas indicaret. Conabar eô tempore nonnullis argumentis pueri animo eximere perſuaſionem de faſcino conceptam, verùm ille propter induſia nova ſive munda aliquoties corpori induta, & ſtatim pediculorum aliorum copiam contrahentia ſive oſtendentia, ægrè ſe à ſua opinione divelli patiebatur. Non ignoro cauſas, quas autores de inſectorum illorum inviſorum geneſi vel proventu reddunt; verùm has, aliquando de phthiriaſi pleniùs acturus, manu non parcâ ſuppeditabo. Dubius verò hæſi in pueri dicti affectus ætiologia exactè tradenda, licet cauſæ præter naturam efficientes in eodem malo producendo non exulare potuerint. Non licebit facile ſuſpicari pueri ve-

ſtes extimas ex lana ovis, quam lupus antea laceraverit, confectas fuiſſe, quas alioquin volunt nonnulli pediculos facilè generare: ne verò credam hoc, dubia quæpiam adhuc obſtant. Gottfried *Voigtius* im Phyſicaliſchen Zeitvertreiber *Cent. 1. Num. 55. p. 127.* ſcribit: Draconem infernalem ignea ſpecie ſubinde apparentem pediculis, aliisve inſectis moleſtis conſpergere vel onerare eos, qui minùs ritè eidem inſerviant, aut delinquant in cultu ipſius. Cacodæmon autem fortaſſis haut difficulter colligere pollet pediculos interdum ex puerorum, mendicorum, militumque veſtibus, præſertim ubi perſonarum illarum conventus datur: qua ratione collectos pediculos hoſtis ille vaferrimus aliis perſonis afflictionis loco ſuggerere poteſt, & quidem ope interdum etiam ſuorum mancipiorum vel ſagarum. Arbitratur quippe *Tob. Coberus* (*in obſervat. Medicar. Caſtrenſ. Hungar. Dec. 1. Obſ. 9. Schol. p. 50.*) phthiriaſin Ægyptiis Magis olim impoſſibilem, cuique militi facillimam eſſe; quia fortaſſis iſtorum animalculorum ſociorum copiam ab aliis ſuave culpa milites colligunt & alunt. Miſsâ vero jam hac materiâ, ſuaſi eô tempore puero, ut veſtibus (quadantenus à naribus remotis,) ſulphuris vel ſuccini fumum interdum exciperet, & ter in die balſami ſulphuris duodecim aut quindecim guttis, quoquo poſſet in vehiculo, uteretur.

His obſervatis brevi ſe dixit puer ille liberatam à malo ſuo moleſto, quærula voce antea accuſato.

OBSER-

OBSERVATIO VI.

Dn. D. JACOBI WOLFFII.

De duobus Experimentis Tincturæ Martis Solaris uſum ſalubrem caſu oſtendentibus, videlicet in labiis oris pauliſper fiſſis, & puſtulis linguæ.

PRæter ſalutares uſus, quos aliquoties fortuitò perſenſi ortos à Tinctura martis ſolaris, ex minera martis Haſſiaca parata (cujusmodi obſervationes in proximis annis Miſcellaneorum Academiæ noſtræ Leopoldino-Imperialis editis communes feci publico bono) hactenus iterum inſperato de eadem obſervavi alias; ubi in diſpenſatione vel mixtione illius Tincturæ cum aliis medicamentis, lambens fortuitò non nihil illius medicamenti levamen ſenſi in Rhagadibus dolorificis labiorum, ac poſtea tempore aliô in puſtulis moleſtis linguæ. Leviter itaque iſto gemino effectu priûs obſervato, poſtea crebriûs dictam Tincturam pro utriusque mali curatione in uſum minus irritum admiſi, ſolius quippe Tincturæ illius guttulam unam ſive duas aliquoties in hora admovendo utrique parti affectæ opem tandem attuliſſe obſervavi; nec deterreri me paſſus ſum dolorem, quem primô illitu eadem effecit.

Exiguus quippe eſt dolor hic medicina doloris.

Poſthæc in cruſta lactea vel eſchara labiorum ac narium pariter ſalutarem obſervavi eundem uſum, qui fortaſſis æque expectandus eſt, ſi tinctura, vel quod melius, vitriolum illius mineræ miſcetur cum axungia porcina. Cavendum autem, ne lintea munda & tenera alba tangat gutta quæpiam tincturæ dictæ, facilè quippe alioquin maculam ferrugineam relinquendo prodit martialem indolem. Cui ſimplicis tincturæ uſus dictus non pla-

cet, ei liberum eſt admiſcere guttas aliquot mucilagini ſeminis cydoniorum, tragacanthæ, ſirupo violarum, roſarum, mororum aut glycyrrhizæ. Utrùm ipſius tincturæ uſus in papillarum eodem malo congruus quoque ſit, data occaſione experiar; nihil autem mali puſiones lactentes vereri tenentur, modò induſium vel alia lintea pura non tangat aut tingat illa maculâ, vel colore antea dictô, ſive quem ochra alioquin præbet.

(*A.* 1692. 10. *Junii, Jenâ Noribergam miſſæ.*)

OBSERVATIO VII.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI, De Limatura Martis cruda, certiſſimo remedio ad Vermes propellendos.

ZAchariæ Fauſtens civis Wettinenſis uxor immani cardialgiâ cum obſtructione alvi per aliquot dies laborabat, ad eam tandem vocatus clyſteres applicari juſſi, à quibus etiam alvus aperiebatur. Cùm autem illa magis magisq; de cardialgia & acido inſigni (es brennet mich auf den Hertzen/wie Feuer: dicebat) in præcordiis quereretur, varia illi contra cardialgiam aliàs expertiſſima remedia propinabam, ſed nullô ſucceſſu; dabam itaque illi ad acidum abſorbendum limaturam martis crudam, (quâ ſemper in ejusmodi affectibus feliciter utor) à qua etiam ardor aliquo modo compeſcebatur. Poſt aliquot horas reiterabã limat. Martis & quidem majori doſi, à cujus uſu non longè poſt 5. vermes miræ formæ, ad digiti longitudinem evomebat cum clamore maximo, dicens: Es brennet mich einer mit glüenden Zangen. Altero die poſt, propter alvum obſtructam, clyſterem cum anthelminthicis compoſitum applicari jubebam; cùm alvus eâ ratione ſolveretur, mira & innumerabilis proge-

progenies vermium minutiſſimorum, vix oculis comprehendendorum, & pene ſpermatis ranarum ad inſtar, cum excrementis exonerabatur, ut omnes, qui hoc phænomenon intuebantur, horrerent & mirarentur. Poſt aliquot horas repetebam doſin limaturæ martis, à qua iterum non longè poſt vomitum patiebatur & ſimul vermem inuſitatæ formæ & magnitudinis, lacertæ ad inſtar excernebat, à cujus excretione tandem mortem cum vita commutabat. Hinc poſtea eandem limaturam martis porrò multis infantibus & aliis, in quibus vermes ſuſpicatus ſum, dedi, à cujus uſu quoque illos cum omnium admiratione exire viderunt.

SCHOLIUM.

QUamvis limaturam ferri corpori ingeſtam nocere, quondam fuerit nonnullis creditum, ideoque inter venena eam *Ebn Sina lib. 4. fen. 6. tract. 1. cap. 8.* & *Sant. Ardoynus lib. 2. de venen. cap. 19.* retulerint, ſalutaris tamen ejusdem uſus multiplici experientia abunde hactenus innotuit; ſicut inprimis virtutem ejus, etiam ad integram drachmam exhibiti, in vermibus curandis *Rud. Glauberus part. 2. furn. philoſoph. cap. 9.* deprædicat. Id quod præſtare mihi videtur, quatenus in ventriculo & inteſtinis ab acidiuſcula ibidem ex glandulis ſtillante lympha in vitriolicum quid ſolvitur; de quo non tantum ſulfureus gulâ exſpirans odor, (*Vid. D. Joan. Nicol. Pechlini de purgant. exerc. cap. 5.*) ſed alvinæ quoque feces ferreo hinc colore tinctæ teſtantur. Vitriolum autem latas ventris tineas necare, drachmæ pondere devoratum, aut cum melle linctum, jam *Diſcorides lib. 5. de mat. med. cap. 75.* docuit, & *C. Plinius nat. hiſt. lib. 34. cap. 12.* chalcanthum ad depellenda ventris animalia drachmæ pondere cum melle ſumi teſtatur.

(Dn. D. L. Schrœck, L. F.)

OBSER-

OBSERVATIO VIII.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Uſu fonticuli in obſtructione narium.

MUltos habui obſtructione narium deſperatiſſimâ laborantes, & à nullis remediis levamen ſentientes, quibus fonticulum in brachio applicari juſſi optimo ſucceſſu, brevi enim temporis ſpatio omnis obſtructio ceſſavit.

OBSERVATIO IX.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Oleo Lumbricorum, optimo travmatico interno.

NUllum datur melius travmaticum internum in omnibus vulneribus, contuſionibus, fracturis & aliis caſibus, quàm oleum lumbricorum terreſtrium, vulgari modo in pharmacopoliis præparatum, quod bis in die ad gutt. xij. xv. in liquore aliquo ſumtum non ſolùm omnem dolorem, quo aliàs miſeri maximè torquentur, ſed quàm citiſſime etiam vulnera & fracturas claudit cum admiratione ſumma chirurgorum qui ſæpiſſime ad me dixerunt: Wir wiſſen nicht wie es zugehet / daß ſich der Schaden ſo bald zuleget / und der Patient auch keinen Schmertzen empfindet. Illud in me ipſo, & plus centum aliis expertus ſum. Concludo igitur quod maximum anodynum in hoc oleo ſit, quod non ſolùm externè in podagricis affectibus, sed & internè ſalutares exerat effectus.

OBSERVATIO X.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Hydrocephalo aperto.

MEretrix quædam infantem Wettini enitebatur hydrocephalô laborantem, qui poſt menſem in tantam molem creſcebat, ut mater impar eſſet infantem ex cunis attollere. Hinc, cùm ſic in ſua miſeria periiſſet infans, ex curioſitate & petitis quorundam amicorum aperiebam caput, ex quo plus, ultra xij. menſuras vel ℔xxiv. ichoris profluebat, (velut hoc chirurgi & omnes alii atteſtantur, qui huic apertioni interfuerunt) Cerebrum exiguum erat, inſtar oculi bovini ad ℥iß. accedens & ſimul totum putrefactum & corruptum.

OBSERVATIO XI.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Amore inſano.

AMoris quanta vis ſit, præter alia ab autoribus tradita, ex ſequentibus patebit hiſtoriis:

Virgo 33. annorum nomine Anna Kronmanerin in præfectura Oſtravienſi Ducatus Anhaltini habitans, temperamenti ex prædominio bilioſi, in laboribusque ruſticis nata, quæ cum deſponſata videret ſponſum Marti nomen ſuum dediſſe, id dolere incipit, & melancholica incedit; valedicente tandem ſponſo, crinibus hinc inde ſparſis circa mammas denudata prodit in publicum, & membra, quibus mulier eſt, ſcalpit, in cæterisque laſcivam ſatyram, non virginem refert. His itaque moribus peregrinis & inſanis magiſtratus illius loci, hujusque cognati perterriti, plagis illam repellunt & conclavi incluſam diligenter cuſtodiunt. Licet agnati etiam

varia hinc inde generoſiſſima medicamenta adhiberent, furoris tamen perſeverat prior ſtatus, accedentes mares ad concubitum verbis geſtibusque invitat, delira laſcivis intermixtis ſermonibus frequenter garrit, nullius cibi & ſomni, ſed ſponſi continuo meminit, & ἀυτοχειρίαν ubivis intendit.

Vir illuſtris ibidem loci reſidens, ejusque Præfectus, hujus miſellæ juſtè miſerti à me petiere rationale judicium, & de conſilio, quid nimirum cum illa tandem ſit agendum, inquiſiverunt; Ego petitis illorum ſatisfacturus ſequens miſi conſilium:

Illuſtris ac Generoſiſſime Domine,

ut &

Nobiliſſime ac Doctiſſime Domine Præfecte,

Affectus, quo inſana veſtra laborat, à Medicorum filiis variis ſalutatur nominibus, & dicitur vel Furor uterinus, mania ex utero, Amor inſanus, Nymphomania, Furioſa libido, l. Amentia ex amore proveniens, ſicut Fauſtus canit;

Si ſapis, amentem dicas, non Lector amantem,
Nam nihil inſanus mentis amator habet.

Refertur malum ad ſymptomata actionum Facultatum animalis & rationalis depravatarum: non ſola enim hic læditur phantaſia, ſed & ſimul ratiocinatio, quia amicabilem inter ſe fovent connexionem & perpetuam harmoniam, id etiam dicente Galen. L. 3. de loc. affect. Hinc fortiori redditô, circa aliquod objectum imaginationis, actu, Ratio ſimul per accidens vacillat, & imprimis ſi phantaſma furibundum ſeminale factum eſt, & heterogeneâ atque phantaſticâ qualitate Archeum infecit. Spiritus enim noſtri ætherei, ſpiritus mundi æmuli facili negotio quasvis ideas & impreſſiones in ſe recipere ſunt apti nati. Cùm itaque in noſtra ægra multæ fuerint cauſæ, quæ ſpiritus & per conſequens phantaſiam & ratio-

nem

nem inquinare potuerunt, non mirum, quod furor tantus miſeram adeò torqueat; (1) enim ſe ſiſtit temperamentum bilioſum, quantum autem particulæ bilioſæ acriores & calidiores in ſanguine exiſtentes datâ occaſione conferant ad quemvis furorem & conſequenter etiam ad hunc uterinum, collegerunt paſſim veteres practici, qui bilem κατ' ἐξοχὴν cauſam maniæ, & ideò ſubfuſcas virgines aliis laſciviores dixerunt: Qualis enim ſanguis, talis ſpiritus, qualis ſanguis & ſpiritus tale ſemen: Acri itaque & calidiori exiſtente ſanguine ſemen adhuc acrius præſupponendum, quod demum particulis ſuis ſalino-ſulphureis fermentativis ὀργασμὸν, l. turgeſcentiam partibus genitalibus infert, & aura ſua ſeminali ſpiritus vitales inordinatos, effrenes, & quaſi ignitos facit, qui poſtea ſpiritus animales eodem charactere inquinant, ut ſic phantaſiæ & ideæ non niſi libidinoſæ & venereæ Rationi communicentur. Proinde ratio in ſpiritus ignitos nullum ferè ampliùs habet imperium, ſed hi obſtinato potius imperio conſenſum extorquent; creſcit hinc laſciva protervitas, proferuntur impudici diſcurſus, formantur varii geſtus, & cum non habeant, quo cum ſe delectent, vel fine ſuo potiantur, inducitur furor, qui tandem in delirium prorumpit. vid. Plater. 7. prax. c. 3. Dominic. Leon. c. de man. Gualter. Charleton. Exerc. pathol. 7.

(2) Temperamentum hujus perſonæ calidum, ferè ejus ætas reddidit acrius. In recenſita enim hiſtoria indicatur, Virginem hanc jam tum 33. annis ſepoſitis primùm fuiſſe deſponſatam. Quàm ſuſpicioſa autem ætas ejusmodi ſera pro ineundo matrimonio in ſexu ſequiori ſit, cuivis jam credo eſſe notum. Hinc facilè dixerim, quòd ſpiritus & humores jam jam ob particulas ſuas bilioſas & calidiores redditas, & forſitan ob conjugium ſeriùs ineundum, acrius fuerint accenſi, & ex ſpe conjugii fere omni deperdita, notabilis orta ſit in animo alteratio & commotio.

 (3) Quan-

(3) Quandoquidem magis magisque dictos ſpiritus amor fruſtraneus, ira, mœror & triſtitia, furoris pediſſequæ ignitos fecere, hinc demum facta ſunt entia ſeminalia & operativa, juxta Helmont. Tract. de inject. materialib. p. 479. §. 16. Cùm itaque miſera illa videret amaſium ſuum fidem datam fregiſſe, & ſe fruſtra ſub jugo Veneris vapulaſſe, furorem planè incurrit, crinibus hinc inde ſparſis prodit in publicum, & gratæ protervitatis meminit, ex ejusque carentia αὐτοχειρίαν intendit.

Curam quod attinet hujus affectus, ſuſpicor medicamentis illum non poſſe debellari; optimè enim novi, nihil à celeberrimis hinc inde Medicis eſſe intermiſſum, quod è ſalute illius fuerit. Hinc ante omnia attendendum, ut (1) diligenter hæc miſera cuſtodiatur, ne ſibimetipſi conſciſcat mortem; ut triſtia ejusmodi exempla paſſim ſunt obvia, vid. Schenck. obſ. Tulp. obſ. l. 1. c. 50. Virg. l. 4. Æneid. &c. (2) danda opera ut legitimum conjugium illi procuretur, hoc enim amori amenti optimum remedium & convenientiſſimum præſervativum. Ego, ait Hippocr. lib. de morb. mulier. jubeo virgines, cum furore uterinô & aliis affectibus hyſtericis laborant, quàm citiſſimè viris cohabitare. Sic Dominicus Leonus c. de man. In oppido Zuccari, inquit, mulierem vidi temperaturæ biliosæ, quæ ex amore inſaniebat, unumquemque obvium factum, ut ſecum coiret, invitabat, renuentes, lapidibus inſectabatur. Hujusmodi furorem coitus ſedavit, nupſit ruſtico, ſic convenientem adepta medicinam reſtituta eſt. Vid. plura ap. Zacut. l. 2. prax. Med. admirab. obſ. 93. Panarol. Pentecoſt. 3. obſ. 14. Schenck. obſ. &c.

Idem illud remedium etiam miſellæ noſtræ optimè profuit. Illuſtris enim ille vir Capitaneum, ſub cujus vexillo militabat ejus Sponſus, ſolicitabat, ut eum manu mitteret, & ſimul cogeret ad ineundum conjugium cum

hac

hac inſana; quod etiam factum. Hinc indies magis magisque ſanitatem priſcam recuperavit, & poſtea modò interdum immani cephalalgiâ correpta fuit.

OBSERVATIO. XII.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI
De Epilepſia diuturna virginis poſt congreſſum cum viro ſublata, ſed eo denegato poſtea in furorem uterinum mutata.

VIrgo quædam Wettinenſis nomine Magdalena Matzin per 10. annos præter propter epileptica, in cæteris autem optimè ſana & mentis ſuæ compos. Huic ab Empirico quodam ſuadetur, ut Veneris exercitio, tanquam certiſſimo epilepſiæ remedio uteretur, quod etiam dicto citiùs cum milite quodam intendit. Revocato autem milite ad caſtra melancholiæ totam ſe dedit, & diverſis vicibus ratione omni deſtituta, nuda quæſivit ſuum amaſium in hoſpitio, uſque dum delira periret.

OBSERVATIO XIII.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
Virgo duodecim annorum, furore aliquali uterino, convulſionibus, aliisque ſymptomatibus laborans.

MAgni nominis Viri cujusdam in diſtrictu Hallenſi habitantis filia, nondum 12. annos nata, convulſionibus totius corporis inſolitis, riſuque ſardonio laborabat, & quod mirum dictu, papillæ illi in mammis ſororiantibus ad digiti altitudinem protubera-

berant, adeò ut induſium incumbens elevarent (hanc enim curioſitatem mihi etiam detegebat) in cæteris eadem, ut obſervabam, valdè pruriebat, continuò enim manibus genitalia ſcalpebat. Ego rara hæc phænomena miratus, curioſa intentione ex vetula quadam, quæ curam hujus puellæ habebat, ſtatum pleniùs inquirebam. Illa rumorem fuiſſe, dicebat, puellam hanc amaſſe informatorem vel præceptorem ſuum, cum autem Parens ejus hoc obſervaſſet, illum dimiſiſſe. Poſt abitum ejus indies magis magisque puellam cepiſſe dolere & melancholicam inceſſiſſe, dixit anus, donec tandem hæc ſymptomata illam invaſerint. Hiſce diligenter mecum perpenſis, parentibus meum conſilium aperiebam, & Puellam laborare dicebam: ex ὀργασμῷ & retentione ſeminis, quod ſua acrimonia, vappeſcentia, & copia non ſolùm pruritum in genitalibus & varia phantaſmata venerea, ſed etiam phænomena iſta convulſiva efficeret. Non meliùs igitur eſſe remedium quàm V. S. & poſt hanc, uſum medicamentorum frigidorum & aliorum ſemen extinguentium. Parens partim perterritus, benè memor facti, partim me deridebat cum annexo indignante ſermone: quænam nimirum opinio me occuparet de ſua filia; inſolita enim eſſe, quæ proferrem & nunquam audita, quòd puella nondum 12. annorum laborare poſſit turgeſcentia & retentione ſeminis; minùs multò eſſe conſultum, ut vena puellæ tam juveni aperiretur. Cui reſpondebam: Malitiam interdum ſupplere ætatem, nec inauditum eſſe, quòd puellæ plethoricæ 12. añorum poſſit ſecari vena. Venæ Sectionem enim non ex annis ſed ex viribus, & conditione ægri eſſe judicandam & inſtituendam; taceo quod Practici toto die robuſto puero, vegetæ puellæ, firmo ſeni venam aperiri ſuadeant. Hiſce & aliis ſufficienter propoſitis, Parens conſilium meum inibat, & venam aperiri curabat, quo facto, poſt horas aliquot con-

convulſiones ſenſim evaneſcebant, modò quod terror interdum, vel motus levis, illum alioquin ſequens, in partibus (imbecillitate forſitan & calore p. n. adhuc reſiduo) obſervaretur. Altero die poſt, & poſthac commendabam emulſiones frigidas, ſaturnina & alia anta phrodiſiaca optimo cum ſucceſſu; nullum enim amplius apparebat phænomenon convulſivum, nullus calor p. n. nec terror quidem, ſed optimè ſana & rerum præteritarum neſcia incedebat. Cum hæc itaque metuebam, veniebat mihi in mentem illud à Panarolo Pentecoſt. 3. obſ. 14. relictum: Omnibus Medicis conſulerem, inquit, cùm morbum ejusmodi uterinum obſervant, majori cura, ſi fieri poteſt, procurent, ut virgines potiùs nubant, quàm ut confugiant ad aphrodiſiaca, quæ corpus ſauciant & ſterilitatem inducunt, absque eo, quod morbi evaneſcant, ſed data occaſione fortiùs recedant. His itaque perſpectis, curam meam alio dirigebam, dando nimirum illi aperientia martialia & alia, & duobus diebus priusquam novilunium adeſſet, vomitoriumquoddam, quo ipſo feliciſſimè evocabam menſtrua virgini, quæ etiamnum jam per annum, & quod excurrit, patitur illa bis in quovis menſe, ſed maxime dolorifica & cum impetuoſo pruritu. Suaſi præterea Parentibus, ut filiæ ſuæ proſpicerent de marito, ne ob nimiam ſanguinis turgeſcentiam & acrimoniam major morbus metuendus foret, vel occaſione data illegitimè cum aliquo congrederetur.

OBSER-

OBSERVATIO XIV.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

De Studioſo, ſanguine cauſtico & Melancholia amatoria laborante, aſtu curato, mox ob perſonam amatam denegatam, ex prioris morbi recidiva ſuccumbente.

STudioſus quidam Hallenſis J. A. K. febre laborabat mirabili, quam plures Medici ſummè ardentem reputabant. D. D. Beerwinckel Practicus ibidem tunc temporis celeberrimus, cùm venam illi aperiri curaret, ſanguis mirum in modum in altum proſilivit, & cùm fortuitò aliquot guttulæ ejus manum & induſium attingerent, ſenſibiliter ejus cutim dolore affecerunt, & poſtea induſium etiam corroſerunt. Ex hac inſtituta V. S. aliisq; hinc inde adhibitis remediis antifebrilibus morbus minimè imminuebatur, ſed indies aggraveſcebat. Ego, cùm hic æger meus eſſet intimus, & alius intentionis ergò Hallam veniſſem, ad illum inviſendum accedebam, ubi videbam, ut verbo me expediam, Faciem Hippocraticam, cujus cutis vix oſſa obtegebat, & poſtquam

Exaruere teſtæ ad inſtar coctilis
Defecta membra viribus
Rigens adhæret lingua faucibus.

Cibos & potus (præter aquam fontanam pani ſimulagineo affuſam) ad unum omnes averſabatur, nullius ſomni erat particeps, cor languebat, crebra ſuſpiria mittebat, & phantaſiis quaſi ſepultus, clandeſtina ſecum murmurabat, pulſus erat inæqualis & admodum vehemens, cum calore p. n. maximo, ac ſi febre ardentiſſima laboraſſet. Ex omnibus itaque circumſtantiis colligebam, minimè eſſe febrem ardentem, cùm per totum menſem jam

eſſet

eſſet corruptus illo malo; ſed potiùs eſſe morbum chronicum & planè ſingularem. Cùm hæc & alia plura in eodem notanda mecum perpenderem, veniebat mihi in mentem illud Terentii in Evnuch. A. 2. S. 1.

Dii boni, quid hoc morbi eſt!
adeon' homines immutarier
Ex amore, ut non cognoſcas eosdem eſſe.

Vel ut Ovidius canit:

Fecit amor maciem & longa internodia crurum
Et tacitæ ſerpunt in proxima viſcera flammæ.

Exinde igitur hariolabar, malum illud forſitan eſſe febrem amatoriam, & à me nunquam viſam, qua hic laborabat miſer. Turgidus hinc quaſi mea opinione, ex fratre ægri inquirebam, num forſitan frater æger amaſſet perſonam quampiam: maximè ajebat ille per longum tempus amavit quampiam Martisburgi, ſed ab amata repulſam paſſus eſt, & ab hoc tempore redux ægrotavit. Totus ego gaudio perfuſus, omnia nunc cedent benè, dicebam, fallacia eſt excogitanda, qua fallaci hoſti, amori nimirum inſidias ſtruamus; Inibam igitur cum eo aliisque amicis fidelibus conſilium, & exarabamus epiſtolam amatoriam nomine virginis amatæ Martisburgenſis, excuſando in illa incivilitatem illius, ac ſi nolens dolens juſſu parentum repulſam dare coacta fuiſſet; cùm autem jam ſentiret, ſe illi maximam injuriam feciſſe, fingebamus, petere majorem in modum, ut omnium obliviſcatur, & quàm citiſſimè veniat ad ſponſalia celebranda &c. Epiſtolam muliebri manu velut conſcriptam, tabellario cuidam tradebamus, qui fingebat ſe eſſe Martisburgenſem, & clandeſtina quædam offerenda habere ad Dn. J. A. K. Miſer hic, morti licet proximus, novitatis tamen avidus, tabellarium ad ſe accedere mandabat.

Cùm curſor in hypocauſtum ad ægri lectum admitteretur, ſolus cum ſolo loquebatur & epiſtolam cum ſaluta-

tatione ſuaviſſima amaſiæ illi inſinuabat. Epiſtola refracta & perlecta jubebat æger, ut frater tabellarii laborem ſemithalero compenſaret, & atteſtatum daret, ſe brevi temporis ſpatio fore obedientiſſimum, poſtquàm morbus ejus evanuerit. Non longè poſt hæc æger me requirebat, & petebat refectorium quoddam, cui etiam præparabam emulſionem ex ſeminibus frigidis, piſtac. & amygd. dulc. hac uſus, benè me habeo, dicebat, optimum fuit refectorium, fac ejusmodi plura; Hoc facto cum amicis meis recreandi gratia extra civitatem nos conferebamus, & altero die illum reviſebamus, in lectoque aſſidentem inveniebamus. Interrogabam illum, cujus conſtitutionis jam eſſet, optimæ, dicebat; & porro: Tu ille es, qui vitam meam revocaſti, ni tu ad me veniſſes, mortis dudum eſſem ſocius; fac modò ulterius, ut vires dejectæ reparentur. Dicebam optimum remedium ex patina eſſe quærendum, ſuadens ſimul ut ederet cibos evchymos, & biberet vinum generoſum cum confect. alkerm. edulcoratum. Præſcribebam item illi alia confortantia nonnulla. Conſilio hoc dato, ipſum Deo, & omnia, quæ porrò hujus eſſent è re & commodo, fratri & amicis ipſius commendavi. Poſt 14. dies ſanitatem noſter recuperans Martisburgum iter inſtituit, ſed illuc veniens virginem illam jam cum alio ſponſalia celebraſſe reperit. Hinc miſer ille domum reverſus, melancholiæ totum ſe reddit & priſtino multoque pejori morbo obruitur, intra octiduum illum interficiente. Vera igitur miſer amans confirmavit verba Quercetani in Diæt. Polyhiſt. S. 2. c. 2. deſcripta: Ex fruſtratione, inquit, amoris naſcitur Zelotypia & prorſus lethalis mœſtitia, ac indignatio, quæ animum nocte dieq; torquet & corpus poſtea planè interimit.

OBSER-

OBSERVATIO XV.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Cura ebrioſitatis per mortificationem, quam dicunt, inſtitutâ.

VIr primarius quidam in Comitatu Mansfeldenſi vivens, malam & quidem quotidie ebrioſam adeptus conjugem, ad me ſæpiſſime veniens, remedia contra illius ebrioſitatem petebat: Petitis ejus aliquando ſatisfacturus ipſi dabam vomitum & nauſeam excitantia, ſed omnia fruſtra. Commoda occaſione (qua Anglus quidam curioſiſſimus & doctiſſimus mecum habitabat) ad me iterum accedens, querelam ſuam priſtinam idem vir repetebat, quam Anglo prælaudato detegebam, hujus viri miſeriam enarrando. Nihil novi, reſpondebat hic meus hoſpes, hoc vitium ſuam habet medicinam, quam Noſtrates vocant *Curam per mortificationem* inſtitutam. Omnibus enim curioſis, dicebat, notum eſt; quod ſi enormiorum chartæ l. teſſeræ luſorum manus, virgis cæſoriis (quibus carnifices in cædendis maleficis ſunt uſi,) intra ludum cædantur, omni poſtea delectationi ludendi adverſentur.

Similiter quando uxores virgis ejusmodi ſuos maritos, qui aliàs illas male habuerunt, & verberibus coërcuerunt, cædunt, illos omnem ſuam amittere ferociam, nec poſtea eſſe potentes illas ulterius caſtigandi. Idem vir dicebat. Itidem notum: quod ſtrumæ ſolo iterato attactu cadaveris humani evaneſcant.

Sic eodem ferme modo ebrioſitas auffertur; ſi nimirum vas quoddam, videlicet cantharus, vitrum, vel aliud ejusmodi intra brachium mortui cujusdam per aliquot horas collocetur, & poſtea ex vaſe hoc liquor contentus ebrioſæ propinetur, quod mox liquorem ejusmodi alium

nauſeet & per vitam ſuam averſetur. Vir ille primarius ex hac audita curioſitate, lætitia quaſi ebrius citiſſima occaſione hoc experimentum ſe adhibiturum pollicebatur. Poſt aliquot tempus ille ad me reverſus bonum ſucceſſum referebat, dicens: Duabus vicibus experimentum in vino & cerevifia noſtra Islebienſi inſtitutum expertiſſimum inveni, vinum quippe & cereviſiam amplius jam planè negligit mea uxor. Vinum autem aduſtum & Breihanium, cum quibus hoc experimentum non feci, majorem in modum in ſe ingurgitat; audivit nimirum ex aliis, quale vinum & cereviſiam illi dederim, propterea omnem occaſionem cavet, ne ulterius à me decipiatur; neſcio igitur, qualis eventus porrò ſperandus ſit.

OBSERVATIO XVI.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Decocto herbæ Theæ in Convulſionibus optimo remedio.

VIdua quædam Connarienſis, nomine Anna Habermannin/ in puerperio ex terrore contraxit epilepſiam per integrum menſem perſeverantem, quam tandem Medici antepilepticis medicamentis propulerunt. Recidit tamen malum illud poſt aliquod tempus in convulſionem quandam univerſalem, quam ἐμπροσθότονον dicimus, hic per tres annos ſingulis menſibus, & ingruente quidem plenilunio illam, ſenſibus integris ſubſiſtentibus, invaſit, nec generoſiſſimis medicamentis, licet magnis hinc inde ſumptibus conquiſitis, curari potuit. Hinc cùm in civitatem hanc vocatus eſſem à quodam ægroto, ad illam viduam etiam ut accederem, rogabar, dolorificoque ejus & chronico dicto affectui medicinam facerem. Dabam verbis locum & præſcribebam illi decoctum H. Theæ cum regimine quodam

convenienti Diætæ. His itaque per 3. ad 4. menſes continuo adhibitis, per Dei gratiam convulſio evanuit, & jam optimè valet.

OBSERVATIO XVII.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De decocto Theæ Morbo Ecſtaſi ſimili, curato.

Ruſtici cujusdam Dudelebienſis (qui pagus eſt ſitus non procul à Wettin,) nomine Hanns Menicke puer 7. annorum laborabat mirabili affectu, quem Medici quidam, quorum conſiliis utebatur, epilepſiam levem, quidam convulſionem indolentem, quidam lethargum; ſed ego & alii ecſtaſin dicebamus. Puer enim hic aliàs optimè ſanus, quoties ad iram commovebatur, ſenſibus ſuis privatus, in eodem ſtatu, quo erat, manebat, & ſomnô quaſi ſepultus ſtabat vel jacebat; nulla autem alia ſymptomata illi obveniebant, quæ in recenſitis affectibus aliàs communiter apparere ſolent. Cùm igitur in ecſtaſi hac deprehenderetur, & nomine ſuo clare vocaretur, ex ſomno profundo quaſi expergefactus ad ſe redibat, & ut optimè ſanus de nullo dolore querebatur; ſed edêbat, ludebat & alia conſueta efficiebat. Hujus affectus inſultum interdum per horæ quadrantem bis vel ter patiebatur. Omnes Medici hunc affectum mirabantur, ſed omnia medicamenta interna & externa erant fruſtranea. Ego, licet non vocatus, curioſitate ductus, præſcribebam illi decoctum H. Theæ & ſuadebam, ut ad iram non commoveretur, hoc igitur admiſſo, intra paucos menſes convaluit.

OBSERVATIO XVIII.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Theæ uſu ſalutari, in convulſionibus puerorum poſt morbillos & variolas oriundis.

SIc eodem decocto multos infantes, qui poſt morbillos & variolas convulſiones paſſi ſunt, quas nullis aliis medicamentis curare potui, in priſtinam ſanitatem reſtitui, & obſervavi illud decoctum optimè acidum ſeroſum & flatuoſum, quod in convulſionibus peccat, exſiccare, diſſipare & per ſudorem, urinamque propellere.

OBSERVATIO XIX.
Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.
De Febre Tertiana Petechiali Epidemia, Vomitorio præcipuè curata.

PRæterito anno paſſim in noſtro diſtrictu Wettinum cingente, febris tertiana erat epidemia & petechiis tingebat laborantes. Primò enim febris illos invadebat cum algore quodam immani, poſtea verò calore maximo & petechiis concomitantibus. A præcipitantibus adhibitis ingraveſcebat hoc malum, tumorque ventri infimo & pedibus inducebatur. Venæ ſectionem inſtitutam brevi ſequebatur mors. Vomitoria erant optima in principio adhibita, brevi quippe jugulabant febrem, ut quoque petechiæ non apparerent. Ex quibus colligebam, (1) peculiarem ſanguinis corruptionem & ebullitionem adeſſe, quæ per præcipitantia non poterant emendari, ſed copia ſua tumorem inducere videban-

bantur: (2) colligo, quod ſimul magna malignitas, minùs verò ſerum adfuerit, & quod hoc per V. S. plenius educto, venenum ſic longè potentius prædominium acquiſiverit, atque ſic mortem intulerit. (3) Quod vomitoria in principio adhibita particulas ſalinas, ſulphureas, volatiles, impuriores eduxerint, & ſic omnem ebullitionem & petechiarum progreſſum impediverint; perſuaſum mihi habeo, uſque dum meliori ætiologia erudiar.

(*A. 1692. d. 10. Junii Jenâ per Exc. Dn. D. Wolffium Noribergam miſſæ.*)

OBSERVATIO XX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Ictu Scorpionum.

Quam hic ſiſto obſervationem, Exc. *Dn. D. Franc. Evangeliſtius*, ut Nobiliſſimis noſtris Dnn. Collegis innoteſceret, communicavit; quam etiam propriis ejus verbis exhibeo: Eliſabetha de Turſanis ſub fine menſis Junii 1692. cum ſeſe ad latrinam ſ. h. in loco præhumido ſitam contuliſſet, à ſcorpione ibidem latente icta fuit circa ultimas recti inteſtini plicas. A re inopinata perterrita me accerſitum voluit, ut prædicta narraret. Petii ab eadem, num eſſet certa quod verè ictus ſcorpionis fuiſſet, quem ſtatim mortuum mihi oſtendit, quia ab inflicto vulnere illum calceamentis contriverat. Interea ut mortem, quem imminentem arbitrabatur, evaderet, medica poſcebat præſidia. Unde præcepi, ut locum ſauciatum cum eodem ſcorpione optimè trito fricaret, quod non permiſit. Quapropter ſuffumigium cum eodem animali perficiendum commendavi, quod factum fuit; quamvis pudibunda dilatationem puncturæ opera Chirurgi peragendam renuiſſet. Interea nulla ſæviora accidentia apparebant. Poſt

duas

duas horas à maxima viſcerum commotione, vomendi ſtimulo, ſudore frigido, & quadam veluti lipothymia infeſtata, denuo ad viſitationem Adſtantes me vocant. Ego indicatione ſumpta à veneno repente ad ſuperiora, hirudines ad locum ſauciatum, unam poſt aliam, apponendas conſului, & interim ſpecifica alexipharmaca aſſumenda præſcripſi, quæ omnia integrè peracta fuerunt. Poſt ſex horas incidit in adeo perverſum inteſtinorum motum, ut omnia quæ per os aſſumebat, ſtatim evomeret. Unde cum per ſuperiora non poſſet dari medelæ locus, clyſteribus, fomentis, & unctionibus alexipharmacis, & ſpiritus refocillantibus uſi fuimus. Primus clyſter vix injectus fuit, cum jam per ſuperiora redderetur, de certitudine volvuli nos certiores faciens. Interea pluries animi deliquia ipſam apprehenderunt, & poſt horas aliquot convulſa obiit.

Venenum ſcorpionis eſſe minimum mole, ſed facultate & immanitate maximum & potentiſſimum, *Galenus* ab experientia edoctus pronunciavit. Et quamvis in Italia lethale virus non emittere, *Plinius* teſtatus ſit, attamen ſumma rerum magiſtra, experientia contrarium confirmat. Cur verò tam citò, & tot tantorumque morborum ſyndromes evenerit, non aſſequor, ni forte credam, quod per venas & arterias non ſolum virus ipſi cordi communicatum fuerit, ſpiritusque vitales infecerit, ſed etiam pro certo habeam, quod in humoribus centuplicata fuerit quantitas veneni, non ſecus ac Chimici auri argentique multiplicationem invenerunt: Nam, *Apponenſe* dictante, venenum pernicioſam ac deſtruentem vim cordis habet, & quidquid attingit in humano corpore, hoc convertit in ſuam ſpeciem venenoſam, & ſe ipſum ita multiplicat, inficiendo humiditates corporis noſtri in venenoſam naturam, qua multiplicata, augetur virtus veneni. Geometricum enim eſt axio-

ma: *Geminata quantitas exauget virtutem.* Mihi inſuper perſuadeo, noſtram patientem tam cito obiiſſe, quod Chloroſi laboraret, & per conſequens valetudinaria eſſet, hinc facilè credo, quod veneno in ſuo corpore genito ſcatuerit, idque adventitio, & forſan ſibi analogo adjunctum, deleteriam vim exeruerit, ac citam mortem attulerit. *Nam ubi abundat venenoſus ſpiritus, venenum denuo ingruens eſt magis perniciosum*, ut probat *Caſtrenſis Luſitanus* in ſuis *Meteoris Microcoſmi.*

Iliaca paſſio, quæ ſucceſſit, magis miranda videtur; cum aliàs ex occluſione inteſtinorum, & præcipuè gracilium ortum ducat; quæ tamen in Caſu noſtro ſupponenda non erat, quia noviſſimè fæces egeſſerat, quando à ſcorpione icta fuit; neque ab inflammatione circa rectum inteſtinum premebatur, ex qua clauſum orificium ſupponendum fuiſſet, tum quia ex febris abſentia, imo ex autopſia abfuit inflammatio, tum etiam quia clyſter ſumma cum facilitate injectus fuerat: Ergo omnis cauſa ad pravam veneni qualitatem referenda videtur, quæ annuloſis inteſtinorum fibris communicata, & ſpiritibus in ipſa animi commotione verſus principem ſuæ originis locum remeantibus, aſſociata, ſecum fluida vaſorum ad ſuperiora per motum antiperiſtalticum ſtimulavit, & convolvulum prædictum excitavit. Hinc duo fatenda videntur: Primum, quod detur motus convulſivus, præter cauſam inanitionis & repletionis, utplurimum ex cauſa venefica, & hac calida vellicante, quia ex frigida aut humida potius reſolutio, non convulſio ſuccedit. Alterum, quod ſcorpionis virus calidum, urens, & nervos mordens credendum ſit, ut cum *Cæſalpino* plurimis placuit; non verò frigidum, ut multis aliis Medicinæ Principibus arriſit.

OBSERVATIO XXI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI,

De Corporis totius pruritu periodicè recurrente.

MOrbos dari periodicos quotidiana oſtendit experientia; ſic vomitus periodicos obſervavit Cl. *Dn. D. Georg. Francus* in *Miſcell. Cur. A. 1690.* Cephalæam periodicam notavi ego in Rev. Sacerdote annorum 33. Cephalalgiam periodicè recurrentem vidit Exc. *Dn. D. Vit. Riedlinus.* Præſtantiſſimus D*n. D. Franciſc. Evangeliſtius*, *Medicus Burgi S. Sepulchri* mihi nuper per literas communicavit obſervationem de Juvencula totius corporis pruritu periodico affecta, quam ipſiſſimis ejusdem doctiſſimi Viri verbis ſubjungo: Lucia filia Johannis, filii Matthiæ ex rure Ruoti Diœceſis Burgi S. Sepulchri, annorum 26. optimo prædita temperamento, niſi quod ad ſuperfluam caliditatem inclinet, vitam traducit incolumem, circa menſtruas purgationes benè ſe habet, & robuſtiſſima eſt. Hæc mulier A. 1688. d. 24. Junii, duabus horis ante meridiem, magnam fœni quantitatem per tractum unius milliaris ægre, ob pondus improportionatum, & excedens, in capitis vertice portavit. Pondere demiſſo, ſub umbra patulæ fagi, feſſa, ut laſſitudinem auferret, quieſcebat. Poſt ſpatium unius quadrantis horæ vehementiſſimo totius corporis pruritu adeo correpta fuit, ut ſeſe ſcalpendo, totum ferè corporis ambitum excoriarit; hinc in magnum omnium artuum tremorem incidit per ſpatium duarum horarum; demum dormivit, & expergefacta, præteritæ affectionis alia non perſenſit veſtigia, præter excoriationem prædictam; imò robuſtiſſima è ſolo ſurrexit, & iterum ad ruſti-

cales

cales ſuas operationes rediit. Integro anno elapſo, eadem hora, eodem die 24, eodem menſe Junio, anno 1689. absque alia cauſa externa, in easdemmet ipſas affectiones eodem modo incidit. Convaluit poſt horas tres per alium integrum annum. Annis 1690. & 1691. eodem die, & eadem hora, easdem ad unguem affectiones iterum atque iterum paſſa fuit. Demum die 9. menſis præſentis Aprilis hujus anni 1692. ad me venit, & petiit, num hoc præſente anno Medicinæ ope tam dirum pruritum moleſtumque tremorem evitare poſſet? Cui etiam medica præſidia pollicitus fui. In hoc Caſu ſicuti nihil obſervatione dignum cenſemus, præter determinatum diem, quo morbus invadere ſolet, ſic in inveſtigatione cauſæ, per quam ſtato tempore prædicta affectio corripit, ſolummodo intenti eſſe debemus. Quam quia fateor me aſſequi non valere, à doctioribus enodationem difficultatis exopto. Interim ut meam aperiam ſententiam, paucis me expediam, & ne ad occultas qualitates, à quibus noſtri ſæculi doctiores abhorrent, confugere videamur, dicemus, quod ſtato tempore dentur commotiones humorum alimentitiorum à Sole, ſicuti excrementitiorum à Luna. Et quamvis noſtri ſæculi peritiſſimi Philoſophi & Medici aſtrorum influxus negent, tunc in eorum placitis acquieſcendum fore putabimus, quando præſcripti Caſus dabitur cauſa potiſſima absque eo, quod recurramus ad motum Solis. Morborum ſolſtitialium meminerunt Veteres, & quamvis dies ſolſtitiales latius ſumantur à Medicis, attamen nobis multæ offeruntur obſervationes, per quas aptiſſimè patet, quod dari poſſint morbi, qui eadem hora, eodem die, & eodem menſe invadunt. Eluceſcit hæc veritas ex *Plinio Secundo*, *lib. 7. cap. 51.* qui refert Antipatrum Sidonium Poëtam, omnibus annis uno die tantum natali febri corripi ſolitum fuiſſe, & ea conſumptum ſatis longa ſenecta. Sic Joh. Archite-

ctus, referente *Antonio Benivenio lib. de abdit. cap. 84.* ſingulis annis ſtato die, id eſt in quo natus fuerat, febri corripi ſolitus erat. Ex quibus manifeſtiſſimè patet, quod conſtitutio naturalis, quæ ad integram perfectionem tendit, à ſole tantummodo gubernatur & regitur, & individuum valde ſanum, cum ad finem anni non poſſit proficere in melius, movetur in deterius, (ſi deterius illud dici poteſt quod tendit ad conſervationem naturæ, in hoc enim caſu hæ febres ſunt potius coquinariæ naturæ, ut cum *Helmontio* loquar, non deſtructivæ) ut in Caſu noſtro ſuccedit. Non eſt ergo quod cum aliquibus ex Neotericis pro fabuloſis habeamus hos morbos, cum evidentiſſimi ſint, & prædicta Lucia ad hanc diem idem experiatur. Quod verò tales morbi, qui ad motus Solis, & ſtato die recurrunt, perfectionem naturali conſtitutioni adaugeant, patet in noſtra prædicta patiente, quæ poſt ſomnum horæ unius, robuſtior ſurgit; & in præfato Antipatro Sidonio Poëta elucefcit, qui, referente *Plinio loc. cit.* ſatis longa ſenecta conſumptus eſt: Morbi enim, qui ad motus Solis ſtatos dies obſervant, non ſuccedunt, niſi in corporibus valdè ſanis, & benigniſſimi ſunt, quia horas 24. non tranſcendunt.

OBSERVATIO XXII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Riſu lethali in puerpera.

HAnc quoque obſervationem mihi nuper per literas communicavit prælaudatus *Dn. D. Franc. de Evangeliſtis.* Salaciſſima quædam muliercula tempore diuturnæ abſentiæ fratris ſui adulterè compreſſa, maſculum concepit, & hunc die 21. Novemb. 1691. feliciter peperit, ſed partum ab oculis fratris occultare non potuit, uno enim eodemque tempore, quo obſtetrix

ſtetrix filiolum vix natum in ulnis tenebat, ex improviſo ejus frater ad eam ingreditur, & ex crimine ſororis ira percitus, ipſam ſtrangulare contendit. Mulier perterrita in ſyncopen incidit, & vix ope aceti refocillata, laborioſè reſpirare incepit, hinc ſingultire, & in ſingultu valde concuſſivo per plures horas perſeveravit. Secundinam ope ſingultus ejecit quidem poſt duas horas à ſyncope, ſed lochia retroceſſerunt adeo, ut muliebria pudenda omnimode exiccata apparuerint. Tandem poſt ſeptem vel octo horas ceſſit majori ex parte ſingultus, ſed incidit in alium perverſum diaphragmatis motum, quem à ſimilitudine veri riſus, Riſum præternaturalem appellare liceat, ſed hunc valdè atque iterum valdè tumultuoſum, cum lachrymis continuè largèque profluentibus, qui Riſus perſeveravit ſupra horas 30. & intermittebat ſolum per ſpatium, quo ſalutatio angelica recitari poteſt, & tempore hoc intermedio bis, ter, & quater ſingultiebat, poſtea ad eundem riſum revocabatur. Non bibere, non manducare, nec loqui poterat. Oculi adeo prominentes erant, ut ex orbita prolapſuri viderentur. Ego vocatus poſt horas 22. à partu, obſtupui ob ſimilem affectum apud me omnimode novum, ejusque cauſa penſitata, & indicatione ſumpta ab animi pathemate, & lochiorum retroceſſione ad partes ſpiritales, medicamenta cordialia, & quæ ſale volatili abundant præſcripſi. Sed hæc ob riſum & ſingultum ſumere non potuit, unde ſolummodo externis uti coactus fui, inter quæ nonnulla, quæ lochia prolicere poterant, uteri regioni admovi. Interim quamvis pulſus valde obſcurus (ex nimia ſarcina) appareret, unam tamen ex ſaphænis tundi præcipio, ſed incaſſum, quia nullus ſanguis ex aperta vena prodiit, idque non alia ex cauſa, quam quod in formam gelatinæ abierat, ut ex duabus vel tribus guttulis obſervare potui. Tandem cum ex carnoſa, valde extenuata evaſiſſet, &

 per

per tot horas cachinnaſſet, lachrymasque profudiſſet, à valido terrore correpta, vitam cum morte permutavit poſt horas quadraginta à partu. Puerperæ poſtquam parentatum fuit, cadaver aperuimus, & quod obſervatione dignum, vidimus ejus venas ferè ſanguine deſtitutas, ac qui aderat, ſine humiditate apparebat. Obſervavimus inſuper diaphragma undiquaque veſiculis polyporum colore protuberans, quarum nonnullis phlebotomo adapertis, emanabat ſeroſus liquor colore aqueo, ſed acidiſſimo odore ita imbutus, ut ob acutiem nares offenderet. Cum iſto humore goſſypium imbuimus, & aliquot guttulas expreſſimus in tincturam floris cœrulei coloris, cum qua plura experimenta ad explorandas differentias ſaporum acidorum olim feceramus; invenimus autem iſtam tincturam in colorem rubro flaveſcentem converſam fuiſſe, non aliter ac ſi in eandem ſpiritum nitri inſtillaſſemus. Atque ita ab inſigni aciditate hanc mutationem eveniſſe credidimus. Quod naturaliter poſſit dari tam inſignis aciditas in humoribus, aut ſaltem in ſucco pancreatico, pro impoſſibili habemus. Quare putamus, probam hujus mulieris ſanguinis maſſam, à vehementiſſimo animi pathemate, illam inſignem aciditatem contraxiſſe, unde ſanguinis fuſio in inſtanti, ut ita dicam, ſequuta ſit, & in ſeroſitates abierit, ut demonſtrarunt copioſiores lachrymæ, non ſecus ac paulatim in quampluri mis accidit; quia prægnantes & puerperæ habent corpus prædiſpoſitum ad quascunque impreſſiones & mutationes ſubeundas; Citiſſimè enim fit metaſtaſis ab anima ad corpus, nam in iis valde pollet imaginationis vis, ex qua ſpiritus commoventur, humoresque alterantur. In eam inſuper devenimus ſententiam, quod ſingultus in Caſu noſtro vel ortum duxerit ex affecto ſepto transverſo, non ventriculo (ni dicamus ſympathicè) ut Medici communiter ſtatuerunt, aut pulmonibus,

bus, ut *Ariſtoteli* placuit *ſect.33.probl.1.* Riſum præter naturam non alia ex cauſa inductum fuiſſe arbitremur, quàm ex vellicatione, quam inducebat ipſe humor acidus, vibrationes ſpaſmodicas ſuis puncturis excitando in ipſo diaphragmate, non aliter quam accidit Tychoni telo leviter in ſepto transverſo percuſſo, ut refert Veterum Medicorum maximus *Epidem. lib. 5.* Cur verò tam citò mortua fuerit, difficile non erit rationem reddere, & maximè ſi ſectemur opinionem *Platonis*, qui *3. de Republ.* dixit, quod effuſum riſum vehemens mutatio ſequatur, id eſt, mors, ut explicat Platonicorum princeps *Ficinus.* Nec moraliter interpretandus videtur. Et maximè quia extat exemplum apud *Homerum*, videlicet: *Tum Proci illuſtres manus extollentes riſu emoriebantur.* Quod ſi tanquam à Poëta prolatum pro fabuloſo judicetur, alia exempla patent apud *Valerium Maximum*, & præcipuè de Philemone, qui nimio ex riſu obiit. Et meritò ait inſignis Philoſophus *Lælius Peregrinus*: *Riſus intempeſtivus inter mortales eſt grave malum, quia ad mortem usque perducit.* Et multo magis hæc efficere valebat Riſus non naturalis in puerpera, ad quam plurima malorum ſyndrome acceſſerat.

OBSERVATIO XXIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Imprægnatione nullis unquam præviis menſtruis.

OBſervationem habet Clar. *Dn. D. Cornel. Stalpart van der Wiel cent.2. obſ.31.* de imprægnatione nullis unquam præviis menſtruis; ſimilia plura exempla habentur apud *Ariſtotelem lib.1. de gener. animal. Rondeletium, Joubertum, Sennertum, Schenckium,*

ckium, *Donatum*, *Th. Bartholinum*, *Rhodium*, *Riverium*, *Braſſavolam*, & alios, quibus etiam me adjungo. Vidi enim mulierem, cui nunquam menſes fluxerunt, & tamen ſana degit, ac quinque filiorum eſt mater. Ruſticæ etiam recordor, quæ bis peperit absque præviis menſtruis.

OBSERVATIO XXIV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Præſagio ex Somnio.

Mulier plebeia in lectulo dormiens jacebat, ut feſſos ſpiritus ope quietis recrearet; hæc cum per quietem fratrem militantem in Sabaudiæ caſtris, morientem vidiſſet, ſomnians gemitus edebat; at à Socia quæ cum ipſa dormiebat, interrogata de querelæ cauſa, reſpondit fratrem mortuum in bello ſe vidiſſe. Nonnullis autem elapſis diebus Ferrariam venit Miles quidam, qui retulit mortem fratris ſomniantis fæminæ; hic interrogatus de mortis tempore, aſſeruit, facto à nobis computo, fuiſſe eandem noctem, qua mulier ſupradicta in ſomnio vidit fratrem morientem. Similes hiſtorias me legiſſe recordor apud *Alexandrum ab Alexandro Genial. Dier. lib. 1. cap. 11.*

OBSERVATIO XXV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Longævis.

Nonnulla de Longævis leguntur in *Tomo Ephemer. Anni 1690. pag. 382.* quibus addere ſequentia mihi liceat: Feminam ruſticam novi duobus abhinc annis defunctam, quæ ætatem annorum centum

tum & octo attigit. Atque Religioſum quendam noſco, qui conſtitutus in ætate centum & ſex annorum, adhuc vivit, ac benè edit, bibit, & dormit, arthritide verò ſæpe tentatur.

OBSERVATIO XXVI.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Vanitate nonnullorum remediorum.

VAna eſſe quæ de lapide aëtite ad partum promovendum nonnulli ſcripſere Doctores, ait *Jacob. Primeroſius lib. 4. de vulgi error.* Idemque ego confirmo experientiâ ductus, non ſemel enim nullius eſſe efficaciæ obſervavi. Varias pariter magicas ac ſuperſtitioſas ſcripturas, & incognitos characteres, ridiculasque figuras, ad febres, epilepſiam, dolores, eryſipelata, alioſque morbos, nullius eſſe virtutis notavi, & præcipuè carmina à multis commendata pro epilepſia: *Caſpar fert myrrham* &c. Draconteam herbam, quam pro ſanando capitis dolore laudat *Kiranides*, ut & ejus ſemen ad viſum acuendum, nullius eſſe momenti, ſæpe expertus ſum. Urinæ ſuppreſſionem minimè reſerare veſicam ſuis ſuſpenſam, quæ non tetigit terram, quod nonnulli volunt, obſervavi in quodam Religioſo, & Hebræo. Fluxum hæmorrhoidum non compeſcere ſmaragdum umbilico impoſitum, quater in variis deprehendi. Contra matricis ſuffocationem ſingulare periapton non exiſtere ungulam alces pluries, præcipuè in nonnullis Conventus S. Margaritæ adoleſcentulis, notavi. Neque filum ſericum chermeſinum parti affectæ circumligatum eryſipelata fugat. Neque Adamantis præſentia, uti quidem ſcribit *Sitonus* in *Miſcell. iatroſoph. tract. 25.* vim magnetis tractivam tollit. Radix pæoniæ collo appenſa in incubo non juvat, nec radix cyclaminis foris adplicata in

liene indurato. Amethyſtus geſtatus ebrietatem non prohibet; nec ſmaragdus & jaſpis puerorum epilepſiam. Plura alii obſervabunt.

OBSERVATIO XXVII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
Obeſitas curata.

CIvis quidam Ferrarienſis annorum 47. cum extremè obeſus eſſet, ita ut proximus ſuffocationi videretur, multa adhibuit incaſſum remedia. Juſſu tandem meo acetum bibere incepit, & nunc etiam maximè jejuno ſtomacho bibit, ac à pane abſtinet, ſicque ab obeſitate eſt liberatus. Quod remedii genus didici apud *Fam. Stradam de bell. Belg. lib. 8.* ubi refert, quendam caſtrorum Præfectum ope aceti ab obeſitate fuiſſe liberatum.

SCHOLIUM.

PLures qui aceti uſum obeſis commendarunt, adducit beat. noſter *Phil. Jac. Sachſius Ampelograph. lib. 2. ſect. 8. cap. 2.* Cautum tamen hic eſſe debere Medicum nemo negabit, qui acidorum uſum non æquè ab omnibus tolerari, & inprimis ventriculum inde, quod etiam *Iſaac. Cattierius obſ. med. 13.* apud *Petr. Borellum* veretur, lædi poſſe, conſideraverit. Infauſta obeſitatis nimiæ per acidos ſpirtus tentata cura in *Ephem. noſtr. Dec. II. Ann. IX. obſ. 219.* recenſetur.

OBSER-

OBSERVATIO XXVIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI,

De Dente molari orto in quinquagenario.

DEntem molarem è mandibulæ ſuperioris parte in Matrona quinquagenaria, cum febre ardente, acerbo capitis dolore, ac delirio natum recenſet *Dn.* D. *Luc. Schrœckius* in *Schol. ad obſerv. 29.* D. *Hellvigii.* Sic pariter ego A. 1691. menſe Decembri, in Viro nobili, 53. annorum, arthriticis doloribus ſæpe laborante, poſt magnam cephalæam, ac febrem ardentem molarem dentem in dextra parte mandibulæ inferioris enatum obſervavi. Multoties Natura dentes ante nativitatem profert, & multoties pariter ante mortis tempus ultimos emittit dentes, quaſi ultimos agens conatus.

OBSERVATIO XXIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Convulſione febri excitata, curata.

FEbrem accendi, ſi cornuti Scarabæi in oleo decoquantur, atque ex eo pulſus inungantur, ait *Cardanus de Variet.* confirmatque *Jacob. Weckerus lib. 5. de Secret.* Ego idem adverti in mea *Zoologia, part. 4. cap. 11. pag. 156.* Sic nuper erat Vir nobilis, 44. annorum, temperiei calidæ ac humidæ, qui nebuloſo atque pluvio cælo, itinere facto, tandem domum reverſus ſomno ſe tradidit. Is media nocte de occipitis dolore conqueri cepit ad ſcapulas protenſo, ita ut caput ad poſteriora convelleretur cum dolore. Vocatus Medicus varias præſcribit unctiones, venam ſecat, ſed fruſtra; à quodam

empirico febris ope olei ſcarabæorum, quo pulſus illiti ſunt, excitatur, ſicque perfectè ſanatus eſt.

OBSERVATIO XXX.
Dn. D JOSEPHI LANZONI.
De Arthritide uſu betonicæ & vini abſtinentiâ curata.

VIr nobilis annorum quadraginta quinque per menſem articulorum dolorem paſſus eſt, qui modò dextrum femur, modò ſiniſtrum, nunc humerum infeſtabant, quorum ſævitia per aliquot dies cum intermiſiſſet, poſt longam ſub Solis radiis moram rediit, & præcipuè in articulis manuum, crurum & femorum cum tenſione nervorum in cervice, ac in manu ſiniſtra, tumoreque levi rubore notato. Quare à Medicis varia præſcripta fuere remedia, omnia tamen fruſtranea. Tandem meo conſilio uſum betonicæ ſibi fecit familiarem, & omnino à vini potatione abſtinuit, ſicque ſanus evaſit. Ita etiam legiſſe me recordor apud *Thom. Burnetum* in *Theſ. med. pract. lib. 1.* generoſum quendam Bernenſem exſiccatam betonicam in pulverem redegiſſe, & ſaccharo permixtam ad ℥j. uſum fuiſſe cum bono fructu in arthritide. Multi verò ſunt qui tabellas ex pulvere betonicæ cum ſaccharo aqua beton. ſoluto parant, & ad fugandam arthriticam paſſionem adhibent.

OBSERVATIO XXXI.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Lactis examine ope Microſcopii facto.

SAnguinem multis globulis rubicundi coloris conſtare obſervarunt Cl. Dn. D. *Schraderus*, & Dn. D. *P. Philippus Bonanni S. I. Sacerdos* omni eruditionis genere

nere inſtructus in ſua *curioſa micrographia cap. 6. §. 8.* Lac autem multorum animalium meo ſubjeci microſcopio, & obſervavi non diſſimiles ſanguini globulos albos in ſero natantes; plures autem notavi in lacte Nutricis annorum 21. pauciores verò in Feminis duabus, quarum una 40. viderat annum, altera verò 37. vix complebat. Lac capræ plurima conſtabat ſeroſitate; aſinæ non abſimile muliebri apparebat; vaccæ denique moleculas plurimas continebat & paucam ſeroſitatem.

OBSERVATIO XXXII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De dolore capitis diurno.

MUlti hoc anno 1692. dolore capitis diurno affecti ſunt, tali ſcilicet modo: adveniente Sole cephalæa appropinquabat, creſcente creſcebat, occidente evaneſcebat, noctis tempore liberi erant patientes, mane autem facto morbus redibat. Ego quoque poſt ephemeram, qua laboravi menſis. Auguſti die 20. & 21. tali cephalæa correptus fui, quæ uſque ad ſeptimum diem perduravit, poſtea exigua ſuperveniente diarrhœa bilioſa evanuit.

OBSERVATIO XXXIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
Singultus ex diarrhœa ſuppreſſa.

DE febre ſingultuoſa maligna ex intempeſtive ſuppreſſa diarrhœa vid. *Ephemer. Cur. Dec. II. Ann. VIII. obſ. 212.* Pariter ego in Nobili quodam Viro temperiei cal. & ſicc. annor. 30. A. 1692. M. Auguſt. ſingultum ortum obſervavi valde perti-

nacem, ab intempeſtivè ſuppreſſa diarrhœa billoſa per turpem pſeudomedicum. Vocatus à Parentibus, potione ſolvente exhibita, ſtatim eum curavi. Sic mulieris recordor, quæ Anno 1688. à ſæva dyſenteria liberata fuit ſuperveniente ſingultu, qui poſtea curatus fuit ope Laudani opiati.

OBSERVATIO XXXIV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Iſchiade facili remedio curata.

ADoleſcens quidam diu iſchiade laborabat, & cum multis ac diverſis, à variis quoque Medicis, præſcriptis fruſtra uſus fuiſſet remediis, Ruſticum medicaſtrum vocavit ad ſui curam, qui aſſeruit ſalutem ejus ſumi debere ab urtica, ſi ea locus affectus ad rubedinem uſque cederetur, & vino albo generoſo poſtea ablueretur; quo peracto ſanatus eſt, non ſine adſtantium admiratione. Tale verò remedium mihi novum non fuit, nam ſimile quid me legiſſe recordor apud *Wolffg. Hœferum lib. 4. Hercul. med.*

SCHOLIUM.

C*Orn. Celſus lib. 3. cap. 27.* membris paralyticis etiam prodeſſe cenſet, ſummam cutem exaſperaſſe urticis cæſam, uſque dum rubere cœperit. Quod num ſali alicui acredine inſigni prædito, quo nempe morboſum illud acidum contemperare & enervare valeat, adſcribi mereatur, valde hæreo, cum præſertim nec linguæ judicio tale ſal in urtica ſe manifaſtet, uti in *Scholio obs. 45. Dec. II. Ann. II. Ephem. harum* monui, illud verò quod ei ineſſe experimentum *Ott. Tackenii* in *Hipp. Chim. cap. 19.* adductum evincit, blandum exſi-

exſiſtat. Unde potius in ſpiculis urticam ubique cingentibus, & acumine ſuo dum penetrant fibrillas cutis nerveas pungentibus medelæ cauſam quærerem, quæ dum à moleſtis his corpuſculis convelluntur, motum etiam ſanguinis pervertunt, ſicque una ſubſiſtentes in parte adfecta particulas agitare, atque in naturalem motum reducere poſſunt.

(L. Schrœck. L. F.)

OBSERVATIO XXV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Juvene in tenebris vidente.

Auguſtum Octavianum adeo lucidos habuiſſe oculos, legitur, ut cum acrius quenquam intueretur, cogeret eum quaſi ad Solis fulgorem oculos ſubmittere; Tiberium etiam in tenebris vidiſſe refert *C. Suetonius Tranquillus.* Ego etiam vidi Juvenem in tenebris rectè videntem, adeo ut epiſtolas etiam noctis tempore absque luminis ullius auxilio perfectè legegeret, ac ambulantes per vicos agnoſceret; quem juvenem ſæva peripneumonia anno elapſo mortuum obſervavi.

SHOLIUM.

IN Ephemeridum harum D*ecad. I. Ann. I. obſ. 92.* Viri mentio fit, qui, oculo ejus dextro cum chorda diſrupta plagam dolorificam inflixiſſet, in adulta nocte evigilans cuncta clarè ac ſi de die eſſet, videre poterat. Cujus cauſam luci ex confluentibus ad membrum læſum multa copia ſpiritibus Cl. *Paulus Caſatus diſſ. phyſ. de igne 12.* adſcribit. Quam lucem in tunica uvea, ubi iridem conſtituit, alii docent conſiſtere, exemplo felium &c. noctu viden-

videntium permoti, quarum nempe in oculis circulare adparet lumen, nigra in medio macula exſiſtente. Plura vid. in *Vopiſc. Fortun. Plempii ophthalmogr. lib. 4. probl. 25.* nec non *Thom. Willis exercitat. 2. de anim. brut. cap. 15.* & *Guil. Briggs ophthalm. cap. 5.*

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO XXXVI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Raucedine Syrupo raphani curata.

VIr quidam Ferrarienſis annorum 39. raucedine diutiſſimè laboravit, ut vix, cum loqueretur, intelligeretur; varia cum fruſtra tentaſſet, tandem ope Syrupi è ſucco raphani confecti ſanatus fuit. Exc. etiam D. Franc. Juſtinum, Amicum & Compatrem meum in æternum amandum, raucedine pertinaci affectum, prædicti Syrupi uſu ſanatum vidi.

SCHOLIUM.

RAphani ſuccum in tuſſi ferina puerorum probatiſſimum reperiit Exc. Dn. D. *Vit. Riedlinus, ſen. cent. 1. obſ. med. 28. Dioſcorides* etiam *lib. 2. de mat. med. cap. 106.* radicem hanc decoctam contra veterem tuſſim & pituitæ craſſitiem in pectore efficacem pronunciat. Id quod ſale ſuo volatili, quod plurimum in eo latet, efficit.

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSER-

OBSERVATIO XXXVII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Febre Chronica metu ac terrore curata.

VIr annorum 51. chronica febri laborans, pluribus fruſtra adhibitis remediis, jam deſperabat ſalutem, cum aliquando media nocte, fractâ domus januâ, cum fuſtibus & laternis ſatellites ægri cubiculum ingrederentur armati, totam ſcrutarentur domum, at non invento eo, quem quærebant, è domo exeuntes, ægrum magno affectum timore linquerent; cui hinc tremores magni, poſtea ſudores copioſi advenere; ſequenti tamen die liber à febre evaſit, & intra menſem perfectè convaluit. Hiſtorias ſimiles de ægritudinibus metu fugatis dabunt *Joh. Petr. Langius cent. 2. narrat. p. m. 370. Ludov. Richeomus de valet. anim. Franc. Valleriola lib. 2. obſerv. 4.* & *Ephemerides Curioſ. Academiæ noſtræ Leopoldinæ.*

OBSERVATIO XXXVIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Faucium ulcere ab Unguento Mercuriali.

MErcurialibus non ſemper eſſe fidendum docuit Illuſtr. Dn. D. *Joh. Dolæus* in *Epiſt. 3. ad* D. *Waldſchmidium*, narrando hiſtoriam de quodam Artifice ulcuſculis faucium lethiferis ab unguento mercuriali inductis affecto; quam etiam mihi ſequente Obſervatione liceat confirmare: Miles lue gallicâ infectus erat, qui inunctione mercurii uſus eſt ad morbum debellandum; verum ab uſu talis linimenti non tantum ſæva exorta eſt ſalivatio, ſed ulcus ingens in faucibus ſævi-

re incepit, quod non ſine magna difficultate, ac longo patientis & chirurgi incommodo ſanatum fuit.

OBSERVATIO XXXIX.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Fluore albo, uſu Syrupi Corallorum Quercetani ſanato.

FEmina quædam nobilis, annorum 33. vidua, conquerebatur de fluxu albo, facies pallebat, caput dolebat, hypochondria tremebant, cordis palpitationes erant frequentes. Hæc multis fruſtra tentatis remediis, tandem frequenti uſu Syrupi coralliorum Quercetani ſanata eſt, ac modò iterum deſponſata, gravida, prolem expectat. Aliamque mulierem à fluore albo curatam vidi A. 1689. uſu tincturæ corall. & pulvere terræ ſigillatæ.

OBSERVATIO XL.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Sudore Vino ſimili.

NArrat Cl. *Franc. Zypæus* in *ſuis fundam. med. phyſ. anatom. part. 2. cap. 3. artic. 17.* aliquem à largo potu vini Hiſpanici, ſudorem illi ſimilem reddidiſſe. Similiter ego quoque obſervavi militem à vini generoſi liberali potu ſudorem vino nigro ſimilem effudiſſe; & de quodam Hebræo recordor, quod æſtatis tempore ſudorem ſubrubrum, ſub axillis præcipuè emiſerit, quo induſia tingebat, & veſtes rubro colore fœdabat.

OBSER-

OBSERVATIO XLI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Doloribus poſt partum ſpermate Ceti ſedatis.

De honeſta muliere ſcribit doctiſſ. Collega noſter, Dn. D. *Chr. Franc. Paullinus* in ſua *Salvia ſect. 2. membr. 8. cap. 4.* quæ ſummis doloribus à concreto ſanguine laborabat, & ſumpto ſpermate ceti recenti in decocto Zedoariæ, ſalviæ, & corticum aurantiorum, brevi liberata fuit. Ego curavi feminam quandam magnis doloribus poſt partum affectam, ſola exhibitione ſpermatis ceti recentis in decocto artemiſiæ.

SCHOLIUM.

Dolores poſt partum fieri cenſet *Guil. Harvæus Exercit. de part.* quod uteri cervix tunc ſe modicè contrahat, & propterea ſanguinis grumi cum difficultate aliqua prodeant; cui contradicens *Anton. Deuſingius Diſſ. de generat. fœt. in uter. part. 3. §. 106.* ab utero in grumos difficilius exeuntes inſurgente, & quaſi novum pariendi conatum inſtituente, eosdem deducit. Magis probabilis videtur *Franciſci de le boë Sylvii* ſententia *Prax. med. lib. 3. cap. 9.* in utero cauſam quærentis, nempe à ſecundinarum arctius connexarum ſeparatione læſo & excoriato, quem ideo ſanguis permeans mordicet & rodat; à qua etiam cauſa dein iſta ſanguinis in grumos concretio deduci poteſt. Uti verò ſperma ceti pinguedine ſua temperata, oleoſa, quaſcunque humorum acrimonias, temperat & corrigit, & hinc anodynam vim obtinet, coagulationemque ſanguinis tollit, (Vid. Cl. *Mich. Ettmülleri Diſſ. de ſperm. ceti,*) ita

etiam patet, qua ratione dolores poſt partum ſedare valeat. *(L. Schrœck. L. F.)*

OBSERVATIO XLII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Gallina pullum pariente.

GAllinam non ovum, ſed pullum peperiſſe, ait *L. Apulejus Aſin. aur. lib. 9.* quod ſane monſtroſum fuiſſe ac admirabile ſcripſit *Philippus Beroaldus* in *Comment. pag. mihi 411. tom. 2.* Mihi quoque narravit Vir omni fide dignus, ſe anno elapſo 1691. dum ruri eſſet, pullum abſolutum fuiſſe ortum à gallina, magna cum ruſticorum admiratione, qui nunquam tale prodigium ſe obſervaſſe dicebant; pennis enim, unguibus, oculis & voce perfectus erat, qui matrem ſuam mox ſequi cepit.

SCHOLIUM.

SImilia exempla in Dn. D. *Steph. Blancarti Collect. med. phyſ. part. 1. cent. 3. obſ. 8.* habentur. Cum quibus conveniunt, quæ in *Mich. Lyſeri obſerv. med. 6.* & *Actis philoſoph. Anglicis num. 50. §. 5.* notantur. *(L. Schrœck. L. F.)*

OBSERVATIO XLIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Magnetis virtute non interrupta ab allii ſucco.

CRediderunt nonnulli, ſic ab inſano edocti vulgo, qui multa dicit, ſed nulla probat, imò neſcit, cur multa, quæ ignorat, dicat; crediderunt, inquam, Magnetem virtutem ſuam amittere, & ferrum

non attrahere, ſi allium interponatur, vel ejus ſuccus adſpergatur. Quod falſiſſimum eſſe non ſemel expertus fui, multis Amicis præſentibus; Magnetem enim ſucco allii madefeci, & tamen obſervavi, ſtatim fieri ab eo ferri attractionem, eodem modo, quo antea fiebat; inſuper cultrum magnetis virtute ſolo attactu armatum, licet ſucco allii madefactum, vidi attrahere ferrum ſine ulla vel minima retardatione.

SCHOLIUM.

MAgnetis vim ab allio impediri, jamdudum etiam *Plutarchus lib. 2. ſympos. probl. 7.* tradidit. *Joh. Aſſuer. Ampſingius tamen diſſ. iatromathem. conjug. med. & aſtr.* pro allio oleum legendum (quamvis minus rectè, cum Græcus textus *Plutarchi* habeat: ἡ δὲ σιδηρίτις λίθος οὐκ ἄγει τὸν σίδηρον ἂν σκορόδῳ χρισθῇ) putat, quod vim ejus, poros obviſcando, hebetare conſtet; quamvis non omnino eam tollere Exc. noſter Dn. D. *Eman. Kœnig* in *Regno miner. pag. 109.* ex Dn. D. *Monconnys Itinerario* oſtendat. Quidam etiam ex *Plinii lib. 10. procemio* vim illam allii magneti contrariam probare conantur; cum tamen ibidem tantum de ferrum ad ſe trahente magnete lapide, & *alio* (non *allio*) rurſus abigente à ſeſe ſcribat; quo *alio* lapide Theamedem ipſi dictum intelligit, cujus *lib. 36. cap. 16.* mentionem facit. *(L. Schrœck. L. F.)*

OBSERVATIO XLIV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Singultu alapâ cohibito.

L*Yſimachus* apud *Platonem*, ſternutamento, aſperſione aquæ frigidæ, & reſpirationis cohibitione ſingultum excuti tradidit; multique juſſerunt auriculari digito intus aures diu confricari ad ſingultus

ſedandos. Ego verò nuper juvenem pertinaci ſingultu laborantem ſanatum vidi ab alio juvene, qui eum ex improviſo alapâ percuſſerat.

SCHOLIUM.

UTi ſingultum à terrore ſubitaneo curatum producit *Franc. Valleriola lib. 2. obſ. 4.* atque à metu vel mentis perturbatione *Ephemerides noſtræ Dec. II. Ann. VI. obſ. 15.* Dum nempe ſpiritus in ventriculum vellicatum influentes aliò abripiuntur, judicio Exc. Dn. *Hünerwolffii dd. Ephem. Ann. IX. obſ. 103.* ſic alapam eundem hic præſtitiſſe effectum veriſimile videtur. (*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO XLV.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Riſu in puero, primo nativitatis die.

ZOroaſtrem primo vitæ ſuæ die riſiſſe, legitur, de qua re vid. *Lud. Bonaciolus* Ferrar. noſter Medicorum ſui ævi dux in *lib. de fœt. format.* Raro hoc autem contingere, quotidiana oſtendit experientia; nam in pueris riſum ante 40. dies alienum eſſe dicitur ab Authoribus. Mihi verò fidiſſima narravit obſtetrix, ſe obſervaſſe filium cujusdam Piſtoris noſtri, qui duas poſt horas à nativitate in riſum erupit, non ſine matris admiratione & timore. E contra ſcio multos nunquam riſiſſe, ut fuerunt Socrates, Diogenes Cynicus, Heraclitus, Craſſi in Parthis interempti avus, & alii, quod profectò, judicio *dicti Bonacioli*, rigorem quendam, naturæque duram atque inflexibilem torvitatem ſignificavit.

SCHO-

SCHOLIUM,

IN *libro de ſeptimeſtri partu*, inter *Hippocraticos* quibusdam relato, pueros ſtatim, ubi nati ſunt, in ſomnis, quin & ſponte (non autem ſi titillentur) vigilantes ridere ſcribitur, etiam prius quàm diem quadrageſimum attigerint. *Hieron. Mercurialis* equidem *lib. 5. Variar. lection. cap.* 17. in pueris, ſi ſtatim à partu, & dormientes & vigilantes, ridere interdum videantur, convulſionis potius cujusdam levis in riſus formam labia diſtrahantis, quàm veri riſus opus eſſe, arbitratur; cui tamen experientia contrariatur. Vid. etiam de hac materia *Joan. Rud. Camerarius Syll. memorab. med. cent. 11. partic. 29. & 30.* Ipſe quoque puellam altero à nativitate die leviculo riſu blanditias adſtantium excipientem vidiſſe me recordor.

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO XLVI.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Excrementis per umbilicum emiſſis.

MUltos fuiſſe qui non tantùm ſanguinem & pus, ſed excrementa quoque per umbilicum emiſerunt, referunt Medicorum hiſtoriæ, *Greg. Horſtii, Job. Mekerani, Alex. Benedicti, Schenckii, Hildani, Bauhini, Höchſtetteri, Cabrolii, Foreſti,* Donati, *Corn. Stalparti van der Wiel,* aliorum. Quod idem quoque obſervavi in quodam puero annorum quatuor, qui ventris excrementa per umbilicum exonerabat, iliaca paſſione affectus, à qua occiſus eſt. Aperto cadavere, ulcus apparuit in inteſtino colo, & nonnulli tumores in aliis inteſtinis, ac in meſenterio.

OBSER-

OBSERVATIO XLVII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Spiritus vini vi ſolutiva.

MIlitem vidi, qui cum lubricam vellet efficere alvum, ac corpus ab humoribus pravis, in primis viis ſtabulantibus liberare, uncias duas ſpiritus vini optimi aſſumebat; hoc enim aſſumpto, tanquam ſi ſolutivam ſumpſiſſet potionem, alvum ter quaterve exonerabat, ſine ullo incommodo, vomitu, aut dolore.

OBSERVATIO XLVIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Morte ex ſingultu.

LEgiſſe me recordor apud *Lucianum*, acino uvæ ſuffocatum periiſſe Sophoclem, & Zeuxin, inter pictores ſua ætate facilè principem, ex riſu nimio mortuum fuiſſe; imò de Piſtore ſuburbano poſt vigeſimum quartum ſternutamentum extincto narrat *Fam. Strada prolus. academ. lib. 3.* Ego autem anno 1689. obſervavi ruſticum quendam territorii noſtri Ferrarienſis, poſt largam aquæ potationem in ſingultum incidiſſe pertinacem, à quo, fruſtra tentatis multis remediis, extinctus fuit.

OBSERVATIO XLIX.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Tumore vento pleno.

QUod de Viro quodam, morbo chronico diu detento, tandem inflammatione gutturis & ſpinæ dorſi tumore affecto & mortuo refert *Petr. Borellus*

lus cent 1. obſerv. 8. ejus diſſecto cadavere, omnia viſcera ſana reperta fuiſſe, tumorem verò illum apertum nil niſi ventum emiſiſſe: id ego ſimiliter anno elapſo 1691. in alio Viro conſpexi, tumore ſine rubedine ac dolore in brachio ſiniſtro affecto, qui diſſectus nil niſi ventum emiſerat, non ſine adſtantium admiratione. Confer. Hiſtoriam oppido raram, hucque apprimè facientem à Dn. D. Hönnio Dec. II. Ann. I. Obſ. 176. deſcriptam.

(*Ferrariâ Auguſtam Vindelicorum A. 1692. miſſæ.*)

OBSERVATIO L.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII,

De Sanguinis profluxu in brachio, die tertio poſt mortem, pro miraculo habito.

Mulier XXXIII. annorum macilenta & ſanguine adeò abundans, ut aliquando illi vena in pede ultrò fuerit diſrupta, anno 1689. ſecunda vice correpta fuit apoplexiâ fortiſſimâ cum ſtertore & ſudore frigido, quod malum in illius familiâ erat hæreditarium. Ad hanc die 18. Januarii hîc Dreſdæ vocatus, illam ſine omni motu ac ſenſu inveni, cui mox venam brachii ſiniſtri ſecare, & ad uncias aliquot ſanguinem emittere juſſi, præſcribendo ſimul clyſterem fortem, & alia tam interna quàm externa ad apoplexiam utiliſſima remedia, quibus tamen juxta meum prognoſticon ob hæreditariam diſpoſitionem & paroxyſmi vehementiam parum vel nihil potius cedebat affectus. Inde hanc prognoſtico relinquens horas poſt quatuor, ultimum exhalavit halitum. Hæc cum ſepulturæ eſſet proxima, tertio die poſt mortem ſanguinem ex vena ſecta effudit ſatis floridum, cum omnium adſtantium admiratione & ſtupore ma-

maximo. Hoc licet videatur eſſe miraculum atque rariſſimum, à ratione tamen adeo alienum non eſt, ſiquidem ſanguis, quàm diu continetur in venis, fluxilis manet, quando verò è venis effluit ſive in vivo ſive in mortuo corpore, ſtatim concreſcit. Hujus ergò vena cum in corpore jam mortuo tam firmiter coaleſcere non potuerit, facilè ex nimia corporis commotione potuit iterum aperiri, huicque ſanguinis fluxui ſuppeditare occaſionem. Ad quem fluxum non parum contulit interna ſanguinis commotio, ſecundum quam non raró reliquias quasdam caloris & ſpirituum in ſe retinet, per quas comovetur ad tempus eo motu, qui paulò ante mortem, anima adhuc præſente, eidem fuit impreſſus, inprimis hic calor obſervatur in apoplecticis, in quibus in momento quaſi accidit ſanguinis ſtagnatio in pulmonibus, quæ ipſa ex ſpirituum animalium vitaliumque defectu oritur; in partibus verò remotioribus, ſuum ſanguis ſæpius ſervat motum. Alias ut hic ſilentii peplo involvamus rationes, Exemplis quibusdam rarioribus ut hoc illuſtremus, miraculoque huic ut plura adducamus miracula, ſequentia in medium proferre non erit inconveniens. Ita refert Manlius LL. CC. p. 407. quod ſtudioſus quidam anno 1544. inter oppidum Dieben & Lipſiam fuerit occiſus, ejusque cadaver in aquam projectum, ubi totas 4. ſeptimanas jacuerit, poſteaquam verò in eodem loco inventum & ex glacie erutum in proximum oppidum deportatum fuerit, judice cum civibus adſtantibus inſpicientibus cœperit recentem ſtillare ſanguinem cadaver, nec amico nec inimico præſente.

Ejusdem propemodum argumenti exemplum narrat Voigtius c. 1. ſect. 2. membr. 2. §. 2. de infante aliquo recens nato, quem ſcelerata mater, poſteaquam violentas eidem intulerat manus, ex arce generoſi cujusdam Baronis ſuperioris Auſtriæ in foſſam aqua repletam injecit;

ſit; Hic cum poſt quinque ſeptimanas repertus atque exemptus eſſet, matre, quæ tunc temporis erat incerta, non præſente, ſanguinem profundere admodum recentem cœpit.

Supra naturalis tamen & aliquid divini ineſſe ſæpius in ejusmodi effluviis ſanguineis nemo negabit. Tria ſaltem hic adduxiſſe exempla ſufficiant. Sic Dn. Harsdœrffer in Mordgeſchichten refert anno 1607. 25. Aprilis capite truncatos eſſe binos ortu nobiles, eo quod opilionem interfeciſſent eumque ſub fruticeto abſcondidiſſent; hi ambo ex mera ſuſpicione, quia in iſta regione habitabant, in vincula ſunt conjecti, & poſtquam ſucceſſivè ad cadaver per 4. jam dies occiſi adducti fuerant, in primi acceſſu cadaver cumulatiſſimè ſanguinem ſtillavit, donec recederet, accedente altero, occiſus dextra vulneribus admota, poſt ea digitis occiſorem monſtravit, teſte Schottelio lib. de ſingularibus Germ. jurib. c. 3. §. 23. p. 99.

Eodem in loco Schottelius ex Chytræo memorat, cuipiam occiſo manum fuiſſe abſciſſam atque reliquiis ſepultis in carcere Izehoenſi ſuſpenſam, ubi etiam per decennium pependerit. Tandem quidam in puncto furti captus eò deducitur, quo accedente exſiccata jamjam manus ſanguinem ebullire incepit, cumque de hoc ſigno interrogaretur captus, ingenuè faſſus eſt, ſe viro alicui ante decennium in via publica violentas intuliſſe manus, cujus hæc ſit manus.

Sic Abraham à Krekwitz in Sylvula Politico-hiſtorica p. 508. memorat nobilem Auſtriacum Viennam cum ſervo profectum eſſe. Hic cum prope ſylvam veniſſet, canibus multum latrantibus opinabatur hoſce fortaſſis feram perſequi, cumque ejus rei cognoſcendæ cauſa ſervus mitteretur, referebat hic, canes ex colle aliquo oſſa nonnulla pedibus effodiſſe, quæ hic ſecum afferret; Nobilis ille ob ſingularem eorum albedinem hæc oſſa Vieñæ

fabro cultrario tradi, ut ex illis aliquid conficeret, jubet, ſervus juſſa expediens dicto fabro cultrario adfert oſſa, quæ cum acciperet, uberrimè ſanguinem emittere incipiunt, quo viſo ſervus cum fabro cultrario exhorreſcit, ſervus viſa domino, dominus audita magiſtratui indicat, cumque acerrimè hunc fabrum commonefaceret, ut ingenuè crimen perpetratum fateretur, hic ultrò faſſus eſt, ſe ante 20. annos in dicta ſylva ſpe lucri comitem ſuum interfeciſſe, jamque ejus oſſa ultionem poſcere, uti & hanc rem narrat Marcus Marci à Kronland Philoſ. vet. reſtitut. part. 4. ſect. 1. ſubſect. 3. & omnino ad cauſas ſupranaturales refert. Inde apud Juriſperitos ex ejusmodi caſibus ſupranaturalibus quondam ortum fuit aliquod judicii genus, quod hodie jus feretri, alio nomine Jus Cruentationis, item Sandapilæ vulgò das Baar-Recht vocant, quo ipſo ſi ad præſentiam occiſoris cadaver quovis modo occiſum cruentare cœperit, rei culpam, ſi minus, innocentiam ejusdem probare voluerunt. De quo Cruentationis Jure inter Juriſperitos meritò jam oritur quæſtio. An hoc jus etiamnum hodie ſit in uſu, & ſi non, an hoc ſit introducendum? Ad quam cum optimis JCtis hodie reſpondendum eſſe cenſemus, diſtinguendum eſſe inter conſuetudinem hanc jamjam introductam & introducendam; ſi eſt introducta, debet cautio hæc adhiberi, quam praxeos Criminalis periti ſolent adjicere, ut nimirum, ſi judex aliquis velit exercere hoc jus feretri cautè procedat, ſeduloque operam det, ne eo tempore, quo judicium hoc exercere vult, cadaver moveatur, neque prius producatur ſuſpectus, quàm occiſus per aliquod temporis ſpatium immotus ſub jove frigido jacuerit, ne cauſa naturalis ſubeſſe videatur, hiſce deinde legitimo modo obſervatis, poteſt omnino produci & ad tangendum compelli. Plura de hoc qui deſiderat, remitto ad Voigtium, Schottelium aliosque, inprimis ad elegantem

tem diſſertat. Dn. D. Becmanni Profeſſoris Francofurtani ad Oder. de Judicio Dei & ad ſatietatem propemodum ibi inveniet exempla. Præ cæteris verò prolixè hanc quæſtionem: Poſſitne è cadavere ſanguis fluere, aut excrementa prodire, tractavit Antonius Santorellus Profeſſor quondam Neapolitanus in Poſt-Praxi ſua medica ſeu libro de medicando defuncto, ubi cap. 19. nullum eſſe ſcribit, qui, ſi quando tractavit cadavera, non obſervaverit multoties emittere extinctos poſt multos à morte dies interdum feces, quandoque urinam; effundere item è naribus mucos, è naribus & ore ſanguinem ejici &c. Inde optima illorum JCtorum eſt opinio, qui ſtatuunt, hanc Cruentationem nullum plane facere indicium ad torturam & eſſe ſpurium, imo huic cruentationis ſigno denegandum eſſe titulum indicii, eò quod non reſpondeat omnibus requiſitis ad indiciorum nomen neceſſariis; nempe quod ſit (1) indicium fallax, (2) non certum neque indubitatum, (3) tortura aliàs ſit res graviſſimi præjudicii, de qua cautius agendum, (4) quod ſit indicium neque jure Civili, neque Canonico, neque Carolino, expreſſum. Inde judex etiam ſi absque indiciis claris & de delicto proximis & ſufficientibus ad quæſtionem procedit, facitque ut reus torqueatur, non modo injuriarum tenetur, ſed pro re nata pœnæ mortis ſe quoque adſtringit, id quod ipſum Conſtitut. Carol. V. art. 20. vult. Wo auch einige Obrigkeit und Richter in ſolchen überführen / ſollen ſie dem / ſo alſo wider Recht ohne die bewuſten Anzeigungen gemartert wäre / ſeine Schmach / Schmertzen / Koſten und Schaden der Gebühr Ergötzung zu thun ſchuldig ſeyn. Ita aliquando in Scabinatu Lipſienſi, referente Dn. Carpz. prax. Crimin. p. 3. qu. 122. n. 35. ad requiſitionem Senatus Zwickavienſis menſe Januarii 1606. in cauſa ubi præter indicium cruentationis, fugæ etiam acceſſerat, pronuntiatum eſt: Ob nun wohl darauf des Entleibten todter Cörper /

 ſo

ſo albereit gar kalt und erſtarret geweſen / wie derſelbe vor Gericht getragen / und die drey Gefangene für ihm geſtanden / aber ihn nicht angreiffen wollen / an dem empfangenen Schaden von neuen auch gar friſch Blut zu bluten angefangen / und ſo lange als die Gefangene dabey geſtanden geblutet / (ungeachtet das Blut / ſo aus der Wunden gelauffen / abgewiſchet worden) welches aber hernach / ſo bald die Gefangenen vor Gericht abgetretten/ſich verſtopffet. So mag doch derowegen / in Mangel anderer kräfftigen Indicien/ wider die drey Gefangenen noch zur Zeit nichts Peinliches vorgenommen werden / V. R. W. Hoc ergò Cruentationis Jus non adeò magni haberi ab hodiernis JCtis, ſed ſucceſſu temporis abire in deſuetudinem, ex jam adductis luculenter apparet.

OBSERVATIO LI.
Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.
De Verme umbilicali hiſtoria.

INfans cujusdam civis Neoſtadienſis ad Orilam, nomine Etzdorffs/dies noctesque clamore atque ejulatu maximo ſuos inquietavit parentes, cui varia remedia adhibita fuerunt domeſtica, ſed omnia fruſtranea & irrita. Me tandem de hoc malo conſulens ejus mater, vermem umbilicalem eſſe dixi, qui mordendo infantem cruciaret, tantumque dolorem atque atrophiam excitaret. Huic ergò ut fundulus vivus vulgò eine Schmirl circa regionem umbilici alligaretur juſſi, quo facto piſcis uno in latere poſt horas 4. penitus à verme fuit conſumptus. Hoc parentes ſummo cum ſtupore aſpicientes piſcem meo juſſu invertunt, carnoſamque partem infantis ventri applicant, quod nec vermi eſurienti diſplicuit. Hac enim eſca delicata allectus in conſumendo piſce perrexit, nilque de eo, niſi ſpinas cum capite reliquit, in quo devo-

rando infans ſemper ſe benè habuit, nilque doloris perſenſit. Pergendo itaque in applicatione alterius piſcis, vermis quoque inceptam ſuam non deſiit conſumere eſcam, dimidiamque piſcis partem ulterius abſumſit, reliquam verò reliquit intactam, qui vermis deinde laxante quodam fuit expulſus, & hoſpes illius activus ab hoc hoſpite ingrato feliciter liberatus.

SCHOLIUM.

DE vermibus atque lumbricis varia in medium produxerunt medici clariſſimi, ſiquidem hiſtoriæ ex Senerto, Tulpio, Schrœckio, Borrichio, Schultzio, Velſchio, Boneto, Wincklero aliisque id ſatis demonſtrant, nec operæ videtur eſſe pretium, ut crambem hic apponamus bis coctam. Neque umbilicaris vermis authoribus videtur eſſe ignotus, ſiquidem de hoc prolixè egerunt Sennert. lib. 3. Pract. p. 984. Hœfer. in Hercule Med. p. 383. Gabelkover. tract. de morb. puer. p. 176. aliique. De hoc verò exempla in authoribus annotata pauca occurrunt, neque credidiſſem, quæ de eo referuntur, niſi hoc meis vidiſſem oculis; id quod etiam confirmat ſuo exemplo Chriſtianus Franciſcus Paullini Med. Doct. & Archiater Sax. Iſenacenſis meritiſſimus in Append. Dec. II. Ann. V. Miſcell. Nat. Curioſ. Obſ. 94. p. 58.

OBSERVATIO LII.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.

De Obſtructione alvi, ultra duodecim dies durante, fumo Nicotianæ curata.

CUm anno 1677. ob curas quasdam requiſitus eſſem Dreſdam, inter alios patientes me conſulebat vir quidam pauperrimus de obſtructione alvi ultra

tra duodecim dies ſe extendente, cui primò clyſterem emollientem & laxantem præſcribebam, pro quo in officina 9. groſſos deſiderabant. Hic verò cum nihil haberet, quo clyſterem perſolvere poſſet, alia ratione & quidem remedio quodam domeſtico illi ut conſulerem anxiè deſiderabat, eoque magis, quia prior medicus illi tincturam gratis dediſſet cum annexo triſti prognoſtico, ſi hæc alvum non redderet laxam, omnia irrita eſſe atque fruſtranea, nihilque remedii eſſe reliquum. Huic igitur tantis in anguſtiis relicto ut ſuccurrerem, triſtemque ne redderem triſtiorem, tabaci fumum ut deglutiret author fui, quod remedii genus facilè parabile illi maximè placebat. In uſum ergò hoc præſcripto modo trahens, illius ſtatim ſenſibilem perſenſit operationem; alvumque tam diu obſtructam nec ullo remedio emolliendam patiens expertus fuit laxiorem cum omnium fœcum alvinarum expulſa ſaburra. Ita hic deſperatus patiens, Deo benedicente, ſanitati priſtinæ fuit reſtitutus, Deoque pro tanta gratia gratias egit maximas. Inde remedia domeſtica ſuum adhuc retinere valorem magnique eſſe ponderis ritè ſi adhibeantur, unicum hoc ex multis ſatis nobis ob oculos ponit exemplum.

OBSERVATIO LIII.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.

De Hydrope pectoris lethali.

VEriſſimum eſſe, quod de hydrope pectoris pronunciavit medicus Galliarum Regis meritiſſimus Riverius lib. 7. Prax. cap. 5. ubi, morbus hic, inquit, rariſſimè contingit, frequentior tamen eſt, quàm vulgò creditur, ſed plerumque non agnoſcitur.

Poſt

Poſt diſſecta enim cadavera ex hoc morbo defunctorum hunc demum innotuiſſe morbum, antea minimè, plures nos edocent hiſtoriæ à Schenckio aliisque collectæ authoribus, quod certè non credidiſſem, niſi per apertionem thoracis ſuperius adducti demortui hac de re non eſſem certior redditus. Neque alio affectu laboraſſe patientem jam deſcribendum, ex illius ſymptomatibus facilè aliquis concludere poteſt. Laborabat enim hic Dreſdæ civis aliquis nomine Koch aliquandiu difficili reſpiratione, laſſitudine membrorum, inappetentia atque anguſtia pectoris minus conſueta, de quibus ut illum liberarem, die 25. Auguſti anno 1688. à me petiit conſilium. Non enim jacendo, ſed ſolummodo ſedendo, caputque deorſum declinando ſe dormire poſſe conquerebatur. Cui reſponſum dedi, nil niſi aquam eſſe in pectore, quæ jacendo aſcendit ſuperius, pulmones comprimit, & hac ratione ſuffocationem minatur. Sedendò verò ut aliquid grave tendit deorſum, reſpirationemque aliquo modo reddit faciliorem, ad cujus mali remotionem aliquod temporis ſpatium eſſe neceſſarium dixi. Huic ergò aliqua præſcripſi remedia non ſine commodo, ſed cum malum eſſet contumax, remediisque præſcriptis brevi cedere renueret, renuit quoque inceptam curam ægrotus, aſſerens, ſe jam optimè habere, nec neceſſarium fore, ut aliquid remedii ulterius adhiberet. Hic ergò prognoſtico meo fidem non habens poſt aliquot ſeptimanas alium quærit medicum, cujus conſilio paucis ſanitatem priſtinam ſe recuperaturum credidit. Cum verò hic ſtatum morbi non ſatis cognitum haberet, nihilque mali de hydrope pectoris pertimeſceret, hic patiens juxta prognoſticum meum citius vitam commutavit cum morte, quàm ſibi fuit imaginatus. Inclinato enim capite pro more conſueto juxta feneſtram dormiens, domeſticos ſuos nimis reddidit ſecuros. Hunc enim experrecturi

præter opinionem invenerunt mortuum, veriſſimumque meum de illo prolatum prognoſticum habuerunt, qui ſanè nulla alia ratione, quàm ſuffocatione hoc in affectu conſueta, interiit.

OBSERVATIO LIV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.

De Hydrope pectoris lethali aliud exemplum.

CUm aliquando à Præfecto judicii ordinario Domino Hartmanno Strenui Nobilis à Stein in pago Laußnitz ut medicus Ducalis Saxonicus & Neoſtadii ad OrilamPhyſicus ordinarius, ad inſpectionem viri cujusdam ſubitaneâ morte deleti vocarer, ſine mora eò me contuli, & à præſentibus ſtatim fui informatus, demortuum cum alio viro in eodem hoſpitio ante octiduum rixas prius moviſſe, exque verbis ad verbera cum illo deſcendiſſe, poſt verbera verò à pago ad pagum hunc deambulaſſe, nihilque moleſtiarum ulterius, quàm anguſtiam pectoris perſenſiſſe, & de hac querelam inſtituiſſe. Hanc ergò parum curans nono die poſt verbera accepta properavit ex hypocauſto ad fores, quas vix aperiens mortuus proſternitur ſpumamque circa os excernit, & ſic exanimatus reperitur à domeſticis. Hujus ergò corporis ſectionem cum chirurgo præſente aggrediens, nil invenio in toto corpore quod aliquam plagam indicaſſet, tantum abeſt, ut mortis cauſam exinde aliquam potuerim hariolari. Nulla enim macula, neque ulla viſceris alicujus læſio apparebat, ſed omnia infimi ventris membra videbantur eſſe ſana atque incorrupta. Apertô verò thorace integram ejus cavitatem aquâ repletam videbamus cum pulmonibus flaccidis, maculoſis & nigrican-

gricantibus non ſine admiratione. Sternô enim remotô velut ex alveo aqua cum impetu dimanabat cum adſtantium ſtupore maximo. Hunc ergò virum ex ſuffocatione potius, quàm læſione partium aliquâ fuiſſe mortuum facilè erat dijudicare. Sic ſi multa poſt mortem aperirentur corpora, multi quoque in apricum ponerentur in corpore latentes morbi, multique cognitâ prius illorum cauſâ curarentur felicius, qui aliàs incognitâ cauſa letho colla ſuppeditare coguntur.

OBSERVATIO LV.
Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.
De Vomitu ad undecimum diem continuo variolarum præſervativo.

NAturam optimam ſui eſſe conſervatricem, variasque quærere vias, per quas materiam ſibi moleſtam expellit, non ſine admiratione ſæpius experiuntur illi qui ſaluti hominum invigilant. Ita nunquam viſam, neque unquam auditam fuiſſe variolarum expulſionem per vomitum factam memini, niſi in unico, tenero ac ſatis debili filiolo 4. annorum viri fortis & militari dignitate præditi Dn. Stribelii. Ad hunc die 16. Septembris 1689. vocatus, ut vomitum ſatis moleſtum in filiolo curarem, varia expellentia, ſtomachum confortantia vomitumque compeſcentia præſcripſi, verùm omnia ſine ullo levamine & effectu. Cùm verò eô tempore hîc Dreſdæ maximè graſſarentur variolæ epidemicæ, ſexcentosque liberos tollerent è medio, non parum ſuſpicionis mihi excitavit hic pertinaciſſimus affectus, ac ſi variolæ laterent hic ſub herba, tantosque excitarent vomitus in corpore tam puſillo, cui ob id varia

tam bezoardica, quàm cordialia cum ſtomachicis mixta, ut duabus ſimul indicationibus ſatisfacerem, præſcripſi. Sed his diu incaſſum adhibitis nec variolis ullis apparentibus, ſolummodo in cordialibus atque ſtomachicis præſcribendis acquievi, quibus poſt undecimum diem ita uſurpatis, vomitus dies noctesque filiolum maximè excrucians remiſit, ſine ulla variolarum apparentia. Ex quibus probabiliter concludendum, hiſce enormibus vomitibus materiam variolarum acidam fuiſſe expulſam, hacque ratione fermentationem particularum ſanguinis ſulphurearum cum acidis prohibitam, nec tantam potuiſſe excitare in corpore turbam, multo minus neceſſarium fuiſſe, ut maſſa ſanguinea alio modo ab acido ſuo purificaretur.

SCHOLIUM.

HAnc de acido in variolis peccante ſententiam veritati maximè congruam eſſe multæ confirmant rationes variaque exempla, quibus id explicari poteſt luculentius. Sic quondam retulit mihi Illuſtris & conſumatiſſimus Dn. D. Adamus Struvius in Illuſtri Academia Jenenſi Primarius quondam meritiſſimus, filiolum ſuum variolis laborare incepiſſe, ad quem medicus quidam vocatus, illi vomitorium quoddam (quod ſine dubio ex antimonio præparatum fuit) exhibuit, cum annexa promiſſione, hoc variolarum cauſam radicitus exſtirpare, neque metuendum, ut variolis aliquis corriperetur, quicunque hunc pulverem traxerit in uſum, quod etiam promiſſis ſuis optimè reſpondit. Ejusdem ferè farinæ remedium pharmacopæus quidam naſutulus, quique magna, ut ſibi imaginabatur, poſſidebat in loculis ſuis arcana, habere gloriabatur, quod filiolo ſuo contra variolas propinare audebat, maximè jactitans, filiolum ſuum nunquam variolis laboraturum, quod erat

etiam

etiam veriſſimum. Cùm enim menſe Aprili anno 1677. variolæ eſſent epidemicæ, & inter alios hujus pharmacopœi filiolum corriperent, ille maximo cum gaudio proficiſcitur Lipſiam, firmiter perſuaſus, ex omnibus filiolum ſuum eſſe in ſalvo, nec quicquam periculi ex variolis illi eſſe pertimeſcendum. Verùm is vix erat profectus, illiusque filiolum variolæ invaſerant, illum enecaverant, cum filiolo non ſufficientes vires adeſſent variolas generandi, multo minus easdem feliciter evincendi. Inde tertio die cum apparere viderentur, retrocedebant, flammulamq; vitæ penitus extinguebant, quod ex doſi forſan plus juſto majore vel minore ſuam traxerat originem. Ita hic de filioli ſui ludebat corio, maximèque periculoſum eligebat remedium in variolis tum temporis benignis & in plurimis feliciter curabilibus. Rationibus ſi erit pugnandum, illæ ſanè non infirmæ adſunt. Conſtat enim (1) inter omnes, vomitum in principio ſubortum tolerabilem variolarum pronunciare ſtatum, cauſamque conjunctam ex parte ſublatam eſſe demonſtrare, quod etiam de diarrhœa in principio unanimi conſenſu affirmant authores. Hanc in ſtatu quoque profuiſſe plurimum, quæ aliàs juxta medicorum ſententiam maximè eſt periculoſa, in quinque liberis nobilibus, quorum nomina jam lubens prætereo, quondam obſervavi, qui omnes Deo benedicente, feliciter fuerunt reſtituti, quamvis periculoſè illi laborarent variolis cum diarrhœa & epilepſia conjunctis. Ita hoc acidum quatenus (2) qualitate ſuâ corroſivâ & nervis inimicâ defertur ad nervoſum genus medullamque ſpinalem, mox cephalalgias, deliria, vigilias maximamque ſæpius infert epilepſiam, quæ ob hoc acidum abundans utplurimum in principio variolarum accidit. Quatenus idem (3) ad maſſam deponitur ſanguineam ob luctam cum hac inteſtinam, ſymptomata excitat febrilia, deliquia animi, pulſum inordinatum & alia.

 Quate-

Quatenus (4) cum lympha fermentali derivatur ad glandulas ſtomachales, ut in dicto ſupra filiolo, ob irritationem orificio ſuperiori moleſtam, nauſeam creat, vomitusque enormes, per quos ſi natura expellit materiam peccantem, alias excretiones ut moliatur non habet opus. Ex hoc inſuper acido (5) anxietates præcordiorum oriri nemo negabit, de quibus utplurimùm infantes in principio morbi conqueruntur. Quatenus hoc (6) ad pulmones & aſperam arteriam deducitur ob irritationem continuam ſæpius tuſſim, raucedinem & in pulmonibus tantam excitat calamitatem, ut exinde ſæpius aphonia oriatur, quales variolas aphoniam excitantes obſervavi Cizæ anno 1687. imò ex hoc acido corroſivo phthiſin ſæpius oriri incurabilem indies ferè experiuntur practici. Hoc acidum (7) acrimoniâ ſuâ ſuppurationes ſæpius, & niſi remediis aptis præcaveatur, in facie cicatrices excitaſſe, imò non rarò cariem in oſſibus reliquiſſe in aprico eſt. Hoc acidum acre nunc volatilius & acrius exiſtens, malignitatem ſic dictam comitem ſecum trahit. Acidum hoc à ſanguine ita ſecretum ac in puſtulas congeſtum intercutaneas, ſanguinem in parvis inflammatiunculis in pus mutat per præcipitationem ſulphuris ſanguinis ab acido. De quo acido acri primario in variolis peccante vid. Sylvius de morbis infantum cap. 9. Cùm enim variolarum æque ac morbillorum expulſio nihil ſit aliud, quàm ſanguinis depuratio ac quaſi deſpumatio, quâ mediante fermentatione febrili ſanguis ſe depurat à recrementis lactis materni aut nutricis, & plus minus corruptionis ſuæ veſtigia ab acido in ſanguine relinquit, aliter fieri non poteſt, quin talia inquinamenta fermentandô ſeparata una cum ſanguine adhuc corrupto præcipitentur per fermentationis modum & intra cutem defigantur. Ex quo firmo fundamento facilè ſufficiens reddi poteſt ratio: Cur omnes ut plurimùm hoc morbi ge-

nere

nere ſeu variolis afficiantur? Cujus nempe cauſam derivandam eſſe cenſemus ex lacte nutritivo tam in, quàm extra uterum ab infantulis hauſto, quatenus hoc more omnium lacticiniorum facillimæ corruptionis, abeat in liquamen acido-ſalinum, quod poſtmodum vitiando corporis ſuccos muſteos & in ſpecie lympham millia mala producit. Ex hoc lacte corrupto & acido tam frequens in infantibus obſervatur epilepſia, qualem aliquando in Illuſtriſſ. ac Generoſiſſima Comitiſſa à Leiningen lac in Nutrice adhuc ſugente non ſine commiſeratione obſervavi, licet adſtantes mulierculæ incredibile eſſe judicarent, quod ex lacte tam vehemens epilepſia oriri poſſit, quas omnes tamen αὐτοψία maximo afficiebat rubore, de quo affectu alibi prolixius expoſiturus ſum mentem meam. Nec fallitur medicus, ſi in infantibus eò dirigat curam, ut hoc acidum peccans ſpecificis epilepticis remediis, qualis noſter pulvis in multis epilepticis probatus, præcipitet laxantibusque certò tempore eliminet. Notandum tamen & hoc erit, non quodvis acidum in corpore peccans me hìc velle intellectum; His enim latum concedendum eſt imperium; Nam aliud in podagra, aliud in epilepſia, in variolis & ſcabie aliud eſt concedendum. Differunt in modo, ita ut aliud magis fixum, aliud magis volatile, aliud alio ſe habeat modo pro ſapore ſpecifico hoc vel illud conſtituente, nobis verò inexplicabili. Præſumitur autem variolarum acidum de natura volatili, ex eo præprimis dignoſcenda, quod hoc fermentorum more (mediantibus particulis volatilibus effectus ſuos exſerentibus) contagioſum ob effluvia in morbido corpore exſpirantia, plures inficiat & præter alias turbas effervescentias febriles ab acido fixiori haud ſperandas excitare poſſit. Quo poſito, facilè decidi poteſt quæſtio: Cur infantes ſcabie laborantes non facilè afficiantur variolis? Natura enim cum in ſimili materia corrupta expellenda eſt occupata, novas

non

non aggreditur fermentationes, ſed ob defectum materiæ excrementitiæ in eodem conatu potius pergit, ex ſanguinea maſſa ſcorias hoc modo expellit, & hac ratione una fidelia duos dealbat parietes, inprimis in affectibus cognatis, ut ſunt ſcabies, variolæ aliique plures, quod ipſum in nobili puella 5. annorum eodem anno cum alio practico hic Dreſdæ obſervandum nobis contigit. Hæc enim laborans ſcabie, æſtu inſuper affligebatur febrili, quem alii variolas; alii febrem aliam indicare dicebant, cui poſteriori ſententiæ & ego applaudebam, aſſerens ob præſentem ſcabiem variolis illam jam eſſe liberam, nec ſpe fruſtranea, paucis enim diebus dentem ſentiebat molarem, cum quo omnis æſtus ſimul evanuit.

(*A. 1692. M. Septembr. Noribergam Dreſdâ allatæ.*)

OBSERVATIO LVI.

Dn. D. DAVIDIS SPLEISSII.

De Contagio ſudoris in febri maligna, cani exitioſo.

REm mihi hactenus incognitam, neſcio an aliis, fortuito obſervare contigit. Febris maligna epidemica anno 1690. in noſtris regionibus graſſans, ob ſymptomatum intricatiſſimorum vehementiam admodum exercebat Medicos. Ego tunc temporis Stekboræ ad lacum Venetum Medicinam agens, à continuo febricitantium commercio, die 19. Martii horrore intenſiſſimo ſum invaſus, ita ut contagii velociſſimi veſtigia ſtatim ſatis ſuperque perciperem. Ne malum hoc, cui in augendo malo nulla mora, altiores radices agere queat, nihil morandum eſſe ratus, Alexipharmacum exoptatiſſimum, aquam antipeſtilentialem D. Michaelis ad cochlear integrum aſſumo, cujus ope Deus adeo

adeo avertit ulteriores contagii inſidias, ut præter ſudoris continuandi intentionem lecto non fuerim addictus. Ad cujus aquæ commendationem hoc loco reticere non poſſum, me nullum unquam Diaphoreticum majori energia operans, ac citius ſudorem tam copioſum proliciens, vidiſſe. Sed quod ad ſcopum meum hic maxime ſpectat, eſt, ut non tantum probem, etiam canes hujusmodi contagii febrilis ſeminia recipere poſſe; ſed etiam oſtendam, ipſum ſudorem infecti hominis, deleterium illico reddi poſſe. Dum itaque pro arcenda febri exitiali, ſtatim aſſumto medicamento, veſtes exuerem, ut in lectum me conferrem, catellus, quem alebam ſeptem circiter menſium, crura mea ſudore madentia, avide lambit: (haſce enim beſtias homini fideles, humano ſudore maxime delectari videmus:) Aber es bekam ihm wie dem Hund das Gras: nam paulo poſt ac ſequente die, plusquam decies vomuit, ab omni cibo, aliàs voraciſſimus, abſtinens, ſed avide largiterque potans. Hoc modo per aliquot dies decubuit ſine cibo, trunci inſtar, ad tactum rigidus & frigidus, ut mortuum jam pene crediderim. Inde vero ſenſim vires recollegit, poſtquam morbo iſto ſceleti inſtar emaciatus, ad decem dies ægrotaverat.

SCHOLIUM.

DE Capris etiam refert Schrœderus Pharm. l. 5. claſſ. 1. quod febribus ſint obnoxiæ. Huc quodammodo facit, quod Gothofr. in Chron. memoriæ prodidit, nempe: Moſcoviæ anno 1655. ſtragem à peſte tam ferocem eſſe factam, ut cadavera humana in plateis jacentia, à canibus fuerint devorata, qui inde rabioſi facti, ſi quos offenderint homines ſanos, dilaniârint; ita ut miſerrimis nec domi, nec foris aſylum eſſet. Non inconcinne quoque eximius ille Galliæ Theologus, Petrus Molinæus, Operum didact. Tract. II. Hera-

clitus, tit. Geburt/ inquit: So etwan Thiere kranck werden/ ſo ſeynd es die heimiſchen / als ob ſie es von den Menſchen ererbten/ und von uns mit Seuchen angeſtecket werden.

OBSERVATIO LVII.

Dn. D. DAVIDIS SPLEISSII.

De Veneno Mechanico, naturam ac operationem aliorum venenorum mechanicè demonſtrante.

ITalos vitiis æque ac virtutibus aliis nationibus palmam præripere, quotidiana, cum ipſis verſantem, docet experientia. Quæ de venenorum natura ac operatione feliciſſima ingenia ſeculi noſtri theoretice ſaltem detexerunt, illas ab occultis antiquorum, ad manifeſtas qualitates reducentes, ut ſeo melius infenſiſſimo vitæ hoſti poſſimus obvium ire: illis Italorum quosdam, pro innata genii perverſitate, nefarie ad exitium hominum abuti, ſequens docebit hiſtoria. Legati Helvetiorum ſingulis annis ad Syndicaturam transalpinam Lugani convenientes, ut præfecturarum Italiæ ad Helvetiam pertinentium res dirimant, inſignia ſua in diverſoriis ad rei memoriam depingi curant. Anno 1684. hic labor pictori S. Gallenſi tunc temporis ibidem commoranti committebatur; quem cum operi intentum adirem, iſtis me verbis appellat: Eheu! mi Domine conterranee, quanto ex vitæ diſcrimine ſingulari providentia Dei jamjam ereptus ſum! Quid rei eſſet, interroganti? reſpondit: Horâ circiter elapſâ, me pingentem convenit vir quidam Italus, ignotus, ſed, ut mihi ex ipſius de picturis promto judicio, colligere fuit, Pictor, loquax, blanditiis plenus. Qui, dum civilitate ficta me demulcet, ampullam vini adferri curabat, quod in ſalutem omnium picto-

pictorum peritorum nos bibituros aſſerebat. Bibit ille prius, poſteaque mihi, nihilominus operi meo intento, vitrum plenum porrigit, in cujus fundo aliquid corruſcans animadvertens, vinum, in terram protinus effundo, quid rei eſſet percunctatus. Ecce tibi, inquit, quale venenum ille Nebulo mihi propinare tentarit! his dictis: chartulam, quam habebat, ſecum revolvens mihi (hæc ſcribenti) monſtrat innumera ex orichalci tenuiſſimis lamellis (Rauſchgold vocant) conſciſſa ſpicula minutiſſima, acutiſſima, figura trianguli æqui cruri, quæ ex vitro collegerat. Novo hoc mihi & inaudito toxici genere, obſtupeſco, ipſumque certiorem reddo, quod ſi unum duntaxat atque alterum ex hiſce ſpiculis imprudentius infudiſſet, nullo Alexipharmaco, tabes, imo tandem mors ipſa præcaveri potuiſſet. Hic vitæ inſidiator, aſſerente pictore, fraude detecta perterritus, ſubito fugæ ſe dabat, ac auxilio populi turmatim in foro propinquo verſantis, inſectantis oculos pedesque (terrore ob accidens inconſuetum, tremulos ac ſegnes) evitavit, memorabili præterea exemplo proverbii triti veritatem confirmavit: Figulus figulum odit.

SCHOLIUM.

VErum venenorum operandi modum, tamdiu ſub nebula occultarum qualitatum abſconditum, eruunt; Excell. D. Joh. Jacobus Wepferus, de Cicuta aq. hiſt. & noxa c. 7. p. 79. Wedelius de Med. facult. l. 2. c. 1. p. 2. Bruno Dogm. Med. gen. p. 2. c. 8. §. 10. Scharffius tr. proprio de natura venenorum, alii.

Stutgardiâ Noribergam à Nobiliſſ. Dn. D. Salom. Reiſelio d. 6. Novembr. A. 1692. miſſæ.)

OBSERVATIO LVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De alba hirundine.

PLurimis aliis inſueta albedine condecoratis animalibus, quorum Ephemerides noſtræ mentionem injiciunt, anne&o albam hirundinem. Hæc menſe Julio Anni 1692. in patria Sora, inferioris Luſatiæ, reperta, & Comitiſſæ à Promnitzin pro raritate exhibita fuit.

OBSERVATIO LIX.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Partu Cæſareo.

VIrum, qui calculum grandem ſibi exſecare non dubitavit, ſiſtit Dec. I. Anni III. Obſervatio 192. Ephemeridum Curioſ. quæ res certè ſingularis eſt, & rarum contingens. Hac vice fæminam produco, (ne melior ſexus ſolam palmam tantæ audaciæ obtineat,) quæ partum proprium, cultro admoto excidere auſa fuit. Relatio quam ſtudio teutonicis exprimere verbis non erubeſco, uti in Chronicis jam typis expreſſis extat, ita habet:

Anno 1555. menſe Octobri, hat ein Weib in Seidenberg/ ſich in Abweſen ihres Mannes/ von einem andern ſchwängern laſſen/ aber gerne bey Ehren bleiben wollen: Deßwegen ſie ihr den Leib mit einem Meſſer aufgeſchnitten / das Kind mit aller Subſtantz heraus genommen / und mit ihren eigenen Händen zwey Heffte am Leibe gethan / und vor groſſen Schmertzen alſo geſchrien/ daß es die Nachtbarn gehöret / welche ſolches der Herſchafft angezeiget. Weil ihr kein Balbier helffen/ noch ſonſt jemand

jemand an ſie Hand legen wollen / iſt ſie hierauf des dritten Tages geſtorben.

Exſectio hæc, uti facilè apparet, non eſt legitimus partus Cæſareus, in foro Medico ita nuncupatus: Placuit tamen analogicè ita inſignire. Optandum autem eſſet ut omnes circumſtantiæ accuratius fuiſſent annotatæ in hoc caſu, ad meliorem rei explicationem.

Seidenberga eſt oppidulum Luſatiæ ſuperioris, Comiti à Noſtitz ſubditum, altero lapide à Gorlicio diſtans. Animadvertimus hic quid æſtimatio famæ valeat apud ſequiorem ſexum, dum enim Amor talia perpetrare juſſit, quæ ſunt vetita famam mordentia & pœnis expoſita, celare nituntur, quantum poſſunt, commiſſa, & inde facilè evenit, ut fiant infanticidæ, aut fœtum abigant, aut clanculum exponant, quo Caſtimoniam putatitiam apud alios ſartam tectam ſervent.

Quis fuerit autor hujus attentati apud noſtram fæminam, conjectu difficillimum. An aliquid de partu Cæſareo audiverit, an proprio motu excogitârit, an diabolus Conſilium hoc ſuggeſſerit, & quis de futuris ipſi dixerit? hæc omnia in obſcuritatis puteo abſcondita latent.

Interim animoſitas hujus fæminæ & virilis audacia eſt expendenda. Dolores in ſecando pertulit ſat atroces, ob inartificioſam abdominis & uteri apertionem, & deinde proficuorum remediorum carentiam.

Deteſtanda autem venit meticuloſitas vicinorum, ruſticus pudor agnatorum accedere nolentium, Chirurgorumque inhumana obſtinatio nigro lapillo notanda, qui nec accedere nec manum admovere, voluerunt. Certè de reſtitutione haudquaquam fuiſſet dubitandum, ſi legitimè tractaſſent ſecundum methodum Franciſci Rouſſeti aut aliorum: vitæ enim filum protraxit ad triduum, ſpiritibus tamdiu ſalvis, & lentè tandem diſſipatis. Si autem Chirurgi medicamenta applicare recuſarunt ob me-

tum infamiæ vel carnificis, ne ipſis litem moveret, adigendi fuiſſent ad Curam à Magiſtratu, quippe qui hujus rei ſufficientem habuit notitiam, ob vociferationes & lamentationes à vicinis exauditas, & Domino loci indicatas. Hac noſtra tempeſtate hinc inde reperiuntur exempla eorum, qui αὐτοχειρίαν intendentes, fuere reſtituti per Chirurgos, inſigniter licet læſi & mutilati: nec ullus unquam Chirurgus ob iſtiusmodi Curam fuit traductus, aut à quopiam in litem vocatus, quantum quidem ego novi.

Fæmina noſtra inciſo utero exemit cum fœtu ſecundinam, an autem fœtus vitam poſſederit, nec ne? de eo altum, in deſcriptione caſus, ſilentium.

Sic animoſa hæc proſectrix, temerarii auſus, poſt proſtitutam pudicitiam, pœnam luit ſat gravem, ærumnoſa & dolorifica morte.

OBSERVATIO LX.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Dyſenteria notabili.

MOrbus hic ſub initium Autumni, Anni 1692. in noſtris oris plures invaſit, cujuscunque ætatis & ſortis, & aliquot in Libitinæ carcerem detruſit. Corripiebatur hocce malo Sophia Tugendreich/ filiola mea, trium præter propter annorum, amicabilis, cataque puella, & quia ſingularia quædam, per totum morbi decurſum, obſervavi, non exoſum fore Curioſis autumavi, ſi ordine recenſerem.

Excretio erat frequentiſſima, vehens mucoſa, purulenta, ſanguineis guttulis interſtincta, nulla autem querela de ullo dolore, per omnem decubitum, qui ad tres excurrebat ſeptimas. Dn. D. Wedelius Dec. I. Ann. II. Obſervat. 43. Ephemer. Curioſ. talem dyſenteriam indolentem

tem fuiſſe exitialem memorat, ob malignitatem inſignem, inteſtinorum gangrænam, & mentis alienationem. Quia verò tanta malignitas in mea non apparebat puella, id quod remiſſiora declarabant ſymptomata, ideò benignius exurgebat prognoſticon. Vires utcunque conſtabant, nullus appetitus, ſed nauſea & averſatio omnis cibi, nullus calor niſi phlogiſtos, extrema ſæpè ſummè frigida, ſitis tolerabilis, mens ſemper ſana & conſtans, oculi inſigniter concavi, prout in facie Hippocratica deſcribuntur, ſomnus frequens, non tamen ſine interruptione & labore, ſiquidem lenes artuum motitationes, convulſionum inſtar, exagitabant ægrotam. Medicamenta vix admittebat niſi per aſtum propinata, & per noctem tuſſis ſicca intercurrebat. Tinctura catechu in frequentiſſimo mihi erat uſu, an autem aliquid contulerit ad ſopiendos inteſtinorum dolores vel hoc fecerit lene laxans è Jalap. & Syr. violar. ſolut. conſtans, in invaſione morbi exhibitum, aliis penſitandum relinquo. Clyſteres magis noxii quam proficui apparebant, uti Hartmannus quoque in Praxi Chymiatrica ſub finem innuit, ideò ſeponebam. Opiata meticuloſe exhibebam, quia triſtem Grunbergæ videbam exitum ab opiatis, quæ Agyrta porrexerat fæminæ dyſentericæ. Somnum ſæpè ſemiclauſis capiebat oculis, quod pro malo alias reputatur ſigno, teſte Hippocrate. In medio morbi decurſu, ſingulis horis alvi ſolutio aderat, cumque ſumpſiſſet gr. j. laudani opiati, quinque dormivit horas, & fluxus alvi ad 12. horas feriatus copioſius dein ſe exeruit. Tertius ſemper dies gravior & laborioſior nobis apparebat, inſtar tertiana intermittente laborantium. Decimo quarto morbi die teneſmus cum prolapſu inteſtini recti exagitabat ægrotam, & aliqua morbi animadvertebatur remiſſio. Ructus jam intercurrebant, nec deerant crepitus ventris, id quod pro inchoata reputabam coctione, appeti-

tus languidus nunc iterum videbatur excitatus, ſitis tamen erat urgentior, & ita de hora in horam, ex Gratia Dei, major reconvaleſcentiæ ſpes affulgebat, uſq; dum poſt 3. ſeptimanam plenaria à Deo beabatur ſanitate. Medicamenta quæ cum potu pleraque fuere exhibita, erant bezoardica, tinctura item ſolis Amelung. Corall. Catechu, bol. armen, terr. ſigillat. Corn. C. & alia: nil tamen utilius vidi niſi ſimplex decoctum corticum quernorum cum cereviſia, à cæteris nil juvaminis ſenſi. Et ita ſimplicia in morbis Chronicis egregiè ſuas oſtendunt virtutes quia, quicquid una vice ob infirmiores vires efficere nequeunt, iteratione compenſant, & lenta operatione optimè juvant, ut jure huc trahatur illud: ſat citò ſi ſat benè. Centum conſului Autores, & quod cum indignatione doleo, pleroſque ſibi adverſos offendi, dum hic purgantia damnat, alter ſuadet, hic Clyſteres jubet, alter relegat, hic ſtyptica, ſudorifera & bezoardica extollit, alter rejicit, hic opiatis omnia tribuit, alter nihil aut parùm confidit: alius ſola interna, alius externa crepat, alius ſpecifica, alius neſcio quid ſympathetici urget. Puto autem omnium opiniones locum habere poſſe, modo ſeriò expendamus, & cauſam & genium morbi, ſymptomatum varietatem, ſubjectorum diverſitatem, temporum inæqualitatem, & quæ alia ſagax Medicus ponderare è re ſua judicat. Novelli Practici hic hærent in pice, qui à tot contrariis Autoribus in Praxi manuductionem quærunt, & magis irretiuntur quam expediuntur, quia eorum judicia nondum tàm matura, ut ſelectiſſima eligere & dextrè cuilibet ægroto applicare valeant, quod ab ipſis etiam exigere velle ante maturitatem, nimis durum foret. Ergò per mortes ſæpè Experimenta fieri videmus: felix autem ille qui à fido Practico manuducitur ad Praxin.

OBSER-

OBSERVATIO LXI.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII,
De Dyſenteria facile curata.

Filliolus, Johan. Samuel, 5. annorum, ob contagium, optimè licet cuſtoditus, eodem corripiebatur fluxu dyſenterico, cum excretione puris & ſanguinis, ſymptomatibusque aliis hic conſuetis. Quia erat tenerior, & antea, ob metum lumbricorum, aliquoties evacuaveram, ſtatim hoc dabam:

℞. Tincturæ bezoard. D. Michael. ℥j.
Tinctur. Anodyn. ℈j. M. D.

S. früh und Abends jedesmahl 20. Tropffen. Semel, iterum, tertium aſſumpſit, & intra octiduum, annuente Deo, priſtinâ incedebat ſanitate. Sudor lenis ab uſu medicamenti, ſemper ſubſequebatur cum tolerantia, & vix 7. vicibus per diem alvum exonerabat, de nocte ſemel aut bis: appetebat juſcula & concedebam, decoctumque ſimplex, de quo in præcedente obſervatione, loco potus ordinarii bibebat. Uti gemino hocce medicamento noſter facilè fuit reſtitutus, ita generaliter alios hac methodo curare velle, eſſet abſonum.

Quia lumbricorum injeci mentionem, animum meum exagitavi hiſce, qui factum, quod puella mea nullum excreverit lumbricum per tot innumeras alvi depoſitiones, quibus tamen eandem laborare certò perſuaſus eram, ob ſigna, vermes prodentia, ab Autoribus hinc inde conſignata, hic occurrentia? Putavi primùm annon medicamenta hos internecioni traditos diſſolverint, & cum excrementis expulerint. Quando autem poſt diligentem excretorum inſpectionem nil inſoliti miniſtræ obſervarunt, concluſi, aut adhuc latere in inteſtinis, aut ſigna illos indicantia, nos fallere; poſterius non facilè

concedendum, quorſum enim aberraremus, ſi certa pathognomonica ſigna non haberemus in Medicina? Ergò ad prius recurrendum. Poſſe autem adhuc latere, vel inteſtinis & eorum muco tenaciter adhærentes vel in globum veluti condenſatos, ſequens conjectura mihi probare videtur. In dyſenteria quicquid aſſumitur, quantocyus ad partem affectam, inteſtina nempe læſa, affluit, & ea celeritate elabitur, intacta relicta omni viſcoſa & renitente materia; haud ſecus ac aqua in rivulo alveolum percurrit, & quicquid facilè ſolubile eſt ſolvit, & mobilia ſecum vehit & abripit, dura verò, viſcida & renitentia præterlabitur. Sed conjectura eſt, quam Curioſis decidendam & explicandam relinquo.

OBSERVATIO LXII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Dyſenteriæ cura ſingulari.

PErgo in hoc morbo, & aliam ſubnecto Curam ſat deſperatam. Ruſticus juvenis in pago Luſatiæ Herbsdorff/ cum aliis eosdem perferebat dolores dyſentericos. Poſtquam conſueta adhibuerat & trivialia pharmaca, morbo nihil imminuto, tandem ex arena conſilium capiens, pro ſagacitate ruſticana tale excogitavit remedium: recipit acetum, huic immiſcet ſmegma, diſſolvit, ebibit & reconvaleſcit. Rationem Curæ, quæſitus, hanc dedit: uti ſapo eluit ſordes in linteis, ita & in inteſtinis eluere poſſe & mundare ulcera; quod autem acetum adſtringat, & conſequenter brutorum vulnera ſanet, protritum eſſe & ſatis notum. Eſt egregia Mulomedici cura. Quid ſi potio hæc acris, & ſpiculis ſat acutis armata excitaſſet convulſiones cum Epilepſia & morte? Cura certè eſt ruſtico duro digna, omnibus tamen indemnitatem aut ſanitatem non promitterem à propinatio-

natione hujus nectaris, licet ſaxei eſſent. Sed qualia non monſtra fiunt in curatione morborum vulgi! ſubſequens obſervatio dicta mea confirmabit.

OBSERVATIO LXIII.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Deteſtabili cura Tertianæ.

RIdiculam cum maſſa farinacea inſtitutam tertianæ curam, legiſti in antecedente Ephemeridum Anno; jam aliam habe. In eodem pago Herbsdorff Ancilla exagitatur per plures ſeptimanas paroxyſmis tertianæ intermittentis. Vulgaribus adhibitis cum malum non cederet, en mater in lacte ebutyrato cattum lavat, & lac hocce ancillæ ante paroxyſmum propinat, & hortatur ſeriò ut ſudet, quo facto febris abit, cum gaudio matris & filiæ. Quære hic moleculas antipyreticas in corpore felis: ſulphureæ hoc animal reputatur naturæ, an verò lacti frigido fuerint communicatæ fuligines & exhalationes ſulphureæ, mediante deterſione inter lavandum, elicitæ, alii eruant, mihi nauſeam movet hæc Cura.

OBSERVATIO LXIV.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Morbillis cum tremore artuum lethalibus.

NObilis Matrona in vicinia Gorlicenſi morbillis detenta graviter decumbebat, qui præterita hyeme graſſabantur, & tum adultos tum teneros invadebant ſat atrociter. Hanc inviſebat ſoror, Borea flante & rigidiore aura ſæviente, iter per Bohemiam adornans: quamprimum advenit, & aeri calidiori

ſe exponit, ſerpens contagium eandem morbillis inficit, & tertia die morti tradit nullis quæ ad rem faciebant, aliquid efficientibus remediis. A primo invaſionis momento adfuit omnium artuum tremor continuus, imprimis autem linguæ, id quod & deglutitionem impediebat, quo minus medicamenta dextrè aſſumere poterat. Magna hic apparet malignitas, præprimis nervoſo generi infeſta, id quod & exitialis exitus comprobat. Uti hic totius ſyſtematis humani tremorem adduco, ita ſolius linguæ tremorem obſervavit beatus noſter Hagendornius Obſervatione 15. Anni 6. Decur. 1. Ephemer. Curioſ.

OBSERVATIO LXV.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII. De Convulſione ex Veratro albo.

MAgnus Hippocrates Sect. 5. aphoriſm. 1. ita ſcribit, convulſio ex veratro lethalis. Quod autem nulla regula tàm firma ſit, quæ non patiatur exceptionem, ſequens hiſtoria docebit. Corporalis Cæſareus, natione Auſtriacus, in Pharmacopolio Grunbergenſi ebibit cum vino aduſto ellebori albi, præterpropter ſcrupulum unum, à Militibus clanculum immiſſum, & poſt ſemihoram domi corripitur vomitione enormi, & alvi fluore, ut copioſiſſimo, ita dolorifico ſatis, cum vertigine, dolore capitis & tandem convulſione. Accerſitus Convulſum invenio, & parum mente conſtantem, cumque adſtantes, quid ipſi obvenerit, ignorarent, dixerunt tamen de nimio vomitu & ſeceſſu. Ordino ſtatim balſamum ſtomachicum externum, mihi conſuetum, & potionem confortantem, quam vomitu rejicit, Cochleatim licet & interpolatè datam: ſubſtituo gratiorem, & vomitus ſopitur, ſenſimque convulſiones quieſcere incipiunt. Altero die cum periculo jam eſſet exemptus,

tus, cauſam morbi genuinam mihi exponit Chirurgus Caſtrenſis, qui militum propinantium conſortio interfuerat; iidem autem, ſi Corporalis obiiſſet, æterna nocte factum hoc ſepeliiſſent. Veritas tamen Aphoriſmi Hippocratici hoc ipſo non infringitur, ſed ſua luce radiat. Poſt vehementes enim expurgationes & inanitiones cum ſumma virium proſtratione occurrentes convulſiones, prodromi infallibilis mortis ſunt, non tamen in media operatione incipientes convulſiones, dum vires adhuc conſtant, uti in noſtro ſubjecto. Ob argumenti ſimilitudinem annecto aliud de elleboro albo, qui ob minorem doſin mitius ſæviit. Aliorum cantharos cereviſia plenos, qui Jenæ clanculum exhauriebat Studioſus, aliquando ſcrupulum ſemis ellebori albi hauſtu furtivo acceperat, & intra horæ ſpatium copioſo & gravi vomitu crebraque alvi depoſitione pænas luebat temeritatis ſuæ. Conquerebatur in ipſa operatione de circumgyratione capitis ejusdemque gravitate, cum tenſione artuum. Viribus veratri enervatis, copioſa humorum exturbatione, ſpontè ceſſabat actio. Erat Pomeranus, ſcabie fœdatus & humoribus repletus, ideo utilitatem inde capiebat haud levem. Manè altero incolumis ſurgebat ad ſtudia, nil dicens niſi de aliqua corporis laſſitudine appetitu tamen vegeto. Adde Obſerv. 182. Anni 2. Dec. 1. Ephemerid. Curioſar.

(*Gorlicio Luſatorum die 25. Novembr. Anno 1692. Noribergam miſſæ.*)

OBSERVATIO LXVI.

Dn. D. JOHANNIS BENEDICTI GRUNDELII.

De Febribus continuis, aqua muriata caulium curatis.

ANte tres annos, dum in aliquibus vicinis pagis febres continuæ graſſarentur, & nonnulli incolæ morarentur, ſuaſit peregrinus pagum tranſiens, vile hoc & ubique reperibile alexipharmacum, videlicet ut præmiſſa venæſectione, aquam muriatam caulium, (Sauer Kraut Suppen) copioſe biberent; obediunt ruſtici, & ob penuriam argenti, pretioſa remedia facile prohibentem, avidè & copioſè hauriunt, cum optimo effectu, ſiquidem nemo poſtmodum mortuus eſt, prout mihi Dominus Stadler Præfectus in Anckenſtein oretenus retulit; Videtur hæc cura eſſe ad mentem Hoffmanni, qui in Clavi pharmaceutica ad ſitim extinguendam hoc remedium laudat. Ruſtici Croatici in confiniis noſtris circa Criſium & S. Georgium habitantes, vulgo Wallachen dicti, dum febricitant, cataplaſma frontale ex Braſſica muriata adhibent cum bono ſæpe effectu. Alii in continuis præmittunt bonum hauſtum aquæ Vitæ, & poſtea fronti braſſicam muricatam, cordi verò & pulſui glaciem applicant, volentes aqua Vitæ calorem expellere, & Topicis externis naturam debilem confortare, verùm ut plurimum fallit hæc cura Empirica, & ſi quandoque ſuccedat, potius virium robori, quam adhibitis remediis adſcribenda.

SCHOLIUM.

MUria hæc particulis ſuis ſalſis, acidis & nitroſis ſerum viſcidius ac ſtagnans incidendo & agitando, illudque tum per alvum, tum urinam educendo,

cendo, hos variosque alios curare morbos videtur. Qua ratione etiam braſſicam hanc conditam turbas in primis viis movere, & ſanguinem tumultuariè fermentare, Cl. Dn. D. *Joan. Jac. Waldſchmied Inſt. med. rat. lib. 4. cap. 7. §. 12.* & *lib. 4. cap. 3. §. 9. fundam. med.* ſtatuit. Sic Exc. Dn. D. *Caſp. Bierlingius* contumacem febrem tertianam in ſeipſo hoc remedio abegit, uti in *Adverſar. curioſ. num. 53.* refert; & hydropica potu muriæ hujus curata in *Obſerv. phyſ. med. Joh. Hellwigii obſ. 88.* producitur. Externè etiam in ambuſtis & gangræna, eandem ob cauſam, quatenus nempe ſanguinis & lymphæ motum promovet, ſæpius utiliter adhibetur, ceu inprimis id docent *Ephemerides noſtræ Dec. I. Ann. III. obſ. 321.* & *Mart. Rulandi Theſaurus medic. à Nob. D. Car. Raygero editus pag. 8.*

(L. Schrœck. L. F.)

OBSERVATIO LXVII.

Dn. D. JOHANNIS BENEDICTI GRUNDELII.

De Febribus potu Vini partim curatis partim lethalibus redditis.

VAriæ hac ſuper re inter Authores oriuntur Controverſiæ; Clariſſimus Ettmüllerus part. 1. cap. 15. de febribus ait: Vinum febricitantibus peſſimo conſilio interdici. Teſtatur id experientia, præſertim in regionibus frigidioribus, apud Incolas cereviſiam bibentes, ubi potus vini generoſi ante paroxyſmum ſumptus ſæpè tertianas feliciter abegit, quod in Sileſia ſæpè expertus ſum. Memini hoc etiam contigiſſe Viennæ cuidam Nobili Polono quartanâ laboranti, qui ad magnum rigorem arcendum ebibit unâ horâ ante paroxyſmum duas menſuras (octo libras Medicas) optimi

vini Luttenbergenſis, quibus peractis ſtatim equum aſcendit, & ſe per duas horæ quadrantes ad largum ſudorem commovit, poſteà ad lectum delatus, tam à crapula & motu, quàm febri calefactus in furioſum incidit delirium, ubi obſidionem Viennenſem ſibi imaginans, adſtantes tanquam Turcas gladio & bombardis abigere volebat; Tandem in fine paroxyſmi ceſſante delirio, placidè tota nocte dormivit, poſtmodum ab omni febrili inſultu liberatus. Econtrà noſtris Incolis dum febricitant, à Medicis vinum ſummè interdicitur, approbante id experientiâ, ſiquidem intermittentes in continuas degenerant, & continuæ majore capitis dolore, delirio, convulſionibus, aliisque lethalibus ſymptomatibus exacerbantur, quod hoc anno noſtrati ſutori, & Religioſo in vicinia contigit, qui ad roborandum ventriculum, unum alterumve vini hauſtum fecerunt, & tertianâ in continuam lethalem mutatâ, cum ventriculi robore ambo ad Patres iverunt. Cautè igitur cum noſtris incolis, ordinariè vinum potantibus, & hinc volatili & acri bile copioſè ſcatentibus in hoc caſu agendum eſt. Nihilominus in quartanis, ubi calor non adeò intenſus eſt, ſolemus in diebus à paroxyſmo liberis, vinum aquâ dilutum cum bono effectu porrigere. Novi clariſſimum Dn. Doctorem à Braittenwald, Archiatrum Heidelbergenſem, in continuis hunc potum, ſed apud ignem prius leviter coctum ſubinde concedentem, quem aliquot vicibus in declinatione continuorum, præſente anorexia & vomitu, in pauca quantitate imitatus ſum, & bonum ſenſi effectum. Similiter ſubinde in Tertiana concedere ſoleo Juſcula ex vino, aqua & vitello ovi præparata, in quibus uti in vino cocto, ſalia volatilia caput ferientia bilemque exagitantia plurimùm evaporant, remanente fixiore ſubſtantiâ ventriculo valde gratâ & acceptâ, Quòd autem vinum ſit valde roborans, teſtatur aqua vulgaris illa confortativa

ex Vino Malvatico & pane toſto deſtillata, cujus vires ubique recommendant. Novi in Auſtria Præfectum cujusdam Dominii, qui tertianâ correptus, ab aſſumpto levi purgante, ſcilicet Aqua laxativa mannata, admixto Electuario de ſucco roſarum, ultra 80. per inferiora operante, in eam debilitatem devenerat, ut pulſu vix ſenſibili ſine loquela & motu moribundus decumberet, quem tamen panis Vino Hiſpanico intinctus & ori impoſitus paulatim ad priſtinum virium vigorem reſtauravit.

OBSERVATIO LXVIII.

Dn. D. JOHANNIS BENEDICTI GRUNDELII.

De Febre Hungarica deſperata curata.

IN caſtris Cæſareis opem Medicam ægris ferens habui vexilliferum curæ meæ commiſſum, febri Hungarica graviſſima decumbentem, & quamvis varia remedia, utpote Venæſectiones, veſicatoria alexipharmaca, cordialia, aliaque his affectibus convenientia, methodicè adminiſtrata fuerint, exiguum tamen videbam levamen; Imò petechiæ, deliria, animi deliquia ſitis intenſa, diarrhœa bilioſa & vigiliæ peſſimam fecerunt prognoſin; In his miſeriis conſtitutus patiens ſupervixit diem decimum quintum, quo pulſus vix ſentiebatur, extrema frigebant, ut omnibus videretur animam ſuo Creatori mox redditurus imò de ſuppellectili nonnullij litigare inceperint. Ego ab ætate Juvenili ſpem aliquam, quamvis exiguam concipiens, adhibui adhuc duo cordialia, quibus Perilluſtris ac Magnificus Dominus Doctor Illmerus, Archiater Cæſareus & Profeſſor meus honorandiſſimus &c. in hiſce affectibus ſæpè mira ſe præſtitiſſe mihi narraverat; videlicet mixturam ex Confect. Alkerm.

Margarit. Oriental. lapid. Bezoar. Orient. Eſſent. Ambræ compoſitam, foris autem ad cor & pulſum applicari curavi epithema ex Vino Hiſpanico, caryophyllis, macere, cinamomo &c. per quæ tandem paulatim convaluit, & vires ſuas recuperavit.

(Marpurgo Styriæ 4. Decembr. A. 1692. Auguſtam Vind. miſſæ.)

OBSERVATIO LXIX.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

De Stella è cœlo perdita.

HÆc temporum eſt exulceratio, ut dum quam maximè in cœlum reſpicere deberemus, pro Numine irato deprecando, tamen nil minus; nulla plerumque de Deo, nulla de cœlo, nos angit ſollicitudo. Alio quidem ſenſu, non tamen indebito, cœli aream intuentur Uraniæ cultores, quibus cum nuper *2. Novembr. ſt. n.* anni hujus 1692. veſperi *h. 8.* cœlo Sereniſſimo ſtellarum luſtraturus aciem occurrebat per eam regionem Magnæ molis Cete, in cujus collo novam ſtellam obſervatam, *anno* 1596. à *Fabritio*, quæ ſtella ideo laudabili gratitudinis vice *Fabritius* audit, recordarer, cujus tamen apparitiones nondum certas eſſe ſcribit *Gotfried. Kirch* celebris ille hodiedum Ephemeridiſta. Lubuit cœli invitante ſplendore in hanc ſtellam, etiam nunc, quā alias ſæpe, ſed infeliciter, inquiſivi, intendere; & accepta ad manum tabula cete ex *Bayeri* Uranometricis figuris conferebam cum aſteriſmo omnes ſtellas in capite Cete expreſſas ab α Menkas dicto incipiendo; ſequebantur lucidiores γ. δ. & in conſtellationis collo progrediendo ſequi debebat, juxta curvaturam ſeu gibbum, quartæ dignitatis ſtel-

la è *Bayero* inſignita charactere *o* quæ cum *δ* Ceti & *ω* nodo cœleſti, alias pene exhibuit triangulum æquilaterum, ſtella *o* exhibente ipſum angulum obtuſum. Sic hactenus progreſſus fueram in inquirenda ſtella *Fabritii* quæ prope *o* ceti exiſtere debebat. Et ecce dicto veſperi ſtella *o* mihi non apparuit. Admiratus totum negotium ſæpius eo veſperi repeto, aſterismum cum imagine *Bayeri* combino. Verum *o* ceti manſit perditum una cum *Fabritio*, ut ut tam libero oculo, quam tubo optico circa eam cœli regionem plures minutas ſtellas conſpicerem. Admiratione plenus ſequentibus aliquot Serenis noctibus fruſtrato labore in hanc ſtellam intendens, confirmatus ſum hanc ſtellam è cœlo perditam. Ultra tres ſeptimanas jam in noſtra ſtrata montana cœlum nebulis nubibusque tectum conſtanter fuit, ut quid interea circa hanc ſtellam actum, obſervare non potuerim. Jam me tot repetitis accuratiſſimis obſervationibus tamen deceptum eſſe, aut vitio oculorum non rite me obſervaſſe, vix mihi perſuadeo, qui ſatis bene agnoſcere valeo quod Ketos ſeu *β* cete lucidior ſit quam Menkar ſeu *α* cete, quod eſt intra delineationem *Bayeri*. Ratio ſtellæ perditæ eſt difficilis, non enim ab aliquo corpore etſi non cognito ecclipſari potuit, ut ſæpe Luna, Venus & Jupiter ſtellas ſui corporis interventu per aliquot minutas oculis noſtris abripiunt, quia conſtanter occultata manſit. An ergo præſumendum eſt ſtellam *o* ceti non eſſe ex genere fixarum, ſed ex earum genere quæ ad tempus in quodam determinato loco apparent & poſtea aliquot annis evaneſcunt, quorum circuli motus ita conſtituti ſunt ut ſtella in hypogeo ita videatur, in apogeo ſuo neutiquam? quia talium circulorum centra non ſunt cum terra aut in ſententia *Copernici* cum ſole concentrica ſed eccentrica. Ex hac cauſa in hypogeo jam erit Ketos ceti cum ante annos centum Menkar in hypogeo ſuorum circulorum fue-

 rint,

rint, quorum nunc Menkar eſt in Apogeo. Ego ad ulteriorem obſervationem provocans cum *Davide* exclamo. *Cœli enarrant gloriam Dei!*

OBSERVATIO LXX.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

De terræ motu.

RAri & non rari terræ motus, variæ quoque eorum motuum ſpecies, diverſis etiam locis iſtiusmodi motuum non unus effectus vid. *Ariſtot. Meteorolog. lib. II. cap. 8.* & poſt eum Philoſophi & Hiſtorici per viginti & unum ſæcula. Uno penè momento *anno hoc* 1692. 18. *Septemb.* intra 2. & 3. poſt meridiem nullo ſenſibili flante vento mota eſt terra Francofurti, Moguntiæ, verum ſine ullo damno, & pluribus non obſervantibus, apud Confluentes & Ubios fortius quidem terra tremuit, ſed ſine notabili infortunio: Lutetia, Bruxellæ, Lovanium, & univerſa Brabantia, præprimis tamen Gandavum, & hinc loca mari viciniora horribiliorem ex hoc terræ motu ſtragem ſenſerunt tam ſuccuſſionis vi, quam duratione, terra enim per Brabantiam in hoc horrore ad orationis Dominicæ hinc, alibi ad pſalmi miſerere longitudinem perdurans, teſtantibus publicis inde relationibus muros, domos, turres & univerſas penè civitates non ſolum de ſede ſua dimovit ſed & evertit, rivi & fontes quam extra tam intra urbes, ſuis non contenti ripis, exæſtuando, vicinias inundaverunt, non ſine ſumma incolarum confuſione. Haga Hollandorum, & univerſa Anglia, pro diverſitate locorum plus minus terræ motum experta eſt. In linea itaque ſed diſtrictu hujus terræ motus propriè convulſa eſt Brabantia, utrimque

vero

vero per conſenſum hinc Germania Rhenana, illinc Hollandia & Anglia. 10. *ejusdem* intra 8. & 9. matutinam in iisdem penè locis, ſed non ab omnibus hominibus lenior quidam terræ motus notatus eſt, noſtra ſtrata montana ab utroque terræ paroxyſmo libera fuit.

Philoſophorum tam recentiorum quam veterum in hac materia ut in aliis maximè diſcrepantia ſcrutinia, ne pro nunc attingam. Duo ſunt quæ ordinariò in quæſtiones cadunt. *Primum.* Quisnam motor ſeu movens terram? *Secundum.* An & quid portendat? ad utrumque breviſſime noſtram mentem dabimus.

Ad primum. *Helmontio* non negaverim terræ tremoris motorem primum eſſe Deum & ejus adminiſtratorios ſpiritus. Pro cauſis ſecundis ſuppono terram ſeu globum terraqueum ex fundamentis *Copernici*, licet in ſe, teſte Sacro Codice, firmam & ſtabilem, non intra ſe mobilem, nec à ſuis vinculis & compagibus diſſolubilem, quibus eam coagmentavit altiſſimus, circa ſolem univerſitatis centrum in media planetarum regione gyrari & moveri. Quo rapido motu terra, tam ex athmoſphæra propria, quam ex abyſſo ætheris, varias partes in ſe abſorbet aëris, & has ſalſas ſeu nitroſas, quæ ſi particulis ſulphureis acidis in ſinu terræ copioſiſſime contentis, commiſcentur efferveſcentia hinc inde in terræ venis per vices excitatur, pro hujus efferveſcentiæ in naturalibus phyſicis hodie ſatis notæ diverſitate, ſymptomatum terreorum & marinorum ſæpe horrenda variatur hiſtoria, ita ut & aliquando terra ruptis repagulis, & patefacto ſinu deglutiat urbes & provincias quaſi aliter reſpirare non poſſit. In hujus terræ motus efferveſcentia prima non ſatis ſe ligarunt invicem heterogeneæ partes, ut hinc repetitâ efferveſcentia, alter terræ motus ſed lenior obſervatus ſit.

Ad Secundum. Herodotus in Melpomene. Terræmotus in

Scythia ſi exiſtat ſeu æſtate ſeu hyeme tanquam prodigium admirantur. Concedo eorum temporum barbariei ſua prodigia. *Helmontius* terræ motu ſignificari vult, irati Numinis pœnas nobis ob peccata ſanguinum debitas eſſe deprecandas; recte quidem niſi in ipſo terræ motu ipſa pœnæ ſtatutæ executio fieret, ſuo id luctu teſtantur urbes quæ idiopathicè terræ motum ſenſerunt. Ante annos ni fallor tres, Oeniponti terræ motum præſignificaſſe mortem Germanici Herculis *Lotharingiæ Ducis Caroli V*. publicis theſibus quæſitum. Ego tamen ſentio phænomena illa meteorologica naturalia ex curſu naturæ ſemper operantis, nunquam otioſæ, fieri, ſi alicubi triſtior caſus ſupervenerit, tam parùm tali phœnomeno adſcribendus quam qui præceſſerit. Licet illæ ex efferveſcentia internâ avolantes partes volatiles & per terræ aut maris poros tranſeuntes novam indignationem, alterationem aut mutationem in aëre noſtro circumfluo cauſare poſſint. Meliora paratus diſcere.

OBSERVATIO LXXI.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

De morbis epidemiis.

MArtis & morbonæ par crudelitas & eadem tyrannis, diceres eos inceſtuoſo fœdere & ferali connubio conſpirare in truculentam hominum internecionem, tam cruentis ſimul ceduut paſſibus. Inchoatæ Tragœdiæ Synopſin hic dabo, hiſtoriam pleniorem alias daturus. Et ecce *Anno* 1688. in Octobri Mars progreditur & morbona, ille dextram hæc ſiniſtram tenens, ſuis hic & illa ſtipata furioſis ſatellitibus. Phyſicus tum temporis Bingenſis morbonam ſpeculatus,

quæ

quæ in inteſtina mox deſæviit & Dyſenteriam epidemicam afflavit torminoſam, non tamen æque cruentam, quia per illam tempeſtatem Mars Gallicus, etſi membra Imperii Germanici inteſtina invaderet, plus tamen, pro tunc interni doloris inflixit, quam ſanguinis profudit.

Obſidio Philippopolis fortalitii cruentior, unde miles ad hyberna reverſus, poſt difficiles in paludoſis locis per ſerum autumnum eumque pluvioſum labores obſidionarios pleuritidem in noſtram invexit urbem. Altera hæc erat morbonæ Scena, quæ pro aëris diſpoſitionē ſtipabatur anguſtiis pectoris, tuſſibus, ſputis cruentis &c. per ipſam hyemis acerbitatem exercuit hic morbus tam noſtros quam gallos, in quo etſi multa à me notata ſint, hoc unum tamen omni admirationi majus fuit, quod ſcil. omnium pleuriticorum tunc temporis miſſus è vena ſanguis, ubi frigore concreverat ſevi liquati (ut quoque obſervavit ſolertiſſimus *Sydenham*) præſeferebat ſpeciem ad craſſitiem ſatis conſpicuam, ſub qua dura & alba ſanguinis cute reliqua ſanguinis portio atra erat. Scenâ hac pleuritidis finitâ, videbatur morbona mutam exhibitura ſcenam per verem & primam æſtatem conquieſcere.

Verum *anno* 1689. è lernæo antro in theatrum educitur Septiceps hydra, ſcil. Dyſenteria, tenesmus, cholera, febres intermittentes, continuæ, petechiales, variolæ. Maximam præ cæteris edente ſtragem Dyſenteria torminoſa & cruenta tam per Ringaviam quam per univerſam Moguntinenſem obſidionem. Vix familia fuerit, quæ non pullato per iſtam tempeſtatem inceſſerit colore, & non plurimos è ſuis numeraverit abreptos mortuos. Contagium hoc dyſentericum in Ringavia augebatur tam à Gallicis cadaveribus in Rhenum projectis, & ſparſim in littoribus numeroſè ejectis, quæ, qui ſepelirent, non erant, tum ab ægris dyſentericis, unà cum vulneratis ex obſidione pro curatione transvectis. Deſæviit hæc ſcena

ſubdu-

ſubductâ hyemis cortinâ morbona cum marte hybernavit.

Anno 1690. prodierunt ſolæ febres tam continuæ quam intermittentes neque tam horridis gravatæ ſymptomatibus neque tam lethales, hoc uno ridiculæ, quia verminoſæ, ſive enim eos invaderent homines, qui priori æſtate à Dyſenteria liberi ſive liberati fuiſſent, tamen omnes ſine aut cum exhibito vomitorio plures quandoque quam octo vermes ſeu lumbricos per os, aliqui per naſum, rejecerunt. Addo hiſtoriam.

Tranſivi forte domum in cujus limine vir ſtabat oculis penè lachrymantibus, & qui hactenus in Medicos durus, tamen neceſſitate urgente petiit, ut uxorem morientem præſentibus parocho & vicinis viderem, præmiſſa proteſtatione intro, & inter deliria ægrotantis ſimul adverto motum tremulum labii inferioris, & quem arguebam, exhibito vomitivo, rejecit lumbricum oblongum adhuc vivum, qui ſuo in terra ſaltu præſentibus hunc terrorem incuſſit, ut pariter januam peterent jucundo mihi ſpectaculo, ægra quoque adridente & paucis poſt reddita ſana.

Riſum ſatis, denuo ad lachrymas. *Anno 1691.* evocor Bensheimium, futurus ibidem per ſtratam montanam phyſicus, ſtantibus in vicinia exercitibus hinc Germanorum illinc Gallorum (tanta Martis & Morbonæ fœdera) proceſſit in theatrum inter ornata & inornata feretra ea febrium Caſtrenſium malignarum, tam intermittentium quam continuarum furia, quæ nec Principibus, nec Medicis, ut nec mihi indefeſſò aliis medicando, pepercit: Meduſæ caput hæc ſibi furia impoſuit, ut multiplicatis anguibus multiplicata inferret Symptomata, hoc uno plerumque præter alia minora diſpar reliquis malignis febribus, quod quaſi ex profeſſo genus nervoſum invaderet, & varios ſpaſmodicos motus & convulſiones tam

in

in ſpina dorſi, quam artubus præcedente per morbi initia gravi dolore nuchæ concitaret, aut non raro in inteſtina ſe abripiente malignitate peſſimi moris diarrhœam inveheret, ut, qui mortui, quorum non pauci, vel uno vel altero ex his ſymptomata obierint. Didici, hoc Gorgonium caput ſeu hujus morbi malignitatem non potuiſſe præſcindi niſi Perſei ſcuto, id eſt, exhibitis ſæpius vomitivis, intermixtis volatilibus & alexipharmacis; per hyemem tamen inſequentem moleſtabat plures Quartana in quibusdam pertinax, in aliis facile cedens appropriatis antipyreticis.

Satis defeſſi hactenus, per humidam & minime calentem hujus anni 1692. ætatem reſpiravimus. *V*ariolæ & morbilli quidem ſub veris initio graſſabantur ſed benignæ. Nunc in hoc pluvioſo & nebuloſo Autumno Catarrhi ſic vulgo dicti, ſunt, qui non paucos perturbant, eo graviores, quia paralyſin vel ſolius linguæ, vel unius lateris, aut unius brachii, vel utriusque lateris, & vel ſuperiorum artuum, aut tantum inferiorum, inopinatum, præter ordinarias hemicranias, tuſſes, raucedines, ſparſim invexerunt, quibus hactenus ſerpentes Caduceum Mercurii cingentes, oppoſuimus, & opponimus feliciter. Deo ſummo laus honor & gloria! continuationem aliàs dabimus.

(*Bensheimio Noribergam d. 6. Decembr. Anno 1692. miſſæ.*)

OBSERVATIO LXXII.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De rara Epilepſiæ per dyſenteriam in gravida ſolutione.

ILluſtriſſima hujus provinciæ Comitiſſa, ætatis annorum circiter 33. temperamenti Cholerici, & propterea corporis ſicci, agilis, & ad iram prona in ſeptimum menſem gravida, ob illuſtriſſimi ſui D. Mariti diuturnã corporis indiſpoſitionẽ multum anxia, ad finẽ elapſi menſis Auguſti leves quasdam ventris roſiones, inde & capitis dolores ſentire cœpit, tandem verò ad initium menſis Septembris epilepticis convulſionibus repentè prehenſa in 15. interpolatis paroxysmis adeò exagitata fuit, ut dentes anteriores omnes tam ſuperiori, quàm inferiori maxillæ inſertos, exceptis ſolis duobus caninis aliàs dictis, utpote altiùs implantatis amiſerit, ſingulos eboris ad inſtar candidos, longioresque ſe ipſis radices habentes. Ad quam propterea Ego ad extrema Provinciæ hujus confinia vocatus, etſi affectum quidem cognoverim non ſolùm ſui, verùm etiam præſentis graviditatis ratione eſſe periculoſiſſimum, quin imò in perſona tam tenera vix ſuperabilem, ne intentatum tamen quid permitterem, mox eo, quo per poſtam appuleram veſpere, talẽ clyſterem ei pro materiæ peccantis à capite revulſione injici curavi: ℞. decoct. emoll. cum ſummit. chamom. & rutæ aa. mß facti, ℥vj. ſacchar. Thom. ℥j. mell. anthoſ. ℥ß. vitel. ou. N. 1. ⊖. p. 1. M. F. clyſter. qui injectus ſubcalidè & ſyringâ verſus os iſchiaticum magis directâ, tantùm effectum præter omnem expectationem habuit, ut eum ſit ingens alui profluvium materiæ ferè merè æruginoſæ conſecutum, cum ſanguine ſtriatim ipſi permiſto, unde ſubſecutum eſt optatum quidem quoad caput levamen, mens ſci-

licet ſerenari, & ulteriores epileptici paroxyſmi evaneſcere, verùm tormina ventrem laceſſere, inteſtinum rectum teneſmo inſupportabili torqueri, crura dolore rodente excruciari, & ſpaſmo quodam, ita ut extendi libere non potuerint, affici cœperant; uno verbo, materia peccans memorato clyſtere à capite ad inferiora revulſa, qua ſui parte ad crura delata dolorum dictorum ibidem cauſa extitit, quà verò ad inteſtina detracta ibidem veram dyſenteriam cauſata eſt, metaſtaſi quidem in tantum planè felici, in quantum materia peccans translata fuit à parte nobiliore, cerebro nempe, ad partem ignobiliorem, nimirum inteſtina, & crura: intantum tamen terrifica, quòd per id fœtui majus periculum extructum fuerit; teſte ſiquidem Hipp. 5. aph. 31. *Mulieri uterum gerenti, ſi alvus multùm fluat, periculum eſt, ne abortiat.* & 7. aphor. 27. *ſi prægnanti teneſmus ſupervenerit, abortûs eſt cauſa.* Ad quod periculum propterea præcavendum procul dubio mox aſtrictoriis fuiſſet utendum, abſtergentibus, & anodynis, quòd id verò ante materiæ peccantis ulteriorem expurgationem recidivæ in epilepſiam metus, tanquam quid ipſo abortu gravius vetaret, conſultum mihi videbatur fluxum illum cum expurgante aliquo adhuc potiùs proritare, quàm aſtrictoriis ſiſtere: hinc ſubſequente mane ei mox talem pulviſculum ſumendum porrexeram: ℞. Rhab. toſti ℈iiß. cort. myrobal. citr. ℈ß ol. nuciſt. expreſſ. ſuccin. aa. gt. 1. extr. caſtor. gr. 1. M. F. pulv. qui ſuam operationem rurſus cum notabili non ſolùm torminum in ventre, & corroſionum in cruribus remiſſione, verùm etiam adhuc majori mentis ſerenitate perfecit. Et propterea eâ die ab ulterioribus remediis ſuperſedimus, præterquam à fœtum roborantibus, panis ſcilicet toſti vino malvatico infuſi, & nuc. moſchat. maſtich. caryophyll. & balſam. embryon. perſperſi umbilico applicatione, & regionis uteri tam ab ante, quam à poſteriori parte cum ungu. Comitiſſ.

mitiſſ. inunctione, nec non vires corroborantibus cardiaco epilepticis. Subſequente die, quæ erat 8. Septemb. quia de nocte tormina ventris unà cum teneſmo rurſus increverant, ſummo mane pro materiæ peccantis ulteriori abſterſione, & dictorum tum torminum, tum teneſmi lenitione talis clyſter anodynus & abſtergens injectus fuit: ℞. Lactis vaccini cum hord. integri, flor. roſ. & verbaſc. aa. mß. decocti ℥vj. adde mell. roſ. col. ℥j. ol. hyperic. ʒvj. vitell. ovi N. 1. M. F. clyſter. quem quidem rurſus plurimum materiæ æruginoſæ cum ſanguine permiſtæ ſubſecutum eſt cum præfatorum ſymptomatum rurſus notabili lenitione, quæ verò quòd paulò poſt rurſus increſcerent, idem clyſter etiam ad veſperam ejuſdem diei repetitus eſt, ſed addito ei inſuper ſevo hircino, ex quo, vitello ovi & thure etiam ſuppoſitoria pro teneſmi lenitione ſubinde indebantur, ſuffiebaturque anus cum trochiſc. de verbaſc. & pice navali. Die 10. Septemb. quidem eam rurſus cum rhab. toſto expurgare deſtinaveram, ſed ſummo mane ſubſecutus eſt, quem hactenus partim metuimus, partim optavimus, abortus: Metuimus ſcilicet ob maximum Illuſtriſſimæ patienti aliàs in aliis puerperiis conſuetum ſanguinis profluvium, quod vires aliàs extremè fractas, facilè præcipitâſſet: Optavimus verò (ſi ſcilicet per accidens contingeret) quia ſperabamus inde & teneſmi, & cæterorum accidentium remiſſionem, ſicut & majorem ratione epilepſiæ ſecuritatem. Sed ecce novas difficultates! Abortus quidem ſubſecutus eſt, teneſmus, dolores crurum, imò & ipſa ventris tormina tolerantiora reddita, ſed lochiorum, ad puerperarum tamen ſalutem teſte Hipp. de morb. mul. adeò neceſſariorum, nec gutta quidem eſt ſubſecuta. Quid ergo facto opus? lochiane cum aperientibus proritanda, vel potius dyſentericus alvi fluxus cum aſtringentibus erat ſiſtendus? utrumque tempeſtivâ ope indigebat, neu-

tri

trum ferri poſſe videbatur citra alterius offenſam. Aperientia ſiquidem pro lochiis proritandis tanquam calefacientia non ſolùm humores acriores redditura videbantur, febriculamque, quam unà quoque adeſſe pulſus frequentia arguebat, auctura, verùm etiam orificia venularum ad ipſa inteſtina tendentium ulteriùs reſeratura, adeoque dyſenteriam exacerbatura, aſtringentia verò cum dyſenterico fluxu etiam lochiorum profluxum impeditura. Utrum ergo erat agendum? Ego in principio lochia cenſebam eſſe ducenda, dyſenteriâ interea ſaltem cum anodynis, & abſtergentibus tractatâ, ſperabamque taliter fore, ut ſi lochia fortè fluerent, revulſo ab inteſtinis ad uterum tum ſanguine, tum cæteris peccantibus humoribus, per accidens dyſenteria ipſa ſucceſſivè intermitteret. Eum propterea in finem uſus quidem ſum lochia proritantibus, externis tamen potiùs, quàm internis utpote dyſenteriam unà cum febricula minùs quàm interna exacerbare valentibus: ſaphenæ ſcilicet in pede ſectione, crurum frictionibus, & ligaturis &c. Internè in defectu aliorum ob procul diſtantem pharmacopæã remediorum alio non, quàm aquâ puleg. chamom. & meliſſ. cum infuſione modici caſtorei ſubinde Cochleatim propinatâ. Ad quorum uſum prodiêre quidem lochia, verùm in minima quantitate, & quæ mox iterum diſparuere; Cum quibus proinde cùm viderem me nil profecturum, Illuſtriſſima patiens ſe etiam de hora in horam ad dyſentericas evacuationes meliùs haberet, concluſi tandem lochiorum nullam ampliùs curam habere, ſed potiùs totum in eo eſſe, ut fluxus iſte dyſentericus, tanquam lochiorum vicarius continuaret; ne exulcerationem tamen aliquam in inteſtinis excitaret, aut vires nimium depaſceret, conatus fui eum cum abſtergentibus, & anodynis pro viribus demulcere. Inde mox tertiâ à partu die ei rurſus unam ex rhabarbaro toſtô

 pulve-

pulveriſato doſin aſſumendam porrexi, cæteram verò curam totam cum abſtergentibus, & anodynis, quales erant clyſteres ſuprà ſcripti, ſuffumigia ex troch. de verbaſc. & ſuppoſitoria ex ſevo cervino, thure, maſtich. & croco confecta proſecutus ſum: atque taliter factum eſt, ut dyſenterico illo fluxu intra paucos dies in nudam diarrhœam degenerante, illôque ipſâ diarrhœâ ſenſim & ſenſim evaneſcente Illuſtriſſima patiens intra 3. ſeptimanas opitulante Deo, cui propterea ſit perennis gloria, ſe feliciſſimè recollegerit, abſque eo, quòd aut conſueta, & ad puerperarum ſalutem aliàs maximè neceſſaria lochia provocata fuerint, aut pro dyſenteria quicquam aſtringentium remediorum uſurpatum. Ex qua quidem curatione colligere licet, primò lochiorum fluxum quandoque feliciter etiam per alios fluxus ſuppleri, & proinde, ſi in tali caſu lochia procurari non poſſunt, eorum provocationi non multùm eſſe inſiſtendum, neque tamen etiam fluxum ipſum, ſive diarrhœa ille ſit, ſive dyſenteria, & mulò quidem minùs ſi dyſenteria, aſtringentibus eſſe ſiſtendum, ſed, ne interea deterius quid, puto inteſtinorum exulcerationem, aut præ dolore nimio convulſiones, aut quid ſimile inducat, ſolis abſtergentibus, & anodynis eſſe tractandum. Secundùm, clyſteres quidem etiam utero gerentibus eſſe ſecuros, ſicut & ſuppoſitoria, purgantiaque, aſt omnia mitia, & ſolùm talia, quæ ex ſpecialiter acribus confecta non ſunt; neque clyſteres in doſi ordinaria injici debere, ſed minore, ſyringaque non verſus uterum ſurſum, ſed verſus poſteriora magis directâ, prouti iſta omnia, & plurima alia ad ritè curandos affectus tum cum graviditate, tum cum puerperio complicatos fuſiùs, & clariùs videre licet in Intricato Extricato noſtro Medico, ſeu Tractatu de Morbis complicatis nuperrimè à me in lucem dato.

OBSERVATIO LXXIII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Purgantium in Menſium fluxu uſurpatione.

MEnſtrua actu patientes Mulieres num tempore neceſſitatis, urgente ſcilicet cacochymiâ, purgare conveniens ſit, vel non, controverſum eſt inter Authores: alii ſiquidem cum Daniele Sennerto l. 4. Prax. p. 2. ſ. 2. c. 3. per purgantia tunc temporis aſſumpta naturam diſtrahi, & aliò avocari, adeoque à menſtruis deſiſtere exiſtimant: alii è contrà cum Wolffg. Hœfero in Hercule ſuo Med. l. 7. de Morb. mul. c. 1. dictum fluxum per ea potiùs magis promoveri cenſent, prout iſta de re plura legere licet rurſus in memorato Intricato Extricato noſtro Med. p. 2. c. 13. Ego referam, quod de eis in priore obſ. memorata Illuſtriſſima D. Comitiſſa elapſo nuper menſe Octobri expertus ſum. Poſtquam illa nimirum ſe ex enarratis in priore obſervatione vix extricâſſet, incepit de ventriculi dolore cum vomitu materiæ bilioſo-pituitoſæ, imò & aſſumptorum, atque ventris corroſionibus conqueri, ſive id ex adhuc reſiduis quibusdam ex priore morbo reliquiis acciderit, ſive ex commiſſo aliquo (copioſè enim jam edere inceperat) in vitæ regimine errore. Atque adeò rurſus ad eam vocatus fui. Poſtquam verò præmiſſo eo, quo adveneram, veſpere, clyſtere leniente & carminativo, altero mane cum ſimplici ſol. ſenn. agarici, crem. Tartari, paſſul. min. cinam. & ſem. aniſ. in aq. chamom. domi (taliter enim illa malebat) paratâ decoctione eam purgâſſem: menſtrua modicè comparuerunt, ſed ſine continuatione, quæ proinde (cum aliàs legitimum eorum tempus, quarta ſcilicet ab abortu ſeptimana adfuerit) ut feliciter prodirent,

dirent, ſubſequente mane ſaphænam ipſi eum in finem incidendam judicabam, crura deorſum cum pannis calidis fricanda, & quod aliud impellens ad manus non fuerit, ſubinde aliquid de aqua pulegii, chamom. & meliſſ. bibendum; id quod quidem poſtquam factum fuit, menſtrua feliciter rediêre, & quidem in principio ſatis copioſè, alterâ verò die rurſus minùs, memoratis ventriculi doloribus corroſionibusque ventris interea rurſus magis adauctis, adeò, ut me rurſus non ſolùm ad clyſteris ex decocta in lacte Chamom. cum ſacch. vitell. ovi & ol. amygd. dulc. parati injectionem coëgerint, verùm etiam ad præfatæ potionis laxativæ iterationem. Quid putas, quòd ad iſta, etſi copioſiſſimè (facillimæ enim evacuationis erat) purgaverint, menſes ſuppreſſi, aut ſaltem imminuti fuerint? minimè, ſed longè copioſiùs fluere ceperunt. Id quod quidem taliter ſucceſſit rurſus poſt biduum, dum ob dolorum vehementiam præter toxica externa, & anodyna rurſus memoratum tum clyſterem tum potionem purgantem, ad peccantem materiam adhuc ulteriùs educendam repetere coactus fui. Ut adeò cum præcitato Wolffg. Hœfero bene concludere auſim, purgantia menſtruum fluxum minimè ſiſtere, & naturam ab eis avocare, ſed potiùs magis promovere. Id quod quidem etiam ratione facilè eſſet demonſtrare.

Neque quis dicat, taliter fore, ut ea in nimio menſtruorum fluxu numquam ſine damno uſurpari poſſint, id quod tamen cum Sennerto ſæpe practicandum. ℞. enim ſub diſtinctione: non potuerunt citra damnum uſurpari quà menſes proritantia transeat, quà cacochymiam, quæ in tali caſu tanquam cauſa continens nimium illud fluxum fovere ſupponitur, & quâ non priùs ſublatâ nequeat ad moderationem reduci fluxus ille menſtruorum nimius, evacuantia, nego. In tali enim caſu, etſi metus quidem ſit, ne per purgans tunc exhibi-

tum

tum menſes adhuc copioſiùs profluant, is tamen tanti momenti non eſt, cui cacochymia purgantis indicans, & tanquam cauſa, quâ non priùs ſublata nequeat percurari fluxus ille menſium nimius, non prævaleat. Plura hac de re, ſi lubet, vide in Intricato Extricato noſtro Med. p. 2. c. 13. fol. 299. & ſeq.

OBSERVATIO LXXIV.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

Rerum abſurdarum, Monſtroſarumque aſpectus gravidis cavendus.

QUantùm cavendus ſit utero gerentibus inſolitarum, monſtroſarumque fixior intuitus, id pluribus videre eſt rurſus in modò cit. tract. p. 2. c. 20. In præſenti rem confirmare lubet cum exemplo, quod elapſo currentis anni 1692. vere hic hîc Labaci accidit. Cujusdam nimirum Mercatoris uxor, eò quòd utero gerens bacchanalium tempore larvatos forte nimis curioſè contemplata fuerit, imò ipſa cum eis converſata ſit, poſt aliquot tandem menſes peperit filiolam, univerſâ, præterquam modico frontis, & menti ſpaciolo, facie adeò rubicundam, ut minio tinctam crederes. Quamvis id alii alterius cujuſpiam fæminæ mediâ facie taliter coloratæ, atque à dicta matre geſtationis tempore aliquaties in platea cum terrore ſingulari caſu conſpectæ fixiori aſpectui adſcribendum potiùs eſſe exiſtiment. Ex quacunque verò cauſa id acciderit, docentur hoc infauſto caſu utero gerentes vitare ſimiles inſolitos intuitus, aut ſi eos facere coguntur, faciant id non fixè, & cum neſcio quanta immoratione, ſed obiter, & non fixè eis immorando. Wolfgangus Hœferus in Hercul. ſuo Med. lib. 7. cap. VI. tales maculas ſeu nævos uterinos quidem ſuc-

ceſſivè deleri ſcribit, ſi ſæpius pars affecta cum ſecundinis recentibus perfricetur, id quod tamen in memorata filiola, etſi ſæpius, uti audio, tentatum; hactenus nondum ſucceſſit. Helmontius verò in tumulo peſtis, jubet partem maculatam cadaveri non violentâ morte, neque morbo acuto extincto tamdiu affricari, donec algeat, & intenſè perfrigeretur, id quod verò in dicta filiola probatum nondum fuit. Julius Cæſar Baricellus Caryophyllatam una cum radicibus in fine Maji in alembico deſtillare jubet, & cum illa aqua dictas maculas ſæpiùs lavare, taliterque indubiè fieri, ut illæ radicitùs evaneſcant.

OBSERVATIO LXXV.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De uberibus ſcirrhoſis in hydropicis notatis.

OLaus Borrichus in Actis Haffnienſibus Volum. 4. obſ. *69.* notat ſudorem hydropicorum quandoq; eſſe acidum. Ego recordor duarum vetularum, quæ aſciticæ ubera prope mortem habebant ad tactum duriſſima: procul dubio lymphâ glandulari in mammis ab acido quodam præter naturali coagulatâ.

OBSERVATIO LXXVI.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Quartanæ febris per evomitionem carnis verminoſæ rara ſolutione.

QUantis modis tandem terminari ſoleant febres quartanæ, in ſpeciali diſſertatione ad me, per literas transmiſſa notum fecit Dn. D. Joſephus Lanzonus Medicus Ferrarienſis, & Amicus meus ſingularis. Quòd in ſequentem tamen modum eam aliquan-

aliquando ſolutam neque apud eum, neque alios hactenus repererim, lubet id hîc adnotare. Illuſtriſſima Domicella nominati apud nos Nobilis filia, circa feſtum Aſſumptionis Mariæ *1691.* in quartanam inciderat cum tanta in ſpecie ad carnem bubulam nauſea, ut ad ejus vel ſolum aſpectum tota exhorreſcere ſemper ſolita fuerit: Et detinebatur quidem tali febre usque ad finem Januarii Menſis Anni *1692.* Tandem verò ſemper tempore paroxyſmi ingentes in ventriculo, & univerſo abdomine incepit ſentire corroſiones, ut me in conſilium vocare coacta fuerit; Cui etſi quidem cum variis opem ferre ex arte, uti rebar, conatus fuerim, videlicet cum deobſtruentibus, peccantes humores per epicraſin expurgantibus, abſtergentibus, & anodynis, partim per os exhibitis, partim per inferiora mediantibus clyſteribus injectis, partim etiam extrà admotis, tamdiu tamen proficere efficaciter nihil potui, donec ægra ſponte ſuâ cum materia phlegmatico bilioſa tres buccellas carnis putridæ cum incredibili vermium partim teretiũ & oblongorum, quales communiter lumbricos appellamus, partim verò minutorum, inſtar eorum, qui in caſeo communiter, vel etiam carne putrida reperiuntur, rejecit. Ex qua rejectione etiam quamprimùm adeò ſana tum à febre tum à torminibus facta eſt, ut etiamnum bene degat. Unde quidem pro primo probabiliter conjicere licet, carnem illam, etſi eam toto febris tempore non aſſumpſerit, carnem bubulam, quam admodum nauſeabat, fuiſſe. Quamvis id tamen mirum cuipiam fortè videbitur, quòd caro iſta tamdiu in ventriculo detineri potuerit, absque eo, quòd ab illo priùs vel digeſta fuerit, vel quacunque tandem via rejecta. Num verò ſimul febris cauſa fuerit, nolim Ego pro nunc determinare. Torminum verò cauſam vermes fuiſſe indubius planè ſum. Imò elapſo hujus anni menſe auguſto, certam virginem integrum annum quartana-

 riam

riam ex vermibus interiiſſe vidi, eos ſiquidem in incredibili copia pluriès ante mortem non ſolùm per inferna, verùm etiam per ſuperna rejecit, & poſt ultimam dejectionem etiam animam exhalavit. Plura de vermibus quantorum ſcilicet morborum illi communiter cauſa exiſtant, ſi ſcire deſideras, legere potes in Ephem. N. C. D. 2. A. 7. Append. obſervationum Dn. D. Paullini obſerv. 1.

OBSERVATIO LXXVII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Purgantium in Colicis doloribus uſu.

MUltoties hactenus miratus ſum, quòd medicamenta purgantia in principio colicorum dolorum tam parùm operentur, imò rariſſimè tranſeant, & id quidem quò fortiora ea ſunt; tandem verò cogitare cæpi id propter ſpaſmodicam quamdam inteſtinorum coarctationem, & quaſi ligaturam contingere, à nimia fibrarum ab humoribus acribus vellicatione dependentem, neque remittentem prius, quàm poſtquam acrimonia illa per alterantia, & anodyna medicamenta, quâcunque tandem viâ uſurpata nonnihil correcta fuit, aut humoris illius acris ſaltem aliqua pars ſublata. Id quod quidem etiam taliter ſe habere mihi planè perſuadeo. Quòd fortia verò minus tranſeant, quàm quæ mitiora ſunt, puto id contingere ex eo, quòd fortia illa memoratam illam humorum acrimoniam adhuc magis intendant, conſequenter contractionem illam inteſtinorum adhuc pertinaciorem efficiant, ſecùs verò, quæ mitia ſunt, & omnis ferè acrimoniæ expertia, qualis quidem præ cæteris eſt manna ad ℥iß vel ℥ij in jure pulli cum flor. chamom. alterato, & ol. amygd. dulc. diſſoluta, & exhibita, vel ſyr. roſ. ſol. ad ℥v. cum aq. chamom. dilutus & ſimilia pro cauſæ diverſitate diverſa. Inde etiam

exiſti-

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Figura prima. ad pag. 117. Append:

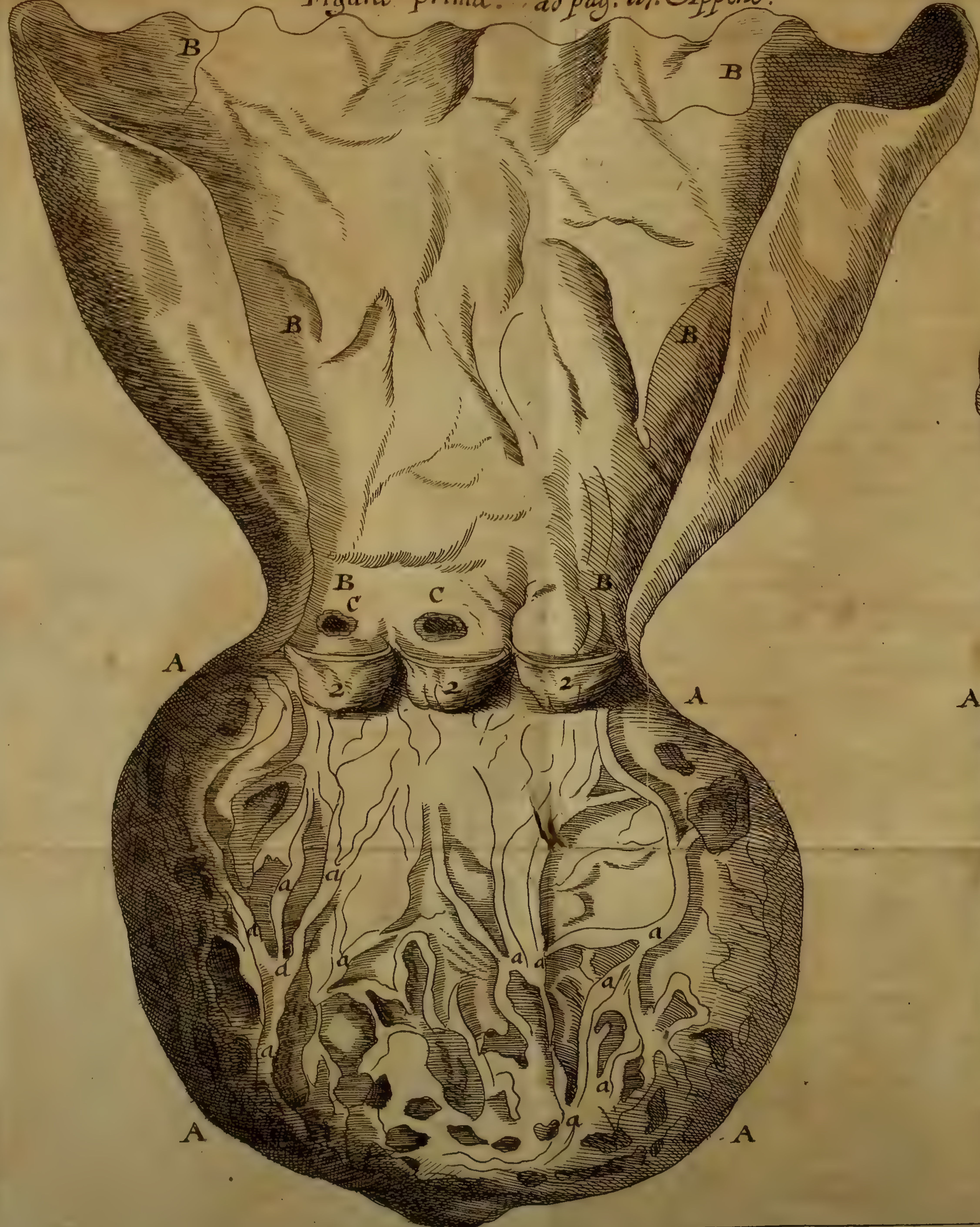

Figura 2.

Figura 3.

exiſtimo colicæ curationem nunquam purgante præcipuè fortiori eſſe inchoandam, ſed potius à clyſtere anodyno, & abſtergente, & inde primò eſſe tranſeundum ad purgans, & illud lene aliquod. Taliter enim ſublatâ peccantis materiæ aliqua portione, ejus acrimoniâ nonnihil correctâ, & inteſtinis ab inferiori parte recluſis facilior tamen redditur purgantibus medicamentis tranſitus, quibus tandem etiam ulteriora anodyna & appropriata ſubjungi poſſunt. Quòd ſi verò tamen quandoque contingat ob quamcunque cauſam non poſſe iſtum proceſſum obſervare, ſed neceſſarium ſit curam mox à purgante inchoare, purgans illud verò non tranſeat, melius ei remedium non eſt, quàm cum pulvere nonnihil acriore exitum parare, quemadmodum id ego expertus ſum apud eos, qui vel ſumptus pro pharmacopolio non habebant, vel à clyſteribus omnino abhorrebant, ſæpe feliciter, & in ſpecie quidem elapſo vere in Nobili Dn. Marco Schenoviz Inclytæ hujus provinciæ Sollicitatore, viro obeſo valde & phlegmatico, poſt inordinatam victûs regulam in pertinacem alvi conſtipationem, inflationem, & intolerabilia ventris tormina, ventriculique flatuoſas eructationes incidente. Huic, quòd clyſterem nullatenus admitteret, Ego talem pulviſculum hora quarta pomeridiana ex vino ſumendum ordinaveram: ℞. Crem. Tartari ℥iß magiſt. mechoac. pin. ſub. gr. viij. ſcammon. ſulphurat. gr. ij. flor. nitr. ℈ß. Elæoſacch. citr. ℈j. M. F. pulv. Et fecerat ipſi ſedes aliquot cum notabili ſymptomatum remiſſione. Inde Ego ratus primis viis taliter adapertis, facilem fore ulteriori peccantis materiæ eductioni tranſitum, pro ſubſequenti mane talem pulviſculum purgantem ei præſcripſi: ℞. ſpec. diajal. Mynſ. ℈iiß. diagr. ſulphurat. gr. ij. flor. nitr. ℈ß. ol. aniſ. ſtil. gt. ij. M. F. pulv. qui verò præter duplicata tormina uſq; ad meridiem nihil effecit, atque adeò anxioſum patientem, ad me, quid propterea

facto opus eſſet, interrogandum coëgit. Ego iteratò perſuaſeram clyſterem, quem ipſe verò, ſicut in principio, renuebat. Suaſi propterea ſuppoſitorium, ſed quod iteratò immiſſum nihil profecit. Acceſſit vetula, quæ ultra ℥ij. ſucci rad. ireos noſtr. ipſi propinaverat, qui verò nec ipſe tranſivit, ut propterea miſer patiens, ſi à dictis torminibus, liberari voluit, neceſſariò ſe ad clyſterem admittendum, reſolvere debuerit, qui quidem ex decocto aperitivo & carminativo, in quo elect. diaphœn. & eleſcoph. aa. ℥ß. troch. alhand. gr. vj. ol. chamom. ℥j. & ſal. com. p. 1. diſſolutus fuit, confectus erat, & eum adeo expurgaverat, ut habitis intra illam noctem ultra triginta dejectionibus, mane ſaniſſimus, præterquam, quòd debilis nonnihil fuerit, evaſerit, neque indiguerit alio, quàm probâ diætâ.

OBSERVATIO LXXVIIII.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Acidularum Roitſchenſium in Colica bilioſa & contracturæ metu, ſingulari virtute.

QUantùm Roitſchenſes Acidulæ in inferiori Styria ſcaturientes, in colica bilioſa, & eam facilè, frequenterque conſequi ſolita ſpuria paralyſi, ſeu contractura valeant, id Ego quidem jam ante triennium cum ſpeciali hiſtoria Medica Ephem. N. Cur. Dec. 2. An. 8. obſ. 69. inſerta demonſtravi, allegavique inter cætera eas, neceſſitate ſic exigente, quâcunque anni tempeſtate, utiliter bibi poſſe; ut adeò præſens exemplum ſit ſolùm pro tunc dictorum ulteriore confirmatione ſerviturum. Inciderat nimirum à prægreſſa vehementi ob ſibi à ſimulato amico illatam injuriam excandeſcentia

tia in tantos Coli dolores cum pervigilio, ſiti, & vomitibus, Provinciæ hujus præco D. Georgius Fechtner, vir animo, quàm ſtaturâ major, ut non obſtantibus quam plurimis ex recta Med. Meth. adhibitis remediis, peccantem materiam expurgantibus anodynis & appropriatis, de eo jam actum videretur. Adfui tamen tandem Ego, & contra aliorum hyemale tempus vanè reformidantium ſententiam, acidulas Roitſchenſes ipſi ſuaſi: & bibit ille eas ſolùm duabus matutinis, ſingulis videlicet ad ℔ circiter quinque cum ſyr. flor. perſic. ℥iv. & ab intolerabilibus tum coli inteſtini, tum artuum, qui cum manifeſto contracturæ, aut ſi materia peccans cerebro communicata fuiſſet, epilepſiæ metu, ægrum ad deſperationem ferè usque torquebant, doloribus, adeò feliciter mox liberatus fuit, ut nullo alio remedio ulteriùs indiguerit, præterquam levi aliqua pro reliquiis acidularum, ſi quæ fortè intùs remanſerant, è corpore educendis purgatione, quæ quidem etiam feliciter cum Syr. roſ. ſol. ℥v. & aq. carmin. ℥ij. perficiebatur. Poſt triduum denuò quidem dolor crura, debilitasque brachia invaſerat, ita ut ea vix movere poſſet, cum manifeſta adhuc latentis cujuspiam ibidem materiæ peccantis ſuſpicione, & adhuc facilè ſuperventuræ paralyſeos, aut contracturæ, quæ verò ipſa propinato rurſus memorato, quem ob ſuavitatem aliis præponebat, ſyrupo roſ. ſol. cum pulv. hermod. comp. ſine ſacch. ℈j. nec non per aliquot dies conſequenter uſurpato pro ſpinæ dorſi, & dictorum artuum fomentatione vino, cui incoctæ erant bacc. juniper. roſmar. ſerpill. iva arthet. & primul. ver. inunctioneque cum ung. nervin. anodyn. axung. hum. equi, & ol. lumbr. ter. intra paucos dies in totum evanuerunt. Unde quidem rurſus evidenter apparet, acidulas non ſolùm divinum eſſe in curanda colica bilioſa, & contracturæ metu, præmiſſis præmittendis remedium, verùm easdem poſſe etiam quo-

cun-

cunque anni tempore, dummodo ad eum id modum, quem ego citato loco deſcripſi, fiat, utiliter uſurpari. Imò ſcio Ego, Illuſtriſſimum Dominum Comitem à Lichtenberg, Virum ſeptuagenarium podagricis doloribus, & moleſtâ quadam ſcabie affectum elapſo menſe Martio terrâ undique adhuc nivibus contectâ, & borealibus ventis adhuc rigidiſſimè ſævientibus taliter contra Medicorum perſuaſionem Thermas adiiſſe, & cum optatiſſimo effectu uſurpâſſe. Ut adeò tempus nulli ſuam remedio vim auferat, dummodo id rectè uſurpetur.

Labaco Auguſtam Vind. d. 23. Decembr. A. 1692. miſſæ.)

OBSERVATIO LXXIX.
Dn. D. EBERHARDI GOCKELII, De Deglutitione à fumo Nicotianæ læſa.

VIr quidam ſpectatiſſimus cum ante aliquot annos fumo Nicotianæ per conſuetum tubulum ſeu fiſtulam, ut vocant, ori ac faucibus eundem attrahendo tempus falleret, ex iſto tempore aliquale deglutitionis impedimentum ſine omni interna colli læſione, tuberculo, eroſione, vel alio aliquo præternaturali ſigno vel indicio ſenſit, ita, ut ſi materiam aliquam eſculentam vel potulentam deglutire conabatur, non primo ſtatim conamine in œſophagum deſcenderit, ſed ſecunda vel tertia vice illud conamen repetere coactus fuerit, usque dum deglutitionis ſcopum attigeret, quod malum Dn. Patientem incerto quidem tempore in hunc uſque diem comitatur & affligit, præſertim ſi ſibimetipſi dictum affectum cum timore altius imaginatur, & de deglutiendi facultate ſollicitus eſt; Quod verò minus accidit, ſi frugaliter ventriculum cibo ac potu, (etiam nonnonnunquam largiori) recrearit ac refocillarit, ſicque eundem cum parte affecta humectarit.

Cauſa

Cauſa hujus mali probabiliter nil aliud eſt quam materia flatulenta acido-auſtera, nervis eorumque fibrillis ac muſculis jugularibus identidem à cerebro viciniſque partibus communicata, quâ mediante ad tempus (donec materia illa brevi reſoluta rurſus in tenuiſſimas particulas ceu atomos reſolvatur atque evaneſcat,) dicti nervi ac muſculi quaſi rigidi & immobiles tenentur, officiumque ſuum in dilatando, contrahendo, ac deglutitionem adjuvando, facere nequeunt; An particulæ aliquæ ſubtiles acido-auſtera qualitate tinctæ ſeſe organis deglutitioni dicatis inſinuarint, ac adhuc circa nervorum muſculorumque partes deliteſcentes ad producendum hunc affectum concurrant? prudentioribus ac ſubtilioribus ingeniis dijudicandum relinquitur.

Signa materiæ flatulentæ diagnoſtica ſunt celer hujus paroxyſmi accurſus, & decurſus ſeu ceſſatio impedimenti in deglutiendo, aliâs materia fixa exiſtente malum hoc continuò affligeret; Nervorum verò ac muſculorum rigidorum ac quaſi ad breve tempus immobilium redditorum affectum deglutitionis impotentia, quæ aliâs beneficio nervorum ac muſculorum perficitur, indicat; Cerebrum verò etiam aliquid ad hunc affectum contribuere ex hoc judicatur, quia per fortiorem imaginationem & ſollicitudinem, quæ materiam hanc flatulentam ac ſpiritus commovere efficax eſt, malum hoc nonnunquam celerius occurrit, Dominumque Patientem divexat.

Quod Prognoſin concernit, malum hoc contemnendum non eſt, nam ſi materia illa flatulenta tandem in fixam degeneraret, compactaque nervorum ac muſculorum ad deglutitionem neceſſarium motum cohiberet, & paralytica immobilitate ſideraret, ſicque deglutitionis facultatem penitus tolleret, fame ac ſiti Patientem interimere poſſet.

Ad hunc Affectum curandum internè & externè lenientia, demulcentia, nervosque ac muſculos humectantia, caputque roborantia ordinavi, qualia ſunt, Oleum amygdalorum dulcium, & Syrupi lenientes ac humectantes, uti Syrup. viol. Liquirit. de Jujub. Papav. err. de ſiliquis, mel roſatum colatum, Rob nucum, & ſimilia. Exempli gratia. ℞. Syr. viol. de jujub. liquirit. aa. ℥iß. pavav. err. de ſiliqu. aa. ℥ß. Rob nucum ℥ß. M. D. ad fictile, Doſis, Cochleare unum vel alterum manè & veſperi, ſenſim deglutiendo. Externè adhibita fuit M. & V. calida inunctio nuchæ & colli cum oleo roſarum, lumbricorum & amygdalorum dulcium invicem mixtis. Ad capitis roborationem. ℞. Succin. alb. præp. ʒij. Corall. rubr. præp. Corall. alb. præp. Margarit. præp. ſpec. diarrhod. Abbat. diapliris Archont. aa. ʒj. Rad. pæon. ʒiß. fol. aur. num. iiij. M. F. pulv. d. ad ſcatulam. S. Stärckendes Hauptpulver / ſingulis menſibus in ipſa die Novilunii Drachma una in aqua Ceraſorum nigrorum ſumendus.

OBSERVATIO LXXX.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Brachio ſiniſtro ab infelici Venæſectione ac ſimul arteriæ læſione horrendè intumefacto, feliciter curato.

ANno 1692. die $\frac{14}{24}$. Septembris Balneator vicinus Adamo Zechen Murario venam baſilicam ſiniſtri brachii phlebotomo aperuit, eandemque pertudit, ac ſimul arteriam tetigit, quo facto, ſanguis ſtatim cum ſaltu copioſiſſimè prodiit, cujus rei Balneator nullam ulteriorem curam habuit, ſed ſaltem ſanguinem compeſcuit atque refrenavit, monendo inſuper, ut patiens de dolore ac tumore conquerens in peragendis ſuis nego-

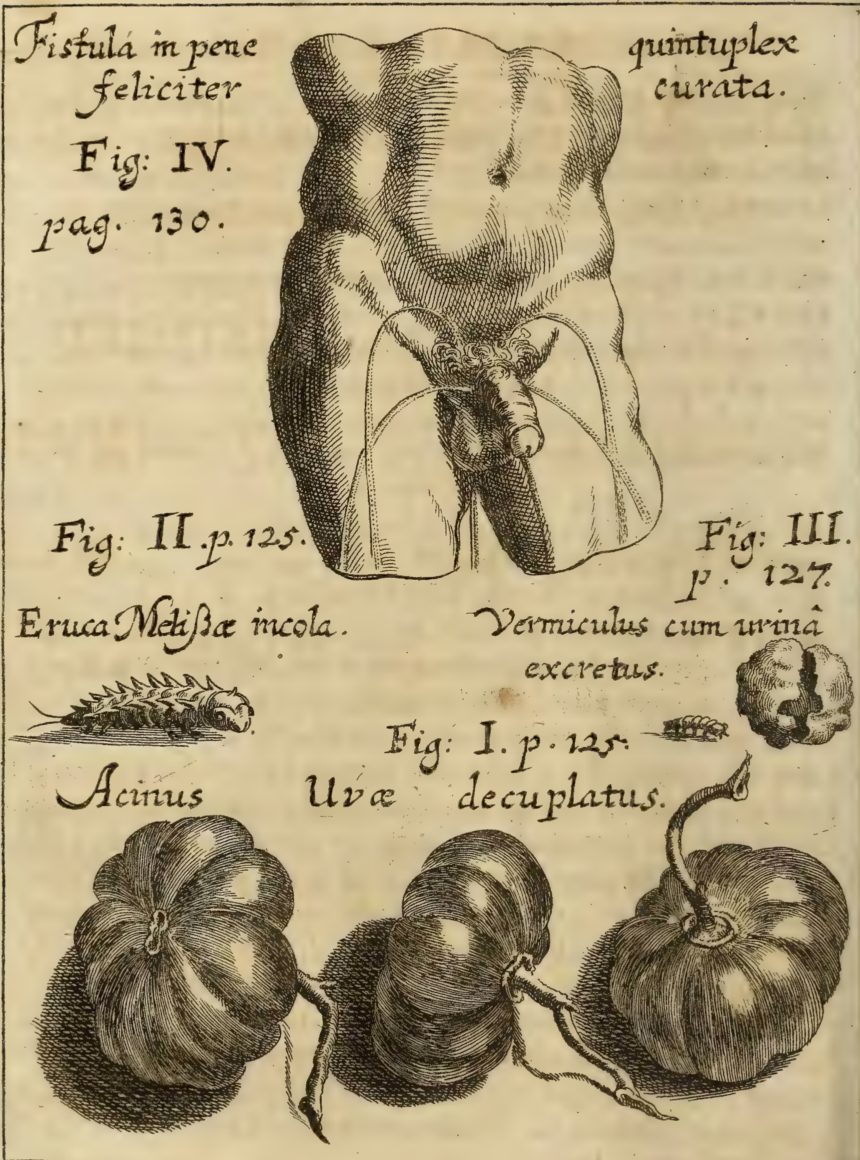
negotiis & perficiendis operibus manuariis brachium alacriter moveat, ſicque in priſtinum ſanitatis ſtatum reducat. Patiens autem hiſce monitis obtemperans, indies cum monſtroſo brachii tumoris incremento pejus ac deterius habuit. Cum itaque dictum malum quotidiè non ſine magno gangrænæ inſequentis periculo incrementum ſumeret, prænominatus Patiens præterfluxis ſeptem poſt hancce læſionem hebdomadibus Ulmam ſe contulit, ibidemque exercitato Chirurgo Georgio Riedlino brachium circa dictam venam baſilicam capitis magnitudine tumefactum purpureisque maculis variegatum monſtravit, ipſiusque opem & auxilium anxiê expetiit.

Cui Chirurgus, quod hic tumor à læſione arteriæ ac multo ſanguine extravaſato inter cutem carnemque brachii muſculoſam ſtabulante latitanteque (ſine tamen manifeſto aneurismate) provenire, neque leve periculum ratione ſupervenientis fuſiſſimæ hæmorrhagiæ, quin etiam gangrænoſæ putredinis atque corruptionis ſubeſſe, ſignificavit, ſicque Patientem rurſus ad ſuum balneatorem ablegavit; Et hoc Chirurgi de præſenti judicium etiam inſulſo illi balneatori, ut alio tempore cautius mercaretur, notificatum eſt, quod verò ex malevolentia quadam erga ipſum concepta provenire ſtatuit, & hoc malum usque ad $\frac{11}{21}$. diem Martii inſequentis anni 1692. flocci pependit ac neglexit. Poſt quem terminum ægrotus doloris amplius impatiens, totiusque corporis atrophia cum languore virium laborans prænominatum Riedlinum rurſus adiit, ipſique brachium duro, nodoſo, magnoque tumore affectum ac inſuper plumbeo fuſcoque colore tinctum inſpectioni ſubjecit, ac ſalutarem ejus medelam imploravit, quam verò, (cum ipſi maximum ſubeſſe periculum indicaſſet) ante ſui Reverendiſſimi Magiſtratus notitiam atque ad faciendam inſpectionem per Deputatos ordinarios, conſenſum, recuſarit. Impetra-

tâ itaque venia dicta inſpectio facta eſt, ubi Deputati unanimiter, quod hoc malum ab infelici venæſectione & ſimul arteriæ læſione per balneatorem in ferendo auxilio neglecta ac patientem ad laborem ſubeundum monente & inſtigante, ac per conſequens ſanguine extravaſato inter cutem carnemque contento corrupto ac putreſcente lethalem hæmorrhagiam, (quæ jamdudum per vices prorumpere conata, ſed à grumoſo interpoſito ſanguine impedita, perque quietem interea temporis læſa arteria conſolidata ſit) minitante provenire maximumque proinde periculum patienti imminere pronunciarunt ac concluſerunt.

Poſt factam inſpectionem ſæpè nominatus Chirurgus dicto malo manum admovit, brachium emplaſtris exſiccantibus ad rupturam & ſtictico, quæ confeſtim humoroſam materiam guttatim exſtillantem extraxerunt, circumdedit, & præter hæc cataplaſma ex farina hordei volatili, fabarum, mica panis, gallis, vitriolo, alumine & ſale tartari, cum lixivio coctum quotidie bis applicavit, ſed una quavis tertia vel quarta die propter cutis excoriationem, uberioremque aquæ proventum cataplaſma imponendo quievit, brachiumque madidum unguento albo de ceruſſa tractavit atque exſiccavit: Quibus remediis tam diu pergere non dubitavit, donec tandem natura propè locum venæ pertuſæ in cutis livida ac nigricante parte viam aperuit, quæ apertio ſucceſſivè mirè dilatata fuit, ac tandem per eam materiæ coagulatæ, duræ & carniformis fruſta pugni magnitudine cum maximo fætore & relictione ingentis cavitatis exiverunt, quæ cavitas poſtea lavamento ex prunella, betonica, agrimonia, ſcordio, aliiſque herbis vulnerariis cum melle roſaceo coctis, mundificata, ac inſuper Emplaſtris convenientibus atque glutinantibus, itemque ſpleniis, pulvillis & faſciis ſuper impoſitis ac per ligaturam applicatis cu-

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fistulá in pene feliciter quintuplex curata.
Fig: IV.
pag. 130.
Fig: II. p. 125.
Fig: III.
p. 127.
Eruca Meliſsæ incola.
Vermiculus cum urinâ excretus.
Fig: I. p. 125.
Acinus Uvæ decuplatus.

Decuriæ II

tis carni adaptata, ſicque brachium priori ſuo ſtatui naturali reſtitutum, patiensque per Dei gratiam priſtinæ ſanitati reſtitutus fuit.

(*Ulmâ Norimbergam d. 24. Decembr. 1692, miſſæ.*)

OBSERVATIO LXXXI.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Acino uvæ decuplato, ac Eruca Meliſſæ incola.

GEneroſus Dominus de Mandelslo, Sereniſſimi Electoris Noſtri Conſiliarius Interioris admiſſionis ac ad Tutelam ac Curam Sereniſſimi Principis Marggravii Anſpacenſis beatiſſimæ memoriæ per aliquot annos Legatus longe digniſſimus, defunctus ſummâ ſollicitudine ac dexteritate, non ſine ſanitatis propriæ diſpendio, oneroſo hoc ac laborioſo officio, in patriam redux, poſt morbum ſatis gravem & diuturnum, quadantenus ſuperatum, cum animi ac corporis recreandi ergò hortum ſuum ſuburbanum, ac vineam in eodem ſitam inviſeret, alia inter oblectamenta acinum hunc è decem, aut ſi accuratiùs luſtraveris undecim aliis in unum coadunatis compactum, uvæ cohærentem invenit, ac curioſâ manu, plenum ſui incrementum ac maturitatem menſe demum Octobri expectantem, præproperè decerpſit, quem ceu amœnum naturæ luſum, Collegio noſtro talia, ut ſpero non faſtidienti, delineatum his offero.

Simulque vermiculi erucæ conformis effigiem, qui Meliſſæ incola æſtate anni præcedentis in autumnum declivi à me deprehenſus, nitore inter aureum & argenteum

teum medio magis tamen ad hunc accedente, ſed colore quaſi dilutè viridi obducto ſemet commendans, octo pedibus inſtructus, quorum duo priores utrinque proximè pone caput, duo prope caudam diſpoſiti, corpori ſatis velociter movendo ſufficiebant, capite antrorſum acuminato, ac quaſi roſtrato præditus, dorſo ac lateribus utrinque ad inſtar lumbrici illius monſtroſi, cujus in Ephemeridibus anni præcedentis Tomi obſ. 103. p. 188. mentio fit, acuminatis apicibus velut aculeis armatus, caudam pilorum duorum forma geminatam trahens.

Tab. I. Fig. I. & II.

OBSERVATIO LXXXII.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Vermiculo Erucæ ſimili per urethram excreto.

VIr quidam Optimates inter noſtrates, magni nominis, provectæ jam ætatis, poſt viduatum plurium annorum, ut ſpem inhiantium bonis ſuis tum feudalibus, tum allodialibus ingratorum ſuorum heredum eluderet, Viduam aliquam duxerat floridæ adhuc ætatis, cui, ut & ſpei ſuæ, ut ſatisfaceret, proli procurandæ ſedulo nimis pro ætatis ratione, primo ſaltem matrimonii iterato initi anno incumbebat, fortaſſis & medicamentis huic uſui dicatis pluſculum tribuebat; Unde voti quidem compos factus, filio progenito, patri quâ faciem quâ indolem, longè ſimillimo, in ſtranguriam autem, nephritico alias quoque malo obnoxius, incidebat validam admodum & diuturnam, remediis per intervalla quidem, ſed ægrè nec ſatis diu cedentem, ſuccedente tractu temporis primùm dyſuriâ, mox urinæ inconti-

continentiâ ac perpetuo ferè ſtillicidio, cum atroci nocte dieque torquente ardore & dolore. Cui tandem anno ſequenti ſuccumbere coactus, paucis ante obitum diebus globulum quendam adipis conatu ingenti cum urinâ excernebat, cujus cum paulo accuratiùs à me, qui curæ ejus præeram examinaretur, in medio vermiculus inveniebatur erucæ minimæ aut bombyci haud ita pridem nato, quâ formam ac magnitudinem ſimilis, coloris carnei pallidiusculi, ſex pedibus ſatis velociter currens, quem pyxidulæ eburneæ, ut microſcopii ope illum accuratiùs contemplari poſſem, incluſum, domum mecum avexi, atque duodecim circiter dies, adeoque aliquot poſt obitum etiam patientis, adhuc vivum ac vivacem aſſervavi, diutiùs fortaſſis absque omni nutrimento victurum, niſi dum apertâ pyxide, illo fugam, me verò ulteriorem ejusdem cuſtodiam meditante, inter operculi & pyxidis trochleam inſerto capite, dum illam circumago, interceptus fuiſſet ac comminutus.

Tab. I. Fig. III.

OBSERVATIO LXXXIII.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Vomitu muriæ limpidiſſimæ copioſo.

OBtigit ille bis fidiſſimæ tori ſociæ poſtremis matrimonii primi annis à torturâ hemicraniæ intolerabili, aliquot horas à crepuſculo adnoctem uſque mediam continuè affligentis, nullis remediis nec anodynis auſcultanti, maximo cum impetu, ac tantâ ſalſedinis acrimoniâ, ut fauces ferè eroderet. Erat autem lymphæ limpidiſſimæ, nullo planè colore tinctæ ſimilis, cujus ego geneſin, natales, aut ſedem, in corpore, (è veſtigio enim tantam copiam gigni non potuiſſe,

ſed

ſed ſucceſſivè cumulatam fuiſſe, quilibet facilè colliget ac intelliget,) nullâ ratione aut inveſtigatione aſſequi, hincque vomitum hunc nunquam ſatis demirari potui. Salem cum cibis quandoque & medicamentis ſatis copioſè aſſumi, ſucceſſivè in corpore colligi, augeri, humoribus ac ſanguini miſceri, cum iisdem in corpore circulari, per ordinarias vias quotidie rurſus ſudoretenus & per urinam excerni, diſcuti, transpirare, ut rem tritam & vel lippis & tonſoribus notam non ignoro; ſed qua in parte tanta copia colligi, tanta ſolertia ab aliis humoribus ſequeſtrari, depurari, aſſervari, hærere, promi & in ventriculum, nunquam à chyli reliquiis adeo defæcatum ut limpiditatem hanc turbare non valeret, deferri, indeque tanto cum molimine, tantis capiti illatis moleſtiis, tantoque cum impetu liquidus, ſincerus, limpidus atque clarus eliminari qui potuerit, ad duas & ultra libras, fateor mihi non liquere, nec me ullâ ratione capere poſſe. Aliis itaque, qui me ingenii acumine magis pollent lampada trado.

SCHOLIUM.

Quamvis incertum relinquat hujus Obſervationis hiſtoria, an hemicrania hæc eſſentialis vel ſympathica fuerit, convulſivi tamen aliquid concurriſſe, tum ob doloris vehementiam, tum ſeri acrimoniam, veriſimile videtur; ita ut intenſa illa doloris tortura nervos contrahendo, laticem ſeroſum ex tot glandulis & vaſis ſalivalibus, expreſſerit: qua ratione etiam in vomiturientibus, id eſt ſpasmodicum ventriculi motum patientibus copioſum utplurimum ſeri in ore con. fluxum præcedere ſolere arbitror. Vaſorum autem iſtorum omnium inſignis multitudo magnas lymphæ quantitatem ſuppeditare quod poſſit nemo negabit, præcipuè ſi corpus ſeroſis humoribus abundaverit. Quomodo

do ſanè ex ſolis vaſis ſalivalibus ſuperioribus cum impetu proſiliiſſe humorem ſalivalem viderit, recenſet Exc. Dn. D. *Joh. Conr. Bruñerus* in *Diatrib. de lymph. & pancr. uſu cap.* 11. Ex unico ductu ſublinguali Studioſum, ubi mane linguam attolleret, lympham copioſam rivuli inſtar extra os profudiſſe refert Dn. D. *Thom. Bartholinus cent. 4. epiſt. med. 27.* Sic etiam in Cl. Dn. D. *Stephani Blancardi Collect. med. phyſ. part. 2. obſ. 14.* Viri eruditi mentio fit, ex cujus ore flumen limpidæ aquæ omni mane profluat; & Nob. noſter Dn. D. *Günth. Chriſtoph. Schelhammerus* in *Ephem. Nat. Cur. Dec. II. Ann. VII. obſ. 198.* Studioſum à fumi tabaci veſpertino uſu mane tantam humoris hujus copiam rejeciſſe memorat, ut inſtar fonticuli manaret.

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO LXXXIV.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Fiſtula quintuplici, in pene & ſcroto, caruncula in urethrâ juncta, pro incurabili ab omnibus habita, ſed tandem feliciter curata.

GEneroſus quidam in Martis æque ac Veneris caſtris ſtrenuus & excellens miles, tot quæ commiſerat poſterioris hujus militiæ præliis ſolitum promeruerat ſtipendium, ac alias inter hujus belli manubias carunculam in urethra ſatis grandem, quæ urinæ tranſitum aliquamdiu ſufflaminarat, unde Natura, ut alia ratione huic neceſſitati ſubveniret, quinque, præter ſtillicidium, quod priſtinæ viæ adhuc reſtabat, cuniculos in ambitu penis atque Scroti egerat, eosque callis admodum duris muniverat, qui totum illum

ambitum ſcirrhoſum planè, imò fere ſaxeum, reddiderant. Unde ſeroſus ille urinæ latex è fonticulis quaſi quinque, cum illam reddere cogeretur, non ſine atroci dolore proſiliebat. Torturæ huic remedia præter vernacula hinc inde in Germania, Belgio, Gallia, ſed fruſtra quæſierat, habito hoc malo ab omnibus, quos ubique exploraverat & conſuluerat maximè celebres, tam Medicis quàm Chirurgis pro deplorato ac incurabili. Redux ab hoc itinere tandem & Chirurgum quendam ac Chimicum per Germaniæ quasdam præcipuè oras, quam ſibi medicamentis nonnullis paraverat, quorum mercaturam diu exercuerat admodum lucroſam, hincque Mercatoris ut nomen habebat ſic omen, famâ vix non ſuper æthera notum, adierat. Ille vervecem ſibi oblatum ut arietem inde faceret queſtus, poſt varia tentamina fruſtra uno aut altero menſe adhibita, eodem illum, ſi non priori, in ſtatu conſtitutum remiſerat. Unde de recuperandâ ſanitate deſperans denuò ſe Chirurgo cuidam, ſatis aliàs ſagaci & experto, Gallorum Refugorum de numero, qui jam ante ipſum ſed & tum fruſtra tractaverat, ut aliquod ſaltim mali levamen haberet, commiſerat; Qui poſtquam per aliquot illum rurſus ſeptimanas balneis aquæ tepidæ ptyalismo, diæta & ſimilibus venereæ luis antidotis exercuerat, ſed etiamnum irrito ſucceſſu, tandem me conveniebat ac Conſilium efflagitabat, cumque illud dare, antequam ægri ac ægritudinis ſtatus mihi ſatis cognitus eſſet ac perſpectus recuſarem, ad illum me tandem adducebat; Ubi tale, quale depictum his addidi phœnomenon oculis objiciebatur, Priapum in fontem quinque Epiſtomiis ſalientem Ovidianâ Metamorphoſi transformatum dixiſſes. Difficultate rei detectâ ægroque indicatâ ſvadebam, ut orificia fiſtularum oleo Antimonii, quod butyrum communiter vocant, ſingulari, è minera illius peculiari modo extracto, quod à me factum illi ſubpeditabam,

bam, ſemel iterumque leviter tangeret, non omnia ſimul, ne dolore ſimultaneo adeoque nimio ſuccumberet æger, ſed ſingula ſeorſim & ſucceſivè per intervalla ſatis longa, utque initium ab infimo faceret. Parebat Chirurgus & quidem optimo eventu: Ægro quidem initiò de dolore aliquo non admodum atroci, ſed pro rei exigentiâ tolerabili ſatis, aliquantiſper conquerente; ſed callo fiſtularum paulatim abſumto & cum eſcharâ ſublato, cuniculorum parietibus ſponte coaleſcentibus ac conſolidatis. Minerâ mali internâ, ut & carunculâ urethræ Præcipitati rubri Helmontiani à me parati ac ſubminiſtrati, atque tam internè exhibiti, quàm per turundam urethræ applicati beneficio, ſenſim imminuta ac ſublata ſic naturali urinæ meatu deobſtructo; Reliqua ſcirrhoſa partium circumjacentium duritie Emplaſtri de ranis cum Mercurio duplicato Vigonis, applicatione, funditus emollita & edomita, ſicque exactiſſimè quinque fortaſſis aut ſex ſeptimanarum ſpatio perſanato. Adeo ut Eques aulam Sereniſſimi Electoris, quatuor milliaribus hinc tunc temporis diſſitam, Pottſtami nimirum agentem, inviſere, ſeque ſanum & incolumen præter omnium tam Medicorum quam Chirurgorum ſpem & opinionem ſiſtere poſſet, imò cum rei fidem omnium omnem ſuperaret, etiam oculari eorundem examini, quos conſuluerat ſubmittere non vereretur.

Tab. I. Fig. IV.

OBSERVATIO LXXXV.
Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
De Vulnere horrendo brevi ac feliciter curato.

Mulier annorum circiter 25. ſtaturæ mediocris, toroſa ac obeſa, ſanguineæ conſtitutionis, indolis ad levitatem tam animi, quàm corporis propenſæ, nutrix poſtremæ, anno fortaſſis ante parentis obitum natæ; filiæ cujusdam non infimæ ſortis Viduæ, 18. Novembris Anni præteriti 1692. tempore veſpertino, nubilo & obſcuro oleum pro lampade allatum ad Inſtitorem vicinum miſſa, pro more ſuo fugaci illuc avolat potiùs, quàm currit, dumque re expeditâ citato curſu revolat, poſti aut palo (quodcunque dixeris ſtatumen illic terræ in fixum ad arcendum ab ædium veſtibulo curruum ac equorum acceſſum, perinde eſt) alto ulnam Berolinenſem cum additamento duorum pollicum, craſſa quartum ulnæ cum dimidiâ partem, dum eundem, quem vitandum noverat non ſatis providè circumſpicit, pedem primum allidit, mox toto corpore prona ruens hypogaſtrium aut inguen potiùs illidit tanto tamq; atroci impetu, ut illi ferendo impar, fiſſa cutis, eâque unâ cum pinguedine quæ illi iſtic copioſa, muſculis ac peritonæo perforatis, palus ipſum abdomen ſimul cum induſio, forte & tunicæ illâ parte, quæ has veſtierat ſubintrat, ac vulnus ſpithamæ longitudinem excedens, transverſim à ſiniſtro ad dextrum usque inguen absque inſigni, quod mirum, dolore ac hæmorrhagiâ infligit. Illa corpore tandem reliquo ſive pondere ejus, ſive inteſtinorum & interiorum tunicarum lubricitate promovente in alterutrum latus devoluto in terram ſemianimis cadit, recollecto tamen mox ſpiritu, læſum dextrâ (ſiniſtrâ adhuc

Vulnus horrendum brevi ac feliciter curatum.

Fig: V.

pag. 132

nnus I.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

huc oleum ſervante) dum pertentat abdomen, quid rei geſtum exploratura, digitos inter induſii in vulnere adhuc hærentis plicaturas ipſum uſque in vulnus adeoque abdominis cavum inſerit, exterrita immenſum, induſium è vulnere cum parte adipis plicas inter hærente ac poſterâ demum die ex iis, exemta, extrahit, manuque dum ægrè à terra ſurgit, hiatum, ne inteſtina cum omento prolaberentur coarctans, domum quæ aliquot tantum paſſibus inde diſſita, tardi grada nunc revertitur. Vocatus Chirurgus explorato priùs, quantum licebat, vulneris interno ac partium illic ſitarum, omenti nimirum & inteſtinorum ſtatu, cum illis noxæ peculiaris illatum nil adverteret, vulnus quinque connectit fibulis ac de cætero pulvillis ac emplaſtris debitè obligat; Defertur ad me res, ſed obligato jam, quod malè me habebat, vulnere, ut terrorum incommodis, & ſi quæ præterea à lacte turgente, ob ablactandam protinus alumnulam, aut aliàs à caſu iſto ac vulnera metuenda ſymptomata iis neceſſariis proſpicerem medicamentis. Hinc poſtero demum die cum ſecunda vice deligaretur ac poſtea pluries oculis uſurpavi, atque ejusmodi, quale Schema adjectum oſtendit, offendi. Coaluit tamen, Deo Chirurgi induſtriam ſecundante, atque Naturæ benignioris ope valide obſtetricante, duarum fortè aut trium ad ſummum ſeptimanarum ſpatio in tantum ut obambulare, faſciis tamen adhuc ſubligata alvo, potuerit, nullo ſuccedente, quod curam aut ſpem turbaret, ſiniſtro ſymptomate, niſi quod tertiâ forte nocte, ob ſternutationem fortiorem fibularum duarum nexus lacera cute ſolverentur, partibus tamen ſubjacentibus jam ex parte cohærentibus, ut facilè Emplaſtris rurſus contrahi aliquatenus ac contineri potuerint labia vulneris paululum hiantia. Imò tandem plenè de cætero curata priſtina nunc obit præter lactationem munia, nec de quo queratur habet, niſi quod, ut mox ab ini-

tio veritus præmonueram, nec tamen cum primæ deligationi non adfuerim præcavere potueram quia peritonæum fibularum nexibus non fuit ſatis exactè implicitum, ideoque ejusdem plenarius non ſucceſſerit coalitus, herniæ aliqualis ſe quædam jam prodant veſtigia, quorum cauſa ſubligaculo alvum poſthac firmare cogetur, ſi plurima quæ aliàs metuenda evitare voluerit, incommoda.

Aſteriſmus in inguine locum denotat, qui primum ac maximum ſuſtinuit impetum, ubi fibulæ quoque per ſternutationem ſolutæ, ubi nec labia vulneris exactè coaduniri potuerunt, unde cicatrix paulo latior relicta.

Solis ſignum in palo locum deſignat cui inguen primò impactum ſpatium inter a & b in baſi figuræ mediam partem quadrantis ulnæ Berolinenſis æquat.

Tab. II. Fig. V.

(Berolino Noribergam d. 31. Januar. A. 1693. miſſæ.)

OBSERVATIO LXXXVI.

Dn. D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII,

De Infante recens nato, ab extremorum in aquam frigidam immerſione Icterico, brevique mortuo.

ADeò ſuperſtitioſa nonnulli à Majoribus tradita uſque & uſque amplecti conſueverunt, ut omnium impatientes monitorum, & praviſſimas conſuetudines deſeruiſſe religioni ſibi ducant. Quibusdam noſtratium Familiis, longo ut referunt uſu inveteratus eſt mos, infantum jam jam natorum vix ac novemmeſtribus uteri materni vinculis ſolutorum, rore Amnii nutrititio adhuc madentium manus & pedes

aquæ frigidiſſimæ immergere, quò ſic, uti perſuaſiſſimum habent, ad quasvis frigoris injurias quaſi occaleſcentes, omni ſua vita, dum cætera, Gelidum de corpore frigus anhelat, ab acriùs mordente hyemis algore tantò minus læderentur. At mirum non eſt quòd malo ſuo fato experiantur interdum hanc inſaniam Parentum tenerrimi ſurculi, quorum hactenus non adeò mentis vigor profecit, qui tantas mutationes citra magnam animi & ſpirituum averſionem, vel triſtem alieni motus impreſſionem tolerare poſſit. Obtigit ſimile non pronuper, dum Parentes filiæ dilectæ primùm parturienti adſtantes, fætûs tandem haud gravius enixi membra tenella, multis licet precibus dehortati, in ſacro hoc lavacro tingebant: horruit puellus, expalluit & contremuit, flevit acerbè, & ne ullis Obſtetricis blandimentis, vel cæterarum provida cura mulierum conſopiri potuit. Excurrit proin ipſe infantis Prænobilis Parens, in ædes ſuas me vocatum, quæ cum puello acta fuerunt ſingula lamentando exponit, & ut chariſſimo pignori pro viribus ſuccurrerem rogat. Jactitatio, fletus acerbus & inquietudo infantis cum ventre tenſo luce clarius monſtrarunt doloris Colico-Spaſmodici præſentiam; oppugnatus fomentis calidis exterioribus admotis, umbilico Oleo deſtill. Cumini inuncto, operculo calente linteis involuto ventri impoſito, ac Oleo Amygdal. dulc. rec. ſ. igne expreſſ. cum aqua fæniculi propinato, dolor omni ſpe citius manus dedit, & pacata infanti intervalla conceſſit; Sed Ecce! in facie, ocellorum bulbis & integra corporis machinula color obſervatur flavus efflorescere, & vel nobis advertentibus altioris ſenſim Tincturæ qualis confirmatorum Ictericorum conſpicitur, gradum induere. Infans & doloribus & fletu continuo prægreſſis, ſine dubio delaſſatus debilis evadit; vomitu inani crebrò urgetur, terrore ſubinde concutitur, crebrius reſpirat, & alia non levis

levis circa præcordia oppreſſionis indicia exhibet. Ad recrementorum primarum viarum colluviem eliminandam (quæ communiter ex nutrimento quod fœtus adhuc incluſus uteri ergaſtulo ore haurit, accumulatur, inſigni acore inquinatur, & ne natura vel arte expurgata, Tragicorum ſubinde cauſa ſymptomatum evadit) Oleo amygdal. dulc. cum ſyr. roſar. ſ. ſ. crebrius (& quantum admiſit anheloſus omni momento animam exſpiraturus infans) propinato, vomitum promovimus. Trihorio elapſo vomitus ſucceſſit materiæ viſcido-flaventis copioſæ, nec non Meconii picei & ſubviridis larga per alvum expurgatio; reviviſcere Puellus videbatur, liberè ſpiritus rediit, oppreſſio ceſſavit, Syrupi Antepileptici noſtri cum tantillo Croci & Corall. rubr. permiſti non nihil deglutiit: Vix verò ac Sacro Baptiſmatis fonte lavatus, inſperata metamorphoſi convulſus, obiit.

OBSERVATIO LXXXVII.

Dn. D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.

De Menſium momentanea Suppreſſione & inſecuto Ictero, ex attactu Cadaveris.

QUantum Fœminino ſexui convenit ordinarii vectigalis menſtrua exſolutio, tantum Ipſi penuria & omnimoda ſuppreſſio Lunaris hujus tributi mali inferre paſſim obſervatur: In hoc etenim totus pene dixerim muliebris ſanitatis vertitur cardo, ut convenienti naturæ lege ſanguis exuberans quodam veluti menſtruo æſtu ad uterina vaſa protruſus exoneretur: quod ſi verò hæc ſanguinis evacuatio ſuas patiatur & ἀνομίας & ἀταξίας, parcius ſuccedat vel omnino ſupprimatur, inſignis non poteſt quin corpori immineat alteratio: hocque

que miſereri digna eſt ſequioris conditio ſexus, quòd præter tot cum veris communes, ſuo etiam generi proprios pati morbos cogatur, & inteſtinum in ſinu fovere debeat hoſtem ſexcentarum authorem ærumnarum, uterum nempe, qui quot quantisque ſeorſim impetitur morbis, totidem etiam reliquo corpori variè affectus faceſſit. Frequentiſſimus verò qui ſexum hunc variè torquet Morbus ex Menſium inordinatione variâ occurrit, utpote qui levi ex commiſſo errore alterationem ſubire proni, vario delicta malo compenſant. Puella 22. annorum, Ruſtici opibus bene valentis Filia, ab ineunte ſana, athletico habitu prædita, probè menſtruatim purgata; cæterà pro hujusmodi hominum ſortis more gulæ imperare neſcia, vario ciborum δυσχύμων & δυσπέπτων genere omni tempore impenſè delectata, cùm circa ſuperioris anni Æquinoctium vernale, Febris Continua Epidemia in urbe noſtra & magna viciniæ parte vehementer graſſaretur, nec exiguam paſſim (ubicunque vel inopia Medicos adhibere manus non licuit, vel neglectu & morbi contemtu parum vel vix ſatis maturè ſaluti ſuæ proſpiciebatur) ederet ſtragem, hac etiam Febre unà cum Matre plurimi Domeſticorum correpti, à Filia ſinguli pro viribus diu noctuque ſerviebantur, ſalvatis tandem Criſi ſalutari cæteris, Mater ſola ſymptomatũ indies increſcente ferocia, diræ mortis laqueo peremta, vitam magno cum Filiæ luctu finiit. Ipſo hoc tempore menſes mœſtiſſimæ Filiæ prodire ſoliti ritè & largè proruperunt: En verò dum pio commota erga Matrem jam tum rigentem amore, ultimũ vale lacrymis madentibus genis oſculo dicit, & veſtibus induendam ſepulchralibus ambabus elevat ulnis, protinus Menſium ſupprimitur fluxus, accedit præcordiorum oppreſſio, membra delaſſantur, dolores ventrem lancinantes excruciant, & fœda totum corpus Ictetitia inquinatur. Hæc mihi qui cæteris Domeſticis ſub-

ſidio ſui referebantur, & inſuper non pridem etiam menſtruatæ Adgnatæ ex cadaveris attactu ſuppreſſis menſibus Icterum lethalem contigiſſe narrabatur: quapropter parari curabam Decoctum cujus inventor audit Lindanus, innumeris vicibus in contumaciſſimo Ictero præſentiſſimarum virium à nobis expertum, ℞. Radic. Cichor. Taraxac. aa. ℥j. Chelidon. maj. ʒvj. Herb. Endiv. Cichor. Fragar. aa. Mj. Marrub. alb. Mß. Fol. Senn. ſ. f. Tart. alb. crud. aa. ʒvj. Inciſ. coq. in aq. fontan. & vin. alb. aa. ℔ijß. in BM. per hor. iß. Colatur. add. Spir. Tartari rectif. ʒij. M. detur ad vas fictile. S. Gelbſucht-Tranck/ Morgens und Abends ein Becher voll darvon zu trincken. Quo ſedulo uſurpato, poſt paucos die feliciſſime reſtituta fuit.

OBSERVATIO LXXXVIIII.

Dn. D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.

De Virgine ex Scapulis Scarificatis, Menſibus purgata.

LEctiſſima Virgo Anna Maria Boſchia Thuræ Vallenſis, 24. annos nata, bene carnoſa & ſana pro vitio ſequiori ſexui connato appetitui indulgens crudis & mali ſucci cibis omni, ne quidem excepto menſium tempore delectabatur; unde rubei vehiculo Nectaris ſenſim incraſſato & inviſcato, ſpirituoſis & balſamicis particulis depreſſis, menſtruus Cruor ſigillo vitalis Archæi privatus, aceſcens & vaſa uterina ſtringens, evacuationi menſtruæ viam præcluſit, ex quo ſenſim deficiente, tandem denegato tributi Lunaris debito, torpebant cum ſanguine artus, reſpirabat ad motum corporis difficulter, cibi faſtidium, dolor ventriculi gravativus, tenſio hypochondriorum & ardor in latere dextro ſequebantur, priſtinæ formæ gratia periit, & vividus faciei ni-

tor in fœdum & pallidum colorem vertebatur. Obviis euporiſtis utebatur cum ſymptomatum majore incremento; unde ex Adgnati ſui, Chirurgi noſtratis conſilio ad facilitandum ſpiritum & ardorem internum demulcendum ſpiritus ſulphuris m. & v. ex vino guttatim hauriendus exhibitus fuit; quo vix tertio die uſurpato, ſtrangulatio ſuffocativa, ingens Cardialgia, & dolor meſenterii ſpaſmodicus uterinus communiter dictus, cum convulſiva univerſali membrorum concuſſione accedebant. Celebrata venæſectione & hauſtis aquis ant-epileptico-Uterinis, aurea in toto corpore prorumpente Tinctura, pleraque ceſſarunt Symptomata, non niſi virium torpore remanente. Quò autem Medicaſtro ſuo propior citius atque felicius ex Ictero reſtitueretur, equo San Gallum vecta, Curæ ejusdem ſeſe concredidit: Ille variis Aromaticis, Crocatis, Saponatis, Empiricis citra fructum longo tempore uſus, ſalia ſuccosque corporis exacuendo, moleſtiſſimum in toto corpore pruritum concitavit: cui ut mederetur, Cucurbitulas ſcapulis ſacrificatas appoſuit; unde hac data porta ſanguis particulis bilioſis acribus & mobilibus ſaturatus, tanto impetu prorupit, ut brevi temporis ſpatio aliquot libræ ſanguinis rutilantis, exiguo ſero flavente perfuſi, ex locis ſcarificatis profunderentur. Chirurgus rei mirandæ facto conſternatus, me vocari voluit: ego pulverem oſcula vaſorum hiantia conſtringentem aſpergi, & vulnuſcula linteis carptis probè muniri præcepi; interna ſanguinem æſtuantem ἀναῤῥοπον coercentia, mixturam Sylvii &c. exhibui, victum tenuiſſimum injunxi, vino & ſpirituoſis interdixi: vix ac diſceſſeram rediit hæmorrhagia: Chirurgus repetiit pulverem ſtipticum cum filamentis applicatum: media nocte novo Orgaſmo ſanguis vincula rupit, & priusquam Chirurgus accederet, ad multas uncias prodiit; quapropter vulnuſcula pulvere uſitato, Boviſtâ & Compreſſis probiſſimè

 muni-

munita fuerunt, & pulvis ex Coralliis, lapide hæmatite cum Opii afflatu quovis quadrihorio exhibitus eſt. Ego mane accedens, Ægram offendi ex tanta ſanguinis profuſione valde debilitatam, & quamvis modicus cruor protinus ligamina tingens proflueret, eadem tamen mutari nolui, quietem ſummam injunxi, pulveris interni doſin exhibui, & mixturam Sylvii ſedulò uſurpandam ſuaſi: mox rogatus Chirurgus ut ligamina laxiora facta firmaret, paruit petito, unde novus proritatus eſt ſanguinis uberioris profluxus, qui tandem inſtitutâ Venæſectione in pede & uſitatis externis atque internis probè adminiſtratis inhibitus, & vulnuſcula ad conſolidationem feliciter perducta fuerunt. Ictericam jam ex flavo nigricantem cutis Tincturam ut auferrem, & bilis motum ad inteſtina naturalem reſerato ductu Cholidocho reſtituerem intentus. Decoctum Ant-ictericum plurimis experimentis probatiſſimum & in Ictero ſcilicet Occaſionali præſentiſſimum, priori Caſu deſcriptum, m. & v. hauriendum præſcripſi: purgata fuit ex quavis doſi aſſumta, leniſſimè, urina profundè tincta craſſiſſima excernebatur; alvi feces hactenus albicantes, mox tinctiores prodierunt; faciei oculis & reliquo corpori ſenſim priſtinus pallor rediit: Elapſo menſe pruritus in ſcapulis nuper ſcarificatis moleſtiſſimus rediit; applicatum eſt Emplaſtr. de ſpermate ranarum, factæ ſunt inunctiones cum oleis, lotiones cum vino albo, donec diſpelleretur mordicans ſerum. Verùm proximè ſubſecuto menſe pruritus ille ſcapularum recruduit, quibus vino lotis, facta turgeſcentis undæ metaſtaſi, vi prodiit è naribus ſanguis, magno pondere per biduum profuſus; à nobis autem tanquam evacuationis Criticæ nomine agnitus, neutiquam violenter ſuppreſſus, modò ne excederet contemperantibus & refrænantibus mitiſſimis intra limites εὐφορίας detentus. Hoc quod reſtabat pro fermentis ventriculi & partium acuen-

acuendis, Chyloſi corrigenda, & menſtruo alveo ad vias naturales derivando, per Elixir propr. Clauderi m. & v. ad gtt. xxxx. ex vino propinatum, & potum Chalybeatum, feliciſſimè fuit expeditum, lectiſſimaque Patiens optimæ ſanitati reſtituta eſt.

OBSERVATIO LXXXIX.

Dn. D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.

De Ictero cum Ileo curato.

Regina Lochera annorum 46. ab ineunte Valetudinaria gracilis & exſucca, ex quo viro Sartori itidem valetudinario & Colicis doloribus crebrius obnoxio nupſerat, quotannis circa ferventis Sirii tempus moleſtiſſimâ Pſorâ, cum totius corporis acri pruritu & cutis aſperitate affligebatur, quæ ſolaminis ergò adhibita frictione decidentibus ſquammis, ſerum fudit lixiviale & cauſticum, donec vel internis ſanguinem alterantibus & acorem corrigentibus evporiſtis, uti ſero lactis, ſuccis herbarum recentium, vel aliis exſiccantibus & detergentibus balneis, jam cum herbis, jam luto figulino paratis, variisque inunctionibus evaneſceret. Marito nuper febre Epidemia periculoſe decumbenti, fidas ſuppetias ferens, luctu & mœrore confecta, Catameniorum ſuppreſſionem, Cardialgiam & crebros vomendi conatus incurrit: leni Emetico uſa, repetito vomitu liquaminis bilioſi magnam copiam excrevit: mitius inde affligebat Cardialgia, vomitus ceſſavit, appetitus rediit: edit lacticinia, & cum urgeret duris in rebus egeſtas varia δύσπεπτα recruduit cum tempore vomitus omnium aſſumtorum, color ictericus toto in corpore erupit; alvus à multis ſeptimanis pigrior penitus occludebatur, abdo-

men in aſciticam molem magno cum dolore intumuit, urina crocea excernebatur. Implorato conſilio decoctum Antictericum leniſſimo dotatum ſubducendi ſtimulo exhibitum, Abdomen oleis Chamomillæ & Lumbricor. ſedulò inunctum fuit. Hauſit intra unius ſpatium ſeptimanæ decocti ſeſqui menſuram, doſin ſcilicet mane & veſperi demandatam, me interim dies noctesque in curandis febre graſſante detentis diſtracto, nil de ſucceſſu inquirente. Evacuato ultimo medicaminis ſcypho, rurſum vocatus Ægram offendo facie & corpore ab Ictero fœdiſſimè deturpatam, ad ſummam maciem collapſis genis perductam, ſingula aſſumta ſimul cum materia feculenta graviter olente validiſſimo conatu evomentem, ventrem cum atrociſſimis doloribus tenſiſſimum, viribus omnibus deſtitutam, ex decocti Ant-icterici uſu ne ſemel quidem alvo laxatam, quin potius ad hunc fatalem Ilei ſtatum perductam. Quò autem ferocientis ſtomachi compeſceretur motus perverſus, datum eſt ſine mora elegans iſtud Riverii Centur. 1. Obſ. 15. in vomitu febrium malignarum commendatum ex Succ. Citri ℥ß. & Salis abſynth. ʒß. debita in vaſe vitreo commixtione paratum remedium, & ne idem ſatis ingratum à nauſeante ſtomacho revomeretur, panis domeſti fruſtulum naribus appoſitum fuit, quo vix datur in præcavendo vomitu quidquam præſentius. Omni ſic ſtudio, vi ac arte adhibitis, quievit tandem rebellis vomitus; reſiduis eructationibus & conatui inani aqua menthæ quovis ſemihorio cochleatim propinata, obviam eſt itum: per ſpatium ita biduanum ſopito vomitu Alvi conſtipatiſſimæ ſolutio pillul. Cochiar. maj. ʒj. ex aqua menthæ propinata tentata fuit, intermedio tempore ad vomitus recurſum cavendum, per vices aquæ menthæ pauxillum propinando, & quævis convenientia externè naribus & ventriculo admovendo. Ab aſſumto Cathartico vix potuit primo bihorio

rio cohiberi vomitus; ægra quaſi animam ſingulis momentis exſpiratura animo linquebatur, palluit, friguit in extremis, pulſus exilis vel minimus apparuit: refocillata vino & aquis generoſis naribus admotis, trihorio elapſo poſt murmura ventris valida & horrorem univerſalem, alvus per excluſionem fecum compactiſſimarum & flatuum copiam iteratis vicibus largiter ſolvebatur, & muſculis abdominis hactenus tenſiſſimis ſenſim relaxatis abdomen concidit, ac quamvis tumidius & ſenſibile permanens, molle ad attactum reddebatur. Pertinaciſſimam alvi occluſionem excepit diuturnum ventris profluvium, quo irritis quibusvis ſtipticis ſolitariè exhibitis, opio tandem largius abſorbentibus admixto, quovis quadrihorio ex emulſo amygdalino propinato colliquativa fluxio feliciter inhibita, & ægra viribus indies accreſcentibus ſanitati reſtituta fuit.

OBSERVATIO XC.

Dn. D. SYLVESTRI SAMUELIS ANHORNII.

De Ileo ex Hypercatharſi curato.

DIgniſſimus commiſeratione affectus, à Barbaris ſuperioribus ſæculis Miſerere mei, nuncupatus, quotiescunque cum ſtercoris vomitu junctus, exitialis dicebatur hactenus, ex quo pauciſſimi convaleſcerent: ex quo verò Præcellentiſſimus Medicus Anglus, Thomas Sydenham viam detexit vomitum per Riverii illum præcedente Caſu propoſitum liquorem ſalino-acidulatum compeſcendi, & non niſi ſedato ad tempus Orgaſmo ad κάτω ſtimulantia tranſeundi, non omnem curam reſpuere penitus Iliacum morbum monſtrabit Caſus jam proponendus. Dorothea Gmundera

dera 51. annorum, ex quo menſium ordinarius fluxus defecit, vomitus crebros ex alimento ſolidiore aſſumto habuit, cum tempore ita familiares redditos, ut ad cibos quoscunque vel quantitate vel qualitate excedentes ventriculi ſubſequeretur moleſta ſubverſio, juncta cum dolore, anxietate & Cardialgia; quæ ſymptomata rejectis aſſumtis iterum ceſſarunt; à cibis mollioribus modicè uſurpatis nunquam lædebatur: mane excuſſo ſomno dum ſiniſtro lateri incumberet, aderat ſtatim vomendi conatus modò inanis, modò cum ſeri tenuis & amaricantis portione junctus; alvus non niſi tertio vel quarto die reſpondit. Chirurgus vomitum vomitu curaturus, & ut referebat, materiam in ventriculo contentam qualitate irritativa peccantem liquore ſuo Antimoniali evacuaturus, Tragicum expertus eſt temeritatis ſuæ eventum; Emeſi violentiſſimâ ſucci non modò viſcidi amaricantis quantitas inſignis, ſed & ſanguinis portio rejecta fuit, Ægra animo frequenter deficiente & ſudore frigido undique diffluente: propinato lacte tepido ceſſavit vomendi vehemens conatus, irrepſit ſomnus quatuor horarum, è quo expergefacta edit Panatellam, revomuit illam poſt ſemihorium, ſicque ſingula exin comeſta mox à paſtu nauſeabunda rejecit, alvus reddebatur conſtipatiſſima, ne flatibus exitum permittens: Venter indies turgidior apparuit: mox non ſolùm alimenta ventriculo exhibita, ſed eadem jam liquore bilioſo, jam muco viſcido tenaci, tandē materia feculenta graveolente confuſa, vehementi conatu rejecta fuerunt; Ego accerſitus de conſilio multis precibus rogatus, Medicamentum ex Suc. Citri ℥ß. & Salis abſynth. ʒß. exhauriendum porrigo: hauſit ſub ſpe data recuperandæ ſalutis avidiſſimè, & vi adhibita varioque auxilio ſuſtentata retinuit usque ad veſperam, ubi rurſus fregit repagula facta conatus, & fœtidiſſimi ſtercoris ſaburram nauſeans ventriculus ἄνω rejecit. Propinatus eſt ſecun-

ſecundâ vice dictus hauſtus, datum quovis ſemihorio cochlear aquæ menthæ, & dum verò ſingulari ἰδιοσυγκρασίᾳ ex hac abhorreret; aqua meliſſæ aq. Cinamomi mixta ſubſtituta, & Ægra per biduum hac ſola & juſculis analepticis nutrita, ſicque à vomitu præſervata fuit: & licet uſque perſeveraret cum ructibus ſtercus redolentibus moleſta præcordiorum oppreſſio, tentata nihilominus eſt tubuli inteſtinalis per ℥j. pillul. Cochiar. maj. in aq. conſuetâ ſolutarum reſeratio, fecumque alvinarum ad vias naturales deturbatio, omiſſis ad tempus omnibus confortantibus internis, quæ ſingula nauſeam promovebant, eoque diligentius adhibitis externis vomitum caventibus, Cataplaſmate ſtomachico ex fermento, pulv. fol. menth. Theriac. & Nuc. Moſch. aceto roſaceo ſubactis, naribus appoſito pane domeſtico, ventri applicatis linteis oleo lini ebriis, anum digitis butyro unctis titillando, & calidis unctuoſis fovendo; auditi ſunt quinquehorio elapſo ventris borborygmi Ægra ſudore frigido perfuſa tantùm non agonizante; tandem univerſo corpore horrore concuſſo laxatis vinculis prorupit cum intenſo fœtore & flatibus multis ſcybalorum duriſſimarum nigricantium multus numerus, quæ excepit fluida alvus, etiam involuntaria profluens; Graviter interim Ægra circa præcordia oppreſſa anhelans, ſubſecuto unico adhuc vomitu ſtercoris quaſi Critico liberata, ad ſe rediit; ſedulò deinceps continuatis confortantibus optimis, ſenſim viſceribus naturale robur & corpori vires acceſſerunt; mente autem labem notabilem quaſi puerafcens contraxiſſe viſa, poſt ſeſquimenſis decurſum paralyſi lateris ſiniſtri affecta, placidè obiit.

(*Sangallo Auguſtam Vind. d. 27. Februar. Anno 1693. miſſæ.*)

OBSERVATIO XCI.

Dn. D. ADAMI à LEBENWALDT.

De Spiritus Cornu Cervini uſu in febribus malignis.

TEmporum inæqualitas parit morbos, teſte Hippocrate & Experientia. Erat apud nos hoc anno hyems magis tepida quam frigida, pluviæ ſæpè, rarò nives terram irrigabant, nebulæ in vallibus frequentes Mephitim redolebant, maximè in Superiori Styria. Homines præſertim Ruſticani conqueſti ſunt repente de laſſitudine & proſtratione virium totius corporis, cum dolore obtuſo capitis, appetitu proſtrato ad cibum, ſiti non intenſa, nec lingua aſpera, calor erat mitis, quaſi nulla adeſſet febris, nox inſomnis aut inſomniis perturbata, ſequebantur inquietudines, jectigationes corporis, deliria, convulſiones, pulſu ſemper celeri, parvo & debili, quandoque retracto, intermittente, quandoque caprizante exiſtente, apud plurimos Exanthemata fuſca, nigricantia conſpiciebantur, denique omnia ſigna febris malignantis naturæ aderant, urina à ſtatu naturali non multum mutata. Quidam ſpiritum vini & vinum bibentes convulſi intra triduum obierunt, venæ ſectio & purgatio nocuit, à veſicatoriis & Cucurbitulis levamen, ab alexiteriis & cardiacis non multum adjumenti; ſed curationem feliciter abſolvit Spiritus C. C. ſæpe repetitus, habet enim ſingularem vim ſanguinis maſſam & ſuccum nervoſum ad coagulationem tendentem diſſolvendi & malignitatem oppugnandi; hoc mirabar, quod poſt ſumptionem, ægri ex delirio ſtatim ad ſe redierunt etiam à motibus convulſivis liberi.

SCHO-

SCHOLIUM.

NOn alia ſanè ratione hic, quam uti in maligniſſimo morbo, peſte, ſanguineæ maſſæ aliorumque utilium in corpore humorum, coagulationi hic obnoxiorum, fluorem debitum reſtituendo, ſpiritum vel ſal C. C. prodeſſe credibile eſt; ceu in ipſa peſte medicamentum hoc admodum proficuum expertus fuit Ill. Dn. D. *Paulus de Sorbait*, quod *tract. 6. Medic. pract. obſerv. 9.* teſtatur.

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO XCII.

Dn. D. ADAMI à LEBENWALDT.

De Hydropicæ anatome.

FÆmina 56. annorum in Noſodochio per ſeſquiannum aſcite laborans cum gravitate & tumore duro ad regionem uteri, hæc per hydragoga ſæpè alleviata, tandem Fatis ceſſit. Abdomine aperto effluxerunt circiter 40. menſuræ aquæ ſat limpidæ, viſcera erant flaccida, teſticulus dexter tantæ magnitudinis ut caput infantis æquaverit, ſectus ingentem copiam puris exhibuit, quod autem maximè mirabar, pulmones nec minimam partem parenchymatis ſed ſolummodo vaſa & membranas continebant, cum tamen, in Vivis dum eſſet, de nullo dolore aut tuſſi vel ejectione conqueſta fuerit; an ſanguis ſeroſus ſalſus acris, per pulmones circulatione tranſiens, ſubſtantiam carneam & veſiculoſam ita abraſerit alioque duxerit vel eduxerit? probabile judico.

OBSERVATIO XCIII.
Dn. D. ADAMI à LEBENWALDT.
De Bile corrupta.

RElígioſus Frater 65. annorum, temperamenti bilioſi, ex cauſis procatarcticis incepit laborare febri lenta putrida, ſentiens frequenter dolorem pungentem in Regione hepatis, qui aliquando evagabatur ad coſtas, pleuram, axillas, brachium, pedes, ſed citò iterum evanuit. Appetitus erat ad cibum languidus, alvus frequenter conſtipata, ſitis auctior, poſt cholagoga exhibita, ad aliquod tempus melius habuit; verùm non diu, ſed accedente vomitu una vel altera hora poſt ſumptum cibum, cum ejectione cibi aliqualiter cocti, mixti tamen cum ſanguine coagulato & materia fœtidâ viridi, ſemper pejus valuit. Propinata ſunt abſtergentia, laxantia, nutrientia, attemperantia, abſorbentia, fœtorem obtundentia, varia polytropha ex gelat: Capon. juſculis cereviſ. cum ovis recentibus, ſed omnibus nil proficientibus, exhauſto corpore & viribus, vivere deſiit. Aperto cadavere, hepar erat viridi colore tinctum, veſiculis vel puſtulis conſperſum, veſica fellea bile viridi & porracea fœtidiſſima repleta, membrana ejus tenuiſſima, ſummè diſtenta, lien totaliter induratus, pulmones nigris maculis diſtincti, flaccidi, pleura rubra & inflammata, pancreas habebat unam glandulam magnitudinis ovi columbini. Cor parum de nigro ſanguine exhibuit. O Bilis Tyranidem!

(Leobio Auguſtam Vind. d. 17. Martii 1693. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO XCIV.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

De Phœnomenis circa Urnas lachrymales Romanorum.

STudioſus quidam Durlacô haud ita pridem huc adveniens, vitrum oblongè rotundum (vid. Fig. VI. liquore limpido refertum offerebat, quod à conterraneis ſuis ſub cineribus ab incendio Patriæ ſuæ relictis utenſilia quærendo, è terra fuerat erutum. Ex primò autem intuitu apparebat vitrum hoc nihil aliud, quam Lachrymatorium eſſe Romanorum antiquorum, cujus generis plura deſcribit *Ant. Boſius in Roma ſubterranea fol. 201. & Joh. Baptiſta Caſalius lib. de Vet. Rom. Rit. fol. 256.* ut & Celeb. *Wormius in Muſeo l. 4. cap. 1. p. m. 347;* qui poſtremus terream ejusmodi urnam recenſet. Noſtra autem vitrea erat Hermeticè clauſa, ſed quod dolebam, eodem quo me conſulebat die à Studioſo nimis curioſo deſuper incautè perforata, adeò ut liquor intus contentus, quem à multis ſeptimanis ſecum circumtulerat, paucorum dierum ſpatio exhalaverit. Interim ut nequicquam adeò malum eſt, unde non commodum aliquod hauriri poſſit, ita caſualis hæc vitri perforatio anſam miniſtrabat in liquorem intus contentum accuratè inquirendi, qui ſaporem manifeſtè ſalſum & lachrymarum inſtar ſubacidulum referabat, ut non amplius dubitaverim vitrum hoc revera Lachrymatoriam ejusmodi urnam fuiſſe. In parte inferiore lateri & ſuperficiei internæ adhærebat macula quædam incarnato prædita colore, quæ ſine dubio à particulis oleoſis & Sal. vol. diutina qſ. digeſtione circulatu orta & vaſculo impacta fuit, cum ex obſerva-

ſervatione Chymicorum ſalia volatilia cum particulis oleoſis digeſta ruborem induant.

Tab. III. Fig. VI.

a. Apertura in ſummitate facta.

b. Macula in ſuperficie interna.

OBSERVATIO XCV.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

De Mucrone ſterni Bifido.

ANno ſuperiori M. DC. XCII. tempore æſtivo, Filia Carnificis propter crebra eaque periculoſa ſatis furta hic locorum decollata & Gratioſiſſimo Sereniſſimi Noſtri indultu, cultro Anatomico ſubjecta fuit, in qua præter calculos veſiculam biliariam infarcientes quas usque dum in Muſeo mihi ſervo, Mucronata ut vocatur, Cartilago bifida apparebat; quod licet ab illuſtri Bartholino quoque obſervatum fuerit, rarum tamen eſſe crebra defunctorum inquiſito oſtendit.

(*A. 1693. M. Februario Giſſa Norimberg. miſſa.*)

SCHOLIUM.

SImile Cartilaginis ſterni mucronatæ, præter conſuetudinem & ordinarias naturæ leges, bifurcatæ & ſemilunaris exemplum obſervare & mihi quoque licuit, ante hos viginti annos Altdorffii tunc temporis Studioſo, in Ruſtico decollato Hanns Ozmann dicto, cultro anatomico ibidem publicè ſubjecto: Notavi quoque in Paſtore quodam Illuſtriſſ. Dnn. Comitum ab Hohenloh Affine meo, ante IV. demum annos ex dyſenteria epidemica piè defuncto, eundem cartilaginis mucronem, rariſſimo exemplo, interiora verſus & quidem

ſine

Fig: VI. pag. 150.

Fig: VIII. p. 186.

Fig: VII. p. 185.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

ſine omni moleſtia incurvatum; veritatem rei numquid damni exinde tandem aliquando metuendum ſit, conſultus, hac manu mea non una vice ſum exploratus.

(*J. P. Wurffbain.*)

OBSERVATIO XCVI.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

De Glandulis inteſtini duodeni.

CIrca Glandulas inteſtini duodeni, à Clariſſ. *Brunnero* primùm detectas, varia obſervata ante annos plures Ephemeridibus noſtris inſerui. Primo ſanè intuitu, inprimis in inteſtino humano, glandulas reverà illas eſſe perſuaſum habui: Obſtitit verò Nobiliſſ. *Peyerus*, & ſcrupulum non exiguum movit, dum corpuſcula nervea illa eſſe contendit, cujusmodi reapſe in inteſtinis bovinis deprehendi, à Clar. *Brunnero*, (ceu mihi faſſus ipſe eſt) nuſquam viſa: Vidi etiam in canum, leporumque inteſtinis, cum in aqua tantisper illa macerarem, plurima filamenta vaſculoſa, eleganti ſerie promicantia, quibus nec humanum deſtituitur, inprimis ubi copioſior mucus jam abſceſſit, usque tamen in hoc *apiculis glanduloſis*, ſpeculantium oculis ſe ſiſtentibus: Equidem diffiteri non poſſum Clariſſ. *Peyeri* autopſiam & ἀγχίνοιαν apud me magni eſſe momenti, dubiumque aliquandiu me hæſiſſe, ſintne Clar. *Brunneri* corpuſcula reapſe glanduloſa; neque tamen amiciſſimi hujus Viri inventum irritum reddere conſultum erat: Inde cum ante ſeſquiannum cum Sereniſſimo Marchione Badenſi, Domino meo gratioſiſſimo, ad Sereniſſimum Dominum Generalem ac Principem Carolum Guſtavum, Heroëm inclytum, Dominum meum itidem clementisſimum, proficiſcerer,

commo-

commodum ſæpe laudatum Dn. D. *Brunnerum* ibidem offendi, ac poſtquam de variis ſermonem miſcuiſſemus, etiam ad glandulas duodeni delapſi ſumus, atque occaſionem nacti idoneam, duodenum equinum luſtravimus, in quo præfatus Vir celeberrimus ſeriem harum glandularum à pyloro copioſè protenſam, adusque ductus biliarii inſertionem, inde verò rariore numero comparentem, evidentiſſimè atque elegantiſſimè oſtendit, ut nullus mihi dubitandi locus ſuperfuerit, corpuſculis hiſce, non ad attactum modo & externam faciem, glanduloſa ſe eſſe commonſtrantibus, ſed ipſo actu ſerum ſtillantibus: Domum reduci mihi prima cura fuit, in eadem inquirendi, & cum in hominum duodeno, vel primo aſpectu ſeſe glandulæ hæ olim ac etiamnum prodiderint, in equa easdem ſcrutatus ſum, atq; copioſo planè numero per ſuperiorem duodeni faciem, ad inſertionem præfati ductus & ultra diſperſas eſſe, comperi, imò foraminula excretoria in inteſtini cavum, quod glandulæ ſecreverunt, extillantia, commodum ſpectatoribus oſtendi, ceu teſtes mihi ſunt Viri Clariſſ. Dn. Michaël Surgant & Dn. Erneſt. Ludov. Maller, Med. Doct. aliique: Neque verò heic ſubſtitit noſtra, ſi quæ eſt curioſitas. Præteritis menſibus, cum anatomicis ſpeculationibus variis eſſemus intenti, duodenum canum ſæpe luſtravimus, ac ubi ſupra nominata filamenta vaſculoſa, per interiora inteſtini conſpicua, Philiatris diſtinctè oſtendiſſemus, ad glandulas Brunnerianas perreximus, quas, ſi probè meminimus, Vir hic Clar. in iſthoc animali ſcrutatus non eſt: Separatis hinc congruè tunicis exterioribus, glandulas easdem, ibidem ut in equis, loci ſitas, parilemque texturam, cum ſtomachicis in hoc animali habentes, niſi quod magis inæquales ſunt, deprehendi, at non tam latè diſperſas; enim verò ductus biliarii inſertionem rarò attingunt, unde *coronam* inteſtini duodeni *glanduloſam* nobis tantiſper illa appellare

re liceat: De ſingulis verò in altera Obſervationum Centuria, σὺν Θεῷ fuſius agemus.

(A. 1693. d. 20. Mart. Eſslingâ Auguſtam Vind. miſſa.)

Cum nuper Lupæ interanea luſtrarem, ductu ſalivali Nuckiano animal iſtud pariter inſtructum eſſe deprehendi, cum inſigni glandula, ceu in Obſerv. prolixius demonſtrabo: In eadem quoque coronam glanduloſam à pyloro, in duodeno conſpicuam notavi.

(A. eod. d. 19. April. Baſilea Aug. Vind.)

OBSERVATIO XCVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII, De Cura Melancholici.

DUm Annus 1692. ad finem properabat primarius Nobilis 30. annorum prehendebatur Melancholia ſat gravi, ad 4. ferme menſes protracta. Ab initio evacuabam, venæſectionem imperabam, caput confortabam, ſudorem provocabam, concoctiones promovebam, cum aliquali remiſſione mali, id quod aſtantes commovebat, ut morbo curæ inducias concederent. Sed quam malè, atrocior morbi ſævities declarabat. Ergò de novo me conſulunt, & quæ ordino, diligenter adhibent, à me præmoniti de diuturnitate morbi. Quinta ſeptimana ab Excellentiſſimo Domino Parente ægrè perſuadebatur ad aſſumptionem medicamentorum, & quia crebrius abs me ordinata remedia porrigebat, imò renitentem interdum & ſeverius concitabat, eò tandem deveniebat veſaniæ, ut putaret ipſi à Parente venenum porrigi. Hoc rerum ſtatu memet convocant, omnique modo laborabam ut propinata biberet, id quod feliciter cedebat, diſponebam etiam ad ulteriorem medicamentorum uſum; poſt meum autem abitum difficulter obtemperabat, & omnem medicaminis

uſum detrectabat. Iterùm vocor, & poſtquam diu reſtiterat, drachmam unam tandem ſyrupi emetici ebibebat, cum optata operatione, deducebam etiam ſingulari modo ad admiſſionem ſectionis venarum poplitum, & veſicatorii ad nucham appoſitionem, barbæ raſionem; putabat autem me juſſiſſe caput abſcindere, ideo per horam renitebatur, & torvo vultu me intuens, dicebat auf eure Verantwortung wil ichs zulaſſen; regerebam: Ich ſtehe davor / & ita obſecundabat, omniaque tranquilla apparebant. Vix diſceſſeram en veſicatorium diſcerpit, faſcias projicit, & inſtar furioſi ſe gerit, nec ullam ullius medicamenti mentionem admittit. De novo accerſor, & ad medicamentorum uſurpationem omni modo perſuadere allaboro, verùm in vanum: iracundus enim mihi indicabat, ſe nolle in poſterum aliquid medicamentoſi aſſumere ſed ſoli Deo confidere, hic poſſet ipſum immediatè ſanare, nec ſibi amplius rem eſſe cum medico. Circa veſperam ſyrupum laxantem ſcypho Vini, quo delectabatur, infundebam, qui leniter operabatur in nocte, cum ſummo delirio & metu maniæ. Ab uſu vini ſemper obſervavi paroxyſmos graviores, ideo penitus exulare juſſi. Aurora ſurgente, poſt inquietiſſimam noctem, blandius agebat, in ſtoico perſeverans propoſito, abnegando remediorum uſum. Nec erat de nihilo, tam ſanctè enim ſententiæ ſtabat, ut lynceo oculo cibum & potum perluſtraret, imò ſolo pane & butyro cum cereviſia contentus vivebat, ut nobis omnem eriperet anſam ipſi aliquid porrigendi. Quid conſilii? Cereviſiam liberius bibebat, & hæc ita erat medicanda, ut nec odor nec ſapor ingratus exſurgeret, ideò præmeditatè hunc dabam pulverem in urceo quatuor librarum cereviſiæ, ad aliquot cultri cuſpides, uſque ad leniſſimam potus alterationem, clanculùm injiciendum. Ab uſu hujus alvus de die leniter fluxit, ſudavit, urinam crebrius emiſit, ſitis evanuit, ſomnus

amœ-

amœnus ſucceſſit, & ſic ſingulis diebus Natura lentè conſuetas operationes ſubiit, cum ſingulari omnium noſtrorum ſolatio & felici exodio.

Candidè communico hunc pulverem, prout exhibui, fortean & tibi, Deo benedicente, in eodem caſu proficuus exiſtet.

℞. Salis Tartari alb. ℥vj.
Juniper.
Abſinth.
Card. bened. a. ℥iß.
Cichor. ℥j.
Nitri Antimoniati. ℥v. M. D. ad vitrum.
S. Pulver ins Bier.

OBSERVATIO XCVIII.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Potu aquæ frigidæ lethali.

Potum aquæ frigidæ & profuiſſe & nocuiſſe, loquuntur obſervata Medicorum, ut & noſtræ Ephemerides.

Quod in colica profuerit, refert Dn. D. Lanzonus Dec. 2. Ann. 10. Obſ. 139. quod nocuerit, probo ſequenti Obſervatione.

Nobilis Sileſiaca, ſtatæ ætatis, crebrioribus obnoxia hyſtericis affectibus, uti vulgo audiunt, corripiebatur die 23. Dec. 1692. eodem malo, cum torminibus & doloribus ventris exquiſitiſſimis, contumacique obſtructione alvi & vomitu. Tertio die meum expoſcit conſilium, ubi à datis uterinis malum remittebat, obſtructione alvi continuante. Suadeo Clyſteres, ſed extremæ neceſſitati reſervantur, do ergò ad inſtantiam, tincturam laxantem, at nihil efficio, exhibeo pilulas, eadem fortuna alias ſubſtituo efficaciores, auro fulminante inſtructas, iterum

U 2 ſine

ſine effectu, jubeo ſuppoſitoria acria, & poſt hæc Clyſterem è lacte cum floribus Chamæmel. Croco, ſale culinari & Oleo olivarum. Hunc dum tenet in inteſtinis liquorem, poſt cardialgiam inſignem, evomit ultimas pilulas, auro fulminante præditas, jamque ſtercoribus remiſtas, & poſt ſemihoram reddit clyſteris liquorem, cum pauca pituita, & aliquali remiſſione mali. Altero die ſpontè per anum iterum aliquid pituitoſi reddit, cum remiſſione dolorum & intercurrente viſcidæ materiæ vomitu. Ante enematis admiſſionem copioſe hauſerat aquam frigidam, appetitui indulgens, nulliſque admonitionibus aurem præbuerat, licet periculum ſubeſſe demonſtraretur. Aquam enim ventriculus retinebat, ut putabat; reliqua potulenta omnia exturbabat. Conquerebatur autem de ſummo æſtu circa præcordia, & inſigni cardialgia, ea propter porrigebam Julepum variis confortantibus imprægnatum, nec iterationem clyſterum poſtponebam. Verùm calor pectoris urens continuabat, vires decreſcebant, vomitus ſtercoris interpolatè redibant, alvus vanè ad excretionem, ſollicitabatur, & mors tandem fœtidum hunc morbum finiebat. Fecum rejectionem per vomitum non ſemper & ſimpliciter eſſe lethale ſignum, evincit præter alios D. D. Löw. Obſerv. 126. Ann. 8. Dec. 2. In noſtro caſu licet alvus fuerit reſerata, continuavere tamen vomitus ſtercoris ob fibras inteſtinorum à frigiditate aquæ læſas, & partim convulſas. Calor æſtuans præcordiorum ortum debet, ni fallor, nervis ſexti paris, orificium ſuperius ventriculi cingentibus à frigiditate aquæ valdè debilitatis & violatis, quis enim non novit frigida nervis inimica? Nobili marito, dum indicabat ægrotam ſummo deſiderio hauſiſſe aquam frigidam, & cum utilitate inſigni aſſumpſiſſe, regerebam, non præſentia laudanda, ſed futura expectanda eſſe, me enim in tenera hacce perſona felicem haud prædicere poſſe eventum, id quod exitus probavit.

OBSER-

OBSERVATIO XCIX.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Fortuito proficuo.

TRiginta annorum fæmina graviter laborabat arthritide, deſinente tandem in gonagram. Ad pellendum huncce hoſpitem, venæſectionem in talo accerſebat, cumque veſperi, oblita quod ſanguinem emiſerit inciſa vena, feneſtram ligneam attrahere niteretur pedum digitis ſe fulciens, en vena ſecta de novo rumpitur, ſanguinemque copioſiſſimè effundit, ipſa non animadvertente. Tandem debilitatam ſe ſentiens, venæſectionis meminit, inque terra copiam ſanguinis conſpicit, è vena tamen nil amplius proſilire videt. Per hoc profluvium ſanguinis id boni habuit, quod per plures Annos, & hucusque, ab omnibus artuum doloribus immunis vixit.

OBSERVATIO C.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Fonticulis fruſtraneis & ſalutaribus.

ORdinabam virgini nobili, in diſtrictu Grunbergenſi, fonticulum ad brachium; apertum tenebat per annum & ultrà, nec ullam ſentiebat affectus, ob quem adhibebamus, remiſſionem, ideo demùm claudebamus absq; periculo. Fæmina alia, in loco conſueto ſupra genu ob mala uterina geſtabat fonticulũ me ordinante, nec hic ſcopum attigi quem propoſueram. Paſtor ſcorbuticus & ſuccoſus in vicina Marchia portabat geminam fontanellam in brachio & pede per plures Annos, & quia absque juvamine ſervabat, ideò ſanabamus,

Pannifici Grunbergenſi ob ulcus pedis inſtruebam fonticulum absque euphoria. Idque quotidianum fermè eſt in foro Medico, ut quod huic prodeſt, ſecundo aut tertio nil emolumenti conferat. Hoc ipſum commovit plures ut penitus è campo Medico relegare auſi fuerint, generoſum hocce Chirurgicum remedium. Non autem tam rigoroſa hic opus eſt ſententia: Pluribus ſi non profecere fonticuli, plures etiam enumerare poſſemus, qui ſingulari cum levamine aluere. Quem corripuerat Apoplexia Nobilis, adhibito fonticulo, optimè habuit, & per plures Annos ſupervixit: ſponte autem exſiccato fonticulo, Apoplexia obiit. Alius aſthmate ſeroſo correptus; ſingulari cum emolumento per plures annos ſanctè in brachio & pede ſervabat. Infinitos alios non tango. Quemadmodum cum plurimis ſe res habet medicinalibus, ut huic laudabilia exiſtant, & ſalutaria, alteri haudquaquam: ita & hic eſſe deprehendes. Occurrit ſingularis vaſorum corporis conſtitutio, quæ in hoc & illo ſubjecto ſe exerit, in aliis non: applicatio quoque in cauſa eſſe poterit, ab imperita manu adminiſtrata, ut quæſitum effectum non attingamus cauterio noſtro: viſciditas humorum incuſanda itidem, & aliæ plures cauſæ, ob prolixitatem hic non tangendæ. Lege ſi placet Dec. I. Ephemerid. Carioſ. Anni 3. Obſervat. 156. ubi plures, quibus utiles fuere fonticuli, conſignatos invenies.

(Noribergam Gœrlicio Luſatorum die 6. Aprilis Anno 1693. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CI.
Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI. De Diabete notha.

Ruſticus quidam annorum quinquaginta, cachecticus, dormiens de nocte graviſſimo laſſatur ſomnio. Expergefactus, tuſſi vexatur cum reſpirationis non exigua difficultate. Surgens de lecto tumentes circa talos videt pedes ut & præcordia, cumprimis verò regionem ſcrobiculi cordis. Conſilium ex me petenti, non ſolum pro circumſtantiarum ratione medicamentis proſpexi, ſed & de faciendis ac vitandis quoad ſex res nonnaturales patientem monui, ſuperaddito ſimul prognoſtico inſtantis anaſarcæ, quam ex facie tumida laxiorique corporis habitu facilè conjecturare licebat. Conſumpta in hunc finem pharmaca cum illum onere, quo hactenus preſſus, maximam partem levarent, cetera me licet diſuadente Naturæ committere decrevit. Nec, habita victus ratione, ſpe ſua penitus excidit, ſiquidem per aliquot menſes cotitidianis iterum laboribus præeſſe potuit. Revertens dein poſt tres menſes facie pallida conquerebatur de ſumma virium proſtratione, ſiti intenſiſſima, & quod adhuc ægrius ferebat, cereviſia illam reſtinguere non licebat: ſimulac enim hanc deguſtabat intenſiſſimi exinde concitabantur capitis dolores rodentes æquè ac punctorii. Mitiorem autem ſemper experiebatur aquæ potum, ſed propter hydropis metum pariter ſuſpectum. Studiò igitur per totos ſæpè dies ab omni potu abſtinuit, & proſtrato ſimul appetitu cibum f ſtidire cœpit. Sed nihil obſtante hac abſtinentia, per ſingulas tamen ſemihoras de nocte ſurgere & magna copia urinam, aquoſam penitus & nonnihil viridem, reddere cogebatur, inſequente ſimul inſigni virium debili-

tate

tate & corporis atrophia. Seposita autem communiſſima illa indicatione, qua in cura Diabetis nothæ ad temperandam nimiam ſuccorum ſalſo-acidorum acrimoniam manu quaſi ducimur; ad bilem ſolummodo viſcerumque læſum tonum reſpexi, atque ideò pulv. dedi ex amaricantibus & catechu præpar. unà cum Eſſ. abſinthii compoſita, itemque poſtea Elixir. propr. ſine acido, quibus per tres ſeptimanas ad præſcriptum uſurpatis ita convaluit, ut non tantùm cereviſiam dehinc impunè iterum bibere potuerit, ſed & à moleſtiſſima illa p. n. urinæ excretione penitus fuerit liberatus. Per quinque ſubſequentes annos vitam ſatis commode degit, laboresque ſuos obire potuit, tandem tamen hydropicus factus præterito anno periit.

OBSERVATIO CII.
Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.
De Purpura ſcorbutica habituali.

JAm dudum nobis ſcorbuticam Purpuram Doctiſſimus ſtitit Wedelius Anno ſcil. 9. Decur. 1. Miſcellan. Curioſor. eamque medicamentorum oppoſitorum uſu mitiorem quidem redditam fuiſſe, abigi verò perfectè illam haud potuiſſe. Idem ferè teſtatur Excell. Pechlinus in Obſervat. ſuis raris atque doctiſſimis, ubi de Cachexia ſcorbutica agit, dicendo: Sæpiùs naturæ vi ſeu remediorum opportuno uſu victam ſcorbuticam diatheſin ſufflaminari potiùs, quam tolli penitus. Indies & hoc mecum experientur Practici, quibus tales ſcorbuticâ labe probè collutulati ægrotantes obvenerint. Fœminam novi tunc ſexaginaria majorem, quæ à pubertatis annis vegetiori corporis conſtitutione uſa laboribus ac itineribus, pedibus factis, corpus non parum exercuit, atque hinc ingens robur corpori concitavit. Mutato hinc vitæ gene-

genere accreſcentibusq; annis ſedentariam vitam agens, menſes cum ſubſiſterent, phlogoſibus tentari cœpit perquam moleſtis, unà cum vertigine periodica, ſymptomatibus hiſce nunc ingraveſcentibus, nunc remittentibus. Novem abhinc annis præcordiorum gravitate laſſatur, calore ingenti cum pruritu dorſi, unguibus, aut potiùs ad exemplum Auguſti Cæſaris ſtrigili ſopiendo, vexatur. Datis in hunc uſum bezoardicis, temperatioribus ſaltim, ingens copia, & innumerabilis veſicularum miliarium numerus per totum corpus prorumpit, ſubſequente ſimul optata pruritus illius infracta vehementia. Nos interim in debitorum medicamentorum uſu ad puſtularum harum caſum uſque perreximus, rati hac ratione moleſtiſſimum affectum in herba poſſe ſupprimi, & unica falce demeti. Sed vana hæc erat ſpes noſtra, vanumque augurium. Vix enim menſis præterlapſus erat cum eadem ſymptomata fœminam adorirentur rurſus, per eadem medicamenta denuò ſublata, latice ſcil. acido ſalſo ad corporis peripheriam depulſo & iñumeras in veſiculas fatiſcente. Dabantur hic iterum ad aliquot menſes induciæ, ſed penitus infidæ, quamprimum enim ſerum ſpiculis ſalinis armatum erat, humorum coagulique ſanguinei contextum diruere, furere & ſpumoſas has ſordes ad cutim denuò evomere cœpit. Tanta ſæpiùs fuit pruritus vehementia, ut propriis unguibus cuticulam dilaniando prorumpenti humori ſalino viam parare neceſſum habuerit ægra. Hoſtem hunc iterum aggreſſurus, bezoardicis, abſorbentibus, antiſcorbuticis temperatioribus, oppugnavi, cumque uberior ſanguinis copia vaſa mirum diſtenderet, menſesque jam tum per aliquot annos ſubſtitiſſent, venæſectionem viribus adæquatam impero. Prolectus ſanguis copioſo ſero junctus ingens levamen dedit patienti, adeo ut aliquot annos ab hac moleſtia vixerit immunis. Rediit tamen tribus aut quatuor ab-

hinc annis eadem purpura ſævioribus ſtipata ſymptomatibus; ſcotomia ſcil. vertigine, appetitu proſtrato, ſudore immenſo, phlogoſibus, frigoris ſenſu, quamprimum tantillum nudi aeris etiam media æſtate corpus contingeret. Varia hic iterum ſingulis annis, præſertim proximè prætérlapſo oppoſita bezoardica, abſorbentia, ſerum edulcorantia, laxativa & pro circumſtantiarum ratione hydragoga mitiora; ſed omnium maximè præſentaneum auxilium tuliſſe videntur ſcarificationes aliquoties repetitæ & venæſectioni ſubſtitutæ, cum ob grandiorem ætatem ad hanc iterum devenire non licuerit. Obeſo corpore gaudet fæmina hæc, & in hoc pluſculum eſt humoris ſeroſi, hinc ſæpius immodico ſpontaneoque diffluit ſudore, usque adeò, ut interulas & quicquid in operimentum corporis venit aliquoties de die mutare cogatur. *Id ergo non ſatis mirari potui*, (verba ſunt Pechlini) *quod in plurimis Puſtulæ illæ ſcorbuticæ, quamvis quotidianis ſudoribus exercitatæ in tam fœcunda caloris tranſpiratione non evaneſcant, ſed identidem ad novos calores diætæque ſalſuginem redeant prurigine atque æſtu infeſtæ, non aliter ac, ſi alia ex alia ſupeteret ſcorbuti materies, aut conica ſalis ſcorbutici acumina ſubtilitate ſua cutim quidem extollere, ſed ob baſin latiorem pervadere omnino non poſſent ſanguini redonanda.* Nunc per ſex menſes à manifeſta illa puſtularum eruptione libera vivit, mox tamen pruritu exercetur, nunc vertigine rotatur caput, nunc ſudore eoque copioſiſſimo perfunditur toto corpore. Tantum igitur abeſt, ut rebellem hanc Purpuram radicitùs evellere potuerim, quin potiùs ſemper recruduerit malum, omnem licet huc ſpectantem medicamentorum exercitum in ſuppetias arceſſerim, palliativè tamen ſaltim curatam ſuo tempore recurrens. Nunc ſub exercitio prædictorum ſymptomatum cauſaria valitudine utitur plusquam ſeptuagenaria; ſicque plura & varia ſunt ſcorbuti inquinamenta, plurima conſectaria mala.

OBSERVATIO CIII.

Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

De Abſceſſu ex intempeſtivè ſuppreſſa poſt abortum, uteri hæmorrhagia, ſuborto, & per umbilicum ſpontè rupto, magna vi puris excreta.

RUpti umbilici & per hunc, aut aquæ aut puris eliminati plurima exempla proſtant, Medicorum ſolertia conſignata, ceu hoc, ut alios taceam, apud Tulpium Obſerv. l. 2. cap. 6. Notis Illuſtr. Schrœckii ad Obſerv. Helwigian. p. m. 269. Miſcell. Curioſ. Dec. I. Ann. 3. p. 195. p. 329. p. 435. Item Anno 7. p. 185. & Decur. 2. Ann. 1. p. 283. videre licet.

Occaſione igitur obſervat. allegat. p. 435. breviter recenſebo, quid mihi circa hoc negotium obtigerit. Ruſtica quædam mulier ſatis cæteroquin vegeta abortum patitur, quem ingens uteri excipiebat hæmorrhagia, cum inſigni virium proſtratione. Adſtans vetula, huic opem latura, in momento torrenti obicem ponit, & ſanguinem ſiſtit, adeo ut ne guttula quidem ulterius in conſpectum venerit, referente hoc ipſa abortiente: Quibus autem hoc ipſum effectum dederit mediis, patientem latet, nec unquam reſciſcere ego potui. Cohibito ſic omni ſanguinis fluxu & conſequenter purgamentis ſubſequentibus ſimul hac ratione ſuppreſſis, fæmina de pondere abdominis, obortisque doloribus circa uterum conqueri cœpit, qui dolor indies auctus maritum impulit quarto die ex me conſilium petere. Audita ruſtici relatione, ſanguinem cohibitum ſtagnantemque reſolvere, ſicque lochiis excernendis viam ſternere annitebar. Sylvii igitur miſturam ex ſubcontrariis conſtantem, alias in hoc paſſu ſat

celebrem unà cum aliis huc facientibus, propino, ſed in caſſum ſingula; non ſolum enim dolores augebantur, ſed & abdomen ſenſim ſenſimque in duritiem, tactui renitentem attollebatur. Fortiora exhibebantur pellentia, ſed ſine omni effectu. Sola Clyſmata, in hunc finem aliquoties injecta calore & vi aromatica ſuavi, dolores ad tempus demulcebant, dehinc majori cruciatu redeuntes. Internis nil proficientibus, ſpecies emollientes, carminantes pro ſacculis lacti incoquendos offero, quibus per aliquot dies uſurpatis ſub ingenti dolorum ſævitia & abdominis rumpendi metu natura ipſa viam, tortori ejiciendo aptiſſimam, molitur. Maritus ſcil. uxorem in alterum latus verſans, inter ejulatus uxoris, ſonum percipit & ſimul illam largo puris rivo perfundi conſpicit. Territus hoc ipſo ad me properat ruſticus, utque abdominis crepaturam adſpicere velim anxie rogitat. Annuo ego, partemque læſam luſtro & ecce in ipſo quaſi centro perforatum adinvenio umbilicum, ægra nonnihil melius habente. Foramen umbilico factum craſſiorem calamum ſcriptorium adæquabat, & quoties turunda removebatur, toties pus bene coctum per radium proſiliebat. Puris hujus ad ſex libras medicas per hanc viam ſucceſſivè fuiſſe rejectas, oculis vidi. Cum igitur paulatim hac excretione non parum alleviaretur miſera, interne putredini reſiſtentia obtuli; cætera autem Chirurgo commiſi. Sicque per Dei gratiam ſenſim ceſſantibus doloribus, reſpiratione liberiori facta convaluit, adhuc ſuperſtes. Qua ratione autem, quaque via materiæ hujus purulentæ metaſtaſis ad umbilicum pervenerit, me latere, ingenuè confiteor, hujusque dilucidationem à doctioribus & forſan ab Illuſtri Dn. Præſide Schrœckio noſtro expecto.

SCHO-

SCHOLIUM.

QUam gravia lochiorum ſuppreſſio excitare ſoleat ſymptomata, quin & mortem ipſam inferat, tum variæ quæ paſſim extant obſervationes, tum multiplex Practicos edocet experientia; qua etiam per alias quandoque vias eadem conſtat evacuari; ceu per alvum *Hippocrates lib. 1. de morb. mulier.* & per nares *Phil. Salmuth cent. 1. obſ. med. 89.* notarunt. Sicuti verò frigidioris aëris ab admiſſione, vel alia corporis refrigeratione id accidere utplurimum ſolet, ita ſanguinem inde in motu ſuo impediri, ad ſtagnationem pronum evadere, lymphamque ei conjunctam craſſiorem reddi eſt credibile: unde ſi eadem ex arteriolarum oſcillis exſtillans, in venas non adeo promte alicubi, in loco inprimis vel aëri frigido admodum expoſito, vel fibris laxioribus prædito recipiatur, ibidem ſubſiſtens & novo ſubinde affluxu cumulata, tum partes circumjacentes premendo, tum particulis ſuis ſalſis, à mora iſta ſenſim ſeſe extricantibus, vellicando, dolorem, tumorem & abſceſſum excitare valet. Et hac ratione in præſenti Caſu ſanguis, concitatiore in motu conſtitutus, cum à repentino obice poſito viam, qua egrederetur & deferveſceret, amplius neque in utero neque alibi inveniret, in muſculis abdominis, quorum fibræ ob uteri antea gravidi molem magis extenſæ, & poſtea à partu laxiores atque ita debiliores redditæ, irruenti ſanguini in venas propellendo non uſquequaque ſuffeciſſe videntur, nonnihil ſubſiſtere ſerumque ſuum deponere potuit. Quod verò abſceſſum hunc in muſculis abdominis abortum ſuſpicer, exemplum inprimis, quod apud Dn. D. *Antonium de Heyde centur. obſ. med. num. 13.* invenio, commovet, qui in virgine ex tumore abdominis ſuppurato, perque umbilicum evacuato defuncta, ulcus etiam cavernoſum inter eosdem & peritonæum,

næum, ab umbilico ad os pubis usque ſe extendens invenerat. Non minus etiam Cl. *Joh. Muys in Podalir. rediv. pag. 41.* in praxi ſe obſervaſſe refert, magnæ molis abſceſſus aliquando ibidem reperiri. Et talem quoque exſtitiſſe credibile mihi videtur, quem *Joh. Chriſtoph. Rœslerus* (vid. *Ephem. noſtr. Dec. I. Ann. III. obſ. 335.*) delineavit. Uti verò purulenta materia acribus ſuis ſpiculis partes vicinas corrodendo, ampliores ſibi cuniculos parare ſolet; ita umbilicalem funiculum attingens, eundem terebrare, ſicque exitum ſibi inter vaſorum umbilicalium interſtitia, vel etiam membraneas lamellas, quibus, docente id Nob. Dn. D. *Joh. Nicol. Pechlino lib. 2. obſerv. med. 2.* cavitas arteriarum umbilicalium oppletur, facere in noſtro Caſu potuit. Non enim in ipſo umbilico abſceſſum hunc fuiſſe generatum, tum dolores in uterina regione obſervati, tum magna puris quantitas evincunt. Sed meliorem hac conjecturam ut doctiores, vel ipſe etiam Exc. Dn. Autor proferat, in votis habeo.

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO CIV.

Dn. D. CHRISTIANI SCHUCHMANNI.

De Pulmonum in aquam conjectorum ſubſidentia, an infallibile fœtus in utero demortui ſignum præbeat.

HAud ſolis pilulis ſimilive apparatui Medicos adſtringi, eorumque munus non circa grabatos ægrotorum ſolum terminari, ſed Forum etiam Civile pariter ac Eccleſiaſticum, eosdem aliquando moderari, in Publicum & Curiam prodire & Civitati ſeu Reipublicæ immediatè magis conſiliis atque decretis ſuis litare, omnium noviſſimè pro vindicanda medico-

rum

rum authoritate in nuper editis *ſpeciminibus Medicinæ Forenſis*, ſolidis rationibus atque exemplorum ſerie probatum ivit Celeberrimus Lipſienſium olim Anatomicus *Bohnius*, nunc Therapeutices Profeſſor. Infiniti ſcil. generis caſus dantur, in quibus Prætor, audita niſi prius Medici ſententia, jus dicere nequit: Neminem ſiquidem juxta Fortun. Fidelem in Præfatione Operis ſui, latet. *Quam ſæpè qui Jurisprudentiam profitentur ipſique gravisſimi Magiſtratus nos conſulant, noſtramque ſententiam expoſcant, ut illa adjuta ſapienter de rebus atque integre judicare posſint.* Sæpiſſimè autem accidit, ut quæſtiones has ad dirimendum propoſitas tanta circumſtet difficultas, ut his neutiquam ex aſſe ſatisfacere queamus. Quin potius captum hominis cæteroquin ſagaciſſimi, tranſcendat, hocque ex ipſius caſus natura ac circumſtantiis. Jam dudum hoc, plus ſcil. interdum à nobis poſtulari quam quidem per naturam rerum præſtare conceditur, prævidit Fortunat. Fidelis in fine operis ſui, ubi inquit: *Sed illud etiam ignorandum non eſt, in nonnullas rerum occaſiones Medicum nonnunquam incidere: ut cum nihil certi de re propoſita conſtet: dubia omnia, incertaque referre nos etiam oporteat. Non ſemper enim promptæ ſunt rerum atque affectuum notæ: ut propterea in dubia atque ancipiti Medicorum relatione ſatis juſta eſſe posſit excuſatio.* Ut alios caſus ſpecimine tertio §. 6. & ſeqq. allegatos & ſub hunc cenſum venientes, taceam, unicam illud famoſum pariter, ac abſtruſum problema medico-legale ſiſtam, ubi â Magiſtratu Medicis dijudicandum offertur; an ſcil. fœtus â meretrice Matre clanculum editus, abjectus, aut etiam è terra erutus vivus prodierit, an verò utero adhuc incluſus defecerit, mortuusque ſit natus. Pro hac quæſtione decidenda hactenus defuiſſe ſufficientia ſigna, nemo cordatorum Medicorum inficias ibit credo. Silent ſiquidem de his docimaſiis omnes ſcriptorum libri, qui de Renuntiationibus ſcripſerunt, aut obſerva-

tiones

tiones orbi erudito communicarunt. Aliquot autem abhinc luſtris factum, ut non ſolum color pulmonum, juxta mentem Galeni, ſed &, quod pro palmario hactenus fuit habitum, pulmonum in ſufficientem aquæ quantitatem conjectorum ſubſidentia pro indubitato ac infallibili tecmirio fœtus in utero defuncti fuerit recepta. Cui ſententiæ bene multi præclariſſimorum Medicorum ſubſcripſere, ceu hoc ex Miſcellan. Curioſor. Dec. I. An. 6. & 7. Obſervat. 102. ex Ammanni Praxi Vulnerum lethalium Decad. 6. Hiſt. 1. ex Blanckardi Collectan. Medico-Phyſic. Cent. 5. Obſerv. 92. Cornel. Stalpart van der Wiel, p. 2. Obſerv. rarior. 32. Schol. abunde videre licet. Nec tamen defuere qui ſecus ſentientes, ex allegata ſubſidentia apodicticam veritatem fœtus in utero extincti, erui non poſſe, ſtrenuè contendunt. Hos intereſt Nobiliſſ. Wedelius, Collegium Medicum Wittebergenſe & omnium noviſſimè Excell. Bohnius in ſupra citato ſpecimine tertio Medic. Forenſ. cujus rationes fortean non leves, ibidem videre poterit curioſus lector. Ex quibus facile eluceſcit hoc ſignum tot contradictionibus adhuc expoſitum, dubiæ non ſolum fidei eſſe uſque nunc, ſed & huic ſoli an in cauſa ſanguinis humani tuto ſit fidendum meritò ambigi poſſe. Interim cum meum non ſit tantas componere lites, finita ſic ſibimet contradicentium recenſione, Facti ſpeciem ſuperaddam, quæ poſteriori negantium ſcil. parti vel maxime accedere videtur. Anno nimirum hujus ſeculi nonageſimo primo die tertio Martii Maria Lutwigin alias Treſcher Maria vocata, ex furtiva venere puellam peperit, quam linteis involvens ciſtæ includit, quod cum Magiſtratui illius loci innoteſceret Medicinæ Licentiatum Practicum Ronneburgenſem percelebrem, ad luſtrandum ſecandumve corpuſculum Grolsdorfium evocat. Hic remotis linteis apertove cranio ac thorace, cum nihil ſoliti, quod violentas manus teſtaretur, adinveniret, *quæſito, an*

viva,

viva, an mortua prodierit, ſatisfacturus, pulmones ſufficienti aquæ quantitati immittit, quos citò ſubſidere videt. Innixus huic experimento (quod ſæpius etiam in brutis antea tentatum viderat) & quod vaſa ſanguifera, reſecto quidem umbilico, ſed filo non conſtricto, cruore turgida cerneret, in Renuntiatione ſua puellam ante partum ſicque adhuc in utero detentam periiſſe judicat. Meretrix interim infanticidii ſuſpecta, Ronneburgi captiva detinetur. Inſtituta hinc in Præfectura Ducali, quæ ibidem eſt, inquiſitione generali, ſingula negat, nequicquam de perpetrato infanticidio ſponte manifeſtat; nec carnificis præſentia inſtrumentorumque apparatus illam terret, imò arctiorem pollicum compreſſionem ſine confeſſione pertulit. Fidiculis cum ſubjiceretur, ſequentia profert: Se filiam non necaſſe, occidendi tamen animum habuiſſe, vixiſſe adhuc puellam brevi ante partum, propendiſſe funiculum umbilicalem, quem, fœtus inteſtina eſſe reputans, ſinui reddidiſſet, an autem hac ratione fœtum ſuffocaſſet, ſibi non conſtare, ut ut putet. Cum inſtarent ulterius fidiculis illam exercere, ut deſiſterent petiit 6. die Aprilis, cunctaque narraturam promittit: igitur ad 3. Articulum: An ſcil. infans ante & poſt partum vixerit; affirmative reſpondit. Ad Artic. 4. Annon interfecerit infantem; affirmativè reſpondit. Ad Artic. 5. Annon ligaturam funiculi umbilicalis ſtudio neglexerit: reſpondit: non veniſſe in mentem. Ad Artic. 6. Annon illa exiſteret cauſa mortis: affirmative reſpondit: dicendo vixiſſe utique poſt partum infantem, artusque moviſſe, Es habe gekrappelt / ſie habe es gefühlt / conſtrinxiſſe verò illam fœtui fauces & fontanellam compreſſiſſe, Sie habe das Kind an die Kehle gedruckt / und das Blätgen mit den Fingern eingedruckt. Hæc ipſa hora XI. noctis ſcil. 6. Aprilis repetiit hanc confeſſionem. Cum die 8. Aprilis denuò interrogaretur abſque tamen tortura, ad Artic. 3. 4. & 5.

ut ſupra affirmativè reſpondit. Ad Artic. 6. autem ſic depoſuit; quod utique mortis exiſteret cauſa, cum fauces conſtrinxiſſet & fontanellam compreſſiſſet arctius; ſed non vixiſſe puellam poſt partum, nec motum hujus animadvertiſſe: exprobrante autem Judice hanc varietatem & ut vera deponeret monente: terna vice affirmative reſpondit; dicendo: utique ſe motum fœtus percepiſſe, Es habe das Kind mit den Händen gekrappelt/ reliquaque omnia Artic. 6. contenta conſtanter affirmavit, ſingulaque denuò prælecta ſine ulteriori negatione, quod vera ſint ſancte affirmavit, quam etiam confeſſionem ſubſequente morte confirmavit. Hic igitur eſt Tragœdiæ hujus exitus; de fide autem hujus relationis ne dubitet rogo Benivolus Lector, ſiquidem hæc omnia literis debeo ſupra allegati Medicinæ Licentiati, qui Acta Judicialia Publica excerpſit mihique communicavit. &c.

(A. 1693. d. 10. April. Annæbergâ Noribergam miſſæ.)

SCHOLIUM.

LEgi de hac materia meretur Diſputatio, quam Exc. Dn. D. *Joh. Zellerus*, Prof. Publ. Tubingæ A. 1691. in lucem edidit; qua infanticidas non abſolvere, nec à tortura liberare, nec reſpirationem fœtus in utero tollere deducit pulmonum infantis in aqua ſubſidentiam. Ubi inprimis, præter varias ingenioſas rationes, duobus id experimentis confirmatur: uno nempe in vitulo poſt partum per dimidiæ horæ ſpatium vitali, qui crebris anhelitibus, fortiorique abdominis motu reſpirare ſe teſtatus eſt, pulmonibus tamen ejusdem aquæ injectis, lapidis inſtar fundum petentibus: altero, de fœtu ibidem vivo in lucem edito, cujus tamen pulmones in aqua ſubmerſi fuerunt. Mihi ſi conceſſum ſit, circa hæc conjecturam meam proferre, neque reſpirationem leviculam fœtus in utero penitus negare volo, neque tamen

etiam

etiam fidem & experimenta aliorum, quibus pulmones fœtus in utero demortui ſemper fundum petiiſſe, extra uterum verò demum defuncti ſupernataſſe referunt, in dubium vocare valeo. Magna etiam temeritas foret allatis ſupra duobus experimentis fidem denegare. Aſt cum in vitulo præternaturalis pulmonum conſtitutio adfuerit, reliquorum experimentorum in ſanis pulmonibus inſtitutorum robur inde non infringi arbitror: Lobulorum unus craſſus fuiſſe perhibetur, & ob mucum veſiculas obſtruentem ad inflationem ineptus; unde graviorem eum exſtitiſſe ſequitur, ita ut aër in reliqua ſana pulmonis parte contentus non ſufficiebat pulmonem in alto ſuſpenſum tenere, ſed alteri illi pondere ſuo ad fundum detrudenti cedere cogebatur. In fœtu autem cum hepar corruptum ac tumefactum, nec non abdominis cavum aqua nonnulla repletum fuerit, ſcrupulus injicitur, annon in pulmonibus quoque vitium aliquod adfuerit. Interea tamen hæc cautionem maximè neceſſariam ſuppeditare valent, ut in ſimilibus caſibus, inprimis ubi de ſanguine & vita humana agitur, providè circa iſtiusmodi experimenta procedatur, nec niſi accuratiſſimè omnibus circumſtantiis excuſſis, aliquid decernatur.

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO CV.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Semine Braſſicæ.

Monitus ab *Exc. Amphione* circumferri à Curioſioribus ſemen quoddam è foliis Braſſicæ Capitatæ in mediâ hyeme absque ullo flore prævio pronatum & collectum, ejus quidem videndi copiam

mihi fieri ſæpius optavi, eoque magis, quòd ſubinde ingeminanti μέμνησο ἀπιστεῖν, res illa tanquam omnimodè certa, ruſticis etiam nota, qui illud ſemen communi præferant, & Autoritate *Coleri* roborata, regereretur. Expectandum ergò erat patienter, usque dum Braſſica noſtra in cella recondita, quod hactenus negarat ſemen cum tempore conciperet, id quod factum tandem ſub finem hyemis. Notavi itaque

1. Hanc Braſſicam Capitatam extus totam fuiſſe obſitam muco & ſitu, hinc inde inſecta reptare, pro quorum excrementis ferè ſemina iſta habuiſſem;

2. Erant quippe paſſim per ſuperficiem foliorum putrilagine madentium ſparſa, potius ipſi foliorum ſubſtantiæ intexta & continua plurima nigra granula; interiora autem folia, eſui adhuc apta, virentia nec corrupta ne unicum quidem tale exhibebant, niſi quod paucæ maculæ lividæ in proximioribus illi putrilagini ſubjectis occurrerent.

3. Color granorum erat utplurimùm nigricans, præcipuè externè, nonnulla interiora pallidè lutea, ſubviridia.

4. Magnitudine & figura valdè variabant; extus non nihil convexa & gibba, interiora verſus ferè umbilicata & cava parùm: quædam oblonga, intorta, plura ſubrotunda, item in monſtroſas maſſulas concreta, quaſi ſtercus murium referebant; majora lenticulam æquabant.

5. Subſtantia interior eſt Maſſa uniformis, duriuſcula, compacta, æqualis, caſei inſtar ſectilis; nullo vaſculo aut membrana tecta; colore pallido, ſubviridi.

Quid plura? Quod cum Semine Braſſicæ convenientiam exhiberet, ſive figuram externam reſpicias, ſive organicam plantulam intus requiras, nil quicquam ullibi occurrit, hinc alios adeò felices fuiſſe, ut diverſa ab his granulis & vera ſemina deprehenderit, haud ita facilè ut

credam

credam inducor. Expectent ergò ruſtici Braſſicam ex putridis iſtis & fungoſis Tuberculis, ſed vix niſi in oppoſitione Veneris & Solis ſeminatis, germinantem.

OBSERVATIO CVI.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Baccarum Viſci Germinatione.

M*Irum, maluiſſe Botanicos & Philoſophos argumentis ultrò citroque habitis tot annos ne dicam ſecula contendere; quàm naturam conſulendi & rem ipſam experiundi laborem, non ſanè valdè ærumnoſum, ſumere.* Ita Clariſſ. Botanicus *Rajus* in App. *Hiſtor. Plantar.* poſtquam viſci ſemen populo albæ perterebrato cortice inſertum germinaſſe & plantulam edidiſſe, nobilique hoc experimento longis & diuturnis ſuper hac re controverſiis & diſputationibus finem impoſitum eſſe, certior fuit factus. Idem Αυτοψιæ neglectus Baccæ vel ſemini Viſci, ut omni alio fœcundo, debitam ſeminalem plantulam & ſpontaneam germinationem in tenebris reliquit, quæ tamen in lucem protrahi potuiſſent haud difficulter; patet enim cuivis naturæ Regnum. Paucis, iſta plantula ſic ſe habet: In baccis confertim ramulis adhærentibus intra glutinoſum liquorem tenacem, viſcidum, odore fragrante neſcio quid vinoſum aut poma referentem, ſingulis continetur granum unum, latum, compreſſum, quaſi lenticulare, ſive ob apicem infra, qualicunque cordis effigie præditum, quod ablata tenui argenteaque membrana totum viret, & diſſectum exhibet plantulam itidem viridem, ferè bicornem, ſive è binis corniculis in baſi coëuntibus compoſitam, è pulpa concolore integrè eximendam; Hanc eſſe veram ſeminalem plantulam, patet.

1. ex eo, quòd in baccis ſuperata hyeme diutius hærentibus, menſe Majo, dum adhuc in arbore hæret viſcus, è pulpa ſua ſponte erumpere, & ſua cornua ſive tubas apicē verſus exſerere, adeoque admodum ſoboliferarum plantarum, de materna adhuc planta pendens, germinare deprehendatur. 2. Quòd eodem tempore ſuper externum, muſcoſum, rugoſum mali exempli gratia & trunci & ramorum corticem, viſco ſubjectum, in copia occurrere ſoleant ſtrata velut & annexa iſta grana germinantia, corniculis jam longè extenſis, arcuatis, cum ſua adhuc pulpa; Firmantur enim ad ſuperficiem corticis & fortiter adhærent mediante illo glutine, jam exſiccato, quo pars ibi obducitur, & caſſæ atque inanes baccarum veſiculæ, nonnunquam eodem cæmento ſimul detentæ uſum ita ſingularum partium ob oculos ponunt. Plura quemvis inſpectio docebit; de quibus & nos forte, Deo volente, alia vice hæc interim ad illuſtrationem & confirmationem Rajani Experimenti, quin & ad demonſtrandam plantulæ ſeminalis multiplicem in Phyſica & Botanica utilitatem, ſufficiant.

OBSERVATIO CVII.
Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.
De Floribus Radiatis Diſcoideis.

FLores utut ſemini vel fructui prævii, ſive à Natura ad fructum deſtinati videantur, ſæpè tamen ſteriles ſunt, & inutiles quidam abortus, ut exempla paſſim probant. Defectum iſtum in ſpecie quadam florum frequentiorem, minus tamen obſervatum aut annotatum deprehendo, in illa ſc. quæ flores compoſitos, diſcoideos, radiatos, *Rajo* dictos, complectitur. Conſti-

Conſtituunt unum totalem ſeu compoſitum florem plures partiales & ſimplices, iique diverſi, interni diſcum conſtituunt calyces ſeu fiſtulæ in unam apparentem ſuperficiem digeſtæ, & externi, qui diſcum ut ſtellam radii ambiunt; Regulares illos, hos irregulares vocat *Rivinus*. Priores ultra petalum habent ſua ſtamina & apices, aut potius corniculum ſeu ſtylum pulverulenta tunica indutum, ſingulisque ſingula ſubſunt fœcunda ſemina: Poſteriores in non paucis plantis partim ultrà petalum ſeu radii bracteam nil habent, partim tenue filum, imperfectum & leve ſtaminum apicumque rudimentum, ſeminaque ipſis ſubſunt vel nulla, vel ſterilia utplurimùm, inania & infœcunda; Hinc ſubventaneis Ovis, quorum in ult. Eph. Tom. mentionem feci, aſſocianda, cùm deſtituantur utroque, & Apicum polline floribus, & plantulis ſemini debitis, ita ut & propagatio ipſarum non à ſeminibus radio, ſed diſco ſubjectis, quibus efficacia apicum conſpergi contigit, ſperanda ſit. Res eſt manifeſta & obvia in ptarmica Auſtriaca, Xeranthemon *Hermannus* vocat, flore ſolis, & quibusdam aliis. Et patebit adhuc magis, ſi flores illi conferantur cum affinibus, quos planifolios, natura plenos, ex irregularibus compoſitos citati Autores vocant, hi enim cum floſculis radiorum admodùm conveniunt; Nihilominus quantum figura conveniunt, tantum fructificatione differunt: Habent notabilem ſtylum conſpergendum ſat copioſo pulvere, & ordinariè quoque fœcunda ferunt ſemina. Sunt ergò radiorum floſculi, ubi ſoli & absque aliorum concurſu totalem ſeu plenum florem componunt fertiliores, in conſortio cum aliis, diſci floribus, ſæpè & in variis plantis ſteriles. Tertium genus floris compoſiti, fiſtulare & capitatum ſimiles flores inquirenti offeret; Quin ſi ad flores Arte plenos hæc applicentur, confirmabitur, jungi apicum præ-

ſenti-

ſentiam cum fertilitate, at defectum eorum vix eſſe ſine ſterilitate.

(*A. 1693. d. 29. Maji Tubinga Auguſtam Vind. miſſæ.*)

OBSERVATIO CVIII.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De Affectione abdominis ſcorbutica gravi, graviſſimis animi deliquiis comitantibus curata.

MOnialis quædam laica nomine M. Agata annorum 25. afferebatur mihi anno 1686. in Rhætiæ Monaſterio Dominarum dicto *Valdune* contemplanda ratione ſui miri affectus, nequaquam verò tanquam ſubjectum medicum curabile, utpote quæ jamjam duobus cum dimidio annis Medici peritiſſimi & tum famigeratiſſimi curæ commiſſa, omnem hactenus curam eluſiſſet, imò de die in diem in pejora incidiſſet ſymptomata; in qua itaque ſequentia deprehendi.

1. Erat temperamenti melancholici, ſtaturæ mediocris, uti & talis habitus corporis, qui liveſcebat aliqualiter; Quondam viſis, ut putabat, Manibus vehementer terrefacta primò & quidem huc uſque terrifica paſſa fuit inſomnia, parum dormiit, & ſi quis ſupervenit ſomnus, is gravis erat, ita ut expergefacta vix ſeſe recolligere potuerit; laborabat inſuper febre tertiana, in qua frequentiora vomitoria exhibita fuere, poſthac abſque febre, maculis copioſiſſimis lividis & purpureis corpus obſeſſum, ex quo tempore ſenſit doloroſos abdominis affectus, quos affectionem hyſtericam una cum omnibus reliquis Monialibus more muliercularum credebat, Medicus verò ſcorbuticam quandam adeſſe affectionem ſibi perſuadens

varia

varia quidem ſed ſolum tincturas aloëticas, myrrhatas, ac alia medicamina ſalina adhibens, non ſolùm nihil effecit, ſed potius crabrones irritavit; Patiens enim adeò ad incitas redacta fuit, ut à dimidio anno tam ob laſſitudinem omnium artuum, quàm debilitatem capitis vertigino-ſam perpetuò decumbere cogeretur, à dimidio verò anno etiam nec absque deliquio animi fortiori moveri poſſet, ita quidem, quemadmodum ipſe vidi, ut tandem quoque leviſſima motione ſyncopen inciderit, nec niſi variis graveolentibus ad ſe redierit, hinc nec ſe ipſa absque hoc pathemate movere poterat; ſenſit autem ſemper priùs in abdomine globulum quendam moveri, deinde conſtrictionem quandam, quæ ſucceſſivè ad ſtomachum & ad gulam usque aſcendit, ubi talem conſtitutionem paſſa fuerat, ut bolum in faucibus hærere crederet, & tum caligabant oculi, cor vehementer palpitabat, omnium oblita nil obſervabat eorum quæ agerentur, totaque delinquebat; & ſæpe tam enormis erat hic paroxyſmus, ut adſtantes eam jamjam morituram credentes ſæpius cerea face funerali miniſtrarent: ceſſante paroxyſmo reſtabat magna debilitas, carnes aut aliud eſculentum parùm ſolidum comedere non poterat, credens inteſtina & ſtomachum excoriatum eſſe, in extremitatibus artuum ſemper frigebat, alvus, licet quotidie ſolveretur, ſemper durior; menſes (olim imminuti & inordinati) ſtatis periodis fluebant, laſſa ſemper nec pedibus ſtare poterat, nec etiam ſedere, ut ſupra dictum: Urina tota tenuis & cruda &c.

His omnibus ritè penſitatis, poſtquam ſpem ſalutis recuperandæ dediſsē, licet antea totæ deſperaſſent, meæ tamen curæ eam tradunt; præſcripſi ſolum ſequentia: ℞. Ungul. alc. præparat. C. C. phil. præparat. ſuccin. alb. præparat. cinnab. nativ. aa. ℥ij. ſpermat. cet. ℥ß. M. F. pulvis, divid. in doſ. xxxvj. ad tot chartulas; quorum ma-

ne & veſpere qualibet vice doſin ſumpſit in juſculo; ad prandium autem in primo cochleari juſculi ordinarii (appetitus enim ſat vigebat) guttas xxx. de ſequenti eſſentia: ℞. eſſent. lignor. abſinth. aa. ʒiß. ſpiritus cochlear. ʒj. m. ad vitrum; interea quoque ſæpius ſumpſit de hoc confortante, quantum cultri cuſpis largior capit: ℞. conſerv. cochlear. ℥iß. fumar. ʒvj. carn. citr. condit. ℥iij. confect. de hyac. ʒj. diaphoret. Martial. ebor. ſine igne parat. aa. ʒiß. ſyr. ſcelotyrb. q.ſ.m.D.F. Elect. Diſſuaſi, quod hucusque conceſſum fuerat, vinum, & ordinavi hoc decoctum: ℞. Rad. filicis ʒiij. ſcorz. ℥ß. cich. ʒiß. ſem. aniſ. ʒij. paſſul. min. ℥j. inciſ. & contuſa coque in menſuris ij. aquæ communi, ad decidentiam octavæ partis, aromatiſetur in fine pauco cinamomo; idque pro potu ordinario inſerviit; Durante hac cura frequentes frictiones pedum ac manuum linteis calidis celebrari curavi; quibus omnibus ad mentem meam ritè adminiſtratis tantum effeci, ut ſexto ab incepta cura die ſuomet marte (cum antea ſemper duæ ad miniſterium neceſſariæ eſſent) extra lectum & quidem ſine omni deliquio proripere potuerit, quæ reconvaleſcentia ita continuavit, antequam dicta medicamina abſumpta fuere, ut referente tum plurimùm Reverendo Dn. P. Confeſſionario ordinario, optimè, & quidem contra expectationem omnium, ſeſe habuerit, quæ tamen prius tot à tot viris experientiſſimis uſa medicamentis, nullum prorſus levamen ſenſerat, & quaſi conclamata erat; jam ſurgere cottidie ſolebat, nunquam amplius delinquere, & niſi incommodi præter levem contractionem in cervice & ſuperioribus vertebris colli ac parùm quid in ſpina dorſi ſentire, multoties verò credere, ſentire ſe ebullitionem quandam in venis; urina ſimul crocea ad aurantium tendente colorem: Continuavit adhuc medicamina; menſes interea fluxere; alvus tamen magis indureſcebat, ob id præſcripſi ſequens Electuarium:

rium: Elect. lenit. pulp. paſſul. min. aa. ℥ij. pulv. ſem. aniſ. ʒij. ſyr. viol. q. ſ. m. ad fictile. Cura incepit 26. Novembr. & 8. Decembr. jam iterum absque ullo adminiculo frequentavit templum, & urina hoc tempore turbabatur, pulſus naturalior, qui antea debilis ac rarus & parvus fuerat, fiebat; frictionibus ferè excoriationes membris inductæ; ſi diu legeret, adhuc obtenebrabantur oculi; Electuario ultimo alvus cottidie ſolvebatur cum euphoria, verbo, ita vegeta evaſit, ut denuo ad priſtinum officium janitricis deſtinata, eoque optimè poſtmodum functa fuerit.

SCHOLIUM.

Diu animum in hac obſervatione divulganda ſuſpenſum tenui, ratus non operæ precium fore hanc publico committere, utpote quod ferè curatio trivialis videri poſſet, & affectio ſcorbutica non ſolùm in omnibus traderetur ſcholis, in cunctis moderno tempore legeretur tractatibus, item communi omnium ore tereretur; at verò cum cottidie ſimiles quodammodo caſus in praxi obſervem, multosque errores in hiſce utplurimum etiam ab ipſis medicis patrari annotaverim, pauca quædam monere animum induxi.

Affectio hæc abdominis doloroſa utique ſcorbutica fuit, cujus inter res naturales ipſum temperamentum melancholicum, & habitus corporis lividus limina fuerunt; inter res verò non naturales plurimum contribuit ipſa regio, & ſitus monaſterii, intra montes enim ſituatum infra ſtagnum pro molendina ſubjecta aquis ſufficientibus promovenda ſat amplum & longum, (ex quo multa paluſtria, cænoſa ac ſylveſtria effluvia expirantia aëre neceſſario tum pulmonibus ac conſequenter ipſi ſanguini mediante circulatione communicandum, inficiunt, talemq; ſanguinem impediendo debitam fermen-

tationem efficiunt) deſpicit; ipſum cœnobium rariùs ſole ſerenatur, diutiusque hyemali brumæ ſubjacet, ubi revera particulæ activæ in Maſſa ſanguinea deprimuntur, acidæque exaltantur, & quæ ſucceſſivè auſteri-aut acerbi-tatem contrahunt, ſicque labem humori hominis primigenio affricant, & ſane ipſa regio fæcunda eſt ſcorbuticorum affectuum, ut centies expertus fueram, neſcio an ob altiores montes; an ob plura ſtagna; an verò, cui & plurimùm adſcripſi, ob eſum carnium plurium fumo induratarum ac caſei (den die Innwohner den ſauren Käß nennen/ und ſolchen männiglich ja ſo gar den Kindbetterinnen erlauben) acidi frequentiſſimum: deinde terror colophonem addidit, quantum enim hic ſanguinem à debita craſi deflectere faciat, quivis per ſe Medicorum non ignorat: ſi ſignum anamneſticum deſideramus, infallibile præbent maculæ copioſiſſimæ lividæ & purpureæ; ſed ne prolixior ſim in his, potiùs ad ſedem morbi, tanquam primarium meum intentum, me accingo: præſuppono autem omnes partes eſſentiales, quales ſunt ſanguis, ſpiritus, & continentes, morborum ſubjectum eſſe poſſe, priores binos (ut vita in his radicaliter conſiſtat) dici ſubjectum primarium, has verò cùm vita non niſi per denominationem inſit, ſecundarium. In noſtra patiente revera deprehendi, ſubjectum morbi non in humoribus (antecedenter enim nimis frequenter vomitoria aſſumpſit, & quæ appetiit, laudabilis erant nutrimenti, imò quod plùs eſt, cottidie ſolvebat licet non ſine difficultate alvum) primarum viarum quærendam eſſe, hinc omnia purgantia & laxantia intermiſi; in ſanguine credidi quidem ſubjectum quæri poſſe, ſed non in concreto ſumpto, verum quatenus chylum exinde vitioſum utpote certiſſimum fibrarum inteſtinalium ac totius nervoſi generis nutrimentum ſecum vehit, idcircò chyloſam ſubſtantiam ſanguinis ſubjectum radicationis eſſe; ſubjectum ve-

rò inhæſionis eſſe ipſas fibras inteſtinales, utpote quarum motus periſtalticus vitioſus erat, & à levi motu corporis externo irritatione ſpiritum animalium ex plexu nerveo per triſtem quandam ſenſationem excitatam inducta magis pervertebatur, & conſtrictionem talem inducebat, quæ ſucceſſivè pro more motus periſtaltici ad ipſum ventriculum & ad gulam uſque extendebat, & quia ſpiritus animales utpote ob maſſam ſanguineam fixiorem ad partem affectam & patientem ex irritatione ipſius copioſiùs affluerent; nec tamen mirum, deliquia ſupervéniſſe, utpote cum aliàs pauperies ſpirituum adfuerit: Concluſi idcirco affectum abſolutè in depravata nutritione inteſtinalium villorum perſiſtere. Cum itaque affectus doloroſus verè ſpaſmodicus adeſſet, ab omnibus purgantibus utpote irritantibus abſtinui, ſolùmque eò mentem direxi, ut motum periſtalticum reſtituerem, nutritionem vitiatam emendarem, & eum in finem maſſam ſanguineam à particulis auſteris & ponticis liberarem, particulas vero activas ſalino-oleoſas exaltarem, ac impetum ſpirituum inordinatum compeſcerem, ubique autem & rationem ſcorbuti & virium obſervarem, quod trivialibus quidem (utinam ſæpius hiſce contenti eſſemus) at indicationes omnes tam curativas, præſervativas quam vitales explentibus feliciter explevi. Hic ſingulariter obſervavi intentioni meæ ſatisfactum, nam urina primò erat tota cruda, poſtquam autem particulæ activæ medicinâ moveri incæpere, & fermentatio aliqua introducta, evaſit crocea & aurantii coloris, ut verò partes heterogeneæ ſeparari, & è corpore eliminari appetiere, ipſa turbabatur, unde ſpes plena mihi affulgebat ſalutis. Quæſtio eſſe adhuc poteſt, cur antecedenter nullum levamem ſenſerit, ſed malum potius exaſperatum fuerit. Cùm tamen etiam ſcorbutica diatheſis inculpata fuerit, atque pro hac debellanda antiſcorbutica exhibita; Re-

 ſpon-

ſpondeo, guſtaſſe me data medicamina, & nimis acria deprehendiſſe, ſalina enim erant & myrrhata ac aloëtica, etiam ſpiritu vini parata: hinc conjeci inteſtina hæc irritantia & acria, utpote frequentibus antehac evacuantibus (quemadmodum ipſa etiam patiens credidit) excoriata, minùs ſufferre potuiſſe, adeoque nobis medicis non ſolùm ad humorem v. g. ſcorbuticum, ſed ſingulariter etiam attendendas eſſe ipſas partes continentes, earumque conformationem cenſeo, cauteque cum purgantibus in quibuscumque affectibus abdominis doloroſis non ſolùm ſpasmodicis notabilibus, ſed etiam omnibus aliis, niſi manifeſtisſima cruditate aut nidoroſa vel acida præſente, & in hac minùs in illa cum circumſpectione mercandum eſſe: Acceſſit ad me hiſce diebus Domina quædam 32. ann. &c. conqueſta quoque, quòd levi extremorum refrigeratione, aut potu parùm frigido, conſtrictionem ſuperioris orificii ſtomachi patiatur & tantam quidem, ut etſi bolus v. g. panis œſophagum influat, attamen ſupra ſcrobiculum cordis diu hærere obſervetur, & hinc reliqua comeſtio præpediatur; nullius tuberculi &c. ſignum deprehendi, nec aderat paralytica aliqua affectio, frequentiſſimos tamen habebat ructus, quibus verò ſolis hoc malum adſcribere non potui, ſed potiùs præpedito motui periſtaltico aut depravato, qui nimirum levi frigore, cum pars depravatè (ſcorbutico enim cachectica videtur) nutriatur, depravatus, tantam conſtrictionem efficit; ab ampulloſo quodam, qui ſe contra conſcientiam medicum profitetur, ſumpſit inter alia etiam nodulum purgantem, quo valdopere lædebatur, ita ut manus meas auxiliatrices implorarit; prohibui omnia talia irritantia, ſuaſi ſolùm antiſpaſmodica temperata, emollientia, clyſteres domeſticos, & Maſſam ſanguineam corrigentia, & intra 8. dies meliùs longè habet, omnisque ſpes reconvaleſcentiæ affulget.

Alia

Alia quoque hiſce diebus implorat auxilium meum Monialis, quæ credebatur laborare convulſionibus hyſtericis & colica bilioſa; exhibitum vomitorium ſummopere malum exaſperavit, longè magis autem ſtatim poſt propinatum ἄνω καὶ κάτω purgans, quod adeò copioſas ſedes & vomitus excitavit, ut tandem animi deliquia paſſa fuerit, eaque frequentia; & hic modò demulcentia optimè conferunt, & impoſterum conferent: Centena ſimilia exempla adducerem, ſi non idem canerem; ſanè optandum eſſet, ut multoties magis circumſpecti in medendi methodo eſſemus, nec tam præpropere omnem ſpem felicis curæ in purgantibus, in plurimis caſibus, præſertim dictis, & apud ſexum ſequiorem damnoſis & periculoſis poneremus. In caſu noſtro ſaccharatum electuarium non obfuit, inducendo nimirum ſanguini moderatam fermentationem, quæ ex urina innotuit, adeoque non ſemper nocivus eorum uſus in ſcorbuticis aut ſimilibus hyſtericis affectibus creditur.

OBSERVATIO CIX.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De Sudore Cruento frequentiore.

Uxor Viri cujusdam hujus Civitatis in dignitate ſenatoria conſtituti, temperamenti ſanguinei, olim frequentibus & nimiis hæmorrhagiis obnoxii, modò verò euſarcè habentis, nuper, dum ejus filiam febre hæmitritæa afflictam curarem, viſendam mihi præbet vittam cubicularem, quam ubi exactius contemplatus fui, deprehendi, hinc inde eam ſatis notabiliter cruentatam fuiſſe ex ſudore præcedentis noctis, quale etiam induſium erat; refert penes hoc jam præcedentibus

tibus diebus quoque obſervatum fuiſſe; quin & aliquot diebus elapſis narrat denuò & vittam & induſium ſimili cruore notabiliter conſpurcatum fuiſſe: habitus corporis totus, ut dixi, euſarcus eſt, & absque omni labe, in quo nec minima excoriatio apparet; terrebantur hinc conjuges, erexi tamen animum dum demonſtravi naturalem omninò eſſe poſſe hunc ſudorem; per arteriolas enim minimas ferri ad cutis glandulas miliares, & ita forma ſudoris evacuari, idque vel maximè, quòd ex præcedentibus hæmorrhagiis ſanguis fluidior videretur, quibus & modò acquieſcunt, nec amplius attendunt. Plura non addo, dedit enim jam Decur. 2. Anni 2. obſervat. 34. Ephemerid. Academ. Naturæ Curioſ. & ſingulariter ejus doctiſſimum Scholium.

OBSERVATIO CX.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De Artificiali & fortuita Nitri Confectione.

OCcupabar præterita æſtate in conficiundo Marte fulminante, idcirco parabam Aquam Regis addendo Aquæ Forti q. ſ. Salis Armoniaci, prout deſcribit Poterius in ſua pharmacopæa ſpagyrica de Auro fulminante, & l. a. diſſolvi limaturam Martis, filtravi, liquorem filtratum oleo Tartari per deliquium præcipitavi ad ſaturationem debitam usque, rurſus filtravi, calcem pro uſu interno debitè edulcoratam aſſervavi, liquorem verò reſiduum evaporationi tradidi, ut experirer, quid inde emergeret, cùm aliàs projiciendus foret, & ecce dum ad cuticulam apparentem usque evaporaſſet, atque cryſtalliſationi commiſſus eſſet, ſal ſe conſpiciendum præbuit figuræ cuſpidalis & in fundo granula-

nulatæ aliqualiter; ut fit in nitro guſtavi, & ſapor totus nitroſus erat, prunis injectum concremabat ut nitrum, majores cuſpides digitis detenti diſſiliebant nitri more; ut ergò certiſſimus de hoc forem, ſumpſi nitri hujus & antimonii crudi aa. p. æquales, & detonavi, & ecce crocus metallorum & conſiſtentia & colore puriſſimus feſtina deflagratione emerſerat. Adeò ut ſal hoc cryſtalliſatione eductum puriſſimum nitrum jure meritò æſtimare debuerim.

Didici ex hac confectione nitri artificialis fortuita, nitrum non (niſi quatenus ex terra effoditur) eſſe minerale dicendum; eſt enim purum artificiale, niſi velis dicere, quod minerale ſit, eò quod ſpiritus univerſalis acidus terræ, urinoſum & alcalinum ſal brutorum ſibi intimè combinet, & ſic ratione illius minerale eſſe.

Conſtat dictis ſaltem nitrum conſtare acido puriſſimo, alcali fixo, & urinoſo. Meum nitrum accepit acidum puriſſimum (fixiori & craſſiori ſolutione Martis abſumpto) ex Aqua forti, urinoſum ex ſale ammoniaco, & alcali fixum ex ol. Tartari per deliquium parato.

(Conſtantia 14. Julii 1693. Auguſtam Vind. miſſæ.)

OBSERVATIO CXI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Monſtro Mentulato & bicorpori.

DE Mamma mentulata obſervationem habet Nobil. Dn. D. Lochner in Dec.II. Ann. VII. Obſ. 123. Ephem. Cur. Curioſa pariter eſt facies mentulata, in filio ab Hebræa Romæ d. 31. Febr. A. 1692. nato, qui tenebat inſtrumenta generationis palato annexa in oris cavitate, quemadmodum Fig. VII. oſtendit, cæterum autem in corporis diſpoſitione reliqua non peccabat. Die 10. Julii, anni ejusdem, in ſuburbio S. Se-

baſtiani Aeſii, paupercula mulier peperit binos maſculos in latere in ventre conjunctos, & ſe decenter ulnis amplectentes, quemadmodum Fig. VIII. oſtendit, qui in exitu perierunt, poſtquam crura prius apparentia ſacrum Baptiſma ab Obſtetrice receperunt. Erant grandiuſculi, æquabant enim altitudinem pedis unius cum quatuor digitis transverſis, pulchra ornabantur facie, pulchrisque capillis, ſed diſſimilibus oculis, quos unus nigros, alter cæruleos habebat. Medici in exenteratione invenerunt duos ventriculos, abingenti hepate æqualiter amplexos, cor unicum, ſed quadam profunda linea ferè diviſum, intra tamen duas habens ſolitas cavitates, ſplenes duos perparvos, renes duos magnos, qui quidem quatuor æquare poterant; pulmones ritè diviſos, & inteſtina denique utrinque diſtincta, usque ad proprium cujusque terminum.

Tab. III. Fig. VII. & VIII.

OBSERVATIO CXII.

Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De Lilio cruento Polyphyllo & Bellide monſtroſa.

SPecioſum aberrantis naturæ productum & donum Viri maximè Reverendi, D.M. Joh. Gothofredi Olearii, quondam Halæ Saxonum Paſtoris, jam verò Superintendentis Arnſtadienſis, Lilium cruentum polyphyllum Fig. IX. hic ſiſto, quod ipſi floruit Halæ Saxonum An. 1663. Idem Theander Bellidem ſive Bellium majus exhibuit monſtroſum, ea magnitudine & figura X. delineatum, ut floruit in illius horto Arnſtadii Menſe Julio A. 1691.

Tabul. IV. Fig. IX. & Tab. V. Fig. X. *OBSER-*

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Fig. IX.
p. 186.
Tab. IV.

Tab. V.
Fig. X. pag. 186.
Fig: XI. pag. 219.
2
1.
Fig: XII. p. 220.
1.
2.
3.
4.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

OBSERVATIO CXIII.
Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.
De Tumore inſolito vulvæ.

MUlier pagana ad quintum gravida menſem, dura alvo, nauſeâ, cardialgiâ, diſpnœâ, ventris femorumque tumore afflicta, petit à me auxlium. Cui ex gialapio præbui pulverem, & benè hunc tulit. Nauſeam & dolorem ventriculi vici mixturâ theriacali. Tumor inde ceſſit de ventre, & inceſſit ad vulvam, cujus labia tali augebantur incremento, ut caput æquarent hominis robuſtiſſimi, & gravidæ impedirent penitus itum. Dura verò & vexata illa labia ad mollitiem & ſuppurationem redacta convenientibus rumpebantur, & magnam cruentæ purulentæque materiæ copiam fundebant. Sulcô poſtea genitali reſtituto in integrum oleo hyperici compoſito Lobelii, nixibus maturis grandi capite puer in lucem fuit editus.

SCHOLIUM.

CAſum ferè ἀνάλογον in piſcatoris cujusdam conjuge gravida hîc Norimbergæ, ante biennium me obſervaſſe recordor: quæ cum ob inſignem abdominis, crurumque pedumque tumorem, nec ſedere nec decumbere valeret, meum implorans auxilium, ex uſu Electuarii mihi valde familiaris, ex Rob Ebulino, Juniperino & Elect. Tamarindinato, cum Extracto Diacarthami Compoſito Diſpenſatorii noſtri, parati, haud parum allevata, detumuit quidem; in majorem è contra molem vix credibilem excreſcentibus vulvæ labiis, quibus fruſtra applicatis variis Cataplaſmatibus, Emplaſtris-

que emollientibus, pulverem inſpergere juſſi Eryſipelatodem Mynſichti, tanto cum ſucceſſu, ut evaneſcente tandem omni tumore, penitus reſtituta hæc Piſcatrix, juſto partus termino, filiolum & ſanum & adhuc cum matre ſua viventem, pepererit.

(*J. P. Wurffbain.*)

OBSERVATIO CXIV.
Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.
De Prolapſu uteri, & partu ex eo ſine dolore.

CUm in Ephemeridibus Anni 9. Decur. 2. Obſervationem 149. & in hac Excellentiſſimi Dn. D. Schelhameri ſententiam de uteri prolapſu inſpexi, non ſum veritus ipſi conſentire, atque idem ſequenti hiſtoriâ confirmare: Puerpera in pago Schmeerfeld / nono graviditatis menſe elapſo, magno parturire cœpit molimine, & uterus excidit inverſa vagina totus, (hoc autem ipſi aliàs evenit poſt partum,) quem hiſcentem manu ipſa dilatavit puerpera magis, cooperante obſtetrice, & partum extra corpus reddidit absque conamine dolorifico. Uterus autem, ſupinè coxis elevatis & poplitibus reflexis jacente fœminâ, decoctô bismalvæ, chamæmeli, anethi lotus & fotus, deinde roſarum rubrarum & tormentillæ pulvere aſperſus, felici reponebatur manu, atque nullius annuli retinebatur ope.

OBSER-

OBSERVATIO CXV.
Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.
De Pane laxativo.

VIdua quædam honeſta Arnſtadii, alvum perpetuo immorigeram nullâ re movere, aut in ordinem redigere potuit felicius, quàm pane ex polline farinaceo & muſcerda parato. Quoties enim pinſere panes habuit neceſſe, cùm depſuit, globulorum iſtorum undique conquiſitorum & tritorum aliquot manipulos fermentatæ immiſcuit maſſæ, inque furnum calidum hinc condidit ad coquendum. Cibario & ſordido ejusmodi pane poſteà corpus ab omni moleſtia & incommodo diu integrum conſervavit hæc ipſa ſui curatrix fœmina.

OBSERVATIO CXVI.
Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.
De Caſtore, dem Bieber / per abſtinentiam curato.

COrpus humanum fulcire cibis, poſtulat Natura: id verò ad rupturam usque qui replet, is patienter etiam quæ patienda ferat. Ingluvies infantum ob acrius ventriculi fermentum excuſabilis eſſet, niſi corroboraretur ea ſæpè intempeſtivâ curatricum indulgentiâ. Multi etiam connivere patique poſſunt parentes, ut liberi ſine fine ſe ingurgitent cibis, unde fiunt ventricoſi, atque vermium ponuntur fundamina, vel implicita ſcorbuto intabeſcunt corpora. Et quæ non exi-

ſtunt è voracitate pathemata? Caſtorem ex innumeris adducam, quo affecti lacteam faciunt urinam, ob crudum chylum ſero admixtum urinario, ſicuti notum. Exemplis agam: Puella quatuor annorum alimentis plus æquo repleta, ſuſpirioſa, & ejusmodi malo affecta urinam reddidit lacte ebutyrato ſimillimam, cætera ſana. Pueris voracibus duobus, uni quinque, alteri ſex annorum volvitur Caſtor, & lactea pariter profluit urina, pejori non accedente malo. Hos verò, & deinde alios ejusmodi eſuriones juſſi alere parcius; & abſtinentia alimenti liberalioris effecit hic ſola, quod Medicina nequit.

OBSERVATIO CXVII.
Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.
De mirabili vermium copia feliciter ejecta.

OMnes humani corporis regiones & angulos vermium eſſe capaces, ex Medicorum conſtat obſervationibus. In inteſtinis præſertim tenuibus ſedes & domicilia frequentius collocare lumbricos, nota pariter atque teſtata res eſt. Fœda horum principia & variationes abundè memorant Autores: ex quibus iidem præſentes colligantur ſignis, quidve portendant, Scriptorum monumentis annotatum eſt & obſervatum. In exterminandis verò iſtis beſtiolis omnem Practici conſumunt operam, ut modo amaris & ſalſis, modò oleoſis & acidis, modò his inter ſe miſtis, unaque catharticis rem expediant. Quidam hic mel cum pipere, uvas paſſas, ſebeſten & alia dulcia extollunt contra lumbricos, (quia ex illorum uſu forſan diſrumpuntur,) jejuno ſi comedantur ſtomacho. Empirici lumbricos exſiccant ejectos, & ex illis cum paſta mellita parant placentulas, quas

pueris

pueris ſine fruſtratione exhibent verminoſis. Animalcula ſine dubio conſternuntur in receſſibus inteſtinorum, & conjiciuntur in fugam, ob inimicum occiſi generis odorem. Attamen Mercurius vermium expulſor manet omnium ore optimus, ſive is vino infuſus, ſive aquæ incoctus & incuſſus, ſive ſaccharo incorporatus, ſive ſublimatus dulcis cum aliis maritatus fuerit exhibitus: Puella ventricoſa ſeptem añorum in anorexiam & tuſſim ſiccam incidebat, noctes peragebat inquietas cum ardore, torminibus & ejulatu, dentibus interdum ſtridebat, & difficili reſpitatione angebatur. Pugna directè cum infeſtis initur hoſtibus, & offenſæ præbetur pulviſculus Baldaſſaris Timæi von Güldenklee lit. A. ter indies ad grana quatuor in cereviſia calida, dein de rotulis B. conceditur eidem una & altera ſenſim deglutienda: atque ex horum uſu lumbrici grandes vivi & mortui catervatim inter ſe colligati & implicati per inferiora eliminantur, unâ vice ducenti & quinquaginta, alterâ viginti octo, non numeratis minuſculis. Partâ ergò ſic victoriâ, maximè cum puella hac hilarati ſunt omnes.

A.

℞. Vitrioli Veneris q. v. affunde phlegma Vitrioli ad eminentiam duorum vel trium digitorum, Ol. Vitrioli parum. Stent in digeſtione per dies tres, poſtea filtrentur & cum Ol. Tart. præcipitentur flores cœrulei, aqua dulci optimè diligenterque edulcorandi.

B.

℞. Sem. Cynæ ℥j.
Agar. Trochiſc.
Spec. Diaturb. c. Rhabarb.
Rhabarb. optim. aa. ℈j.
Trochiſcor. de Rhabarb. ℥ß.
Mercurii dulc. ℈j.
Sacch. alb. in aqua abſinth. ſol. ℥v. F. Rotulæ.

OBSER-

OBSERVATIO CXVIII.

Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De Scabie Neo-gamorum, quam vocant Braut-Krätze.

CONjugium eſt academia quædam humanæ vitæ, artes quæ docet haud tenues. Uxor diſcit manere domi, & imperio parere mariti, conſervare ſupellectilem, & ex voluntate ejus facere vel omittere omnia. Maritus aſſueſcit uxoris adhærere lateri, atque ipſam tueri, oſculari, fœcundare, alere. Sed fœcundiſſimus melle & felle connuptorum eſſe ſolet amor. Mel fluit utrinque, ſi in flore ætatis, ſtatuque baſilico par amor eſt illis. Fel contra tumet & turbat, ſi juvencula viro nubit moroſo & impotenti, aut juvenis vir edentulam, & hircoſum quæ dat oſculum, matrimonio ſecum jungit fœminam. Uterus autem iners vel ſolus ſæpè inter nuptos concitat odia atque diſcordias. Si enim ſtillat perpetuò, rugoſam complet vaginam, & ſpurcat ejus limina, unde via fit deterrima. Cùm verò acidum mordax univerſi contractiones & cruciatus utero intulit, in conflictu poſtea venereo ſpiraculis undique apertis tàm partiale quàm univerſale damnum accreſcit marito, quod vel ſcabies, vel alius nominis labes eſt: multò magis autem fit prius, ſi ſequior ſexus eo etiam tempore vitio iſto vexatur cutaneo. In nubili ætate menſium obſtructionem & centena quæ paſſæ ſunt alia, nuptæ poſtea & imprægnatæ rodente infeſtantur ſcabie, accumbenti atque futuræ proli ſæpè ſatis moleſtâ. Faber ferrarius inivit connubium, & ſponſa decolor, quia diu menſes ſubſidebant ante nuptias, concubuit cum amaſio, uterus impletus,

tus, utriusque verò cutis contaminata fuit ſcabie, quam faber duro labore ſenſim exſtirpavit prope ignem: uxor verò prægnans ab eadem demum liberata fuit poſt partum. Filia ſutoris albo vexata fluore, poſt cœnam nuptialem patitur concubitum, & primis menſibus ipſa cum marito malâ deturpatur ſcabie, quam balneorum & atramenti ſutorii abegit uſus. Vetula multarum nuptiarum mulier, contraxit denuò ſponſalia cum juvene coriario, qui ſinum ejus relaxavit inſanum, unde hircum ex omnibus imbibit poris, atque turpem concepit ſcabiem, quam ſolutione ſacchari Saturni & Mercurii dulcis in aqua calcis vivæ factâ depulit. Idem verò aureolis domi ſurreptis, noſtra nomen ſuum alteri dedit militiæ nec unquam ad priora rediit ſacra. Si quis ergò iſtiusmodi vult effugere tædium, ille ſano huic parebit conſilio;

In thalamum ſanam recipe, ſanus eris.

OBSERVATIO CXIX.

Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De Hæmorrhoidibus malè curatis, in ulcus fiſtuloſum & epilepſiam lethalem mutatis.

Qui mariſcas habent, effato Hippocratis lib. 6. de Humor. laterum morbo, pulmonis vitio, cancro, furunculis, puſtulis carnem forantibus, terminthisve non corripiuntur, nec forſan cutis aſperitate leprisve, nec fortaſſe vitiligine alphisve. Uterque verò ſexus contaminatur iſto fluore: rarius ſequior, de quo proſtat Obſerv. 22. Anni 3. Decur. 1. Ephem. noſtr. frequentius melior. Interdum eſt menſtruus ordinarius, ut monſtrat Obſerv. 192. Ann. 2. & Obſerv. 44. Ann. 4. Decur. 1. Interdum à prima juventute ad decrepitam us-

que ætatem durat, ſicut notum ex Obſerv. 96. Ann. 4. Decur. 1. Exemplum albi fluoris hæmorrhoidalis occurrit in Obſervatione 75. Ann. 1. Decur. 1. Quàm miſerum atque periculoſum è contrario ſit, ſi tales venæ aperiantur incurioſè, ut fluant extra modum, de eo pluribus diſſerit Aëtius tetrabibl. 4. ſerm. 2. c. 5. Cœcæ & intempeſtive cohibitæ mala quæ non invehunt? Suſcitari inde maniam, hydropem, phthiſin annotavit Hippocrates. Epilepſiam, icterum, quartanam, dyſenteriam, ſtranguriam Joubertus & Sennertus. Hæmoptyſin Amatus Luſitanus. Arthritidem & lienis tumores Monavius. Scabiem ferinam, ulcera corroſiva & fiſtuloſa Paræus & Rodericus à Caſtro. Ultima novi facta Arnſtadii in pellione bilioſi temperamenti. Huic hæmorrhoides antea certo ordine abſque ſanitatis jactura fluebant, & quoties ex errore in victu patrato intumeſcebant, contuſæ cum melle roſato imponebantur ficus, deinde aſperis fricabantur pannis, & ita feliciter aperiebantur venæ. Accedente verò forte fortuna ad afflictum tonſore, phlebotomo incidebantur eædem, unde fluor oriebatur immodicus, dolor indeſinens, proſternebantur vires, & omnis excutiebatur quies. Applicatis autem adſtringentibus fortioribus, ſupprimebatur ſanguis, & ita damnoſè colligabatur vulnus, ut ſordidum inde & fiſtuloſum evaderet ulcus, surſumque repens acrimonia maligna horrendam excitaret epilepſiam, quæ quotidiè & vix trium horarum intervallo facto redibat, ipſamque tandem, viro in ætate media corpore conſumpto, mortem afferebat. Plus ergò ſapite

poſthac tonſores, aureſque advertite dicto:

ΜΗΔΕΝ ΕΙΚΗ.

OBSER

OBSERVATIO CXX.

Dn. LIC. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De Antepilepticorum præſertim pulveris farinacei ex corylo effectu diverſo.

SI uſpiam valent exceptiones, in morborum curatione valent. Galenus pæoniæ radicem puero ſuſpendit de collo, & abegit epilepſiam certo experimento. Fac idem admovendo vel recentem maris radicem in morbo majori, radicato, hæreditario, & fruſtra eris. Cauſam ergò, cui reſiſtat hoc amuletum, excipe mitiorem in puſionibus. Argus noſter Il. ratione & experientiâ ductus, in epilepſia commendavit maximè cryſtallum foſſilem cum coralliis rubris, margaritis Orientalibus & ſmaragdi lapide præparatis, ceu patet ex Obſervatione 41. Ann. 6. Decur. 2. Ephem. Idem Obſerv. 78. Ann. 7. Dec. 2. in eadem divinum ex radice valerianæ exhibuit pluſculis vicibus cum laude pulverem. Andromachus Draconem figentem, mille experimentis approbatum pulverem collaudavit in Encyclopædia Med. Theor. Pract. p. 139. Arion Il. fellis canini calidi ad paucas guttulas cum aqua epileptica Langii dati vim expertus eſt eximiam, de quo Cynographia curioſa pag. 158. Neutrum verò dictorum indifferenter juvat: idcircò excipe, etſi tàm in pueris quàm adultis malum à jejunio, ingluvie, vermibus, veneno, conſuetarum evacuationum ſuppreſſione, capitis vulneribus cum fractura cranii, ſimilibusve cauſis dependeat, convenientia corpori præbe vel detrahe alimenta, & remove removenda. (Abſit verò doctiores hiſce meis ut erudiam monitis.) Ita cum exceptione laudatur pulvis farinaceus ex corylo, qui nec

ad has, nec ad illas ſufficiet cauſas, neque etiam affectui medebitur, ſi fuerit excuſſus corylo, ſolo quæ crevit ſqualido, ſolique impervio: talismodi enim farina ſemine ſcatet inſectorum minimorum, arte non facilè ſeparabili, quod in vaſis exactè etiam clauſis, paulatim animatur, & abit in vermiculos illis ſimiles, qui avellanis incluſi ſuos tandem perfodiunt carceres. Verminoſam hanc farinam exhibui, verme nondum nato, infantibus tentatis torminibus atque ſymptomatibus epilepticis, hæc verò auxi iſtâ fortius. Cauſam inde revelavit mihi pulvis ipſe in alio vitro telâ vermium obductus, ipſorumque præſentia inviſa. Collectum hunc pulverem farinaceum alio in loco aprico, montano, quique ſuo tempore ſolet odoratis ſpirare floribus, adminiſtravi ſatis feliciter in epilepſia ab acido in abdomine peccante, infantibus aliis, & majori adhuc emolumento, cùm huic olei rutæ, vel mithridatii, vel laudani opiati momentum, aurique folium admiſcuiſſem antepileptico.

(Arnſtadio Jenam & hinc Noribergam A. 1693. 20. Julii miſſæ.)

OBSERVATIO CXXI.

Dn. D. JOHANNIS MATTHÆI FABRI.

De Spongite Lapide.

Officinis noſtris ſatis frequens, nil aliud eſſe videtur, quam antiquorum Adarce vel Adarcion, adeoque ſpongitis titulum nequaquam à ſpongia marina, uti perparam aliqui putant accepit, inter plurimas enim accurate perluſtratas ne unum hujus lapidis veſtigium invenimus. Ipſa etiam textura non intra corpus aliud, ſed foris circum naſci oſtendit. Ob rarita-

ritatem tamen & levitatem cum ſpongia communem titulum hunc ei fuiſſe impoſitum veriſimile eſt. Peculiarem hunc eſſe plantæ Sphærigeræ pluries memoravimus, ideoque penitius eum inſpicere, Pilæque indagini connectere opportunum eſſe putavimus.

Maritimis quoque plantis accrementa diverſa eſſe familiaria, ſive ſalina illa ſint, ſive mucoſa, ſive lutoſa, ſive denique ſabuloſa vulgatum eſt: ac in his ſalia liquida perinde & viſcoſas mucoſasque partes alluvione cum receſſione alternante, tum tempeſtatum impetu, tum fluxus & refluxus alternatione, modo liquorem craſſiorem advehente modo receſſu ſuo exſiccante ſubinde cruſtas lapidiformes inducere conſentaneum.

Hinc varia priſcorum nomina, quorum in diſquiſitione pilarum meminimus. Modo ἁλὸς ἄνθος dicebatur, ceu flos ſalis, ſpuma Maris, ἁλὸς ἀχνή, recrementum aliis, aliis acus maritima &c.

Adarce verò vel Adarcium convenienter cum ſpongite noſtro Plinio Calamochium & Pericalamitum ap. Enzel. de re metall. l. 2. c. 44. nuncupatur, quo generationis ejus nidus genuinus calamorum arundinetum deſignatur. Vidimus tamen etiam granulis gypſeis conſperſam ſuperficiem ſemiformati globi ſeu pilæ marinæ ipſius.

Quidquid ſit: terreſtrium atomorum hæc eſt accretio, ſpiritus lapidifici virtute coacta ſaliſque maritimi acceſſione augmentata. Quod & Philoſophus agnovit. Primum, inquit, l. 2. de plant. c. 2. de lapidum generatione in aquis differens, undarum colliſione ſpuma fit, hæc mox coagulatur in molem lacti unctuoſo non abſimilem, dum verò unda arenæ alliditur, congregat arena hanc veluti unctuoſitatem ſpumæ, & deſiccat illam maris ſiccitas cum multa ſalſedine. Hoc autem in ſpongite obſervamus quoque, quod cum plantæ marinæ complures lapideis tegminibus undique ſecundum baſeωs ſuæ ideam

incruſtentur eamque repræſentent, hic ſtrumoſa mole uniduntaxat loco adhæret ſemper fere: licet nobis obtigerint quoque radices groſſiores pari lithiaſis cataphragmate muniti. Illorum complura genera commemorat curioſiſſ. Conr. Geſn. de fig. lap. c. 11.

Spongitem itaque quod mireris non ſalſuginoſum duntaxat, ſed & unguloſum aliquid vel cornu vehementer olere, imò quasdam particulas etiam (recentiores forſan) oleaginoſum quiddam vel pingue ad focum ebullire deprehendimus. Non perinde id evenit in petrefactis aquarum dulcium, quorum experimenta diverſa fecimus. Cantſtadii, ſedi Württemberg, Stuttgardiæ vicinæ fons eſt atque rivulus juxta quem, imo ſub ipſa quoque terra lapides reperiuntur interdum grandes ſolidi, lineamenta foliorum ſalignorum populorum aliorumq; etiam ramorum cruſtas quibus inducti fuerunt quam accuratiſſime referentes. Hujusmodi incruſtationem radicis arundineæ ſtructuram integram exprimentem obſervavimus, quæ in memoriam vocabat nobis tubulos lapideos ex accretione tophacea vaſorum etiam majorum Venæ Cavæ & Portæ, in Hepate bubulo coralii ramos exprimentes, Eph. N. C. Dec. 2. An. 8. Hiſt. 147. Illorum iconem Tab. VI. fig. 1. adjicimus. Sic & juxta munitiſſimam ejusdem Ducatus Arcem Hohen Aurach ſpelunca cernitur intra montis viſcera, fornicibus admirandis, pyramidibus, columnis, naturæ luſu admirabili conſtructa, ſpatioſa ſatis, ubi muſcus tenerrimus barbis veluti prælongis propendens, temporis diuturnitate, ſtillantes aquas tophigenas imbibens, inductus undiquaque, totusque nunc lapis admirabili criſpatura & pulcherrima facie cernitur, ejus portionem bipedalem è muſeo noſtro quoque depictum damus Tab. ead. fig. 3. In Neccari ſive Nicri noſtri (uti Ammiano Marcellino & Flavio Vopiſco Romanorum in Germania bellorum ſcriptoribus commilitantibus appella-

Foliorum et ramorum lineamenta in topho Cant-stadiensi expreſsa.

Fig: 1. pag. 198.

Clavis ferrei et unci portionum cum ſilicibus et glareis concrementa.

Fig: 2. p. 199.

Fig: 3. pag. 198.

Tophus Muscosus criſpaturæ elegantis-simæ Auracensis.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

pellatur,) littore, qua fabricæ metallicæ fuſoriæ, mallea-riæ &c. ſitæ ſunt, præter ſcorias, invenimus etiam ferra-menta ſabulo ſilicibusque arctiſſime inter glaream con-creta. Adeoque exemplum clavis & unci, ferreorum, his obductum etiam fig. 2. adjicere voluimus. Nunc verò ad ſpongitem noſtrum revertimur, quem nos pro Adarce antiquorum accipere diximus, quamque ipſam nil mi-nus quàm plantam eſſe ſed algis & arundibus lacuum & marium adhærere teſtatur l. c.

Hanc equidem peritiſſimus & curioſiſſ. Naturæ per-veſtigator Matthiolus ſibi nunquam viſam ait, Comm. ad Dioſc. l. 5. c. 95. Cauſa facile fuit diſcrepans admodum Au-thorum Plinii ac Dioſcoridis deſcriptio, qui Ἀδάρκην cum Halcyoniis cæterisq; marigenis admodum confundunt. Primarium verò gnorisma ſi attendiſſet, vel ſpongitis pe-netralia conſideratius adſpexiſſet, deprehenſis arundi-num vel calamorum portionibus, facile hoc ipſum eſſe il-lorum Calamochnon, ceu ut illi deſcribunt, calamis aqua-rum dulcium & maritimarum agnoviſſet accrementum. Nunquam autem propria ſoliditate naſci vel ipſa ſtructu-ra docet, ſemper cavata, conſumtis nimirum & exeſis temporis diuturnitate ſtaminibus, quibus inductus fue-rat, vel vacui cernuntur anfractus, vel plantarum reliquiæ ſic arefacta, ut quos virides expleverant cuniculos, nunc ſicca tanquam ſceleta in illis dilabantur.

Apotypos curioſiores ſpongitis jam antehac Beatus noſter Velſchius typis exprimi curavit Hecatoſt. 1. tit. 19. & Ven. Medinens. pag. 93. Noſtra potiſſimum intentio eſt oſtendere, eum fere ſemper ramentis pilæ marinæ con-creſcere ſolitum, ſimul tamen etiam heterogenea diver-ſa ſibi apponere quod Tab. noſtra VII. docebit, ubi Num. 1. è ſpongite extractam damus portionem caulis ſive can-næ portionem. 2. foliorum vaginam 3. & 5. folium ipſum nerveum 4. 6. 7. 8. 9. 13. 17. radicum portiones 14. 15. 16.

18. fi-

18. fibras & radices poſterioris generis cannæ nigrioris quam paulo ante deſcripſimus, & cujus tanquam plantæ incognitæ per cavum ſpongitis transeuntis Conr. Geſner. meminit tr. ſ. c.

Præterea ſpongiti adnata invenimus fig. 12. Adianti marini ramulum, ut & plantam muſco arboreo non abſimilem Tab. VIII. fig. 43. aliamque muſci marini coralloidei ſpeciem tenerrimam & è conchiliis conchæ cælatæ operculum vulgo umbilicum mar. fig. 35. Chamulam lævem fig. 37. Neritam ſeu Trochum exiguum f. 38. Tubulum ſive dentem marinum. f. 41. ſpongioidem particulam unam & alteram lanæ tenerrimæ æmulam, coloris ſpadicei Tab. VII. fig. 19. Denique tubulorum vermiformium giris mirificis implicatorũ variationes curioſiſſimas, quorum ideas aliquot Tab. VIII. adjungere viſum fuit, ut Naturæ ſcrutatoribus & inſpectoribus curioſis pluras & elegantiores ejus luſus perveſtigandi anſam præberemus.

(*Heilbronnâ Auguſtam Vind. d. 1. Octobr. Ann. 1693. miſſæ.*)

Vide Figuras Tab. VI. VII. & VIII. Numeris Germanicis ſeorſim notatas.

OBSERVATIO CXXII.

Dn. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI de FRANKENAU.

De hepate humano ſtupendæ magnitudinis.

Litigioſum ſanè viſcus à primis conditoribus Artis uſque ad noſtra tempora ſemper extitit hepar, ita ut ob ſuam molem partim, partim ob vaſorum quibus ſtipatur copiam & amplitudinem præclarum ſanguificationis negotium (unius loci aut viſceris neutiquam opus) totum in ſuas partes traxiſſet, ſibique per longam

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Plantarum ramenta quibus Spongites παραφυόμενος

Tabula VII. pag. 199.

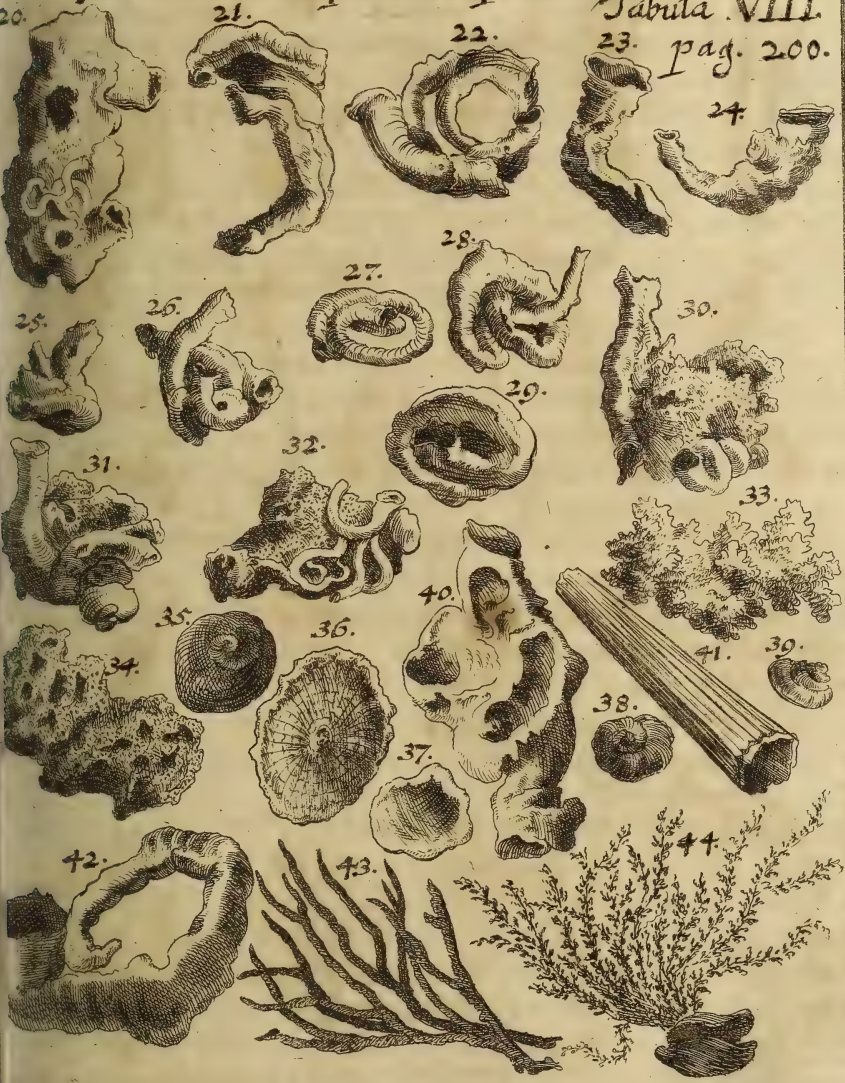

innaſci ſolet, ejusdemq; variationes, Tubu lorum

eidem concretorum figuræ curioſæ conchilia deniq; per ejus accrementa ſparſim reperta.

Tabula VIII. pag. 200.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

longam temporum ſeriem adjudicaſſet, ni incomparabilis ille Naturæ myſta *Harvæus* & poſt illum *Bartholinus*, magnus rei Anatomicæ reſtaurator, generoſè ſuam revocans ſententiam, hepati exſequias ceciniſſent dudum promeritas. Idem illud viſcus eſt, cui præter balſami illius vitalis, bilem intelligo, eamque conſtituentium partium amaricantium oleoſarum ſequeſtrationem hoc in loco, convenienti tanquam cribro, & lymphæ purioris cryſtallinæ ad ciſternam lumbarem amandationem nil quicquam concedunt moderni. Nolo autem hac in re tàm clarâ ac propria quaſi radiante luce verbis eſſe prolixior, ne actum agere videar, aut ſi quis contradicendi flagret libidine, ad ipſum Naturæ librum ablego, ut recta ratione munitus ibidem vera à falſis diſcernere diſcat. Id ſolùm heic præfari animus eſt, multum ſcilicet adhuc imperfecti Anatomicis relinqui circa accuratè delineandam cujuslibet partis corporis magnitudinem. Etenim non aliter fieri poteſt, quin mutato corpore ſive toto, partes ejus quoque variè mutentur, & modò longiores, modò breviores, modò craſſiores, modò tenuiores conſpiciantur, prout hominem ab homine quandoque ratione ſtaturæ differre deprehendimus. Idem hepati naturaliter adhuc ſe habenti cum aliis viſceribus commune eſt, nec audet ullus rei Anatomicæ ſcriptor certi quidquam de ipſius pondere in medium proferre, cùm tamen omnes contenti ſint, ſi ſciant hepatis pondus corporis pondus vix tricies ſexies exſuperare. In ſtatu verò morboſo & p. n. aliter hæc contingunt, ita ut quandoque aut planè abſit (quod rariſſimè) aut minus aut majus ſolito appareat, cujus poſtremi caſus notatu aliquot digna in *Miſcellaneis curioſis noſtris* recenſentur exempla à Clariſſ. Viris, *Huldenreichio*, *Dolæo*, *Reiſelio* atque *Eggerdes*, quæ lectionem merentur, ut taceam illa quæ lienis magni commentatores habent. Ego quam nuper hoc in loco

αὐτόπτης de Hepate magno conſignavi hiſtoriam, paucis heic exponam.

Piſcator in Vitembergenſi ſuburbio degens, quadragenario proximus, elapſo anno ſecuris manubrio contudit teſticulum dextrum, qui in tumorem ad pugni magnitudinem abiit cum magnâ duritie: ſupervenit febris tertiana ac tandem tuſſis. Reliqua ſymptomata ſponte remiſerunt, tumor teſtis autem perſeveravit ad 6. menſes & ultra. Acceſſit venerandum Patrem meum & quomodo malo obviam porrò eundum anxiè rogavit. Varia adhibebantur quà internè, quà externè, ſed minus proſpero cum ſucceſſu; fomenta tamen ſicca quandoque ſibi admodùm proficua, & tumorem inde molliorem fuiſſe factum dixerat. Cùm autem corpus negligentius aliquanto habere inciperet, & menſe currentis anni 1693. Februar. tempeſtate exiſtente auſtrina navi Torgaviam tenderet, ut è piſcibus ſibi victum quæreret, ſtatim ac redierat de dolore circa vaginales ductus, ut & tumore hypochondrium dextrum ac ilia verſus conqueri cœpit, appetitum languere (quem aliàs acetaria mirum refecere) & borborygmos in corpore augeri animadvertit. Reſpiratio paullo difficilior quietem nocturnam ſæpe interturbavit, ut ſpiritum non niſi magnô cum incommodô trahere opus habuerit. Interea ad agyrtas confugit ab illis opem petiturus ut ſumtibus parceret è pharmacopolio petendis, verùm nihil iisdem profecit; immo res in pejus abiit, tumorque magis in oculos incurrit, putarunt enim eſſe apoſtema, idemque maturandum variis cataplasmatis emollientibus ratiocinatores dupondiarii. Celotomi ſe quoque manibus credere auſus eſt, qui verò ſectionem ob virium imbecillitatem, forſan & rem dubii eventus, reſpuit. Ab hoc tempore tumor in dextro ilio auctus, dolorique pulſatorio ſummo junctus videbatur, noctu & interdiu ægrum excrucianti.

Die

Die 20. Martii anni vertentis cum honoratiſſimo Parente ipſum ſimul inviſi, & languidum inveni: Monſtrato loco mox ſcirrhoſum hepar judicavimus, univerſam fere diaphragmatis cavitatem, in dextra magis quàm ſiniſtra parte implentem, reſpirationemque quotidie difficiliorem reddentem. Thorax porrò dexter valde elevatus fuit, ut ita ratio non longè peti potuerit, cur exſpiratio ipſi magis moleſta præ inſpiratione extiterit: infra cartilaginem enſiformem verſus ilia dextra durities hepatis facilè digitis explorata fuit, ut nullus dubitationi locus amplius relinqueretur. Teſtis dexter valdè diſtentus, durus pariterque ſcirrhoſus judicabatur & oblongus, magnitudine vix ovo ſtruthionis cedens, in infima ſcroti parte exulcerationem & rupturam minabatur involucrum commune, quod & jam paucis ante obitum diebus ruptum ichorem ſubflavo-rubeum inſtar loturæ carnium fundere cœpit. Varia adhuc tàm intus quàm extus fuerunt tentata, ſed omnia in caſſum; ſomnus enim cum appetitu magis minuebatur, ſitis contra urgebat, corpus emaciabatur, bis aliquando vomebat acidiſſima cum bile viridi, & ne hæc calamitas ſola eſſet, pes dexter novem ante diſceſſum diebus admodùm tumere cœpit, grumosque cum ſputo excrevit fœtidos, donec tandem ber biduum mucilaginoſis, purulentis quaſi ac ſubviridibus cum rubore & teterrimo fœtore copiosè anô exeuntibus, vitam paullo poſt, utpote 6. April, placidè cum morte commutarit.

Aperiendi corpus ſequenti die facultas conceſſa eſt, quam & vivus nobis ipſe impertierat. Abdomine itaque recluſo, magnam ichoris extravaſati ſubflavi & diluti ruboris copiam aliquot librarum pondere, in cavo ipſius fluctuare vidimus: Inteſtina omnia, flaccida, collapſa & quaſi ſphacelata erant. Incidebatur jejunum, quod aliqua ſui parte hepati firmiter adhærebat, & chylum viſcidum coloris citrini aſſervabat; pancreas ſolito grandius

 &

& durius, non verò ſcirrhoſum. Lien non adeò naturalem excedere animadvertebatur magnitudinem, craſſior tamen aliquantum & rotundior apparebat, parum à naturali ſtatu recedens, non ſcirrhoſus, ſed ſubrubicundum & ſabuloſum quaſi ichorem continens.

Hepar ſolùm ob inſolitam & prægrandem, quam habebat, molem, monſtri quid alebat, & in vita maxima ex parte tragœdiam agebat; tantô enim ſpatiô circumſcribebatur, ut præter hepar & inanitum inteſtinorum tractum nil quicquam videres. Thoracem quoque dextri lateris mirè coarctaverat, ut coſtæ ope muſculorum intercoſtalium & thoracis elevatæ, aërique ob vim elaſticam in pulmones irruenti locum cedentes liberum, vix ac ne vix reſilire potuerint, inde veram ipſius reſpirandi difficultatis cauſam habes. Dextro hypochondrio idem undiquaque firmiter alligabatur & diaphragmati, à quo non absque labore avelli poterat aut eximi. Extractum hepar obſitum erat plurimis plexibus ſeu areis aut orbiculis, nunc majores nunc minores utraque ex parte, tàm gibba ſc. quàm ſima exſcribentibus circulos, totos ſcirrhoſos, planeque à naturali ſubſtantiâ abludentes: horum plures in gibbâ ac in ſima parte à me numerabantur. Lancibus ſuſpenſum XIII. libras piſcator. aut lanionum (hæc quadrante majores civili aut mercator.) juſtè pendebat, civilium verò libras XVI. cum quadrante, atque ita ſi reducatur idem pondus ad Romanam vel medicam menſuram, ſunt ℔. xxi. ℥viij. Omnes quotquot eramus præſentes, rei novæ hujus atque inſolitæ cepit admiratio. Hi plexus σκιῤῥώδεις ex albo flaveſcebant & ſteatomata qſ. exprimebant, nolo tamen abſceſſus cum Clariſſ. Reiſelio vocare, quoniam pure intus deſtituebantur. In medio hepatis maximus reſedit ſcirrhus flaviſſimi coloris, ceteris durior, ſimilemque illi fundebat ichorem, quem abdominis in cavo fluctuaſſe diximus, & quantum animi

mei

mei conjectura colligere potui, ex diſciſſis majoribus venæ portæ & cavæ ramis procul dubio prodiit. Veſicula fellis non aderat, ejus locum tamen ordinarium inſignis itidem tenebat ſcirrhus, mixti coloris ex flavo albidus, ad intimum usque hepatis corpus penetrans: Ductus choledochi inſertio in inteſtinum duodenum explorari quidem à nobis potuit, ſed cùm ſtylô iter ejus verſus folliculum accuratius percontari animus eſſet, curvaturâ viæ mox prohibebamur: Chylus quoq; ut ſupra advertimus, ſub tenuium inteſtinorum principium, colore flavo tinctus, bilis admiſtionem ſufficienter arguebat. Sana hepatis particula à morboſâ probè adhuc diſtingui poterat. Arteria magna & vena cava ſanguinis inanes; ambo renes benè conſtituti, licèt olim calculo divexatum adſtantes aſſeruerint, ut & pulmones cum corde; pericardium aquam paucam, urinæ haud abſimilem continebat & pauliſper ſpumeſcentem. Pes dexter totus à calce ad pubem usque erat tumidus ac œdematoſus, ut veſtigia impreſſi etiam digiti ſervaret; reliquum corpus verò planè emaciatum & exſangue.

Dextrum, quem ſupra deſcripſimus teſtem, (erat enim ſtruthionis ovo major) ſcirrho ſimili affectum ex ſectione didicimus, ejusdem & ſubſtantiæ & coloris ut hepar; ſiniſter teſticulus naturaliter ſe habebat: Dexter cùm incideretur, ichorem turbulentum & ſubrufum ſtillârat ex ſauciatis forſan vaſculis ſanguiferis & lymphaticis promanans. Ab ulteriori hujus tumoris examine & temporis anguſtia, & inſtantes amicorum preces me prohibuerunt. Unicum adhuc, ne ſilentio prætéream, quod obſervavi, refero; alium ſcilicet in ſiniſtra colli parte ſupra claviculam immediatè, tumorem, haud adeò durum & digitis cedentem, magnitudine ovi gallinacei ferè tetigi, quem non adeò diu ante mortem extuberâſſe è propinquis audivimus. Hæc de hepate magno dicta ſufficiant.

Si quis plura hujus rei teſtimonia quærat, à Celeberr. Dn. D. *Philippi Jac. Sachſii à Lœwenheimb Scholio doctiſſimo ad Obſ. II. Ann. I. Ephemerid. Carioſſ.* annexo, lucem majorem fœnerari poterit.

OBSERVATIO CXXIII.

Dn. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI de FRANKENAU.

De Diatreſi ani non ſuccedente.

HAud rarò contingit, ut infantes in lucem prodeuntes auramque liberiorem affectantes, quoad anum & genitales partes ἄτρητοι, non perforati, conſpiciantur: Hujus rei fidem nobis faciunt tàm veterum quàm recentiorum monumenta & curioſæ Obſervationes probatâ manu à Doctiſſimis aliquot Academiæ noſtræ *Leopoldino-Imperialis* Myſtis & Collegis venerandis conſignatæ, quibus hodierna ſuum addere non veretur Experientia calculum. Talem ani abſentiam, Natura quandoque vel alia ſed minus commoda via compenſare ſtudet, ut puellis quibusdam accidit, quæ alvinas feces per muliebrem ſinum reddidere, cum vitâ ad longum tempus ſuperſtite, & in pueris per penem (quod tamen rarius;) vel membranâ tenui aut craſſiori feces interdum præcluduntur, vel ani loco exiguum aliquod foramen tenuiorem vix ſtylum admittens occurrit, excrementis tantum tenuioribus tranſitum præbens. Omnes hi Naturæ aberrantis modi facilius tolerari, aut manu Chirurgica tractari poſſunt & reſtitui, quàm ſi infeliciori omine natus infans, aut inteſtinô rectô profundius coälescenti, aut ſitum & connexionem cum alia corporis parte commutante in ſcenam hanc terrennam prodeat.

Tali prorſus modô (ut conjecturâ augurari haud eſt abſonum) infelix mater N. N. nuper heic Wittebergæ filiolum

liolum peperit cetera benè formatum ac ſanum. Etenim cum nychthemeri ſpatiô ubera infanti admoviſſet genitrix, & quæ recens natum decent omnia, quæ poterat, ſubminiſtraſſet; obſtetrix tenello pro more meconium corpore ſubducere tentans, lenientem eidem aliquem exhibuit ſyrupum, ſed minus opportune, nullam enim inde alvi ſequi excretionem animadverterat. Quarè nova parentum & obſtetricis animos cepit ſolicitudo, anum & virgam accuratius inſpiciendi, quô peractô ſtatim ad Medici & Chirurgi operas properant, meque cum perito hujus loci Chirurgo accerſunt, & quid auxilii adhuc ſuperſit, lubentes ut in hunc miſellum conferamus rogitant.

Puſionem itaque ſtrato ſuo incumbentem examinavimus, & de podicis apertura jam dubii, rem non aliter ſe habere, ex inſpectione certiores reddebamur, locum enim qui ordinariò ano debetur, tuberculum quoddam leve inſtar verrucæ minoris obſidere, & planè nullam pro ſtercoribus eliminandis portam adornatam eſſe vidimus. Unicum, quod hoc difficili in rerum caſu nobis agendum reſtabat, ferrum erat; ad medicamenta enim laxantia inconſultò & temerariô auſu jam tum properaverat obſtetrix, & his nihil juvantibus catharticum elegerat ſyrupum, unde mox feces ſubvirides, ſtercoroſas, meconium referentes, vomere bis ante meum acceſſum cœpit.

Rem deploratam ſtatim judicavi & funeſti exitus, noluimus tamen diutius nobis à ſectione temperare, præſertim cum parentes quidvis experiri vellent prius, ne innocens puſio propriis qſ. excrementis ſuffocaretur, & *Celſi* auctoritate conſtet melius eſſe anceps quàm nullum experiri remedium. Tentavit itaque ſtatim locum tuberculô notatum ſcapello perforare Chirurgus, & cum nec flatus nec excrementa inſequerentur, profundius ferrum ad duas fere uncias adegit, ubi pariter præter ſan-

guinem

guinem ſtillantem è vulnuſculô nil quicquam prodiit. Stylo immiſsô inteſtini recti viam explorare conatus ſum, ſed incaſſum, nolui auctor eſſe ulterius ut ferro vulnus proſequeretur, & tenelli ſanguis fruſtra funderetur quarè turundâ craſſiuſculâ obductâ unguenta cicatricem inducente vulnuſculum deligari juſſi. Hoc die aliquoties adhuc feces vomuit alvinas, fœtidas, & ſub noctem lotium primâ vice reddidit. Sequenti die Chirurgus vulneri proſpecturus vidit pauca quædam viſcida excrementa in imo vulneris ſtabulantia adeò tenacia, ut volſellâ prehendere & extrahere opus habuerit. Vomitus dictos exceperunt poſt meridiem motus convulſivi tenellum mirè concutientes corpuſculum, ita ut paucis horis poſt animam Deo reddiderit. A parentibus tantum non impetrare poteramus, multis licet precibus inſtaremus ambo, ut puelli corpuſculum ulteriori poſt mortem examini ſubjiceretur, & ex ſectione plura nobis paterent erudito Orbi communicanda.

OBSERVATIO CXXIV.

Dn. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI de FRANKENAU.

De Graviſſimo capitis vulnere per cranium, meninges ad ipſum cerebrum uſque penetrante.

MIrum eſt ipſam Palladis ſedem, arcem animi, & nobiliſſimarum functionum domicilium, caput, ſat validis licet integumentis galeâque robuſtiſſimâ in adultis probè ſit munitum, ab externis tamen injuriis perſæpe peti, quotidiana docent exempla. Tantus enim quandoque ferientis impetus inſtrumentique violentia eſt, ut capitis haud rarò periculum ſubeat

tactus

tactus infeliciter homo. Hujus rei notabile mihi ſub æſtatis principium currentis anni dedit exemplum in puero ſexenni Biſtricii, pago urbi Witembergenſi admodum vicino, qui cùm baculum humo attolleret, ab equo graviter feriebatur in anteriori capitis parte, jumentorum curam in paſcuis à parentibus habere juſſus, ut ſtatim in terram concideret animô deficiens bilioſaque vomens. Alii, qui præſentes aderant pueri, ſocium in terrâ proſtratum & inſignem hæmorrhagiam videntes deſerunt, matrique dicunt, ut extemplò filiolo ſubveniret ſemivivo. Nuntiô hocce ſiniſtro perterrita mater advolat, letaliter ſauciatum domum ducit, & ſanguinis grumos vulneri & capillatæ parti inſidentes loturâ vini calidi emollire tentat, ſed inter lavandum experitur aliquam cerebri particulam candicantem vaſisque fundo adhærentem abſceſſiſſe, & hiatum illum prægrandem in cranio, de quo rivuli ſanguinis denuò ſpargi cæperant. Vocabatur Chirurgus, ut operam ſuam perquam neceſſariam hoc in caſu commodaret, qui mox adveniens caput à pilis liberat, & hæmorrhagiam tanquam ſymptoma maximè urgens carptis linteolis balſamô peruviano & ſyrupo roſatô perfuſis compeſcit, capitique fomentis calidis ulterius proſpicit. Poſt deligationem puer mox ad ſe rediit, & melius ſe habere viſus eſt, cibum à matre petens. Tertio die poſt ipſe cum Chirurgo accedo, & dextrum bregmatis os cum oſſis frontis parte, indicis digiti longitudine & latitudine fiſſum & fractum animadverto, ut laceram ſubtus duram matrem cerebrique corticem exteriorem probè cerneremus. Hanc fiſſuram neceſſariò ſuturam coronalem tranſiiſſe & in frontis oſſe terminatam autopſia dictitarat. In altera contuſionis extremitate pulſus (quem meningi potius quam cerebro adſcribendum puto) manifeſtè conſpici poterat digitoque explorari celer admodum, & ſymptomaticis febribus omnibus familiaris, comitem habens

ſitim valdè moleſtam. Hactenus non amplius vomuit, verùm ab illo tempore ex quô animum iterum collegit, admodum propenſus ad ſomnum fuit. Omnes quotquot t. temporis eramus præſentes, oculis ritè diſcernere potuit & cum ratione loqui. Dextrum oculum, in qua parte quoque vulnus, vix ac ne vix quidem apertum ſervare valuit. A vulnere uſque ad oſſa temporum & muſculum temporalem tumida cernebatur cutis, ac inflammata, ita ut non absque moleſtia attactum digiti ſuſtineret. Semper ſerum quoddam extravaſatum, dilutè rubicundum, eo ex loco, ubi arterias vehementer pulſare diximus, ob vaſorum ſcilicet arterioſorum aperturas im̃ediate propelli oculis libavimus, quando operas Chirurgus miniſtrabat ſuas. Idem ille quando hiantia cranii oſſa ad ſe invicem adducere volebat, majorem dolorem ægro cauſſabatur, & ſerum magis ſtillabat. Plura circa vulnus & partes ſubjacentes utpote cranium, meninges & cerebrum rimari non permittebat doloris vehementia, & ſanguinis ſtillicidium majus inde metuendum, utut ſtatim oſſis cranii defectum aut ejus ad interiora cerebri violenter adacti partem obſervaremus, quam etiam tollere tum temporis maximè ſtudebamus.

Vulneri dicto balſamô de Peru cum ſyrupo roſato adhuc proſpicit, & diffracta oſſa ope Emplaſtri glutinatorii quodammodo continere laborat Chirurgus; vulneri tandem ſuperimponit Emplaſtrum de betonica, & huic nodulum, herbis cephalicis variis inſtructum vinoque incoctum tepidè ſuperinducit. Bis de die Spirit. Bezoart. Buſſii aliquot guttulas in potu calido propinat, & præſervando à pejori incommodo (quod ſubſequi haut raró ſolet) pulverem Marchionis, ſpecifico cephalico Michaël. & C.C. philoſ. præparato junctum ipſe exhibet, quoniam ſumtus verebantur parentes egeni.

Puer hic octavo demum die ab inflicto vulnere fatis

conceſ-

conceſſit, ad ultimam ferè horam usque mente conſtans; A Chirurgo ob meam t. t. abſentiam ſequentia habeo; Proclivior ad ſomnum quotidie fuit, donec tandem motus convulſivi ſomno obrepentes filum vitæ abruperunt filiolo viribus jam exhauſto. Depreſſum bregmatis os elevatorio attollere & ad priſtinum ſtatum reducere conatus fuit Chirurgus, ſed nullo inſtrumento commode & absque inſigni patientis dolore fieri potuit. Poſt mortem videbantur oſſa hæc capitis fracta ex altera parte ita depreſſa & in cerebri corticem reclinata, ut cerebrum in ſe quaſi abſconderet, cujus particulam quoque defuiſſe Excell. Dn. D. Vaterus, ſectioni præſens, mihi aſſeruerat. Multum ſeri rubicundi fluctuarat in oppoſita vulneri parte ſcilicet quâ ſomnum ducere ſemper cogebatur. Dura mater jam tum nigricans apparuit & lacera per totum fracturæ cranii tractum. In ventriculis cerebri ichor quidam flaveſcens occurrit. Plura quæ hiſtoriam noſtram magis dilucidare poſſent ab aliis non habeo, ex dictis tamen æquus Obſervationis meæ cenſor, ut confido, vulneris gravitatem ejus lethalitatem tantùm non inferentem ſatis clarè perſpiciet.

(*An. 1693. d. 20. Octobr. Vitembergâ Auguſtam Vind. miſſæ.*)

OBSERVATIO CXXV.

Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.

De Brachio faſcinato.

VEneficii, quod ſequitur exemplum memoriâ haud indignum videtur, cum ex carne vividâ nec ullô abſceſſu vel ulcere obſeſſâ, aciculas prodiiſſe inter rariores obſervationes recenſeri omninò mereatur.

 Urſu-

Urſula Mittagin, Ancilla Strigovienſis annos nata 21. ſervitii, quod civi cuidam condixerat, adeundi, cauſa in hanc civitatem veniebat 17. Martii Anni 1692. & mox hâc ipſâ primi adventûs ſui veſperâ doloribus Brachii dextri punctoriis adeò infeſtabatur, ut cogeretur implorare auxilium Juvenis Chirurgi perquam ſolertis Godofredi Piſtorii Illuſtriſſimo horum Ducatuum Swidnicenſis & Jauravienſis Gubernatori Regio tunc à Servitiis cubicularibus, qui poſt ſedulam brachii explorationem ſub cute latentem deprehendebat atque per eandem adactam extrahebat aciculam ex orichalcô majorem qualem noſtrates vocant eine Hellernadel/ quam dein adhuc duæ aliæ minores ex ferrô ſequebantur.

Die 18. Mart. ex eodem brachio hinc inde 6. aciculæ (Stecknadeln) ferreæ & duæ æneæ major & minor, ut & duæ acus (Nehnadeln) extrahebantur.

D. 19. Mart. acus una & quatuor aciculæ capitulis ſuis carentes eximebantur.

D. 20. Mart. me præſente extrahebatur acicula una nitida & quaſi recentiſſimè fabrefacta & porro eadem die adhuc duæ recentes & duæ parum incurvatæ.

Die 21. Martii manè prodibant duæ aciculæ ſine nodis & circa has extremitates parum incurvatæ; à meridie verò duæ aciculæ præfractæ & una acus nigredine obducta; veſperi denique adhuc 3. aciculæ ſine nodis & aciculæ minoris nodulus.

D. 22. Mart. 17. aciculæ omnes ſine capitibus, &

23. Mart. tales adhuc 7. die verò 24. Mart. 14. aciculæ ſine nodis, nodata 1. & acus 1. ſat magna, tandemque

25. Mart. 7. aciculæ ſine nodis exprimebantur.

Hactenus malum hoc ſat grave & dolorificum brachium ſaltem dextrum, à quo tanquam parte primùm & primariò affectâ & obſervationi huic titulus enatus eſt, occupaverat, ſed inſequentibus diebus longius ſerpebat, ut

ex continuatione Diarii hujus patebit. Prodibant nempe ulterius

D. 26. Mart. aciculæ 4. ſine nodis, una ex alâ dextrâ, altera ſupra mamillam ejuſdem lateris, & duæ ex cubito dextro, quarum una adeo curva erat, ut exciſione cum lancettâ opus eſſet:

27. Mart. aciculæ duæ, una ſine nodo ſupra mamillam dextram, altera duobus digitis ſupra papillam ejuſdem mamillæ:

28. Mart. aciculæ 2. una incurvata prope papillam mamillæ dextræ ſine nodo, & altera ſub axillâ dextrâ, veſperi verò acus 1. proxime papillam mammæ dextræ:

29. Mart. acicula 1. absq; nodo juxta papillam eandem:

30. Mart. acus 1. ex brachio dextro, & aciculæ 3. nodis carentes ex mamillâ dextrâ, quarum una exciſione eximenda erat:

31. Mart. aciculæ duæ ſine nodis ex mamillâ dextrâ, quarum una propè papillam valdè incurvata erat:

1. April. acus 1. & acicula major ex brachio dextro:

2. Apr. acicula 1. ſine nodo ex eodem brachio.

6. Apr. acus 2. ex mamilla ſiniſtra ut & acicula ſine nodo exciſione in lucem protracta, cum intereà temporis & Swidnitii, quò profecta fuerat ægra, acum 1. ex eâdem mamma ſiniſtra ſibi exſcindi paſſa fuiſſet:

7. Apr. acicula 1. in cubito prope carpum manus dextræ per inciſionem exemta:

10. dito acicula major ſine nodo ex mamilla ſiniſtra ſupra papillam:

13. dit. aciculæ 2. absque nodis, una ex ſcrobiculo cordis, altera ex mamilla ſiniſtra infra papillam.

18. Apr. aciculæ 2. ſine nodis ex mamillâ ſiniſtrâ quarum major (eine Hellernadel) extremitate, quâ capitulô ſuo carebat, paulò aſperiori, ſupra papillam protruſa, tantam concitabat hæmorrhagiam, ut ultra ℔j. ſanguinis ex vulnuſculô efflueret:

 10. April.

20. April. ex eodem Vulnuſculo adhuc 1. acicula:

2. Maji acicula 1. ex regione mamillæ ſiniſtræ ſuperiori verſus humerum, quæ exciſionem requirebat:

5. dit. adhuc una acicula valdè incurvata in ſcrobiculo cordis apparebat, ſed cujus extractio fruſtrà tentabatur. Ab eo tempore Ægra Chirurgum non amplius frequentavit, ideoque & hic noſtra finitur Ephemeris 98. aciculas cum unico aciculæ minoris nodulo & 11. acus continens, quæ omnes, ut ab initiô jam innuimus, ſine præviâ ſuppuratione fuerunt extractæ.

Annotari tamen merentur ſequentia.

1. Locis affectis inprimis brachio dextro nil fuit applicatum præter Emplaſtr. Stypticum Paracelſi, à quo & dolores leniri & magis ad exitum promoveri Spinulæ videbantur.

2. Dolores acerbiores noctu affligebant, & ubi aciculæ plures partui proximæ erant, poſteà iterum ad tempus mitigabantur & ægra ad conſueta ſervitii munia redibat.

3. Omnes aciculæ promtiſſimè poterant eximi cuſpide prius per cutem adactâ, niſi vel curvatura vel ſitus profundior inciſionem expoſceret.

4. Sicque cuſpide præveniente celeriter cutem transeuntes, ne minimum ſui veſtigium relinquebant præter maculam pulicum morſibus ſimilem, paucô interjectô tempore in cuticulâ emergentem. Quod ſi verò extremitas altera nodulô ſuô privata plus minus aſpera eſſet, inprimis verò in tranſitu cutis præveniret, tunc una vel altera ſanguinis ſtilla promanabat imò & hæmorrhagia ſat larga excitabatur.

5. Nullibi locorum inflammati vel ulceroſi quid apparuit, præterquam ubi vulneratio prægreſſa fuerat.

6. Plurimæ acicularum ſimiles erant iis, quæ dum fabrefiunt & opus fruſtratur opificem, abjiciuntur.

Non

Non primus verò veneficii hujus iſte, quem hactenus recenſuimus, fuit inſultus: Nam ſollicitè mihi percontanti de omnibus circumſtantiis & antecedentibus ancilla, cum primâ vice d. 20. Martii per Chirurgum ad me deduceretur, narravit, amatorem ſe habuiſſe Strigoviæ in Patriâ Juvenem quendam opificio aciculario operam dantem & Zugmantelâ Oriundum, cui ex Tutorum diſpoſitione repulſam paſſo indeque ad vindictam accenſo, cum aliquando ex amictorio ſuo petenti dediſſet aciculam An. 1691. triduo exacto in brachio dextro omnium primùm dolores ſubitò ſentire cepiſſe punctorios, ſuccedente poſtero die tumore & inflammatione totius brachii ad cubitum uſque; Balneatorem quem conſulebat, fruſtrà applicato cum majori dolorum incremento per octiduum emplaſtrô quodam pulmentum dein ex allio contuſo impoſuiſſe, unde enatam veſicam & deinceps foraminulum, quo per turundas indies dilatato tandem primam prodiiſſe aciculam majorem. Plures dein (12. ut ægra porrò referebat) diverſæ magnitudinis aciculæ extractæ ſunt ſed nulla acus, & ſub axillâ dextrâ exortus abſceſſus.

Tandem inciſione factâ circa Muſculum brachii bicipitem inventus eſt faſciculus 12. acicularum filo lineo colligatus & duæ aciculæ rubigine obductæ cruciatim carni infixæ, quibus remotis plaga dein iterum conſolidata fuit. Hæcque contigere Swidnitii.

Imò & tertiâ vice eodem affectu dicitur correpta, poſtquam eandem urbem Jaurovia noſtra relicta, repetiit, ultra 46. aciculis ſucceſſivè extractis.

Sicuti autem hæcce, quæ retulimus, à maleficio exorta fuiſſe nemo facilè inficias iverit, ita haud ſatis liquet, num uno eodemque actu an verò pluribus, deinde quo pacto talia fabrefacta per incantationem corpori fuerint inducta. Si in re ambigua ſuſpicari quid liceat, videtur diverſis vicibus veneficium ſuum patraſſe maleficum & ulte-

ulterius, ſi Deus permiſerit, patraturum, quoniam intervalla haud brevia habuerit ægra ab omni dolorum cruciatu & acicularum proventu immunia. Nec improbabile erit ſtatuere per magicam Imaginis cereæ confictionem ejusdemque compunctionem per aciculam ab ægra impetratam omnia hæc contigiſſe, & potuerunt omnes illæ acus & aciculæ maximam partem inutiles & rejiculæ diverſo tempore figuræ dictæ cereæ infigi & in momento ab infernali hoſte in corpus, cujus cauſa imago formata erat, transferri, quemadmodum plura hujus farinæ referuntur apud Frommannum de Faſcinat. l. 3. p. v. c. vj. p. m. 718. & ſeqq. M. DelRio Diſquiſ. Magic. l. 3. p. 1. Qu. 4. Sect. 4. p. m. 290. & ſeqq. & Excell. atque Curioſiſſ. D. Aviceñam Tract. VI. compend. Chirurg. Militar. p. m. 849. & ſeqq. Certiora verò reſcire liceret, ſi Juvenis ille acicularius fugitivus deinde factus, ideoque nomine Magiæ hujus diabolicæ eo magis ſuſpectus, apprehendi poſſet & quæſtioni ſubjici.

(*Ja-vera Auguſt. Vindelic. miſſa d. 19. Decembr. A. 1693.*)

OBSERVATIO CXXVI.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Empyemate ſectione feliciter curato.

EMpyematicis Japanos folia Ficus Indicæ cum tanto fructu imponere ut inde penitus convaleſcant, Wilhelm. ten Rhyne oculatus teſtis in tr. ſuo de Moxa §. 18. teſtatur, quod an & aliorum experientia comprobatum fuerit, mihi quidem hactenus reſciſcere non licuit, ſectionem tamen interdum neceſſariam eſſe, quin & cum fructu adminiſtrari, præter alios tum Joan. Frideric. Treublerus in Epiſtolis Bartholinianis Cent. III. Ep. 85. p. m. 674. tum Petrus de Marchettis, Obſerv. 44. p. 102. hiſtoriis elegantiſſimis demonſtrant, quibus nunc ſequentem addere placet: Studioſus quidam 20. & quod exce-

excedit, annorum, tempore quadrageſimali, cum ſocii Tragœdiam de Salvatoris noſtri Paſſione & morte in proximo urbi noſtræ pago Pferſen exhiberent, Judæ perſonam repræſentans, barbam rubram circa os & mentum effingit, illique denuo abluendæ plusquam ſperabat, temporis inſumens, metuensque ne porta excluderetur, curſu hoc prævenire tentans, tam felix quidem fuit, ut urbem adhuc opportuno tempore intrarit, ſimul tamen ſitibundus, & ſitim cereviſiæ frigidæ præpropero hauſtu extinguens ex illo tempore in tuſſim, difficilem reſpirationem, & tantam totius corporis maciem incidit, ut vix cutis oſſibus hæreret. Vana per integrum trimeſtre huic malo remedia oppoſuit, nec quicquam Medici vocati intermiſere, quod ad hujus morbi propulſionem adhiberi poterat, medicamenta maxime convenientia in uſum ducentes, ſed omnia fruſtra & in caſſum, qua de cauſa & meum conſilium deſideravit, accedens in tam miſero ſtatu reperi hunc juvenem, ut ferme pro deſperato habuerim, medicamentisque quicquam effici poſſe ſtatim negaverim; cum autem in dextra Thoracis parte tumorem inter coſtas aliquantum eminentem deprehenderem, aliaque multi in Thoracis cavitate latitantis puris ſigna adeſſent, aliud quam hujus apertionem remedium non ſupereſſe, edixi. Vitæ amantiſſimus aures hilaris arrexit, quomodoquoque hoc effici poſſet, anxie quæſivit, cauterium potentiale ſi applicaretur, in à me notata eminentia inter quintam & ſextam coſtam, forſan nos ſpe noſtra haud lapſuros reſpondi, hinc ſtatim chirurgum vocavit, eumque, ut, quod ego ſuaſi, exequeretur, rogavit, qui quidem dictis parens, ſed ſine ullo effectu fuit, nec gutta enim puris per foramen ex cauſtico relictum effluxit, phlebotomo ergo, quem lancettam vocant, apertionem tentavit, & quidem tam feliciter, ut intra breve temporis ſpatium ultra decem libræ puris per vices ex

hoc foramine depletæ & evacuatæ fuerint, nullo alio ſymptomate ſuperveniente, niſi quod per aliquot dies erectus nec ſtare nec ſedere potuerit; Travmaticis tamen ſimul ſemper tum internis, tum externis per injectionem in uſum tractis, Deus ita benedixit, ut intra ſex vel ſeptem hebdomarum ſpatium adeo plane convaluerit, ut poſtmodum in via occurrentem, & cicatricem publice monſtrantem, ſimulque plurimas gratias agentem vix amplius noverim, jamque biennio ferme elapſo, Cappucinum in Hungaria agens, nuper admodum ſe optime adhuc valere per litteras indicavit.

OBSERVATIO CXXVII.
Dn. D. VITI RIEDLINI.
De Calculo Urethræ infixo.

LIcet celebris apud Ulmenſes olim Chirurgus Joan. Scultetus, Tab. XL. Fig. III. p. m. 55. omnem peni inhærentem calculum, ſola extractione eximi poſſe credat, non ſemper tamen id ſuccedere & Sectione quandoque opus eſſe, & alii Chirurgi inſignes teſtantur, & Exemplis aliquot PerIlluſtris noſter Dominus Præſes, in egregiis ad Obſervationes Helwigianas Scholiis ad Obſ. 134. p. 366. probat, quibus ſequens adjungo: Coriarius quidam, mediæ ætatis doloribus nephriticis diu tortus, tandem aliquando poſt mediam noctem ſubito exclamat, O Cariſſima Uxor, & calculum excrevi, & alius adhuc Urethræ inhæret, lumen mox accende, ut exactius, quæ geſta ſunt, perſpicere poſſim, lumine allato nullum quidem calculum excretum invenire poſſunt, ad penis tamen radicem firmiſſime calculum intruſum notant, qui etiam dolores ferme non ferendos inferebat, & omnem Urinæ excretionem impediebat, qua de cauſa ad me venit Uxor, utque medicamenta calculum pellentia præſcri-

præſcribam orat, quæ verò nil profutura ſtatim edixi, ut autem Chirurgum peritum qui aut inſtrumento idoneo aut mediante ſectione calculum eximat, vocaret, ſuaſi, duos itaque haud imperitos vocavit, qui nullo modo calculum extrahi poſſe videntes, Sectionem ita inſtituerunt, ut, altero penem ſupra calculum digitis tenente, alter in inferiore ejusdem parte ſupra calculum, prope ſcrotum, evitatis, quantum fieri poterat venis & arteriis levem inciſionem fecerit, qua vix peracta, calculus ſponte exiliit, unaque haud parva Urinæ copia, parum tamen ſanguinis, vulnusque rite deligatum paulo poſt tam feliciter ſanatum fuit, ut de quo conqueratur æger, nunc Dei gratia non habeat: Figuram ſic artifex expreſſit.

Fig. XI. Tabula V.

OBSERVATIO CXXVIII.
Dn. D. VITI RIEDLINI.
De Calculo Peniformi.

VArias ſemper in Calculo humano figuras notatas fuiſſe hiſtoriæ Medicorum paſſim teſtantur, ex quibus vel unicum Petrum Borellum Cent. II. Obſerv. 22. p. m. 124. hic nomino, qui & de calculo caput felinum referente cui ſerpens incluſus fuerat, & de alio Veſicæ figuram retinente lectu digna narrat, quibus ego ſequentia jungo. Varia à Calculo renum paſſus ſat enormia ſymptomata, Vir quidam aliquot ſupra quadraginta annos natus, ſæpius etiam calculos haud parvos excreverat, quos cum ferme ſemper omnes præmonſtraſſet, nunc hoc, nunc aliud medicamentum laudans, ſemper tamen cum mali reditu, quicquid etiam & quam diligenter adhibuerit, tandem mihi affert calculum adeo exacte penem humanum referentem, ut vel ex primo ſtatim intuitu quilibet cognoſcere potuerit, & propterea

dignus à me habitus fuerit, ut ejusdem figura hic inſeratur.

Fig. XII. Tabula V.

OBSERVATIO CXXIX.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Gangræna pedum podagram mentiente.

EGregiè poſt Galenum de gangræna & ſphacelo Hieronym. Fabricius ab Aquapendente Pentat. Chirurgici l. 1. c. 19. dicendo: Gangrænam eſſe mortificationem partis, quæ inflammatione tentata eſt, Sphacelum verò affectionem, in qua pars omnino emortua eſt. Cauſam verò eorum inter cætera quandoque etiam eſſe influxum pravorum, & quaſi venenatorum humorum in corpore à pravis cibariis genitorum in partem aliquam. Communiterque incipere ſolere in digito magno pedis, & mox inde progredi ulteriùs, ita ut brevi tibiam, & totam coxam apprehendat. Omnem etiam gangrænam quidem eſſe adeò curatu difficilem, ut niſi quis præſentiſſimis remediis occurrat, pars continuato quodam motu ſenſim emoriatur, ac brevi temporis ſpacio hominem jugulet: eam tamen, quæ ex humorum affluxu contingit, eſſe omnium deterrimam, & planè rarò feliciter terminari, imò homines ſenes ſubinde intra diem necare. Curationem verò tentari poſſe (1) ſanguinis emiſſione. (2) Peccantium humorum correctione. (3) Eorundem humorum expurgatione. (4) Doloris lenitione. (5) Caloris nativi in parte affecta reſuſcitatione, aut ſi is jam planè emortuus eſt, quod quidem ſaltem in malo jam ulteriùs progreſſo, & in ſphacelum commutato fit, partis affectæ à non affectis omnimoda ſeparatione. (6) Virium conſervatione. Quemadmodū hæc omnia unà cum remediis ad id idoneis pluribus videre licet loco citato.

Re-

Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Comes Octavius Bucellenius Præpoſitus Labacenſis, hujus inclytæ Provinciæ Carnioliæ Deputatorum præſes, vir omni virtutum genere ornatiſſimus, & patronus olim meus gratioſiſſimus, ætate ſexageſimo anno propinquus, temperamenti cum prædominio melancholici, habitûs gracilis, & diætæ aliàs obſervantiſſimus, podagricis tamen doloribus jam à pluribus annis valdè obnoxius, circa finem Decembris anni 1691. poſtquam cum familiarioribus ſuis præter ſuum morem in novo vino nobis Proſſeckher dicto, vino, ſi ejus claritatem excipias circa illud tempus guſtuoſiſſimo, nonnihil exceſſiſſet, & fortè quoque in aliis deterioris ſucci cibariis, in alvi quemdam fluxum incidit, adeò quidem tolerabilem, ut Ordinarius ſuus Medicus Excellentiſſimus Dn. D. Andreas de Coppinis in ſcientia Medica aliàs nulli facilè palmam concedens, eum exceptâ probâ diætæ obſervantiâ nullo alio remedio indigere judicaverit, quemadmodum malo indies decreſcente res tandem etiam eò devoluta eſt, ut diarrhœa in totum cum ægri levamine ceſſaverit, ſed cum quo tamen eventu, audiamus.

Dum Illuſtriſſimus patiens ſe ita planè in ſalvo eſſe exiſtimat, nulliusque ulterioris remedii egêre, in pedis dextri extremis digitis dolorem quemdam ardentem percipit; podagricam tamen, cui, uti priùs innui, valde obnoxius erat, defluxionem ratus, nihil minùs, quàm infauſti quid inde ſibi metuit. Aſt invadit idem ardor & alterum pedem non minori cum furore, & paulo poſt utriusque pedis digitos immobilitas quædam in aliis podagricis paroxysmis inſueta, unde ad ſcrupulum ſibi hac in parte adimendum mox ordinarium ſuum Medicum advocari curat, qui, re & ſibi ſuſpectâ viſâ, author fuit, ut pro re exactiùs dignoſcenda adhuc alii in arte verſati viri advocarentur. Et advenimus noſtrum tres, qui viſo in pedum digi-

digitis livore quodam inſueto, & immobilitate, mox de gangræna præſente, & à materia quadam atrabilari, valde calida, acri, & quaſi maligna ex alvi fluxu fortè reſidua, illuc tanquam ad partes ob toties perpeſſos podagricos dolores debiliores à natura præcipitata progenita, ſuſpicari cœpimus, & proinde, quò allegatis ſuperiùs ex Hieron. Fabricio ab Aquapendente in ſimili caſu indicationibus cum aptis remediis tempeſtivè ſatisfaciendo ulteriorem mali progreſſum ſatis maturè præcaveremus, omnem quidem lapidem movimus; ſed priusquam ferè aliquid, excepto acri clyſtere, qui mox ab habito conſilio injiciebatur, in uſum tractum erat, jam actualis ſphacelus adfuit: Dolor ſcilicet ceſſavit, pedum digiti adeò arefacti, quod quidem fidem ſuperare videtur, conſpiciebantur, ut in furno magis exſiccari nequiviſſent, reliqui verò pedes pallore quodam inſueto, frigiditate, flacciditate mollitieve ita affecti ſunt, ut contrectata caro œdematis ad inſtar facilè ad intro cederet, & cutis, quaſi à ſubſtratis carnibus avulſa eſſet, digitis elevari potuerit, cum ſuccedente per interiorem tibiam livore quodam, inſenſibilitate, & immobilitate, ut propterea de actuali ſphacelo jam præſente, nemo noſtrum ampliùs dubitare potuerit. Hinc de quinto ſuperius memorato ſcopo cum emortuorum partium ab adhuc ſanis actuali cum ſerra abſciſſione exſequendo mox quidem ſolliciti fuimus, quòd vires tamen valdè proſtratæ, ætas utcunque provecta, & ferè inevitabilis ſub ipſa operatione ingens hæmorrhagia ſimile remedium nobis diſuadere videretur, evidensque periculum minari, ne æger ſub ipſa operatione ſuccumberet, judicatum eſt, conſultius eſſe mitioribus, & qualia proponit citato loco rurſus Aquapendens emortuarum partium iſtam à ſanis ſeparationem tentare. Unde mox applicata fuere ſanis adhuc partibus defenſiva, emortuis verò præmiſſâ profundiſſimâ ſcarificatione, putredinem

corri-

corrigentia & carnem emortuam à ſana ſeparantia, aſt quibuscunque non obſtantibus, malum inſenſibiliter eatenus proſerpebat ſolâ partium immobilitate, & cutis aliquali lividitate, paulò poſt verò etiam inſenſibilitate ſe prodens, ut Illuſtr. Dn. patientem planè interfecerit. Sed quàm inſueto mortis genere! quaſi mors metuiſſet tantum ſubjectum palam, & modo aliis mortalibus uſitato aggredi, ſed potiùs coacta fuiſſet ſimile ſtratagema ſtudio excogitare, & mutuatâ à podagra larvâ ab extremis pedibus quaſi clam ſurſum ſerpendo nobiliſſimam illam lectiſſimisque virtutibus ornatam animæ ſedem, cor invadere. Uſque adeò moriendum eſſe cunctis certum eſt, mortis verò genus, & tempus incertum.

OBSERVATIO CXXX.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
Dum pus fit, non ſemper dolores magis accidunt.

Dum pus fit, dolores febresque ſolere eſſe intenſiores, docet præter experientiam ipſe Hippocrates 2. aph. 47. ut adeò meritò pro raro exiſtimandum, ſi id aliquando non ita evenerit. Non eveniſſe verò teſtatur ſequens vel hac ipſa de cauſa rarioribus adnumeranda hiſtoria: Illuſtriſſimus Baro ab Englshaus hujus Inclytæ Provinciæ Carnioliæ antehac Quæſtor generalis, nunc verò Deputatus digniſſimus, patronus meus gratioſiſſimus, & vir ad livorem usque virtuoſus, jam ante biennium circa hoc tempus pleuriticus, cùm elapſi anni 1692. hyeme navi domum veheretur, præ frigore verò in navi ſubſiſtere non poſſet, pedes extremum medium milliare per congelatas palludes confecit, ut primum verò domum appulit, toto corpore ri-

gere

gere cœpit, ſubſecuto deſuper intenſiſſimo febrili æſtu, capitis dolore, ſiti, inappetentiâ, vigiliisque, adeò, ut mox altero mane me Labaco in Soneg arcem unà cum Chirurgo advocare coactus fuerit; qui etiam mox poſt prandium adfuimus, & animadverſâ febre continuâ valdè intenſâ corporeque conſtipato, ipſi adhuc eo veſpere clyſterem nonnihil acriorem, quò fæces copioſius proliceret, applicuimus, ſequente verò matutino ex ſiniſtri brachii mediana ad ℥vij. ſanguinis extraximus valdè aduſti & phlegmatici, introque propinavimus ex brodio cum endiviæ & cichorei aliquot foliis alterato ſpec. de gem. frig. CC. phioſoph. præpar. flor. nitr. & ſacch. perl. aa. ℈ß. Antè ſomnum verò emulſionem ex ſem. refrig. cum confect. Man. Chriſti perl. edulcoratam. Sed adeò inaruerat ipſi per noctem lingua faucesque, ut ſequente manè, quæ quarta morbi dies erat, jam coacti fuerimus quoque venas raninas incidere. Id quod quidem cum aliis ad id idoneis viſis adeò proſperè peractum fuit, ut Illuſtriſſimus patiens percepto exindè valdè ſenſibili levamine nos cum maxima benevolentia à ſe dimiſerit. Sed ecce quid fit! Dum quintâ à morbi principio die lætus cœnam aſſumeret, repentè inſolentiſſimâ tuſſi corripitur, cum incredibili quantitate materiæ purulentæ cum ſanguine permiſtæ rejectione, & virium tantâ jacturâ, ut mox præ debilitate, & materiæ pectus occupantis copiâ expiraturus videretur. Quâ de cauſâ Ego rurſus adhuc eâ nocte revocor; quodque viderem præ puris adhuc rejiciendi copia, & virium maximâ debilitate omnia verſari in anguſto, omnium primò adſtantes, quò ipſi de ſpiritualibus ſine mora proſpicerent, admonui, interea verò animato ægro pro materiæ purulentæ tanto dexteriori excreatione, abſterſione, & ulceris conſolidatione de tali decocto quolibet mane ad ℥iv. propinavi: ℞. decoct. pector. cum rad. Chinæ ℥ij. herb. ſcabioſ. veron. beton. &

tuſſi-

tuſſilag. aa. mj. facti ℔iß. adde ſyr. de heder. terr. de ſymphyt Fern. aa. ℥iiß. M. dentur ut ſupra de eo quolibet mane ℥iv. cum balſam. Sulphuris tereb. gt. iij. Interdiu verò frequenter de tali Eclegmate lambat. ℞. Ol. amygd. dulc. rec. expreſſ. ſyr. de farfar. de iujub. de alth. Fern. aa. ℥j. ſacch. cand. alb. q. ſ. f. Eclegma. Externè etiam Emplaſtrum Filii Zachar. geſtet. Ac tandem pro virium ſuſtentatione præter frequentia jura caponis, cochleatim de tali miſtura cordiali aſſumat: ℞. Aq. cord. Herc. Saxon. ℥iij. ſcabioſ. tarax. aa. ℥j. conf. alkerm. compl. ʒß. man. Chriſt. perl. ʒj. margar. præpar. coral. rub. præpar. ocul. cancr. præpar. aa. ℈j. ſpir. roſ. ʒß. fol. aur. num. 1. M. Atque cum iſtis intra paucum tempus tantum profecimus, ut indies imminutâ puris copiâ, alleviata reſpiratione, & adauctis viribus, de recuperanda rurſus cum Dei ope priſtina ſalute non ampliùs dubitaverimus. Pro majori tamen ſecuritate author fui, ut Illuſtriſſimus Dominus patiens adhuc per aliquot ſeptimanas de inſigni illo antiphthiſico, cujus ex Winclero meminit Ettmüllerus de phthiſi, nonnihil immutato, caſtaneæ magnitudine acciperet, ſuo tempore lac aſininum caprinumve bibiturus. Quibus etiam præter omnium ſpem, etſi jam in ſatis provecta ætate conſtitutus, adeò feliciter reſtitutus eſt, ut etiamnum vivat ſaniſſimus.

Rarum verò quod in iſto caſu mihi videbatur, fuit, quòd Illuſtriſſimus patiens nunquam de ullo pectoris dolore conqueſtus ſit, neque de prævia difficili reſpiratione, tuſſive, quæ tamen in ſimilibus caſibus abeſſe nunquam ſolent. Ubinam verò tanta puris copia citra præviam pulmonum aggravationem reſpirationisque læſionem latere potuerit, planè capere non potui.

OBSERVATIO CXXXI.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Iſchuriæ Curioſa curatione.

GRyllis animalculis illis nigris, quibus ruſticorum domus & piſtorum foci ſcatere ſolent, diureticam vim ineſſe jam pridem quidem adnotavit Schrœderus in ſua Pharmacopœia claſſe 4. de animalibus, ſi illi ſcilicet in cineres redacti aſſumantur. Quod verò etiam externè admoti aliquid in eandem rem conferre poſſint; nihil meminit. Audiendus proinde ea de re eſt Joan. Bapt. Gonſerus ſuo tempore Carnioliæ practicus dexterrimus, qui fidiſſimè recenſuit, ſe aliquando caſu, dum domum tranſiret, vocatum fuiſſe ad ruſticum, cui jam ab octiduo urina non fluxerat, tentâſſeque pro ea prolicienda varia, ſed omnia incaſſùm, tandem verò ſuperveniſſe vetulam mendicam, quæ inaudito morbo mox dictorum animalculorum aliquot cœpit, & linteo laxè, ita ut hinc & inde liberè progredi intus potuerint, ſub genubus ægro alligavit: & ecce! quamprimùm æger eorum motum percepit, toto corpore exhorreſcens urinam emiſit. Suſpicor tamen ego effectum iſtum terrori potiùs ex motu horum animalculorum naturâ ſuâ valde abominabilium concepto, quàm ipſis grillis eſſe adſcribendum, quemadmodum à tali cauſa eundem effectum in ſimillimo morbo fuiſſe conſecutum, nos jam in Ephemer. Nat. Cur. Dec. 2. Ann. 9. Obſ. 61. prodidimus.

OBSERVATIO CXXXII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De piſcium copia ſterilitatis prænuncia.

PIſcium inſoltam copiam terræ ſterilitatem, & frugum penuriam portendere, communis eſt vulgi noſtri opinio, & id verificatum etiam re ipſâ fuit anno

anno 1692. undenam verò illud propriè contingat, aliis penſitandum relinquo. Cæterùm ſi id ita ſe ſemper haberet, Hungaria ſaltem ſuperior deberet ſemper eſſe quàm ſterililſſima, eò, quòd, prouti de ea Hiſtorici referunt, famoſus ille ejusdem fluvius Tibiſcus dictus, tantâ piſcium copiâ ſcateat, ut unam ejus tertiam piſces conſtituant, & proindè non ſolùm hominibus, verùm etiam ipſis ſaginandis porcis copioſiſſimam eſcam præbeant. Imò obſervatum ſit, aërem ab eis fuiſſe infectum. Niſi quis rurſus ad hoc reponat, hoc iſti fluvio naturale, & conſuetum eſſe, illam obſervationem verò eſſe ſolùm de inſueto.

OBSERVATIO CXXXIII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Saccharo Saturni egregio ophthalmico.

ILluſtriſſimus Baro à Rueſſenſtain in Chimicis laboribus non minus dexter, quàm aſſiduus, dum aliquando in aquæ fortis confectione ex nimis intenſo igne vitrum rumperetur, & una aquæ fortis guttula caſu pupillam contingeret, in inſtanti in intolerabilem oculi dolorem, inflammationem, & tumorem incidit, adeò ut in manifeſto non ſolùm viſionis eâ parte omnino amittendæ periculo fuerit, verùm fortè & graviori. Cui malo proinde, ut ſatis maturè obviaret, ſaccharum Saturni aquæ communi, cum magis appropriatam ad manus non haberet, admiſcuit, & cum intinctis linteolis ſæpius iterando applicuit. Et convaluit intra paucos dies, citra ſingularem pupillæ, aut viſionis læſionem. Ita Illuſtriſſimus Baro de ſe ipſo id teſtabatur.

OBSERVATIO CXXXIV.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Cuticulæ abraſione menſtruatim recurrente.

CAſu nuper incidi in infantem ſemeſtrem, qui toto ferè corpuſculo epidermide exutus erat, tranſudante per cutem tenaciusculâ quâdam lymphâ. Interrogans matrem de mali origine, & conſtitutione, inaudivi eum taliter, à quo natus eſt, ſingulis menſibus ſemel affici ſolere: incipere nimirum rubedine quâdam, & intumeſcentiâ affici tenellulum corpuſculum, hinc crepare, & abſcedere taliter undique cuticulam: intra quinque aut ſex dies verò rurſus novam ſubcreſcere. Cauſam verò talis mali ſe neſcire. Pro curatione ſuperponere frigidæ intincta linteola, & ſuper aſpergere ceruſſam pulveriſatam.

Ego cauſam potiùs conceptui fortè tempore menſtruorum facto adſcripſi, & pro curatione ſuaſi, ut mater ſe per intervalla à peccantibus humoribus expurgaret, & urgente malo læſis infantis partibus lapidem calaminarem inſpergeret; ſed infans paulo poſt convulſionibus prehenſus obiit. Noſtræ obſtetrices aliàs exiſtimant talem excoriationem tunc infantibus contingere, cum faſciæ menſtruo lochialive ſanguine in lotione, aut aliàs inficiuntur: quod verò hic factum negavit mater.

OBSERVATIO CXXXV.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Serpente radice jalappæ è corpore expulſo.

ILluſtriſſimus Dominus Comes Wolfgangus Barbo mihi fidiſſimè retulit Dominam ſocrum ſuam Comitiſſam à Schrotenbach cuidam mendicæ, quæ jam per bien-

biennium ſerpentem in corpore habuit, caſu in decubitu ſub arbore ingreſſum, & qui nullis antehac, neque alexipharmacis, neque lacte, quod calens ſuſpenſâ à pedibus ægrâ ori ſupponebatur, expelli poterat drachmam unam rad. jalapp. præbuiſſe, & paulò poſt rejectum fuiſſe per vomitum, adhuc vivum ſerpentem. Num verò caſu id contigerit, aut jalappa adeò ſit alexipharmaca, aliis dijudicandum permitto.

OBSERVATIO CXXXVI.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Febre quartana per rejectionem carnis verminoſæ ſoluta.

VAriis quidem modis ſolere terminari febres quartanas, in Diſſertatione ſingulari de febre quartana notat Dn. D. Lanzonius; quod tamen ſolutionis per rejectionem carnis verminoſæ non meminerit, lubet, eas quandoque etiam taliter terminari, per ſpecialem hiſtoriam demonſtrare.

Illuſtriſſima Domicella ab Engelshaus per quinque menſes & ultrà à febre quartana cruciata tandem eò devenit, ut paroxyſmi ſemper cum ingentibus ventris torminibus inciperent, adeò, ut etſi ad illud usque tempus nullo remedio uſa, tunc tamen ſe meæ curæ committere coacta fuerit. Quorum propterea torminum cauſam quòd humores acido-acres ſub initio paroxyſmi commotos exiſtimaverim, pro eorum eductione ipſi præter clyſteres anodynos, & abſtergentes certum vinum laxativum per aliquot dies continuos bibendum ordinaveram, à quo quidem mitiora reddebantur tormina, non tamen omnino ceſſabant, usque dum exorto tandem aliquando ſpontaneo vomitu rejectæ fuiſſent præter multa phlegmata tres carnis ſemiputridæ undique pituita, & copio-

ſiſſimis vermiculis, quales in carne putrida ſubinde viſuntur, obſitæ particulæ: unde ceſſarunt in integrum & tormina, & febris, adeò ut nullo ulteriori remedio opus poſtea fuerit.

Illuſtriſſima patiens carnem illam, bubulam, quam fortè ante febris primam invaſionem non exactè maſticatam avidiùs aſſumpſerat, pota deſuper aut frigida, aut fructibus quibusdam horariis comeſtis, & ſua frigiditate cruditateque digeſtionem interturbantibus, exiſtimabat, quam propterea etiam toto febris tempore adeo abominabatur, ut eam nec videre, multò minus edere potuerit, Adeò abſconditæ ſunt quandoque morborum cauſæ?

OBSERVATIO CXXXVII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De Febre quartana matrimonio ſanata.

IDem Dn. D. Lanzonius, Amicus & Collega meus colendiſſimus Ephem. Nat. Cur. Dec. 2. Ann. 9. Obſ. 128. inducit febrem quartanam venere curatam. Ego etſi quidem quàm optimè mihi perſpectum habeam, remedium iſtud communiter non ſuccedere, teſtari tamen fideliter poſſum, ante triennium hic Labaci nobilem puellam pluribus menſibus quartanâ detentam, ab eo veſpere, quo cum neo-ſponſo ſuo concubuerat, nunquam ampliùs dictâ febre fuiſſe tentatam. An ad id verò plùs prægreſſus à ſaltatione ſudor, fortè ſecum unà & morbi cauſam auferens fecerit, an verò ipſa de neo-ſponſo complacentia, alii judicent.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXVIII.
Dn. D. MARCI GERBEZII.
De vena in febribus petechialibus ſecanda.

IN febribus petechialibus, actu proſtantibus exanthematibus, non facilè debere celebrari venæ ſectionem nos ipſi in Intricato Extricato noſtro Med. docuimus part. 2. cap. 2. Contrarium tamen ſuadere videbantur ſimilibus febribus elapſâ æſtate ſæpiſſimè ſupervenientes ſaluberrimæ narium, & uteri, actu proſtantibus maculis petechialibus, hæmorrhagiæ, ad quas etſi valde copioſas in nullo ægro vidimus ad interiora receſſiſſe, quod aliàs ex venæſectione communiter metuitur, exanthemata, aut ægros ſe deteriùs habuiſſe, ſed potiùs tolerantiùs. Quid ergò in tali caſu de venæ ſectione tenendum?

℞. Febres illas adeò malignas non fuiſſe, rariſſimum ſiquidem interfecerunt, etſi fuerint adeò contagioſæ, ut communiter plures in eâdem domo, & non rarò omnes, licet non ſingulos cum macularum eruptione infecerint; loco citato verò fuit ſermo de valde malignis.

OBSERVATIO CXXXIX.
Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.
De Vomitu ſanguineo ex vociferatione.

JUvenis quidam Studioſus, annorum duorum ſupra viginti, temperamenti ſanguineo-cholerici, literarum aliàs ſtrenuus cultor, cùm aliquando peſſimo ſeculi & Academiarum more, ad compotationem à ſodalibus non tàm invitatus quàm coactus eſſet, ebrius

boatu

boatu clamoreque aliquoties repetito plateam, per quam domum contenderat, ſalutare cepit, in Muſeolum autem reverſus mox lecto petito ad ſomnum ſe compoſuit, mane evigilans torporem inſolitum totius corporis, nauſeamque ingratam ſenſit, nihilominus ſurrexit, atque ut ſtomachum demulceret pro jentaculo juſculum aſſumſit, ſtudiisque ſuis ſe reddidit, ſed vix elapſo bihorio animo liquit, & derepente notabilem ſanguinis atrorubentis fluidi, haud grumoſi copiam vomitu rejecit, cujus ſedandi gratiâ mulieres agnatæ aquas ſpirituoſas eidem obtulerunt, & topica varia regioni epigaſtricæ admoverunt, irrito tamen conatu, laceſſitus ſiquidem ventriculus purpuream animam terve quaterve ampliùs evomuit, donec librarum ad minimum quatuor capax patina rejecto adimpleretur ſanguine, unde afflictus in extremam delapſus virium proſtrationem, ſudore ſyncoptico frigido per frontem & genas depluente, manibusque rigidis factis, inſignem adſtantibus incuſſit terrorem, ut anxiè opem meam ſubito imploraverint. Adveniens patientem in lecto decumbentem offendo adhuc omninò languidum, pulſum tango tardum, rarum, & debilem, faciem pallidam, labia livida intueor, ſciſcitor, utrum ipſe ſimili vomitu antehac jam tentatus fuerit? utrum verò ex cauſa aliqua violenta evidente talem ſibi nunc adſciverit? Tum is recollecto paulatim animo nec ullius cruenti vomitus unquam perpeſſi, nec violentiæ alicujus extrinſecus admiſſæ ſe conſcium eſſe, vocem ſaltem præterita nocte bis terve ad clamorem commilitonum augendum ſeſe intendiſſe, reſpondit. Ad quæ ego mecum reputans, ſanguinem rejectum ex pulmonibus neutiquam profluxiſſe, utpote nec ſpumoſum, nec in bullas elatum, nec florido coccineo colore ab aëris pulmonalis conſortio aliàs eveniente conſpicuum, ex ventriculi vaſculis præternaturaliter dilatatis ruptisve illum in ollam hujus membrana-

ceam effuſum ſuſpicatus ſum, confirmatus in conjectura, quòd in regione epigaſtrica dolorem quaſi ulceroſum patiens accuſaret, & alvi excreta cruore quoque tincta apparuerint; ſubiit tamen mentem admiratio, ex vociferatione tanquam cauſa levi, grave adeò malum inſecutum eſſe, quamvis facile dein colligere potuerim, à vaſorum ſanguiferorum preſſione & ventriculi concuſſione inter vociferationem à diaphragmate facta, ſanguiniſque ſub compotatione & motu corporis jamdum aucto elatere, eorundem ſolutam unitatem enatam eſſe. Jam verò ut metuendo ulteriori periculo maturè proſpicerem, quiete ulteriori ægro demandata ex cochleari ſubinde propinandam hancce proſcripſi Mixturam: ℞. Aq. plantaginis ℥iij. cinamom. cydoniat. ℥j. aceti deſtillati ℥ß. Syrup. de roſis ſicc. ʒiij. flor. tunic. corall. rubr. aa. ʒiß. G. ſanguinis draconis pulver. gr. xij. corall. rubr. præpar. pulver. gran. xxiiij. Miſc. Viribus aliquantiſper redeuntibus cùm ſanguinis turgeſcentiam ex pulſu aliiſque indiciis notabilem denuò portam, qua in ventriculum rueret, daturam non vanè metuerem, inſequente ſiquidem nocte, etſi dediſſem pilulas ex tormentillæ extracti gr. v. & theriac. cœleſtis gr. I. paratas, vomitus rurſus ægrum infeſtabat cruentus, hinc manè venæſectionem quaſi revulſoriam ſed parcam in brachio adminiſtrandam ſuaſi, atque ventriculo Emplaſtrum ſeq. imponi curavi. ℞. Empl. de cruſta panis, diaphœnici frigidi aa. ℥ß. Malax. ol. menth. coct. & extend. ſupra alutam magn. & figur. conſuetæ pro ſcuto ſtomachali; poſtea verò Tincturam lapid. hæmatitis quotidie bis cum juſculo aſſumendam deſignavi, demum addidi uſum pro lubitu ſumendæ Conſerv. Roſarum antiquæ ingredientium acceſſione nova auctæ hunc in modum: ℞. Conſerv. roſ. rubr. ℥ij. pulv. corall. rubr. præpar. ʒj. Lap. hæmatit. ſanguin. draconis, ocul. cancr. præpar. aa. ℈j. Miſ. cum ſ. q. Syr. papav. errat. pro Condito. Sic re-

mediis recenſitis diligenter uſurpatis, Divini Numinis favente benedictione, ægrotus cum priſtina ſanitate in gratiam rediit.

OBSERVATIO CXL.
Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.
De Verruca penſili ſcroti fungiformi.

VErrucas ex ruptis fibrillis cutaneis & nutricio ſucco inde extillante produci, ſicuti aliquoties obſervavi, easdemque ſæpius ſolo flor. calendulæ recentium affrictu adhibito periiſſe, & in me & in aliis expertus ſum; ita ſingularem verrucam anno ſuperiori vidi in viri cujusdam obeſi corporis ſcroto ex attritu ipſius inter deambulandum facto enatam, tenui pendentem pedunculo, dehinc verò inſtar fungi terreſtris in capitulum latum expanſam, & ſub æſtivo calore à ſudore ſalſo allabente, intertriginem quaſi paſſam, cum luxuriantis carnoſæ ſubſtantiæ, contactus impatientis, & hinc ſub deambulatione maximopere dolentis, ulteriori excreſcentia, ita ut de abſciſſione ejusdem, aut per corroſiva abſumtione ſollicitus fuerit afflictus vir, ego verò neutrum approbans, filo ſericeo duplicato incerato pedunculum fortiter conſtrinxi, & nutrimenti affluxum ad verrucam interceſſi, capitulum autem hujusque additamentum atramento vulgari illiniri juſſi, ſic, ſpatio paucorum dierum intercedente, verruca tabida cum pedunculo decidit, atque domicilium priſtinum reliquit.

OBSER-

OBSERVATIO CXLI.
Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.
De Vulnere thoracis cum pulmonis læſione, globulo ſclopeti inflicto, feliciter curato.

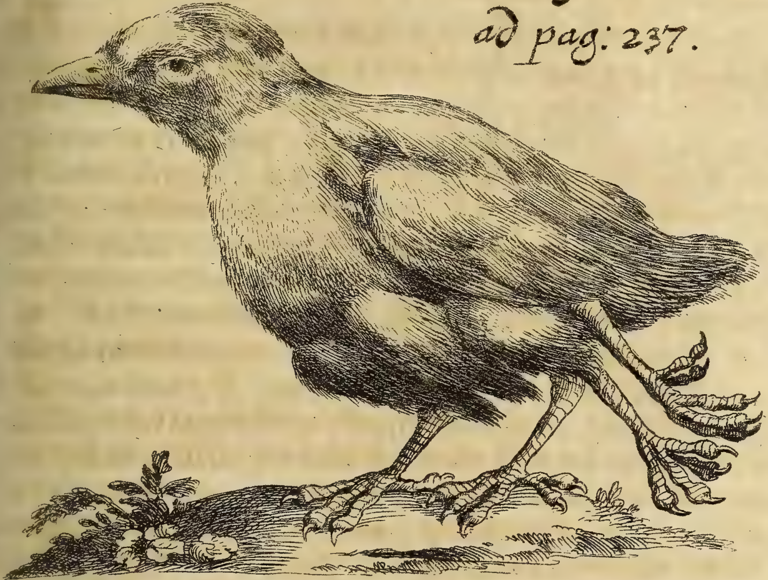
CAupo in pago milliaris unius ſpatio hinc diſtante Oberferrieden dicto, cùm ad nundinas anniverſarias Neagorenſes Menſe Auguſto Anni ſuprà milleſimum, ſexcenteſimum, nonageſimum ſecundum tendiſſet, in via à latrone glandis ſclopetariæ mediocris ictu dorſum trajectus, atque pulmonis lateris dextri lobus non procul ab extremo perforatus fuit, unde is in terram proſtratus per horulæ ſpatium ſemianimis decubuit, donec à ruſticis ſupervenientibus in currum elevatus domum adveheretur. Per celeres equos ego cum Chirurgo in auxilium vocatus, vulneratum inviſo ad mortem ſe præparantem, & non niſi luctuoſa ſuſpiria ob omnimodam virium jacturam ad cœlos mittentem; vulnus inflictum exploro, atq; ſanguinem ſpumoſum emanantem, ſed & illo dilatato ſub inſpiratione pulmonis appropinquantis lobum læſum eſſe video, dum æger ſpiritum difficulter ducere poterat, partim ob ſanguinem extravaſatum in thoracis cavo collectum, hujusque læſionem factam, partim ob glandem plumbeam ceſſante ictus robore inde haud egreſſam, ſed diaphragmati juxta coſtarum ſpuriarum anteriorem ambitum, (ceu dolor & pondus gravativum ibi moleſtum innuere nobis videbatur) aliquantum intruſam. Ante omnia igitur virium defectui conſulturus, ægro Julapium propinavi ex Aq. plantag. rubi Idæi, veronic. Chærefol. ceraſ. nigror. cinam. fl. cordial. & Syrup. pap. errat. corticumque citri confe-

 ctum,

ctum, ſanguinis autem extravaſati coagulo reſolvendo & reſpirationi relevandæ pulvere ex antimonio diaphoretic. ocul. cancr. præparat. ſpermat. Ceti & ſpec. diair. uſit. atque cordialibus temperatis idonea proportione mixtis concinnato, per vices dato proſpexi, dum interea ſimul Chirurgus muneris ſui partes peracturus digeſtivum ejuscemodi vulneri adaptatum cum turundâ immiſit, atque balneatori ejus loci ut ſubſequente nocte vulnerato adſtaret curâ commiſſâ, mecum Altdorffium rediit. Altero die, ad vulneratum denuo parato itinere brevi, eundem melius paulo habere lætatus ſum, huic ad ulteriorem opem ferendam me accingens apozema travmatico-pectorale bis quotidie calide bibendum obtuli, mane autem jejunio ventriculo balſam. ſulphuris aniſati gt. xv. ad xx. cum juſculo aſſumendas percepi: ad ſitim coërcendam, febremque præſentem mitigandam decoctum C. C. crud. raſpat. Rad. Scorzon. Chinæ, ſarſæparill. ſem. fœnicul. bacc. alkak. caric. ping. & liquiritiæ raſæ pro lubit. hauriendum conceſſi, & cum hoc ipſo ad vigilias demulcendas, emulſiones ex ſeminibus 4. frigidis majoribus, papav. alb. card. bened. & aliquot amygdalis dulc. rec. excorticatis elici volui; intereà vulnus à Chirurgo ſedulo & perite porrò tractabatur, dum pro materiâ cruento-purulentâ thoracis detergendâ, juvandaque pulmonis conſolidatione decoctum ſequens tepidè per ſiphonem bis quotidie injici juſſi: ℞. Rad. plantag. ℥vj. conſolid. major. ariſtoloch. rot. veræ aa. ℥ij. H. agrimoniæ veronic. hyperic. alchimill. aa. Mß. rosmarin. P. ij. flor. roſ. rubr. prunell. aa. P. i. Myrrh. ℈ij. Hordei Mj. inciſ. & contuſ. Mr. & coq. in Aq. ſ. q. ad ℔iß. Colaturæ adde Mell. roſac. ℥ij. Balſami vulnerarii ʒiß. Mr. ad uſum. Externè thorax tali Linimento calidè inungebatur: ℞. Unguenti pectoral. rubr. potabilis aa. ʒiß. anodyn. ol. lumbric. tereſtr. hyperic. aa. ʒj. terebinthin. deſtill. ℈ß. ſuccin. deſtill. gt. vj.

Tab: IX. Fig: XIII.

ad pag: 237.

ad Obſerv: ultimam.

Fig: XVIII.

pag. 312.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

gt. vj. Miſc. mox eidem pro fomento, dein impoſitis ſacculis ex chærefol. agrimon. veronic. ſalv. fl. chamæmel. melilot. roſar. rubr. repletis interpaſſatis, vino ferventi priùs immerſis dein expreſſis. Poſthæc repurgato ſatis vulnere omiſſâ injectione cum turunda indebatur ſeq. Unguentum: ℞. Unguent. de betonic. balſami vulnerarii noſtratis aa. ℥iß. Mell. roſac. ℥iij. Miſc. Atque ſic vulnus ex voto conſolidatum fuit, & caupo adhuc bene valet, niſi quòd reſpirationem, haud prorſus, uti antehac, liberam experiatur.

OBSERVATIO CXLII.
Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.
De Pullo gallinaceo quadrupede.

ÆState proxime prægreſſa Generoſus & Strenuus Dn. de Furtenbach pullum gallinaceum Reichelſchwandii excluſum per aliquot dies aluit quatuor pedibus totidemque alis inſtructum, ſicuti Figura appoſita monſtrat, quem vitâ orbatum & exenteratum ab eodem accepi, additâ hac deſcriptione: Das Hůnlein hat im Leben auf zwey Fůſſen geſtanden / und die zwey ruckſtehende nach ſich gezogen / die untere Flůgel hangen / und die obere ůberſich ſtehen laſſen / hat auch ſ. h. zwey Poſteriora gehabt / doch daß nur bey einem der Abgang derer Excrementen / bey dem andern aber ein groſſer Seckel von zuſammengeſetzter Materie war / inwendig war es wie ein ander Hun / ohne daß es eine ůbernatůrliche groſſe Galle gehabt.

Fig. XIII. Tab. IX.

OBSERVATIO CXLIII.
Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI,
De Vitulo monſtroſo gemello.

NOn procul à Jani auſpiciis in proximo pago Hagenhauſen vacca gravida utero excludere allaboravit, ſed demum paſtoris obſtetrice manu, partu fatali enixa eſt vitulum monſtroſum gemellum, poſtea mihi curâ philiatrorum quorundam curioſorum oblatum. Erat autem alter vitulus juſtæ magnitudinis, & caput medio inter pedes in altum protenſos loco oſtendebat, quibus obductum corium cæterum verò à corpore abruptum erat; à pedibus & capite medio coſtarum æmula exporrigebantur corpora ad vertebras terminata, nullâ intermediâ thoracis relictâ cavitate; viſcera à paſtore demta & abjecta intueri non licuerat, niſi cor prominulum ſuprà pedem anteriorem dextrum, (vid. Figura XIV.) procul dubio tamen eadem tali ſitu diſpoſita fuerunt, prout noſtris oculis ſeſe obtulerunt in altero monſtroſo vitulo minori, cujus caput antrorſum ſpectabat, pedibus pariter ſurſum elevatis & oſſibus coſtis ſimilibus ad imum vertebrarum inſtar arcus inflexum fundamentum deſinentibus, (prout addita Figura XV. clariùs oſtendat,) nulla tamen thoracis aut imi ventris efformata erat cavitas, ſed cor ſub collo pendulum, reliqua autem viſcera oſſibus dictis utrinque inſtrata naturali figurâ, ordine, & ſitu dextro ac ſiniſtro congruo collocata à me evolvebantur, & adſtantibus demonſtrabantur.

Fig. XIV. & XV. Tab. IX.

EXPLI-

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Vitulus monstro- sus major.
a. Cor pericardio involutum.
b. Coſtarum æmula corpora.
c. Vertebræ.
Fig. XIV.
Tab: X.
a
c
Vitulus monſtroſus minor.
Fig. XV.
a
a. Caput antrorſum exporrectum.
b. Coſtis ſimilia oſſa corio denudata, quibus viſcera inſtrata erant.
c. Vertebræ oſſeæ.

EXPLICATIO FIGURARUM
Fig. XIV.

Vitulus monſtroſus major.

a. Cor, pericardio involutum.
b. Coſtarum æmula corpora.
c. Vertebræ.

Figura XV.

Vitulus monſtroſus minor.

a. Caput antrorſum exporrectum.
b. Coſtis ſimilia oſſa corio denudata, quibus viſcera inſtrata erant.
c. Vertebræ oſſeæ.

OBSERVATIO CXLIV.
Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
De Tuberculo in vulva.

ILluſtriſſima femina per totum ferè annum halitum fœtidiſſimum, ſibique & omnibus vix tolerabilem, de ſe ſpirârat. Cauſam haud inveſtigare poterant Medici. Tandem obſtetrix, melioris notæ & multæ experientiæ, auxilium ſpopondit. Animadverterat enim illa viſu, tactu & olfactu mali iſtius ſedem, ſeu *tuberculum argillaceum in vulva.* Altero die, vocatis Medicis, rem integram exponit Illuſtriſſimæ. Ipſa verò obſtetrix *tuberculum* iſtud feliciter abſcidit. Superabat aliquantulum magnitudinem nucis, cum cute ſua craſſiori. Diſſectum poſtea à Medicis, flavam, putridam, & fluidam eructavit materiam, tàm abominandi fœtoris, ut nemo, ſine ſummo totius Naturæ horrore, eum perferre potuerit. Princeps autem abs omni malo redemta feliciter. Ex literis Domini F. L.

OBSER-

OBSERVATIO CXLV.
Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
De Moxæ noxa.

LOcutus ſum nuper (ſcripſit mihi Londinô Anglorum Dn. D. Aug. *Schopſius*) cum erudito & amico arthritico, qui, ſuaſu trium Medicorum etiam *moxam* in uſum traxerat; at candidè mihi faſſus eſt, ſe nihil levaminis vel auxilii ab ea obtinuiſſe, plus verò detrimenti, paroxyſmis frequentiùs nunc inſultantibus. Hæc ille. De planta hac Japponica latiùs & ex conducto quaſi egêre *Hermann. Buſchofius* in ſingulari libello Amſtelodami belgicè edito an. 1674. *Th. Bartholin. Senior. Vol. V. Act. Med. Hafn. obſ. 3. Bern. Guilielm. Geilfus.* in diſp. ſua inaugurali de *Moxa* habit. Marburg. ann. 1676. *Andr. Kleyer* Dec. *II. Eph. Germ. Curioſ. ann. IV. obſ. 1.* D. D. *Wedel. in eod.* Dec. *ann. I. obſ. 6.* D. *Elsholt* Dec. *I. ann. VII. obſ. 224.* & alii. At, judicio Celeberrimi *Borrichii*, vix plus præſtabit in malo podagrico, quàm alia veſicatoria. *Vol. V. Act. Hafniens. obſ. 80. p. 182. ſeq.*

OBSERVATIO CXLVI.
Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
De Priapiſmo ab extracto Panchymagogo Crollii.

SIſtit nobis Dn. D. *David Spielenberger*, Platini Hungariæ & Liberæ Regiæq; civitatis Leutſchoviæ Med. ordin. in Dec. *I. Eph. curioſ. ann. II. obſ. 71.* virum, qui, ſumto laxante, tanto pruritu & œſtro in Venerem raptus,

raptus, ut nequaquam à debito conjugali abſtinere quiverit, imò tam exceſſivè, ut uxor ejus eo die ſe occultare coacta fuerit. Similia exempla in Scholio ſuo ſubtexuit *Sachſius* Conf. D. *Garmanni L. 1. de miracul. mortuor. tit. XI. §. 11. ſeq.* Alius, hauſto *cathartico*, coitum exercens fecit, ut uxor quoq; purgaretur. *Borell. in epilogo C. IV. Obſ. Med. Phyſ. & J. Dan. Horſt. in* Decur. *obſ. ſuar.* Vir quidam annorum XXXII. ſumtis nuper cum juſculo puri *extracti panchymag. Croll.* granis triginta, tantam ſenſit libidinem æſtumque, ut etiam gravidæ ſuæ non pepercerit, ideo nunc omnia cathartica cane pejus & angue fugit, non ſecus ac Illuſtris illa mulier *mures*, quòd molam aliquando excluſerit *muriformen*. *Salmut. C. 1. obſ. 65.* Sic alius à ſumto purgante tantum perpeſſus *bulimum*, ut prorſus ſe continere non potuerit, notante eodem *Spielenbergero.* Idem *Schopfius.*

OBSERVATIO CXLVII.
Dn. D. CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.
De Dyſenteria pomis & cerâ curata.

ADoleſcens nuper dyſentericus accipit à muliere tria *poma borsdorffiana* excavata, & cerâ virgineâ impleta ſicque operculis ſuis ad prunas aſſata, quæ cùm ſimul devoraſſet, fluxu ſenſim imminuto, tandem convaluit. *Hartmann. in praxi chymiatr. p. 196.* gummi ammoniac. & cer. aa. ℥ß. cum pyro aut malo cydon. eodem modo offert. *Oleum ceræ* ſingulariter commendat *Petræus T.* II. *diſſert. harmon.* XXVIII. *p. m.* 108. ut hæc curatio empirica rationem ſpiret. *Conf.* Dec. II. *Ephem. Curioſ. ann.* VII. *obſ.* III.

OBSERVATIO CXLVIII.
Dn. D. EMANUELIS KOENIG.
De Topico antiquartio Helmontiano.

CEleberrimus *Ettmyllerus Prax. Med. Part. 1. Cap. XV. p. m. 294.* ubi de Febribus intermittentibus in ſpecie de Quartanâ prolixè & accuratè tractat, inter alia refert Helmontium mentionem facere Emplaſtri pro febre quartanâ, quo ad ſplenis regionem applicato, plurimos quartanarios ſe curaſſe aſſerit, ſuſpicaturque cum quibusdam ejus Compoſitionem & præparationem fieri ex foliis Tabaci, affuſione vini coctis ad ebullitionem ad mediam horam, poſtea colatis & fortiter expreſſis, colaturæque expreſſæ addendo *Succi Nicotianæ inſpiſſati, Mellis communis, Ceræ opt. Olei commun. aa. q. ſ.* ad Conſiſtentiam Cerati vel Cataplaſmatis ductilis tepidè regioni renum applicandi. Locus verò quo Helmontius ejusmodi Emplaſtri meminit, ab Ettmyllero non expreſſus, reperire eſt, in Tract. de Febribus ſub finem p. m. 67. ubi ait: Quantum ad Quartanam, ſolitus ſum illam depellere Emplaſtro ex paucis reſolventibus & abſtergentibus compoſito. Nec unquam me fefellit, niſi quòd in obeſis tardiora ſint ejus obſequia. Num verò beatus Ettmyllerus benè & exactè divinarit Emplaſtr. hujus antiquartii certiſſimi compoſitionem ex Nicotianâ meritò dubitamus, in Faſciculo enim Remediorum Helmontianorum manuſcripto, quem Helmontius Junior in Helvetiâ cum Rever. P. Emerico à Sthal aliquandiu degens, illuſtri cuidam familiæ ex ſingulari hoſpitalitatis gratiâ communicare dignatus eſt & poſtea in meas manus itidem communicatione Reverendiſſimi cujusdam Domini veniente, perſpicere datum fuit Helmontium Quartanam febrim non Emplaſtro ex Nicotianâ ſed aliis reſolventibus & abſter-

abſtergentibus vegetabilibus ſanaſſe, nimirum recipit hoc Emplaſtrum Folia & Radices Porri hortenſis part. tres, Verbenæ luteæ ſeu Eryſimi ante ortum ſolis Menſe Majo rore adhuc madidi collecti part. 2. Succi hederæ arboreæ quercu adnaſcentis part. 1. quibus omnibus tritis bene contuſis & ſubactis immiſcendum aliquantillum de Oleo baccarum Juniperi vel in ejus defectu ſaltem ſuccus granorum ejus in aqua leviſtici coctorum ad omnimodam evaporationem, additoque tandem pinguedine porcinâ, redigitur in Cerati vel Unguenti ſpiſſioris conſiſtentiam, quod regioni lienis, renum, ſcrobiculo cordis & medullæ ſpinali inungendum; quò nimirum viſcoſitates lymphæ in glandulis fermentum ſpecificè acidum febrile foventes ingreſſu, & inſinuatione (quæ in corporibus non adeo obeſis faciliùs contingit) ſalis volatilis porri & eryſimi maximè ſufficienter reſolvantur, volatiliſentur, incidantur & emendentur, ad quòd ſuccus hederæ arboreæ non parum adjuvat, ceu quæ aliàs ad magnos lienes (in Febribus quartanis frequentes, vel etiam ejus productum morboſum) pro ſingulari arcano habetur, maximè ejus baccæ, referente Celeb. Welſchio Mictom. II. §. 43. item ad Gibberem, referente eodem §. 74. infantum, ſi juxta faſciationes decentes, potui quotidiano hedera arborea imponatur; & certè vis hæc reſolvendi & viſcoſa attenuandi non exigua in ejus baccis erit, ſi, atteſtante Boyle de Utilit. Philoſ. experiment. Exercit. V. §. 17. p. m. 224. baccæ hæ ſiccatæ pleniſſimè maturæ ad inſtar ſtercoris equini (cujus Aqua *animalis* dicta in Remed. Anglic. Bateanis certè in Arthritide vagâ ſatis laudari nequit) egregiè per ſudorem operantur & in peſte ipſâ in Hybernia quamplurimos ſanarunt; Præter autem ſal ejus volatile inſigniter reſolvens præterea attendi meretur ejus ſulphur balſamicum gummoſum, quo frigori hyeme reſiſtit & hinc non parùm vigoris & condimenti ſanguini inſpirare valet.

OBSERVATIO CXLIX.
Dn. D. EMANUELIS KOENIG,
De Spiritu bezoardico Dn. D. Buſſi.

AMpliſſimus Dn. D. Schelhamerus Profeſſor Jenenſis in eleganti de Febribus tractatu hinc inde pro Diaphoretico laudat & mentionem facit egregii illius Spiritus bezoardici Dn. D. Buſſi, cujus Deſcriptio cùm in nullo Diſpenſatorio, quod equidem ſciamus, extet, candidè propalamus: ℞. Spirit. Ungul. alc. Corn. Cervi aa. ℔j. Spir. baccar. Juniper. ℔ij. Ol. deſtill. Succin. alb. ℥j. Sal. volat. Corn. Cerv. ſuccin. alb. aa. ℥ß. Mſ. Deſtillentur ex alembic. Doſ. gutt. xxx.

OBSERVATIO CL.
Dn. D. EMANUELIS KOENIG.
De Radicis & herbæ Caryophyllatæ vi ophthalmica.

QUòd Dn. Auda in ſecret. libell. citante Celeberr. & Excell. Dn. Luc. Schrœkio in Decad. 1. Ann. 1. Miſcell. Cur. p. 119. in ſe ipſo expertus eſt de radice caryophyllatæ montanæ majoris rotundifoliæ, eam verno tempore collectam & amuleti inſtar appenſam, egregiè valere in hæmorrhagiis, maximè hæmorrhoidibus nimium fluentibus ſiſtendis, id quoque dicere poſſumus de Caryophyllatâ vulgari eam mane ante ortum ſolis collectam in nodulo ligatam appenſam mirè valere in ophthalmiâ & epiphorâ ad robur oculorum & rubedinem, fluxumque acrem arcendum, quatenus effluvia inde emanantia particulis balſamicis & ſalinis ſanguinem ſeroſiorem & acriorem inſpiratione & inſenſibili ingreſ-

ingreſſu alterant & corrigunt ut maſſâ ſanguineâ inde nitidiore reddita & fibris oculorum roboratis, incommoda ejusmodi certò abigant, ut non ſemel in Hominibus ſed & Equis ſæpius hoc expertum vidimus. Amuletorum vim etſi rideant multi cum recentiſſimo quodam ſcriptore, tamen hoc & illo de Aſperula murali minima Celeberr. Hoffmanni Profeſſ. Altorfini exemplo, in Miſcell. Cur. Dec. II. Ann. IX. p.m.409. ut taceam alia, eludetur, refert ſcilicet cit. Exc. Dn. D. Hoffmann. illam amuleti loco appenſam certò Odontalgiam ſiſtere, idque ob effluvia narcotica impulſum ſpirituum elaſticum ſiſtentia.

OBSERVATIO CLI.
Dn. D. EMANUELIS KOENIG.
De Antihydropico Helmontiano vero.

EXperientiſſimi in Helvetia noſtra Chymiatri, Dn. Franc. Schnorff Badenſis & Dn. Henr. Screta Scaphuſienſis pro vero remedio antihydropico Helmontii, quod in Tract. Ignot. Hydrops hinc inde adeo inſigniter pro infallibili commendat, ſequentem Proceſſum, non cuivis inde facilè divulgatum, habuere; ℞. Aquæ fortis q. ſ. in qua diſſolve Mercurii purgati (maximè philoſophico more cum Luna & Regulo antimonii) ℔j. in alembico poſtea abſtrahe aquam fortem & ejus ſpiritus acres leniter ſenſim in arena, ſed continuo igne ſpiritibus extillatis auge ignem ut vitrum probè candeat, tum adſcendit flavum & ſubrubrum in alembicum, tunc ceſſa, ſine refrigerare, exime & confringe vitrum & invenies rubrum pulverem in fundo; Cave tamen ne ipſius ſuperiora cum inferioribus confundas; Hunc præcipitatum optimè aqua calida edulcora; poſtea affunde Oleum Tartari per deliquium & abſtrahe iterum ter deſtillando phlegma, in tertia deſtillatione auge ignem ut vitrum ali-

quantulum candeſcat, ita adſcendet mercurius, quem ſepara; relictam in fundo Q. Eſſentiam contunde & ſuperfunde aquam calidam & dulcora aliquot vicibus, ut omne ſal omnesque ſordes decidant, ita denuo remanebit præcipitatus rubeus, quem ſicca & in vitro mundo ſuperfunde Aquam albuminum ovorum & abſtrahe ſex vicibus, donec ſcilicet Mercurius nullas amplius de ſe propellat feces; rurſus aquâ calidâ edulcora; demum affundè ipſi ſpiritum vini rectificatum ſepties, hunc à pulvere abſtrahe deſtillando; exempto pulveri ſpir. vini rectif. ſine omni phlegmate infunde, ut bene humectetur; ſpiritum hunc incende & materiam ſpatulâ ligneâ agitâ, donec ardendo conſumatur; Et hunc dein exhibuerunt in Hydrope, morbo Gallico doſi granorum iv. v. vel vj. cum Extracto theriacali pro ſcopo ſudorifico, purgante verò cum aloëtico. An verò hi Celeberrimi Philoſophi Chymici rem, ut ajunt, acu tetigerint, meritò dubitare licet ipſum Helmontium evolventi, docet enim cit. Tract. Ignotus hydrops §. 99. p. m. 521. quòd oporteat Mercurium mori absque ullo ſalium externorum aut ſpirituum alienorum ſodalitio; *ſic tamen*, loquitur, *mori convenit ut vivum maneat in plauſtro quod queat in vita media Mercurii deferre ad loca deſtinata.* Ex quo facilè videre eſt ad mortificationem ſeu fixationem Mercurii ſalia aquæ fortis minimè eſſe expetenda; imò nec illum Mercurium vulgi pro elaboratione ſui remedii aſſumpſiſſe, colligere eſt *ex* §. *47. cit Tract.* ubi dicit *Paracelſum Præcipiolum ſeu Mercurium ex ſua minera mortuum eductum præ reliquis contra hydropem approbare remediis, faterique quòd votis ſuis Mercurius ille mineralis ſemper obſecundaverit*; Ex quo patet illum Mercurium mineralem aſſumpſiſſe & non metallicum qualis eſt ille notiſſimus Mercurius vulgi. Apertius autem ſe declarat *cit. Tract.* §. *40. p. m. 520.* ubi docet antimonium in liquorem & hinc in pulverem reducere. Cui loco conferri meretur

ille

ille apud *Poternium Pharmacop. Spagyr.* L. II. C. XII. *p. m. 438.* ubi pro ſale antimonii conficiendo optimum modum dicit eſſe ſtibium in ſudorem reſolvere, reſolutum dein in pulverem dulcem reducere & cum ſpiritu vini ſal educere. Quantum verò in hydrope præſtet hocce remedium Helmontianum, hinc inde videre eſt apud cit. Poterium (quem radicalem auri recluſionem & Mercurii hinc ſophici fixationem philoſophicam noviſſe teſtatur Borrichius de Hermet. Ægypt. & Chemic. ſapient. p. m. 303.) in Obſervationibus, maximè Cent. I. Cap. II. ubi Sulphur hoc hydroticum ipſi dictum (alias & Sulphur metallorum Theriaca, Aurum diaphoreticum, Aurum eſſentificatum &c.) calore ſuo & vi archeum illuminativâ ſolis vices gerere in microcosmo, ſicque ſuâ ſympathiâ cum noſtro balſamo omnem tollere contrarietatem quatenus nimirum mercurius philoſophorum auro commixtus & intimè confermentatus & concentratus (aqua; juxta Roſar. Philoſ. congelata in ſole & luna) intra corpus à ſpiritibus & fermento ventriculi reſolutus particulis ſuis elaſticis quidquid ſerenitatem ſpirituum obfuſcat & obſtaculum eorum actioni objicit, crudos ſcilicet humores tubulos ſuccorum vitalium infarcientes & ſecretiones debitas remorantes diſſipat, fugat, ad emunctoria ablegat, ut extra corpus vel per inſenſibilem tranſpirationem vel urinas & alvum ejiciatur, vel dum à debita coctione deficiunt è cruditatis ſtatu in maturationem rediguntur, aër ſcilicet internus craſſus & condenſatus nimis, in debitam tenuitatem & decentem volatilitatem diſponitur, quò & externus preſſionem ſuam non niſi ad actiones ſecretorias ſanitatem producentes & invehentes exercere poſſit. Ceu & egregiè Hippocrates L. IV. de Morbis ſub finem loquitur; *Nam Spiritus intus exiſtens, vas replet & externo ſpiritui renititur, & excurſus aquæ non datur præ ſpiritu vas implente & ſimul aëre incumbente. Si verò quis vas ſenſim inclinarit*

narit aut fundum perforaverit, ſpiritus de vaſe exibit: egreſſo autem ſpiritu, procedit & aqua foras. Sic ſane in Hydrope. Quem ſane haud abſurdè imitatur Helmontius remedia ſuadendo quæ indignationem & confuſiones archæi tollunt, eique pacem imperant, ex quibus præter Bufonem regioni renum applicatum, meritò reliqua omnia antecellit Mercurius diaphoreticus ejus ſeu Aurum mercuriale fixum à Mercurio volatili recluſum ubi corpus ſpiritum figit & ſpiritus corpus ſolvit, ceu aliàs ad mentem verorum Philoſophorum Chymicorum idem *Helmontius in Tract. Alimenta inſolit. Tart.* occurate loquitur: *In Natura duæ ſunt ſorores uterinæ inter tangibilia, Reſolutio nempe & Coagulatio, quæ alternatim ſe mutuò recipiunt: Liquor namque ſolideſcit & ſolida liqueſcunt viciſſim. Eò quod viciſſitudo ſit lex ſcripta in ære corporum. Siquidem nunquam corpus ſolidum transmutatur in aliud, quin prius per reſolutionem reducatur in primam ſui materiam quæ liquor eſt, quam nempe habebat: antequam coagularetur.* Unde quamvis in Aquila Mercurii auri Hartmani, dum Mercurius dulcis ſæpius ſublimatur cum calce auri aqua regis facta digeſtione & cohobatione, donec in cucurbita ceræ inſtar fluxerit, commiſcetur, philoſophicè videatur combinari, non tamen vera & intima fit incorporatio quin ab auro denuo arte ſeparari poſſit, id quod cum philoſophico Mercurio non fit ceu qui penitus & radicitus tum Aurum tum Argentum ſolvit & cum illis tam intimè unitur ut fiat unicum individuum & in perpetuum inſeparabilis (inde aqua permanens dictus) & differentium metallorum naturas & qualitates in ſe recipit. Ubi verò Mercurius ille haberi poſſit, innuit Theod. Mundan. de Quinteſſ. Dickinſon. Angl. dicens Indiam, Hungariam & Britanniam ditiſſimis ejus fodinis abundare.

OBSER-

OBSERVATIO CLII.
Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.
De Hydrocephalo laborantium anatomiis.

I. HEnrici Slatteri filia, nata Beringæ prope Scaphuſiam die 24. Febr. Anno 1688. capite benè conformato matri & obſtetrici viſa fuit. In dorſo, ad latus vertebrarum dextrum, macula livida apparuit, uncias quinque longa, & tres lata, quæ indies aliquantulum augebatur, nunquam tamen ad altitudinem & craſſitiem parvi digiti aſſurgebat; tam ſplendida evaſit ut mater faciem & ſpeciem veſtium intueri in ea, ceu in ſpeculo potuerit. Pes dexter à vitæ primordio ſemper immotus fuit. Circa decimum ætatis diem, cùm aqua per tenuiſſimam maculæ membranam transpareret, à Chirurgo vulnuſculum inflictum fuit; proſiliit aqua limpidiſſima, ac ſi puellus, ut mater loquebatur, mingeret: vulnuſculum brevi coaluit, quod mater ſexies adhuc diebus inſequentibus refricuit: qualibet vice aqua ex vulnere ad ℥iij. effluxit: hac emiſſa, ſinus amplus, & in hoc caro cruda per cutim conſpiciebatur: ſecedente tenerrima cute ulcus manſit, quod à Chirurgo paucorum dierum intervallo conſolidatum fuit. Quamprimum ulcus cute obductum fuit, nihilque ſeri amplius exſtillavit, ſinciput dextrum primum, poſtea & ſiniſtrum in faſtigium attolli cœpit; ac intra quartam ætatis ſeptimanam hydrocephalus vaſtæ molis emerſit. Interea ſemper edit, ſuxitque infans, alvi fæces & urinam ritè excrevit; habitus autem, qui ante plenus, ſenſim emaciari cœpit.

Die 1. Maji caput vaſtæ molis apparuit, altum tres palmas & ferme totidem latum; Sinciput mirè in utroque latere faſtigiatum, in duos quaſi colles diviſum, interme-

dia convalle: tempora ſummopere prominebant: frons depreſſa, planè non prominula, & occiput depreſſum erat. Oſſa ſincipitis ad duas palmas à ſe invicem, & temporum palmam à ſincipitis oſſibus diſtabant. Attactu molle totum caput fuit & manifeſtè fluctuatio percipiebatur, exceptô ubi oſſa cuti affixa erant. Vaſa ſanguifera in temporibus & ſincipite rutilabant ſanguine diſtenta. Caput tepebat, alicubi frigidum erat. Brachia pedemque ſiniſtrum movit, immoto dextro, qui ſiniſtro (etſi nulla apparuerit luxatio) longior erat. Vertebra prima dorſi magis debito protuberabat; ubi macula olim, ibidem cutis depreſſior, & rubicunda cicatrix remanſit. Famelica & ſiticuloſa mirè linguam vibravit, & labia lambit: poſtquam mater lac in infantis oſculum emulſit, avidè illud abligurivit, poſteaque ſuxit; ſecus ſi fecit, non ſuxit. Pulticulam avidè comedit & ſitiit. Ajebat mater nycthemeri ſpatio præter lac maternum (quo non abundabat) ad ℥ viiij. aquæ bibiſſe. Vagiit, brachiaque movit, oculos item, quorum tamen non niſi album conſpiciebatur, niſi deorſum ductis palpebris inferioribus. Excrementa alvi & urinam ritè excrevit. Diaphragma ordinatè movebatur, hypogaſtrium inæqualiter intumeſcebat, mox iterum ſubſidebat; intumeſcentibus inteſtinis tormina pati videbatur; nam præſentibus illis intumeſcentiis ſubinde vagiit. Habitus multùm extenuatus erat, non tamen tantopere, ut in hecticis & tabidis obſervatur. Illam audire ex nullo indicio conſtitit, at tactum integrum eſſe manifeſtò patuit. Mirè lacte materno delectari ex linguæ vibratione & labiorum lambitione colligere licuit, quæ alacriùs fiebant ex hujus ſuctione, quàm aquâ ori inſtillatâ. Cutis capitis non prorſus depilis erat. Capilli erant ſubfuſci. Inter ſugendum & bibendum interdum aliquid convulſivi patiebatur in faucibus, propter quod deglutitio impediebatur. Hæc omnia abundè contemplatus literis

teris conſignavit *Venerandus Wepferus noſter*, parentesque ut infantis obitum indicarent, præmiis inſtigavit.

Die 15. Maji miſella diem ſuum obiit. Abſente Venerando Wepfero in me ſecandi munus recidit. Percepto nuntio, eodem die ad diſſecandum cadaver properavi, meque è veſtigio ſecutus eſt Excellentiſſimus Dn. D. Screta. Mirati ſumus ambo ſtupendam capitis molem atque figuram inſolitam; quam cùm ſuperius jam ſit deſcripta, hic repetere ſupervacaneum duco: Anatome autem ſequentia nobis exhibuit. Inciſâ decuſſatim cute capillatâ, quatuor ejus lobos detraxi, inter ſeparandum multum ſeri exſudavit; ex inciſis autem & diſſectis venis ſanguis aquoſus effluxit. Separatâ cute, pericranium cum dura matre coaluiſſe obſervavimus: utrumque cerebri hemisphærium mirè faſtigiatum erat, corpusque falciforme intermediam formabat convallem. In ſummitate cerebrum erat pellucidum, ceu veſica aquâ plena eidem incumberet. Oſſa cranii longiſſimè à ſe invicem, mirâ membranarum extenſibilitate abſceſſerant. Sinus longitudinis utrique hemisphærio artè immerſus non niſi à parte poſtica, qua ſanguis pellucebat, fuit conſpicuus: hunc incidi, ſtylumque immiſi, qui in profundum ibat inter utrumque hemisphærium ad trium digitorum transverſorum longitudinem: Corpus falciforme ſecundùm longitudinem & latitudinem extenſum & extenuatum fuit. Abhinc vulnuſculum in ſummitate cerebri lanceolâ cautè inflixi: apertâ durâ matre prorupit ſubſtantia cerebri aquâ turgida, ac ſi inciſâ tunicâ corneâ, uvea prorueret; nec craſſior fuit ſubſtantia cerebri papyro madido, quem examuſſim referebat; nec tamen prorupit aqua, donec vulnusculum alterum inflixi: tunc nempe proſiliit aqua limpidiſſima. Inſtrumentis idoneis deſtituebamur, quibus aqua ponderari potuiſſet, octo autem librarum pondere tum Excellentiſſimo Dn. D. Scretæ tum mihi

quoque viſa fuit. Ejus in cochleari ferreo nonnihil prunis impoſuimus; ſenſim evaporavit, & bulliendo ſpumam concitavit; non in gelatinam concrevit, uti aqua in ventre hydropicorum reperta ſolet, ſed poſt evaporationem ſal acre reliquit; Effluente aqua, utrumque cerebri hemiſphærium una ſubſidit, tandemque hac penitus emiſſâ uſque adeo capitis moles concidit, ut modo conſpici caput ſine cerebro dixiſſes. Dilatato vulnuſculo, intus ſpecus nitidus & ingens caverna apparuit, cujus interiora vaſis ſanguiferis ornabantur. Remoto corpore falciformi, quod profundè cerebrum ſulcabat, corpus calloſum candidiſſimum, ſed mirè extenſum & extenuatum in conſpectum venit: ſpeculum lucidum, & in hoc cavitatem, quam duplicatura conſtituit intuiti ſumus. Nullam autem ruptionem ultra modum diſtentarum partium reperimus. Corpora ſtriata depreſſa erant, & interiori cerebri ſuperficiei adæquata. Luci expoſita exhibuerunt *innumeras papillulas, acicularum capitellorum magnitudine prominentes*; attactu nec aſperæ nec inæquales, nec niſi radianti luci obverſæ conſpiciebantur. Proceſſus, qui crura medullæ oblongatæ conjungit transverſus, brevis aliàs ad unciam unam cum dimidia vi aquarum diductus erat. Thalami nervorum opticorum cum protuberantiis orbicularibus rite ſeſe habuerunt. Glandula pinealis parva & mucaginea inter contrectandum diffluxit. Plexui choroideo utrique tuberculum phaſeoli magnitudine erat innexum, teſticulos fæmininos ex amuſſim referens, circum circa hydatides, ceu ovula in ovariis mulierum conſpiciebantur. Proceſſus mammillares dicti, exigui cæci & impervii fuerunt: reliqua nervorum paria omni vitio caruere, niſi quod aquis erant ſubmerſa. Infundibulum reſciſſum inflare fruſtra conatus fui, quippe flatum non transmiſit. Glandulam pituitariam diligenter examinavi: nihil tamen præternaturale in hac offendi, niſi quod

humor

humor unctuoſus, pellucidus tamen ſtylo, viſci inſtar adhæſit.

Cerebellum flaccidum fuit: ventriculus quartus peramplus, emiſſa aqua ſubſidit. Spinalis medulla in meditullio perforata fuit & aqua referta. Stylus immiſſus mergebatur ſponte ſua ad palmæ longitudinem verſus maculam, quæ juxta ſpinam dorſi viſa fuit. Hanc incidi; cavitas adhuc, & ſpinalis medulla nuda apparuit; vertebræ ibidem ad pollicis diſtantiam hiabant. Tubulo exploravi atque flatu, ſi quis forte meatus exinde verſus cerebrum & vice verſa daretur: fruſtra autem fui, nullum quippe flatum transmiſit. Circa primam dorſi vertebram (de qua ſupra) tuberculum apparuit: inciſa cute, oſſiculum inæquale & informe ſubfuit. Longiorem perveſtigationem importuni muliercularum fletus prohibuerunt; loculo proin nos, alii terræ mandarunt cadaver.

II. Michaëlis Flor, Civis Heidelbergenſis filius, natus die 24. Octobr. Ann. 1688. omnibus bene conformatus viſus fuit: in dorſo ſupra os ſacrum macula, ſeu ſubſtantia tendinoſa & coriacea apparuit; ſuxit infans & belle valere viſus fuit: brachia movit, pedes autem fere immoti manſerunt: poſtquam ad eam pervenit ætatem, qua alii infantes, quorum plures peperit mater, pedibus conſiſtere valebant, penduli manſerunt erecto infante, & urina ſponte effluxit; anus inſuper ad trium unciarum longitudinem excidit, ut repetita repoſitione opus fuerit. Alvus plerumque fuit lubrica. Macula dorſi indies augebatur & in majorem molem, quin tumorem tandem inſignem excrevit, ut præ hoc nec cubare nec quieſcere liceret infanti, niſi in alterutrum latus devoluto. Tandem de abſciſſione tumoris monſtroſi cogitare cœperunt parentes, vocaruntque Chirurgum Circumforaneum, qui decima quarta ætatis ſeptimana extirpationem auſus fuit. Tumorem circumcidit temerarius, & filo, acu traducta

comprehenſum protraxit, mox abſcidit & extirpavit funditus. Inter abſciſſionem plus libra aquæ limpidiſſimæ effluxiſſe, ſaporis ſalſi, relatum fuit. In medio tumoris radix ſeu pedunculus apparuit cavus, qui inflatus in varias ramificationes, tandemque expanſiones membranaceas abiit, ceu cellalas & concamerationes, in quibus dicta ſtagnavit aqua. Poſt amputationem caput infantis conſidere ſtatim & mole minui obſervatum fuit; indicio haut obſcuro, aquam ex ventriculis & cerebri cavitatibus promanaſſe. Sequenti ab operatione die exſpiravit infans: eodem cadaver vidi & vulnus perluſtravi cum aliis Curioſis. Pedunculus nonniſi congeries fuit, ſeu faſciculus nervorum è ſpina dorſi exorbitantium, in medio pervius, ut ſtylum facile admiſerit. Circumcirca alii nervi non eodem faſciculo comprehenſi ad tumorem tendebant: vaſa quoque ſanguifera è ſpina dorſi emergentia eodem appellebant: Subtus membrana ſpinalem medullam alias involvens apparuit inanis; adeo ut vel omnis medulla ſpinalis hâc exorbitans, in dictum tumorem terminari viſa fuerit. Anus propendit ad unciæ unius cum dimidia longitudinem. Caput collapſum fuit eousque, ut fonticulus pollicem meum facilè ceperit, & oſſa temporum ſibi invicem impenderint. Cæterum nihil vitii foris apparuit; interiora perluſtrare vetuit ſuperſtitioſa matris pietas.

SCHOLIUM.

QUi ventriculos cerebri tantùm levitatis gratia conditos eſſe exiſtimant, nimis leves mihi Naturæ contemplatores; neque ad rem ſatis attendiſſe illi videntur, qui non ex primaria naturæ intentione, ſed ſecundariò tantùm & accidentaliter ex cerebri complicatione hos reſultare exiſtimant. Sed & inſuper mirari ſubit eorum ſententiam, qui cerebri ventriculos ſpirituum domicilia ſtatuere non dubitant. Certè

ſi

ſi attentius penſicularent, quæ crebrius diſſecanti cerebra obtingunt phænomena, modò aquarum illuvies & ſtagnationes in hiſce cavitatibus, etiam in ſanis (uti in capite vituli hodiedum mactati, quod præ manibus eſt, videre licet) modò earundem vacuitates, glandulæ pinealis (quæ in lepore mira eſt & viſu lepida, in homine etiam ſano modò mucaginea, modò ſabuloſa, modò etiam lapidea; in canibus verò intricatiſſima) dignitatem non tantopere extollerent, dum in hac ceu ſolio ſedenti animæ circumſtans ſpirituum ſatellitium famulari, glandulæ motui obedire, mandata audire & fideliter exequi ingenioſè fingunt. Mihi verò pro nobiliſſima functione ſtabilis ac certa in microcoſmo fabrica, non variâ aquarum illuvie turbata, condita, & aſſignata videtur. Tandem verò qui cerebri ventriculos meram cloacam nominant, minus decenter de ſacra Palladis arce ſentire poſtea patebit. Aliter autem ſentiet, qui miram concamerationum cerebri ſtructuram, mirabilem in hiſce plexuum choroideorum expanſionem, ipſam denique convallem, qua inclinant & ſponte ſua ruunt in iis contenta, attentiùs conſideraverit; nec poteſt non horum uſum hariolari, & ad experimenta converſus ipſis quaſi oculis uſurpare. Alibi laticis lymphici, per totum corpus ubertim manantis hiſtoriam pro modulo tradidi, & experimentis fretus in ipſa quoque ditione animali hunc contemplatus ſum. Spiritus nempe, ſeu particulæ ſanguinis ſubtiliſſimæ ſub lymphæ involucro, ceu Schemate fluido ad penitiſſima cerebri penetralia deducti, craſſius involucrum exuunt & diverſum ab eo iter inſtituunt. Probabile eſt (quod deinceps clariùs patebit) lympham ſuo functam munere, ceu phlegma ſpirituum partim per venas remeare, partim verò ad intima penetralia poſtquam pervenit, venarumque ſuperavit regionem, ubi remeare non datur, ulteriùs progredi, & in ipſos cerebri ventriculos tanquam in

ciſter-

ciſternam confluere: Ad quid enim tantus ventriculorum cerebri apparatus & admirabilis ſtructura, niſi humorem, quem etiam in ſanorum cerebris ſat uberem videre eſt, ſuſciperent, ſuſceptumque aliò derivarent? Nec verò excrementitius cenſeri debet, quippe per mirabiles vaſorum & ſerpentinos flexus ad ipſam Pallidis arcem perductus, puriſſimus cenſeri meritò & defæcatiſſimus audire poteſt: nobili inſuper hoc functus munere plura adhuc corpori elargiri poteſt commoda, cujus generis recrementa natura nunquam immediatè eliminare ſolet. Quapropter rem minus attentè penſitâſſe videntur, qui per proceſſus mamillares hunc in narium cavernas excerni putant; ſiquidem pro narium humectatione, qui ſecundarius ipſi tribui poſſet uſus, ſat glandularum ſuppetit, adeoque ſuperfluus & inutilis in his foret. Validum eſt Doctiſſimi Loweri de catarrhis argumentum, cùm autem non in omnium manibus verſetur elegantiſſimum ſcriptum (cujus exemplar mihi in Anglia agenti, Author humaniſſimus dono dedit) textum ipſum apponere operæ pretium erit: *Humorem*, inquit, *intra proceſſus mamillares* (de brutis ſermo eſt) *contentum, ipſos non permeare aut pertranſire meliùs innoteſcet, ſi ipſorum ſubſtantiam, conformationem & uſum paulò accuratiùs perpendamus: duplici enim ſubſtantiâ, non ſecus ac reliquæ cerebri partes, medullari ſcilic. & corticali conſtant, in medullari autem ipſi ſpiritus animales hoſpitantur, unde in nervos ab ea exortos, & in nares implantatos excurrunt; ſi autem aqua in cavitatibus proceſſuum contenta per medullarem ipſorum ſubſtantiam in nares tranſeat & extillet, neceſſe eſt ut per nervos fluat, & ipſorum corpora pervadat. At quid inde de olfactu fiet, ſi ipſa ejus organa continuò humore excrementitio ſcateant?* In humano cerebro proceſſus iſti ſunt exigui, imò cæci & impervii, nec à ventriculis cerebri, ſicut in quadrupedum plerisque, ſed à ſubſtantia medullari ſub corporibus ſtriatis, ubi nulla datur cavitas, utrin-

utrinque oriuntur, nervosque ex amuſſim, interdum nervorum faſciculum referunt, nervorumque proin, nec alio officio fungi credam tantiſper, dum alii me perſpicaciores cavos hos mihi oſtenderint in homine.

Viam, qua excernantur humores contenti, monſtrabit ſedulo natura contemplatori vel unica concamerationum ſtructura, quæ eò inclinare videtur, ut humor ex omnibus receſſibus cerebri confluus verſus infundibulum ſponte fluat, & ſubjectæ glandulæ inſtilletur pituitariæ. Huic operi velificantur plexus choroidei; Alibi demonſtratum fuit, quàm facilè lymphicus humor a frigore lentorem contrahat, ſuamque fluiditatem amittat. Ne id in his cerebri cavitatibus eveniret, mirabili vaſorum plexu cautum eſt, ut igne hoc jugi perpetim calerent ceu hypocauſta, & humor in his contentus liqueſcens commodè in infundibulum devolutus ulterius proveheretur, de quo Willis ingenioſè diſſerit. Accedit motus cerebri ſucuſſorius arteriarum pulſatione & vibratione concitatus. Quemadmodum autem cribra artificioſè agitantur, & in molendinis percutiuntur, ut materia contenta cribretur & ejiciatur: ita & in cerebro humoris redundantis excretio ceu mechanicè perficitur. Ipſum denique infundibulum inter binas carotides continuò pulſantes & verberantes reperitur conſtitutum, quæ motu atque calore ſuo lympham in infundibulum defluentem liquant ejusque excretionem promovent. Ex hiſce uſum retis mirabilis in brutis perdiſcere licet. Etenim quæ pendula geſtant capita, & ad demetendas herbas in terram defixa pleraque reti mirabili donantur & in ſuo genere gaudent bruta animantia. Facilè quippe latex in cerebro ſtagnaret, lentorem conciperet, & ad excretionem minùs aptus fieret: pulſatili autem hac & calorificâ plexûs arterioſi machinâ tum fluiditati ejus, tum motui atque excretioni conſultum videtur. Homini, cui erectus ad ſy-

dera vultus, generoſo equo, & ut nuper vidi lepori, animali crebro ſedenti erecto capite, eodem machinamento fortè opus non erat; humor enim in cerebro reſultans elato capite facilè, quin ſponte ſua depluit: ſuffecit proin carotidum, tum verberando, tum calefaciendo lymphæ motum juvantium vicinia.

Diu mihi hic cum aliis hæſit aqua. Vidi equidem ceu meridianâ luce clariùs humores in ventriculis cerebri collectos in infundibulum confluere, & ad ſubjectam glandulam pituitariam decumbere, viam autem, qua exeant aut excernantur nullam reperire potui. Doctiſſimus Lowerus duplicem deſcribit in homine ductum & icone illuſtrat: *Duo*, inquit, *vaſa ex utroque ſellæ turcicæ latere conſita ſunt, quæ biantibus quaſi oſculis aquam omnem à glandula pituitaria deſtillatam excipiunt, & in venas jugulares utrinque extra calvariam deponunt, quorum ductus facilè patebunt, ſi aqua aut lac è ſiphone in venam jugularem utramvis propè calvariam injiciatur, mox enim conſpicietur prope glandulam pituitariam erumpere atque ſcaturire.* Idem experimentum Clariſſ. Thomas Willis ante perfecit, qui cum diligentiſſimo Lowero meritò curioſiſſimus hujus glandulæ ſcrutator audire poteſt. Sed pace tantorum Virorum dicam, quæ ego circa hanc obſervavi. Vaſa, ſeu ductus, quos illi detexerunt, certè non niſi venarum ſunt propagines. Foramina quippe in capite vitulino oſſi cuneiformi inſculpta ducunt ad ſubjectum, oſſi ipſi immerſum vas ſanguiferum, quod in binos rivulos diviſum reflectitur utrinque ad venas jugulares. In capitis humani anatome injeci olim ope ſiphonis ceram rubicundam in alterutram venarum jugularium, penetravit hæc uſque ad glandulam pituitariam, quam undique alluit & coronavit pulchre, ipſam verò glandulam non ſubire, ſed tantùm alluere claro hoc experimento didici. In ſcrutinio glandulæ pituitariæ è calvaria vituli exemptæ

cautiſ-

cautiſſimè membranam qua inveſtitur ſeparavi, nullum autem vaſculum excretorium, quod ipſam ſubingrediatur, bibatque infuſum laticem deprehendere, nec vel minimum hujus veſtigium obſervare potui. Adeo, ut ex Anatomia tum aliorum, tum propria, parum mihi de excretionis modo in hac glandula conſtet. Nec tamen probabilis mihi videtur Clariſſ. Diemerbrokii ſententia, dum glandulam pituitariam penum ſuum ſupernè verſus cerebrum effundere ſtatuit: quippe per proceſſus mamillares nihil humoris, ſaltem in homine excerni ex ſupra dictis abundè conſtare arbitror, quò autem concederet tandem humor in cerebrum effuſus, fateor me non concipere. Quin ſtructura hujus glandulæ contrarium innuere videtur, quippe inſigni hæc cavitate prædita eſt, ſaltem in homine, qua humorem ſupernè infuſum excipit. Veriſimile eſt laticem ex omnibus cerebri partibus confluum in infundibulum devolvi, glandulæque pituitariæ infuſum ejusdem porulos trajicere ac perreptare, oſculis vaſorum reducentium ad hoc configuratis hiantibus infundi, juvantibus hoc opus pluribus machinamentis perquam ingenioſis, & ita (more totius corporis lymphæ) in maſſam ſanguinis derivari: hujus enim conſervationi ceu humoris utiliſſimi naturam mirè ſtudere alibi demonſtratum fuit. Ne autem ἀσύμβολος ſim in abſtruſo hoc, ſed ſcitu perquam neceſſario naturæ artificio, fert ſententia, vaſa lympham in hac glandula abſorbentia non eſſe ſanguifera, qualia depingit ingenioſiſſimus Lowerus, ſed revera lymphatica exiſtere, quæ etſi ob loci aſperitudinem Anatomicorum diligentiâ nondum fuerint deleƈta adeoque inviſa, eadem tamen exiſtere nullus dubito. Quemadmodum nimirum reliquæ glandulæ conglobatæ in capite lympham ſive circa nervorum expanſiones in membranis (uti dudum obſervavit Venerandus Senex noſter Wepferus) ſcaturientem, & ad glandulas conglo-

batas per vaſa lymphatica transfuſam, ſive ab ipſis immediatè arteriis iisdem ſuffuſam filtrant, percolant & per alia in parte ſima exorientia vaſa lymphatica ad commune lymphæ receptaculum remittunt; ita quoque cum glandula pituitaria comparatum videtur. Experiundo enim didici, in capitibus præſertim boum, lympham in partibus nutriendis reſultantem, glandulis tum maxillari, tum parotidi tum aliis conglobatis per peculiaria vaſa lymphatica advehi, earumque parti convexæ fuſis ramificationibus infundi, (cujus elegantiſſimum argento vivo experimentum cepi) quæ poſteaquam glandulæ ſubſtantiam pervaſit, ab aliis parte ſima oriundis vaſis lymphaticis excipitur, & ad commune lymphæ receptaculum refertur. Cùm itaque glandula pituitaria ex conglobatorum genere videatur, lymphaque ſupernè inſtilletur, quid obſtat quo minus vaſa lymphatica ſupponamus, quæ per colatam lympham abſorbeant & more aliorum, ad commune receptaculum revehant? Nec enim fas erat, lympham à cerebro refluam immediatè in ſanguinis maſſam redire, quin more totius corporis lymphæ ſuo charactere in glandula conglobata inſigniretur, de quibus forſan aliàs pluribus dicendi erit occaſio. Plura ſunt in noſtro Hydrocephalo, quæ hanc theoriam confirmant phænomena; inter quæ illud inprimis enucleandum eſt, cur in recens natos præcipuè cadat hydrocephalus? Equidem nullum eſt dubium, quin humores in cerebri ventriculis collecti apud plures fruſtrentur exitu, & alios quoque ætatis homines peſſundent, unde meritò Carolus Piſo caput caſtellum ſeu labrum ſeri appellavit. In adultis autem non hydrocephalum, ſed apoplexiam, uti ſubſequens obſervatio teſtatum faciet, aut alium affectum ſoporoſum inducit: nimirum ab exundante perperam ſero in adultis corpora medullaria ob ſoliditatem & reſiſtentiam cranii cedere neſcii comprimuntur, ſpiri-

tuum-

tuumque animalium effluxus per nervos intercipitur: in tenera autem ætate cedit exterior cortex, integumenta membranoſa humiditate ſcatentia dilatantur, & mirum in modum diducuntur. Recens autem natos præcipue manet hoc fatum (uti videre eſt apud Fabrit. Hildan. Foreſtum & alios) quia prono plerumque capite & inclinato, nonnunquam planè demiſſo, præſertim circa tempus partus in utero reperiuntur, quo ſitu reſtagnat humor in cerebro, lentorem forſan concipit, hinc percolationi per glandulam pituitariam minùs idoneus, infarctis ejus porulis congeritur in ventriculis & accumulatur, donec caput in immenſum excreſcat, tandemque obruatur aquis. Præterea dum eluctatur infans per uteri clauſtra, caput ejus mirè comprimitur, ut interdū vel terrorem incutiat inexpertis primiparis; ex iſta coarctatione fibrillæ cerebri non poſſunt non violari, nec mirum ſi humorem nimium admittant in cerebri ventriculos exſudantem, minusque proportionatum, quàm ut filtri ſui porulos trajiciat atque pervadat. Nullum eſt dubium, quin in memorato caſu affectus primordia jam in utero facta fuerint, antequam lucem aſpexit miſella; nimirum poſtquam aqua in ventriculis cerebri collecta exitum per glandulam pituitariam, ſive propter lentorem, ſive aliud vitium non obtinuit, regurgitavit verſus cerebri ventriculos, quos adimplevit; inde verſus quartum redundans ventriculum ſpinalem medullam perforavit, cuniculumque per mediam hanc egit: eo autem loci, quo vertebræ hiant adhuc in tenella hac ætate exitum molita eſt, cutim autem denſam dum perrumpere non potis erat, ſaltem maculâ livida notavit, quæ ſtatim poſt partum animadverſa fuit. Illud verò attentionem meretur, nimirum quòd intra decem dies eousque cumulata fuit aqua in ventriculis cerebri, ut non modò per ſpinalem medullam cuniculum egerit, cutimque firmam in tumorem elevarit, ſed & inſuper

eousque extenuarit, ut aqua intus conſpici potuerit, quæ vulneratâ cute tantâ vi proſiliit, ac ſi puellus, ut mater loquebatur, mingeret: ſex in ſequentibus diebus, poſtquam vulnuſculum refricuit mater qualibet vice ℥iij. aquæ limpidæ effluxerunt. Conſolidato ulcere intra menſem caput in tantam molem excrevit, quanta in Hiſtoria morbi deſcribitur. Duplicem autem hujus colluviei in diſſectione capitis videbar mihi videre ſcaturiginem. Sunt equidem, qui omne ſeri depluvium glandulis plexuum choroideorum tumefactis tribuerent. At verò ventriculi cerebri, quos ad recipiendas hujus ſuperfluitates conditos eſſe tantùm non omnibus probatur, non ſolùm propter haſce glandulas facti videntur; quippe latius patent, adeoque etiam aliundè, quam ex hiſce glandulis humores in illos confluere videntur. Diſſecui olim caput vituli vertiginoſi: inveni in ipſa cerebri ſubſtantia tres hydatides, ovi columbini magnitudine, humore limpido plenas: indicio, etiam in ipſa cerebri ſubſtantia fluere humores & epidermide obduci poſſe. Id effecti autem meritò tribuimus papillulis, quæ in corporibus ſtriatis, lævibus aliàs ac perpolitis capitellorum acicularum magnitudine prominebant numeroſiſſimæ, ut ſerum copioſius eructarint in cerebri ventriculos: ſane ſimiles in aliis quoque cerebris morboſis obſervavi, præſertim in colluvie ſeroſa; de quibus impoſterum mecum viderint alii, ſiquidem naſcatur occaſio; interim admonitos velim, nonniſi ad radios ſolis conſpici haſce papillulas. Nec tamen omni culpâ eximimus glandulas plexuum choroideorum, quippe tumidiores repertæ fuerunt, easque vitioſas utplurimum obſervavit in hydrope cerebri Clariſſ. Thom. Willis. Utrum primariò & per ſe, an huic immerſæ lacunæ fuerint vitiatæ, dubito. Certum tamen eſt, in hydropicorum ventre glandulas plerumque corrumpi, tandemque quaſi elixari. In plexibus choroideis glandulis

id

id muneris delegatur, ut, cùm vix detur immediatus ex arteriis in venas tranſitus, ſanguis arterioſus (qui calore perfundit haſce cavernas) venis per dictas glandulas committatur. Si quis autem has glandulas propterea tantùm conditas, & plexibus choroideis intertextos exiſtimet, ut ſerum ſeu lympham ſecernunt, huic regero, non opus fuiſſe tanta venarum & arteriolarum luxurie ac frequentia. Nec ad depurandum ſanguinem deſtinatæ videntur, quippe is ex arteriis plexuum choroideorum non ad ſubſtantiam cerebri corticalem, ut ſpiritus inde elaborentur progreditur, ſed proximis redditur venis, ad torcular reducentibus.

Quantacunque autem copiâ cumulata fuiſſet aqua in cerebri ventriculis, hydrocephalum non produxiſſet, niſi via, qua aliàs excerni ſolet aut infarcta, aut aliàs obſtructa fuiſſet. Sed unctuoſus circa glandulam pituitariam humor, qui ſtylo viſci inſtar adhæſit, index fuit farcientis intus, & colatorium ſeu glandulam pituitariam obſtruentis mucilaginis. Intercepta ita & interclusa excretionis viâ, ſtagnante & regurgitante verſus cerebrum aquâ, caput infantis non potuit non brevi temporis ſpatio in vaſtam excreſcere molem.

Exemplum Hydrocephali, in quo glandula pituitaria planè defuit, videre eſt in Colleg. Urioſ. Ann. 2. Decad. 1. Obſerv. 47. Aliud apud Doctiſſimum Lowerum in tractat. de catarrhis, ubi glandula pituitaria, qua infundibulum inſerebatur, gelatinâ quadâm viſcidâ ad magnitudinem minoris fabæ penitus oppleta fuit. Usque adeò verum eſt, humiditates cerebri per glandulam pituitariam transcolari & in maſſam ſanguinis derivari. Ex hiſce quoque infertur, impropriè cerebri excrementa dici, quæ natura nunquam in ſuum ſinum recipere ſolet. Cur verò non immediatè per apertos tubulos ſed mediante glandula hac, lympha in cerebro reſultans venis inſtilletur,

tur, ratio videtur, quia quemadmodum lympha ubiubi in corpore, ſaltem, quod compertum habeo in capite reſultans, antequam in maſſam ſanguinis refunditur, glandulas conglobatas alluit, ut in iis aliquid delibet (nec enim fruſtra has conditas fuiſſe exiſtimare fas eſt) ita etiam cum lympha in cerebro redundante comparatum videtur, nec enim prius in maſſam ſanguinis reducitur, quàm in glandula pituitaria charactere ſuo inſignita fuerit, de quibus alibi forſan pluribus.

OBSERVATIO CLIII.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI,

De Apoplexia fortiſſima ex Hydrope Cerebri, cum ejusdem Anatome.

CHriſtophorus Weiler, Sileſius, clauſtrarius in arte ſtrenuus, 64. annorum, capillitio molli, cano atque ſimplici, colore faciei pallido, & qui huic vitæ generi eſſe conſuevit lurido, ſtaturæ & habitus medii, vir cæteroquin ingenioſus; varios caſus expertus eſt in bello, tandemque ſuperatis variis periculis ad noſtras oras appulit. Panem ſuum manuum operâ lucratus eſt; nec niſi manè atque veſperi veſci contigit, circa meridiem pane & vini hauſtu, ſiquidem præſtò fuerit contento: viduus à duodecim annis egenam duxit vitam, & officinæ ſuæ atræ ſpeluncæ incluſus, Vulcanum egit ſolertem. Diebus feſtis Baccho litavit ſtrenuè, nec vino irrigua viſcera ſatiabantur, donec penè inebriata mero permaduerint. Potu potiùs & liquidis, quàm cibo victitavit; nonnunquam ſitibundus frigidam affatim hauſit. Olim febri quartanâ diu laboravit; verebatur tum temporis hydropem, propter habitum cachecticum, ſubtumidum.

Anno

Anno 1687. ſtridente modò autumno, udo atque humido, defluxionum feraciſſimo, febris; quæ olim afflixit denuo gliſcere videbatur: hanc eludere conabatur frequenti crapulâ; torcularia quotidie adiit vinumq; hornum immodicè bibit: increpatus à quodam ebrius, febrim ſe hâc ratione abarcere repoſuit.

Die 7. Octobris 1687. mane poſtquam ſurrexit, officinam ſuam adiit ac ſtrenuè laboravit, idem in opere atque ſermone qui pridem: nullius infirmitatis mentionem fecit; jentavit circa ſeptimam domi cum appetitu, abhinc ad officinam ſuam rediit. Circa meridiem pranſurus cum filio συντέχνῳ panem appoſuit, vinique heminam afferre juſſit. Inceperunt ad incudem duram prandium Diogenicum: bolum panis ori ingeſſurus modò in hæc verba erumpit. Was will das werden? ſtatimque attonitus humi concidit & cum ſtertore animam efflavit. Vicini ad lugubres filii clamores accurrentes jam extinctum invenerunt; Fortè fortuna in vicinia agebam, percepto nuntio, adfui haud cunctanter, & apertionem capitis à filio, qui ipſi unicus ſupererat flagitavi, conceſſamque non diu poſt adminiſtravi. Bihorio nempe abhinc aſcitis laborum ſociis, cutim capillatam detraxi & revulſi in formam crucis inciſam. Pericranium undique albicabat; multumque ſeri exſudavit; circa occiput venulæ rutilabant. Ad auferendam ollam circumcirca inciſo pericranio, carotides externæ vulneratæ atque diſciſſæ fuerunt; inde ſanguis ſeroſus effluxit copioſè. Serrâ ſatis cautè inciſo cranio, ſcalproque effracto, dura mater circa frontem lacerata fuit leviter: revulſurus ollam, ſatis firmiter ſinui longitudinali adhærentem, obſervavi piam matrem aquâ limpidâ turgidiſſimam, inſtar hydatidis proruere, & vix cavi, quin dum auferebam cranium, ſubinde effluxerit aqua. Inciſa dura matre nihil ſeri inter hanc & piam matrem inveni, quippe jam effluxerat. Sinus longitudinalis amplus,

plus, nihil humoris aut ſanguinis continuit, ſed omnis refluxit verſus ſinus laterales fluidus. Corpus falciforme hinc inde, præſertim prope torcular mediante glanduloſâ ſubſtantiâ cum pia matre cerebroque coaluit. Ablatâ durâ matre ſerum perpetim exſudavit & effluxit limpidum. Ad latera utriusque hemisphærii arterias peramplas, pene inanes; venas quoque inſignes, & in his flatus inveni. Totum cerebrum non flaccidum ſed firmum fuit; diducto utroque hemiſphærio, corpus calloſum candidiſſimum apparuit. Aſſulatim ſubſtantiam cerebri abſtuli & ad ventriculos uſque reſecui, vaſa ſanguifera hinc inde notabantur punctulis cruentis: uterque autem ventriculus aquâ ſcatebat turbidâ, quin omnes receſſus & cerebri cavitates hâc inundatæ & repletæ fuerunt. Plexus choroidei ſubmerſi albicabant, qui aliàs rutilare conſpiciuntur: hydatides aliquot in his numeravi; glandulas quoque miliares, ſed flaccidas hiſce irretitas videbar mihi videre. Glandula pinealis cineritii coloris & flaccidior reliquâ cerebri ſubſtantiâ apparuit. Corpora ſtriata, thalami nervorum opticorum, protuberantiæ orbiculares omni vitio caruerunt, firma fuerunt & quaſi calloſa. Infundibulum aqua plenum, & reliquæ cerebri cavitates aquarum illuvie inundatæ fuerunt, præſertim quartus ventriculus, ut immiſſus ſtylus ad ſpinam dorſi uſque dilaberetur. Ad proram cerebri converſus, nervos olfactorios (quos malè in homine proceſſus mammillares dixeris) diligenter examinavi. Nullam in his cavitatem vel flatui perviam invenire potui, neque in exortu, nec medio, nec inſertione: ſtriati videbantur ceu nervorum faſciculi. Reliqua paria nervorum fulgebant pulchrè. Ductus ex infundibulo ad glandulam pituitariam ducens exilis. Carotides aquis merſæ albicabant. Cerebellum minimè flaccidum, ſed ſicuti reliquæ cerebri partes firmum apparuit. Tota baſis cerebri & ipſa ſpinalis medulla aqua-

rum illuvie inundata fuit. Inter membranam duræ meningis ſobolem, quæ ſpinalem medullam inveſtit & ipſam medullam laxa cavitas, aqua plena reperta fuit: Stylus huic commiſſus ibat in profundum per ſpinam dorſi. Dum fortè adſtantium quidam pectus compreſſiſſet, ſanguis ſeroſus inſtar loturæ carnium per ſinus laterales abſciſſos regurgitavit; remota manu fluentum quod eructaverant reſorbuerunt venæ: compreſſis denuo præcordiis idem phænomenon iterato obſervavimus. Glandula pituitaria firma erat, hinc inde venulæ hanc circumdabant, per quas abſciſſas compreſſis præcordiis ſanguis quoque exundavit. Pondus aquæ in cerebro repertæ certò definire vix poſſem; multum namque inter diſſecandum effluxit & viſum ſubterfugit; certum tamen eſt omnes cerebri receſſus & cavitates fuiſſe repletas & diſtentas aqua; ipſam quoque ſpinalem medullam in ſuo involucro hâc penitus ſubmerſam obſervavimus.

SCHOLIUM.

I. QUi in tenella ætate Hydrocephalum, hic in adulto homine apoplexiam excitavit hydrops cerebri. Nec enim hoc nomine defraudandus erit uterque affectus, ſiquidem partes omnes & receſſus cerebri aquarum illuvie inundatæ, omnesque cavitates repletæ fuerunt tum in hoc, tum in ante memorato caſu. Nec aliam notare eſt morbi differentiam, quàm quòd in membranoſa compagine vi aquarum ceſſit, & in majorem molem excrevit caput; in hoc autem ceu compagine ſolida, cedere neſcia, intus coacta fuit vis & illuvies aquarum, concluſa immotis limitibus.

II. Diu fuit dubium inter eos, qui de cauſis apoplexiæ commentati ſunt autores, utrum ex compreſſione cerebri apoplexia quoque oriri poſſit? Contrariæ namque qui fuerunt ſententiæ exiſtimârunt ſerum ſuo fruſtratum

 exitu

exitu in cerebri ventriculis cumulatum, ſubſtantiam medulloſam plus nimis irrigare & perfundere, donec permadeſcat, flaccidum evadat, tandemque actiones animales peſſundentur. Contrarium autem egregiè demonſtravit Venerandus noſter Senex Wepferus in tractat. de Loc. affect. in Apoplexia, quibus hæc ſuccenturiare fert animus. Firmum demortuus noſter cerebrum obtinuit, & actiones omnes vegetas habuit; fuit namque in opere ſuo ſtrenuus, & vir aliàs ingenioſus, quique pollebat judicio, quod plures mirati fuerunt in homine plebejo literarum neſcio; quod evidens eſt τεκμήριον, non aquarum illuvie ſubſtantiam medulloſam cerebri perfuſam, ſpirituumque effluxum in organa ſenſuum hac ratione interceptum fuiſſe; quippe procul dubio magis tunc madida & flaccida obſervatur in demortuis cerebri ſubſtantia, ſecus atque in noſtro cadavere videre fuit.

III. Mirari autem ſubit, qui tam citò ſubitoque hominem cætera ſanum jugularit lethoque dederit morbus iſte attonitus? Equidem ſenſim ſine ſenſu colluviem ſeri factam fuiſſe in cerebri ventriculis nihil impedit, quò minus credamus: illæſis enim functionibus animalibus hanc fieri poſſe vel hydrocephalus indicio eſſe poteſt. Si verò eouſque accreverit ſeri copia in cerebro, ut jam omnes cerebi cavitates & anfractus hac ſint repleti, nec amplius cedere queant, novus ſi tunc fiat ſeri affluxus, jam illud cerebrum opprimit, poros ejus occludit, ſpiritus perturbat, & dicto citiùs hominem perimit & peſſundat. Cauſæ autem huic effectui pares ſat enumerantur in hiſtoria morbi; magis nempe liquidis, quàm ſolidis victitavit pauper per annos; ſitibundus frigidam affatim ingeſſit; diebus feſtis Baccho litavit; tempore autumnali frigido-humido, defluxionum feraci quotidie ferè, etiam tunc temporis, quo jamdum morbi ſenſerat præludia ſeſe ingurgitavit vino horno, cujus in hoc caſu noxam pluribus

ribus oſtendit Vener. Wepferus noſter, adeo ut de ſeri abundantia nullum fuerit dubium, quam prodidit quoque habitus cachecticus, qui hydropis metum fecerat. ὀργασμὸν ſeri ac deſpumationem frequens horripilatio, quæ febris metum renovârat palam fecit. Binis hiſce cauſis poſitis quàm confertim ſeri effuſio partisque alicujus inundatio fieri queat repentina intumeſcentia hydropicorum, tonſillarum &c. de quibus pluribus doctè diſſerit Venerand. Wepferus noſter, oſtendunt. Huic ſi accedat ſubita ſpirituum animalium perturbatio à cauſa nempè validè agente, actum eſt de hominis vita dicto citiùs.

IV. Seri abundantiam cum in toto corpore, tum inprimis in maſſa ſanguinea teſtatur ejusdem fluxibilitas; tantum enim abeſt, ut ſecundum ingenioſam Bayle opinionem contra Vener. Wepferum coagulatus fuerit ſanguis circa cerebrum, ut vel potius fluidus etiam poſt mortem manſerit, cujus clarum ſatis experimentum cepimus in noſtro caſu. Compreſſis enim præcordiis, ſanguis ſeroſus atque fluidus per abſciſſa vaſorum orificia exundavit; remotis autem manibus reſorptus fuit ab iisdem; indicio luculento floridum & debitô ſeroſiorem fuiſſe, non autem coagulatum ſanguinem, apoplexiæ cauſam, idquod ſubſequens quoque obſervatio de Apoplexia ſanguinea docet, qua ſanguis itidem plane fluidus, nulliusque conſiſtentiæ repertus fuit.

V. De fonte ſeu ſcaturigine tantæ illuviei res eſt obſcura. Hydatides equidem plures obſervavi in plexibus choroideis, ſicut etiam in præcedente caſu, quas in hydrope cerebri plerumque reperiri meminit Doctiſſ. Thom. Willis de Anatom. cerebri: Magna autem eſt dubitatio, quod jam ſupra monui, utrùm ex conſequenti in ſtagnante aqua ſubmerſæ vitientur glandulæ plexibus his intertextæ, an verò primario affectæ hydropis cauſæ exiſtant? Utrumque fieri poſſe veriſimile eſt. Glandulas enim cor-

 rumpi

rumpi tandem in ventre hydropicorum nemo practicus dubitare poteſt; has quoque labefactatas hydropis cauſam exiſtere frequens obſervatio teſtatum facit. Etenim ſi ſint obſtructæ, aut quomodocunque vitiatæ, ut motus humorum minùs promptè in his perficiatur, confeſtim ſerum reſtagnat, & quod experimentum Clariſſ. Loweri palam facit, vaſis ſuis excidit; illæ autem intumeſcunt, & quæ miliares, fabæ nunc magnitudine conſpiciuntur, quin & in hydatides degenerant, tandemque ultra modum diſtentæ crepant, unde ſeri depluvium in ventriculos cerebri, minus forſan proportionati, quàm ut philtri, glandulæ pituitariæ porulos trajiciat, ſtagnat proin, congeritur & accumulatur.

VI. Sed & ſeri perpluvium per ipſam cerebri ſubſtantiem & deſtillationem in ventriculos cerebri ſymbolam contuliſſe videtur. Certè cavitates in cerebro ampliores ſunt & ſpatioſiores, quam ut nonniſi à glandulis his miliaribus deciduas ſuſcipiant & colligant humiditates; quum autem per totum cerebrum extendantur ventriculi, ex toto quoque cerebro humiditates colligere veroſimile eſt, & in ſuperiori caſu hujus excretoria, papillulas nempe prominentiores hinc inde in parietibus ventriculorum oſtendi; quæ etiamſi in præſenti caſu viſum ſubterfugerint, malo tamen loci & temporis incommoditati, quippe jam veſperaſcebat in obſcuro, quàm fortè earundem abſentiæ cauſam tribuere; etenim jam pluries has in morboſis cerebris obſervavi, de quibus viderint & alii, ſiquidem naſcatur occaſio.

OBSER-

OBSERVATIO CLIV.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.

De Apoplexia, poſt quinquennium recurrens fortiſſima à ſanguine extravaſato, cum capitis anatome.

ANna Oberhäuſer/fabri lignarii, civis noſtratis uxor, 47. annorum, ſtaturæ juſtæ, habitus pleni, colore faciei albicante, temperamenti ſanguineo-phlegmatici, olim cuticulam egregiè curavit: nupta viro, primo puerperio tres (quorum unus adhuc ſuperſtes,) abhinc ſedecim alios enixa eſt infantes: partus plerumque fuit laborioſus, & lochia enormiter manarunt. Rem domeſticam probè adminiſtravit, frugi fuit & attenta ad rem, curta dum fuit ſuppellex & res anguſta domi. Anno 1680. menſe Dembr. gravem inſultum apoplecticum paſſa eſt: ἄφωνος facta, totumque latus dextrum motu ac ſenſu privatum fuit. Accerſitus è veſtigio adfui venamque ſecari; veſicatoria variis partibus admoveri, frictiones adminiſtrari, & quæcunque revellere à capite & ſpirituum influxum in organa ſenſuum juvare potuerant, ſedulò perfici curavi. Die ſeptimo exhibito purgante, nervos quoque ſplanchnicos ſolicitavi; quibus tantundem profeci, ut quæ antea loquelam amiſerat, pedem brachiumque dextrum movere non poterat, nunc balbutire & artus movere quomodocunque valuerit: tandem benedicente Deo integram horum uſuram recuperavit, excepta infirmitate quadam lateris affecti, quæ tamen non impedivit, quo minus munia ſua obierit. Concepit abhinc & filium ſanum enixa eſt. In actionibus principibus nulla menda apparuit, niſi quod ante inſultum

tenax

tenax & attenta ad rem, ſatis negligenter nunc rem domeſticam habuerit, liberalis nimis & prodiga: bibula fuit & ſubinde plusculum ſeſe invitavit, quapropter ſæpiùs à marito increpata, tandem verberibus excepta fuit; quin nuper adhuc vulnus capiti inflictum fuiſſe referunt. De cephalalgia multum querebatur, vertigine item titubante lapſumque minitante, ad quæ averruncanda mala crebro ſanguinem mittere ſolita fuit: fonticulum excitavi & ita rei domeſticæ reddidi matrem familias. Ad reliquias morbi diſſipandas præter conſilium medici, thermas adiit Helveticas, quibus per aliquot ſeptimanas citra ſanitatis emolumentum uſa fuit. Sed & ſpiritum ceraſorum nigrorum ad ebrietatem usque ſorbillavit, & pulvere ſternutatorio abuſa eſt, ſpe freta morbum hac ratione ſublatum iri. Anno 1685. ipſis vindemiis (quo tempore lautius vivere & genio indulgere ſolet apud nos vulgus) poſtquam vertigo diu multumque afflixerat, fortiſſimâ apoplexia tacta, ſubitoque enecta fuit; ipſis (quod probe notandum) fluentibus menſtruis, propter quæ venæſectionem, quæ ſæpiùs opem tulit ante, differre coacta fuit, ſurrexit equidem mane horâ ſolitâ, & ad munia diurna rediit. (Retulit quædam ex vicinis hora nona matutina cadum portaſſe capiti impoſitum ad condendum muſtum, inſignis laſſitudinis mentionem feciſſe, incedentem vacillaſſe nec levem ebrietatis ſuſpicionem dediſſe.) Domum reverſa conqueſta eſt de frigore, lectum proin petitura in ipſis ſcalis concidit ſupina, cum actionum animalium eclipſi, concurrerunt confeſtim vicinæ mulierculæ à miſero infantum ejulatu, proſtratamque invenerunt, in ſcalis inconcinnè ac miſere hærentem; eam proin ſublatam in lectum in hypocauſto ſtratum compoſuerunt. Accitus preſſo pede adfui. Tremebant artus & ceu rigore concutiebantur: reſpiratio erat inæqualis cum ſtertore; nec acclamationibus nec vellicationibus excitari poterat,

terat, ut ſenſus aut intellectus indicia præberet: contentiùs dum vellicabam, incondito motu agitabatur membrum quod vellicaveram, modò in dextro, modò ſiniſtro latere. Pulſus erat citatior ab initio, mox tardus & rarus, tandem debilis & languidus. Reſpiratio ſenſim quoque ſufflaminari videbatur, Ori infudi liquoris excitativi nonnihil, qui ad fauces aſperamque arteriam defluens tuſſim bis terve excitavit: caput de pulvinari ſuſtulit inter tuſſiendum, ſed mox recidit: ſulphuratum, dum alia vix ſuppetebant, accenſum naribus admovi, cujus nec odore, nec uſtione morti vicinam commovere potui: vix enim dimidiâ horâ poſt inſultum reſpiratio ceſſavit, pulſu nihilominus perpetuante. Venæ jugulares mirè agitari videbantur, quemadmodum in omnibus, quibus circulatio in pulmonibus intercipitur, morti vicinis, obſervavi. Senſim autem ſenſimque debilior pulſus & rarior, tandem quoque ſubſtitit, horâ circiter decimâ matutinâ, ut anima è ſuo ergaſtulo migrare neceſſe habuerit. Horâ ſextâ veſpertinâ caput cultro meo ceſſit. Inciſâ decuſſatim cute capillatâ & revulſâ, ſerum ſubcruentum exſudavit, ex diſſectis autem vaſis ſanguiferis ſanguis ſeroſus effluxit. Ablatâ capitis ollâ circa occiput ubi firmiſſimè hæc corpori falciformi annectebatur, ex divulſis venulis & arteriolis ſuturam coronalem perreptantibus innumeras vidi exſudare ſanguinis guttulas. Ad latus hemiſphærii dextri, dura mater ſcalpro vulnerata fuit, nihil tamen ſanguinis nec ſeri effluxit, nec quicquam horum inter duram piamque matrem collectum fuit. Ne autem importunis conſanguineorum ſolicitationibus impedirer aut turbarer, cerebrum pia matre obvolutum, diſciſſis nervis & arteriis, quæ quidem rite ſeſe habuerunt exemi & clanculum iis, quorum intererat, domum portari juſſi. Preſſis volâ præcordiis, ſanguis adhuc fluidus copioſè per ſinus laterales, venasque è ſpina dorſi emergentes

gentes abſciſſas regurgitavit & exundavit in calvariam, ut cranio repoſito & cute deſuper conſutâ ejus effluxum affuſis in loculo cineribus inhibere neceſſum fuerit. Cerebri ſuperficies integra fuit, nulla menda foris, niſi quod rubicunda apparuit. In venis ad ſinum longitudinalem ſpectantibus flatum inveni, & hinc inde pepuli digiti apice. Arteriæ carotidi tubulum indidi, ligata altera lateris oppoſiti, & ope ſiphonis ceram, quæ virore mirè reficiebat oculos, infudi: pervaſit hæc omnes arteriarum cerebrum perreptantium mæandros ad capillaria usque vaſcula, donec parte qua meninx ſcalpro vulnerata fuit exitum invenit; ad cerebellum autem nullibi pertigit. Ad ſcrutandam apoplexiæ cauſam, hemiſphærium dextrum caute & ſuſpenſa manu ad ventriculum usque aſſulatim abſcidi: in parte poſtica ſupra ventriculum dextrum, cavernulam oblongam, quæ nucem myriſticam cepiſſet offendi conniventem, in qua nonnihil humoris ſtagnavit; hæc cum vicina cerebri ſubſtantia fuſci & ſubflavi coloris extitit, ægrè ſecabilis, & dudum in hanc firmitudinem occalluiſſe viſa fuit. Ad latus ejusdem hemiſphærii, qua parte carotis in varios abit ramificationes in aliam incidi cavernulam; in hac itidem nonnihil humoris aquei ſtagnavit, & ceu membranacei quid ægre ſecabile occurrit. Tertia quam vidi prioribus ſimilem cavernula ſub corpore ſtriato ejusdem lateris reperta fuit: connivebat hæc, & jam iterum mediante glutine coaluit, ita tamen, ut facilè hanc iterum ſeparare potuerim: flava & iſta fuit & ægrè ſecabilis inſtar priorum. Dexter ventriculus ſanguine ſeroſo plenus fuit, exin in ſiniſtrum is quoque redundavit. Locus quo erupit, fuit intermedius inter thalamum nervi optici corpusque ſtriatum in dextro hemiſphærio, ubi rimam egit. In ipſa nempe thalami ſubſtantia amplum hiatum ſeu fiſſuram, vi & impetu ſanguinis factam, & in hac grumum ſanguinis ovi columbini, aut gallinacei

magni-

magnitudine inveni. Subſtantia cerebri, eluto cruore, circumcirca lacera, & ad bifurcationem usque nervorum opticorum divulſa ac dirempta fuit. Alibi arteriolas ægritudine ceu aneurismate affectas conſpexi, quæ tantam ſanguinis vim fudiſſe videbantur. In ſiniſtro hemiſphærio inveni arteriolas in medio corpore ſtriato cera viridi fulgentes, alibique in ipſa medullari cerebri ſubſtantia easdem conſpicatus ſum. Corpus ſtriatum dextrum nec tam floridum, nec tam firmum uti ſiniſtrum, ſed flaccidum, obſcuri, ſubflavi coloris & emarcidum apparuit, ceu atrophiâ laboraſſet. In parte poſtica dextri ventriculi hinc inde papillulæ capitellorum acicularum magnitudine, inſtar pororum cutis, frigore perſtrictorum prominulæ conſpiciebantur, dum aliàs interior ventriculorum ſuperficies perpolita & leviſſima appareat. Plexus choroidei ritè ſeſe habuerunt, niſi quod dexter cavernulæ primæ ſupra deſcriptæ annexus fuit; microſcopio ſubjecti perplurimas, quin innumeras glandulas miliares exhibuerunt. Quartus ventriculus ſanguine quoque ſcatebat, infundibulum eodem plenum, pervium fuit usque ad glandulam pituitariam, qua parte abſciſſum fuit. Reliquæ cerebri partes manifeſto vitio caruerunt. Proceſſus mamillares nulla cavitate præditos eſſe obſervavi, nec à ventriculis cerebri, ſicut in brutis quibusdam cavi, ſed à ſubſtantia medullari ſub corporibus ſtriatis, (ubi nulla cavitas) utrinque oriuntur cœci & impervii.

SCHOLIUM.

DUplicis in hoc cerebro apoplexiæ, recentis nimirum fortiſſimæ, & jam olim factæ cauſas ſpectare, variorum quoque ſymptomatum à primo inſultu ſuperſtitum cauſas ac rationes diſcere licet. Ut autem à prima & olim facta apoplexia ordiamur, in tantum hæc, tum artis, tum naturæ beneficio emen-

data fuit, ut olim, munia ſua obire commode, & re domeſtica iterum fungi potuerit defuncta. Nullum eſt dubium, quin ſuperſtitis membrorum dextri lateris infirmitatis, & animi negligentioris cauſa extiterit cruris medulloſi dextri flacciditas & atrophia: nec enim tam firmum hoc, nec tam floridum fuit, quàm ſiniſtrum, ſed luridum, obſcurum, flaccidum & marcidum, ac ſi atrophiâ laboraſſet. Quemadmodum autem fibrillarum cerebri firmitudo & tenſio ad acumen ingenii confert, ut ii qui attentius rem penſitant, nervos quaſi ſeu fibrillas cerebri intendere ſoleant; quippe judicio qui pollent firmioris cerebri obſervantur; ita hujus flacciditas officit & ſtupiditatem arguit. Spiritus enim nec tam vegete, nec tam promptè in udo cerebro & flaccidiori moventur, nec animæ ideas tam claras atque perſpicuas repræſentare queunt, quàm in cerebro ſereno, firmo, nullis nebulis obſcurato. Quoniam verò in ipſo cerebro, ceu fonte non expeditus fuit ſpirituum callis, non mirum eſt, ſi in derivatis inde emanationum viis non tam promptus fuit influxus, unde membra quævis robur ſuum accipiunt; quæ nimirum negligentioris animi & ſuperſtitis in latere dextro infirmitatis cauſæ videntur.

II. Cauſam flacciditatis corporis ſtriati prope ſpectare licuit: tres nempe cavernulæ jam olim factæ nunc quaſi calloſæ ac cicatrice obductæ circumcirca corpus ſtriatum apparuerunt. Nullum eſt dubium quin canaliculorum & fibrillarum rectitudo deperdita hac ratione ac devaſtata fuerit, unde nec ſpirituum effluxus, nec ſanguinis ac ſucci nutritii affluxus tam liber atque olim fuit; genio ita defraudatum ſuo corpus ſtriatum atrophiâ laboraſſe ſuamque firmitudinem amiſiſſe, non eſt mirum.

III. Utrum cavernulæ in primo apoplexiæ inſultu ab exundante ſero, an ſanguine extravaſato excitatæ fuerint, non adeo in promptu eſt dicere: factas autem jam olim

olim fuiſſe exinde apparet, quia calloſæ, ceu cicatrice obductæ & glutine iterum coaluerunt. Serum fuiſſe arguunt, quia in quibusdam earum adhuc aliquid humoris ſeroſi repertum fuit; deinde, quia à ſanguine extravaſato facta apoplexia plerumque & extemplo enecare ſolet. Sanguinem contra fuiſſe teſtantur. 1. Quia juvenis adhuc & plethorica fuit, quam ætatem rarius apoplexiæ ſeroſæ manent. 2. Quia Venæſectio tum à primo ſtatim inſultu adminiſtrata opem tulit; tum ſymptomatum abhinc urgentium, cephalalgiæ & vertiginis unicum ac ceu præſentaneum fuit remedium: à multis quoque puerperiis, lochiis copioſè manantibus ſanguis fluxibilior & acrior factus, faciliùs arteriolarum extremitates eroſit & erupit; ſubito denique apoplexia facta fuit, quæ à ſero ſenſim aggeſto intra ſubſtantiam cerebri non tam ſubito ac derepente accidiſſet, quin prævios capitis affectus effeciſſet. Nec enim hydatides in cerebro brutorum repertæ apoplexiam induxiſſe ex ſupra recenſitis videre eſt. Non exundavit tam copioſè ſanguis, uti in ultimo inſultu, quia firmius tunc temporis adhuc fuit cerebrum, ſanguiniſque impetus venæſectione aliiſque à capite revellentibus tempeſtivè & ocyus infractus fuit.

IV. Quicquid ſit, ſaltem apparet vulnera & ſolutiones continui in ipſa quoque ſubſtantia medullari cerebri tum artis tum naturæ beneficio poſſe conſolidari. Digerente nimirum calore atque ſpiritibus humorem aut ſanguinem extravaſatum (cui operi nihil invium obſervatur) & intercepto affluxu, ſenſim fibræ priſtinam rectitudinem recuperarunt, & mediante lympha, quæ in nonnullis cavernulis reperta fuit, ceu glutine naturæ conjunctæ, ſpiritus animales utcunque in partes reſolutas transmittere potuerunt, ut ſuis muniis obeundis par fuerit per quinquennium adhuc mater familias.

V. Fortiſſimæ denique & lethalis apoplexiæ cauſas

ſequentes obſervavi. In ipſa ſubſtantia medullari ſeu meditullio cruris dextri amplum hiatum ſeu fiſſuram, & in hac ſanguinem concretum ovi columbini aut gallinacei magnitudine inveni; ſuperiùs rimam egit crus medullare, per quam ſanguinis concreti pars ſeroſior in omnes cerebri cavitates effuſus easdem opplevit & oppilavit. Alibi arteriolas ægritudine affectas conſpicatus ſum in ipſa medullari cerebri ſubſtantia, quas ſanguinem emiſiſſe facilè colligere licuit. Inſtante nimirum menſtruorum fluxu, tota maſſa ſanguinea efferveſcente & exagitata, poſtquam pridie ſeſe plusculum invitaverat, venæſectionem quæ ſæpè ſæpius opem tulerat, & forſan graviora mala averruncarat differre coacta fuit. Nec mirum proin quod ſanguis in vaſis efferveſcens (occluſis forſan propter frigus venulis uterinis) per loca maximè debilia eruperit, & dirutis arteriolarum jam ante labefactatarum aggeribus exundarit confertim, tantoque impetu proſilierit, ut & ipſam cerebri ſubſtantiam fiderit, omnesque cerebri anfractus oppilarit, tandemque oppreſſis ſpiritibus animalibus & occluſis emanationum viis miſellam letho dederit. Nec ille motus, quem à fortioribus vellicationibus edidit, ſpiritibus à cerebro influis deberi videtur, potiùs iis, qui in organa ſenſuum atque motus emiſſi, quemcunque irritati motum ediderunt inconditum & anomalum, nam vix dimidia horâ elapſâ & horum vis evanuit, & exſpiravit ægra.

OBSER-

OBSERVATIO CLV.

Dn. D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

De Melancholia cum taciturnitate ultrà medium annum.

ARetæi ſententiam de Melancholia lib: 1. de cauſis & ſignis morb. diuturn. cap. 5. quod ſit animi angor in unâ cogitatione defixus atque inhærens absque ſebre & furore à phantasmate melancholico ortus, expertus eſt Nobilis N. N. &c. is enim à Parentum proſapiâ melancholicâ oriundus, ſimilem characterem adeptus, usque ad annum ætatis quadrageſimum octavum commodè vivebat, ſtudiis maximè incumbens; ſupervenientibus autem variis adverſitatibus & affectionibus animi inhærebat profundis cogitationibus aliàs minùs ſolitis, undè ſubſecuta eſt melancholia cum taciturnitate, frequentibus ſuſpiriis & anxietate, pauco ſomno, malarum ſeu faciei rubore maximè poſt cibum aut potum, alui adſtrictione, anorexiâ, quæ omnia indicabant, cauſam procatarcticam ſeu antecedentem fuiſſe affectionem animi, cogitationes melancholicas profundas in temperamento per ſe diſpoſito ſenſim introducentem, undè ſpiritus animales apparitores & miniſtri intellectus, qui cum lucidi, tenues, ſubtiles & mobiles eſſe debeant, obſcuri, opaci, tenebricoſi & fixi (hinc taciturnitas) ſunt redditi, & phantaſiæ propter vitioſam ſpirituum diſpoſitionem impreſſa fuerunt ſpecierum objecta: ex diſtractione autem ſpirituum, & fibris ſtimulum non percipientibus lædebatur ventriculi actio fermento ejusdem corrupto nimis acido (cujus fœtus anorexia) chylo permixto, eoque jam infecto, in inteſtino duodeno non benè purgato: lædebatur quoque lienis actio, cumulatique fuere humores vitioſi non tantùm primis aut ſecun-

dis

dis qualitatibus, ſed etiam aduſtione, viſcoſitate, fixitate, aciditate, & acerbitate peccantes, obſtructionesque in ramis venæ portæ, arteriæ cœliacæ, & meſentericæ ramis absque tamen putredine producentes, hinc ſuſpiria & anxietas, ſomnus perturbatus, vigiliæ, ſequebantur, chylus enim vitioſus diſtributus, & ad ſecundam coctionem, lienem & vaſa perductus, humores in iis latitantes agitat, fuligines ad caput aſcendentes ſomnum perturbant, delirium inducunt & propter qualitatem ſiccam, quam ex humore melancholico atrabilario habent, vigilias creant: cordis autem anxietas à ſanguinis circà illud tardiore motu, & ſpirituum ibi expanſionem impeditam, depreſſis quaſi particulis volatilibus balſamicis utplurimùm dependet: ſimiliter ex fuliginum aſcenſu malarum & faciei rubor maximè poſt cibum aut potum oritur: intereà in infimo ventre oſtendit ſe alvi obſtructio, tum quia lien propter intemperiem calidam ſuccum tenuiorem priùs, craſſiorem verò propter obſtructionem & ſiccitatem poſteriùs attrahit, tum quia pars chyli deſcendentis in humorem viſcidum & partim acerbum mutatur, & ab inteſtinis non promovetur, ſed magis cellulis inteſtini coli adhærens conſtrictionem efficit. Cum igitur in curatione cauſæ oppugnandæ fuerint, ut ſanguini conveniens craſis, & nativa indoles, tumque ſpiritibus ſuus ſplendor & natura volatilis reſtitueretur, aperientibus, humores præparantibus, per epicraſin benignè evacuantibus, præcipitantibus, acidum corrigentibus, fuliginum aſcenſum prohibentibus, ſpiritus refocillantibus, & humorem atrabilarium ſpecificis demulcentibus, res feliciter agebatur & quidem tempore hyemali minùs opportuno. Inter aperientia erat pulvis cacheċticus D. Ludovici ad grana xv. cum ſalis fraxini, tamariſci, & Tartari Vitriolat. aa. gr. v. manè cum juſculo, pergendo ad plures dies; ſubindè circà veſperas applicabatur clyſter

ex

ex lacte caprino, melle roſato, butyro recenti, ſaccharo Thomæo, non ſolum ad aperiendam alvum, & fæces emolliendas, ſed evacuando ab inferioribus, & per ſucceſſionem trahendo à ſuperioribus, duabus antè cænam horis ſumpſit Tincturæ melampodii & eſſentiæ trifolii fibrini, juxtà deſcriptionem Ephemerid. decuriæ ſecundæ, anni ſecundi pag. 174. aa. partib. æqualib. guttas 20. aut plures, continuando ad tempus. Pro leni ſubductione materiæ reſeratæ alternis diebus matutinis de Julapio laxante ℥ij. aut ℥iij. bibat. ℞. Radic. 4. aperient. aa. ℥j. Fl. 4. cordial. aa. Pß. Agrimon. capill. Veneris, cuſcutæ. ſcolopendr. aa. Pj. ſem. cartham. contus. ℥ß. ſem. 4. frigid. maj. aa. ʒij. fol. ſenæ el. ſ. ſtip. ſummit. epithym. rad. polypod. aa. ℥j. rad. elleb. nigr. præp. ʒij. Agaric. crud. ʒj. cinam. acut. ʒij. Aquam cichor. agrimon. aa. ℥ix. f. maceratio per horas xxiiij. dein f. fort. expreſſio, cui add. ſacch. fin. q. ſ. ut f. liquor ad julapii conſiſtent. detur ad vas, in quo ſuſpend. Rhabarb. optim. inciſ. & ſerico incluſ. ℥ß. macis ℈ß. pro roboratione viſcerum prandium & cæna claudatur tragemate hoc, quod ſimul præcipitandi vim habet. ℞. Pulv. ſtomachic. Birckman. ℥j. Ocul. Cancr. præpar. Corall. rubr. præp. aa. ʒij. Confect. è ſucc. citri, & ſucco arant. aa. ℥ij. ol. cinam. g. iij. M. F. pulvis d. ad ſcatul. qui cum pane toſto & vino irrorato ſumatur, externè geſtetur emplaſtr. ſplenetic. ℞. Cerat. de ammoniac. Emplaſtr. d. Cicut. ſplenetic. Verbez. aa. ʒij. pulv. verben. nitr. præpar. aa. ʒj. miſc. malax. c. ol. de capparib. extend. ſuprà alut. pro ſcuto ſplenetico præmiſſis his minorativis, ut ſanguis quaſi ſtagnans ad motum excitaretur, in fluxum magis pronus redderetur, reliqua etiam maſſa ſanguinea portione demptâ liberiùs per emunctoria decurreret, ſuasque fæces heterogeneas deponeret, venæſectio in brachio adminiſtrata eſt, ad mentem Wirdigii, de ſpirituum craſſitie, denſitate, & obſcuritate libr. 2. de ſpiritib. cap. 1. verſ. 4. 5. &

5. & 6. ubi inter alia habet, non ſpiritus tantum craſſi ſunt, & eorum lux debilior, ſed ipſo etiam ſanguis craſſior eſt, & in motu ſuo tardior: imò Sylvius ſummoperè laudat in melancholiâ eſſentiali ſectionem venæ frontis. Hinc rurſùs alternatim pergebatur pulvere cachectico aperitivo & Julapio laxante cum reliquis ad tres vel quatuor ſeptimanas, dein juxtà mentem Hippocratis ſect. 4. aphoriſm. 9. Melancholicos crebriùs purgandos eſſe per inferiora, pro majori ſubductione humoris atrabilarii, pilulæ ex extracto elleb. nigri ordinatæ. ℞. Extr. elleb. nigr. ℈j. Mag. Mechoac. nigr. gr. v. M. F. pill. N. xv. deaur. pro doſi unâ deglutiendæ, & poſt duas horas julapii laxantis ℥j. ſumendo. à quo medicamento magnam per plures ſeceſſus humoris viſcoſi, cineritii, & tandem aduſti copiam excrevit ſine omni difficultate, altero die urina reddebatur quaſi nigra, appetitu ad cibum redeunte, continuato igitur rurſùs per ſeptem dies pulvere digeſtivo & julapio laxante ut anteà, pilulæ rurſùs oblatæ cum effectu non minore, quibus dein quaternis diebus uſus fuit, ſemper cum dicto julapio, reliquis autem diebus ſero lactis caprini deſtillato. ℞. Helleb. nigri c. toto. radic. ſcorzoner. cichor. bugloſſ. acetoſ. caryophyllat. polypod. aa. ℥iij. radic. aſparagi, fæniculi, cort. tamariſci, cort. radic. cappar. cort. median. ſambuc. aa. ℥j. Herbar. fumar. chamædryos. betonicæ, meliſſ. epithym. roriſmarin. ſcolopendr. rut. murariæ, cochlear. anagallid. c. flor. rubr. hyperici c. flor. epatic. nobil. epatic. ſtellat. baſilic. flor. anthos. borrag. violar. roſar. aa. ℥iß. Myrobalanan. Ind. ℥j. Pomor. aurant. limon. ſucculent. aa. N. xviij. incidantur fructus una cum cortic. ſeminib. & pulp. iiſque cum herbis & radicib. omnibus recent. ſi fieri poteſt, inciſis mixtis ſuperaffund. ſeri lactis caprini ſal. Tart. præpar. ℔x. roris majalis ℔iij. ſtent in infuſione horis 24. dein deſtill. per B. M. in deſtillat. infund. Granor. chermes.

mes. ℥iiß. tamdiu, donec liquor ſaturatè tingatur, filtrato dein. add. Aquæ deſtillat. è ſuccis Timæi. ℥viij. Aq. cinam. è vino ℥iiij. Julep. roſar. ℥xij. miſc. doſis ſingulo manè ℥iij. aut iiij. Præparato & purgato ſic corpore, acidulæ ferratæ Egranæ ad tincturam ſalino-ſulphuream eluendam, ejusque mala fermenta deſtruenda, viſcerum ſordes abſtergendas, obſtructiones reſerandas, ſimulque ut corroborent, tam per alvum quam per urinam inſignem præbuere virtutem per 10. aut 11. dies potæ, incipiendo & pergendo menſurâ una & ultrà. Iis finitis Tincturæ ſequentes alternis diebus ſumebantur. ℞. Tinct. melampod. ʒvj. doſis guttæ 20. aut plures. Altera erat. ℞. Spir. ſalis armoniac. ʒij. Tinct. Croc. ʒj. M. doſis guttæ 13. aut plures, alternis diebus ut dictum: interea ſingulis 10. aut 12. diebus, ut corpus ſervetur mundum, de pilulis de Tart. Schrœder. ℈ß. deglutiebat cum effectu ſemper optato. Sequebatur hæc omnia ſal hellebori nigri ex hujus radicibus combuſtis &c. ℞. hujus ſalis ʒv. Gran. Chermes ℥ß. Croc. Auſtriac. optim. gr. xv. M. F. pulvis, doſis ℈j. manè cum juſculo aut alio liquore grato: addidi crocum, cum non ſit ſolummodo plantarum gemma, pratorum gloria, & terræ ornamentum, ſed & medicina cordialis, lætificans. Coronidem curæ impoſuit, & nihil magis profuit, quam decoctum ſeu brodium gallinæ ex hiſcè herbis recentibus. ℞. Scorzoner. cum toto borragin. bugloſſ. epatic. nobil. epatic. ſtellat. betonicæ. fumariæ, ſcolopend. meliſſ. rutæ murar. cochlear. anagallid. c. fl. purpur. hyperici, roriſmarin. c. floribus, chærefol. ā. Miß. fol. elleb. nigr. Mij. inciſ. omnia recent. commiſc. de quibus Mj. coq. in juſcul. gallin. non ſalit. ℥vj. ad dimid. colatur. detur manè & veſperi duabus horis antè cœnam: per totum morbi decurſum cibus erat boni ſucci, facilis concoctionis, & vinum aquâ dilutum.

OBSERVATIO CLVI.

Dn. D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII,

De Morte ſubitanea in Volucribus Canarienſibus ex eſu amygdalorum amarorum.

ALebat Monaſterium Imperiale ad S. S. Udalricum & Afram Auguſtæ Vindelic. duas volucres, ut vocant, Canarienſes, tempore hyemali in refectorio clauſo hinc indè volitantes: dum unà eſſemus in prandio, Pater quidam ex Senioribus, qui ex conſuetudine obedientes fecit has volucres, ut deglutirent in Menſâ quævis obvia, & quaſi una comederent cum Ipſo de paſtu: cum frequenter amygdala dulcia minutim inciſa Ipſis projeciſſet, & illæ nil libentiùs comederent, contigit ut inter dulcia amaræ eſſent, (credebat autem omnia eſſe dulcia) iis & quidem in parvâ quantitate devoratis, in momento & quaſi fulmine tacti expirarunt, cum omnium admiratione: dum autem præſens eſſem, aperui ſubitò corpuſcula, inveni omnia ſana, ventriculum autem amygdalis repletum, & cum guſtarem reliquias, deprehendi amaritudinem, & ſub dulcibus amaram mortem volucribus hiſce, non autem hominibus.

SCHOLIUM.

LEtalem vulpibus, ſciuris, felibus, ciconiis, anatibus, columbis & gallinis eſſe amygdalorum amarorum eſum, *Ephemerides noſtræ Dec. I. Ann. VIII. obſ. 99. Dec. II. An. I. obſ. 77.* & *Ann. VIII. obſ. 154.* teſtantur, atque prolixius Exc. Dn. D. *Joh. Jac. Wepferus* noſter in *Cicut. aquat. hiſtoria pag. 245.* oſtendit, ab eis convulſiones non minus quàm à cicuta aquatica excitari confirmans. Mirum autem videri poſſet, quòd eadem ab homi-

hominibus comeſta, noxam ipſis inferre non deprehendatur. Mihi cauſa adſcribenda eſſe videtur, vel ciborum & potulentorum in ventriculo præſentiæ, quæ acres fructuum horum particulas disgregare, atque ita in actione ſua impedire valeant: qua ratione vulpes, ſi eos comederint, mori, *Plinius lib. 23. hiſt. nat. cap. 8.* & *Plutarchus lib. 1. ſympoſiac. quæſt. 6.* referunt, *ſi è vicino aquam lambere non contingat*; vel parciori quæ adſumi ſolet, quantitati, à qua ideo magno ſtomacho vis inferri nequeat. Hinc non facilè autor eſſe cuiquam vellem, ut ex *Ebn Sina*, juxta quorundam interpretationem, *lib. 2. canon. tr. 2.* quinquaginta ante vinum ſumtis ebrietatem arcere tentaret; quamvis alii: quina tantùm ſeptenave amygdala, legant; id quod etiam ante *Ebn Sinam* citati modò, *Plinius* & *Plutarchus* habent, videlicet de quinis ſolùm præſumtis idem, fallaci equidem experimento, adſerentes.

(*L. Schrœck. L. F.*)

OBSERVATIO CLVII.

Dn. GEORGII CHRISTOPHORI EIMMARTI.

De Fulgore trimeſtri veſpertino, in Cœlo ad occidentis plagam annuatim conſpicuo, Noribergæ obſervato.

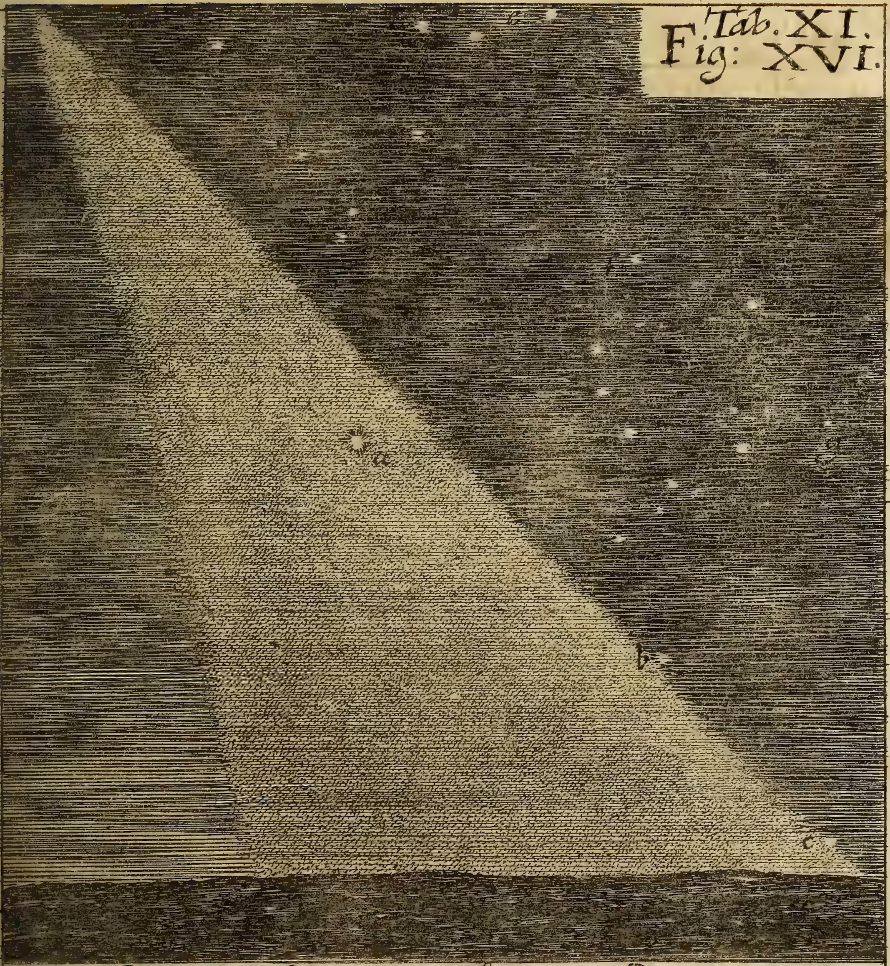
Annus jam ſextus vertitur ſupra decimum, quo Uraniæ Noricæ ſacra facientibus apparere ſolet fulgor cœleſtis admirandus, paucis hactenus cognitus, digniſſimus propterea, ut *lux* ejus tandem aperiatur *in luce*, & palam omnibus fiat, quibus opera DEI in ſuperioris Mundi machina incomprehenſibili penitiùs contuenda, & ſolerti cura, pro modulo mortalibus conceſſo, perſcrutanda magni æſtimantur.

Tractus eſt nimirum albicans, ineunte ſemper Anno renaſcens & ab Horizonte occiduo obliquè aſſurgens, figurâ plana trianguli ſcaleni, apice ſuo ultra cornua Arietis protenſus, qui langueſcente tandem lumine usque ad Plejades in latitudine paulò Auſtraliori excurrit, latere ſuo verſus Auſtrum quoad extrema debiliori ſplendore indiſcriminatim diſſipatus, latere verò ad Boream ſatis candicante notâ à reliquo Cœlo ſeparatus: Exeunte Menſe Januario ſtringit eodem latere exactè duas ſtellas in Pegaſo, Markab & Algenib, cujus Horizontalis puncti ſectio ab occaſu æquinoctiali ad Boream, (quando ſtella Markab habet altitudinem circiter 10. gr.) divergit præter propter 15. gr. ita, ut tunc fermè parallelus incedat æquatori. Abhinc figuræ ſuæ latitudine ad plurimos gradus Horizontis verſus Auſtrum, ubi tandem vaporibus utplurimùm eandem plagam in Horizonte noſtro inſtar nebulæ occupantibus, cum termino perquam dubio immerſus, expanditur. Ceſſante crepuſculo, duas tresvè horas aëre defecato ſuperſtes eſt, nec niſi cum primo mobili iisque fixis, ubi in mucronem obtuſiorem deſinit, tenaciter adhæreſcens occidere ſolet.

Anno 1688. ut & 89. 91. & jam elapſo 93. diebus 12. & 14. Febr. ſereniſſimo Cœlo, gliſcentibus Aſtris innumeris, tantâ claritudine hic fulgor illuxit, ut non ſolùm ſtellæ minutiſſimæ intra complexum ejus dilucidè cernerentur, ſed & albore ac pelluciditate ſuâ Galaxiam longè ſuperaret; duravit in tam ſaturo luminis vigore usque ad extremum cuſpidis ſuæ, quâ Martem Anno 88. includebat, occaſum.

Cumprimis autem notatu dignum fuit, quod proximè elapſo Anno die 29. Martii Lunæ phaſi quartâ creſcente, inque mediâ tractus hujus albicantis area hærente, tum etiam ſatis luculenter ac terminatè à reliquo Cœlo diſcernebatur, nec non 11. Apr. adhuc evidenter cuſpis

noſtri

Plaga Horizontis Norici occidua.

Phænomenon egregie conſpicuum Aº. 1694. d. 13 Jan: ſt. v.
a. Venus. b. Algenib. c. Markab. d. Lucida Arietis.
e. Pes Andromedæ. f. Cingulum. g. Caput Andromedæ.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

noſtri Phænomeni ſuper arcum Crepuſculi prominentis ad Jovem usque terminabatur.

Præter quotidianum communem, ſive diurnum occaſum, durare ſolet hic fulgor plerumque tres & amplius Menſes conſpicuus, ſicut præteritis Annis 1681. & 82. ut & proximè præcedenti ad Aprilis usque diem 12. ſupra convexitatem crepuſcularis luminis prominentem cuſpidem albicantem contueri diſtinctè licuit.

Animadverſum eſt autem Phænomenon hoc naſcente Menſe Februario, ubi circa extrema debiliori radio viſui illabitur, & in mucronem evaneſcit, non ſemper unum eundemque ſitum ad vicinas fixas ſervare, ſed latus ſuum boreale nonnihil mutando, quaſi ad motum Solis dirigeretur, propius ad Plejades Boream verſus convertere, quod ſubſequentium tam dierum quam Annorum iteratis ſæpiculè obſervationibus aſſeverantius confirmabatur; Namque circa medium Februarium illam ipſam luminis extremitatem, Borealem latitudinem, Plejadum reſpectu, tantam quidem, quantam prius Auſtralem habuiſſe, evidenter ſatis accuratè deprehenſum fuit.

Sub initium currentis hujus Anni, diebus nempè Januarii 4. 9. 13. 14. denuò ſplendore eximio refulſit, & præſenti quoque Menſe, quo hæc ſcribo, diebus videlicet 8. 9. 10. Febr. Cœlo quamvis plerumque nubilo & turbido, intra dehiſcentes quandoque nubes notabiliter emicat, complexu ſuo Venerem, ad latus boreale ſitam, ambiens. Non eſt autem prætermittenda recentiſſima hujus Anni obſervatio, quâ ſingulari animadverſione conſtitit, quod in prima hujus fulgoris apparitione lateris Auſtralis extremitas clariori diſcrimine, quam Borealis à confiniis ſuis ſeparatur; poſtmodum autem Sole propius ad æquatorem delato, ſenſim lumine deficiens, Boreale viciſſim latus magis diſtinctè terminatâ lucula relinquit.

Hæc eſt fida Phænomeni noſtri cum ſuis circumſtantiis,

tiis, quotannis ſimiliter & ſemper obviis, teſtimonio aliquot fide digniſſimorum ſpectatorum corroborata enarratio.

Cæterum, ut ad cœleſtis hujus apparentiæ ejusque latentis naturæ cauſas comperiendas deveniatur, cùm ab Obſervationibus cumulatiſſimis earum inquiſitio ſolùm pendeat, quas nondum ſatis ubique locorum, ſaltem in Germania, ſi non aliis Europæ Regionibus, exploratas habemus, quid demùm de hoc fulgore ſtatuendum ſit, dies docebit. Nihilo ſecius, quantò difficilior adhuc inveſtigatu patet acceſſus, ut aſſeratur quid ſit; tantò facilior allatu videtur ex acquiſitis circumſtantiis & accidentium differentiis demonſtratio, quid non ſit. Nam

1. Phænomenon hoc nequit eſſe Crepuſculum; quia crepuſculare lumen arcuata ſpecie figuratur, & ſegmento ſphærico terminatur: Hoc verò in apicem longius deſinentem protrahitur.

2. Arcus Crepuſculi ex Tychonicis animadverſionibus non ultra 25. gr. ex Nonnianis non ultra 28. gr. quoad ſupremam convexitatem ab Horizonte elevatur: Fulgoris autem hujus acuminata extremitas ultra 60. gr. ab Horizonte oblique aſcendit.

3. Quantitas maxima Crepuſculorum in Auſtralibus ſignis, ſub Elevatione Poli 49. & 50. gr. juxta Marcelli Francolini ſupputationem (*citante Clavio in Sph. de S. B.*) poſito arcu occultationis Solis ſub Horizonte 18. gr. vel, ut vult Cardanus, 19. gr. circa Brumam, horas 2. minuta 3. vel 6. circa æquinoctium horam 1. 52. vel 53. minuta non excedit: Hoc autem Phænomenon Sole ad quadrageſimum usque profunditatis gradum ſubmerſo, horis quatuor & ultra, poſt illius occubitum, extare ſentitur.

4. Nec poteſt eſſe de natura terrenorum ignium, multò minus ex evaporationibus in ſublimiori aëre concretis atque reflexis conſtare; Nam, (*ut rectè Seneca*) quæ-

cunque

cunque aër creat brevia ſunt, naſcuntur enim in re fugaci ac mutabili; taceo, quia denſitate non carent hæ particulæ, quod neque tralucentiam, ſicuti fulgor noſter permittunt. Fulgor autem hic, præter altiſſimam aëris regionem, præterque ſummam in eâ vaporum conſiſtentiam, quam etiam longè tranſcendere obſervationes evincunt, non ſolùm in eâdem Horizontis plaga, eodemque Cœli loco, reſpectu fixarum, quibus pertinaciter adhæreſcere ſolet, ultra trimeſtre tempus durat, & noctibus, præſertim illunibus, manet conſpicuus; verùm etiam ſtatis vicibus quotannis refulget, dubioque procul ſemper refulgebit.

5. Porrò, nec eſſe poteſt trabs, conſimilis eæ, qualem Anaxagoræ viſam fuiſſe, grande inſolitumque cœlo lumen amplæ magnitudinis Seneca ex Charimandro refert, utut hic fulgor cum trabe iſta commune lumen æquale nec ullo loco intermiſſum, ſed continuum (niſi quod ad extremitatem unius lateris ſit nonnihil lucula dilutior) habebat. Nam, ſi ex tali naſceretur materia, qua trabes facesque conflantur, neque ſic etiam tamdiu perſeveraret ut ſuperet tot dies & menſes; taceo, ut anniverſario reditu, accidentibus iisdem, loco priſtino in viſum incurrat; è numero autem Cometarum, quibus trabem iſtam adſcribi placuit Ariſtoteli, penitus eliminandus hic noſter eſt fulgor, quia præter alborem planè nihil cum eis commune ſortitur.

6. Nec inſuper eſſe poteſt fulgoris illius, à P. Gaſſendo memorati (*in Meteorolog. Epic. p. 589.*) ſpecies mirabilis, aurora borea dicta, & præcipuè Anno 1621. Die 12. Sept. ab ipſomet obſervati: Cujus circumſtantiæ prolixè ſatis ac perſpicuè recitatæ, uti loco, ita habitudine à noſtro fulgore ſunt diverſiſſimæ.

Supereſt Celeberrimi & pereximii Caſſinii, Regis Galliarum Aſtronomi primarii Phænomenon, quod ab Illo

primò obſervatum Pariſiis ineunte Vere Anno 1683. & Gallico idiomate deſcriptum; Poſtea eodem Anno Actis Eruditor: Lipſiæ Menſe Julio inſertum, recenſetur, fulgori huic noſtro per omnia ferè, (ſi tempus primæ quotannis apparitionis excipias) ſimillimum.

Convenit ſimul quoad annuam apparitionem cum eodem Phænomeno, cujus etiam accuratiſſimus & ſolertiſſimus Kirchius noſter meminit, in dialogo Calendariis ſuis Anni 88. & 89. annexo, præter hoc, quod in Autumno manè à non nemine & à ſeipſo hujusmodi fulgorem, ſed longè debiliorem obſcurioremque eſſe viſum, omiſſa tamen plagæ aſſignatione, perhibet; Cujusmodi tamen per tot annorum vigilias matutinas & creberrimas pernoctationes quibusvis Anni Menſibus nuſpiam in cœlo mihi quidem deprehendere contigit.

De conjectura laudatiſſimi Caſſinii & Clariſſ. Kirchii noſtri, circa materiam ſive cauſam hujus luminis, non attinet hoc loco dicere. Prætereo etiam unius alteriusve ſuper hoc Phænomeno cogitata, quantumvis diverſa, alio fortaſſis tempore & loco in lucem proferenda.

Interim præcipua Laus & gratia Celeberrimo Caſſinio, nec non Clariſſimo Kirchio referenda, qui primi admirandum hocce Phænomenon Cœleſte literis conſignare ac publici juris facere ſuſtinuerunt. Proinde, ut porrò Viris, in Germania præſertim, præſtantiſſimis in hujus Rei ſublimis frequentiore conſideratione plus plusque ſollicitis eſſe lubeat, Orbi Erudito haud indecorum fore videtur, & plurimùm emolumenti ſcientiis Phyſico-Mathematicis accreſcere poſſe ſperabitur. *Quamvis* etenim *tam mirificæ diſpoſitionis in Cœlo vera cauſa adhuc ignoretur, aliquando tamen rara provehet ætas, ut eorum, quos nunc ſtupemus cauſas objectorum cernere promptum ſit, tunc enim cedet inſcitiæ nubilus error, ceſſabuntq́ porrò mira videri.*

Fig. XVI. Tab. XII.

OBSER-

OBSERVATIO CLVIII.

Dn. JOHANNIS KUNCKELII à LOEWENSTERN.

De Aqua forti in laboratorio compendioſe deſtillanda & ſpiritibus gradationis accurate ſervandis.

CONſideravi quid opus ſit tam magnum recipientem ſumere, cum pauxillum aquæ fortis aut etiam gradatoriæ volumus conficere, cum tamen vix aut nunquam tam accurate luto poſſimus claudere vaſorum orificia, quin plurimi, iique fortiſſimi ſpiritus peſſum eant? tum etiam quam ob cauſam aquam oporteat puram in recipiendo infuſam habere? Æthiologia verò hæc eſt, primo, quod ſpiritus minerales nihil aliud ſint, quam ſal à ſua terra ſeparatum per exhalationem, quæ craſſum corpus aut palpabile ſecum non ducit, quam etiam ob rationem ſpirituum nomen ipſis imponitur; igitur neceſſe eſt ut corpus ejusmodi induant, & propterea ſuper aquas in recipiente volvantur longo ſatis tempore, antequam cum iis uniantur. Tametſi proinde recipiens ſummo cum ſtudio fuerit lutatus, vinculorum tamen, quibus coercentur, diſruptionem moliuntur hi ſpiritus, & vel per ipſam retortam erumpunt, vel recipientem diffindunt, in quem niſi aër irrepere poſſit quacunque via, lentiſſime debet ignis miniſtrari, donec ferociam ſuam in aquas deponant tumultuoſi ſpiritus. Secundo, deprehendi multoties, ejusmodi ſpiritus minerales, aut aquas fortes ſive gradatorias, non ſemper eundem effectum præſtitiſſe, licet eodem modo fuiſſent præparatæ & ex iisdem ſpeciebus; quâpropter concluſi, in deſtillatione nonnunquam aliquid evolare, quod conſer-

 vari

vari potius ſit neceſſe. Neque falſum me in hac ſententia demonſtravit ſolutio auri cum Z. Quod ſi enim Z ſolutio tam calide inſtituatur, ut tenuiſſimi ac ſublutei fumi inde exhalent, à nemine facile, niſi qui ſumme curioſus ad minutiſſima quævis attendat, advertendi, tum præcipitatio minime ita pulchra, uti alias, procedit, imò ſi copioſiores fumi vel omnes plane abierint, prorſus nulla fit præcipitatio, quod experientia quemvis docebit. Ecquid igitur eſt, quod in tenuiſſimo vapore abſconditum has mutationes poſſit efficere? ſane rem maxime gradationi neceſſariam fuiſſe oportet, nam ſi ſpiritum volatilem urinoſum prætendas, cujus vi colores admodum exaltantur, hæc certe ratiocinatio locum hic non habet. Hujus enim defectus facile guttulis aliquot ſpiritus ſalis ammoniaci vel urinæ poſſet reſarciri, id quod tamen nihil ad rem præſentem emolumenti afferre videtur. Occultior itaque hujus tam facile diſſipabilis eſſentiæ eſt natura, quam quæ per ſalium mechanismum aut alia ejusmodi philoſophemata poſſit declarari. Quæ cum ita ſint, ne quidquam in ſpirituum mineralium deſtillatione, quod proficuum eſſe poſſit deperdatur, ſequentem modum inveni, qui & facilis eſt inprimis, & rem omnem miro compendio perficit. Retortam ſumo longiori collo dotatam & quæ ſatis ſpiſſa ſit, in hujus ſuperiori parte foramen rotundum excavari facio, in quod alembici roſtrum queat inſeri. Rebus igitur ita adaptatis, tantum aquæ vel phlegmatis retortæ infunditur, ut, ſi hæc recte collocata ſit, aquæ ſuperficies ad collum usque retortæ aſcendat, guttulaque ſaltem unica ex alembico in aquam deſtillans, per collum retortæ in appoſitum receptaculum urgeatur. Notandum verò, roſtrum alembici non profundius intra aquam retortæ deſcendere debere, ſed vix ad ſtraminis latitudinem, ita ut aquam ſaltem attingat & proxime lambat. Si enim profundius in aquam

deci-

decidant ſpiritus, horum vis ſtatim perit, ut non poſſint pergere ulterius, ſed per luti cum vitris commiſſuram exitum ſibi quærant. Hæc igitur cautela obſervatu eſt maxime neceſſaria. Quam primum itaque ſpiritus minerales aquam attigerint, (ſupra quam diu multumque in majori recipiente non ſine tædio laborantium ſolent circulari) prompte ſatis præcipitantur guttatim, ex retorta in ſubjectam phialam vel parvam cucurbitam, multa cum voluptate ſpectatorum guttulam unam poſt alteram, ut in deſtillatione aquarum ex vegetabilibus fieri ſolet, depluere videntium. Hoc meum eſt unius inventum, cujus ſe autorem nemo præter me venditare jure poſſit, licet nonnulli ex miniſtris meis hanc pariter enchiriſin, & cetera quæ ex laboribus meis expiſcati ſunt, pretio ſoluto communicaverint cum aliis. Simplex videtur equidem prima facie hæc inventio, ſed moleſtiæ certe non parum mihi fuit devorandum priusquam in eam inciderem. Hac ratione ſex horarum ſpatio plus prolicitur ſpirituum, quam communi vix 12. horis obtineri poſſit, neque quidquam deperditur, niſi forte quis nimis incaute procedat. Ignis regimen ut rite inſtituatur, attendendum, ſi roſtrum alembici ſupra aquam in retorta parvas bullulas excitat, ex quibus tenues fumi, tanquam ex ore tabaci fumum haurientium, prorumpant, tum calor intendi amplius non debet, ſed hoc tenore quantum poteſt ſervari; nihil enim officit nonnullos ſpiritus extra aquam conſiſtere, quoniam ſatis prompte præcipitantur. Recipiens vas ad collum retortæ adjungo, modico ſaltim linteo obvolutum, ſine luto. Alembicus autem ejusque roſtri in foramen retortæ immiſſura firmari debet omni cum cura uti quivis facile poteſt ſecum reputare. Hoc pacto ad 25. libras retortæ indere poſſum, cui inverſæ & erectæ alembicum applico, ubi cucurbita tantæ capacitatis non eſt ad manus. Alias ad unam vel paucas libras,

vitrea cucurbita, aut capella apta eſſe poteſt pro cujusvis lubitu. Notari verò meretur aquas fortes hoc modo deſtillatas, generoſiores longe eſſe vulgari modo paratis, ita ut ſæpe, ubi ad uſum adhibentur, aquæ quantitas non modica iis affundi debeat, cumprimis ubi ſpecies deſtillandæ ſiccæ adhibentur quod etiam præſtat, & compendium affert labori, cum ſemper aquæ tantum addi poſſit, quantum opus eſt.

Figura XVII.

FIGURÆ EXPLICATIO.

a. Aqua ſive phlegma in retortam infuſa, cujus ſuperficiem roſtrum alembici lambit.

b. Curcubitula vitrea, vel ſaltim lagena quævis obvia.

c. Baculus ferreus transverſim fornaci inhærens, cui innititur cucurbita vel retorta erecta, materiam deſtillandam continens. Cum verò ferrum ignis vim diu non ferat, ſed facile aduratur aut incurvetur, hujus vicem mihi præſtant tres lateres in fornace ita firmati, ut in iis tanquam in triangulo cucurbita quieſcat.

d. Ligneus eſt abaculus, cui retorta perforata imponitur, atque hic ſurſum deorſum facile poteſt urgeri & in convenienti menſura adacto claviculo detineri.

OBSERVATIO CLIX.

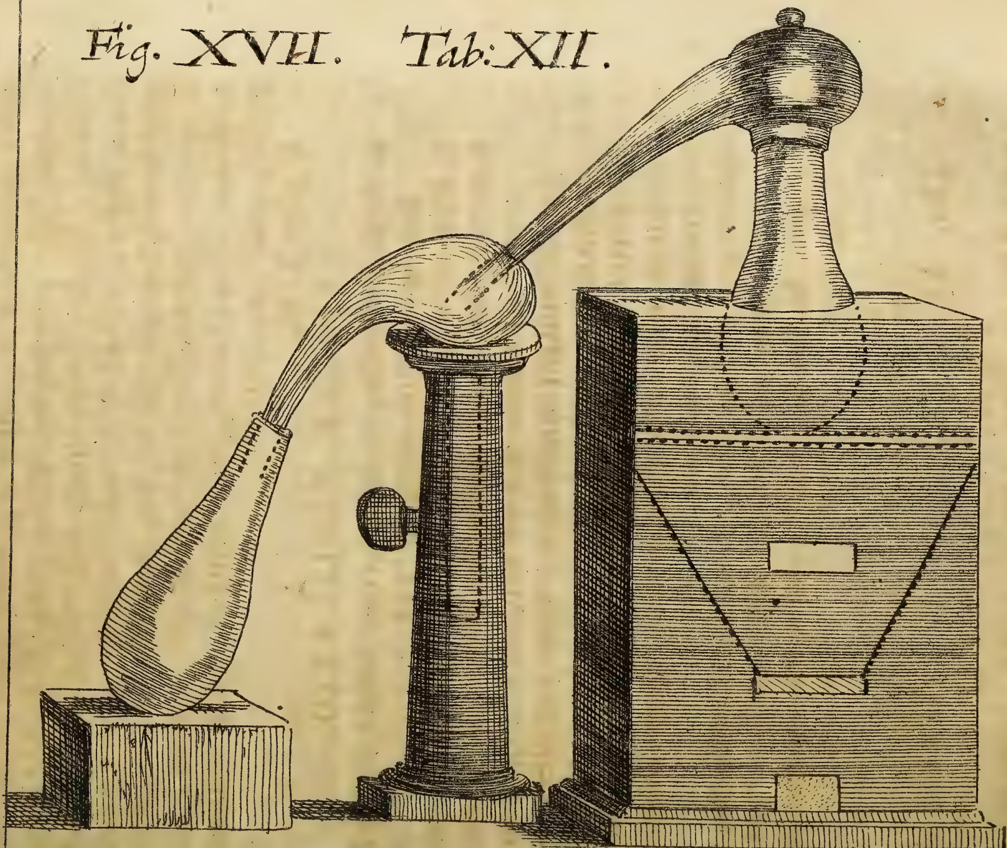
Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU.

De Morbo hiemali Anni M. DC. XCI.

POſtquam per æſtatem variæ graſſarentur febres, & continuæ & intermittentes, nec non hemitritæi (recte à Celeberr. Brunone *in Lex. Med. p. m.* 461. de-

ad pag. 294.

Fig. XVII. Tab: XII.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

deſcribuntur) præſertim in caſtris Cæſareo-fœderatis, ubi plurimum mihi faceſſebant negocii: Maxime tamen per auctumnum ad brumam usque Quartanæ omnis ætatis homines invadebant, infantes nempe & pueros æque, ac adultos & ſenes, quidquid etiam medelæ contra illas multi adferre nitebantur ſuis Electuariis, pulveribus, Eſſentiis, Tincturis & neſcio quibus aliis antipyreticis. Quibus in principio porrigebantur emetica aut purgantia δραςικὰ, dein continuatis aperientibus ac vulgo dictis febrifugis, accurate quoque ſervata diæta, feliciter & brevi percurabantur. Reliqui, maxime ex neglecta diæta, diuturniore febre emaciabantur, aut, ſi ceſſaret, in alium, & ſæpe periculoſiorem abibat morbum e. g. Oedema totius, tympaniten, icterum, aſciten, ulcera & puſtulas, contracturam, tusſesque contumaciſſimas. Piſcatorem novi, qui, cum non poſſet ob egeſtatem aquis abeſſe, ſed piſces capere, non tantum quartana contumaci, ſed ſimul hydrope aſcite onerabatur, cui, ex ſcalptura pedum unguibus, plurimus effluebat ichor. Ruſticum 30. annos natum in Vitembergæ vicino pago Deichel quartana ſimulque hydrope laborantem tractavi, quale exemplum olim in Palatinatu ad Rhenum Heidelbergæ notavi, & legi poteſt Miſcell. Acad. Nat. Curioſ. Decur. II. Ann. 3. Obſ. 110. Immo hac ipſa hieme M. VII Ↄ CC heic Vitembergæ militem quinquagenarium cum filia 17. ann. & quartana & hydrope ſimul laborantem curavi; quorũ aliquot etiam Exc. D. D. Chriſtian. Vaterus Collega cariſſimus conſiliis ſuis juvit. Præterea A. 1691. tam Dresdæ, quam Lipſiæ & Vitembergæ morbilli minores & majores ætatis vexabant, tanta apud aliquos vehementia & malignitate, ut morerentur. Novi Studioſum nobilem E. qui menſe Decembri declinante illis laborabat cum exanthematibus, & in ſtatu morbi cum vomitu ac diarrhœa ultra viginti vices intra nychthemerum, cordis anxietate &

ἀγρυπνία, qui exhibitis Theriacæ cœleſtis Hofſtadianæ gr. iv. aliisque bezoarticis, communicato cum Celeberr. Dn. D. J. G. Bergero, Collega honoratiſſ. conſilio, ſubito reconvaluit, homo ſatis ingratus. Immo ſubinde febres ardentes & aliquæ malignæ hinc inde advertebantur; nec non hæmorrhoides ac narium hæmorrhagiæ, motu inteſtino maſſæ ſanguineæ dyſcraſia varia excitato; item hæmorrhagiæ uteri periculoſiſſimæ, qualem in mercatoris Itali Brentano heic habitantis uxore vix poterant compeſcere. Exhibui verò liquorem meum ſtypticum, noctuque theriacam cœleſtem cum præſenti levamine. Obſervavi denique ſub principium Decembris Dresdæ aliquot dyſentericos, è quibus etiam aliqui fatis concedebant, cum alias morbus iſte non ſit hujus temporis, & plura talium ægrorum exempla mecum benivole communicavit Excell. Erndelius, Archiat. Elect. Sax. Collega dulciſſimus, quem à multis annis arthritide confectum pronuper ætatis anno 56. prævia dyſenteria ad plures beatosque transmiſit cum plurimorum luctu ejus ope doctiſſima feliciter hactenus fruentium.

OBSERVATIO CLX.

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU.

De Caſu ab alto cum fractura molæ.

EJusmodi caſus, uti ſunt frequentes, ita ſæpe magna intulerunt mala, immo mortem, interdum etiam ſalutem. Nota ſunt exempla podagricorum, qui ex alto prolabſi ac terrore perculſi deinceps à priſtino malo vixerunt immunes. Alii claudicantes hoc modo in integrum reſtituti. Vide *Ant. Beniven. de abd. morbb. cauſſ.* E contrario alia exempla ex alto prolabſorum, qui enchy-

enchymoſi, cerebri commotione, delirio, cœcitate, ſurditate, iſchuria, abſceſſu in veſica & alibi, paralyſi, pedis gangræna, vomitu, fracturis variorum oſſium, hæmorrhagiis, inflammationibus, aphonia aliisque laborarunt malis, poſſunt legi in *Moroni Directorio* per Celebrrimum dexterrimumque Virum *Sebaſt. Schefferum*, amicum olim oculiſſimum. Carum è caſu adnotarunt *Fernel. l.5. pathol. c.2.* ac *Senert. Prax. l. 1. p. 2, c. 32.* Ex infinitis hoc unum allegabo. Ruſticus 30. circiter annos natus menſe Januar. 1692. ligna Vitembergam vendenda vehit, ubi per arcis portam procedebat, ex improviſo è ponte in foſſam decidit, utut altera manuum valide pontem ita prehenderit, ut unguis è digito ſecederet. Prolabſus ita in foſſam tandem dextri genu patellam penitus contudit; inde magnus pedis tumor cum dolore, ut neque ſtare neque ambulare ullo poſſet modo. Utebatur non infeliciter manu & conſilio Dn. Flörike Chirurgi noſtratis ſatis experti; cui & interna ordinavi medicamenta. Cancrorum oculos vel rectius lapillos è ventriculo gammarorum (aliis Bezoar Germanicum) commendant *Burggrav. in panopl. phyſ. Vulcan. p. 108. Camerar. Syllog. memorab. Cent. II. n. 69.* Terram Hibernicam, vulgo Irrländiſchen Schifer omnem ſanguinem coagulatum atque congrumatum reſolvere, adeoque in caſu ab alto commode præſcribi, eamque obſtructiones aperire, hinc menſes, immo & partum ipſum movere, ac præcipuè pleuritidi ſuccurrere, ſi ad ℥ß. exhibeatur ſcribit Celeberr. *Joh. Bohnius* in ſua *diſp. inaug. de pleurit. §. 37.* Lipſiæ 1666. Meminique Sereniſſimum Elect. Pal. Dn. CAROLUM LUDOVICUM glorioſiſſ. memor. frequenti feliciqué ſucceſſu exhibuiſſe in talibus, maximè ad ſudorem concitandum. Nos in caſibus ab alto exhibemus pulv. contra caſ. A. Ungt. rubr. pot. ſpir. Bez. Buſſii, ſang. hirci &c. Ridiculum verò videtur, quando aliqui contra caſus ab alto commendant Turcoidem gemmam annulo

geſtatam, donoque acceptam, ictum quippe omnem excipiat, & loco cadentis in fruſtra rumpatur uti B. *J. J. Spenerus diſp. de Gemmarum Erroribus vulgaribus ſect. 1. §. 29.* præſide Excell. D. L. Rechenbergero Lipſiæ 1687. refert ex *Cardano.* Add. *Anſelm. Boet. de Boot Hiſt. gemm. & lapid. l. 2. c. 116.* & *Ol. Worm. in Muſeo c. 18. f. 106.*

OBSERVATIO CLXI.

Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU.

De Pleuritide cum purpura maligna letali.

Nullam eſſe calamitatem ſolam ſæpius in multis apparet morbis, ubi alteri alius, ſæpeque gravior ſupervenit. Exemplo eſſe poteſt luculento pleuritis per ſe morbus acutus, ſatisque periculoſus ob ſymptomatum moleſtiſſimam gravitatem. Huic tamen multi magni combinantur haut raro morbi, malumque reddunt deterius. Eidem addebatur ſynochus febris cum putredine apud *River. Cent. 1. obſ. 19.* Delirium ſimul in filio meo natu minore A. 1693. m. Martio obſervavi, & ante me *Valleriola l. 1. obſ. 8.* & *Ballon. in Epid. & Ephem. lib. 2. p.m. 232.* in muliere quæ præter opinionem interiit; confirmatque ex *Hipp. in Prorrhet. l. 1. ſ. 3. §. 5.* ubi ait: πλευρῦ ἄλγημα ἐπὶ πτύσεσι χυλώδεσιν ἀλόγως ἀφανισθὲν ἐξίςανται, quibus lateris dolor ex ſputis bilioſis citra rationem evanuerit, ii mente moventur. Eandem cum febre ardente conſignavit *Cæſar Moccha Conſil. XXIV. f. m. 39.* Edit. Taurin. 1620. in 4. cum cephalalgia maxima notavit *Wolfg. Gabelchover Cent. IV. p. m. 164.* cum angina letali refert *Plater l. 2. prax. f. m. 391.* atque *Wier. obſ. med. 3. p. 910.* Anno O. R. M. ꟾↃC XCI hieme duriore atque aquilonia in Saxonia noſtra & vicina Miſnia febres quartanæ,

tanæ, tertianæ atque continuæ aliquam multos mortalium vexabant. Torgaviæ plures purpura tam levi quam gravi, hoc eſt benigna & maligna laborabant. Succeſſere catarrhi varii, tuſſes; pleuritides quoque cum & ſine purpura. Heic Vitembergæ poſtquam Excell. Dn. D. Michael Waltherus Theol. P. P. celeberr. d. 20. Decembr. M. DC XCI in Arcis Templo ſacram concionem aſſa clariſonàque voce habuiſſet die ſollemni homagio Sereniſſ. ELECTORI SAXON. à ſubditis Circuli Electoralis præſtando, ac magno auditorum confluxu major Templi porta non clauderetur, ventusque impetuoſus in faciem & os dicentis irrueret, factum eſt, ut pulmo vicinæque partes hac irritatione diſponerentur ad morbum futurum. Qui quoque paullo poſt nempe d. 8. Januar. M. DC XCII ſe prodidit, quando circa veſperam ejus diei aliquid incommodi ſentiebat. Sequenti die frigus inſolitum cum moleſtia patiebatur. Die 10. Jan. cogitur ſe lecto dare ob tuſſim & dolorem circa collum, maxime latus dextrum. Die 11. Jan. ſanguinem ſpuit, dolorque ingraveſcit. Die 12. Jan. conſilio Excell. Dn. D. Sperlingii, Medici clariſſimi vena ſecabatur. Die 13. Jan. ego in conſilium advocor, quippe vera pleuritis cum omnibus ſignis pathognomonicis. Heri emiſſus ſanguis abs omni ſero liber inſtar laccæ aut vernicis. Die 16. Jan. acceſſit purpura in nucha, per occipitium ad dorſum ac mentum, ut & in femore ſiniſtro. Die 21. h. 11. ante meridiem moritur, die nimirum morbi tertio ac decimo ſopore ac delirio intermiſto; cujus beatæ animæ æternum bene ſit!

OBSERVATIO CLXII.
Dn. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU.
De Dyſenteria letali.

GEneroſa Matrona, Dn. Vice Chiliarchæ de Wolde Conjux, nata Goltzia, ann. circiter 32. temperam. ſanguineo-cholerici octo liberorum mater, quorum tantum tres vitali veſcuntur adhuc aura, ante novem ſeptimanas, dum tranſibat cum exercitu (auf dem Marche) pariebat quidem feliciter; verum ſequenti die una cum reliquo exercitu iterum proficiſcitur, ut nec lochia rite fluxerint, nec vires debito fuerint reparatæ modo. Die 25. Jul. ſt. v. 1693. in caſtris Cæſareo-fœderatis prope Sontheim, uno fere lapide Heilbronna, poſt errores diætæ in fructibus horæis incidit in diarrhœam, quæ quarto die degenerat in dyſenteriam admiſto excrementis ſanguine. Die 29. Jul. vocor in conſilium, ac poſt alia, quæ Chirurgus caſtrenſis adhibuerat, offero antidyſenterica, nempe quæ ſtomachum confortant, malignitati reſiſtunt, ferociam ſpirituum mulcent, ac leviter ſubadſtringunt. Res videbatur in melius vergere. Sed ecce d. 31. Jul. circa horam 7. veſpertinam repente exorta eſt ſæviſſima tempeſtas cum preſtere ac turbine verſabundo. Cœlum enim caligine ſubito obducebatur, undique omnes quaſi venti erumpebant, ſævi exſiſtebant turbines, qui pulvere paleisque concitatis obnubilabant omnia, ut uno impetu nox ingruere videretur; ſequebantur mox fulgura fere continua, tonitrua, imbres, grandinesque ovis columbinis immo gallinaceis æquales interdum, omnia evertebantur, veſtimenta, fontanges, literæ, chartæ, tympana &c. diſſipabantur per aëra; arbores vel rumpebantur vel evellebantur, domus,

mus, tecta, currus proſternebantur, tentoria plurima in exercitubus Germanico atque Gallico projiciebantur ruptis funibus, quibus ſuſtentabantur, homines in altum ſublati per paſſus aliquot in aëre vehebantur. Inſtrumenta illa, quæ ante aciem collocantur, ubi venabula (Schweinsfedern) per trabem decusſatim transfiguntur, noſtrisque audiunt Spaniſche Reuter ultra CC paſſus provoluebantur &c. Inter turbulentam hanc tempeſtatem ægra noſtra non ſolum terrore magno percellitur, ſed ipſum tentorium vento everſum ruptis retinaculis in ægræ lectum concidit, ac pedem vulnerat impetus perticæ, qua fulciri ſolet, ægreque è lecto liberatur atque comportatur ab amicis in currum, quo ferme circa noctis meridiem perterrita vento pluviisque plurimis vexata miſera Heilbronnam devehitur. Ipſis Kl. Auguſtis ante abitum meum in aulam Würtembergicam, quæ eſt Neoſtadii ad Cocharum vulgò Neüſtadt an der groſſen Linde/ viſito Heilbronnæ periculoſe decumbentem, quæ vomebat bilioſa, feces quoque erant ſubvirides. Eodem die circa veſperam, eademque fere hora, qua pridie turbo iſte advolarat, totum corpus frigore tentatur, ut febrem eſſe crederent & ægra & adſtantes. Continuatur hoc frigus maxime in extremis, pedibus ſcil. manibusque, facie, fronte ac pectore; nihilominus ſudabat; ſudor verò erat frigidus. Mente quidem conſtabat, ſed per noctem dormire non poterat. Exhibetur 4. Auguſt. (ubi S.S. Synaxi fruebatur) eſſ. lapid. Bez. cum Eſſ. anodyn. aliisque bezoarticis, quare ſeq. nocte melius dormivit, nec alvus ultra tres vices reddebatur. Verum iſtud frigus continuatur, quidquid contra moliebamur pannis aſperis calidisque, frictionibus cum ſpiritibus ac oleis vulgo dictis nervinis & aromaticis. Sudor frigidus perennabat, nec dolorem ſe ſentire ullum ajebat aut tormina, quod pro malo habebam omine, procul dubio quia ſenſim ſphacelus ad inte-

ſtina proſerpebat. Oculi fiebant concavi, tempora collabſa, loquela tardior. Die 5. Aug. res vergebat in deterius, fœtorque intolerabilis ſentiebatur. Evocor denuo è caſtris Heilbronnam, ſed eo tempore ad ſe quaſi redibat, frigusque videbatur mitigari ad uſum medicamentorum. Per noctem tamen omnia fiebant pejora, ipſaque mens aberrare viſa eſt; fœtor cadaveroſus ſe magis exſerebat (quem in dyſentericis eminus quoque tranſiens ſdomum talis dyſenterici poſſum percipere, & ſemper uneſtum jam olim in plurimis obſervavi) facies fiebat Hippocratica, atque tandem die 6. Aug. hor. 6. poſt merid. beate animam Servatori ſuo reddidit.

OBSERVATIO CLXIII.

Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.

De Renum Hydatidibus, Cruſtâque lapidea & Calculis.

HOneſtus Vir, Mercatorii Ordinis, robuſti & obeſi corporis, ſicque ſatis proceræ ſtaturæ, ſed & ſcorbuticæ diſpoſitionis, cùm per plurimos annos ſubinde Calculo laboraſſet, ac ſingulis penè ſeptimanis aliquot lapillos variæ figuræ diverſæque magnitudinis partim cum, partim ſine dolore excreviſſet, tandem clinicus factus, de doloroſo circa regionem renum ardore, deque continua nauſea, interdum etiam ipſo vomitu, proſtratione appetitus, atque urinâ mox dolenter procedente, mox planè ſuppreſſâ, conqueſtus eſt. Adhibuimus omnis generis remedia, diuretica, lithontriptica, ſtomachica, quæque neceſſaria medendi methodus poſtulavit alia; ſed omnia fruſtra; poſtremò ultima illa rerum linea mors, vitæ filum abrupit; ubi inſtituto extiſpicio,

ſpicio, dictorum ſymptomatum cauſa antè occultata, nunc manifeſtè in oculos incurrit. Renibus exterius adnatæ erant quamplurimæ pellucidæ Veſiculæ, majores, mediæ, minores, Hydatides dictæ, ex quibus forpice inciſis effluebat urinæ quoad colorem, odorem, ſaporemque ſimilimus liquor; interiùs verò iisdem non ſolùm lapidea cruſta adglutinata conſpiciebatur, ſed & innumeri Calculi diverſæ figuræ ac magnitudinis, adhærebant, quorum nonnulli magnam caruncularum papillarium partem tantopere obſtruebant, ut inde eveniſſe facilè hariolari liceret, quòd urina nunc difficulter reddita, nunc penitus his quaſi obicibus ſufflaminata fuerit, & per parenchyma retrò diffuſa, elevatâ membranâ, illas ipſas Hydatides, unde Renum ardor originem traxit, excitaverit; quale quid ſæpiùs contingere reor, ut ut vix ullibi literis hactenus conſignatùm obſervatumque legatur. Quamvis enim Greg. Horſtius Oper. Medic. Tom. II. L. X. obſerv. 6. p. 513. rariorem Caſum annotaverit, quo pleraque infimi Ventris viſcera, adeoque & Renes Hydatidibus ſcatuerint; nec non Carol. Piſo ſelect. Obſervat. & Curat. 149. ſimiles Veſiculas in toto corpore maximè verò in Pulmonibus ibid. Obſ. 52. & 57. itemque Vinc. Alſar. à Cruce de Quæſit. per Epiſtol. Centur. 1. Epiſt. 2. tantùm in Liene; & Phil. Salmuth. Obſerv. Med. Cent. 1. obſ. 38. in utero obſervaverit, ac Sennertus illas Epatis ex Galeno Comment. in Aphor. Hippocrat. L. 7. Aphor. 55. datâ operâ deſcripſerit; tamen ſingularem annotatam Obſervationem Hydatidum ſolorum Renum nondum reperire mihi licuit, etiamſi, quin, vix ullo in viſcere frequentiùs contingant, nulli dubitemus.

OBSER-

OBSERVATIO CLXIV.

Dn. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.

De Motibus Convulſivis diuturnis cum continuo Priapismo in Puero quinquenni.

OPificis Filius, quinque circiter annorum puerulus, horrendis motibus convulſivis ſive ex difficili dentitione, ſive ex vermibus corripitur, iisque adeo miris, ut eos vix Mimus imitari potuiſſet; Caput tantâ agilitate noctesque diesque rotavit, ut in lecto inde attritis capillis calvitium contingeret; & genua ſubinde oculis vehementiſſimè alliſit; nec mentulæ, quæ usque & usque erecta in Priapismi modum ſtetit, pepercit, quippe quam manibus adeo inhumaniter nunquam non attrectavit, ut doloroſa ſuccederet exulceratio. Atque hi motus per ſex integras easque continuas perſeverarunt ſeptimanas, ſalvis interim permanentibus externis ſenſibus, integroque appetitu, articulatâ autem loquelâ interceptâ, & ejulatu contrà ac vociferatione intenſisſimâ continuò perſonante. Hoc quamvis graviſſimum Malum, adhibitis tamen, mirum! congruis variis præſidiis ac medicamentis, adeò feliciter, per Dei gratiam, profligavimus, ut Puer etiamnum vivat valeatque quam optimè.

OBSERVATIO CLXV.
Dn. D. LUCÆ SCHROECKII.
De Anatome Viri hydrope & fluxu hepatico defuncti.

VIr triginta annos natus cùm in Hungaria militem egiſſet, & præter alia incommoda, illis, qui caſtra ſequuntur, utplurimum moleſta, magnam nocturno tempore, à nivibus inprimis, quibus indormierat, corporis refrigerationem aliquoties perpeſſus fuiſſet, in Patriam, Noribergam reverſus, dum horticulturam, quam didicerat, iterum exercebat, ſæpe cucumeres crudos à ſtipite decerptos, etiam jejunus, ſine ullo condimento, copioſè ingeſſerat, aliisque modis multos in diæta errores, chyli crudi generatione, maſſam ſanguineam viſcidis & ſeroſis particulis plurimis, ſulphureis depreſſis, onerantes, ſicque ad motum naturalem ſegniorem efficientes, commiſerat; benè tamen valere interea ſibi viſus; donec poſtea Auguſtam Vindelicorum concedens, Anno 1688. menſe Octobri, filiolum ſemeſtrem ulnis geſtans, inter concitatos per hortum, cui colendo operam ſuam locaverat, greſſus pronus caderet, tanto impetu, ut infans cruris fracturam ſubierit. A quo tempore in hypochondrii dextri parte anteriore dolorem gravativum perſenſit, quem circa finem Anni tumor crurum comitabatur, ſenſim una cum abdominis mole increſcens; cùm tamen interea laboribus ſuis ſic ſatis commodè vacaret, cibos benè adpeteret, reſpiratio libera perſiſteret, nec ſitis moleſta eſſet; usque dum tandem à tumore incrementa ſumente moleſtias ſentiens, gravioraque mala metuens, opem medicam imploraret; quam ubi ſerum per urinam & alvum educentibus medicamentis ferre conabar, non neglectis ſimul aliis ſanguinis dyſ-

craſiam emendantibus, tumor quidem imminuebatur, brevi tamen ad priorem molem revertebatur, ipſo interea ægroto neque de caſu prægreſſo quidquam referente, neque etiam à laboribus conſuetis ceſſante. Tandem aliorum diverſa remedia, fortiora etiam purgantia ex gummi gamandræ & ſucco radicis ireos noſtratis, adhibens, planè decumbere coactus fuit, adpetitus ceſſavit, ſitis verò, quam aquâ fontanâ & vino ſolabatur, urgere cœpit; usque dum viribus proſtratis d. 14. Maji A. 1689. inſignem materiæ ex rubro liveſcentis, partim concretæ, copiam alvo circa meridiem excerneret; quam adſtantes hepar diſſolutum eſſe ſtatuerunt. Quod cùm mihi ab horti Domina fuiſſet indicatum, vanitatem hujus opinionis, ſatis noſtris familiaris, ipſis oſtenſurus, ut poſt mortem, quæ ejusdem diei veſperâ fuit inſecuta, diſſecandi copia mihi daretur, impetravi. Id quod dum altero die fiebat, perpaucum ſanguinis, ejusque atri, in toto corpore comparebat, interior autem ventriculi facies nonnihil in fundo rubebat, & vaſa magis quàm alibi, ſanguine repleta ibi conſpiciebantur; in ipſa autem ventriculi cavitate amurca prædictæ excretæ ſimilis fluctuabat. Veſicula fellis magna erat, atque balſamico illo amaro ſanguinis condimento vacua, è contra ſero craſſo bilis colore nonnihil tincto turgida; circa quam in hepate ſteatoma hærebat, nucis juglandis majoris magnitudine in ipſam hepatis ſubſtantiam profundè penetrans; dubio procul ex glandulis hepaticis ibidem à vehementi brachioli infantilis; cum in horto caderet, alliſione læſis, atque ad ſanguinis liberum commeatum ineptis ſic evadentibus obortum, & non ultima hydropis enati cauſa exſiſtens. Quamvis enim utplurimum ita ſe habere non velim negare, quod Dn. D. *Cornelius Bontekõe* in *Chirurgia ſua* notat *cap. 7. §. 4.* abſceſſus in hepate hydropicorum inventos non cauſæ ſed effectus ſaltem cenſum ſubire, noſtrum tamen

hunc

hunc abſceſſum contrariam potius rationem obtinere, atque ut cauſam hydropis eſſe conſiderandum arbitror. Cæterùm omentum, ſecus ac aliàs in hydropicis tantùm non omnibus obſervari ſolet, ut & reliqua viſcera integerrima videbantur; niſi quòd pulmones eſſet lividi. Serum non ſaltem in abdominis cavitate fluctuabat, ſed totius etiam in corporis habitu glandulas ſubcutaneas, quales Celeb. Dn. D. *Ol. Borrichius Vol. 1. Act. Hafn. Barthol. obſ. 98.* notavit, extendendo, fibrisque, membranis & muſculorum interſtitiis ſe per minima inſinuando, inprimis in pedibus, ſtagnabat; ibi vaſorum lymphaticorum aliquorum, circa hepar ibidem copioſè reperiundorum, à præfato lapſu diſruptionem probabilem reddens: hic vitioſam etiam ſanguinis compoſitionem à tot diætæ vitiis inductam luculenter oſtendens. Inprimis verò meridianâ luce clarius adparuit, dejectiones illas cruentas à ſanguine in ventriculo, ex reſeratis vaſorum oſculis penetrante, ortum habuiſſe. Cui ſanguinis extravaſationi ſi medicamenti acrioris, quale ſuccus ille Ireos & gummi Gamandræ exſiſtit, in largiori doſi aliquoties, exhibiti, virtutem inflammantem anſam dediſſe dicerem, fortè non errarem. Et ab hac vaſorum ſanguiferorum in inteſtinis vel ſtomacho apertura communiter fluxum hepaticum, qui ita vocatur, potiùs quàm ab ipſo hepate in aliis etiam oriri meritò ſtatuitur. Ubi notanda hiſtoria, quam Dn. D. *Juſt. Schraderus obſ. anat. Dec. 4. obſ. 4.* recenſet de fluxu ſanguinis copioſi, confertim prodeuntis, puris floridi & benè conſiſtentis in hydropico letali, quem ob diſſolutam ab aquis inteſtinorum texturam obortum judicat. Notum aliàs eſt, multos præclaros Medicos hepatis fruſtula quòd per alvum quandoque excernantur, ſtatuere; quibus tamen, præter alios, *Theod. Kerckringius obſ. anat. 34. Phil. Hœchſtetterus dec. 2. obſ. med. caſ. 6.* & *Dan. Sennertus Paralipom. 12. ad lib. 3. Med. pract.* ſat va-

lidis argumentis contradixerunt. Fruſtum maſſæ ſanguineæ inſtar parenchymatum concretæ, fibriſque variis venularum in morem refertæ, ut adſtantes hepar integrum per alvum redditum crediderint, ſeceſſu rejectum, ſupervivente ægroto, recenſet *Th. Bartholinus cent. 2. hiſt. anat. 70.* Confer quæ de corporibus glanduloſis alvo excretis, tum alibi, tum in *Ephemer. noſtr. Curioſ. Dec. II. Ann. III. obſ.* 187. leguntur.

OBSERVATIO CLXVI.

D. JOHANNIS PAULI WURFFBAINII.

De Membri virilis ab Amaſia veneficio retracti, felici in integrum reſtitutione.

CUm Dec. hujus Ann. I. Obſervationes III. IV. & CLV. de Morbis ex veneficio agant, incidit in mentem Caſus præterito demum anno abs me annotatus, hic breviter enarrandus. Juvenis XIX. in circa annorum, Scholæ cujusdam trivialis apud noſtrates Alumnus, ſummo pudore & modeſtia poſtquam me conveniſſet, retulit, optimum ſibi naturâ concreditum theſaurum, quo ſe virum eſſe ſciret non feminam, notanter ſatis decreſcere ac imminui, cum inſigni artuum torpore, cordis anxietate, animi mœrore, & totius laſſitudinè: quæſitus num cum Scortis fortè rem habuiſſet, aut Amaſias præter unam, plures, pro ætatis hujus in Venereis Oeſtro, Zelotypas elegiſſet, reſpondit ad prius multis conteſtationibus negando, ad poſterius limitando, nec unam nec plures ſibi elegiſſe amaſias, negare tamen non poſſe, puellam quandam amorem ejus variis ſolicitaſſe modis, ſed ſurdo ſemper narraſſe fabulam, ſe enim conſortium ejus cane pejus ac angue fugien-

giendo, evitaſſe: vidiſſe autem brevi poſt per ſomnium, ac ſi quis manu ſtragulum removere & genitalia ejus palpare tentaret, quod ſummo conatu prohibere auſus, evigilavit: ſenſitque ſe ſequenti ſtatim mane eviratum, penem alias bene proportionatum, nimiùm quantum abbreviatum, & interiora verſus retractum, ut vix duorum digitorum latitudinem pendulus adæquaret: Hæſi, an cauſas hic Naturales, an verò ex Veneficio ortas accuſarem: Suaſorque fui, ut miſſis jam Medicamentis, puellam hanc ſibi ſuſpectam, ſine ulla mora adiret, & ad reſtitutionem ablati, minis adigeret: annuit, felici ſucceſſu, ſubſequenti enim diluculo, de lectulo ſuo ſurgens, Miſer hic per XIV. dies jam eviratus, virum ſe denuò factum, membrumque hactenus abbreviatum jam elongatum rurſus, & ex abdominis latibulis protractum, lætus cognovit, mihique non ſine gaudio retulit: At imperfectum hoc erat gaudium, rigidum enim alias hoſpitem hunc ſuum flaccidum jam, omnique ſenſu carentem, nullis reſuſcitandum titillationibus vidit: priſtino tamen ſtatui ex voto poſt medicamentorum ſpirituoſorum tam internum quam externum uſum, brevi in integrum reſtitutum. Vide Retractionem membri Virilis, à flatibus intra triplicem membranarum Veſicæ complexum incluſis, Dec. I. Ephemeridum Academicarum Ann. II. Obſ. 51. & Mentulam derepentè ad interiora ſine omni ejus veſtigio nonniſi fovea in loco conſueto relicta, retractam Dec. I. Ann. IV. & V. Obſ. 155.

OBSERVATIO CLXVII.

D. JOHANNIS PAULI WURFFBAINII.

De Maxillæ Oſſiculo, poſt XVIII. ante annos ex infelici dentis evulſione factam fiſſuram, ſponte & ſalutariter ſeparato.

Quam periculoſum ſit evellere dentes, variæ Ephemerid. Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ teſtantur Obſervationes; rarius enim abſque incommodo ex alveolis ſuis firmiter utplurimum agglutinatis, vi extrahuntur: Vel enim dolores quos hoc pacto ſublata cauſa radicitus tollere odontalgia laborantes ſomniant, perioſteum ex ſubtiliſſimis nervorum filamentis contextum, acutiſſimi ſenſus, diſtendendo ac diſcerpendo, plus augent, quam ſopiunt; quotidiana hoc confirmante experientia. Vel ſanguifera tam venoſa quam arterioſa per modo dicti perioſtei ſubſtantiam hinc inde diſſeminata vaſa rumpendo & lacerando, enormes & lethales ſæpe hæmorrhagias excitant, ut Dec. I. Ann. III. Obſerv. 316. præter alias alibi notatas, hic ſtudio non annotandas, notatum legimus; Vel ob ſanguinis dicto jam modo extravaſati ſtagnationem ac corruptionem, inflammationes, Apoſtemata & abſceſſus cauſantur, qui vel negligentius minusque dextrè ſi tractantur, Maxillarum cariem juxta Dec. II. Ann. VI. Obſ. 133. aut ipſam cum morte gangrænam inferunt, vide Dec. II. Ann. II. Obſ 49. taceo haud rarò vel dentes nimia attrahendi vi confringi, vel partem alveoli & maxillæ unà cum dente nonnunquam eximi, ut teſtis eſt Bartholinus. Cent. V. Obſervat. 54. latet hinc anguis ſub herba, & cineres vix ſcintillantes, poſt aliquot annorum luſtra, in altas demum

mum erumpunt flammas. Contigit hoc Mercatori cuidam Norimbergenſi, qui ante XVIII. jam annos Argentorati vivens, dentem ſibi acerbiſſimè dolentem extrahi à Chirurgo curavit; at minus feliciter, firmius enim alveolo ſuo impactus, non niſi ſumma vi magnoque dolore evelli potuit, ruptâ ſimul vel fiſsâ ad minimùm maxilla, ut meritò ob particulam ejus unâ cum gingivæ pauxillo, denti extracto adhæſam, ſuſpicor: Vixit ab hoc tempore Mercator hic ab Odontalgia immunis, præterito autem autumno A. *1693.* Viennæ degens, ſubito dextræ genæ ſine notabili dolore ſenſit tumorem, qui ob cœli inclementiam in itinere Norimbergam ſuſcepto, indies ferè adauctus fuit, & ad unum alterumve Menſem duravit: In Conſilium vocatus, præmiſſis Pilulis Catarrhalibus laxativis, præſcripſi ſpecies emollientes, lacti incoquendas, ſæpiusque in ore calidè detinendas, unde tumorem genæ quoad interiora molliorem, exterius verò duriorem fieri ſenſit: juſſi ergo Ceratum de Ammoniaco applicare, ubi contrario planè modo tumor exterius mollior, verſus interiora verò durior factus fuit; quare ut tam Decocti quam Cerati uſum ſimul & ſemel continuaret author fui; tumore tamen in eodem ſemper ſtatu abſque omni dolore permanente: cum itaque emollientium nullum planè in hoc tumore viderem effectum, Speciebus jam ante præſcriptis, addere adſtringentia, incoquere Vino, & in ore ut patiens meus calide detineat, præcipere placuit; tumore notanter ſatis imminuto: Rem actam jam eſſe putabam; at ſenſit Mercator hic novas moleſtias, prandio enim aſſidens, dentibus affecti lateris, cibi quid infixum putat, properat ergo ad inſtrumenta ſua odontalgica, quæ in promptu jam habebat & Auguſtæ Vindelicorum nitide & compendioſè ſatis parantur, medelam ſibi facilè paraturus, ſentit tamen exinde augeri moleſtias & dolorem excitari punctorium, repetit itaq; inſtrumenti ſui applica-

plicationem, durum quid ſurſum protrudendo, quod præcludere tentabat fauces; dextram hinc in auxilium admovet, digitisque maxillæ fruſtulum juſta magnitudine & figura ex utroque latere Fig. XVIII. depictum, extrahit, mihique videndum transmittit: nunc verò poſt uſum Decocti ex Travmaticis & adſtringentibus parati, per unum alterumve Menſem ſine omni incommodo vivit, optime reſtitutus.

Figura XVIII. Tab. IX.

ADDENDA

AD DECURIÆ II. ANNUM X. EJUSQUE APPENDICEM.

Dn. D. JOHANNIS MATTHÆI FABRI.

Ad Anatomen ſuam Pilæ Marinæ Epimetron.

CArpſerit facile ſeverior quiſpiam Minos temporis impendium materiæ noſtræ vilipendio minus congruum: quo non tantum ſuperiori anno MDVIIIC pagellas aliquot Ephemeridum Curioſarum illevimus, ſed & nunc quædam illis ſuperingerere ſubimus. Quid diffiteri attinet, noſtram et opinione lauro carituram operam inter algas arundinesque fluctuantem. Propterea Epiſtolari duntaxat familiaritate, qua, heu! grandium quondam meritorum, ſummeque ut antehac celebratus ſic nunc & perpetim deſideratus Ordinis Nat. Curioſi Præſul, Illuſtriſſimus VOLKAMERUS nobis favebat, explorare conſultum videbatur, utrum alioqui Apolline dignum aliquid conquirere liceret. Fecit autem Magni Patroni propenſio, ut citra moram Typis committeretur, quod nec aptum ſatisve diſpoſitum erat, ſedulusque nimis tum Typographus, tum ſculptor reviſionis deſiderium abſolutâ præverterent opera. Cum

verò leviora quædam nunc mutare vel corrigere impertinenter tentaturi eſſemus, aliqua duntaxat prætermiſſa hic adjungimus, quæque ſpongiti Lapidi cum Pilæ Marinæ familia intercedat proprinquitas expoſituri ſumus. Quid enim, ſi protracta illaudata hactenus crambe, Lixæ argutioris aromate conſperſa, novo nidore commendetur. Sæpius enim canente Mar. G. 4.

In tenui labor, at tenuis non gloria, ſi quem
Numina læva ſinunt auditque vocatus Appollo.

Principio verò notamus neglectum ultimæ tabulæ Chalcographicæ numerum, ac in cæteris quoque falſos omnes, ſiquidem earum explicationes pagina duntaxat 210. & ſeqq. proponuntur.

Quæ Tab. XI. exſculpta eſt figura Tubulariæ Coraloideos pag. 202. ſub tit. Halcyonii rubri deſcribitur. Inferior autem figura tabulæ ultimæ p. 201. tit. Halcyonii vermiculoſi exponitur. Superioris iconis nulla in tractatione facta eſt mentio imperfecta ſcil. erat, cujus tamen examinatio & recenſio minime negligenda.

Indicat videlicet hujus figuræ prototypus alteram quoque, aliamque plantam arundineam congenerem cujus portiones dum in ipſis ſphæris (nigrore ſatis diſtinctas) tum & ſpongite lapide (huic plantæ, ut docebimus proprio) deprehendimus.

Foliorum, quod diximus, differentia nulla niſi coloris, quæ tamen accidentaria eſſe poteſt. Radices verò ſunt differentiſſimæ. Geniculatas quippe ſolidasque, dehinc fibris Xyloideis radicum præditas in Anatome tradidimus eas quæ primo nobis offerebantur, poſteriores verò, ut compaginata germinantis plantæ arudineæ documenta oſtendunt radicum prælongarum nigrarum confertim ab ipſa planta deſcendentium, tricisque infinitis implicatarum miram Rhopaloſin efficiunt. Sunt autem radices univerſæ nequaquam ſolidæ ſed velut exe-

ſæ

ſæ molles & concavæ quales pulpoſæ herbarum complurium eſſe ſolent, nec à craſſioribus in teneras, uti prius deſcripta deſinunt, ſed eadem craſſitie ab origine ad extremum usque propagantur. Ut pro radicibus plantæ ſphæriferæ tanto magis acciperemus, Author nobis fuit Nobiliſſimus quondam Dn. Chriſtoph. Weikman, Patrit. Ulmenſis, Pinacothecæ quâ raritatum omnis generis abundantiâ, quâ pretii eminentiâ celebratiſſimæ, curioſiſſimus Poſſeſſor perinde ac peritiſſimus. Illi pro familiaritate qua nobis conjunctus erat peculiari cum Pilæ noſtræ exenteratæ fœtus inſpiciendos mitteremus, opportune ſane, amicum eodem tempore à peregrinationibus reducem radicem inter cætera ſecum apportaſſe, perhibebat, è cujus ſtaminibus Pila maritima generari vel compilari potius ſoleret. Itaque per longitudinis medium diſſectam partem unam Muſæo noſtro largiebatur. Atque hæc ipſa eſt quam tab. ultima deſignari curavimus, radice, quod diximus, dutaxat à noſtra priori differente. Ipſas tamen foliorum eminentias arundineas perinde retuſas in ſummitate, adque ſphæræ figurationem diſpoſitas obſervamus, præterquam, quod hujusmet ipſius fragmenta, magis nigricante colore & ſtructura dignoſcenda, inter huic arundinum generi peculiariter familiarem ſpongitem lapidem perinde deprehendere liceat. Vidimus deinceps eodem mittente Viro laudatiſſimo Pilas ſtomachicas vitulorum, caprarum, boum, partim paſtus conglobati rudimenta manifeſte oculis exponentes, partim corio veluti tenerrimo undique coopertos, quale involucrum Ægagropilarum plerasque obtinere ſcitum eſt, qualiumque pilarum hiſtoriam numeroſam Th. Barthol. quoque conſignavit Hiſt. Anat. 21. Sect. 2. Nigros hujusmodi in vitulo mortuo deprehenſos pro veneficio divulgatas, Wierus recenſet, præſtig. Dæm. l. 4. Heilbronnæ quoque noſtræ nuper equus in-

 ſignis

ſignis languebat aliquamdiu tandemque immenſum intumeſcebat; Veterinarius rem ut erat ſuſpicatus, tum decocto infuſo, tum clyſtere injecto, equo verò ad ambulandum compulſo efficiebat ut repente globi tres cum crepitu procul ejicerentur, nulli malleo (propter lentorem) cedentes, cum reſtitutione integra. Hoc ſolummodo Pilæ noſtræ thalaſſiæ ab animalibus terreſtribus differre videntur, quod contentu heterogenea non in centro duntaxat, ſed hinc inde latentia gerunt. Cæterum calculis equidem magis proprium eſſe putamus & obſervamus circa corpuſculum quodcunque in molem accreſcere, ſuccis nempe naturalibus id quoque accidere poteſt, non dubitamus autem ipſas quoque pabulorum, particulas hoc coloſtro quod in ventriculis animantium in pumicis duritiem concreſcere Plin. olim animadvertit l. 11, c.41. coaleſcere, adeoque noſtra quidem opinione piſcibus non minus competere poſſe conglobationem pilarum indicavimus, quam terrigenis animantibus, cum verò lentore minus viſcido præditi ſint eorum ventriculi, nec firmiter adeò cohærent, nec tunica membranoſa ex lentore coacta gaudent. Cumque pilis careant aquatilia (præter amphibia, ut ſunt Phocæ & Hippopotami de quorum ſphæris priori diſſertatione mentionem fecimus) non niſi è pabulo talia formari poſſunt, & facile quidem cum nil plane obſtet, quo minus in cavitate ventriculorum hujus generis pariter digeſtione difficiliores partes motu fibrarum ſtomachalium perpetuo volutatæ in parem rotunditatem ut in terreſtribus frequentiſſime accidit, coaleſcant. Cenſemus autem hac arundinum ſobole peculiariter gaudere grandius aliquod animalium genus, licet in detrimentum tale morboſum (quale ſunt omnes animantium pilæ, & quarum una noſtri Muſæi ℥xvij, pendens equum, generoſum alioqui, occiderat) ipſi cedat. Quemadmodum de Bezahardica Capra

pra Scriptor Medicinæ Indicæ nobiliſſ. Jac. Bontius c. 45. memorat Incolas à triſtitia pecudum de lapidum quantitate judicare, quin & palpato abdomine numerum eorum & magnitudinem ariolari poſſe ſibi perſuadent. Addit laud. Auth. eam ex eſu herbulæ tantum peculiaris calculos ſuos famoſos concipere, cujus defectu, ex inundatione Inſulæ cujusdam primariæ, Zeilon vicinæ, capras omnes lapide caruiſſe. Fietque facile fortuito, ut ſcrutinium ventriculorum hactenus neglectum rei veritatem, detecta animantis ſpecie afferat. Nequaquam enim his accedere poſſumus, qui undarum volutationi hanc figuram tribuunt, cum tanta totque dentur earum rejectamenta, nullum tamen globoſitatem referret & quidem magnitudinem ventriculo tolerabilem non excedat, alioqui verò ſpumæ aliorumque recrementorum farragines in moles prægrandes concreſcere ſoleant.

Dn. D. MICHAELIS FRIDERICI LOCHNERI,

Ad Decuriæ hujus Anni præſentis Obſervat. XXVIII.

De Dentibus in ſenibus renatis.

MOlares renaſci dentes in ſenibus Heurnius de Morb. Dent. cap. 11. p. 55. docet. Ego Quinquagenario hujus Obſervationis ſexagenario majorem jungo, qui arcta neceſſitudine me attingit. Hic in Climacterico conſtitutus magno dentium ſtupendo obruitur dolore, ſuccedit febricula omniaque dentitioni Infantum ſolennia ſymptomata. Poſt trium dierum ſpatium, nova dentium molarium eruptio ſymptomatum cauſam indigitat. Simile quid de dentiente muliere Reichenbachenſi poſt 63. annum recenſet Sennert. l. 2.

CONTENTA APPENDICIS
ANNI I. DECUR. III.

1. Dn. D. Salomonis Reiſelii Conſiliarii & Archiatri Würtenbergici, Cogitatio de Thermometro Correſpondente.
2. Dn. Lic. Roſini Lentilii, Curioſorum Oribaſii, Diſquiſitio de Terræ Motu A. 1690. d. 24. Novembr. Sueviam & Confinia quatiente.
3. Dn. D. Johannis Chriſtophori Bauzmanni, Hyſtericæ Paſſionis admirandum exemplum in Virgine.
4. Dn. Alexandri Knipſma Coppæ, De Aortæ Polypo Epiſtola Medica, Clariſſ. Viro Carolo Patino ſcripta, qua ejusdem abditiſſimum morbum à polypo arteriam magnam inſidente, dependere demonſtratur, cum ejusdem Cadaveris hiſtoria anatomica, eventum comprobante.
5. Dn. Lic. Roſini Lentilii Parallelismus ad Obſervationes in Ann. II. Dec. II. Ephem. Curioſ. Contentas.
6. Dn. D. & P.P. Michaelis Bernhardi Valentini, Epiſtola de Inſtinctu Naturæ.
6. Ejusdem Hiſtoriæ Literariæ S. R. I. Academiæ Naturæ Curioſorum Continuatio IVta.
7. Dn. D. Marci Gerbezii, Synopſis Intricati Extricati Medici; ſeu Tractatus de Morbis Complicatis.
8. Dn. D. Johannis Ludovici Hannemani, Prof. P. Literæ ad Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ-Curioſorum Præſidem, Adjunctos & Collegas.

COGI-

COGITATIO
DE
THERMOMETRO
CORRESPONDENTE.

SALOMONIS REISELII
CONSILIARII ET ARCHIATRI WÜRTENBERGENSIS.

THermometrorum & Barometrorum tot tamque variæ offenduntur artificioſæ inventiones & machinæ, ut illas citare & producere ſuperfluum ſimul, ſimul tædioſum nimis fuerit, cum pleni Tractatus de iis ſint exarati, è quibus præcipuus, Illuſtris Rob. Boyle Experimenta Phyſico-Mechan. 17. & 18. & Diſſertationes Thermometricæ.

Harum autem Thermometricarum fabricarum (quæ mihi ſolæ conſiderandæ nunc veniunt, quamvis Boyle Act. Angl. ab Oldenburgio editorum n. 10. cent 1. nihil ad ſignificandas tempeſtatum, quæ contingere ſolent, mutationes, Barometro vel accuratius vel excellentius eſſe animadverterit) duæ ſunt potiſſimum ſpecies, Clauſa una, altera Aperta.

Clauſam voco, quando in phiala vitrea orificium tubi igne liquatum conſtringitur & firmatur, quod Hermeticè ſigillatum nominant, vel alio modo ferruminatur & exactiſſimè clauditur, in qua globus inferiùs poſitus totus cum parte aliqua tubi impletus eſt ſpiritu quodam acido vel volatili, qui in frigore mole ſua denſatur ſed ſine congelatione, diminuitur & deſcendit, in calore rarefactus creſcit mole atque aſcendit.

Apertam, cum phialæ inverſæ (uti quidem laudatur Boyle Act. Angl. p. 164. num. 13. appellat) globus ſuperiùs ſtans vacuus imponitur cum tubo in aliud vas ſubditum plenum ſpiritu aliquo vel mercurio ſtagnante: in quo pro majori rarefactione intùs concluſi aëris liquidum deſcendit, vel condenſatione aſcendit, non excluſa tamen preſſione gravitante.

Jam clauſum equidem videbatur mihi Thermoſcopium eligendum eſſe, veluti conſtantiſſimum & quaſi perpetuum, nec variabile, quia in illo liquor vix diminui vel exſiccari poſſe creditus aut obſervatus eſt, quod & Du Hamel confirmat, cui l. 1. de corp. affect. c. 4. ſ. 15. in eo nec congelari nec exhalare poteſt Spiritus Vini, qui infunditur, quanquam & Sturmius part. 1. Coll. Cur. Auctar. p. 96. hæc ipſa

ſa ſigillata una cum cæteris imperfectionis haut exiguæ arguat. Sed quia hic non tam cita fit & notabilis mutatio deſcenſus vel aſcenſus, præferimus apertum.

Verum etiam in hoc cum aliis Curioſis experior non ſolum quod fallax & incertum ſit indicium, nedum prognoſticum temperiei in aëre tam præſentis quam futuræ, quicquid alii de ſuis artificiis glorientur. Experientisſimus ſiquidem Boyle Act. Angl. num. 1. cont. 5. non tantùm ſenſus noſtros, ſed & communia Thermoſcopia nos decipere poſſe circa determinationem frigoris aſſerit & num. 10. cont. 1. novit apertum thermoſcopium nihil certò ſignificare, cum obedientiam ſuam præſtare cogatur duobus Dominis, jam Gravitati aêris, jam Calori. Frigus enim ego aliquando intenſum vel calorem vehementem diverſorum menſium vel annorum non eadem linea graduve notavi, in quo tamen eundem frigoris vel caloris gradum ſenſu fuiſſe judicaveram: Dein, ſpiritus ille, quicunque tandem fuerit, evaporando diminuitur, adeoque gradum mutat poſt aliquod tempus; nec non ſuccuſſione aliquâ liquor ille diminuitur & mutatur (quod potiſſimum accidit in Mercuriali thermoſcopio) unde incerta neque ſatis accurata fit cognitio aëris. Hinc Nobiliſſimus Boyle dicti num. content. 2. ſæpe obſervavit aërem per thermoſcopium viſum multò frigidiorem (liquore depreſſiore) nonnunquam nullo exiſtente frigore, quam aliis temporibus, ubi gelu ſatis fuit acerbum.

Sed inprimis deſideravi & queſtus ſum, quod nullibi & nunquam (quantum mihi conſtat) accurata ſit à Virtuoſis tentata vel facta collatio ejusdem frigoris & caloris gradus in diverſis locis. Quippe hîc Curioſus aliquis ſolus ex unico vitro comparavit annos aliquot eorumque menſes vel dies, alius alibi, ſed in diverſæ capacitatis & diviſionis organo. Ita loco citato Act. Angl. D. Walliſius comperit in Thermoſcopio ſuo Hermeticè ſigillato liquorem in depreſſiſſimo ſtatu conſiſtere paulò ſupra 12. digitos tempeſtate acerrima diuturni frigoris, initio anni noviſſimi 1665. & ad 27. circiter digitorum altitudinem ad ſummum elêvari, tempeſtate calidiſſima noviſſimæ æſtatis: cum quidem thermoſcopium in conclavi ad feneſtram verſus ſeptentrionem, non calido vapori ſolis expoſitum, tantùm demonſtraverit temperaturam aëris generaliter, non immediati caloris radiorum Solarium. Quidam Profeſſor hac in re peritus, ut hoc ex Relationibus ab Albis fluvii oris 6. Januarii A. 1685. datis, & Francofurti ad Mænum impreſſis adducam, in duriſſima hyeme, de cujus frigore dubitatum

tum fuit, an illius vel præteriti anni durius fuerit, in Thermoſcopio ſuo Hermetice ſigillato reperit, quod Spiritus ipſius fuſcus quatuor gradibus deciderit ſub termino, qui ante annum quinque gradibus ſub eodem ſteterit: judicium inde fert, quod, quamvis in aliis apertis Spiritus viridis altius aſcenderit, hoc potius provenerit à preſſione & gravitate aëris quam frigore, cum illorum obſervationes ſint fallaces. Notat porrò, quod Mercurius anno dicto adſcenderit $27\frac{15}{18}$. gradus, præterito autem $27\frac{3}{4}$.

Ego in thermoſcopio meo ſigillato, ſed non ſatis accuratè ab amica manû donato & diſtincto obſervavi, quod Spiritus ruber, qui in æſtate & meridie ſupra 32. gradus aliquando evehitur, A. 1684. 25. gradum attigerit; 1685. $25\frac{3}{4}$. A. 1689. itemque 1691. $25\frac{1}{2}$. cum alii in ſuis apertis ultima hac hieme aſperrima modo ſupra ſexaginta, modò quinquaginta gradus tranſcendiſſe Spiritum viderint. Qui verò diverſi numeri non docent, quomodo invicem comparari poſſit annorum vel locorum qualitas.

Itaque excogitavi modum quomodo idem caloris vel frigoris gradus poſſit obſervari eodem tempore, in diverſis locis, pluribusque vitris, & quaſi per totum orbem, adeoque Correſpondentia melior & accuratior fieri, quam hactenus fuit facta, per Thermometra aliquot ſibi ſimilia, quorum ſtructura talis ſit.

Duæ vel plures phialæ vitreæ ejusdem capacitatis & longitudinis tam in globo, quem Vitrarii in modulo aliquo poſſunt formare, quam tubo, quantum poſſibile, quoad pondus & menſuram ſeu molem liquoris, impleantur primò liquoris ejusdem (ſive ſit acidus, ſive oleoſus, ſive ſpirituoſus, modò ſit talis qui in frigore non congeletur) quantitate eadem, & aliquali altitudine ſupra globum e. g. ſex digitorum, ejusque terminus ſeu ſuperficies notetur lineâ, quæ ſit vel primi gradus in clauſo, ſi ab infuſi in globo liquoris ſuperficie incipiatur numerus, vel ultimi gradus in aperto, ſi ab orificio, aut ſuperficie ſtagnantis ſubditi liquoris incipiat. Hinc tubus impleatur vel ſcrupulis liquoris, vel drachmis integris aut dimidiis linea notandis ſuâ, pro tubi amplitudine uſque ad orificium ſeu finem, isque ſit quoad gradus hos notatos & numeratos ejusdem planè longitudinis. Scrupuli dein vel drachmæ iterum dividantur in minores partes ſive decimas, ſive vigeſimas, ſive trigeſimas, ſive denique ſexageſimas quæ ſunt grana, ſignandas lineolis brevioribus, prout tubi anguſtia vel amplitudo id poſtulaverit. Hæ phialæ inverſæ, globo ſcilicet ſuperiùs ſtante, conſtituan-

tuantur recte vaſibus aliis ſubditis planè æqualibus, quantum poſſibile, quod non æquè in vitreis quam terreis tornatis & vitratis (niſi hæc transmitterent Spiritus acidos & volatiles) fieri poteſt. Planè æqualibus dico, etiam impletis liquore ejusdem ponderis & menſuræ, quia ſi ſubditus liquor vel ſit profundior, vel latior in uno quam altero vaſe, diverſa & major vel minor aëris preſſio eſt metuenda. Major autem ſeu fortior rarefactio aut condenſatio aëris non eſt verenda, ſi globus & tubus utrinque, eo quem dixi modo, conſtructus fuerit. Vaſa porrò hæc inferiora dividantur quoque in gradus ſuos æquales illis in phiala, quoad menſuram liquidi, ſaltim majoribus, ideoque paulum anguſta ſint. Et ut gradus ubique ſimiles ſint, conſignandi demum illi, ubi phiala jam eſt impoſita, cum diverſi gradus oriantur in liquore propter immerſum vel remotum tubum phialæ. Conſtituantur denique dictæ phialæ, quod pro exactiori fabrica moneri neceſſe eſt, eodem die & hora, in eodem mundi cardine, eadem aëris temperie, in eadem horizontali elevatione vel ſitu, ſine manuum, vel longa ſaltim apprehenſione, ne diverſus calor à diverſa manus temperie & attactu concipiatur.

Stantibus itaque & erectis dicto modo in duobus pluribusve locis, Thermometris aliquot ſimilibus idem caloris vel frigoris gradus accuratiùs ſaltim quam hactenus præſtitum fuit notari poteſt, & ſic tentari Correſpondentia & Collatio (ut hucusque in Baroſcopio factum eſt) per plures locos, ut forte per univerſum orbem inveniri poſſet aliquis modus, qui Univerſalis vel Catholicæ Correſpondentiæ nomen mereatur, quale commercium literarium à Boylæo, Hookio & Beale num. 9. Act. Angl. optatur, & deſcribitur num. 11. cont. 2. & in ſpecie Baroſcopio Statico num. 14. cont. 1. oſtenditur. Dein ex menſura liquoris ſeu fluidi Spirituoſi vel mercurialis aſcendentis vel deſcendentis patebit, ut calidi vel frigidi aëris gradus, ita quoque aliquo modò preſſionis ejusdem vis, ita & levitas & gravitas ſeu denſitas & raritas noſci poterit, ſi conferatur proportio aquæ & mercurii & aëris, ad ſe invicem. Ill. Boylæo autem de vi aëris elaſt. exper. 36. eſt aëris ad aquam, qualis grani unius ad libram, ſeu unius ad 7600. & ultra: Sturmio veluti 1. ad 1000. J. Alph. Borello velut 1. ad 1175$\frac{4}{7}$. Merſenno velut 1. ad 1300. ut & Cuffelero in Princip. Pantoſophiæ part. 3. cap. 4. Ita aëris pes cubicus Sturmio part. 1. Coll. Cur. tent. 10. æquat pondere ſuo unciam unam cum dimidia, qui Cuffelero quatuor quintas unciæ unius ſeu 384. grana; cum eidem aquæ pes cubicus libras

72. Pa-

72. Pariſienſes, aut 65. Delfenſes, pollex verò cubicus Rob. Boyle in Medicinæ Hydroſtat. ſect. 1. p. 113. unciam ſemis cum 16. gr. ſeu 256. grana contineat. Aeris proportio ad mercurium eſt Cuffelero ut 1. ad 18200. Mercurius gravior eſt aquâ quaterdecies Borello & Cuffelero, Valeriano Magno apud Schottum terdecies.

Conſideranda quoque venit rarefactio & condenſatio aëris, inter quarum terminos maximos diſtantia eſt ut 1. ad 2000. fere Borello de motu nat. à gravit. propoſ. 121. Merſennus verò expertus eſt aërem ſeptuageſies majus ſpatium rareſcendo implere. Hac in re videatur Boyleus de aeris vi elaſtica, item mira rarefactione, atque ad Eundem Epiſtola de variis aëris rarefactionem menſurandi modis repertis D. Joh. Jacobi Henrici appenſa Dec.II. Anni VI. Epem. Nat. Curioſ.

Aſt Difficultates non paucæ oboriuntur in utriusque Thermometri clauſi vel aperti erectione, cum & *du* Hamel loco ſupra citato ſcribat, Thermoſcopia ſigillata habere ſua incommoda, quibus tamen periti artifices mederi ſoleant.

Prima, quomodo in erectione machinarum duarum utrinque vel plurium ubique idem gradus ſit ad unguem attingendus, à quo incipienda notatio prima? Vix enim, ait idem du Hamel ibidem plura inter ſe penitus ſimilia & æquabiliter diviſa fieri poſſunt; atque ut ejusmodi parentur, quo loco prima diviſionis nota ſit collocanda, non facilè decerni poteſt. Quod verò puto effici poſſe, ſi thermometra correſpondentia omnia ſibi ſimilia, ut dictum fuit, in uno loco (unde dein tranſportanda) & uno quaſi momento ſub ſole fervidiſſimo ſolſtitii æſtivalis, ne aër interior facile plus rarefieri poſſit à libero cælo, imponantur. Non ſub frigore intenſiſſimo, quia aër tum denſiſſimus non facile amplius patitur aſcendere liquorem, qui verò deinde in calore ita rarefit, ut nullam notam relinquat in vacuo vitro. Non ſub temperato aëre, quia non admodum altè aſſurgit ſpiritus in tubum per frigus, in calore verò cognoſci non poteſt gradus, quia aëre rarefacto nimiùm omnis ſpiritus expulſus nullum quoque ſignum relinquit. Poſſemus quidem duo vel plura planè ſimilia vitra calefacere in furno eodem, ad eundem ſcopum, ut idem caloris gradus oriatur, & aſcenſus fiat poſt condenſationem ſeu refrigerationem notabilior in tubo: Sed cum elater aëris ſit violenter rarefactus & extenſus, is certè non reſpondebit aëris externi ambientis liberi qualitatibus & viribus. Quem tamen eligerem modum, quia idem elater, quamvis coactus, eandem ſervabit ſemper proportionem ad aërem liberum.

In

In clauſo erigendo cavendum, ne vitrei tubi orificium igne, ut hactenus factum, ſigilletur, quia aër in tubo detentus nimium rareſit, & perdit elaterem ſuum, ut non amplius ſic liberè neque ad proportionem ambientis aëris agere poſſit. Sed in temperato aëre debet claudi ſine igne, quod fit vitreo cono verſatione & affrictione exactè adaptato, & ferrumine ex oleo lini, vernice & ceruſſa, aliave mixturâ tali. Unde miror D. Walliſii Act. Angl. num. 10. modum propoſitum, dum Thermoſcopii ſui ante ſigillationem Hermeticam totum vitrum replet Spiritu Vini tincto cochenilla ita calefacto, ut primò quidem repleat totam capacitatem Vitri (quæ dimidiam pintam Anglicam continet) ſed deinde frigefactus ita ſubſideat, ut relinquat ſpatium vacuum in ſuperiore parte colli, quæ aliquando fere quarta digiti varietur, aſcenſu & deſcenſu. Quomodo enim tubus ſic plenus igne ſigillari poſſit ſine periculo accenſionis, niſi ſigillationem frigidam iſtam, quam modo deſcripſi, velit, non video. Sciendum etiam, quod in phiala recta aperta æque ſcandat liquor per calorem, & deſcendat per frigus, ut in clauſa. An verò eodem utrinque gradu & virtute, per experimenta certum fiet.

Secunda. In graduum notatione quæritur, an gradus omnes æquales eſſe debeant vel inæquales ad accuratiſſimam aërei ponderis & qualitatum cognitionem, cum primus vel ſecundus vel tertius caloris aut frigoris gradus inæqualem etiam preſſionem aut ſuſpenſionem liquidi efficiat, adeoque minores vel majores gradus in tubo requirat, de quo & Dn. Hamel loco citato dubitat. Hinc Reiherus Diſſertat: de Aëre ſenſim à medio quodam diminuit ſuperiùs denſationis inferiùs rarefactionis gradus. Aſt hanc variationem & menſurationem, ipſumque medium gradum, qui primus ſit aſcendentium & deſcendentium, invenire difficillimum erit, longisque & multis experimentis quærendum. Quod ſi tamen tubus in apertis mercurialibus ad 27. vel 30. uſque pollices, quouſque tandem in Baroſcopio Mercurius ſuſpenſus fertur, ubi à ſtagnantis Mercurii ſuperficie numeres, ut vult Walliſius & Schottus, diſtinguatur gradibus ſeu drachmis, ſeu ſcrupulis: vel pollices iſti notati & lineis ſuis duodecim diſtincti ponderibus menſurentur, obſervari poterit ultimus & poſſibilis Naturæ hactenus obſervatus frigore & condenſati aëris gradus.

Tertia. Quomodo ſi ſpiritus evaporando ſit diminutus, reſtaurari poſſit, ut idem ſit gradus, idem pondus, eademque menſura, qualis ab initio impoſitionis fuit, tam in phiala quam ſubdito vaſe, non im-

meritò quæſtio eſt. Quod ut præcaveatur, Spiritu omiſſo, Mercurius velut conſtantiſſima materia, qui non diminui obſervatus fuit, calore non rarefieri, aut frigore condenſari, ſaltim ut ſit notabilis variatio, adhibeatur ad Thermometrum noſtrum: quam verò molis variationem experiri licebit.

Quarta. An & quomodo dignoſcendum, utrum major fuerit preſſionis vel rarefactionis, item elateris vis in aëre, cum in Thermometris apertis & gravitas atque preſſio, & rarefactio cum condenſatione, itemque calor & frigus, nec non Elater operetur. Hoc enim advertere conſulit du Hamel Tract. de corp. affect. l. 1. c. 4. §. 15. Thermometro ſigillato, in quod nihil ambientis aeris gravitati licet, ſed quod longè accuratior ſit frigoris norma. Unde annon & per libellam, ut in Motore noſtro perpetuo diurno, ſeu Thermoſcopio mercuriali librato, de quo Dec. II. Anni I. Obſ. 33. Eph. Nat. Curioſ. pondus variati calidi & frigidi, & vis elaſtica cognoſci poſſit, velut in Statico ſuo Barometro, id eſt bulla vitrea libræ appenſa accuratè computari judicat Rob. Boyle Act. Angl. num. 14. ab experimentis faciendis erit addiſcendum. Quamvis ipſus dubito, id non tam exactè fieri poſſe in dicto mercuriali librato meo Thermoſcopio, quia ſi vas ſubditum cedit & labitur ſua gravitate, cedit etiam Mercurius in tubo cohærens magis, quam ſi ab aeris calidi elatere ſolo fuiſſet depulſus.

Quinta. Dubium eſt an frigus & calor eundem altitudinis gradum efficiant? ſcilicet in pondere & mole, ita ut ſit utriusque eadem vis & impulſus ſeu preſſio, aut quomodocunque momentum hoc atque variationem appellaveris. Hinc Du Hamel loco citato inquit: Hic denique ſatis liquet, utrum aer, quem ex. gr. unus frigoris gradus unius digiti latitudine arctiorem effecit, duobus frigoris gradibus, duobus itidem digitis denſior ſit futurus; cum vis elaſtica aeris hoc magis poſſit obſiſtere, quo in arctius ſpatium is cogitur.

Sexta. Horologia variant, ut nec inde obſervatio ſemper certa ſit ſperanda.

Septima. In diverſis locis diverſæ ſunt mutationes quoad ventos, effluvia, horizontem, elevationem, ſitum, aliaque, adeoque diverſi effectus & gradus in Thermoſcopiis.

Addo ultimo ſæpe citati du Hamel verba: Multa prætereo, quibus effici poteſt, difficillimum eſſe frigoris aut caloris gradus ita accuratè dimetiri, ut nullus ſit errori locus, tametſi thermometris ſigillatis tutius eſt uti, quam aliis: ac ſæpe utile eſt plura ſimul adhibere.

Quamvis ergo hæ aliæque difficultates & impedimenta ſint occurſura, iis tamen, quantum pote, remotis & juvatis, non deſperandum eſt, ſed tentandum an non utilius aliquid ſit emerſurum ex hac Correſpondendi methodo. Quomodo deniq; & per quam rationem aſcenſus & deſcenſus iſte fluidi tam in aperto quam clauſo promoveatur, hactenus quidem litigatum eſt. In aperto autem cum Veteres Vacui fugæ nunc exploſæ attribuerint, Moderni plurimi id adſcribant ſoli preſſioni, ſeu verius gravitati aeris prementi, una cum rarefactionis & condenſationis, itemque expanſionis neceſſitate, quam Elaterem vocant: quidam non ſine vacui metu aut viribus, ut Honor. Faber, de quo Sturmius Auctar. p. 90. videatur: alii ut Franciſcus Linus Funiculo, contra quem Idem: Ego litem vel deciſam credo; vel non facio meam. Circa Clauſi verò Thermometri effectus ita ſentio. Aſcenſus fit dum ab igneis ambientis aeris aut ætheris particulis per poros vitri ſubintrantibus & rarefacientibus aereæ internæ atomi intra poros liquoris latentes rareſiunt, adeoque moles liquoris dilatatur & augetur, quod vel eo evincitur, quod bullulæ multæ aereæ tales ſubdito igne rarefiant, excitentur & emergant, & aſcendant comite igne. Deſcenſus contra fit, cum igneæ iſtæ recedunt, aereæque adeo condenſantur, in ſe cedunt, ipſeque liquor diminuitur.

Uſus Thermoſcopiorum, (ne iis quoque inanis ſit hæc Cogitatio noſtra) ſex recenſet Clariſſ. Sturmius part. I. Tent. 9. (1.) in moderando fornacum Chymicorum calore. (2.) in reperiendo certo caloris gradu furni ad excludendos pullos. (3.) in coquendis ovis. (4.) in obſervandis aeris mutationibus. (5.) in menſurandis aeris refractionibus. (6.) in menſurando calore ægrotantium. Quibus adjungi Thermarum calorem, Acidularum aliarumque mineralium & ſimplicium aquarum frigus, locorum ſubterraneorum qualitates aliquas, mixtarum temperiem menſurandi & cognoſcendi.

Hunc itaque Correſpondendi modum propono Curioſis, & inprimis Excell. Dn. Dionyſio Papinio, tam ut ſua conjungant & ſuperaddant Meditata; quam ut quousque in Praxi utilis & commodus ſit, tentent & perficiant. Porro ab Amicis vicinis quibusdam, quibus oſtendi mentem meam, Scholia & Notas ubi accepero, communicabo.

Stutgardiæ 15. Febr. 1692.

SCHO-

SCHOLIUM.

POſtquam iſtam Meditatiunculam publicis typis mandare voluiſſem, ab Amico monitus fui, quod Monſ. Perrault in Tom. IV. des Eſſais de Phyſique edit. A. 1688. Thermometra talia vel non planè diſſimilia Correſpondentia docuerit efficere verbis ſequentibus. Deux thermometres fermez chacun environ de deux pieds de long ont eſté attachez enſemble coté a coſté l'un de l'autre ſur une meme planche pour etre rectifiez en cette maniere. On les a expoſez a l'air froid pour les faire deſcendre autant qu'il eſt poſſible, & l'on a remarque ſur la planche l'endroit ou chacun eſt deſcendu. Enſuite on a plonge leurs boules dans un meme vaiſſeau rempli de l'eau un peu chaude & ayant marqué ſur la planche le lieu de leur plus haute montee, on a partage l'eſpace que chacun a parcouru depuis le lieu de la deſcente, juſqu'a celuy de la montee en cent parties egales: car etant ainſi ajouſtez, une meme chaleur les a tousjours fait monter & paſſer enſemble par les memes degrez. Quæ latinè ſic ſonant: Duo Thermometra clauſa ſingula circiter duobus pedibus longa ſibi invicem apponuntur ſuper tabula una, ut hoc modo ad uſum dirigantur. Exponuntur aëri frigido, ut deſcendant quousque poſſibile eſt, & notatur locus ubi quodcunque deſcenderit. Poſtea ſubmittuntur illorum globi in unum idemque vas aqua parum calida plenum, & notato in tabula loco ſummæ illorum altitudinis, ſpatium quod unumquodque à loco infimi deſcenſus usque ad ſummam altitudinem transcurrit, in centum partes æquales diſtinguitur. Sic enim adornatis, idem calor facit ſimul ſcandere & tranſire eosdem gradus. Quibus alius Curioſus Mathematum Profeſſor, (nempe Excell. Dn. Martinus Knorre in Academia Wittenbergenſi,) iſtas ſuperaddit Notas egregias: Quod ſi quis ſcrupuloſior eſſe velit, mea ſententiâ ita ſcopum aſſequetur. Thermometra duo ſigillata Hermeticè A. & B. aſſumantur, (quorum bullæ & tubuli utrum ſit quamproximè æquales nec ne parum refert.) Exponatur aeri frigidiſſimo Thermometrum A, ut ſubſidat liquor in eo contentus quantum poteſt & notetur locus, quem ſuperficies liquoris deſignat. Porrò inferatur idem Thermometrum in aquam tepidam, hujusque calor ſenſim augeatur, donec attingat gradum illum, qui ſolet eſſe in aere, cum ſolis æſtu maximè fervet, & notetur in Thermometro A locus, ad quem adſcendendo liquor pertigit. Spatium interceptum in centum æquales partes dividatur, erit hoc modo rite con-

ſtructum thermometrum A ut huic reſpondeat Thermometrum B, exponatur utrumque aëri maximè frigido & notetur locus liquoris in thermometro B, cum in thermometro A primus gradus deſignatur. Transferatur A & B in locum temperatiorem ut paulatim liquor aſurgere poſſit,& tandem quoque in aquam tepidam, ita ſemper poterunt notari gradus in thermometro B reſpondentes gradibus in thermometro A.

Itaque parum abfuit, quin ſtilum verterem & delerem mea cogitata,cum iſtam thermometrorum combinatam ſtructuram & diviſionem aptam ſatis Correſpondentiæ, etiam in longinqua loca judicarem, ne poſt Perraultum publicatam inventionem plagium quoddam commiſiſſe,& pro meo novo commento vendidiſſe viderer. Aſt poſtquam circa Correſpondentiæ ejusmodi modum per tempus aliquod cum Amicis quibusdam eruditis tam per literas, quam domi communicaſſem,etiam ipſi Sturmio Clariſſimo Altdorfenſi,cui Perraultus ſatis notus, & an ab aliis tale quid fuerit publicatum, quæſiviſſem, eorumque judicium & ſententias poſſem monſtrare, fortaſſis & inpoſterum proferre, auſus tamen ſum meam opinionem & tentamina circa Structuram, Diviſionem & Impoſitionem, remotis aut curatis difficultatibus, quæ occurrebant mihi, publicè proponere & Curioſorum Cenſuris atque Experimentis ſubjicere: in quibus apparebit, an multum vel parum referat, ut ſint bullæ vel tubuli æquales: cum ego quamplurimum referre credam,quod ex mea mente & demonſtratione evidens fiet: præſertim ubi teſtem adduxero Muſæum Romani Collegii S. J. part. 3. cap. 3. edente Georgio de Sepis, quando Thermoſcopia varia,ſed valde imperfecta producit,ex eo, quod gradus caloris & frigoris nulla certa ratione dimetiantur, ſed totum canalem diſtribuunt in æqualia ſpatia non attendentes an in hieme ſumma ad ſupremum gradum pertingere poſſit,aut non. Et ſub finem. Dixi,ſi canalis æqualis ſit, cum plerumque ſoleant canales inæqualis craſſitiei errori eſſe obnoxii. Nam ubi tubus fuerit amplior, etiam plus ſpacii aut temporis ſeu intenſionis graduum indicandæ inſumit, quam ſi in tota ſua longitudine æqualis eſſet.

ROSI-

ROSINI LENTILII

CURIOSORUM ORIBASII DISQUISITIO

DE

TERRÆ MOTU

Anno 1690. d. 24. Novembr. Sueviam & Confinia quatiente.

Ubi cumprimis Helmontiana *de Terræ tremore &* Travagi-niana *de Terra vibratione hypotheſes expenduntur.*

De Terræ motu noviſſimo.

QUam terribilium omnium terribiliſſimum *Stagirita* mortem appellavit, eandem quis jure denominationem *Terræ motibus*, (quos non illepide ein Erdfieber *Eraſm, Franciſci* im Luſtgarten *p.m.* 229. appellitat) applicarit. Graphice, uti ſolet, conſternationes eorum, qui motibus iſtis quaſſantur, *Seneca* depingit *Quæſt. natural. lib. 6. cap. 2.* easque melius nemo expreſſerit, quam ii, qui *noctibus Siculis*, decantatiſſimis illis *veſperis* longe nocentioribus & calamitoſioribus d 9. Januar. ſt. n. anni deproperantis 1693. infelicisſimo fato interfuerunt. Quarum Hiſtoria nullis Terræ motuum Commentis ab orbe fortasſis condito æquiparanda, per univerſam Europam ita percrebuit, ut eam heic latius recenſere ſupervacuum cenſeam. Quum autem & noſtras Regiones *d. 24. Novembr. ſt. v. Anni 1690.* poſt horam pomeridie tertiam ejusmodi motus perculerit, adeo, ut meticuloſis animi quoque deliquium arceſſeret, haut fore curioſis ingratum exiſtimavi, ſi pauca quædam de *Terræ motu* dicto in chartam conjectarem, ejusque phænomena cum paradoxis *Joh. Bapt. van Helmont* & *Franc. Travagini* de cauſis *Terræ motuum* hypotheſibus conferrem, quod ea, qua par eſt, brevitate fieri curabo.

Erat, quod ſupra dictum, *Novembris d. 24.* eaque non admodum clara, nec omnino à ventis libera: quadrans unius nobis quartam pomeridie horam indicarat, ecce tibi ſubito *Terra* quaſſari cœpit. Non eram tunc domi meæ, ſed verſabar apud Nobiliſſimum quendam, nec hujusce motus me quidquam ſenſiſſe recordari poſſum. Uxor autem mea cum domeſticis ad ſtuporem uſque, ſic ut de aufugio cogitarent, perculſi: Contremiſcere turres, nolæ alicubi tinnire, dependula ſive libere ſive de parietibus hinc inde vacillare, res omnino portentoſa cumprimis ignorantibus viſa. Cum in hac urbe, qui ſingularia mihi recenſere poſſet, occuriſſet nemo, Amicum quendam meum atque Fautorem Perreverendum Virum Dn. *Georgium Adamum* Herrnſchmidt/ *Bopfingenſem Diaconum*, per litteras exoravi. Exoravi dico. Nam is pro ſua facilitate, & bonis quibuslibet inſerviendi promtitudine,

dine, ſequentia non invitus communicavit; Maximæ cunctis admirationi fuerunt horarum indices campanæ, quarum tres, binæ in campanili templi, & tertia ſuper quandam oppidi portam exiſtentes ſedecim pulſibus perſonuerunt. Campana major ſub extimo turris cacumine pendet immobilis nullo inſtructa piſtillo, foris autem ingens malleus incumbit *euroboream* verſus, (Nordoſt) quem cuſtos per ſingulas horas fune ſublatum dirigit, ut neceſſariis ictibus campanam feriat. *Septentrionem* verſus campana minor eadem quoque malleo inſtructa, ſed & intus piſtillo, qui utrique foris & intus in *Terræ motu* collidebant: ea vero quæ in Turri ad portam, das Birnthor appellatam pendet, tot etiam, quot reliquæ, ictus edidit. Eæ vero campanæ, quarum boatu ad faciendum Sacrum concio vocatur, hinc inde quidem, ſed ſine piſtillorum alliſione, motæ. Cuſtos in ſummitate turris habitans cum familia totus attonitus, titubationem Turris horridam non ſatis deſcribere potuit, quam & oculis, quaſi inſtantis ruinæ, ſuis vidit; hinc fuga ſibi cum ſuis conſulturus volucri pede per binas ſcalas deproperavit, ſed *Terræ motum*, ſuperſtite adhuc tantillo tremore, ceſſare ſentiens, pedem retraxit. Is ipſe Turricola turrim à *meridie Septentrionem* verſus & reciproce motam aſſerebat. Civium quis alius ab initio tremorem verſatilis bracteæ, in dictæ turris mucrone, ſe animadvertiſſe aſſeruit, & poſtquam campanarum aliquot pulſus exauditi, ſuis ſe oculis ter vel quater quod ipſa Turris vacillarit, & quidem à *notolybico* ſeu *Zephyroauſtro* (Sudweſt) verſus *euroboream* (Nordoſt) & reciproce vidiſſe, ſancte affirmavit. Quod cum relatione plurium aliorum ſub porta ſupra dicta tunc verſantium omnino conſentit, qui, ne turris obrueret domum, verſus plagam antea notatam reſpicientem, verebantur. Uxor mea (ſunt verba Dn. Hernſchmidt) ædes quoque meas à *meridie* verſus *Septentrionem*, & contra, titubaſſe recenſuit. Notandum, quod ſuper turrim ſitulæ binæ majores aqua plenæ collocatæ fuerint, qui aquam ſuam *Septentrionem* verſus, quamvis non præciſe, ſed inclinante verſum *earum aquilone*, profuderant; à diverſo latere facta verſus turris parietem effuſio. Ambæ vero ſibi contiguæ ad *euroboreæ* plagam ſtabant. Effundebatur aqua ad 4. pollicum altitudinem, quod his ipſe meis vidi. Quin & idem in aliis domibus, ubicunque aquarum Scaphæ ſervabantur, cumprimis autem in ædibus æditui noſtri contigit. Unum eſt conſideratu maxime dignum. Vix aliquot ante tertiam pomeridianam minutis, cum ægræ cuidam hortatibus meis adfuturus irem, civium ecce coronam ad ciſternam haut

procul

procul à porta conſiſtentem vidi. Qui mirabantur binos ciſternæ canaliculos (Röhren) aquam ſuam tanto impetu quaſi evomere & ejaculari, ut propemodum ciſternæ margines translaberetur: elapſo vix horæ ſesquiquadrante Terra quaſſari cœpit. Poſt ſeptimam veſpertinam iterum aliquo modo, ſed vix perceptibili *Terræ motus* percipiebatur. Hucusque relatio viri elegantiſſimi, cui publicæ pro ſtudio gratiæ debentur. Poſtliminio quaſi heic *Nordlingæ* comperi, grabatulum noſtrum in hypocauſto ſtantem, à parte ſuperiore, qua caput, ad inferiorem, qua pedes, & contra, motum fuiſſe: Lectulus autem alius, cui viſitata paullò poſt à memet ægra incubuit, verſus utrumq; latus nutavit: amborum autem erat ſupra toties memoratus ſitus. Exſtructa porrò in foro noſtro primario nitide *Frikkingeriana* domus à dextro ſui latere verſus diverſorium ad *ſignum Solis aurei*, à ſiniſtro verſus *Ædem D. Georgii* nutabat, à *Meridie* ſcil. verſus *Septentrionem* & contra. Et Rector Trivii noſtri mihi narravit, uxorem ſuam ſcamno inſidentem fere pronam eſſe delapſam, filiabus autem alio tunc in ſitu conſtitutis diverſum accidiſſe. Sed eadem erat plagarum ratio. Denique & ubivis locorum veriſſimum comperimus, quod Exc. noſter *Schelhammerus An. IX. Dec. II. Ephem. Cur. Obſ. 144.* confirmante idem in *Scholio* Illuſtri *Celſo* noſtro, adnotavit, ſcilicet non per univerſam *Jenam* (*Auguſtam*) æquè perceptum fuiſſe Terram moveri, ſed variis in locis atque plateis haut parum diſſitis, quinimò vicinas ædes non pariter commotas fuiſſe, nec eadem in linea contigue adjacentes, nec è regione ſitas, &, quod magis mirabile, in eadem contignatione ex una parte magnarum ædium exiſtentes ſenſiſſe, è regione in altera degentes, quietos omniumque rerum ignaros fuiſſe. Nam idem omnino & apud nos, me quoque inſcio, & in vicinia noſtra contigit. Non autem poſſum, quin recenſeam, quæ tunc temporis in Arce & Diſtrictu *Hohentrüdingenſi* in Marchionatu *Onoldo-Brandenburgico*, & proxime rudera arcis pervetuſtæ *Rechbergenſis* contigerunt. Nempe Turris præcelſa & craſſiſſima dictæ arcis *Hohentrüdingenſis* à Meridie verſus Septentrionem adeo vehementer titubavit, ut de ruina certo inſtante nemo dubitaſſet. Prope arcem vero, ab *Hohentrüdingenſi* circiter quadrantem Germanici milliaris diſtantem à me obſervata ſequentia: D. 6. Aprilis hujus anni, cum Archipræfecto arcis & diſtrictûs *Hohentrüdingenſis*, Illuſtri & Generoſiſſimo Dom. de *Crailsheim*, Domino meo gratioſo, Litteratorum Mecænate ad montem arcis *Rechbergenſis* Eques acceſſi. Mons totus in Terræ motu eo, quem de-

ſcribimus, vehementer concuſſus fuit, ſic, ut moles ingentes ab eo avellerentur. Mons ipſe adhuc dum rimas & hiatus hinc inde ſatis patulos monſtrat: Terra adeo tenuis atque poroſa, ut nusquam tuti equitaremus, equis in profundum actis, generoſiſſimo cumprimis Archipræfecto ſummo tunc diſcrimini expoſito. Deſcendimus ab equis reliquum montis pedeſtres, atque adeo minore cum periculo, luſtraturi. Heic autem baculos noſtros ad usque capulum nullo negotio in Terram ubique intrudebamus. Terra ipſa rubens & ochrea. Ubi primum abſceſſit à monte, ad ſex pedes mons ipſe ſubſedit, ad cujus radicem via cava (ein Holweg) penitus obliterata fuit, latitudo à prima Terræ avulſione atque ad viam cavam erat paſſuum centum & ſeptuaginta, longitudo autem ab introitu in viam cavam ad ejus exitum, paſſuum centum atque viginti. Et cumprimis eſt memoratu dignum, pomum arborem haud quidem adeo proceram ad viginti duorum pedum diſtantiam è loco natali vi Terræ motus evulſam, ſuper viam iſtam cavam, erectam transmigraſſe, radices ibidem egiſſe, & jam ante annum uberrimos fructus largitam eſſe, quin eos & hoc anno multitudine oculorum prægnantiſſimam ſpondere. Sed & omnes iſti hiatus, & arbuſculæ ipſius migratio à Meridie Septentrionem verſus ſpectabant. Quæ Terræ motus hujusce phænomena, quum alibi, eodem modo, tanta vehementia ſe non exſeruerint, montis illius uterum forte mineralibus quibusdam eſſe gravidum ſuſpicari licet. Hisce nunc prælibatis inoffenſo pede progredimur ad *Helmontianam* de *Terræ motu* hypotheſin. Horridus hic Auctor, ſua in certis dogmatibus laude non quidem indignus, uti denſiſſimas aliquibus medicinæ partibus tenebras affudit, ſententia Exc. noſtri *Garmanni, proœm. Diſput. de nutrit. infant. ad vit. long.* ita ſane portentoſiſſimas in Phyſicis opiniones hinc inde fovit, & auctoritate dictatoria mundo toti obtrudere auſus eſt. Vid. quoque de glorioſo iſtæ Medicinæ Reformatore judicium Exc. *Ammanni* noſtri adcuratiſſimum *præfat. Medic. crit.* & *D. Neſtoris* noſtri *Dec. 7. Curat. 6.* ſpecimen horridarum ejusdem opinionum daturi tractatum ejus, quem ſcripſit *Tremorem Terræ*, aliqua ſui parte, & facta quaſi rhapſodia, (nam ulcus univerſum tangere pretium operæ non fuerit) producimus. Nodum in ſcirpo quærit, dum incommodum *Terræ motus* nomen cauſſatur, eumque potius *Tremorem* dici præcipit. Nomen, ait, *motus* à *Terra* ſuſtuli (quis vero ille?) ac mutavi, ut nempe potius pavida *tremore* dicatur. Sed poſito, quod generalius ſit *Terræ motûs* nomen, attamen, quum id nominis à qui-

buslibet, quid ſibi velit, intelligatur, *tremor* etiam ſit *motus*, nec iis tantum, quod velle propemodum *Helmontius* videtur, *motus* nomen competat, quæ moventur ex intrinſeco & activo principio, denique *Terræ motus* in ejus *tremorem* & *pulſum* à Phyſicorum choro recte diſtinguatur, atque adeo, uti *motûs* nomen fortaſſe nimis generale, ita *tremoris* nimium ſpeciale exiſtat, hinc illud è foro Phyſico ob cauſſam ejusmodi frivolam eliminare velle minus æquum cenſemus. Nec *Helmontio* peculiare privilegium quidlibet pro lubitu & imperio immutendi datum agnoſcimus per verba ſatis imperioſa, *ſuſtuli, mutavi* &c. Porro, cum ex *Helmontii* & Eccleſiæ, quod ait, decreto, *Terræ motus* diurnus, juxta hypotheſin *Copernicanam*, non competat, quid ni poſſit retineri *Terræ motûs* nomen? ſic enim nulla orietur confuſio, quia alius *Terræ motus* non datur, quam is, quem *Helmontius tremorem* dici mandavit. Nam, quæ eſt illa, quæſumus, conſequentia: Eccleſia reprobat ſententiam *Copernici* de *Terræ motu* diurno, ergo vocabulum *motus* à *Terra* omnino auferendum & mutandum? Igitur quum *Terræ motum tremorem* dicendo indiſtincte loquimur, quum dubium ſit, utrum intelligamus, an *Terræ* τρόμον, an σφυγμὸν, quorum ille deſcribitur, quod ſit agitatio Terræ in latera & horizontaliter, more navigii; hic vero, quo ex imo terræ concutitur, & ſurſum deorſumque, veluti perpendiculariter, jactatur, (quas binas *Terræ motuum* ſpecies, omiſſa *jactatione, arietatione, chaſmatia, braſmatia* &c. ſufficere poſſe credimus) hactenus *Terræ motus* vocabulum, pace tamen *Helmontii*, retinemus. *Helmontius* itaque poſtea quam de impoſſibilitate & abſurditate hypotheſeos *Ariſtotelicæ* & receptæ multum & ſpecioſe diſſeruiſſet, deniq; concludit, *quum nulla exhalationum & ventorum vi TERRA in TREMOREM cieri poſſit, & omnes TERRÆ TREMORES fuerint calamitatum ob omni ævo prænuncii, ideo illum in TERRA TREMOREM eſſe non ſecus atque in ære, dum batillum companam feriit: TERRAM enim in TREMORE batillum habere intrinſecus ſuum* (oportet, ut grandior ſit *Erfordiano) voce tonitrui anguſtiorem, eamq; tremere & pavere, quoties Angelus Domini illam ferit; & hanc eſſe TREMORIS TERRÆ cauſſam unicam, qua cuncta absque renitentia æqualiter contremiſcunt, tanquam levis arundo, eo quod ſpiritus abſtracti agant poteſtate divina, nilque iis reſiſtere valeat: Idq; fieri mandato Dei, denotantis à Terra aſcendiſſe peccatum in cœlum, vindictam clamans ante thronum ſuum, & finem TERRÆ TREMORIS eſſe, ut peccator ſe emendet, & juſtus ſibi caveat, tam à peccato, quam peccati pœna comminata, Terræ namque TREMOREM ſemper ſup-*

plicium comminari. Hæc eſt illa tanti tamque ſubtilis Philoſophi de cauſſa *Terræ motuum* ſententia, qui, quod capere non poſſet, quo pacto à ventis, aquis & ignibus ſubterraneis concuti Terra valeat, nec aliæ cauſſa ſuppeteret, confugit ad ſupernaturalem, tanquam expeditiſſimam omnia Naturæ arcana promtiſſime ſolvendi viam & rationem. Fatendum eſt, dari quandoque à ſupernaturali cauſa *Terræ motus*; Deum peccatores per ejusmodi media monere & monuiſſe aliquando, & increpandos eſſe atheos homunciones, qui omnia ejusmodi ſusque deque habent. Sic *Terræ motum*, qualis paſſim in *Sacra Scriptura*, cumprimis autem *Matthæi 28. verſ. 2. Act. 16. verſ. 26.* deſcribitur, quis negaverit à ſupernaturali cauſſa ortum? Sic hiſtoriarum fide novimus, *Conſtantinopoli* A. 1509. *Terræ motum* adeo portentoſum fuiſſe, ut mœnia tantæ urbis & ædificia iis propinqua corruerent, Chriſtianorum ædes nullæ vaſtarentur; ut Turcarum Moſcheæ collaberentur, omnia Chriſtianorum Templa ſarta tecta manerent; ut Turris, quam *Sophiano* Templo Turcæ adjecerant, proſterneretur, ipſo Templo, quippe à Chriſtianis ædificato, illæſo; ut cæmenta, quibus Turcæ dictæ *Ædis Sophianæ* parietes, ne picturæ Chriſtianorum ſacræ usquam comparerent, incruſtaverant, protinus deciderent, picturis iſtis, tanquam renovatis, nudis ſemet oculis exhibentibus. Vid. *Cuſpinian. in Bajazeth.* Quis hîc Dei digitum non agnoſcat? Inde vero concludere velle, ſemper eſſe cauſſam horum motuum ſupernaturalem, nimium eſt. Sit autem forte ſupernaturalis, quo pacto probabit *Helmontius* Terram ab Angelo percuti? & quidem per modum batilli campanam ferientis? unde tanta homini revelatio? Nam quæ ad iſthanc objectionem in calce ſui tractatus repoſuit, parum ad rhombum faciunt: Siquidem ab allegato *percuſſionis* in *Sacra Scriptura* frequenter uſitato vocabulo, ad *motum Terræ*, non valet conſequentia. Quidni etiam *eclipſes* à cauſa ſupernaturali ſemper arceſſit, eo quod Ægyptiacæ tenebræ & eclipſis rara tempore Dominicæ paſſionis ab ejusmodi cauſa profectæ ſint? ſcil. unius rei plures eſſe poſſunt cauſſæ. Si quis autem porro Argumenta *Helmontiana*, quæ contra vim ventorum ſubterraneorum militare debebant, æqua lance ponderarit, ea partim innituntur falſis præſuppoſitis, partim elumbia, partim prorſus inepta ſunt. Nam unde probaverit *Helmontius* opinionem ſuam de monſtroſo *Quellem*, quod ſcil. ubique ſit ſtratum Terræ intimum? & quibus argumentis demonſtrabuntur varia iſta terreni globi integumenta, quibus eum inveſtit, velut anatomici corpus humanum quinque ſuis integu-

men-

mentis? Damus, quod alicubi reperiatur ea cruſta *Quellem*, quis illam per omnem ſphæræ *Terraqueæ* ambitum oſtenderit? Num foſſorem *Helmontius* egit, qui eam ubivis reprehenderit? Deinde quæ de trepidatione Turris *Remboldi*, Ædificiorum, & navium in mari afferuntur, nil quidquam infirmant hypotheſin *Ariſtotelicam* de vento ſubterraneo. Siquidem in iis locis, ubi percipitur *Terræ motus*, non ſola terra contremiſcit, ſed & aqua terræ contigua cum aëre ſuperfuſo: quod ita fieri neceſſe eſt per inviolabilem contiguitatis nexum & penetrationem corporum impoſſibilem. Hinc, ſi naves una tremant, nil miri, ut &, ſi avium volatus (dummodo ſit in hoc *Pliniano* commento quid veri) præpediatur. Porro, quis unquam fando accepit, in *Terræ motibus* omnium locorum eſſe parem tremorem? Certe contradicit huic opinioni omnis omnium ſeculorum hiſtoria, quin ipſi ſibi *Helmontius*. Namque in *Terræ motu*, quem recenſet An. 1640. in *Belgio* à ſe notatum, *Metis* dirutas eſſe turres, & nova ædificia prope *Theonis villam* corruiſſe ait, quod tamen neque *Mechliniæ*, ubi tunc ipſe morabatur, neque *Bruxellis*, *Lovanii*, *Antverpiæ* &c. factum. Potius, ubi Deus calamitates per Angelum percuſſorem denuntiat, id fieri par fuit, ut æqualiter Terra contremiſceret, ſiquidem cauſſa, in communibus delictis, hodie non eſt, cur Deus magis huic, quam iſti urbi, ſuas denunciare pœnas velit, exceptis forte Cardinalibus, *Roma*, *Lutetia*, *Londino* &c. ut olim cum *Hieroſolyma* factum. Et quid clarius opponitur *Helmontianæ* hypotheſi, quam, quod ipſe fatetur, alibi ſæpius Terram tremere, in *Belgio* rariſſime? Siccine Belgæ ſanctiores aliis? Quod *Helmontius* reſpondet, id ejus arbitrio ſtare, qui univerſum pugno claudit, quid frigidius queat reponi, quid magis ἀφιλόσοφον? Oportet igitur, ut alia, eaque naturalis, ſubſit cauſſa, quamobrem rarius in *Belgio* Terra ſuccutiatur. Et quid dicturus fuiſſet *Helmontius*, quod ſi vidiſſet in noſtro *Terræ motu* non in omnibus ejusdem civitatis ædificiis eundem perceptum fuiſſe? Fortaſſis Angelus Dei tantum illorum ædes contremiſcere fecit, quarum incolæ præ aliis peccatores à Deo judicati? Riſum amici. Atque *Itali* quid eſſent dicturi, quippe in quorum Regione præ aliis Terræ frequentiores motus perſentiſcuntur? Certe tunc *Italia* pro univerſa Europa vitiorum fuerit feraciſſima. Quando ulterius *Helmontius* interrogat, quis calor ille tam brevis, tam fortis, tamque interruptus, qui poſt pauculos rigores trepidationum ceſſet, neque de novo Terram trepidantem quatiat? vim cuniculorum non æque intelligere videtur, alioqui mitius interro-

gaſſet, quin didiciſſet, quod, quemadmodum non uniformiter ubique cuniculi operantur, ſed pro diverſitate ſoli varie, ita *Terræ motum* non in omnibus ubique locis pari ferocia graſſari. Subterraneos ignes fruſtra negat *Helmontius*, per innumera experimenta Naturæ myſtis probatiſſimos; per hos autem rarefieri ſuo tempore dataque occaſione poſſe vapores aqueos, & *Terræ motum* excitare nihil omnino prohibet. Nec alembicus huc aliquid facit, quod in eo rarefacti per ignem vapores in aquam condenſentur; ſiquidem ubi nimium ignis urgetur, facilius rumpentur alembici, quam ſe vapores condenſari patiantur. Præterea vapores iſti, ſeu exhalationes ſubterraneæ non hærent circa corticem, ſeu ſuperficiem Terræ, ut ſine ulla reſiſtentia perrumpere, aut ſtatim in aquam condenſari, aut in cumulum vel gibbum ſurgere poſſint. Experimentum lagenæ vitreæ, quod §. 14. adducitur, nil *Helmontio* opitulatur, ſiquidem nec ratione levitatis ſpirituum, nec ad evitandam corporum penetrationem lagena rumpitur, ſed propter vim ſpirituum incluſorum elaſticam, cui expanſioni, quum cedere lagena neſciat, eam diſſolvi neceſſe eſt: quam elaſticitatem ſi melius intelligeret *Helmontius*, tam abſurdus ei non videretur *Terræ tremor* à concluſis ſub Terra ventis aut ignibus incarceratis, & *ritè explicato elatere omnes HELMONTII nugæ cadunt.* Quod autem §. 26. & 27. de *Veſuvio* profert, nempe, licet *Neapoli* coinciderint *Terræ tremor* & *Veſuvii* exarſio, ab eadem tamen cauſſa non pependerint, ſed *Terræ tremorem* iſtud prodigium tantum prænunciaſſe, vanum eſt. Nam unde id probabit? Scilicet ita ſtatuendum erat, ut hypotheſis paradoxa ſalvaretur. Si *Terræ tremor* eſt exarſionis *Veſuvianæ* prænuncius, cur, eodem *Helmontio* teſte, eam non tantum procedit, ſed etiam comitatur? Porro, quod Cometa ſit calamitatum præſagus, atqui præcedit, non comitatur calamitates: imò ne quidem immediatè, ſed haut rarenter longo ante tempore præcedit. Prænuncia *Hieroſolymitanæ* cladis portenta non comitabantur eam, ſed longiſſimo tempore antecedebant. Alias, quis iſtorum præſagiorum ſit uſus, ſi aut immediate præcedant, aut comitentur etiam clades? Sic enim poſt Feſtum pœnitentiæ Præcones forent, ubi præſentaneum exitium amplius evitari non poteſt. Nuncium itaque cum renunciata in uno temporis puncto collocare, quaſi quis idem νῦν dicat præſens atque futurum, abſurdum eſt. Nec, quæ §. 31. proferuntur de quodam, qui ſe propediem futurum *Terræ motum* certo præſagio prænunciaſſe aſſeveravit, eo quod aqua putei in *Caſtro Lovanienſi* triduo ante ſulphu-

ris

ris nidorem fetuerit, adeo ſunt abſurda, atque ea *Helmontius* æſtimat. Nam & *Pherecydes Pythagoræ* Magiſter olim prædixiſſe fertur *Terræ motum*, eo quod in jugi puteo aqua defeciſſet, & ſimilibus portentis admonitus *Anaximander* dicitur *Lacedæmoniis* prænunciaſſe, magnos inſtare *Terræ motus*, quod ita re ipſa conſequutum eſt, ut urbs corruerit tota, ut eſt ap. *Valleſium de Sacr. Philoſ. cap. 30. p.m. 193.* cui adſtipulatur *Cardanus de ſubtilit. lib. 2. p.m. 68.* qui aquas puteorum ſulphur metallicumve aliud quid redolentes, aut titubantes, aut turbatas, aut incaleſcentes, aut ſiccatas præter rationem imminentis *Terræ motus* præcones affirmat. Præterea & *Ariſtotelici* paſſim talem inſtare tradunt, quum ſentitur tumor & commotio maris, ventis ſilentibus, item quum aqua in puteis ebullit & adſcendit, & turbidior redditur. Quæ non eſſe inania figmenta, Obſervatio ſupra tradita de ciſterna *Bopſingenſi* ſatis abunde monſtrat. Sed & aliæ *Terræ motuum* hiſtoriæ, quam ſit futile *Helmontii* commentum, luce clarius meridiana evincunt. Sic, ſi *Terræ motus*, ſeu tremor ab Angelo percutiente oritur, cur in *Travagini* Terræ motibus à ſolo *Ortu* ad *Occaſum*, & in noſtro à ſolo *Meridie* ad *Septentrionem* & reciproce, tum aquæ, tum ſupellectilia, tum penſilia quoque movebantur? Id enim eſſe contra tremoris naturam, ac Dei comminantis intentionem, quis non videt? *Zacynthum Inſulam* à *Terræ motu* quotannis concuti, *Sponio* teſte, quem ſumus infra citaturi, novimus. Enimvero, quid *Zacynthus* peccavit præ aliis aut Inſulis aut continentibus, quæ ſingulis annis à Dei miniſtro moneatur? Cur oræ maritimæ *Terræ motibus* magis obnoxiæ Auctore *Saint Romain Phyſ. part. 3. cap. 14.* Cur *Smyrna* ſæpiſſime his quaſſatur, juxta *Tavern. Itiner. Perſ. lib. 1. cap. 7?* Num qui habitant in Terræ continentis gremio, rarius peccant? aut, quid *Smyrnæi* commeruerunt, ut tanta Angelis negotia faceſſant? *A. 1569.* juxta *Lovanium* horrenda tempeſtas *Terræ motum* ſecuta eſt, & Terra ſemel atque iterum dehiſcere viſa, notante *Thuano lib. 44. p.m. 930.* Quod ſi *Terræ motus* non niſi tremor eſt, cur Terra rimas egit? Et ſi Angelus Terram batillo ad inſtar campanæ ferit, unde rimæ, quæ in campanis nusquam ordinarie viſuntur? Sic eodem *Thuano lib. 48. p. m. 1000.* teſte, *Terræ motus* totam *Italiam* ſuccutiens, & *Ferrariam* præcipue totam ſubruens per integrum menſem *Novembrem* duravit: Sic alibi A. C. 1570. d. 17. Nov. *Ferraram* urbem, per integrum prope annum Terræ motibus quaſſatam referunt. Sic in *Smyrnæ* excidio A. C. 1688. Terræ motum per 14. continuos dies noctesque ſæviſſe ſcribunt. Majori rurſum indicio,

cauſſam

cauſſam ſubter Terram naturalem magis, quam Angelum ſuccuſſorem quærendum, ubi ſimul cadit *Helmontiana* objectio, de *Terræ motibus* non niſi per momentum quaſi durantibus. Sic in Inſula *Zacyntho*, hodie *Zante* dicta, fons reperitur, ad cujus confinia Terra continuo tremit, ſic ut, qui vadunt ibi, ſe calcare tenuem quendam aſſerem ſibi videantur. Cauſſa latet in ſcaturigine picis, cum aqua limpidiſſima inde é Terræ viſceribus prodeunte. Poſt *Terræ motum*, qui, ut paullo ante dictum, ibi quotannis accidit, ſcaturigo picis ſemper uberior, flante cumprimis *Zephyro*, ut habet *Sponius Itiner. lib. 2 pag. 14.* Omnium autem id dilucidiſſime, ſi *Ferdinando Mendez Pinto Itiner. ſui* p. 272. 273. credimus, probaverit Terræ motus Provinciam *Chinenſem Sanſi*, alii *Xanſi*, protinus evertens, quem ſequenti modo deſcribit: Hora undecima nocturna 1. Febr. uſque ad horam ſecundam Terra quaſſabatur, ſicut & poſtero die à meridie prima uſque ad tertiam. Hoc durante fremitus horrendus, per procellas & bombos tonitruales excitatus, aures omnium percellebat. Ruptum inde Terræ abdomen aquam intercutem tanto profluvio exoneravit, ut univerſam Provinciam ad ſexaginta milliaria in unum locum converterit, aqua ſuffocatis omnibus Creaturis. Sic *Terræ motus* in Inſula maris *Ægei Santorini* dicta homines circiter 750. interemit, ortus ab incenſione ſulphuris, cujus in dicta Inſula ſunt mineræ complures. Qui evaſerunt mortem Incolæ nigerrimi facti; quin & omne argentum in ciſtis juxta & loculis non in Inſula tantum ipſa, ſed per totum diſtrictum ad usque ipſammet *Conſtantinopolin* colore nigro tinctum fuit, referente eod. *Tavern. lib. 2. cap. 6.* Jam ſi ad ſuccutientem Angelum iſta poteſt *Helmontius* applicare, næ mihi magnus Apollo habebitur. Miſſo igitur, cum ſuis Angelis & incondito tremore, *Helmontio*, qui & hic *Ariſtotelicos* impugnat, *ne quid inauſum, intentatumq; relinqueret, quod Academiarum & Nationum conſenſu probatum cerneret*, ut in alia materia de eo rectiſſimè judicat Exc. *Mauritius Hofmann*, Fautor noſter *Diſp. de venæſect. neceſſit. th. 30.* Compellamus potius majorem acumine & ingenio *Franc. Travaginum Italum*, qui *Copernicanæ* ſectæ addictus, *Terræ gyro diurno* magnam lucem ſua de *Terræ motu* hypotheſi ſe affuſurum confiſus, ſequentem commentus eſt: In *Terræ motibus* duobus in *Italia A. 1661. & 1667.* factis, *Travaginus*, ſimul cum aliis, *Venetiis* obſervavit (1.) Terram moveri & ferri tranquilliſſime, multiplicatis vibrationibus ab *Occidente* ad *Orientem*, & reciproce, ita ut pedibus vix rectus inſiſteret, ſed titubaret hinc inde vibratus. (2.) Canales omnes, qui *Venetiis* plurimi

rimi ſunt, ab *Oriente* ad *Occidentem* recta linea deductos, undas ſuas, (quæ tum maximæ factæ, quum antea prorſus nullæ eſſent,) ſecundum rectam lineam refluas & reciprocas habuiſſe; atque in canalibus, quia à *Septentrione* ad *Meridiem* deducuntur, easdem undas fuiſſe laterales, à ripa ſcil. *Occidentali* ad *Orientalem*, & reciproce. (3.) Campanilia & alias fabricas erectiores eodem modo fibrata tantum ædibus ſibi ab *Orientali* & *Occidentali* plaga vicinis ruinam minitaſſe. (4.) Omnia pendula eadem lege vibrata, ac ſi ars vel manus illa ſic agitaſſet. Supponit itaque in omnibus *Terræ motibus*, talem motum (quem *vibrationem* appellat, ad differentiam alterius, qui ab imo in altum perdendiculariter fit, quem *Succuſſationem*, alii *Pulſum*, nominat, & ad hunc ſolum hactenus alios, quamvis erroneé, attendiſſe credit) ab *Occidente* ad *Orientem* obſervatum fuiſſe, & poſthac ſemper obſervandum fore. Deinde evincit variis argumentis, hanc *vibrationem* non à *ſuccuſſu*, altero illo *Terræ motu*, produci, nec à cauſſis tunc Terram moventibus, qualescunque demum eæ fingantur, talem conſequi poſſe; ideoque ab alio aliquo motu dependere ſuſpicatur, qui nobis ſemper occultus nunquam fiat ſenſibilis, niſi quando Terra ſic ſuccutitur, eumque diurnum illum eſſe, in quem ex veroſimili *Copernicus* Terram gyraverat. Quod ut demonſtret, probat revera motum aliquem accidentalem ac ſenſibilem, qui contingit in aliquo corpore, poſſe ſenſibilem nobis efficere aliquem alium motum, qui in eodem corpore prius nobis erat inſenſibilis. Exemplum à cymba deſumit, in qua exiſtens homo, ſomno excuſſo credens ſe in cubiculo dormitaſſe, non ſentiet ſe moveri, quamdiu cum aqua canalis alicujus placidiſſime cymba labitur, donec in aliquod impedimentum impingat, quod per breviſſimum temporis intervallum ipſius curſum vel remoretur, vel à placidiſſimo ſuo tenore dejiciat. Itaque cum revera modo dicto Terra vibretur, nec illa vibratio oriatur à ſuccuſſione, concludit, quod in Terra ſit aliquis motus naturalis, qui nobis prius inſenſibilis, cum, ut in cymba, aliqua ſuccuſſio accidentalis vel illius fluxum remoratur, vel illum dejicit à tranquilliſſimo illo tenore, qui prius illum nobis præſtabat inſenſibilem. His poſitis probat *Travaginus*, poſſe revera ſuccuſſionem illam *Terræ motæ*, fluxum hunc diurnum in Terræ partibus ſuccuſſis vel remorari, vel quocunque modo dejicere à tranquilliſſimo tenore, juxta quem alioquin ſemper & ubique terra fluit inſenſibiliter. Quomodo ex hoc motûs diurni aliquali impedimento ſequi videantur pendulorum & aquarum vibrationes, in *Terræ*

motibus obſervatæ, explicat eodem exemplo cymbæ, in qua placide fluente neutra ex iisdem movebuntur, ſed ſi contigerit eam in curſu vel tantiſper aliquo momento aut accelerari aut retardari, & placidum fluxum turbari, ſtatim utraque, quoties navis impingit (& pluries etiam ob impreſſum motum) vibrabuntur verſus eam partem, ad quam prius immote & inſenſibiliter deferebantur. Ad ultimum, cum in *Terræ motu* pendula & aquæ vibrentur ab *Occidente* ad *Orientem*, & reciproce, utique neceſſarium exiſtimat, quod *motus Terræ* inſenſibilis ſit verſus alterutram ex duabus illis partibus, illamque poſſe quidem primam eorum vibrationem arguere, ſicubi à quoquam obſervaretur, licet ipſe *Sol oriens* ſatis indicet, quod motus ille verſus eum feratur ab *Occidente*. Hucusque *Travagini* ſententia in Compendium redacta ab Exc. *Caſp. Bartholino*, & ejus *diſſert. de corde* loco Corollarii No. X. adnexa. Si, quod res eſt, fatendum, iſta *Travagini* hypotheſis, ceu ſubtilis ingenii fetus, & meretur admirationem & ulteriorem disquiſitionem, ſiquidem & ea dicto Excell. *Bartholino*, ſummo viro, Fautori meo optimo, in tantum arriſit, ut non dubitaverit *Travagini* discurſum ejusmodi epiphonemate claudere: Ego ſane non loquor de certitudine præmiſſarum, quibus argumentum illud nititur, quia non ipſe obſervavi, quæ ille in Terræ motibus ſe obſervaſſe dicit; ſed dico ſaltem, data ejusmodi præmiſſarum, ſeu obſervationum ejus veritate, quæ in omnibus *Terræ motibus* perpetua foret, poſſe argumentum iſtud ſatis probabiliter concludere, inde illis *Terræ gyri diurni* indicium ad minimum haberi poſſe. Sed, quam eſt ingenioſa hæc hypotheſis, tantis ea profecto difficultatibus involvitur. Fateor, *Copernicanum* de Sole quieto mundi centro, Terræque gyro diurno ſyſtema, mihi præ aliis quibuscunque ſemper viſum magis probabile, potiusque credendum, nî obſtare *Scriptura* videretur, quamvis & hujus loca Terræ gyro contradicere credita conciliare, & pro *Copernico* magis concludere, demonſtrare ſatagat vir ſatis elegans *Zimmermannus*, in *diſſertatione germanica* lectu & expenſu digniſſima, quam inſcripſit: *Scriptura Copernizans*. An verò *Travagini* phænomena in omni *Terræ* τρόμῳ, aut, quod ipſe mavult, *vibratione*, (nam de altera Terræ motûs ſpecie, *ſucuſſu* ſcil. aut *pulſu* hic nulla quæſtio) ſic omnino nec aliter eveniant, & quod ſi eveniant illa, an, quod cupit *Travaginus*, ſufficienter probent, accuratius disquirere eſt operæ pretium. Et primo quidem audacior videtur *Travaginus*, qui duobus *Terræ motibus*, eorumque phænomenis hypotheſin ſuam ſuperſtruere, eademque phænomena in

Terræ vibrationibus & ſemper obſervata fuiſſe, & poſthac obſervanda eſſe nimium confitenter adſeverare ſuſtineat. Deinde non in omni *vibratione Terræ* eadem phænomena comparere noſter *Terræ motus* evidentiſſime probat: & quidem (1.) eum fuiſſe *vibrationem*, non *ſuccuſſum*, probatur inde quod & Turres & lecti & alia non ſurſum deorſum quaſſa fuerint, ſed cunarum ad inſtar à latere ad latus mota vacillarint, quod cuilibet planum exiſtit hiſtoriam iſtius *Terræ motûs* ex antecedentibus evolventi. (2.) Hæc omnia, Turres, lectos, aquas, alia, non mota fuiſſe ab *Ortu* verſus *Occaſum* & reciproce, ſed potius à *Meridie* verſus *Septentrionem*, vel ab *Euroborea* verſus *Zephyroauſtrum*, quod præter alia effuſio aquæ è ſcaphis, argumento nulla ratione eludendo, evincit. Hocque ſolum phænomenon univerſam *Travagini* hypotheſin penitus ſubvertit. Et optandum ſane foret, ut alii quoque in iis locis, ubi obſervatus fuit iſtæ *Terræ motus*, minimum adhuc reflectendo recordari poſſent, verſus quam plagam ibidem ædificia, turres & alia pendula mota ſint, & ſperarem fore, ut eorum nullæ obſervationes meis contradicturæ ſint. Poſito autem, quod phænomena *Travagini* firmiſſimo ſtent talo, ut tamen inde firmiter probari poſſit *Terræ motus* ad *Copernici* mentem diurnus, cui Neotericorum plerique alias adſtipulantur, vehementer metuo. Namque (1.) cum ſupponatur, ejusmodi *vibrationem Terræ gyrum diurnum* remorari, aut quocumque modo dejicere poſſe à tranquilliſſimo tenore, juxta quem alioquin ſemper & ubique Terra fluctuat inſenſibiliter, exemplo cymbæ, ſupra ex *Travagino* notato, exinde ſequi videtur, iſta Terræ vibratione univerſum Terræ globum affici, eamque proinde in univerſa Terra ſentiri debere. Quod, quemadmodum in noſtro *Terræ motu* neutiquam, immo, adeo non factum, ut potius in eadem urbe non ubique perceptus is fuerit, per ea, quæ ſupra, tum ex propriis, tum Illuſtris *Celſi* & Excell. *Schelhammeri* obſervatis adducta ſunt, ita contradicit omni ſeculorum omnium experientiæ, per quam nunquam *Terræ motum* orbem ejus univerſum afflixiſſe novimus. Vid. Excell. *Sturmium*, Patronum meum, *Diſp. de Terræ motibus cap. 2. phænom. 1.* & ibidem adducta antiquiſſimorum in hanc rem teſtimonia, ubi cumprimis adſcribi merentur *Senecæ* verba *Nat. quæſt. lib. 6. cap. 6.* Si Terram aqua ſuſtineret, tota aliquando concuteretur, ſemper moveretur: nec agitari illam miraremur, ſed manere. Tum tota concuteretur, non ex parte, nunquam enim NB. navis dimidia jactatur. Nunc vero non Terrarum univerſarum, ſed ex parte tantum motus eſt.

Nunquam, ait *Seneca*, navis dimidia jactatur, quod veriſſimum eſt. Concedo enim, juxta *Travaginum*, hominem in cymba conſidentem ſomno excuſſo credere, ſe in cubiculo dormitaſſe, nec ſe tunc moveri ſentire, donec cymba in aliquod impedimentum impingat, quod per breviſſimum temporis intervallum ipſius curſum vel remoretur, vel à placidiſſimo tenore ſuo dejiciat: concedo hoc, inquam. Atqui tunc eſt neceſſe, ut tota cymba, non tantum ejus aliqua pars, vibretur, eaq; vibratio ab omnibus in cymba commorantibus, modo vigilantes adverterint, percipiatur, id quod in Terræ motu non fit, præcipue, quod experientiam aliqui dictare velint, nullum Terræ motum ultra 300. milliaria germanica ſemet extendere. (2.) Deinde, ut vel hoc quoque largiamur *Travagino*, aut totum globum terreſtrem tunc ſuccuti, ſiquidem iſtud, quod neſcimus, is Auctor ſuſtinere velit, aut ejus tantum partem aliquam, quilibet tamen, qui rem penitius conſiderat, illico videt, quam arduum fuerit decernere, quid nam ſit illud, quod Terræ globum in motu ſuo diurno aut remorari, aut eundem à tenore ſuo placidiſſimo dejicere aptum natum ſit? De cymba res eſt longe clariſſima. Siquidem dummodo trabeculæ fruſtum fluvio innatans alicubi alliſerit, in tota id cymba ſentitur. Sed quid eſt illud, ô bone, quod allidere queat alicubi ad globum terreſtrem 25. milliaria ambitu ſuo emetientem, cujus quidem tanta ſit vis tantusq́ue impetus, ut ſphæram terr-aqueam in curſu ſuo remorari valeat? Nam intra Terræ viſcera ejusce rei cauſſam quis fruſtra forte quæſiverit. Si enim in Terræ viſceribus quid eſt, quod Terram vibrari & contremiſcere facit, fruſtra ex iſta vibratione gyrum Terræ diurnum probaverit: quia & conſiſtente vel quieſcente, ſecundum placita, terræ globo eadem tunc vibratio contingere poſſet, quemadmodum quieſcenti ad ripam cymbæ, ubi pondus aliquod violenter injicitur, eodem commovetur. Opus igitur eſt ab extra terram in motu ſuo impediri. Sed quidnam eſt illud? Exc. *Sturmius* in eleganti *Diſſertat. de terra machinis immobili*, contra Defenſores *Archimedis*, qui ad *Ptolemæum Alexandriæ* Regem dixiſſe fertur: *Da ubi conſiſtam, & Terram loco movebo &c.* per omnes machinarum ſpecies demonſtravit, quod ſi poſſibile eſſet (uti declarat impoſſibile) tantas & tanti ponderis machinas, *vectes*, *peritrochia*, *trochleas*, *cuneos ſeu plana inclinata & cochleas* fabrefieri poſſe, quorum ope globus terreſtris loco moveri valeret, annorum tamen multas myriades requiri ad illum per milleſimam unius pollicis partem emovendum. Quid igitur ſine machinis poſſit eam in motu ſuo

diurno

diurno retardare, aut vibrationem in ea ciere, arduum fuerit *Travagino*, vel per ſolas etiam conjecturas, determinare, aut confugiendum ad cauſſam ſupernaturalem & Angelos Succuſſores *Helmontii*. Tacemus alias, quæ forte poſſent objici, difficultates. A creatione mundi numeramus annos 5641. juxta calculum communem: Ponimus intra tot annorum decurſum Terram non niſi centies ejusmodi vibratione motam: Ponimus etiam unamquamlibet duraſſe per horæ minutam, id facto computo faciet horam unam cum quadraginta minutis. Jam ſi Terræ tot vibrationes per horam unam & duas tertias ejus gyrum diurnum remoratæ ſunt, ſequitur temporum factam eſſe hinc mutationem, ſic, ut v. gr. nunc non amplius compleat ſex horas ultra 365. dies, ſed ſeptem. Et licet fortaſſe queat excipere *Travaginus*, Terram in motu diurno per vibrationem ejusmodi non omnino ſiſti, ſufficit tamen, quod ejus gyrus retardetur aut morulam patiatur. Id enim volunt ipſiſſimæ *Travagini* phraſes: *Illius (Terræ) fluxum REMORATUR; vibrationem poſſe Terræ fluxum diurnum REMORARI.* Nobis autem perſuaſum eſt, perpetua naturæ lege cautum omnino eſſe, atque ad evitandam temporum confuſionem caveri debere, ne, ſi Terra ordinarie movetur, vel per momentum naturaliter ejus fluxus ſive motus inhibeatur. Ponamus enim, (quod ad minimum in noſtro conceptu eſt poſſibile) aliquando tantam eſſe hujus Terræ vibrationis cauſſam, quæ potis ſit vibrationem iſtam non ad momenta, non ad horas, non dies, ſed menſes quoque (id quod in *Terræ ſuccuſſionibus* novum non eſt, ſic ut *Plinius lib. 2. cap. 82.* quasdam *annuo & biennio ſpatio* duraſſe ſcribat) protendere, quos inde temporum indiſſolubilis nexus rupturas patietur? Sic igitur vidimus, ne *Travagini* quidem, licet ingenioſam ſatis hypotheſin, omne punctum ſuſtinere, quæ tamen propterea laude ſua minime fraudanda, quippe teſtimonium de acerrimo ſui Auctoris judicio perhibens luculentiſſimum. De ea porro notanda ſequentia: (1.) *Thaletem Mileſium* ſuo jam tempore in ea ſententia fuiſſe, ut terram quaſi navigium aquis innatare & tremere crederet, cum procellis huc illuc jactante ſolo rapitur; quem ſupra recenſita *Senecæ* verba refellunt. (2.) Etiam *Saint Romain loc. cit.* Terræ gyrum diurnum è *Terræ motibus* probare velle. (3.) Quod ſupra quoque tactum, per phænomena *Travaginiana* convelli quoque *Helmontium*, eo quod ſecundum hunc Terra tantum tremat, non autem verſus certam cœli plagam ſive *Occidentalem* ſive *Orientalem* vacillet. Jam verò tremor non eſt certæ cujusdam plagæ, ſed æqualis rei trementis per

 omnes

omnes dimenſiones ſuccuſſio: veluti ſi quis hominem aut ex pavore, aut morbo, aut frigore tremere conſpicatur, nemo dicere poteſt, ejus v. gr. pedes, brachia &c. verſus hanc vel illam cœli plagam titubare. Deinde inter *Terræ tremorem* & *pulſum* nullum *Helmontio*, *Travagino* maximum diſcrimen habetur. Quum igitur nec *Travagino* in deſignanda *Terræ motûs* cauſſa ſubſcribere poſſimus, reſtaret equidem, ut meliorem nos & veriorem cauſſam determinaremus. Sed veniam precamur à Lectore benevolo, quod iſthanc in nos provinciam ſuſcipere inſtituti noſtri ratio haut patiatur. Paucis tantummodo monemus, *Terræ motus* fortaſſe cauſſam non eſſe unam, ſed eam *nunc aquis ſubterraneis, nunc ventis ſeu flatibus, nunc autem & frequentiſſime quidem ignibus, & ſuccenſis igni particulis inflammabilibus, pici, ſulphuri, &c.* eſſe adſcribendam. *Democrito* jam olim viſum eſt, quum pluvialis aqua Terram ſubiit, ejusque cavernis capi non poteſt, vi repulſam *Terræ motum* facere. Num autem *Ariſtotelici* ſatis explodant hanc opinionem, propterea quod nulla ſit ratio, cur ille fluxus aquæ tam ſit vehemens, ut Terram tantis motibus quaſſare valeat, vel ſolus *Pherecydes*, quem ſupra ex *Valleſio* loquentem audivimus, dijudicavit. Nec enim ab ignoratione modi rei, ad negationem ipſiusmet rei argumentari fas eſt. Nam licet ſimpliciter & ita crude, nempe à ſolius aquæ ſibi relictæ regurgitatione *Terræ motum* cieri poſſe, *Democrito* aſſurgere nemo poſſit, facile tamen apparet, collectas in ejusmodi cavernis aquas, tum pluviales tum puteales alias præter rationem, ubi fluere conſueverint, disparentes (die ſich ohne augenſcheinliche Urſache gäntzlich verlauffen) ab igne ſubterraneo, quem non niſi phyſicarum rerum ignorantiſſimi negant, rarefieri; rarefactas, quum in dictis cavernis, accedente præcipue à particularum metallicarum aut aliarum admixtione ζυμώσει, ſpacium ſibi adæquatum non reperiant, exitum ſibi vi quærere, Terram autem, antequam illum inveniant, ſuccutere poſſe. Videntur id confirmare poſſe torrentes aquarum poſt rupturas à *Terræ motu* factas effuſarum, adeo ut lacus, fluvii, fontes, inde ſint orti, ubi prius nulli fuerant; integræ item Urbes & Inſulæ ſubmerſæ ſint. Quorum aliqua exempla é *Plinio, Calliſthene, Seneca, Gaſſendo, Furnerio & Kirchero* allegat Excell. *Sturmius loc. cit. Phænom. V.* & devaſtata nuper *Sicilia*, ſubmerſis aliquot Urbibus, puta, *Mineo, Leontini & Carlolentini*, & univerſa Dynaſtia *Occhiala* & *Millilli*, ſic ut ſuperſit earum neque vola neque veſtigium, teſtatur, & nos additis ſequentibus illuſtrabimus. Sub Imperio *Valentis* exortus *Terræ motus* vehemens ali-

quot Urbes ſubvertit, mare autem tumens littora ſua exceſſarat, adeo ut plenis fluctibus proveheretur in locis anteà ſiccis, exſiccatis horum vice illis, quæ antea perpetuo mari maduerunt. *Hiſt. tripartit. lib.7. cap. 15.* ſub *Valentiniano* itid. *Anno Chr.365.* per *motum Terræ* maria exundarunt ſubmerſis Urbibus multis in *Sicilia.* Tunc equidem undæ *Alexandriæ* mœnia ſuperarunt; ſed qui in *Adriatici* maris medio navigabant, aqua decreſcente, in fundo ſubſederunt: revertentibus autem mox aquis & ſublatis denuo navibus iter proſecuti ſunt. Sic *Ferdin. Pinto* in *Itinerario* ſuo, uti ſupra relatum, recenſet in *China* aliquando ortum è profluente vi magna aquarum mole *Terræ motum*, & ſuſcitatam inde eluvionem milliaria ſexaginta cum Incolarum innumero numero populantem. Et quis adhuc *Cirknicenſis Carniolæ* miraculoſi *lacus* arcana ſufficienter veſtigavit? An & iſta aqua à pyrophylaciis ſubterraneis autumnali tempore rarefacta, & circa Terræ ſuperficiem condenſata per meatus conſuetos prorumpit lacum conſtituendo, igne autem iſto rurſum vernali tempore aut ſopito, aut aliorſum ſubter terram meatibus variis diſtinctiſſimam abrepto per eosdem meatus, per quos exierat, retrocedit? Sine dubio & Terram ſuccuſſura, nî per ſeptem meatus nominibus ſuis inſignitos aquæ turgenti exitus daretur? Illinc autem magna vi expelli aquam, non tranquillo fluxu in locum colligi, argumento eſt, quo altitudinem duarum perticarum ejus profluentis radii exſuperent (es ſpringet Piquen-hoch heraus) vid. *Eduard. Browns Itiner. part. 6. cap. 6.* Denique & illud, quod in *Bopfingenſi* ciſterna ſuperius obſervatum diximus, haut parum lucis huic *Terræ motuum* cauſſæ affundit. *Ventos* autem *ſubterraneos* quod attinet, quos *Ariſtoteles* ejusq; ſequaces pro *terræ motuum* cauſſa ſelegerunt, uti, re bene explicata, non ſunt nulla, ita nec unica horum cauſſa. *Verulam. hiſtor. vent. de orig. local. vent. artic. 8. §. 15.* In *Terræ motibus*, ait, ventos quosdam noxios & peregrinos, & ante eruptionem, & poſtea (immo & cum eruptione) flare obſervatum eſt, ut fumi quidam minores ſolent emitti, ante & poſt incendia magna. Quod mox explicat, quum pergit: Aër in Terra concluſus erumpere ob varias cauſſas compellitur: quandoque maſſa Terræ male coagmentata in cavam terræ decidit, quandoque aquæ ſe ingurgitant, quandoque expanditur aër per ignes ſubterraneos, ut ampliorem locum quærat &c. quem igitur, quam non invenit, inde *Terræ motus* oriuntur, & in violentiore cauſſa hiatus, è quibus venti haut raro in *Terræ motibus* maxima vi erumpere notati. Vid. quoque *Seneca l. c. lib. 6. cap. 17.* ubi expreſsè

per

per hiatus Terræ ab ejus motibus apertis ventum per multos dies & cumprimis in *Chalcide*, fluxiſſe refert. Eandem quoque *Terræ motuum* cauſam *Saint Romain loc. cit.* amplectitur, & propterea maritimas oras his motibus magis obnoxias cenſet. Sic An. 1667. in everſa per Terræ motum *Raguſa*, è Terræ rimis ingentiſſimus ventorum ſtrepitus prodiiſſe obſervatus. Sic Excell. *Dobrzensky* in *Obſ. 66, Ann. II. Dec. I. Ephem. Cur. Terræ motus* cieri ait, à materia quadam in viſceribus Terræ fermentationem ſuſcipiente, quæ ſpiritibus flatulentis turgida, loci impatiens quærit amplius ſpatium, & non inveniens, neceſſario cogitur agitare, conquaſſare & perfringere molem Terræ, ad hoc, ut exſpirare poſſit, quos *Terræ motus* per analogiam *macromicrocoſmicam*, poſtea *ad hypochondriacorum borborygmos* appplicat. *Vid.* etiam, quæ de *Terræ motu Labacenſi d. 19. 20, 21. Febr. 1690.* percepto Excell. *Thalnitſcherus ad Ephem. Cur. Dec. II. Ann. IX. Obſ. 226.* adnotavit, eum nempe ex impetu ventorum incidentium in cavitates ſubterraneas, & cum his ob poros Terræ à rigore hiemis inſolito currenti anno imminente condenſatos nullus exitus patuerit, proveniſſe. Quod ſupereſt, quemadmodum nec aquæ nec venti ſub terram incarcerati ſine accedente inſuper ignis hypogæi miniſterio *Terræ motum* facile ciere poſſunt, ita hunc *ignem* frequentiſſimam ſubminiſtrare hisce *motibus* cauſſam haut ægre eluceſcit, & quidem tum maxime, ubi particulæ inflammabiles maxima interdum copia ſub terræ viſceribus collectæ flammam concipiunt. Id quod non tantum montium ignivomorum (quos *Helmontius* in cauſſa *terræ motuum* ridiculoſiſſime exeſſe jubet) v. gr. *Veſuvii*, *Æthnæ*, *Heclæ* &c. horrendiſſimi & flammei vomitus, *terræ motibus* ſemper comitati, verum & *terræ motuum* aliorum uberrimæ hiſtoriæ conteſtantur. Sic notati ſupra Inſularum *Zante*, ubi ſcaturigines picis, & *Santorini*, ubi mineræ ſulphuris, tremores aut ſuccuſſus hujus cauſſæ fidem nobis faciunt. Sic *Meiger. nucl. Hiſtoriar. lib. 6. cap. 6.* recenſet, quum imperante *Tiberio* in *Aſia* per *terræ motum* celebres Urbes duodecim everterentur, flammas è terræ hiatibus erupiſſe viſas. Hinc *Borellus* & fulmina & *Terræ motus* fieri autumat à pulvere quodam Auro fulminanti analogo, à Solis radiis (aut igne ſubterraneo) accenſo *Cent. 2. Obſ. 38.* Modum fiendi *Kircherus mund. ſubterr. part. 1. lib. 4. ſect. 2. cap. 9.* deſcripſit, Excell. autem *Sturmius in* ſæpe notata *Diſputatione* fuſius & ingenioſe explicavit. Secundum *Kircherum* ſequenti modo ſe res habet: Ignis ſubterraneus caloris ſui violentia, apertis alicubi, ruptisque montium

clauſtris, ubi ſibi in longe lateque patentem cavernam viam ſtruxerit, tum ecce aër intus mox vehementi motu concitatur, & quia combuſtilis materiæ copia inſtruitur, ex ſubitanea incenſione materiæ ingentium exhalationum copiam excitat, cui, uti nullibi elabendi datur locus, ita horrido commiſſo prælio tales fiunt commotiones, quales naturæ potentia majores tolerare non poteſt. Exitu itaque ex omni parte intercluſo, nunc intimas montium parietes concutiunt, nunc molliorum terreſtrium viarum ductus terebrando, dum irrito labore nituntur ex nimio laborantis Naturæ impulſu, *Terræ motus* inde cauſſari neceſſe eſt. Tandem ingenti vacui, jurati Naturæ hoſtis, formidine minisque adacti, ſubverſis ſuperimpendentium rupium terreſtriumq; molium obſtaculis, idem faciunt, quod in artificialium cuniculorum ductu pulvis pyrius, id eſt, omnia perfringunt, urbes & caſtella ſubvertunt, voragines horrendas efficiunt, lacus novos producunt, & ſimilia, quæ nobis Hiſtoricorum monumenta recenſent, præſtant. Hæc ipſa *Kircherus*, uti ſatis vere, ita mallem in imaginaria vacui fuga magis ad naturæ genium locutus fuiſſet. Et ſane *cuniculi ſubterranei* (qui ſunt veluti terræ tremores, cumprimis ſi irriti artificiales) ad *Terræ motuum* plerorumque cauſſam melius agnoſcendam, lucis multum attulerunt. Vid. rurſum Excell. *Sturmium* tum *loc. cit.* tum *Phyſ. conciliatric. p. m. 229.* Sic enim & *Carteſiani* volunt, motuum terræ rationem totam conſiſtere in repentina inflammatione copioſorum halituum ſulphureorum & bituminoſorum, intra cavitates ſubterraneas collectorum, eo plane modo, quo ſolet in *cuniculis ſubterraneis* (quos vulgo *minas* vocant) *pulvis pyrius ſubito accenſus ſuperexſtructas moles vel concutere & commovere, vel plane ſubvertere & disjicere.* Etenim ſulphuris, nitri, bituminis, ſimilisque materiæ facile igneſcentis magna copia reperitur intra Terræ viſcera, quæ copioſiſſimos continuo exhalant vapores. (quæ etiam unica cauſſa eſt, cur ſcilicet ſulphur ſcilicet non poſſit effodi, niſi ex mineris ſubſidialibus) Latent porro per totam Terræ cruſtam ignis quaſi quædam ſemina, calcis vivæ, item nitri, aliorumque corporum, ex quorum mixtura facile flamma oritur, halitusque illos ſubito accenſos ita rarefacit & dispellit, ut vel commoveatur tantum Terra & tremat, ſi profundiores ſint cavernæ, aut ampliores, aut ignis minus copioſus, vel disjiciatur plane, ſi flamma major, & cavitates minus profundæ aut anguſtiores. Cæterum inæqualitatem & durationis & extenſionis horum effectuum è paucitate vel pluralitate diverſarum hujusmodi cavitatum,

halitibus igneſcentibus plenarum, quæque adeo ſucceſſive, una poſt aliam accendantur, facile judicare licet. *Lochner. Colleg. Phyſ. MSS, part. ſpec. cap. 6. §. 22.* Confer *Inſtit. Peripatet. Digb. tractatui de natur. corp. & immortal. anim. rational. affix. lib. 3. lect. 11.* & ὁμοψήφους *Carteſianos*, nominatim *Reg. Fundam. Phyſ. cap. 6. p. m. 111.* Nunc pro ratione inſtituti noſtri jam ſatis de *Terræ motu* dixiſſe nos arbitramur, Lectorem benevolum precati, ut conatus noſtros in re tanti momenti æqui conſulere ne dedignetur. *Deus Opt. Max. ſaxea noſtra Corda malleo ſuæ legis contundat, ut peccatis operari deſinentes, in tranquillitate conſcientiæ Terræ πανωλεθρείαν ejusq; ultimum & exitialem motum præſtolemur.*

Dr. D.

DN. D. JOHANNIS CHRISTOPHORI BAUTZMANNI

HYSTERICÆ PASSIONIS

ADMIRANDUM EXEMPLUM

IN VIRGINE,

Omnem morbi viciſſitudinem ipſamque medendi rationem variis ſomniorum prædictionibus edocens.

Virgo conſtitutionis Sanguineo-phlegmaticæ, anno ætatis quarto & decimo, morbo Parentibus planè ignoto & ſingulari correpta, & animi patiebatur deliquium, veluti ecſtatica, & difficili ducto ſpiritu ita contrahebatur, ut non corpore modo vehementius agitaretur, ſed & brachia nonnunquam contraheret. Viribus paulisper collectis, res admodum peregrinas proferebat, eaque infirmitas hoc tempore aliquot menſes continuabatur, ut Parentes variis conſultis Medicis, diverſisque fruſtra adhibitis Medicamentis, nullas non ſuſpiciones animo verſarent. Interjecto nihilominus quodam ſatis longo temporis ſpatio, eousque levabatur ægra, ut ætatis partim maturitas partim medicamentorum uſus fidelis ſanguinem menſtruum quodammodo promoveret, ipſaque incedere atque negotia ſua peragere inciperet. Tantum tamen morbi manebat reſiduum, ut ægra nonnunquam de improviſo veluti ecſtaſin paſſa, oculis fixa ſederet apertis, aliquando nonullos greſſus emenſa curreret tantiſper donec humi prolapſa, concideret: neque minus accidebat, ut ſuo ſæpè intenta labori deficeret, & capite vel in menſam, vel in ſinum inclinaretur. Peracto vero biennio omnis hæc infirmitas pleramque partem evanuit: ejus tamen in locum Anno Chriſti 1684. Quartana ſucceſſit, quâ non ſine labore ſummo excuſſa, priſtina lues rediit, eaque ipſa tanquam malo majori, non minori ſtudio tandem expulſa, febris non ita multo poſt denuo acceſſit. Conſultâ igitur Medicorum operâ, & ipſi & Parentes ſatius putarunt, febri relinquere locum, quam malum priſtinum de integro arceſſere, maximè cum ægra medicamentorum planè pertæſa eſſet. Quo facto febris in alterum continuavit annum, quâ licet noctu plerumque affligeretur ægra, infirmitates tamen priores gradu licet leviori, perſenſit. Hac acerbitate capta extrema tentare ſemel omnia & ſuſtinere eligebat, modo febri liberaretur: Quem in finem præmiſſis univerſalibus antifebrilia volatilia, ſudorem moventia circa tempus Paroxyſmorum adhibebantur, & ejusmodi remedia parabantur, quæ obſtructionum blandè reſerandarum, maſſæque ſanguineæ corrigendæ vim &

facultatem obtinebant. Sed Quartana ſimplici mox ita in duplicem, & facta, in quam omnem ægra ſpem collocarat, venæſectione, in ſuperius idque gravius & vehementius ſymptoma degenerante, integrum octiduum lecto affixa, continuò decumbere cogebatur. Ipſi etiam paroxyſmi convulſivi, etiamſi nulla amplius adeſſet febris, ſua habere videbantur intervalla certa, & quotidie anticipando, melius ſe manè habere ægra, quam poſt meridiem. Durante hoc ſtatu fluores menſtrui per aliquot dies fluebant, ſolitô abundantiores, ipſique paroxyſmorum acceſſus nonnullo temporis momento ante præſentiebantur, quo ipſa de nauſea & ſtomachi conatu queſta, mox vultui ruborem inducebat, oculos vel claudebat, vel etiam, quod tamen rarius accidebat, apertos tenebat, ut nullo laborare morbo ægra crederetur. Sed arctè tum contractis membris, brachiis & manibus contortis, quemcunque arreptum tanta vi tenebat, ut extricare ſe manibus vix poſſet. Sæpè omnis expers motus fixa jacebat, niſi quod ſpiritum duceret anguſtum, pulſu tamen arteriarum & calore naturali gauderet. Non raro etiam ejulatus & lamenta edebat, quin & hujus vel illius opem & auxilium implorabat, non minus tamen paradoxa quamplurima loquebatur. Hos vero paroxyſmos omnes, æquè ut febres ordinarias multa oſcitatio præcedere ſolebat. Remiſſis tandem paroxyſmis, eorumque induciis factis (id quod nonnunquam dimidio horæ quadrante finito, interdum etiam ſpatio paulò longiore eveniebat) videbatur ſibi ægra audiviſſe quæcunque fuerant dicta, plures etiam phantaſiæ errores ſibi objectos enarrabat, quibus addebat querelas de membrorum debilitate, utpote, vel dorſi, vel lateris alterius doloribus, quos tamen cum opinione citius denuò hoc malo corriperetur, exprimere ſatis aut Medico explicare non poterat. Cujusmodi paroxyſmi licet diebus ſingulis eam operirentur frequentiſſimi, exantlato tamen uno, nullius morbi ſignum neque ex ſermone, neque colore aut geſtibus amplius apparebat. Interea temporis & cibi & potus erat faſtidioſa, & cum alvi obſtructione plerumque laboraret, medicamento leniter laxante moveri non poterat, maxime cum abhorreret medicinâ, eaque tandem acceptâ ne quidem eo perduci vellet, ut offa calida ejus vim promoveret. Morbo ſic juſtô durante longius & in ſextum annum jam vergente, non meo tantum, ſed, ut plerumq; fieri ſolet, aliorum quoque Medicorum & Medicaſtrorum conſilio ſunt uſi, nec tamen quod huic mederetur malo, idque funditus exſtirparet, invenere. Ego quidem præmiſſis nunquam non univer-

ſali-

ſalibus, Uterina & Cephalica confortantibus & ſpecificis antiepilepticis volatilibus permixta adhibui, quæ tamen ob uſum rariorem, non ita ut Parentum & meum erat votum, ſucceſſerunt. Quam ob cauſſam etiam Anno Chriſti 1685. circa nativitatis feſtum, dudum animo præſagita ſymptomata, convulſiones Epilepticæ ſe obtulerunt, quæ diebus aliquot, imprimis altero nativitatis, cumque inſequente nocte tota, ſine intermiſſione ita correptam tenuere ægram, ut non niſi mors certiſſima imminere ei videretur. Nihilominus id gratiæ largiebatur Deus, ut paucis poſt diebus ſe colligeret, & nunc etiam benè non tantum incedere, ſed & commiſſa ſibi negotia efficere poſſit, niſi quod ad iram commota vel alio dolore affecta non nihil adhuc paroxyſmi ſentiat. Vix autem illa ſe collegerat, ecce! nova febris erratica eam invadebat, quam comitabantur obſtructiones Hepatis & Lienis, eas verò tumor pedum atque ventris ſequebatur, qui ne in Hydropem degeneraret, omnino periculum, adeoque diligenti curâ opus erat. Qua adhibita, longo licet interpoſito tempore, tandem rurſus reconvaleſcebat.

Sed uti nulla ſola eſſe ſolet calamitas, ita nec hæc erat. Accidebat enim, ut Virginis hujus ſoror XVIII. annorum, adſpectu (quod videbatur) hilari, menſe Septembris anni 1685. in ſomno ſibi videretur gravi afficienda morbo, adeo ut vitæ etiam futurum ſit periculum: fore autem, ut atro veſtita fœmina ad lectum ægrotæ aſſideat. Quo quidem ſomnio parvi hucusque habito, Virgo tamen omnia ſic viſa experiebatur. Cum enim, ut ſupra eſt relatum, morbus ſororis die XXVI. Decembris, qui dies erat Saturni, & alter Nativitatis Chriſti adeo eſſet anceps, ut de vita ejus actum videretur, tantopere conſternabatur Virgo, ut à veſpera hujus diei, per integram noctem usque ad diem ſequentem Nativitatis tertium per vices algere & æſtuare inciperet. Qui algor & æſtus ita continuabat, ut febrim tertianam duplicem cum quartana duplici (duo enim die quarto concurrebant paroxyſmi) eſſe crederem. Quas ut excuteret ægra, motu ſæpè proprio & ſudorem eliciebat, & alvum evacuabat. Videbatur autem ei morbum ita tolli non poſſe, ergo febrim potius venæſectione, qua uſa hucusque nondum fuerat, depellere ſperabat. Plethorica igitur cum ratione vaſorum eſſet ægra, ipſumque menſium profluvium ſiſti videretur, hoc ei ego, cujus operâ medicâ ordinariè utebatur, indulgebam, & venæſectionem die VI. Januarii 1686. qui erat Mercurii & Trium Regum, fieri permittebam. Sanguis de quo Unciæ circiter

quinque manarant, ſub cærulea obtectus pellicula, ſine ſero conſpiciebatur: Ipſaque inciſio tantum quidem efficiebat, ut febres enarrantes diſcederent, morbus autem in luem continuam, Purpuram dictam, degeneraret, totumque corpus maculis quam plurimis coloris rufi adſperegert. Hoc febrium genus, iſtæq; maculæ durabant usque ad X. Januarii, ſeu Solis diem, quo nova ſe iterum ſymptomata circa veſperam conſpicienda dabant. Ægra enim ſpiritum ducere incipiebat anguſtum, linguæ uſum planè amittebat, inſtar canis venatici anhelitus reciprocabat, manus & pedes, ipſeque naſus calore exuebatur, pulſus arteriæ fiebat debilis & tardior, neque recipiendis medicamentis faux ſufficiebat. Et hæc ad alterum mane diei XI. Januarii, ſeu Lunæ durabant ſymptomata, quo ſe paululum colligebat, non autem infirmitatis ſuæ rationem aliam reddere poterat, niſi faucium velut obice præcluſionem & linguæ impotentiam, cujus & pectoris punctiones adhuc ſe ſentire affirmabat. Cum itaque & alimentis & medicamentis virium debilitati ſuccurrere vellent Parentes, priora eam à meridie vehementius quam pridie corripiebant ſymptomata, & ad auroram usque diei XII. Januarii, à Marte dicti, durabant. Poſt ejus medium, hora circiter tertiâ, novus aderat paroxyſmus, tantis animi deliquiis & convulſionibus circumdatus, ut ſpes vitæ omnis evaneſceret. Ingenti ſic orta conſternatione, in diverſa omnium rapiebantur animi. Vitium enim quærebatur vel in cerebro, vel medulla ſpinali, vel nervis linguæ, vel musculis laryngis, quibus à catarrho hoc illatum eſſe malum credebatur. Quam ob cauſſam interius adhibebantur, quæ roborando corpori uſui eſſe videbantur, exempli gratiâ, unguenta, liquores, fomenta, cataplaſmata & ſimilia. Quæ verò omnia fruſtra erant, donec ægra die Mercurii manè ſeu XIII. Januarii ſponte receptis viribus, non niſi de viſcoſa colli cruditate & ariditate quereretur; quæ ob crebram illam & præcipitem reſpirationem mira videri poterant nemini, ita ſiphone ſæpius eo purgato, non tantum melius ſe habere, ſed & denuò incedere, ciboque uti incipiebat: maximè verò menſium fluxus huic ſymptomati medicinam faciebat. Ex quo tandem, facta deliberatione, colligebatur, omnes illas infirmitates quibus afflicta fuerat, non niſi ex utero & menſibus inordinatè & parcius fluentibus fuiſſe ortas: quam ob cauſſam deinceps non niſi hyſterica & aperitiva medicamenta adhibebantur. Quod itaque ad ſomnium ſupra memoratum attinet, ea ex parte fuit impletum, quod Virgo non ſolum vehementer ægrotare cœpit,

ſed

ſed & Matrona pullo veſtita, Capitanei cujusdam vidua, virgini probè nota, quæ expediundorum quorundam negotiorum cauſa rure in urbem venerat, tribus noctibus extremis ad lectum ægræ excubias egit.

Levata ſic ut ſupra meminimus valetudinis gravitate, & ad octiduum remiſſa, noctu diem XXIII. Januarii præcedente, novum Virgo faciebat ſomnium, diebus XXIV. & XXV. repetitum, ſummam ejus ſuâ conſignatam manu ipſa mihi longo interjecto temporis ſpatio, multaque prece præmiſſâ, tandem expoſuit his verbis: Anno 1686. die XXIV. Januarii prima vice in quiete videbam ante lectum meum viros duos, quorum alter facie venuſta, naſo aquilino, oculis extantibus, ore exiguo, crine ſubfuſco & veſte cæſia, contra me in lecto ſedem capiebat, & utraque manu arreptâ num ægrotarem? & quid mali mihi eveniſſet? quærebat. Cui cum febri me laborare reſponderem, febris, inquit, mox quidem diſcedet, morbus verò gravior in ejus locum ſuccedet, qui ſuam tribus potiſſimum diebus XXX. Januarii, I. & III. Febr. vim exeret. Quod ſi itaque Mercurii diem ſuperaveris, nullum fore amplius vitæ diſcrimen, certò tibi perſuadeas. Cui ego, meliora me ſperare & unius Dei firmo niti præſidio, reſpondebam. Mox alter prioris oratione confirmatâ: Hæc ita, inquit, eventura eſſe omnia perſuaſiſſimum tibi habeas. Petebam, mihi, unde id ſcirent, dicerent. Obteſtans prior, ſcire ſe omninò, affirmabat, dictoque eventum certiſſimè reſponſurum. Mœſta ego, magnum hoc mihi fore malum, querebar. Sermone interrupto, malum fore negat. Quemcunque enim, inquit, Deus diligit, eum afflictione probat. Id quod ex his Tobiæ Cap. XII. v. 13. diſci poteſt verbis: *Et quia Deo eras acceptus, neceſſè fuit, ut tentatio te probaret.* Ad hanc igitur te patientiâ munias. Alter priori ſuccurrens: Oportet, inquit, in Dei nutu acquieſcere, nec adverſis ab eo petitos indignari. Ita enim decrevit, ita & ferendum & in memoriam revocandum, quod exſtat apud Hoſeam Capite VI. v. 2 & 3 *Ipſe nos corripuit, ipſe etiam ſanabit. Ipſe percuſſit, ipſe etiam ligabit. Vivificabit nos poſt dies duos, & tertio nos ſuſcitabit, ut in conſpectu ejus vivamus.* Te igitur malo huic patienti animo objice, quod biduo priori nimis te affliget, die autem tertio levabitur. Mox prior pergens addebat, me etiam linguæ uſu privatum iri, nec ſermonem prius reſtituendum quam in brachio ſiniſtro venam incidi paſſa fuerim.

XXV. Januarii, uti ſupra dixi, denuo ſomniabam eosdem me accedere viros duos, quorum prior: Rectene, inquit, tecum illud jam deliberaſti? Velim perpendas, quod Proverbiorum III. v. 11. & 12.

legitur: *Correctionem Domini, mi fili, ne abjicias, & ne tædio afficiaris increpationis qua te petit. Quem enim diligit Dominus, eum corripit, eoq; velut Pater filio, delectatur.* Ex quo acceptam te eſſe Deo, colligere potes. Huic ego: Si Deo ita placuerit, contraire non potero. Probe enim teneo, ex animi ſententia non poſſe mihi evenire omnia. Quod ſi ergo hæc in me decreverit, in ejus voluntate acquieſcere oportet. Benè, inquit prior, dicis, in Dei voluntate acquieſcendum eſſe, nec tibi ſemper æquè benè cedere poſſe omnia. Eam enim ob cauſam ait David Pſalmo 37. v. 34. ſeq. *Expecta Dominum, & cuſtodi vias ejus: & exaltabit te, ut terram hæreditate capias: videbis, cum peccatores ſuccifi fuerint. Vidi impium faſtu elatum, ſeq; diffundentem, & inſtar Laurus virentem. Transivi, & ecce non erat: quæſivi eum, nec inventus eſt locus ejus. Cuſtodi innocentiam, & cole æquitatem, quia ſalus tandem ejusmodi viro erit.* Illi enim impio ad tempus ex voto ſucceſſerat, in fine autem extremam ſenſit miſeriam: huic ait Pſalmiſta: *Non amplius inventus eſt locus ejus.* Initium verò morbi tui futurum eſt die 26. Januarii & finis die 4. Aprilis. Ingemebam ego, O! quam diuturnam, inquiens, valetudinis perturbationem! Sermone interrupto, alter: Multi, inquit, aliquot ægrotant annos, nec unquam convaleſcunt. Tu verò ne dubites fore ut ſi non hoc, altero tamen anno planè reſtitueris. Conſternata ego, nimis longus, inquam, foret morbus, cum hic demum initium capiat annus. Ad hæc prior, nil obſtabit, inquit, quo minus ita eveniat. Primi tres dies maligni à nobis jam ſunt prædicti, nunc reliquos tibi exponam: 4. Februarii morbus novum ſortietur veſperi circa horam tertiam initium, & per integram noctem, diemque ſequentem continuabit uſque ad horam ſeptimam veſpertinam. 6. Februarii durabit ultra ſextam veſpertinam. 7. Februarii unam horam 8. Februarii uſque ad illius veſperæ ſextam. 9. Februarii uſque ad alterius diei nonam matutinam. 10. Febr. ultra alterius diei ſextam veſpertinam. 12. ultra ſextam veſpertinam. 13. Februarii uſque alterius diei quartam matutinam. 14. unicam horam. 15. ultra ſextam veſpertinam. 16. ultra decimam veſpertinam. 17. ultra nonam matutinam diei ſequentis. 18. ultra decimam matutinam diei ſequentis. 19. ultra nonam matutinam diei ſequentis. 20. ultra ejusdem diei horam ſextram veſpertinam. 21. unicam modo horam. 22. Februarii initium morbi erit hora ſecunda pomeridiana, finis verò circa ſextam diei ſequentis veſpertinam. 24. durabit uſque ad horam primam poſt noctis meridiem. 25. ultra quintam veſpertinam. 26. ultra ſextam

ſequen-

ſequentis diei matutinam. 27. ultra ſextam alterius diei veſpertinam Kalendis Martii uſque ad quintam veſpertinam. VI. Nonarum Martii uſque ad ſextam. V. Nonarum Martii uſque ad quintam matutinam. IV. Nonarum Martii incipit hora tertia pomeridiana, & durabit uſque ad octavam veſpertinam. III. Nonarum Martii durabit uſque ad octavam veſpertinam. Pridie Nonarum Martii ultra duodecimam nocturnam. Nonis Martii ultra quintam diei ſequentis veſpertinam. VII. Iduum Martii unam horam. VI. Iduum Martii ultra decimam veſpertinam. V. Iduum Martii ultra quintam veſpertinam. IV. Iduum Martii ultra quartam ſequentis diei veſpertinam. Pridie Iduum Martii ultra ſextam veſpertinam. Idibus Martii unam horam. XVII. Kalendarum Aprilis duas horas. XVI. Kalendarum Aprilis unam horam. XV. Kalendarum Aprilis horulæ dimidium. XIV. Kalendarum Aprilis unam horam. XIII. Kalendarum Aprilis parum vel nihil paroxyſmi erit. XII. Kalendarum Aprilis remittetur. XI. Kalendarum Aprilis febris ſuccedet. X. Kalendarum Aprilis, eadem febris. IX. Kalendarum Aprilis febris. VIII. Kalendarum Aprilis febris. VII. Kalendarum Aprilis febris. VI. Kalendarum Aprilis induciæ febriles. V. Kalendarum Aprilis febrilis invaſio. III. Kalendarum Aprilis. Ipſis Kalendis & tertio Nonarum Aprilis eadem febrium invaſio. Pridie Nonarum Aprilis ingraveſcet febris, & hoc facto, per dies aliquot decedet. XIII. Kalendarum Maji febris revertetur per aliquot dies continua. XI. X. IX. VIII. Kalendarum Maji bis te invadet. Quod ſi ergo volueris, 12. granis Cardamomi majoris (alias grana paradiſi) & vino Hiſpanico excutere poteris: ſin minus fuerit volupè, demum IV. Kalendarum Maji diſcedet. O malum mihi, gemebunda inquam, nuncium! morbum fere dixerim perpetuum & fine carentem. Reverſus ad me prior illorum Virorum, Finem, inquit, percepiſti, nil ſupereſt, niſi illud ſolatium ex Jobi V. v. 17. 18. *Beatus homo, qui corripitur à Deo; increpationem ergo Domini ne reprobes. Quia ipſe vulnerat, & medetur; percutit, & manus ejus ſanabunt.* Hinc poteſt colligi, quam benefica erga homines ſit Dei voluntas, noli ergo recuſare, quæ immittit, quia in bonum omnia cedunt. Inſiſte modo precibus cum Davide ex Pſalmo *XXVII.* v. 1. dicens: *Dominus illuminatio mea & ſalus mea, quem timebo? &c.* addebat etiam Vir: Die 28. Julii denuo te invadet febris, & ad 9. Auguſti durabit. Reliquos dies uſque ad finem morbi Ægra melioris recordationis cauſa, juſſuque & præſcripto horum Virorum in ſuo Calendario his annotaverat Characteribus, quos

 inde

inde exſcripſi: f ſignificat febris invaſionem ſimplicem. ff duplicem ſeu geminatam eodem die. Conſpiciebatur igitur diebus 28. 29. 30. & 31. Julii ſignum f. Idem f erat ſignatum die 1. & 2. Auguſti. Contra ff die 4. & 5. Auguſti, geminatam præſagiebat: & die 6. 7. & 8. Auguſti f ſimplicem. Dies 9. Auguſti repræſentabat ſignum ♄, quo gravior morbi vis indicabatur, una verò remiſſio uſque ad 13. Octobris, quo die Ægra vehemens æſtus nocturnus prædicebatur, ad alterum uſque mane duraturus: iterandus verò die 14. 15. & 16. Octobris. Decimus ſeptimus Octobris ſignatus erat ſigno +♃ ſignificante circa veſperam primo paululum rigoris, mox æſtum invaſurum eſſe ægram, ipſiusque ſtatum fore miſerum, difficultate ſpirandi & deliquium viciſſitudine interpolatum. Eandem verò valetudinis rationem fore ſemper, quoties idem ſignum conſpectum fuerit. Cætera ſigna, eorumque ſignificata erant hæc: $\frac{\odot|\odot}{\odot|\odot}$ die 18. Octobris, ſignificabat æſtus & rigoris viciſſitudinem, una cum deliquiis. ♂ die 19. 20. & 21. Octobris remiſſionem. +♃ die 22. ♂ die 23. A♄ die 24. priorem fere morbi ſtatum, cui defectus linguæ acceſſurus ſit. +♃ die 27. paulò remiſſiorem ſtatum. ♂ die 30. & 31. Octobris. Die 1. Novembris +♃. ♂ 2. Novembris. +♃ die 3. Novembris. ♂ die 4. & 5. Nov. $\frac{|♄|}{|☽|}$ die 6. ♂ die 7. +♃ die 8. 9. & 10. ♂ $\frac{ff♄}{f\ ♄}$ ſive tria in ſe implicata f cum ♂ & duabus ♄ ſignis, quorum præſagium erat mortis periculum. +♃ die 12. $\frac{\odot|\odot}{\odot|\odot}$ die 13. +♃ 14. ♂ die 15. +♃ die 16. $\frac{|♄|}{|☽|}$ die 17. ♂ die 18. $\frac{|♄|}{|☽|}$ die 19. $\overset{\mathfrak{X}}{\mathfrak{X}A\mathfrak{X}}$ die 20. initium paroxyſmi futurum hora 6. matutina, non ſine vehementia & vitæ diſcrimine, ut ſpes ſalutis nulla ſuperfuerit, duraturum verò uſque ad diem alterum, quem ſi ſuperſtes viſura ſit Ægra, ſecuturum ſignum $\frac{\odot|\odot}{\odot|\odot}$ die 21. ♂ die 22. +♃ die 23. A♄ die 24. $\frac{|♄|}{|☽|}$ die 25. $\frac{♂ff♄}{♄\ f\ ♄}$ die 26. novum mortis indicium. ♂ die 27. +♃ die 28. ♂ die 29. A♄ die 30. Menſe Decembri die 1. ♂. Die 2. $\frac{ff\overset{♄}{\odot}}{f\ ☿}$. Die 3. $\frac{\odot|\odot}{\odot|\odot}$. Die 4. & 5. ♂. Die 6. $\frac{|♄|}{|☽|}$. Die 7. ♂. Die 8. $\frac{\odot|\odot}{\odot|\odot}$. Die 9. $\frac{ff}{f}$ ☿. Die 10. ♂. Die 11. +♃.

+♃. Die 12. ♂. Die 13. |♄|/|☽|. Die 14. ♂. Die 15. +♃. Die 16. A♄. Die 17. & 18. +♃. Die 19. |♄|/|☽|. Die 20. ♂. Die 21. +♃. Die 22. ♂. Die 23. ff/f ♄ ☉ ☿. Die 24. ♂. Die 25. A♄. Die 26. ff/f ♄ ☉ ☿. Die 27. |♄|/|☽|. Die 28. ♂. Die 29. A♄. Die 30. +♃. Die 31. ☉|☉/☉|☉. Menſis Januarii anni ſequentis 1687. dies 1. futuras inducias. Die 2. ♂. Die 3. inducias. Die 4. +♃. Die 5. ♂ inducias. Die 6. morbum fore remiſſiorem & leniorem. Die 7. febrim acceſſuram, cui optima ſtudiosè ſint adhibenda medicamenta, ſi ea citius liberari, nec annum ſolidum laborare velit. Continuato ad ægram, tum dormientem, ſermone idem Vir, ſeptem ſunt, inquit, morbo durante dies, quibus nulla ſalutis ſpes amplius affulget, nempe 11. 20. & 26. Novembris: 2. 9. 23. & 26. Decembris. Non minora verò incommoda afferet pleuritis, quæ potiſſimam durante morbo, vim exeret. Dies Nativitatis Chriſti futuri ſunt maligni, quos tandem eluctari ſi conceſſerit Deus, Kalendæ Januarii paulo erunt benigniores, etſi plerisq; viſum id fuerit difficilè. Plures præterea ſequentur dies maligni, quibus latet, quid peracturus ſit Deus omnis autor temporis; quare uno æque ac altero vita terminari poteſt: quanquam ſupra indicati ſunt dies fataliſſimi. Non minus autem maligni ſunt 24. & 29. Octobris. 24. & 30. Novembris. 16. 25. & 29. Decembris. Eadem ratione dies 6. 17. 19. & 25. Novembris vis quidem morbi erit gravis, viriumque debilitas ſumma, paulò tamen ſuperioribus remiſſior. Non ita maligni erunt dies 18. Octobris, 13. & 21. Novembris. Plus ardoris aderit die 3. 6. & 31. Decembris, quam alias. Diebus 17. 22. 25. 27. Octobris, it. 8. 9. 10. 12. 14. 16. 23. 28. Novembris paroxyſmus ad horas uſque ſex, ſeptem, quin & nonnunquam decem continuabit. Contra die 19. 20. 21. 23. 26. 28. 30. 31. Octobris, 2. 4. 5. 7. 10. 12. 14. 20. 22. 24. 28. Decembris: 2. 4. 5. Januarii 1687. admodum remiſſus erit, & vel quatuor aut ſummum quinque horas durabit. Ita, inquit Vir, morbus & accedet & recedet, cui patienter ferendo, omnino opus erit, opem ut Deus largiatur! Confirmabat alter prioris ſermonem, eaque omnia tam certo affirmabat eventura, quam certo Deus eſſe credatur. Idem autem, ut hucuſque fuit narratum ſomnium Ægra iterum ſomniavit die 26. Januarii,

quo & Vir prior tandem dixit: Firma crede fiducia, omnia eſſe futura, uti I. Macabæorum II, v. 61, conſignata leguntur: *Cogitate per generationem & generationem, quia omnes qui ſperant in Deum, non infirmantur.* Facta Ægræ exceptione, fieri non poſſe, ut omnes hos memoriâ teneat ſermones, Viri exemplo ſcripturæ, qua ipſi præibant, relicto, hoc ut ſequatur, nec prædicta oblivione terat, monebant. Quo facto Ægra evigilavit.

De his itaque quid judicandum ſit ſomniis, eorumque ſignificatis prudentioribus deliberandum permitto. Quomodo vero hæc ordine ita evenerint, & quid præterea Virgini acciderit, præterire non poſſum. Impetratis à 13. Januarii induciis, die 25. ejusdem, qui dies Lunæ erat, Tertiana duplex cum horrore & ardore Ægram denuò adoriebatur, cui ut prævenirem, certam pulveris Cornachini doſin ei circa veſperam præſcribebam, quam quidem ſe recepiſſe affirmabat, me vero inſcio removerat; queſta nihilominus Matri, ad gulæ fauces ſubſidere medicamentum; quam hinc cauſam putabat Mater, quod ſuam vim, qua alias pollebat, experiri non poſſet. Quo enim propius accedebat veſpera, eo gravius ſymptomata priora, ut difficilis reſpiratio, extremitatum frigus, lipothymiæ, Ægram obruebant, & pleramque noctis partem continuabant. Etſi enim ſequenti die Martis, 26. Januarii viderentur remitti, mox tamen circa tertiam veſpertinam multo vehementius eam affligebant, & ad alterius diei horam quartam vel quintam durabant. Mercurii die, qui 27. Januarii, conſuetus circa tertiam pomeridianam redibat paroxyſmus, ſed non niſi ad horam decimam nocturnam furebat, ſuavemque ſomnum conciliabat. Die Jovis, qui 28. Januarii, ſuum quod ante occupabat tempus paroxyſmus, & octava veſpertina, qua Ægram relinquebat, non minus in ſomnum gratiſſimum mutabatur. Die Veneris qui 29. Januarii eadem hora pomeridiana ſeu tempore conſueto Ægram invadebant ſymptomata, & per integram noctem uſque ad ſequentis diei ♄ horam octavam veſpertinam ducebantur. Cum igitur augeri viderentur ſymptomata, ſolliciti de filia Parentes, alterum accerſebant Medicum, qui de morbo ejusque cauſa idem mecum ſentiebat. Novis per noctem reliquam uſque ad ☉ diem, qui 31. Januarii, factis induciis, conſueta pomeridiani temporis hora, in idem ægra malum incidebat, eoq; per noctem integram uſque ad ſequentis Lunæ diei horam nonam matutinam affligebatur, & multos in viſceribus ſeu inteſtinis ſtrepitus oboriebantur: quoties vero lipothymiæ accidebant, manum mox dex-

tro

tro mox ſiniſtro admovebat Hypochondrio, factaq; refectione à dorſo & renibus ad latera duci dolores & excitari affirmabat. Obſtructâ autem per aliquot dies alvo, quam Clyſtere laxare nolebat Ægra, laxativum ut adhiberetur medicamentum, conſultum æſtimabatur, quod trina egeſtio ſecuta, interea tamen cum uterinis diligentiſſimè continuatum eſt. Ad hæc prædicebat Ægra parem priori die Mercurii futurum ſibi paroxyſmum, æque tranſiturum, quem etiamſi ſuperaverit, fore tamen dubitabat, ut ſpatium intra menſtruum hoc malo liberetur; eo autem finito penitus ſe reſtitutam iri pronunciabat. Sed jocos hos eſſe fictos, iisque Parentes luctu levare ipſam voluiſſe credebamus; nec dum enim ſomni alterius mentionem ullam tum fecerat. Orto ſic Kalendis Februarii, qui ☽ dies erat, hora uſitata paroxyſmo, Ægra jam circiter ſextam loqui cœpta, mox eum evaniturum pollicebatur. Hunc diem proſpera inſequebatur nox, quam & comitabatur inſequens ♂ dies, qui 2. Februarii erat, quo non ſine ſingulari devotione Sacro-Sancta Synaxi utebatur, eumque totum legendo & preces fundendo conſumebat, nil niſi mortem certiſſimam ſua ſibi perſuaſione expectans, à quibus nec abſtrahi poterat cogitationibus, dicebat potius, graviſſimum imminere paroxyſmum, quo vix ac ne vix quidem ante ſequentis diei horam nonam matutinam liberari potuerit. Facta omnium admiratione, hæc non tantum audiebamus, ſed & majori conſternatione paroxyſmum tempore prædicto experiebamur. Videbatur Ægra majoribus quam ante in abdomine & hypochondriis affligtari doloribus, dum lipothymiæ acceſſu ſe arctius comprehendebat, ventremque comprimebat. Et quod mirum, paroxyſmus ex prædicto ſuum curſum ſervabat, & die 3. Februarii Mercurio ſacro, nonâ vix auditâ, ceſſabat. Sic enim loqui tum incipiebat Ægra, ac ſi nullo planè morbo laboraſſet. Prædicebat vero hunc eadem veſpera multo quam pridie vehementius reverſurum paroxyſmum, non tamen tam diu duraturum, ſed ad horam uſque alteram per tertiam nocturnam vires tentaturum. Plura de futuris dicere nolebat: timebat enim, ne quod adhuc factum, irrideretur & illuderetur. Nihilominus hoc tandem ab ea obtinebatur, ut promitteret omni mane ſe dicturum, quid veſperi vel noctu ſit futurum; id enim præſentiſci affirmabat, alias, unde ſciret, rationes proferre negabat. Ex more poſt meridiem ſe denuo ſiſtebat paroxyſmus, quem priori eſſe vehementiorem, hora jam ſexta apparebat. Spiritum enim Ægra ducebat admodum præcipitem & vehementem, & lipothymiarum

tem-

tempore modo pectus modo caput corripiebat, rationisque minus quam antea compos, quæ ei dicebantur haud intelligebat. Et ut paucis complectar omnia, miſerrimus ejus ſtatus erat, nec aliud, niſi eam hac nocte ſupremum obituram diem, credebatur. Sed ut prædixerat, ita tertiâ horâ matutinâ paroxyſmus abrumpebat, meliusque ei erat die 4. Februarii Jovi ſacro, uſque ad præſtitutum tempus: nocte etiam ad quietem compoſitâ, ciboque ex prandio paululum recreata medicamentorum tantum ceperat, quantum precibus impetrari ab ea potuerat. Quæſita, quam ob cauſam & Pectus & caput ita corripuerit, nimios ſe illic dolores ſenſiſſe reſpondebat. Et licet hac vice prognoſtico, fortè ne parentes contriſtaret, ſibi temperaret, Sorori tamen natu majori dixiſſe perhibetur, illum paroxyſmum, quo circa veſperam fuerit corripienda, vix diſceſſurum citius quam die Veneris poſt ſextam veſpertinam. Miro autem flagrabat deſiderio ſecandæ in brachio venæ, liberum ſe linguæ exercitium ſic ſemper habiturum, omninò perſuaſa. Quia vero hujus rei nulla indicia certa, ipſaque adhuc ſanguinis nihil emiſerat, multo minus de ſomni prognoſtico quicquam compertum erat, ideo id ei concedere nondum videbatur conſultum. Accedente igitur, ut modo dictum, Paroxyſmo die 4. Februarii, hora tertia pomeridiana, & durante uſque ad diem ♀, ſeu 5. Febr. circa ingreſſum Lunæ gibboſæ, adeoque per horas 28. quibus Ægræ neque alimenti neque medicamenti quicquam adhiberi poterat; tandem à meridie ejusdem diei ♀ eousque convaluit, ut quem ſibi ad veſperam parari velit cibum, in ſchedula quadam conſignarit. Qui vigilias egerunt ad lectum Ægræ, obſervarant, eam durante licet paroxyſmo, nonnullas tamen horas ſomno ſopitam jacuiſſe. Eo autem veſpere, cum aliquid cibi cepiſſet Ægra, & per continuam noctem ſequentem ut de uterino & antiepileptico medicamento, quod præſcriptum fuerat, ei diligenter porrigeretur, conſultum videbatur. Quibus addi volebam remedia ſpirituoſa & balſamica, ut iis medulla ſpinalis & regio uteri inungeretur, quæ vero, ob nimiam verecundiam & pudorem, tanquam nihil profutura, planè averſabatur. Die Sabbathi, qui 6. Februarii, ſuaviter ſe nocte præterita dormiſſe Ægra referebat: illo etiam mane haud parum lætitiæ edebat. Quam cum (à teneris enim cum ea familiariter vixi) paulò feciſſem confidentiorem, omnia tandem pollicebatur ſe mihi revelaturam, quæcunque ſibi acciderint, quin & ſi ſilentium promitterem, nec riſu dignam æſtimare vellem, quam primum ſuppetierint vires, ſomnium integrum ſcriptum tradi-

trad.turam. Mox etiam præmittebat, paroxyſmum hoc die hora tertia veſpertinâ inchoaturum, & poſt ſextam deceſſurum eſſe. Die Solis finem ejus futurum dimidia quintâ. Die Lunæ hora ſexta. Die Martis duraturum uſque Mercurii nonam matutinam ; eodem Mercurii die adveſperam adeo futurum violentum, ut plus minus 30. horas continuaturus ſit, neque prius remiſſionem morbi expectandam, quam ſecundum 26. Martii, qui dies ipſi natalis, & quo annum XVIII. egreſſura ſit. Omnem etiam ſe ſpem collocaſſe in hoc ſomnio, ut omninò ſibi habeat perſuaſum, fore ut aphoniâ ſaltem liberetur, ſi ex ejus prognoſtico, venam incidi in brachio ſiniſtro permittatur. Liberata ſic veſpere hora circiter dimidia ſeptima paroxyſmo, ægra eodem paulo hilariorem ſe præbere cœpit. Quo hilari aſpectu etiam die Solis mane 7. Februarii deprehendebatur : nocte enim præteritâ ſomno ſe aliquantulum refecerat. Etſi vero offam ſeu jus culinarium ingeſſiſſet circa prandium, mox tamen hora tertia, ſed ſine aphonia redibat paroxyſmus, & ad quintam dimidiam durabat; quo tempore ſolitô erat tranquillior, ſpiritumque naturalem ducebat, niſi quod nonnunquam lipothymiæ eam adoriri viderentur, è quibus tamen mox ſe colligebat, ſi modo ei colloquio occurreretur, cui verò reſponſionem dabat ſolito tardiorem. Die 8. Februarii Lunæ manè affirmabat, noctis quietem fuiſſe ſic ſatis placidam, ſe nihilominus ſubtriſtem & mente alienatam lacrymas ſub corde alere, ſed ad oculos derivare non poſſe. Præterea de dorſi ac ventris doloribus querelas movebat. Circa tertiam pomeridianam difficilis reſpiratio & lipothymiæ eam occupabant, ita tamen, ut, licet non ſine difficultate, loqui unâ poſſet. Hic paroxyſmus dimidia ſeptima evanuit : integra autem die parum cibi cepit. In eodem autem ſtatu erat 9. Februarii Martis mane, quo relicta fuerat pridie veſperi : nox vero inſomnis fuerat, animus triſtis, nullaque ciborum appetentia deprehendebatur. Tertia pomeridiana priſtinus redibat dolor in hypochondriis. Lipothymiæ etiam nimis diu durabant, & ſibi continuo ſuccedebant. In quo autem pridie relicta fuerat paroxyſmo in eo die 10. Februarii Mercurii mane adhuc reperiebatur, qui nec priusquam hora nona antemeridiana ceſſabat. Veſperi conſuetis obruebatur caſibus, niſi quod lipothymiæ eſſent rariores, & reſpiratio liberior, lingua quoque ſolutior, qua, quoties volebat, loqui poterat. Et cum alter Medicus, de quo ſupra facta eſt mentio, dies aliquot abſuiſſet, ipſaque Ægra omnem in me collocaſſet fiduciam, tentabam animi ægritudinem ex ea expiſcari eique

omnem eximere, dato promiſſo, ſi libere fateri velit ſingula, negotio facillimo iis ſuccurri, ipſamque ſanari poſſe. Qua perſuaſione hoc tandem obtinebam, ut diceret, ſe Sororis ſuæ ſermonibus nonnullis eo eſſe perductam, ut iisdem ſe atque illam laboraſſe inſultibus epilepticis credat. Facta vero & à me & à Matre, additâ aſſeveratione de aſſerto contrario, certior, paulo melius acquieſcere videbatur. Et cum prognoſticon, quod diebus aliquot ante de morbo ſuo ediderat, cum paroxyſmo præſenti ad finem eſſet perductum, ipſique eventus ad unguem reſpondiſſet, eo me adigebat curioſitas, ut monerem Virginem, ne, cum vires ipſi ad ſcribendum nondum ſufficerent, omnem morbi rationem & curſum, Calendario ipſius inſcribendum, dictare mihi dubitaret. Quibus mota precibus, me abſente, ſua manu, in Calendario, quo alii in rationibus conſignandis, ipſa vero in rebus privatis utebatur, omnem omnino morbi rationem à capite ad calcem conſignabat, ſanctè teſtata, eam ſe non aliunde, niſi ex tribus tenere ſomniis, quibus an Deus vim aliquam ineſſe velit, an minus, ſe quidem paternæ ejus voluntati permittere, in iis tamen interea ponere ſuam fiduciam non velle. Et hanc dierum in annali conſignatorum rationem ſupra jam expoſuimus. Tum vero demum Ægra fatebatur ſe inſciis Parentibus & Medicis, contra eorum interdictum, die 7. Februarii Solis, venam ſibi curaſſe incidendam, & ex eo tempore vi prognoſtici in ſomnio facti, liberam linguæ facultatem in paroxyſmo recepiſſe. Die 11. Februarii Jovis mane in eo, quo pridie, paroxyſmo Ægra deprehendebatur, qui etiam ad horam uſque nonam veſpertinam durabat, hoc tamen ingenti diſcrimine, quod nocte præterita per horas aliquot placidè quieverat, & meridie præſente cibi aliquid petierat. Melancholia quoque priſtina pleramque evanuerat partem. Nondum vero penitus Matris & Medici conteſtationibus Ægra erat perſuaſa. Die 12. Februarii Veneris mane, hilari admodum animo videbam Ægram, cum certior fuiſſet facta à Seniore quodam Theologo, Confeſſionario ſuo, ejusmodi ſomnia non omnino fuiſſe phantaſtica, aut minus divina, additis nonnullis exemplis ejusdem generis aliis; quorum aliqua ipſe etiam ſomniaverit, quibus eventus mox eodem modo reſponderit. Cum ingreſſu Lunæ novæ, menſium fluore laborare incipiebat Ægra, quæ cauſa doloris, dies aliquot quieta fuerat: mox vero eodem adhuc veſpere fluor ſubſidebat. Noctu jam nonullos ſenſerat ſeceſſus non ſine dolore dorſi & lateris dextri. Ordinarius autem paroxyſmus incipiebat ſæpè memorato tempore pomeridiano, & hora ſexta ejus-

dem

dem veſperæ deſinebat. Die 13. Februarii Saturni, non admodum benè valebat Ægra, ſed de doloribus ventris & hypochondriorum querebatur. Menſium fluxus adhuc erat ſuppreſſus, nec, adhibitis licet promoventibus, promoveri poterat. Acceſſus etiam ordinarius conſueto tempore pomeridiano dabatur, ſed multo quam ante vehementior. Sine dubio ex obſtructione ſeu ſuppreſſione dicta. Cujus tamen receſſus die Solis mane poſt horam quartam fiebat. Die 14. Februarii Solis, mane turbida non nihil videbatur Ægra, ob varios & ventris & dorſi dolores, menſiumque obſtructiones, eosque olim aliquot Lunæ decurſibus ſæpè non fluxiſſe, mox ſingulis diebus quatuordecim manaſſe querebatur. Circa veſperam paroxyſmus accedebat, & ejusdem veſperæ hora quarta recedebat, poſtquam in horam ſesquialteram duraverat. Die 15. Februarii Lunæ paulo erat agilior, quam per dies aliquot fuerat, facies vero ſubpallida apparebat, & uti alias tempore ſanitatis, ita & nunc manus aliorum hominum manibus frigidiores habebat. Durabat hoc veſpere paroxyſmus uſque ad horam ſextam. Die 16. Februarii Martis, plenus adhuc venter doloribus erat, qui quodammodo inflatus videbatur, etſi egeſtione non careret. Hoc autem veſpere paroxyſmus paulo poſt decimam ceſſabat, quo imbecillior quam vice priore videbatur, lipothymiarum enim altera alteri continuo ſuccedebat, ut reſpirandi tempus ei vix ſuppeteret. Ipſa etiam dolores ventris ſatis teſtabatur continua manuum agitatione & compreſſione, quibus paululum delirii accedebat. Pridie hujus diei Sorori quædam de ſuo narraverat ſomnio & addiderat, ſi literis illud eſſet conſignandum, aliquot ad illud capiendum plagulis chartarum opus futurum, maximè cum pluribus Sacræ Scripturæ dictis refertum ſit. Ei tamen, ne cui quidquam de hoc revelaret, interdixerat. Die 17. Februarii Mercurii, porrectiore mecum loquebatur fronte, donec veſperi cum paroxyſmo varia immiſcerentur deliramenta, inter quæ etiam latina erant nonnulla (hujus enim linguæ addiſcendæ miro flagrabat deſiderio, ejusque Doctore, ſanitate adhuc integrâ, uſa fuerat Pædagogo domeſtico) & integra Scripturæ dicta, quam ut & alios libros Theologicos diligenti manu verſaverat. Hic una cum deliriis paroxyſmus per integram continuabat noctem, uſquè ad ſextam matutinam, ipſamque noctis quietem ſic ſatis turbabat. Die 18. Februarii & mane, occupatam inveniebam Ægram, in lectione ſacrarum Scripturarum, aliorumque Librorum Theologicorum, quos ſibi nullis, quantis etiam perſuaſionibus manibus extricari patiebatur.

Circa horam tertiam denuo accedebat paroxyſmus, & majori quidem quam ante, cum delirio, quo multa vocabula Latina, Sententias & Scripturæ dicta & alia, quæ ante annos aliquot ex concione quadam tum recens conſtituti Paſtoris obſervaverat; nec non de morbo ſuo Prognoſtica proferebat, quæ Parentibus aperire nolebat. Juſſis igitur exire omnibus, qui eam circumſtabant, me ſolum amplexata clam & velut ſub fide ſilentii dicebat: Poſt Paſcha menſe Majo & Junio futuras ſibi morbi hujus inducias: Menſe autem Julio febri recidiva ſe correptum iri, quam Cardamomo majori & Vino Hiſpanico excutere faciliime potuerit. Circa Michaelis feſtum gravius, & cum vitæ discrimine, conflictandum eſſe, & in hoc ſtatu ad anni hujus exitum perſiſtendum. Quo dicto, alia ſumma animi conſtantia narrare incipiebat, de diverſi generis cibis aliisque rebus ad culinam pertinentibus, nec ullum imbecilitatis ſignum edebat. Ægrè autem cum me vellet dimittere, ante octavam veſpertinam abſtrahi ab ea non poteram. Per integrum ferè nihil comederat diem, parumque quietis noctu ſequente videbat: his potius deliramentis omne tempus uſque ad Veneris horam decimam matutinam conſumebat. Die 19. Februarii Veneris, hoc cum diſcrimine, quo conſueverat, tempore, accedebat paroxyſmus, ut Ægra ab hora tertia ad ſeptimam continuò deliraret, latina proferret, dicta Biblica recitaret, & res dudum geſtas repeteret, iisque mirum in modum delectaretur. Collectis vero ſenſibus, de Cephalalgia querebatur nec non phantaſiis, ſeu animi erroribus, ortis ex iis, quæ vel legerat, vel audierat, quibus evitandis ſe parem eſſe negabat. Mox lipothymiam paſſa denuo deficiebat. Noctes ſe multas duxiſſe inſomnes & prandii tantum tempore aliquid, ſed parum cibi ſumpſiſſe affirmabat. Hanc etiam ſine ſomno noctem conſumebat, & continuo verba faciebat uſque ad nonam matutinam Sabbati, qui 20. Februarii, ex quo tempore uſque ad ſecundam pomeridianam admodum levata videbatur: nam & prandium pranſa fuerat. Sed brevi poſt denuo accedebat mentis alienatio, quam in ſuo Calendario ab Julio uſque anni finem, per mirandos illos characteres, quorum ſupra eſt facta mentio, conſignaverat, & nos mera deliramenta interpretabamur. Non autem tam vehemens erat deliratio, quam pridie, nec longius niſi ad ſextam durabat, qua revocata Ægra, capitis errore ſe contingi querebatur. Lipothymiæ hac vice aberant, dorſi etiam dolores & ventris ſiſtebantur. Die 21. Februarii Solis, mane lecto relicto, in ſtatu ſatis proſpero erat Ægra, neque prius, quam pranſa eſſet, le-

ctum

ctum repetebat. Quies nocturna quidem fuerat tolerabilis, circa meridiem vero æſtus eam invadebat, quem ſequebatur paroxyſmus, ſed multo lenior ſine erroribus & deliquiis gravioribus; & hic ad horam uſque quartam durabat. Cum itaque remiſſus eſſet paroxyſmus, & Virgo ſui compos videretur, occaſionem captabam quærendi eam de characteribus, quos Calendario ſuo inſcripſerat. De quibus tamen hoc tempore ob Parentum præſentiam nil certi experiri poteram. Nihilominus promiſſum dabatur, ejus rei copiam mihi impoſterum futuram, in quem finem integra jam plagula literis compleri cœpta ſit. Die 22. Februarii Lunæ mane, placidè ſe nocte præterita quieviſſe referebat, pingue etiam prandium prandebat. Quo peracto, nonnihil de medicamento opiato ei præparabam, quo tentare conabar, annon exulare velint deliria, ſi ante paroxyſmum ſomno ſopiatur. Sed fruſtra hic conatus erat, integrâ potius hora paroxyſmus anticipabat, & deliquia jam hora ſexta incipiebant. Parum autem ſermonis hac veſpera edebat Ægra, quia alterum adeſſe Medicum, quem perferre non poterat, ſibi imaginabatur. Suum jam integrè conſignaverat ſomnium, eo quo ſupra narratum fuit modo; hoc ſtragulo extractum, clam mihi porrigebat, ea tamen lege, ut ne characterum explicationes oſtenderem Parentibus, ne gravioris ægritudinis cauſam nanciſcerentur. Die 23. Februarii Martis mane in deliriis offendebam Ægram, quæ per vices durabant, uſque ad ſextam veſpertinam, quo die nec pranſa fuit, nec ſomnum nocte cepit. Die 24. Februarii Mercurii, mane viribus, quod non mireris, Ægra erat omnino debilibus, quia nec iſta nocte, dormierat, neque prandere deſiderabat. Subtriſtis etiam ad me converſa, niſi jam conſignaſſet ſomnium cum ſuis characteribus eorumque explicationibus, & ex manibus tradidiſſet, nunquam impoſterum fore tradituram. Cujus rei cauſam exorare hâc vice non poteram. Ad hæc conſuetus denuo à meridie accedebat paroxyſmus, & ad mediam uſque noctem perdurabat. Die 24. Februarii Jovis, referebat Ægra, ſomno ſe hac nocte quodammodo recreatam, & à meridie etiam frugaliter pranſam eſſe. Hora ſecunda redibat paroxyſmus, & ad quintam uſque veſpertinam durabat, nimis autem lenis & ſine erroribus erat. In delirio pridiano quantillum etiam illud fuiſſet, commemorarat, denuo ſe in ſomnio vidiſſe duos illos Viros, qui ſe non conſolatione ſolum ſuſtentarint, ſed & varia ad morbum pertinentia expoſuerint. Et hanc etiam ob cauſam nec non diverſa civitatis de hoc morbo & ſomniis, à familia divulgatis, judicia, quæ

ad Ægram fuerant delata, ſomni explanati ſe pœnitere dixerat. Perſuaſa vero à me, nullam eſſe habendam rationem judiciorum vulgi, optima ſæpè in peſſimum interpretantis partem, alterius etiam ſomnii copiam mihi tandem promittebat. Die 26. Februarii Veneris mane, bene ſe nocte præterita quieviſſe prædicabat, veſtibus etiam amicta ad meridiem uſque incedebat, & frugaliter prandebat. Hora vero ſecunda pomeridiana, paroxyſmo affecta, nimis delirabat, quæ inter deliria, mihi etiam circa veſperam, etſi qui eſſem, tum non noſſet, ſomnium die Lunæ viſum & dimidiam partem conſignatum, cujus ſummam deinceps percenſebo, in manus tradebat. Die 27. Februarii Saturni, commemorabat Ægra, paroxyſmum pridianum ad horam uſque ſextam matutinam hujus diei perduraſſe. Cæterum ſatis hoc mane alacris erat, tentabat etiam è lecto ſe corripere, quod tamen imbecillitas negabat. Circa ſecundam pomeridianam denuò petebatur paroxyſmo novo, & per noctem integram eo affligebatur. Die 28. Februarii Solis, mane adhuc continuabat paroxyſmus, uſque ad ſextam veſpertinam, circiter tamen meridiem paulo erat remiſſior, ut etiam cibi aliquid, ſed veluti quodammodo delirans, caperet. Ortum hoc die plenilunium, viciſſitudinem, quæ ſentiri potuiſſet, morbo minus conciliaverat. Calendis Martii Lunæ referebat Ægra, ſe nocte præteritâ ſatis tranquillè quieviſſe, & de lectulo quidem ſurgere hoc mane voluiſſe, facto autem periculo, mox una cum veſtibus repetere lectum eſſe coactam, ob infirmitatem ex pridiano paroxyſmo graviori ſuperſtitem; ſe nihilo minus cibi aliquid ex prandio eſitaſſe. Hujus diei paroxyſmus hora ſecunda pomeridiana accedebat, & hora quarta recedebat, quam ob cauſam bono eſſe animo incipiebat Ægra, & hora ſexta lectum relinquebat, de dolore tamen capitis ejusque æſtu, qui vero neque à parte exteriori, neque ex pulſu arteriæ cognoſci poterat, querebatur. Quia igitur ſomnium Ægræ, cujus tenor mox ſequetur, eo reſpiciebat, ut crebra fieret venæſectio & alvi evacuatio, eaq; omnia, quæ ex ſomniis hucuſque prædixerat, ita evenerant, nec alia, adhibito licet omni ſtudio, uteri purgamenta expectari poterant, adeo ut timor eſſet, ne viſcera quædam & vaſa à ſanguine craſſo & pituitoſo eſſent obſtructa, ideo ſpem illam atque fiduciam, quam Ægra in illis, quæ & morbus ipſe expoſcebat, remediis collocaret, non planè infirmare, ſed potius confirmare nitebamur, probè tenentes, impresſionem firmam in ejus generis morbis multum valere; qua de cauſa medicamentum purgans in craſtinum præſcribebatur, quo eventus progno-

prognoſtici unâ tentabatur. Die 2. Martii Martis, Ægra ex præſcripto medicamento alvum nimis evacuaverat, ut fronte explicata uſque ad meridiem è ſtrato eſſet, & cibum capeſſeret. Paroxyſmus quem expectabat, hora demum tertia adventabat, & ad quartam durabat, qui tamen ex ſomnii prognoſtico ad ſextam veſpertinam duraturus erat. Neque hic multi aderant errores, ipſa potius hora quinta integra cum veſte lectum egreſſa deprehendebatur. Die 3. Martii Mercurii, Ægram totam veſte cinctam offendebam, quo cultu etiam per integrum manebat diem, & ne quidem à paroxyſmo, qui hora tertia uſque ad quintam, ſed ferè ſine errore eam invaſerat, in lectum detrudi volebat. Nox præterita quietem dederat exoptatiſſimam, meridies etiam cibi appetentiam conciliarat.

Quoniam igitur ſoluto eam animo, moleſtiisque vacuo videbam, in memoriam ipſi revocabam promiſſum de ſomnio mihi explicando, cujus ipſa ſponte jam memor, remiſſionis tempore ita conſignatum in manus tradebat: Die 22. Februarii circa quintam matutinam, denuo ante lectum comparebant duo ſupra memorati Viri, quorum prior ita me allocutus: Nondumne, inquit, fidem habere vis iis, quæ pridem tibi diximus? Cui ego: Omnino me cogit eventus, quem non ſine damno meo hucusque ſatis ſum experta. Mox ille pergens: Bono, inquit, eſto animo, ita enim apud Jeremiam Capite XXXIII. v. 6. ait Deus: *Ecce ego obducam eis cicatricem, & ſanitatem, & curabo eos, & revelabo illis deprecationem pacis & veritatis.* Audi itaque Deum expreſsè dicentem: *Curabo*: non autem *Curaturus ſum.* Imminuetur enim tempus, modo tempeſtiva adhibeantur medicamenta. Cui ego: Quid mihi agendum eſt miſeræ, quæ quibus utar remediis, ignoro, nec enim, quæ mihi tandem parantur, quicquam juvant. Præſentiſſimum igitur ſe mihi præſcripturum promittebat Vir remedium, & jubebat, ut primo alvo purgandæ aliquid adhiberem, tum enim fore, ut paroxyſmus eo die unam tantum horam duret. Altero die medicamenti nihil eſſe ſumendum, & tamen paroxyſmum non niſi bihorium futurum. Tertio die venam eſſe incidendam, & paroxyſmum duas horas continuaturum. Tertio iterum venam incidendam, & paroxyſmum cum ſpiritu anguſto & erroribus valedicturum, in ejus autem locum febrim tertianam usque ad Paſchatis feſtum ſucceſſuram, primo quidem mitiorem, mox vehementiorem, & tandem adeo gravem, ut ne quidem facultatem ſit conceſſura è lectulo ſurgendi: incommoda etiam acceſſura alia ex obſtructione Hepatis & Lienis, qua me laborare

rare affirmabat. Quod ſi vero ſingulis alternis diebus alvum fecero laxam, & die 21. Martii venam denuo ſecavero, febrim nonnunquam tres ſolum, quatuorve horas duraturam. Nihil enim ad morbum hunc curandum eſſe dicebat alvi egeſtione & venæſectione præſtantius; cum in ſanguine hæreat, nec alia ratione pelli poſſit. Illam vero febrim, quæ vi alterius ſomnii circiter 19. Aprilis & 28. Julii me ſit correptura, fore excutiendam, ſi biduo ante utriusque acceſſum venam incidi paſſa fuero. Non enim fruſtra, inquit, medicinam creavit Deus, hoc igitur Medico Tuo velim aperias, qui qua ratione ſit ſolvenda alvus, quæ & quando vena incidenda, omnino indicabit. De tempore prioris febris addebat Vir, prima vice acceſſum ejus futurum die 10. Martii, hora quarta veſpertina, & per noctem usque alterius diei horam quartam vel ſextam continuaturam. Die 12. Martii inſtar tertianæ futuram, & ſex ſeptemve horas duraturam: Die 14. Martii quatuor, uti & 18. & 20. Quod ſi vero die 21. Martii vena fuerit ſecta, febrim die 22. Martii duas tantum vel tres horas ſuam exercituram vim, deinde autem valde remiſſuram. Sin minus fuero ſatisfactura huic præſcripto, paroxyſmos acceſſuros modo eo, quo in altero ſomnio eorum mentio facta fuerit. Ad hæc alter horum Virorum dicebat: Se mihi eſſe authorem, ut exacte obſervem ſingula; rationem enim curandi præſcriptam ſine omni dubio valituram. Et ut certum totius hujus ſermonis haberem teſtimonium, jubebat me ſomno experrectam crus obſervare dexterum, quod tuberculis refertum certo certius apparuerit. Id ego ita tuberoſum Sorori meæ oſtendi, quæ non ſine admiratione adſpexit. Viri autem utrique datis dextris, proſperiora quæque mihi precati, abierunt. Suam de his ſomniis ſententiam ipſa declaraverat Virgo verbis ſequentibus: In cogitationibus verſor variis, quod in his expreſse dictum eſt ſomniis, morbo me præſenti non eſſe emerſurum. Patienti itaque animo expectabo tempus, & quid eo ſit futurum, videbo. Interea Deo fixa adhærebo, ejusque nutui acquieſcam, precata ut ſuum mihi largiatur ſpiritum, quo, ſi convaluero, grates ipſi debitas perſolvere queam; ſin minus, ut morte me beata, nec ſine ratione, decedere jubeat. Neminem hucusque deſeruit in ſe fidentem; omnem itaque in Eo ſpem colloco, fore freta, ut me non deſerat. Qui vitam mihi dedit, is eandem ſervare poteſt. Nemo enim noſtrum ſibi vivit ipſi, nemo noſtrum ſibi moritur; ſi vivimus, Domino vivimus; ſin morimur, eidem Domino morimur. Sive igitur vivamus, ſive moriamur, Domini ſumus. Quo

pacto

pacto ipſi placuerit, nobiſcum agat. Non equidem pro levi habeo hoc ſomnium, ſed à Deo mihi objectum credo. Gratias enim veſpera pridiana agebam Deo, quod linguæ promptitudinem mihi reſtituiſſet, nec ratione carentem vitâ exire juſſiſſet, ex quo illud ſomnium ſomniavi. Vereor nihilominus, ut ex morbo ſupremo convaleſcam: quia nocte ſequente nil niſi morbum Menſe Octobri adventurum ſomniavi. Nocte etiam tertiâ prædicti ſunt mihi dies omnes propitij & maligni, ipſaque ſanitatis recuperatio expreſſis verbis eſt negata. Multa vero, ne fiant, à Deo licet deprecari, qui nonnunquam efficit, ut hæc vel iſta præſciamus mala, quo tanto diligentius precibus inſiſtamus. Quam ob cauſam non planè mihi perſvadeo, hæc ita omnia fieri oportere, uti viſa ſunt in ſomnio; alias de Dei mihi diffidendum eſſet omnipotentiâ. Tota nihilominus in ea verſor cogitatione, ſi mihi ſalutare fuerit, Deum hoc malo me liberaturum; ſin minus, in voluntate ejus acquieſcendum. Quod ſi itaque adverſi aliquid acciderit, diebus illis duodecim malignis, ſeu circa Nativitatis feſtum accidere crediderim. Summa: *Vita noſtra præſens nihil aliud eſt, quam curſus ad mortem. Sic itur ad aſtra, per varios caſus, per tot diſcrimina rerum tendimus in Cœlum!* Hactenus ſua manu Virgo omnia conſignaverat, & præcedentem paragraphum latinitate donaverat. Quoniam igitur negari non poteſt, noſtris etiam temporibus, divinas hominibus fieri poſſe revelationes; præterea ex variis notum eſt hiſtoriis, melancholicis nonnullis varias fuiſſe imaginationes, multos etiam ſolis impreſſionibus ſanatos, ſepoſita hujus ſomnii ratione & veritate, Die 2. Februarii, ut ſupra eſt expoſitum (maxime cum nullum ex præſcripta alvi evacuatione & venæſectione immineret periculum, dum liberum relinquebatur Medico, quæ adhibere medicamenta, & quantum ſanguinis elicere vellet) initium fiebat cum alvi purgatione, cui & tunc & hodie felix reſpondit ſucceſſus, ut non dubitarem die etiam ſequente ex pedibus, inciſa vena, detrahere ſanguinem, eam inter alia ob cauſam, ut menſes ultra tempus obſtructi fluxum ordinarium invenirent. Die 4. Martii Jovis mane, in ſtatu plane incolumi deprehendebam ægram, bene enim dormierat, meoque ſuaſu jam jentarat, ut Venulæ tanto melius ex pede prominerent. Facta igitur phlebotomia, tanta vi in aërem proſiliebat ſanguis, ut nemo non admiraretur. Excipiendam ejus aliquam partem orbe ſeu diſco curabam, eaque concreta, ſic ſatis multum ſeri adeſſe deprehendebam. Tempore pomeridiano ægra non ſolum ullo ſine incommodo veſtita eſſe pote-

rat, ſed & prætereа ne minimum quidem paroxyſmi ſentiebat. Ut vero Meſenterii, Hepatis & Lienis obſtructiones eo reſerarentur melius, præſcribebam ægræ Mixturam, qua duobus diebus ſequentibus mane & veſperi uteretur, quod præſtare ſancte mihi pollicebatur. Die 5. Martii ♀ per integrum diem bene ſe habebat Virgo: nam & edendo, bibendo atque dormiendo ſibi ſufficiebat. Circa veſperam etiam ad duas tantum horas adſcendere quidam in vultu nonnunquam deprehendebatur calor atque rubor, ex quo caput non nihil confundebatur. Nihilo minus inconſtans proferebat verbum nullum dicens, omnino ſui eſſe debere obſervantiſſimam. Omne illius diei tempus in medio etiam paroxyſmo nendo conſumebat. Circa noctem dolores & inflammationes in latere ſiniſtro ſentiebat. Die 6. Martii ♄ de Lienis adhuc querebatur doloribus, eaque de cauſa præſcriptam ſibi Tincturam ſeu Mixturam adhibere negabat: cui vero contra conabar remonſtrare, non aliunde illos oriri dolores, quam quod medicamentum obſtructiones ſoluere incipiat. Circa quartam veſpertinam ægra lectum petierat, & paroxyſmum per duas horas ſuſtinuerat, qui vero, quod ad errores & reſpirationem attinet, parum incommodi tulerat. Circa ſextam è lecto iterum ſurgebat, frugaliter veſcebatur, & noctu ſuaviter dormiebat. Die 7. Martii ☉ mane ex pede dextro ægra ſanguinem mittebat, eoque die libera paroxyſmô frontem porrigebat, nec tantopere de lateris ſiniſtri doloribus querebatur. Die 8. Martii ☽ adeò convaluiſſe videbatur ægra, ut quacunque vellet, domum permearet, neque circa veſperam de erroribus quidquam ſentiebat, uti & ferè nullam ex latere ſiniſtro moleſtiam. Die 9. Martii ♂ omnia in proſpero erant ſtatu. Quia vero poſtridie ex ſomnii præſagio vehementiſſimus paroxyſmus febrilis acceſſurus erat, eo ægram commovebam, ut ad id tempus Medicamentum antifebrile ſudoriferum adhiberet. Die 10. Martii ♀ mane, eo quidem virgo uſa fuerat medicamento, ſed ſine operatione per vomitum mox excreverat: quam ob cauſam integro die malè ſe habuit, donec â meridie acceſſus febrilis, cum rigore non quidem adeo vehementi, diu tamen continuante, immineret. Die 11. Martii ♄ commemorabat ægra, paroxyſmum pridianum admodum fuiſſe verſatilem, riguiſſe enim ſe, & ſi non acriter, per tres tamen horas, iisque finitis ardorem horrore mixtum ſucceſſiſſe, & circa ſextam matutinam vim ejus omnem ſudore ſolutam eſſe. Quamvis etiam per totam diem lecto fuerit divulſa, æque tamen commode illo non caruiſſe, caput enim omni eo tempore turbidum,

in guamque dicendo imparem difficilemque fuiſſe. Die 12. Martii ♀ mane aliquanto melius ſe habebat ægra, non minus tamen tertiana, dimidia tertia pomeridiana accedebat cum rigore horæ ſesquialterius, & ingenti dolore hypochondrii dextri. Paroxyſmus ille ad horam usque decimam nocturnam durabat. Die 13. Martii ♄, lectum toto die tenebat ægra, eoque, licet nil mali ominaretur ſomnium, graviter tamen decumbebat, linguæ difficultate laborabat, deliquia ſuſtinebat & quaſi convulſionibus peti videbatur, ut veriti Parentes, ne noctem viva ſuperaret, ejusdem diei hora 10. veſpertina me accerſerent. Etſi igitur variis eam perſuaſionibus, quibus per iem utebar integrum urſeram, ut quæ cauſa eſſet angoris exponeret, nil tamen experiri potui aliud, niſi doloribus eam in latere dextro cruciari. Cum vero in memoriam mihi revocarem imminentem lunam novam, quo tempore ante quatuor hebdomadas ſignum fluoris menſtrui apparuerat; ipſa etiam ejusdem obſtructionem imbecillitatis præſentis eſſe cauſam, conjiceret, talia adhibebam medicamenta, quæ ad motum ſanguinis promovendum conducere videbantur. Die 14. Martii ☉, eodem in ſtatu, quo pridie reliqueram, ægram inveniebam, niſi quod in hypochondrio ſiniſtro pulſum nimis vehementem, velut ab arteria quadam deprehendebam, ex liene autem ortum conjiciebam. Factis nonnullis dolorum induciis, ſuggerebat ægra, ſe æſtate præterita curſu celeri aſcenſuram ſcalas, ex latere percepiſſe ſonum, aliquot horarum dolores excitantem, quibus præterlapſis, cum nil ſenſerit amplius, nullam etiam ejus rei rationem habuiſſe: ex eo tamen tempore inordinatum menſium expertam eſſe fluxum, quem ut illi adſcriberet ſuccuſſui nondum ſe vidiſſe cauſam, cum ante triennium etiam ejusmodi fluor annum abfuiſſet integrum, quem defectum præ pudore detegere noluiſſet. Hora 2. pomeridiana nuper ſe inſinuans Tertiana doloribus prioribus accedebat, cujus rigor lenis circiter horam, ardor vero usque ad ſextam veſpertinam durabat. Dignum erat admiratione quantopere æſtuaret ſanguis, ut crus utrumque circa talos veluti cruore lividum totum appareret. Tertius hic erat dies ex quo ægra nil neque cibi neque potus ceperat. Quia vero menſium fluxus huc usque obſtructus manebat, hora adhuc decima veſpertina laxativum juri gallinaceo immixtum ei adhibebatur, ea intentione, ut vaſa uteri aperirentur & fermentatio in abdomine ſedaretur. Nihilo minus in eodem Die 15. Martii ☽ ægra manebat ſtatu, nec enim laxativum pridianum, niſi ſemel alvum citaverat, quia medicinæ ſorbitiun-

bitiunculam ſuper addere noluerat. Circa meridiem vero perſuaderi ſe patiebatur, ut aliquid juſculi ex vino parati ſorbillaret, ex quo æſtuare paululum incipiebat, ita & pulſus in regione lienis adhuc continuabat. Ad menſium promovendum profluvium eo etiam die ſpiritum volatilem cum extracto croci permixtum ei adhibebam. Die 16. Martii ♂ paululo melius ſe haberi videbatur ægra, ob fluxum ſanguineum, cujus quoddam apparuerat indiciolum, qui vero hora vix finita, ſtatim ſiſtebatur. Ad meridien ſorbitiuncula ſe reficiebat, febris etiam hora 1. accedebat, & circiter ad quintam, ſine tamen incommodo ſingulari, durabat. Hic Soror ægræ indicabat, integrum ejus crus ſiniſtrum, â talo usque ad genu ſuperius, livore de quo ſupra, eſſe obductum, cujus generis maculæ in manu etiam ſiniſtra conſpiciendæ erat. Ad ſcorbuticas referre maculas non poteram, quia ſolitô majores erant. Etſi igitur Virgo Die 17. Martii ♀ lectum egreſſa ſic ſatis bene ſe habebat, per integrum tamen Diem cibi nil appetebat. Die 18 Martii ♄ è lectulo non modo ſurrexerat, ſed & Diem integrum, non ſine animi tranquillitate eo carebat, licet dimidia duodecimâ paroxyſmo urgeretur, cujus rigor leniter admodum afficiebat membra, ardor vero propè nullus ægram invadebat, quam & cibi appetentia nondum ſtimulabat. Hinc cum ex ſomnii præſcripto alvus eſſet cienda die poſtero, omnis eò, quæ requirebatur, opera impendebatur. Die 19. Martii referebat virgo, ſatis ſolutam ſe habuiſſe alvum pauloque melius ſibi nunc factum, adeo ut integrum diem lectum declinare potuerit; crus vero totum unâ cum latere colore cœruleo non diſpar eſſe ſuo perizomati. Die 20. Martii ♄, circa dimidiam undecimam levis acceſſus febrilis ſentiebatur, cujus diſceſſum nequidem advertiſſe affirmabat, cum veſtibus induta diem totum inceſſerit. Die 21. Martii ☉ mane, denuo ipſi in brachio incidebatur vena, eoque die ægra benè ſe habebat. Die 22. Martii ☽, veſperi hora 7 horror febrilis, ſed lenis, omni carens æſtu accedebat, reliqua etiam ſatis tolerabilia erant. Die 23. Martii ♂, cum quartus immineret dies, vi ſomnii lenitivum adhibuerat medicamentum, alvumque benè evacuarat. Die 24. Martii ♀, paroxyſmus circa noctem appropinquabat, cujus vero vim ægra, cum mox iverit cubitum, experta non eſt. Diem ipſum ſatis valida tranſigebat, niſi quod dolores nonnullos laterales ſentiret. Die 25. Martii dolores illi laterales adhuc continuabant, quam ob cauſam ei medicamentum aperiens Hepaticum præſcribebam. Die 26. Martii ♀, poſt ſeptimam veſpertinam paroxyſmus adventa-

ventabat, quem, cum iterum iret cubitum ægra, ſomno pepulit. Die 27. Martii ♄, pari ratione evacuando ventrem, nec ſine virtute, ſuo prognoſtico ſatis fecit. Die 28. Martij, ſive Dominica Palmarum febris eam invadebat circa ſextam veſpertinam; cujus ardor, &ſi tantus non eſſet, ægra tamen ita privari ratione incipiebat, ut egreſſura domo, corpus veſtiret: quo vero errore mox cognito, plena pudoris, veſtes iterum detrahebat. Die 29. Martii Lunæ, facto plenilunio, bene erat virgini, errorisque pridiani cauſam & originem proferebat hanc, quod ad dentium dolorem, quo fuerat obruta, expellendum, aliquid de Spiritu Vini Francici circa veſperam dentibus admoverit, quo cerebrum ſibi confuſum credebat. Die 30. Martii ♂, febris circa horam ſeptimam, ſed levi cum alteratione accedebat. Die 31. Martii ☿, denuò quidem ventrem evacuarat, de nulla tamen debilitate querebatur. Kalendis Aprilis ♃, parum infirmitatis ſenſerat ex febri, quæ circa ſepti mam veſpertimam adventarat. Poſtridie Kalendarum Aprilis ♀, bellè admodum ſe habebat. Die 3. Aprilis ♄, circa ſeptimam veſpertinam, acceſſus febris erat leviſſimus, mox die 4. 5. 6. & 7. planè nullus, ita ut die 8. Aprilis ♃, ſuorum negotiorum cauſæ unà cum Matre & Sorore Hamburgum navi veheretur, rebusque ibi peractis, ullo ſine incommodo domum reverteretur. Cum novilunio menſes, ſed unum tantum diem, fluxu haud difficili fluebant. Die 17. Aprilis ♄, ob febrim, vi prognoſtici, die 19. Aprilis recidivam, ſanguinem ex brachio mittebat. Die 18. Aprilis ☉ veſperi, à cœna cephalalgiâ, alijsque infirmitatibus laborare incipiebat, adeo ut ſe cubitum conferre cogeretur. Ingraveſcebant illæ circa horam octavam, & cardialgiâ, ſermonis difficultate, membrorumque exteriorum refrigeratione angebatur, ut eadem veſperâ medicamentum cordiale & cephalicum ipſe præſcriberem, quo recepto, infirmitas omnis continuò evaneſcebat, ut ſequenti ☽ die è lecto ſe corripere poſſet. Hunc igitur fuiſſe crediderim impetum febris ita prædictæ, Die 26. Julii ☽. Virgo vi prognoſtici ſibi denuo in brachio dextro incidi patiebatur venam, è qua fluens ſanguis ſatis erat laudabilis, lympha plurimâ permixtus, ita enim prævenire putabat febri, quæ die 28. Julii acceſſura & usque ad 9. Auguſti duratura erat. Cæterum ab 19. Aprilis usque ad hoc tempus benè ſe habuit, & ruri inter cognatos vixit, ab ijs demum ante dies 14. domum reverſa. Aſt ab 28. Septembris, usque ad 4. Octobris non adeò benè valuit, ſed quotidie aliquoties mox rigorem, mox ardorem

ſenſit, cibumque & potum admodum nauſeavit, quam ob cauſam die 5. Octobris denuo feliciter ſolvit alvum, adhibito unâ medicamento ſtomachali, ea intentione ut concoctio promoveretur. Cum vero, quod ſæpius huc usque monui, rarior eſſet fluxus menſtruus, auctor eram, ut vena iterum incideretur, maximè quod eventus voto ſemper reſponderat, ipſique virgini parum proſperitatis in menſibus ſequentibus prædictum erat. Die 9. Octobris ♄, referebat ægra, nil ſibi profuiſſe medicamentum æſtum potius & algorem creviſſe, uti etiam viciſſitudo palloris & ruboris illud apertè teſtabatur, augeri præterea debilitatem, omnino querebatur. Die 15. Octobris, præſente Matre quidem benè ſibi eſſe affirmabat, ædesque ſub ſanitatis ſpecie permeabat, nihilo minus tamen ſoror, eam inde â die Mercurii ſingulis noctibus infirmitate laboraſſe maxima, indicabat. Die 17. Octobris ☉, hora octava veſpertinâ arceſſitus ægram in lecto lipothymia, rigore & æſtu per vices affectam deprehendebam, quæ etiam ſæpius horrore quaſi facto ita movebatur, ut lectus perſonaret, eo, quo dormientem invadere nonnunquam ſolet terror, modo, quæſita vero parum reſpondere poterat, omniaque in craſtinum reſervabat, quo, quid ſibi evenerit, aperire promittebat. Quoniam igitur ejusmodi horroris ergo timor erat non exiguus, ne convulſiones inde orirentur, præſcribebam ei aquam confortantem Epilepticam, qua ſe per noctem reficeret. Et hæ infirmitates ex relatione Sororis natu majoris, mox â prandio cum rigore initium ceperant. Die 18. Octobris ☽, circa meridiem inviſebam virginem, in lecto adhuc cubantem, nec dum plane, maximâ tamen ex parte ſymptomatibus pridianis liberam, quam cum urgerem, ut de heſterno nunc referret ſtatu, renuebat, & neque ſibi, neque nobis uſui futurum, prætexebat. Nondum autem quicquam de medicamento pridiè præſcripto ſumſerat, firmiter perſuaſa, fore, ut in deterius vergeret morbus, â qua etiam opinione nulla ratione divelli poterat. Etſi vero eam in hac confirmare nolebam, quin potius contrarium obtinebam, edoctus tamen experientia illius ex prædicto evenire ſingula, omnem ei tandem indulſi libertatem, ipſosque magis parentes quam ægram expedivi. Die 19. Octobris ♂, in eodem ferè deprehendebam ſtatu, ipſisque lipothymijs & ardori tuſſis vehemens, eaque ſicca, acceſſerat. Plura loqui nolebat, neque tuſſim pellere volebat. Cum verò parentes eam vehementiſſimè urgerent, ipſa ſibi ex ſua phantaſia præparabat medicamentum, & quod alicubi forſan legerat, mel nucemque moſcatam, cum aquis nonnullis deſtillatis miſcebat. Tertius jam erat dies,

ex

ex quo ægra nil quidquam neque ederat neque biberat, eousque tamen lecto exeſſe poterat, donec ſternendo renovaretur. Die 20. Octobris ☿ eadem ferè morbi erat ratio, nam ægra tuſſiebat, æſtumque nimium ſentiebat. Et licet ipſa ſibi pridie contra tuſſim præparaſſet medicamentum, non tamen adhibuerat, apertè nec ſine animi indignatione profeſſa, nil ſe amplius ſumturam medicamenti; quo ſermone adeo irritabat Parentes, ut omnem ei impoſterum curam verbo negarent. Noctu vero ciriciter horam nonam ægra ſponte ſine parentum præſcitu ad me mittebat, & doſin pulveris antiepileptici petebat, quod uſum ejus ante aliquoties ad hibiti ſenſerat præſentiſſimum. Ex quo facile poteram colligere malum, quod haud exiguum ægræ immineret. Die 21. Octobris ♃ ægra in priori pleramque partem verſabatur ſtatu. Circa veſperam impulſu proprio, ex ante â me præſcripta Tinctura laxativa doſin unam capiebat. Die 22. Octobris ♀ Certior fiebam, ægram circa meridiem per aliquot horas lipothymiis, æſtu & anguſto Spiritu nimis fuiſſe correptam, mox vero liberatam. Die 23. Octobris ♄, paulo vegetior videbatur ægra, quam prioribus fuerat diebus, nam & juſculum ipſa petierat. Eadem nihilo minus ſymptomata, quibus per aliquod laboraverat dies, circa meridiem, &ſi paulo lenius & ad horam uſque quartam eam afficiebat. Quæſita ex me, quam ob cauſam hiſce diebus adeo torva & obſtinata fuiſſet? cur etiam primo die horrore tam crebro perculſa? nil certi reſpondere valebat; tantum tamen ex ſermone ejus colligi poterat, phantaſiis eam laboraſſe, ſomnioque ſuavi, etſi, nollet fateri agitatam fuiſſe. Tuſſis ex hoc die minui incipiebat. Cum ipſi eſſem autor, ut venam ſibi iterum incidi pateretur (noram enim aphoniam ipſi inſtanti die Dominico eſſe prædictam, quam alias phlebotomia impedierat) præſente quidem matre ex cauſa ſæpe memorata, conſentire nolebat, mox tamen ſponte ſe eo præparabat. Facta igitur die 24. Octobris ☉ mane pariter in brachio venæſectione, ſanguis de quo circiter tres unicæ emittebantur, rubicundus admodum & ſero permixtus conſpiciebatur. Nonnulla quidem hoc die imbecillitas ægram invadebat, quæ tamen ipſi ſermonem non omnem demebat. Die 25. Octobris ☽, multo vehementius laboraſſe dicitur. Die 26. Octobris ♂, dolores ventris queſta eſt, ex quo conjeci tempus menſtrui, nec enim præterea malè ſe habuit. Die 27. Octobris ☿ ante meridiem ſic ſatis bene valebat, ſed hora tertia pomeridiana gelu corripiebatur, ſymptomatum malorum quod imminerent, prænuncio. Ex quo tempore

pore obſervavi, morbum eſſe febri haud diſſimilem, cum frigore membrorum accendentem & ardore, quem multa comitetur ſitis, diſcedentem. Neque negare poterat ægra, obſtructiones menſium cauſam eſſe morbi potiſſimam. Varia igitur & ipſa proponebat remedia, ad malum hoc tollendum. Inter alia pro præſentiſſimo habebat Camphoræ ʒj, & Croci Auſtriaci modicum Cochlearis vino coctum & calide bibitum, ita tamen ut ſudor etiam eliciatur. Quo quidem ſe uſam aliquando eſſe affirmabat, ſed cum nimis fuiſſet vehemens, eo nunc penitus abhorrere. Quam ob cauſam ei Oleum Camphoræ Bezoarticum, de quo quotidie aliquot guttulas uſurparet, commendabam. Die 28. Octobris ♃ ſtatus erat tolerabilis. Die 29. Octobris ♀, mane hora nona, cum æſtu vehementiori, angore Cordis, deliquiis & ſpiritu anguſto irruebant ſymptomata, & per noctem usque ad auroram diei alterius continuabant. Die 30. Octobris ♄, remiſſio erat. Die 31. Octobris ☉ in ægræ Calendario & prognoſtico idem quidem conſpiciebatur ſignum ♂, quod pridie, quam ob cauſam etiam valetudo eadem conjiciebatur, nihilominus referebat ægra, ſe paulo fuiſſe ægriorem, maximè ex ventris doloribus. Et quia ante memoratum Oleum Camphoræ inſtantiſſime ex me petebat, tempus ad eſſe menſtruum, omnino colligere poteram. Kalendis Novembris ☽, circa meridiem, ægram ex more ornatam in lecto deprehendebam, ſatis quidem valentem, hoc unum tamen querentem, quod dolor uterinus nondum ceſſaverit. Eum etiam ex Oleo Camphoræ fuiſſe auctum, ſibi imaginabatur; cui vero opinionem iſtam demere conabar, & ad continuandum illud remedium eam potius admonebam. Nihilo minus perſeverabant illi dolores per integram hebdomada usque ad 6. Novembris. In cæteris vero morbus eo ſuccedebat modo, quo in Calendario conſignatus erat. Die 7. 8. & 9. Novembris vices videbatur agere morbus, etſi diſcrimine admodum exiguo. Die 10. Novembris ☿ amplior fiebat, ſororque ægra integram noctem præcedentem eam alſiſſe referebat. Die 11. ♃, hora 9 matutina inveniebam plane fixam ſine ullo cujusquam membri motu, oculis clauſis, ſpiritu libero, ſed paulo celeriorè; ex pulſu autem arteriæ æquali & mediocriter tardo, non nimis vehementem fuiſſe ardorem, colligebam. In eodem etiam ſtatu relinquebam hora 7. veſpertina ægram, poſtquam, probe quaſſatam, aqua confortante perfuſam, & ſpiritu apoplectico alioque fortiſſimo ad nares tinctam, fruſtra foviſſem. Etſi autem Parentes hoc viſo omni excedebant animo, eos tamen erigebam, quocunque poſ-

ſem

ſem modo, & jubebam ut Deo omnipotenti hanc ſuam committerent filiam, firma ſpe freti, fore ut meliora ſub auroram ſequantur. Die 12 Novembris ♀, hora 10. matutina in priediano ægram ſtatu offendebam. Circa undecimam denuo eam quaſſabam, ex quo ſe paulatim movere, oculos & manus agitare, os ſolvere incipiebat, compreſſoque manibus Capite indicabat, hoc ſibi dolere, lingua vero nil niſi: ajo & nego, proferre poterat. Per horas igitur ſex & triginta hic paroxysmus continuavit, quo finito intellexi, eo, quo anno ſuperiori, modo paroxysmum circa meridiem finiri, circa veſperam renovari. Luna quidem falcata hoc eminebat die, quia vero ad motum ſeu curſum Lunæ huc usque non fuerat directus morbus, neque nunc ejus aliquam eſſe habendam rationem putabam. Veſperi circa quartam denuo inviſebam ægram, eamque in ſtatu meliori, quam mane, inveniebam. Vigilabat & loquebatur, ſed parum, quia quod facile eſt collectu, viribus exhauſta erat. Tempore prandij paulum panis & vini petierat, veſperi vero jusculum gallinaceum appetebat. Scire deſideranti, quid ei mali accidiſſet, reſpondebat, ſe neque fari neque moveri potuiſſe, ob dolores varii generis, neque quidquam ſenſiſſe de corporis concuſſione & agitatione, tantamque tunc imbecillitatem querebatur, ut eam in ipſis quoque digitorum unguibus, quos, admodum dolere affirmabat, ſentiret, neque minus tanto ſe urgeri dicebat æſtu, ut nudata jacere vellet, id quod tamen pulſus ordinatus & æqualis minime teſtabatur, nam & manus magis frigidæ quam calidæ ſentiebantur. De ſiti movebat querelas, & tamen integrum per diem parum admodum biberat. Tuſſis etiam ſicca ei ut ante dies XIV. non parum moleſtiæ conciliabat. Die XIII. Novembris ♄ mane, referebat ægra, nocte præterita ſe aliquantulum dormiviſſe. Cætera erant priori diei paria. Circa veſperam pulſum ſentiebam paululo celeriorem & ſolito fortiorem, manus etiam calidiores & veluti ſudantes. Ex quo licebat colligere, verſus caput aſcendere calorem id quod etiam error phantaſiæ, qui paulo poſt ſequebatur, confirmabat; quo quidem ægra, modo ſui fuiſſet compos, lubentiſſime abſtinuiſſet, quam ob cauſam etiam linguam continebat, ſed ſuperabat error, ipſaque aliquoties pugno certabat, & varii generis deliramenta præferebat, veris tamen permixta. Etſi vero jam ante ſignum tale conſpectum fuerat in Calendario, quale hoc die, non tamen tunc temporis tantus fuerat error, quantus nunc deprehendebatur. Die XIV. Novembris ☉ circa quintam veſpertinam paululum caloris percipiebam in ægra, quare & capitis erro-

re laborabat, quæ vero proferebat omnia, res erant vere geſtæ, quas dudum legerat. Neq; pro delirio aut errore habitus fuiſſet ejus ſermo, niſi hoc fuiſſet indiciò, quod ſine perſonarum diſcrimine, omnes eodem vocitaret modo, nec Parentes ea qua alias ſolebat reverentia compellaret. Neq; etiam hunc agnoſcere volebat errorem, &ſi Capitis ſe affici dolore nonnunquam fateretur. Hoc tamen non negabat, tuſſim qua hoc iterum premebatur die, ſe ſibi ipſam conciliaſſe, quod noctu præterita nuda ferè jacuerit, & circa auroram gelaſcentem eam ſenſerit: Quam vero vino aduſto melle mixto diſpelli mox poſſe credebat. Ante tamen meridiem pridiani erroris nihil affuerat, ipſa potius ægra bene ſe habuerat. *S*ignatus erat hic dies in ægræ calendario ſigno crucis cum ♃, quod ante nullas ſecum tulerat phantaſias: quanquam omnino fatebatur ægra, etiam tum deliria ſequi potuiſſe, niſi viſumã iis ſe abſtinuiſſet. Quam primum enim ſemel incipiat ſerere verba, colligi amplius ſenſus non poſſe. Die 15. Novemb. ☽, mane ſatis bene ſe habebat ægra, & â meridie etiam cibum capiebat, circa veſperam vero novis fatigabatur phantasmatibus, ſed ſine æſtu: præterea de capitis dolore querebatur, & diverſis in brachio ſiniſtro ad cubitum uſq; compunctionibus & dolorum acceſſibus. Tuſſis quidem adhuc durabat, de qua tamen ſibi præſagiebat, forè, ut poſtridie abſit, ad proximum Lunæ diem, ſeu intra octiduum reditura, quod ex eo fortaſſis conjiciebat, quia in eum diem ſignum cum quatuor ſolibus incidebat, ipſaque timebat, ne ob æſtum inſtantem & calores interiores ſe nimis refrigeraret. Inter alios animi conceptus, quos hac veſpera formabat ægra, erat etiam diſceptatio de inferno, num eſſet, nec ne! Quem ipſa non ſolum probabat ex Eraſmi Franciſci indubitato Væ æternitatis, ſed et Ethnicos eruditiores Socratem & Platonem ejus doctrinæ prægustum habuiſſe affirmabat. Hilari admodum eadem veſpera erat animo, cujus tamen cauſa eam fugiebat, niſi quod omni moleſtia Cor vacare diceret. Promittebat una, ſe patienter laturam hac hebdomade omnia, circa Lunam vero gibboſam ſeu decreſcentem remedio quodam præſentiſſimo uſuram. Die 16. Novembris ♂ horis ante meridianis, ſtatus ægræ erat proſperior, quia vero ſub prandium de Anſere aſſato, cujus per dies aliquot fuerat appetentior, aliquid comederat, adeo male ei fiebat, ut moto vomitu vehementiori, animam linquere videretur. Accedebat frigus membra penetrans, & dolor auris ſiniſtræ, quo affligebatur. Die 17. Novemb. ☿ circa quintam veſpertinam in ſtatu minus benigno ægram deprehendebam. Parum loque-

batur, manibus frigebat, auri ſiniſtræ digitos ſæpe admovebat, corpus horrebat, & manibus pedibusque extenſis rigebat, ut convulſionibus peti videretur. Ex ventris vero vel auris doloribus hæc ei evenire conjiciebam. Compellanti nil niſi, auribus ſe dicta percipere non poſſe, reſpondebat. Obſtructam igitur aurem, colligebam, eiq; nodulum ſale calido repletum applicabam, quem vero plane reſpuebat. Mater ante meridiem bene ei fuiſſe, nunciabat: neq; tunc de tuſſi quidquam percipiebatur. Die 18. Novemb. ♃ mane, ſic ſatis bene habuiſſe dicitur, etiamſi nocte præterita ingenti & dentium & aurium dolore laboraverit. Hora vero ſexta veſpertina accedebam, cum variis ludicris phantaſiæ ſe exerceret, inter quæ etiam, triduum ſequens admodum moleſtum ſibi futurum, edicebat. Nihil niſi paululum jusculi ſtomacho ingeſſerat, ſalſum vero halec appetebat, quod ei negabatur. Die 19. Novemb. ♀, mane, ſatis firma videbatur. Quia vero phantaſias circa veſperam oborturas animo præſentiebat, firmiter ſibi proponebat nihil ſermonis proferre, ne errores quisquam deprehenderet; ſubridens vero plane celare non poterat. Die 20. Novemb. ♄, hora jam quinta matutina malignum illud ſignum, literam A. cum quatuor crucibus repræſentans, vi prognoſtici, vim ſuam exerere inceperat; ægram itaque hora undecima in ipſo paroxysmo viſebam. Anhelabat, ut abhinc anno, manus pulſu vehementi circumagebat, ſtratum ejusque lodicem diſtrahebat, adeo ut laceraſſet, niſi denſitas obſtitiſſet: Pedibus etiam motus vehementiores ciebat, & dentibus non nunquam ſtridebat. Cum id paululum duraſſet, ad momenta quædam deliquium patiebatur, nec ulla in ea reſpiratio deprehendebatur. Et ſic per intervalla continuabat. Manus durante paroxysmo frigebant, pulſus erat modo debilis & tardus, modo debilis & celer. Stridorem dentium & motus convulſivos oriri conjicebam ex ſævis abdominis vel uteri doloribus, eos igitur ut ſedarem in extrema illa infirmitate adhibebam mixturam ex Aquavitæ mulierum, Carminativa, Meliſſæ, Spiritu Salis armoniaci aniſato, & grano ſesqui altero extracti opii, ſyrupo Pæoniæ edulcoratam, de qua per intervalla duorum cochlearium menſuram ægræ porrigebam. Ante meridiem non patiebantur paroxysmi ut adhiberetur hoc remedium. Poſt meridiem vero duorum triumve cochlearium menſuram ſumſit. Cum veſperi hora quinta eam denuo inviſerem, continuabant paroxysmi, in quibus ante meridiem eam reliqueram, hora verò imminente ſexta, paululum remittebant, ut reficere ſe quodam modo poſſet. Quiritari igitur incipiebat & queri de doloribus, quibus nullum non affici

dicebat membrum corporis, adeo ut tormentis cruciari videretur. Timebat vero, ne nocte ſequenti plus juſto ſe obruerent. Quæ dum ita commemorabat, oculis madere videbatur. Denuo ipſi par cochlearium de Opiato præbebam, eamque erigebam, fore, ut juvante Deo, cui nihil ſit difficile, hanc etiam noctem feliciter ſuperet. Vix eam ita ſolatus fueram, mox ut ſine mora novum par cochlearium ejusdem medicamenti ſibi præberetur, poſcebat, quo vix ac ne vix quidem exhauſto, alius accedebat paroxysmus, qui omnibus ægram viribus exuebat, valdeque cruciabat. Dicto vale, jubebam ut parentes, quoties ægræ permittebat conditio, de eadem mixtura totidem cochlearia præberent, ea de cauſa, ut experirentur, utrum Opium etiam vim ſtupefactivam apud ægram obtineret. Die 21. Novemb. ☉, hora nona matutina, denuo viſitabam ægram, & ex Matre intelligebam, paroxysmos pridianos, in quibus filiam reliquiſſem, eam viribus nimis exhauſiſſe, circa auroram vero imminutos fuiſſe. Ipſe etiam eam videbam brachia in motibus convulſivis non niſi duabus tribusve vicibus vi exigua agitantem; & licet reſpiratio eſſet liberior, deliquia tamen eo longius continuabant. Cum vix horæ dimidium ei aſſediſſem, oculos diverſis aperiebat vicibus, motum naturalem ciebat; mox etiam ſed voce debili, ad interrogata mea reſpondebat, teſtata, ſe præ dolore & infirmitate exacte omnia proferre non poſſe. Juſculum ipſi offerebatur, nec non intrita & vinum, quæ vero ſingula reſpuebat. Dimidia prope Opiati pars ei ab adſtantibus adhibita fuerat, nec tamen ſomnus ratione ulla promoveri potuerat. Circa quintam veſpertinam denuo inviſebam ægram, veritus, ne ſignum quatuor ſolibus circumdatum novum ei malum portenderet, ſed præter ſpem in ſtatu eam proſperiore deprehendebam, licet enim debilis & infirma, parumque æſtuoſa videretur, mentis tamen erroribus carebat. Utrum igitur ingruens intra 19. & 20. Novembris Eclipſis Lunæ nocturna eamque ſequens Plenilunium vim addiderit paroxysmo, id eruditioribus dijudicandum relinquo. Die 22. Novembris ☽ circa quintam veſpertinam debilis admodum erat ægra, quoniam in quartum jam diem cibi nil ſumſerat. Cæterum mentis errore carebat, æſtuque parum affligebatur. Quæſita, quo animo nudius tertius fuiſſet? neſcire ſe, mihi reſpondebat, nec ſua amplius, nec ullius alius hæc ſcire inter eſſe, cum præterierint. Ut brevi dicam, eo amplius redigere non poteram, ut ſuam mihi mentem & anxietatem aperiret; nec divinare poſſum, unde hæc ipſi mutatio, dum anno abhinc nil

plane me celabat. Circa octavam veſpertinam, miſſo ad me nuncio quærebat ægra, num venam ſecare die poſtero liceat? Licere reſpondebam, cum probe haberem perſpectum ad perendinum in Calendario ejus reperiri ſignum, quo aphonia ægræ prædicebatur, ipſamque nihilo minus me invito venam ſecari juſſuram. Die 23. Novembris ♂ veſperi, melius quodam modo valere conſpiciebam ægram, æſtuque nimio carere: quam ob cauſam etiam ſine errore cum iis, qui præſentes erant, loquebatur. Venæſectio de qua pridie conſuluerat, intermiſſa fuerat, quia me prius convenire, & laxativum poſcere voluerat. In diem igitur Jovis prorogabatur. Plus vero frigoris ſe priori & hoc die quam ante ſenſiſſe affirmabat, ſibique initium jam cepiſſe febrim perſuadebat; cui ego contradicebam in memoriamque revocabam omnes paroxyſmos adhuc vel minori vel majori cum frigore initia cepiſſe. Auris ſiniſtra, de cujus doloribus ante dies aliquot fuerat queſta, pure cruento manare jam ceperat. Die 24. Novembris ♀ veſperi ab ægra edocebar, nocte præterita eamque inſequente die, alvum ex præſcripto purgante bene evacuatam. Bono præterea erat animo, erroriſque expers æſtum perexiguum ſentiebat; frigore tamen quodammodo ſe peti perſuadebatur. Quia vero pridiana evacuatio ei plus valetudinis quam infirmitatis conciliaſſe videbatur, eo magis conſentiebam, ut poſtridie venam ſibi incidi pateretur; edoctus enim experientia didiceram venæſectionem, alvique evacuationem anno priori haud parum ægræ profuiſſe. Nondum autem deſierat dolor quo auris conflictabatur. Die 25. Novembris ♃ circa veſperam commemorabat ægra, ſe circa meridiem aliquantum ardoris percepiſſe; veſperi vero omnino bene ſe habebat, neque ardorem, neque deliquia, neque errores, aut quæ alias accidere ſolebant, ſentiebat. Paulo poſt quintam de ventris doloribus querebatur, ex iiſque colligebat malum poſtridie eventurum jam imminere; cui tamen ego meliora pollicebar, quia compertum habebam, ſigna alias maligna per aliquot dies benigniora ſe habuiſſe. Die 26. Novembris ♀ mane ſignum illud malignum (nempe tria in ſe complectentia S.) ſuam jam vim apud ægram exerebat: ex quo etiam tempore per diem ſolidum immota jacebat, linguæ expers. In quo ſtatu etiam eam hora ſexta veſpertina relinquebam. Pulſus arteriæ erat æqualis & debilis; reſpiratio magis viſu quam auditu percipiebatur, tactu vero exteriori plus caloris quam frigoris. Color videbatur ſanus & vivax, nec tamen agitatione ulla ad motum & ſermonem perduci poterat. Die 27. Novembris ♄

 per

per integrum diem bene ſe habebat, nec alterationis quidquam experiebatur, etſi debilis omnino erat viribus, â paroxyſmo pridiano, qui nocte præterita demum ſe ſolverat. Autor ipſi eram, ut bis quotidie guttas XXX. de Spiritu Cornu cervi volatili caperet, ad ſanguinem tenuiorem reddendum, quia in venæſectione poſtrema obſervaram, nimis craſſum & ſine ſero eſſe cruorem. Meo etiam ſatis ſe facturam conſilio promittebat, & una poſtridie veſperi alvum laxaturam; quam nunquam niſi circa veſperam movebat, ex pudore & verecundia, quæ non permittebat ut præſente quoquam aut Sole ſplendente ventrem levaret. Die 28. & 29. Novembris ſatis valere videbatur, uti enim propoſuerat, alvum evacuarat, quod ſingulo deinceps triduo continuare decernebat, ſperans fore, ut hac ratione morbo eo citius liberaretur. Conjiciebat præterea, febrim, quæ vi prognoſtici primi, ſeptimo demum Januarii anni ſequentis acceſſura erat, menſem anticipaturam, & die 5. Decembris ſe in vaſuram eſſe. Ex quo non ſine cauſa colligo, aliud, durante morbo hoc poſtremo, ſomnium ſeu prognoſticon eveniſſe ægræ, nec enim certum definire potuiſſe diem, niſi â quoquam prædictus fuiſſet. Quanquam ne minimum mihi fateri volebat, quod varios de hoc morbo ſermones in Urbe agitari compererat. Die 30. Novembris ♂, videbatur quidem in Calendario ſignum A ♄, aphoniam ægræ prænuncians, nihilo minus non eo ſolum die Virgo optime valebat, ſed & Calendis Decembris; cibo enim & potu refecta, per diem integrum veſte induta conſpiciebatur. Die 2. Decembris ♃, occurrebat ſignum tria inter ſe flexa S. repræſentans, aſſociatis ♄. ☉ & ♀, quod quoties ante apparuerat, ægra ſemper per horas XXIV. lecto affixa, expers ſermonis & motus deprehenſa fuerat; nunc vero per integrum diem lingua uti poterat, nec niſi pauxillum temporis deliquium patiebatur. Hora 2. pomeridiana eam denuo frigus inſenſiſſimum & ventris dolor occupabat.

Viſo autem, ægram extra hunc bono ſatis eſſe animo, blandis eam circumveniebam verbis, ut mihi tandem fateretur, ſe iterum circa Michaëlis feſtum in ſomno vidiſſe, quæ ſibi eſſent eventura, imprimis vero paroxyſmum, quo die 20. Novembris obruta fuerit. Reliqua vero ſupprimebat, nec niſi commemorabat quæ paulo ante Calendario inſcripſerat, febrim nempe anticipaturam hoc modo: Die 5. Decemb. fore ſimplicem; Die 6. Decemb. hora quarta pomeridiana acceſſuram, venam itaque mane incidendam. Die 7. Decemb. hora tertia pomeridiana febris acceſſum futurum, iterumque hora prima

noctura. Die 8. Decemb. rurſus geminum affuturum paroxyſmum, alterum hora quarta pomeridiana, alterum ſecunda nocturna. Die 9. Decemb. horam acceſſus fore incertam, mane igitur venam ſecandam. Die 10. Decemb. ter intra horas XXIV. acceſſuram. Die 11. Decembr. bis, nempe hora quarta pomeridiana, & hora ſecunda nocturna; alvum itaque mane evacuandam. Die 12. Decemb. eundem futurum ſtatum. Die 13. Decemb. venæ ſectionem inſtituendam, & incertam fore horam febrilem. Die 14. Decemb. febrim redituram hora quarta pomeridiana & ſecunda nocturna. Die 15. Decembris alvum evacuaturam & ſic febrim non niſi ſemel acceſſuram. Die 16. Decemb. bis; Die 17. Decemb. alvo purgata, ſemel. Die 18. Decemb. bis. Die 19. Decembris ſemel. Die 20. bis purgata alvo. Die 21. ſemel. Die 22. præmiſſa vena ſectione bis. Die 23. alvo ſoluta febris inducias futuras. Die 24. ſimplicem fore paroxyſmum febrilem. Die 25. purgata alvo denuo futuras inducias. Die 26. bis acceſſuram febrim. Die 27. ſemel. Die 28. inducias; Die 29. hora præciſe tertia pomeridiana affuturam. Die 30. bis, & 31. ſemel tantum acceſſuram. Quæ porro eſſent eventura, narrare Virgo recuſabat, cauſamque transferebat in Calendarii novi, in quo notare nondum potuiſſet, defectum, & memoriæ, qua recolere nunc nondum valeret. Cum ei objicerem, fieri non poſſe, ut viciſſitudines has adeo mature præſciat, niſi novo forſan ſomnio & revelatione facta fuerit certior; non niſi hoc reſpondebat, ſe poſtridie mane ſatisfacturam præſcripto, & cum alvo purganda initium facturam; quam ob cauſſam etiam â me deſiderabat purgans catholicum, quo in caſu neceſſitatis poſſet uti, ſemperque illud in promtu haberet. Sed ut revertar ad Diarium, & quæ porro fuerit ratio ſomnii ejusque prognoſtici, exponam, querebatur ægra die 3. Decemb. ♀ de ventris doloribus, quibus tunc ſolis, nec infirmitate alia laborabat. Die 4. Decemb. ♄, per totum diem extra Lectum induta veſtibus deprehendebatur. Die 5. Decemb. ☉ referebat, hora 2. â nocte meridie, acceſſiſſe febrim, & ad decimam matutinam continuaſſe. A meridie vero lectulum paullum reliquiſſe. Die 6. Decembr. circa horam quartam veſpertinam, exiguo cum frigore accedebat febris: mane vero ægra ſanguinem emiſerat, qui admodum pituitoſus & viſcidus erat. Lecto tamen usque ad febris acceſſum exeſſe potuit. Die 7. 8. & 9. Decemb. prognoſtico reſpondebat eventus. Die 10. Decemb. ♀ circa quintam veſpertinam, viſitabam ægram, eamque altera jam vice laboraſſe paroxyſmo comperiebam. Affixa igitur lectulo

cum

cum ſe plus ſolito texiſſet, manus ex ſudore madebant. Quæſita in quo nunc eſſet ſtatu, nihil certi reſpondebat; nec enim fateri volebat, lecto ſe affixam ægrotare. Moto tamen ſermone tandem eliciebam, quæ dudum ſcire deſideraveram, eam nempe Die 18. Novemb. id vidiſſe ſomnium cujus ſupra mentionem feci. Affirmabat præterea ſe initium jam feciſſe non hujus modo, ſed & priorum ſomniorum breviter conſignandorum, mecumque communicandorum: quæ etiam interjecto nonnullo tempore mihi quidem tradidit, ſed admodum mutilata & partem vix quartam continentia. Nec enim ſibi timebat de cura, qua ſingulis diebus veſperi conſignabam, quæ iis ipſi evenerant, multo minus de Calendario aliiſque ſuis ſcriptis, quæ nonnunquam mecum domum tuleram. Hanc vero quod attinet febrim, omnino deprehendi, leniorem ejus fuiſſe algorem, ipſumque ardorem nimis remiſſum; etſi enim nunquam non de ejus vehementia querebatur, ex tactu tamen colligi minime poterat. Die 11. Decemb. ♄, ægram hora quarta extra lectum offendebam, quam vero mox invadebat paroxyſmus, ſed eum celatura, hanc ob cauſam me præſente in lectum ſe recipere nolebat. Etſi etiam pridie bis agitata fuiſſet febri, nihilo minus tamen ei in mentem venit uſus medicamenti purgantis ejusque exhibiti virtutem ſatis ſenſit. Eadem ratione febrim etiam nocte inſequente expectavit. Die 12. Decemb. ☉, ægra non obſtante febri pridiana duplicata, bene ſe habuit, pranſa enim cum ſuis â meridie, & inter prandendum & finito prandio, duo triave vino abſynthite infuſa pocula vitrea exhauſit, ſomnoq; circa veſperam ſopita, per noctem integram ad auroram usq; dormivit, ut num correpta interea fuerit febri nec ne, neſciret. Præterea interiorem putaminis ovi membranam, velut empiricum remedium contra febrim, digitorum tuberculis circum volvit. Die 13. Decemb. ☽, Virgo denuo vi prognoſtici ſui tres uncias ſanguinis emiſit, & quidem tantillum ſolum, quia ei ſæpius diſſuaſi reiteratam illam venæſectionem, dicens, quod ſi nolenti volenti ſit incidenda tam crebro vena, ſufficere poſſe menſuram trium quatuorve cochlearium: cui conſilio deinceps ita paruit, ut illam non facile excederet. Cruor vero plane erat aqueus, cuticula pituitoſa obductus. Reverſus hora quinta veſpertina ad ægram, percipiebam, nondum affuiſſe febrim, eamq; inter ſpem verſari & metum, atq; per integrum diem lecto abfuiſſe, cum hora incerta eſſet acceſſura. Promittebat etiam, ſe, ut tandem liberaretur febri, impoſterum diligentiſſime de ſpiritu Cornu Cervi, quem paullo ante ei dederam, ſumturam, ne,

quod

quod ipſi fueram ominatus, in quartanam plane incideret. Die 14. Decemb. ♂ referebat ægra, paullo â diſceſſu meo pridie acceſſiſſe febrim, ſuumq; morem obſervaſſe. Die 15. Decemb. ☿ circa veſperam indicabat, ſe nocte præterita denuo febri fuiſſe correptam, & licet hoc die medicamentum purgans ſumſiſſet, nihilo tamen minus jam hora ſecunda ejus adventum ſenſiſſe; ardorem quidem non eſſe tantum, ut ſermones ſanos proferre non poſſet, timere tamen ſe, ne phantaſiis, quas modo plures, modo pauciores eliceret ardor, obruatur, ſi nimiis interrogationibus in errorem ducatur, plenum enim phantaſiis cum ſit caput, impedire non poſſe, quo minus erumpant. Denuo quoque conteſtabatur tædium, quod ex febri hac diuturna perciperet: Quare ipſi ſuadebam, ut faceret periculum, & circa febris inſultum non nullis vicibus adhiberet antifebrilia, exempli gratia Abſynthii, aliorumq; vegetabilium ſalia fixa. Etſi etiam omnino nauſeabat pulveres, tantam tamen ei ciebam appetitionem, ut eorum uſum mihi promitteret. Die 16. Decemb. ♃ vi promiſſi tentavit Virgo capere ſcrupulum unum ſalis abſynthii, ſed ſucceſſu infelici, dum vomitu incitato, viribus non modo defecit, verum id quoq; effecit, ut ſequentibus duabus vicibus febris longe vehementiorem impetum faceret. Et id quidem aliquoties obſervavi, quoties nempe febri medicamenta ordinaria oppoſui; quod ſi vero empirica, quæ paſſim legendo colligit virgo, adhibuit, ex voto ſemper ceſſerunt. Die 17. Decemb. ♀ per diem integrum lecto continebatur ægra, vomitus enim pridianus per intervalla continuabat, viresq; debilitabat, nec quicquam cibi capere audebat, niſi vomitu eum rejicere vellet. Febris jam quinta veſpertina accedebat, ægra vero ſermone admodum ſano utebatur. Pleraque de Capitis & lateris dextri doloribus querela movebatur. Cum itaq; remedium â me præſcriptum par non eſſe videretur tollendæ febri, ipſa ægra ex Colero, aliisq; libris vetuſtioribus præſentiora ſibi promere ſtudebat. Quo viſo, ne deeſſe ei viderer, cum ipſa alios quosdam conditionis melioris communicabam Scriptores Germanicos, interq; eos Auctorem ſepulchri Paupertatis, ex quo ſibi eligebat Spir. Sulph. & Cataplaſma ex Terebinthina cum Tela araneorum. Ipſe quoq; jubebam, ut his uteretur medicamentis, ratus, imaginationem & fiduciam hic plurimum valere poſſe. Die 18. Decemb. ♄, bis ægram invaſit febris, quam comitari ſenſit tumorem faciei atq; ventris, laterisq; ſiniſtri dolores ſubſequi. Die 19. Decemb. ☉ febris circa veſperam tempore conſtituto acceſſit, nec tum tumor ex vultu diſceſſit. Loco Spiritus

Sulphuris hoc biduo ſuaſu proprio ſex guttas olei caryophyllorum ſumſerat, quia magis ad palatum fuiſſe videbantur. Die 20. Decemb. ☽, hora quinta veſpertina ægram adhuc extra lectum ſuis indutam veſtibus videbam, nec dum eo tempore febrim ſentiebat, ejus etiam inducias ſperabat, etſi bis eſſe acceſſuram, ei prædictum fuerat. Medicamentum purgans receperat, quo cibi appetentiam promoverat. Die 21. Decemb. ♂, ſatis valere ſibi videbatur, ex acceſſu vero febrili circa veſperam, ſpe induciarum fallebatur. Die 22. Decemb. ☿, bis licet implicata febri, intermittere tamen noluit, quin vi præcepti ſanguinis aliquid emitteret. Quo ipſo etiam finem fecit, ſed non niſi ſuaſu meo multiplici. Timebam enim, ne nimia ſanguinis emiſſio tandem ei perniciei foret. Hic vero, qui hodie emiſſus fuerat ſanguis, priori multo erat ſanior, plus enim lymphæ ſecum ferebat, cuticulaque pituitoſa carebat. Die 23. Decemb. ♃, purgata alvo, nullam Virgo febrim nanciſcebatur. Ea tamen corripiebatur die 24. Decemb. ♀ hora quinta matutina, & ad decimam usq; horam meridianam conflictabatur. Cæterum affirmabat ægra, palato nunc iterum arridere & cibum & potum, nec ulla de re ſe amplius eſſe ſollicitam, niſi de tumore vultus & ventris, qui etiam accurate cognoſci poterat. Hinc cum timerem, ne in quartanam degeneraret, id omni agebam ſtudio, ut Leucophlegmatiæ huic reſiſti poſſet. Die 25. Decemb. ♄ ſeu prima Nativitatis feria induciæ febriles, vi prognoſtici, erant futuræ, ſed paroxysmus præter opinionem accedebat. Præterea die 26. Decemb. ☉ bis eam invadebat, hora 3. matutina & pomeridiana, ubi plus algoris quam alias ſentiebatur; quem etiam licet conſuetus & ordinarius ſecuturus eſſet ardor, ægra tamen paulo poſt novum percipiebat horrorem, deq; majori, quum usquam ante, algore querebatur, ut tertius acceſſiſſe paroxysmus videretur. Die 27. Decemb. ☽ ſemel corripiebatur febri. Die 28. Decemb. ♂ ceſſabat. Die 29. Decemb. ☿, hora tertia pomeridiana febri languebat, & vultus atq; ventris tumore adhuc affligebatur. Hic denuo inſtabam ut ultimum mihi narraret ſomnium, quod deſcriptum, tradere promittebat, quam primum vires permitterent. Inter confabulandum vero affirmabat, non longius extendi ejus prognoſin quam ad 10. Jan. anni ſequentis 1687. ex quo tempore vis morbi in ordinariam tertianam intermittentem convertenda ſit. Die 30. Decemb. ♃ bis exurebatur ægra ardoribus febrilibus, ſed uſitato more. Die 31. Decemb. ♀ tantum ſemel. An. 1687. Calendis Jan. ♄ iterum ſemel. Die 2. Jan. ☉ induciæ erant. Die 3. Jan. ☽, hora 2. nocturna cum algore

algore quatuor horarum febris accedebat, quam ſequebatur æſtus, licet non adeo ardens, ad meridiem tamen usque continuatus. Die 4. Jan. ♂ erant induciæ. Die 5. & 6. Jan. eodem quo nudius tertius & quartus eam corripiebat modo, hora ſecunda nocturna cum algore vehementi, quem ne ſudore quidem, quo ſibi ſubvenire ſtuduerat, excutere poterat, aut calido impedire hypocauſto, in quo dormiebat. Tumor vero vultus, magnam partem remiſerat, ex quo ſpem concipiebam, fore ut timor hydropicus evaneſceret. Interea dum ſermonem conferebamus, ſingnificabat ægra, febrim die 7. & 8. modo priſtino ſe correpturam, die 9. abſuturam & die 10. in tertianam intermittentem degeneraturam. Anxia igitur deſiderabat, ut ſibi aliquid præſcriberem, quo diſcederet, vereri enim ſe, ne in quartanam converteretur, cujus exemplum in ſorore habuerat. Promittebat etiam experire omnia, modo ne eſſet pulvis, quem adhiberi ſine vomitu non poſſe ſcirem. Annuebam ipſi, operam omnem pollicebar. Die 7. Januarii hora ſecunda nocturna denuo acceſſerat febris. Die 8. Januarii ♄ inducias faciebat. Die 9. Jan. ☉ hora ſecunda nocturna iterum ægram corripiebat, & ad horam decimam meridianam continuabat, atq; ſic ex prognoſtico inſtar Tertianæ habebatur. Præſcribebam igitur ægræ præſentiſſima antifebrilia, ut quoad poſſet fieri malum omne præverterem. Ceſſabant hic prognoſtica omnia de hoc morbo, nihilq; amplius ſibi eſſe revelatum ægra affirmabat, niſi ut ad declinandam quartanam omne omnino remedium adhiberet. Continuabat vero Tertiana ita, ut die 11. Jan. ♂ noctu ex more rediret, & in meridiem usq; duraret. Die 12. Jan. ex parte dimidia induciæ erant, uti & die 13. ♃ usq; ad noctem, ubi hora uſitata redibat febris, ſed tantum ad quintam matutinam durabat. Bis adhuc de antifebrilibus, à me præſcriptis uſa fuerat ægra, vice vero tertia nempe ♃ veſperi appetitu ferebatur in Rhob abſinthii, rure ſibi miſſum à Matertera, tanquam medicamentum domeſticum, quo agreſtes variis ſe morbis levare ſolent. Cognita igitur una alterave vice, remedia quæ auſu proprio adhibuerat ægra, ſemper plus obtinuiſſe valoris, quam à medico præſcripta, compertoq; Abſinthium pollere vi & calefaciendi & obſtructiones aperiendi, quin & medicamentum eſſe ſtomachicum & antifebrile, ipſamq; phantaſiam & imaginationem huc uſq; multum in hoc morbo effeciſſe, nolui ei disſuadere, quo minus illud Rhob Abſinthii adhiberet, maxime cum non ſine fructu aliquoties jam adhibuiſſet ejusque portionem haud exiguam omni ſine nauſea comedere poſſet.

Die 15. *Jan.* ♄ tempore noctis ſolito admodum remiſſa acceſſit febris. Die 17. & 19. Jan. plane ceſſavit ut ægra ſuæ agnatæ atq; familiaris nuptiis intereſſe potuerit. Uti vero ante de nimio calore, ita deinceps de algore queſta eſt, cujus rei cauſam non eſſe puto aliam, niſi crebriorem venæſectionem, qua magna parte ſanguinis optimi privata fuit. Cum autem Rhob Abſinthii ſuo non careret effectu probo, auctor eram virgini, ut uſum ejus aliquantiſper continuaret. Et cum tempore interjecto non minus eam aliquando inviſerem, indies augeri vires animadverti, adeo ut eam die 18. Septemb 1687. una cum ſorore in proſperiori valetudinis ſtatu relinquerem. Die autem 20. Octob. 1688. abſente Matre, à patre ejus accerſebar, qui de novo aliquid mali ominabatur, quod filia iterum per aliquot dies in ſummo deliquio & ardore decubuerat. Parum vel nihil hoc veſpere reſpondere poterat ægra; ei itaque præſcribebam mixturam cordialem, una cum Tinctura Cephalica. Die 21. Octob. ☉, collectis aliquantum viribus, ex virgine percipiebam, duplici, hebdomade præterita, correptam Quartana, & tantum non in latere dextro, brachio & crure ſtupore obductam & veluti contractam jacuisſe. Brachium illud atque pedem linteis ſpiritu applicato, quem ipſa ejus præparaverat Mater, tinctis colligarat, mitigationemq; ſenſerat. Pater præterea referebat, ex offenſione & ira hunc ſibi contraxiſſe morbum. Cum vero ſeorſum ab aliis cum ipſa colloquerer, accidiſſe ei intelligebam, ut cum ante dies 14. in ſuo conclavi lectioni eſſet vacatura, candelam, qua cum ædes permearat, aliamque in menſa ſtantem accenderat, ad candelabrum, quod ſæpe ſolet fieri, verſam extinxerat, extinctam vero ſponte ſua iterum verti videret, ut ellychnium partem ſuperiorem occuparet. Motam igitur curioſitate denuo eam vertiſſe, idq; tertia vice repetiiſſe, quam vero manus eminens ex adverſo, mox obverterit, Orto una tumultu, veluti terriculo, forti animo & imperterrito in manus ſumſiſſe candelam ardentem, ipſumq; conclave perveſtigaſſe, num canis aut ejus generis aliud quidquam ſe offerret, nihil autem in conſpectum veniſſe, neq; ſe timore perculſam fuiſſe. Plura exponere hac vice recuſabat. Cum die 22. Octob. ☽ iterum ægram inviſerem, melius ſibi fieri affirmabat. Spe itaque fretus, fore, ut continuetur ægrisque impeditus aliis, aliquot dies abeſſe cogebar. Die 15. Octob. ♃ domum reverſa Mater me accerſebat, timens, ne filia, quæ novo ardore, cardialgia & Spiritu anguſto urgebatur, decederet. Cordialia hic præſcribebam exteriora & interiora, in forma liquida, quibus interius

cochle-

cochleatim, exterius vero loco cataplasmatis uteretur. Die 26. Octob. ♀ mane intelligebam, ægram nocte præterita adeo graviter laboraſſe, ut Parentes etiam Eccleſiæ miniſtrum advocarint, nec aliter ſibi perſuaſerint, hac nocte obituram filiam, maxime, cum timore & terrore nimis vexaretur. Veritus vero ne ad morem Quartanæ duplicis circa veſperam novus accederet paroxyſmus, præter Cordialia ſupra memorata, etiam Spiritum volatilem aromaticum præſcribebam. Sed jam hora quinta veſpertina imminente ſummo jactari æſtu, ſpiritu anguſto, deliquiis & phantaſiis ægram deprehendebam. Quas potiſſimum phantaſias facili negotio augere potuiſſem, niſi mihi ob præſentiam laudati Eccleſiæ Miniſtri ſtudio ab alloquio ipſius & quæſtionibus temperaſſem. Paulo tamen poſt ratione plena in ſermonibus utebatur, queſta de colli doloribus & ſiccitate, cujus pellendæ gratia ei ſuccum offerebam, quem recuſabat, ejusque loco â matre mel recens Nuce moſchata permixtum poſcebat. Alter hic jam erat dies, ex quo cibi nihil ſumſerat. Die 27. Octob. ♄ circa horam undecimam meridianam in ſtatu ſatis benigno ægram offendebam, quia nocte præterita ſomno ſe aliquantulum refecerat. Nihilominus de membrorum imbecillitate querebatur, quod ea vix ac ne vix qidem movere poſſet; tentare tamen promittebat, num circa prandii tempus aliquid jusculi ingerere poſſet. Die 28. Octobris circa quintam veſpertinam, paroxyſmo laborantem. Conveniebam ægram, per intervalla tamen loqui valentem. Hic ſæpius ſibi ex impatientia mortem optabat, modo ut miſeria liberaretur. Mater enim ob inſtans plenilunium ei pulverem adhibere decreverat, ipſa vero ſponte ſibi elegerat medicamentum ex aqua menthæ, fœniculi & melle deſpumato conſtans, de quo nonnunquam bibebat magis, quod credo, ad collum reficiendum, quam febrim depellendam. Die 29. Octobris ☽, viſebam ægram, circa duodecimam meridianam, eamque opinione melius dormiviſſe comperiebam. Febri quodam modo liberata, de æſtu adhucquerebatur quem neque ex pulſu arteriæ neq; ſigno quodam exteriori cognoſcere poteram, interius tamen illo affligi, albo mucore circumducta lingua teſtabatur. His nihil obſtantibus, triſti ſemper erat animo, oculi lacrymis madebant, ipſaque mortem ſibi crebro optabat. Jocis vero lepidis quoad poſſem, eam reficere conabar. Nihil adhuc cibi ſumſerat, & licet de ſiti querebatur, eam tamen levare medicamentis nolebat, multo minus alimentis ſe recreare, ſola fœniculi aqua contenta: ubi interea ſua chirurgo erat cura, ne collum, ejusq; fauces inflammarentur. Die 30. Octob. ♂ circa meridiem extra lectum veſtibus induta

conſpiciebatur virgo, libera etiam febri, lætum gerebat animum; nam nocte præterita per intervalla dormiverat, nunc autem paulo cibi ſe cum prandentibus reficiebat. Die 31. Octob. ☿, hora quarta veſpertina iterum veſtita, per integrum diem lecto aberat. Nocte præterita placide dormierat, verebatur autem, ne circa noctem imminentem corriperetut febri, quam ob cauſam de extracto abſinthii, quod ipſa præparaverat, menſuram duorum cochlearium, ut ante ſæpius, ſumtura erat, quod ipſum etiam ideo permittebam, quia majori ſemper fiducia ferebatur in medicamenta ea, quæ ipſa ſibi conceperat aut ali-aliunde collegerat, quam quæ Medicus præſcribebat. Kalendis Novemb. ♃, veſperi hora quarta adhuc in veſtibus apparebat ægra, nocte vero priori febri, ſed lenius, afflicta fuerat, eandemq; in ſequenti nocte denuo expectabat. Die 3. Novemb. ♄ circa meridiem ad ægram reverſus, iterum veſtitam & domeſtica negotia tractantem videbam, ab eaque percipiebam paulo poſt diſceſſum meum die Jovis veſperi ingenti cum algore acceſſiſſe febrim, qui ad horam uſq; primam noctis mediæ, ardor vero ad horam quintam matutinam duraverit. Expectabat etiam circa noctem paroxysmum alterum, adverſus quem varia animo concipiebat remedia, quibus tandem ſe plane liberaret febri: qua in parte non minus ei, ex cauſis ſæpe datis indulſi. Circa ſeptimam veſpertinam ad me mittebat ægra quæſitum, an vice una Drachmas tres Theriacæ adhibere liceat, quod ipſi permittebam, ſi ingratum illum ſaporem ferre poſſet. Die 5. Novemb. ☽ veſperi bene valebat ægra, meq; certiorem faciebat, qua ratione tres Theriacæ drachmas ſumſerit & ſudorem multum elicuerit, quo tamen non obſtante, algor febrilis circa primam nocturnam acceſſerit. Præterea affirmabat, nocte ſe præterita & mane inſequente multum dormiſſe: die ☉ medicamenti nil cepiſſe, febri tamen liberam manſiſſe, ſperare igitur, unum ſuperatum eſſe malum; facturam periculum, annon Theriaca mane & veſperi ſumta reliquum tolli poſſit: hoc ſe remedium legiſſe in libro quodam, & quidem uſum Theriacæ ter continuandum eſſe. Die 7. Novemb. ☿ veſperi ex Virgine intelligebam, uſq; ad horam primam nocturnam diei Martis abfuiſſe febrem, mox autem impetu vehementi acceſſiſſe, ſed non diu duraſſe. Præter Theriacam ægra quoque ſibi paraverat decoctum ex Betonica cum vino, quod Cereviſiæ loco quotidie ad ſitim pellendam bibitura erat. Ubi auctor ipſi eram ut ſingulis diebus ter guttas L. de Tinctura Vitrioli Martis Zwelferi potui inſtillaret, quod ſe facturam promittebat, Die 9. Novembris ♀, induci-

inducias feciſſe pridie febrim percipiebam, ægramq; ſatis bene valere. Die 14. Novemb. ☿ referebat Virgo, febrim alteram inducias continuaſſe, priorem vero ſtatum quidem ſervare tempus, ita tamen ut levior appareat; ſperare igitur fore ut temporis ſucceſſu evaneſcat. Omni vero ſtudio perſeverabat in uſu Tincturæ Martis & decocto Betonicæ cum extracto abſinthii. Sed tertiam Theriacæ doſin nondum receperat. Die 29. Novemb. ♃ ex Matre Virginis intelligebam, filiam quidem adhuc agitari febri quartana ſimplici, ſed minus leviter, præſcriptis autem medicamentis uti nunc fere abhorrere. Die 18. Decemb. ♃ ſororis natu majoris cauſa, inſultibus uterinis correptæ accerſebar, qua occaſione data experiebar, febrim neq; dies neq; horas ſtatas obſervaſſe, ſed intra octiduum vix ſemel acceſſiſſe; præterito autem Solis die, qui 16. Decemb. erat, bis eam corripuiſſe, neque tamen Virginem adhibere quicquam voluiſſe. Quia igitur denuo ipſi auctor eram, ut Spiritu Cornu Corvi volatili diligentius uteretur, dato promiſſo diſcedebam, donec Die 22. Jan. 1689. ♂ hora octava veſpertina ad me mitterent parentes, referentes, filiam à feſto Michaelis uſq; ad hoc tempus ſpectris (de manu Candelam vertente jam ſupra monuimus) admodum fatigari, quæ nullum capere ſomnum ipſi patiantur; ea vero in conclavi ſurſum deorſum ambulare ſtragulum lecti tollere aliaq; ratione ipſam terrere. Addebant præterea, hora quarta hujus diei, cum ſe paululum reclinaſſet in cubiculo prope hypocauſtum, in quo cum liberis ſedit præceptor, per duas eam ſublatam perſonas, & tantum non, licet vi omni reſtitiſſet, è lecto præcipitatam. Nihil quidem eam vidiſſe unquam, niſi manum ad candelam, bene tamen attactu percepiſſe duas perſonas, quarum altera humeros, altera pedes attigerit, ſublatam è lecto præcipitare voluiſſe. Quo adeo fuit territa, ut accedens Præceptor eam extra ſe conſtitutam invenerit. Quam ob cauſam deinceps non amplius in cubiculo iſto ſomnum capere voluit. Et ne putemus, meram hanc fuiſſe phantaſiam, ipſi Parentes ejus facturi rei periculum familiam juſſerunt, ut probe obſervarent. Hinc binæ ſemper lecti ſociæ eſſe debebant pediſſequæ, hæc omnia teſtimonio ſuo confirmarunt; nec diutius prope ægram dormire voluerunt. Hac igitur ratione ſæpius perterrita virgo cum timeret, ne vicibus iteratis idem ſibi accederet, ſymptomata, quæ inde poterant oriri, præcavere ſtudui Pulvere ſpecifico Cephalico Hartmanni cum Cinabari Antimonii mixto, quo ſingulis diebus uti eam juſſi. Curavi præterea lectum ei alio ſternendum conclavi, quo reliquæ Sorores & famulæ nonnullæ

cubabant

cubabant,noctesq; ſingulæ ex accenſa candela lucebant.Die 18. Febr. ☽ hora nona veſpertina, viſo angore, quo cor affligebatur & deliquiis quibus ægrâſucceſſione continua debilitabatur,â parentibus denuo accerſebar. Experiebar igitur â 22. Jan. uſq; tantis â Satana ægram peti tentationibus, ut ubicunq; ſit,ſive domi ſive foris, in ſacra , paternis, aliisve privatis ædibus,illuſiones ejus videat; apparere enim primo adſpectu & veſtitu humano, mox tetriori & teterrimo, quem ne quidem ſatis poſſit deſcribere; idq; eo magis, quo ardentiores preces fundat. Inter alia vidiſſe ſe affirmabat ſpectrum foediſſimum, dentibus ignitis ad quartam ulnæ partem prominentibus, â quo nonnunquam in brachio vehementer percuſſa & die 18. Febr. colapho percuſſa fuerit.Cujusmodi plagæ & ictus etſi omnino afficere potuiſſent ægram, eam tamen, ut pote in fideChriſtiana probe fundatam, parum vel nihil moverunt. Mihi quoq; fatendum eſt,ejusmodi narra tiones aliquando riſu digniſſimas fuiſſe viſas, adeo ut nunquam non in hanc perducere parentes conatus ſim ſententiam, MelancholiaHypochondriaca & Uterina laborare filiam; quam etiam medicamentis Chalybeatis pellere ſuſtinui; ſed aliud ſubeſſe malum ex eo colligebant Parentes, quod catellus, quem in gremio fovebat ægra, tum cum hæc apparerent terriculamenta, non latrare tantum inciperet ſed ex virginis etiam gremio veluti deſiliens, morſu aliquid peteret. Periculum quoq; dicebant eſſe factum, annon vi poſſet retrahi atque compeſci catellus, ſed tum inſtar agitati anhelare & ſpiritus ducere incipere, tandemq; veluti mortuum jacere, abſtractum vero â virgine procurrere, & mox ſinui ejus inſertum, eadem deliquia pati.Die 24. Febr. ☉, viſenti ægram referebant Parentes, pridie filiam admodum fuiſſe vexatam, ſeq; ipſos animadvertiſſe, â Sabbati ad Martis diem , plura ſemper male ægræ accidere.Eam etiam hebdomade præterita ad fornacem ſediſſe, matremque audiviſſe caput ejus fornaci alliſum & levi vulnere cruentatum vidiſſe.Incepiſſe malum die Saturni horas veſpertina & ad horam circiter undecimam nocturnam continuaſſe, ipſam vero ægram ſine motu lecto affixam jacuiſſe, ita, ut nec ſpirare amplius fuerit viſa, neque de lecto moveri potuerit. Quinq; eam comprehenſam tenuiſſe diabolos, eorumq; unum os compreſſiſſe, ut neq; loqui, neq; aqua ſeu ſpiritus apoplecticus quem ſoror nata major infuſura erant, ingeri potuerit. Formas eorum adeo fuiſſet tetras, ut iis deſcribendis par non ſit, neque perſuaderi poſſe aliis hominibus ejusmodi ſpiritus ſub aſpectum non cadere,cum ad illos omnino etiam ſe inclinent. Satanam

nam hoc veſperi corroſiſſe brachium etſi nulla in brachio macula apparuerat. Die 8. Martii ♀, hora ſeptima veſpertina parentibus abſentibus, deprehendebam in lecto jacentem ægram, vehementi concuſſione manus, huc atque illuc agitantem, corpus in varias figuras contorquetem nihilque loquentem. Neque etiam ad interrogata quicquam reſpondebat, aut ullum percepti ſermonis ſignum edebat. Quia vero manu fundæ ingeſta narthecium depromebat ad nares admovendum, ratione eam nondum deſtitui colligebam, potius conjiciebam, uterinis eam laborare convulſionibus, quibus remediis non niſi ordinariis, antiepilepticis & uterinis occurrebam, & ut ſæpius de tal, mixtura menſuram cochlearis adhiberet, jubebam. Die 9. Martii ♄, paulo melius erat ægra, farique nunc poterat, dicens, pridie ſe ventris laboraſſe doloribus ex eſitatis mytulis. Plura fateri nolebat. Præterea viribus admodum imbecillis erat. Die 26. Martii, ſoror natu major ad me mittebat nunciatum, ægram die jovis venam ſibi incidi fuiſſe paſſam, eunti vero cubitum, eam, incertum quo caſu, recluſam, nec niſi interjecto temporis intervallo cognitam, tantumque ſecutum deliquium, ut reficere eam vix potuerit. Hoc die ſolam in ſuperiorem ædium contignationem adſcendiſſe, ſed ſummo cum horrore & algore mox deſcendiſſe, necdum deliquiis ſolutam eſſe. Compellanti mihi reſpondebat, velut ſana eſſet. Peregrina vero præſente fœmina, nolebam eam fatigare quæſtionibus, cum probe ſcirem, nolle eam in vulgus diſſeminare morbum; inter abeundum vero ſoror, tetra iterum terriculamenta ægræ apparuiſſe, indicabat. Die 27. Martii denuo inviſebam ad ægram, eamque pati deliquium videbam, in quo etiam nunc compreſſo in manu pollice convulſiones apparebant. Corpore concuſſo compellere eam non deſiſtebam, donec quaſi ex ſomno ſuſcitaretur. Hic vitæ pertæſa, nullis amplius uti volebat medicamentis, rata, fruſtra eſſe omnia. De Spectris vero viſis, nihil plane proferre volebat. Die 16. Aprilis ♂, in tranſitu eam conveniens, abſentibus parentibus, à ſorore natu majore certior fiebam, ægræ præcedenti Jovis die mirandum obtigiſſe caſum. Sola enim in conclavi ſedente & legente, venit famula & allatas ſecum amygdalas & uvas paſſas, nundinis præſentibus emtas in menſa ad virginem deponens abit. Exiguo interjecto ſpacio audit virgo quempiam retro ingredientem conclave, & poſt ſellam conſtitutum petitum ex Menſa uvarum paſſarum & amygdalarum manipulum facto oris poppyſmo mandentem. Videt etiam ex eadem

menſa ipſum arripere forficulam, qua extractas è funda faſciolas ſtrepentes â tergo ipſius diſſecat. Eum autem eſſe putat informatorem domeſticum, nec tantum ſibi temporis â lectione concedit, ut retroſpiciat, ex parte perſuaſa, in ſui ignominiam hæc fieri. Aſt quæſitus hac de re Informator, qui ſtudio Theologiæ dudum addictus erat, firmiſſime aſſeverat, ſe neq; uvas paſſas de menſa ſuſtuliſſe, neq; alia peregiſſe. Intellecto itaque rem hanc geſtam â Sorore natu majore mihi eſſe narratam, adeo ægre ferebat ægra, ut nemini impoſterum quicquam revelare aſſeveraret. Ex eo tempore per intervallum aliquod virgini induciæ fuerunt. Die 14. Maij matrem ægræ domum reverſam ſalute excipiebam, factus ab ea certior, filiam quidem octiduo proxime præcedenti caruiſſe: Conſcenſura enim aliquando conclave ſuperius, uvas paſſas & amygdala pridem ſublata caput circumvolitaſſe, eoq; facto ipſam mox propius ſe degentem informatorem, deinde vero Matrem convocaſſe, qui & uvas paſſas & amygdala ſolo diſſipata invenerunt. Præterea referebat, graviores fuiſſe tentationes circa dies feriatos, Solis & Martis, quam alias; adeo, ut legenti aliquando homilias ſacras, ipſe non tantum Diabolus apparuerit, ſed et oſtenſis chartis luſoriis, aliisque rebus ludicris eam â Deo ejusque verbo avertere conatus fuerit. Alio tempore plaga in capite accepta, præſentibus licet minime videntibus, mox animo eam defeciſſe. Quas & ſimiles adverſitates Virgo nemini niſi Matri aperiebat, verita, ne fama in vulgus iret, ipſaque pluribus hominum judiciis iniquioribus exponeretur. Die 2. Julii circa horam noctis mediæ duodecimam, foribus pulſis Mater doſin de Specifico Cephalico D. Michaelis Lipſienſis petebat, conſultura filiæ, quæ extremam lipothymiam patiebatur. Die 3. Jul. ipſe conveniebam ægram, quæ adſpectu exteriori ſatis videbatur firma atq; hilaris, omnemq; de ſe ſuſpicionem amoliebatur, Mater vero, quæ filiæ hoc biduo eveniſſent, candide aperiebat. Eam nempe die 30. Jun. ☉ veſperi inter orandum ante menſam, nemine quidem quicquam vidente, omnibus tamen præſentibus, ſiniſtro comprehenſam brachio ſubito exhorruiſſe, mox uſtionem in parte ea ingentem, puſtulasq; quam plurimas ſenſiſſe, quibus cum emplaſtris occurrere noluerit, poſtridie mane adeo pullulaſſe, ut integrum fere brachium incenderint, quemadmodum recens adhuc ſuppuratio ſatis mihi teſtabatur. Eodem 2do Julii veſperi ex ſupremo pavimento aliquid petitura erat Virgo, cui vero Satan mox teterrima forma apparuit, ita eam allocutus: Niſi ſuis abſtinuerit cantionibus & precibus,

fore ut faucibus ſuffocatis crura ejus frangat, eamq; ita deformet, ut ejus converſatione nemo amplius uti potuerit. Mox etiam pugno eam percuſſit, ut humi prolapſa, hora demum finita, â ſorore quæſita, gelida & deliquium paſſa, inde ſublata in lectum ferretur, ubi non minus variæ lipothymiæ ſecutæ ſunt, quibus mota Mater nocte me ad ſe accerſivit. Quantum vero poterat fieri, omnia tegebat, & virtute majorem hilaritatem ſimulabat, ne quis etiam familiæ ſtatum ejus experiretur, eumq; ediceret. Die 29. Aug veſperi â cæna in ſuum itura cubiculum, virgo videt Patris ſui conclave, alias ſemper clauſum, eſſe apertum, & ardentem in menſa poſitam candelam, putans â famula, quam accenſam in ſuum cubiculum ferre juſſerat candelam, huc eſſe poſitam. Patris igitur pertranſiens conclave, ê quo in ſuum erat aditus, in illud pergit, ubi non minus videt candelas, & hominum multitudinem, interq; eos ſacerdotem, â quo alias viſitari fuit ſolita, Parentes, me, una cum aliis familiaribus, ipſaq; familia; quo adſpectu perterrita mox deliquium patitur. Parens qui ſolam eſſe minime concedebat, ejus carens præſentia, mox inquirit. Sui igitur conclavis fores more ſolito clauſas, filiam vero in ſuo cubiculo in deliquio jacentem invenit, aliisq; in ſubſidium vocatis lecto infert, ubi viribus collectis, ad ſe tandem redit. Nocte autem hora prima experrecta virgo, cubiculum iterum videt plenum candelis & hominibus, quos inter matrona erat nobilis ei haut ignota, quæ funus virginis ante ſe in menſa, ex aſſere in ſellis ligneis poſito, præparata jacens habet, crines pectens & inſtar funeris ornans: quo pariter perterrita caput ſtragula tegit. Die 30. Aug. hora nona matutina ædes ingredienti, ægraq; ſororem variolis laborantem viſitanti, referebant parentes, quæ ei acciderant. Ipſa etiam ægra rationis expers, in lecto adhuc cubabat, lacrymans & lamentans, nec quicquam medicamentorum corroborantium ei ingeri poterat. Hic etiam præterea narrabant parentes, filiam non raro noctu vehementem ejulatum & angorem in lecto proprio auribus haurire, quaſi æger aliquis homo in eo cubaret, ut ipſa ſæpius eam ob cauſam ſurgere cogeretur. Addebant, diabolum aliquando ei ſe repreſentaſſe, canenti hymnum ſacrum Germanicum: Jammer hat mich gantz umgeben 2c. Et juſſiſſe conſiderare atq; perpendere animo, quæ canat; verum enim eſſe, quod nihil de ipſa ſciat Deus, neq; ei opitulari velle; ſatius ergo eſſe, ut hymnos atq; preces intermittat, ſic enim fore, ut omnia ei in mundo proſpera, ſuccedant, nec ipſa re ulla indigeat; ſin vero minus deſitura ſit fundere preces atque libros legere, fractis col-

lo & pedibus vita privandam eſſe. Etſi autem hoc mane omni deſtituta ratione videbatur virgo, variaq; deliquia patiebatur, veſperi tamen hora quinta iterum veſtibus amicta conſpiciebatur, de nulla re querens alia, niſi quod æſtu flagraret. Die 31. Aug. mane lecto iterum affixa erat, de ardore queſta, qui etiam ex pulſu arteriæ & vultu cognoſci poterat; timens præterea, ne febri denuo corriperetur ardenti; quam ob cauſam, venam ſibi incidi volebat; cui quidem indulgebam, nihilominus tamen medicamentum Bezoarticum præſcribebam. Circa veſperam paullo melius eſſe ei videbatur. Calendis Septembr. ſuis amicta veſtibus ædes pertranſibat de ardore queſta, qui vero neq; ex pulſu arteriæ neque tactu exteriori cognoſci poterat. Die 2. Septemb. iterum bene ei erat. Die 23. Septemb. â Matre percipiebam ægram usq; adhuc ſingulis horis veſpertinis lipothymia laborantem, caput vi omni ad parietem allidere voluiſſe, nihil autem dixiſſe. Quoniam vero Bremam profectura erat Mater, auctor ipſi eram, ut ſecum haberet filiam, factura periculum, annon loci mutatione ipſi etiam hic morbus, quod ſæpe huc usq; expertus fueram, mutari velit. Quo facto Virgo ſuaſu illic degentium amicorum, per ſemeſtre ſpatium Bremæ commorata, Medici cujusdam illic loci habitantis opera utebatur, qui vero hunc morbum pro nuda lienis intemperie, ſeu hypochondriaco, habebat, eique talem medicinam adhibebat. Accedebat etiam, ut nihil horum ſymptomatum, quibus heic affligebatur, illic eam unquam invaderet: ipſa potius nonnemini deſponſata, nuptias die 16. Septemb. anni 1690. celebravit, & anno ſequente 1691. filiolam enixa ſana atque incolumis huc usque Bremæ vixit. Hic caſus uti re ipſa dignus eſt admiratione, nec facile aliis auditus, ita non potui quin cum Orbe erudito communicarem, libero cuique relicto judicio, utrum ejusmodi ſymptomata naturalibus an præternaturalibus adſcribere velit.

(Stadâ Jenam d. 12. Decemb. 1692. ad Nobiliſſ. D. D. Schelhammerum miſſa.)

DE
AORTÆ POLYPO EPISTOLA MEDICA

Præclariſſimo, ac Eruditiſſimo

VIRO

CAROLO PATINO

EQUITI DIVI MARCI

ET IN LYCEO PATAVINO MEDICINÆ PRACTICÆ PROFESSORI CELEBERRIMO,

Scripta,

Qua ejusdem abditiſſimum morbum à polypo arteriam magnam inſidente, dependere demonſtratur,

Ac de ejus natura, dignotione, & curatione diſſeritur.

CUM EJUSDEM CADAVERIS HISTORIA ANATOMICA

eventum comprobante.

EDITA AB

ALEXANDRO KNIPSMACOPPE,

Philoſopho, & Medico.

BENEVOLE LECTOR.

D. Caroli Patini, quem MAGNO LEOPOLDO, Proceribusque innumeris charum, immortale Familiæ delicium, inſigne Lycei Patavini decus, redivivum in arte Apollinea Galenum, ſcientiſſimum eruditæ Antiquitatis cultorem, eximium Germanorum Fautorem, & Naturæ Curioſorum Collegam induſtrium Virum ubique celeberrimum, ereptum meritò dolemus, fatalis morbi hiſtoriam, à Filia natu minore, Carola Catharina, Virgine eruditione virtutumque ornamentis nobiliſſima, benevolè communicatam, eô lubentius hîc ſiſtimus, quò magis, vivus inſervire qui nunquam ceſſaverat, poſt fata etiam ſic prodeſſe poſſe perſuaſum habemus. Vitæ Ejus bene actæ, quam per varios caſus non inglorius duxit, notitiam ipſe in edito à ſe Lyceo Patavino Anno 1682. prolixè cum expoſuerit, icone etiam propriâ expreſſâ, quam non minus prælaudata Virgo Tabellis ſelectis & doctè à ſe explicatis, Patavii An. 1691. ſubjunxit, nos plura non addimus.

AD LECTOREM.

MEdicam Epiſtolam Clariſſimo Viro Carolo Patino decimo quarto calendar. Septembris inferiori Germania miſſam, mihique traditam, quia abditiſſimi morbi cauſam, priusquam cultro detegeretur, â nullo aſſidentium medicorum excogitatam, graphicè quaſi delienabat, evulgare mihi plures quaſi vim intulerunt. Cui eventus rationem Cadaveris diſſectione ſexto idus Octobris adeptam, atque ejusdem Anatomicam hiſtoriam, non tantum ut anteſcriptæ epiſtolæ ſoliditas eluceſceret, ſed ut rarioris caſus & non inutilis obſervationis bono Medicum ditaretur ærarium, ſubjicere haud incongruum duxi. Nec deſpicias pravi eventus adnotatam obſervationem, cum aliquando ab obliquo rectum ſatius deducatur, & ab erroribus magis quam præceptis quandoque erudiantur ſolertes. In hoc etiam videtur fortaſſe mutilatus Medicorum labor, quod caſuum tantum votis reſpondentium centurias conſuerint, cum tamen præpoſteris exemplis uberiori Philiatrorum emolumento medica monumenta adaugeri potuerint.

Plures de polypo interno ſcripſerunt, ſed nemo fortaſſe antequam Anatome verum Medicinæ lumen abditisſimam ejusdem exiſtentiam recluſerit, in ſubjectis ægris demonſtravit. Ab epiſtolica hac diſſertatione abſtruſisſimum morbum indagandi, ac extirpandi, antequam altiores radices egerit, methodum erues, quæ ſi citius ad noſtras perveniſſet manus, aut maturius fuiſſet examinata,

minata, fortaſſe luctuoſisſima jactura haud tam immaturè conficeremur.

Hanc tamen ſæpius animo evolvebat Eruditisſimus Vir, verum doctisſimorum asſidentium auctoritate præocupatus clandeſtinum, & ſubterfugientem etiam aſſenſum præbere verebatur. Haud credebat ipſe viros ab evolutis Jatricis monumentis jam ſenio confectos, ac intra ægrorum, & cadaverum Myriades asſiduò devolutos hallucinari poſſe; quod ſi aliquando morbi labore lacesſitus excandeſcebat in artis incertitudinem, vel futilitatem, ac medicorum inconſtantiam, verborum tamen aut ſpei lenocinio illectus, eorundem præpoſteris conſiliis indulgebat.

Cuicumque vel leviter iidem devincto haud licebat Sapientisſimi Viri è Triclinio morbi quæſtus tanta vultus ſerenitate evulgatos circa oculorum imbrem excipere: Gallicum Posſidonium meritò diceres, qui inter ſæviores dolorum cruciatus, de bono & honeſto diſputans, Pompejo Magno mærores exacerbaret. Commendabat ſæpe barbarorum vindices manus, quibus ſe à dolorum ſævitie ſuaviori fato ſubducebant, cui ſe non inæquali animo litare, niſi Orthodoxa Vetaret Religio, aſſeverabat. Angebatur tamen morbi potius obſcuritate quam rigore, & tedebat Medicum in Medico Emporio ignoto ære, quo ſibi mortem coemeret, è vivis diſcedere.

Niſi tamen Anatomicus culter tot garrulis diſſentionibus diremptis, veritatem denudaſſet, adhuc reſonarent tecta conviтiis in Medicæ Epiſtolæ auctorem, quod exercitatisſimis viris leves ſubjicere conjecturas perauſiſſet. Cadaverum ſanè diſſectiones neſcio an ad recludendas morborum indoles, vel Clinicorum detegendos errores, aut in artis decus, vel ignominiam fuerint inſtitutæ, cum plerumque morbi obſcuriores fiant, Cacopraxis verò abſurda innoteſcant.

EPI-

EPISTOLA
Præclariſſimo & Amiciſſimo Viro
CAROLO PATINO
POLYHISTORI, ET MEDICO PHILOGERMANO
S. P. D.

I. CUm neſcio quo fato in morbi hiſtoriam inciderim, quo pluribus abhinc menſibus aſſidue torqueris, multaque ac diſcordia Medicorum judicia circa ejusdem eſſentiam, cauſas, locumque affectum perlegerim, rei novitate & difficultate raptus circa tot diverſas conjiciendi rationes mentem intendere libuit, hasque ponderationes, qualescunque ſint, tibi examinandas offerre, amor & obſequium, quo tuam ſemper proſecutus ſum benevolentiam, atque eruditionem, me compulit, hac certitudine, me non ſolum de Germania tibi addictiſſima, ſed de tota literaria republica bene meritum fore, ſi pro tanti viri incolumitate utili conſilio, vel quocumque labore inſudaverim: quod ſi neque ego rem acu tetigerim, aut ipſa voto reſponderit, difficultas, & obſcuritas, & communis medicorum deceptio auſus ſat pœnas luent.

II. Scio enim te per varias Clinicorum ſententias exagitatum ac perterritum prudenter determinaſſe, malle Morbo confici, quam remediis; ſi tamen ratio vel probabilitas quædam dubietatem hanc convellet, quæſo ne argumenta, ut moris eſt, irrideas, niſi hæc contraria ratione ridicula evadant; quæ forte ſi tuis hypotheſibus male conſentiant, ſcias opinione judicatam obſcurari veritatem, quæ non niſi menti præjudiciis liberæ eluceſcit. Hinc ſi ratio aſſenſum extorquebit, ne repugnes medicam manum admoveri, nam uti nil ſtultius eſt, quam ignoti affectus medelam intentare, ita nil impius foret, quam ejusdem ſpectata natura ea claritate, ad quam licet humanas evehere conjecturas, in pollicitam opem expuere.

III. Quæ ergo ex morboſa Iliade excerpſi hæc ſunt. Te ſcilicet ex valida & activa conſtitutione ſexagenarium factum, ſollicitudinum varietate, ac literariis laboribus attritum, vitaque ſedentaria emollitum, duobus ab hinc annis in faciei pallorem, cachecticum habitum, & aliqualem extremorum emaciationem inclinaſſe, cum pulſu inæ-

ſu inæquali & perturbato, ac Dyſpnœa præcipue dum per plana inclinata digrediebaris, Ptyaliſmo aliquando copioſo, albo, viſcidulo, nulla vel tenui tuſſi, nullo dolore aut pondere in præcordiis vel in dilatatione aut conſtrictione thoracis ſenſibili, nulloque ſonitu aut ſtertore in reſpiratione, ſed cordis anxietate, tremore vel levi palpitatione per vices exacerbatis; quibus affectionibus phlebotomia, catharticis, bechicis ac ſudorificis mederi conſilium cum fuerit, in Hypocauſto excitato ſudore, omnia ſymptomata exaſperata fuiſſe, ita ut Orthopnoicus ſummo vitæ diſcrimine factus fueris; à quo repetita venæ ſectione emerſus, etſi per viginti circiter dies ſymptomata omnia parum relaxari viſa ſint, denuo tamen ſenſibilem cordis palpitationem, reſpirationem concitatam, anheloſam ac cum efflatu uti feſtinantibus ac præfocatis contingit, inordinatim etſi noctu præſertim vel quacumque levi corporis inclinatione & membrorum agitatione recurrentes, cum pulſu continuo inæquali, deficiente, ac recurrente exacerbatas fuiſſe, quibus etiam recrudeſcentiis repetitam phlebotomiam, quæ ſanguinem denſæ texturæ, cum craſſamento glutinoſo adinſtar membranæ ſuperextenſo, uti in inflammatoriis affectibus apparet, opem tuliſſe fertur.

IV. Nec minora tot ſymptomatibus medicorum judicia reperio. Quidam enim te pectoris aut pulmonis Hydrope laborare contendunt. Quidam Aſthmate humoroſo à phlegmate intercepta intra bronchiales fiſtulas, quidam vero aſthmate tantum ſicco & convulſivo à Pneumaticis nervis & folliculis irritatis & conſtrictis te affici putant. Alii pulmonis lobos vomica vel crudis tuberculis obſideri, aut ejusdem membranas coſtis adnatas eſſe, alii leves arterias craſſis humoribus vel tuberculis obſtrui conjiciunt. Nec deſunt qui arteriarum Aneurisma, vel auctam cordis ſubſtantiæ magnitudinem aut ejusdem ventriculorum dilatationem, vel ipſum pericardium tumore aliquo affectum vel nimia lympha aut ſero cor inundans accuſent. Plures vero craſſitiem Sanguinis per pulmonis vaſa cordisque ventriculos lente trajecti redarguunt; pluresque flatus in corde, pericardio vel qualibet alia ſpiritali parte concluſos, aut ſanguini permixtos in cor irrepentes inculpare, haud inficiantur.

V. Quam levibus fundamentis innitantur hæ omnes conjecturæ, te non latere puto, unde illas refellere ſupervacaneum exiſtimarem, niſi ex earundem ruinis, ad ſolidiorem conſtruendam Hypotheſim, fragmenta aliqua eruere animus eſſet.

VI. Pe-

VI. Pectus ergo aqua non obrui, præter abſentem tuſſim, ſitimque cum febricula, in thoracis Hydrope fere ſemper conjuncta ſymptomata, nulla ſenſibilis aquarum fluctuatio à corporis agitatione vel inclinatione, uti ſonitus aquoſi humoris in utre ſemipleno concluſi à Zacuto Luſitano *lib. 1. prax. admir. obſ. 111.* obſervatus, ſat manifeſtat. Adde recurrentem tantum dyſpnœam, cordis anxietati conſectariam, nullum ab Hydragogis aut ſpirituoſis ſudorificis ſed à phlebotomia levamen, nullum partium œdematoſum tumorem, urinas nec crudas nec lixivas, pulſus duros potius quam molles, inundantis aquæ in Thoracis cavitate indicia delere.

VII. Aſt hiſce meridiana luce clarioribus, de pulmónis quoque Hydrope ſuſpicio omnis refellitur. Affectio ſane obſcuriſſimis principiis, paſſionibus aliis ſimilimis irrepens, quæ tamen cum in te jam altiores radices ageret, cum Hippocratica deſcriptione deberet congruere. Habetur enim lib. 2. de morbis: *Si Hydrops in pulmone ſit, febris & tuſſis tenet, & acervatim reſpirat, & pedes tument, & ungues contrahuntur, & patiuntur talia qualia is, qui ſuppuratus ſit. Et, ſi multo tempore aure ad latera adhibita audire tentaveris, ebullit intrinſecus veluti acetum; & hæc quidem aliquandiu patitur, poſtea erumpit ad alvum, & ſtatim quidem ſanus eſſe videtur.* Quæ omnia aut ſeparatim aut collective ſumpta an tuæ affectionis ſpecimen referant, cuilibet licebit judicium ferre. Præterquam quod hoc affectu laborantes non niſi elevato decubitu ac quaſi erecta cervice ob auctam noctu reſpirationis difficultatem ſomnum capere audeant, ſicuti Heredia *diſput 6. de morb. diff. cap. 4. in* quodam ſe vidiſſe teſtatur, qui *noctu ſuffocationis invaſiones ſic pertimeſcebat, ut mallet vigiliis perpetuis conſumi, quam ad dormiendum ſe recolligere*; qui primi ſomni moleſtiſſimus inſultus inter hujus morbi pathognomonica ſigna à Riverio *Prax. med. lib. 7. cap. 5.* recenſetur.

VIII. Potuiſſet quidem, cum pulmonum compages fiſtuloſa ſit omni vaſorum genere contexta, ſeri fluore mundari; quod in lobulorum interſtitia, veſiculas ſcilicet illas membrana tenuiſſima ac diaphana circumſcriptas, & inter lobulos interceptas, delegatum, congeſtumque, lobos ipſos pulmonum in tumorem extendiſſet, vel in eorumdem ſuccingentem membranam erumpens tubercula aqua repleta in plurium quadrupedum pulmonibus ab Hippocrate lib. de internis affection: ſpectata, vel veſiculas ichore plenas Hydatides dictas iis ſimiles, quas in jecore aqua pleno adnotavit Galenus, *Com. 7.*

aph. 55. atque in ovibus Hydrope affectis paſſim occurrunt, in externa ejusdem ſuperficie produxiſſet. Verum in hoc caſu plenitudo aliqua & inflatio perſentiretur, aut jam diſruptis Hydatidibus, aqua in cavitatem thoracis erupiſſet, cujus nulla extare indicia ſuperius oſtendimus; in illo ob auctam pulmonis molem, & compreſſos tracheales folliculos brevis continuo eſſet reſpiratio, vel inſpiratio exſpiratione difficilior, nitentibus pectoris muſculis reſiſtentiam, quæ dilatationem pulmonum inhibet, ſuperare.

IX. Si Aſthmatis nomine quæcunque reſpirationis difficultas intelligitur, te aſthmaticum eſſe lubens admitto; verum ſi difficultas ſpirandi, ſecundum Celſi mentem, *lib. 4. cap. 4.* prout ſe intendit, aliud atque aliud ſibi vendicat nomen; quæ ſi cum ſono laborioſa eſt, communiter aſthma dicitur, te numquam Aſthmaticum fuiſſe dicerem, & multo minus ob tracheales tubulos corrupto phlegmate obſtructos. Quænam enim tuſſis, quænam expectoratio pituitoſi glutinis, per quam Aſthmatis paroxysmos ſolvi docet Trallianus, *l. 5. c. 4.* hujusmodi infarctus arguit? Quinam cum Stertore anhelitus, quem lentorum craſſorumque humorum bronchia obſidentium indicium eſſe, admonet Galenus? *4. de. loc. aff. cap. 8*: absque ſenſibili ſcreatu ſolvitur, ac recrudeſcit dyſpnœa; quod ſi aliquando ſibilus aliquis percipitur, haud tamen hic aerem in phlegmaticas concretiones intra bronchiales ſinus impingentem demonſtrat, cum inter easdem fiſtulas conſtrictas, ac contortas, & inæqualiter compreſſas inſpiratus aer illiſus, ſibilum edere poſſit, vel in ipſa ſuffocatione validius inſpiratus expiratusque aer, bronchiorumque parietibus repercuſſus, uti à violento curſu anhelantibus contingit, dyſpnœæ ſibilum addat.

X. Sed aliquem aſſerentem peraudio, ſputo nullam eiici materiem, quia eadem indurata, ac quaſi lapideſcens Bronchialibus alveolis conglutinatur; cum humor craſſus, ac viſcidus longa mora in anguſtis ſinibus, caloreque partis intenſo, facile poſſit in tophaceam materiam concreſcere, ea fortaſſe forma qua Horſtius *lib. 3. obſ. 4. de morb. pect.* expectorata recrementa ita compacta vidit, ut arboris radicem, caudicem ramosque in ipſis Tracheæ ſinibus tanquam modulis efficta, omni ex parte referrent. Aſt labitur conjectura cum materia tam alte impacta, præter continuam dyſpnœam pectoris gravitatem, tuſſim altam atque inanem excitaret, quæ tandem aliqua hujus materiæ conglobatæ excretione, ſicuti ab expectorato calculo & grandinoſa maſſa contigiſſe tradiderunt Trallianus & Galenus, *lib. 5. cap. 4.* relaxaretur.

XI. Bron-

XI. Bronchiorum obſtructione refutata, Aſthmatis propugnatores inculcant, non obſtrui quidem, ſed comprimi tracheales folliculos à copia ſeri per vices turgentis, vel viſcidis lentiſque ſuccis ſtagnantibus intra minima vaſcula, quæ pulmonum cellulas corymborum ritu perreptant, ac vinciunt; quibus facile ſubſcriberem, ſi ſolveretur paroxyſmus ſenſibili aliqua reſolutione, vel per tuſſim, vel per urinam in Aſthmaticis haud raro contingente; ſi gravitas, ſi pondus cum aſſidua dyſpnœa ineſſet; verum laborioſa reſpiratio per breviſſima intervalla recurrens fluidam ac reſolubilem, haud vero ſtagnantem & fixam cauſam oſtendit.

XII. Non ita tamen trachealium alveorum coarctationem refellimus, quin alii non à viſcidis concretionibus intra recenſitum illud vaſorum rete, ſed à tendinoſis fibris, tunicam interiorem bronchiorum & veſicularum componentibus, ſpaſmo affectis, illam deducere, haud contendant. Conſtat quippe præter ſangvifera & lymphatica vaſa nervis quoque veſicoſas membranulas circumretiri, in quas erumpentes exagitati ſpiritus, in pulmonis ramis aut in ipſo cerebro concepta primum irritatione, dum earumdem fibras validius inflant, circumſcriptam quoque cavitatem coarctant. Hujusmodi ſuffocationes in Hypochondriacis, atque Hyſtericis affectionibus frequenter obſervamus, in quibus nulla humorum vel intra vel extra vaſa ſtagnantium copia, ſed ipſa ſola ſpirituum exagitatio in pneumonicis nervis noxam ferre probabiliter videtur. Sed ſi hanc ſpaſmodicam affectionem ſumma pectoris diſtenſio & elevatio comitatur, cui etiam ob validas muſculorum contractiones, coactamque thoracis dilatationem expiratio inſpiratione difficilior ſuccedit; tenſa tantum & anheloſa reſpiratio, abſque ſenſibili differentia inter conſtrictionem & relaxationem pectoris, haud idem ſuadet. Inſuper ſpaſmodici inſultus ut plurimum alicubi dolore vel convulſione præcedente recrudeſcunt, ac aliquando aſſidua flatuum eruptione ſolvuntur, quemadmodum nos in ſene convulſivo aſthmate correpto ſæpe vidim9, vel urinæ profluvio, quod ſæpe adnotavit Williſius; tu vero abſque ulla ſenſibili excretione vexaris, nulla vel cerebri vel ſyſtematis nervoſi læſione, nulla hypochondriorum intumeſcentia aut dolore manifeſto, quæ in meſentericis plexibus exortas convulſiones ad ſpirituales uſque partes propagari, ſuſpicionem afferant.

XIII. Si bronchiorum ductus quocumque pituitoſo infarctu carent, non minus pulmonum lobos vomica, crudis tuberculis, vel qua-

cumque ſolidi concretione immunes eſſe, Galeni *lib. 1. de diff. reſp. cap.* 11. monitu arguitur, cum enim (docet ipſi) *intra ipſum pulmonem affectus ipſe incumbit, quamvis thorax ſe plurimum diſtendere poſſit, tamen parum inſpirat, etiam ubi intermediæ ipſorum organorum regiones fuerint occupatæ.* Quod ſi vomica lateret, gravedo aliqua & extenſio, vel aliquis ad minimum obtuſus dolor ad os pectoris vel os ſpinæ, ob incumbentes pulmones ad eas partes perſeveraret. Etſi enim clandeſtinus affectus vomica ſit, quæ teſte Tulpio *lib. 2. obſ. cap.* 10. inter initia vix ulla ſui proferat indicia, & citra corporis ſenſibilem noxam per plures annos congeſta materia, eroſa tantem cyſtide, puris copia, obſervante Fernelio *lib. 5. de part. morb. & ſym. Cap.* 10. derepente erumpat: ſæpe tamen contingit poſt quemdam internum dolorem in thorace, & præcordiorum æſtuationem diſrupta vomica fœtidæ materiæ quantitatem per tuſſim excreari.

XIV. Nec de grandi tuberculo cogitandum eſſe crederem, cum nec *dolor auctus thoracem & latera occupet, nec caput & palpebras dolores vexent, nec videre non poſſis, nec corpus ſubfulvum evadat, & puſtulis ex igne velut rubentibus compleatur, quibus ſymptomatibus jam adauctum tuberculum ſtipari adnotavit* Hippocrates *lib. 2. de morb.* De naſcente Phymate aliqua fortaſſe vigeret ſuſpicio, niſi à Galeno 4. *de loc. aff. cap 8.* allata indicia conjecturam eliderent: *Si citra febrem anguſtia moleſtentur ægrotantes, atque ab hoc crebro celeriterque ſpirent; ac thoracem vehementer attollant, ſed non ita multum aerem attrahant. Et, ſiquis per bonam valetudinem ſic difficulter inſpirare incæperit, augeaturque accidens, neque inter reſpirandum ſtertere videatur, crudi tuberculi ortum ſuſpicari oportet.* Dyſpnœam ſiquidem tuberculorum proventu factam paulatim adaugeri donec perpetua ſemper, & æqualis non periodica vel ceſſans recurrenſque evadat, obſervavit Jo-Fortis *Conſ. Med. cent. 2. conſ. 7.* Hiſce adde ex Sennerto *de morb. diff. cap.* 10. linguam lentore quodam ſeu mucilaginoſo humore imbutam, decubitum ægri ſupra latus affectum placidiorem juxta Herediæ monitum, & pulſus duritiem ac uniformem inæqualitatem à Jonſtono *Id. Prax. lib. 5. cap.* 3. recenſitam, quorum omnium ſymptomatum abſentia quam cumque de Phymatum rudimentis ſanctionem explodit.

XV. De Tuberculi tantum exortu in levibus arteriis vel earumdem à lentis & craſſis humoribus obſtructione decantatiſſimum Antipatri Medici exemplum à Galeno *lib. 4. de loc. affect. cap. 8.* adductum, aliquam cerditutinem videtur afferre. Ille enim quaſi ſexagenarius

factus

factus, cum poſt pulſum omni inæqualitatis genere inæqualem per ſex menſes à Galeno obſervatum, levi quadam ſpirandi difficultate affectus eſſet, accedente ſimul cordis palpitatione (ſunt Galeni verba) *in primis quidem ſemel, deinde bis atque ter, poſtea quater ac ſæpius quoque aucta ſimul ſpirandi difficultate ad quindecimum uſque diem, poſtquam difficilima derepente oborta ſpiratione, exolutus ſtatim obiit, aliorum quorundam exemplo qui cordis affectu laborant.* Cujus morbi initium & incrementum tuæ affectionis notas ad amuſſim conſtituunt, à quibus cætera morbi tempora utinam aberarrent. Sed deductio Galeni, quod obſtructio levium arteriarum vel crudi cujuspiam tuberculi ortus ea omnia Antipatri ſymptomata induxerint, non ſine examine eſt traducenda.

XVI. Leves arterias, venam ſcilicet arterioſam, arteriamque venoſam è cordis ſinibus per univerſam pulmonum ſubſtantiam divaricari, atque earumdem ope circuitum Sanguinis per cor & pulmones abſolvi, neminem vel leviter Anatomiæ initiatum latere, crediderim; quapropter iiſdem obſtructis vel compreſſis in ſectionibus prope cor, cum ſanguinis quoque trajectio intercipi neceſſe ſit, ſi in vena arterioſa obex fuerit, tota Sanguinis moles in dextro cordis ventriculo contenta haud derivabitur in plumones, ſi vero in arteria venoſa idem extiterit, nonniſi obtruncato gurgite in ſiniſtrum ſinum cruor refluet;in primo caſu abſque ulla reſpirationis difficultate magna cordis oppreſſio contingeret; in altero vero citra cordis anxietates dyſpnæa ſæviret.In hoc enim haud traducto ſanguine in ſiniſtrum cordis ſinum eadem proportione qua è dextrro ventriculo effluit ob venæ arterioſæ ac arteriæ venoſæ ramos infra impedimentum diſtributos nimium diſtentos, ac complexas veſiculas comprimentes, non ſecus ac in inflammatis pulmonibus evenit, continua anhelitus conſtrictio aut ſuffocatio adeſſet. In illo ob imminutam ſanguinis derivationem in pulmonica vaſa,ac ob ejusdem ſtagnationem aut repercuſſionem intra dexterum ſinum abſque pulmonum diſtenſione, aſſidua oppreſſione ac concuſſione afficeretur cor. Atqui in neutro caſu pulſus omnimodam inæqualitatem conjungi neceſſe videtur, quia cum tuberculum crudum ſupponitur ac proinde impedimentum minus cedens, atque eadem ſemper reſiſtentia obſiſtens conſtitueretur,æqualiſemper quantitate effluens refluensque cruor, nec alteratis villorum cordis conſtructionibus eadem ſemper proportione arterias diſtenderet. Haud inficior quidem à repletis venis compreſſas arterias, ut

ipſe

ipſe Galenus *de cauſ. puls. lib. 2. cap.* 2. teſtatur pulſus inæquales reddere; ſed in iis tantum arteriis, quæ repletis venis ſubſternuntur; plures etiam arteriarum conſtrictiones pulſus inæqualitatem cauſarunt, verum non in univerſo arteriarum ſyſtemate, ſed in iis tantum ramis qui ab affecta ſectione derivantur, ita dextro pulſu inalterato ſiniſtrumtantum inordinatum à compreſſis arteriis ſubclaviis ob apoſtema ſub axillæ ejusdem lateris glandulis obſervavit Panarolus *Pent. 1. obſ.* 23. ac Dodonæus ad 35. Beniv. de abdit à callo in aorta loco cordi proxima Aſphyxiam in ſiniſtro pulſu ſe vidiſſe tradit. Quod & Galenus 1. *de diff reſp. cap.* 10. videtur indigitaſſe, cum ait: *Quod juxta partes in quibus obturatio hæret, & quæ cum his communicant, inæqualitas ſit manifeſta, & parvitas pulſuum.* Unde ex inæqualitate pulſus in carpis percepta in Antipatro Aortæ potius, à qua ſubclaviæ arteriæ divaricantur, quam levium arteriarum ad pulmones tantum ſpectantium compreſſiones, vel obſtructiones debuiſſet arguere; quod fortaſſe aſſequutus eſſet Galenus, ſi Antipatri Cadaver diſſecaſſet.

XVII. Haud contenderem tamen, glanduloſas levium arteriarum tunicas, ex arteriolis ab aortæ trunco propagatis derivato humore tumoribus cujuſcumque generis, uti cæteras glandulas affici, atque intra ipſarum cavitates lentos, ac viſcidos ſuccos poſſe concreſcere. Sæpe enim ſtrumoſam pulmonum ſubſtantiam vidimus, ipſamque in nobili Anglo Phthiſico ex hæmoptyſi, & variolis facto tam crudis quam ſuppuratis tuberculis refertam invenimus. Ac *J*acotium Monachum Aſthmate mortuum integris pulmonibus ſolo abſceſſu in vena arterioſa exiſtente vidiſſe, refert Pereda, *Schol. in lib. 1. Paſc. cap* 26. à quo licet eadem contigiſſe, quæ Antipatro Scholiographus Hollerii *lib. 1. de morb. intern cap.* 30. teſtetur, dubium tamen eſt, num à ſolo obſtruente abſceſſu pulſus inæqualitas, & cordis palpitatio ortum duxerint, cum Williſius *tract. de affect. Hyſt. & Hyp.* arteriam pulmonicam polypo fere in totum obſtructam maximum cordis gravamen, & oppreſſionem cum reſpiratione difficillima, & laborioſa citra pulſus inæqualitatem & palmum intuliſſe viderit. Quamobrem poſſes quidem cum Antipatro difficulter ſpirare, non autem inæqualem pulſum habere à levium arteriarum infarctibus; quos etiam in te non adeſſe, dilatationi thoracis obſequens pulmonis diſtenſio, expirationis, & inſpirationis æqualitas, vel ipſo admonente Galeno, 4. *de loc. aff. cap* 17. qui cum *inſpirati aeris quantitas magnitudini dilatationis thoracis correſpondet, de nullo in vaſis pulmonum infarctu dubitandum eſſe docet* præter alia argumenta, quam maximè comprobant,

XVIII.

XVIII. Ita interioris pulmonum ſubſtantiæ omni expurgato ſcelere, alii extrinſecam eorundem membranam criminantes, ipſa mediante pulmones pleuræ adnaſci aſſeverant. Affectio ſane ab Hippocrate *lib. 2. de morbis, & de locis in homine enucleata*, & pluribus exemplis à Claudino *Conſult Med.* 179. Saxonia *pract. med. part. 1. cap. 27.* & Rhodio *Cent. 1. obſ. 23.* illuſtrata, quam, ſi ampla & arcta fuerit, moleſtam Dyſpnœam etiam in ſanis hominibus afferre *Riol. Antrop. lib. 3. cap.* 11. monuit, ſed in hoc caſu ſuſpirioſos ægros fuiſſe, & inſpiratione expirationem difficiliorem habuiſſe, ob ſubſidentiam pulmonum ad inſpirati aeris expreſſionem requiſitam à pleuræ conglutinatione inhibitam, iidem tradunt; atque ibidem adnotavit Hippocrates, *tuſſire ægros, arcta cervice ſpirare, ſalivam tuſſiendo rejicere albam, ſupra latus affectum decubitum ſuſtinere, non autem ſupra ſanum, ſanguinemque ſtridere ſicut pellim & ſpirationem cohibere*; quorum omnium indiciorum privatione ab hoc etiam crimine pulmones vindicantur; imò Nicolaus Maſſa cohærentiam pulmonum cum pleura cordi utilem eſſe, ne pulmonum mole prematur, nec ullam ſpirandi difficultatem adferre, & Kerckr. obſ. an. 72. pulmones coſtis & ſterno firmiſſime adhærentes, ſine dyſpnœa reperiiſſe teſtantur, quo etiam in te conceſſo, ab unico tamen hoc fonte cætera tui morbi ſymptomata quis derivaret?

XIX. Hinc alii à quacumque organica labe Pneumonicam Machinam exceptantes, cæteraſque partes in Thorace concluſas ad examen revocantes, arteriæ magnæ aneuriſma, vel auctam cordis ſubſtantiæ magnitudinem, aut ejuſdem ventriculorum dilatationem accuſant. In valida enim palpitatione cor amplum, & venam arterioſam duplo naturali ampliorem vidit Bellinus, *cap. de morb. pect.* ac Ballonius *lib. 2. eph. epid. p.* 144. in quodam difficulter ſpirante absque pulmonum læſione cor majuſculi capitis magnitudinem adæquaſſe refert, & *ad paradig.* 73. cordis valvulas, & magnam arteriam ita diſtentam vidiſſe, ut cor triplo, aut ad minus duplo amplius appareret. Petrus de Marchettis *obſ. Chir.* 4. ex amplo corde ut tria naturalis magnitudinis æquaret diaphragmati, & pleuræ adnexo, reſpirationis difficultate quemdam laboraſſe teſtatur, atque ex prælectionibus Dominici de Marchettis non ſemel audivi Aortam cordis ventriculo latiorem in quodam aſſidua palpitatione attrito repertam fuiſſe. & in ſimili affectione dextrum cordis ſinum ita dilatatum, ut tenuem membranam referret. In hiſce tamen cordis & arteriarum conſtitutionibus Palmum, ac Dyſpnœam continuò infeſtaſſe, ratio & eventus ſuadent; ita enim Profeſſorem illum Metaphyſicum Aneuriſmate in arteria magna extra

na extra cor laborantem, decem aut duodecim annos pulſationem præternaturalem in ſiniſtra Thoracis parte exhibuiſſe, meminit idem Marchettus, *obſ.Chir.*48. Ruyſchius, *Cent. obſ. med. chir.* 37. Aortæ aneuriſma cum tanta pulſatione, ut manum pectori admotam percuteret, adnotavit, ac juvenis ille, qui tradente Heurnio *obſ. rar. Hiſt.* 28, cor bovino non multo minus exhibuit, aſſidua Palpitatione detinebatur. Quæ omnia cum in te tantum recurrentia ſint, haud tam fixas, & permanentes cauſas poſſumus hariolari.

XX. Haud levi tamen conjectura pericardium tumore aliquo obſeſſum, vel nimia lympha, aut ſero obrutum, cordis motum depravare, ceteri autumant. Quibus fortaſſe anſam præbuit Galenus *de loc. aff. c.* 2. qui in cordis galli panniculo involvente ſcirrhoſum, & in Simiæ pericardio ſeroſum tumorem, ſeu Hydatides, atque in pluribus animalibus diſſectis uberiorem humoris copiam urinam referentis detexit, â cujus plenitudine, & tumorum extuberantia, cor impediri poſſe, ne attollatur arguebat. Quidquid reluctetur. Diemerbroekius *Anat. lib.* 2. *cap.* 5. copiam liquoris in pericardio palpitationem facere, cum cor in ipſo facilius moveri poſſit, quam in pauco latice, quod duobus exemplis confirmat, quæ duas libras aquei humoris ad minimum ſine Palmo exhibuerunt; cum etiam Riolanus *med. part. ſect.* 1. tom. 2. Tulpius *obſ. med.* 2. *lib. cap.* 26. à Pericardii Hydrope palpitationem Cordis excitatam fuiſſe comperierint, & Carolus Piſo *de coll. ſer.* 3. *cap.* 11. in quodam Palmo & Dyſpnœa laborante pericardium immanem in tumorem elatum, pluribus libris aquę diſtentum invenerit. Rondeletius tamen *de dign. morb. cap.* 10. tumorem & tuberculum circa pericardium palpitationem, & tuſſiculam feciſſe adnotavit; Petrus Salius *de curat. morb ba aliis non ex. cap.* 7. obſervavit pericardii tumore aliquo affectos ſenſim, ac ſine ſenſu in dies magis contabeſcere febri lenta oppreſſos, quam proinde affectionem pericardii tabem nuncupavit; & Zacutus Luſitanus *Prax. adm. lib.* 1. *obſ.* 128. ter morbum hunc vidit hiſce ſtipatum ſymptomatibus. *Hi* (inquit) *animi deliquio cordis palpitatione, pulſu duro parvo, nulla præcedente tabitudinis cauſa, Syncope oppreſſi vitam ducebant, & accedente febricula conſumti ſunt.* Cum verò lymphæ inundatione in pericardio cordis conſtrictiones, vel reſtitutiones vitiantur, palpitatio evenit, monente Galeno loco ſupracitato, *ſignificatione quadam quod cor ipſum in humore moveatur*; quod de Veneto Procere Hercules Saxonia *præl. pr. p.* 2. *cam.* 1. tradit, *qui ſibi cor quaſi in aqua natare videri dicebat*; aç de alio refert Jo. Fortis *Conſil. cent.* 2.

conſ.

conſ. 46. qui fluctuationis ſenſum habebat, ac ſi cor aquæ innataſſet, cum pulſus lenitate, ac mollitie, continuaque quadam ſpiritus coarctatione, cordis tremore, vel jectigatione. Aſt tu nec fluctuationis ſenſu, nec febricula contabeſcis, ſed tantum per vices cordis ſubſultibus, atque anhelitus conſtrictione, cum pulſu duro potius, & coarctato detineris, poſt inſultus corde, & pulmonibus à quocumque quaſi labore vacantibus; ergo cujuscunque ſeroſæ eluviei vel alterius tumoris in Pericardio omnis labitur conjectura.

XXI. Et hac itaque ſenſibili ſymptomatum remiſſione fixam & organicam cauſam excludentes alii, à liquidorum maſſa per cordis ventriculos excurrente noxam omnem deducunt. Illa ſiquidem denſæ nimis, ac craſſæ texturæ, viſcidis, & terreis particulis referta, coagulationi apta, accenſionique inepta haud rapida revolutione per cardiaca, & pulmonica vaſa trajecta variis hinc inde ſtagnationibus Dyſpnœam, Palmumque parit. Plura adſunt exempla, in quibus nulla organica labe ſpiritualibus partibus affectis, ex ſola fluidorum dyſcraſia Dyſpnœam, & Palmum ortum duxiſſe fertur. Ita Williſius *Phar. rat. c. de pal. cord* circa baſim cordis & in dextro ventriculo, cum ejusdem lateris ſummè dilatata auricula grumeſcentem ſanguinem in quodam palpitatione interemto vidit; & in cardiacis affectionibus ita coaleſcentem intra aortam aliquando ſanguinem invenit Salius *de cur. morb. ab ord. pract. non ex. cap. 5. de aff. part. 1.* ut *integer ab ipſa educeretur, perinde ac gladius ex vagina extrahi ſolet*; nec rarum eſt Hypochondriacos, & Cachecticos craſſo, & malè ſubacto ſanguine refertos, frequenti cordis palpitatione, & an helitus difficultate laborare. Verum ſi de ſanguine craſſo judicium ad matulam prævalet, haud putarem inculpanda eſſe liquida per pulmones fluentia, cum primis inſultibus, quibus ſummo vitæ diſcrimine Orthòpnoicus eras, laudabilem cruorem quo ad colorem, conſiſtentiam, & partium proportionem Phlebotomia exhibuerit; præter ſpem ob fœdum vultus colorem, qui crudum potius ac ichoroſum ſanguinem indicabat. Quod ſi ultimis hiſce diebus craſſior ſanguis viſcido craſſamento in ſuperficie ſuperextenſo apparuit, haud cauſam affectus, ſed productum iudicaverim, eò quia in dies viribus magis labeſcentibus, nec cordis embolo preſſum, nec pulmonis prælo ſatis attritum ſanguinem, craſſiorem conſiſtentiam acquirere, neceſſe ſit,

XXII. Etſi verò aſſidua Dyſpnœa, & palpitatio à ſanguine intra pulmones, & cordis ſinus inſito tantum vitio ſtagnante oriri poſſint,

non video tamen, cur earumdem totalis ablatio, & recrudeſcentia momentò fere alternentur, cum tam fixa ſanguineæ maſſæ dyſcraſia ictu oculi haud corrigi poſſit, & renovari; plures ſanè ſanguinis concretiones cardiaca vaſa infarcientes acutum, vel continuum affectum, non autem recurrentem produxiſſe à Petro Salio *cap. ſupra citato* & Boneto *Sep. An. lib. 2. c. 9. obſ. 7.* edocemur, qui à coaleſcente ſanguine, & ejusdem grumis ſtabulantibus in aortæ ductu prope cor febrem mali moris, & ſyncopen, & per quatuor menſes aſphyxiam contigiſſe retulerunt. Non excluderem tamen à ratione procatarcticæ aut cooperantis cauſæ ejusmodi ſanguinis lentorem, cum propter hanc conſiſtentiam difficilius per obſtructas, aut quomodocunque conſtrictas cavitates trajiciatur, ac infarctibus diverſi generis materiam præbeat.

XXIII. Hiſce omnibus in dubium vocatis, video plurimos ad flatus ſummum illum Jatricæ Moriæ aſylum confugere. Quotieſcunque enim morbi cauſa latet, ludicræ evaporationes in ſcenam ducuntur, affingiturque minera flatuum ventorumque ferax. Concedamus tamen elaſticas particulas à maſſæ heterogeneæ fermentatione elevatas in reſpirationis inſtrumenta, cordisque parietes impingere aliquando poſſe, verum ut eorumdem contractiones, vel reſtitutiones lædantur, oportebit, hujusmodi flatuoſa corpuſcula ſupra momenta ſpirituum, & ſanguinis muſculorum fibras diſtendentium, atque eorundem elaſticitatis vires agere; quos impetus cum nonniſi à valida fermentatione alicujus maſſæ arctiore loco concluſæ erumpentia corpuſcula acquirere poſſint; hæcque fermentatio nullo dolore, gravedine, tenſione, aut diſtenſione in parte aliqua manifeſtetur, nulla probabilitate ſtatui poterit pro tui morbi cauſa flatuum proventus. Non inficior tamen, quod partes in thorace contentæ flatibus diſtendi poſſint? Hollerius nempe capſulam cordis utris inſtar inflatam vidiſſe teſtatur, & pulmones ita flatu turgentes & inflatos, ut omnem thoracis cavitatem implerent obſervavit Rhodius *cent. 2. obſ. 22.* Sed hæc pulmonum inflatio ſuſpirioſam reſpirationem efficiebat, & expirationem reſpiratione laborioſiorem; nec negarem, intra arterias, & ſinus cordis fermenteſcentem ſanguinem, ob admixtas viſcidas particulas, in bullulas quasdam, elaſticis corpuſculis repletas extenuari; à quibus tamen, cum in valida diſtenſione cavitates cordis, & arteriarum detinerentur, pulſus intermittentia cauſaretur, donec ab auctis conſtringentibus viribus, reſiſtentes bul-

lulæ diſrumperentur. Præterea ſi ſanguis tam valida fermentatione exagitaretur, humorum bilioſorum, acriumque copiæ ubique in corpore ſcaterent, variæque partium inflationes, ſubſultus, ac intumeſcentiæ, flatuumque frequentes eruptiones, ſicuti admonuit Hollerius *de morb. int. lib. 1. cap. 30. De Præſide quodam qui ſæpiſſime cordis palpitatione correptus cum pulſu vel nullo, vel parvo, vel ſine ordine, paroxyſmo ſoluto per crepitum, ructum, aut clyſterem.*

XXIV. Facile huc usque fuit (Vir Illuſtriſſime) aliorum ſententias, uti in cæteris problematicis disquiſitionibus uſu venit, refellere; ſed ſolidam & inconcuſſam Hypotheſim conſtruere, per quam tanquam per cauſam & à priori obſcuri phænomeni detegatur natura, mihi quoque ſpes omnis effugit. Sed ſi in rebus phyſico-medicis nullam aliam certitudinem licet habere, quam problematicam, & de internis affectibus non evidentia, ſed conjecturis judicium ferri poſſit; ſi eam attulerim hypotheſin certiſſimis innixam indiciis, per quam phænomena hæc omnia morboſa dilucidentur, omnesque difficultates explanentur, ad eam perveniſſe ſcientiam putaverim, ad quam ætiologica evehi poſſunt tentamina.

XXV. Adverto itaque te affectibus quibusdam continuis, quibusdam verò recurrentibus corripi; pulſu ſcilicet continuò inæqualiter inæquali, & in ipſa exacerbatione obſcuro, deficiente recurrenteque; ac cordis jectigatione vel levi palpitatione, & dyſpnœa per vices inordinatim recrudeſcentibus; quos conſectarios, ac ſecundarios affectus à cauſa cedente, & mobili, illumque primarium, cauſæq; fixæ & permanentis productum eſſe oſtendam. Nec putarem tibi hunc pulſum ex omni inæqualitatis ferè genere inæqualem, naturalem eſſe, non ſecus ac intermittentem illum, quem recenſet fuiſſe in juvene quodam Galenus in *fine libri de præſag. ad Poſthumum*, nam ipſe 4. *de loc. aff. cap. 11. 2. de cauſ. pulſ. cap. 1.* inæqualitatem pulſus ſemper *affectus præter naturam, imò inſtrumentum læſum ſeu ineptum, vel facultatem imbecillam, vel utrumque importare teſtatur.* Quod etiam regula nobis ab eodem præceptore tradita ad diſtenguendos affectus ſecundum naturam, aut morboſè ægrotis inhærentes, magis ſuadet. Quoties enim (docet ipſe) *in prog. Hipp. lib. 3. cap. 8. com. 39. ex aliis omnibus ſignis morbus cenſetur eſſe ſine periculo, unum accidens terrificum ex natura adeſſe ſciendum, aut prorſus ante ægrotationem adfuiſſe propter aliquam cauſam evidentem.* Pulſus autem tuus ſemper inæqualis per vices cum gravi diſpnœa & palpitatione conjunctus, dum ſuffocatio-

 nem,

nem, aſphyxiam, atque ipſam ſyncopen minatur, ſecundum naturam eſſe, quis diceret?

XXVI. Et ut hujus præcipui phænomeni rationem reddam, ſuppono, Pulſum, diaſtolen nempe, & ſyſtolen arteriarum ab alterna cordis conſtrictione, & reſtitutione ſanguinem è ſinibus in arterias impellente dependere; atque adeò ad pulſus conſtitutionem, preter alternam ſyſtolen, & diaſtolen cordis, requiri quoque alternum influxum & effluxum ſanguinis intra ejudem ventriculos; quo modo arteriarum pulſationes vibrationibus cordis ſynchronicas eſſe intelligimus; hinc pulſum æqualem æqualitate ſyſtematica fieri, cum æquali impetu, ac quantitate ab alterna cordis conſtrictione intra æqualia temporis intervalla trudetur ſanguis in arterias, è contra verò ab iisdem inæqualiter agentibus, inæquales pulſuum Rhythmos exoriri.

XXVII. Cum ergo in te pulſus continuò inæqualis percipiatur, vel erit quia cor inordinatim conſtringitur, vel quia ſanguis inæquali effluxu ventriculos cordis perluſtrat. Verum ſenſibilis ſemper cordis motus, validiorque ejusdem exagitatio in palpitatione cum pulſu obſcuro, & deficiente, non eſſe in conſtrictiva facultate læſionem, atque adeò nullum impedimentum in arteriis coronariis vel nervis cardiacis, ſanguinem, & ſpiritus in cordis villos pro ejusdem conſtrictione ferentibus, demonſtrant. Sed cum ſanguinis quantitate, & momentis impulſus à corde acceptis proportionalis ſit arteriæ dilatatio, & diſtenſio; valida, & magnæ cordis conſtrictioni, languida, & parva correſpondens arteriarum pulſatio, vitio ſanguinis interceptum eſſe impetum, neceſſariò infertur. Hoc autem erit vel inſitum, vel ab inſtrumentis derivatum, quod etiam videtur innuiſſe Galenus *ſynop. pulſ. cap. 10. & de præſ. pulſ. cap. 5.* dum ait, intercurrentem pulſum fieri, cum *actionem ſuam minus, quam uſus poſtulat, cor obierit, quod evenit, ubi vel cor à multitudine gravatur, vel inſtrumenta ſunt obſtructa, vel anguſtata; & 2. de cauſ. pulſuum cap. 2. retulit*, inæqualitatem pulſus corripi, *cum aut validè comprimuntur arteriæ, aut obſtruuntur, ac præcipue ſi ſanguis lentus, & craſſus prope cor obſtruat.* Quapropter ſanguis vel inæquali ſemper mole è vena cava, & arteria venoſa in ventriculos cordis influet, vel per venam arterioſam, & aortam ab ejusdem ſinibus effluet.

XXVIII. Cum verò ſanguis ab extrinſeco impulſu circularem, ſeu progreſſivum motum obtineat, cujuscunque quantitatis, aut qualitatis

litatis ille ſit, dum æqualibus impetus momentis per uniforme emiſſarium, ac per æqualia temporis intervalla impellitur, æquali ſemper menſura egredietur, unde hujus inæqualis quantitatis per ſinus cordis excurrentis ratio quærenda eſt in inſtrumentis propulſum ſanguinem inæqualiter trajicientibus.

XXIX. Num autem vitium hoc organicum in conſtrictione, compreſſione, vel obſtructione prædictorum ſinuum conſiſtat, numve impedimentum comprimens, vel obſtruens ſit concretio aliqua humoroſa, vel membranoſa, vel cartilaginea, vel oſſea, vel lapidea, grumus ſcilicet ſanguinis, tophacea, ſeu materia pituitoſa, condenſada, vel quilibet alius tumor, carnoſa, aut polypoſa ſubſtantia, vel lapilli, difficilimum eſt diſcernere.

XXX. Hoc fortè rationabiliter determinari poſſet, cum uniformis pulſus non adſit, præſertim quoad magnitudinem, & plenitudinem, impedimentum hoc eſſe quid cedens, ac flexile plus minus, modo ſcilicet prædictos ſinus magis, modo minus infarciens, indeque majori, vel minori liquidi quantitati aditum præbens, quod valde membranaceo-humoroſæ concretionis, polypoſæ ſcilicet ſubſtantiæ genium refert. Præterquam quod nullus præcordiorum dolor, nulla cordis compreſſio, aut aſſidua anxietas, irritantis lapidis, vel enitentis tumoris indicia ferant. Omnia eniam hæc dura, ac reſiſtentia ſi exterius cordi adnata eſſent, vel ejuſdem oſcillos obſtruerent, inhibita cordis reſtitutione, aut pulſus intermittens, vel coarctata ſinuum explicatione ſemper parvus perciperetur. Ita Bellinus *tract. de pect. morb.* lapidem adnatum ramis coronariis majoribus, qua dextrum à ſiniſtro ventriculo dirimunt, & in altera valvularum genitum vidit, qui variam pulſus intermiſſionem producebat, dum viveret æger, mirisque ipſum doloribus afficiebat. Quod etiam cujuscunque oſſeæ concretionis exiſtentiam expungit, vel intra cordis thalamos à Platero *obſ. lib. 3.* in juvene palpitatione interempto, vel ad Aortæ radices à Gemma *lib. 2. Cyd.* & Williſio *Pharm. rat. cap. de palp. cord.* deprehenſam in ſene quodam, cui aortæ truncus à materia oſſea, ſeu potius ſaxea ita compreſſa erat, ut rima tantum relicta ſanguis vix per dimidium, quo debebat torrentem, effluere potuerit. Ab his enim obſtructionibus à materia minus compreſſili factis, quatenus eadem ſemper reſiſtentia intercipitur ſanguinis rivus, eadem fere ſemper pulſus, inæqualitatis differentia, producitur.

XXXI. Hinc cum ſæpe hanc pulſus inæqualitatem ſuffocatio, ſeu Dyſpnœa comitetur, crederem impedimentum hoc non in vena

arterio-

arterioſa, vel dextro cordis ventriculo, ſed in arteria venoſa, aut aorta, vel in ipſo ſiniſtro ſinu exiſtere. Obſtructa nempe vena arterioſa, ob denegatam è dextro cordis ſinu totalem ſanguinis derivationem in pulmones, quatenus minus comprimerentur bronchiales veſiculæ, levior fortaſſe reſpiratio ſequeretur, vel intra eundem cruor aggeſtus, ultra progredi non valens, ſummum cordis gravamen, & oppreſſionem, absque ſummo reſpirationis labore inferret. Sed ab infarcta venoſa arteria ob interclusum in ſiniſtrum ventriculum à pulmone refluentis cruoris aditum, repleto magis pulmone, ac coarctatis ejusdem folliculis, anheloſa, & difficilis fiet reſpiratio. Haud diſſimili modo ob venæ pulmonariæ truncum prope cordis inſertionem lapideſcentem, ac coarctatum, ut ſanguis nonniſi guttatim in cor inſtillaretur, Dyſpnœam cauſatam Bonetus *Sepul. Anat. lib. 2. obſ. 9.* comperiit.

XXXII. Etſi verò utroque, vel altero tantum cordis ſinu, & levium arteriarum ductibus ſimul, vel ſejunctim infarctis æquè reſpirationis labor inferri poſſit, Williſio etiam adnotante *tr. de aff. Hyp. & Hyſt.* polypum in arterias pulmonicas illapſum, difficilem, & laborioſam reſpirationem intuliſſe, & Ballonio *ep. eph. lib. 2. p. 144.* qui è pueri, Dyſpnœa laborantis, utroque cordis ſinu ingentes polypos evulſos vidit; quos etiam ibidem reſpirationem difficilem, ac ſenſim deficientem cauſaſſe Academici *Nat. Cur. Dec 1. Ann. 1. obſ. 31.* & Bonetus *Hiſt. Anat. lib. 2. obſ. 93.* attulerunt. Nihilominus tamen quia dyſpnœa recurrens, inæqualitas verò pulſus permanens eſt, exonerari venam pulmonarem in ventriculum ſiniſtrum, non autem ab hoc in Aortam impelli æqualiter ſanguinem infertur. Quod ſi dyſpnœa, & pulſus inæqualitas ab obſtructione tam venoſæ arteriæ, quam Aortæ, ab influxu ſcilicet, vel effluxu ſanguinis intercepto, æquè deduci poteſt, cum tamen ut plurimum laborioſæ reſpirationis recrudeſcentiæ momentaneæ ſint, eo in loco obſtruens impedimentum adeſſe crederem, ubi ad ejusdem evincendam reſiſtentiam validiores exeruntur vires. Quapropter cum in ſiniſtro ventriculo, & Aorta vividiores impetus vigeant, quam in vena pulmonari, *Polypodem excreſcentiam vel in veſtibulo ſiniſtri ventriculi, & ad aortæ radices, vel in ejusdem oſtio intra ſemilunares valvulas, vel intra parietum interrextas columnas, & carnoſos lacertos implexam, uti aliquando obſervavit Malpighius diſſ. de polyp. eſſe autumarem.* Haud diverſimode in cujusdam ſiniſtro cordis ſinu, qui pulſu miris ſane modis inæquali, & vario præ-

ditus

ditus erat, glanduloſæ, & ſubnigricantis carnis libras duas invenit Veſſalius. *Anat. lib. 1, cap. 5.* Riverius *Cent. 4. obſ. 21.* in muliere ex pulſus inæqualitate, & palpitatione diu infeſtata, in ſiniſtro ventriculo carunculas fuiſſe repertas, quarum major aortæ oſtium præcludebat, tradit, à Piſſinio *differt. de polyp.* etiam in mulieris, aſphyxia ſæpe laborantis ſiniſtro cordis thalamo carnis fruſtula, in placentulæ morem compreſſa reperta ſunt. Et Eraſti *part. 5. diſput. de febr. putr.* obſervatione in alio absque febre cum pulſu ex inæqualitatis genere maxime inæquali, flaveſcentem concretionem inſtar medullæ inhæſiſſe conſtat. Nec ſemel à polypis in corde repertis pulſus interceptiones ſe deprehendiſſe, Bonetus *Hiſt. Anat. lib. 2. obſ. 10.* teſtatur.

XXXIII. Hujusmodi quidem concretio mollis, ſpongioſa, proindeque compresſilis, ac cedens cum ſit, & juxta leviores, ac validiores fibrarum cordis & aortæ conſtrictiones, magis vel minus intumeſcat, ac detumeſcat, plus minus occludit; hincque nunc majori, nunc minori ſanguinis quantitate trajecta in arteriam magnam, pulſus modo deficiunt, ac modo reſurgunt. Cum verò quacumque occaſionali cauſa, vel rarefacto, & efferveſcente, aut condenſato, & coagulato ſanguine, vel promoto aliquarum ejusdem partium fluore (non ſecus ac vulgares polypi, qui contractiles cum ſint Euro aut Auſtro flante, Celſi teſtimonio *lib. 6. cap. 8.* intumeſcunt) turgeſcit, ac quaſi inflammatur Polypus, tunc parum ſanguinis è cordis ſinu in aortam exprimitur, hinc arteriarum vibrationes obſcuræ, ac quaſi intermittentes, villique cordis ab adaucta infarctus mole ſtimuli vim acquirente, ac ſtagnante intus ſanguine, & repercuſſo irritati, denſioribus ſpirituum copiis affluentibus, in validiores, ac crebriores conſtrictiones coguntur; unde anxietates, tremores, jectigationes cordis ortum ducunt. Quo tempore cum è dextro ventriculo per venam arterioſam Sanguinis derivatio in pulmonem non intermittat, intercepto, vel imminuto refluxu in ſiniſtrum ſinum neceſſariò intumeſcent leves arteriæ, à quibus trachealibus folliculis compresſis, & ſanguine lente moto diſtendente, ac premente, pneumonica inſtrumenta in violentiores, ac frequentiores contractiones irritantur, tum etiam voluntate annitente, per motus frequentes & validos moleſtiam pectoris abigere, reſpiratio concitata, crebrique anhelitus recrudeſcunt; imò in ſupino decubitu inflatis pulmonum lobis ſupra truncos aſperæ arteriæ gravitantibus, eosque magis comprimentibus, quia in recto ſitu pendens, atque expanſus pulmo minus

nus in eoſdem nititur, Orthopnoicus evadis; & ex levi quacumque corporis agitatione ſuffocaris, quia à motu ſuccuſſis nervorum tubulis, acceleratoque ſpirituum influxu in cordis villos, crebrioribus contractionibus major ſanguinis copia in pulmones exprimitur, quæ compreſſos folliculos adhuc magis coarctat, donec infarctus reſiſtentia à repetitis cordis conſtrictionibus, obſtructa recludantur oſtiola, & ſanguis ſi non æquali, majori ſaltem proportione, qua è dextro ventriculo extruditur, in ſiniſtrum deductum, ab eodem in aortam exoneretur.

XXXIV. Quod ſi in ipſa exacerbatione ſpasmodicas cordis, arteriarum, bronchiorumque conſtrictiones addere lubet, haud refragarer, cum etſi reliquum nervorum ſyſtema ſpasmodica diatheſi affici non videatur, poſſibile tamen eſt intra pulmonicos, & cardiacos nervos materiem ſpasmodicam tantum vigere, ſalinas ſcilicet acres, vel nitro-ſulphureas particulas à ſanguine lenteſcente in levibus arteriis ſecedentes, ac intra nervoſas propagines uberius aggeſtas, cum ſummè elaſticæ ſint, dum in contractiles villos erumpunt, eosdem nimium inflare, ac convellere. Verumtamen præter hanc ſpasmodicam luem nervos inſidentem, ſanguis ipſe ſtagnans, & ex creſcentia polypodes adaucta, ſpirituum validiorem refluxum in nervos ad cor, & ſpiritales partes ſpectantes ſufficienti ſtimulo irritare poſſunt, ut ſpasmodicæ excitentur contractiones.

XXXV. Nec mireris fixam cauſam, & permanentem recurrentes affectus producere, nam palmos, & dyſpnœa, quibus per vices excruciaris, conſectaria ſymptomata ſunt à ſuppoſiti infarctus modificatione dependentia; quibus evaneſcentibus, etſi nullo morbo detineri videaris, in te tamen pulſus continua viget inæqualitas, permanentis cauſæ ſoboles, qua perdurante eorumdem affectuum recrudeſcentia continuò portenditur. Poteſt quippe dari interna cauſa permanens, licet non ſemper, atque eodem modo operans; ſicuti in illis, in quorum Cordium ſinibus lapilli, & calculi reperti ſunt, non continuam, ſed frequentem cordis palpitationem viſam fuiſſe, Zacutus Luſitanus, *prax. adm. obſ.* 131, Heurnius, *obſ. rar. Hiſt.* 18. Wierus, *lib. 4. de præſt. dæm. cap.* 16. & Thomas Eraſtus *lib.* 1. *conſ.* 10. de Maximiliano ſecundo Imperatore attulerunt.

XXXVI. Nec tibi ſtuporem, aut dubietatem inferat affectionis raritas, & apud Veteres parum comperta natura. Nihil enim apud Clariſſimos Bartoletum, Tulpium, Bartholinum, Kirſtenium, Piſſinium, ac Malpighium frequentius obſervatum, clariusque illuſtratum

tum invenies. Quod forte indigitaſſe videtur Galenus, *lib. 2. de cauſ. pulſ. cap. 2.* vel per ſanguinem illum craſſum, ac lentum extremis arteriarum finibus compactum, ac potisſimum prope cor obſtruentem, vel per ſcirrhoſum illum tumorem in cordis gallinacei pericardio *5. de loc. aff. cap. 2.* adinventum, è quo nihil humoris exſudabat, ſed involutarum membranarum faſciculus, vel glomus apparebat; cum hæc tumoris deſcriptio plane cum polypo à Malpighio *diſſert. de polyp.* delineato conveniat, ubi habetur, morboſam hanc excreſcentiam *præ ſe ferre congeriem ſuperpoſitarum, extenſarumque pellicularum, quæ ſubſtantiæ modo nervoſum corpus, cum aliquali tamen mucoſitate referunt &c.* Plures etiam polypodes haſce concretiones in cordis ſinibus obſervarunt, etſi easdem diverſo nomine inſignierint. Veſalius nempè *Anat. 1. cap. 5.* in cujusdam corde, qui pulſus inæqualitate afficiebatur, glanduloſam carnem ſubnigricantem invenit. Panarolus *Pentec. 4. obſ. 29.* grumum ſanguinis ventriculo ſiniſtro adnatum, ut non ſine vi digitis divelli potuerit, ſe vidiſſe tradit. Riverius *Cent. 2. obſ. 77.* auriculam dextram ſolitò majorem omnino refertam ſubſtantia quadam carnoſa partim rubra, partim nigricante ſanguini concreto ſimili, quæ tamen manibus dividi non poterat, in cadavere cujusdam mulieris à quindecim annis difficultate ſpirandi, cum pulſu valde inæquali laborantis ſpectavit. Quibus adde Riolani, Wormii, & Bauhini de carnoſis excreſcentiis è cordis ſinibus excerptis paſſim conſutas hiſtorias, quæ ſub alio etymo cordis polypi ſpecimen ad amusſim exhibent.

XXXVII. Nec ſolummodo cordis morbum, ſed etiam vaſorum omnium, polypum eſſe comperies. In vaſis enim tum majoribus, tum minoribus per cerebri meninges extenſis in apoplexia aliquando reperti ſunt. In iliacis vaſis, & ſinu cerebri falcato polypodes concretiones vidit Langelotius, referente. *Boneto Anat pract. lib. 3. obſ. 10.* Nos renibus aliquando inſertos, & in emulgentia vaſa divaricatos polypos offendimus. In cardiaca Syncope præter cordis ventriculum univerſam pulmonum ſubſtantiam polypoſis fruſtulis refertam invenit Bonfiliolus, quod in pleuriticorum, aſthmaticorum, ac tabidorum cadaveribus pasſim intra venoſum genus occurriſſe, Malpighius teſtatur; uti & Polypi vulgares, qui non tantum obſident nares, ſed fauces & aures, imò ipſi utero, ſtomacho, & veſicæ inſertos adinvenit Ruyschius *obſ. med. chir. 5.* quorum etiam in quarti paris

 osſium

oſtium maxillæ ſuperioris cavitate Antrum Highmori dicta bis repertorum *obſ. 77.* idem memint.

XXXVIII. Cum verò plures etiam hujusmodi concretionum differentiæ præcipuè quoad molem, texturam, ſubſtantiæ modum, ac propagationem enumerentur, tuæ polypoſæ excreſcentiæ ſpecificas qualitates tibi graphicè delineare nonniſi autopſia, poſſet; ſed ſi in internis, & abditis dijudicandis affectibus, haud ita gravis cenſetur error, innuere haud erubeſcerem ex doloris privatione circa cor, non eſſe cancroſum, ſed ſævitatis expertem polypum, & à frequenti pulſus deficientia, & quodammodo reciproca recurrentia, aliquando ita mole magnum evadere, & ſimul cum grumeſcente ſanguine intumeſcere, ut aortam ferè penitus obſtruat. Ejusdem tamen texturam haud ita denſam, & ſolidam eſſe, quin conſtrictionibus cordis, & arteriæ, atque ab impulſo ſanguine coarctari, & à præterlabentibus ſuccis tumefieri non poſſit. Poroſam enim, & quaſi fiſtuloſam polyporum ſubſtantiam, liquidis trajiciendis aptisſimam eſſe conſtat; imò ita vaſorum cavitatibus aliquando coaptari, ut aliud ſuperinductum vas efforment, & in quibusdam albidiore ſubſtantia conſtructis intertexta purpurea punctula ſanguine referta conſpiciuntur, quibus modo magis, modo minus ſanguine turgidis, polypodes concretio nunc intumeſcit nunc ſubſidet.

XXXIX. Materialem verò cauſam à liquidorum maſſa cordis ſinus jugiter perluente, ſi polypi, & ſanguinis texturam ſpectes, facile deduces. Ille enim, uti ſuperius è Malpighio adnotavimus, & autopſia conſtat, congeries eſt ſuperpoſitarum, extenſarumque pelliculàrum, quæ in fibras, ac ſolida filamenta quaſi nervea reſolvuntur. In hoc verò ſi ſeroſitatem ſecernas, ſi rubicundam tincturam eluas, ſubſtantiam quandam ſubalbidam, & fibroſam, quaſi nerveis fibris compaginatum rete conſpicies, haud disſimilem pellea iſta cruſta in ſuprema extracti, & refrigerati ſanguinis parte in affectibus præcipuè inflammatoriis concreſcente; quam intra cordis columnas, valvularum margines, & aortæ aſperitates irretitam, polypodem concretionem contexiſſe arbitrarer. Quod ſi magis arrideret, à ſuccis crudis, lentis, ac viſcidis cum Bartoleto 4. *meth. de diff. reſp. cap. 11.* vel ſanguine melancholico cum Pisſinio *Epiſt. de polyp.* vel pituita cum Tulpio *obſ. med. lib. 1. cap. 27.* vel à ſalibus coagulantibus cum Bartholino *Cent. 4. Epiſt. med. 11.* materiam derivare, haud reluctarer; cum hæc Hypotheſin noſtram haud elidant, & intra tan-

tos viros pulverem excitare modo nec animus ſit nec locus; etiamſi eorundem diſſenſiones facilè conciliari poſſent, ſi pro crudis ſuccis, ac melancholicis craſſum ſanguinem terreis, ac ſalino acidis fixioribus particulis refertum intelligi liceret. Quod enim melancholici ſanguinis ſpecioſo etymo deſignatur, fibroſum eſt ſedimentum illud in extracto ſanguine imum matulæ tenens, à rubicundiore, & ſupernatante parte non niſi ſitu, & preſſione differens; quod verò pituita, aut ſuccus crudus, pelliculam ſeu cruſtam albam in condenſato ſanguine ſuper extenſam efformans, dicitur, à ſedimento craſſiore nonniſi ſummitatis ratione diverſificatur; cum alterutri humores eandem fibrarum contexturam referant, & mutato tantum ſitu invicem transmutentur.

XL. Sanguis ergo ob ſtrictam, ac denſam nimium texturam haud debito fluore gaudens, internis cordis, & arteriæ parietibus eò inhærere potuit, ut ejusdem fibrillæ, cæteris fluidioribus dilabentibus particulis, ſubſidentes prima concretionis ſtamina jecerint, quibus novis ejusdem figuræ, ac gravitatis jugiter affluentibus moleculis, aſſiduisque villorum contractionibus, cruorisque præterlabentis preſſionibus veluti prælo compreſſis, in inſignem, ac ſolidam molem polypus excreverit. Nil porrò frequentius eſt obſervatu, quam heterogenei fluidi ad alveorum latera, per quæ devoluitur, homogeneas, vel ſymbolicas particulas conglobari. Ita turbidi maris ſedimenta in plura teſtacea, genium loci referentia concreſcunt. Thermarum aquæ ductus minerali cruſta obducuntur; & ferream acum in muliebris veſicæ oſtium intruſam, tartarea materia ab urina interfluente ſecreta, obvolutam vidimus; ac quotidie ſolidorum concretiones intra ſolida, ſola componentium corpuſculorum congrua quadam diſpoſitione, ita eleganter compactas cernimus, ut earundem opificium à vi aliqua architectonica excogitatum meritò diceres.

XLI. Talem fluidorum dyſcraſiam præter morboſæ conſtitutionis indolem, tuum vitæ regimen veluti à priori demonſtrat. Ob nimiam quippe litterariam ſollicitudinem intra ſenſuum, mentisque clauſtra conſumptis volatilioribus ſanguinis particulis cæterarum partium tonicus motus imbecillior factus, vitaque ſedentaria enervatus magis, alibiles ſuccos nonniſi imperfectè ſolvit, miſcet, ac diſtribuit. Unde haud mirum ſi male ſubactorum laticum penu infarctis vaſis, pallido, & cachectico vultu oblangueſcas, ac eorundem aqueas, oleoſas, ac ſalino-fixas particulas ad fluorem evectas, & à

parotidibus, ſalivalibus, & palatinis glandulis omnibus eluctatas Ptyalismo copioſo elimines; quibus in dies adauctis, & in partium alimoniam ſuffectis, obruto non minus inteſtino ſanguinis motu, quam ſolidarum partium robore præter virium imbecillitatem, & extremorum maciem inflationes quoque Oedematoſæ in limine adſint.

XLII. Aſt nimius eſſem ſi ſymptomatum omnium ætiologias afferre, ſi ſecundum omnes affectus gradus, cauſarumque occaſionalium diverſos agendi modos, philoſophari mihi propoſitum eſſet. Sat,ſit pauca hæc in abſtruſiſſimo morbo ad methodicam curationem viam ſternentia præmiſiſſe; quam utinam morbus gravis, & inveteratus admitteret. Omnes enim practici hujusmodi affectionem, uti cognitu difficilem, ſi non imposſibilem, ita incurabilem eſſe pronuntiarunt; eò quod nonniſi fatali ægrorum eventu ſpecimen ſui ferè ſemper ſoleat præbere: Malpighius porrò à polypis ſyncopen, & apoplexiam excitatam vidit; cui etiam retulit Borellus, ſenem ſexageſimum quartum agentem annum à polypo in aorta prope cor extuberante inopinato defunctum fuiſſe. Tulpius *lib. 1. obſ. med. cap. 27.* à polypo in ſiniſtro ventriculo quemdam morbo attonito repentè occubuiſſe tradit, ac in alio ſubitanea morte concidente Bartholinus *epiſt. ad Sach.* idem deprehendit. Wepferus *cap. de apoplex.* Syncope cardiaca interemptam mulierem à polypode concretione intra aortam fuiſſe admonuit. Conſtat namque longa obſervatione deficientes ac recurrentes pulſus, uti & cordis palpitationes, ſæpius in ſyncopem deducere; & Orthopnoicos ex tempore ſuffocari, imò Kirſtenius referente Bartholino *Epiſt. Med. 86. cent. 2.* plures cordis polypo affectos catarrho ſuffocativo extinctos fuiſſe obſervavit. Vereor itaque ex dyſpnϾæ invaleſcente recrudeſcentia, nè in dies adaucta magis infarctus mole, Antipatri fata ſubeas. Ille enim, Galeno *lib. 4. de loc. aff. cap. 8.* teſte tamdiu vixit, quousque ſola adfuit pulſus inæqualitas, nec periclitari incepit, niſi cum difficilis acceſſiſſet reſpiratio, qua continuò adaucta donec maxima effecta ſit, derepentè exolutus obiit. Verum ob Antipatri lapſum, vitam adhuc prorogandi haud ſpem omnem abjicias. Riolanus namque *Encb. Anat. lib. 4. cap. 45.* duos Lutetiæ aſphyctos cum inſigni virium debilitate ſex & decem annos vixiſſe retulit. Riverius ſupra citatam mulierem à polypis intra cor per quindecim annos difficultate reſpirationis cum pulſu inæquali laboraſſe meminit. Academici naturæ curioſi *loc. cit.* non niſi

niſi lentam mortem ex polypo utriusque ventriculi cordis irrepſiſſe adnotarunt, Tibique ſpem addat non totalem pulſus intermittentiam, ſed deficientiam tantum, ac quandoque reciprocam recurrentiam adeſſe; vires adhuc cum robuſto pectore, & promptitudinem ad oblata vigere. Nec extremum metuas diem, niſi te aſſidua, & continua palpitatione attritum, frigidis extremis, totius corporis livore, frigido ſudore, ſyncopeque cardiaca per intervalla, cum gravi dyſpnœa concuſſum videas. Tunc enim pulmonibus ſtagnante ſanguine infarctis, & ſecedente ſeroſitate, ac variis modis concreſcente fortaſſè perfuſis, perperam morbi ſedes à quibusdam adſcribetur; cum juxta noſtram Hypotheſin hæc pulmonum labes haberet rationem producti, non cauſæ, obtruncato ſcilicet cruoris refluxu in ſiniſtrum cordis ventriculum ortum ducens.

XLIII. Sed quod magis curationis difficultatem auget, illud eſt; quod licet certa conjectura polypodis excreſcentiæ exiſtentia ſit demonſtrata, nondum tamen, quonam medio ſit diſſolubilis, certis comprobatum eſt experimentis. Nondum enim inter tot iatrologismorum conſarcinatas centurias de extirpato cordis polypo hiſtoriam adinvenire licuit, ob affectus fortaſſe obſcuritatem, quem nonniſi anatomicus culter detexit. Neque huc referenda eſt Analogica Therapeia à vulgaris polypi intra nares inſerti evulſione deſumpta; nam cordis Arcem nec Spatha, nec ſepticis aut eſcharoticis medicaminibus licet penetrare.

XLIV. Haud ita tamen ſupra vires artis cenſenda curatio eſt, ut tentamina omnia tanquam inutilia deſpiciantur. Cum ſolidiores carnis excreſcentias in disſitis à corde partibus paſſim graſſantes, ſcirrhoſos ac folliculoſos tumores (ut de calculis, tophisque ſileam) internis diſſolventibus emolliri, ac extenuari, frequenter videamus; etſi ad eas nonniſi retuſis ſpiculis eadem menſtrua deducantur, quæ per cordis, & arteriæ adnatæ ſinus pleniori gurgite, ac robore primò feruntur. Omnis quippe ſolida concretio à fluido aliquo ortum habuit, aut ſaltem incrementum; nec tam denſa textura compingitur, quin aliqua inania ſpatiola, aut amovibili fluido repleta non intercludens, inter quæ determinatæ ſoliditatis, figuræ, ac inteſtinæ agitationis devoluto menſtruo, denuò haud colliquetur.

XLV. Cum autem autopſia conſtet, ſi extravaſato, & adhuc calenti ſanguini alkalia quæcunque dicta, præſertim volatilia immiſceas, ejusdem coagulationem inhiberi; imò obſervante Borello de

motu

motu animal. à ſpiritibus ſalis armoniaci, Cornu Cervi, & hujusce farinæ aliis in venas animalium infuſis tantam ſanguinis rarefactionem promoveri, ut animalia furioſa facta, ſi hæmorrhagia aliqua non ſuccedat, citò moriantur; è contra verè ab inſtillatis acidis ſalibus ſanguinem in grumos concreſcere, ita ut adnotante Kerckringio, *Spicil. Anat. obſ. 73.* ſi cani vivo vena ſecta ſpiritus acidi infundantur, coaguletur ſtatim ſanguis, ac pſeudo-polypos efformet; grumos verò ſanguinis adhuc magis inſpiſſari, & cruſta quaſi ſuperinductos obdureſcere; uti & ſerum ipſum à ſpiritibus vitrioli, ſalis, nitri immixtis in denſam, ac caſeoſam ſubſtantiam monente Elsholzio *Chir. inf. p. 81.* concreſcere. Cur ergo, ſi polypoſa excreſcentia craſſioris ſanguinis fibroſum eſt ſedimentum, cur, inquam, repetito alkalicorum uſu, ejusdem aliqualem extenuationem intentare, inutile eſſet conſilium? multò magis quod citra ſenſibilem alterationem ab alkalicorum ſoliditate enervatis corpuſculis, quibus ſanguis condenſatur, iidem vividiores fluxus conciliari, ſeri & lymphæ coagulationes reſolvi, terreæque, ac ſalinæ concretiones, earumdem oleoſo glutine abſterſo, diffringi poſſunt, ita ut cujuscunque etiam generis ſuppoſita excreſcentia foret, ab Alkalicorum viribus nonniſi ſtrenuiſſimam opem referre poteris acceptam. Quod ſi neque ab his integrè abſolvatur diſſolutio, extenuatis tamen ſanguinis lentoribus, exaltatoque ejusdem motu inteſtino, ipſa quoque liquidorum circumvolutio promovebitur, nec ita facilè circa obſtructas partes concreſcent; unde inhibebitur ſaltem infarctus incrementum, novaque polyporum ſoboles; neque palpitationis, aut ſuffocationis exacerbationes tam crebras, vel ita ſævas feres. Hinc fortaſſè polypodes concretio ita obdureſcere poſſet, aut exſiccari, ut pleniori ſanguinis rivo aditus recluderetur; vel canali per medium aperto, uti aliquando contigiſſe teſtatur Malpighius, *diſſ. de polyp.* novus interfluentibus liquidis commeatus ſtrueretur.

XLVI. In hunc quoque ſcopum videtur collimaſſe Galenus. *5. de loc aff. cap. 2.* dum attulit, eos palpitatione liberatos fuiſſe, *qui poſt ſanguinis miſſionem uſi ſunt victu, & medicamentis, quibus eſſet extenuandi facultas.* Sed cum extenuantium qualitatem non ſubjungat Galenus, crederem, non acida aut ſpirituoſa intellexiſſe, cum hæc etſi ſanguinis calorem adaugeant, ejusdem tamen ſpiſſitudinem non amovent; uti patet in ſpiritibus vinoſis, qui fluentem ſanguinem in grumos coagulant, ac hæmorrhagias non ſecus ac liquores ſtyptici ſedant;

ſedant; illa verò etſi effervecentiam compeſcant, coagulationem tamen denſiorem ſollicitant; utique verò Alkalica, & lixivioſa, imò ſalino-volatilia oleoſa videtur inſinuaſſe libro de tremore, & palpitatione, *cap. 4.* ubi ex mente Veterum medicamenta è caſtoreo confecta recenſet: *utpote quæ calefacere ſimul, & extenuare, & exſiccare, abundè poſſunt*; à quibus ſi nimiam ſanguinis effervecentiam, ac rarefactionem pertimeſceres, tibi ſcrupulum omnem dement alkalica fixa, aut volatilia, quæ non acutis aut irritantibus particulis inſtructa ſunt, ut fluidorum maſſam nimis atterere, ac ſolidas partes ſtimulare valeant, ſed congrua quadam particularum modificatione gaudent, ad excuneanda corpuſcula acida dicta, quæ intra ſanguinis, & lymphæ minima intercepta, eorundem fluiditatem retardant. Hujusmodi autem ſunt cardiaca ferè omnia temperata dicta, bezoardica tam animalia, quam mineralia, cruſtacea, & teſtacea omnia, nitroſa ſalia, & urinoſa, volatilia, vel fixa, quorum eclexin, & formulas utpote tibi famigeratiſſimas ſubjungere, ſupervacaneum puto.

XLVII. Non diſſimili modo Williſio *phar. rat. ſect. 6. cap. 3.* quando polypoſæ concretionis in corde vel arteriis ſuſpicio eſt, maximè ex uſu fore videntur medicamina ſalina, *& ex iis ſale volatili, aut acido prædita exhibenda, eadem verò non ſimul, ſed quodam temporis ſpatio hæc (quibus non juvantibus) deinde iſthæc altera experiri oportet.* Acida enim acriora etſi fluidiorem ſanguinem videantur coagulare, eumdem tamen coagulatum diſſolvunt: quod in grumis ſanguinis ab acidis ſpiritibus condenſatis comprobatur, qui ab iisdem acidis uberius affuſis extenuantur.

XLVIII. Nec ea improbarem, quæ duros, ac ſcirrhoſos tumores emolliri teſtatur Fallopius, *lib. de morb. gall. cap. 63. 68.* quæve pulmonum Phymata extenuaſſe tradit Zacutus Luſitanus *Prax. admir. lib. 10. obſ. 103.* Petri Salii exemplo; ſmilacem ſcilicet aſperam, radicem Chinæ, Saſſafras, ebur, ac ſpiritum ſalis armoniaci cum gummi ammoniaco deſtillatum, cujus uſum Comitem Franciſcum Jonam iſtius Archilycei Medicæ praxis Primarium Profeſſorem, pluriumque Italiæ Principum Archiatrum conſultiſſimum, ad ſolidam cauſam ſpiritalibus partibus infixam extenuandam, tibi præcepiſſe peraudio; additis etiam anti-aſthmaticis validioribus, quæ pariter ad levium arteriarum infarctus recludendos Galenus *de loc. aff. 4. cap. 8.* Antipatro conſulebat: Quam etiam polypoſam concretionem mercurialibus aliquandiu repetitis medicamentis, uti nativa cinnabari, mercurio diapho-

diaphoretico, vel ejuſdem ſpiritu ſimplici ſecundum canones M. de la Febure *Chap. de la deſtill. du Mercur.* deſtillato, aliquando reſolvi poſſe, vis penetrativa mercurii, tumorum ferè omnium, ac calloſitatum univerſale quaſi menſtruum, tibi forſitan ſuadebit.

XLIX. Hiſce tamen adjunctum ſudorem extrinſeco quocumque irritamento promotum, haud tibi conſulerem. Sat ſiquidem virium diſpendio, & vitæ diſcrimine Hypocauſti noxam expertus es, cum ab illius incaleſcentia exhauſta feroſitate, & lympha, craſſior ſanguis evaſerit, & violenta rarefactione in cor, & arteriam impulſus, ſedatoque caloris impetu magis in iiſdem lenteſcens infarctus adauxerit.

L. Quotieſcunque verò aut valida palpitatio, aut Orthopnœa recrudeſcit, nullum magis præſentaneum remedium, quàm phlebotomiam uti praxis ipſa oſtendit, ita ratio corroborat. Minorata ſiquidem fluidorum maſſa, nimium diſtenta relaxantur vaſa, exilioremque rivum per obſtructas partes vehunt, ſtagnantes ſucci fluidiores fiunt, impactique in parte affecta dimoventur. Ita Celſus *lib. 4. cap. 4.* in difficultate reſpirationis auxilium eſſe, niſi aliquid prohibeat, in venæſectione præcepit: ac Galenus *com. de rat. vict. in acut.* ſyncopas à coaleſcente ſanguine intra venas phlebotomia præcaveri; omneſque à cauſa calida palpitatione laborantes ſanguinis miſſionem juviſſe, nos docuit; ſicque mulier illa Riverii *cent. 4. obſ. 21.* à venæſectione iteratâ meliuſculè habebat. Nec te pulſus obſcuritas viriumque imbecillitas à phlebotomiæ neceſſitate detorqueant; nam hæc opprimuntur, ſuffocanturque, atque ille conſtringitur, atque intercipitur. Neque ex frequenti ſanguinis diſpendio hydropem timeas, nam antequam hoc corripiaris affectu, niſi permanens inæqualis pulſus cauſa evellatur, vel retundatur, in ipſa exacerbatione in immaturam ſyncopen, aut ſuffocationem incides. Imò Hydrope etiam invaleſcente, Hippocratis conſilio, *lib. de vict. rat. in acut.* reſpirationis difficultati phlebotomia occurret. Ille enim Hydropicis reſpirandi difficultate detentis, ac ſi tempus æſtivum ſit, vigeat æger, ſanguinem è brachio detrahit.

LI. Catharſin vel nullam, vel levem admodum ex lenientibus potius quam acribus, & irritantibus commendarem, utpote ad infimi ventris ſaburram eliminandam, præcipitata ab uſu alkalicorum recrementa educenda ſatis apta; cum acriora Cathartica feroſitatem, & lympham diluentes ſanguinem nimium ſollicitent, & concretiones membranoſas irritent potius quam ſolvant. Eodem pacto Hippocra-

tes

tes *lib. de affect.* ac Mar. 1. *de rat. vict. 4.* in lienoſis catharſin damnant, cum indurata, & concreta materia nequeat pharmaco educi; eaque tantum præſcribunt, quæ diuretica ſunt, & inſenſibiliter lienem emolliunt, ac extenuant.

LII. Ab Hypnoticis, & paregoricis nonniſi levamen comperies, à quibus ſi non morbi, ſaltem ſymptomatum ſævities retundetur. Memini enim me plures Aſthmaticos inſultus, & graves palpitationes laudano liquido ſedaſſe; quod me famigeratiſſimi Williſius *phar. rat. ſect. 3. cap. 3.* Sydenham, Charleton *tract. de ſcorb.* docuerunt; qui cauſa non amovibili levamen quoddam per Hypnotica ſubinde procurant, ut ſaltem ægrotantium vita, etſi miſera, paulò diutius protrahatur.

LIII. Aſt facile eſt, detecta effectus natura, juvantia, & lædentia eruere. Quapropter ſolertiſſimo viro plura non addam, ne ſus Minervam. Ea tantum accipies (Profeſſor Illuſtriſſime,) quæ mihi vota potius pro tua ſoſpitate, quam technica eruditio dictarunt. Voveam me doctiſſimorum aſſidentium ingenia ad latentis morbi recludendam indolem excitaſſe, ut ſaltem hoc medio aliquam tibi attuliſſe opem viderer. Nec me à recta conjiciendi ratione defeciſſe pudebit, dummodo ab aliorum judiciis meæ dilucidatæ hallucinationes in tui utilitatem redundarent; quam tibi largiri bonorum omnium Datorem, communi litterarum emolumento, ex animo peropto. Vale!

LIV. Ab acceptis litteris, in dies ingraveſcente magis dyſpnœa. Orthopnoicus tandem omninò factus, triclinio affixus diem noctemque tranſigebat. Pedes œdematoſo tumore inflari ceperunt, non levi plurium conjectura, & ſpe, aquarum in ſpiritalibus partibus exundantium illam fore ſalutarem metaſtaſin: ſed nullo levamine. Cum hinc etiam neglecto, ac damnato quocumque alio remediorum apparatu, alternis tantum ex oxymelite, manna, & oleo amygdalorum dulcium potiunculis gliſcentis hydropis metum arceri, recrementaque pituitoſa expectorari conſuleretur; donec Orthopnœa ad extremum deducta, aſſiduis vigiliis crebriſque ſuffocationibus, atque intra horæ ſpatium vigintiquatuor ſæviſſimi ſymptomatis inſultibus laceſſitus, poſt primam ab aſſumpto pharmaco dejectionem frigido pectoris, vultuſque ſudore, livoreque, ſexto idus Octobris ad meridiem apnoicus, ſive exolutus ſuccubuerit.

*P 2 LV. No-

LV. Nobis ſtatim aperiendi Cadaver à Domeſticis demandatur munus; quod convocatis pluribus Medicis, ut omnis excogitati eventus nota deleretur, theatrali quaſi pompa aggredi libuit. Nec minori ſpectaculo ſubjiciendum erat inſigne cadaver, quod vivens litterarius orbis adoraverat; ac decebat virum, qui publico litterarum commodo tamdiù indulſit, inutili etiam ſpolio utile exemplum philiatris publicè delegare.

LVI. Cum ergo ſpiritalibus partibus ſedes morbi ab omnibus adſcriberetur, in earundem examen ſeduliorem operam impendimus. Primò itaque diducto ſterno, nulla aquarum eluvies in Thoracis cavitate viſa eſt; ſolummodo dexter pulmonum lobus à ſterno ad vertebras uſque valida membranula pleuræ adnatus erat. Hinc producta ſectione, perluſtratis infimi ventris viſceribus, nulla labes præter jecur retro quodam rubore ſuffuſum, cyſtim felleam collapſam, bile ſemioppletam, lienemque potius extenuatum, emicuit. Spiritalibus ergo viſceribus exemptis, pertractato pulmone, in nullam tenſionem, duritiem, vel conſiſtentiæ inæqualitatem impegimus, & diverſimodè diſſecto, ab interna ſubſtantia nil præter condenſatum cruorem effluebat; nulla vomica, vel tuberculo enitente, nulla phlegmatis maſſa intra bronchiales fiſtulas intercepta. Verum ad Cor accedentes arteriam magnam ita dilatatam offendimus, (*Vide fig. I.*) ut aliud Cor in pericardio concluſum æmularetur; cum etiam tunica diſſecta corpus cordi ſimile erueretur. Hujus tamen textura diligentius examinata, polypoſam eſſe concretionem comperimus. Excedebat namq; (*fig. II.*) anſerini ovi grandioris magnitudinem, trium, quatuorve unciarum pondus exæquans, figura cardui cinaræ fructui haud diſſimilis, tendinoſis principiis, brevibusque productionibus, aortæ radicibus ſupra ſemilunares valvulas innixa baſi, deinde latiori ventre ſoluto in ſerratum, vel laciniatum apicem deſinens, ad divaricationem uſque arteriæ porrigebatur; haud tamen Aortæ parietibus quaſi cartilagineis ita coaptata erat, quin relictis rimulis, quædam liquidi quantitas non interflueret. Subſtantia atram ferens rubedinem, ſpongioſa ſeu fungoſa potius percipiebatur, quæ (*fig. III.*) in viginti amplius cortices, ſive laminas membranoſas diſtincta, glomum involutarum membranarum referrebat; exterior cortex durior, & tuberoſus erat, ex fibrarum faſciculis proſilientibus & in nodos quosdam collectis. Interiores verò ferè undique ſimiles tortuoſum, ſeu anfractuoſum ductum, Aortæ dilatatæ diametro ſubtriplum, mollibus columnulis ſanguine turgi-

turgidis, & ſinuoſis flexibus interpoſitis, uti cordis interiores parietes variegatum, leviquemuco obliñitum, & grumis ſanguinis infarctum exhibebant, qui intra Aortæ cavitatem alteram arteriam efformabat. Denſior textura, & quaſi cartilaginea ad baſim erat, ſenſim, ac ſenſim gracileſcens, quò uſque ad apicem friabilis fermè evaderet. Unum tantum fibrarum genus microſcopio etiam deteximus à baſi ad apicem obliquè, & ſpiraliter quaſi excurrens inordinato tamen, & interrupto ductu à tendinoſis quibusdam vinculis, ſeu filamentis, quæ fibras in membranulas extenſas ita colligebant, ut braſſicæ capitatæ folia repræſentarent, intermixtis pluribus poroſitatibus, ſeu alveolis ichore ſanguineo refertis. Hinc apertis cordis ſinibus dexter inanis erat, ſiniſter grumis ſanguinis infarciebatur, polypoſis rudimentis intra columnas tendinoſis radicibus inſertis, à quibus haud ſine laceratione divellebantur. Siniſtra auricula ita coagulato ſanguine replebatur, ut ſeroſitas ipſa immixta ſecederet. Pericardium nec flatu, nec aqua diſtentum erat, imò exhauſtum conſpeximus.

FIGURA I.

Siniſtrum Cordis ventriculum apertum unà cum Aorta dilatata repræſentat.

A. A. A. A. Ventriculi ſiniſtri Cordis aperti margines ab invicem dimoti.

B. B, B. B. Aortæ apertæ dilatatio.

C. C. Oſtium arteriæ utriusque Coronariæ.

2. 2. 2. Valvulæ tres ſemilunares.

a, a, a. a. a. a. a. a. Columnæ carneæ, quibus rudimenta polypoſa inſerebantur.

FIGURA II.

Polypum integrum primo cortice indutum ac denudatum oſtendit.

A. A. Apex polypi.

B. B. Baſis polypi.

C. Oſtium polypi ductus.

a. a. a a. a. a. a. Breviſſimæ productiones ab Aortæ radicibus evlſæ.

c. c. c. c. Pars cortice primo induta.

e. e. e. e. Secundus cortex, cui reliqui ſimiles viſi ſunt.

2. 2. 2. 2 Fibrillarum cortices componentium ſeries.

3. 3. 3. 3. Filamenta fibrillas colligantia.

FIGURA III.

Polypi diſſecti, & explanati meditullium exhibet.

A. A. A. A. Polypi diſſecti, & explicati margines in plures cortices ad invicem ſuperimpoſitos diſtincti.

B. B. Polypi ductus explicatus.

a. a. a. a. a. a. a. a. Columnulæ, ſeu excreſcentiæ variiformes polypi ductum undique infarcientes.

LVII. Ita morbi cauſa, ac ſede detectis, plures qui de pectoris Hydrope, atque Aſthmate humoroſo acriter contendebant, demiſſo vultu ruborem obvelarunt. Nemo quidem de hujusmodi concretione vel leviter excogitaverat, præter Epiſtolæ Auctorem, qui eam articulo XXXII. graphicè quaſi delineaverat; cujus inſertioni, propagationi, atque indoli deſcriptis, ſi magnitudinem, figuram, texturæ modum, cæterasque qualitates cultro denudatas adjeciſſet, præſagium potius, quam ratiocinium videretur. Fuit tamen Sphygmicæ artis vaticinium, quod non ludicris, ſed demonſtrativis innititur argumentis. Ex pulſus namque conſtanti inæqualitate fixam cauſam cum Galeno ad Antipatrum deduxit, cujus exinde locum, ac genium per cætera conjuncta, & conſectaria phænomena analytico artificio indagavit.

LVIII. Hanc verò concretionem Aortæ polypum libuit appellare, duplici metaphora, vel analogia ad piſcem polypum, & narium ſarcoma, polypum dictum; quia, ſicuti & cordis polypus, eorundem texturam, ac ſubſtantiæ modum mentitur. Non diſſimili ratione narium ſarcoma, tumor ſcilicet præter naturam carnoſus polypi etymo à Galeno *2. meth. cap. 5. & 3. de comp. med. ſect. 50. cap. 3.* Aetio *lib. 6. cap. 9.* & Æginetæ *cap. 25. lib. 6.* inſignitus fuit, ob opificium quoad coloris, texturæ, ac propaginis modum maritimo polypo aſſimile. Ille enim caruncula eſt mollis, modo albida, ac modo ſubrubra, ac multipes, polyporum inſtar nonnunquam extenſionem, nonnunquam verò contractionem quamdam recipiens, auſtro, aut euro flante, Celſi teſtimonio *lib. 6. cap. 8.* intumeſcens: quæ proprietates, cum in quibusdam concretionibus cordis, Aortæ, aliiſque vaſis adnatis reperiantur, ipſæ quoque polypi nomine jure connotantur.

LIX. Morbi quidem ſpecies nomine nova, ſed non re, cum ſuperioris ævi ſcriptores hujusmodi excreſcentias in corde, & arteriis aliiſque partibus paſſim graſſantes obſervaverint quidem, ſed earundem

dem vel leviter tantum examinata natura, vel ad vulgares polypos neglecta analogia, alio termino expoſuerunt. Eas fortaſſe in corde repertas pituitam albam appellabat Severinus, Benivenius *de abd. morb. pa. 33.* fruſtulum nigrioris carnis ſiniſtro ventriculo inſertum, tuberculi nomine indigitavit. Grumos ſanguinis vocabat Panarolus *Pent. 2. obſ. 3.* Fruſta pituitoſa, & carnea à Spigelio *lib. 2. de feb. tert.* & Riolano dicta ſunt. Veſalius *lib. 5. An. 1.* Schenckius *lib. 22.* Riverius *cent. 2. obſ. 77.* ſubſtantiam carnoſam, carneam molem, ac excreſcentiam carnoſam nuncuparunt. Rhodius *cent. 3. obſ. 4.* è dextra cordis auricula eruti folliculi meminit. Wormius *epiſt. med.* Barth. *cent. 1. ep. 4.* aliquando carunculas, aliquando verò pinguedinem, ſeu mucum eſſe indicabat.

LX. Bartoletus tamen *meth. de diff. reſp. 4. cap. 3.* cum hujusmodi concretiones in cadaverum ſectionibus ſæpe reperiſſet, quæ cum prorſus carunculas illas pituitoſas, ſubalbidas, nareſque obſtruentes, polypos dictas, æmularentur, primus fortè omnium polypodes dicere, auſus eſt; qua nomenclatura Piſſinio, Tulpio, Bartholino, Malpighio, atque aliis meritò arridente, easdem uno ore polypos cordis indigitarunt; ſurgente tamen vocis etymo (uti Tulpius *lib. 1. obſ. med. cap. 27.* admonet) aliquatenus quidem è pedum frequentia, ſed potiſſimum à formæ, ac materiæ ſimilitudine. Quamobrem Malpighius *diſſ. de polyp.* eas etiam concretiones polypos vocat, licet multiplicibus, & oblongatis pedibus cordis ventriculos, & adjacentium vaſorum cavitates haud obſideant. Ac Piſſinius *epiſt. de polyp.* fruſtula in placentulæ morem compreſſa, quæ fermè totam ventriculorum capacitatem replebant, pro polypis cordis deſignabat.

LXI. Cum verò quoad colorem, ſubſtantiæ modum, magnitudinem, inſertionem, germinationem, aliaſque modificationes inter ſe plurimum differant Cordis polypi, vix aliqua generalis proprietas ad eorumdem determinandam naturam colligi poteſt, niſi ad communem illam ſtructuram, quam polypodibus excreſcentiis particularem eſſe teſtatur nunquam ſat commendatus Malpighius, reducantur. Qui enim in dextero cordis ventriculo progerminant, ſubalbidum ferunt colorem; in ſiniſtro verò atram obtinent rubedinem, plerique omnimodè ſarcomatoſi ſunt; multi membranæ involuti ſubſtantiam pituitoſam, & limoſam nacti ſunt; ac Tulpio teſte *obſ. med. lib. 1. cap. 27.* concretam pituitam incluſam membranaceo involucro repræſentant, Aliquando informis maſſæ, ac placentæ modo ventriculis cor-

dis

dis tantum inhærent, quandoque per vaſa ita proſerpunt, tradente Bartoleto *Meth. de diff. reſp. 4. cap. 11.* ut ad vaſorum diviſiones ramoſi & ipſi facti divaricentur: imò Schenckius *obſ. med. lib. 11.* è dextro cordis ſinu per venam cavam propagatos uſque ad caput, & os ſacrum aliquando fuiſſe, tradit.

LXII. Omnes tamen, ſi diligentius examinentur, congeriem ſuperpoſitarum extenſarumque pellicularum, diverſimodè figuratam, variiſque divaricatam propaginibus, tendinoſis, ac nerveis radicibus, cordis, aut vaſorum parietibus additamenti modo inſertam, nullum facilè liquabilem concretum ſuccum includentem, videbuntur præ ſe ferre. Quo pacto à Sarcomate, ſcirrhoſis, ac folliculoſis tumoribus diſtinguuntur, qui ipſarummet membranarum ſolidas partes componentium extuberantiæ ſunt, humoroſis concretionibus diſtentæ; & à grumis coaleſcentis ſanguinis diverſificantur, qui ſimpliciorem texturam ferentes, Polypis tamen ſimilem, Pſeudopolypi à Kerckringio *Spicil. Anat. obſ. 73.* dicuntur. E pluribus enim cadaveribus refrigerati, & condenſati ſanguinis intra vaſorum divaricationes, ac tortuoſitates diverſimodè configuratæ concretiones quandoque extrahuntur, quæ polypos prima facie mentiri videntur; Sed membranoſæ omninò non ſunt, uti veræ polypodes concretiones, & vulgares etiam polypi, qui licet, Bartoletto adnotante, carnoſi videantur, omnes tamen in plures membranas reſolvuntur. Hinc ablata quacunque æquivocatione, illas Cordis, vel vaſorum polypodes excreſcentias nuncupari æquum erit, quæ licet polypiformes ſecundum omnes polypi vulgaris proprietates non ſint, cùm hoc tamen generico Polyporum Mechaniſmo conveniunt.

LXIII. Nunc ergo delineatæ Aortæ concretioni, in tot membranas diſtinctæ, etſi pedibus ac Cirris careat, quis polypi homonymiam denegabit? duplici etiam analogia ad maritimum polypum mutilatum ab Appiano *ref. Piſſ. epiſt. de polyp.* deſcriptum, & ad ſecundam vulgaris polypi ſpeciem, quam Hippocrates (*lib. 2. de morb. ſec. 5.*) carnem rotundam, & ad contactum mollem eſſe definit; ac Pareus membranam mollem longam, & tenuem vocat; nec amplius cum Kerckringio *obſ. Anat. 73.* dubitabunt plures, legitimos Cordis, & Aortæ Polypos adfuiſſe vivis, quin imò ejuſdem redargutiones in accuratiſſimam Tulpii & Bartholini ſolertiam, quod in polyporum enarratione fuerit hallucinata, in ipſius conjecturas ſint retorquendæ.

LXIV.

LXIV. Morbum quidem uti nec nomine, nec re, ita nec eventu novum, quilibet vel ſuperficietenus Neotericorum monumentis evolutis, eſſe comperiet. Huic etenim non diſſimilis polypi ex obſervationibus ſibi communicatis à Borello meminit Malpighius. *In* aorta prope cor (ſcribit ipſe) *quæ in tumorem excreverat ad menſuram duorum pugnorum, Polypus conſimilis magnitudinis repertus eſt, abſque appendicibus, & caudis, ejus autem moles membranoſis tunicis ad invicem ſuperpoſitis absque continuitate conſurgebat, quæ craſſitie non ſuperabat vulgarem chartam hædinam &c.* Bartholinus *Cent. 2. Epiſt. med.* 94. quoque à ventriculo ſiniſtro in arteriam aortam juſto ampliorem ad octo digitos excurrentem in Cardinali Meltio Romæ viſum fuiſſe Polypum; & *cent.* 4. *ep.* 11. ab utroque cordis ventriculo ad minimum uncias quatuor ponderantem polypum extractum fuiſſe teſtatur. Cujus etiam naturæ ſarcotica illa involucra fuiſſe putarem, quibus Cor cum Aortico aneuriſmate farciminatum fuiſſe Academici naturæ Curioſi *Eph. Dec. I. Ann I. 1. obſ.* 18. adnotarunt.

LXV. Hujus verò eleganti ſpectata ſtructura, non minorem naturæ induſtriam eſſe in morboſis tumoribus concinnandis, quam in organicarum partium educendis ſtaminibus, fateri oportet; vixque opinabile eſſet, cœca corpuſculorum combinatione mirum hoc opificium exorditum fuiſſe, niſi elegantiores concretiones, natura, vel arte occaſionantibus, ſola materiæ neceſſitate efformatæ vim omnem architectonicam excluderent. Argentea enim ramenta in vitrea phiala ſpiritu nitri diſſoluta, addita aquæ fortis, & Mercurii currentis certa proportione, in fruticem, quem metallicum dicunt, ſola innatantium corpuſculorum figura, gravitate, ac mole diſponente concreſcunt. Eodem modo in lixiviis è quarundam plantarum cineribus confectis ſalina quædam corpuſcula, in ejusdem vegetabilis calcinati ſpeciem frigore condenſantur; pluraque concrementa lapidea in veſica tam urinaria, quam fellea non ſecus ac bezoardici lapides è caprarum ventriculis in India orientali eruti, in plures cortices diſtincta paſſim occurrunt.

LXVI. Cum tamen ejusdem mechaniſmum ſerius perpendo, mihi plantæ characterem quemdam exhiberi ad unguem videtur. Involutas ſiquidem membranulas dum fibrillis, ac filamentis hinc inde irretitis capitatæ braſſicæ folia æmulantur, eodem quaſi inſito principio, aut ſaltem methodo vegetari, organorum analogia ſuadet. Quapropter non abs re eſſet putare, ad intimas aortæ aſperitates, qua cor-

di appenditur, vel ad valvularum ſemilunarium margines prima polypi ſtamina, ex plurium fibrillarum faſciculis à fibroſo ſanguinis craſſamento depromptis confecta, tanquam radices inſerta, cum tubuloſa, & poroſa ſint omnia, etſi nudis oculis impervia appareant, ab interfluentibus ſuccis jugiter irrigata, plantarum ritu in inſignem hanc molem extuberaſſe. Huic etiam conjecturæ polypodis ſubſtantiæ inæqualitas vim addit; quæ cum ad baſim durior, ac denſior, ad apicem verò mollior percepta ſit, non ſecus ac vegetabilium caudices, vel caules ſurculis, ac gemmis ſolidiores iisdem nutritium ſuccum è radicibus derivatum ſuppeditant; ab ea parte, radicum vices gerente, particulis alimentitiis primò eluctatis, & ſucceſſivè contextis, Polypoſam plantam incrementa aſſumpſiſſe conjicitur. Liquida namque intra primas illas fibrillas intercepta ab arteriæ contractionibus, & ſanguine è ſinu cordis erumpente, comprimentibus expreſſa, ob nimiam cohæſionem cum penitus deturbari haud potuerint, ſenſim ac ſenſim ad tubulorum extremitates accreſcentia, in membranulas extenſa ſunt. Hinc grandioris molis polypus factus, continentem aortam intra radicem, & divaricationem ejusdem, ob validiores inibi impetus ab urgente ſanguine exercitos ita diſtendit, ut dilationi congruam figuram, ac magnitudinem acquiſierit; ſingulari ſanè eventu, cum in ea parte, in qua validiores contractiones exercentur, plenoque gurgite erumpentis ſanguinis impetus vividiores recipiuntur, prima polypi ſtamina tantam reſiſtentiam obtinuiſſe, quin à liquidorum præterfluentium torrente direpta non fuerint, haud ſine admiratione concipi poſſit.

LXVII. Ex his plurium menſium ne dicam annorum fuiſſe hoc opus deducitur. Etſi enim ſanguis intra cordis ſinus, vel vaſorum cavitates brevi temporis ſpatio concreſcere poſſit, uti ſæpè polypodes concretiones in quibusdam febribus, inflammatoriis affectibus, aut certis annorum conſtitutionibus fortaſſe intra breves acuti morbi terminos elaborari contingit; attamen dilatari aortæ tunicas, & cartilagineas planè fieri, polypiformem ſubſtantiam in plures, ac duras membranas concinnari, & latè porrigi, longioris temporis laborem eſſe contenderem; in hoc fortaſſe à maritimi polypi natura diſcedens, quod ultra bimatum vitæ ſpatium extenderit.

LXVIII. Cum verò vitium hoc inter initia imò grandiori jam facto, vix ulla ſui vel communiſſima tantum cum cæteris morbis indicia præbeat; à quonam tempore prima Polypi ſtamina fuerint exordita,

dita, vix datur conjecturæ locus; à quo tamen Clariſſimus vir pulſus inæqualitate corripi cæpit, eumdem ad ſenſibilem aliquam molem perveniſſe, cui Dyſpnœa, ac cardiacis affectibus ſuccedentibus, tunc de inſigniori magnitudine haud dubitandum erat. Inæqualitatem quippe pulſus hujusce morbi ſyllogiſticum ſignum eſſe arbitrarer, præſertim cum deficientibus aliis indiciis, quibus morbi cum eodem pulſus Rhythmo affines dignoſci ſolent, aſſiduò laborem infert. Quotiescunque enim arteria magna compreſſili concretione haud penitus occluditur, prout magis, vel minus cordis conſtrictiones, ſanguisque erumpens in ipſam impetum faciunt, plus minus recluſa, inæqualem ſanguinis rivum transferens, huic etiam proportionales arteriarum diſtenſiones conſtituit; ac ſi cordis anguſtia, temor, ac palpitatio, & dyſpnœa pulſus inæqualitati adjiciantur, quia innuitur ſiniſtrum ventriculum vel non exonerari in aortam, vel refluum ſanguinem è vena pulmonica non exhauriri; de polypi inſigni magnitudine intra aortam, vel de eodem ſiniſtrum etiam ſinum infarciente, certum judicium ferri poterit.

LXIX. Quod ſi in hoc caſu tunc tantum polypus detectus fuerit, cum jam altioribus actis radicibus, nulla arte deturbari poterat; haud deerat tamen alicujus tentaminis opportunitas, à ſpecificis disſolventibus in epiſtola enucleatis deſumpta, quibus ſaltem ejusdem porrectio ad totalem arteriæ obſtructionem, vel ſanguinis ſucceſſiva concretio, aut recens polyporum ſoboles in ſiniſtro ventriculo inhiberetur; à quibus fortaſſe magis intercepto ſanguinis commeatu, quàm ab aortæ polypo, qui canali per medium aperto, ſat olei ad vitæ flammam adhuc perennandam, trajiciebat; immatura ſuffocatio prævaluit.

Parallelismus

ad

OBSERVATIONES

In Ann. II. Decad. I. Ephem. Curioſ. Contentis

Opera

Roſini Lentilii Oribaſii

collectus

B. C. D.

Ad Ann. II. Decad. I. Obſ. XIX.

NOvimus Filiolam, quæ quotieſcumque dentiret, miniatum ſudorem lintea ſaturato rubore tingentem, ſudavit, nil extra dentitionis Tempus tale paſſa, facile quoque iſthunc ſudorem, quoties erupiſſet, ferens.

Memoratu haut indignum eſt, quod refert Illuſtris *Thuanus* exemplum *hiſt. lib. 10. p. m. 221.* de *Montis-marini*, munitiſſimi loci Duce, qui à *Magio*, Imperatoris mitile, aſtu è fortalitio, tanquam ad Colloquium, evocatus, poſt captus, & morte mulctandus, tam indignæ mortis vehementi metu adeo concuſſus animo fuit, ut ſanguineum ſudorem toto corpore funderet. Cui geminam recenſet *Maldonatus* ad *Matth. 26. Lutetiæ* nempe *Pariſiorum* hominem robuſtum audita in ſe capitali ſententia ſanguineo ſudore fuiſſe perfuſum. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 4. p. m. 298.* id vitii hepatis imbecillitati videtur imputare, cui cauſæ lucem fœneratur hiſtoria *Benivenii Cap. IV.* de quodam, cui ſingulis menſibus per cutem, qua ima jecoris pars ſubjacet, ſanguinis libra, quaſi ex vena aperta effluebat. Alias ex *Ariſtotele* recenſet *Sennert. Inſt. lib. 2. ſect. 2. part. 3. cap. 8. p. m. 482.* Sed œconomia animalis, cujus, ope anatomes, hodie ſumus peritiores facti, rationes haſce non admittit; multo minus iſthæc exempla ſudorem noſtri ſalvatoris cruentum è miraculorum claſſe eximunt, ita recte ſtatuente *Waltbero Poſtill. Harmon. Theol.*

Jurid.

Jurid. Polit. philol. §. *126.* Siquidem concretum ſanguinem & cum θρόμβοις ſudavit.

An ſudor quilibet rutilus notet excretionem ſanguineam? merito dubitatur. Nil etenim prohibet, quo minus à certo quodam fermento, qualecumque demum ſit illud, ita vitiari glandularis lympha poſſit, ut in perſpirabili corporis parte, quales axillæ ſunt, linteaminibus cumprimis illis, quæ ſunt ex aqua, calcis vivæ multum continente, lota, rubellum colorem affricare queat. Hoc in acidiore lympha perquam facile contingit; veluti per chimica experimenta conſtat, ſpiritus acidos tingere rubicunde cum claritate, vid. *Elsholt. deſtillator. curioſ. cap. 2. p. m. 7.*

Ad Obſ. XXXVII.

Ante pluſculos annos *Schleuſingæ* Francorum, æſtivali tempore cum uxorcula maritus fœniſecas exploratum abeunt. *Virgiliano* freti: *Urget præſentia Turni.* Ecce tibi de ſubito nigerrima tapete Cœlum obveſtitur, inſecuturæ mox tempeſtatis horridæ prodromo. Veriti conjuges, ne pluvia domum remeaturos anteverteret, in metam fœni ſe timidi recondunt, ancilla ex altero ejusdemmet metæ latere cubante, fœniſecis autem in proximo ſenticeto Cœli lacrymas præſtolantibus. Vix in ſuum ſe quilibet latibulum condiderant, quum eheu! Conjuges fulmine nil minus quam bruto cum ancilla petuntur. Iſti ambo ſtatim mortui reperti, ancilla miſere per omne dorſum ambuſta, ſed apris medica minibus ſibi reſtituta. Luſtrati demortui nil ambuſtionis quidquam exhibebant, veſtes autem hinc inde foraminulis piſorum capacibus pertuſæ, manentibus in eorum cute maculis ejusdem figuræ liventibus. Qui rerum eſſe gnari ſuſtinebant, eos fuiſſe granulato fulmine (mit Schrothagel) percuſſos pronunciarunt.

In Patria mea *Waldeburgo*, ante annos circiter viginti Lanio quidam meſſores aditurus in via fulmine percutitur amburente veſtes ipſius cum ipſa cute, à capitis dextra parte, usque ad ejusdem lateris calcem. Crumena in caligis coriaceis intacta relicta, liquato tamen in ea nummo argenteo. Ipſe attonitus domum portatus fari nil potuit; Sulphuris fetor circa eum abominabilis. Medicamentis tamen idoneis priſtinæ ſanitati redditus fuit. Ante triennium abhinc haut procul *Haarburgo*, ſepultura celſiſſimorum principum *Oettingenſium* perilluſtri loco, manus aliqui colligendo chordo commodabant.

Tempeſtas ingruit. Operariorum circiter ſex numero ſubter ſalicem arboream ſecuritatis ergo conſidebant, reliquis ſub dio manentibus. Percutitur ſalix fulmine, proſternuntur attoniti propemodum exanimati, quorum aliqui per dorſi longitudinem ab Homoplatis ad nates usque, quin & in utrisque lateribus, petiti tam inſolitis ictibus, ut muſculoſam carnem cultello ſtudioſe diviſam juraſſet, rimis hiulcis, quarum cavitatem annularis digitus expleret. Fulmen autem, ubi jam fiſſa ſalix eſſet, impactum Terræ, cuniculi more rimis aliquot hiſcere Terram fecit, & proſtratos jam ante, gelidosque pavore miſeros ad ſex ſeptemve plus minus paſſus vi magna projecit, qui denique manibus pedibusque prorepentes ab adproperantibus reliquis frigida refecti domum portantur, nemine tamen omnium emoriente. Quidam Conſilio meo vivens eſt mihi faſſus, ſe ante hac ob cauſas egregie frivolas aliis, ut fulmine ſeu tonitru percuterentur, imprecatum fuiſſe, nunc autem ſe, maximo ſuo periculo, cautiorem factum, linguæ ſuæ frenum injecturum eique, ut Chriſtiana magis eloqui aſſueſceret, ſedulo imperaturum. Ita vexatio dat intellectum.

Fulminum *Vulcanus* artifex ab Ethnicis creditus, ut eſt ap. *Natal. Comit. Mythol. p. m.* 157. quæ, quid ſint, & quomodo excitentur, ipſe, gentilitio more, docet *pag.* 157. De variis ejus effectibus videatur quoque *Fortunat. Fidel. Relat. Medic. p. m.* 595. *ſeqq.* De ejus ilid. generatione. *Kircherus Mund. ſubterr. Tom. I. p.* 222. *a* it. cur & quæ metalla liquefaciat, *p.* 224. *a.* De fulmine memoratu digna plurima *Zacchias Quæſt. Med. Legal. no.* 3. *p.* 145. *ſeqq. Chinenſes,* uti non niſi impios fulmine tangi credunt, juxta *Martini lib.* 3 *hiſt. ſin p.* 75. 76. Ita certum quendam Genium Tonitrui fulminibusque imperitare, eumque fruſtum confracti mallei cœlitus dejicere, indeque naſci fulmina, eoque porro malleo tympanum prægrande percutere, unde tonitru exiſtat, ſtatuunt. Huic Genio fulminatori Templum ædificarunt urbis *Luicheu* in Provincia *Quantunij* Cives, eo quod Tonitru in monte ad urbem ſito fontem gratiſſimum ſcaturire fecerit; hinc & ipſam urbem, *Luicheu*, id eſt, tonitru, vocatam; tum inde, tum quod ingentes in ejus agro quotannis Tempeſtates exoriantur, *Franciſci Chineſ.* **Luſtgart.** *p.* 922. ſeqq.

Ad Obſerv. XLVII.

Novimus Illuſtriſſimam Baronem, quæ aut abortum eſt frequenter

ter paſſa, aut fetum certe vitalem nunquam enixa, quod venæſectionem, quum eſſet gravida, negligeret. Conſilio Medici, quum ea prægnans poſt uteretur, eſt voto potita. Nec tamen propterea meretur laudem iſte Venæſectionis abuſus, qui *Sueviam* pæne dixerim totam occupavit, ubi nempe ſine ullo diſcrimine bis vena quibuslibet gravidis pertunditur; ſicut arbitrer, haut raro fetus hinc imbecillos reddi, & epilepticis inſultibus præparari. Quemadmodum enim plethoricis & ego frequentius auctor fui, ut ſpei ſuæ venæſectione conſulerent, ita non minus extenuatioribus extiti ſuaſor, ut intempeſtivæ pertuſioni venarum parcerent, unde factum, ut non tantum fauſtior ipſis Lucina compareret, ſed & fetus antea vel debiles, vel omnino mortui, lucis uſura faventiore fruerentur. Sed eorſum res fere proceſſit, ut raſoribus unis hodie res illa credatur, Medico rariſſime in Conſilium accito.

Ad Obſervat. LXXXII.

Præfectus quidam *Palatino Neoburgicus*, annorum circiter quinquaginta, ante annos plusquam ſexdecim inter equitandum alliſo ad ephippii mucronem abdomine cœpit ſentire digitis circiter tribus transverſis ſupra umbilicum tumorem nucis magnitudine, ſed indolentem, quo proinde neglecto, ſemper ille ſumſit incrementum, ut annis poſtea præterlapſis aliquot caput hominis adulti, ni ſuperaret, certe æquaret. Hunc mihi tumorem jam ante ſeptennium oſtendit, enixe rogitans, ut Conſilio meo perfructus eo liberari poſſet: Inſuper addens, complures jam exteſticulatores ei ſectione tumoris medelam ferre pollicitos, ſe vero nunquam ejuscemodi periculo Corpus auſum exponere, quo in propoſito eam firmavi, adducto ex *Hildani Obſervationibus* alicubi exemplo parallelo, & ſuaſi, ut malum utrumque toleraret, certa quodam capſula ex corio conſuta tumorem fovendo; ſic enim forte futurum, ut incrementum majus prohiberetur. Ante biennium me rurſum convenit, oſtendens ſubter tumorem orbiculum quemdam molliorem & dolorificum. Adhibito in Conſilium Chirurgo noſtrate malacticum admovimus, & emolliente unguento tumorem delibuimus, qua methodo per tres hebdomadas, cum incederemus, ibi loci ruptus eſt tumor prodeunte vi puris incredibili. Acciti contemplamur omnia, vulneri turundas aptamus, me interna quædam putredini reſiſtentia & traumatica præſcribente. Levia quædam ſymptomata & facile ſuperabilia inſecuta

ſunt;

ſunt : Tumor quotidie minuebatur : Glandulæ ſubcutaneæ diverſa magnitudine quam plurimæ ſucceſſive abſcedebant, volſello ob quantitatem nonnunquam eximendæ. Diſparuit intra ſemeſtre tumor omnis. Quod autem fore prodixeram, ulcus fiſtuloſum immedicabile, remanſit, negotii præterea nil quidquam homini faceſſens, qui munia ſua alacrius, quam unquam antea exſequebatur. Ante tres anni quadrantes, quum ſtatione ſua removeretur, merore conſumtus expiravit.

Ad Obſervat. LXXXVII.

Catalogum eorum, qui obeſitate vaſta & prægrandi quosvis *Leones Byzantinos*, aut *Dionyſios Heracleotas*, aut *Maximinos Thracas*, aut denique *Ludovicos Craſſos*, dubio procul quam longiſſime exſuperarunt, adhuc hodienum vivens Baro quidam Suevicus, cujus nomini parcemus, auget. Is enim in lecto ſemet ipſum movere non poteſt, aut viribus ſuis latus alternum premere, ſed ipſius ſervi per vices eum adhibito robore magno, circumvoluunt. Miretur autem quis impendio coire illum cum uxore & gignere liberos: & quod eſt prope ridiculoſum, non niſi eorundem ſervorum miniſterio eum huic operi maritali præeſſe, quippe qui certæ cujusdam machinæ ope corpus ejus ſuper uxorem voluunt & revoluunt, alioque præterea officii genere eidem adſunt, quod κατὰ ῥητὸν exprimere verecundia prohibet. Nec enim Benevolus Lector narrare me fabulas exiſtimet. Veriſſima ſic me Deus amet, iſta ſunt omnia. Sic virum tibi vere ampliſſimum damus, quale olim Epitaphium obæſulo cuidam Gallorum Præſuli à Poëta non inficeto erectum recordamur, nempe, quod ſequitur.

Ampliſſimus Vir hic jacet.

Ad Obſervat. XCII. & Schol.

Celebres ante pauculos annos fuerunt pilulæ podagricæ quædam in Suevia, cumprimis aula Ducali *Stutgardiana*, quarum exſtant variæ deſcriptiones, heic non adducendæ. Uſus erat, ut primum ſingulis diebus, poſt ſeptimanis, porro menſibus] per annum] integrum deglutirentur. Earum quidam effectum laudarunt, alii, quod ſolet, culparunt. Interim pro certo mihi relatum, cujusdam ventrem poſt mortem apertum, qui harumve pilularum notabilem ſatis quantitatem per tempus bene longum devorarat. Repertus autem ſtomachus his pilulis probe ſuffarcinatus, nullam alterationem paſſis.

Phæno-

Phænomeno huic mortis cauſſam fortaſſe non immerito acceptam tulere. Cæterum vidimus ab Illuſtriſſima Comite ex dyſenteria mortua vomitu rejectas lactucas cum floribus naſturtii Jndici, borraginis, roſarum, colore ſuo parum aut nihil immutatis, quos ante dies quatuordecim & ultra comederat.

Ad Obſervat. CLI.

Notus fuit nobis Illuſtris quidam Baro, qui ſuper hiemem integram non quidem Maniacus, at parum à tali differens, vixit, appetente autem vere in melancholiam triſtem incidit. Viduus erat, & ſpes quoq; fuit, ſi ad altera vota tranſiret, illud quoq; mali mitius futurum fuiſſe. Alium quemdam in *Curlandia* Nobilem ſcimus, qui *Boruſſorum Regiomonti* in melancholiam incidit, eruditus cætera. Hic aliquando Columbam ſclopeto quum enecaſſet, imaginatus eſt ſibi, ſpiritum ſanctum ſe interemiſſe; unde melancholia gravior cum delirio ingruit, aliquando parum remittens. Eſt fortaſſis adhuc in vivis.

Ad Obſervat. CLIII.

Ante hos viginti & quod excedit, annos, quum *Heidelbergæ* ſtudiis operam locaremus, contigit, ut in ſchola puellari virguncularum aliqua ridenti alteri decennali fabam in fauces injiceret, quæ in tracheam illapſa miſeram ante, quam quis opem tuliſſet, brevi ſuffocavit. Ante biennium in pago paullo minus milliari *Nordlinga* diſtante Ruſticus quinquaginta circiter annorum, quum inter prandendum ſarcophagiæ avidius indulget, oſſiculum haurit, quod parietibus œſophagi carceratum hæret. Balneator ruralis è vicinia vocatus, baculum è ſarmentis, (Wollenſtecken) craſſiuſculum ad inſtar digiti violentius in fauces adegit, eundem reciproca ope nunc intrudendo, nunc retrahendo. Rudiſſima quidem encheireſis oſsiculum in ventriculi capacius ſpatium detruſit, ſed œſophago pœnam miſere luente. Nam hujus interni parietes exulcerati puris ejusque fœtidiſſimi multum profuderunt. Conſolidatione incaſſum à me traumaticis, pulmentis, ſorbitionibus variis tentata, quum Ruſticus cibi ſolidi deglutire nil amplius poſſet, tumefactis deniq; & anguſtatis faucibus, extenuatus totus ad plures migravit. Ejusmodi Laniones imperiti, quantam humano generi cladem inferant, eſt incredibile.

Ad Obſervat. CLIV.

Pharmacopœi Aulici Ducalis *Mitavienſis* famulo tertianario emeticum antimoniale paullo ante paroxyſmum exhibuimus, unde cum

vomitu lumbrici quinque ſatis grandes prodibant, febri poſtmodum ſublata. Lumbricos in febre maligna ex ore nunc cum, nunc ſine vomitu, prorepentes frequenter vidimus, etiam hoc ipſo, quo hæc ſcripſimus, anno.

Ad Obſervat. CLV.

Neſcio an Curioſis addi mereatur, quod olim in *Curlandia* vidi, vaccam nemqe unam atque alteram lacteum tributum ex ſuis ipſiſmet uberibus exſugentem, & herum fructu penitus hinc defraudantem. Ubera colocynthide aliisque amaris inuncta, ſed ſucceſſu fruſtraneo. Gallinæ ova ſua ſorbentes quamplurimæ dantur; ſed de vacca, num quid ſimile frequentius contingat, ignoro, quippe cui ruri degere non ſit datum.

Ad Obſervat. CLXII.

Ante hos undecim annos in vico prope *Mergenthemium*, *Magni Magiſtri Teutonici* ſedem, ſuaſu Medicaſtri cujusdam, an Medicaſtræ? raſura radicis hellebori albi ex vino purgationis loco mulieri exhibita, horrendiſſimos primo vomitus, hinc & alvi excretiones, poſt convulſiones epilepticas, & tanta tormenta, ut ſanguis per unguium rimas tranſudaret, excitavit, muliere potentiſſimis remediis à Medico *Mergentheimenſi* vix ſibi reſtituta. Radicis mihi reliquiæ monſtratæ helleborum album ſiſtebant. Verum *Williſius* dicere videtur, quum ea propter veteres helleborum præſcripſiſſe autumat, quód ea tempeſtate vix alia purgantia innotuerint, quamvis non adeo liqueat, utram hellebori ſpeciem propinarint, album an nigrum? Album autem propinaſſe veroſimilius, cum niger ſit mitiſſimum purgans. Gratulamur tamen ſeculo noſtro, quod ejusmodi δραστικοῖς carere queat, & helleborum album purgandi fine mulomedicis relinquimus.

Ad Obſervat. CXCIV.

Cordis pulſationem in dextro latere, in Illuſtriſſimo quodam Barone νῦν ἐν ἁγίοις multoties hac mea manu exploravi. Siniſtra quondam fortuna frequenter uſus erat cadendo cum equis, quibus inſidebat, ſic ut aliquando ſanguinis aliquot menſuras evomeret, ab eoq; tempore ſpirandi difficultate laborabat. Num vero tunc demum pulſatio cordis in dextro latere ſit obſervari cœpta, ipſe Baro Illuſtris ſe certo cognitum habere negabat.

Veterum aliqui in *Jonia, Caria & Lydia* perdices 2. corda habere ſtatuerunt. Doct. *Picrelin*, Medicus *Anglus*, dicebat *Sponio*, fabulam à fertil-

fertilitate & pinguedine Terræ originem trahere, qua mediante, non ſolum perdices, ſed forſan & aliæ aves (id quod in Columbis ab ipſo obſervatum) à largo paſtu tantas auriculas nanciſcantur, quæ cor geminum mentiantur. Idem in Teſtudine *Sponius* obſervavit, quam famuli ſecantes tricordem exiſtimarunt, quod auriculas prægrandes una cum corde moveri conſpexiſſent. *Itiner l. 3. p. 74. Vid. etiam Ann. VIII. Dec. II. Obſ. 114. Ephem. Curioſ.*

Ad Obſervat. CCXXXVIII.

Piſtoris *Bopſingenſis* uxor 46. annorum, eryſipelas cruris conſuetum ſibi malum, floccipendens, admiſſo aëre frigidiuſculo id retropulſum ſenſit, inde colica hyſterica, remediis quæ domeſtica vocant, fruſtra tentata. Poſt aliquot enim dies dolores atrocius ſæviunt, aſſumtis quibuslibet vomitu rejectis. Adhibitus in medelam Pharmacopœus clyſterem unum atque alterum applicavit, ſed ultimis binis in Inteſtino moras trahentibus. Vomitus inde continuati aliquibus etiam ſtercorei viſi. Tunc equidem poſt octiduum ad me itum. Præſcribo ſequentia. ℞ Ol. nuc. moſch. expr. gr. xvj. ſal. abſinth. ℈ij. croc. gr. xij. laud. opiati gr. ij. F. pulv. pro 2. doſibus. ℞. fol. rut. miß. abſinth. chamom. aa. mi. rad. alth. ℥j. caſtor. colocynth in pet. lig. aa. ℈j. Coq. in ſ. q. aq. font. Colat. ℥viij. add. Elect. hier. picr. c. agar. Ol. chamom. aa. ℥j. ol. colocynth. ʒij. nitr. refinat. ℈ij. F. Clyſter, etiam iterandus. Foris unguentum é nervino & dialth. aa. ℥ß. ol. hyoſcyam. ʒiij. pingued. Caſtor. ʒiij. ol. laurin. ʒij. M. inungatur abdomen calide ſingulo bihorio. Scrobiculo cordis cataplasma ex fermento panis, cum nuce moſchata & Theriaca applicatum. Remiſit omnino malum, ſed recurrentibus poſt biduum ſymptomatis, cum vomitibus jam vere ſtercoreis. Clyſteribus bis in die applicari juſſis, tantum domeſticis, quibus olei multum ex ol. rut. abſinth. fœnic. lin. & olivar. miſceretur, exhibui bis in die gutt. xxv. ex Tinct. Caſtor. ʒj. op. ʒß. m. & ſequentium pilularum N. X. mane & noctu: ℞ op. theb. ∇. ſol. & in inſpiſſ. ʒß. nuc. moſch. ♀ iſat. ʒß. ol. caryoph. gtt. ij. menth. gtt. vj. F. pil. pond. gr. j. Omnibus nil juvaturis ℞ ☿rii. crud. per alutam trajecti ℥iij. ol. amygd. d. ℥iß. ſacch. cand. a ʒj. M. & probe conquaſſata hauriantur. Sed hoc ultimo non fuit opus: Nam opiata iſta tulerunt, benedicente Deo, paginam omnem, etiamnum ſalva muliere.

Ad Obſervat. CCXLIX.

Ejusmodi maculæ & obſervatæ mihi in virgine nobili 26. circiter annorum quotannis bina ſe vice oſtendentes, verno ſcilicet ac autumnali temporibus, prurientes & aliquandiu durantes, conjuncto aſthmate & pruritu ab acidorum aſſumtione exaſperato. Scorbuticum quid hic ſuſpicatus, ordinavi ineunte vere & auctumno Electuarium hæmocatharticum è ſenna, hermodactylis & radice turbith gummoſa cum raſura ligni ſaſſafras, guajaci & ſarſparillæ, addita conſerva fumariæ ad quatuor dies: poſtea jugi uſum eſſentiæ trifolii fibrini, & æſtivo tempore *Göppingenſes* acidas pro uſu cum interno tum balneandi externo, cum euphoria.

Ad Obſervat. CCLII.

Poma Natalitia, id eſt ipſo nativitatis Dominicæ Feſto ſtyli veteris prognata, noſtra quoque vicinia exhibet. Eſſe nempe dicitur arbor in oppido *Pappenhemio* juxta domum cujusdam opificis, quæ ipſamet natalitiorum ſacrorum nocte & folia & flores & poma progenerat. Ego, qui temere narrationibus ejuscemodi fidem adhibere non ſoleo, tunc equidem rei raritatem ab Illuſtriſſima Comite vidua ſum expiſcatus, quæ non tantum, eſſe vera, quæ de iſta pomo memorantur, aſſeveravit, ſed & aliquot mihi poma, quæ etiamnum ſervo, transmiſit, à me cuilibet oſtendenda. Maximum illorum nucem myriſticam æquat, minimum baccam lauri: Sunt arida tota, atque rugoſa, petiolis ſuis inhærentia, ſuo quoque umbilico prædita, tametſi me arborem ipſam non conſpexiſſe, fateri neceſſe habeam. Alias recordor olim *Onoldi*, Lanionem toti civitati fucum feciſſe, arbuſculam, quam in hypocauſto ſuo aluerat, florentem, ipſa natalitiorum ſacrorum nocte, in contiguum ædibus hortum fraudulenter defodiendo. Unde confluxus hominum altero die Feſto miraculoſam arborem viſundi gratia concurrentium & omina, neſcio quæ, ſibi fingentium, in ſinum gaudente perfido lanione, ſed, re comperta, ſtulti facinoris pœnas luente. Tale quid autem *Pappenhemii* contingere non eſt credibile, cum quotannis id jam à longo tempore ſit obſervatum. Memini *Rollenhagium* quendam, in libro, quem Warhafftige Lügen inſcripſit, ejusmodi pomorum mentionem injeciſſe, & cauſſam peculiari cuidam ac artificioſæ inoculationi adſcripſiſſe. Judæi fabulantur, teſte *Anton. Margarit. lib. de fid. Jud.* l. 15. novilunii undecimi Januario noſtro valde ſimilis, arbores primum ſuccum ſuum vulgo nanciſci, quodque grana in piris & pomis hoc die

ſemet

ſemet invertant, quod verum deprehenſurus ſit, quisquis fructus illos diſſecare non gravetur. vid. *Buxtorf. Synag. cap. 12. p. 312.*

Ad Obſervat. CCLVII.

Medicum quendam novimus, jamjam defunctum, cui natura ulcuſculum fiſtuloſum ſub mento excitarat, continuo, ejus magno cum emolumento, ſaniem exſudans, quod in fonticulorum Naturalium Catalogo poni meretur. Erat ſcorbuticus iſte Medicus, tabe denique ſcorbutica confectus. Alia quædam virgo ex intempeſtive conſolidato Tibiæ ulcere in tertianam primo febrim, poſtea convulſiones admirandas incidit, cui, cum quadantenus convaluiſſet, auctor fui, ut fonticulum ſibi inuri pateretur: Neglecto Conſilio diu adhuc, nocturnis præſertim horis convulſionibus, tametſi non adeo diris, tentabatur, denique ad latus dextrum ſuturæ coronalis natura ſibi fonticulum ipſa paravit, ulcuſculum puta, piſi minoris quantitate; unde pacata omnia. Vir quidam Nobilis maculam ſubfuſcam & latam in altera tibia per plusculos annos geſtavit, quæ tantum madebat ſine ulla excoriatione: hanc quotidie detergere ac deligare ſolitus erat, magno cum ſanitatis levamine. Confutantur hiſce exemplis ii, qui parum honorifice de fonticulis ſentiunt; ſic ut non ſatis mirari poſſim viri cujusdam alias non indocti de fonticulis quibuslibet ſequens judicium: Fonticulos ſive in brachiis, ſive in pedibus, ſive in quibuscunque aliis partibus corporis excitatas, ut per eos fermentum caninum, jamdum ſanguini permixtum (in hydrophobia) eliciatur, ut inutiles & circulationi ſanguinis contrarios damno; & non hoc tantum in caſu, ſed ubique; Ita ut à Practicis rationalibus non hodie amplius adhiberi; ſed tantummodo circumforaneis relinqui debere videantur. Sed pace hujus viri dixerim, irrationales & inexpertos omnino mihi Practicos videri, id judicium de fonticulis ex animo ferre, qui ſuſtinent. Et profecto, non omnes eſſe Practicos eos, qui cupiunt videri, ejusmodi judicia & paradoxa Practica plura qui proferunt, quam planiſſime pateſcit, alioqui Practicis, iisque quotidianis obſervatis, non tam audacter obloquerentur. Notus eſt mihi Illuſtriſſimus quidam Comes à pueritia dolore occipitis afflictus, cui excitatus in altero brachio fonticulus dolorem in eo capitis latere plane ſuſtulit, remanente adhuc dum eo, licet non adeo diro, in ea capitis parte, ubi non eſt in brachio fonticulus. Noti ſunt mihi plures, qui ex oculis vario modo laborantes medicorum ſuaſu, in altero brachio fonticulos ſibi inuri patiebantur, iſtius lateris oculo

mox ſalvo præſtito, altero adhuc dolente, donec & ibi cauterium applicaretur, ſubſequente hinc in ambobus oculis firma valetudine. Vidi curata ſponte, ſine emplaſtrorum applicatione ulcera tibiarum antiqua, per plusquam triginta annos cum dolore nonnunquam ſummo manantia, in ſilicerniis utriusque ſexus, per fonticulos ſubter genu excitatos breviſſimo tempore ſanata. Imo conſideratu dignum eſt, quod Superintendenti cuidam generali in vicinia contigit, qui cum tumorem maxime dolorificum in dextro capitis, maxillæ & colli latere, nullis medicamentis obedientem per aliquot menſes perſentiſceret, excitato in altero ſeu oppoſito, nempe ſiniſtro brachio, fonticulo, lympham in affecto loco ſtagnantem ad locum fonticuli oppoſitum ſenſibiliter rapi, tumorem cum dolore diminui, ſeque cum ſanitate in gratiam redire expertus eſt. Ejusmodi exemplorum farrago poſſet adduci, ſic ut tantum abſit, ut fonticuli ſolis circumforaneis ſint relinquendi, ut elleboro potius opus eſſe videatur ille, & pene irrationalis Medicus, qui ratiunculis quibusdam, nequidem in medium allatis (nam cur fonticuli ſint ſanguinis circulationi contrarii?) ductus, nobile remedium diffamare audet. Optandum ſane eſſet, ut ejuscemodi *Paradoxophili*, Venæſectionum, *purgationis*, *Clyſterum*, *Cordialium*, *fonticulorum &c.* Oſores & roſores Medicinæ ſtudioſos decipere ceſſarent: Siquidem dici vix poteſt, quantas clades Humano generi inferre queant, dum nil tam abſurde unquam ſtatuatur, quin aſſenſum ab incautis quibusdam juvenibus, quin & medicis judicio non usquequaque valentibus, promereatur. Atque ſic *Parallelismum* ad hunc *Ephemeridum annum* obſignamus.

MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI

D. & P. P.

EPISTOLA

De

INSTINCTU NATURÆ

Ad

Per-Illuſtrem Dominum

D. CAROLUM PATIN

D. M. Equitem & Praxeos Ext. Profeſſorem Patavinum Famigeratiſſimum.

VIR ILLUSTRISSIME!

PATRONE MAGNE!

Bipatens animis aſylum in emblemate quondam offerebas, GENEROSE DOMINE, quum Sereniſſimi Buzacarini nomine me inclytæ Recuperatorum Academiæ membrum deſignares; Quod ut præter omnem expectationem mihi contigit, ita dici non poteſt, quantum inde gaudii perſentiſcam, quoties Artis noſtræ tædiis & laboribus defeſſus eò me recipio, in quo duplici conſpectu adituque Cœlum atque Terra patent. Hic enim eſt ingens illæ Naturæ Commentarius, quem Invictiſſimus Romanorum Imperator LEOPOLDUS Curioſis ſuis conceſſit in Inſignibus, addita paræneſi: *Nunquam Otioſus!* Equidem Scientia ,,
Naturæ magnum è libris adjumentum habet, (verbis ARGI noſtri ,,
loquor) majus verò & glorioſius ex ipſo Naturæ libro, bipatente ,,
foliô dotato, Cœli nimirum Terræque, ubi partim mentis, partim ,,
corporis oculis & remotiſſima ſpeculamur & abſtruſiſſima rimamur, ,,
& minima indagamus, ope Mechanices & experimentorum. Ibi ,,
in terræ viſcera eundum eſt cum AGRICOLA. Ibi cum BLASIO ani- ,,
malium interiora ſcrutemur: Ibi cum FROMONDO, MAZOTTA, CAR- ,,
TESIO meteora rimemur: Cum RAJO, SYEN, HERMANNO plantas &c. ,,
Quid verò hæc niſi *bipatens animis aſylum*, in quo utinam *nunquam Otioſi* ſint, quorum id talentum eſt! Et utinam miſſis Scholarum tricis Summi Creatoris digitô conſcriptas paginas evolverent! Longè enim aliâ hæ methodo ſunt digeſtæ, quàm vani Mortalium Commentarii, qui ſubinde plus in rubrô, quàm in nigrô fovent. In hoc verò Naturæ libro tantus Sapientiæ Divinæ eſt abyſſus, ut bruta ſint, non homines, qui abſque Creatoris ſui veneratione unquam inde receſſerint. Aſt ô cœcas hominum mentes, ô ſupinam hominum vecor-

quæ ne extimam libri frontem digna usque meditatione percontata eſt, ejusque anacephalæoſin, Naturam puto, à tot retro ſeculis inſuper habendo prorſus neglexerunt; donec veternum aliis excuſſerit Magnus ille Boyleus, qui primam nobis anſam dedit indolem ejus & naturam ex condicto demonſtrandi, ut adjectæ modò Schedæ *de Natura Naturæ* atteſtantur, è quibus noſtram hac de re ſententiam haud gravatim obſervabis. Ne verò ſterilis & infœcunda ad Te abeat hæc materia, hinc addo jam novas de *Inſtinctu Naturæ* cogitationes, quæ ad excelſum & exteris undique patens benevolentiæ Tuæ aſylum ante confugiunt, quàm in publica Eruditorum celebritate verſari ſuſtineant.

Primum autem diſtingui velim ea, quæ per *Inſtinctum Naturæ* vulgò contingere dicuntur, ab aliis brutorum actionibus, quæ habitum quendam corporis crebro exercitio acquiſitum inſequuntur, ſive eundem arte obtinuerint, quæ naturam imitatur, ſive conſuetudine altera natura, perinde eſt. Quando ergò Canes, Feles, Equi, Urſi atque Elephanti artes varias addiſcunt, aut ludos palæſtricos imitantur, avesque nonnullæ lingua ſive mobiliori ſive carnoſiori præditæ, cantus, voces & loquelam hominum addiſcunt, ut in Pſittacis, Corvis, & Fringilla accidit, hæc omnia non tam à natura, quàm artis potiùs inſtinctu evenire ſolent; Illæ igitur actiones hic ſub cenſum modo veniunt, quæ unicuilibet brutorum ſpeciei à primis, quod dicitur, incunabulis conveniunt, iisque naturaliter connaſcuntur. Sic *Anatum* & aliorum *Amphibiorum* pulli vix effractis ovorum putaminibus egreſſi fluctus aquarum ſubeunt, pedumque remis flumina jugiter natando dividunt. Non minus *Aviculæ* vix plumis inveſtitæ, naturali quodam inſtinctu ad volatum tendunt, eumque crebris ſubſultationibus attentant, antequam aëri ſe committant, ut in Ciconiis juvenculis annuatim obſervamus. Sic recens in lucem editi *Porcelli* mox ubera quærunt materna, & ſi lactis rivuli ad primum ſtatim attactum non ſcaturiant, roſtris usque agitant, donec voti ſui compotes reddantur. Tandem & in *Ranis* ejusmodi inſtinctum liceat perſpicere, qui primo vere è latebris ſuis, in quibus ſomno quaſi Epimenideo ſepulti, hyberno tempore latuerant, egreſſi, & in ſuæ ſpeciei propagationem inclinantes catervatim coeunt. Hæc & infinita alia ab *inſtinctu naturali* rectè derivantur, modo hic loquendi modus dextrè & cum ſalis grano explicetur. Neque enim eodem, quo homines ratione præditi ſe invicem ad has vel illas actiones inſtigare ſolent, modo, hîc putandum eſt, in bru-

in brutis aliud & à corpore organico ſpecie diverſum inveniri principium, cui in acceptis ferendus ſit inſtinctus ille, qui nonniſi mechanicè illic evenire dicitur. Operæ igitur pretium merebimur ſi curatius inquiſiverimus, unde ſit hic *Natura inſtinctus*, & cur hoc animal tales in ſpecie inſtinctus habeat aliud verò alios? Utrumque Formæ brutorum ſubſtantiali vulgo tribuunt antiqui, ut mentem illorum explicat WECHTLERUS *lib. 1. de Hom. Oriente Diſp. 23. difficult. 8. pag. 477.* Aſt vereor, ne propria vineta cædant, quum contra Magiſtri ſui mentem formas C. N. pro ſubſtantiis habeant incompletis & materialibus, hoc eſt, talibus, quæ & originis & exiſtentiæ intuitu ab ipſa materia dependeant, neque extra eundem ſubſiſtere poſſint. Quo enim jure ſubſtantiæ nomen ſuſtinebunt, cum per ſe extra materiam non ſubſiſtant? Si dicas, illas ſubſtantiam ſuam in ipſa habere materia, idem quis de accidentibus quoque ſubſumere poſſet, quo ipſo & illæ in ſubſtantias abirent, quod omninò implicat. Quin imò, cum materiales, ut audiunt, formæ, nec extra eandem ullibi ſubſiſtant, inhærentiam aliquam habere videntur, quod ſubſtantiis omninò eſt contrarium. Neque inde liberantur communi ſcholarum exceptione, quod ſi non partes attamen compartes ſint materiæ, quum diſtinctio hæc in ſcriptis ARISTOTELIS nullibi reperiatur, ſed pro ſalvanda ſua forma ſubſtantiali merum ſit Interpretum effugium; Ut taceam partes hîc potiſſimum integrales intelligendas eſſe, ut pleraque commentatorum exempla oſtendunt.

Quid quod ad nullam ſubſtantiarum ſpeciem referri poſſint, cum neque corporeæ ſint, neque ſpirituales. Non prioris generis, quum unum corpus, ea, quam formæ ſubſtantiali tribuunt ratione, alterum informare non poſſit, nî manifeſtam corporum penetrationem turpiter admittere velimus: Nec juvat diſtinguere inter materiale & materiatum inter corpus & corporeum, cum non tam exiſtentia quam eſſentia hic in dubium vocetur, quæ terminis ejusmodi ambiguis nondum expedita eſt; ſed neque ſpiritibus accenſeri poſſunt formæ illæ, cum ſpiritus propriè ita dictus è potentia materiæ toto genere diverſæ nequeat educi, quæ merè eſt paſſiva; & ſi poſſet, quid ageretur de tot formarum myriadibus poſt obitum brutorum? Si dicas annihilari, illa naturæ tribuis, quæ Dei ſunt, cum viribus Naturæ ne minimus quidem ſubſtantiæ apex in nihilum redigatur: Sin verò ab obitu ſuperſtites manent, dic amabo, quò abeant? Profectò aut impiam Manichæorum metempſychoſin ſtatuas oportet, aut in abſurdiſſimum

difficultatum limbum & barathrum incides, aut denique ridiculum medium aliquod admittes inter ea, quæ terminis differunt contradictoriis, ſicque plures effinges ſubſtantias, quam excelſo rerum mundanarum Creatori produxiſſe placuit. Actum igitur eſt de ſubſtantialitate formæ, nec quicquam ſupereſt, quam ut urnâ illas abſcondendo in perpetuam rei memoriam hanc illis Tabulam ſuſpendamus:

Subſiſte Viator
& attende
Qam triſtem patiatur ecclipſin
Forma Scholarum ſubſtantialis
Quæ
Prothei inſtar
omnes quondam formas induebat
cum ipſa
nec corpus ſit nec ſpiritus
ſed omnia
Informabat enim omnia
nunc heu quam deformis reddita!
Scilicet
Forma bonum fragile eſt
Quæ
Dum maximè quondam ſubſtantiæ formam eſt mentita
omnem nunc perdidit ſubſtantiam
modis victa eſſentialibus
Vale Lector & perpende
Quid modus in rebus, quid certi denique Fines!

Antiquatæ huic de Forma ſubſtantiali ejusque inſtinctu ſententiæ jam ſuccedit altera à VOETIO. *Diſp. ſelect 3. de habit. brutorum p. 47.* recenſita, qui inſtinctum naturæ dicit, animæ brutorum facultatem; Eidem cum primò eam Deus crearet, inditam & etiamnum per propagationem conſervatam, quâ ad ſimplicem repræſentationem hujus vel illius objecti, ut bruto conveniens vel noxium à Creatore æſtimati, neceſſariò aut in illud tum appetendo, tum totum compoſitum loco-movendo ruit, & vel idem averſatur & fugit. Verum ut omnem inſtinctum naturalem brutis in primæva Creatione obti-

obtigiſſe dici non poteſt, cum ejusdem ſpeciei animantia diverſiſſimos ſæpè habeant inſtinctus, qui fortè poſt creationem rerum primævam iisdem à cauſis externis impreſſi fuerunt, ita inſimul obſcurum eſt, quid ſibi velit dicta brutorum anima & in quo facultas illa radicata ſit. Quodſi per utrumque ſeriem ſpirituum eorumq; texturam indeque dependentem aptitudinem ad motum velis intelligere, ambo facile concedi poſſunt, modò & illud nobis detur, haud omnem naturæ inſtinctum ab anima brutorum, ſed magnam ejus partem inſimul ab organicâ partium ſtructurâ indeque dependente elatere dependere. Hinc magis ad rem faciunt ea, quæ Dn. Le GRAND *Tr. de carentia ſenſus & cogitationis in brutis. p. 100.* ediſſerit, dum inſtinctus naturalis nomine nihil aliud intelligit, quàm motum localem, ut totius ita & partium, etiam exiguarum, certâ magnitudine ac figura præditarum, ſecundum quas res naturales diſtinguuntur, & varias ſortiuntur denominationes; Motus autem ille fieri non poſſet, niſi ſpiritus æquè ac reliquæ Corporis Organici partes ejusmodi Mechaniſmo gaudeant, ut horologii inſtar ad motus illos ſpontaneam quaſi inclinationem habeant, quæ ipſiſſima eſt natura, cui inſtinctus ille rectè hactenus adſcribitur; Quandoquidem autem quælibet animalium ſpecies ſibi propriâ, & ut loquuntur, ſpecificâ corporis organizatione gaudet, & ſine dubio ſpirituum textura ea quoque ratione differt, hinc fieri non poteſt, quin hæc ad has, alia ad iſtas actiones inclinent, pro diverſitate partium in brutis occurrentium. Ad oculum hoc apparet in *Amphibiis* & *Piſcibus*, qui ad natationem ita ſunt compoſiti, ut omnia ferè membra illam ſponte urgeant. Videas hic remos in caudis, pinnis atque pedibus, quibus æquora & inſanas fluctuum moles ita ſuperare norunt, ut vix nautæ verſatiſſimi roſtris ſuis & antennis illos æquè penetrent. Videas abdomen utplurimum acuminatum, ut eo mediante aquas quaſi ferro dividant. Videas intus utres & veſicas aëre turgentes (quod in anatibus oſſeo quodam utriculo ſuppleverat Natura) quo corpora leviora reddita ab aqua facilius ſuſtollantur; hinc mirum non eſt, naturali illa inſtinctu natationem & remigia appetere. E contra *aves* alio plumarum apparatu ad volatum tendunt, ad quem muſculi alas ſuſtollentes ſponte pariter inclinant, poſtquam à ſpiritibus illos quaſi inſufflantibus eò inſtigari ſolent. *Porcellos* verò ubera nimis avara roſtris agitare inde profluit, quod dictitante fame ubera prehenſa fruſtrà primum attrectando, poſtmodum verò impatienti deſiderio etiam atque etiam verſando

guttas aliquas expreſſerint, unde crebrâ repetitione plica atque undulatio ſpirituum motricium ita diſponitur, ut quàm primum ubera porrecta ſugant, in partes roſtra moventes influant & agitent. *Ranæ* tandem frigore brumali irruente quadam quaſi horripilatione correpti, latibula quærunt, & in cœnoſos paludum receſſus concedendo ob principii vitalis grumeſcentiam in ſoporem dilabuntur, ita tamen, ut motis circa propriam axem ſpiritibus & ſub cineribus quaſi gliſcentibus vitam mediam (ut HELMONTIUS habet) agendo, eo temporis intervallo ſuperſtites maneant, de quo eleganter PECHLINUS *in Epiſt. de aëris defectu & vitâ ſub aquis*; Quamprimum verò vere ineunte ſanguis atque ſpiritus in conſuetum motum circularem vindicatur, non tantum membra, eò jamdum inclinantia in motum etiam agunt, ſed & partes genitales tittilando animalia ad Venerem exſtimulant. Quæ omnia inſtinctui Naturæ haud abſurdè tribuuntur. Infinitis hæc exemplis illuſtrari poſſent, niſi verendum eſſet, ne, quam cepi, Epiſtolæ limites excedendo extra oleas divagari videar. Unicum modo, pace Tua, liceat adjicere, *an & in homine detur quidam Naturæ inſtinctus*, & quidem propriè ſic dictus? Quod enim mentis attinet inſtinctum, quam inclinationem animi rectè dixeris, dum pro ingeniorum diverſitate, alii ad has alii ad iſtas feruntur actiones, de eo nemo quod norim, unquam dubitavit. Interim hæc animæ rationalis inclinatio, ſeu ut hodie loquuntur, determinatio pro vero & proprie ita dicto inſtinctu Naturæ venditari nequit, cum ipſi menti tanquam ſubſtantiæ cogitandi ne quidem Naturæ notio Phyſicè poſſit tribui. Omnis igitur Naturæ inſtinctus, in organicâ partium ſtructura ſpirituumque undulatione (quam utrobique cum brutis animantibus participat) eſt quærendus, ſiquidem homini unquam convenit. Quidni verò conveniret, cum intuitu animalitatis (ut ita loquar) irrationalia præ rationalibus nullam prærogativam habeant, cum vel eodem, vel omninò ſimili organorum habitu, imo & principio vitali utrobique ſint inſtructa, eaque propter accidentia pariter & adjuncta his non minus, quam illis erunt adſcribenda. Quemadmodum ergò tria ferè ſunt, queîs ipſe Naturæ inſtinctus ſe in brutis exſerit, dum aut inſito quodam impulſu ea oderunt & averſantur, quæ ipſis ſunt infenſa, aut in ſui denique propagationem abeunt, ita hæc omnia ſimiliter in homine occurrunt, etiam citra mentis (cui vulgò addicuntur) imperium & concurſum. Sanè primis infantiæ temporibus, cum ob organorum imperfectionem uſus ipſius rationis eſt exiguus,

guus, aut omninò nullus, plures in hominibus actiones obſervamus, quæ nonniſi ab illo, quod cum beſtiis ipſis eſt commune, principio vitali, ejusque inſtinctu fluunt. Sic tenelluli lactendo absque ulla cogitatione mamillas in matribus oblatas apprehendunt, indeque non tantùm ſugendo, ſed & manibus hinc inde agitando, lac ſibi deſtinatum exprimunt, non ſine lactantium delectatione, idque haud aliter ac in brutis idem obſervamus. Poſt ubi ſenſus externi ſenſim invaleſcunt, ipſeque viſus ad objecta viſibilia intus excipienda aptus eſt, videas infantes averſo ſæpè capite deteſtari ea, quæ ipſis minus ſunt accepta, plorare, imò pedibus & manibus repellere eos, qui eosdem à brachiis nutricum audeant divellere, inprimis ſi nunquam ante viſi aut turpi quadam macula deformati ſunt: Quis autem impune dixerit, Infantulos ejusmodi hac de cauſa averſari ea, quod exiſtiment, ſe ab illis minus offenſos ire, ſi modo longius ab illis fuerint remoti? Quis exiſtimaverit eosdem clamare, ut alios vocent in ſubſidium? Nemo fortè id aſſerere audebit, quum eo adhuc tempore prorſus ſint inhabiles ad ejusmodi diſcurſus & illationes efformandas; Hinc ab alio non profluunt principio, quam inſtinctu naturali homini cum beſtiis communi. Eodem modo infans, ſub primis, quos titubans ſibiq; relictus experitur, greſſibus, non directè ad perſonam, à qua vocatur, gradibus deproperat, ſed, pro majori ſecuritate, parietibus & ſcamno ſe applicat, ſicque per ambages tandem ad eandem appellens cum applauſu atque jubilo excipitur, id quod absque ullo ſyllogiſmo vel periculi intuitu, ſed mero Naturæ inſtinctu contingit. Porrò non ſub primis tantùm vitæ incunabulis, ſed adulta jam ætate idem quoque ſe in hominis œconomiam animalem ſatis exſerit. Quoties enim accidit, ut omnibus in gravi aliquo negotio defixis cogitationibus prandium vel cœnam capiamus, ejus prorſus inſcii, mente ſolùm, rebus illis arduis intentâ? Quoties non accidit, ut urente frigore hyberno, animo hac ratione prorſus occupato, ad fornacem aut caminum concedamus, ſicubi hypocauſtum ita calefactum intraverimus, utut citra omnem intentionem aut ante deliberatam voluptatem accidat? Dubium ſane nullum eſt, in his & ſimilibus occaſionibus plura ipſi Naturæ, quam mentis determinationi nos debere, quum eadem aut ſimilia in brutis obſerventur. Sæpius etiam accidit, ut ſolo glacie obducto, vel ad ſaxum aliquod ex improviſo impingendo ceſpitemus, parumque abſit, quin prorſus concidamus ut humi bos; quas tunc agitationes, quas non corporis diſtorſiones attentamus, ut

lapſum evitemus, eoque ipſo nos in æquilibrio contineamus? Quodſi ſanam illa rationem perſuadere dixeris, falleris, aut fallor ego, qui concipere non poſſum, eandem uno quaſi ictu, & ut dicunt, in inſtanti medium illud nos docere poſſunt, quum certum ſit agilimos & exercitatiſſimos athletas ſæpè ignorare, quid propriè ſit æquilibrium illud, quod *Tempo* vocant, & ab omnibus Exercitiorum Magiſtris tam curioſè quæritur: Quodſi tandem omnibus ejusmodi incaſſum adhibitis adminiculis præcipites ruamus, à prima ſtatim infantia in manus nos conjicimus, idque tam ſubitò, ut ante vel proſtrati vel vulnerati ſimus, quàm de eo vel cogitare vel ratiocinari poſſimus; Quo ipſo denuo apparet in ejusmodi caſibus ſubitaneis adhibita remedia à Naturæ magis, quàm animæ rationalis inſtinctu inſpirari. Nil dicam de maniacis, Phreneticis, Melancholicis, aliisque caſſis & Nabuchodonoſoris inſtar tantum non ad brutorum inſtar indolem redactis, qui omnes functionibus ad vitæ conſervationem neceſſariis ſolo Naturæ lumine & inſtinctu ſatis vegetè reguntur, absque ullo rationis adminiculo, ut adeoque extra omnem dubitationis aleam, ſit poſitum eundem homini cum brutis æquè convenire. Quod verò Author *Medici ſui ipſius per inſtinctum* Gallicè conſcripti hinc defendere ſatagit, hominem atque bruta ex eodem Naturæ inſtinctu ſine quovis Medicorum adminiculo, ſibimet ipſis mederi poſſe, eo ipſo ſane, plura tribuit ſtupidæ Naturæ, quam reverâ decet. Quamvis enim ipſa Natura juxta Coum ſit morborum Medicatrix, ob plura tamen impedimenta, quibus implicatur, tantùm non ſemper manu indiget Medici adjutrice, qua in priſtinam libertatem vindicata officio ſuo defungi poſſit. Adeoque non forte fortuitò vel ex cauſis merè naturalibus ſanitas aut conſervari aut redintegrari poteſt, ſed prudenti opus eſt ϛοχασμῷ methodo legitimâ, certisque indicationibus, rationibus & experimentis ſtabilitis. Si dixeris indicationes illas nihil eſſe aliud quam inſtinctum Naturæ, malè dicis, cum indicationes hæ non tam Naturæ quam rectæ rationis ſint dictamen. Nec quæ in contrarium habet Author adeo certa ſunt omnia, de remediis à brutis ex inſtinctu Naturæ inventis, cum plura iſthìc fabuloſa ab otioſo venatorum vulgò oriunda lateant, Hinc & ipſe Gallus ſibi non in totum conſtat, quandoquidem non omnem, ſed maximam morborum partem (*la pluspart des maladies*) ex inſtinctu Naturæ curari poſſe ſcribit, quo ipſo ſuus Artem Medicam adhuc honos manet. Quid quod & ipſa bruta ſuis indigeant Medicaſtris nuspiam non occurrentibus. Nec minus fallit exiſtimans, quod

omnium morborum minas & præludia ſentiamus, antequam Tragœdiam ſuam in corpore organico ordiantur, ut poſtmodum quivis ex inſtinctu ipſis facilè poſſit obviam ire. Licet enim in febribus ut plurimum intermittentibus & nonnullis etiam Chronicis affectibus ante primum inſultum laſſitudinem ſpontaneam aliosque circa appetitum aut reliquas actiones automaticas defectus ſentiamus, tantùm tamen abeſt illud in morbis ſemper acutis, epidemicè ut plurimum graſſantibus, apoplexia aliisque id genus affectibus contingere, ut ex improviſo potius ſubitoque nos corripiant utplurimum. Tandem Nationes nonnullas aut quas recenſet, familias ab Arte Medica abhorrere, Romanos etiam priſtinis temporibus ejectis fortè Medicis ſibimet ipſis opitulatos eſſe, rurſus non concludit id, quod intendit Author, cum argumentum ſit à particulari, illudque vel Gentium nonnullarum barbariei vel peculiarium quarundam avaritiæ ſit imputandum. Ejecerint Romani Medicaſtros & errones polypragmones, id ſanè veris artis noſtræ filiis, ipſique Medicinæ nequicquam derogat, & quantò ſerius in Rempublicam Romanam immigravit Medicorum æſtimatio, (ob illorum ſcilicet, qui illotis artem manibus tractabant indignitatem) tantò poſtmodum illuſtriora ſumſit incrementa, id quod privilegia & immunitates ab Imperatoribus illis olim conceſſa & in L. L. expreſſa comprobant. Dubius ergò ſum, utrum Author ante citatus (ſanè non indoctus, quisquis ille ſit) ea joco magis an ſeriò protulerit, & quo jure ignominioſam illam effigiem titulo præfixerit, dum Amorem Gallicum in depingendo Galeno occupatum ſiſtit, hac cum Inſcriptione:

Plus il y touchera
moins on en fera de cas.

Similiter non ſine cauſa dubito de illorum ſententia, qui inſtinctum naturæ etiam ad linguas hominum extendunt, exiſtimando infantes in ſolitudine quadam absque ullis ſermonibus educatos, hac vel illa lingua ſponte locuturos eſſe. Sic cum Ægyptii nationem ſuam antiquiſſimam eſſe dicerent, hæcque opinio ad Regnum Pſametici invaluerit, hic teſte Herodoto rei curioſitate motus ejus periculum feciſſe legitur duobus infantulis ita educatis, ut à teneris unguiculis ne unicam quidem vocem exaudiverint, qui cum ad eam pervenirent ætatem, quâ fabulari inciperent, ambo vocem *bech* protuliſſe dicuntur, non tam Ægyptiis, ſed Phrygibus communi, quibus illa panem notat: Unde ab eo tempore Phryges hanc antiquitatis prærogativam

ſunt indepti. In contrarium verò alia adfertur hiſtoria, quæ D. Hieronymo & Origeni, aſt neſcio qua fide, attribuitur, de infante ſcilicet eadem ratione educato, qui cùm nullam antea vocem exaudiverat, in ætate profectiori binas voces hebraicas, *lechem*, quæ panem, & *gain*, quæ vinum ſonat, protuliſſe fertur. Aſt non deſunt, alii, qui parum aut omninò nihil tribuunt his traditionibus, ſed in eam potius abeunt ſententiam, infantulos extra hominum frequentiam educatos, non tam ſuetis hactenusque cognitis, quam prorſus novis & inſolitis vocabulis res ipſas ſignaturos eſſe; Quæ quidem opinio exinde videtur admodum probabilis, quod ſurdi ab ortu plerumque ſimul muti ſint, nec unquam vocem aliquam ſive Hebraicam ſive Phrygicam forment, utut quandoque ſonum & boatum quendam edere valeant, quia ſcilicet ea, quæ nunquam audiverunt, fari nequeunt: Unde de nihilo non eſt curioſiſſimus Italus ALESSANDRO TASSONI, qui decem vel duodecim infantes mutâ educatione enutritos, ætate maturiore novam omninò linguam formaturos eſſe credit, quæ à nullo mortalium intelligi poſſet. Ita enim *Lib. V. d'ei Penſieri diverſi Queſt. V.* „ Anze cred' io, che dieci o dodeci fanciulli allevati inſieme ſenza „ udir voce altrui, non reſterebbono muti, ma, quando foſſero in età, „ profirebbono voci nuove non inteſi da altri, che da loro, & for„ merabbino un linguaggio da ſe ſtrano e inaudito à tutte le nazio„ ni del mondo. In Exemplum cedunt bini illi pueri Holmiæ Suecorum usque dum ſuperſtites, quos à teneris unguiculis ſibi jugiter asſueſcentes linguam ejusmodi, inſolitam aliisque prorſus incognitam efformaſſe nuper admodum aſſeruit, Dn. MOLINUS, Tuus olim domeſticus, qui ex Italia veſtra redux, heic in tranſitu me honoris ergò viſitabat, tuamque erga Exteros Benevolentiam ſimul deprædicabat in modum. Age igitur *Optume Patrone*, & ſi gratia Tua fretus juſto fortè prolixior fui in deſcribendo Naturæ inſtinctu, in dextram partem interpretare, quum haud alia de cauſa loquacitati meæ frena laxarim, niſi animi Tui ſenſa prius explorandi, quàm leves hasce cogitationes publico obtrudam. Hisce E. Vale CARE CHARE PATINE cum Illuſtriſſimo Recuperatorum conſortio, cui ſi occaſio ſe truſerit, me velim, quàm recommendatum. *Dabam Giſſæ Haſſorum Calendis Februarii Anno* cIↄ Iↄ C LXXXXIII.

HISTO-

HISTORIÆ LITERARIÆ

S.R.I. ACADEMIÆ NATURÆ CURIOSORUM

Continuatio IV.

AUTHORE

MICHAELE BERNHARDO VALENTINI

D. Medico Profeſſ. Giſſeno, Collegii Cæſareo-Leopold. Adj. & Recup. in Ital. Collega.

L. S.

INtegrum jam luſtrum agitur, ex quo cœptam ante Hiſtoriam literariam in ſuſpenſo reliqui, non ut prorſus ſileret, ſed cum Apelle retro tabulam me abſcondens varia Eruditorum Judicia expectarem. Nec me fefellit opinio: Fuerunt enim, qui ut illorum tantùm, quæ à S. R. I. Academia Nat. Curioſorum prodeunt, Scriptorum ſeriem pertexerem, deſiderarent, relictis aliis extra illam poſitis. Alii neque hæc prætereunda eſſe cenſuerunt, adeò quidem, ut JUNCKERUS quidam in eleganti de Ephemeridibus ſeu Diariis Eruditorum Schediaſmate id publicè mihi exprobrare non dubitaverit, quod datis antea promiſſis minus ſteterim. Aſt quod differtur, non aufertur; ſed, poſtquam Spartæ Academicæ (quæ ab initio cuivis plus negotii faceſſit) nunc omninò adſuefactus ſum, & laboribus ejusmodi extraordinariis magis magisq; vacare licet, impoſterum DEO vitam atque vires largiente, hiſtoriam hanc curſu nunquam interrumpendo continuaturus ſum; modò & illi, qui honorificam (ut decet) ſui ſuorumque laborum hîc mentionem fieri deſiderant, uno vel altero Scriptorum exemplari me (ut Dnn. Lipſienſes) tempeſtivè ſemper participem reddant, quod ad Bibliothecam (de qua olim conſultatum fuit) Curioſam colligendam Per-Illuſtribus Dnn. Directoribus transmiſſurus ero, qui ea de cauſa omnibus & ſingulis mecum erunt obſtrictiſſimi!

OPO-

OPOBALSAMI ORIENTALIS

In Theriaces Confectionem Romæ revocati Examen Veritasque reddita

à

JOHANNE GEORGIO VOLCAMERO,

Med. D. Norimbergæ Typis Wolf. Endteri

A. 1644.

CUrioſiſſimum hoc Opuſculum itineri Italico Illuſtris HELIANTHI I. Præſidis noſtri etiam poſt mortem Venerandi in acceptis ferimus, quod utut ante Miſcellaneorum annuorum exortum jamdum lucem viderit, ob rei tamen utilitatem æquè ac raritatem meritò inter prima Curioſorum Scripta erat collocandum, cùm receptiſſimæ undique Theriaces diſpenſationi multum lucis adferat.

Subnatum illud eſt ex ſatis decantata & acerrima illa controverſia, quæ olim Medicis quibusdam cum univerſo Aromatariorum Collegio interceſſit Romæ de Opobalſamo Orientali, cujus integram *Relationem Hiſtoricam* à fronte libelli ponit Author, prout deſcripta erat à Franciſco Perla Calvienſi, Medico Romano, quam pauciſſimis enarraſſe juvabit: Poſtquam ſc. juſſu Cardinalis Barberini in uſum Pharmacopolii Pauperibus dicati nova Theriaces compoſitio adornanda eſſet, hocque negotii Antonio Manfredo Medico Romano committeretur, hic à Mercatoribus Venetis crebro ac indefeſſo ſtudio ſibi ℔jß. balſami veri comparaverat idemque Priori & Conſiliariis Collegii Med. Romani, quatuor Archiatris aliisque Pharmacopœis ad cenſuram obtulit, omniumque votis approbatum Theriacæ ſuæ miſcuit. Quid fieret? en reliqui Urbis Pharmacopœi ac Aromatarii, qui Opobalſami veri loco ejus ſuccedaneis ſemper uſi fuerant, verentes, ne antidoti hujus fama mercibus ſuis obeſſet, ſubmurmurare primum & abhinc aperto Marte agentes rem ad Pontificem devolvunt, Collegiumq; Medicum æquè ac antidotum noviter confectam ob adulterinum, ut querebantur, liquorem loco balſami veri illi immiſtum ſuſpecta reddere conabantur. Pontifex negotium Cameræ & Archiatro D. Thadæo Collicolæ, ut & D. Johanni Ubaldino, Medico Urbis primario

mario commiſit, coram quibus diſputatio hæc in utramque partem diu ventilata fuit, partes Manfredi tuentibus Medico Romano Bonanno & Baldo Baldo: Aromatariorum ferè Stephano de Gaſparis, Medico pariter Romano. Jtum E. eſt in probationem Opobalſami & obſervatum 1. Balſamum hoc aquæ immiſſum deſcendere quidem, ſed mox in tenuiſſimam nebulam disjectum aquæ ſuperficiem obtegere. 2. Panno copiosè injectum maculam relinquere. 3. Lacti infuſum hoc neutiquam coagulari. His elati Aromatarii conſultis primùm Collegio Aromatariorum Neapolitano Petroque Caſtello rem coram D. Collicolæ acrius urgebant, & plurimis argumentis Opobalſami iſtius falſitatem demonſtrare ſuſtinebant, quæ è ſcriptis & *libellis reciprocatis* ab Illuſtri Dn. Volcamero relationi hiſtoricæ ſubjunctis ferè ſunt ſequentia;

Obj. 1. Dubium omninò eſſe, an verum Opobalſamum adhuc reperiatur in hoc univerſo, cùm Balſami plantæ in Judæa & Ægypto olim creverint, nunc verò per Imperiorum mutationes, Provinciarum devaſtationes, populorumque excidia prorſus eradicatæ ſint; unde quoque ſumma illa Authorum diſcordia tam de ipſo Opobalſamo, quàm arbore ejus aut frutice.

Obj. 2. Antiquiores Superiorum juſſu non ſine prægnanti cauſa Opobalſamo aut Balſamum Occidentale, aut oleum nuciſtæ, vel caryophyllorum &c. tanquam ſuccedanea ſubſtituiſſe, quæ conſtitutio non temerè violanda ſit aut immutanda.

Obj. 3. Liquorem illum Medicorum Romanorum non obtinere notas Balſamo vero à Plinio, Dioſcoride & aliis attributas, cum 1. Odorem illum fragrantiſſimum præ ſe minus ferat, ut ſanguinem è naribus proliciat. 2. Colore Opobalſamo non reſpondeat, qui primùm albicans & abhinc aureus eſt, cum liquor hic melle obſcuriorem habeat colorem. 3. Lac non coagulet; & tandem 4. nullam in panno maculam relinquat.

His verò non obſtantibus non tantùm Collegium Aromatariorum Neapolitanum, ſed & alii ab ipſis etiam adverſariis conſulti Viri Celebratiſſimi, Petrus Caſtellus ſc. Paulus Zacchias, Veſlingius & alii Opobalſamum illud genuinum atque verum agnoverunt. Objectis verò Aromatariorum Rom. tum illi ipſi in *Reſponſis*, tum Manfredus & Bonannus in V. ſuis *Propugnationibus* annexis doctè atque fusè ſatisfecerunt, reſpondendo,

Ad 1.

Ad 1. Falſum eſſe in Syria (ubi juxta Plinium & Theophraſtum naſcitur) jam deſiiſſe Opobalſamum, cum Theologorum æquè ac Philoſophorum ſententia rerum ſpecies ſint perpetuæ. Præterea non Syriam ſed Arabiam felicem, veram ejus Patriam eſſe, unde in Syriam & Judæam transplantata erat, ut ex plurimis Authoribus oculatis probat D. Bonannus.

Ad 2. Succedanea ceſſare, quando vera in promptu ſint remedia, cùm ob eam tantùm cauſam ſurrogata fuerint, quod ob difficile inter Europæos atque Arabes commercium à tot retro ſeculis Opobalſamo caruerimus, quod per Modernorum Mercatorum diligentiam jam verum obtinetur, teſte Proſpero Alpino aliisque.

Ad 3. Liquorem illorum omnes Opobalſami probas ſuſtinere, modò rectè penſitentur verba Antiquorum. Quod enim 1. Odorem illum hæmagogum attinet, ille non neceſſariò omni plantæ hujus liquori competit, ſed illi tantùm, qui aut ſponte exudat, aut per inciſionem effluit. Qui verò aut ex frondibus exprimitur, aut per decoctionem elicitur, tantum quidem odorem non habet, utut Opobalſamum ſit genuinum, cùm magis & minus non varient ſpeciem. 2. Color quoque varius eſt pro diverſitate ætatis, adeoque Opobalſamum illud Romanum in ultimo forte ætatis gradu conſtitutum, odorem obſcuriorem præ ſe ferre potuit. 3. Plinium, Dioſcoridem & alios neutiquam aſſerere Opobalſamum lac coagulare, ſed potius ipſum in lacte condenſari, quod in liquore illo quoque obſervatum fuit. Denſatur, inquit Plinius, & (ut Dioſcorides loquitur) lacteſcit. 4. Maculam neceſſariò omnia oleoſa relinquere, imprimis ſi libera, ut ab Aromatariis factum, manu infundantur pannis: Minus ſi guttatim; ut adeoque neque hæc maculam quandam affricare potuerint Opobalſamo ſive Theriacæ Romanæ, quæ Edicto publico abhinc utrobique legitimata fuit, ut in *Peroratione* Opuſculi ulterius explicavit Author Nobiliſſimus.

Ejusdem

Ejusdem

CHOCOLATA INDA
Opuſculum
De Qualitate & Natura Chocolatæ

Authore ANTONIO COLMENERO de LEDESMA *Med. D. & Prof.* in Eriſana Urbe, curante M. A. SEVERINO *Norimb.*
Anno 1644.

LIbellum huncce Venerando & beato Seni D. D. Volcamero in Italia pariter olim conceſſerat Medicus-Chirurgus Famigeratiſſimus, M. A. Severini è pluribus in fine hujus Scripti recenſitis operibus Erudito Orbi notiſſimus, è quibus hactenus inedita adhuc in ſeriniis, nî fallor, hæredum Per-Illuſtris Dn. Præſidis aſſervantur, quæ utinam aliquando cum pretioſiſſimis C. Hoffmanni in Opera Galeni Commentariis ab iisdem Publico concrederentur.

Præſens autem Opuſculum *IV. CAPITIBUS* abſolvitur, quorum *PRIMUM* in baſin Chocolatæ (quo nomine Indis confectio venit) *Cacacium* ſcilicet, ſeu ut alii loquuntur Cacao, nucis genus, piſtaciis haud abſimile, cujus duplicem hîc ſpeciem videas, Cacacium vulgare ex violaceo in purpureum colorem vergens. Alterum laxius & majus, Saxlaxtæ dictum, magis albicans. Arborem autem ejus Tiliæ aſſimilat Nierembergius, cujus ſemen olim pro nummis apud Barbaros habitum fuiſſe idem confirmat, antequam monetæ innoteſcebant. *Naturam* porrò & Temperamentum ejus ad frigiditatem & ſiccitatem inclinare, quia tamen copioſis, queîs ſcatet particulis oleoſis calidioribus non tantùm à Naturâ temperantur, ſed & arte illis ſub ipſa comminutione imbuuntur; hinc complexionem illi temperatam tribuit, eoque magis, quod aromatibus æquè ac oleoſis additis nucum illarum frigiditatem magis ſubigant, qualia ſunt vainiliæ campeſtres, aceotes, maiz & alia; quibus tamen alii fœniculum, amygdala ambroſiaca & ſimilia nobis cognita balſamica ſubſtituunt, ut ex eleganti D. de Marchena deſcriptione ab Auth. addita videtur.

℞ Cacacii lib. x.
Sacchari lib. jß.
Cinamomi ℥ij.
Cardamom. ℥ß.

Caryo-

Caryophill. aromat. Vel
Aniſi duorum carolinorum pondere.
Aceotes q. ſ. ad colorem diſpergendum. Addunt alii
Amygd. expreſſamque è mali Medici floribus aquam. M.

In *Cap. II.* inquirit in *Qualitates totius compoſitionis*, eamque non tam calidam aut frigidam, ſed temperatam eſſe dicit, cum aromata à cacacio frigido,& hoc ab aromatibus artificiosè temperentur; unde colligit non ſtatim ac chocolatæ compoſitio abſoluta eſt, illâ nos uti poſſe, ſed elapſo menſe, ut contrariæ qualitates prius infringantur. *Tertium Capitulum* docet *Modum præparandi* Chocolatam, ubi cacacium decorticatum cum aceote comminuere jubet, ut colorem intimè admittat; hinc reliqua ſimplicia cribro, antequam confundantur, ſecernit & tandem omnia lege artis in orbes fundit, & in arculas ſeponit, quæ ſub uſu vel c. aqua & ſaccharo vel aq. deſtillatis vel lacte calidè ſumuntur. *Ultimo* quantitatem & *doſin chocolatæ* determinat, cujus ℥v. vel vj. manè ſub auroram ebibere jubet, tempore quocunque, utut vernum eligat; Interim non tantùm hyberno, ſed & æſtivo concedit, cùm ob tranſpirationem inſenſibilem à calidis nequicquam eo tempore lædamur. Hiſpanis tamen ardente Syrio eandem non concedit, niſi longiori uſu adſueti nullum inde damnum ſentiant. *Coronidis* demum loco quærit, cur Chocolatam bibentes impingueſcant, cùm omnia, (cacao ſi excipias) calida ſint & ſicca? Cauſam rejicit unicè in cacacium, quod plurimis particulis oleoſis & temperet acrimoniam humorum & nutrimentum præbeat. Adduntur tandem *Appendicis* loco quædam è Nierembergio de Arbore cacao, Aceote, Cliele, Mecaſuchil, Mais aliisque Chocolatæ ingredientibus.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI
Lagographia Curioſa
ſeu
Leporis Deſcriptio
Juxta Methodum Acad. Nat. Curioſorum *Aug. Vindel. 1691.*

TOt Scriptis S. R. I. Acad. Nat. Cur. methodo conformibus ſe celebrem usque reddidit Author Nobiliſſimus, ut ſi numerum illorum ſpectes, omnibus ferè palmam aut eripere aut omninò dubiam videatur reddere. Dudum enim vidimus ejusdem Cynographiam

phiam, vidimus Talpam, Anguillam &c. alibi fortè enumeranda, vidimus & alia Hiſtorico-Medica pluraque jamdum publicè intimata præſtolamur. Hac verò vice & *Leporis deſcriptionem* perſtringemus, ut propediem in Cynographia habeant, quæ venentur vertagi; & quoniam Lepidiſſimus Author **der Monatlichen Unterredungen** Hiſtorico-Politica aliaque jocoſa non minus quàm curioſa jamdum præter lapſo anni curſu enarravit, nos hac vice ea, quæ Phyſicæ aut Medicæ ſunt conſiderationis, potiſſimum enucleabimus.

Totum ſcilicet Opuſculum *IV. SECTIONIBUS* diſtinguitur, quarum *PRIMA Philologico-Phyſica* 1. *nominalia* abſolvit, & abhinc 2. animal hoc *deſcribit*, quod ſit brutum quadrupes, imbelle, timidum ac ingenioſum, velox & fœcundum, habitans ubique & quovis tempore coiens, variisque uſibus homini inſerviens: Quæ omnia ſecundum partes fusè explicat. *Differentiam* autem partim à Patria petit, cujus intuitu Lepores in Montanos, Campeſtres & Paluſtres diſtinguuntur: Partim à colore in Nigros, Fuſcos & Albos, quorum poſtremi quandoque nive veſci ex Cl. Bartholino obſervat: Partim ab odore in Communes & Moſchatos: Partim à magnitudine & pinguedine, in craſſos ſeu pingues & macros, hujusque occaſione Plinium, Albertum Magnum & alios, qui Lepores non pingueſcere tradunt tàm authoritate, quàm experientia refutat, ut vel in cuniculis, quos congenera Leporibus animalia eſſe docet, apparet. 3. Animal hoc cultro ſubjicit Anatomico, & *partes* ejus *ſpecialius deſcribit*, ubi in Capite leporino quandoque cornua obſervata eſſe adſtruit, quibus anſam dari credit, ſi prægnans lepus repentino cervorum capreolorumque occurſu perculſus tenella embryonum capita repercuſſis ſpiritibus animalibus ita feriat, ut affluente per arterias ſucco nutritio cornua protuberare faciat: An verò ſingularis ejusmodi leporum cornutorum ſpecies reperiatur, neſcit, utut Celeb. Peyerus *lib. de ruminant.* à coagulo & cornibus ſigna ruminationis in illis petat: Et hujus occaſione de aliis quoque animalibus & hominibus p. n. cornutis curiosè diſſerit, de quibus Illuſtris D. Franc. à Franckenau *Diſſ. de Cornutis.* In oculis verò peculiare quid obſervare eſt, quos dormiendo aut patulos, aut conniventes habere dicitur, quod tamen non perpetuum eſſe teſtatur; nec quod alii exiſtimant, tanta viſus acie eſt præditus, cùm in oculis majoribus vis viſiva ſit diſperſa. Majori autem auditus præſtantia gaudet, ob mechanicam auris extremæ ſtructuram, quam auditum maximopere juvare

optimè

optimè docet Schellhammerus Eruditus Tr. de Aud. organo. Ventriculum porrò ſimplicem habere videtur. Sed peculiaribus cavitatibus expreſſis ad ruminantium aliorum ſtructuram ferè accedentem. Penis in extremitate eſt acutus & ex parte incurvatus, qua adversè coit cum fœmella, quæ crebrò ſuperfœtant, & ſingulis menſibus parere dicuntur. Quod autem ſexum mutet, fabulam eſſe credit, utut duplex & hermaphroditus in illo ſæpè obſervetur: Interim notam meretur obſervatio de lepore ob vulvæ anguſtiam à Chirurgo quodam Pruſſiaco ex matre exciſo, cujus occaſione plura de Partu Cæſareo ordinario quandoque tutiori habet, & objectionibus aliorum reſpondet. Sub finem verò hujus ſectionis quædam de labiis leporinis in homine errore phantaſiæ genitis, quæ & ſcrofa à lepore perterrita porcellis quondam impreſſiſſe legitur Dec. 2. Ephemerid. Germ. Cur. Anno 4. Ulterius *in* Sectione *II.* (Historica eſt) binis q. partibus *uſum leporis Politicum tam ſagatum*, *quàm togatum* proponit, & in priori 1. Bæas Laconiæ *urbem à lepore* monito oraculi, *inventam*. 2. Fluvios, urbes & oppida. Et 3. *Familias* à leporibus vel aliis animalibus cognominata recenſet. 4. *Leporem in inſignibus.* 5. *In numiſmatibus.* 6. *Ignominioſam leporis imaginem* addit, quam ædibus Magiſtri, ut vocant, Bullati quondam affixerant, id quod ægrè habet Authorem noſtrum, cùm Doctores, Licentiati & Magiſtri in Academiis ſolenniter promoti nullam præ aliis à Comitibus Palatinis creatis ipſi prærogativam robore videantur, cum & illi bulla ſeu programmate indigeant. 7. *Leporis occurſum infauſtum* quandoque fuiſſe exemplis oſtendit, quod tamen non perpetuò fieri aliis in contrarium allatis caſibus contra vulgi ſententiam probat in ſeq. cap. 8. de *fauſto leporis occurſu.* 9. verò *Portenta*, & 10. *Præſtigias Diabolicas* ſub forma & figura leporum illudentes enumerat. *Altera* autem *Sectionis bujus Parte 1. Leporem ex equa infauſto belli omine prognatum* habet, quod ex Herodoto Valerius enarrat lib. 1. c. 6. n. 1. Fauſtum tamen & *in capienda* per ſtratagema *urbe* Roma *utiliſſimum* fuiſſe leporem 2. è quibusdam Hiſtoricis adfert inſinuitque ſtratagemata hujusmodi in bello haud illicita eſſe probat; quam turpis autem belligerantibus ſit fuga ex formidine magis, quàm conſilio tentata docet c. 3. *de pelle leporina fugientibus ex acie ignominiosè data*; ſicut è contra dilaniatum ab Aquila *leporem* Cyro occurrentem bono omini fuiſſe c. 4. tradit. In Sectione *III.* Chymico-Medica cum Sebizio nullum ferè animal reperiri credit, quod Medicinæ mage inſerviat, quam hoc ipſum, ſiquidem 1. *Caput*

integrè combuſtum alopeciæ & dentifriciis Sacratum. 2. *Cerebrum* dentientibus. 3. *Oculi* vertici imponendi parturientibus. 4. *Aures* pulvinari ſupponendæ pervigilio laborantibus. 5. *Dentes* dentifriciis & odontalgicis. 6. *Pulmones* aſthmaticis. 7. *Cor* Epilepticis & Quartanariis. 8. *Hepar* & *Lien* Spleneticis Epaticis. 9. *Fel* Ophthalmicis. 10. *Ventriculus cum Inteſtinis* Dyſentericis. 11. *Coagulum* Epilepticis. 12. *Renes* Calculoſis & Podagricis. 13. *Teſticuli* ſtragula permingentibus. 14. *Matrix* Sterilibus. 15. *Veſica* Calculoſis. 16. *Urina* Surdaſtris. 17. *Lac* Sterilibus. 18. *Sanguis* Dyſentericis & Hæmoptoicis. 19. *Pinguedo* Ophthalmicis & Spiculis extrahendis. 20. *Pedes* Colicis & Podagricis. 21. *Tali* Pleuriticis, Nephriticis, Epilepticis. 22. *Stercus* Hernioſis & Calvis. 23. 24. *Cauda* & *Pili* Cruentis. 25. *Pellis* Pernionibus. 26. *Cineres* Calculoſis & Calvis. *ULTIMA* tandem *SECTIO OECONOMICA* binis Capitibus abſolvitur, quorum prius *carnis leporinæ ſalubritatem*, contra illorum ſententiam, qui eandem melancholicos reddere ſomniant, defendit: Quod verò 7. dies formoſos efficiat, pro fabula habet. Poſterius denique *veſtimenta è pelle leporina* confecta expedit, iisque totum libellum pro coronide exornat.

M. Philipp. Jacobi Hartman
SUCCINI PRUSSIACI
Hiſtoria Phyſica & Civilis.
Francofurti Anno 1677.

AUthor ad vaſtiſſimum Naturæ Oceanum emetiendum quippiam collaturus Succinum ejuſque natale ſolum à nemine ſeriò & accuratè hactenus deſcriptum una cum viribus & uſu traditurus erat, eumq; in finem LIB. I. *Cap. primo* omnia, quæ tam ab Antiquis quàm modernis de *locis ſuccinum ferentibus* in omnibus mundi partibus olim vel nunc tradita ſunt, examinat, eosque ad veritatem quamproximè accedere dicit, qui Baſiliam vel Baltiam, (à qua Mare Balthicum denominari, Kranzius contra Helmoldum diſputat) maximè autem Septentrionalis Oceani Inſulas ſuccini natales eſſe dixerant. Quæcunque autem de aliarum Regionum ſuccino dicantur, aut non vera eſſe ſuccina, ſed lapidem gagaten, aut fortuitò eò dilapſa marisque Balthici viciniæ eadem deberi credit. E contra ſolum fundum ſuccineum Pruſſiam eſſe probat, & ex parte

Pome-

Pomeraniam; cùm non ſolùm ad mare Balthicum Pruſſiæ ſuccina abundent, ſed & variis in locis à mari diſſitis hic theſaurus è terra eruatur, ſive jam à furibus eò defodiatur; ſive (quod probabilius) per meatus ſubterraneos aut refluxus maris aliquando ipſis invehatur, perinde eſt: Tales enim ductus illîc frequentes eſſe αὐτοψία docet. Abhinc *Cap. 2.* veram *Succini ſedem*, littus ſcilicet Sudavicum 7. angulis diſtinctum deſcribit, quod circa ingreſſum haud ita profundum, ſed progrediendo magis altum, & ſi pergatur, rurſus minus tale reperitur, unde colles quoſdam ſeu dorſa illîc contineri credit, quæ ingentes ſuccini maſſæ putantur, à quibus obortæ ſæpè tempeſtates particulas quaſdam avellunt. Quæ autem de fundo maris ſuccineo ſplendeſcente fabulantur, apud Authorem noſtrum fidem non merentur. Interiora autem litorum horum viſcera mineralia varia, imprimis vitriolum copioſum continere aſſerit, cui tamen multum nitri commiſtum: Varia item lapidum genera, lyncurios, adamantes, Pruſſiacos &c. Quin & ex rivis, qui de ſummis ruunt præcipitiis, quoſdam acidulis ſulphureis ſimiles reperiri tradit. Campos autem litoribus vicinos ſteriles ferè & (quod notandum) ſylvis raris, piceis verò nullis conſpicuos eſſe. His de *loco* Succini communi præmiſſis *Cap. 3. Proprium* ſubjungit, & in venas ejus inquirit, quas duplices invenit, luteas ſcilicet & ligneas. Arenoſas autem, quas alii ſibi fingunt, non admittit. Ligna autem, in quibus latent ſuccini venæ, non tam vera putantur vegetabilia, ſed mineralia quædam. Curioſum tamen eſt in animalibus quoque ſuccinum interdum reperiri, caſu fortè deglutitum. *Qua ratione autem* ex locis illis *eruatur*, *Cap. ſeq. 4.* docet, dum vel à vulgo è maris excrementis eligitur, aut retibus ex aqua hauritur, quod tempore procelloſo marique & fluctibus agitato procedit, apparente quidem alga triplici ab Authore depicta; hoc enim ſigni loco eſt. Olim quoque forcipite extrahebant ſuccinum, qui modus hodiè prorſus deſiit, ſed ejus loco foſſione illud quoque ex oris maritimis eruunt, & in ſacculos de collo pendentes recondunt, quod tamen periculoſum eſſe videtur, cùm ſolum prorſus ſabuloſum lignis, ut in metallifodinis, ſuffulciri nequeat. Porro *Cap. V.* in *Conſiſtentiam* & *Figuram* ſuccini inquirit, & falſam eſſe dicit illorum opinionem, qui ſuccinum liquidum in mare profluere, & ibidem demum indurari putant, cùm foſſile quoque durum ſit, quod hauſtile ſoliditate ſæpè ſuperat. Utrobique autem mirum Naturæ ludum obſervari in variis figuris & characteribus, vegetabilibus, animalibus & mineralibus illîc expreſ-

ſis, ut & variis corporibus ſuccino ſive involutis, ſive annatis, utut & ars naturam ſæpè ſubdolè æmuletur, quod in *Cap.VI.* ubi *Hiſtoria Civilis* quod Adminiſtratores, Colonos ſive Operarios, jura & Privilegia fusè deſcribuntur, & præcipuè *Cap. VII.* per varia *artificialia* è ſuccino parata oſtendit, quibus pro majori confirmatione Appendicis loco annexum Manuſcriptum à Monacho Grunovio in vernacula relictum addit, propriis tamen animadverſionibus emendatum. Prælibatis ergò Hiſtorico-Politicis jam in LIB. II. ad Phyſicam Succini conſiderationem progreditur, & dum *1.* ſtatim *Capite Generationem* & *Naturam* ejus tradit, varias Authorum ſententias refutat, qui ſuccinum aut excrementum animalium aut arborum, in ſpecie Pini, progeniem eſſe credunt, cum quæ Poëtæ de animalibus ſucciniferis hinc inde canunt, fabuloſa ſint, poſteriora verò ab Agricola, Aurifabro & Gœbelio dudum refutata ſint, iisque in locis reperiatur ſuccinum, in quibus nullæ Pini obſervantur.

Nec OBSTAT *1.* Ariſtotelis & Dioſcoridis authoritas, cùm hic fabulam alleget Poëtarum illius verò lib. de mirabilibus auſcultatis, in contrarium allegatis, exotericus ſit non acroamaticus.

Non OBST. *2.* Plinii ratio ab odore terebinthi deſumpta, cum odor ille pluribus corporibus, etiam mineralibus ſit communis.

Nec *3.* Ramenta Pini aliaque ſive vegetabilia ſive animalia illîc incluſa idem probant, cum hæc illi fortè fortuitò ut aliis corporibus intermiſceri potuerint; & cum præterea nec maris ſpuma ſit, quæ nullibi (ut alii exiſtimabant) obſervatur, neque ex ſcaturiginibus aut fundo maris pullulet, ob tantam figuræ diverſitatem, hinc in *Cap. ſecundo* Author Noſter Succinum reverà ad mineralia ſeu foſſilia referendum eſſe cenſet, ita tamen, ut neque terram, neque ſuccum, neque metallum, (cum quo neque in fuſibilitate, neque ductilitate convenit) ſed lapidem & in ſpecie gemmam eſſe à ſumma (qua interdum reperitur) ejus ſoliditate & Pelluciditate probat.

Quod verò non omne ſuccinum æquè ſolidum reperiatur, illud non obſtare putat, cum magis & minus non varient ſpeciem. In reliquis enim qualitatibus & virtutibus convenire videntur, quales *Cap. 3.* ſunt vis ſuccini attractiva, quæ illi cum aliis quibusdam corporibus electricis & gemmis eſt communis, qui omnia leviuscula attrahere dicuntur, non tantum extra corpus animalium conſtituta, ſed (ſi fides eſt habenda noſtro) etiam ea, quæ intus latent, unde vulgaris plebejorum ſuperſtitio de catharris in ſuccinum ſe inſinuantibus ſententia eſt ſub-

nata.

nata. Ab aliis verò gemmis mage diſtinguitur Odore & Sapore, quorum uterque à particulis oleoſis & ſalinis proficiſcitur; imo & Colores ejus, visque Medica alexipharmaca, lithontriptica & nervina illis adſcribenda ſunt, quibus in cephalalgia, debilitate ſtomachi, difficultate pariendi, catharris, (quorum antidotus audit) ſummoperè conducit. An autem certum virginitatis ſignum inde capi poſſit, ut Albertus Magnus habet, illud pro fabula meritò habetur. Interim prædictæ virtutes verum ſuccinum ab *aliis falsò nomen illud gerentibus* diſtinguunt, ſuccino ſcilicet orientali, gagathe, ambra (quam eadem ratione bitumen minerale dicit) lyncurio, ut in *Capite IV.* fuſius docetur. Quomodo verò actiones ſuas exerat, & quâ ratione effluvia oleoſa è ſuccino per frictionem expulſa leviora attrahunt? Qua item ratione particulis ſuis balſamicis odorem, ſaporem, aliasque qualitates ſenſoriis extenuis imprimant? Quî fiat ut inſecta ſuccino ineſcata adhæreant, aut ſui figuram illi impriment, illud ex condicto in *Cap. ultimo* fusè proſequitur, cui ὕστερον quaſi πρότερον agens bina corollaria ſubjungit, quorum alterum etymologiam, homonymiam & ſynonymiam expedit: Alterum verò Authores tam ſacros, quam profanos ſuccini mentionem facientes, ex utraque antiquitate petitos enarrat.

MATTHIÆ TILINGI
Archiatri Haſſiaci & Prof. Publ. Rinthel.
Germ. ZEPHYRI

LILIUM CURIOSUM
ſeu
Accurata Lilii Albi Deſcriptio
Francofurti ad Mœn. 1683.

NUNQUAM OTIOSUS fuit ZEPHYRUS quondam noſter, ſed præter haud pauca ſcripta Phyſiologica Practica Rhabarbarologia ſua (alibi fortè reſenſenda) & præſenti lilii deſcriptione ad normam Acad. Cæſareo-Leopoldinæ utrobique conſcriptis penſum ſuum contribuere, & (quod in plurimis deſideratur) legibus Cæſareis ſatisfacere ſuſtinuit.

Præſentem autem Commentarium in *IV. PARTES* ſuis rurſus Capitibus diſtinctas ordine diviſit, & poſtquam in *Dedicatione* æquè ac *Præfatione* haud pauca in laudem & encomium hujus floris ſcripſerat, aliis-

aliisque tam domeſticis quàm exoticis antepoſuerat, inſimulque *Nominalia* quoad etymologiam, homonymiam, & ſimilia in Capitibus prioribus expediverat, *primam* accuratam *lilii Deſcriptionem*, quoad formam ejus, ſtructuram atque partes tradidit, variasque *Differentias* lilii ſcilicet hortenſis & ſylveſtris, aurei & albi adduxit, inſimulque graviter invehere non dubitavit in Botanicorum illorum vecordiam & inſcitiam, qui lilium aureum aut purpureum Martagon aut Hemerocallidem appellare amant, cum plantæ ſint diverſiſſimæ, utut & poſteriores cum phalangio, lilio convallio, tulipis, corona Imperiali, periclymeno, convolvulo & aliis ad genus liliaceum quodammodo referri poſſe concedat. Abhinc *locum natalem, vegetationem, culturam & ſignaturam* ejus tradit, quibus & *colorem, odorem* ac *ſaporem* lilii ſubjungit, huncque particulis humidioribus & variè figuratis linguam ferientibus, illum ſiccioribus nares textura ſua vellicantibus, iſtum verò luminis æquali reflexioni è fontibus Scientiæ Naturalis tribuit; & quoniam è diverſis partibus conflatum erat lilium, hinc diverſis illud *qualitatibus* inſtructum eſſe docet, ita ut *Flores* ob particulas ſulphureo-ſalinas & mercuriales probet temperatas, moderatè calefacere, humectare, maturare, diſſolvere, & dolores ſedare valeant, id quod & varia inde Præparata efficiunt. Hinc poſtquam in Cap. poſterioribus *lilii albi dignitatem* è Sacris & Profanis altius eruerat in PARTE III. varia inde præparata *Decocta, Aquas, Spiritus, Tincturas, Mixturas, Emulſiones* &c. enumerat, è quibus elegans eſt *Liquor Coſmeticus Rolfincii:*

℞ Aqu. lil. alb. q. v.
Ol. Tart. p. d. ℥j. M.

Alibi addit camphoram, quæ utrobique propriæ experientiæ confirmat. Egregius quoque eſt Pulvis Emmenagogus Tim. à Güldenklee:

℞ Stamin. lil. alb.
Flor. cheiri
calendul.
croci or. ana ℥j.
Spec. troch. de myrrh. ℥ij.
Succini alb. præp. ℈iv.
Caſtor.
Sabin.
Fœc. bryon. ana ℥j.
Ol. deſtill. ſucc. albi gr. xv. M. F. Pulv.

Inte

Inter Cataplaſmata placet *Cataplaſma digerens ad Anginam Rondeletii:*

℞ Unguent. dialth.
Ol. lil. alb.
amygd. dulc. ana ℥j.
Sterc. hirund. ℥iß. M.

In *IV.* PARTE *uſum lilii* in *Morbis* internis æquè ac externis tantùm non omnibus oſtendit, & aliorum Formulis lilio ornatis confirmat.

Dn.D. MARCI GERBEZII
Synopſis Intricati Extricati Medici
ſeu
Tractatus de Morbis Complicatis.

Continet duas partes, unam Theoreticam, alteram practicam.

In partis primæ proœmio proponitur intentio Authoris.

Cap. 1. Examinatur nomen, & natura morbi complicati.
Cap. 2. Agitur de differentiis ejus.
Cap. 3. De Cauſis.
Cap. 4. De Diagnoſi.
Cap. 5. De Prognoſi.
Cap. 6. De curandi ratione ex aliorum ſententia.
Cap. 7. De curandi ratione ex propria ſententia.
Cap. 8. De artificioſa electione inter purgantia inſtituenda.
Cap. 9. Item inter vomitoria.
Cap. 10. Inter clyſmata.
Cap. 11. Inter ſuppoſitoria.
Cap. 12. In ſanguinis miſſione.
Cap. 13. Inter ſudorifera.
Cap. 14. Inter diuretica.
Cap. 15. Inter alterantia.
Cap. 16. Inter alexipharmaca.
Cap. 17. in victu.
Cap. 18. Inter ea, quæ per ſe, & quæ per accidens operantur.
Cap. 19. De aſtuto remediorum in Complicatorum affectuum curationibus uſu.

In partis ſecundæ.

Cap. 1. Extollitur doctrina, quæ fit per exempla, promittitque Au-

 thor

thor ſe omnia ſe omnia ea, quæ in prima hujus tractatus parte docuit genericè, in hac parte ſe in exemplis, ſeu caſibus Medicis particularibus demonſtraturum; id quod quidem etiam exſequitur in hoc primo Capite in hydrope cum febribus complicato.

Cap. 2. In febre cum malignitate complicata.

Cap. 3. In Complicationibus in paſſione hypochondriaca occurrentibus.

Cap. 4. In apoplexia cum febre complicata.

Cap. 5. In ventriculi frigidæ & hepatis calidæ intemperiei complicatione.

Cap. 6. In complicatione obſtructionis ſplenis cum tuſſi ab acri & tenui defluxione dependente.

Cap. 7. In complicatione inter pleuritidem, & diarrhœam intercedente.

Cap. 8. In complicatione, quæ inter pleuritidem, & ei conjunctam febrim ratione refrigerantium intercedit.

Cap. 9. In complicatione inter hæmoptyſin, & tuſſim à pectoris perfrigeratione dependentem intercedente.

Cap. 10. Quia morbi Mulierum ſpecialia quæpiam in curationibus conſideranda habent, agitur de naturali mulierum conſtitutione in genere, monſtraturque affectus mulieribus accidentes plerumque eſſe complicatos.

Cap. 11. Indagatur, quot modis contingat morborum cum menſtruo fluxu concurrentium complicatio?

Cap. 12. Circa quæ potiſſimum remedia contingat morborum cum menſibus concurrentium complicatio?

Cap. 13. Adducitur legitimus remediorum, circa quæ contingunt cum menſibus complicationes, uſus.

Cap. 14. Agitur de morbis cum graviditate complicatis.

Cap. 15. Indagatur, circa quæ potiſſimum remedia contingat morborum prægnantibus accidentium cum graviditate complicatio?

Cap. 16. Adducitur legitimus remediorum, circa quæ contingunt in prægnantibus cum graviditate complicationes, uſus.

Cap. 17 Agitur de morbis in ſpecie cum puerperio complicatis.

Cap. 18. Indagatur, circa quæ potiſſimum contingat affectuum puerperis accidentium cum puerperio complicatio?

Cap. 19.

Cap. 19. Adducitur legitimus remediorum, circa quæ contingunt affectuum puerperis acidentium cum puerperio complicationes, uſus.

Cap. 20. Tandem concluditur hic tractatus cum recto prægnantium, & puerperarum in 6. rebus non naturalibus regimine.

Ubi quidem ſciendum, in ſingulis allegatis Capitibus plurima adduci non ſolùm lectu ſcientiarum avidis jucundiſſima, verùm etiam ad rectè exercendam praxin medicam ſcitu maximè neceſſaria.

Dn. D. Johannis Ludovici Hannemanni, P. P. Literæ ad Academiæ Cæſareo - Leopoldinæ Naturæ Curioſorum

PRÆSIDEM, ADJUNCTOS ET COLLEGAS.

Per - Illuſtris ac Magnifice Dn. Præſes! magne Patrone!
Nobiliſſimi Dni. Adjuncti! Clariſſimi & Honoratiſſimi Collegæ & Fautores!

EA animi obſervantia qua par eſt & decet, vos humaniſſimè compello, cauſam autem hujus mei alloquii brevibus, ne prolixo ſermone vobis moleſtus & in me injurius ſim, aperiam, noſtis quippe legem X. juxta hujus itaque argumentum me ſiſto veſtro huic Collegio incluto. Conſcripturus enim D. V. opus aliquod, quod inſcribitur Thavmatographia Philoſophico - Hiſtorico - Medico - Theologica microcoſmi. Occaſionem iſtud opus conſcribendi mihi dederunt obſervationes à me collectæ, quæ facile ad quinque centurias aſcendent. Iſtæ enim obſervationum vel centuriarum titulo edantur, non placet. Magis itaque mihi arriſit, iſtas in opus aliquod redigere, quo melius univerſa microcoſmi natura, conſtitutio, miracula, anomaliæ & paradoxa cum earundem Phænomenorum ætiologiis explicentur. Cum autem illud opus grandis laboris & moliminis ſit, nec forſan unius ingenii, vos appellare placuit, mihi iſto favore & auxilio prout lex X. jubet, ſuccurrere dignemini. Grato animo quoque agnoſcam, ſi juxta legem XII. tandem aliquando opus meum Magnif. Dn. Præſidis & reliquorum Dnn. limam & cen-

ſuram experiatur; ad quorum examen etiam ſuo tempore ſiſtam. Si autem forſan contingeret, Deus vitam mihi ad operis iſtius abſolutionem non concederet, ſpero tum me vel à Dn. (S.T.) Præſide, vel ab aliquo honoratiſs. Collegarum, ſi forſan mei filii renuent, & laborem eum reaſſumere recuſent, illud beneficium obtenturum, juxta Legis XIX. ſenſum. Nihil itaque ſupereſt, quam ut vos omnes & ſingulos rogatos velim, quilibet ſuum ſymbolum hic conferre dignetur. Operis iſtius prodromo conſcribendo, jam operam impendit meus natu maximo proximus filius, Petrus Johannes Chriſt-Fried-Reich Hannemannus, Medicinæ Studioſus, quem abſolutum edet, ac cum erudito orbe communicaturus eſt. Dabitis itaque huic parvo Epiſtolio locum aliquem in primo anno Decuriæ tertiæ, ut hoc meum omnibus innoteſcat decretum. Valete, favete, Per-Illuſtres animæ!

Kiliæ A. 1694. d. 10. Jan.

Veſtræ Excellentiæ Amplitud.

devotiſſimus Cultor

Neſtor. II.

INDEX EPHEMERIDUM

Academiæ Cæſareo - Leopoldinæ Naturæ Curioſorum.

Decuriæ III. Anni I.

A.

Abdominis *affectio ſcorbutica graviſſimis animi deliquiis comitata, curata* 176 *ſeqq.*
Absceſſus *ex intempeſtiva hæmorrhagiæ uteri ſuppreſſione ortus, per umbilicum excretus* 163
Venæ arterioſæ 96. *App.*
Abſtinentia *curatus Caſtor, morbus, ſic dictus* 189
Abſurdarum *rerum aſpectus gravidis noxius* 113
Acetum *admixto ſmegmate in dyſenteria à ruſtico ſalutariter epotum* 90
ejus uſus contra obeſitatem 50
non omnibus eſt proficuu ibid.
Aciculæ *ex brachio faſcinato copioſè prodeuntes* 211
Acidularum *Roitſchenſium in Colica ſalutaris uſus* 118
uſus quocunque anni tempore ſalutaris eſt 120
in contracturæ metu 119
Acidum *& ex eo natos morbos feliciter temperat limatura Martis cruda* 22
Volatile Variolarum cauſa 76. 79
Acinus *Uvæ decuplatus* 125
Adamas *an in Magnete vim attractivam tollat* 49
Æthiopiæ *fluvii auriferi* 5. & 6
Aëtites *an partum difficilem promoveat?* 49
Agrippa *Cornelius, an Magus, ejusque canis Dæmon fuerit?* 13
Alapâ *cohibitus ſingultus* 61
Alcis *ungula, an ad ſuffocationem uteri ſingulare periapton* 49
Allii *ſuccus, magnetis virtutem non imminuit* 60. 61

Alvi *obſtructio, ultra duodecim dies durans, Nicotianæ fumo curata* 71
feliciter reſerata 142. 145
Amatoria *melancholia aſtu curata* 32
Ambuſta, *aqua muriata caulium curata* 95
Amethyſtum *geſtatum arcere ebrietatem falſum* 50
Amor *inſanus* 25. *ſeqq.*
ejusq; cauſæ 27
medicamētis vix cedit 28
Amygdala *amara cur hominibus non æque noceant ac brutis* 284
vulpibus, ſciuris, felibus, ciconiis anatibus & gallinis mortem inferunt 284
Amygdalorum *amarorum ex eſu mors ſubitanea in Volucribus Canarienſibus* 284
Anatibus *amygdala amara mortem inferunt* 284
Anatome *Apoplexia fortiſſima, à ſanguine extravaſato mortui* 271
febre lenta putrida defuncti 148
hydrope cerebri extinctorum 364
& fluxu hepatico defuncti 305
pectoris demortuorum 72. 74
hydropicæ 147
Anatome *hydrocephalo defunctorum* 25. 249. *ſeqq.* 264. 364
polypo aortæ extincti 64. *ſeqq.* 116 *ſeqq. App.*
puerperæ quæ riſu præternaturali obiit 46
ex teſticuli inſigni tumore cum variis ſymptomatibus laborantis viri 203
Vituli vertiginoſi 262
ex vulnere ad cerebrum usque penetrante, defuncti pueri 211
Anevriſma *Arteriæ magnæ* 97. *App.*
in brachio feliciter curatum 122
Ani *perforatio non ſuccedens* 206
Annonæ *prænuncia, piſcium copia* 226
Antepilepticorum *effectus diverſus* 195
Aortæ *calculi* 103. *App.*
Polypus 65. *App. ſeqq.* 95. *App.*
Aphoniam *excitantes Variolæ* 78
Apoplectici, *in illis diu etiam poſt mortem, ſanguis ſuum ſervat motum* 66. 269. 273
Apoplexia *an à cerebri compreſſione oriatur?* 267
ejusque cauſa variæ 277. 278
non eſt ſanguis coagulatus 269
cur homines tam citò jugulet? 268

Apople-

Apeplexia *à ſanguine extravaſato fortiſſima* 271
vel ſero extravaſato orta, quomodo dignoſcenda? 277
Aqua *fortis in laboratorio compendioſe deſtillanda & accuratè ſervanda* 292
Aqua *frigida ejusque potus lethalis* 155
inq; eám recens nati immerſio, icteri lethalis cauſa 134
muriata caulium ambuſta & gangræna curata 95
febb. continuæ curatæ 94
hydrops curata 95
pericardii Urinæ ſimilis in Viro 205
an in terræ motu contremiſcat? 21. *App. ſeqq.*
Vide Lympha.
Arbor *pomifera, vi terræ motus in alium transmigravit locum* 18. *App.*
Arteriæ *carotidis rami ad cerebellum non pertingunt* 274
læſio in V. S. horrendi tumoris in brachio feliciter curati cauſa 122
magnæ anevriſma 97. *App.*
Artes, *bruta non tam à natura quam inſtinctu addiſcunt* 138. *App.*
Arteriarum *tubercula, Dyſpnœæ cauſa* 95. *App.*
Arterioſæ *venæ abſceſſus* 96. *App.*
amplitudo nimia 97. *Ap.*
Arthritis *ejusque cura ſingularis & fortuita* 157
uſu betonicæ & Vini abſtinentia curata 52
Artuum *lethalis tumor in morbillis* 91
Aſthma *à cordis Polypo* 104. *ſeqq. App.*
ex tuberculo arteriarum pulmonalium 95. *App.*
Aſtu *curata Melancholia amatoria* 92
Atrophia *ex diabete notha* 159
Aurea *fluviorum ramenta unde?* 6. & 7
Auriferi *fluvii Æthopiæ* 5. & 6
Bohemiæ 6
Germaniæ 6
Hiſpaniæ 5
Indiarum 5
Italiæ 6
Poetarum 5
Sileſiæ 5. & 6
Tranſylvaniæ 6

B.

Baar-Recht *quid de eo ſentiendum* 68
Baccarum *Viſci germinatio* 173
Baculus *faucibus intruſus, ſuffocationis cauſa* 129. *App.*
Bellis *monſtroſa* 186
Betonicæ *uſu Arthritis curata* 52
Bezoardicus *ſpiritus Buſſii deſcriptus* 244
Bicorporeum *monſtrum* 185
Bilis *corrupta* 148
Bohemiæ *fluvii auriferi* 6

Brachi

Brachii *horrendus tumor ex infelici V.S. ortus curatus* 122
Brachium *faſcinatum* 211
Braſſicæ *capitatæ folia æmulantur polypi texturam* 121. *App.*
ſemen in media hyeme absque ullo flore prævio pronatum, rectius ad inſectorū excrementa refertur 171. *ſeqq.*
Braut-Krätze 192
Bronchiorum *obſtructio, ejusque variæ cauſæ & ſigna diagnoſtica* 63. *App.*
Bruta *artes non tam naturæ quam artis inſtinctu addiſcunt* 138. *App.*

C.

CAdaver *occiſorem ſuum digitis monſtrans* 67
Cadavera *diu poſt mortem ſanguinem ſtillantia* 65. 66. *ſeqq.*
Cadaveris *attactus, Icteri & momentaneæ Menſium ſuppreſſionis cauſa* 136
Cæſareus *partus, propria manu temerè peractus* 84
Calculi *in corde reperti* 103. *App.*
pulmonum 63
renum cum hydatidibus & cruſta lapidea 302
Calculus *peniformis* 219
urethræ infixus feliciter exciſus 218
Canarienſibus *in volucribus mors ſubitanea ex amygdalorum amarorum eſu* 284
Canes *Cornelii Agrippæ, an Dæmones fuerint?* 13
Cani *contagium ſudoris in febre maligna exitioſum* 80
Capitis *dolor diurnus* 53
vulnus graviſſimum, ad ipſum cerebrum usque penetrans 208
Capræ, *febribus ſunt obnoxiæ* 81
Cardialgia *à vermibus, ejusq; cura* 22
Carotidis *arteriæ ramuli ad cerebellum non pertingunt* 274
Caruncula *in Urethra cum fiſtula quintuplici, in pene & ſcroto curata* 129
Caryophyllatæ *radicis & herbæ vis Ophthalmica* 244
Caſtor *morbus, per abſtinentiam curatus* 189
Caſus *ab alto, cum fractura molæ* 296
& ad eum remedia 297
cum ſalutari haud raro effectu 296
Cattus *in lacte ebutyrato lotus, fugat tertianam* 91
Vide felis.
Caulium *muriata aqua ambuſta & gangræna curata* 95
febris continua curata 94
hydrops curata 95
Cauſticus *ſanguis* 32
Cera *& pomis, curata dyſenteria* 241
Cerebellum, *ad illud carotidum arteriarum rami non pertingunt* 274
Cerebri *compreſſio an apoplexiæ cauſa* 267
falcati ſinus polypus 107. *App.*
portio nimis exigua, in infante

ſante hydrophobia defuncto 25
Cerebri *Venæ & in illis flatus reperti* 266. 274.
Ventriculi vide Ventriculi Cerebri.
Cerebrum *in eo humores epidermide obduci poſſunt* 262
ejus ſubſtantia in judicio pollentibus firmior eſt 276
in eo vulnera & ſolutiones continui poſſunt conſolidari 277
Characterum & *ſcripturarum ſuperſtitioſarum vanitas* 49
Chermeſinum *filum an eryſipelata curet?* 49
Chinenſium *de fulmine opinio* 126 *App.*
Chocolatæ *Indæ à Colmenerio deſcriptæ & beatiſſ. Dn. D. Volckamero editæ, Synopſis* 152. *App.*
Ciconiis, *amydalorum amarorum eſus lethalis* 284
Circknicenſis *lacus miraculoſus* 31 *App.*
Clyſteres *utero gerentibus innoxiè applicantur* 110
Coitu *epilepſia diuturna virginis curata* 29
Coitus *furoris uterini optimum remedium* 28. 29. 31
obeſi cujusdam viri, mediante Machina 128. *App.*
Colica & *in ea Acidularum Roitſchenſium uſus ſalutaris* 118
Colica *ejusque cura a purgantibus fortioribus nunquam incipienda* 117
& *in ea varius purgantium effectus unde?* 116
Columbis *amygdalorum amarorum eſus lethalis* 284
Concubitus *invitus, raro fœcundus* 18
Conſuetudo *Naturæ quid?* 138. *Ap.* *Vide Inſtinctus Naturæ.*
Contagium *ſudoris, in febre maligna, cani exitioſum* 80
Contractura *diuturna & graviſſima curata* 1
ejus metum ſalutariter tollit acidularum uſus 119
Convulſiones *ope febris excitatæ, curatæ* 51
ex Veratro albo non ſemper ſunt lethales 92
Convulſionum *optimum remedium Thea* 36. 38
Convulſivi *motus diuturni, cum continuo priapiſmo, in puero quinquenni* 303
Cor *in dextro latere pulſans* 130. *Ap.*
& *in eo calculi reperti* 103. *App.*
inconſuetæ magnitudinis 97. *App.*
Corde *duplici an gaudeant perdices* 130. *App.*
triplici an præditæ ſint teſtudines 131. *App.*
Cordis *palpitationis cauſæ variæ* 97. 98. 105. *App.*

Coralliorum *Syrupo fluor albus curatus* 58
Cornu cervi, *ejusq; uſus in febb. malignis* 146
Corpulentia *nimia* 128. *Ap.*
Corylini *pulveris effectus varius* 195
Cruentationis *jus, & quid de eo ſentiendum* 67
Cruenti *ſudoris frequentia* 183
Cura *per mortificationem exemplis comprobata* 39
Cuticula *etiam in cerebro tumores obduci poſſunt* 262
Cuticulæ *abraſio, menſtruatim recurrens* 228

D.

DEglutitio *læſa, à fumo Nicotianæ* 120
Dentis *molaris ortus in quinquagenaria* 51
Dentitio *ſera* 51
Dentium *evulſio nunquam caret periculo* 310
Diabethes *notha* 159
Diaphragma *veſiculis polyporum colore protuberans, in puerpera ex riſu mortua* 46
Diarrhœa *intempeſtivè ſuppreſſa, ſingultus cauſa* 53
Diathreſis *ani non ſuccedens* 206
Diſcoidei *& radiati flores* 174
Diſpnœa *Vide Aſthma.*
Dolor *capitis diurnus* 53
Dolores *poſt partum, eorumque cauſa* 59
ſpermate Ceti ſedati 59
Dolores *non ſemper dum pus fit, oriuntur* 223
Dracontea *herba falſò ad capitis dolorem commendatur* 49
Duodeni *Inteſtini glandulæ* 151
Dyſenteria, *Cera & pomis curata* 241
ejusq; cura ſingularis 90
epidemica torminoſa, ejusque cauſa 103
& per eam Epilepſia in gravida ſoluta 106
facile curata 89
hyemalis 296
indolens 86
lethalis 300
notabilis 86. *ſeqq.*
præſente, an lochia aperientibus proritanda 108. *ſeq.*
Dyſenterici *vermibus alias laborantes, cur eas cum fecibus non excernant?* 89

E.

EBrietatis *cura per amethyſtum geſtatum, falſa eſt* 50
per mortificationem 35
Ecſtaſi *ſimilis morbus, Thea curatus* 37
Efferveſcentia *terræ motus cauſa* 111. *Ap.*
Elleborus *Vide Helleborus.*
Empyema *ſectione feliciter curatum* 116
Epidemica *dyſenteria torminoſa ejusq; cauſa* 103
pleuritis, & in ea ſanguis ſevi liquati ad inſtar poſt

poſt *Venam ſectam obſervatus* 103
Epidemici *morbi* 102
Epileptica *Medicamenta, eorumq; effectus varius* 295
Epilepſia *infantum, ejusque cauſa* 79
lethalis & ulcera fiſtuloſa ex hæmorrhoidibus male curatis 193
in podagra 5
rara, per dyſenteriam in gravida ſoluta 106
Uterina diuturna, coitu curata 29
Eryſipelata *an filum chermeſinum curet?* 49
Eruca *meliſſæ incola* 125
Erucæ *ſimilis Vermiculus, per urethram excretus* 126
Excrementa *per umbilicum rejecta* 63

F.

FAba *faucibus injecta, ſuffocationis cauſa* 129. *App.*
Faſcinatum *brachium* 211
Faſcinum & *ex eo Impotentia Viri Naturalis, falsò judicata* 15
in phthiriaſi falſo pro cauſa accuſatum 19
Vide Veneficium.
Faucium *ulcera ab unguento Mercuriali* 56
Febribus *capræ ſunt obnoxiæ* 81
Febrifugum *antiquartium Helmontii* 242
Febres *continuæ, aqua muriata caulium curatæ* 94
petechiales an in illis vena ſecanda? 231
vini potu partim curatæ, partim lethales factæ 95
verminoſæ 104
Febris *Chronica metu & terrore curata* 57
hungarica desperata curata 97
lenta putrida, & ex ea defuncti anatome 148
maligna ejusq; contagium per ſudorem cani exitioſum 80
convulſiva 104
& in ea Spiritus C. C. inſignis uſus 146
natali die ſingulis annis periodicè recurrens 44
quartana per rejectionem carnis verminoſæ ſoluta 229
tertiana, ejusque cura deteſtabilis 91
Petechialis epidemia, vomitorio curata 38
verminoſa 114 129 *App.*
Febrium *artificioſa productio* 51
Felibus *amygdalorum amarorum eſus lethalis eſt* 184
Vide Cattus.
Felleæ *veſiculæ defectus* 205
Fiſſuræ *oris, & ad eas inſignis Tincturæ Martis ſolaris uſus* 21

Fiſtula *quintuplex in pene & ſcroto, caruncula in urethra juncta, feliciter curata* 129
Fiſtuloſum *ulcus ſub mento* 133. App.
Flatulentus *tumor* 64
Flatus *Jatricæ moriæ aſſylum* 100 App.
quaratione varios pectoris morbos excitant 100. App.
in Venis Cerebri reperti 266.274
Flores *radiati diſcoidei* 174
Fluor *albus, uſu Syrupi Coralliorum Quercetani curatus* 58
Fluvii *Auriferi Vide Auriferi fluvii.*
in quibus truttæ, Forellen/ reperiuntur omnes minutis auri particulis ſcatent 6
Fluviorum *aurea ramenta unde?* 6. & 7
Fœtus *in utero demortui ſignum infallibile, non ſunt pulmones in aquam conjecti ſubſidentes* 166. *ſeqq.*
Fons *ad cujus confinia terra continuo tremit* 24. App.
Fonticuli, *eorumque uſus fruſtraneus & ſalutaris* 157
male à quibusdam negatur 133
in Obſtructione narium 24
Forellen *Vide Truttæ.*
Fortuitum *proficuum* 157
Frigida *Aqua Vide Aqua frigida.*
Fulgor *trimeſtris Veſpertinus, in cœlo ad occidentis plagam annuatim conſpicuus* 285
Fulmen *& ridicula de eo Chinenſium opinio* 126. App.
Fulmine *tacti* 125. App.
Fulminis *effectus admirandus ibid.*
Fumus *Nicotianæ, & ab eo deglutitio læſa* 120
Fundulos *umbilico alligatus à vermibus conſumi probatur* 70
Fungiformis *verruca ſcroti, penſilis* 234
Furor *uterinus in puella duodecim annorum* 29
ejusq; optimum remedium coitus 29. 30. 31.

G.

Gallina *pariens pullum* 60
Gallinaceus *pullus quadrupes* 237
Gallinis *amygdalorum amarorum eſus lethalis* 284
Gangræna, *aqua muricata caulium curata* 95
pedum, gangrænam mentiens 220
Gelatinoſus *ſanguis è Vena ſecta* 45
Gemellus *Vitulus monſtroſus* 238
Germaniæ *fluvii auriferi* 6

Germinatio *baccarum viſci* 173
Glandula *Pituitaria Vide Pituitaria Glandula.*
Glandulæ *in hydropicis corrumpuntur & quaſi elixantur* 262.269.270
Inteſtini duodeni 151
Pinealis varia conſtructio 255. *App.*
Vide Pinealis glandula.
Gradationis *Spiritus quomodo copioſe deſtillandi & accurate ſervandi* 292
Gravidæ *& in illis Venæ ſectionis uſus & abuſus* 126. *App.*
Gravidis *aſpectus rerum abſurdarum & monſtroſarum cavendus* 113
clyſteres innoxiè applicantur 110

H.

HÆmopthſis, *ex ventriculis p. n. dilatatis & ruptis* 232
ex vociferatione 231
Hæmorrhagia *uteri imtempeſtive ſuppreſſa, abſceſſus per umbilium excreti cauſa* 163
Hæmorrhoides *malè curatæ in ulcus fiſtuloſum & epilepſiam lethalem terminatæ* 193
Hæmorrhoidum *fluxũ Smaragdus umbilico impoſitus an compeſcat?* 49
Helleborus *albus & ex eo convulſiones natæ, non ſemper ſunt lethales* 92
ejusq; noxa 130. *Ap.*
niger, ejusque effectus ſingularis, in eradicandis pertinacisſimis morbis 3. & 4
Helmontiana *de Terræ motu hypotheſis refutatur* 18. *App. ſeq.*
Helmontii *antihydropicum verum* 245
febrifugum antiquartiũ 242
Hepar *humanum ſtupendæ magnitudinis* 202.204 *ſeqq.*
Hepati *annexum inteſtinum jejunum* 203
Hepatico *fluxu defuncti anatome* 305
Hepatis *fruſtula per alvum excerni non poſſunt* 307
officium 201
pondus in ſtatu naturali determinare nemo adhuc auſus eſt 201
ſcirrhus 204
Hibernicæ *terræ uſus medicus* 297
Hirundo *alba* 84
Hiſpaniæ *fluvii auriferi* 5
Humores *etiam in cerebro epidermide obduci poſſunt* 262
Hungarica *febris deſperata, curata* 97
Hydatides *ovi columbini magnitudine in cerebro vituli vertiginoſi* 162
renum 302
Hydrocephali *cauſæ* 261, 263. 269. 279.

Hydrocephalo *laborantium anatome* 25.249.264
cur recens nati præcipuè laborent 260.*ſeqq.*
Hydropicæ *anatome* 147.305
Hydropici *in iis glandulæ corrumpuntur & quaſi elixantur* 262
Hydropicorum *mammæ ſcirrhoſæ* 114
Hydrops *aqua muricata caulium curata* 95
& evporiſton ad eam Helmontii 245
pectoris lethalis 72.74
ejus ſigna diagnoſtica 91.*App.*
pericardii 98.*App.*
pulmonum 91.*App.*
cum quartana 295
Hyemales *morbi Anni M.DC.XCI.* pag.294
Hypercatharſis *ex Iliaca paſſione curata* 143
Hyſterciæ *paſſionis admirandum exemplum in Virgine* 35 *ſeqq. App.*

I.

JAlappæ *radice è corpore expulſus ſerpens* 228
Icterus *ab extremorum in aquam frigidam immerſione in Infante recens nato, lethalis* 134
cum Ileo curatus 141
cum Menſium momentanea ſuppreſſione, ex cadaveris attactu 136
Icterus *& ad eum remedia evporiſta* 138
Ictus *globuli plumbei, & cum eo panni fruſtulū à ſubucula intro raptum, annuum poſt terminum, ex Vulnere protractum* 15
ſcorpionum 39
Jejunum *inteſtinum hepati annexum* 203
Ignes *ſubterraneos fruſtra negat Helmontius* 22. *App.*
Iliaca *paſſio ex aquæ potu, lethalis* 155
ex hypercathaſi curata 143
cum Ictero curata 141
ſine obſtructione inteſtinorum ejusq; cauſa 41
& opiatorum inſignis in ea effectus 131 *App.*
vaſa & in illis polypus repertus 107.*App.*
Imperforatio *ani mortis cauſa* 206
Impotentia *conjugalis, à Diabolo, quot modis cauſetur.* 17
ex Nicotianæ nimio uſu 18
& ad eam remedia 19
Viri, à faſcino falsò deducta 15
Imprægnatio *nullis unquam præviis menſtruis* 47
Incubum *radix pœoniæ collo appenſa, non tollit* 49

India-

Indiarum *fluvii auriferi* 5
Infans *recens natus, ab extremorum in frigidam immerſionem, icteričus factus, brevique mortuus* 134
Infundibuli *in cerebro uſus* 257
Inſtinctus *naturæ in brutis tria potiſſimum exerit* 142 *Ap.*
in homine an detur 142. *Ap. ſeqq.*
an homines ſibimet ipſis mederi poſſint 144. *Ap.*
naturæ num ad linguas hominum extendendus 145. *Ap.*
ad eam organizatio corporis ſpecifica neceſſario requiritur 141. *Ap.*
quid? 138. *Ap.*
unde? 139. *Ap. ſeqq.*
Inteſtini *duodeni glandulæ* 151
Inteſtinum *Jejunum hepati annexum* 203
Intricati *extricati à Dn. D. Gerbezio editi, Synopſis* 161
Iſchiadicus *dolor facili remedio curatus* 54
Iſchuriæ *cura curioſa* 226
Italiæ *fluvii auriferi* 6
Judicio *pollentes, in iis cerebri ſubſtantia firmior eſt* 276
Jugulares *venæ glandulam pituitariam alluunt, non intrant* 258
Jus *feretri & cruentationis, & quid de eo ſentiendum* 68. *ſeqq.*

L.

LAc *corruptum & acidum, tam variolarum quam Epilepſiæ infantum cauſa* 79
ex propriis uberibus ſugens vacca 130. *Ap.*
Lacte *in quo cattus lavatus fuit, propinato, fugat a tertiana* 91
Lactis *examen Microſcopicum* 52
Lacertæ *adinſtar vermis, per vomitum rejectus* 23
Lachrymales *Urnulæ Romanorum, & de his Phœnomena quædam* 149
Lactuca *ex herbis cum aceto & oleo comeſta poſt* 14. *dies vomitu rejecta* 129
Lacus *Cirknicenſis miraculoſus* 31. *Ap.*
Lagographiæ *à Dn. D. Paullini Deſcriptæ Synopſis* 153. *Ap.*
Lamiæ *earum exiſtentia probatur* 8 *ſeqq.* 12. *ſeqq.*
an hominum morbos procurare valeant? 26
Vide Veneficæ & Veneficium.
Lapideſcens *venæ pulmonariæ truncus* 104. *Ap.*
Lapſus *ab alto Vide Caſus ab alto.*
Laxativa *muſcerdæ vis* 189
Laxativus *panis* 189
Lilii *albi Curioſi, à Dn. D. Tilingio deſcripti Synopſis* 159
Lilium *cruentum Polyphyllum* 186
Limatura *Martis cruda, certiſſimum*

mum morborum ex acido remedium 22
ad vermes remedium 22
venenis olim malè annumerata 23
Linguæ hominum, num ex inſtinctu naturæ proveniant 145. App.
puſtulæ & ad eas inſignis Tincturæ Martis Solaris uſus 21
Linguam incognitam an loquantur infantes muta educatione nutriti 146. App.
Linteum magnitudine groſsi ex tumore brachii, filiolæ 14. dierum extractum 11
ejusq; fruſtulum cum plumbei globi ictu intro raptum, ibiq; ultra annum detentum, ex Vulnere protractum 15
Lòchia obſtructa, an præſente dyſenteria, aperientibus provocanda 108 ſeqq.
Lochiorum fluxus, quandoq; per fluxus alios feliciter ſuppletur 110
Longævi 48
Ludendi delectationem ope curæ per mortificationem, luſores averſantur 35
Lumbricorum oleum travmaticum internum optimum 24
Lupa, & in ea ductus ſalivalis Nuckianus obſervatus 153
Lympha in Cerebri Ventriculis collecta adaugetur intra breve temporis ſpatium 261.262
Lympha in Cerebri Ventriculis Apoplexiam & affectus ſoporoſos in adultis, hydrocephalum in recens natis cauſatur 260.267.
non eſt excrementitia 256
non excernitur per nares 256
lentorem à frigore facile contrahit 257
in ſanis etiam corporibus ſtagnat 255.256
per quas vias excernatur? 257
unde? 256. 259 269.
Lymphæ labrum, caput meritò appellavit Piſo 260

M.

Macula in dorſo hydrocephalo laborantium ut plurimum obſervatur 249. 253
ejus cauſa 261
Maculæ certo tempore quotannis efflorescentes 132
Magnes an vim ejus attractivam adamantis præſentia tollat? 49
allii ſuccus imminuat? 49. 60.61
Mamæ hydropicarum ſcirrhoſæ 14

Mam-

Mammarum *papillæ in duodecim annorum puella mirè protuberantes* 29.30
Mammillares proceſſus *in humano cerebro exigui ſunt & impervii* 256.266
nervorum funguntur officio 257
oriuntur à ſubſtantia, medullari ſub corporibus ſtriatis 256
Maniacus *quidam, quovis vere Melancholicus* 129. *Ap.*
Martis *limatura cruda certiſſimum ad morbos ex acido remedium* 22
venenis olim male annumerata 23
optimum ad vermes remedium 22
Martis *Solaris Tincturæ uſus in fiſſuris labiorum & linguæ puſtulis* 21
Matrimonio *ſanata quartana* 230
Maxillæ *oſſiculum poſt XVII. ante annos ex infelici dentis evulſione factam fiſſuram, ſponte ſeparatum* 310
Mederi *an homines ſibimetipſis poſſint, ex naturæ inſtinctu* 144 *App.*
Melancholia *amatoria aſtu curata* 32
hiemali tempore in maniam degenerans 129 *App.*
cum taciturnitate ultra medium annum 279
Melancholici *cura* 153
Meliſſæ *incola, eruca* 125
Menſes *nunquam fluentes, impregnationem non impediunt* 47
Menſium *fluxus ex ſcapulis ſcarificatis* 138
& in eo purgantium uſus ſalutaris 111
momentanea ſuppreſſio cum Ictero ex cadaveris attactu 136
Menſtruatim *recurrens cuticulæ abraſio* 228
Mentula *veneficio ab amaſia retracta, reſtituta* 308
Mentulatum *monſtrum* 185
Mentum *& ſub eo ulcus fiſtuloſum* 133
Mercuriale *Unguentum, ulcerum faucium cauſa* 57
Metu *curata febris chronica* 56
Microſcopio *lac examinatum* 52
Miniatus *ſudor* 124. *App.*
Monſtroſa *bellis* 186
Monſtroſus *Vitulus gemellus* 238
Monſtrum *bicorporeum & mentulatum* 185
Morbi *epidemici* 102
ex Veneficio, an inter non entia recte numerentur 9. *ſeqq.* 13. *ſeqq.*
multi falsò judicantur 13 15. *ſeqq.*
Morbilli *cum exanthematibus, Vomitu & diarrhœa* 295
cùm tremore artuum lethali 91
Mors *ſubitanea in Volucribus Canarienſi-*

rienſibus, ex eſu amygdalorum dulcium 284
Mortificationis *cura* 35. *ſeqq.*
Motus *terræ diurnus*, & *quid de eo ſentiendum* 26. *ſeqq. Ap.*
Moxæ *noxa* 240
Mucus, *qui per nares excernitur, non eſt lympha in Cerebri ventriculis ſtagnans* 256
Muriæ *limpidiſſimæ vomitus copioſus* 129
Muriata *caulium aqua ambuſta & gangrænam curat.* 95
febres continuæ curatæ 94
hydrops curata 95
Muſcerdæ *vis laxativa* 185

N.

NÆvi *materni quomodo delendi* 114
Narium *obſtructio*, & *in ea inſignis fonticulorum uſus* 24
Natali *die febris ſingulis annis periodice recurrens* 44
Natalitia *poma* 132. *Ap.*
Nativitatis *primo die in puero riſus* 62
Naturæ *inſtinctus*, & *de eo Dn. D. Valentini deſcriptio* 136. *ſeqq.*
Vide Inſtinctus Naturæ.
Neogamorum *ſcabies* 192
Nicotianæ *fumo, alvi obſtructio ultra 12. dies durans curata* 71
deglutitio læſa 120
Nicotianæ *uſus nimius, impotentiæ conjugalis cauſa* 18
Nitri *analyſis* 185
confectio artificialis & fortuita 184
Nitrum *an minerale* 185
Nukianus *ductus ſalivalis in lupa obſervatus* 153

O.

OBeſi *coitus mediante machina* 128. *Ap.*
Obeſitas *curata* 50
Obſtructio *alvi ultra duodecim dies durans, Nicotianæ fumo curata* 71
feliciter reſerata 142. 145
narium, & *in ea inſignis fonticulorum uſus* 24
Occiſorem *ſuum digitis monſtrans cadaver* 67
Oculorum *acies* 55
Oleum *lumbricorum, travmaticum internum optimum* 24
Ophthalmica *virtus Radicis & herbæ Caryophyllatæ* 244
Ophthalmicum *egregium de Saccharo Saturni* 227
Opiatorum *inſignis in paſſione Iliaca effectus* 311. *Ap.*
Opobalſami *orientalis Examinis Romani à beatiſſ. Dn. D. Volkamero deſcripti Synopſis* 149. *Ap.*
Oris *fiſſuræ*, & *ad eas inſignis Tincturæ Martis ſolaris uſus* 21
Oſſiculum *maxillæ poſt octodecim*

cim ante annos ex infelici dentis evulſione factam fiſſuram, ſponte & ſalutariter ſeparatum 310
Ovis à lupo lacerati lanam, ſi veſtes ex ea fiant, generare pediculos, ridiculum 20

P.

Palpitationis cordis, cauſa vera 97.98. Ap.
Panchymagogum Crolli, ejusq; extractum, Priapiſmi cauſa 240
Panis laxativus 189
Papillæ mammarum in puella duodecim annorum mirè protuberantes 29. & 30
Papillulæ ſerum in cerebri cavitatem ſtillantes 252.262.270
Paracentheſis in Pectore feliciter adminiſtrata 216
Paralytica membra, & ad eas urticæ uſus 54
Partus cæſareus propria manu temerè peractus 84 ſeqq.
difficilis, an eum promoveat aëtites? 49
ſine dolore ex utero prolapſus 188
Vide dolores poſt partum.
Pectoris hydrops ejusque diagnoſtica ſigna 91
lethalis 72.74
Peniformes calculi 219
Penis ab amaſia veneficio retractus, reſtitutus 308
ob calculum urethræ infixum, feliciter inciſus 219
Penis & ſcroti fiſtula quintuplex, caruncula in urethra juncta, feliciter curata 129
Perdices an corde duplici gaudeant? 130 ſeqq.
Pericardii aqua Urinæ ſimilis in Viro 205
hydrops 98. Ap.
Periodicè recurrens febris ſingularis, ipſo die natali 44
totius corporis pruritus 42
Petechiales febb. an in iis Vena ſecanda? 231
Petechialis febris tertiana epidemica, vomitorio curata 38
Phthiriaſis ex faſcino falſò judicata 19. ſeqq.
& ad eam remedia 20
Pilulæ diu in ſtomacho latitantes 128. Ap.
Pinealis glandulæ varia conſtructio 255. Ap.
flacciditas 266
Piſcium copia, terræ ſterilitatis prænuncia 226
Pituitaria glandula ejusq; defectus in hydropico 263
lentore obducta, in hydrocephalo defuncto 263
eam venæ coronariæ alluunt, non intrant 258
ejusque uſus 258. ſeqq. 263
Pleuritis epidemica, & in ea ſanguis ſevi liquati ad inſtar, poſt venam ſectam obſervatus 103

Pleuritis *cum Purpura lethalis* 298
Podagra & *ad eam dextrè curandam indicationes* 220
Podagram *mentiens Gangræna pedum* ibid.
Pœoniæ *radix collo appenſa non tollit Incubum* 49
Poëtarum *fluvii auriferi* 6
Polypi *æmulantur braſſicæ capitatæ folia* 121
eorumq; appellationes variæ 118. *App.*
curatio quibus remediis tentanda 111. *App. ſeqq.*
differentiæ 119. *App.*
Geneſis & textura 108 *ſeqq. App.* 120. *ſeqq. App.*
homonymiæ 120. *App.*
morbis incurabilibus ut plurimum annumerantur 110 *App.*
Polypus *Aortæ* 64. *ſeqq.* 95. *App.* 104. *App.*
arteriæ pulmonalis, diſpnœæ cauſa 104. *App.*
non cordis tantum, ſed vaſorum omnium eſt morbus 107
Poma *natalitia* 132. *App.*
Pomis & *cera curata dyſenteria* 241
Pomum *arbor, à terræ motu in alium transmigravit locum* 18. *App.*
Præſagium *ex ſomnio* 48
Priapiſmus *continuus, cum motibus convulſivis diuturnis, in puero quinquenni* 304
Priapiſmus *ab extracto Panchymagogo Crollii* 240
Prolapſus *uterus, & partus ex eo ſine dolore* 188
Pruritus *totius corporis periodicè recurrens* 42. 161
Puerperæ *riſu præternaturali defunctæ anatome* 44. & 46
Pullum *pariens gallina* 60
Pullus *gallinaceus quadrupes* 237
Pulmones *hydropicæ omni parenchymate carentes* 147
Pulmonalium *bronchiorum obſtructio, eorumque differentiæ & ſigna diagnoſtica* 63
Pulmones *læſi cum globo ſclopeti, curato feliciter vulnere* 235
Pulmonum *in aquam conjectorum ſubſidentia, an infallibile fœtus in utero demortui ſignum* 166. *ſeqq.* 170
Calculi & maſſa grandinoſa 62. *App.*
hydrops 91. *App.*
ſubſtantia ſtrumoſa 96. *App.*
Pulſus *inæqualis ejusque cauſæ variæ* 102. *App. ſeqq.*
Purgantia *fortiora, ab iis Colicæ cura nunquam inchoanda* 117
Purgantis *levioris operatio enormis* 97
Purgantium *effectus in colica varius, unde?* 116
ſolo uſu, contractura deſperata & diuturna curata 3. *ſeqq.*
Pur-

Purgantium *uſus in fluxu menſium ſalutaris* 111
Purgatio *fortis, à medicamento laxante levi* 97
Purpura *maligna, cum pleuritide lethalis* 298
ſcorbutica habitualis 160
Pus *dum fit, non ſemper adſunt dolores* 223
Puſtulæ *linguæ, & ad eas ſingularis Tinct. Martis ſolaris uſus* 21

Q.

QUadrupes *pullus gallinaceus* 237
Quartana, *& ad eam febrifugum Helmontii* 242
in hydrope laborantibus 295
matrimonio ſanata 230
Quernorum *corticum decoctum, ejusque uſus in dyſenteria* 88

R.

RAdiati *& diſcoidei flores* 174
Raphani *Syrupo curata Raucedo* 56
Raucedo *raphani Syrupo curata* 56
Remediorum *quorundam vanitas* 49
Renum *hydatides, cum cruſta lapidea & calculis* 302
polypus 107. *Ap.*
Rete *mirabile cerebri, ejusque uſus in brutis* 257
Riſu *præternaturali defunctæ anatome* 46
Riſus *lethalis & præternaturalis in puerpera* 44
ejus cauſa 46. 47
nativitatis primo die in puero 62
Riſus *in recens natis, an convulſionis quædam ſpecies* 63
& ab eo per omnem vitam abſtinentes 62
Roitſchenſium *acidularum uſus ſalutaris in colica bilioſa* 118

S.

SAccharum *Saturni, egregium opthalmicum* 227
Salivalis *ductus Nukianus in Lupa obſervatus* 153
Sanguinem *copioſè diupoſt mortem ſtillantia cadavera* 66
fluidum reddit ſerum 269
Sanguineus *ſudor* 124. *App.*
Sanguis *in apoplecticis etiam poſt mortem diu ſervat motum* 66
cauſticus 32
craſſus & viſcidus variolarum ſymptomatum cauſa 99. *App.*
gelatinoſus è vena ſecta 45
fluidus, non coagulatus eſt Apoplexiæ cauſa 269. 273
pleuritide epidemica laborantium, ſevi liquati adiſtar obſervatus 103
per unguium rimas exſudans 130

Sanguinis *profluxus ex brachio, die tertio poſt mortem* 65
ſpontaneus ex venæ ſectæ ruptura ſalutaris 157
Sapo *in aceto diſſolutus, à ruſtico dyſenterico feliciter aſſumtus* 90
Scabie *laborantes infantes cur variolis rarius afficiantur?* 79
Scabies *Neogamorum* 192
Scapulæ *ſcarificatæ & ex iis Virgo menſibus purgata* 138
Scirrhoſæ *hydropicorum mammæ* 114
Scirrhus *hepatis* 204
Sciuris *amygdalorum amarorum eſus lethalis* 284
Scorbutica *abdominis affectio graviſſimis animi deliquiis comitata, curata* 176
purpura habitualis 160. *ſeqq.*
Scorpionum *ictus* 39
venenum quale 41
Scripturarum *ſuperſtitioſarum vanitas* 49
Scroti *Verruca penſilis fungiformis* 234
Semen *braſſicæ, in media hyeme, absq; ullo flore prævio pronatum & collectum, rectius ad inſectorum excrementa refertur* 71. *ſeqq.*
Viſci, ejusque germinatio 173
Senſus *genuum pedumque abolitus, reſtitutus* 1
Serpens *Jalappæ radice è corpore expulſus* 228
Serum *ſanguinem fluidum reddit* 269
Sileſiæ *fluvii auriferi* 5
Singultus *alapa cohibitus* 61
ex diarrhœa intempeſtivè ſuppreſſa 53
lethalis 64
præter naturalis cauſa 46
Smaragdus *an umbilico impoſitus hæmorrhoidum fluxum compeſcat?* 49
Smegma *in aceto ſolutum à ruſtico dyſenterico feliciter aſſumtum* 90
Solutiones *continui in Cerebro poſſunt conſolidari* 277
Somniorum *prædictiones variæ in hyſterica* 35 *ſeqq. App.*
Somnium *& ex eo præſagium* 48
Soporoſi *affectus eorumque cauſæ* 260
Spermatis *Ceti uſus ſingularis in doloribus poſt partum* 59
Spongites, *ejusque analyſis curioſa* 196
Spiritus *Bezoardicus Buſſii* 244
Cornu Cervi uſus in febb. malignis 146
gradationis quomodo compendioſè deſtillandi & accuratè ſervandi 291
Vini ejusque in milite virtus ſolutiva 64
Spirituum *domicilium an cerebri ſint ventriculi* 254. *ſeqq.*
Spongites *lapis ejusque analyſis curioſa* 196

Sterni *mucro bifidus* 150
interiora verſus incurvatus ſine incommodo 150
Striati *corporis flacciditas unde* 276
Strumarum *cura* 35
Strumoſa *pulmonum ſubſtantia* 96. *App.*
Sudor *miniatus & ſanguineus* 124. *App.*
rubicundus 58
rutilus quilibet, an excretionem notet ſanguineam 125. *App.*
vino ſimilis 58
Sudoris *contagium in febre maligna cani exitioſum* 80
cruenti frequentia 183.
Succini *Pruſſiaci à Dn. D. Hartmanno deſcripti Synopſis* 156. *Ap.*
Suffocatio *à baculo faucibus intruſo* 129
à faba deglutita 129
uteri, an ad eam ungula alcis ſingulare ſit periapton 49
Sulphuris *balſamum & fumus ad Phthiriaſin evporiſton* 20
Suppreſſio *menſium ſpontanea cum Ictero, ex cadaveris contactu* 136

T.

TAciturnitas *cum Melancholia ultra medium annum durans* 279
Tempeſtas *ſæviſſima in Caſtris Cæſareo-fœderatis & Gallicis An. M.DC.XCIII.* 301
Tenebræ *& in illis videns juvenis* 55
Teneſmi cura 108. 110
Terræ *diurnus motus, & quid de eo ſentiendum* 26. *ſeqq. App.*
Terræ *hibernicæ uſus medicus* 297
Terræ *motus* 100
ejusq; cauſa Aquæ ſubterraneæ 17. *App.* 30. *App.*
ejusq; cauſa ignis ſubterraneus 22. 30. 32. *App.*
picis ſcaturigio 24. *App.*
ſulphuris incenſio ibid.
venti ſubterranei 30. 31. *App.*
una non eſt ſed variæ ſunt 30. *App.*
in eo aqua ſimul cum terra contremiſcit 21. *App.*
& Helmontiana de eo Hypotheſis refutatur 18. *App.*
cum inundatione urbium exempla 30. & 31. *App.*
ejus motor & cauſa movens 101 *ſeqq. App.*
an prædici queat? 22. *App.*
an & quid portendat? 101. & 102. *App.*
in quibus regionibus ſæpius præ reliquis contingat 23 *App.*
ejusque ſpecies quædam continua in regione fontis alicujus 24. *App.*
Sveviam & confinia quatiens deſcribitur 13. *App. ſeqq.*

Terræ *motus & Travagini de eo ſententia examinatur* 24. *Ap.ſeqq.*
Turcis tantum, neutiquam Chriſtianis aliquando inſenſus 20. *Ap.*
an per vibrationem ab oriente ad occidentem ſemper fiat? 24.*ſeqq.Ap.*
Terrore *curata febris chronica* 56
Tertianæ *cura deteſtabilis* 91
Teſticuli *tumor mortem lethaliter infert* 202
Teſticulus *fœmineus in hydropica, caput infantis æquans* 147
virilis, ad ovi ſtruthionis magnitudinem accedens 203.205
Teſtudines *an corde triplici gaudeant?* 131.*Ap.*
Thea, *ecſtaſi ſimilis morbus curatus* 37
optimum in convulſionibus remedium 36.38
Thermometrum *correſpondens* 1 *App.ſeqq.*
Thoracis *vulnus cum pulmonum læſione ſclopeto inflictum, curatum* 235
Tincturæ *Martis ſolaris uſus in labiis oris & linguæ puſtulis* 21
Tranſylvaniæ *fluvii auriferi* 6
Travaginiana *de terræ motu ſententia examinatur* 24. *Ap. ſeq.*
Travmaticum *internum optimum, Oleum lumbricorum* 24
Tremor *artuum lethalis, in morbillis* 92
terræ continuus in regione fontis cujusdam 24. *Ap.*
Truttarum *aureas maculas auri præſentiam in fluviis denotare vulgo quidam credunt* 6
Tuberculum *in vulva* 239
Tumor *brachii filiolæ quatuordecim dierum, & ex eo linteum groſſi magnitudine extractum* 14
flatulentus 14
teſticuli, mortis cauſa 202
Vento plenus 64
ſupra ventriculi regionem inſignis 127.*Ap.*
vulvæ inſolitus. 187
Turcoidis *gemæ ridiculus contra caſum ab alto uſus* 297

U.

VAcca *lac ex propriis uberibus ſugens* 130.*Ap.*
Vanitas *quorundam remediorum* 49
Variolæ *Aphoniam excitantes* 78
cur omnes ferè afficiant 78. 79
oriuntur ab acido peccante 76.*ſeqq.*
earum præſervativum optimum, vomitum eſſe, probatur 75.76.*ſeqq.*
cur ſcabie laborantes infantes rarius illis afficiantur? 79
Vena *in febb. petechialibus an ſecanda?* 231

Vena

Vena *in febb. petechialibus an ſecanda?* 231
ſecta ſponte diſrupta ſalutaris 157
Venæ *arterioſæ abſceſſus* 96. *App.*
amplitudo nimia 97. *App.*
Cerebri & in illis flatus reperti 266. 274.
Jugulares Vide Jugulares Venæ.
pulmonariæ truncus lapideſcens 104. *App.*
ſectio non quoad annos, ſed vires inſtituenda 30
infelix, horrendi tumoris feliciter tamen curati cauſa 122
ſpontanea 65
poſt mortem 65. 66
Venæ *ſectionis uſus & abuſus* 126. *App.*
Veneficæ. *earum exiſtentia probatur* 8. *ſeqq.* 12. *ſeqq.*
an hominum morbos procurare valeant? 9
Veneficio *ab amaſia retractum virile membrum, feliciter reſtitutum* 308
Veneficium & *morbi ex eo* 211
multi falſo judicantur 13. 15. *ſeqq.*
Vide faſcinum.
Venenis *olim limatura martis male fuit annumerata* 23
Venenum *mechanicum, operationes aliorum venenorum demonſtrans* 82
ſcorpionum quale? 41
Ventriculi *cerebri. In illis, in ſanis etiam corporibus aquarum ſtagnat illuvies* 255
an ſpirituum domicilium 254
eorum uſus verus 255. *ſeqq.*
Vide lympha Item Cerebri Ventriculi.
Ventriculi *vaſa p. n. dilatata & rupta, vomitus ſanguinei cauſa* 232
Veratrum *album convulſionum cauſa* 92
& ex eo natæ convulſiones non ſemper ſunt lethales 92
Vide Helleborus.
Vermiculus *erucæ ſimilis per urethram excretus* 126
Vermes *cardialgiæ cauſa* 22
cur à dyſentericis una cum fecibus non excludantur 89
& remedium ad eos certiſſimum, limatura Martis cruda 22
Vitriolum 23
Verminoſa *carne vomitu rejectâ, febris quartana ſoluta* 114. 229.
febris 104 & 129. *App.*
Vermis *lacertæ ad inſtar per vomitivum rejectus* 23
umbilicalis hiſtoria 20
Vermium *copia mirabilis feliciter rejecta* 190
Verruca *penſilis ſcroti fungiformis* 234

Vertiginoſi *Vituli anatome* 262
Veſica *ſuilla, quæ terram attigit, urinæ ſuppreſſionem non ſolvit* 49
Veſtes *confectas ex lana ovis, quam lupus laceravit, generare pediculos, ridiculum* 20
Videns *in tenebris* 55
Vini *abſtinentia arthritis curata* 52
potu febres partim curatæ, partim lethales factæ 95
ſpiritus vis ſolutiva in milite 64
Vino *ſimilis ſudor* 58
Virgines *ſubfuſcæ aliis laſciviores* 27
Viſci *baccarum germinatio* 173
Vitrioli *contra lumbricos inſignis uſus* 23
Vitulus *monſtroſus gemellus* 238
Ulcera *faucium ex Unguento mercuriali* 57
Ulcus *fiſtuloſum & epilepſia lethalis cum hæmorrhoidibus male curatis* 193
ſub mento 133
inteſtini coli, excrementorum per umbilicum excretorum cauſa 63
Umbilicalis *vermis hiſtoria* 70
Umbilico *impoſitus Smaragdus, an hæmorrhoidum fluxum compeſcat* 49
Umbilicus *& per eum ex abſceſſu rupto, magna puris copia excreta* 163
excrementa emiſſa 63
Unguium *per rimas exſudans ſanguis* 130
Ungula *alcis num ad ſuffocationem matricis periapton ſingulare?* 49
Vociferatio *vomitus ſanguinei cauſa* 231
Vomitorio *curata febris petechialis tertiana epidemia* 38
Vomitu *poſt ſat longum tempus lactuca comeſta, rejecta* 126
pilulæ aſſumtæ rejectæ 129
rejectus vermis, lacertæ ad inſtar 23
Vomitum *ſiſtens remedium Riverii* 142.144
Vomitus *copioſus muriæ limpidiſſimæ* 127
ſanguinei cauſa, vociferatio 231
Variolarum optimum præſervativum 76
Urethra, *& per eam vermiculus erucæ ſimilis, excretus* 126
Urethræ *infixus calculus* 218
Urinæ *ſimilis pericardii aqua* 205
Urinam *ſuppreſſam veſica ſuilla, quæ terram non attigit, non ſolvit* 49
Urnulæ *lachrymales Romanorum, & de iis phœnomena quædam* 149
Urticæ *uſus in Iſchiade* 54
in membris paralyticis 54
Uteri *ſuffocatio, an ad eam ungula alcis ſingulare ſit periapton* 49
Uterina *Epilepſia coitu curata* 29
Uterini *furoris cauſæ* 27.29
optimum remedium coitus 28.29.31
Uterinus *furor in puella duodecim annorum* 29

Uterus

Uterus *prolapſus, & partus ex eo ſine dolore* 188
Uvæ *acinus decuplatus* 125
Vulnera *cerebri poſſunt conſolidari* 277
Vulnus *cranii graviſſimum, ad cerebrum usque penetrans* 208
horrendum brevi & feliciter curatum 132
& ex eo poſt annũ, ſubuculæ fruſtulum plumbei globi ictu intro raptum extractum 15
Vulnus *cranii ex quo linteum groſſi magnitudine in filiola quatuordecim dierum protractum* 11
thoracis, cum pulmonis læſione, globulo ſclopeti inflictum, curatum 235
Vulpes *ex amygdalorum amarorum eſu pereunt* 284
Vulvæ *tuberculum* 239
tumor in ſolitus. 187.

Addenda & Corrigenda
in
Catalogo Dnn. Collegarum,
Quæ ex Literis Dnn. Adjunctorum ſerius advenientibus, denuò nobis innotuerunt.

N. 52. Dn. D. ***REISEL*** *lege Archiater Ducalis Würtenbergicus.*
N. 53. Dn. D. ***ELSHOLZ*** *lege obiit d. 28. Febr.*
N. 66. Dn. D. ***MERCKLIN*** *lege Phyſicus Norimbergenſis.*
N. 73. Dn. à ***MARWITZ*** *adde Cüſtrinenſis, Conſiliar. Regiminis Cüſtrinenſ. Obiit 1690.*
N. 81. Dn. D. ***CLEYERUS****, adde Haſſo-Caſſellanus, ProtoLegatus & Conſil. Supremi Ind. in Batavia Inſ. Javæ major.*
N. 98. Dn. ***RUMPH*** *adde Zolarienſis, Conſiliar. in Inſula Amboina.*
N. 106. Dn. D. ***HAESBART*** *adde Poliater Veſalienſis.*
N. 178. Dn. D. ***GAHRLIEP*** von der Mühlen *adde Gryphisholmia Svecus.*
N. 191. Dn. D. ***HORCHIUS****, adde Berolinenſis.*

In Ephemerid. Nat. Cur.

Dec. III. Ann. I.

Corrigenda & emendanda.

In Catalogo Obſervationum N. 125, *lege Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.*

Pag. 2. *lin.* 10. *lege ſubſtitiſſet. pag.* 9. *lin.* 9. *l. aruſpicum. pag.* 10. *lin.* 4. & 5. *l. miniſteriis pag* 12. *lin.* 1. *l. hæc pag.* 19. *lin.* 4. *l. thorum pag.* 20. *l. antepenult l. liberatum pag.* 31. *lin.* 16. *l. redeant pag.* 32. *l.* 24. *l. ſimilagineo. pag* 94. *lin.* 8. *l. morerentur pag.* 96. *p.* 27. *l. continuarum, pag.* 105. *lin.* 5. *l. ſymptomate, ibid p.* 20. *l. inopinatam, pag.* 112. *lin.* 17. *l. topica. pag.* 128. *lin. penult. l. magnam. pag.* 137. *lin.* 2 *l viris. ibid. p.* 137. *l. medicas p.* 142. *lin.* 23. *l. domeſtici pag* 150. *lin.* 18 *inquiſitio pag.* 161. *lin.* 31. *l. curata. pag.* 165. *lin.* 29. *obortum. pag.* 167. *lin.* 25. *l. unicum. pag.* 172. *lin. ult deprehenderint. pag.* 178. *lin.* 13. *l communis. pag.* 181. *lin.* 3. *l. ſpirituum. pag.* 196. *lin.* 28. *l. perperam pag.* 203. *lin.* 23. *l. per pag.* 207. *lin.* 20. *l. erat. ibid lin. antepenult. ſcalpello pag.* 208. *lin.* 5. *l. unguento. pag.* 231. *lin.* 12. *l Vaterus. pag.* 222. *lin.* 23. *l. emortuarum. pag.* 234. *lin* 24. *l. intercepi. pag.* 235. *lin.* 7. *l. nundinas. pag.* 240. *lin.* 26. *l Palatini pag.* 244. *lin.* 18. *l. Decad. II. pag.* 247. *lin.* 1. *l. Poterium. pag.* 254. *lin.* 6. *l. cellulas. pag.* 259. *lin.* 28. & 29. *leg. detecta. pag.* 263. *lin* 5. *l. intertextas. ibid. lin.* 6. *l. ſecernant pag.* 282 *lin.* 2. *l. ipſe. pag.* 284. *lin.* 14. *l. amara. p.* 285. *l.* 9. *l. magna pag.* 295. *lin.* 30. *l. ætates. pag.* 314. *lin.* 9. *l. Apollo. ibid. pag* 30. *leg. Arundineæ. pag.* 16 *lin.* 8. *l. contenta.*

In Appendice.

Pag 3. *lin.* 21. *lege laudatus pag.* 12. *lin.* 11. *l. Peraulti. pag.* 16. *l.* 31. *l. eurum. pag.* 31. *lin.* 31. *l quum. pag.* 37. *lin.* 15. *leg. nonnullos pag.* 40. *lin.* 3. *l. enarratæ ibid. lin.* 40 *l. ad ſpergeret. pag.* 48. *lin.* 15. *leg. habituram. pag.* 56. *lin.* 29. *l. emerſuram. pag.* 59. *lin.* 1. *leg. linguamque ibid. lin.* 10. *leg. diem. pag.* 74. *lin.* 27. *l. quam. pag.* 80. *lin.* 30. *leg. hora ibid. lin* 35. *leg. erat. lin.* 36. *l. fuiſſe. pag.* 81. *lin.* 11. *l. tali. pag.* 88. *lin. ult. l. innoteſcat. pag.* 81. *lin.* 15. *l. hydrops. pag.* 124. *lin.* 4. *l. contentas. pag.* 126 *lin.* 6. *l. juraſſes. pag.* 127. *lin.* 28 *quadam pag* 128. *lin.* 2. *l. Volſella. pag.* 133. *lin.* 22. *l. excitatos. pag.* 145. *lin.* 31. *l. Pſammetichi. pag.* 150. *lin.* 3. *l. verò pag.* 155. *lin.* 23. *l. habere. pag.* 162. *lin.* 1. *dele, ſe omnia.*

DECURIÆ
ANNORUM TERTIÆ
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM
Sive
EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS SECUNDUS

NAT URÆ
CÆSAREO LEOPOLDINÆ
CURIOSORUM ACADEMIÆ
NUN QUAM OTI OSU
Ephemeridum Physico-Medicarum
Decadis III,
ANNUS II.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

MISCELLANEA CURIOSA

SIVE

EPHEMERIDUM MEDICO-PHYSICARUM GERMANICARUM ACADEMIÆ CÆSAREO-LEOPOLDINÆ NATURÆ-CURIOSORUM.

DECURIÆ III.

ANNUS SECUNDUS,

Anni M. DC. XCIV.

Continens

Celeberrimorum Virorum

Tum Medicorum, tum aliorum Eruditorum in Germania & extra eam

OBSERVATIONES

MEDICO-PHYSICO-ANATOMICO-BOTANICAS:

Cum

APPENDICE

ET PRIVILEGIO SAC. CÆS. MAJESTATIS.

Editus Sumtibus Academiæ, 1695.

Lipſiæ apud Thomam Fritſchium

Et

Francofurti apud Joh. Philippum Andream.

Typis Hæredum Andreæ Knorzii.

AUGUSTISSIMO
ATQUE
INVICTISSIMO

IMPERATORI
LEOPOLDO

PIISSIMO FORTISSIMOQUE
PRINCIPI
VICTORI AC TRIUMPHATORI
VIGILANTISSIMO SALUTIS PUBLICÆ
ADSERTORI

PATRI PATRIÆ

LITERARUM ARTIUMQUE SUMMO
PRÆSIDIO,

GER-

GERMANIÆ, HUNGARIÆ,
BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ,
SCLAVONIÆ, BULGARIÆ,
BOSNIÆ, SERVIÆ, ET
RASCIÆ

REGI,

ARCHIDUCI

AUSTRIÆ,

DUCI

BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ,
LUCEMBURGI, STYRIÆ,
CARINTHIÆ, CARNIOLÆ,
WIRTEMBERGÆ, TECKAE,
ET
UTRIUSQUE SILESIÆ,

PRINCIPI

SUEVIÆ,

MAR-

MARCHIONI BURGOVIÆ, MORAVIÆ ET LUSATIÆ,
COMITI PRINCIPALI HABSPURGI,
PFIRETARUM , KYBURGI,
ET
GORITIÆ,
LANDGRAVIO ALSATIÆ,
DOMINO MARCHIÆ VENEDICÆ,
PORTENAVIÆ,
ET
SALINARUM

HERO SUO INDULGENTISSIMO AC CLEMENTISSIMO

ACADEMIA LEOPOLDINA

DEVOTISSIMÆ SUBJECTIONIS ET OBSEQUII RELIGIOSISSIMI MONUMENTUM EXIGUUM

D. D. D.

AUSPICE SI LEOPOLDO INGENS PROVOLVERE SAXUM
PERGIMUS ET CUPIDA SOLVERE PENSA MANU
SI NOS OBSEQUIUM PINDI SUPER ARDUA TOLLIT
CULMINA SUBLIMEM CÆSARIS ANTE THRONUM
QUID POTERINT VEL LIVOR EDAX VEL DIRA TRIFORMIS
QUANTUMVIS RINGANT ORA NOCERE CANIS
SI RESPICIS NOSTRAS PORRO INDULGENTE CAMENAS
NUMINE, SI COEPTIS SUMME MONARCHA FAVES
ET SI PRIMA TUUM PRÆTENDIT PAGINA NOMEN
QUIS NON VEL PRIMA FRONTE PROBABIT OPUS.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO

REGI
JOSEPHO

IMP. CÆS.

LEOPOLDI I.

PII, FELICIS, INCLUTI, VICTORIS AC
TRIUMPHATORIS SEMPER, AUGUSTI,
QUEM DEUS SOSPITET,

FIL.

AUGUSTO

ROMANORUM ET HUNGARORUM

REGI,

AUSTRIÆ SUPREMO DUCI,

&c. &c. &c.

CUJUS VIRTUTE FELICITATE JUSTITIA
PROPAGANDUS TERRARUM ORBIS EST
ET RETINENDUS,

DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

SERENISSIME AC POTENTISSIME

REX.

Liceat per Majeſtatem Tuam , ut obſequia Tibi noſtra & cultus ſubjectiſſimi religionem denuo approbemus , depoſito ad pedes ſacratiſſimos præſenti obſervationum naturalium manipulo. Patere , orbis univerſi delicium, poſterorum

rorum admiratio ſeculorum, ut TE, qui ſummus es animo non minus, quam imperio, ad minutos hos & exiles ſedulitatis noſtræ fructus ſuſcipiendos, humili ac ſubmiſſa devotione exoremus. Etſi enim tenuis hæc opella noſtra nec gravitate argumenti ſeſe commendat, nec aulico ſplendore effulgit, nec floreſcit ſententiis, neque delicatioris ſtili lima expolitur; ingrata tamen Tibi aut moleſta eſſe non poteſt, cum Magni LEOPOLDI auſpiciis ac nutu decurrat, quem ut pectore ſolemus, ſic novi cujusvis, quod nobis quotannis naſcitur, voluminis in fronte præferimus jure merito, & maximopere de tutelari ejus numine quod tanta benignitate commodis & honori noſtro proſpicit, nobis gratulamur. Hoc enim Parente Summo & Inviđiſſimo Heroe natus es, qui poſt aſſertam Imperio libertatem, eandemque adverſus hoſtium immaniſſimorum irruptiones propugnatam, nihil majus meliusque orbi conferre potuit, quam quod Te dedit. Creviſti nunc inter venationes, umbratiles pugnas & exercitationes Regio Principe dignas, quæ Te duratum laboribus & maſcula virtute maturum Regno Conſiliisque ſecretoribus ſum̃o cum adplauſu jam tradunt curisque militaribus. Neque tamen liberali diſciplinæ ſtudia minus decora aut indigna exiſtimas Auguſto diademate, ſed iisdem pariter innutritus in ſpem & vota literatorum hominum adoleſcis, quorum id maximum ac ſolemne eſt gaudium,

cum audiunt, abs eadem illa dextra, qua vibras acinacem, Scythis, & qui fœdere prorſus execrabili iisdem junguntur, formidabilem, quoque ſceptrum tenes ſalutis & tranquillitatis publicæ fulcimen, libellos etiam ſubinde haud illubenter aſſumi, ut regnandi dominandique artes non uſu duntaxat & conſuetudine, ſed ſecretioris atque abſtruſæ vulgo ſapientiæ indagatione, & cognitione omnis antiquitatis habeas familiares. Ex quo fit, ut Imperatorum & veterum Principum vix quisquam tam exiguo & circumciſo tempore tantam ſpem vel citius expleverit, vel quod Tibi proprium eſt, cumulatiſſima virtutum omnium acceſſione ſuperarit felicius. Quis non inde inenarrabilem DEI O. M. bonitatem & providentiam colligat, quæ regimini Te deſtinavit, difficillimis temporibus, quibus in graviſſimas tempeſtates ac procellas adductum eſt Imperium. Ab orientis pariter atque occidentis plaga motus, bella, tumultus, incendia, vaſtationes, terra, mari, omnia ancipiti armorum acie infeſta, convulſa rapinis ac cædibus, & iniquiſſimis modis labefactata in æterna Te videantur ducere negotia ſi communi cum ceteris ſorte natus eſſes. Sed bene eſt quod iſta tantum es ſupergreſſus, quantum Auſtriacæ domus faſtigium præ aliis quibuscunque Orbis Chriſtiani imperiis eminet. Nunquam Tu puer, nunquam adoleſcens, ſed Vir ſemper, ſemper Rex fuiſti, antequam

de-

depugnares, jam victor, antequam hoſtem ſubigeres, Triumphator. Talem vero eum eſſe oportuit, quem exorata cœlo numina votis noſtris ac precibus concederent. Inſtar fulminis quod vix conſpectum oculis aut exauditum obvia quæque ferit & urit, ſic Tu momento orbem Imperii ſplendore mirifico illuſtras, & conjuratos etiam in ejus exitium hoſtes truculentiſſimos uno ictu mox ſternes atque peſſundabis. Macte hac virtutum Imperatoriarum exſuperantia, Regum Auguſtiſſime, quæ ut ſummæ noſtrum omnium expectationi porro ſatisfaciat, faxit DEUS, & Tibi tam longam beatamque vitam elargiatur, quam magnam & generoſam mentem dedit, cujus indole ad ſummi in terris regiminis participationem perveniſti. Interim, quod initio ſumus deprecati, etſi codicilli hi noſtri nulla ſui elegantia Te invitabunt, ut legendi tædium devores, Academiæ tamen obſervantia qua Tuam Majeſtatem veneratur, qua ſe Totam Tibi devovet, non nullum forte favorem impetrabit, ut iſtos ſolis inſtar vel

tranſ-

tranſverſo ſaltim oculo aſpicias, vel obliquo transverberes.

MAJESTATI TUÆ

æterna ſubjectione devotiſſimi

Præſes, Director, Adjuncti, Collegæ Academiæ Leopoldinæ Nat. Curioſorum.

CATA-

CATALOGUS ALPHABETICUS
EXCELLENTISSIMORUM
VIRORUM
Qui pro Secundo hoc Tertiæ Decuriæ Anno Ephemeridum Phyſico-Medicarum Obſervationes communicarunt.

1. Dn. D. JOHANNES PETRUS ALBRECHT, *Rev. ac Celſ. Epiſcopi, ut & Civitatis Hildesheimenſis Archiater Primarius, Academicus Curioſus.*
2. Dn. D. JOHANNES CONRADUS BRUNNERUS, *Diverſorum Imperii Principum Archiater, & Phyſicus Dieſſenhof. Acad. Cur.*
3. Dn. D. DANIEL BSCHERER, *Phyſicus Norimbergenſis, Acad. Cur.*
4. Dn. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, *Acad. Tub. Prof. Publ. Hortique Medici Inſpector Acad. Cur.*
5. Dn. D. ELIAS CAMERARIUS, *Prof. Publ. Tubing. extraordin. Acad. Cur.*
6. Dn. D. ANDREAS CLEYERUS, *Supremi Judicii Batav. in Inſ. Java Maj. Conſiliarius & Proto-Medicus, Acad. Cur.*
7. Dn. D. DANIEL CRÜGERUS, *Seren. Elect. Brand. Archiater, & Poliater Stargardienſis, Acad. Cur.*
8. Dn. D. JOHANNES DOLÆUS, *Seren. Haſſiæ Principis Conſil. & Arch. Primarius, Coll. Med. Caſſelani Decanus perpetuus, Acad. Cur.*

9. Dn. D. JOHANNES ÆGIDIUS EUTHIUS, *Diverſorum Principum Conſiliarius & Arch. Pract. Hagæ-Comitis.*

10. Dn. D. JOHANNES LAURENTIUS FEHRIUS, *Phyſicus Suinfurtenſis, Acad. Nat. Cur. Adjunctus.*

11. Dn. D. PYRRHUS MARIA GABRIELLIUS, *Med. Senenſis.*

12. Dn. D. GUSTAVUS CASIMIRUS GAHRLIEP von der Mühlen/*Sereniſſ. Elect. Brand. Archiater, Acad. Cur.*

13. Dn. D. MARCUS GERBEZIUS, *Practicus Labac. Acad. Cur.*

14. Dn. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, *Archiater Würtenbergico Weiltingenſis, & Phyſicus Ordin. Vlmenſis, Acad. Cur.*

15. Dn. D. SAMUEL GRASSIUS, *Practicus Uratislavienſis, Acad. Cur.*

16. Dn. D. MARTINUS HÆSBART, *Medicus Clivenſis, Acad. Cur.*

17. Dn. D. GEARGIUS HANNÆUS, *Poliater Rensburgenſis, Acad. Cur.*

18. Dn. D. JOHANNES LUDOVICUS HANNEMANNUS, *in Acad. Kilonienſi Prof. Publ. Acad. Cur.*

19. Dn. D. JOHANNES JACOBUS HARDERUS, *Sereniſſ. Principis & March. Badenſis Archiater, Comes Pal. Cæſ. & Profeſ. Publ. Baſileenſis, Acad. Nat. Cur. Adjunctus.*

20. Dn. D. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, *Prof. Publ. Regiomontanus, Acad. Cur.*

21. Dn. D. JOHANNES MAURITIUS HOFFMANNUS, *Prof. Publ. Altdorffinus, Academiæ Natur. Curioſ. Adjunctus.*

22. Dn. Lic. JACOBUS AUGUSTINUS HüNNERWOLFF, *Phyſicus Arnſtadienſis, Acad. Cur.*

23. Dn. Lic. JOHANNES VICTOR JÆGERSCHMIDT, *Phyſicus Geislingenſis.*

24. Dn. D. JOHANNES FRIDERICUS KHERN, *Incl. Ducat. Styriæ Phyſicus, & Civit. Metropol. Pract. Academicus Cur.*

25. Dn. D. EMANUEL KöNIG, *Medicus Baſileenſis, Academicus Cur.*

26. Dn.

26. Dn. D. JOSEPHUS LANZONUS, *Medicus & Profeſſor Botanices, Ferrarienſis, Acad. Cur.*

27. Dn. D. ADAMUS à LEBENWALDT, *Comes Pal. Cæſ. Inclyt. Ducatus Styriæ Conſiliarius & Medicus. Acad. Nat. Cur. Adjunctus.*

28. Dn. D. SAMUEL LEDELIUS, *Phyſicus Nobilitatis & Civitatis Grünbergenſis Infer. Siles. Acad. Cur.*

29. Dn. Lic. ROSINUS LENTILIUS, *Archiater Oettingenſis & Geyerenſis, Reipubl. Nordling. Phyſicus Senior. Academic. Cur.*

30. Dn. D. JOHANNES ADAMUS LIMPRECHT, *Seren. Duc. Wurtenb. Olſnens. Conſil. Hæreditarus in Klein Weigelsderf, Acad. Cur.*

31. Dn. D. SAMUEL GOTTHILF MANITIUS, *Med. Lipſienſis, Acad. Cur.*

32. Dn. D. JOHANNES CHRISTIANUS MENTZELIUS, *Seren. Elect. Brand. Aulæ Medicus, Acad. Cur.*

33. Dn. D. JOHANNES THEODORUS MOEREN, *Phyſicus Dynaſtiæ Starckenbergenſis, Acad. Cur.*

34. Dn. D. JOHANNES de Muralto, *Phyſicus Tigurinus, Academ. Cur.*

35. Dn. Dn. MICHAEL PAULI, *Pract. Uratislav. Acad. Cur.*

36. Dn. D. CAROLUS RAYGERUS, *Phyſ. Poſonienſ. Acad. Cur.*

37. Dn. D. SALOMON REISELIUS, *Conſil. & Archiater Ducalis Würtenbergicus, Acad. Cur.*

38. Dn. D. VITUS RIEDLINUS, *Reipubl. Auguſtanæ Phyſicus, Acad. Cur.*

39. Dn. D. PETRUS ROMMEL, *Phyſicus Ulmenſis.*

40. Dn. Lic. BENJAMEN SCHARFFIUS, *Archiater Sonedrsbuſ. Schwarzburg. Acad. Cur.*

41. Dn. D GüNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, *Profeſſor Publicus Kilonienſis, Academ. Natur. Curioſ. Adjunctus.*

42. Dn. D. LUCAS SCHROECKIUS, *Archiat. & Comes Pal. Cæſ. Acad. Nat. Cur. PRÆSES, & Reip. Auguſtanæ Phyſicus.*

43. Dn. D. GODEFREDUS SCHULTZIUS, *Phyſicus Schmöllenſis-Miſnicus, Acad. Cur.*

44. Dn. D. JOHANNES GEORGIUS SCHWALLERUS, *Phyſicus & Conſiliarius Solodorenſis Acad. Cur.*

45. Dn. D. MICHAEL SPLEISSIUS, *Reip. Scaphuſanæ Practicus.*

46. Dn. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, *Prof. Publ. Gieſſenſis, Acad. Nat. Cur. Adjunctus.*

47. Dn. D. CHRITIANUS VATERUS, *Prof. Publ. in Acad. Wittebergenſi, & Phyſicus Provinc. Acad. Cur.*

48. Dn. Dn. JOHANNES JACOBUS FRANCISCUS VICARIUS, *Profeſſor* Publ. *Conſtantienſis.*

49. Dn. D. JOHANNES JACOBUS WAGNERUS, P*hyſicus Tigurinus, Acad. Cur.*

49. Dn. D. JOHANNES JACOBUS WEPFERUS, *diverſorum S. R. I.* Principum *Archiater, Medicus Scaphuſanus, Acad. Cur.*

50. Dn. D. JOHANNES CONRADUS WEPFERUS, Poliater *Scaphuſanus, Acad. Cur.*

51. D. JOHANNES PAULUS WURFFBAIN, *Archiater & Com.* Pal. *Cæſar. Reip. Norib.* Phyſicus, *& Acad. Nat. Cur. Ephemeridum Director.*

52. Dn. D. THEODORUS ZWINGERUS, Prof. Publ. *Baſileenſis, Acad. Cur.*

CATA-

CATALOGUS
OBSERVATIONUM
Decuriæ III. Anni II. Ephemeridum Naturæ Curioſorum.

Obſerv. Pag.

Dn. D. PYRRHI MARIÆ GABRIELIS.

1. De ſtupendo brachii dextri tumore, ejusque Anatome 1
2. —Sanie in brachio per alvum expurgata 6
3. —Oſſium mira mollitie 7

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

4. De Muliere alias mente ſana, gravida demente 10
5. —Frictionis eximio uſu 11
6. —Epilepſia per Metaſtaſin 12
7. — Laryngis inflammatione ſuffocationem minante curatâ 13
8. —Mandibulis Lucii piſcis minoris, inſcienter deglutitis, per anum excretis 14
9. — Apertione Cadaveris tabe enecti 15

Dn. D. GEORGII HANNÆI.

10. De Cachinno inuſitato, Mortis immaturæ præſagio 17
11. —Pinguedine Juvenis flaveſcente, & Corde præpingui 18
12. — Alvi Obſtructione novem dies durante, cum triduana ſuppreſſione Urinæ, reſerata 19
13—Putei halitu lethifero 20

Dn. D. CHRISTIANI VATERI.

14. De Cruento & purulento alvi fluxu diuturno lethali, ex inteſtini Coli corroſione & Sphacelatione 21
15. — Anatome Cadaveris ex phthiſi pulmonari & Cachexia demortui 22
16. — Anatome Puellæ VII. annorum Phthiſicæ & Cachecticæ ex Aſthmate & Lienteria tandem demortuæ 23
17. — Partu Cæſareo oppidò raro 24

Dn. D. JOH. JACOBI HARDERI.

18. De Polypo cordis portentoſo 25

Dn. D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

Obſerv. — Pag.

19. De Seminis Raparum uberrima Meſſe 26
20. — Phosphoris ibid.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

21. De Formicis Volantibus 27
22. — Locuſtis Volantibus 29
23. — Nadragulya Antipodagrico Remedio 31
24. — Liene rupto 33
25. — Ore ſine palato 34
26. — Pinguedine in abdomine tumorem tympanitico ſimilem efficiente 35
27. — Trigeminis ſucceſſivè editis 36
28. — Puſione Empuſa 37

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

29. De Epilepſia, ulcere in crure ſanata 38
30. — Lapillis multis, vomitu rejectis in arthritico 39
31. — Ebrietate à nimia mellis aſſumtione ibid.
32. — Dolore capitis, ſonitu campanarum ſanato 40
33. — Ictero vini potù ſanato 41
34. — Malo hypochondriaco Lactucæ uſu curato. ibid.
35. — variis remediis expertis 43
36. — Somnio mortem prædicente 44
37. — Ficu & Aloe, ſimul cum poſſeſſoribus ſuis emortuis 45
38. — Verme ex nare in Ruſtica, Cephalalgiæ cauſa ibid.
39. — Ligno per tumorem excreto 46

Dn. D. JOH. LAURENTII FEHRII.

40. De Ictero flavo infantis noviter nati 47

Dn. D. MARTINI JOHANNIS HÆSBÆRT.

41. De Conchylio & Ape petrefactis 48

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

42. De Quartana triplici, cum variis ſymptomatibus exitiali 49
43. — Epilepſia â variis cauſis lethali 52
44. — Senſus & motus repentina abolitione 54
45. — Morte ab exhalationibus Vini 56
46. — Epilepſia â ſudorifero ibid.
47. — Venæ ſectione in ipſa purgationis operatione adminiſtrata, nil nocente 57
48. — De Cucumeribus inconcoctis rejectis 58
49. — Quadriga Quartanariorum 59

50. De

Obſerv. Pag.
50. De Ano imperforato 60
51.—Hernia exulcerata curata 61
52.—ſudore unius lateris 62
Dn. D. JOH. FRIDERICI KHERN. Jun.
53. De Vermiculis in ſubſtantia medullari Cerebri ibid.
54—Malo effectu ex venæ ſectione, obſuppreſſos menſes ſine prævia diſpoſitione in brachio celebrata 63
55.—Acu in brachium per Magiam intruſa 65
56—Effectu olei Jovis Anglici in ſuppreſſis Lochiis ibid.
57.—Corpore ſphærico in meſenterio reperto 67
58.—Anatome Calculoſi 68
Dn. D. SALOMONIS REISSELII.
59. De Mercurio currente in Malis Armeniacis 69
60.—Veſicæ ſphinctere calloſo 71
Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
61. De Hydrope quem ſaccatum vocare ſolent, ſingulari 71
62.—Oſſe gutturi quatuordecim dies inhærente, tandem feliciter excluſo 79
Dn. D. DANIELIS CRüGERI.
63. De Vacca ſerpentem lactante 80
64.—Vino Hippocratico febres curante 81
65.—Graminis Juncei virtute anodyna & ſoporifera 82
66.—Phthiſi, decocto ligni ſancti curata 83
67.—Febre per accidens curata ibid.
68.—Stramoneæ ſemine per errorem ſumto, ejusque ſymptomatibus & curatione 84
69.—Tinctura Solari, præſtanti remedio ad calculum ibid.
Dn. D. SAMUELIS GRASSII.
70. De Inaudita mortis cauſa 86
Dn. D. MICHAELIS PAULI.
71. De felici poſt vomitus biſos Puerpera 87
Dn. D. GODOFREDI SCHULTZII.
72. De Febribus Malignis Epidemicis Annorum 1693. & 1694. 88
73.—Ictu Araneæ 89
Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.
74. De Convulſionibus poſt conſolidata pedum ulcuſcula 90
75.—Febre & Epilepſia Amatoria 91
76.—Injectione Mercuriali in fiſtulam ibid.
77.—Atheromate ſub lingua inſigni loquelam impediente ibid.

Obſerv. Pag.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

78. De Elixirio Proprietatis Nitrato 92
79. — Antifebrili εὐπορίστῳ 93
80. — Vulgari εὐπορίστῳ Anticolico 94
81. — Ridiculo Clyſteris & ſuppoſitorii uſu per errorem non tamen infeliciter commiſſo 95
82. — Uſu fungi ſaligni lethali 97
83. — Cuticulæ poſt febrem malignam in toto corpore ſeparatione 100
84. — Anaſarcæ poſt quartanam curatione 101
85. — fœtus mortui ut & partus difficilioris Præſervatione Chirurgica 103
86. — Obſtructione hepatis ejusquê ſcirrho per abſceſſum curato 105
87. — Riſu ſardonio â comeſta Ranunculi Paluſtris radice excitato 106

Dn. D. CHRISTOPHORI GüNTHERI SCHELHAMMERI.

88. De Obſervatis in cadavere infantis ſex Annorum, Atrophia mortui 109
89. — fœtus mortui innoxia per duos menſes in utero geſtatione 112

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

90. De Corona Imperiali bifida 113
91. — Perniciali philtrorum vi maturè devicta 114
92. — Noxa radicum hyoscyami nigri comeſtarum, â Natura ſponte repulſa 115
93. — Veſpertilone terrorem epilepticum incutiente 116
94. — Febris deſperatæ ardentis, felici curatione 117
95. — Febre tertiana, unguinis veſicularis odore curata 120
96. — Tertiana diutina Vermium excretione ſoluta 121
97. — Cœcitate â capitis immerſione in aquam frigidam ſuborta ibid.

Dn. D. JOH. GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

98. De Hydrope cum Aſthmate convulſivo periodico feliciter curato 122
99. — Uteri cancroſi procidentiæ felici eventu 124

Dn. D. JOH. JACOBI HARDERI.

100. De motibus epilepticis in Primipara 126
101. — Motibus convulſivis, alternis diebus recurrentibus 128
102. — Fluore albo mulierum. ſ. lympha varii caloris, è naturalibus copioſe fluente 129
103. — Muliere Vermivoma 130

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

104. De Hiſtoria & Anatome Ruſtici, hydrophobia ſecundo menſe poſt acceptum â cane rabido vulnus, correpti & extincti 132
105. — Mira rabiei canis cauſa 140

106. De Arthritide Verminoſa in manu podagrici 141
107. — Mercurii vivi effectu, ſecunda vice in eodem homine obſervato 142
108. — ſero lactis perpetuò lacteo in Viro 144
Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
109. De Anevriſmate grandi ac ejusdem cautè ſatis adminiſtrata ut infeliciter cedente cura 145
110. — Epate galli gallinacei monſtroſæ magnitudinis 156
111. — Luſu naturæ in Aſparago 157
Dn. D. DANIELIS GRüGERI.
112. De Veneficio admirando 158
Dn. D. SALOMONIS REISELII.
113. De baccis ſeu granis Quercus floribus ſeu julis adnatis 161
Dn. D. ADAMI â LEBENWALDT.
114. De Utilitate Venæ ſectionis in pede 167
115. — Podagræ tyrannide 168
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
116. De Αὐτυροποσίας Examine 169
117. — Ictu bombardæ & gladii, proli per impreſſionem matris impacto 176
Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.
118. De Malo ſinenſe prægnante 182
119. — Pyris limaciferis 183
120. — Comedonibus Vaccarum ibid.
121. — Vermibus ſalivatoriis
122. — Upupa Meteoro.
123. — Cortice Peruviano anthelmintico 185
124. — Hernia Diaphragmatis 186
125. — Diarrhœa in Variolis innocua ibid.
126. — Aſthmate â Variolis feliciter curato 187
127. — Delirio & Vertigine ex eſu pultis avenaceæ ibid.
Dn. D. JOHANNIS ADAMI LIMBRECHT.
128. De Chorea S. Viti 188
Dn. D. SAMUELIS GOTTHILFF MANITII.
129. De Phthiſico conſummato 189
130. — Tinitu Aurium, diuturniore curato 190
131. — Puella porrigine faciei, Schuppen / & Menſium obſtructione laborante, ſola ſarſa & Amaris reſtituta 192
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
132. De Hæmorrhagia narium rara 193
133. — Epilepſia â Verme 194
Dn. D. JOH. de MURALTO.
134. De partu difficili facilitato 195

Dn. D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI.

135. De Epileptici Anatome 196
136. — Cartilaginis ſcutiformis fiſſura, vocis vitiatæ cauſa 200

Dn. D. JOHAANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

137. De Analyſi chymica urticæ marinæ 203
138. — Nævis muriforibus 204

Dn. D. EMANUELIS KOENIG.

139. De Ranæ Piſcatricis Anatome ibid.

Dn. D. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

140. De Hydrope Veſicario 207

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMMERARII.

141. De Fonte Mirabili 209

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

142. De Febre tertiana ſpuria convulſiva, cœcitatem invehente 214
143. — De Abſceſſu fiſtuloſo in abdomine 217
144. — Milite â Dæmonio nocturno divexato 221
145. — Mica clavi rotarii, ſiniſtro oculo infixa, poſt quatuor demum menſes exterſa 222

Dn. D. DAVIDIS SPLEISSII.

146. De Lienibus monſtroſis 224
147. — Hæmorrhagia vehementiſſima, narium in febri maligna, ſingulari modo & ſympathetice curata 225
148. — Magna argenti vivi copia, ab in aurando Orichalco contracta, & ope Tartari emetici per inferius guttur de turbata, cum conjunctæ febris malignæ curatione 228

Dn. D. JOHANNIS CONRADI WEPFERI.

149. De Ilei fiſtula extra abdomen pervia 232

Dn. D. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMIDT.

150. De Nucleis prunorum per Veſicam excretis 239
151. — Morſu ſerpentis 240
152. — Motibus convulſivis mirabilibus 241
153. — Mercurio vivo in Ileo ſalutari 243
514. — Vulnere inferioris ventris gravi, feliciter curato 244
155. — Tumore pedis monſtroſo 245
156. — Abceſſu in Inguine alvi fecibus vermibusque tranſitum concedente ſanato ibid.
157. — Vulnere in cantho oculi profundiſſimo feliciter curato 246
158. — Mammarum tumore exulcerato, fereque cancroſo, curato ibid.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

159. De Tetano ſeu Rigore. 247
160. — Convulſionibus cum malleatione, ſenſu atque ratione integrè perſtantibus. 248
161. — Epileptica Cantatrice 248
162. — Gravioribus ſubſecutis ſymptomatibus abeſu pomorum, calcis vivæ atomis infectorum ibid.
163. — Febre ſingultuoſa 250
164. — Puero binis inſtricto uvulis 251

Dn. D. MARCI GERBEZII.

165. De Iſchuria à calculo, collum veſicæ obturante, dependente, per caſu ſupervenientem gangrænam curata ibid.
166. — De frigidæ potu jejunis funeſto. 253
167. — Scabioſis cauti medicandis 254
168. — Tringi auris lobo poſt perforationem adnati exturpatione 255

Dn D. VITI RIEDLINI.

169. De Aphonia & ſurditate à faſcinatione 256
170. — Experimentis non ſemper ſuccedentibus 259
171. — Deſipientia ex fuſi parte, manui dextra infixa 260

Dn. D. JOH. JACOBI HARDERI.

172. De puella novenni prægnante 262
173. — Uvulæ defectu ibid.

Dn. D. JOH. GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

174. De incipientis Maniæ cura 263
175. — Quinque fætubus uno partu excluſis 264
176. — Partu difficili 265

Dn. D. JACOBI FRANCISCI VICARII.

177. De Aſito novem dierum 266

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

178. De cauſa rariore difficilis reſpirationis 279

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

179. De Plantis Japanenſibus Jamaran & Decku 283
180. — Fruticibus Japanenſibus Tzniſinqua & Daniwathas 284
181. — Floribus Japanenſibus Schinobu & Tzooſchinkiku 285
182. — Arboribus Japanenſibus Mechebii & Inſur 285

Dn D. JOH. CHRISTIANI WENTZELII.

183. De Puella recens nata paſſione iliaca laborante 286
184. — Lymphæ per nares, effluxu diuturno, tandemque lethali 288

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

185. De Anatome Pueri Aſthmatici 289
186. — Trimuli, febre, Diarrhœa & bulimio confecti 290
187. — Galli & Gallinæ Apoplecticorum 293
188. — Juvenis Aſthmatici 295
189. — Canis hydropici 299
190. — Liene ſuillo hydropico 302
191. — Gallinæ utero hydropico ibid.
192. — Hernia pulli gallinacei 303
193. — Veſicularibus vermibus in mure 304
194. — Hepate gallinaceo pingui 305
195. — Liene ſuillo gemino 306

Dn. D. DANIELIS CRüGERI.

196. De Exuviis anguillæ, urniæ ſuppreſſionem curantibus 307
197. — De doloribus indolerabilibus hæmorrhoidum brevi curatis. 307

198. — Melancholia & febri intermittente ex terrore 308

Dn. D. ELIÆ CAMERARII.

199. De calore aquarum mineralium Cellenſium inſolito 309

Dn. D. JOH. LAURENTII FEHRII.

200. De efflorescentia candicante in partibus oris infantum interioribus, 310

Dn D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

201. De erucis per Vomitum rejectis 312
202. — Febribus alapa curatis 313
203. — Occulta verminatione diuturnæ dyſuriæ cauſa 316
204. — Faſcinationis rarioribus quibusdam exemplis 318
205. — Virulentis paſtinacæ annoſæ qualitatibus 321

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

206. De hypercatharſi ex Tartaro Emetico 323

Dn. D JOH. MAURICII HOFFMANNI.

207. De Paralyſi ſcorbutica vaga 324
208. — De Vertigine à Rhabarbaro 326
209. — Phœnomenis aliquot circa ſpiritum fumantem geminum annotatis ibid.
210. — Diverticulis peritonæi novis 329

Dn. D. PETRI ROMMELII.

211. De Ophthalmia gravi, quotannis recurrente, modo dextrum modo ſiniſtrum oculum alternatim infeſtante 330
212. — Sudore largo à ſumto pharmaco purgante 332
213. — Dyſenteria pertinaci, larga caſei doſi percurata 333
214. — Singulari geſtationis fœmellarum in gravida ſigno 334
215. — Mortuis vivorum interdum Medicis 335
216. — Pica febricitantis ſ. febre ſpurciſſimo potu curata 336
217. — Febrifugo alio haud vulgari 338
218. — Tertiana baſiis curata 339
219. — Monſtroſo mammæ tumore excretis Myriadibus vermium, curato 341
220. — Tumore magno, lateris ſiniſtri, à Vermibus 343

Dn. D DANIELIS BSCHERERI.

221. De Appetitu Cretæ in Puella ſeptem annorum Leucophlegmatiæ cauſa, 344
222. — Appetitu Myrtillorum in oris ſcorbuto ſalutare remedium 346

Dn D. JOH. CONRADI BRUNNERI.

223. De experimento circa venæſectionis neceſſitatem 347
224. — Granis ſecalis degeneribus venenatis 348

Dn. D. JOH GEORGII VOLKAMERI.

225. De Thlaſp incano Mechlinenſi flore pleno 353

Dn. D. LUCÆ SCHROEKII.

226. De Inſigni brachii & manus tumore ibid.
227. — Anatome Iſchuria defuncti 356

JOHANNIS PAULI WURFFBAINII.

228. De Hæmorrhagia ſcorbutica enormi iterata 358

Appendicis Contenta, vide poſt Frontiſpitium Appendicis.

CÆSAREO-LEOPOLDINÆ
ACADEMIÆ
NATURÆ CURIOSORUM
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM
DECURIÆ TERTIÆ
ANNI SECUNDI.

OBSERVATIO I.
Dn. D. PYRRHI MARIÆ GABRIELIS.
De ſtupendo brachii dextri tumore, ejusque Anatome.

PEtronella Virgo Clauſtralis in Magno Senarum Xenodochio Sanctæ Mariæ de Scala, viginti ſex Annos nata, temperamento calido & humido prædita, corporis habitu ad gracilem inclinante, ſtaturâ mediocri, facie florida, vultuque non minus eleganti, quam modeſto conſtituta, dum infantiles ducebat annos, Tuberculis modo in temporibus, modò in

Collo, & in ipſo Thorace hinc illinc divagantibus cæpit vexari, quorum nonnulla, præcipuè circa Collum, ſtrumas repræſentabant, alia verò, Tumoribus, qui Bronchocelæ appellantur, erant conſimilia, & quidam carnoſa apparebant. Quæ quidem longo temporis ſpacio, nullo remedio adhibito, & ſine ſuppuratione, aut materiæ exitu ſanabantur, quandoque verò à quibusdam, præſertim à carnoſis, facta in iisdem ſpontanea excoriatione ſeroſitas extillabat, undè prorſus evaneſcebant. At per plures Annos nimirum ne dum infantiles & pueriles, ſed & ipſius Adoleſcentiæ, prædictos Tumores modò in uno ex dictis partibus, modo in pluribus alternatim ſubortos, nec non Ulcera dexteram Capillatam capitis Partem occupantia infelix Puella paſſa eſt, raro enim ab iisdem Vitam traduxit immunem.

Tempore pubertatis accedente, conſuetum menſium beneficium expectans cum ſpe inculpatâ corporis ſalute fruendi, vix eorum ſignum unica dumtaxat vice, in uno nimirum ex Menſibus Anni ſuæ Ætatis decimi quarti proſpexit, & exindè toto ejus Vitæ decurſu ceſſavere.

Ipſo eodem Anno decimo quarto varii Tumores, ne dum in Partibus deſuper memoratis, ſed in humeri ſummitate, & Brachiis ipſis tam dextero, quam ſiniſtro ſupervenere, modò cum majori, modò verò cum minori Tumefactione, hinc Pedes quoque, & Crura conſimiles Tumores infeſtare cœperunt, nec non moleſtæ ſciſſuræ Pedum digitos occupantes usquè ad Annum decimum ſextum circiter perdurarunt, quo tempore ſingulis menſibus, interdum vero alternatim augebantur, & tunc febres vehementes cum magna ſiti, & capitis dolore intenſo noſtram Patientem per tres, aut quatuor dies continuò vexabant, undè Tumores aliquantulum minuebantur, & præcipuè dum ſerum ab iisdem, ipſisque ſcisſuris effluebat, quandoque verò prorsùs evaneſcebant.

Decimo ſeptimo ſuæ ætatis Anno ſupervenerunt in Brachio dextero circà Cubitum, præſertim in parte exteriori quidam Noduli, ex quibus dolore ſuborto, contractio ipſius Brachii ſubſecuta eſt, quæ per plures dies perduravit, atque hinc cum in Statum ferè Naturalem, & ſine ulla contractione Brachium ipſum fuerit redactum, Tumor quidam in parte ejus cubiti verſus humerum externa, exortus eſt, qui quidem dum augmentum celeriter aſſumebat, cæteri Tumores varias partes occupantes paulatim in tantum minuebantur, ut

pauco

pauco temporis intervallo, exceptis Capitis Vlceribus, quæ continuo emittebant ſeroſam ac purulentam materiam, evanuerint.

Spatio ſeptem Annorum quamvis plura ac varia fuerint adhibita medicamenta, & præſertim ex ſarſaparilla, Ligno ſancto, & ſimilibus parata, Tumor tamen tale ſumpſit augmentũ, ut centum & viginti libras circiter penderet, undè absque auxilio, aut adminiculo Ligneo ab aliis geſtando, neutiquam ipſum ſuſtinere, nec aſportare poterat & quamquàm maximæ fuiſſet molis, ut totum ſpatium à Metacarpo usque ad medium humerum occupaſſet, ei fuit liber omnium muſculorum motus, ut digitis opera quædam Acu fæminali, ſiniſtro tamen Brachio in auxilium vocato, ritè peragere valebat. Tumor erat mollis ad inſtar carnoſæ alicujus partis, ac veluti Abdominis in homine, aut Mulieris admodum carnoſæ, & pinguis; Tactus ſenſatio aderat per totam molis cutem adeò exquiſitus, ut calorem, frigus, pulicis morſum, & pedes cujuscumque Animalculi ſuper ipſam perreptantis æquè ac in aliis Partibus perciperet. Color, & calor ipſius Cutis ſicut & in aliis partibus in ſtatu naturali poſitis aderat, præter quam quod ſtatutis temporibus, ſingulis nimirum menſibus, aut omni tertio menſe, quibus per aliquot dies, dum ei febres accedebant, inflammationem in dicto Tumore maximo cùm dolore patiebatur, atque hinc color lividus, & durities in nonnullis ipſius Tumoris partibus, præſertim in circumferentia ſuperveniebat, quæ quidem omnia minuebantur vel per ſudorem, quandoque per urinam, & interdùm ex effluxu copioſo aqueæ materiæ ex Tumoris poris admodùm dilatatis, ac interdùm ex Ulcuſculis in dicto Tumore ſubortis, ut præſertim evenit duobus ab hinc annis, quo tempore à poris ſolummodò dilatatis absque ulla exulceratione pauco temporis curſu humor aquoſus effluxit ad libras circiter quadraginta. Indequè verò mirum in modum ex Uſu cujusdam ſuffumigii vaporoſi, ex vapore Aceti mediis lapidibus ignitis elevato, à quodam Chirurgo præſcripti, majus ſuſcepit augmentum, & quotiescumque, quod ſequebatur ſingulis, aut alternis menſibus, dolor adveniebat cum duritie & cutis livore, conſueta febris accedebat, iterumque humor aqueus in magna copia egrediebatur, & quidem cum puellæ levamine, Tumor enim aliquantulum minuebatur, & quandò febribus non laborabat color faciei erat rubicundus, appetitum habebat vegetum, quin imò ſæpe ſæpiùs fame torquebatur Morboſa, præcipuè verò duobus abhinc annis, quibus Tumor maximè augebatur, absque ulla corporis ema-

ciatione, Aluus rarò reſpondebat, parùm mingebat, & maximum frigus in dicto Tumore patiebatur, undè pannis calidis ad Brachium tumidum cooperiendum, & præſertim hoc anno tranſacto, ne dum Hiemis, ſed æſtatis tempore maximè indigebat. Occaſione qua febribus cruciabatur, dum celebrata fuit phlebotomia, ſanguis mediocris conſiſtentiæ, & in colore floridus fuit obſervatus, præterquam in ultima emiſſione, iis poſtremis diebus, quibus febre conſuetà, ſed acutiori laboravit per quatuor dies, qui quidem ſanguis fuit aliquantulum ſeroſus. Quo tempore quamquàm effluxiſſet maxima humoris copia à Tumore mirum in modum aucto cum dolore ſummo, colore liveſcente, & nigricante circà extremitates, ut eveniebat in aliis febribus, oborta eſt in extremis hiſce morbi periodis maxima durities indolens, unde propter mortificationem imminentem fuere factæ à perito Chirurgo nonnullæ inciſiones, attamen ſuperveniente quoque copioſæ ſeroſitatis alui fluxu, minimè evaſit, ſed quinta die à febre, die nimirum decima quinta Novembris 1693. ab hac in Æternam vitam migravit.

Poſt mortem non pauca Materiæ aquoſæ Copia ſpacio octo horarum effluxit, quæ quidem unà ſimul cum ea quæ emanavit ab inciſionibus Arte Chirurgica factis ultimis quatuor diebus, dum febre laborabat pondus librarum octuaginta circiter ſuperavit, undè Brachium à ſcapula in humeri ſummitate reciſum cum ponderis eſſet librarum centum viginti, facta computatione cum ſupradicto fluido jam effuſo, librarum circiter ducentarum pondus æquabat, & cum reliquum Cadaver, excepto brachio, libras centum & viginti penderet, hinc tumidum Brachium totius corporis pondus ferè duplum attigiſſe manifeſtum eſt.

Tumoris figura erat ſimilis maximo Utri repleto, & ex uno latere aliquantulum depreſſo, quo nonnulli utuntur pro aſportando Oleo, ut patet in ſequenti Figura prima cujus magnitudo, dum viveret, per circumferentiam A. *D*. B. C. erat palmorum loquendo de Romanis Geometricis, undecim & digitorum quatuor, & ſecundùm noſtram menſuram Senenſem, vulgò dictam *Braccio à Canna*, quatuor æquabat menſuras cum quarta ejusdem parte. Ejus diameter A. B. in parte magis lata continebat quatuor palmos, & digitum unum, hoc eſt unam ex noſtris menſuram cum dimidia, Diameter verò C. D. in parte minus lata tres palmos, & digitos duos, ſeu menſuram unam Senenſem, & ferè quartam ipſius partem, & in profunditate in

loco

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

Fig. I. pag 4.

Fig. II.
p. 5.

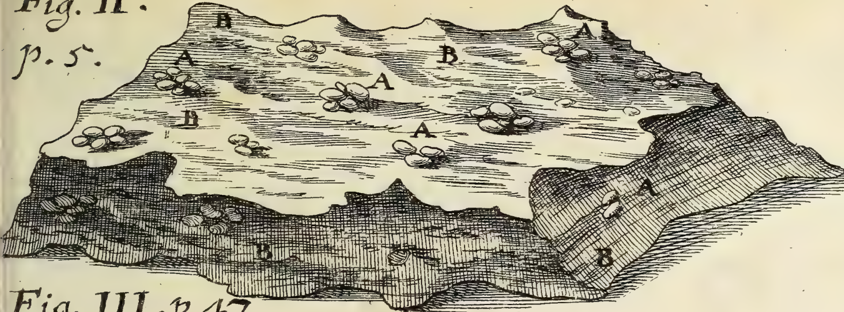

Fig. III. p 47.

Fig. IV.
p. 49.

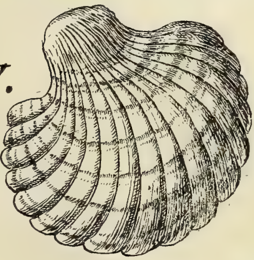

Fig. V. p 68.

Annus II.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

loco nimirum elatiori deſumpta palmum unum & digitos quinque, ſeu dimidiam ex noſtris Senenſibus cum quinta totius menſuræ Parte continebat.

Hinc totum Brachium ſuper Tabulam Anatomicam depoſitum, fuit nudis oculis obſervatum continere Cuticulæ, & cutis poros admodum dilatatos & inter ſe plurimum diſtantes, per exquiſitum autem Microſcopium pori videbantur latiſſimi, undè Cutis ſubſtantia Retis latiuſculam texturam repræſentabat, ſubſtantia verò, quæ inter poros nudis oculis apparebat ſatis denſa, mediante Vitro oculari ad inſtar ſtipatæ retis contextæ, nec non cum quibusdam laminulis albis inter ſe denſè complicatis, & cum liquore gelatinoſo congeſta fuit obſervata. Atque interim glandulæ conſpiciebantur conſueto majores, & inter ſe diſtantiores, ac tandem Rugæ, ſulci, & Areæ, nec non reliqua ex accuratiſſimo Malpighio in ipſa cutis ſubſtantia detecta, ſolitò majora apparuere. Indè verò facta per Cultrum portionis Cutis ſeparatione, medietatis digiti craſſitiem ipſa Cutis æquabat, & ſtatim aqueus liquor cæpit ſtillatim effluere, qui quidem ulteriori procedente inciſione, magis, magisque profluebat: Undè facta dilatatione pluribus inciſionibus per totam tumoris molem, ſubſtantia ipſam componens obſervabatur membranoſa, porulis latis, ſed limpido humore repletis, plurimisque hydatidibus interſperſis, nec non vaſis lymphaticis admodùm dilatatis, ac lympha turgidis, & per totam ſubſtantiam membraneam diſperſis, ex pluribus pelliculis mucilaginoſis conſtructa. Inter Lymphica vaſa & memoratas membranulas, Lobuli cõſtructi erant ex Veſiculis, ſeu adipoſis ſacculis, adipe repleti inter ſe inæqualiter modo majori, modo minori diſtantia diſpoſiti ac disjuncti cernebantur, ita ut inter unum, & alterum Lobulum plurimis ſacculis compoſitum nulla eſſet æqualis diſtantiæ. vel ſpacii proportio, ut apparet in figura ſecunda, Tumoris ſubſtantiam internam repræſentante, ubi A. A. A. ſignificant lobulos adipoſos, B. B. B. ſubſtantiam membranoſam liquore aqueo refertam, ac nutritam. Hi Lobuli adipoſi, ſi fuiſſent uniti, compoſuiſſent craſſitiem ſolummodò membranæ adipoſæ, quæ in parte Brachii non tumida pollicis craſſitiem non excedebat. Præter dictos ſacculos adipe repletos, nonnullæ minimæ glandulæ albicantes inter ſubſtantiam membranoſam diſperſæ conſpiciebantur. Vaſa arterioſa, & venoſa, quæ per dictam ſubſtantiam rariſſimè diſſeminabantur, erant adeò exilia, ut oculum effugerent. Remota totius molis ſub-

ſtantia, quæ in omnibus partibus eandem & conſimillimam conſtitutionem, quam deſcripſimus, ſervabat: circâ cubitum tam in parte interna, quam externa membranea ſubſtantia majori cum denſitate, & craſſitie fuit reperta, undè difficiliorem patiebatur incisionem, atque hinc membrana carnoſa, & muſculi omnes per totum Brachium ferè in naturali conſtitutione, præterquam quod aliquantulum tumidi, & albicantes fuere obſervati, Arteriæ quoque, venæ & nervuli erant naturaliter conſtituti, quæ omnia à Tumore jam deſcripto taliter circumdabantur, ut Brachium ferè in ejus centro permaneret abſconditum. Liquor, qui per plures inciſiones factas affluenter è tota mole ſtillavit, pependit libras centum ſexaginta, undè moles carnea ad libras ſolummodò quadraginta fuit redacta, & tunc ſubſtantia ejus interna apparebat ſubſtantiæ Uberis Vaccæ non lactantis conſimilis, aut Mammarum muliebrium, ſed minus glanduloſa conſpiciebatur, quæ quidem poſt liquoris mucilaginoſi expreſſionem ad libras dumtaxat viginti & prorſus exſiccata ad ſeptem, aut octo circiter fuit redacta; undè quælibet libra Tumoris poſt exſiccationem dimidiam tantum unciam æquavit; Materia verò aquoſa, quæ emanavit ex Tumore erat limpida, ad ſaporem inſipida, cum aliquali ſalſedine, & igni expoſita ad inſtar ſeri ſanguinis, aut albuminis Ovi, brevi temporis ſpacio evadebat albicans & condenſabatur, atque hinc ſaporem albumini ovorum cocto conſimiles guſtantibus inducebat. Fig. I. & II.

OBSERVATIO II.
Dn. D. PYRRHI MARIÆ GABRIELIS,
De ſanie in brachio per alvum expurgata.

Mulier annorum 40. temperie pituitoſa prædita, carnoſi habitus, tumore œdematoſo totum brachium dextrum occupante, per plures dies laboravit; febris acceſſit, atque interim inflammatio augebatur, unde aucta tumoris magnitudine, ſigna ſuppurationis apparuerunt, atque hinc fuit decretum, die ſequenti cum inſtrumento opportuno ad ipſius apoſtematis inciſionem devenire. At natura, quæ eſt morborum vera medicatrix, & vias quandoque nobis incognitas invenire ſolet, ex

impro-

improviſo noctu per 25. vices alvo magnam humorum quantitatem ejecit, qui quidem erant ſeroſi & pingues, nec non cum ſanie permixti; hinc ſtatim Apoſtema evanuit & mulier convaluit. Unde deduci poteſt, non eſſe impoſſibile, ut voluere nonnulli, quod ſanies pertranſeat per totum genus venoſum & arterioſum, atque per cor ipſum, per quod ſecundum ſanguinis circulationis leges in his caſibus ſemper tranſire debet. Miles etiam quidam præſidii noſtri Ferrarienſis, vulnerata thoracis parte ſiniſtra, ſeptem dierum ſpatio cruorem per urinæ vias emiſit, at methodicè curato vulnere, ſanatus eſt; quod idem olim obſervavit *Plazzonus*, una cum *Joh. Rhodio cent. 2. obſ. med.*

SCHOLIUM.

CONſer. *Obſervation. 10. D. Steph. Blancardi Anat. pract. ration.* qua poſt brachii vulnus materiæ purulentæ per alvum & urinam excretio recenſetur.

(L. Schrœck.)

OBSERVATIO III.
Dn. D. PYRRHI MARIÆ GABRIELIS.
De Oſſium mira mollitie.

NObiliſſima mulier 32. annos nata, temperamento calido & humido, cum pituitæ ſubdominio, molli ac delicato corporis habitu prædita, ad motum ſegnis, decimo ſexto ætatis anno nupta viro, plures peperit filios, & nonnullos paſſa fuit abortus; fluxionibus catarrhalibus, abſque ulla luis venereæ ſuſpicione, ad varias corporis partes obnoxia, ſex abhinc annis laborabit epulide in maxillæ ſuperioris gingiva ſiniſtra, quæ pauco temporis ſpacio incrementum ſuſcepit, quare chirurgicis inſtrumentis, inciſorio nimirum & uſtorio ad eandem extirpandam feliciter adhibitis, ſatis bene ſe habuit. Anno autem ſequenti, catarrhi fluxiones inſurgentes, cum ad pulmones irruerent, medicamentis cum china, ſarſaparilla, & aliis ſimplicibus ſecundum artem paratis in uſum ductis, ceſſavere, ſed humerum dextrum, atque hinc ejusdem partis coxendicem dolore moleſtare ceperunt,

runt, unde plurimis adhibitis remediis, majus tamen ob humoris peccantis pertinaciam ſemper augmentum ſuſcepere. Et quoniam hiſce tempeſtatibus ab uteri geſtationibus minime fuerat immunis, gravidationi & partus admodum ipſi erant moleſti, & præcipue tempore partus, quanquam lochia naturalem habuiſſent exitum, dolores & fluxiones catarrhales ſupra enarratæ augebantur & maxima cum moleſtia eam torquebant, unde die 10. Decembris 1686. coacta fuit in lecto decumbere, quo tempore epulis, gingivarum nimirum excreſcentia verſus palatum, ipſosque dentium alveolos augeſcens, & cavitatem oſſis mandibulæ ſuperioris ſubingreſſa, os ipſum extollens, tumorem durũ indolentem produxit, etiam circa oculi ejusdem partis orbitam, ne tamen ipſe oculus læderetur; cum ad maturationem quamvis imperfectam deveniſſet, inſtrumento chirurgico fuit opus, unde apertus tumor, usque ad patientis mortem absque alio detrimento, & non infelici eventu, ad modum fiſtulæ patenti orificio fuit ſervatus. Tunc autem temporis ab ægra ſingulis menſibus, quandoque verò ſingulis ferè hebdomadis dolor capitis gravativus & pungitivus per aliquot diei horas percipiebatur; atque hinc deſcenſum catarrhi, ac ſi eſſet aquæ frigidæ ſubita ac repentina effuſio, à capite ad artus omnes, præcipuè verò dexteræ partis ſe manifeſtè perſentire affirmabat, indeque dolores augeſcentes maximo cruciatu eandem meditullitus lancinantes, oſſaque è propriis locis divellentes ac contorquentes, de die in diem tale augmentum ſuſceperunt, ut ne minimus pedis digitus ab aſſiſtentibus absque patientis moleſtiſſimis angoribus potuerit quamquam leviter manibus attingi. In oſſe ſacro, quod extra proprium ſitum propter fluxiones fuit depoſitum, dolor adeo intenſus erat, ut ægra immota prorſus in lecto, reſupina, absque ullo crurum & coxarum motu, decumberet, caput tantum & brachia ſine dolore nonnihil agitando. Poſt aliquot menſes partem quoque ſiniſtram fluxiones majori cum moleſtia occupaverunt, atque hinc cruribus & pedibus tumefactis, eorumque doloribus aliquantulum ſedatis, paulatim totum ferè corpus, femora, vertebræ, coſtæ, ſcapulæ & claviculæ proprium mutavere locum, indeque reſpiratione difficili redditâ, afflictiones in dies augebantur. Quatuor abhinc menſibus brachium dexterum immotum, ſed emaciatum redditum, doloribus magis magisque afficiebatur, & paulatim ſiniſtrum quoque ceperat motum amittere. Hoc temporis decurſu febres quandoque eam invaſerunt de genere pitui-

pituitoſarum; ut plurimum cum nauſea comedebat, urinam reddebat copioſam, ſed non plurimum alias colore excedentem, ſæpe ſæpius crudam, aqueam & pinguem. Alvus raro ex ſe reſpondebat, ſed glandibus irritata, vel clyſteribus emollita fæces naturales emittebat. Ac tandem poſt varias pectoris anguſtias à coſtarum & clavicularum compreſſione ſubortas, nec non viribus exolutis emiſit ſpiritum.

Poſt mortem crura cum pedibus, coxæ & brachium, præcipuè dextrum, erant adeò ſecundùm omnem partem flexibilia & mollia, ut quocunque ponerentur loco, eundem ad amuſſim ſervarent, unde eorum oſſa mollia & carnea, juxta nonnulla ab Autoribus tradita exempla, ut à *Fernelio*, *Ruellio*, *Hollerio*, *Bartholino*, *Theop. Boneto* &c. evaſiſſe, fuit creditum. Ob id dictis partibus cultro anatomico obſervatis, nedum crurum & femorum, ſed etiam brachii dexteri adeo mollia & rubicunda fuêre adinventa, ut ſubſtantiam carneam exactisſimè ſecundum omnes partes veluti gingivarum carnem, non autem muſculorum fibroſam, referebant; quæ quidem membranoſa tunica erant obducta, & adinſtar carnis absque ulla disruptione, aut friabilitate circumflectebantur. Eorum autem internodia, & reliqua oſſa, ut vertebræ, coſtæ &c. non adeo mollia fuêre reperta, facile tamen tangentium compreſſioni & aciei cultri cedebant, dum incidebantur, nec non quacunque levi contorſione, ac ſi eſſent friabilia, frangebantur. Cranium & reliqua capitis oſſa mediocri duritie erant prædita, ad ipſum namque disſecandum ſerra parùm, aut nihil, ſed ſolùm in occipite fuit neceſſaria, ferro enim inciſorio adinſtar corticis cucurbitæ mediocriter duræ circulariter fuit reciſum. Viſcera omnia quoad ſenſus noſtros in ſtatu naturali, ſicut etiam cerebrum & cerebellum cum ſpinali medulla ſenſibiliter intacta fuêre obſervata; ſeroſitas tantum in pauca copia inter piam matrem & cerebrum in parte poſteriori fuit adinventa. E carnibus autem dum cultro ſcindebantur, humor quidam pinguis & veluti olei ſtillis aſperſus effluebat. Ac tandem ex tumoris deſuper allati in maxilla ſuperiori detenti cavitate, quæ reperitur inter palatum & os oculi, orbitam in parte inferiori conſtituens, maximè adauctâ, unde tumore duro in gena, ut diximus, producto, materiam purulentam ad duas circiter uncias produximus. Cutis corporis univerſa, & in ea quoque parte, ſuper quam continuo decubuit, illæſa & absque ulla noxa fuit inſpecta, quanquam linteum, anacliteriumve prorſus putridum ac corruptum, ſub oſſe præſertim ſacro fuerit redditum.

 Caſum

Caſum hunc utique rarum, ſed Phyſicis Naturæ arcana intimius perſcrutantibus facillimæ reſolutionis eſſe putamus, quam quidem tempore opportuniori, ut interim doctiores propriam valeant edere ſententiam, exponere conabimur. Modum enim, quo prædicta in præfata Muliere apparuerunt phænomena, in medium adducere non eſt adeo difficile, ut cum nonnullis inconſultò ad rem ſupernaturalem ſit confugiendum; rationes namque ex Juniorum Phyſica petitæ, caſum naturalem, & à cauſis naturæ limites non excedentibus productum eſſe, ut ſuo loco patebit, manifeſtiſſimè demonſtrant.

(*Miſſæ Ferraria Auguſtam Vindel. ad finem Anni 1693. per Dn. D. Joſephum Lanzonum.*)

OBSERVATIO IV.

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Muliere alias mente ſana, gravida demente.

ANno 1668. *Francofurti ad Mœnum*, uxor D. P. 35. annorum, 4. vel 5. liberorum mater; quoties gravida, toties mentis fit impos, cachinnatur, garrulatur, geſtus edit diſtortos, indecoros, inde maritus, cunctique conſanguinei, graviditatis indicium deſumunt indubitabile.

Partum enixa, ratio redit illicò, compoſitè & aptè loquitur, comitatem & beneficentiam gravitati aſpergit, ἐυπρεπῶς mulierum obit munia; Magis mirum, partibus numeroſis ne minimam fuiſſe impreſſam labem, ut in aliorum aliàs morborum infectis annotavi acceſſibus,

Et ſequitur leviter filia matris iter.

Ex parentibus aſotiæ deditis, naſcuntur liberi, temperantiæ hoſtes. Κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν. Mali corvi malum ovum. *Tiberii* bibacitas, *Caligulæ* crudelitas, nutricibus unanimiter imputatur. Perindè ac ille apud *Juſtinum*, cervæ uberibus enutritus, tantâ pedum velocitate excelluit, ut cervis ipſis vix cederet. Cæterùm Pharmaca tribus è fontibus hauſta hactenus à gravida, ſed incaſſum: quia uterus, ſuffragio facilè omnium, perennis mortalium officina ac diverſorium peropportunum, primo protinus & ſuppreſſionis & conceptionis ὀργασμῷ καὶ ζυμώσει, idioſyncraſiâ laborans, lunari tributo vacuo, videlicet denegato menſtruo conſueto, cerebrum, ſummam mentis arcem,

mol-

mollem & raram ſubſtantiam, naſſæ piſcatoriæ ad inſtar, particulis mordicantibus, ſulphureis, acido-auſteris eructantibus, perniciter afficit, ſine tragico tamen exitu, ſpectantium animos nullatenus perturbante, doloremque ipſis inurente.

Ægrotæ potior, ſit novitate ſalus.

OBSERVATIO V.
Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTH.
De frictionis eximio uſu.

ANno Chriſti 1670. Idibus Nov. *Altenkirchæ* Dominus de Bernholt, Aulæ Ducalis Iſnacenſis Magiſter, 64. annorum, ſtupore manus ſiniſtræ ἀϑρόως conflictatur, hemiplegiæ utcunque prodromo, & fata ſuas habent horas & moras: Suaſor ac impulſor ipſi frictionis fui univerſalis & particularis, ſine comperendinatu ullo, quantum in me ſitum, cum εὐφορείᾳ horis congruis, præcipuè matutinis, ventriculo vacuo, non intempeſtivè tamen & immoderatè, manibus inſtitutæ ſolis, vel aſperis pannis, vel ſacculo herbis idoneis aromaticis repleto, ſicca tunc vocatur frictio; Humida verò, ex balſamicis, oleoſis, ſpirituoſis, cùm prophylacticè tùm therapevticè, morbis opportunos præſervat, morboſos ſanat, vacuat, extrahit, revellit, muſculorum fibras, ſyſtema nervoſum roborat, rarefacit, diſcutit, atrophiam removet, carnem ſenſim & modicè auget, imò ad arbitrium *Franciſci Baconis, Baronis de Verulamio, in hiſtoria vitæ & mortis.* Vitam prolongat, ſuſpenſorumque cervices non effractas, reſtaurat.

Domicilium judicio meo ad Oriens ſitum, cœli ſalubritate longè ſalubrius, ſi ventis pervium, corpori multò ſaluberrimum: ita manifeſta ac inſenſibis διαπνοή, animum oppidò producit agilem ac ſpirabilem, conſule *agoniſma noſtrum jatricon de hydrope 1666. Jenæ editum.* Memini me in *Anglia* 1677. animadvertiſſe, hippiatros ad equorum pedes, artus ſtrictos, firmos, integros conſervandos, dolores abigendos, curare ac providere frictionibus & inunctionibus, ne quid equis deſit, ſi curſim currant, ut perſæpè hunc equorum curſum, ibidem cum delectamento perſpexi,

OBSERVATIO VI.

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Epilepſia per Metaſtaſin.

ANno 1679. d. 28 (18) Jul. *Hagæ Comitis* Fridericus de Barck 25. annos natus. Per biennium paſſione vexatus colicâ. 1680. menſe Febr. implacabiliùs fratri iraſcitur germano, ira inopinatum hîc colicæ adjutorium; Sed poſtridiè truculentiſſimum pejoris mali ſtatim ſuſcitabulum, nempe Epilepſiæ: Actorum planè non recordatur, fit quaſi ſurdaſter, ob ſufflaminatam paulisper ſpirituum nerviqúe acuſtici κυκλοφορίαν ac notationem, ſpectantibus luctuoſiſſimum affert & incutit terrorem. Bini actutum advocantur Medici, ſuadent Phlebotomiam, præſcribunt volatilia, cephalica, ſpecifica manifeſtata, ptyaliſmum cientia, ceu in lue gallica inveterata. Paroxyſmus deſinit; at cum luna recurrit ad initium, multò acrius, mox bis, ter, quater de die. Anno autem ſubſequente, decies, duodecies, noctu diuque per intervalla, cum violentia muſculorum intercoſtalium, ſigillatim dextro in hypochondrio, conquaſſatione ac diſtortione, à nimis infecto ſyſtemati nervoſo fermento, ut tres vix Viri validi, validiſſimè Clinico faventes, ipſius robur compeſcere infringereque quirent. A Medicis poſito tunc protinus prognoſtico fluctuoſo & conclamato, utpote miſeriarum fine; Demum acceſſor ego, quia perplurium medelam (abſit jactantia) ad hominum famam olim profluxeram, exquiſitius ponderans ponderanda, meum è regno vegetabili & minerali, multo ſudore ac labore adeptum εὐπόριστον, ſemel in anno duntaxat parabile, ſingulis ternis ſumendum horis impero, uſuique per integram ſeptimanam exactè inſiſtendum; Dein alternis ſaltem diebus: Sicque ineluctabilia aliàs ſymptomata, ex parte diminuta & infirmata, ut Æger menſis ſpatio, DEI bonitate, immunis & vacuus ab Herculeo hocce morbo viveret absque ulla recidiva. Proximi amore, multoties ad communicationem invitatus, ſed argumentorum pondere dehortatus, mihi ſoli adhuc reſervo. Pauperibus expromens gratis, divitibus verò nummis.

Experimento juvant methodo fulcita fideli,
Si methodo careant, experimenta nocent.

OBSERVATIO VII.

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Laryngis inflammatione ſuffocationem minante curata.

ANno 1685. Magnanimus *Princeps de Croy*, Exercitus SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS, Dux primiordinis, cujus memoriam, ob res præclarè & paſſim geſtas, excipient omnes anni conſequentes, *Viennâ Hagam Comitis*, cœlo admodum inclemente, iter faciens, proque vitæ ſuæ genere ſpernens Diætam, aliàs ſanitatis hodogetam: Quippe ſuſtentatur valetudo, notitiâ ſui corporis & continentiâ omni in victum & prætermittendis voluptatibus. *Calendis Martii* appulit, noctu feſtinanter accerſor, hunc Heroëm, cujus Pater Æneas & avunculus extitit Hector, periculoſo laryngis affectu oppreſſum ac obrutum offendi; haud excluſo rubore, ardore, dolore, tumore, reſpirationem præcludente deglutionemque impediente, absque qua vita ſuſtentari nequit, niſi enim præpropero niſu & juvamento τέκμαρσις, intra 24. fiat horas, per ſæpè ſtrangulatione ac ſuffocatione moriuntur.

Phlebotomia aliquoties peracta, clyſmata conducibilia, alexiteria temperata, Gargariſmata tepida repellentia, diſcutientia, ſuppurationem præcaventia ὁλικῶς adhibita; Quæ verò arceri nequivit; eapropter maturantia, rumpentia, evacuantia, ulcus ſordidum detergentia, putredinem inhibentia & conſolidantia, in uſum tracta. Seq. congruo reiteratum tempore, mira ſanè præſtitit.

℞ Sal. ſuccin. volat.
Fl. Benz.
Lact. ſulph.
Ambr. gryſ. ver. a. g. iv.
Moſch. or. g. ij. f. pulv. ſubtil.
Div. in 2. part. æqual. pro duabus Doſibus.

Laudatiſſimus Princeps exoptatum laudavit effectum, εὐπρεπῶς convaluit, ac curam & diligentiam meam ingenti lenivit congiario.

Sæpè labore fuit virtus, virtute parata
Gloria. — — —

OBSERVATIO VIII.

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Mandibulis Lucii Piſcis minoris, inſcienter deglutitis, per anum extractis.

ANno 1692. idibus Aprilis *Hagæ Comitis* Bernhardus Suidhov 52. annorum, Eccleſiæ Lutheranæ Haganæ antiſtes, avidè prandit piſciculos, nempè gobios, cobites aculeatas, percas lucioſque minores, cum aquâ, ſale, petroſelino bullitos, Hollandorum more, vulgo *Waeter viss.* Elapſo trium menſium ſpatio, valdè conqueritur de intenſiſſimo ani dolore, dolori hæmorrhoidum haud abſimili. Confeſtim à Pſeudo-medicis, *fami* magis quam *famæ* inſervientibus, medicamina exhibita antihæmorrhoidalia, verum fruſtra; Malum altius & latius ſerpit, in clunes extremas deſilit, vires atterit, agrypniam lypothymiam, eryſipelas producit, medium fermè cingens ægrum, ut dixiſſes, ob malignitatem ſymptomatumque tantorum συνδρομήν, hâc è vitâ evocaturum eſſe; ocyſſimè vocatus, ſingula examino, ſolertiſſimè locumque inſpicio affectum, ne ab invidis & obtrectatoribus deluderer, cognitionem & curationem delumbarem atque perverſim aggrederer; Quippè vera morbi notitia, Therapeiæ fundamentum infallibile. Properanter propinandam accipit à me mixturam analeptico-paregoricam, quam laudabilis ſubſecutus mador, diruſque ſedatus dolor. Ani tuberculum à Friderico Kempio Chirurgo Hagano adaperitur, materia proſilit purulenta, atque inſtrumento extrahit perappoſito, oſſiculum pertinaciter & obliquè adhærens, quod cum adſtantibus, intentis oculis acerrimè contemplamur, mandibulam lucii piſcis minoris, uno ore conſentimus; cujus dentes propemodum confecti & conſumti. Æger noſter revocat in memoriam, præmemoratum prandium: Urgentioribus interim ſymptomatibus, expertiſſimis occurrimus Bezoardicis, antipyreticis, balſamicis, traumaticis, non poſtpoſitis per ἐπίκρασιν enematibus, eccoproticis ac blandè alvum cientibus. (Quæ ſacra ſanè anchora effrenatis quibusdam artis medicæ reſtauratoribus ac conſtructoribus, vel ſi mavis, deſtructoribus, forſan diſplicebunt.) Ita ſanitatis recuperatio, ulceris mundificatio, conſolidatio, cicatriſatio percommodè facta intrà hebdomadas quinque, remanente levi

tan-

tantum ani fiſtulâ, non amplius tranſitum alvi excrementis concedente. Balſamum Peruvianum nigrum verum, hiſce temporibus rarum, fuit hic ſine pari, quin & liquor aſtralis. Cereviſia Roterodamenſis medicata, ex Herb. agrimon. veron. hepat ſtellat. ſcolop. ſcabios ſanic. Fl. hyper. Cham. Rom. Rad. ſarſæp. farin. enul. camp. &c.

Verum enim vero 1693. *In nundinis Hagienſibus*, prædictus noſter Clinicus exuto hyemali ſuo amictu, Aquiloneque vehementius flante, oſſaque frigus acerbum percurrente ταχέως anguſta ani fiſtula condenſata, pleuritis exoritur vera cum febre continuâ, reſpiratione difficili &c. haud cunctanter propinavi pharmacum appropriato-ſudoriferum, bis celebravi V. S. non neglectis analeptico-metaſyncriticis, enematibus inquilinis; ita brevi ſtabilita ſanitas, cum levi denuò ani fiſtulâ, vireſque cibo firmatæ.

Temporibus, quia rite ſapis, ſervire memento.
Experti caſus edocuere bona.

OBSERVATIO IX.

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Apertione Cadaveris tabe enecti.

SEreniſſimi Principis Brandeb. Onoldinenſis Chriſtiani Alberti &c. (*Francofurti ad Mœnum* 1692. idibus Novemb. Febre malignâ vitam beatiſſimè finientis.) Cubicularius Schnell, quadraginta duorum & quod excedit, annorum, ex morbo decennali tabifico, noctu circa primam D. 31. (21) Julii *Hagæ Comitis* 1692. vivere deſiit. Die ſubſequente, horâ ſemiundecimâ, cadaveris apertio mihi Chirurgoque Windhauſe conceſſa: Remotâ in pectore cute, pinguedo occurrit planè nulla, ſterno diſſecto, ac ſoli erter perſpectâ pectoris cavitate, invenimus.

Pulmonem dextrum denſè, arctè & graviter pleuræ, diaphragmatique coalitum ac concretum, craſſa & putridâ ſanie inquinatum, ſphacelatum, laceratum, imò quod demirandum, *caſei figurati* veteris fiſtuloſi ad inſtar, vermiculis omnimodè exeſi.

Pulmo ſiniſter variegati erat coloris, atri, lucidi, ſubviridis, non excluſâ colluvie ſanioſâ, foetoreque intolerabili, qui reverâ in *Chirurgo* adhuc jejuno, Ephemeram produxit protinus, paulò poſt, Eſſentiâ alexica-

alexicacâ valetudini reſtitutus priſtinæ: *Hoſpita* verò, defuncti commodis inſerviens, ex continuâ febre, intrà menſis ſpatium convaluit.

Simili ex anatome, ſeptimanâ dum hæc ſcribo præteritâ, *Lugduni Batavorum* adminiſtrata, inſignis Anatomicus Dn. *Nuck*, febrem contraxit malignam, dieque morbi ſeptimo, vitam commutavit cum morte.

Cor prædicti Cubicularii, aliquatenùs flaccidum, ſine ullo adipe, cum fœdo cruore.

Curſim commonefacio hic Curioſos, *Comitis Solmenſis Braunfelſenſis*, ultimi à Proavis dimiſſi ſtemmatis; *Generalis* fœderati Belgii ſtrenuiſſimi, cui in limine prælii *Landen-Neerwindenſis* 1693. Die 29. (19.) Julii genu ſiniſtrum, vi hoſtilis tormenti globique acerrimi ſauciatum, ſuffractum, mox amputatum: Bellicoſus Heros poſtridiè *Maliniæ*, Mechel/ è vivis abiit, diſſectus, ipſi profectò non fuit *Cor*, quamvis cauſa communis maximè fuerit *cordi*, ſed ſolum maſſula muſculoſæ carnis putridæ, teterrimum ſpirans odorem, viceque *cordis* fungens; Crederem ego, ſalvo Eruditiorum judicio, cordi analogo corrupto, vitalitatem alioquin in *corde*, extrà vulnus inflictum, haud diu durare potuiſſe. Ex oculari inſpectione fidaque relatione B. *Comitis Solmenſis* Secretarii, binorumque Chiliarcharum, hæc pro ingenii mei modulo perſcribo;

Hepate Schnelly perluſtrato & ſanum & magnum exſtitit.

Veſicula fellis dolore diſrupta.

Lien mediocris, cyanei coloris.

Renes ambo inculpati.

Omentum adipè ſuo oppidò orbatum, quin & *Inteſtina* cuncta. Auſim reverâ dicere & ad unum adſtantes omnes, in cadavere toto vix ægrè pinguedinis unciam inventam eſſe unicam.

(*Communicatæ Menſe, Januarii Anni 1694. per Dn. D. J. G. Volkamerum.*)

OBSER-

OBSERVATIO X.

Dn. D. GEORGII HANNÆI.

De Cachinno inuſitato, Mortis immaturæ prænuntio.

RIſum, Hominibus proprium propriiſſimum, ut loquuntur Logici, nullis Belluarum competere, notum eſt, & in Περιπάτῳ, & extra eundem. Græcorum enim illud: Ἐγέλασεν ὁ Λέων, Leo riſit! de iis aculeatè dici, qui Catone ſeveriores ſunt, ubi frontem cæterà rugoſiorem exporrigentes, ſolitò hilariores ſe gerunt, monet eleganter Rhodiginus, Lect. Antiqv. p. m. 487. Hominum tamen alii riſerunt effuſius, ut Democritus, alii prodigii ſimilius, ut Socrates, Craſſus atque Cato, quos nemo ridentes viderat; ſerius nonnulli; pauci, cum Zoroaſtre maturius. Hunc eodem, quô genitus erat, die riſiſſe, eidemque cerebrum ita palpitaſſe, (futuræ præſagio ſcientiæ) ut impoſitam repelleret manum, teſtatur Plinius, Hiſtor. Natur. Lib. VII. Cap. XVI. p. m. 420. Quis autem fuerit, & qualis, hic Zoroaſtres, utrum Rex Bactrianorum, quem alii Oxyatrem nominant, fuerit; an verò ille, qui tempore ultimorum Prophetarum, Magus inſignis extiterit, alii videant. Videant tamen, qui illum, vel, cum Eudoxo, ſex millibus Annorum ante Platonis mortem; vel cum Hermippo, quinque millibus Ann. ante Bellum Trojanum vixiſſe aſſerunt; ne illum ipſo mundo vetuſtiorem faciant. At, quicquid horum fuerit! horreſcere nos magis, quàm admirari Zoroaſtris Riſum, jubet Majolus. Ille enim, inquit, ridens naſci viſus eſt, ut aliquid vitioſum ſupra reliquos homines referre videretur. Dier. Canic. Colloqu. de Contingent. p. m. 51. Nunc ominoſum Infantuli Riſum memorabo, quem mihi retulit Mater Generoſiſſima.

Hic, vix ſex menſes natus, tanto quodam die diffluere cachinno cœpit, & tam (quod in tantilla mireris ætate,) ſonoro; ut accurens Mater ſuſpicata fuerit, robuſtiſſimum Virum huc retuliſſe quicquid domi fuerat cachinnationis. Obſtupuit Genitrix, Riſu inſolito, & lymphatâ ſimillima vidit aliquoties Filiolum eundem agere mimum. At at, intra elapſum biduum, obſervavit moeſtiſſima, inexſpectatô gaudiô inopinantæ Morti ſuæ præluſiſſe feſtiviſſimum puſionem. Mihi

veriſimile eſt, intempeſtivum hujus Puelli, cunas pro theatro eligentis, Riſum, nimio teneliuli concuſſu corpuſculi, compagem viſcerum interiorem laxaſſe inauſpicatò. Novi enim virum, qui, ad ridendum affatim cum juſtò liberaliùs invitaretur aliquandò, tantâ actutum intumuit per totum corpus Leucophlegmatia, ut veſtes, quibus indutus erat, ipſi non potuerint detrahi, antequam diſcinderentur. Ipſemet autem laboravit tam periculoſè, ut à termino fatali propiùs abeſſe videretur, nec eundem, credo evitaſſet, ni ſcabie totum corpus madere cœpiſſet. Conſtat quoque famoſos illos Pictores Zeuxin & Verrium, ipſumque Philoſophum Palæmonem, immoderato Riſui ſuo Morte præpropera pœnas olim dediſſe.

OBSERVATIO XI.

Dn. D. GEORGII HANNÆI,

De Pinguedine Juvenis flaveſcente & Corde præpingui.

JUvenis, apud nos, Rensburgi, Iram ardens & ferociam, Adverſarium ſuum, nihil minus quàm hoſtilitatem metuentem, in itinere, jurgiis, fuſte, ſclopiſque adortus eſt, ſub exitum ſuperioris Anni. Verùm, arma miniſtrante furore, Acinace, quem forte ad femur alligatum habebat Injuriis laceſſitus, in corde nimiopere debacchantis defixo, Mortem imminentem expiavit ita, ut in irruentem conferretur peſtis illa, quam alteri doloſè machinatus fuerat. Apertô à me, comitato Chirurgis, cadavere, patuit ſtatim via Lethi: penetraverat quippe, ictu tranſverſo, per ſextam ſeptimamque ſiniſtri lateris coſtam, tanto impetu ferrum, ut vulneris latiſſimi foramen non tantummodò in dextro cordis appareret ventriculo, ſed & in ſiniſtro panderetur manifeſtiùs. Viſcera omnia ſana erant, ſed penè croceam mirari ſatis non potui pinguitudinem, in pectore & Abdomine luxuriantem oppidò. Utrum vitæ intemperanti, an verò ebullienti, in tanta Excandescentia & Bili, & ſanguini, adſcititium hunc colorem ſuum debuerit obeſum iſtud ſumen, judicent alii. Cor, nimia incruſtatum pinguitie, in memoriam mihi revocavit, dictum Davidis, Pſalm CXIX. v. 70. quod Buxtorphius, Linguæ Sanctæ ſecutus genium, ita reddit, Obeſatum eſt, quaſi adipe, cor eorum. Collatus

autem

autem hic locus, cum Eſai. VI. v. 10. docet, textus Hebræi, השמן LXX. Interpr. Ἐπαχύνθη, Pagnini Impingua, Hieronymi Excœca, Lutheri verſtocke/ ſynonyma eſſe; imò, utrobique indigitari Vitiis ac Impietati emancipatos ita, ut ipſis tantundem ſit, ad Superos ne an ad Inferos pateat aditus. Hic ſed judicio ſtatque caditque Dei.

OBSERVATIO XII.
Dn. D. GEORGII HANNÆI.
De Alvi Obſtructione, novem dies durante, cum triduana ſuppreſſione Urinæ, reſerata.

Vilia, fateor, videntur iſta, quæ Cloacinæ offeruntur, munuscula; nihilo tamen ſecius gravant ita hæc eadem ſe circumferentem diutiùs juſtò, ut ſuavius ſit, privatim in Patrocliana, requiſita Naturæ elutriare, ſella, quàm publicè ſuperbire in Curuli. Sentiebat hoc, elapſa Hyeme, apud nos Satelles Martius, & cum intenſiſſimis doloribus, deſperationi quàm proximus hoc ſentiebat. Huic confectorum ciborum reliquiæ primum moras nectere præ ignavia, inde, novem dies integros, contumaciter adeo reſtitare cœperunt, conſpirantibûs ſimul in Domini ſui, tanquam in hoſtis jurati, necem, per infelix triduum, malefida veſica, ut juraſſes à Pavore quaſi & Pallore, occupatas has fores, æternùm obſeratas futuras. Non deſtitit nihilominùs quod dicitur, movere lapidem Chirurgus moleſtè ſedulus, cui ſuam ſanitatem, audentiùs quàm felicius, commiſerat hicce ægrotus, & unum poſt alterum, licet vano ſucceſſu, injicere Enema, donec ſeptem Clyſteres in miſello habitarent ſimul, per aliquot dies. Sic eluſus tònſor, rem acu ſe tacturum ſuſpicatus, vomitorium afflictiſſimo propinat, eodem ſucceſſu, non cogitans, antequam à me admoneretur, ſolius Dei Clementiæ deberi illud, quod non retrogradderentur per januam ſupernam eluvies, hac antlia prolectatæ emetica, ad infernum cœterà damnatæ portam. Tandem ego in conſilium vocatus & auxilium, totum hoc negotium, ut ut periculoſiſſimum, expedivi, Clyſterem è ſolo Lini Oleo, prioribus ſuperinjiciendum, imperandô.

OBSERVATIO XIII.

Dn. D. GEOGII HANNÆI.

De Putei halitu lethifero

HIſtoriam heic narrabo, cujus participem me nuper fecit Vir Ingenio & Acumine Clariſſimus, *Dn.* Didericius, Illuſtriſſimo Guldenlowio à Secretis, Aulæ Muſarumque delicium, magnus Amicus meus. Bergis, in Norvagia, accidit, Die 19. Julii, hujus Anni, ut in puteum, (aſſeribus lapidibuſque contabulatum antea, ſed ob deficientem aquam mox mox reſeratum) deſcendens Ancilla, laticem hauſtura, vix per tertium quartumve ſcalæ gradum ſe demiſerit, antequam retrocedens exclamaret, pereundum ſibi fore, præ æſtu, atque mephitide, ſi deſcendiſſet inferiùs: Accurens altera, animoſioris ſpiritus, hauſtrum arripit, ſed, inter deſcendendum, mortua corruebat actutum. Mox Dominus domus, huic auxiliatrices porrecturus manus, vitam in puteo reliquit. Nec mora advolat vicinus, miſerando excitatus ſpectaculo; verùm exſtincta, brevi contactu, amplexus corpora, inevitabili peſte, occulta fraude graſſante, oppreſſus & Quartus, innocentibus laturus ſuppetias, venenum, tot mortibus ferale, unà obbibens operi charitatis, & ſtudio priorum vitæ litandi, confeſtim immortuus eſt. Exſtructo in vicinia Suili adſcripſerunt nonnulli feralia hæc effluvia, quibûs præproperè occluſus eſt tot hominum indemnatus Spiritus, dum quævis potiùs, quàm Mortem tam ſubitaneam, ibidem expectaverant.

(An. 1694. d. 3. Feb. Rensburgo Norimbergam miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO XIV.

Dn. D. CHRISTIANI VATERI.

De Cruento & purulento alvi fluxu diuturno lethali, ex inteſtini Coli eroſione & ſphacelatione.

FLuxus alvi cruentos rarius culpa Hepatis, ſed ex innumeris alias cauſis, quæcunque vaſorum ſangineorum in Inteſtinis apertionem efficere quocunque modo poſſunt, fieri, præter alia ex ſequenti quoque ſectione didici. Vir XXXIV. circiter annorum, temperamenti optimi & Sanguinei, lapſu è curru inverſo præcipiti graviter contuſus, ſimulque fracturam claviculæ ſiniſtræ paſſus à chirurgo curatus nihil ab hinc incommodi ſenſit, niſi quod appetitu ſenſim deficiente, doloribusque abdominis vagis per vices intercidentibus, victu parciori & tenuiori vivere cogeretur. Anno vero à lapſu iſto circiter quarto torminibus atrocioribus, & paulo poſt vomitu & alvi fluxu cruento corripitur, quæ tamen ſingula ſecta vena, aliisque adhibitis remediis diſparent, perdurante quidem anorexia & doloribus colicis, multoties recurrentibus: Unde etiam quoties malum priſtinum imminere ſentiebat, in remediis ſvetis ſalutem quærit, & quotannis venam ſibi ſecare jubet, nihilo ſecius tandem æſtate proxime elapſa, dolores atrociſſimi & Diarrhæa cruenta & purulenta ad miraculum enormes & nimii ita invaluerunt, ut remediis licet omnibus adhibitis, ultra quatuor menſes miſere excruciatus, & defatigatus, mortem inter lipothymias ſubiret: In ejus cadavere, quod ipſe æger aperiri efflagitabat, nihil notabilis obſervavimus, niſi quod inteſtinum colon non ſolum valde contortum, & veluti inverſum, ſed etiam totum corruptum nigrum & ſphacelatum videremus, quod jam tum putridam materiam transſudaſſe apparebat, indeque leviſſimo attritu in fruſtula diſcerpi poterat. Ex quibus proinde collegi, lapſu iſto, licet tot annos terminum fatalem antecedente; ſitum inteſtinorum, imprimis coli & vaſorum adeo fuiſſe mutatum & diſtortum, ut ſanguinis ab illo circulus per portæ ramos prompte ſatis peragi non potuerit, quousque magis magiſque impeditus exitum tandem in colo invenit, ſed reſtitando ſimul ejusdem inflammationem corruptionem, & mortem induxit.

OBSERVATIO XV.

Dn. D. CHRISTIANI VATERI.

De Anatome Cadaveris ex phthiſi pulmonari & Cachexia demortui.

Die XVIII. Octobris Anni proximè elapſi MDCXCIII. ſtudioſi mecum in cadavere ſtudioſi ex phthiſi pulmonali in Noſocomio noſtro Academico demortui ſequentia notatu digna obſervarunt.

1. Pinguedinem univerſi corporis penitus ferè abſumptam, & quæ reſidua adhuc erat, friabilem & quaſi fluidam.

2. Pulmonem in dextro latere mediaſtino & pleuræ ad claviculam usque arctiſſimè coalitum; in utroque verò latere cinereum & maculis nigris perſperſum valde tumidum, durum & quaſi ſcirrhoſum.

3. Veſiculas ejus ubivis purè fœtido repletas non ſolùm, ſed inter eas integros ſinus, & vomicas minores majoresque juglandis magnitudinem excedentes & eodem purè repletas.

4. In cavitate Thoracis præcipuè dextræ, ſerum corruptum fœtidum & luteum ultra menſuræ quantitatem, in abdomine adhuc majorem; Præterea

5. Hepar lividum & valde tumidum;

6. Bilem in folliculo prorſus cadaveroſam, viſcidam & rubicundam.

7. Omentum plane abſumptum putredine; &

8. Pancreaticam glandulam rigidam & ſcirrhoſam.

Tandemque Meſenterium omni pinguedine deſtitutum, ut glandulæ in eo ichore turgidæ numeroſiſſimæ apparerent.

OBSER-

OBSERVATIO XVI.

Dn. D. CHRISTIANI VATERI.

De Anatome Puellæ VII. annorum Phthiſicæ & Cachecticæ ex aſthmate & Lienteria tandem demortuæ.

PUella à prima infantia plurimis morbis, variolis, morbillis, tuſſi & aſthmate, palpitatione cordis & diarrhæa frequenti, febribus intermittentibus aliiſque afflicta, & tandem Lienteria, maraſmo & aſthmate extincta, hæc notatu digna nobis exhibuit

1. Pulmonem in ſiniſtro latere undiquaque coſtis & diaphragmati arctiſſimè connexum & ulceribus ſcatentem.

2. Serum multum & corruptum in cavitate Thoracis collectum.

3. Pericardium cordis mucroni adnatum, & tamen ſero refertum.

4. In ſiniſtro cordis ventriculo polypos duos non ſpurios aut ex ſanguinis grumis concretos, ſed candidiſſimos è fibris tenaciſſimis denſiſſimè contextis compoſitos, qui diuturna maceratione nullo modo diſſolvi & cultri acie vix dividi poterant. Erant tamen adhuc tenues multis pedunculis arteriæ magnæ valvulis & fibris implicati, & hinc ad dimidii fere digiti longitudinem intra arteriæ canalem porrecti.

6. Lien erat valde tumidus, durus, nigricans, diaphragmati & ventriculo arctius cohærens.

7. Meſenterium totum quaſi gelatina vel muco inductum, ejusque glandulæ liquore lacteo turgidæ.

8. Ventriculus verò & Inteſtina videbantur tenuiſſima & flaccida, quibus cruſta interior villoſa prorſus abſumpta, nec rugæ vel valvulæ conniventer relictæ.

E quibus omnibus collegi, primam & præcipuam malorum omnium originem forte vitium & coalitum pulmonis præbuiſſe, quandoquidem circulus ſanguinis per eundem impeditus & difficilis, non ſolum extra limites & vaſa ſua abiit, indeque ulceribus materiam dedit, ſed ob diuturnos ejus impulſus & concuſſiones partes quoq; gelatinoſæ, aut fibroſæ tandem in ſinubus cordis ita congregatæ, impli-

catæ

catæ & in polypos iſtos mutatæ fuère, quemadmodum è ſola pilorum varia contorſione & conquaſſatione interveniente quodam glutine, chartam, pannum, aliaque fieri videmus. Neque dubium eſt, quin polypi iſti ſucceſſive in molem aucti fuſſent; niſi ex motu iſto impedito pulmonumque ulceribus cachexia, reliquaque mala vitæ terminum citiorem feciſſent.

OBSERVATIO XVII.
Dn. D. CHRISTIANI VATERI. De Partu Cæſareo oppidò raro.

DIe XII. Maji Anni elapſi 1693. inſigne prorſus Partus Cæſarei exemplum mecum communicavit D. D. à Lankiſch, Reip. Zittavienſis Phyſicus excellentiſſimè meritus &c. quod & ego hic bona fide comunico: Civis nimirum ac Fullonis ibid. Conjux N.N. An. 1690. Menſe Julio primum puerpera, neſcio ob quas cauſas, laborioſiſſimè parturire cœpit, ut obſtetrices etiam fœtum jam in utero emortuum manu violentâ extrahere coactæ fuerint: ex quo, ut fieri facile ſolet, non ſolum vagina, ſed etiam veſicæ ſphinctere graviter læſo, vaginæ ulcus & incontinentia urinæ ſecuta. Miſera igitur opem Circumforanei adhibet, qui tamen veſicæ malum non ſolum non curat, ſed id quoque efficit, ut calloſus inſuper tumor in vagina ſuccreſceret, totumque ferè canalem, relicto ſolum foraminulo piſi magnitudinem & rotunditatem adæquante, repleret. Sed quid fit? altera nihilo ſecius vice gravida facta & partui proxima, impoſſibilem oneris ſui excluſionem ipſamet intelligit, indeque laudati Excellentiſſimi D. à Lankiſch conſilium & auxilium implorat; Qui perſpectis etiam & collatis prudenter omnibus circumſtantiis unicam in ſectione, ut vocant cæſarea, licet à Mauriceau aliiſque recentioribus prorſus condemnata & rejecta, ſpem relictam eſſe prædicit, & parturiente, Marito, aliiſque amicis conſentientibus d. XVI. Martii operationem ipſam aggreſſus, inciſionem in latere ſiniſtro, pollicis latitudine, è regione umbilici deorſum verſus ad ulnæ circiter quadrantem ducit; Dehinc utero ipſo decenter aperto, fœtum jam mortuum cum ſecundinis ſuis propriâ manu educit, & obſtetricum manibus offert. Quo feliciter ac nullo quidem graviori ſymptomate, ne lipothymia quidem interveniente, à Celeberrimo Viro per-

acto

acto reliqua Chirurgis peritis committit, commodisque ægræ adeo proſpicit, ut vix elapſis ſex ſeptimanis, eadem ſalva in publicum prodire potuerit, & adhuc hodienum perfecta ſanitate gaudeat. Quis ergò miracula in natura & cura fieri neget?

(*A. 1694. d. 4. Februarii Wittebergâ Auguſtam Vindel. miſſæ.*)

OBSERVATIO XVIII.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI. De Polypo cordis portentoſo.

POlypum portentoſum in nupera ſectione publica Adoleſcentis deprehendi: Mortuus eſt hic hydrope pectoris & pericardii, neq; in imo ventre notabilis labes ulli viſcerum fuit illata, in pectore verò aqua copioſa ſtagnavit, & etiam pericardium ſero fuit quam maximè diſtentum, pulmonum lobo utroque coſtis adhæreſcente & ſatis corrupto: quum ad cordis examen pergerem, flacciditas ejus ad attactum palpabilis, multum rari non ſpondebat, at verò cum cavam circa ſui in cordis thalamum dextrum ingreſſum, aperirem, ilicò polypi indicia deprehendi, inde cautè diſſecto cordis thalamo, ſubſtantia comparuit carnoſa, denſa, & latitudine totius thalami peripheriam exæquans, ejusque cavum undique occupans: primo intuitu ſeptum carnoſum (de quo Cl. Lowerus) eſſe arbitratus ſum, quod ventriculo in ſua contractione non exiguas fert ſuppetias, propius verò cum examinarem, polypum inſigniſſimum eſſe, reperi, cujusmodi portentum neque vidi hactenus, neque etiam ab aliis deſcriptum memini: exæquabat, ceu dixi, latitudine totius thalami interius cavum, pedibusque ſuis multiplicibus, fiſſuris ipſius, columnas carneas inter, erat infixus, juxta in arteriam pulmonarem protendebatur, & ſecundum hujus per pulmones divaricationem, in cumplurimos ramos dirimebatur: In thalamo ſiniſtro polypus hæſit alius, ſed minor, in arteriam magnam ſeſe extendens: neque etiam cerebri ſinus hisce funeſtis hoſpitibus caruerunt, utpote à quibus plures exemimus, & ſpectatoribus oſtendimus, ut mirari non oporteat, vel ſeroſæ colluviei augmentum, ſi non proventum, vel pulmonum corruptelam.

(*Baſileâ Auguſtam Vindel. A. 1694. d. 10. Febr. miſſa.*)

OBSERVATIO XIX.
Dn. D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
De Seminis Rapum uberrima Meſſe.

AGricola quidam in Eiderſtadia, Tonnam ſeminis rapi, (quod iſthic locorum, & quoque in Batavia, frequenter & copioſè fieri ſolet) octo emit marcis, (tres marcæ faciunt imperialem) illudque ſemen agro ſuo commiſit, hinc ager tam uberrimum reddidit fructum, ut unius tonnæ ſeminatione, in meſſe obtinuerit mille tonnas, & quamlibet tonnam pro quatuor imperialibus vendiderit; Sicq; octo marcis, quæ nondum tres faciunt imperiales, una marca deficiente, quatuor millia imperialium lucratus eſt: in quem uberrimum proventum & ſingularem Dei benedictionem, meus filius natu maximus, Bartholomæus Joh. Otto Hannemann, tali luſit epigrammate. Quod hic ſubnecto, Dei enim inſignem benedictionem deprædicat.

Ditant, quæ chari poſt fata ſuprema parentis.
Contingunt liberis, morte relicta bona.
Ditant protracti, noctesq; diesq; labores,
Et multum uſuris æra locata juvant;
Ditant, ſi thalamo dotata obvenerit uxor,
aut rerum ſi quem ſplendida dona beant.
Sed ſi hunc aſpicias attenta mente colonum,
cui tam miranda meſſe redundat ager:
Dices! plus ditat manus hic divina labore,
Legatis, donis, fœnore ſive toro.

OBSERVATIO XX.
Dn. D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.
De Phoſphoris.

VIr quidam curioſus, Phoſphorum aliquem componere inſtituit; eoque fine, multorum in eadem familia utriusq; ſexus hominum urinas collegit; hæ urinæ confuſæ & putrefactæ, cum deſtillarentur, omnes qui ſymbolam ſuam contulerant,

rant, in tenebris eo inungebantur, cum autem aliquod granum fortius fricaretur in vultu, illud incenſum eſt, ac capillos uſtulavit. Cæterùm aſpectu erat valde jucundum, loco enim vultus, quem Phoſphorus occupabat, videbantur innumeræ Myriades vermiculorum, translucentium repere, ſic, ut perennis in iſtis appareret motus, qui tam diu durabat, donec materia illa evanuiſſet. Phoſphorus ex urina æque ac ex ſanguine lampas, de qua Burggravius tractatum conſcripſit, parari poteſt, qui indicium ſanitatis & mortis præſagium præbet. Qui & quomodo autem, alibi D. V. traditurus ſum. Hæc obſervatio ſubſternit fulcrum uromantiæ, quam nonnulli magni nominis Viri & inclutæ famæ Medici nimium contra innumera experimenta ſpernunt; cui tamen ego multum tribuo. Viſcerum enim conſtitutionem naturalem & quamlibet præternaturalem optimè indicat. Ego, quod autem præfiſcini dixerim, quemlibet morbum vel præſentem vel inſtantem & ejus eventum dextrum vel ſiniſtrum, ex urinæ inſpectione cognoſcere queo. Ex ſinapi ſunt, qui parant Phoſphorum, ex naſturtii ſemine & ex herba flammula Phoſphorum quoque polliceor: Phoſphorus plantis ſummatim probatur iis ineſſe, quæ vitæ noſtræ Lucentem Balſamum, quem nonnulli cordis flammulam appellitant, nutrire & corroborare queunt.

(D. *10. Febr. 1694. Kiliâ Norimb. miſſæ.*)

OBSERVATIO XXI.
Dn. D. CAROLI RAYGERI.
De Formicis Volantibus.

DAri in Indiis formicas volantes, punicei coloris, ſuper flores, frutices, arbores & herbas volitantes, ex quibus non ſecus ac apes mellis, ita hæ Laccæ conficiendæ materiam colligant, Jac. Bontius in Animad. ad Garc. ab Orta aſſerit. Aldrovandus Lib. V. De inſect. cap. 1. refert, reperiri formicas alatas majores, quas in Braſilia Iza appellant, cedri odorem ſpirantes & gratiſſimi in cibo guſtus, in tanta copia, ut volantes parentes cum liberis velut denſiſſimam nubem efficiant in aëre. Qua de re tamen nullam mentionem facit Margraffius accuratiſſimus aliàs rerum Braſilienſium ſcriptor ac collector. Hic quidem Lib. VII. Hiſt. Braſil. c. 6. adſtruit, tanto numero formicas ibi eſſe, ut Luſitanis

Rey do Braſil appellentur; in campis, in ſylvis ita frequentes ſemitas factas & fieri quotidie ab illis, quemadmodum apud nos faciunt greges pecudum, imò aggeres & tumulos exſtrui ab iisdem inſtar metarum fœni. Credo autem, has non alatas & volantes, ſed terreſtres eſſe. Mox enim ſubjungit, formicam ibi reperiri, unum digitum longam, corpus biſulcum habentem, & ſectiones tenui ligamento conjunctas, caput triangulare, dentes duos prominentes &c. Fortè hanc ſpeciem intellexit Aldrovandus, nam hæ Nigritis cedunt in cibum. Reliquas monſtroſas aut fabuloſas formicarum formas vel Plinio & Solino relinquimus, vel cum Strabone ridemus. Noſtræ communiter à Zoographis inter inſecta pedata reponuntur, ſenis ſcilicet pedibus inſtructæ, quibuscum velociſſimè currunt. Extra dubium tamen eſt, ſeniores & grandiores in ſenectute alas emittere, & non parum volare, quo volatu natura quaſi imbecillitati & impotentiæ tam velociter currendi conſulere voluit. (ô utinam & ita generi humano proſpiceret, ſimiliq́ue volatu decrepitos ſenes, vel ob Arthriticos dolores pedum uſu deſtitutos ſublevaret!) Sed non diu ab editis alis ſupervivere tradit Aldrov. l. c. Jam quid mihi de formicis volantibus compertum, breviter proferam. Anno 1679. d. 18. Julii, æſtuante, ſed turbido ac nubiloſo cœlo intra primam & ſecundam pomeridianam agminatim volarunt formicæ majores alatæ. Veniebant autem à Septentrione inter & Orientem (Nord-Oſt) & dirigebant curſum ad Meridiem inter & Occidentem (Süd-Weſt) verſus Danubium agmine ita compoſito, ut in illa ſuburbii parte, quæ eſt inter Occidentem & Septentrionem, iterumq́ue inter Ortum & Meridiem vix una vel altera fuerit viſa. Egreſſus in hortulum meum, qui in parte ſuburbii inter Occidentem & Septentrionem (Weſt-Nord) ſitus eſt, nec ullam ibi inveni, cum tamen Civitas & ſupra nominata loca plena eſſent iisdem, interrogatus hortulanus, nihil ſe vidiſſe aut obſervâſſe aſſerebat. Inter volandum decidêre innumeræ, forte volatu fatigatæ, & tanta quidem multitudine, ut in illa platea, ubi habito, in foro, ad portam S. Michaelis, extra eam, & verſus Danubium nemo pedem figere potuiſſet, quin triginta vel quadraginta conculcâſſet. Ultra quadrantem horæ vix duravit volatus. Decidentes in terram ſtatim alas amiſêre, lento motu hinc inde repentes, poſt duas horas nullo modo amplius conſpicuæ, quorſum devenerint, nemo ſcire potuit. Collegi aliquot, & vitro incluſi, ſed illæ ſtatim ut reliquæ alas perdidêre, & ultra octiduum non vixêre. In forma ſimiles erant commu-

nibus

Secales ac Zeæ ſive ſpeltæ ſponte natarum ariſtæ, naturali magnitudine et figura depictæ. Aō. CIↃDCVIC. Mens: Jul;
Fig. I. ad p. 29. App.
Fig. III App. pag. 29.

Annus II. App.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

bus noſtris, ſed parum majores, & alis duabus pellucidis inſtructæ. Non defuêre, qui varia inde ominati, quidam, quod ipſo nigro colore ferale ſit animal, terræ filia, & in locis ſubterraneis, quo mortuorum corpora ſolent inferri, pro præſagio habuerunt mox ſubſecutæ, imò jam tum graſſantis Luis peſtiferæ, qua aliquot millia interempta terræ illata. Alii horrendum bellum, & irruptionem hoſtis Turcici poſt quatuor annos portendiſſe credebant, quæ ſuo loco relinquimus. Hæc duo quàm maximè veniunt rimanda. 1. Quod ita ſtrictè agmine facto volatum obſervârint, neque ad ullum latus deflexerint. 2. Quod decidentes neminem læſerint, & amiſſis alis lento motu tam citò ſe abſconderint. Nam, ut dictum, poſt bihorium vix quædam amplius comparuerunt, ut ita nemini conſtiterit, unde venerint, vel quo devenerint.

OBSERVATIO XXII.
Dn. D. CAROLI RAYGERI.
De Locuſtis volantibus.

ALatam formicarum phalangem excipiat aliud agmen inſecti itidem quandoque volantis, ſed prioribus magis nocivi, inuſitatæ formæ ac magnitudinis. Locuſtæ ſcilicet ſunt à locis depaſtu quaſi exuſtis ita dictæ. Quamvis peculiaris hic notanda opinio Sam. Bocharti, qui in eruditi ſui Hierozoici Lib. IV. c. 5. locuſtam derivat à Locutione, cum æquè ac cicada ſit loquax, quod ex multis probat antiquis Poëtis. Certè noſtræ magis mutæ quàm piſces fuêre, volantes autem alis ſonum vel potius ſtrepitum aut ſuſurrum ediderunt. Plinius quidem ait, vocem illarum proficiſci videri ab occipitio, eo ſcilicet loco, in commiſſura ſcapularum quaſi dentes habere, eosque inter ſe terendo ſtridorem edere. Circa duo æquinoctia, hoc facere ſicut cicadas, circa ſolſtitium exiſtimat Aldrovandus. Comparuit primâ vice hoc inſecti genus in partibus trans-danubianis Anno 1684. ubi nimirum ante annum graſſatus Exercitus hoſtilis & ferè omnia compita complevit ſtrage hominum jumentorumque, imprimis equorum, mulorum ac camelorum, quorum certè aliquot millia periêre, illorumque corpora diſperſa hinc inde jacuêre & computruêre. Volabant illæ de loco in locum, imprimis menſe Auguſto, & ubique omnia depaſcebant, quæ

adhuc in agris & pratis inveniebant. Anno 1685. videbantur etiam illarum quædam in noſtris partibus, ſed tantum quaſi prodromi aut metatores erant. Quinta Auguſti die quadam Dominica, circa tertiam pomeridianam ſudo ſerenoque cœlo, agmine facto volabant ita densè, ut Solem obſcurârint, aëremque non aliter ac ſi nebula ingrueret, turbârint. Ultra quadrantem horæ non duravit iſte tranſitus. Veniebant autem ab Occaſu, & pergebant ad Orientem, illarum, prout relatum, pars in Inſula (vulgò die Schütt) conſedit, pars autem ulterius progreſſa. Hic nulla remanſit, niſi quæ volatu defeſſæ decidebant, quarum aliquot cepi & examinavi. Magnitudo æquabat unà cum alis, quæ corpore longiores fuêre, digiti mei indicis longitudinem, non tamen omnes ejusdem magnitudinis erant. Alæ binæ lucidæ ac brunei coloris variis notatæ punctis aut lineolis nigris, quas vulgus pro literis Arabicis habuit. Servavi quasdam in vitro addito gramine, ſed nullo cibo ſumpto marcebant altero die mortuæ. Exiccavi corpora, verùm aliquot annorum decurſu ſine attritu in pulverem abiere, remanentibus tantum alis, & parte pectoris, unde illæ egrediebantur. Peregrinum iſtud genus Locuſtarum hoc Seculo, quantum conſtat, à nemine viſum vel obſervatum, unde venerit, non abs re erit inquirere. Superiori Seculo anno 1542. infinita talium multitudo ex Oriente advolavit, corruptis ac depaſtis ſegetibus & vineis magnam frugum inopiam famemque induxit, referente Iſthuanfio Lib. XV. Hiſt. Hung. p. m. 254. Sed noſtræ ab Occidente verſus Orientem perrexêre. Vento ferri Locuſtas, tàm ex ſacra quàm profana conſtat hiſtoria, hoc modo autem illas huc delatas vix credibile. Magis veritati conſentaneum, hic fuiſſe genitas, nam antequam volâſſent, multæ parvæ alisque carentes in agris & pratis repentes inventæ. Subſcriberem illis, qui ſicut ex equo putrefacto ſcarabæos, ita ex mulis & camelis locuſtas oriri ſtatuunt, cum in illa regione, quâ primitùs comparuêre, innumeri cameli ac muli perierint ac computruerint, cui ſententiæ favere etiam videtur Aldrov. Lib. IV. de Inſect. p. m. 165. Aut crederem potiùs cum innumera camelorum multitudine ex Oriente venientium ſeminium allatum, quod fortè ibidem, ubi frequentiores iſtæ locuſtæ cum herbis aut pabulo ingeſtum, hic verò vel per excrementa egeſtum, aut putrefacto corpore animalis accedente calore ſolari fuiſſe vivificatum, prout aliàs ova illarum adveniente vere vivificari, & in parvum vermiculum abire ſolent. Sed obſtare huic ſententiæ videtur, quod anno modò

elapſo

elapſo eædem fuere obſervatæ, & volare viſæ, licet Anno antecedenti nulla vel mulorum aut Camelorum edita ſtrages, & ſeminium ab Anno 1686. ubi ultimariò apparuêre, uſque ad Annum 1693. latuiſſe in terra abſconditum non credibile. Erant autem prioribus planè per omnia ſimiles formâ & magnitudine, volarunt etiam agminatim 14. & 15. Septembris, â meridie Septentrionem verſus, ab hora undecima ad duodecimam meridianam, prout mihi relatum, nam ipſe volatum obſervare nequivi ægrotus tum temporis in lecto jacens. Allatæ mihi aliquot, quas cum prioribus contuli, ut ovum ovo ſimiles. Decidêre plurimæ, quas avidè & innoxie comedebant feles. Quò autem illæ devenerint, aut unde ortæ, hucuſque non fuit compertum.

OBSRVATIO XXIII.
Dn. D. CAROLI RAYGERI.
De Nadragulya Antipodagrico Remedio.

VIx aliquis magnô volumine comprehenderet, ſi omnia, quæ circumferuntur, in unam vellet colligere medicamenta antipodagrica. Scilicet nemo non duro huic nodo quærit cuneum, & prout quilibet caſu aut ſpontè recedentibus cruciatibus fuit alleviatus quopiam medicamento, illud ſtatim poſtmodum pro certiſſimo antipodagrico ebuccinat. Omnes tantum in eo ſunt ut dolores leniant, aut ſi cauſam reſpiciunt, Catharticis impuritates corporis ſaltem evacuare laborant, formale morbi negligentes aut tollere non valentes, hinc ut plurimum ſævioribus & diuturnioribus revertitur ſtipata cruciatibus, ut tandem cum illis medicis in Tragopodagra Luciani fateri cogantur: Pharmacum neque meum, neque aliud poteſt tuum (ô podagra!) inhibere curſum, ſed ſuffragiis omnibus omnem gentem vincis mortalium. Fortè inaudiens Apothecarius Comaromienſis virum quendam in hac Civitate mihi amiciſſimum & maxime honorandum podagricis torqueri doloribus, ſcriptis ad eum Literis incluſit portionem cujuſdam radicis exiccatæ, quam Cauponi ibidem locorum valdè podagrico peregrinus quidam apud ipſum divertens dedit, & Nadragulya Ungarico idiomate appellavit, hanc in Lacte coxit & ebibit Caupo, mox profundiſſime obdormivit ad 48. horas, expergefactus liber ab omnibus doloribus

loribus evaſit, id quod in pluribus aliis cum ſucceſſu tentatum. Communicato mecum hoc remedii genere, à multis reſcire nequivi, quid ſit Nadragulya, licet radix & denominatio multis fuerit nota. Tandem in Lexico Ungarico Latino inveni ita vocari Mandragoram, miratus hic locorum, imprimis in montibus Carpaticis, inde enim quam maximè afferri nonnulli aſſerebant, ſpontè creſcere Mandragoram. Totus in eo fui, ut recentem poſſem habere radicem. Acquiſivi binas è duobus diverſis locis, ſtudioſè terræ commiſi ineunte vere, progerminârunt ambæ, altera erat ſpecies quædam Lapathi acuti, ex altera ſtrychnus ſeu ſolanum Maniacum, Ital. Bella Donna, effloruit. Non dubitavi ampliùs eandem fuiſſe radicem ſiccam, imprimis cum teſte Tabernæmontano herba hæcce Mandragora Theophraſti vocetur, ipſiuſque radix â nonnullis pro radice Mandragoræ divendatur, cumque habeat vim ſoporiferam, robuſto illi viro profuiſſe, ſed tentet alius qui velit, me ſanè terreret Obſerv. XI. quam habet Excel. Dn. D. Faber in ſtrychnomania ſua p. 23. Ubi tonſor quidam Civi cuidam Strobelbergenſi ſparſis per univerſum corpus doloribus eum miſerè cruciantibus laboranti, propinavit decoctum foliorum Strychni, unde omnium dolorum oblitus, lethali ſomno diem ſuum clauſit, finemque vitæ & morbo fecit. Ego ſanè nihil magis in podagricis doloribus horreo, quàm medicamenta narcotica, ut ut â magnis Viris laudentur, nuper demùm edoctus infelici ſucceſſu in aurifabro hujus loci poſt ſumptum Laudanum, quod me maxime diſſvadente, impatientia tamen victus â quodam Apothecario obtinuit, illo ſumptô tota nocte ſatis commodè dormivit, manè expergefactus in convulſiones incidit Epilepticas, quibuscum ad meridiem colluctatus, adhibitis remediis convenientibus tandem ad ſe rediit, impoſterùm cautius mercaturus. Sanè nihil agere in hoc morbo eſt optimè agere, nam & externa anodyna periculo non carent, utpote quæ juxta Excell. Wedelium in Opiologia viam parant ad tophaceam duritiem.

OBSER-

Fig: III. ad p. 33.
Quercus florida.
Mens: Maij.
Obs: II.
per ingroſs: maj:
Fibræ et flosculi per Microscopium observati

Fig: II.
App. pag. 33.
Quercus
Baccifera.
Mens. Iunii.
Uva Quercina C. Bauh:

Dec. III

OBSERVATIO XXIII.

Dn. D. CAROLI RAYGERI, De Liene rupto

NUnquam ſatis mirari poſſum, quoties mihi occurit abſurda illa & plena periculi chirurgia in Scirrho Lienis, viri alicujus nominis, cui multi fidebant Patavii, quam nominabat ſplenem excindere aut ſplenis excíſionem, cujus meminit Fab. ab Aquapend. de Curat. chirurg. p. 248. Ponebat chartam ſupra lienem induratum, & ſupra chartam aciem ſecuris, tum malleo ſecurim percuſſit validè, & dimiſit patientes velut ſanatos. Poſt plurimos ita tractatos, tandem malè ceſſit cura, nam unô ictu & abdomen & Lienem & vitæ filum præcidit. Mirum ſæpiùs factum non fuiſſe, valdè enim tenella eſt membrana Lienis, ita ut levi ictu bacilli ruptam referat Tulpius Lib. 11. Obſ. 29. Accidit Anno 1684. circa initium Decembris ut uxor cum marito aliquot ſaccos in inferiorem domûs fornicem portando, impar ponderi una cum ſacco in gradibus caderet, omneque frumentum effunderet, ſuccenſus maritus graviter ipſam objurgavit, â verberibus tamen, quibus aliàs non infrequens erat, abſtinuit. Aſcendens vicinis ſuis conqueſta uxor ſe graviter impegiſſe in ſiniſtrum latus, ac dolorem ibi ſentire, hoc tamen non obſtante incipit ad pinſendum panem farinam ſubigere, maritus interim rixas & jurgia continuat, quæ etiam vicinæ mulieres audivere. De repente maritus aperit januam clamat ipſis, ut intrent, videant quid ſit iſti beſtiæ forte temulentæ. Accurrunt illæ, deprehendunt fœminam agonizantem ſine loquela, & poſt aliquot ſuſpiria exſpirantem. Perterritus maritus cum potuiſſet fugere, nec pedem movit, in eo perſeverans, tantum intra verba manſiſſe litem, ad verbera non fuiſſe deventum. Alterâ die apertum cadaver me præſente, perluſtratum externe totum corpus, utrum aliquod ſignum plagæ appareret, ſed cutis naturaliter ſine vibice aut livore deprehenſa, venter verò horrendum in modum tumebat. Tegumentis remotis, tota capacitas abdominis plena inventa ſanguine grumoſo & ichoroſo, quo evacuato, & inteſtinis ad latus repoſitis, Lien ſat magnus (laborabat enim ut adſtantes referebant Scirrho Lienis) aſpectui ſe obtulit, in gibba parte ſecundum longitudinem diſruptus, unde iſta effuſio

ſanguinis & mors. Examinatus maritus conſtanter negavit ſe ipſam vel baculo vel manibus percuſſiſſe. Hinc concluſum ex lapſu forte aliquam læſionem aut rimam parvam acquiſiviſſe, quæ valida farinæ ſubactione aucta & dilatata, ſanguinis profuſionem & conſequenter mortem intulit. Ita autem fuit omnis extravaſatus ſanguis per iſtam lienis fiſſuram, ut in trunco venæ cavæ, in cruralibus &c. ne guttula remanſerit.

OBSERVATIO XXV.
Dn. D. CAROLI RAYGERI.
De Ore, ſine Palato.

Viro Conſulari hujus Civitatis Anno 1687. Menſe Septembri nata puella optimè aliàs conſtituta, ſed in ore mirabiliter conformata; Totum quippe palatum usque ad fauces abfuit, ita ut inſpicienti duo tantum foramina poſt leve vix unius digiti â gingivis interſtitium, ad nares aſcendentia apparuerint. Vagiebat infans more aliorum, ſed ſurgere non valebat, regurgitante ſtatim per nares lacte, quæ tamen digito parum profundiùs immiſſô exhibebantur, deglutiebat, hinc pultes & lac emulſum ſine difficultate aut regurgitatione ſumſit. Ultimò inventa nutrix papillis longioribus prædita, ex quibus parum traxit, ſed inſufficienter, tandem emaciata, obiit. Tentavi illa duo foramino goſſypio occludere, ſed non ſucceſſit, nec libenter admiſere Parentes ex metu ſuffocationis. Relatum mihi ſimilem infantem præterito Anno in ſuburbio natum fuiſſe, vitamque ad medium Annum ſummô cum labore protraxiſſe.

OBSER-

OBSERVATIO XXVI.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

De Pinguedine in Abdomine tumorem tympanitico ſimilem efficiente.

Medicus qui ſufficit ad cognoſcendum, ſufficit etiam ad curandum, ſed quandoque non cauſa tantum morbi, ſed affectus ipſe ita in abdito latet, ut etiam Argus quandoque Tireſia fiat cœcior. Anno 1681. Fœmina quædam Samaria ex Inſula (Schütt) huc delata, meo & aliorum judicio Hydropica. Nam venter æqualiter erat tumidus, magis tamen in Epigaſtrio circa regionem lienis, ſtomachi & ſupra umbilicum, quam infra eundem, ubi tumor mollior apparuit. Superior pars corporis tota quanta emaciata, â longo tempore enim nihil quicquam ciborum aut ſumere aut retinere potuit, ingeſta quippe continuò evomuit. Venter niſi Clyſtere aut ſuppoſitorio ſollicitatus nunquam ſuum fecit officium. Ita diuturnitate morbi confecta & viribus fracta, cum nec Medicamēta nec alimenta retinere potuiſſet, extincta. Poſt mortem apertò corpore, imprimis diſſecto peritonæo, effluxit ſerum quoddam citrinum in parva copia unam menſuram vix excedente. Remoto peritonæo, in conſpectum venit omentum ſeu Epiploon, eâ parte, qua ſtomacho annectitur lobis ut ita dictum, pinguedine ſebacea pugni aut capitis infantis magnitudine, ita dura, ut ægrè cultro potuerit diſſecari, undique repletum. Simili ratione ſimilique materia etiam pylorus undiquaque erat obſeptus, magis externè quàm internè, quæ ita illum conſtrinxit, ut nihil, niſi valdè liquidum & molle potuerit exire, quæ autem craſſiora iterum ad ſuperiora regurgitare debuerint. Hinc illi perpetui vomitus, hinc contumax conſtipatio, hinc ventris tumor durior in Epigaſtrio, mollior in Hypogaſtrio, ubi talis pinguedo non fuit, hinc denique ex defraudatione naturalis alimenti & defectu convenientis nutritionis emaciatio & mors. Planè hoc, qui elapſus, anno, ſimili propemodùm morbo, quantum ex externis conjicere licuit, interiit vir quidam Nobilis 68. circiter annorum omni ætate robuſtus & obeſus, tandem derepentè nullâ prægreſſâ manifeſtâ cauſâ in Anorexiam incidit, cum corporis emaciatione. Decreſcente ita Aqualiculo apparent circa regionem ventriculi, item in

dextro Hypochondrio, ut & in parte ſiniſtra ſupra umbilicum tumores planè ſupradictis ſimiles forma, duritie & magnitudine, ſine dolore extra tactum, quem ferre non potuit. Acceſſit etiam vomitus omnium rerum comeſtarum & potarum, cum continua nauſea & inappetentia ad omnes cibos; Denique menſe Auguſto toto corpore contabeſcens obiit. Apertionem poſt mortem adſtans uxor & conſanguinei non permiſerunt, quam tamen optâſſem ad videndum, quid illa durities fuerit. Non abſimilis valde eſt D. Hiarne obſervatio 166. Anni IV, Decur. I. Miſc. Curioſ. niſi quod in fœmina noſtra lobi mera pinguedo fuerint ſine cavitate aut contento liquore.

OBSERVATIO XXVII.

Dn. D. CAROLI RAYGERI.

De Trigeminis Succeſſive editis.

IUxta conſvetum naturæ humanæ curſum, fœmina non niſi unum unò partu edit fœtum. Si autem gemelli aut tergemini excluduntur, extra ordinem, non autem contra naturam fit, multò minus imbecillitatem aut imperfectionem naturæ arguit, ut vult Ariſtoteles, & ex eo concludit Sinnibald. in Geneanthrop. Lib. VIII. Tr. II. c. 2. Animalia unipara in Univerſum eſſe perfectiora quam multipara. Quod objici poſſet de brevitate vitæ in gemellis id æternæ veritatis non eſt. Nam licet ut plurimum unus ex gemellis ſive ambo citò moriantur, vel ob defectum fit alimenti in utero, vel quod robuſtior fœtus præripiat alteri nutrimentum. Interim quotidiana conſtat experientia plurimos gemellos æque ad juſtam ætatem pervenire, ac illi qui ſingulatim editi. Ut nihil dicam de Eſavo & Jacobo, de Pharez & Sara utrisque gemellis diu tamen viventibus, & numeroſam poſt ſe relinquentibus poſteritatem; Nihil ex Romana Hiſtoria de trigeminis Horatiis & Curiaciis viveciſſimis pariter ac pugnaciſſimis. Saltem quos ego vidi gemellos ex Illuſtriſſima Comitum proſapia, tam in noſtro Regno, quam in Germania notiſſima adducam, qui non tantum robuſti corpore diu viventes, ſed ita ſani fuêre, ut qui altero duodecim horis ſenior ſeptuageſimum Annum compleverit ſine ullius medicamenti aut venæ ſectionis uſu, cui ipſo, quo ſeptuageſimum annum abſolverat die, primâ vice curavi aperiri venam; Servatus quidem ex illo morbo, ſed nondum vertente anno

obiit.

Annus II.

obiit. Alteri nativitate juniori 76. ætatis Anno in febri continua etiam aperta vena, unde convaluit, et vitam ad Octuageſimum protraxit. Hac in Civitate fœmina quædam eſt parvæ ſtaturæ, & tota macilenta, quæ jam binis vicibus excluſit gemellos, ultimis adhuc optimè valentibus & â propriâ matre nutritis. Quis inde imbecillitatem aut defectum naturæ conjiceret? Infelicior autem caſus fuit, qui ſequitur: Balneatoris Bazinienſis (vulgò Böſing tertio lapide abhinc diſtans Civitas:) Erici Früeling uxor Anno 1691. 19. Maji incepit parturire, & demùm 21. intra quintam & ſextam matutinam enixa eſt puellam benè conformatam & viventem, media nocte verò, die 24. Maji iterùm puellum & puellam unô partu edidit, ita ut intra primum & ſecundum partum interceſſerint tres dies & duæ noctes cum media. Baptizati ſunt omnes tres, ſed non multo poſt obiêre, quos Mater difficili & per tot dies durante partu accedente febri continuâ ſecuta 25. Junii. An iſta trium dierum mora ſuperfœtationi cuidam ſit tribuenda, quod nimirùm non uno tempore, ſed ſucceſſivè conceperit mater, meritò dubitandum, ego credo Naturam primo duarum dierum laborioſo partu debilitatam reſpirium quæſiviſſe, in quod etiam valida illa lucta multum perpeſſi ac fatigati conſenſere duo remanentes in utero fœtus.

OBSERVATIO XXVIII.
Dn. D. CAROLI RAYGERI.
De Puſione Empuſa.

EMpuſa olim Larva ſive ſpectrum fuit unô pede incedens, Creditum ab Hecate emiſſum videndum miſeris & calamitoſis. Eraſm. Roterod. in Adag. Proteo mutabilior; ſunt, ait, qui hanc ipſam Hecaten affirmant eſſe: Narrant autem unô videri pede, unde & nomen inditum putant, Placuit ſub hoc nomine noſtrum deſcribere puſionem, qui non inanis larva aut ſpectrum ab Hecate miſſum, ſed cætera verus homo, juſto Dei judicio unô pede deſtitutus in cordolium mœſtiſſimorum parentum, in videntium admirationem ſpectandum atque monſtrandum ſe exhibuit. Excluſus eſt mortuus inter terribiles matris cruciatus, menſe Julio Anno 1691. hic Poſonii in ea ſuburbii platea, quæ vulgò die Hochſtraſſen appellatur, honeſtis aliàs Parentibus novem annis in ſterili

Conjugio cohabitantibus, & ſemper ardentiſſimè unam prolem expetentibus. Toto reliquo corpore, ut dictum, externè benè fuit conſtitutus, habuitque membraritè conformata, aderat totum os innòminatum, ſed crus ſiniſtrum cum tibiâ & talo deficiebat, illeque locus unde pes exire debuiſſet membranâ claudebatur tenui pellucida & ad tactum molli. In altero pede nihil monſtroſi conſpiciebatur. Internam inſpectionem, quam deſiderebam, afflictiſſimi denegaverunt Parentes.

(An. 1694. d. 20. Febr. Poſonio Auguſtam Vind. Miſſæ.)

OBSERVATIO XXIX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Epilepſiâ, ulcere in crure ſanata.

MUltos & ingenio, & rerum geſtarum gloria Excellentes Viros comitiali morbo ſæpe laboraſſe teſtantur hiſtoriæ; uti hoc morbo correptum bis fuiſſe in rebus agendis Juliùm Cæſareum ſcribunt. Hic autem Ferrariæ epilepſia ſæpius afficiebatur Excellentiſs. Dn. N. N. Jur. Utr. D. & Advocatus celebris, Annorum L. qui ulcere ſponte aperto â Natura in crure dextro, adhuc perſeverante, non amplius eam paſſus eſt, in reliquis etiam ſanus vivit.

SCHOLIUM.

NIcol. *Tulpius* cum *lib. 1. obſ. med. cap. 8.* duos infantes per manantia capitis ulcera ab epilepſia liberatos, improvide autem hiſce aliquando ſuppreſſis, in terribiles iterum nervorum contractiones delapſos memoraſſet, concludit: *En præeuntem naturam, ô Chirurge; monſtrat ipſa quaſi digito ſalutarem inuſtorum ulcerum uſum: ex fama tua erit, imò ex uſu ægrorum, ſi banc ſequaris ducem. Proſunt ulcera arthritidi: expellunt lippitudinem; Sed neminem efficacius juvant quam morbo comitiali obſeſſos.* De graviſſima epilepſia juvenis fonticulo capiti inuſto curata vid. *Job. Mekeranus obs. chir. cap. 5.* Hinc epilepſiam à conſolidatis intempeſtive fonticulis, ulceribusve pedem,

pedum, ſæpiſſime oriri norunt Practici. Confer. inprimis *Ephem. noſtr. Dec. I. Ann. II. obs. 213. Dec. II. A. VI. obs. 201.* & Nob. *D. Job. Nicol. Pechlinus Obſerv. med. lib. 2. obs. 30.*

(*L. Schröck.*)

OBSERVATIO XXX.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Lapillis multis vomitu rejectis in arthritico.

Curioſum narrat Iſaac Caſubonus Comm. ad Aul. Perſ. Satyr. V. de Arthritico quodam, è cujus corpore plus lapidum extractum fuerat, quam ipſe penderet. Egoque in Arthritico quinquagenario nuper excretos vidi multos lapillos albos, mediante vomitu, poſt diros ſtomachi cruciatus exeuntes, Mihique ipſe Patiens narravit, ſe etiam cum annum trigeſimum ageret, quantitatem ferè ſimilem ſimilium Lapillorum per vomitum ejeciſſe.

SCHOLIUM.

Lapillos hos lymphæ in ventriculum ex glandulis ejus ſtillanti ortum debuiſſe, vix dubitare licet. Conferri autem hæc hiſtoria meretur cum illa, cujus uberiorem delineationem Exc. *D. Sigiſmundus Rex*, Poliater Bernenſis, in lib. *Specim. lithogenes. human.* Paucis ante annis publico communicavit.

(*L. Schröck.*)

OBSERVATIO XXXI.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Ebrietate â nimia mellis aſſumtione.

Apud Orpheum legitur, referente Joſepho Laurentio in Polymathia Lib. 1. diſſertat. 34. Saturnum ab Jove filio per mellis poculum inſidiis captum, quo ſaturatus, inebriatus fuit, & acto in vertiginem quandam capite, qualem vini copia

pia

pia excitat, obdormivit. Ego Anno 1691 Menſe Septembris, obſervavi adoleſcentulam ruſticam, annorum tredecim, quæ à nimia mellis ingurgitatione inebriata fuit, ac tota die dormivit, imo etiam ſubſequenti die non benè mentè conſtitit, adeo, ut domeſtici eam quoque ebriam omnes dicerent.

SCHOLIUM.

QUamvis Mel, uti Muſtum, ſibi relictum inebriare neminem valeat, aliquando tamen diutius in ſtomachò retentum fermentationem ſubire, atque ita volatiles ſuos inebriantes Spiritus dimittere ac cerebro communicare poſſe, mihi videtur veriſimile; præcipuè cum præ aliis pluribus ſuccis longè promtius fermentationi ſit expoſitum. Accedit quod copioſè ingeſtus hic medicamentoſus ſuccus ventriculi tonum debilitare, atque hinc Spiritus etiam in cerebro inordinatè commovere, ſicque delirium, ebrietati ſimile, excitare poſſit: *ventriculi* enim *torpor, omnium confuſio*: juxta *Hippocratem lib. 6. Epidem. ſect. 3.* (*L. Schrœck.*)

OBSERVATIO XXXII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Dolore capitis, ſonitu campanarum ſanato.

ADoleſcens quidam Ferrarienſis, dolore capitis ferè continuò affligebatur Cum A. 1691. ob mortem ſanctiſſimi Domini noſtri, Alexandri VIII. omnes Urbis campanæ ad longum temporis ſpatium pulſarent ac ſtrepitum ingentem ederent, hic cauſa fuit fugæ doloris Capitis; dolor enim ea diè intolerabilis factus eſt, alia autem die abiit, nec amplius rediit. Hinc Aſclepiadem Medicum me legiſſe recordor, phreneticorum mentes morbo turbatas, ſæpe per ſymphoniam ſuæ naturæ reddidiſſe; & me non latet, Herophilum quoque docuiſſe, venarum pulſus rythmis Muſicis moveri.

SCHO-

SCHOLIUM.

UTi cephalalgiam hanc à lympha craſſiore in capitis nervoſis partibus ſtagnante inductam fuiſſe veriſimile eſt: ita magnus ille campanarum ſtrepitus & aëris inde facta concuſſio ſpirituum etiam inſignem effeciſſe commotionem videtur, qui in obſtructiones ab humore viſcidiore tubulos gravius irruentes, primò intenſiorem dolorem, mox repagulis ablatis, & lymphâ reſolutâ, ſanitatem induxerunt. Conferantur, quæ de ſoni efficacia in corpus humanum perorat *D. Dan. Georg. Morhofius diß. de ſcypho vitreo &c. cap. 17.*

(L. Schrœck.)

OBSERVATIO XXXIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Ictero vini potu ſanato.

OPtimè cecinit de Vino M. Terentius Varro: Hoc ægritudinem ad medendam invenerunt, & Illuſtr. Franciſc Redi in libro ſuo, cui titulus Bacco in Toſcana, vocat Vinum adverſus morbos bonum venenum, & revera copioſa potatio vini ſæpe multas ægritudines ſanavit; hinc Petr. Borellus Obſerv. 77. Cent. 2. narrat, tres Viros nobiles antiquis oculorum doloribus cruciatos, vini potu quaſi miraculosè ſanatos fuiſſe; unde Hippocrates in Aphoriſ. ait, oculorum dolores meri potionem ſolvere. Quod elapſis diebus verum eſſe obſervavi in Mercatore Ferrarienſe annorum 32. non febricitante, beneque valente, ſubitò ictero correpto, at larga vini potatione facta, ſanato, copioſo ſubſecuto ſudore.

OBSERVATIO XXXIV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Malo hypochondriaco Lactucæ uſu curato.

LActucas in prima, & poſtrema menſa apponebant Antiqui, unde Martialis lib. 13. epigramm. II. cecinit:

Claudere quæ cœnas Lactuca ſolebat avorum,
Dic mihi cur noſtras inchoat illa dapes?

In cœnæ principio apponebant ad concitandam appetentiam, in fine autem cœnæ ad ebrietatem reprimendam & ſomnum conciliandum, de qua re vid. Lipſius Lib. III. Antiq. Lectionum. Novi ego Virum quadragenarium, longo hypochondriaco malo affectum, in quo ventriculi imbecillitas, anxietas à cibo, reſpirandi difficultas, aurium tinnitus & flatus copioſi, in ructus erumpentes aderant, is frequenti lactucæ uſu, quam & in prandio & in cœna comedebat, ſanatus eſt. Sic Auguſtus olim priſtinam valetudinem lactuca recuperavit, Muſæ Medici prudentia, cui idcirco Romanus Populus ſtatuam juxta ædem Æſculapii erexit, monente Suetonio.

SCHOLIUM.

CUm in hypochondriaco malo utplurimum acidi, auſteri, bilioſi aut ſalſi peccent humores, qui varias efferveſcentias excitant, vigilias, ventris ſegnitiem, flatus, aliaque ſymptomata inducunt, Lactuca iisdem alterandis conferre poteſt. Unde non tantùm ſomnum conciliare, ſed ventrem æſtuantem etiam refrigerare *Galeno lib. 3. de temperam. cap. 4.* vel ventriculo bile infeſtato convenire, ceu *lib. 2. de aliment. facult. cap. 40.* habet, dicitur. Et alvum emolliendi vim eidem *Dioſcorides lib. 2. de mat. med. cap. 129.* adjudicat. Cujus intuitu optabat celeberr. *D. Sim. Pauli Quadripart. botan. claſ. 3.* ut multi ad maris Balthici oras aut littora ſitorum accolarum, ſi non cruda, aſt cocta veſcerentur ea, & à multis morbis vindicarentur, quos diuturnior alvi adſtrictio, mali hypochondriaci ac ſcorbutici comes & aſſecla invehere ſuevit. Nec alia ratione ſcorbuto, congeneri adfectui medelam adfert, prout Cl. *D. Jo. Frid. Helvetius in Microſcop. phyſiogn. med.* inter vegetabilia ſapore dulci ſive ſubdulci prædita, quæ ſalem acidum, acerbum, auſterum, acrem, ſalſum ſcorbuticorum enervant, lactucam reponit. Fuere Medici, qui ſanguinem multum à lactuca generari tradiderunt, de quibus *Galenus l. c. de alim.* diſſerit, id quod præſtare ſcribit *Hier. Mercurialis lib. 2. Variar. Lection. cap. 10.* quando bilioſo corpori exhibita, ſuâ frigiditate efficit, ut jecinoris calor remiſſus ſanguinem & non bilem faciat. Quamvis pauciſſimas nutritivas particulas contineat, laudatâ tamen ſuâ temperante virtute chylum purificare, ſicque correctis ejus acrioribus particulis, aptum reddere potis eſt, qui in laudabilem ſanguinem convertatur. *(L. Schrœck.)*

OBSER-

OBSERVATIO XXXV.
D. D. JOSEPHI LANZONI.
De variis remediis expertis.

TUtioria & conducibiliora eſſe remedia ſimplicia, quam ex variis multisque rebus compoſita, atque in unum congeſta, ſemper credidi, & Auditoribus meis perpetuò commendavi, illa enim præterquam quod paratu facilia, ſtomacho minus moleſta eſſe ſolent, minusque diſſolventes ejusdem ſuccos fatigant, nec inter ſeſe colluctationem paſſa, vim aut agendi energiam aut amittunt aut immutant; ſed & non ſolum, quæ ſimpliciora ſunt, verum quæ ex vilioribus nulliusque pretii rebus conficiuntur, plerumque ſunt magis conferentia & efficacius morbum, morbique cauſam adoriuntur. Quis unquam crederet? ex fœtidis excrementis arcana poſſe comparari ad graviſſimas ægritudines debellandas præſtantiſſima. In horum cenſum referam, quod ipſe expertus ſum de Nitro noſtro vulgari, quod colligitur ex fimo equino cæterisque recrementis in putrefactionem tendentibus, ſi hoc in cryſtallos redactum, & in pulverem tritum ad grana X. vel XX. ſingulis vicibus cum liquore conveniente febrientibus exhibeatur jejuno ſtomacho, & ante futuram acceſſionem, febres ſenſim moderatur, & tandem delet. In pluribus tertiana febre diuturniori laborantibus experiri licuit maximo cum fructu etiam cum pulvere Caffè & aqua cardui benedicti datum; aſt efficacius eſt illud, quod colligitur ex iteratis ablutionibus ſtibii diaphoretici, quod ſi cum alterutro pari doſi commiſceas, antimonium ipſum diaphoreticum longè efficacius remedium nanciſceris, quod ad Gonorrhœam Gallicam, affectus renum & veſicæ, icterum, ſitim, ſtomachi ardorem, ſimilesq; ægritudines, miram opem præſtare conſvevit: Inſuper me per literas commonefecit Excell. Dn. D. Lucas Tozzius, Medicus inſignis Neapolitanus, ſe nonnunquam cum catharticis illud miſcuiſſe, indeque ſucceſſive evacuationem blandam ac felicem, ſine ſtomachi faſtidio aut ventris moleſtia ſecutam. Porrò pulverem corticum Aurantiorum pluries expertus ſui, magnæ eſſe efficaciæ ad tollendas febres intermittentes. Inſigne eſt arcanum adl icterum etiam cum febre junctum, albumen ovi, quousque in ſpumam abeat conquaſſatum, & cum aqua graminis commixtum, veſperi &

 manè

manè ad uncias quatuor aſſumendum, cui ſi placuerit, tantillum ſacchari adjici poterit. Mirum quam ſvaviter ſtomacho gratificetur, ſenſim ſitim ſedet, appetitum ſuſcitet, jecoris æſtum temperet, croceum cutis colorem deleat, ut millies expertus ſum. Quis crederet tantam vim ineſſe ei, quod plerique à cibis ſalutaribus rejiciunt? Smilax aſpera, magnum ſolamen facta eſt miſeris podagricis, ut illos ab iteratis cruciatibus tueatur, frondes ejus ſalutariter admoventur utrinque tarſis pedum, malleolis, tibiis ad ſuram usque, & ſingulo quoque die renovantur, ſenſim absq; manifeſto ſenſu extrahunt ichores fœtidos, inducto leni in ſuperiori cuticula attritu; arbitror eos à lympha per glandulas ſubcutaneas excurrente prodire. Invaluit nunc etiam apud Noſtrates uſus caninæ pellis in tibiæ integumentum aptatæ, ad leniendam podagram.

OBSERVATIO XXXVI.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De Somnio mortem prædicente.

SOmnia non omnia eſſe contemnenda, ait D. Cyprianus Epiſt. 69. Exemplum hîc Ferrariæ habuimus, ubi Civis annorum 46. plethoricæ complexionis, poſtquam cum domeſtis quadam veſpera cœnâſſet lætanter, ac inter riſus frequentia pocula miſcuiſſet, nocte dormiens, ſe eſſe mortuum ſomniavit. Manè narrat ſomnium domeſticis atque amicis, qui omnes vanitatem ſomniatam mortem dixerunt, ajebant enim cum Poeta Italico ſomnia eſſe

Imagini del diguaſte, è corrotte
dal ſomno è dalla notte.

Aſt, poſt prandium derepente apoplecticus cecidit, & mortuus eſt ita intra trium horarum ſpatium.

SHOLIUM.

CUm in ſomno aliqua ſpirituum & ſanguinis in motu fiat ligatio, illa ipſa in hoc Viro à frequentiore poculorum inebriantium evacuatione major reddi potuit; unde gravior ille ſomnus ſucceſſit, & altero die graviſſima apoplexia accidit, præſertim ubi ingrata ſomni præteriti ruminatio metusque majorem ſpiritibus induxe-

duxerunt torporem, ut ſanguini per cerebrum circulando impares evaſerint. (*L. Schrœck.*)

OBSERVATIO XXXVII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Ficu & Aloe, ſimul cum Poſſeſſoribus ſuis emortuis.

DE Ficu Logothetæ cuidam unicè dilecta, curioſam hiſtoriam narrat eruditiſs. Caſaubonus in Animadv. ad Suetonium lib. 7. pag. mihi 591. ait enim, hanc arborem die mortis amatoris ſui exaruiſſe, ac poſtridie à ſummo ad imum ſe aperuiſſe, magnâ omnium admiratione; Pariter ego annnis elapſis obſervavi pulcherrrimam Aloes plantam, quæ à Rev. Sacerdote, amico meo olim, fuerat plantata, & ipſi ſemper cara; hæc die obitus prædicti Sacerdotis pariter emortua eſt. Et ut à Plantis ad Animalia ſermonem convertam, notavi cujusdam militis canem, qui die mortis heri ſui, à febri maligna occiſi, pariter vitam terminavit. Confer *Obſerv. 189. Dec. II. Anno VI. p. 379.*

OBSERVATIO XXXVIII.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Verme ex nare in Ruſtica, Cephalalgiæ cauſa.

MUltorum Animalculorum ſedes homo eſt, & præcipuè vermium; nullus namque vivens eſt, qui ab hac peſte ſit immunis; hinc ſæva lumbricorum turba infantes jugulat ſæpè, adoleſcentes invadit, juvenes lædit, viris non parcit, ſeneſque interficit, ac tandem Cadavera brevi ad nihilum redigit, imò in omnibus animalibus, inque eorum omnibus partibus generari quotidiè experientia rerum magiſtra oſtendit; ſic vivos vermes in cruore baleniformes vidit Borellus centur. 3. obſerv. 4. & Mouferus animalia lumbriciformia oriri in ſanguine ex Plinio retulit.

In ſcabie vermes eruditiſſimus, ac nunquam ſatis laudatus Amicus meus Jo. Coſmus Bonomus obſervavit, & in variolis citatus Borellus

renus centur. 2. obſ. 72. In ſemine humano Thom. Barthol. & Antonius Leuwenhœkius; in fellis veſicula Guil. Fabricius Hildanus, in auribus Plinius, in renibus Inſignis Bellinus, Medicus Florentinus, una cum Doctiſs. Franc. Ma. Nigriſolo, Medico noſtro Ferrarienſi; Hinc etiam in Corde vitalis flammæ ſacrario, & ſanguinis ſpirituumque officina vermes ſe obſervaſſe ſcribit R. P. Chriſtinus; in cerebro Schenkius, Zacutus & Tulpius; in urina Kircherus; in dorſo Borellus, & in ſaliva Jo. Leuwenhœk, de quibus etiam meminit Clariſs. P. Bonanus, Dominus meus ſemper amandus, in obſerv. circa vivent. quæ in reb. non vivent. reperiuntur part. 1. cap. 64.

Vidit tandem P. Borellus in naſo multorum juvenum vermes nigro capite, ut ipſe refert in centur. 3. cui Borellianæ obſervationi ſequens à me viſa meritò annumeratur.

Elapſis diebus perpaucis, Ruſtica quædam calidioris temperiei, & in flore ætatis conſtituta, tam acerbo atque immani laborabat capitis dolore, ut domeſticorum etiam per cubiculum greſſus, quamvis exutis calceis, ſufferre non potuerit; videbantur enim ſibi cultelli cerebro infigi; Poſt multa fruſtrà adhibita remedia, tandem vermis è naribus erupit, poſt cujus eruptionem non exigua ſecuta eſt ſanguinis copia cum tanto naturæ levamine, ut omninò dolor ceſſaverit, ſana ſic evaſerit, & hodienum optimè vivat.

OBSERVATIO XXXIX.
Dn. D. JOSEPHI LANZONI.
De Ligno per tumorem excreto.

RUſticus quidam vegetus annorum 36. repentè incidit in epigaſtrii dolorem, mox in diarrhœam, quâ diu vexatus cum torminibus & doloribus lancinantibus, tandem ſponte & ſine medicamentis, ut mos eſt Ruſticorum convaleſcens, cœpit crure ſiniſtro dolere, ut etiam inceſſu privaretur, ſenſim deinde interna ejusdem cruris parte paulò infra inguinis regionem, acrius acriusque dolente rubor & tumor juxta coccygem non levis conſpectus eſt, qui in ſuppurationem videbatur perducendus; in quam rem admotis congruentibus linimentis, atque adaperto in ejus ſummitate foramine, acumen ligni duriſſimi proſiliit, quod forcipe à Chirurgo extractum ad indicis digiti longitudinem inventum

eſt,

eſt, ac adſtantibus oſtenſum, unicuique admirationi fuit, unde nam? quo ductu? quomodo eò perlatum? ac tam benè levigatum eſſet? Suſpicatus ego illud caſu fuiſſe deglutitum, aut veriſimilius ex potationibus hauſtum, nunquam tamen reſcire potui: Cæterum ulcus relictum citò poſtmodum ad cicatricem devenit; Sic certè naturæ portenta & fortuita penè incredibilia paſſim ſpectamus indies, & admiramur. Figuram Ligni hujus juſta longitudine depicti vide Tab. II. Fig. III.

(Ferrariâ Auguſtam Vindel. d. 25. Febr. 1694. miſſæ.)

OBSERVATIO XL.

Dn. D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII. De Ictero flavo infantis noviter nati.

Quamprimum infantes ex uteri latibulis non ſine multis perpeſſis doloribus egrediuntur, miſerias, quibus in hac lacrymarum valle mortales omnes afficiuntur, cum ejulatu non modò deplorant, ſed & mox à partu plurimis ſæpè morborum inſultibus tentantur, inter quos icterus ſæpius primis quatuor diebus oculos noſtros incurrit, rarius eodem jam in utero matris affecti, qualis hiſtoria in Dec. I. Ann. 7. Obſerv. 241. p. 355. refertur, in lucem hanc prodeunt, uti in ſequenti caſu hîc locorum nuper accidit, ubi uxor cujusdam coriarii nonnihil bilioſæ conſtitutionis infantem peperit per univerſum corpus croceo colore tinctum, qui color propinatis licet per aliquot dies tàm matri, quàm infanti, in humoribus bilioſis ac pituitoſis reſolvendis, præcipitandis ac leniter evacuandis, convenientibus medicamentis, neutiquam diſparuit, ſed ſemper idem perſtitit, excrementa flavo viridique colore tingebant linteamina, dumque ſucceſſu temporis tormina, difficilis reſpiratio, faucium inflammatio ſuperveniebant, tandem patiens per iſtiusmodi graviora ſymptomata debilitatus, accedentibus inſuper epilepticis motibus animam exſpirabat. In hoc ictero flavo juxta communem antiquorum Medicorum ſententiam, bilioſum humorem vel quantitate vel qualitate peccâſſe nemo ibit inficias, ſed annon & alii ſimul humores, acres nempe, acidi, pituitoſi vel auſteri à ſucco pancreatico vel lymphatico fluentes bilioſis miſti, mali hujus cauſa fuerint, uti recentiores Practici Celeberrimi D. Sylvius, D. Ettmüllerus,

lerus, D. Dolæus aliique accuratius in rei veritatem inquirentes tradunt, dubitare vix licet, præſertim ſi conſideremus, quanta humorum copia tempore gravidationis in fœminis cumuletur, quæ diutius ſtagnando non poteſt non vitioſam, imprimis acriorem vel acidiorem qualitatem acquirere, & ad varios morbos etiam icterum diſponere; quod & eò faciliùs ſolet contingere in gravidis, ſi inſuper accedant cauſæ occaſionales in noſtra etiam gravida præſentes, quas inter potiores ſunt copioſa vini generoſioris ingurgitatio, & crebra animi per iracundiam turbatio, quâ omnes præcipuè bilioſi humores in corpore nimiùm commoventur, maſſa ſanguinea impurior redditur, tandemque vitiosè fermentando particulæ iſtiusmodi heterogeneæ acriores aut viſcidiores cum ſanguine circulatæ in variis corporis partibus tàm interioribus, uti ex anatomicis liquet obſervationibus, quàm exterioribus deponuntur, ſicque quamplurimis obſtructionibus atque dolorificis ſenſationibus cauſa ſuppeditatur, unde mirum non eſt, icterum flavum infantibus noviter natis eſſe tàm familiarem, tàm Matrum minùs providarum injuriâ, quàm humorum vitioſorum ſanguini p. n. miſtorum culpâ contractum.

(*Miſſa Norimbergam Swinfurto d. 29. Martii 1694.*)

OBSERVATIO XLI.

Dn. D. MARTINI JOHAN. HAESBAERT, De Conchylio & Ape petrefactis.

QUam mirè natura agat, in omnium rerum formis exprimendis, haud difficulter poterunt animadvertere, quotquot rerum naturalium pernoſcendarum cupiditate tanguntur, ſic cum avidis oculis obſerv. 14. anni 1. Ephemeridum perluſtrarem, legi ea, quæ ab Excellentiſſimo Reiſelio fuêre communicata, & hujus occaſione paucis etiam diſſeram, quæ à me inter rara naturæ aſſervantur: oblatum mihi eſt ab amico Conchylium petrefactum, qui ſua manu illud invenit ad littora maris, cujus delineationem propriâ manu factam transmitto, eſt enim figuræ ramoſæ, coloris ſubfuſci, præterquam quod alicubi album quendam colorem mentiatur, ponderis eſt ſex drachmarum, magnitudo ex addita figura videre eſt: Et cum iter pararem ad Italos, vixi per aliquot tempus familiariter cum Excellentiſſimo Domino Scheidio, Profeſſore

Argen-

Argentoratenſi celeberrimo, is, cum de variis verba faceremus, mihi oſtendit apem in ſuó muſeo petrefactam, quod nolui cineribus oblivionis recóndere. &c.

Tab. II. Fig. IV.

(*Miſſa Norimb. d. 3. May 1694*)

OBSERVATIO XLII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Quartana triplici cum variis ſymptomatibus, exitiali.

JUdicioſiſſimus Pechlinus in præfamine Obſervationum ſuarum diſcurrit, quod ſi quotidianos morbos curioſiore oculo adſpicere vellemus, plurima nobis notabilia occurrerent; Et hoc veritati optimè conſonum eſſe, nemo fortean negabit. Dum hic Gorlicii vixi, non ita denſus ægrotorum numerus, ob haud exiguam Practicantium catervam, anſam dedit accuratius penſitandi, morborum etiam vulgarium genium, ubi ſemper aliquid notatu dignum & haud conſuetum reperi. Ex multis exemplis, unum & quidem notabilius, adducam.

Puer 9. annorum, vulgaris ſortis, atrophia per annum laborans, & interdum à meridie lenem febris inſultum ſentiens, comedebat, bibebat, dormiebat, & omnia ſani hominis munia exequebatur vivifico tamen ſucco penitus veluti deſtitutus. Hujus parentes rei familiari intenti, de hac re parum erant ſolliciti, quia licet veſperi aliquando malè habere animadvertiſſent, tamen cum manè ad munia ſurgere deprehendiſſent, ſanum judicabant & nullius opis indigum. Hi circa Februarium Anni hujus 1693. febrem durius aliquantulum furere conquerebatur, id quod commovebat Parentes ad miſſionem urinæ, è vulgi conſuetudine: & quia conſilium & auxilium meum implorabant, materque de febre dicebat, omnes examinabam circumſtantias & blandam per potionem evacuationem procurabam, ad primarum viarum elutriationem, & curæ ſucceſſum feliciorem. Verùm operatio votum meum non explebat, id quod viſciditati humorum adſcribebam, & quia febris per aliquot dies feriabatur, anguem in herba latere conjiciebam. Concurrebat tuſſis ſicca, quæ per annum fermè

durarat, hanc demulcebam balſami ſulphuris aniſato, aliisque pectori deſtinatis remediis, & prodeſſe videbantur. Febri latenti obviabam ibam ſpecificis, quæ tamen hac & illa hora ingruebat, incertis intervallis. Qualis ergo ſit ſortis febris, diligentiſſimè jubeo obſervare matrem ſagacem & tandem ſub forma quotidianæ prodibat, quarto tamen die atrocius ſæviens. Sic deprehendimus quartanam triplicem, quæ non levem nobis iniiciebat terrorem, ob corpus jam penitus emaciatum, & vires inſigniter proſtratas. Quapropter prognoſtico me muniebam, & ad petitum, cum Deo curam continuabam. Aſt nil niſi induciæ erant, febre redeunte, & aliquando bis in die ſe exerente. Tinctura Vitrioli martis exhibita per octiduum & ultrà, ſingularem præ ſe ferebat utilitatem, febre intermiſſionem ſimulante. Fluxus alvi frequens aderat cum excluſione pituitæ viſcidæ, & virium enervatione ſingulari. Paroxyſmus cum fluxu alvi incipiebat, & ipſo durante 6.7. & pluribus vicibus aderat, imò & cum fluida alvo remittebat. Conſuetum inſultus tempus erat nocturnum, & circa auroram deſinebat. Omnia quæ dabam medicamenta, prima & ſecunda vice erant Naturæ amica, & ſingulare pollicebantur lenimen: quinta aut ſexta vice porrecta ne minimum quidem auxilium inducebant. Pulvis Chinæ Chinæ mirè videbatur prodeſſe: tertia & quarta vice deglutitur, nil amplius conducebat. Aliquando cum invaſione febris aſthma convulſivum vehementer exagitabat decumbentem, quod debitis mediis ſopitum, quieſcebat quidem, febre interim atrocius tumultuante; & tandem ſudore veluti colliquativo furorem finiente. Maculæ in pedibus apparebant ſcorbuticæ copioſæ, ideo & curam eò dirigebamus & antipyreticis antiſcorbutica miſcebamus ullo absque auxilio. Tuſſis interdum ſummè moleſta, interdum nulla, modo ſicca, modo humida nec ulla tamen raucedo per omnem decubitum. Quatuor lumbricos diverſo tempore excluſit, & ob crebriorem fecum alvinarum & pituitæ viſcidæ excretionem fluxus ſuccedebat hæmorrhoidum dolorificus, quem demulcebam fotu convenienti. Appetitus ſe monſtrabat varius, interdum aliquid, interdum nihil comedebat: concedebam etiam vetita & avidius deſiderata, parca tamen manu diſpenſata, & hæc benè concoquebat. Geminum ſic protraximus menſem, nec tamen aliqua reconvaleſcendi ſpes affulgebat, febre continuante, inæquali licet inſultu. Sub tempus æquinoctii vehementiſſimus deprehendebatur paroxyſmus, ita ut de vita deſperaremus, & cordialibus tandem refocillaremus. Hoc ſuperato, tran-

quillior

quillior apparebat morbi facies, inconſtans tamen ſiquidem eadem vehementia continuabat. Sepoſuimus ſtudio per aliquod dies medicaminum uſum, ſed nulla inde utilitas, imò major morbi ſævitia per totum morbi terminum, qui ad 13. ſeptimanas excurrit plus quam mille ſedibus ſe exoneravit alvus, pituita cum materia purulenta continuante. Tumor glandularum colli, fluxus item materiæ aquoſæ ex auribus aderat, & febris ad ultimum mortis articulum hunc puerum proſecuta eſt, ſtata paroxyſmi hora rediens, vitæque finem imponens. Nidus febris ubi hæſerit ignoro, nec declarare poſſum unde excluſio materiæ purulentæ: hariolabar in meſenterio reſidere cauſam, aut in pancreate vel liene, quia dolor ſiniſtri lateris, rarus quidem, intercurrebat: aliquando de dolore tergi, item inteſtinorum dicebat. Intellectus ſemper erat vegetus, nec ulla occurrebat cephalalgia, niſi ultimis diebus aliqualis ſenſus obtuſus capitis, ſtatim evaneſcens. Lenis tumor pedum præibat mortem, cum ſubſequa difficultate reſpirationis. A ſudore ſemper lenimen ſenſit ob liberiorem ſanguinis circulationem: ſudore non fluente, paroxiſmus exiſtebat vehementior, & vice verſa. Urina prodibat ſtraminea, tenuis, diaphana, rarò aurea, interdum rubra & tum craſſeſcebat, ſedimento depoſito, crebrior ſpuma in ſuperficie innatabat. Dum aliqua vice de inſigni calore & uſtione pectoris veluti lamentabatur, propinabam potionem nitroſam cordialibus optimis maritatam, ſed tantam incurrebat fluiditatem alvi, ut continuò veluti ploraret materiam ſeroſam puri miſtam, quapropter ſtomachica accerſebam in & externa, cum remiſſione hujus ſymptomatis, non autem febris. In principio morbi mors erat terrori, ultimo autem menſe precibus calidiſſimis beatam expetebat analyſin, quam obtinebat cum leni interceptione reſpirationis & diſſolutione Spirituum adhuc in exſucco corpore reſtitantium, ulla absque nota convulſionis aut irregulari motu corporis. Hicce morbus omnia eludebat medicamenta, etiam generoſiſſima; nil hic valebant ſpecifica, nil Dn. D. Reichii pilulæ aureæ, nil quas ſervo pilulæ meæ antifebriles, nunquam aliàs absque effectu optato exhibitæ, nil pulvis, nil infuſum Chinæ Chinæ, nil ſal volatile oleoſum Sylvii & aliorum, nil è meo Centaurio parata. Sic

Non eſt in Medico ſemper curetur ut æger.

OBSERVATIO XLI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Epilepſia à variis cauſis lethali.

QUia mors inexorabilis domum meam iterùm terrore concuſſit, ideo pergo de terroris effectu plura fari. Puſio meus Sigismundus Auguſtus, elegantis formæ, & concinna membrorum ſtructura exornatus, ſanus hanc mundi fabricam Anno 1693. d. 9. Januarii ſalutabat, gemina circumvolutione ſecundinæ, circa collum veluti intricatus: hæc autem involucra dum ſolvebat celerrimè obſtetrix, ob ſuffocationis metum, ſtatim vociferando ſe eſſe vegetum, intimabat, & per aliquot deinde dies optimè ſugebat. Decimo fortè à partu die miſellus per totum corpus puſtulis benè multis, pus cũ ſanguine ſpuentibus, deſœdebatur, cum excoriatione & doloribus ſat acerbis, id quod nimio clamore indicabat per diem & noctem. Hoc malo per Deum ſuperato, & remediis exſiccantibus mitigantibusque ſanato, tormina ventris excruciabant eum per octiduum, interpolate tamen, licet graviter: bonitas autem naturæ, adiuta generoſis pharmacis vincebat ſymptoma, ut iterum ſpes ampla vivendi gliſceret. Mater, appetitui indulgens, nobiſcum comedebat naſturtii aquatici expreſſum ſuccum, loco embammatis cibis appoſitum, pauco vino & ſacharo medicatum quod quidem lactenti nocuiſſe indecolligebamus, quia ægrè habebat & torminibus de novo moleſtabatur. Præterea hoc interveniebat. Circa noctis meridiem aliqua vice feles lamentabilem inchoabant concertum, quo è ſomno profundo excitata mater valdoperè terrebatur: ne autem noceret tenero, ſeriò injungebam, ut poſt longam moram & expreſſum lac, demùm ubera præberet, id quod etiam faciebat, licet non ad noſtrum votum, ut exitus demonſtravit. Neque hæc calamitas ſola; Altero die terretur iterùm à cadente filiola, caſu faciem ſanguinem tingente, tertia item vice imò multoties ab hoc & illo improviſè accidente; ut veluti in mortem hujus pueri plures cauſæ conſpiraſſe viderentur. Hinc nobis non cogitantibus inſultus Epilepticus ingruebat, qui ut malum omen in noſtra familia futuram mortem nobis præſagire credebatur. Mater præterea recenti tenebat memoria, geminos noſtros liberos antè obitum tantùm non diffluxiſſe

à nimio

à nimio ſudore diu noctuque frequente præprimis in capite, cum aliquali & notabili ejusdem intumeſcentia: quia itaque in hoc noſtro quoque obſervatur, prænuntium mortis infallibile proclamabatur. Remonſtrabam adhuc vivere liberos eodem ſymtomate divexatos, quos meæ curæ ob alia accidentia ſub fuiſſe norant, ſed mens præſaga mali, hæc non attendebat. Iſta dum ominamur, mater coryza graviſſima cum tuſſi vehementi per integram ſeptimanam & ultrà detinebatur, puer autem nil mali ſe pati, vegetis actionibus, pro ætatis teneritudine teſtabatur. Pro mortis indicio hoc etiam allegabatur, quod in puero, de quo Dec. 2. Ann. 8. Obſervat. 31. Item puella de qua eadem Decuria, Ann. 10. Obſ. 100. obſervaſſet, nempe ſi ſola in conclavi cum his commoraſſet, ſe ſemper meticuloſam extitiſſe, & ſibi viſum eſſe, ac ſi aliquid circa cunas ſe moveret. Accedebat huc crebra ſalivatio infantis, quæ copioſé reſtagnantem in vaſis capitis lympham arguebat. Ego tamen nihil negligebam, quod proficuum exiſtimabam, ad omnia mala averruncanda, puero etiam pingueſcente. Lac matris à parente ſcorbutico in decreſcente ætate prognatæ, non omni inquinamento vacare certò concludebam & ipſi demonſtrabam: illa autem alii fœminæ ad alendum committere nolebat, ſtatuens vix ullas à ſcorbuto immunes eſſe fæminas in noſtris his locis, id quod veritati conſonum eſſe negare non poteram. Quapropter accuratam præſcribebam diætam, cui obtemperabat, ſed quis poterat excandeſcentiæ & minimæ meticuloſitati obicem ponere? Expelle hinc naturam furcà, tamen usque recurret, innatam enim vitia nunquàm radicitus erunt exſtirpanda, aut ullis verborum lenociniis penitus emendanda. Puer per aliquot noctes ultra conſuetum, diutius dormiebat, id quod mater prodromum Epilepſiæ dicebat, antid hac etiam obſervatum. Dictum, factum, quarto namque die circa auroram uxor gemebunda me accedebat, & filium iterum morbo Herculeo laborare indicabat: quo audito ſtatim exclamabam, nunc erit filius mortis. Surgo, applicanda applico, geminoque paroxyſmo ſuperato omnis metus apparebat exploſus. Sub ſequenti die tormina furere inchoabant, ſat atrociter, quæ datis medicamentis per intervalla quieſcebant. Tertiam circa noctem tranquillus videbatur, interdum tamen alta voce ex improviſo clamabat, veluti dolore tatus, ſtatim iterum ſilens. Lac maternum jam incipiebat reſpuere ſudoreque colliquativo detinebatur, deglutiebat tamen infuſa. Sole Horizontem pingente, omnia erant conclamata, leniſque oculorum &

linguæ convulſiones vitam adimebant, huicque actui finem luctuoſum imponebant. Sic nullus Auguſtus domui meæ fauſtus felixque, forſitan quia Auguſtis Palatiis hoc nomen dicatum, non autem parvis tuguriis, qualia nos incolimus.

OBSRVATIO XLIV.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Senſus & motus repentina abolitione.

JUvenis 21. annorum cum parentibus & domeſticis altercatur, iraque valdè accenſus cum aliis tabernam viſitat cereviſiariam, per aliquot horas bibens & diſſidia domeſtica ruminans. Veſpera ingruente, domum repetere conſtituit, & prius vinum aduſtum appetit. Ingreditur itaque cum ſocietate locum, hujus liquoris venditioni dicatum, & dum ſorbillant, derepente hic corruit, veluti apoplexia correptus, cum aliquali ſtertore. Qui præſentes fuerant bibaces, putantes ob ebrietatem hoc fieri, locum ad dormiendum eligunt, inque hunc reponunt. Mane dum excitare allaborant, nil reſpondet, ſed ut truncus jacet, nec pedem nec manum movet, nec videt, nec audit, nec loquitur, nec intelligit. Jacet ita ab hora 9. veſpertina usque ad 11. matutinam, quo conſultus jubeo medianæ ſectionem: Fluit ſanguis, ſtertente tamen in eodem ſtatu permanente. Accedit propterea mater, & anxiè meam expedit præſentiam; accurro, absque ſenſu & motu tamen invenio; nulla aderant apoplexiæ ſigna, nulla epilepſiæ, ſed ἀφωνία ſeu obmuteſcentia ſine ſenſu & motu. Ideoque ubi videbam aliqualem alterationem & motionem capitis ab applicatione ad nares, ſalis armoniaci ſpiritus, & pulſum mediocrem tangebam, jubebam propinare aliquid liquidi, ut experirer an deglutiret. Infundimus aquam deſtillatam & deglutit aliquid, licet difficulter. Bono itaque animo ut eſſent, commonefaciebam parentes cum Agnatis & adſtantibus, ob rationes mihi cognitas & prægnantes. Porrigebam itaque hoc:

℞ ▽ fœnicul. ℥jß
♀r. emet. n. gr. V.
ſyrup. emet. è ♀r. emet. c. ſyr. rub. idæi
confect. ℥ß. m. D.

De hac potione ubi aliquid ventriculum attingebat, (multum enim

enim per os effluebat, ob difficultatem deglutitionis,) tunc ingruebat vomitus vehementiſſimus, & ſibi videbatur præſens ſemimortuus, exinde reſiduum infundebatur cum optima operatione & plenaria intellectus & motus redintegratione. Sic clyſtere demum adhibito ad reſerandam alvum & paucis ſtomachico-nervinis datis è mortis faucibus erat ereptus, hic mortis judicatus candidatus. Faber ferrarius, ſtatæ ætatis, Grunbergæ, febre tertiana intermittente per aliquot tempus detentus, corripiebatur derepentè eodem affectu, cum ſenſus & motus plenaria ablatione, hinc ſtatim porrigebam gr. V. tartari emetici cum aqua fœniculi, & poſt primum vomitum, ſibi reddebatur, huc usque ſuperſtes. Puto hunc affectum eſſe diſpoſitionem ad Apoplexiam, ſed ob paucitatem materiæ non poſſe in effectum deduci. Vomitoria ob duplicem rationem indico utilia, nempe ob materiæ morbificæ celerem evacuationem per vomitum, & deinde ab fortiorem totius corporis in ipſa operatione commotionem & concuſſionem, quæ plus prodeſt quam olfactus volatilium. Addo hoc:

Fullo Grunbergenſis, floridæ ætatis, poſt epotam in Zythopolio cereviſiam, domum repetit, quæſiturus lectum, & temulentus de ſcala cadit, nemine advertente, perque noctem integram ita decumbit absque ſenſu & motu. Circa meridiem me conſulunt, ubi quia vomuerat, penſitatis penſitandis, Clyſterem primùm, dein Venæſectionem utilem pronuncio. Dum verò Agnati cum matre de utroque deliberant & in varias partes veluti diſcinduntur, veſpera ingruit, & cum ea ipſa mors. Ita ſæpius ſalutaria in noſtra Arte à vulgo negliguntur; non enim deſperabam de reſtitutione hujus juvenis. Hoc mihi obvenit cum Clyſteribus Grünbergæ, in principio mei acceſſus, (quod ante 24. Annos erat) quotiescunque de applicatione Enematis dixi, plerique meum conſilium non amplius quæſiverunt, usque dum veluti reſipiſcentes & laudabilem hinc & inde effectum audientes, faciliores ſe præbuerunt, cum ſingulari confidentia, ita etiam ut in medio Praxeos meæ ampliſſimæ curſu, quicquid juſſi, promptè admiſerint, ſeduloque obſervarint, tum nobiles, tum ignobiles ægroti: quod certè Curas facilitat, & felici exitu coronat.

OBSER-

OBSERVATIO XLV.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Morte ab exhalationibus Vini.

NOta eſt Vini, ad montem Faliſcum, (Montefiascone) generoſitas, unde & illud originem traxit; Propter Eſt, EST, Dominus meus mortuus eſt. Quando autem tale, aut ſimilis bonitatis Nectar non attingimus nec guſtamus, & tamen ab eo lædimur, hoc videtur paradoxon. Mercator mihi notus, L. aliquot annorum, Doliarium, in quo generoſa Vina Hungarica ſervabat, ingreditur, ut, ſiquid deeſſet, Vaſa repleret: huic dum incumbit operi, forti corripitur Apoplexia, concidit & moritur. Quod ſanus cellam intraverit, non eſt dubitandum, quod hujus generoſi Vini exhalationes in corpore diſpoſito, & ad ſenium inclinante, hoc efficere potuerint, & effecerint. Huc accedit lubrica & inconſtans hyemis facies, quod non leve momentum contulit. Evolve, ſi placet, Obſervat. 155. Anni 3. Dec. 2. Epemerid. Curioſar. Nihil itaque tam ſapidum, nihil tam fragrans, nihil tam generoſum, quod non aliquando noceat. Nam ubi Virtus, ibi virus.

OBSERVATIO XLVI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Epilepſia à ſudorifero.

SErvus in noſtra vicinia, 23. annorum, conqueritur de cardialgia, anguſtia pectoris, laſſitudine, dolore lateris cum calore febrili & nauſea. Conſulit vicinum balneatorem, & hic ipſe porrigit ſpiritum quendam ad ſudorem, in cochleari cereviſiæ. Hoc epoto, malè habet & paulò poſt corripitur graviſſimâ epilepſiâ, cum maxima artuum concuſſione, & ſuccedente omnium ſenſuum ablatione. Aſtantes accerſunt Paſtorem ad curam animæ, verùm quia hic demonſtrat ſibi rem eſſe cum rationalibus hominibus non cum trunco hocce, ideo abit, ut Medicum conſulant, injungit, & redeunte ratione, reditum pollicetur. Me itaque conſulunt & præſentem ſtatum explicant. Sto dùbius, & giganteo hoc morbo robuſtum

contraponendum eſſe remedium, concludo. Cum itaque ex relatione, rationibus non deſtitutus, corpus cacochymicum & repletum adeſſe viderem, porrigebam potionem, tartaro emetico impraegnatam, jubens, ut quamprimum vomitus ingrueret, ab ulteriore uſu deſiſterent: amplam enim dederam doſin ad maturandam operationem in caſu hocce dubio, propinant cochleatim omnem doſin ægroto, nullo ſeſe exerente vomitu, ſed fluxu alvi copioſiſſimo, cum ſenſus & motus reditu. De novo itaque Paſtoris præſentiam urgent, qui accedens, diſponit decumbentem ad mortem, & ut meum conſilium repeterent, admonet, cum jam animæ ſalus ſit procurata, etiam de ſanitate corporis Medicum debere proſpicere. Hæc ubi narrabat inquilinus, dabam generoſa confortantia, morbo Comitiali obicem ponere conabar ſpecificis ant-epilepticis, quo ipſo, poſt cephalalgiam gravem ſopitam, & ventriculi tono debitis ſtomachicis rectificato, melius ſpirare & vivere incipiebat, nullo amplius paroxyſmo Herculeo incommodante. Sic per Dei gratiam hic moribundus è cymba Charontis, præter omnem ſpem retrahebatur. Perpendant hunc caſum omnes illi, qui morbos, etſi graviſſimos, ſolis ſudoriferis propellere ſatagunt. Eſt ſudorem elicientibus medicamentis ſua laus, eſt & vomitoriis, eſt purgantibus. Non ſolus Generalis in bello vincit hoſtem, ſuum & confert locumtenens, ſuum quoque efficit gregarius miles. Eundem modum in debellandis morbis obſervabis. In bello non bis peccare licet, nec in curatione morborum.

OBSERVATIO XLVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Venæſectione in ipſa purgationis operatione adminiſtrata, nil nocente.

Rudis & imperiti vulgi, circa res medicas, adminiſtrationes, qui curioſiore oculo obſervare & annotare vellet, innumeras exorbitantias, & ſummè admirabiles interdum numeraret effectus. Ædituus paganus me conſulebat in inſultu febrili, cum anorexia, dolore tergi & oppletione corporis, huic poſt pulverem digeſtivum exhibebam pilulas purgantes, & de venæſectione, ſi neceſſitas urgeret, mentionem injiciebam. Præmiſſo

digeſtivo, abſorbet pilulas, cumq; in ipſa operatione balneator acceſſerat, arrepta occaſione medianam porrigebat, ut incideret, ſuppreſſa purgantis aſſumptione, & regnante jam operatione. Cauſam habebat hancce, ne neglecta occaſione balneatorem de novo accerſere à diſſito pago opus haberet, & majorem ſumptuum erogationem incurreret. Hoc peracto, purgationis vires non fuerant enervatæ, ſed operatio ſat efficax apparuerat, cum inſigni virium detrimento, ut cuilibet colligere facilè. Suſtinebat tamen hic L. annorum vir hanc vehementiam & infirmitatem, adſumptisque, quæ ordinâram, confortantibus vacillanti ſuccurrebat naturæ cum plenaria reſtitutione. En! avarum & ſordidum hominem, ſanitatisque viliſſimum cultorem! Longè alia apparet facies curationis, quæ legitur Dec. 2. Anni 2. Obſervatione 64.

OBSERVATIO XLVIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Cucumeribus inconcoctis rejectis.

DUm hoc Anno 1694. relicto agro Hexapolitano, gratiſſimam reviſo Sileſiam, evocatus Phyſicus, tùm Nobilitatis, tùm Civitatis Grünbergenſis, in Ducatu Glogovienſi, inferioris Sileſiæ, en! curæ meæ ſe ſubdit Caupo Marchicus, qui per ſex menſes poſt febrem expanſo & tumido vivebat abdomine, cum urina pauca, nigra, craſſa & turbida. Huic poſt aliorum varia remedia propinabam Tartarum emeticum, cum Gummi Gotta combinatum, & vomitu rejiciebat, præter alia, cucumeres, quos ante tres Anni quadrantes devoraverat, adhuc recentes, & quaſi vix commanſos. Excluſis his, alvus ſubſedit notabiliter. Diſcant ex hoc immorigeri diætæ neglectores, non ſine ratione Medicos cucumeres inter concoctu difficilia, & inde ſanitati repugnantia reponere.

OBSER-

OBSERVATIO XLIX.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Quadriga Quartanariorum.

AMicorum bona debent eſſe communia, ideo communico, quæ in his quatuor febricitantibus proficua ſenſi. Anno 1693. quartanæ non erant raræ. Nobiliſſima virgo 30. annorum, eadem detinebatur febre, & erat cum duplicato paroxyſmo, quod nunquam vidi. Primo enim paroxyſmo ſuperato & finito, ſtatim alter accedebat, iisdem comitatus ſymptomatibus, eundemque percurrebat terminum. Hoc evaneſcente, quies aderat conſveta, ad novum usque inſultum. Tribus vicibus ubi afflixerat hanc ægrotam febris, tali duplicata invaſione, conſulebant me Gorlicii. Ut referebant, prima invaſio fuerat levior, duplicata tamen, altera & tertia atrocior. Statim aperientia & martialia applicabam, quartumque paroxyſmum leviorem ſentiebam, duplicem tamen, ut antea. Nodulo laxante corpore evacuato, poſterior paroxyſmus deſinebat penitus, priore adhuc continuante. Interim fluxus menſium inſtabat, quem promovebam omni modo, fluebat ſanguis ater optimè: dum autem in ipſo fluxu paroxyſmus ingruebat, hic tempora ſua decurrebat, fluxu ſilente: hoc iterum evaneſcente, fluxus redibat. Horror per quatuor, calor per octo horas durabat, nec deerat vomitus, quem vomitu extirpabam. Corpore ita diſpoſio, deveniebam ad chinam chinæ, ab omnibus jam dilaudatam, & exhibebam ad modum Blegnii, prout in Tractatu meo de Centaurio annotavi, & in Jungkenii Medico præſenti ſeculo accommodato legere eſt, pag. 719. Hoc exhauſto, febris evanuit, nec amplius rediit. Hac curata, alia aderat nobilis virgo, ejusdem ætatis & conſtitutionis: (melancholicæ ſcilicet, non enim penitus rejicio Antiquorum dignotionem temperamentorum, quicquid dicant Neotericorum aliqui, ipsâ experientiâ rem defendente,) febrim aggredior aperientibus, corpus præparatum evacuo, inordinatum fluxum menſium corrigo, tandemque paroxyſmum unico pulvere tollo, & hic erat drachma ſemis chinæ chinæ, dabam autem ſex horis ante paroxyſmum, & data erat ſanitas, Deo benedicente. Tertiam ſubjungo, hæc erat 25. annorum, ejusdem commatis & inordinati fluxus men-

ſtrui, omnes tamen Gorlicenſes. Hanc evacuabam Tartaro emetico & pulvere purgante, dein ſubjungebam mixturam è ſpiritu cochleariæ, ſalis Armoniaci & Elixir Antefebril. D. Michaëlis conſtantem; Nihil de china dedi, & tamen hoc ipſo ſcopum meum attigi, & quartanam abegi. Quarta jam adeſt, è confinio Grünbergenſi, fœmina 30 aliquot annorum. Hæc per annum aluerat hunc hoſpitem, innumeris laceſſita remediis, febre interdum ad ſoporem redacta, atrocius deinde exſurgente. Dum gratas VIRIDIS MONTIS oras reſaluto, me ſalutat & conſulit, ſimul referens fluxum menſium per plures menſes ſubſtitiſſe. Cum Deo curam aggredior, & ad nodulum mihi conſvetum confugio, corpus optimè purifico, tandemque quatuor doſes pulveris chinæ chinæ ſubjungo. Sumebat die paroxyſmi, ventriculo jejuno & vacuo, ſtatimque à prima doſi febrilis inſultus emanebat, fluxu menſium unà erumpente. Jubebam tamen continuationem pulveris ob metum recidivæ, & hoc modo febris erat expulſa. Decernenda itaque chinæ chinæ virtus Antifebrilis, ſed requirit corpus benè diſpoſitum & expurgatum, aliàs recidivæ adſunt, quod mihi aliquoties contigit. Virtutem quoque deprehendes emmenagogam & anthelminticam, id quod benè notandum.

OBSERVATIO L.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII.
De Ano imperforato.

OBſtetricum incuriam plures fœtus mortis faucibus intrudere, experientia probat. In acceſſu meo Grünbergenſi Obſtetrix jurata Puellam, quarto à partu die apportabat in muſæum, & menſæ imponebat, conſilium quærens. Perluſtro fœtum, & abdominis inflationem intueor, cum levi convulſione faciei & vomitu. Interrogo, an alvus ſit aperta? reſpondet: nondum: applicata fuiſſe ſuppoſitoria, ſed irrito conatu. Ano viſo, jubeo per Chirurgum clyſterem applicare, & dum canalem intrudit, reſiſtere aliquid animadvertit, inde concludo, anum eſſe clauſum. Expono parentibus, neceſſe eſſe, membranam, aut quicquid ſit, lancettâ perforare, ut exitus detur ſtercoribus. Deliberant biduum, & tandem annuunt. Diſcindimus membranam, applicamus Clyſterem, hinc aliquid ſeri excernitur, cum enemate & paucæ ſanguinis guttu-

guttulæ, nulla autem excrementa, id quod pro malo reputabam ſigno. Propino oleum amygdalorum dulcium ad lubricanda inteſtina, verùm omne vomitu rejicit, ut & Clyſteres ano injectos, cum lacte matris cochleatim infuſo. Vitam protrahebat hic fœtus ad 12. diem, quo obibat. Non dubito, ſi ſtatim à partu viæ fuiſſent reſeratæ, quin vitam puella protraxiſſet ad longius tempus: ſeptimo namque demum die operatio inſtituebatur, fibris inteſtinorum jam convulſis. Viam tamen ordinariam fuiſſe apertam, monſtrabant Clyſteres, ano injecti, & per os excluſi. Sic in tempore venire, omnium rerum eſt primum. Lege ſis Dec. I. Anni I. Obſervat. 2. item ejusdem Decur. Anni 3. Obſervat. 2. Pertinet autem ad Obſtretricum officium, ſtatim à partu omnes fœtus partes examinare, & an aliquid deſit, aut ſuperfluè adſit, aut quod debet apertum eſſe, occluſum deprehendatur, & vice verſa, ſine mora parentibus intimare, ut maturè proſpiciatur, ne fœtui ulla noxa affricetur.

OBSERVATIO LI.
Dn. D. SAMUELIS LEDELII, De Hernia exulcerata curata.

DEcur. I. Anno 3. Obſerv. 122. Ephemeridum noſtrarum, legimus de hernia exulcerata, unde excrementa alvina ſine ulla ſanitatis noxa fuêre egeſta. Simile quid mihi exhibuit pagus noſter Wittgenau, in ruſtici uxore quadragenaria. Hæc eandem patiebatur calamitatem: quia verò ipſi moleſtum erat, excrementa videre prodire è loco inconſueto, ergò ex conſilio vicinarum, ſucco abſinthii expreſſo, per longam temporis intercapedinem vulnus delinit, tandemque claudit, & excrementa ad conſuetam excluſionem deducit. Hoc tamen mali inde habet, quod, veluti conſtricta in ſinu, procedit, nec corpus ſatis extendere, aut caput debitè extollere, nec onus gravius ſine ſumma moleſtia ſublevare valet. Aliàs mediocriter vivit, non ſana, non ægrota, ſed in ſtatu neutro. Docet hæc hiſtoria, inteſtinorum vulnera poſſe etiam coaleſcere, quanquam difficulter.

OBSERVATIO LII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Sudore unius lateris.

NUmero aliquot deprehendi perſonas Gorlicii Luſatorum, curæ meæ, ob ægritudines varias ſubditas, quibus altero latere ſudante, alterum mininè humectatum deprehendi: nec tantùm è Nobilitate, ſed & è plebejis fuerunt, ita ut jam non amplius pro raro ſit reputandum.

(*Miſſæ Grünberga Norimb. d. 19. Maji 1694.*)

OBSERVATIO LIII.

Dn. D. JOH. FRIDERICI KHERN, Jun.

De Vermiculis in ſubſtantia medullari Cerebri.

DUm Patavii in hoſpitali majori dicto à San Franceſco Grande, Praxi medica occupabar, ſeſe anno 1687. obtulit Vir quidam quadragenarius, febri ardente detentus, is dum ſeptimo judicatus, decimo quarto à hoſpitali dimisſionem obtinuit, jamque ſingulis gratias agens finito miſſæ ſacrificio diſcedere decrevit, & ecce jamjam finita miſſa in hoſpitali circumcurrere, furere & clàmare uti phreneticus cœpit, & priusquam illi ulla medicina adhiberi, imò benè in lectum reponi potuiſſet, exſpiravit; ob quam rem omnes attoniti, præſentibus Excellentiſſimis Viris N. N. Caſali Equite Divi Marci, ejusdemque cubiculi in illo hoſpitali quoad plagas & vulnera medico ordinario, D. Hilario Spinelli, Praxeos Profeſſore, & in cubiculo fœminarum Medico ordinario; nec non D. Dominico de Marchettis, Anatomiæ Profeſſore ordinario, aliisque pluribus, aperuimus cadaver, & repertis duobus ventribus inferioribus totaliter ſanis, in ſupremo, medulla cerebri ſcilicet, innumeros vermiculos, non abſimiles illis, qui in caſeo veteri reperiuntur, cum omnium ſtupore undique diſperſos invenimus; & hoc potiſſimùm in admirationem ſingulos traxit, quod toto decurſu morbi, vel etiam in ſtatu convaleſcentiæ nec verbum de dolore capitis,

pitis, licet ſæpius interrogatus dixerit. De his vermiculis diverſi in diverſas abierunt ſententias, qualiter ſcilicet fuerint generati, & quomodo potuerint in ſubſtantia medullari absque dolore perſiſtere, non enim credibile apparuit, illos potuiſſe tam pauculo temporis intervallo generari, hinc nulla deciſio facta eſt, igitur & eam formare ſuperſedeo, ſed Viris Excellentiſſimis dijudicandum relinquo.

SCHOLIUM.

VErmium omnium ex fœcundato fœminino ovo generationem fieri, neque putredinem hic locum invenire, qui ſtatuunt, Obſervationis hujus dilucidationem haud difficulter dabunt. Cum enim in ſanguine vermiculos præter naturam quandoque hoſpitari, plurimis Exemplis, quorum aliquot in *Ephemeridum noſtr. Decur. I. Ann. II. Obſ. 154.* leguntur, conſtet, utique cum eo in totum corpus, atque ita etiam in cerebrum, tum hos, tum eorum ovula deferri poſſe, ſequitur. Sanguinem enim in ipſum cerebrum penetrare, imprimis venerandus noſter *D. Joh. Jacob. Wepferus* in *Exercit. de loco aff. in apopl.* evicit, idque in corticali ejus ſubſtantia curioſiſſimi Viri, *D. Marcell. Malpighius cap. 3. de cer. cort.* nec non *D. Raym. Vieſſens lib. 1. cap. 6. neurograph.* demonſtrarunt. Unde ſi verminoſa ejusmodi ovula cum viri hujus ſanguine in cerebrum delata, ibique ob ejus in febre ardente impeditum naturalem motum depoſita, fœturam ſuam in mora iſta excluſiſſe quis ſtatueret, fortè non erraret, ; à quibus dein vermiculis membranoſa cerebri involucra cum arroderentur, furor ille excitatus fuerit. (*L. Schrœck.*)

OBSERVATIO LIV.

Dn. D. JOH. FRIDERICI KHERN, Jun.

De Malo effectu ex venæſectione ob ſuppreſſos menſes ſine prævia diſpoſitione in brachio celebrata.

SIcut medicamenta medica mente adhibita, revera medicamenta ſunt, ita ſiniſtrè adhibita non medicamentorum, ſed potius nocumentorum promerebuntur nomen, quod experiri contigit Nobili cuidam domicellæ, quæ dum Spirâ profuga in calamito-

mitoſiori ſtatu ponebatur, ita ut victu rudiori prius inſolito ſe alere coacta fuerit, eo ipſo effecit, ut menſes ſubſtiterint, cui ut ſuppetias ferret, neſcio cujus ſuaſu, Viennæ Auſtriæ 8. Novembris Anno 1690. venam in brachio absque ulla prævia diſpoſitione aperiri curavit; quo factum, ut ad ulteriora progredi, meque in conſilium vocare coacta fuerit, ubi eandem quaſi exanimem absque ullo motu vel ſigno ſenſûs deprehendi, adhibitis tamen diverſis externis tàm per injectiones enematum fortiorum, quàm veſicatoriorum oppoſitione & frictionibus in partibus inferioribus, in tantum ad ſe rediit, ut loqui potuerit, & faſſa fuerit, ſe nihil ſentire vel deglutire poſſe, quod & prius impedivit, quo minus aliquid ad intra exhiberi potuerit; igitur cum à juvantibus & lædentibus eſſet deſumenda indicatio, prioribus inhæſi, tali quidem effectu, ut ſenſum & deglutitionem recuperaverit, ſed facta absque dubio metaſtaſi ad linguam, eandem movere non potuit; quod me per diem unum & medium Viennâ abſente factum, alium verò ſubſtitutum cum habere nollet, ipſamet conſilium in arena deſumendo maſticavit radices pyrethri & loquelam recuperavit, ſed mirabili prorſus eventu, ſicut & hæc medicina pro hoc affectu mirabilis, ita quidem, ut me veniente conqueſta fuerit, ſe jam per quinque horas nihil videre; cui dum volebam mederi, incidit in repentinos motus convulſivos cum ſpuma oris ſubviridi albo permixta, illacrimatione, turgentia venarum jugularium & carotidum, contractione pollicis intra manum, reliquorumque articulorum diverſa agitatione & motu inordinato; quibus ſpecifica Epileptica junctis uterinis oppoſui, & his adjuta ter à paroxyſmo liberata eſt, permanente tamen paralyſi pedis dexteri, & manus ſiniſtræ: pedis verò ſiniſtri, manusque dexteræ motu inordinato ita ordinatè torquebatur, ut per duos dies noctesque integras ſemper, quando elevavit manum, depreſſerit pedem, & vice verſa, à quibus tamen per Dei gratiam adhibitis ad paralyſim quidem frictionibus & fomentis ex herbis calidis & vinaceis, (ubi etiam magnæ efficaciæ expertus ſpiritum vini paralyticum Mynſichti) ad motum inordinatum verò pulvere mirabil. Mynſ. & de gutheta à Magnifico Dn. D. de Sorbait in ſua praxi de Epilepſia deſcripto, convaluit, ut ab illo tempore ſe nunquam infirmam fuiſſe mihi ante duos menſes faſſa fuerit.

OBSER-

OBSERVATIO LV.

Dn. D. JOH. FRIDERICI KHERN, jun.

De Acu in brachium per magiam intruſa.

FAſcinationes & magias in corpore humano ſæpe multa mala producere quis dubitare poſſet, niſi tot exempla contrarium probarent, inter quæ etiam unum non contemnendum mihi conſpicere contigit, dum duobus circiter abhinc annis ad quendam febri tertiana detentum vocabar, quem, dum plethoricum conſpexi, ſanguinis detractione adiutum iri exiſtimavi, & ecce dum balneator ante ſectionem brachium pro more ligare voluit, levi facta compreſſione vel potius tactu tantum, ad muſculum bicipitem, patiens clamare cæpit, aſſerendo ſe ibidem nullum tactum pati poſſe ob hoc, quòd à multo tempore jam in ſuo cubiculo ſolus totus melancholicus perſiſtens, derepente ibidem ingentem dolorem perſenſerit, & ab illo tempore ad quemvis leviſſimum tactum eundem denuò ſentiat, quo audito rem melius explorare curioſitas nos adegit, & ecce balneator manu invenit acum, facile tactu & vix non viſu perceptibilem, ſuper quod & ægrum, licet diu renuerit, ad levem apertionem cutis ubi cuſpidem ſenſimus, perſuadebamus, quo facto levi labore & dolore reverà extraximus acum majorem, quali in conficiendis tapetibus utuntur, totaliter rubigine obductam; ob quod admirabundus Patiens, judicavit hunc quoque morbum per magiam inductum & nullum remedium aliud admiſit, ſed in ſua fiducia innixus etiam à Paroxiſmo ulteriori liberatus fuit.

OBSERVATIO LVI.

Dn. D. JOH. FRIDERICI KHERN, jun.

De effectu olei Jovis Anglici in ſuppreſſis Lochiis.

QUemadmodum ubi lochia benè fluunt, ad votum omnia quoque benè cedunt, ita & contrarium; quod experiebatur Illuſtriſſima Matrona N. N. ad quam elapſo anno, menſe Octobri, decimo quarto poſt partum die vocatus ſum, &

dum de ejusdem ſtatu ſciſcitabar innotuit lochia eidem non ſufficienter fluxiſſe, quamvis exin prima fronte ſe nihil mali monſtraverit, imò ſe adèo benè habuerit, ut ſeptimo die è lecto prodierit, & usque in decimum nihil conqueſta fuerit; veſperi verò de ſtrangulatu & ſuffocatione conquerebatur, & ſic initium paſſionum hyſtericarum fiebat, quod pro more hujus affectus diverſimodè variabat; ob quod me accerſerunt; qui dum veniebam, videbatur mihi ſat benè conſtituta, & non niſi aliqualiter debilis, verùm non diu id perſeveravit, ſiquidem elapſâ mediâ horâ de ſiccitate oris conqueri cæpit, & dum ei aqua, forſitan juſto frigidior, ad colluendum os porrigebatur, in enormes ſingultus incidit, quos dein ſuffocationes ulteriores & convulſiones hyſtericæ exceperunt, ita ut non niſi cum ſtertore reſpirare potuerit, neminem imò nec proprium Illuſtriſſimum maritum cognoverit, ſed quaſi exanimis jacuerit; & in hoc calamitoſo ſtatu per 20. horas permanſit, absque ullo levamine â tot & diverſis tam internis, quàm externis adhibitis ſpecificis remediis, donec tandem externè oleum Jovis Anglici bombace ad umbilicum appoſitum, & internè ad aliquot guttulas propinatum fuit, â quo aſſumpto, poſt mediam horam tam ingentem ſonitum edidit, ut per totam arcem non abſimilis exploſæ bombardæ majoris (vulgò Mußqueten) fuerit auditus; quo ſono per ambas inferiores vias tantam ſaburram, ut lectum ipſum penetraverit, materiæ cinericeæ, fœtidiſſimæ & frigidiſſimæ, ceu ex atteſtatis ægræ, quæ ſe in glacie jacere exiſtimavit, & inſervientium conſtitit, ejecit, qui effectus ſpatio unius horæ ter repetitus fuit, cum hac tamen differentia, quod ſemper in remiſſiori gradu ſonitus fuerit auditus, & frigus etiam aliqualiter remiſerit, â quo dein benè, dormire cœpit, & per Dei Gratiam nil ſimile amplus paſſa eſt.

OBSER-

OBSERVATIO LVII.

Dn. D. JOH. FRIDERICI KHERN, jun. De Corpore ſphærico in meſenterio reperto.

Dum elapſo menſe porcus mactabatur obſervare in eo contigit corpus aliquod ſphæricum meſenterio totaliter intricatum, pondere librarum duarum, quod apertum plenum fuit humore aliquo colore ſubflavo & rubro, acſi aqua tincta croco ſanguini permixta foret, qui humor quatuor involucris ita arctè incluſus erat, ut tympanum repræſentarit, primo namque erat membrana quædam ſubtiliſſima non abſimilis Pleuræ, ſecundum involucrum panniculum carnoſum exhibuit, tertium cartilaginem oſtendit, & quartum demum membranam tenuiorem, uti perioſtium, cartilagini inhærentem conſpicere licuit, ſaporis ingrati fuiſſe ex hoc conjicere licuit, quod nec canes quidem neque humorem, neque involucra guſtaverint, intus ubi humor continebatur, totum fibroſum erat, ut rete exhibuerit, quod rete effuſo humore adinſtar burſæ inanis concidit, Et quamvis in hominibus quoque contingat ſimilia corpora ſphærica in diverſis partibus, præſertim verò in meſenterio reperiri, ubi comprimendo venas lacteas atrophiam inducunt, tamen in hoc porco ſeſe contrarium obtulit, ſiquidem ſat pinguis fuit.

Occaſione hujus recordor, Illuſtriſſimam illam, de qua in præcedenti effectum olei Jovis Anglici inſinuavi, dixiſſe, poſtquam convaluit, illos ſonitus in hypochondrio ſiniſtro originem ſumpſiſſe ubi à primo partu aliquem globum ad inſtar pilæ palmariæ ad tactum dolorificum perſenſit, & poſtmodum hac operatione facta globus ille quoque evanuit.

Simili pariter globo in hypochondrio dextro moleſtabatur nobilis quædam Domina, hic in puerperio non dudum defuncta, qui globus prius minor erat, ſed ultimis vitæ diebus cum ſummo dolore ita excrevit, ut caput infantis ſex annorum (verbis fæminarum utor) etiam ad extra conſpiciendum & tangendum æquaverit, quod præter multas alias Dominas bonæ fidei, tres etiam obſtetrices atteſtatæ fuerunt.

OBSERVATIO LVIII.

Dn. D. JOH. FRIDERICI KHERN, jun. De Anatome calculoſi.

APertionem corporum diverſa inſolita perſæpe monſtrare plusquam certum eſt, cujus rei veritatem in cadavere Illuſtriſſimi N. N. conſpicere licuit, dum id præſentibus quoque præter plures nobiles meo Domino Parente Joanne Friderico, Medico Græcenſi ſeniore, & Domino Doctore Boſitſio pariter Medico & Phyſico Græcenſi, ſtatim poſt pium ejus obitum duodecimo Februarii 1694. anni, diſſecuimus & conſideratis viſceribus, pulmones totaliter flaccidi, cor ſimiliter flaccidum, rugoſum, & quaſi inanem burſam repræſentans, lien ſcirrhoſus & induratus, hepar è contra ſat benè conſtitutum reperiebatur. Hoc veterum corruiſſe doctrinam hepati primariam ſanguificandi virtutem tribuentem indigitavit, è contra verò illorum doctrinam, quæ cordi id munus tribuit, ſtabilivit, ſiquidem mortuus ad omnium ſtuporem quaſi exſanguis reperiebatur, ita quidem ut tota maſſa ſanguinea, conjecturam ex viſu faciendo, vix ℥XV. exceſſerit, renes perluſtrati, calculos rudi penicillo hic adumbratos hujus figuræ, formæ, & magnitudinis exhibuerunt & quidem ſiniſter medios duos totos obductos pinguedine vel potius mucilagine quadam, minorem verò cum majori, ren dexter continuit; iſti tres majores ponderabant ℥jß. & ʒiij. major vero ℥ij. & ʒj. de quo majori hoc inſoliti videre fuit, quod aliqua firma membrana ita obvolutus fuerit, ut non niſi facta inciſione exſolvi potuerit, quo factum judico, quod nec unquam de ullo dolore renum licet ſæpius interrogatus conquereretur, imò nec audire voluerit ſe calculo affectum, de quo tamen ſuſpicandi occaſionem dedit continuum in urina cruda, quam ab aliquot annis jam in copia potum excedente reddidit, purulentum ſedimentum, imò ſanguis ipſemet ultimis duobus diebus lotio permixtus. Reliqua naturaliter conſtituta erant. (Tabul. II. Figura V.)

(Græcio An. 1694. d. 4. Julii Auguſtam Vind. Miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO LIX.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

De Mercurio currente in Malis Armeniacis.

EXcell. Dn. D. Sigismundus Cloſius Archiater Sereniſſimi Marchionis Badenſis An. 1655. 19. Febr. Durlaco per literas iſtam raram Obſervationem communicavit, quam quia Bibliothecam ſuam cum MStis omnibus, quæ acerbiſſimè deplorat, in incendio totali Durlacenſis Caſtri & Urbis amiſit, ne & hæc pereat, ex ipſius Germanicis verbis tralatam hic transſcribo.

Præterita æſtate aliquot majora mala Armeniaca in Muſæo meo ſuper aſſerem ligneum poſui ad ſervandos nucleos & in hortum meum inſerendos. Poſt aliquot hebdomadarum tempus vidi, quod externa pars carnoſa non putrefacta ſed fuſca & corrupta fuerit (verdorben/) cœterum plena guttulis pulchris & puris argenti vivi, quæ concurrens in majores guttas excreverunt. Recordatus fui, quod affinia ſint malis perſicis, quæ contra vermes uſurpentur. Tentavi itaque horum vires, quæ verò eventui non reſpondebant. Sequenti æſtate, ſi Deus vitam dederit, in Armeniacis denuò faciam periculum. Dn. D. Scherpf Collega meus teſtis eſt oculatus. Hactenus ille, qui plura Experimenta non communicavit. Unde ergo mercurius hîc venerit, fortaſſe per repetitas Armeniacorum expoſitiones licebit invenire. Cœterùm Mercurium aliquando in cellis ex ſuperioribus domus contignationibus deſtillantem collectum fuiſſe, hiſtoriæ aliquot leguntùr. Inventum quoque fuiſſe in capitibus & cadaveribus hominum, qui vel in artificiis ſuis crebrò uſi fuerant argento vivo, vel unguento mercuriali ad ſalivationem excitandam, perunctì fuere. Unde hujus originem facile conjicere; poſſumus. Illiu verò in Armeniacis collectiò ſcrutinium meretur & Scholiùm.

SCHOLIUM.

COnſiderationem meretur obſervatio, quam in *Actis Philoſophicis Angl. Dn. Oldenburgii num. 27. cap. 5.* ex communicatione *Dn. Manfredi Septalii* conſignavit, in valle ſcilicet Lancy, quæ pro-

ſenditur inter montana Turonenſia, plantam Doronico ſimilem creſcere, prope cujus radices occurrant pura hydrargyri granula, inſtar margaritarum, in cujus ſucco expreſſo, & äere ſerenæ noctis idem etiam reperiatur; & *lib. 2. Tyrocin. Chim. cap.* 13. in Polonia multa Mercurii grana piſorum inſtar in radicibus graminum ſe collegiſſe teſtatur *Johann Beguinus*; beatus etiam noſter *D. Johann Dan. Major cap.* 18. *tract. Genii errant.* Fruſtulum ligni exhibet, poris ſuis copioſas hydrargyri guttulas oſtendentis. Quæ Mercurii in recenſitis vegetabilibus præſentia uti fortuita tantum exſtitiſſe videtur, ita his quoque Malis Armeniacis eundem caſu acceſſiſſe ſuſpicor; ut ideo per naturam idem omnibus his fructibus haud inhæreat; prout in putreſcentibus ejusmodi pomis metallicas tales particulas nunquam ſe oculis meis exhibuiſſe recordor. Potuiſſe tamen Malis iſtis ſimilia corpuſcula communicari, haud impoſſibile judico, ſi fortè arbor iſta terræ, ſub qua mercurialis minera latebat, implantata fuerit, unde à calore ſubterraneo exhalantes mercuriales atomi radicem arboris ſubire, inque fructu dein condenſari, & in guttulas illas concurrere potuerunt; idque eò minùs mirum videri debet, cum vel graviores & fixiores aureas atomos in uvas Hungariæ quandoque penetraſſe, atque ibidem ſolidum in corpus concreviſſe, non unâ obſervatione, quales inprimis *Ephemerides noſtræ Dec. I. Ann. I. obſ.* 131. & *Ann. II. obſ.* 113. ſuggerunt, conſtet. Nec tamen urgebo, quàm facilè externò aliquo tam mobile illud metallum aliis ſeſe inſinuare corporibus valeat; ceu ſimile quid mihi aliquando obtigit, ubi oſſium virilium, pro ſceleto inde formando, in ciſta Patavio Auguſtam Vind. advectorum aliqua in poris ſuis ſplendidas Mercurii guttulas oculis meis objiciebant, & cùm eadem oſſa alicubi, forſan à lue venerea olim perpeſſa, carioſa eſſe ſcirem, & exemplorum ab aliis memoratorum recordarer, ab inunctione mercuriali, fortaſſe quondam adhibita, eadem hîc collecta fuiſſe, ferè credidiſſem, niſi vitri, in ciſta illa una cum aliis rebus repoſiti, & cui depuratus Mercurius erat incluſus, memor fuiſſem, cujus orificium non ſatis arctè ligatum fugitivi iſtius metalli globulos aliquos, repetitis in itinere concuſſionibus commotos elabi permiſerat.

(*L. Schrœck.*)

OBSERVATIO LX.

Dn. D. SALOMNIS REISELII.

De Veſicæ ſphinctere calloſo.

JAcob Hahn Vitrarius faber Nürtingenſis, annorum 74. Junio 1673. urinam non potuit mittere, doloribus accedentibus ingentibus, donec poſt multa interna & externa per plures dies guttatim, hinc copioſius ſequeretur. Viribus interea deficientibus duodecimo morbi die poſt dolores intolerabiles obiit. Aperto cadavere viſcera integra, præter pulmonum dextrum lobum aliquomodo putridum. Renes & ureteres ſani & ab omni ſabulo aut arenulis vacui. Veſica vacua, quod ſub vitæ finem deſtillarit urina ſingulis horis. Circa collum veſicæ durities craſſa erat ovi gallinacei magnitudine, in quam ipſe ſphincter, quod ſectio monſtravit, excrevit præter naturam, quæque excretionem urinæ impedivit nulla ſectione aliisve remediis tollenda. Curam & ſectionem adminiſtravit Dn. D. Johann Sebaſtian Schickard tum temporis Phyſicus Nürtingenſis (poſtea Stutgardienſis nunc piè defunctus) una cum Chirurgo Joh. Wolf. Hebin.

Stutgardiâ Auguſtam Vind. d. 12. Julii An. 1694. miſſæ.)

OBSERVATIO LXI.

D. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Hydrope quèm ſaccatum vocare ſolent, ſingulari.

VArii hinc inde in Ephemeridibus noſtris occurrunt caſus hydropis, qui humore peculiari tunicâ, quaſi utri aut ſacco, unde ei nomen â nonnullis inditum, incluſo, longi temporis tractu collecto Aſcites, ſpecie Medicis impoſuit, ac omnem eorum curam & ſolicitudinem illudens, vario tandem eventu aut ſui ipſius, idque rarius, aut, idque frequentibus, vitæ ægri finem fecit deplorabilem. Quibus poſterioris potiſſimum generis

annumerari

anumerari meretur, qui mihi hîc Berolini obtigit notatu & admirazione haud indignus, difficilis ac funeſtus. Matrona non infimæ ſortis, annorum quinquaginta duorum, ſtaturæ mediocris naturæ ac conſtitutionis vividæ, ſanitatis ſuæ ac corporis curæ parum intenta, diætæ, qua ſex res non naturales, admodum negligens, obſtructionibus alvi imprimis valdè obnoxia; Cæteroquin, vegeta, agilis, atque ad negotia rei familiaris peragenda, promta admodum & expedita, ante triennium & gravitate pedum, deque lumborum atque abdomiminis circa inguinum regionem pondere conqueſta, poſtquam menſes jam ab aliquo tempore parciùs & inordinatè fluxiſſent, ac tandem planè ſubſtitiſſent ſubſecuturæ tragœdiæ metu ac mariti perſuaſionibus adacta Medicum conſuluit; Verùm in aſſumendis medicamentis ſegnior, parum indele vaminis ſenſit; unde malum ſenſim auctum labente moras inter & detractationes tempore, poſt anni abſolutum circuitum, manifeſta tumoris in abdomine & pedibus veſtigia & primordia oſtendit; hinc hydropis ingruentis ſuſpicionem movit, cumque nec alterantibus, adtenuantibus, aperientibus, diſcutientibus, carminativis, &c. Ex methodi lege adminiſtratis, nec evacuantibus, tam purgantibus, quam hydroticis, ſudoriferis ac diureticis, variis item quæ ſpecificorum nomine commendantur, ſolicitè magis ac diligentiùs paulò nunc quàm ante initio; ſed abſque aliquo, ſaltim notabili levamine, adeoque fruſtra exhibitis ac uſurpatis nequicquam proficeret, de hydrope jam radicato & quidem ſaccato Medico nata eſt ſuſpicio. Prævidens itaque arte omni ac remediis in caſſum hactenus adminiſtratis, hinc quoque inpoſterum adhibendis ſuperius eſſe malum, ſpe reſtitutionis decollante medicamina ulterius quæ irrita fore præſciebat fruſtra præſcribere detrectabat ac prognoſtico præmiſſo paulatim â viſitationibus ordinariis ceſſabat. Interea & alter ſua per veſtigia lapſus & elapſus ferè eſt annus. Ægra autem vitæ ac valetudinis deſiderio capta, prognoſtico poſthabito, alios atque alios Medicos conſuluit, quorum cautiores rei difficultate aut agnitâ aut perceptâ brevi eodem modo curæ ſubtrahebant, nec Empiricis utriusque ſexus undeque confluentibus, artemque ſuam extollentibus, locus inter eos denegatus. Juniores præſertim nonnulli audaculi, nimiumque ſibi ac ſcientiæ ſuæ fidentes certatim triumphum ſibi â devicto morbo pollicentes, ſpe reconvaleſcentiæ diu eam lactarunt. Inter hos præcipuè unus promisſis admodum dives, ſponſione etiam cum Marito & liberis de reſtitutione paucarum ſeptimanarum

ſpatio

ſpatio præſtandâ, initâ variis illam, iisque validis ſub finem ſecundi & initium tertii anni vomitoriis, purgantibus, & in laconico non ſemel exortis, ſed fruſtra ſudoribus exercuit. Moles enim abdominis nequicquam his etiam vehementiſſimis medicamentis parens, indies incrementum, utut paulatim, ſatis tamen notabile, capiebat, ac ne hilum quidem ab Emeticis & purgantibus etiam validiſſimis & draſticis, ſubſequente quandoque hypercatharſi ſatis enormi, decreſcebat, ſed magis potius magisque aucta, in immenſum tractu temporis accreſcebat. Ita ut umbilicus tandem extra naturalem ſitum ad inguina, atque reliquus aqualiculus ad genua usque dependeret. Ægra tamen ſtatu hoc corporis licet deplorato, ac quàm maximè ob pondus moleſto, tot miſeriis ac ærumnis, tàm à remediis, quàm à morbo preſſa & defatigata, virium adhuc detrimentum inſigne non patiebatur, ſed quâ functiones corporis, ut naturales, ſic vitales & animales, alvum ſolam, quæ ipſi, uti dictum etiam extra morbum ſemper aſtrictior, ſi exceperis, ſatis adhuc agilis officio matrisfamilias, quâ œconomiam adminiſtrandam, viſitationes amicorum recipiendas ac reddendas, aliaque munia ad civilem converſationem requiſita, obeunda, promptè fungebatur. Doloribus aut aliis, quæ hydropem aliàs comitari ſolent, præterquam, quæ ponderis adeo magni circumferendi onus inferebat, incommodis hactenus rarò nec admodum vehementer interpellabatur. Imò ne quidem partium ſuperiorum, quale in aſcite plerumque occurrere ſolet, adhuc decrementum notabile patiebatur, nec ſitis inexhauſta, individuus aliàs hydropis comes, eam affligebat. Et quod ſingulare erat, reſpiratio, vox ac ſermo, utut tumor ſupernè ad ipſum usque ſterni os prætenderetur ac præcordia, immani ejus mole occupata, opprimere videretur, libera ſatis atque expedita per aliquot etiamnum tertii anni menſes perdurabant. Præterea caſum, quo pondere abdominis provoluta, ab uno alterove ſcalarum domeſticarum gradu in turgentem illam immenſùm alvum humi gravi admodum impetu proſtrata fuerat, non adeò magno ſuccedente incommodo, patienter & proſperè magis, quàm vel ipſa res ferebat, tulerat. Donec animum recreandi ergò, uno alterove ab hoc caſu menſe, quatuor aut quinque milliaria rus in prandium mariti eſſedo vecta, atque illic ſcalas hortenſes decerpendorum quorundam fructuum ergò ſcandens, gradibus ſuſtinendæ tanti corporis moli & oneri imparibus, quibusdam fractis, incommodè admodum ac violenter toto corpore in terram impegiſſet: Ab hoc enim tempore

pejus habere deque variis moleſtiis quandoque, doloribus quoque abdominis immanè diſtenti paulatim magis magisque conqueri cœpit. Interea Medicus ille poſtremus ſponſione ſuâ temerariâ, ſpe ac promiſſis dudum jam exciderat, vana illa omnia perinde ac exhibita à ſe remedia cernens, curæ ſe quoque ſubduxerat. Hinc ægra alia rurſus quærere ſubſidia, ac nunc hunc, nunc alium conſulere coacta, quæcunque à quocunque celebrabantur tàm methodica quàm empirica, etiam à vetulis & agyrtis promiſcuè admittebat & adhibebat; ſed irrito ſemper ſucceſſu & eventu ſæpius etiam præpoſtero. Tandem quatuor ſimul in conſilium convocatis Medicis de Paracentheſi, tanquam remedio dubio, quo præſtaret nullo, quoque, ſed tàm fruſtraneè, quàm ſerò nimis deliberatum, quibusdam, cum indicia adhuc eſſent non usque quaque vana, viſcera interna nondum eſſe corrupta aut penitus labefactata, eò, quod adhuc aliquali cum appetitu ingereret, digereret, &, utut rarius, egereret; nec ſuperiorum partium magna adeſſet macies, nedum atrophia; nec color pallidus admodum aut cadaveroſus, ſed pro ſtatus præſentis ratione ſatis adhuc vividus tàm faciei quàm reliquarum, quæ viſui patebant, partium polythrylleton illud Medicum modò dictum allegantibus ac tuentibus; aliis vice verſâ hoc, argumentis ab obſervationibus quibusdam adductis, viſciditatem humorum, quæ nullâ paracentheſi educi poſſit, hariolando conſtanter impugnantibus, quorum inter disceptationes ac moras, quas ultrò citroque data ac ponderata conſilia atque judicia nectebant, unus tranſiit ac alter dies, tandem poſtremorum ſententia prævaluit, unde meris palliativis, anodynis ac dolorem mitigantibus, reliquum morbi transactum. Qui datis his induciis ferocire magis cœpit, hinc indies nova ſymptomata, novi dolores, novæ anguſtiæ, excoriationes partium infernarum, crurum, pedum ac dorſi, in regione præſertim lumbari, inflammationes, gangræna, demum & febris, & atrophia ſuperiorum partium, apepſia, agrypnia, viriumque jactura totalis, & tandem poſt exantlatas infinitas penè moleſtias, & toleratos immenſos cruciatus mors ſubſecuta. A quâ, facta prius à Chirurgo, jubentibus ſuperſtitibus, inciſio tribus fortè aut quatuor digitis transverſis ab umbilico inferiora ac ſiniſtrum latus verſus, ad educendam aliquam aquæ, uti judicabatur, in utre illo horrendo contentæ quantitatem; Verùm illius loco aliquot ſitulæ, tres ad minimum colluviei cujusdam viſcidæ, tenacis, craſſæ ac glutinoſæ, ſpermati ranarum quâ conſiſtentiam non abſimilis, nonniſi maximâ difficultate

extortæ potius & expreſsæ, quàm extractæ augurium poſtremorum è Medicorum illorum poſteriorum quadrigâ, comprobarunt. Cum verò piè defuncta ipſamet monuiſſet ſæpius ac moribunda tandem quoque deſideraſſet, ſi ex uſu ſuperſtitum mortalium fore judicarent Medici, ut cadaver aperiretur, quo vera corporis interior facies & conſtitutio, de qua hactenus tot diverſæ & dubio procul pleræque vanæ fuerint conceptæ ac prolatæ, cogitationes, conjecturæ & opiniones, tandem ad oculum pateret, ſe ultro conſentire, ut corporis ſui exuviæ in victimam cultro anatomico Medicorum, & quidem duorum illorum, qui præ reliquis hactenus morbi curam diutius ac majori ſolicitudine ſuſcepiſſent ac geſſiſſent, concederentur, &, quâ fieri poſſet, exactitudine in morbum ejusque cauſas ac circumſtantias inquireretur. Sequenti igitur die præſentibus quibusdam familiaribus utriusque ſexûs amicis, à Medicorum juniore & Chirurgo aperto ſuſpenſâ manu cutis, admodum adhuc diſtentæ, integumento, illique ſubſtratâ, paucâ tamen admodum, pinguedine, aut adipoſæ potius tunicæ ab humoribus exeſæ ac colliquatæ raris quibusdam atque tenuibus reliquiis, viſui mox ſe obtulit ingens humoris, priori, antecedenti die extracto, exactè ſimilis copia, viſcida, tenax, gelatinæ aut ranarum ſpermati conſiſtentiâ par, coloris qualis eſſe ſolet carnis eluviei pallidè rubentis, craſſæ ac turbidæ, quâ tudiculâ aut hauſtorio ex parte exhauſta plurimæ ſe concamerationes, cellæ aut cavitates primùm, diverſæ magnitudinis, capacitatis ac conformationis, ſuis quæque membraneis parietibus circumſcriptæ exhibuerunt, quas à tunicis muſculorum ac integumentis, abſumtâ eorundem ſubſtantiâ fibroſâ ab acrimonia humorum ſucceſſivè pullulantium, & è vaſorum omnis generis extremitatibus capillaribus in interſtitia illa tunicarum exſudantium aliquali, ſed colliquativâ tantum putredine (reverà enim in hac putrilagine odoris fœtidi aut cadaveroſi nil prorſus perceptum) illarumque intervallis ortas judico. Utres qui dixiſſet majuſculos, ſibi invicem contiguos gelatinâ, quâ colorem in ſingulis & conſiſtentiam quadantenus variegatâ fœtos, non aberraſſet. Separatis horum quibusdam interſeptis, maſſa quædam primâ fronte viſcidi illius muci ſqualore obſita, infantile ſatis magnum caput molle mentiens emerſit ac in conſpectum prodiit, quod quo titulo ſalutandum, tàm inter ſectatores quàm ſpectatores non leve ortum eſt conjecturarum diſſidium. Situm illud erat in vicinia regionis umbilicalis latus ſiniſtrum verſus. Alii viſcus eſſe volebant aliquod ventris

inferioris, ſed quale determinare haud poterant, alii inteſtini prominentis partem, ſed hos figura pene globoſa, nulli alii inteſtinorum ductui continuata, refellebat, alii, & quidem potiori jure, nullo tamen adhuc certo indicio confirmati, præternaturale quid eſſe augurabantur. Verùm, quod omnes ſuſpenſos animi tenebat, nullum vel ventriculi, vel epatis, vel inteſtinorum genuinum apparebat veſtigium; niſi quod inguina verſus protuberans aliquod ſyſtema duplicatum coli prominentiam primo obtutu referret, eâque ſpecie ipſi quoque medicorum inter præſentes ſeniori, anatomes aliàs non adeò imperito imponeret. Sed cum accuratius luſtraretur & examinaretur, figura peregrini quid indicabat & inſoliti. Junioribus interea tàm Medico quàm Chirurgis præcipiti judicio viſcera omnia unà cum inteſtinis putredine conſumta eſſe cum admiratione exclamantibus, ſolo ſeniore judicium, quod peritonæum nondum vidiſſet, ſuſpendente, rurſus in diverſas itum ſententias, donec exhauriendo unâ rurſus alterâque ſqualore iſto tetro impleretur ſitula, ſicque utres prædicti, in quos tota diremta erat cavitas, ſucceſſivè evacuarentur, atque alvei illius immanis fundus magis paulatim magiſque detegeretur. Rumpenda interim erant neceſſariò ac diſſecanda quædam interſepta alveorum illorum, quo diſtinctiùs, quid inibi occurreret, dignoſci poſſet. Ubi tandem remotis his obſtaculis & exhauſtis (connumerando nimirum, quas Chirurgus pridie eduxerat) ſucceſſivè quinque ſitulis, quarum ſingulæ viginti quinque circiter capiebant libras medicas, adeoque centum præter propter & viginti quinque libris iſtius viſcidæ ſaburræ, peritonæum apparuit, huicq; annexum firmiter ſuppoſititium illud ſupramemoratum colon, nec non, abſterſo nunc omni muco, diadematis Turcici, quâ figuram, æmulum, à reliquis omnibus cavitatibus aut alveis diſtinctum atque ſequeſtratum, ſyſtema globoſum. Hoc imprimis omnium in ſe convertebat oculos & animos, neque tamen quisquam quid ſit? quid fuerit? unde ortum & quâ ratione productum? determinare auſus. Erat autem, uti ſchema delineatum aliquatenus exprimit, è diverſis quaſi peris ſubſtantiæ membraneæ, qualis eſſe ſolet veſicarum in piſcibus majoribus, ſatis firmæ ac validæ, coagmentatum, ſeptem nempe in circulum ac circumferentiam diſpoſitis ſibique invicem coaptatis atque arctiſſimè coadunatis, circa octavam centrum occupantem, ſicque totum in octo cellulas diverſæ magnitudinis diſtributum, hæque rurſus in alias minores, uti, cum aperirentur, apparebat, rurſus diſterminatæ, qua-

rum

rum ſingulæ humore, reliquo, qui in prioribus majoribus cavi illius ingentis alveis fuerat, quâ conſiſtentiam gelatinoſam ſimili, paulò tamen limpidiore ac fluidiore ſcatebant, colore ſingulis tàm in peris, quàm earum cellulis aliquatenus variegato, in una planè claro ac pellucido albuminis ovorum æmulo, in altera eodem ignis calorem aliquatenus jam experto, hinc ad glaucum vergente, in aliâ paululum flavente, in aliâ magis rutilante, in aliâ rurſus ſubruffo, in quadam ad violaceum, denique in aliâ ad ſpadiceum &c. inclinante, ſicque indicibili quadantenus diverſitate à ſe invicem abludente diſtincto, ſtupendum ſanè naturæ exorbitantis opusculum, quod ſi cui de illo, poſt collatas varias circumſtantias (quas inter non poſtrema, quod nec umbilici præterquam è ſitu ſuo naturali ad inferiora immenſum propendentis ac penitus dislocati in extrema cuticula rude tantum reſtans, & aliquale veſtigium, nec ligamentorum, in quæ vaſa umbilicalia à partu cum tempore coaleſcere utplurimum ſolent, ſive teretis, hepati nimirum inferne inſerendi, circa hepar, ſive urachi ad veſicam tendentis eique communiter cohærentis prope veſicam, nuſpiam ullum apparuerit veſtigium) conjecturæ locus, non dubitarem, ipſum umbilicum cum vaſis ſuis umbilicalibus in monſtroſam hanc figuram ab affluentibus, & ſenſim ſe inter diverſas eorundem tunicas & membranas inſinuantibus humoribus obſtetricante, Dædalâ utplurimum ſub neceſſitatum legibus, naturâ ſatis affabrè tornatum pronunciare. Ejusdem ferè figuram ſi exceperis externam, compagis ac conſtitutionis erat etiam alterum illud colon, ut ſic dicam, ſpurium, ſuperius indigitatum, quod ſimilibus veſtitum tunicis membranoſis, ſimilibus conſtans majoribus in alias minores rurſus diviſis peris, ac cellulis, humore, perinde qua conſiſtentiam ac colorem variegatum, reliquasque qualitates, varie ſcatentibus, diverſimode tantum & in duos quaſi loculorum ordines ſibi invicem contiguos aut potius continuos, uti ſchema adjectum delineat, compactum, æquè peritonæo hactenus nondum aperto, loco tamen multò inferiori adhærebat; Verùm non ſoli, ſed uti illo poſtmodum disſecto patebat, ſiniſtro quoque uteri, quod dicunt, cornu, loco quo tubæ Fallopianæ cum alis veſpertilionum ac decantato illo, uno ferè omnium Modernorum ore, ovario, aut quod mihi adhuc veroſimiliùs, Antiquis rectiùs dicto, teſticulo ſiniſtro, illic annecti ac cohærere ſolent: Unde mihi nata ſuſpicio illas quoque uteri appendices affluxus humoris præternaturalis occaſione ac ſucceſſivo impetu ac appulſu in hanc faciem aut

formam tranſiiſſe. Reſtabat nunc detectum demum & deterſum in imo cavitatis fundo peritonæum, quo tandem aperto humoris præternaturalis vix guttula in abdominis cavo apparens, omnium illorum, qui aſcitem vulgarem morbi genus ſtatuerant, ſententiam re ipſa confutavit; Univerſa verò abdominis viſcera, quâ conſtitutionem naturalem benè ſe ſatis, non tamen ſatis commodè omnia quâ ſitum, poſitum atque connexionem, præſertim tam tenuia, quàm craſſum ſeu colon, utpote planè extra naturalem ſitum disturbata, habebant. Ventriculus mediocris capacitatis tunicarum colorem, ac reliqua accidentia ſi ſpectes, omnimodè ſanus. Omentum pinguedine quidem deſtitutum, integrum tamen, ſed verſus ſuperiora contractum & inteſtinis intermixtum. Hæc quoque ordine, uti dictum, turbato hinc inde vagantia, ſana nihilominus ac colore prorſus nativo conſpicua, nec ullo alterius cujusdam defectus aut vitii indicio deturpata, flatibus modò nonnullis aliquantulum diſtenta, meſenterio valdè extenuato cohærebant. Hepar quâ colorem, tunicam & parenchyma laudabile prorſus nullis hydatidibus, uti aliàs in aſcite ſolet, defœdatum, convexa parte ſub diaphragmate demerſa ac ſi ima oculis magis obvia cyſtidem monſtrabat ſubflavam modica, eaque paulò dilutiore bile non ſatis repletam, ſed flaccidulam. Pancreas exiguum, ſanum tamen ac naturali colore & conſiſtentiâ gaudens, à ſitu ſuo naturali unâ cum duodeno verſus dextrum latus remotum. Lien mediocris, coloris ſani, rubentis. Renes, ſuo quisque loco, diſpoſiti ſatis pro ratione illius ſubjecti magni, ſani & inculpabiles. Veſica ſuper utero contracta in pelvi latens & ipſa benè conſtituta, ſed vacua & corrugata. Uterus dextro quidem latere ſanus, ſuis inſtructis appendicibus conſuetis, ligamentis nimirum, tubâ Fallopianâ, alâ veſpertilionum, & teſticulo, aut, quod Recentioribus placet, quo jure, ipſi viderint, ovario; Siniſtro verò nec tuba à Fallopio denominata, nec ala, nec ovarium aderat, nec ligamenti aliquid, præter lati fortè portionem valdè exiguam, veſtigium, ac reliqua omnia cum peritonæo coaluerant, ac, quod mirandum, per peritonæum utero hac in parte præter morem & ordinem contiguum, & arctè admodum connexum, ut continuum optimo jure dici potuiſſet, ex abdominis cavitate penetraverant in aqualiculum illum cavernoſum, illicque in corpus illud ſupra memoratum ac deſcriptum, uti ſuſpicor, degeneraverant. Hocque fortaſſis, cum ægra ab ipſo morbi initio de dolore gravativo in regione inguinum

conque-

Hydropica ſaccata.
Fig. VI. pag. 78.
Oſsiculum ſupinatum.
Fig. VII. pag. 80.
Oſsiculum pronum.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

conqueſta ſæpius fuerit, primum totius iſtius tragœdiæ ærumnoſæ fuit proſcenium.
Vid. Fig. VI. Tab. III.

OBSERVATIO LXII.
Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.
De oſſe gutturi, quatuordecim dies inhærente, tandemque feliciter excluſo.

NObilis cujusdam non infimi commatis, in confinio Metropolis hujus ruri habitantis uxor juvencula, conſtitutionis vegetæ, una aut altera à ſuperato feliciter puerperio hebdomade, dum ſecundâ menſis Junii anno hoc currente 1694. cœnat, inter deglutiendum, guttur, quaſi oſſiculum (verba ejus propria vernaculo idiomate, cum ad verbum reddere cogar, ignoſce Lector Germaniſmo) carnis in gulam accepiſſet, affectum fuiſſe, literis 5. Junii datis narrat, unde digitis illud eximere, eoque non ſuccedente, vomitu omnibus modis procurato violenter ejicere conatam eſſe, ſed fruſtra, nihil enim adtingere aut extorquere potuiſſe, collum autem aut guttur potius internè, ut putat, à conatu illo, doluiſſe, doloremque illum vicinis quoque partibus communicatum, poſtero & hunc ſequenti die ad axillas uſque protenſum, ſuſpicionem oſſiculi accepti aboleviſſe ac in catarrhi transmutaſſe, uvulæ quoque prolapſæ ſenſum accepiſſe. Rogat conſilium ac auxilium, & accipit à me, quod ad inflammationem gutturis arcendam tam internis quàm externis remediis, directum erat. Poſtridie ſeptimâ nimirum Junii, literis denuò datis, meliùs quidem ſe aliquatenus habere; ſed reſtare adhuc moleſtiæ nonnihil in gutture ac quaquâ verſum ſe extendere, acceſſiſſe præterea febriculam, cum horrore & ſubſequenti calore præternaturali, ulterius itaque conſilium flagitat, & ſi è re videatur, Chirurgum: Ordinatis itaque remediis, ad talia aptis, gutturis cura Chirurgo illud ablegato, demandatur: Qui per biduum ei adfuit, nil tamen in gutture præter rubedinem & aliqualem, ſed nullius ferè momenti tumorem, rimis aliquot aut fiſſuris notatum, deprehendere potuit, ideoque ut ſimplicem gutturis inflammationem, inje-

injectionibus ſiphone adminiſtratis, gargariſmatis, ſirupo refrigerando ſanguini ferventi dicato &c. per biduum ferè tractavit. Unde levamen inſigne ſenſit, ſuperfuit tamen adhuc alicujus quaſi obſtaculi in gutture ſenſus; quem tamen cum adeò magnum illi non inferret incommodum, non admodum ægrè tulit ægra, ad 19. usque Junii ſanitatis recuperatæ opinione contenta. Qua die, narrante id per literas eâdem datas, marito, circa decimam matutinam cum ingenti hæmorrhagiâ (quâ uno impetu plus quam menſuram integram cruoris coagulati per fauces reddit) ac ſub ejus finem, thrombo ejusdem inhærens, oſſiculum ejus exactè magnitudinis ac formæ, quam ſchema delineatum repræſentat, longiuſculum planum ac tenue, ſupernâ ac internâ parte aculeatum, quod cruore hinc inde tinctum mihi transmiſſum ſervo, ac partem ſterni Gallinacei judico. A cujus excretione hæmorrhagia omnis ceſſavit, virium autem inſignis jactura ac nauſea cum conatu vomendi ſucceſſit, cui cum remedia flagitaret, ſanguinis quosdam grumos in ipſum quoque ventriculum penetraſſe judicans, corroborantibus, ſanguinem grumoſum reſolventia ac blandè per alvum ſubducentia junxi, eo, ſit Deo laus, eventu, ut 23. Junii ipſa ad me patiens literas exarare potuerit ac referre, à medicamentis omnia ſymptomata ceſſaſſe, per alvum quoque ſe fæces nigras cruori putreſcenti ſimiles depoſuiſſe, appetitum reviviſcere, nec ullam deglutiendi difficultatem ſupereſſe, adeoque ſibi de recuperata ſanitate gratulari.

Vid. Fig. VII. Tab. III.

(*Berolino Auguſtam Vindel. d. 12. Julii 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO LXIII.

Dn. D. DANIELIS CRüGERI.

De Vacca Serpentem lactante.

ERat Hortulanus quidam, vaccam alens, ut quotidiè lacte cum domeſticis ſuis vel per ſe vel in cibis veſceretur, animadvertens autem, omni manè ubera lacte vacua eſſe, cauſam penetrare non potuit, usque dum ancilla ſummo manè ex improviſo ſerpentem cruri circumvolutum conſpiceret, papillas uberis apprehendentem atque exſugentem, advocatis domeſticis & ipſo Hortulano, hoſpitem hunc peregrinum fuſtibus ad necem usque expe-

exceperunt atque lac manifeſtè ex corpore ſerpentis percutiendo expreſſerunt. Idem contigit ut mihi jam â viro fide digno refertur in Inſula Rugia in villa B. Paſtoris Circovienſis ibidem ante annos circiter 50.

SCHOLIUM.

SErpèntis vaccam emulgentis notabile etiam exemplum habent *Ephemerides noſtræ Dec. I. Ann. II. obs.* 155. Quin Serpentes vulgares in Helvetia lactis avidos eſſe, & plerumque in paſtu, pedibus vaccarum poſterioribus circumvolutos, lac ex uberibus usque ad ſanguinem ſugere, alpicolarum teſtimonio refert Exc. noſter ***D. Job. Jacob. Wagnerus*** *in hiſtor. natur. Helvet. curios. ſect.* 4. *art.* 6.

(*L. Schröck.*)

OBSRVATIO LXIV.

Dn. D. DANIELIS CRüGERI.

De Vino Hippocratico febres curante.

CUm hoc tempore febris tertiana populariter graſſetur & vix domus libera ſit, febrem hanc *ut graſſantem* non ſine malignitate eſſe, judicavi, idcircò præmiſſo levi laxante, bezoardica ſimul adhibui, & poſt quartum paroxyſmum feliciter bolum ſequentem ordinavi ℞. Theriacæ ʒj. pulv. centaur min. ℈ij. ⊖. abſinth. ℈j. rob ſambuc ʒjß. M. F. Bolus ſumatur cum vino Francico, 4. horas ante febrem & tectus ſudorem expectet. Verum cum multi eſſent qui neque hunc bolum neque ordinaria aliàs remedia aſſumere vellent, præſcripſi molliusculis illis vinum Hippocraticum horis aliquot ante paroxyſmum calidè ſumendum & quidem cyathum unum ℥v. vel ℥vij. pondere. Et certè bono cum ſucceſſu. Duobus autem Viris obeſis & robuſtis vino alias deditis etiam præſcripſi vinum Hippocraticum ante febrem calidè ſumendum, hi autem dum cyathum ſaltem haurire deberent, ſenſim intra duas vel tres horas totam compoſitionem duarum librarum calidè exhauſerunt, in ſudorem inciderunt & â febre planè liberati ſunt; ſed non omnibus talis doſis conduceret. Erat autem vinum Hippocraticum ſequenti modo præparatum:

℞. gran. paradyſ. cardamom. caryophyllor. Macis â. ℈ij cinamom. ℥iij. Vini Franciici ℔ij, ſacchari q.ſ. affunde vinum calidiſſimè, & in catharo in aquâ fervente poſito, ſtet per aliquot horas.

Vim bezoardicam aromatibus ineſſe apparet, neque rationem formalem febrium talium ex aſſe conſtare mihi perſuaſum habeo, cum & miræ curæ febres aliquando ſopiant & tollant. Remedia autem quæ admodum proficua fuerunt, inter alia fuerunt ſequentia. Aqua ſudorifera ſeu theriacalis frigida Riverii, quam habet capite de febre peſtilenti ad ℥iij. exhibita. Pulvis peſtilentialis Sennerti: ℞. Smaragd. ppr. gr. vij hyacinthi ppr. gr iij oſſ. d. corde. cervi ℈ß. lapid. bezoar gr vij. M. F. Pulvis, Exinde ſudor ſecutus. Pulvis bezoardicus Sennerti cum aliquot granis lapid bezoar. & alia.

OBSERVATIO LXV.

Dn. D. DANIELIS CRüGERI.

De Graminis Juncei virtute anodyna & ſoporifera.

JUncùs communis paluſtris â Botanicis & quidem Bauhino part. 1. p. 589, tanquam inutilis herba & quæ nullum uſum in Medicina habeat æſtimatur. Verum experientiâ nuper comprobavi medullam illius vim ſoporiferam admodùm conducibilem habere. Juvenis quidam in febre quotidiana aliquot noctes inſomnes tranſigebat; Cumque ipſi laudanum opiatum ad g. ii. exhiberem, parum quidem dormivit, conquerebatur tamen ſomnum hunc ſibi magis nocere quam conducere, ideoque quoniam hîc apud multos in uſu eſt gramen junceum, præcepi ut decorticaretur illud, & medullæ ejus Mj. in ▽ coqueretur, decocto hoc aſſumpto, quietas ſemper noctes cum ſomno conferente, habuit, quod remedium poſtea in aliis eodem effectu expertus ſum.

SCHOLIUM.

JUnci etiam ſeminibus vim ineſſe ſomniferam, *Dioſcorides* quondam & *Galenus* docuerunt; quorum ille *lib. 4. de mat. med. cap.* 47. Æthiopici junci ſemine ſomnum allici teſtatur, modum tam enn potione ſervan-

ſervandum eſſe, addens, ne ſopor fiat; hic autem *lib. 8. de ſimpl. medic. facult.* Junci tam oligôſchœni, quàm oxyſchœni ſemen ſomnum ad ferre, priore tamen caput tentari, ſcribit.

(*L. Schröck.*)

OBSERVATIO LXVI.
Dn. D. DANIELIS CRüGERI.
De Phthiſi, decocto ligni ſancti curata.

Matrona quædam omnibus hic nota â marito phthiſi mortuo infecta eſt eodem morbo, cum jam per novem ſeptimanas vario modo curata, lectoque affixa ſanguinem & pùs ejicieret, imò tuſſi continùa die noctuque affligeretur, pus etiam manifeſtè in urina in fundo vitri conſpiceretur, ſudoreque hectico difflueret, & omnia jam *apud omnes* conclamata eſſent, quoniam carne & viribus jam conſumta, meum efflagitavit auxilium. Conſiderans, matronam hanc alias in ſtatu ſano, bono habitu & viſceribus præditam, â fermento maligno pulmones depaſcente, ſanguinemque corrumpente morbum hunc contraxiſſe, judicavi fermentum hoc eſſe annihilandum, propoſui igitur decoctum ligni ſancti ùti aliàs in morbo Gallico decoquitur & adhibetur, quô uſurpato per 4. ſeptimanas, ab omnibus ſymptomatibus & ipſo morbo eſt liberata. Ad tuſſim ſyrupi & trochiſci ſimul in uſum ſunt revocati ut & conſerva roſarum. Hoc exemplo confirmatur Arcæi & Riverii Experientia. Remedium non in alia Phthiſeos ſpecie locum habere exiſtimo, niſi in illa quæ â contagio contracta & ubi Character phthiſeos neque in familia neque ipſo corpore hæret.

OBSERVATIO LXVII.
Dn. D. DANIELIS CRüGERI.
De Febre per accidens curata.

Reverendiſſimus Generoſus atque Excellentiſſimus quidam Dominus per ſex ſeptimanas febre quotidiana lecto affixus petiit ut ipſi refrigerans remedium in ▽ fragorum ſumendum ordinarem, ideo ſequens â me præſcriptum;

L 2 ℞. ⊖ ace

℞ ⊖. acetoſell. ℥ß. ſal. acetoſæ ℥j. M. d. S. kühlend Saltz / de hoc, ut ter de die g. V, vel. VI. ſumeret, ille verò oblitus doſin, ſumpſit ûna vice omnem ſalem cum aqûa fragorum. Verùm in vomitum incidit poſt dimidiam horam enormen, non ſecus ac ſi antimoniale remedium hauſiſſet, aliquot patinas per vices replevit bile & pituitoſa materia. Duravit hæc vomitio per 6. horas, vomitu per intervalla revertente & intra duos vel tres dies febris planè remiſit.

OBSERVATIO LXVIII.
Dn. D. DANIELIS CRüGERI.
De Stramoniæ ſemine per errorem ſumpto, ejusque ſymptomatibus & curatione.

SEnator hujus urbis ſæpiùs calculo cruciatus, ſuaſu uxoris ſumpſit pulverem ex ſemine ſtramoniæ, qùod ſemen ex errore pro ſemine bardanæ collegerat, deglutito hoc medicamento mox faùcibus conſtrictis vertigine corripiebatur, ut quaſi temulentus hinc inde vacillaret, mox mens vacillabat, & variæ phantaſiæ objiciebantur, & quaſi in ἐκστάσει ſibi videbatur. Ordinatum eſt gargariſma ex decocto caricarum, paſſularum & glycyrrhiza. Caricæ enim veneno reſiſtunt, hoc modo conſtrictio colli remiſit, tunc exhibita theriaca ad ℥ij, cum cereviſiâ calida, & opertus ſudavit, quod remedium iteratum & per vices bolùs Armen. & terra ſigillata exhibita, ſic intra aliquot dies plenariè reſtitutus, niſi quòd vertigo aliquando urgeret.

OBSERVATIO LXIX.
Dn. D. DANIELIS CRüGERI.
De Tinctura Solari, præſtanti remedio ad calculum.

CUm per duas ſeptimanas calculo laborarem, varia ſum expertus medicamenta cum exigùo fructu, varia enim ab Autoribus proponuntur calculùm atterentia medicamenta, ſed cum ad praxin ventum, exiguum præſtant effectum. Aſ-

ſumpſi

ſumpſi ſemen dauci Sylveſtris ad ℨj, infuſum raphani ruſticani per aliquot dies, item infuſum fimi columbini, decoctum veronic. heder. terreſt. betonic. cum ſemin. dauci. & multa alia; verum ex his omnibus nihil profeci, Niſi quod urina in magna copia tranſiret, de calculo autem ne arenula quidam prodibat: tandem ſequentibus per Dei gratiam liberatus: mané comedi juſculum ex 4. radicibus petroſeline, ſemine aniſi Mj. cum aqua coctis, aqua hæc colata vitello ovi & butyro condita, dein pane triticeo intrito; ex quo juſculo arenulæ prodierunt, hora 10. ſequentem medicinam hauſi. ℞⊖. ononid. junip. ā. ʒß. ▽. fragor ℥iiij. ⊖. gt. Xij. hæc medicina unico hauſtu ebibita plures arenulas expulit: â meridie hor. 4. & per intervalla vinum Alkekengi per vinum Rhenanum & ▽ fragor. ana factum aſſumpſi & cum illo gt. X. ⊖, & iterum arenulæ conſpiciebantur, aliquando uſurpavi de tinctura auri gt. X. ex qua magnam efficaciam deprehendi & arenularum copiam. R. ☉. autem erat ſequenti modo præparata.

Recipiebam duos ducatos ſive aureos, affudi ℥iiij vel tantum ut ſenſum ſolverentur. In ſolutionem hanc injeci ☿. crudi ℥jß. & ſolutio facta eſt clara inſtar aquæ abſorbto â ☿. auro, mixtura hæc ſtetit per quatuor dies in arena loco calido, & ecce maſſa mea excrevit in magnũ montem, ita ut coactus ſim vitrum frangere & aquam claram deplere. Durante tempore varii colores & irides in maſſa mea conſpiciebantur, ſed intentio mea non erat facere arborem philoſophicam, id circo maſſam meam & aurum hoc modo fermentatum & admodùm per hanc fermentationem ſubtiliatum, injeci in crucibulum, & adjectis carbonibus accenſis ☿. expiravit, pulverem auri reſiduum aqua aliquoties ablui, metueram enim ne adhuc ſalſedo . adeſſet, & hoc deprehendi verum eſſe, quia aqua prima ſalſedinem aliqualem linguæ objiciebat. Tandem abluto huic pulveri ſuperfudi ⊖. ℥iij. vel. q. ſ. qui ſolvebat aurum hoc, paucæ feces albæ remanſerunt. Spiritum ſalis ad dimidiam partem in balneo deſtillavi, & accepi ℥jß. tincturæ admodum præſtantis, Spiritus ſalis enim non erat rectificatus, ille enim qui in receptaculo prodibat erat tantum inſtar aceti. De hac tinctura 10. guttas in ℥iij. ▽ acetoſellæ ſtillavi, & aqua tingebatur flavo colore nec aurum præcipitabatur, ſeu â Spiritu ſe ſegregabat, quod metuebam; Ideo & in corpore hic Spiritus ſalis & aurum individui comites manent; quanta in hac tinctura ſit efficacia, quilibet experiri

 periri

periri poteſt. aurum enim licet non ſit centraliter reſolutum, tamen maximè attenuatum, ita ut vires ſuas valdè exerere poſſit.

(*Miſſæ Stargardiâ Norimbergam d. 16. Julii ad Dn. D. Joh. Georg. Volkamerum filium An. 1694.*)

OBSERVATIO LXX.

Dn. D. SAMUELIS GRASSII.

De Inaudita mortis cauſa.

NObilis quidam Famulo ſuo, viginti annos, benè paſto & poto ſuccenſens, ramo betulino effœto, duos circiter digitos craſſo, ejus ſiniſtrum hypochondrium binis petit ictibus; qui furorem Domini effugiens, domum ſe confert ſtatimque circa cor validas conſtrictiones ſentit, deque immenſâ ſiti conqueritur cum jectigatione & inquietudine totius corporis, brevique expirat. Convocatus ego, ut inquirerem in mortis tam inopinatæ cauſam, omnibus apoplexiâ extinctum credentibus, invenio totum abdomen inſigniter tumefactum, livoreque ſiniſtrum latus à thorace ad plantam usq; pedis tinctum, nullo, ne minimo quidem vulnere conſpicuo. Poſtquàm diligentiſſimè inquiſiverâ, an fractura quædam coſtarum vel ſpinæ ipſius adeſſet, nihilq; obſervare potueram, abdomen aperui, ubi pleno impetu magna vis ſanguinis coagulati effluebat, ſtatimque lien, tam in convexâ quàm concavâ parte laceratus appabat, ſemotis autm inteſtinis, Vena cava rupta, arteria vero magna, qs. tribus unguibus diſcerpta fuiſſet, conſpiciebantur. Obſtupui ad hanc internam læſionem, mirarique non ſatis potui, ſervum tàm diu vivere potuiſſe, cùm uno qs. momento eum omnem ſanguinem effudiſſe in cavitatem abdominis mihi perſuadeam. Stupenda eò magis hæc vaſorum laceratio eſt, cum eadem ſpinâ dorſi obvallata ſint. An tumidis plenisque inteſtinis ac per ictum concuſſis, (ceu fit in reſonitu cranii) diſrupta fuerint hæc vaſa, aliis dijudicandum relinquo. Credo tamen ſubeſſe aliquid τὸ θεῖον, Nemeſinque Divinam, ancillæ cujusdam ſanguinem ultam eſſe, quam famulus hic ante quadrantem anni ictu ſclopeti manualis profoderat, nec debitas ob id luerat pænas. Cæterum

terum abſtinui ab apertione thoracis & capitis, cum nil magis lethale me inventurum crederem.

(Uratislaviâ Auguſtam Vind. d. 24. Jul. 1694. miſſa.)

OBSERVATIO LXXI.
Dn. D. MICHAELIS PAULI.
De Felici poſt vomitus piloſos Puerpera.

INcolæ cujusdam noſtræ Civitatis conjux, ſucci & vigoris pleniſſima, fœtu ſeptimeſtri, eoque ſeptimâ prole gravida, domeſticæ occupationis ergò in Forum prodiens, ſubitò in Pilorum vario colore glomum incidit. Nauſeabunda Mulier, tetrum hujus aſpectum agendorum curâ fugiebat. At verò, domum reverſura ad priorem fori partem forte rediens eosdem Pilos turbine circumvolutatos offendebat. Mox evanidis iisdem, nec in animo videntis verſatis, progreſſæ moleſtiſſimi ructus ſurgebant, quos ſub veſperâ domi difficiles inſequebantur vomitus; non niſi ſuſceptâ nauſeâ horum commemoratâ cauſâ, ideoque non attentâ rejectorum materiâ. Triduum effluxerat, ex quo femina hæc ter minimum de die vomitans, tandem aliquid faucibus hærere ſibi viſa, partemque braſſicæ capitatæ fermentatæ pridie comeſtæ putans, en! minores villos manu protrahebat. Hos ſpectatis ſimiles, ideoque ſtomacho ſuo per incantationem injectos conjiciens, ſtupendâ de hâc re, meum expetebat conſilium. Accedenti mihi Hæc inſudorem ſoluta, mirè anxia & pene ſuffocanda, variis propinatis ſic dictis cordialibus aliquantum refecta monſtrabat Pilos cum viſcidiorum humorum copiâ prius expulſos; ſe obnoxiam referens magno circa præcordia ardori, anxietatibus & lypothymiis imminente vomitu, graviſſimis autem meridiano (quâ parte diei infauſtus aſpectus acciderat) ſibique videri intra vomendum ad fauces delatum globum, ob arctiorem Oeſophagum ad ventriculi fundum recedere. Ego continuo per aliquot dies Nervinorum internorum uſu, labantibus, Ægræ viribus, inſtanteque tam Matri quàm Embryoni ſuffocationis periculo, Emeticum tam ſalutari propinavi effectu, ut prædictum nucis indicæ magnitudine Glomum longiori conatu evomeret, poſteaq; ceſſante omnimodo pilorum in ventriculo ſenſu motuque revalescens, debito tempore optimi vigo-

ris

ris & indolis filiolum, nullo veneficii ſtigmate notatum facillimo per Dei gratiam partu ederet, & usque adhuc integra vivat.

(Uratislaviâ Auguſtam Vind. d. 24. Jul. 1694. Miſſæ.)

OBSERVATIO LXXII.

Dn. D. GODOFREDI SCHULZII. De Febribus Malignis Epidemicis Annorum 1693. & 1694.

FEbres malignas admodum fallaces eſſe & non uno modo ægrum hunc & illum corripere, manifeſtum eſt; Inſuper hoc confirmat febris illa maligna Epidemica, quæ præteritis menſibus, ſcilicet à Decemb. uſque ad Majum & ultra ſequentis anni Miſniæ, Oſter- & Voigtlandiæ incolis infeſta fuit, ubi non tantum principium ſed etiam augmentum & declinatio multas variationes habuit: plurimi horrore quodam corripiebantur, alii nullum ſentiebant, ſæpius horrori ſuccedebat calor atque ſudor ſummus ac moleſtiſſimus in aliis ne ſignum quidem alicujus ſudoris apparebat, qui etiam fortiſſimis diaphoreticis & Alexipharmacis ferme non potuit excitari, ſtatim aderat inſignis virium proſtratio, in aliis percipiebatur hæc cum ſingulari laſſitudine aliquot dies ante caloris acceſſum: hic ſentiebat dolorem in cervice vel in dorſo, alter lipothymiis corripiebatur, plurimi de ventriculi dolore gravativo vel ardente conquerebantur, deinceps in augmento adhuc alia magisq; urgentia ſymptomata accedebant, v.g. vomitus continui bilioſi, diarrhϾ, deliria, fauces interdum inflammabantur; accedebat in aliis pleuritis, peripnevmonia, in aliis cardialgia, in aliis petechiæ apparebant: Hic vexabatur nimiis vigiliis alter ſopore, alii nimia hæmorrhagia narium laborabant. In curatione præmiſſis univerſalibus, Eſſentiam myrrhæ balſamicam & præſtantiſſimam fuiſſe expertus ſum, ita etiam, ut quicunque hac uſi ſunt, præſcripta lege eam aſſumſerint & diætam legitimam obſervarint omnes feliciter evaſerint, attamen interdum alia etiam pro natura & urgentia ſymptomatum admiſcui, quamvis & ſola ſæpius mihi ſatisfecit. Quid quod & præſervativè maxime profuit, & omnes viſitantes ægros, aut in domibus ægrotantium habitantes,

ſimane

ſi manè & veſperi hac eſſentia ſe præſervarunt, in hunc morbum per Dei gratiam non delapſi ſunt.

OBSERVATIO LXXIII.
Dn. D. GODOFREDI SCHULTZII.
De Ictu araneæ.

QUod minima vulnera & minimi morbi ſæpius facile ita creſcant & vires aſſumant, ut etiam ægros in vitæ periculum conjiciant, præter experientiam quotidianam ſequens hiſtoria demonſtrat: Textoris cujusdam Schmöllæ, ubi Sparta Phyſici mihi demandata eſt, degentis, fœmina hac æſtate ribeſia comedens, inter manducandum ictu quodam ſupra maxillam ſuperiorem in ſiniſtro latere afficitur, hinc mox aſſumta rejiciebat ex ore, inter quæ conſpexit araneam minorem viridem, quam cum ribeſiis non admodum probe purgatis aſſumſerat. Hæc fœmina forte fortuna ad me accedens enarrabat, quæ ſecum acciderunt; hinc ſvaſi illi, ut maturè neceſſariis remediis vulneri, quamvis admodum leve ſit, contra iret, ſimulque prædixi periculum, ſi negligenter hunc ictum tractare vellet. Aſt dato huic conſilio minus obtemperantem poſt octiduum circiter vocatus, inveni faucium dolore inſigni, ardente & ferè intolerabili correptam, inflammatio palati aderat, rigor totius corporis cum calore continuo patientem invadebat, tinnitus & ſurditas auris ſiniſtræ ſubſequebatur, inſuper vigiliis ob dolorem ſummum vexabatur. Hinc ſtatim præſcripſi ei Miſturam ſudoriferam, ut miaſma illud venenoſum à corde diſſiparetur, & putredo ſanguinis, quam jam minabatur, averteretur; Inde in palato tuberculum nucem avellanam majorem æquans oriebatur, hinc ad ſuppurationem promovendam ſuaſi, ut cepæ ſub cineribus coctæ cum theriaca tuberculo immediatè, & externè malæ ſiniſtræ empl. diachyl. ſimpl. imponerentur. His ita diligenter adhibitis, altero die magna copia materiæ viridis ex tuberculo emanavit, & ſymptomata reliqua mitiora evaſerunt. Quarto denique die ægra penitus Dei gratia reſtituta fuit, præter id, quod ſcilicet adhuc aliquis capitis ſtupor remanſerit, qui tamen etiam per medicamenta affectui congrua brevi curabatur.

(*Schmöllâ d. 27. Jul. A. 1694. Auguſtam Vind. miſſæ.*)

OBSERVATIO LXXIV.

Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.

De Convulſionibus poſt conſolidata pedum ulcuſcula.

PUer 17. annorum Plethoricus & ſimul cachecticus, laborabat ulcuſculis pedum ſuperficiariis, ex frigore hyberno contractis, minusque principio curatis, adeo, ut malignitatem quandam cum tempore ſpirare viderentur, quidquid Chirurgi applicabant, ægrè tamen ad ſanitatem perduci poterant; tandem verò, cum poſt trium menſium moram conſolidata eſſent, æger duos poſt dies, ubi ſe aëri frigidiori expoſuerat, in vertiginem primùm capitis, inde die ſequenti hora ſexta matutina (illâ ipſâ ferè horæ minutâ, quâ Luna facta erat plena) in frequentes motus convulſivos tum totius corporis, tum maximè manuum prolabebatur, ſenſibus internis imò & externis plerisq; planè abolitis, mirifici aderant dentium, labiorum & palpitatorii luſus, velut prodromi motuum convulſivorum. Spuma, ſed rara, ore profluebat. Reſpiratio erat difficilis quam maximè, initio etiam nonnihil ſtercoroſa, interciſa, pectoris elevatione multum & fracta & correpta: Eâdem ferè horâ quotidiè repetebat Paroxyſmus iisdem ſymptomatis comitatus, manè ſextâ, meridie verò primâ, durabatque ſemper duas vel tres ſummum horas. Circa finem Paroxyſmi plerumque ſudor, de nocte quies & tranquillitas ſomnusque omni parte naturalis, præterquam quod aliquando ſuſpiriis rumperetur. Ad ſe rediens æger, ex paroxyſmo de gravi capitis dolore conquerebatur omniumque membrorum laſſitudine. Pulſus vix ac ne vix quidem in paroxyſmo alius quam ſtatu naturali. Sexto demum die æger convaluit.

OBSER-

OBSERVATIO LXXV.
Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.
De Febre & Epilepſia amatoria.

Virgo 22. annorum, temperamenti fortis & ſanguinei, amore perſecuta eſt Juvenem, cui ob ſanguineorum denegatum conſenſum haud nubere audebat, incidit in febrem continuam, adhibebantur à Medicis varia remedia, febris quoque ceſſare videbatur, quam tamen excipiebat Epilepſia, & de die 8. vel 9. ſuſtinebat paroxyſmos. Ego in conſilium vocatus, varia adhibui medicamenta antimoniata, & quidem cum felici effectu, remittebant paroxyſmi, ſed quoties Juvenis iterum ad ipſam accedebat, ſtatim & accedebant paroxyſmi, tandem cum alio ſvaſi conjugium, quod aggreſſa eſt, in quo etiam absque ulla recidiva optimè vivit.

OBSERVATIO LXXVI.
Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.
De Injectione Mercuriali in fiſtulam.

Ex injectione Mercuriali in fiſtulam femoris, ſecuta eſt in Juvene 20. annorum ſalivatio, & quidem tanta, ac ſi fuiſſet per inunctionem Mercurialem producta.

OBSERVATIO LXXVII.
Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.
De Atheromate ſub lingua inſigni, loquelam impediente.

Puer 16. annorum Atheroma magnum ſub lingua per annum aluit, quod aperuimus, & ex eo materiæ puri ſimilis libram integram eduximus, quod tamen intra menſem iterum repletum vidimus; ſublato tandem folliculo, puer convaluit.

(*A. 1694. d. 7. Auguſti Caſſellis Auguſtam Vind. miſſæ.*)

OBSERVATIO LXXVIII.
Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.
De Elixirio Proprietatis Nitrato.

CUm haud ita pridem Æger quidam non infimi loci & ſubſellii curam meam expeteret, in literis autem ſuis, ut & poſtea coram, exponeret, ſe naturali quodam & innato ἀντιπαθείας motu ab omni 🜈 uſu abhorrere, & ab omnibus ex 🜈 compoſitis, aut cum eodem præparatis medicamentis, ita ut nec odorem, nec ſaporem eorundem perferre poſſet, cum tamen atroci laboraret cardialgiâ, ab humoribus flatibusque acidis, ſalſis & bilioſis orificium ventriculi rodentibus & lancinantibus oriundâ, cum reſpiratione difficili, anxietate ſumma, ſudore circa frontem, frigore extremorum, virium defectione & frequenti lipothymiâ, noſſemque affectum huncce ſæpiùs per uſum Elixiris balſamici fuiſſe debellatum, cogitare cepi, num & illud alio, quàm 🜈 menſtruo parari poſſet, cumque in mentem rediret B. D. Bontekôe Eſſentiam ſuccini parare beneficio lixivii ex ſale nitri confecto, arbitratus ſum fore, ut & beneficio ejusdem lixivii ingredientia Elixiris hujus balſamici poſſent extrahi. Dictum, factum! dum exoptato ſucceſſu medicamentum hoc, affuſo ſolo lixivio nitri è ſale ejusdem calcinato parato, nactus ſum, utpote quod non colorem ſolùm & odorem veri Elixiris Proprietatis referebat, ſed & vires ac virtutes ejusdem multoties poſtea præſtitit, ſicque in febribus tàm continuis quàm intermittentibus, iisque & benignis, & malignis optimo ſemper cum ſucceſſu illud exhibui, hodièq; exhibere conſvevi, imò in deliriis, vigiliis, morbis præcordialibus, ſiti, renum ac veſicæ moleſtiis, urinæ difficultate, ſtranguriâ & urinæ retentione, pleuritide verâ & notha, hypochondriorum affectibus, nauſeâ, vomitu, aliisque corporis humani accidentibus ingratis, egregiam contuliſſe operam, ad guttas 20, 30 ad 40 exhibitum, plus vice ſimplici ſum expertus.

Et quamvis ſalia lixiva fermento ventriculi adverſari videantur, utpote quod per crebriorem eorundem uſum, in largiori præprimis doſi, deſtruitur, vel ſaltem debilitatur; Balſamica tamen ingredientium hujus Elixiris nitrati vis menſtrui qualitates nitroſas & lixivioſas eximiè corrigit, ut proinde nunquam appetitûs imminutionem,

nem, aut ullam ventriculi debilitatem uſum hujus medicamenti ſubſecutam eſſe noverim, quin potius alvum ſemper apertam & laxam conſervaſſe ſanctè teſtari valeam, id quod non nitroſis ſolùm ejusdem qualitatibus, ſed aloe quoque probè extractæ & ſolutæ puto adſcribendum.

OBSERVATIO LXXIX.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII,

De Antifebrili Ευποϱιςῶ.

CUm hoc & præterito anno, febres intermittentes, ſimplices & compoſitæ, mirèque inter ſe ludentes, variasque ſpecies & facies referentes ac oſtendentes, mortales (circa tempus inprimis vernum) affligerent, varia iisdem & à vulgo, & ab ordine Aſclepiadeo oppoſita ſunt medicamenta, quæ inter ſequens ἐυπόϱιςον ſummam acquiſivit laudem & commendationem.

Recipitur cranium humanum ex ipſis quoque ſepulchrorum clauſtris depromtum (vulgus addit, ut tempore matutino ante Solis ortum ſub ſacris Angeronæ, hoc eſt, ore tacito, auſſeratur, quod tamen, cum aliquam ſapere videatur ſuperſtitionem, imitari nolui) & vel igne aperto, vel in crucibulo calcinatur, usquedum colorem acquirat cineritium.

Pulveriſatum hocce cranium adhibetur à ℈j. ad ʒß. 1. vel 2. horis ante paroxyſmum, vel etiam in ipſo paroxyſmi principio, in quocunque conveniente vehiculo ſummo cum ſucceſſu, inprimis, ſi Purgantia & Diaphoretica prius fuerint præmiſſa & exhibita. Deum teſtor! ultra LX. homines febricitantes unico hoc remedio, & inter vulgum etiam hic locorum notiſſimo, fuiſſe à Tertianis & Quotidianis feliciter liberatos, dum tertiâ quartâve vice exhibitum febres penitus profligavit, & in quartanis etiam diuturnioribus operam ſuam haud infelicem præſtitit, ac pleroſque Tertiarios ac Quotidianarios absque ulla recidiva reſtituit; Quid quod & ipſas nonnullorum recidivas, ex errore circa 6. res nonnaturales contractas, absque ullo ullius alteriusve medicamenti uſu & exhibitione curatas multoties viderim!

Hoc tamen notavi, quod febribus in principio illico oppoſitum, & omiſſis purgantibus & diaphoreticis exhibitum minùs voto reſponderit; Et quamvis in quibusdam paroxyſmos ſuſtulerit febriles,

plerumque tamen recidivæ ſint ſubſecutæ. Si verò materia peccans per debita cathartica fuerit educta, (inter quæ pilulæ Beccherianæ & Sylvianæ egregiè officio ſuo ſunt functæ, quibus etiam pilulæ aloëticæ, ſive Glaſſianæ, ſive Francofurtenſes, ſive ex aloë ſaltem violata ſimpliciſſimè paratæ, & per aliquot vices exhibitæ, adjungi merentur, quibus omnibus tamen palmam præripiunt Vomitoria Antimoniata, ita ut vix ac ne vix quidem febrim quamcunque curandam ſperem, niſi medicamento hoc generoſo ac Herculeo materia peccans & fermentum febrile è corpore exterminetur, dummodò legitimè præparata ea, & cum judicio adminiſtrata, non verò indiſcriminatim & absque conſideratione indicantium exhibita fuerint) & maſſa ſanguinea ope diaphoreticorum à fermento febrili, eo per cutis poros diſſipato, liberata fuerit, tunc medicamentum hoc nunquam ferè absque ſingulari levamine & ſucceſſu novi adhibitum.

Quemadmodum verò nulla Regula tam firma, quæ non patiatur exceptionem, ita & diſſimulare non poſſum, quin in durioribus conſtitutionibus, tenacioribusve viſcerum corruptionibus aliquoties, etſi per rarò, imò rariſſimè, fefellerit hocce medicamentum, cui tamen ſi laudani opiati gr. 1. vel 2. pro doſi addita fuerint, fruſtra nunquam exhibitum illud obſervavi, ſed febres pleniſſimè evanuêre; Cum enim cranium hoc calcinatum absque omni dubio ad claſſem abſorbentium & præcipitantium pertineat, non mirum eſt, aut inſolens, febres ejusdum uſu, addito inprimis opio, fuiſſe ſublatas, quo de aliquando fuſius & pluribus agendi erit occaſio.

OBSERVATIO LXXX.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

De Vulgari Ευπόριςω Anticolico.

VEtus & πολυθρύλλητον proverbium eſt;

Non pudor eſt nil ſcire, pudor (eſt) *nil diſcere velle;*

proinde multi ſunt, qui autumant, nemini (Medico autem inprimis) probroſum eſſe, ſi occaſionem aliquid diſcendi, etiamſi à vulgo, vel ano annoſâ id fieri contingeret, non dimittat, quia

Πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίρια εἶπε.

Sæpè etiam eſt olitor valdè opportuna locutus.

Qua-

Quapropter non poſſum, quin à vulgo deſcendens medicamentum anticolicum hic referam, & cenſuræ Curioſorum ſubmittam.

Quamprimùm igitur hîc locorum homines de plebe colicos ſentiunt dolores, hisce illicò ſequens opponunt medicamentum; Recipiunt videlicet fiſtulam ſeu tubulum, per quem fumus hauritur herbæ nicotianæ, eumque ob crebriorem uſum intus & extra nigricantem, hunc in pulverem redigunt ſubtiliſſimum, deque illo ſingulis horis asſumunt cultelli cuſpides tres in vino, ſpiritu vini, & ſaniores in ſpiritu menthæ, ſicque firmiter ſibi perſvadent, dolores hosce breviter fore ſopitos, & quidem non ſine felici ſucceſſu, dum quamplurimos eorundem ſolo hujus pulveris uſu brevi curatos viderim ſæpiſſimè.

Et quamvis operandi modus homunciones penitus lateat, adſcribendum tamen eundem puto partim oleoſitati, partim volatilitati ſalis in fuligine tubulis Tabacinis adhærente latitanti. Sicut enim notum, olea pleraque calefaciendi, digerendi & diſcutiendi qualitatibus eſſe prædita, dum particulis ſuis rotundis, balſamicis, ſvavibus & inflammabilibus calorem non intendunt ſolùm, ſed & ſubtilitate ſua omnia pervadunt, ſicque flatus reſolvunt, eosque in colo incarceratos attenuant & diſpellunt, ita in hac herbæ nicotianæ fuligine latitans ſal volatile (quod ſub oleoſis ſæpiſſimè occultatur) flatuum ſimul inſervit reſolutioni, ita ut numero carminativorum leve hoc & vulgare plebis noſtræ experimentum non immeritò poſſit adnumerari.

OBSERVATIO LXXXI.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

De Ridiculo Clyſteris & ſuppoſitorii uſu per errorem, non tamen infeliciter, commiſſum.

ACcidit in vicinia, ut Ruſticus de alvi obſtructione conqueſtus accederet ad Medicum, eique exponeret, ſe 4. vel 5. pulveres purgantes huic malo oppoſuiſſe, nullamque exinde ſedem, ſed potius intenſiora tormina ventris percepiſſe. Medicus ſentiens obſtructionem hanc non ab aliquo morbo

morbo aut vitio interno, ſed à liberaliori uſu c borum fumatorum & caſei antiquioris (ſanus enim cæterùm apparebat) infarctu provenire, Autor ipſi exiſtit, ut mediante clyſtere excrementis exitum procuret induratis, ruſticoque annuente, Clyſterem parat ex herbis & radicibus emollientibus, addito melle roſato ſolutivo, oleoque rutaceo & chamæmelino cocto, cum exigua quantitate ſalis communis, jubetque, ut tepidè & debitè applicetur, ratus, applicationem modumque utendi ruſtico æquè ac ſibi eſſe notum.

Sed cum in via tormina augeri ſentiret patiens, dubitaretque, an medicamentum hoc veſicæ incluſum tepidum domum adducere valeat, nodum ſyphoni ſeu inſtrumento veſicæ admotum & appoſitum reſolvit, & inſtrumentum ano aliâs dicatum, ori indit, omnemq; quantitatem Clyſteris, tepidam adhuc, ſtrenuè ebibit, quo facto, vix quadrantem horulæ progreditur, & ſummè exhilaratus ab obſtructione ſua feliciſſimè per V. ſedes ſatis largas liberatur; Exultans igitur non domum, ſed Medicum repetit, deque exhibito tàm egregio medicamento, additâ relatione de adhibitione ejusdem gratias agit decentes, quâ auditâ, ne nauſea corriperetur, Medicus abuſum hujus medicamenti diſſimulat, & reſtitutum domum remittit.

Pari modo error circa applicationem ſuppoſitorii ſequentem in modum commiſſus haud ceſſit infeliciter. Mulier dyſenteriâ correpta circa 10. diem teneſmo maximè afficitur, qui circa noctem inprimis ſummis exacerbatur cruciatibus, ita ut dolorum impatiens in media nocte Medici expeteretur conſilium per ancillam, cui in arena conſilium Medicus, ſuppoſitorium tradit, ex ſevo hircino confectum, ratus, modum applicandi ſatis eſſe notum. Ancilla domum reverſa apportabat medicamentum, deque uſu ejusdem quæſita, intrepidè (ne obliviosa videretur) reſpondet, Medicum præcepiſſe, ut cultro in minimas divideret particulas, & cum cereviſia calida aſſumeret (ſie ſollten es wie kleine Bierſuppen brocken / klein ſchneiden / und mit warmen Bier einnehmen.) Dictum factum! Et vix 3. vel 4. præterlabuntur horæ, cum Ægra non à teneſmi ſolùm liberatur moleſtiis, ſed dejectiones etiam crebriores minuuntur, & quæ antea cruentæ fuerant, ad ſtatum inclinant naturalem, ita ut altero die pleniſſimè ab omni dyſenteria viveret, immunis & feliciter liberata.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXII.
Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.
De Uſu fungi ſaligni lethali.

MUlomedicus in pago Thüringhauſen / puer caſtra ſecutus & ſervitiis chirurgi caſtrenſis addictus, animum applicat ad medicinam, dumque mulum vel equum ægritudine quâdam laborantem reſtituit, & hominum curam aggreditur, â baculo ad angulum, hoc eſt à brutis & equis ad homines argumentatus, ratusque, ſe à Magiſtro ſuo, chirurgo videlicet caſtrenſi, cui, à pedibus & calceis purgandis fuit, omnia arcana Medica primo ſaltem intuitu hauſiſſe.

In praxi ſua, ut ita loquar, vulgi facilê acquirit applauſum, dum ſimilis ſimili gaudet, nec ſaniores, imperiti tamen, ejusdem reſpuunt conſilia ac medicamenta; Cumque æditiuus quidam in pago Berka ex commendatione ſingulari per Paſtorem quendam paganum facta perſuadetur, ut de reſpiratione difficili cum ſumma virum imbecillitate per aliquot menſes conqueſtus, hujus Mulomedici imploret operam, per literas & fratrem ſuum de malo ſuo eundem facit certiorem, ejusque petit conſilium ac medicamenta. Hic ad quævis paratus transmittit eidem potionem ad ℔. vj. ex pectoralibus herbis & radicibus confectam, cui addit pulverem ex fungo ſaligno præparatum ad 3. cultri cuſpides pro doſi, jubetque ut ſtragulis benè coopertus ſudet (denn Er müſſe ihm die Schleimigkeiten aus dem Magen / verba ſunt medicaſtri, durch den Schweiß austreiben / riſum teneatis Amici! Und obgleich dieſes Pulver Jhn ſehr angreiffen würde / ſo ſollte Er ſich doch daran nicht kehren / denn NB. ſo Er es überſtünde / ſo hätte Er gewonnen / und Er wollte dem Herrn Cantori ſchon helffen) Summo igitur appetitu aſſumitur hic pulvis, ſed dum ſudor expectatur, en vomitus accedunt enormes, cum ſumma cordis anxietate, lipothymiis continuis, extremorum frigore, ſingultu & tandem convulſionibus, quæ omnia ægrum ita excruciant, ut paucis ab exhibitione jam dicti pulveris horis, vitam cum morte cogatur commutare.

Illuſtriſſimus Comes demandat Medicis ſectionem, quam d. 27. Febr. anni 1694. inſtituunt & obſervant 1. Cadaver per os & nares valdè fermenteſcens 2. Maculas nigro, purpureas externè circa regio-

nem ventriculi. 3. Aperto abdomine lymphæ extravaſatæ quantitatem ad 2. ℔ in abdominis cavitate; 4. Maculas bilioſas in ſuperficie ventriculi externa & circa pylorum, ut & partem coli ac duodeni, quæ à nimia compreſſione & irritatione creberrimiſque vomitibus, dum bilis per διαπήδησιν fortaſſe transudaverat (veſicula enim fellis integra erat) fuere deductæ. 5. Ventriculi orificium ſuperius & inferius, ut & ejusdem fundum & partes collaterales undique ſugillatione inſigni apparentes ut & membranam interiorem arroſam, ob ſummam aſſumti medicamenti acrimoniam. 6. Cumque demortuus de diuturna reſpirationis difficultate eſſet conqueſtus, thoracem aperimus, ibique offendimus lymphæ extravaſatæ quantitatem ad ℔. V. vel VI, ut ſic hydrops pectoris verus ejus fuerit affectus, quo laboravit, dumque diaphragma & pulmones onere hujus lymphæ gravati liberum non obtinere potuerunt motum, hinc difficultas reſpirationis oborta eſt; Accedit inſuper, quod 7. Obſervatum fuerit Parenchyma pulmonum magnitudinem naturalem valdè ſuperans, ſicut & pulmones ipſi maxime erant inflati, à nimiis itidem irritationibus & vomendi conatibus & tamen lobi eorundem, excepto unico majori dextro innoxio, exangues & ad exulcerationem diſpoſiti videbantur, ut ſic ad phthiſin quoque demortuus inclinaverit. 8. Tandem pulmones modo naturali non apparebant diſtincti, ſed membranâ ſatis validâ & craſſâ conjuncti, cujus etiam ope ſterno & coſtis adnati erant, ut proinde ob denegatam liberam pulmonis expanſionem à tot cauſis excitatam mirum non fuerit, demortuum tantam ſenſiſſe reſpirationis difficultatem, utpote quam vix curabilem judicaverim.

Rogatus ſententiam meam de hoc caſu, ita reſpondi; Fungorum uſum in genere apud pleroſque Medicos malè audire, utpote qui tanquam ulcera terræ difficillimæ ſint concoctionis, nulliusque nutrimenti laudabilis, ori & gulæ etiamſi optimè placuerint, ſint participes, nec deeſſe exempla de interitu integrarum familiarum uſu fungorum extinctarum, notumque inſuper eſſe ex Bauhino fungum ſalignum, in Pinac. ſect. 5. p. m. 372. inter fungos noxios referri, & cluſii autoritate confirmari. Et quamvis B. Ludovici in ſua pharmacia, & quidem diſſertat. 1. p. m. 552. ita de his fungis diſſerat; Fungos ſalignos ad grana V. vel Viij. bibonibus præcipuè, nonnunquam cum effectu, de cætero ſine noxa, dari vidimus, doſis tamen in hoc caſu nimis enormis fuit, ad

3. videli-

3. videlicet cultri cuſpides, ita ut non dubitem aſſerere, pulveris hujus fungi ſaligni quantitatem ad grana XV. vel ultra (dann drey Bauer Meſſer-Spitzen vermögen etwas) aſſcendiſſe, aut ſuperaſſe, ut proinde non mirum, tantam, tamque lethalem operationem eſſe ſubſecutam.

Nec excuſabit Medicaſtrum Jovem jurantem lapidem, ſe medicamentum hoc omni labe carens autumaſſe, illudque in quam plurimis innoxium obſervaſſe, quoniam non ſequitur Empiricorum regula; Hoc vel illud Medicamentum Petro fuit ſalutare, Ergo etiam Paulo, cum diverſitas temperamentorum, conſtitutionis viſcerum, morborum itidem & ſymptomatum, ſummam etiam pariat medicamentorum diverſitatem, diverſumque operationis modum, ita ut idem Medicamentum, quod Petro fuit ſalutare, Paulo poſſit eſſe deleterium, ſicutque una circumſtantia totum variat jus, ita unum interdum ſymptoma, aut accidens quoddam totam variat medicinam. Imò multa dantur venena, quæ quoſdam citò perimunt, quibusdam vero cibi aut medicamenti loco inſerviunt. Sic paſtores Græci, teſte Theophraſto lib. 9. hiſt. plant. cap. 18. integros hellebori manipulos devorare aſſveti ſunt, nec ignotum eſt ex Cardani lib. 2. contradict. tractat. 2. cap. 7. Exemplum illius Rei ad mortem damnati, qui unciam integram Arſenici, juſſu Leonis X. Pontificis Romani absque noxa aſſumſit operæque pretium haud fore putamus, ut ex Scriptoribus rerum orientalium adducamus, in India occidentali & Inſulis Americanis bufones pro cibo ordinario & delicato incolis venire; Aſt quisnam ſanæ mentis hæc omnia imitetur?

Poſito tandem ſed non conceſſo, fungum hunc ab omni venenoſitate mortifera eſſe immunem, & ſaltem ad numerum cenſumque purgantium vehementiorum pertinere; Iniquum tamen fuiſſet & abſurdum, Subjecto ejusmodi debili, morboſo, emaciato, adque phthiſin, prono, acriora exhibere purgantia, ob ſuffocationis & convulſionum metum, ita ut optimè dixerit Poterius cent. 1. curat. 22. Debilia corpora catharticis minimè obruenda, cum quo conſentit Fuchſius in Inſtitut. lib. 2. ſect. 5. cap. 38. inquiens; Si gracile admodum fuerit corpus, aut atrophiâ laboraverit, nutrimentis potiùs reficiendum, quàm vacuationibus exhauriendum; Et Martinus Wend. lib. 3. axiomat. medic. axiomate 1166. Medicos ita inſtruit; Tabidi & aridi propter atrophiam & alimenti privationem nullam prorſus evacuationem ferunt; Ad hæc accedit ſummus ſuffocationis & con-

vulſionum metus, cum ægri hydrope pectoris, morbo licet rariori, laborantes, utplurimum vel convulſionibus, vel ſuffocatione perimuntur; Videatur de hoc malo obſervatio 53. & 54. Nobil. Dn. D. Grübelii Decur. 3. Anni. 1. Ephemeridum Germanicar. Natur. curioſ. inſerta.

Sed penes Medicaſtros de his omnibus altum eſt ſilentium, utpote qui per mortes hominum & vulgi fraudes, ſua Sibi comparant experimenta, ſuasque divitias, ſicque impunè occidunt, & tamen à multis magni fiunt, ſæpiusque eruditis & bonæ notæ Medicis (ô tempora! o mores!) præferuntur, dum artem Medicam circa cognitionem ſaltem, præparationem & uſum medicamentorum occupatam plurimi, etiam qui ſupra vulgus ſapere ſe putant, imaginantur, & per traducem quaſi eam addiſci poſſe firmiter ſunt perſuaſi, quorum tamen judicia quamvis in foro ſoli ipſorum voluntas ſit pro ratione, in foro tamen poli in die illo magno pantocritico peſſimè audient, dum permulti ob tolerantiam ejusmodi pſeudomedicorum juſto citiùs mortem cum vita coguntur permutare.

OBSERVATIO LXXXIII.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

De Cuticulæ poſt febrem malignam in toto corpore ſeparatione.

ACcidit hic locorum Viro primario 42. annorum, út febre corriperetur malignâ, à cujus tyrannide Dei beneficio per idonea medicamenta brevi liberatur. Reconvaleſcens pruritum quendam ſentit in toto corpore, cutim proinde ſcalpere cogitans, Et ecce univerſa cuticula in omnibus corporis partibus à quibus nec caput immune, facies tamen excepta eſt, ſecedit, novâ ſubinde prodeunte & ſub vetere latitante, ex quo certior factus ſum, ſingularem acrimoniam & aciditatem ſeri & ſanguinis, quæ & iisdem coagulationem intendit, ſæpiſſime harum febrium cauſam eſſe, dum ab hâc acrimoniâ & aciditate factâ reſolutione & per poros evacuatione ejusdem, cuticula fuit eroſa, quæ poſtea ſub forma ſquamularum in toto corpore ſeceſſit. Eluceſcit hinc ſalium volatilium in ejusmodi febribus, ſalutaris operatio, dum acidum peccans

cans & humorum coagulationem promovens beneficio ſalium volatilium, in quibus excellunt ſalia CC. vol. ſuccin. vol. flor. armoniaci, Spiritus CC. armoniaci, corrigitur, imminuitur, coagulatio impeditur & naturalis humorum fluor & conſiſtentia reſtituitur. Notandum autem, ut in principio illicò, antequam coagulatio maſſam ſanguineam ſuccumve nervoſum omni motu privet, inſtituatur uſus volatilium, nec longiùs quàm circa ſtatum in exhibitione eorundem, ob metuendam nimiam ſanguinis raritatem, perſeveretur, ne ſcyllam vitando, in charybdin incidamus, ſicut & multi, præprimis Nob. D. Wedelius paſſim in ſuis ſcriptis, monuere.

OBSERVATIO LXXXIV.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

De Anaſarcæ poſt Quartanam Curatione.

NOn mirum eſt, aut inſolens, febres excipere varios tumores oedematoſos & hydropicos, Dum enim coagulatiò & viſciditas ſeri ac ſanguinis non per ſalina ſolum reſolventia in quantum poſſibile deſtruitur, ſed & ipſum ſerum largâ plerumque potûs ingurgitatione augetur, facilè contingere poteſt, ut debellato in ſanguine ſulphure oleoſo & concremabili, reſolutâque viſciditate & coagulatione, ſerum poſtea in corpore abundet, eidemque varias inferat noxas, ut victrix natura & hunc adverſarium è finibus ſuis expellere cogatur, unde pauci invenientur febricitantes qui fugatis febribus non tumorem quendam in hâc vel illa corporis parte, maxime tamen in pedibus tanquam partibus remotis & exterioribus, experiuntur.

Eundem naturæ victricis proceſſum ſenſit 4. ab hinc annis Perſona nobilis 26. annorum, quæ jam in aula Illuſtriſſimi Comitis ac Domini, Domini Chriſtiani Wilhelmi, è IV. Comitibus Imperii, Comitis de Schwarzburg & Hohnſtein, Dynaſtæ Arnſteti, Sondershauſæ, Leutenbergæ, Lohræ & Clettenbergæ, Domini mei gratioſiſſimi, Spartam Miniſtri inter alios Nobiles obtinet ſatis ſplendidam; Hic è caſtris redux, quartanam ſecum apportat, variaque eidem opponit medicamenta, ſed omnia fruſtra. Tandem, poſtquam per 6. menſes cum hoſte hoc pertinaciſſimo conflixit, & meum expetit conſilium, cujus petito pro officii ratione lubens ſubſcribo,

Eidemque tanquam Deus ex Machina (abſit jactantia dictis!) appareo; Ex conſilio enim ſummis laudibus ipſi commendati Medicaſtri Northauſani (qui ex lectione librorum Germanicorum primò Chymicus, poſtea vero Medicus, & tandem Juris & Medicinæ Practicus cum maximo vulgi applauſu factus eſt, quamvis ultra confectionem vinculi ſerici vix quicquam ſapiat) Venæ ſectionem utriusque medianæ inſtituere, & ex una quavis ℔j. ſanguinis mittere volebat, quod conſilium & inſtitutum in ſubjecto tàm debili, emaciato, & per tam longum temporis ſpatium febre vexato non immeritò nec abſque rationibus ſolidis, damnabam, cum in noſtris his borealibus regionibus non abſonum ſolùm inſuetum ac noxium ſit ſanguinem, antiquorum & orientalium occidentaliumve populorum more ad aliquot pondo emittere, cum vires noſtræ tàm largas ſanguinis miſſiones haud tolerent, imprimis ubi indicationes contrarium potiùs ſuadere videantur; Hinc proinde factum, ut nobilis hic ab hoc cruento propoſito, quod nihil aliud, quàm certam mortem adduxiſſet, deterritus, curæ meæ ſe addixerit, & 3. hebdomadum ſpacio à tàm pertinaci febre ſalvum cum Deo ſe viderit. Profligatâ hâc furiâ poſt dies V. vel VI. ſentit primò in pedibus, poſtea in abdomine, & tandem etiam in manibus & facie tumorem œdematoſum & præternaturalem, cum iterata appetitûs imminutione, colore corporis livido, duritie utriusque hypochondrii & Urinæ tranſitu minus libero & frequenti, ex quibus Anaſarcæ diſpoſitio non difficile erat colligi, quæ tamen σὺν τῷ Θεῷ per uſum ſequentium brevi temporis ſpatio feliciter fuit ſublata.

Initium feci ab hydragogis & ordinavi ſequens decoctum, ℞. Rad. cichor. Ireos noſtr. fœniculi, Cort Med. ſambuc. ebuli aa. unciam unam, Sem. carthami unc. 1. & ſem. Cinamom acuti drach. duas, ſalis tartari ſcrup. duos; Conciſa, contuſa miſceantur & Coquantur in ℔ij. aquæ communis ad conſumtionem partis dimidiæ, Colaturæ addatur Syrupus cichorii cum rhabarb. ad uncias duas, D. ad fictile, S. Abführender Tranck auf vier mahl.

Hinc addidi pulverem ſequentem manè & veſperi ad ℈j. exhibendum, ℞. ⊖ ononid. ſuccin. fix. ⊕i fix. Arcan. dupl. ana. ʒj. S. Reſolvirendes Saltz. Potui indendam dedi tincturam ſequentem; ℞. Tℛæ bellid. ſolâ infuſſione, ex floribus bellidis in Rore majali & pauxillo ſpirit. vitrioli infuſis paratæ ʒj. ⊖ abſynthii ʒj. Miſc. & factâ effervcſcentiâ. D. S. Tinctur ins Trincken/ in jedes Nöſſel 30. Tropffen.

Hiſce

Hiſce ſolis, Deo benedicente, omnis tumor, relaxatis per alvum & ☐am viis, abiit, color vivus & priſtinus nitor rediit, ſicque integræ valetudini Nobiliſſimus hic Juvenis reſtitutus etiamnum ſalvus vivit & incolumis.

Eundem felicem ſucceſſum in nobili quoque Virgine poſt febrem Tertianam Anaſarcâ correptâ, ut & in pluribus aliis utriusque ſexûs hominibus, expertus ſum, id quod me quoque movit, ut candide horum medicamentorum deſcriptionem, communicaverim, nullus dubitans, quin & in aliis exoptatam allatura ſint operationem.

OBSERVATIO LXXXV.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

De Fœtus mortui, ut & partus difficilioris Præſervatione Chirurgica.

CUm hic locorum Præſervatio hæc maximè frequens ſit, ita ut & Magnates ac terrarum noſtrarum Dominæ hoc tàm multiplici experientiâ comprobatum remedium haud reformident, ſed in ſemetipſis adhibeant, ſilentio illud involvere nolui.

Quam primum itaque noſtrates Mulierculæ & Maritæ Dei benedictionem in utero ſentiunt, tunc pleræque earum gravidis præſtanda præſtare ſolent, in quibus (præcipuè verò ſanguineæ, plethoricæ ſuccique plenæ) menſe plerumque quinto venam medianam aperire jubent, & ex illa uncias V. VI. ad VIII. pro ratione circumſtanſtiarum, ſanguinis emittunt, quem procedendi modum circa inſtans tempus partûs, aut circa medium noni menſis repetunt, ſicque ab abortu, fœtûs in utero præmaturâ morte & partu difficiliori tutas ſe arbitrantur, inque hâc opinione ita ſunt confirmatæ, ut nulla ferè inter Mulieres primarias vivat, quæ geſtationis tempore binas has venæſectiones negligat, nec absque ſucceſſu; Notum enim eſt, ex Zacut. Luſita. lib. 3. de med. princ. quæſt. 26. quam plurimas fœminas in gignendo ſanguine adeò feraces eſſe naturâ, ætate, aut vivendi modo, ut, niſi ſanguinem aperto vaſe per intervalla exhaurias, patiantur abortum; Hinc quasdam novi plethoricas, quæ per aliquot vices tempore geſtationis non per uterum ſolum purgatæ & à ſuperfluo ſangui-

ſanguine liberatæ, verùm etiem per largiorem & ſpontaneam narium hæmorrhagiam à periculo abortûs præſervatæ ſunt.

Cum itaque Naturæ Miniſter ſit Medicus, & eandem meritò imitari ipſum oportet, nec opus eſt, ut contradictionem metuat Hippocratis, quam habet 5. aphor. 50. utpote qui lege quaſi vetat, ne utero gerentibus ſanguis mittatur, & magis, ſi fœtus ſit grandior, quoniam veteres ſanguinem libris, nos vero Unciis metimur, ſicque largior, & ævo Hippocratico conſueta VS. cum moderatis noſtris ſanguinis miſſionibus non erit comparanda, inprimis cum & ipſa Experientia rationibus juncta, feliciſſimum ſæpius demonſtraverit eventum. Unicum è quamplurimis ut addam exemplis, in vicinia noſtræ urbis Generoſa vivit cunctisque Virtutibus quæ ſexum muliebrem exornare valent, ornatiſſima mulier, in qua concordia ſumma & formæ, & pudicitiæ, & integræ valetudinis habitûsque ἐυσάρκȣ ſpectanda, quæ primâ poſt virginitatem ingravidatione omnia gravidis obſervanda obſervat, vitanda verò ſedulò vitat, magnamque de prole futura ſibi concipit ſpem, cujus adventus, dum inprimis ab illæſæ ſanitatis ſignis partus ſperabatur maſculus Ein junger Lehns-Folger/ magnis expectatur præparatoriis; Cum verò partûs accedit tempus, dolores quidem ſentit conſuetos, non tamen nimis diuturnos vel enormes, fœtus autem excluditur mortuus, ſicque omnis ſpes concepta evanescit in auras: Cum igitur nulla cauſa mortis nec ratione matris, nec ratione fœtus aut adſtantium appareret, rati ſunt multi & multæ, intermiſſam V.S. in cauſa fuiſſe extincti hujus in utero pueli, dum nimiâ ſanguinis copiâ ſuffocatus periit. Alterâ vice uterum cum ſentiret grato onere oneratum, Venæſectionem V. & ultimo menſe ſub noſtro moderamine inſtituit, eandemque binis adhuc vicibus utero gerens, eodem modo repetit, ſicque primis 2. partubus formoſam ſemper edidit prolem ſequioris ſexûs, ultimo verò ſecuta eſt ſpes concepta de juniori feudi ſucceſſore, qui etiamnum cum ſororibus & Parentibus ſalvus vivit & incolumis. Plura addere poſſem exempla, ſed cum illa minus rariora videantur, paſſimque ſint obvia, rem notam nolo facere notiorem.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXVI.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

De Obſtructione hepatis, ejusque ſcirrho per abſceſſum curato.

VIr 32. annorum temperamenti pituitoſi poſt varios in Diæta commiſſos errores & crebriores crapulas aulicas, ſentit duritiem quandam, & renitentiam tactu ſatis perceptibilem in hypochondrio dextro, cum dolore obtuſo quidem & leniori, aſt premente, & decubitu in dextrum latus faciliori, in ſiniſtrum autem graviori; Accedunt faciei pallor & livor, reſpiratio difficilis, corporis gravitas & ſegnities, appetitûs proſtratio, & alia inſtantis cachexiæ ſigna non contemnenda. Curatio inſtituebatur 1. per nodulum & vinum medicatum ex aperientibus, hepaticis & purgantibus compoſitum, cui 2. addebantur Martialia, ut & 3. tartarea, ubi ſolus Spir. tartari potui ordinario ad ʒß admixtus, egregiam præſtitit operam, nec non 4. externè per Emplaſtrum ſequens: ℞ Empl. de ammoniac. Santalin. ana ℥j. extend. ſuper alut. in forma conſvet. Malaxetur ol. cappar. q. ſ. & hepatis regioni applicetur, S. Leber-Pflaſter. Quibus adhibitis tumor & durities hypochondrii dextri cedere videbatur, & reliqua quoque ſymptomata leniora apparebant. Dum igitur omnia remittere viſa eſſent, en tumorem æger ſentit in femore dextro durum & magnum, cum inſigni dolore & rubore, qui per 3. dies eundem miſerrimè excruciant: Applicatur Emplaſtrum reſolvens, ſed fruſtra, hinc acceditur ad Cataplaſmata, quorum uſum tumoris & duritiei ſubſequitur emollitio, & die quarto circa mediam noctem profundum apparet ulceris foramen, ex quo aliquot libræ puris cocti, aſt valdè ſeroſi, per vices effluxerunt, ſicque brevi, adhibitis accommodatis ad ulcera medicamentis, bonus ille Vir Dei beneficio, & naturæ ac Chirurgi ſolertia, ex tanto tamque periculoſo malorum pelago ſalvus & absque vitæ naufragio evaſit.

OBSERVATIO LXXXVII.

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

De Riſu Sardonio à comeſta Ranunculi paluſtris radice excitato.

SI quid unquam veritati conſonum eſt, verſus eſt Græcorum ita ſe habens:

Γέλως ἄκαιρος ἐν βροτοῖς δεινὸν κακόν.

Riſus intempeſtivus in hominibus grave malum.

Dum ejusmodi riſus vel mentis ſtoliditatem alienationemque, vel imminens quoddam periculum, imò mortis futuræ acceſſum non rarò indicat, ut proinde de ejusmodi riſu intempeſtivo ortum ſit proverbium, quod Riſus audit Sardonius, & per brevem quendam indicat gaudii uſum cum ſumma brevi pernicie aut totali exitio commutandum.

Et quamvis variis proverbium hoc obnoxium ſit explicationibus, quas fuſiùs collegit Eraſmus Chiliad. 3. cent. V. Adagior. ſub titulo; Riſus Sardonius, optima tamen illa videtur, quæ ab Herba (vel Radice) Sardoâ, Ranunculus paluſtris, Apiaſtrum, & hodienum Herba Sardoa noſtratibus dictâ proficiſcitur, quæ ſi aſſumatur, aut comedatur, ſpaſmum ori conciliat, ridentibus ut uſum ejus experti perſimiles appareant, brevi tamen emoriantur, cujus explicationis origo tàm ex vetuſtiſſimorum Autorum monumentis, quàm Exceil. Medicorum & Botanicorum ſententiis poteſt comprobari.

Sic extat apud Eraſmum cit. loc. Epigramma ex vetuſtiſſimis in Heſiodum commentariis deſumptum, quod Riſum Sardonium eodem, ut diximus, modo explicat, quod tale eſt:

Σαρδὼ τίς ἐστι νῆσος ἰβηρότροφος
ἐν ᾗ βοτάνη φθαρτικὴ γῆς ἐκτρέχει
σελινοειδὴς σαρδάνη κεκλημένη.
βεβρομένη τὲ τοῖς ἀπείροις αὐτίκα
σπασμοὺς τε ποιεῖ καὶ γελώτων ἐμφάσεις
καὶ πότμος εὐθὺς καὶ γελάσιμος μόλος.

Quædam Inſula eſt vocata Sardo, Hiberiæ,
In qua herba pernicioſa ſurgit è ſolo,

Cui

Cui Sardanæ nomen, apiaſtri præferens
Figuram; At ea comeſa ab imprudentibus
Mox ora contrahit atque riſus exhibet
Speciem, deinde protinus mors occupat
Imitata riſum &c.

Cum hoc conſentiunt antiquiſſima Euſtathii Scholia, ſic ſonantia; *τὸ γελάσαι χείλεσι μόνοις καὶ μὴ χανδὸν ἢ παντὶ, προσώπῳ, ἀλλὰ μηδὲ ὥστε μειδιάσαι, παρασύραι δὲ μόνον αὐτὰ κατὰ τοὺς σεσηρότας τὸν σαρδώνιον ὑποδηλοῖ γέλων, τὸν μετὰ δήγμου καρδίας βαρυνομένης* &c. hoc eſt: Ridere ſolis labris, nec hiatu oris, vel totâ facie, neque quaſi placidè ridere, ſed labia ſolùm diſtorquere, more canum ringentium, ſubindicat Sardonium riſum, qui movetur è morſu cordis graviter affecti.

His itaque brevitatis ergo contenti Teſtimoniis, Medicorum & Botanicorum nolumus adducere ſententias, cum & noſtrâ memoriâ lethalis ejusmodi riſus Sardonii caſus acciderit, ut ex ſequentibus ulterius patebit.

Paucis abhinc annis Studioſus quidam Juris, ſimulque rei botanicæ cultor amiciſſimus, in vicino lacu piſcium capturæ deditus, incidit circa ripam in Ranunculi paluſtris ſpeciem, quam plantam unà cum radice ſua evellit, cumque videt, hanc radicem æmulari radices apii paluſtris, ſatis largam ejusdem abjectis foliis colligit copiam, eamque Proviſori Pharmacopolii noſtratis transmittit, rogitans, ut ille nomen hujus radicis, ejusque plantæ, indicet, ſimulque aperiat, num uſus ejus ſit innoxius?

Hic viſâ hac radice intrepidè aſſeverat, innoxiam illam eſſe, imò eſculentam: Es wåre dieſe Wurtzel eine Art von wilder Angelica / er ſollte ſie entweder mit einem Huhn kochen / oder daraus einen Sallat / wie aus der Selleri Wurtzel / machen / er wollte zu ihm kommen / und ſein Gaſt darauf ſeyn.

Approbato igitur conſilio hoc, mactatur gallina, cujus jusculo radix hæc ranunculi in taleolos conſciſſa, cumque eadem probè cocta, adjicitur, & additis optimis aromatibus lautum paratur ferculum, ſicuti & reliquiæ non coctæ radicis acetarium præbere coguntur demandatum; Negotiis autem impeditus Proviſor non comparet, proinde Studioſus ſupra laudatus convocatis domeſticis ad cœnam ſe accingit, cumque 2 ſororibus, 2 fratribus, matre atque affine paratis hisce, ut putat, deliciis fruitur, quarum ſapor haud ingratus hoſpitem Studioſum movet, ut omne jusculum gallinæ adhibito cochleari

 bono

bono appetitu & animo cibat, nemoque eſt, qui aliquid mali ex cœnæ hujus fruitione pertimeſcat.

Paucis autem præter lapſis horulis omnes & ſinguli, ſingulæque, qui & quæcunque de prædicta radice comederunt, ingentem circa orificium ſuperius ventriculi ardorem, cum ſummo cordis angore ſentiunt, inprimis verò Studioſus, qui ubi ubi ſit, ignorat, ulliqúe certo inhærere loco neſcit, ſed errabundus per omnes ædium angulos transcurrit, ollam, in qua paravit hanc eſcam mortiferam, iratus confringit, & de atrociſſimo cordis angore & ventriculi dolore conqueritur.

Accerſitur Medicus, qui Amicum ægrotantem viſitans domi non offenditur, ut ſic integra ferè elabatur hora, donec inveniatur & compareat, qui viſâ hâc Tragœdiâ, & agnitâ radice noxiâ, omnibus & ſingulis eâdem uſis exhibet Vomitorium è ℈ij. ſalis vitrioli ex ☉ paratum, (antimoniata enim offerre disſvadebat eorundem operatio minus cita) quod etiam matri, fratribus, ſororibus & affini præſentaneum affert levamen, ejectis videlicet per vomitum radicis hujus nondum concoctæ particulis, remotâque ſic materiâ peccante, & adhibito oleo amygdal. dulc. lacte, quibus ſolis omnes reſtituti & reſtitutæ ſunt: Studioſus autem nullam exhibiti ſalis vitrioli ſentit operationem, quamvis ejusdem uſus ad ʒj. poſt dimidium horæ repetatur, unde Medicus perterritus non imperitè prognoſi ſe munit, quam de ventriculi jam abolitâ operatione victâque vi naturæ minus gratioſè aperit, quæ etiam illum haud feſellit, dum angores cordis de momento in momentum augentur, accedente inſuper ſingultu convulſivo, ſudore frigido, oculorum contorſione, & tandem ſpaſmo labiorum ſatis manifeſto, Riſumqúe Sardonium & mortiferum referente, quem paulò poſt convulſiones epilepticæ (labiis nihilominus ad riſum quaſi compoſitis) ſubſequuntur & mors præmatura.

Cum enim Ranunculus hic paluſtris tantâ acrimoniâ ſit præditus, ut proinde in uſum pharmacevticum internè nunquam trahatur, nec Schröderus in ſua pharmacopœa ejusdem mentionem faciat, & ad cauſtica atque erodentia pertineat, mirum non fuit, ejusdem uſu, ſeu potiùs abuſu, tunicam ventriculi fuiſſe eroſam, & ſal ejus ſummè acre & volatile non ſpiritus ſolùm vitales, ſed & animales perturbaſſe, nervisqúe ſpaſmum illum Sardonium, riſui ſimilem, conciliaſſe, mortemqúe ipſam maximæ ſpei Adoleſcenti huic intuliſſe, ſicuti hoc fuſiùs, ſi actum agere vellemus, poſſet declarari.

Cur

Cur autem ſolus Studioſus mortuus ſit, hæc videtur ratio, quod ille ſolus omnem juſculi, ſeu radicis hujus decocti, quantitatem aſſumſerit, comedentes verò ſolas particulas quasdam ejusdem radicis deglutiverint, quas per vomitum autem nondum planè concoctas & in actum deductas rejecerunt; Hic autem, quoniam nullam vomitorii ſenſit operationem, ipſamque radicis mortiferæ eſſentiam coctione ex eadem extractam ventriculo ingeſſit, quæ ſub liquido latitans vehiculo per totam ventriculi regionem diſperſa, omnes ejus partes acrimoniâ ſuâ arroſit, & factâ ibidem ſummè p. n. fermentatione ſpiritus ipſos, & nervoſum genus irritavit, & convulſiones diſpoſuit, unde non mirum, hunc ſolum è viventium numero eſſe ſublatum.

(*Miſſæ Norimbergam Sondershauſa d. 30. Auguſti 1694.*)

OBSERVATIO LXXXVIII.

Dn. D. CHRISTOPHORI GüNTHERI SCHELHAMMERI.

Obſervata in cadavere infantis ſex annorum atrophia mortui.

1. IN externo habitu collapſa, ut ſolet, omnia, ſub pectore ex retracto ventre profunda cavitas, cutis tenuiſſima.

2. Pinguedinalis membrana pinguedine nulla obſita, ex duplici membrana conſtare cernebatur, quæ poterat invicem ſeparari, hìc atque illic exigua pinguedinis veſtigia potius quam fruſtula, non cohærentia, ſed veluti diſſeminata, in ſuperna ejus ſuſuperficie hærentia, & pauliſper inſinuata.

3. Muſculi abdominis tenuiſſimi, inſtar membranæ, uti & pectoralis, fibris tamen carneis ſuis integris.

4. In omento nulla pinguedo.

5. Corpus totum exangue, ita ut incruenta ſectio eſſet, vix guttula profluente una aut altera.

6. Ventriculus, qui alias rubet, ideo candidiſſimus; Attamen

7. In renibus, qui permagni erant, magna ſupra modum ejus copia.

8. Hepar ſaniſſimum, ſed ingens veſicula fellis, valdeque turgida. Et hæc quidem nihil adeò peregrini præ ſe ferebant. Ubi verò ad reliqua ventum eſt, non exigua à ſtatu ſano receſſio.

9. Pancreas enim totum ſcirrhoſum ac durum.

10. Inteſtina tenuia multis locis in magnum tumorem, eumq; durum ſublata, alicubi rubore, calore, adeoque inflammatione ſat notabili occupata, nigroque ſanguine ſuffuſa, glandulis præternaturalibus tum rubris maximis, tum albis duriſſimis & ſcirrhoſis hic, illic obſeſſa.

11. In Ileo alicubi etiam perforata, nam ex leniter preſſis, liquor flavus facilè erumpebat manifeſto foramine.

12. In principio Coli ampliſſima, & cum tenuibus, cum quibus concurrebat hoc, concreta: ſine dubio quia & ibi perforata fuerant, natura verò hac coagulatione conſuluerat ſibi.

13. Circum hanc coagulationem, cui ſimilis & alibi erat obviam, magna copia rubrarum illarum & ſcirrhoſarum glandularum.

14. Cœcum longiſſimum, ſed non amplum, nec quicquam continens.

15. Porro in tribus locis erat infarctus, qualis efficitur, ſi chirothecarum digitum in ſeipſum intromittis, unius in jejuno, bini in Ileo, quorum unus integri digiti longitudinem ingreſſus, tanquam in vaginam, magna cum admiratione noſtra extrahebatur. Subingreſſa verò ſimul erat tota adhærens meſenterii portio. Nulla interim hîc erat inflammatio, neque Ilei metus, cum puer perpetuâ diarrhœâ laboraſſet.

16. Aperta inteſtina, plena erant lumbricis maximis, & adhuc viventibus: & cum maximè cupidi eſſemus cognoſcere, quid tumores illi duri ſibi vellent, quos memoravi, integros globos lumbricorum eſſe apparuit, qui inter ſe complicati & conglomerati, obſtruxerant penè viam.

17. Meſenterium præter morem glandularum copia abundabat, totumque ſcatebat, ſed omnes erant duræ & ſcirrhoſæ.

18. In Liene nihil mali deprehendebatur.

19. Innatabant viſcera hæc luteo bilioſoque ſero, fortè ex foramine ileo à vermibus inflicto effuſo, vel etiam ex lymphaticis ad ſcirrhoſas glandulas ruptis; quod tamen dubium, & fortè vix admittendum eſt.

20. In pectore glandula thymi nulla apparebat, & tandem

21. Capſula cordis inſipidi pellucidique humoris, nullo colore infecti pleniſſima, ita ut totum cor in eo nataret: credo fuiſſe ejus circiter ℥iij.

22. Cor

22. Cor rugoſum, totumque quaſi coctum videbatur externis, intus verò integrum.

23. Auricula dextra ventriculum ejus lateris amplitudine æquabat, ſiniſtra vix decimam ſiniſtri ventriculi partem.

Ægrotaverat puer per menſes IX. multum, avidèque comederat, & ut dictum, laboraverat diarrhœâ: *ſigno* non incerto vermium. Ad finem morbi acceſſerat p. n. calor, ſed non magnus, qui paucis diebus eum protinus confecerat.

Ex his obſervationibus liceat quasdam veritates elicere, cum nihil ſit ineptius, quàm multas obſervationes congerere, neque tamen in uſum vel medicum vel philoſophiæ naturalis quicquam inde conferre.

Ex 1. dubium oritur, unde nam ſit illa pleni corporis pulchritudo, & ventris prominuli ac reliqui externi cultus decor. Cum enim pinguedo inæqualia & cavitates repleat, tamen & carnes aliquid conferunt. An ergo iſtæ mole tantùm, an verò & numero in atrophia, phthiſique deficiunt? hoc eſt: An muſculorum fibræ ab inſtantia ad ſenectutem eædem manent, fiuntque in talibus tenuiores & minores tantùm, an verò & pauciores? Quod ab iis, qui medioeres ſunt, lubenter dicerem.

Quæri & illud poſſet: cum pinguedo hic disparuerit, nullo calore p. n. accedente ad corpus, quorſum abierit? Non videtur alia via, quàm in venas & ſanguinem. Nam exhalare eam, non videtur veroſimile, neque liquari vel fundi calore potuit. An ergo certum eſt, eam aſſervari, ad pabulum caloris, ubi ex alimento pinguia deficiunt? Nam qui rident veri ignis in ſanguine exiſtentiam meritò ab intelligentioribus viciſſim ridentur.

Morbi totius cauſa apparet oculis: vermes & ſcirrhus glandularum: Illi chylum depaſti nihil reliqui fecerunt ſucci nutritii, qui verò, dum eum conſumerent, exhalavit in lacteas, maximam partem à ſcirrhoſis glandulis transmiſſus non eſt, unde atrophiam, in puero cibum capiente cum aviditate naſci, erat neceſſe.

Diarrhœa acceſſit: quam utrum bilis copiæ, nullo ſucco lymphatico temperatæ adſcribemus? an obſtructioni glandularum? Obſervatum, illam ſæpè vermium eſſe ſymptoma: ergo his forte debetur. Sed quomodo ab his infertur? an irritando inteſtina in motum perpetuum propulſivum? ita videtur ſane.

10. Tot glandulas ſcirrhoſas & inflammatas ſi M. A. Severinus

vidiſ-

vidiſſet, vocaſſet ſtrumas inteſtinorum, quæ Galeno ſunt ſcirrhoſarum glandularum phlegmonen. De qua re prolixè & accuratè egimus in nupero noſtro de Tumoribus tractatu. Et

19. Apparet, infarctum talem inteſtinorum non tantùm Iliacum malum non ſemper inferre, ſed ne dum ad hoc ſufficere, niſi accedat inflammatio, vel aliud gravius ſymptoma.

20. Quod in pectore thymus prorſus nullùs adeſſet, &

21. Tanta tamen in pericardio humoris copia, ex eo ſole clarius eſt, non ex thymo illum eo derivari. Sed & illam obſervationem firmat, qua in hecticis major ejus colluvies deprehendi aſſeritur. Falſum etiam eſſe oſtendit, poſt mortem demum hanc colligi, ſi qui ita fieri exiſtimaverint, nam altero ſtatim die hunc cultro ſubjecimus, cum poſt decendium ſæpè vix partem in cadaveribus publicè ſectis invenerim. Quod autem

22. Cor rugoſam ſuam tunicam exhibuit, ex eo manifeſtum eſt, diu in hoc liquore illud nataſſe, idem enim fieri videmus, ſi aquæ calidæ manus committas. Sed cur

23. Tanta auricularum in amplitudine diverſitas? An naturæ hæc labes & peccatum? an morbus intulit, ægro per pulmones transeunte ſanguine, & hinc in dextris cavitatibus ſtagnante? At nulli puelli de anxietate præcordiali queſtus auditi ſunt.

OBSERVATIO LXXXIX.

Dn. D. CHRISTOPHORI GüNTHERI SCHELHAMMERI.

De Fœtus mortui innoxia per duos menſes in utero geſtatione.

NObilis quædam Matrona ab E. gravida, cum ad menſes VIII fœtum ſuum geſtaſſet, accidit, ut conſpectu N. ſubito exterrita, ex illo tempore infantem ſuum ſentiret, ſenſim debilitari, & poſt aliquot demum hebdomadas verſus noctem, motu violentiore concuti, tremere & ſe hinc inde jactare, tandem verò quieſcere, & in unum locum latere dextero collabi & emori. Nullos ab eo tempore fœtus amplius motus, nulla vitæ indicia, neque tamen ſymptomata, quæ conſequi ſolent mor-

tuum

Fig. VIII.
p. 113.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

tuum fœtum, matremque affligere, obſervata ſunt, ſed pulchre valens, ad menſis decimi finem, ſine ullo incommodo fœtum portat ſuum perpetuo in illo loco, ut pondus inutile, cubantem. Completo partus tempore, dolores ſentit conſuetos, rumpuntur fœtus membranæ, aquæ effluunt, ſequitur ipſum tenelli cadaver, funus in ipſo partu repræſentans proprium, Mater nihil mali admodum patitur, ſed valens & felix deinceps aliquoties adhuc vivos & pulchre ſanos fœtus parit.

Ex quibus colligitur: 1. Non ſemper gravia ſymptomata mortem infantis in utero comitari, nec 2. ſemper mortuos fœtus putreſcere, ſed tempus partus incorruptos præſtolari. 3. Falli illos, qui partus cauſam in fœtus maturitate quærunt, & vel ejus magnitudinem, locique hinc anguſtiam vel alimenti defectum eum ad exitum concitare arbitrantur. Nihil enim horum in noſtro apparet, tamen legitimus partus juſto tempore ſecutus eſt. Unica itaque forte Naturæ lex eſt, à Creatore & conditore ſuo ſibi impoſita, quæ hæc ut cœtera, gubernat, ac moderatur, ut, quotquot naturalem terminum ex cauſis mechanicis explicare ſatagunt, fruſtra ſe torqueant, etſi negari non poſſit turbatum parvulum ſanguinis affluxu & tumultu ſpirituum & in anguſtias redactum calcitrare, ſeque jactare vehementius: At hoc eſt adjuvare partum, non etiam efficere.

(Jenâ Auguſtam Vind. d. 8. Sept. 1694. miſſæ.)

OBSERVATIO XC.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De Corona Imperiali bifida.

IN rariſſimam & ſuaviſſimam Coronam Imperialem, ab Excell. Dn. D. Georgio Hannæo, in Tomo 8. Decur. 11. Ephem. Cur. Obſerv. 106. exhibitam, oculos referre nos ut non piguit; ita bifidam ex horto magni Olearii noſtri, paginæ huic inſertam, & floræ luxu nunquam carentes admirari delicias, laudibusque ſupremum Opificem venerari, non pœnitebit.

Fig. VIII.

OBSERVATIO XCI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De Perniciali philtrorum vi maturè devicta.

PHiltra libidinoſis dantur à fœminis, mentes ut vexent juvenum, amoremque concilient falſâ perſuaſione. Quid enim herbæ, lapides, animalia, quidve deſumpta ex illis hic valeant? Cacodæmon, ejusque mancipia ſunt, immanes quæ faciunt, permiſſione Dei, morbos. Stulti, obliviosi, paralytici, epileptici, maniaci, ipſique id ſæpè teſtificantur αὐτόχειρες. Conſulis ſervus Arnſtadii, tempore Paſchali, acceptum ab ancilla placentæ confidenter comedit fruſtulum, & mox deterrimum inde ſaporem, ſicut cornu combuſti odor eſt, percepit in ore, doluit ventriculus, pectoris adfuit anguſtia, vertigine, ſtupore, motibusque convulſivis tentatus, heri ſui obire nequivit opera. Itur ad me conſultum. Exhibeo ſtatim eô die ſervo grana iij. ♀ri emetici, ſoluti in aqua fontana, & globulos aliquot piceos evomit odoris peſſimi, poſteaque ex uſu tincturæ alexipharmacæ Rolfincii, in aqua cardui ſancti propinatæ, à gliſcente liberatur pernicie. Altera pellex, juveni Mercatori præbebat diamygdalatum, & ab hoc ingeſto ſtatim horruit, tremuit, palluit, inſolitè caluit, & abſurdè loqui cœpit. Iſtâ autem re cognitâ, emeticum ſupra dictum fuit adminiſtratum, & paſtam reſolutam cum ſemine minutiſſimo varioque vegetabili excrevit, ſuperato ſcelere clandeſtino. Iuvenis alius, ſtudio addictus Iſotheo, virginum accedit ſocietatem, unaque harum ipſi poculum infundit inſidioſum, quod porrectum non abnegat, ſed totum exhaurit & gratè & honorificè à conventu diſcedit. Vix autem terga vertit, tumultum potus fert ſtomacho, bisque evomitur alba tenaxque materia ſpontè. Alterô die cruciatus ſentiuntur in abdomine, ac ſi vitrorum fragmenta inhærerent inteſtinis; noctu verò corripitur juvenis epilepſiâ graviſſimè. Optimis pugnatum eſt contra paroxiſmum talem antepilepticis, eoque cum ægrotante deventum, ut ſenſibus iterum uti, & ad mea, quamvis ægerrimè potuerit reſpondere quæſita. De potione inimica per emeticum pariter eliminanda non nemo me monuit; ſed tempus illud porrigendi jam inconveniens, & vires nimium reſolutas

eſſe, novumque præterea ex emetici uſu facilè paroxiſmum excitari dixi. Cùm verò patiens intolerabiles in abdomine, acicularum veluti punctiones ſentiret, clyſterem ſuaſi emollientem & abſtergentem, qui eduxit materiam viridem cum levamine. Poſt hæc roſiones in inteſtinis ſuperfuere cum frigoris ſenſu; ſed vix attendit has moleſtias ægrotus, præ dolore exerto in totius corporis integumento, cui regulum antimonii medicinalem cum radice valerianæ & ſale cardui ſancti maritatum oppoſui, eoque cum ſudore maculas atque puſtulas rubentes expuli in cutem. Diſparentibus his ſenſim, alvum conſtipatam relaxavi, & pulvere ex gialapio, eduxi viridiſſimam iterum mucaginem. Recuperatis demum cibo ſomnoque viribus, noſter hic noſſe dedidicit venerem.

OBSERVATIO CXII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De Noxa radicum hyoſcyami nigri comeſtarum à Natura ſponte repulſa.

ANnonæ difficultas Arnſtadii An. 1694. annoſam commovit mulierem viduam ſub paupere tecto, ut radices hyoſcyami nigri primò vere effoſas coqueret, & paſtinacæ loco comederet. Poſt verò ſtupida hæc obmutuit, obvios torvo vultu intuita eſt, mox occœcata amensque paſſim erravit in urbe, domum tandem reverſa inſolitum evomit eſculentum, & tres dies noctesque contrivit ſomno, indeque nullâ adhibitâ medicinâ, exitiale hoc aliis ſubterfugit periculum. Ex eadem olla liberi civis noſtratis, una cohabitantes in domo, comedebant, filioque tredecim annorum conſtringebantur hinc fauces, caligabant oculi, accidebant motus convulſivi, delirium, diarrhœa, immodicus ſomnus, & tandem ſine medico ſalus. Una illius ſoror octo annorum, etiam capiebat hunc cibum, & pectoris afficiebatur anguſtia, vertigine, proſternebatur humi, delirabat, invertebat oculos, intra manus imprimebat pollices, vomebat, altè dormiebat, & poſtea ſpontè ſeneſcebat. Altera ſoror annorum ſex, ex ejusdem cibi eſu fiebat anxia, corripiebatur

batur lipothymiâ rigebat tota veluti tetano vexata deſipiebat, vomebat, duos dormiebat dies, & medicamentis neglectis ſe recolligebat. Mater horum cupiens experiri, quid ſuos deceperit liberos, iſtam denique recipiebat ollam, infidique lambebat cibi reliquias, & mox inde nauſeam percipiebat & difficilem reſpirationem, in verbis ejus & factis ſtupor aderat; ſed quia parum de iſtis radicibus tantùm guſtaverat, plura hæc non patiebatur incommoda, & citius opinione dicta per ſe diſparebant omnia. Cur verò ejusmodi homines famelicos non æquè interceperint fata, ac alios, præſertim ruſticos illos Roſtochienſes, quorum mentio fit in Quadripartito Botanico Sim. Paulli, cap. 347. forſan ratio eſt, quod ſpuma craſſa & fœtida, in qua ex mente Clauderi obſerv. 178. Ann. 6. Decur. 2. Ephem. Med. Phyſ. ſulphurea maligna, & quaſi venenata reſidet ſylveſtreitas, inter coctionem ex fictili maximâ emanavit parte: vel quia eſculentum peregrinum & inconveniens Naturæ, temporius eliminavit ventriculus.

OBSERVATIO XCIII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De Veſpertilione terrorem epilepticum incutiente.

Reperiuntur homines, qui viſis, vel tactis muribus, bufonibus, lacertis, araneis, tremiſcunt, ſudant, inque præcipitem virium lapſum incidunt ſingulari antipathiâ. Alii ex mero terrore mala patiuntur graviora. Pannifex Arnſtadienſis circa dies caniculares veſperi præ ſuis ſtans foribus, à veſpertilione circum caput volitante, ipſiusque capillis involuto, ita territus fuit, ut horridè clamaret, & protinus in epilepſiam incideret, nunquam antehac paſſam. Tollitur hic humo, animalculum avellitur & occiditur, pollices intra manus impreſſi educuntur, os diducitur, ſal infricatur, mithridatium ſpiritu vini ſolutum infunditur, & ſic à paroxyſmo brevi liberatur, quem hâc tantùm vice ſuſtinuit, & à repentino terrore illo animique conſternatione contraxit. Læſus, poſthac à veſpertilione metuens, nunquam domi exivit veſperi, & ſic præcavit etiam caducum.

OBSERVATIO XCIV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNER-WOLFFII.

De Febris deſperatæ ardentis felici curatione.

MUltos decumbentes pro deploratis hactenus habitos, febrilibus, juvante Deô, eripuimus furiis citra jactantiam, ut nonnullis miraculo fuerint curationes. Tot enim gravia & horrenda in hac febre ſymptomata tolerare, vix miſeri hominis eſt. Principiò triſtis & demiſſus inſtans horret incendium, tremit, languet, pallet, deinde cor flammâ corripitur, & totum æſtu incandeſcit corpus, urit ſitis arida guttur, nunc caput & artus dolent, nunc ita fit anxius febricitans, ut ſanginem fundat, ſudoremve cum notabili virium diſpendio, nunc in furorem actus, fabulatur falſa, & bellum indicit omnibus, ſique non poteſt nocere evadentibus, ſibi ipſi infert manus, agitque violentam haud rarò tragœdiam. Invocatus autem intimô pectore Deus, miſericordiâ permovetur, ut ejusmodi miſeriis & calamitatibus opem ferat. Expectans hanc opem, ut inſtrumentum, vocari me juſſit civis Arnſtadienſis, ex arte piſtor, cujus filius viginti duo annorum hyemale circa ſolſtitium malè cœpit habere. Veni ad lectum ejus, & quæſivi de eo, quid pateretur. Abſolutâ ægroti confeſſione, quod ſcilicet primò correptus fuerit languore & horrore ſubitaneo, deinde capitis & præcordiorum dolore continuo, vidi ipſum in ſummo æſtu arripere cantharum cereviſiæ, & ſemiplenum exhaurire avidiſſimè, ſed non reſtinguere ſitim. Tres jam præterierant dies, cùm incepit hic ægrotare. Viſum ergò mihi fuit non cunctari, ſed oppidò de globulis bezoardicis beati Bauſchii, lib. de unicornu foſſili deſcriptis, ſcrupulos duos in aqua cardui ſancti exhibere patienti. Hoc facto medicamentum evomuit, & nauſeavit ad omnia; hinc aquam tepidam cum butyro potare juſſi: paruit ægrotus, & aliquoties *ἄνω* bilioſam excrevit amurcam; ideoque priori dato bezoardico promovi ſudorem, & poſtea propinavi potionem ex aqua ſambuci, ſirupo acetoſitatis citri, & tinctura florum cordialium paratum. Nocte ſequenti nullus ægroto venit in oculos ſomnus. Quarto mane aſumpſit de priori medica-

 mento

mento partem unam, & veſperi alteram, tempore intermedio, & poſteà ſæpè tincturam florum papaveris rhæados cinamomeam cum grano uno laudani opiati, guttatim in potu; inde verò non melius habuit, ſed deliravit ægrotus, ſurrexit, & omnia per feneſtram ejecit. Pater vagabundum excipiens blandis, & duris verbis in lectum reducere tentavit, ſed fruſtra; ille enim furioſè patrem arripuit, manibus verberavit, & evulſit capillos, ut nemo ipſi fidere amplius voluerit. Quid tandem? Veſpillo vocatur ad converſationem ejus, fores clauduntur, cereviſia adportatur, inque ſalutem propinatur ægroto; hic agnoſcit jam illum pro fratre, & ita potando & fabulando pergunt aliquantisper: interim pilulas tres laudani opiati, quas antea dederam, in vitrum injecit pro demente veſpillo; demens id obſervans, & pro veneno habens, cum veſpillone rixatur; hic vero his componit rem verbis: Du Narr/ es ſind Hopffen-Körner / trinck nur; ille confidens magis infuſum ebibit, nihilque reliquit, & obdormiſcit; veſpillo fatur ad hunc: veni frater, ſat habemus, in utrumvis nunc dormiens oculum: companis dicto audit ægrotus, eique accumbit & dormit in ſtramine: interim veſpillo laqueis, quos ſecum portavit, manus ligat ejusque pedes, ne ſomno excitus forſan novos faceret tumultus; ſed metus hic vanus erat: ſomno enim excuſſus, præ imbecillitate non valebat movere membrum, & in toto aderat ſtupor. Vinculis ergo ſolutis, porrigebatur ipſi decoctum ex radice ſcorzoneræ, C. C. raſura, corticibus citri recentibus ligno ſantalino rubro, cibebis Die nono & decimo eruperunt petechiæ; hinc bezoardicum ſuperius aliaque confortantia interna & externa continuata fuerunt. Convulſiones & deliramenta tamen ſub uſu illorum, unaque opiatorum, usque ad decimum quartum perſeverabant, ſordida blennæ expuitio usque ad vigeſimum diem; auditus autem & guſtus deperditus ultra. Quartâ poſthæc hebdomade vicit hic juvenis, & integrè convaluit. Quare coram Deo ſtans gratias egit ſingulares, & humiliter omnia deprecatus eſt ante acta. Similem caſum alius juvenis non tramittam ſilentio: Cauponis Arnſtadienſis filius robuſtus viginti annorum Menſe Aprili hujus 1694. Anni, cum ruri ſementum feciſſet, aura nivalis horrorem civit corpori, hinc reverſus eſt domum, ad fornacem appropinquavit, mox totus ſine ceſſatione æſtuavit, ſitis eum vexavit & vomitus, cor, caput, artus doluerunt & languerunt. Ego in conſilium vocatus, jubeo ut ſcrupulos duos bezoardici prædicti ſtatim aſſumat, ex cujus uſu ſudavit, & cordi fuit melius. Poſtea propinav

ægrot

ægroto aquam cardui ſancti, grato ribium ſirupo, ſpiritus vitrioli momento, & unico laudani opiati grano permixtam, & ſitis quodammodo fuit reſtincta, non tamen æſtus & vigilia, nec etiam ceſſavit in toto corpus jactare cubili. Altero die idem bezoardicum, & tincturam florum papaveris rhœados acidulam juſſi dare in potu. Tertio die mentis non compos ſurrexit, & exivit foras; domeſtici verò eum reduxerunt in lectum. Noctu decumbens, enormem narium hæmorrhagiam paſſus, totum ſe conſpurcavit ſanguine, & truci nunc magis omnes terruit vultu. Bezoardicis temperatis, acidisque blandis perrexi poſteris etiam diebus. Sextô & ſeptimô in ſedilibus equitavit, & verbere ea veluti equos coëgit. *D*ehortantes ipſum ab inſano opere percuſſit, calcitravit, momordit, ut nemo ei ferè potuerit reſiſtere: hinc iterum confugi ad laudanum opiatum, cujus grana duo præbui, ſed fruſtra. Octavo die denuo ejusdem uſus eſt narcotici granis duobus, nullo tamen ſecuto ſomno. Totas verò noctes diesque variis peregit clamoribus, & colem ſuum rigidum, (quod forſan ab opio,) arripuit, viqueabrumpere tentavit, quod tamen pater continuâ manuum retractione præcavit. Ideoque nono die vice tertiâ laudani opiati grana iij. aſſumpſit demens, & quievit inde per horam unam & alteram, durante priapiſmô. Deinde medicamenta refrigerantia & confortantia, prout convenit, continuata fuere. Nihilominus à deliris cogitationibus, & floccis legendis non deſtitit, nec rodere murmura ſecum omiſit uſque ad vigeſimum morbi diem, à quo rationis & corporis firmitas ſenſim rediit, & in hunc usque diem, laus Deo, durat. Plura ejusmodi exempla annumerare ſuperſedebo. Hoc tamen addere non erubeſcam, quod amentes pro fideli cura ſæpe numero me inſputaverint, pugnis incurſaverint, jugulum petierint, & ſi dextera Dei meô me non ſervaſſet in negotio, manu feroci, terrore, contagione occubuiſſem dudum. Gratia magna Deo.

OBSER-

OBSERVATIO XCV.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNER-WOLFFII.

De Febre Tertiana, unguinis vehicularis odore curata.

ANtonius de Guevara in Epiſtolis aureis part. 1. pag. mihi 137. exiſtimat: Si medicus ægrotum poteſt aquâ purâ ſanare non opus habet turbatâ; non ergò mixta quæ ab Hippocrate, ſed ſimplex à Natura quæ provenit Medicina, laudatur. In febre tertiana retinet hæc laudem, & ſæpè æſtimatur illâ carius. Ex Ephemeridibus noſtris lapidem ſciſſilem in pulvere exhibitum, non ſemel hic auxilio fuiſſe notum eſt. Radices tormentillæ, biſtortæ, plantaginis excellunt in eadem ſuper omnes alias. Mira etiam vis antifebrilis in myrrha meretur laudari. Nec ſuccus acris chelidonii majoris ad tres, vel quatuor tantùm guttas, ſed ad cochleare dimidium, vel integrum, cum vino aſſumptus ultimam in hac febre fert opem. Externa inter lagenæ aqua calidâ refertæ, & circum corpus poſitæ, lardum muriaticum interſtitiis digitorum pedum impoſitum, exſiccati bufones, allium, camphora applicata, febricitantium explent deſideria. Axungiam, ſive unguen vehiculare non piget ſis addere, quod nuper paganam mulierem docuit experimentum carbonarius. Hic enim tertianâ febre prehenſus, olfecit continuò dolium unguine iſto repletum, & ſolo ejusmodi odore convaluit. Deinde hoc dixit & imperavit uxori & liberis ſuis eodem incommodo tactis, pariterque ex eo evaſerunt omnes. Ventum eſt tandem ad ruſticam priorem, quæ novum unguinis emit doliolum, obtulit hoc, & odorem captavit patulis naribus indeſinenter, & febrem ſic expulit majoribus absque impenſis.

Expertos igitur quis non miretur in agro!

OBSER-

OBSERVATIO XCVI.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De Tertiana diutina vermium excretione ſoluta.

DE febribus verminoſis agitat mentionem Obſervatio 71. Anni 1. Decur. 3. Ephemeridum noſtrarum. Similiter, quomodo febri quartanæ finem fecerit rejectio carnis verminoſæ, annotatum fuit in eodem tomo, Obſerv. 136. De meo contumacem tertianam, excretione vermium ſolutam, appono: Filiolus annorum ſex, maximè Reverendi Domini M. Joh. Andr. Gnügen, Paſtoris & Superintendentis Ducalis Saxon. Ichtershuſani optimè meriti, amici mei integerrimi, ſat diu vexatus iſtâ, nihil opis in ullo reperiit medicamine, donec ipſi, vermina ſentienti, à me exhibitus fuit Mercurius dulcis cum extracto chelidonii majoris, in pilulas redactus; quo puer lumbricorum excrevit κάτω myriadem, remittente ex toto febre.

OBSERVATIO XCVII.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HüNERWOLFFII.

De Cœcitate, à capitis immerſione in aquam frigidam, ſuborta.

JUvenis operarius, Helvetius, ſcorbuto diu mulumque vexatus, ſputo ſanguinis affligebatur, quod ab empirico quodam ſudationibus crebris ita exaſperabatur, ut enormi etiam hæmorrhagiâ narium ſuperveniente, periclitaretur de vita miſer. Sanguis rivuli adinſtar fluens ſiſtebatur, fluore autem reverſo, patiens caput immergit aquæ frigidiſſimæ, & linteo involvit aceto acri madido, unde remanet denuò ſanguis, ſed cum dolore capitis oculorumq; non exiguo; ſtigmata ſanguinis in cutem intempeſtivâ ſudatione promota diſparent, & poris opticis obſtructis viſus primò notabiliter

 immi-

imminuitur, breviq́ue temporis intervallo indè penitus aboletur. Companis ægrotum manu duxit ſecum peregrè, horumq́ue neuter amplius meis ſe obtulit oculis.

(*Jenâ Noribergam per Nobiliſs. Dn. D. Schelhammerum miſſis d. 8. Sept. 1694.*)

OBSERVATIO XCVIII.

Dn. D. JOH. GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

De hydrope cum aſthmate convulſivo periodico feliciter curato.

NObilis quædam Virgo parvæ ſtaturæ, tenuiſſimiq́ue habitûs, 45. annorum, temperamenti melancholico bilioſi, in infantia ſua ex caſu ab alto gibboſitatem cum luxatione femoris contraxit, à quibus variis adhibitis remediis liberata videbatur, ægrè tamen utcunque obambulans, quod ne in pejus rueret, exactiſſimo vitæ regimine per plures annos eluſit, ſi non omninò compeſcuit: verùm ingraveſcente ætate, graviſſimo morboſorum hoſtium agmine obrui cœpit Primò per totum vitæ curriculum ſtatis quidem periodis, ſed maxima quantitate ſummaq́ue cum virium proſtratione, intumeſcente non raró regione hypogaſtrii, fluebant catamenia, dolor hypochondrii dextri cum ſcirrho hepatis affligebat miſeram, urgebat menſtruis præprimis fluentibus hæreditaria in certis temporibus diſpnœa; cum iſta à 4. circiter menſibus ceſſaſſet, ingenti cruciari cephalalgiâ, viribus cadere, pedes nunc intumeſcere, mox detumeſcere cœperunt: Bruma atrox divexabat omnes, cum precibus in Eccleſia more ſuo in tantùm indulſiſſet, ut præ frigore tantum non inſenſibilis reddita fuerit, quidq́ue ageret neſciret, nec proprios amplius, quamvis non longè illic diſtantes lares ſine adſtantium ope adire potuerit; Domum ducta in hypocauſtum calidum, quaſi fulmine proſtrata corruit, ceu ſpriritum omnem eſſet exhalatura: rediit tamen ad ſe tantiſper ſemihoræ ſpatio, quo accerſitus, potionem Cardiaco-diaphoret. mox propinandam ordinavi, à qua ſubſequenti levi ſudore ſub veſperam melius habuit, noctuq́ue dormivit; tertio verò die adeò pertinaci fuit correpta aſthmate con-

vul-

vulſivo, ut ſuffocationis periculum ſæpius metuerit, adeò capacitas thoracis ob gibboſitatem diſtendebatur, ut coſtas loco motum iri centies juraſſes; & quod obſervatu mihi maximè dignum videtur, quoties paroxyſmus ingruebat, confeſtim è lecto ſurrexit ægra, & apertis feneſtris aërem haurire ſatagebat, ut vel ſic ſuffocationis periculum effugeret, loquelâ eodem tempore non parùm interceptâ, imò invadente malo adſtantes hypocauſtum deſerere opus habuerunt, non revertentes, priusquam manu præſentibus ſignum dediſſet, ceſſare paroxyſmum. Affectui jam diro fibrasque nerveas graviter infeſtanti occurrere conſultum duxi. ℞ Aqu. Chærefol. hyſſop. ā ℥iß. aſthmat. ℨvj. ſpir. ſal. Armoniac. liquor. CC. ſuccinat. ana ℈j. ſyr. de Eryſim. ℥j. M. Uſus per cochlear. præprimis adveniente paroxyſmo. Potus erat ab initio decoct. pectoral. ordinar. victus verò tenuis ex hordeat. & juscul. pull. junior. parat. juxta pulver. aperit. incidentib. abſorbent. bis de die certavi, à quibus per menſem circiter continuatis, melius utcunque habere viſa fuit, at cum pedes & abdomen indies intumeſcere inciperent, cum ſiti appetitu proſtrato, urinaque pauca & cruda hydrops imminere, non minus operæ faceſſit, ad quem debellandum primò hydragog. exhibui, à quo multum ſeri, lymphæq; craſſæ evacuatum; ℞ Sal tartari gt. xx. M. ac V. in mixtur. appropriat. aqu. raphan. ſaxifrag. lumbric. pulv. milleped. lumbric. terreſtr. cum ſyr. è 5. radic. aperit. & his ſimilibus. Porro decoctum pro potu ordinar. in vinum generoſiſſimum, cui nodul. chalyb. cum ſulph. & nitro præpar. ſuſpenſus erat, commutare juſſi. Ex quibus cum equidem nihil ſenſiſſet levaminis, inde pilul. contra hydrop. Bont. in uſum vocavi, continuand. per viij. dies non neglectis interim Tragea ſtomachica, ex abſorbentibus aperit. & confortant. parat. quibus ita uſurpatis copioſè mingere, venter detumeſcere, menſes fluere, & ingentem præprimis craſſæ, viſcidæque lymphæ copiam per alvum excernere, obambulare, ſenſimque convaleſcere, præter omnem vulgi opinionem cœpit; Juſſi juxta tamen, ut per æſtatem juscula herb. cichor. plantag. fumar. ariſtol. rot. & ſimilib. alterata hauriret, non neglectis chalybeatis, à quibus hucusque obſervatâ bonâ diætâ optimum levamen ſenſit.

SCHOLIUM.

MUltipliciter quamvis ac diversè frigus humano generi ruinam minetur, diverſiſque crudeliter id excruciet ſymptomatibus, plerumque tamen è partibus ſolidis in veſiculoſam pulmonum ſubſtantiam, & è fluidis lympham pariter ac ſanguinem aggreditur, utriusque fluxum infringendo ac præpediendo, ſicque ad ſtagnationem & coagulationem eadem diſponendo, in iis præprimis, quibus mala conformatio malum familiarius reddit: Pleuritides, tuſſes hyeme ingruentes & reſpirandi difficultates brumæ atrociam ſatis arguunt, enimverò è rigidis aëris particulis, conſtrictæ partium membranearum fibrillæ fluido circulanti obicem ponunt, imò ſanguis ipſe grumeſcere & ſtagnare, lympha viſcidior reddi, & in glandulis ſubſiſtendo graves obſtructiones parere, ſicque tractu temporis fluido univerſim adiatheſis induci, ſerique à ſanguine neceſſaria ſecretio, & per vias convenientes evacuatio ſufflaminari ſolet; Inde uti à ſanguine labem ſic contrahente inflammationes, ita à lympha viſcida ac inerti, in partibus pnevmonicis ſpirandi difficultas, ab eadem acri & tenuiori vellicante aſthma convulſivum, & univerſim ab hujus motu præpedito, tumores indeque hydropica diſpoſitio induci conſvevit, cui medicamentis ſale volat. turgentibus aliiſque incidentibus, acidum evertentibus ex præcipitant. & fluxilitatem neceſſariam fluido reddentibus potiſſimùm mederi ſtudemus.

OBSERVATIO XCIX.

Dn. D. JOH. GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

De Uteri cancroſi procidentiæ felici eventu.

MUlier ruſtica in pago Haltingen Marchionatûs Badenſis, quinquagenaria major, & jam à biennio, & quod excurrit procidentia uteri laborans, cum mox Empiricorum, mox Chirurgorum fruſtra exploraſſet opem, tandem domeſticis remediis malo occurrere ſtatuit, operæ quotidianæ plus minus vacans: Enimverò contigit, ut tumor quandoque affligeret, ſubdurus & renitens, cum inſigni dolore ac urinæ quandoque ſup-

preſſione & incedendi ſumma moleſtia: menſ. Junio anni hujus 94. iisdem ſymptomatibus divexantibus, miſera in balneum ſe contulit, è quo tamen loco levaminis lernam malorum reportavit: Siquidem accerſitus d. 22. Jun. Illuſtr. ac Excell. Dn. D. Joh. Jacob. Harderus Com. Palat. Cæsar. & Sereniſs. March. Badenſ. Archiat. Profeſſor Anatom. & Botan. meritiſs. Fautor & Patronus colendiſs. deprehendit unâ mecum (ipſius enim benevolentiæ debeo, quod me frequenter ſibi comitem jungat) ægram atroci dolore fatigatam, proſtratis viribus, pulſu celeri ac crebro appetitu dejecto, & facie tantum non hippocratica, procumbente in anterioribus tumore duro, livido, renitente, ac caput infantis exæquante; vaſa per hunc diſperſa, nigro colore lugubrem ægræ ſtatum confirmârunt, unâ cum ſanie, quæ profluxit, & atra, quam exhalabat mephiti; neque partes externæ tutæ manſerunt, ichore fœtido acerrimo profluente, ipſas vehementer arrodente. Cancroſam progeniem inde ſtatim animadvertens præfat. Clariſs. Harderus, quæ jam interiora verſus usque proſerpſit, & juxta, cum ad ætatem, tum præſentem ægræ, viriumque ejus conſtitutionem attendens, prognoſin non niſi valdè ancipitem rogatus, inſtituit, convenientibus tamen remediis ordinatis, quorum adhibitionem diligentem Chirurgo præſenti ſeriò imperavit: Fuerunt illæ aqua calcis cum emplaſtr. Saturnin. addita aqu. cardiac. temperata, denique defenſivo communi, nutrimentum ex hordeat. & exactus ſex rerum non naturalium uſus inculcatus, ad meliorem ſtatum usque continuanda: Rediit decem abhinc diebus Chirurgus, qui mulierem tantiſper melius habere, & naturæ ſeparationem corruptæ partis à ſanâ moliri retulit, quod cum reduces deprehendiſſemus, ligaturis opus iſtud juvaret, juſſimus; quod quidem ita feliciter ſucceſſit, ut, cum interjecto aliquot dierum ſpatio tertia vice rediiſſemus, vaginam, membranâ equidem exteriore aliisque ipſam integentibus nudam, cætera tamen benè conſtitutam conſpexerimus, ceu aliquando in ſuis Obſervationibus Excellent. Dn. D. Harderus plenius & dilucidius cum Scholio docebit.

(Baſileâ Auguſtam Vindel. d. 8. Sept. 1694. per Nob. Dn. D. Joh. Jac. Harderum miſſæ.)

OBSERVATIO C.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI. De Motibus Epilepticis in Primiparâ.

UT cum dolore pariant mulieres, primorum parentum lapſus effecit, forte quò vel ita conceptæ initio rerum labis, pœnæq; huic debitæ ſenſus noviterque gignentibus imprimeretur: Meretricibus equidem, pariter atque barbaris hominibus, ceu aliorum ſcripta tradunt, magis propitiam eſſe Lucinam ſæpius audivimus & mirati ſumus: Matres tamen paucas vidimus, quibus etſi non æquo, magno tamen omnibus partus conſtiterit labore, imò quæ nunc inter anguſtias, num iisdem feliciter exantlatis, dum jam liberius ſpirare ſatagebant, convulſionibus miſeræ præhenſæ fuerint: Fœminæ pellionis ante triennium adſtitimus, qua imminente partus tempore, quotiescunque enitendum erat, convelli graviter cepit, atque inter hos ipſos motus, fœtum ſed jamjam expirantem excluſit, malè ſic luens infœcunditatem quam in primo conjugio deplorabat: Toto geſtationis tempore vegeta ſua munia obiit, neque quantum audivimus, de graviori incommodo conqueſta fuit. Venam quoque, quod roſeus faciei color imperare videbatur, aliquoties tundi curavit: Cum partûs tempus inſtaret, ad opus ſeſe læta accinxit, ſuoque munere ſtrenuè defuncta fuit, neque infelici cum ſucceſſu, filiolum enim formoſum, dolorum quos ſuſtinuit ἀντίδωρον mox vidit; vix autem ex anguſtiis cum ſecundinis fœtus evaſerat, & ecce matri in ſella obſtetricia adhuc locatæ, vox faucibus hæret, contorquentur artus, oculi torvum adſpiciunt, miſerè ſuccutitur lingua, genæ liveſcunt, tandemque ſpuma ſalivalis ore dimanat. Perterritæ adſtantes unâ cum præſente Medico puerperam tantiſper linquunt, donec ad ſe paulum rediret, recens edito infanti officium interim præſtituræ, mox illam è ſella manibus ſuis blandè ſublatam, ſtragulis in lecto cooperiunt, neque Medicus ſuis partibus deeſt, ſalubrium medicamentorum præſcriptione: Vix dum autem ſpirare incipit miſella, & ecce novis paroxyſmis, primo quem perpeſſa eſt, non minus atrocibus corripitur, accurrunt hinc ad nos ſummo mane, atque ſalutarem operam unà feramus, expetunt: accedentes, ab invaſione modo immunem ægrotam offendimus, & quæ vix dum ad ſe redierat:

oculis

oculis ſemi rigidis nos contuebatur, neque ob linguam tumidam commodum effari poterat: Inquiſivimus inde in ſingula, quæ præceſſerant accuratè, atque ut mali ſævientis cauſam indigitaremus, cùm ex matre neceſſaria audire non liceret, utrum lochia decenter fluxerint ac fluant etiamnum, ab adſtantibus ſciſcitati fuimus: Ad quod illæ: *Parcè admodum tributum iſtud naturæ exſolvit*: Quod cum fontem mali non parum nobis oſtendere arbitraremur, de medicamentis idoneis cum Domino Medico ordinario conferre cepimus, puerperâ novo interim cum paroxyſmo confli ctante: Paratur clyſter ex plantis nervinis & antepilept. colat. addit. ol. amygd. dulc. rut. cum ℞ caſt. exhibetur. ℞ caſtor. ſingulis bihoriis guttatim præſcribitur, mixtura ex uterin. antepil. applicantur externa hypogaſtr. & de V. S. inſtituenda ſermo proponitur; differtur tamen iſta ad horas aliquot, & cum dictis medicamentis periculum faciunt adſtantes: manus hinc tantiſper dedit hoſtis, ceu poſt trihorium reducibus nuntiarunt, præprimis ex clyſteris uſu, neque tam frequenter ſæviit. Cum autem induciis iſtis minus fideremus, V. S. denuo ſuaſimus in pede inſtituendam: Nec mora, accerſitur Chirurgus: & calida pro pediluvio paratur, aſt dum præparatoriis ſe Chirurgus accinxiſſet, graviſſimo inſultu hoſtis ægrotam petit, ut tota obriguerit: Expectamus hinc, donec ſævire deſierat, atque ſibi tantiſper redderetur miſella, quod cum ſesqui quadrantis horæ ſpatio obtinuerimus, ut officium promptè faceret ille, hortati ſumus, tundit hinc venam ſanguinisque roſei ac cum impetu proſilientis quantitatem juſtam educit, vulnusculoque decenter deligato, ægrotam in lectum adſtantium ope blandè reductam, quietè decumbere bonoque animo eſſe jubet: Nos interim ſicubi neceſſe fuerit, clyſterem iterare atque cum ℞ caſtorei ſtrenuè pergere mandavimus, circa meridiem reduces nos fore polliciti: Unicus isque levior abhinc inſultus Ægrotæ moleſtus fuit, ceu redeuntibus nobis nuntiarunt, atque optatum, & quem unicè præſtolati fuimus, ex ſanguinis miſſione effectum obtinuimus, lochiorum nempe profluxum, quod medicamentorum ſupra nominatorum continuato uſu eo ſucceſſu ſollicitavimus, ut diras hoſtis tam infenſi puerpera noſtra amplius non fuerit experta.

OBSER-

OBSERVATIO CI.

Dn. D. JOH. JACOBI HARDERI.

De Motibus convulſivis alternis diebus recurrentibus.

AGnes Franck. 20. annorum è ruſtica progenie, εὔσαρκος & roſeo ferè adhuc dum faciei colore, cum anno 1691. vices noſtras in viſitandis Noſotrophii ægrotis obiremus, noſtram quoque imploravit opem: Mirati primùm fuimus, ubi robuſtam ad aſpectum virginem alacrisque genii de morboſi hoſtis inſidiis conqueri audivimus: deſivimus autem mirari cum diriſſimi inſultus enumerare cepit, adſtantibus juxta narrantibus, qui alternis ferè diebus non absq; præviis doloribus circa præcordia punctoriis, crebraque cordis anxietate & ejulatione ægrotæ, motus ſpasmodici invaderent, membraque in varios flexus ſubito curvarentur: neque verò mali iſtud erat exordium, cum jam per annum ſcenam hanc per intervalla ſaltare ſe miſera retulit, cauſamque aliam nobis ſtudioſè inquirentibus prodere non potuit, niſi quod à biennio lunare tributum amplius non exolverit, hujusque negligentiæ anno demum poſt pœnas tam diras luere inceperit: Præſcripſimus emmenagoga blanda, ut naturæ ad priſtinas vias arripiendum ſtimulum adderemus, & V.S. in malleolo inſtituimus, ſimulque pulverem Epilept. Sereniſs. Princip. ac Dn. Auguſtæ Mariæ, Marchioniſſæ Badenſis, ac nat. Ducis Holſat. Dominæ noſtræ Gratioſiſſimæ exhibuimus; quibus licet nondum ſucceſſu optato potiti ſumus, tantum tamen effecimus, ut largiores inducias dederit hoſtis, neque ceu quæ in eodem cum ægrota hypocauſto verſantur, teſtatæ ſunt, tam atrociter ſiverit. Inde emmenagogis blandioribus in uſum vocatis, obtinuimus, ut nihil tale ſperando, flores diu expectatos viderit, & aliquandiu ab hoſtis hujus ferociâ, immunis perſtiterit, quem cum deinceps, quanquam minus acrociter invaſerit, thermarum Melingenſium, ad quas miſeram ablegavimus, & acidularum uſu prorſus debellatum iri, perſvaſi fuimus.

OBSER-

OBSERVATIO CII.

Dn. D. JOH. JACOBI HARDERI.

De fluore albo mulierum ſ. lympha varii coloris è naturalibus copioſe fluente.

FRagile eſt humanum genus & mille morborum injuriis expoſitum, dicere tamen auſim, bonâ ſequioris ſexus cum veniâ, præter mares complurimis incomodis fœminas detineri: Menſtruum tributum jam non libet attingere, cujus ſufflaminationem quam ægre ferant, norunt ipſiſſimæ, neque alia effutiunt quæ ſibi tantũ nota eſſe debere perperam arbitrantur, imò quæ dicere neſcio quâ religione prohiberi ſe credunt: Exemplum vel unicè præſtet color menſium variegatus, pallidus, nigricans, albus, roſeus &c. fœminis quàm Medicis notior: Liquoris ſeroſi è naturalibus fœminarum dimanationem ſaltem cupimus, quam complures perpeti, non citra noxam, ab aliquo tempore edocti ſumus, menſtruum vectigal nihil ominus probe ſolventes. Opem tulimus An. 1691. fœminæ generoſæ ac plurium liberorum fœcundæ matri quæ quotieſcunque menſtrua periodus imminebat, lecto decumbere neceſſe habuit, ob cruorem copioſe primis diebus, interpolatis quandoque fruſtis, ſeu mavis congrumato ſanguine, profluentem, adeo ut ab animi deliquiis immunem ſe ſæpius vix præſtiterit: hæc cum prius faciei colore roſeo amorem ſui commendaret, formoſa & alacris, jam triſti pallore, Medicorum auxilium efflagitavit, de cordis palpitatione, appetitus proſtratione, & ubi altiora ſcandere oportebat, reſpirandi difficultate conqueſta fuit, quibus cum martialibus & quæ ex coralliis atque ſang. drac. ver. aliisque anticachect. parantur, nunc ſub pilular. nunc tragemat. quandoque & ℞arum formâ, non omiſſis juſculis herb. ⊖. vol. blando turgidis alteratis, medelam feliciter paraſſemus, Matrona optima vel fluxus ſeroſi, octiduo circiter poſt, finitis menſibus, obruentis & ſubito ingruentis cauſam noſſe unice deſideravit, quo ſæpius menſuram ſemis laticis aquoſi, acriuſculi, & ſi probe meminimus quandoque viridescentis excrevit, quod ipſum tamen incommodum ex prædictorum medicamentorum uſu, maximam partem ceſſavit, pariter etiam alias honeſtiſſimas Dominas novimus, quas exoluto vectigali menſtruo dima-

dimanans ejusmodi lympha, non parum divexat, imò erodendo naturalia non raro exulcerat: Anno eodem *puellam* 17. annorum in orphanotrophio vidimus, quæ orbata menſtruo fluxu à ſero hoc profluente, atque (quod negligentius mali hujus curam habuit) acrimoniam inſignem acquirente, adeo læſa fuit ut ſumma cum difficultate incederet fœtoreque, quem naturalia ſpirabant, una adſtantibus reliquis moleſta eſſet.

OBSERVATIO CIII.

Dn. D. JOH. JACOBI HARDERI,

De Muliere Vermivoma.

MUlier Juvenis, quæ ætatem cœlibem, nullum experta morbum, ſana & incolumis per biennium à nuptiis uterum geſſit, dein prægnans evaſit, fauſta & illæſa utens adhuc valetudine, ſine ullo ciborum faſtidio cæteris prægnantibus adeo ſolenni, agilis & corpore vegeto, facie rubicunda, corpore toroſa, ſub ſeptimi menſis exitu mox interdiu ἐμπροσθοτόνοις motibus & κλόνοις corpus concutitur quibus antrorſum flectebatur, dentibus frendebat, oculis irretortis & apertis aſpectare videbatur, quamvis ne quicquam aſpectaret; agitabatur jam fœtus in utero ut ſubſilire crederetur: ore ſpumea ſaliva profluebat: non audiebat: ſilebat muliebris lingua, quæ tam garrire amat: os multo rubore ſuffuſum erat. Die 4. Decembris hæc omnia ſæpius recurrunt ſymptomata. Finito Epilepticæ agitationis paroxyſmo non meminerat eorum quæ egiſſet aut quæ, egiſſent qui illi opem ferebant, ſeſe tunc fœtus ilibus condebat, & colligebat in globum. Quis conjecturæ eſt locus? Unde hic affectus Epilepticus? Clamant mulieres hyſtericum affectum; illam cantilenam cantare ſolitæ. Refertur antea vomituriiſſe. Quæritur de globuloſo fruſto in collo, quod deglutiri nequeat. Iudico glomerem eſſe verminoſum: præſcribo ad deturbandum iſtum vermium globum & affectum epilepticum expugnandum hunc potum bolumque.

℞. Theriac.

℞. Theriac. opt. ven. ʒß. Extract. caſt. ℈ß. Conſ. de hyacinth. ſ. moſch. gr. X. miſc. F. c. ſacch. bol.

ſuper bibat potum,

℞. aq. meliſs. ceras. nigr. á. ℥j. aq. nucl. perſic. ℥ß.

Vires recepit ægra, & ſtatim aſſumſit aq. bened. Ruland ℥iiß. quod iterum nauſearet. Geminos vermes vivos ejectavit ore, bilis aliquantulum. Dein alvus ter aut quater ſubducta eſt, vermibus cucurbitinis per anum ejectis. Sequentibus diebus non redierunt paroxyſmi Epileptici: Vermes etiam adhuc aliquos alvo deturbavit. Sanguinem ſputavit, venarum quæ œſophagum alluunt oſculis â vermibus qui proculdubio in œſophago nidulabantur corroſis. Vermes illi ſinuoſis ſpinis convoluti ſibique invicem complicati globum imitabantur. Dolebat capite. Renuebat V. S. αἱματοφόβος & venæ ſectionem nunquam paſſa ægra. Moneo eſſe danda Helmintagoga & Cathartica quibus ſentina verminoſa elueretur. Præſcriptis remediis neglectis ab ægra muliere, convaluiſſe ſibi viſa. Die 9. Decembr. recurrunt epileptici inſultus, graviores, longiores, frequentiores, qui ſeſe ita conſequebantur, ut ægra nunquam ſeſe recolligeret, neque fieret ſui compos. A graviſſima brachiorum quaſſatione intumuit utraque manus, ad cubitum uſque etiam intumuit, ut pulſus carpum tangenti non obſervaretur. Vena ſecatur, ſanguis floridus optimæque notæ educitur.

Dein Emeticum propinavi quod jam ſaluti fuerat:

℞. ♀. emet. gran. XII. in aq. ceraſ. lil. alb. ſolut.

Emplaſtrum Epigaſtricum brachiis veniſque parti non tumidæ prope ſcapulam admotum eſt. Ab epoto emetico ſtatim vomuit & vomendo vermem expulit, non rediit paroxyſmus. Sed brevi poſt puellam enixa eſt, per bihorium tormina parturitionis perpeſſa. A lochiorum multo fluxu melius habuit, Ingentes cruciatus in uno brachiorum toleravit, quod lato & amplo, quamvis ſuperficiario & ἐπιπολαίῳ vulnere laceraverat & perſtrinxerat.

Veſicatorium quod imperato diutius infixum inhæſerat, & è contra (quod mirum aliquatenus videri poſſet) alterum veſicatorium paris cum alio energiæ, nulla fuit energia, cum nullum ſui veſtigium brachio impreſſerit. Multo ichore exſtillante ex intertriginoſo vulnere à veſicatorio inflicto, brachii tumor adeo ſubſedit, ut torpidum quod diriguerat brachium inflectere valuerit. Ita nunc ſe habet, eô temporis articulo, quo ſcribo. Inter ſcribendum audio mu-

lierem referentem de puella quinquenni : dicit parens natam ſuam clamoſos vagitus edidiſſe, quæſta de dolore ventris atrociſſimo, & poſtea de ſtomachi, qui ſedabatur appoſito cataplaſmate ex ſucco abſynth. & fol abſynth. allio piſtis & cum oleo frixis. Hac nocte præterita, ſibi uri vulvam, & interfemineum clamabat & ejulatus modo edebat præuredinis dolore pruriginoſo, creberrimo fricatu mater κνησμώδη pruritum mitigabat, & inter fricandum è pudendis vermiculum prodeuntem comprehendit & muliebrem ſinum pandens duos alios foras eduxit, & evulſit. Plenum vermibus parens nata & verminoſum reformidat.

(*Lauſanna â Clariſs Dn.* D' *Apples*, Dn. D. *Hardero communicatæ & hinc Baſilea Auguſtam Vindelic. d. 8. September 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO CIV.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Hiſtoria & Anatome Ruſtici, Hydrophobiâ, ſecundo menſe poſt acceptum à Cane rabido vulnus, correpti & extincti.

AGricola trigeſimum ſextum ætatis annum ſupergreſſus, in pago Mönchenſtein Agri Baſilienſis, D. 14. Januar. 1687. ſummo mane ad vicinum ſtabulum, inſignem proprii canis latratum, mox ejulatum vehementem audiens, confeſtim è lecto ſurgit, foraſque egreditur, viſurus, quid ſibi inſolitus iſte clamor vellet, cumque jam ſtabulo appropinquaret, en rabidum canem alienum, per prata nivibus obtecta obviam ſibi cum furore currentem, cujus intuitu perterritus, famulum ſtatim in auxilium evocat, inermis ipſe, nec niſi induſio veſtitus. Nondum advenerat ſubſidium, cum jam à cane illo & magno & robuſto, quemque adeo lupum rapacem primo conſpectu credidit eſſe, impetuoſo adgreſſu invaderetur: ancipiti hinc Marte aliquandiu dimicatum, uſque dum ambo humi proſternerentur, ipſeque Ruſticus, antequam famuli opem experiretur, in brachio, manuque ſiniſtrâ haud levia acciperet vulnera,

ra. Liberatus verò tandem à cane, ſecuri percuſſo, in lectum revertitur, vulnera Lacertarum, quod fortè habuit, oleo inungit, linteisque calente vino imerſis ligat & Aurorâ poſt imminente Medicum ex Urbe noſtrâ arceſſit, virum in praxi verſatiſſimum. Hic verò ſtatim cum perito Chirurgo ad Ægrum properat, inſpectisque vulneribus, Remedia Interna Alexipharmaca Theriacalia, venenum abſorbentia & expellentia; Externa autem, præter vulnerum ſcarificationem, & cucurbitularum, deleteriam rabidi animalis ſalivam extrahentium applicationem, præcipitantia, abſorbentia &c. præſcribit, nihilque adeo intermittit eorum, quæ contra morſum canis furibundi commendari, & cum fructu uſurpari conſueverunt. Succedere hinc omnia benè videbantur, nulla ſymptomata ſuſpecta hominem prehendebant, nec quidquam deleterii, ſive in ſanguine aut ſpiritibus, ſive in vulneribus animadvertebatur: non ſitis urgebat, nec adpetitus minuebatur; Brachii quoque ac Manus affectæ inflammatio, Fomentis è decocto Plantarum traumatico-aromaticarum ſenſim diſcutiebatur, Ipſa quin & vulnera, laudabile pus manantia, tandem ſeptimâ poſt morſum hebdomadâ, ad cicatricem feliciter perducta fuerunt.

Sic ergo Ruſticus ſibi viſus integrè reſtitutus, muniis ſuis per plures dies, ſine ullo incommodo defungitur, ſuoque indulgens genio, diu prohibitum vini uſum repetit, & velut reſarturus, quidquid neglectum autumabat, athleticis hauſtibus generoſioris potûs aliquoties ſeſe inebriavit. Illuceſcente hinc d. XIV. Martii ejusdem Anni in Urbem noſtram venit, meoque conſilio (dum interea prior ille Medicus Febri malignâ obierat) uſurus narravit, ſe præteritâ nocte, quoad Lecto incumbebat, maximum dolorem lancinantem, pungentem atque gravantem, in loco acceptorum nuper vulnerum perſenſiſſe, extra lectum verò dolorem mitiorem eſſe. Luſtro hinc Brachium & Manum, vulnera obſervo benè conſolidata, neque dolor in eorum locis magis quàm alibi in brachio ſæviebat; ſed in extremâ inde manu incipiens, æqualiter verſus Axillam usque pergebat, ſine ullo tumore, aut colore cutis mutato; exploro dein reliquum corporis habitum, quem etiam carnoſum, beneque habentem offendi: conſtabat adpetitus, nulla ſitis moleſta aderat, de laſſitudine tantùm aliquali conquerebatur. Quibus ſingulis ad animum probè revocatis, protinus in ſuſpicionem incidi præſentis adhuc è canè rabido veneni; atque hinc ſtatim juſſi plures cucurbitulas, cum ſcarificatione fortiore,

Brachio affecto & Dorſo adplicare; quin & juncturas Brachii Vnguento, ex Oſſium Medullâ Axungiâ canis, oleo Scorpionum, lumbric. terreſtrium, ac ſpiritu Theriacali concinnato frequenter inungi curavi: pro interno autem uſu præſcribo pulverem ex Antimon. diaphor. Ebore ppt. Myrrhâ, Ocul 69. cum Theriacâ pro aliquot doſibus, mane ac veſperi in Aquâ ſcorzoner. card. bened. ſcordii, ac ſyrupo acetoſitat. citri, ad ſudorem proliciendum, ſumendis: jungo his mixturam cardiaco-Alexipharmacam cum confectione Alkerm. per cochlearia hauriendam. Quibus per diem atque noctem, neſcio quâ diligentiâ uſurpatis, cùm poſtridie dolor nihilominus major urgeret, ipſeque Agricola tum fortè audiret, eundem non niſi à morſu canis rabioſi malè curato ſuam originem trahere, ſeque proin mortem haud evaſurum, niſi carnificis, in medendis ejusmodi morſibus magis periti, auxilio utatur, ad ipſum ſine morâ cum Uxore in Urbem properat, ei hiſtoriam mali ab origine pandit, tandemque ab ipſo impetrat unguentum; fortè & aliquid internè propinavit, quod tamen Agricola fateri noluit. Sub veſperam, benè interea potus domum revertitur, ſibi unguentum inungi patitur, hauſtoque ſimul ovo ſorbili in lectum ſe componit; ſed vix elabitur ſemihora, dum miſer ille jam incipit frequentiſſima cum ejulatu ſuſpiria ducere, ſpiritum altiùs magno cum labore, imò & tremulo plerunque cum palato, erectaque cervice petere, ac inſimul Aquam liquidaque omnia horrere. Anxietas hinc pectoris ſubſequebatur prægrandis, ut, quo ſe verteret, neſciret. Die inſequente XVI. ad Ægrum ſollicitatus, eundem deprehendo Hydrophobum, ac eo prorſus modo, ut jam narratum, patientem, ſed ratione utcunque ſanâ utentem: offero Aquam fontanam, offero juſcula, offero Mixturam cardiacam; aſt momentaneo ſaltem horum ſingulorum intuitu, ſtatim angebatur quàm maximè exiliebat è lecto, brachia pedeſque concutiebat, ac de loco in locum ſine quiete movebat, ſpiritum non niſi cum ſpaſmodicis colli pectoriſque motibus ducebat, ſubinde clamores & ejulatus miſcens, ita interruptos, ut latratum canum non tam quoad ſonum vel vocem, quàm quoad repetitas toties faucium & pectoris concuſſiones non nihil referrent: loqui cupiens dimidiata ſaltem verba, ob anhelitus brevitatem, effari poterat. Juxtà hæc autem nullus unquam in Ægro deprehenſus eſt furor, quo adſtantes morſu impetere aut vulnerare geſtiret; quin rationis ſufficienter compos, in tantâ anguſtiâ præcordiorum, mortis horam unicè petiit. Sitim interea paſſus eſt inextinguibilem, bibere

re vel non valens vel non audens: ſi feneſtræ, ſi fores aperiebantur ſymptomata ſtatim vehementiora reddebantur, non ſecus liberum aërem, atque liquida horrens. Laborioſa autem iſta reſpiratio, licet ſubinde mitior evaderet, difficilior tamen usque redibat, ſudorem poſt ſe trahens frigidum largiſſimum, qui Ægrum ad mortem usq; comitatus eſt. Quantumcunque autem in hoc ſtatu liquida omnia fugiebat Æger; aut eadem cum inſigni, perpetuoq́ue ſingulorum membrorum tremore, velut unoquoque momento ſuffocandus, difficillimè hauriebat; à ſolidis tamen non ita ſibi metuebat, quin ſive panem, ſive Electuarium alexipharmacum confortans à me præſcriptum, ſive alia craſſioris conſiſtentiæ, faciliùs admittebat, & cum ſpe levaminis cupidè quidem, ſed tamen non ſine aliquo labore deglutiebat. Conatus vomendi interim ſæpè Ægro ſimul moleſti extiterunt, ſed irriti: per alvum verò aliquoties in hoc ſtatu dejecit, urinasq́ue emiſit paucas easq́ue lixivioſas: pulſus fuit ſuccutiens & debilis; muſculorum tendines hinc inde, vibrativo motu, tantùm non continuè ſubſultârunt: abdomen nunquam intumuit; brachium quoque neque in in magnitudine, neque in colore mutatum fuit, vel ſaltem duodecim ante mortem horis mihi nihil tale præter naturam adparuit. Sub finem autem conquerebatur, dolorem non brachium ſaltem occupare, ſed ab eodem verſus pectus quoque & cordis regionem tendere, majoremque de momento in momentum reſpirandi difficultatem parere. Cùm itaque neque interna remedia commodè aſſumere poſſet, neque externa quidquam valerent, tandem miſerrimè, quamvis absque præcedaneis convulſionibus, expirante decimâ ſextâ Martii die, circa mediam noctem, ſuffocatus eſt, ſymptomata Hydrophobiæ horrenda, ultra triginta horas perpeſſus.

Quindecim à Morte horis ad Cadaveris interanea luſtranda, unâ cum aliquibus Myſtis Apollineis quos inter eminuit Experientiſſ. Dn. D. *Johannes Hoferus, Poliater Mülhuſinus*, excurri, & ſequentia notatu digniſſima obſervavi. Cicatrices vulnerum acceptorum neutiquam rubicundæ vel lividæ, ſed cutis naturali colore præditæ adparuerunt. Verum in Humero & ſcapulâ ejusdem lateris, ut & in reliquo dorſo inſignia ſtatim Gangrænæ & ſphaceli indicia conſpiciebantur; livebant enim hæ partes maximè, livorq́ue ſe anteriùs extendebat usque ad pectus ſiniſtrum. Aperto Abdomine inteſtina ſeſe ſtatim obtulerunt, minimè quidem inflata, ſed hinc inde rubicundis maculis, ceu totidem inflammatiuncularum ſignis, conſperſa. Inciſus dein ventriculus,

lus, paucam exhibuit crudi, turbidi, ſubflavi, minusque fœtidi humoris quantitatem, in quo moleculæ quædam flavæ, vitello ovorum indurato perſimiles, ac pro reliquiis ovi ante obitum comeſti habitæ, continebantur. In ipſis autem ſtomachi tunicis itidem rubicundæ maculæ, præprimis circa utrumque orificium, deprehenſæ ſunt, prædictis inteſtinorum latiores. Reliqua Abdominis viſcera ſana prorſus animadverti, dum vero Thoracis cameram detegebam, eandem undiquaque ſanguine ſuffuſam ex rubore liveſcentem, non ſine inſigni ſtupore conſpexi;

Pulmo circumquaque Pleuræ adhæreſcens, concreti ſanguinis molem referebat, usque adeo extravaſatus & coagulatus ſanguis pleraſque ejus veſiculas adimplevit, alicubi magis, alicubi minùs, ut hinc inæqualis tumor pulmonis cerneretur. Interſtitia membranoſa cartilagineorum Aſperæ Arteriæ circulorum intenſiſſimè rubebant. Diaphragma etiam, quâ coſtis fuit vicinius, ſiderationis incipientis veſtigia, ſuo ſimul præternaturali rubore & livore monſtrabat. Tandem ſive cordis ventriculos, ſive vaſa circa illud majora aperiebam, ſive Pulmonem mille locis incidebam, nullibi niſi concretum ſanguinem, omni propemodum ſero fluido deſtitutum reperire licuit.

SCHOLIUM.

QUanquam ergo plura ſint, quæ ex Hiſtoriâ prolixiùs exhibitâ inferri & diſci queant, hactenus vel ignota planè, vel minùs adcuratè animadverſa; brevitati tamen ſtudentes, paucula ſaltem poriſmata inde educta offerimus. Et quidem.

I. Inde liquere arbitramur, Hydrophobiam à Rabie caninâ magnoperè diſcernendam eſſe, cùm in illâ ratio conſtet, in hâc autem Ægri cum furore delirent. Hydrophobus qui eſt, commodè adhuc ratiocinatur & non niſi invitus plures membrorum motus patitur; membra ipſius citra Animæ voluntatem, velut in Epilepſiâ aut Rigore Febrili, moventur, tremunt, & ad conſpectum liquidorum, vel ad auræ liberioris admiſſionem, ſuccutiuntur. Hydrophobus noſter Agricola interrogatus, cur non quieti ſua tradere membra, ſuosq; artus ſtuderet, reſpondit ſtatim, ſe non poſſe, quantumcunque velit & tentet, continere artus, ſibi invito contingere omnes illos motûs. Ita *Schenckius in obſervation. ſuis* adduxit exemplum Hydrophobi, qui

adſtantes

adſtantes precatus eſt, ne propius accederent, ſe enim neſcire ſibi imperare, quò minus eos dentibus non impetat. Qui verò Rabie laborat, protinus is rationis eſt expers, quiq́ue adeo non delirat ſaltem & furibundas actiones committit, ſed & inconditos ſermones, aut ejulatus vel clamores horrendos edit, adſtantes etiam ſine diſcrimine adoritur, morſibusq́ue cum furore impetit.

II. Patet ex hiſtoria, Hydrophobiam non ſemper cum Rabie exiſtere & conjungi: quod ſi enim venenum minus potenter & copiosè in laticem ſpirituum fuit admiſſum, Hydrophobia ſola producetur: ſi autem æquè ſpirituum ac maſſæ ſanguineæ rivos ſubiit, & in utroque latice turbas excitavit, tum & Hydrophobia & Rabies ſimul jungentur. Atque hinc inferimus

III. Hydrophobiam absque Rabie ſæpius, nunquam verò Rabiem caninam absque Hydrophobia exiſtere poſſe. Rationem addimus hanc, quod in Rabie ſpiritus animales à ſpecifico veneno turbati ſint, & ſpecifica iſta veneni qualitas ita latere nequeat amplius, quin ſimul in nervos pnevmonicos impingendo, eosq́ue contrahendo & criſpando ſtagnationem, extravaſationem atque coagulationem humorum deleteriam excitet. Adde, quod venenum tale ſpiritibus vix communicetur, niſi ſimul & ipſi ſanguini inſit, aut inferatur.

IV. Diſcimus inde, Hydrophobiam non ſtatim vulnus à cane rabido illatum ſubſequi; etenim ſecundo demum menſe pòſt, Agricolam illum invaſit; in aliis verò nunc citius, nunc tardius exortam fuiſſe, Obſervationes teſtantur. Ita *Hieron. Fracaſtorius Lib. 2. de Morb. contag.* ſe puerum vidiſſe memorat, octo demum menſes ab accepto morſu Hydrophobum redditum, & ſtatim mortuum. *Dodonæus Obſerv. Medic. cap. 12.* exemplum habet Adoleſcentis, trigeſimâ à morſu die Hydrophobi redditi & extincti. *Baldus*, inſignis ille Jureconſultus à catulo ſuo, quem amabat, in labio leniter morſus, quarto pòſt menſe phanaticus obiit, referente *Paræo Libr. 20. cap. 14. Geſnerus Epiſtol. libr. 3. p.m. 82.* ad *Coſmum Holzachium* ſcripſit, Lithotomum quendam Tigurinum, ſex vel ſeptem hebdomadas poſt vulnus impetratum, Hydrophobiâ correptum, miſerè intra biduum interiiſſe. Ut taceam plura aliorum exempla, quibus poſt annum unum, pluresve demum ab inflicto vulnere, Hydrophobia atque mors obtigit.

V. Si verò quæras heic, cur Hydrophobia non ſemper morſum rabidi canis ſubſequatur? Ratio in promptu eſt, quoniam *primò* vene-

num, quod in ſalivâ rabioſi animalis conſiſtere credimus, non ſemper in vulnus immittitur, aut ſaltem non ita profundè, ut non citò iterum vel inde extrahi vel præcipitari, & ſuâ corroſivâ qualitate privari queat. *Secundò* vulnus ſubinde duntaxat leve eſt, non capiens aut retinens facilè ſalivam deleteriam, à qua morbus ille produci debet. Et *tertiò* frequenter immiſſum vulneri virus, remediis efficacibus tam internis quàm externis deſtruitur, ita ut corroſivam ſuam naturam prorſus exuat, & vel ſudoris ope expellatur, vel aliter extrahatur. Convenit hic imprimis, ſtatim vulnus aquâ muriaticâ quacunque, vel lixivio etiam, probè, ſed & calidiuſculè eluere, hancque lotionem aliquoties repetere, aſt ſimul reliqua more & methodo conſuetâ adhibere. Hinc qui maris ſunt adcolæ, homines à cane rabido demorſos ſtatim ſalſæ marium aquæ immergunt, ad venenum in vulneribus præcipitandum, eluendum ac deſtruendum, ſicque Hydrophobiam præcavendam.

VI. Si verò quæras ulteriùs, cur aliquando accedat Hydrophobia? & cur eadem nunc citiùs nunc tardiùs ſequatur? Reſponſi loco damus, venenatæ ſalivæ portionem ſubinde in vulnerum cavitatibus integram, atque à remediorum adhibitorum virtute tutam remanere. Hæc igitur veneni portio, occaſione quacunque arreptâ, efferveſcens, ac fibrillas ſive vaſculorum humoralium ſive tubulorum nerveorum diſcindens, partim ſanguini aut lymphæ, partim ſpiritibus ſeſe immiſcet. Sicque turbas excitando Hydrophobiam producit. Venenum iſtud quandoque ſub velamine viſcidi cujusdam ſeri diutiùs in partis demerſæ fibrillis latitare poteſt; ſubinde autem minùs obvolutum, & magis activum exiſtens, citiùs in apricum prodit, efferveſcit, pungit, ſcindit ac rodit, donec viam ſibi fecit, in quemcunque laticem irruendi, ſuamque vim nocivam exercendi. Excitatur etiam ſæpiùs à cauſis externis & procatarcticis, ſicque inſtar canis dormientis expergeſit, ac in motum agitur; quod fit partim â nimio corporis exercitio, partim ab ira vehementiore, partim ab æſtu corporis in Laconicis, aliisque Balneis; partim à Crapula ſive Inebriatione; partim etiam aliis à cauſſis. Quod verò præcisè in affectâ parte tamdiu deliteſcere quæat portio quædam veneni illati, Ruſtici noſtri exemplum docet, in quo ante Hydrophobiæ eruptionem ſive acceſſum, per diem unum & alterum conqueſtus eſt de dolore vulnerati brachii; qui dolor poſtmodum extenſus ad Thoracem ſicque Hydrophobiam excitans, procul omni dubio indicium certiſſimum fuit veneni in Brachio hactenus latentis, ſed nunc in motum ac furorem adacti.

VII. Ana-

VII. Anatome Cadaveris Ruſtici ſufficienter docet, in Hydrophobia contingere inflammationem veram, id eſt, ſtagnationem, extravaſationem, & extravaſati ſanguinis coagulationem, in pulmone atque partibus vicinis. Hæc certè lerna malorum, hæc vera origo ſymptomatum omnium in Hydrophobiâ contingentium. Quod ſi enim ſingulorum ætiologiam percurrere velimus, illicò patebit, reſpirandi difficultatem, præcordiorum anxietatem, deglutitionisque laborem nonniſi ab inflammatione musculorum laryngis, pharyngis atque pulmonum provenire. Inflammatio autem iſta talium partium univerſalis, originem ſuam unicè debet turbationi ſanguinis à ſpecifico veneno inductæ, ita quidem, ut turbatus ſic quoad inteſtinum motum, ſitumque partium ſanguis per vaſcula pulmonis minima circulari amplius haud queat; quin & à ſpiculis veneni, fibrillæ talium vasculorum capillarium facilè criſpari, conſtringi, ſicque ſanguini tranſitus præcludi poteſt. Ubi verò jam inflammantur pulmones, ſtatim & pleuræ, ob interventum viſcidæ ſtagnantis ac in pituitam abeuntis lymphæ, adnaſcuntur. Veſiculæ pulmonum ab extravaſato ſanguine implentur, aut ab ejusdem ſtagnatione vaſa diſtendente anguſtantur, ita ut aëri hinc ſufficiens pro reſpiratione introitus claudatur. Sitis adeſt, eaque extinguibilis, ob faucium, à ſalivæ defectu, continuam aciditatem: deficit ſaliva propter ſanguinis motum à veneno turbatum, hinc ſecretionem ſalivæ ablatam. Horror adeſt liquidorum, ob imaginationem imminentis ab eorum potu ſuffocationis; & revera potulenta Hydrophobi deglutire aut non valent, aut non niſi maximo cum labore & dolore poſſunt: ſed & ad ſolum potulentorum adſpectum ſpiritus animales ad impetuoſum quendam ac meticuloſum motum concitantur, in quo membra omnia cum terrore & anxietate ſuccutiuntur. Difficillimè autem deglutiunt liquida, quoniam tumor faucium inflammatarum validiſſimè liquidis reſiſtit; ſolida facilius admittuntur, quoniam in his aliqua eſt contranitentia, à qua fauces & gula nonnihil magis dilatari, fibræque ad deglutiendum validiùs incitari poſſunt. Vigiliæ, inquietudines, palpitationes, tremores cordis perpetim adſunt, propter ſpiritus animales plus minùs turbatos, vel ſaltem in continuo motu verſus partes affectas verſantes. Conatus vomendi inanes, inflammatiunculis fibrarum ſtomachicarum originem debent. Urinæ lixiviales etiam à ſulphureis particulis ſalinis nimiùm incoctis proveniunt, quod quidem in turbatione æſtuque ſanguinis ac inflammationibus internarum

partium, tam glanduloſarum quàm aliarum utplurimùm contingit. Mors tandem à circulo ſanguinis penitùs ablato, œconomiaque corporis deſtructâ inducitur.

VIII. Stagnationem illam ſanguinis in aliis quoque Hydrophobis, ſi non omnibus ſimiliter contingere aliud me quoque exemplum docuit: etenim ante quadriennium Filius Lanii cujusdam Baſilienſis mihi curandus obtigit, qui à rabido cane in brachio dextro, ac etiam in dorſo ſub ſcapulis vulneratus, hincque à carnifice malè tractatus, quintâ poſt vulnus utrumque acceptum, quorum alterum jam cicatrice obductum erat, hebdomadâ, in Hydrophobiam incidit, quæ cum iisdem prorſus ſymptomatibus puerum invaſit, quibus Agricolam in hiſtoria noſtra exercuiſſe tradidimus; mens quoque & ſana ratio eidem conſtabat, ſed reſpiratio paulatim adauctâ pectoris inflammatione, magis magisque offenſa & præpedita fuit, ita ut tertio abhinc die inter miſerrimas anxietates ſuffocaretur; ſollicitavi hinc apertionem cadaveris, ſed renuerunt Parentes; hinc externè ſaltem illud inſpexi, atque tertiâ poſt mortem horâ in dorſo verſus ſcapulas ad pectus usque jam liveſcere deprehendi, unde certum indicium ſumpſi, ſimilem prorſus ſanguinis ſtagnationem & extravaſationem in pectore atque pulmone Pueri contigiſſe.

OBSERVATIO CV.
Dn. D. THEODORI ZWINGERI.
De Mira Rabiei Canis cauſſa.

QUi Puerum, cujus in Scholio præcedentis Obſervationis mentionem feci, momorderat canis rabidus, domeſticis ſuis nihil damni intulit, hinc à proprio Domino obſervabatur continuè pedis anterioris dextri mediam juncturam lambere, fricare, mordere, ac inde iracundum & rabidum circumcurrere; quo quidem Dominus commotus, exploravit canis pedem & locum, quem continuè lambebat, ceu perpetuò ejus dolore vexatus, tantillum tumentem ſcalpello aperuit, prodiit hinc è vulneris cavitate vermis vivus, albus, craſſiuſculus, à quo ſtatim crediderat cani moleſtias continuas fuiſſe excitatas, rabiemque inductam. Ac certè poſtea canis quietus manſit, atque à rabie penitus liberatus, neminem amplius morſu impetiit.

OBSER-

OBSERVATIO CVI.
Dn. D. THEODORI ZWINGERI.
De Arthritide verminoſa in manu Podagrici.

SImilium vermiculorum proventum notavi in Viro quadragenario, maximè cholerico; hic enim, poſtquam Juvenili ætate per Germaniam & Italiam Baccho & Veneri ſtrenuè litâſſet, ſicque humoralis maſſæ intemperiem ſalſo-acrem, plus minùs ponticam ac pituitoſam adquiſiviſſet; tandem podagricis inſultibus vexari cœpit, hincque minùs emendatâ vivendi conſuetudine paucorum annorum ſpatio ita malum arthriticum augeri expertus eſt, ut majorem temporis partem lecto affixus teneretur. Neque verò Arthritis ſola ampliùs crura, ſed & brachia manusque invadebat, atque repetitis vicibus alternatim excruciabat. Accidit tum, ut ſimul nodi hinc inde in digitorum articulis enaſcerentur, qui procul omni dubio ſenſim in tophos abiiſſent, niſi præmaturam mortem ſuperaccedens Hydrops Aſcites acceleraſſet. Quadriennium jam elabitur, dum ſubinde mihi conquerebatur, ſe in duobus nodoſis articulis, qui ambo manus dextræ medii digiti metacarpo jungebantur; intolerabilem ſæpius pruritum, imò de die in diem moleſtiorem perſentire. Ego affectum examinans locum, deprehendi quidem nodoſum, ſed minimè inflammatum, hinc mihi imaginatus fui, non niſi ſerum quoddam ibi ſtagnare ſalſo-acre, & maximè pungens, quamobrem ſuaſi, ut frequenter ſpiritu vini camphorato, vel etiam oleo ſuccini deſtillato locum fricaret; quibus nihil operantibus etiam Emplaſtrum Vigon. de Ran. cum Mercur. hinc & cataplaſma diſcutiens anodynum adplicui. Cum verò ſingula hæc fruſtrà adhiberentur, tandem ipſe dolorum impatiens, de nodorum perforatione cogitare cœpit, quod cùm ſcalpello valde acuto ſine notabili dolore tentaret, ſenſimque perficeret, cavos eos deprehendit, ſed inſimul vermiculos oblongos, teretes, vivos, cineritii coloris, in utroque nodo unicum exiſtere animadvertit, figurâ atque magnitudine caſeorum vermes penè æquantes, quibus exemptis ſtatim omnis pruritus ceſſavit, ægerq; ab hac moleſtia integrè liberatus eſt.

OBSERVATIO CVII.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Mercurii vivi effectu ſecundâ vice in eodem Homine obſervato.

ANno Sexto Decuriæ II. Ephemeridum noſtrarum prolixè hiſtoriam Juvenis Colicâ bilioſâ ſpaſmodicâ laborantis enarravi. Accidit verò menſe Majo Anni 1692. ut idem Juvenis trigeſimum ætatis annum jam ſupergreſſus, poſtquam militaris vitæ moleſtias ultra annum ſine ullius morbi inſultu pertuliſſet, domum reverſus, fuſoriæque literariorum characterum arti diligenter ac ſtrenuè vacans, in priſtinum Colicæ paſſionis Adſectum tantùm non ſubitò incideret, easdemque, quas antehac movit querelas, de immani Hypochondrii ſiniſtri dolore lancinante conſtringenteque repeteret. Quemadmodum autem ante hujus Paroxyſmi inſultum ſemel atque iterum Baccho egregiè litabat, ſimul ac pro congenita ſua temperie cholericâ, frequentius irâ excandeſcebat; ita & Malum eò potentius extitit, dum convulſivi motus primâ ſtatim die affligere, vomitusque ſimul enormiter excruciare miſerum incipiebant. Quicquid enim vel ſolidi deglutiebat, vel liquidi, ſive ad ſitim intenſam moderandam, ſive ad affectum ipſum debellandum, ſive denique ad vires roborandas hauriebat, id omne confeſtim per gulam reddere tenebatur. Alvus inſigniter fuit adſtricta; anxietates pectoris indicibiles, vigiliæ intolerabiles extiterunt; non locum invenit levamini aptum; non tempus quieti commodum. Talibus in anguſtiis verſanti Ægroto ea præſcripſi omnia, quæcunque ad canalem Inteſtinorum aperiendum, Alvum laxandam, Archeum ventriculi irritatum demulcendum, doloresque ſedandos conducere poſſe ſperabam, ſed incaſſum omnia: quin continuati perpetim vomitus jam jam Iliacum affectum, mortemque adeò ipſam minitari videbantur. Ut inde tantùm non ad deſperationem actus Æger, remedium omnium generoſiſſimum, pariter & maximè periculoſum expoſceret. Obſtiti, quantum potui, huic petito, tandem verò nullum aliud ſupereſſe videns, annui, ac dimidiam Mercurii vivi optimè purgati libram, cum ſem-

unciâ

unciâ Aquæ Cinnamomi bugloſſatæ, & aliquot unciis Syrupi violarum propinari. Ille verò ſine ullo metu aut horrore avidè ſtatim Potionem hauſit, ſimul & ad conſuetas ab aſſumptis quibuscunque vomitiones ſeſe præparare cœpit: Verùm ſtomachus ipſius non ſaltem propinatum Mercurium, pondere ſuo gravantem, fibrarumque motum inverſum corrigentem retinuit, ſed & poſtliminiò nil amplius revomuit. Interea Mercurius, non obſtante Ægri obambulatione, ac ſufficienti corporis motu, in corpore ſubſtitit, doloresque ſi non prorſus ſedavit, ſaltem magnoperè mitigavit. Ordinabam tum, atque repetebam, quibus Alvum etiam obſtructiſſimam reſerari poſſe autumabam; intus quidem lenientia, extus verò clyſmata varia. Tandem ſub finem quarti, poſt hauſtum Mercurium, diei Clyſter injectus ſcybala quædam maximè dura ſecum duxit; quo ſigno adparente, Ægrum bono animo eſſe juſſi, ſpemque ſalutis jam certiorem facere cœpit. Cum autem poſtridie, ceu quinta die, Alvus nondum perfectè reſeraretur, ipſeque Æger jam ſalivare inciperet; adparente diei ſextæ aurorâ infuſi Foliorum Sennæ, & Rhabarbari cum corrigentibus & antiſpaſmodicis mediante Aquâ paratis, haud pœnitendum hauſtum exhibui; à quo remedio poſt Meridiem demum alvus laxari cœpit, hincque vicibus aliquot, ultra quinque uncias hydrargyri propinati rejecit; quod reliquum ejus in corpore remanſit, ſenſim poſtea & per vices plures eliminabatur. Atque ſic Æger ſub veſperam omnibus cruciatibus ſolutus, in vivis ſe eſſe meminit, qui manè adhuc ancipiti luctâ cum morbo & morte pugnabat. Sequentibus hinc diebus aliquot, & propinato lignorum atque plantarum, ſale volatili balſamico præditarum decocto, manè ac veſperi ſudorem prolexi, ſicque evitatâ omnis Mercurii noxâ, Juvenem ad ſua munia remiſi. Ab hoc tempore ſanus utcumque vixit, ſed anno elapſo Militiam mercenariam denuò ſecutus in febrim petechialem incidit, cujus violentiâ in aliam ex hoc mundo vitam, paucos intra dies abreptus eſt.

OBSER-

OBSERVATIO CVIII.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Sero ſanguinis perpetuò lacteo in Viro.

CReditur à multis, & creditum fuit hactenus in ſanguine per venæſectionem, aliquot poſt paſtum horis, extracto Chylum adhuc purum ſub lactis colore & conſiſtentiâ adparere. Non ego hoc multum diſputabo, quando res in uno forſan & altero ſubjecto à Doctis fuit obſervata; illud tamen aſſeverare teneor, me in aliquot olim Juvenibus ſanguineis, tandem & in memet ipſo rei periculum feciſſe, ſed lacteum tum chylum cruori ſupernatantem neutiquam animadvertiſſe: ut inde concludere neceſſe habuerim, apud diverſos homines rem diverſimodè contingere, chylumq; adeo citius in hoc, quàm in illo ſanguinis naturam & tincturam inducere. Ego non ita pridem vocatus fui ad Virum Juvenem, febri petechiali lethaliter decumbentem, ac undecimâ morbi die fatis concedentem: hic trigeſimum ætatis annum ſupergreſſus, Pater jam fuit quinque Liberorum, habitu corporis pollens lacertoſo, vultus colore roſeo, ſtaturâ egregiâ, capillis criſpis & fuſcis, & ut verbo dicam, ſanguineâ præditus temperie, neque ullos, quod ſciam, graviores morbos unquam perpeſſus, niſi quod ſubinde levi tentaretur Cephalalgiâ, quam tamen ſubſequens plerunque Hæmorrhagia narium promptè tollebat; victu præterea uſus eſt laudabili ſatis, lac vel lacticinia parùm amavit, neque etiam vinorum hauſtibus indulſit. Quoties autem ſive venam ſibi incidi curaret, quod bis quotannis fecit; ſive cucurbitulas cum ſcarificatione admitteret, ſanguis ſemper eductus eſt, floridè quidem rubicundus, aſt ubi coagulabatur, ſero liquido ſupernatante perfuſus, prorſus lacteo & butyroſo, quodque adeò quartam vel quintam cruoris emiſſi portionem faciens, non colore tantùm tingente albiſſimo, ſed & conſiſtentiâ atque ſapore dulcidulo, lac perfectè referebat, ut nemo non primo intuitu arbitratus eſſet, cruori lac ſuperfuſum fuiſſe. Neque ſemel atque iterum hoc à me in Viri Juvenis ſanguine viſum ac notatum fuit, ſed jam inde à decennio, quo ſanitatis ipſius curam gerebam, talem perpetuò ſanguinem poſt venæſectionem obſervavi. Phænomenon oppidò rarum, quod manifeſtum indicium præbet Chyli crudioris, in ſanguinem tardius, ac non

niſi multas poſt circulationes abeuntis. *Thomas Bartholinus Cent. 1. Hiſtor. Anat.* 17. ſimile quid retulit, nimirum ſe in ſanguine è Puellæ cujusdam Venâ emiſſo, ſerum obſervaſſe lacteum, ſibique imaginatus eſt, illud non niſi *lac fuiſſe, pridie venæſectionis à Puellâ hauſtum & per ramum è lacteo thoracico in arteriam ſive venam cavam implantatum, ad venæſectionis locum potuiſſe deferri. Theoph. Bonetus in Medic. Septemtrional.* Quasdam alias adducit obſervationes lactis in Venæſectione effluentis. Sed quomodocumque hæcce phænomena perpendam, neutiquam tamen mihi perſuadere poſſum, lac fuiſſe id ipſum atque genuinum è ſectis venis eductum, quod tales homines ante venæſectionem hauſerant: quin crediderim, nihil per vaſa lactea tranſire, ſanguinemque permeare poſſe, niſi priùs mutatum: ut adeo chylus lacteus potiùs appellari mereatur, quàm lac, quicquid ſub candicante liquidâ formâ prædictis in caſibus adparuit.

(*Baſileâ Auguſtam Vind. d. 12. Septembr. An. 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO CIX.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP,

De Aneuriſmate grandi ac ejusdem cautè ſatis adminiſtratâ, at infeliciter cedente curâ.

ANneuriſmata quid ſint? neminem Medicorum qui Hygieinen vel à limine ſalutarunt latere puto; hinc eorum in explicatione ac deſcriptione non eſt quod hæream; ſatis enim exactè id hinc inde ab uno alteròve Curioſorum in Ephemeridibus noſtris præſtitum, ut actum eſſet agere aut crambem bis coctam apponere, ſi huic immorari velim. Varia autem eſſe tam cauſæ & originis, quàm ſitû & partium, quibus adnaſcuntur, quantitatis, ætatis ſeu durationis reſpectu, vix illi qui practicorum obſeruationes, vel dictas ſolum Ephemerides, ſedulâ manu volverunt, ignorabunt; Plurima enim eorundem exempla & ratione circumſtantiarum, & modi, curationis ac eventus admodum variantia in utrâ-

que, quæ hactenus lucem aſpexit decade occurrunt, eaque inter, quæ recens oborta, non nimis magnâ, nec incautè tractata, curam, ſed nonnulla valde difficilem admiſerunt; quædam, ſed admodum pauca, periculo non vacantia, ſpontè ac ferè miraculòſe ſpem præter & inſignem aliquam difficultatem ſanata; plura & pleraque præſertim magna & antiqua aut curam omnem eluſerunt, aut utut ex arte, optimo conſilio, ſummâ induſtriâ ac ſolertiâ tractata, infelicem ac funeſtum eventum ſortita ſunt. Horum poſtremorum è numero erat, quod anno præterlapſo 1693. hic Berolini ſeſe obtulit, grande admodum, inveteratum, moleſtum valdè, tandemque funeſtum. Generoſus quidam Excubiarum in caſtris Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Præfectus ſupremus, cum vigeſimum circiter ſeptimum ætatis ageret annum, â Generali quodam, qui ê ſacro eum fonte ſuſceperat, verùm quâcunque tandem de cauſâ odio, ſed tecto, proſequebatur plusquam vatiniano, Anno 1678. feriâ Paſchatis ſecundâ fucata amicitiæ ſpecie horâ quintâ matutinâ in inſidias allectus, ſclopeto primùm minori, quali ab ephippio utrinque adhærere ſolent, utroque glandibus diverſis corporis partibus, nondum tamen lethaliter trajectus, dum majori quoque, quod ab orificio hiante tubam vernaculâ vocare ſolent, Gallis mousqueton dicto, minoribus globulis, quo feræ minores necantur onerato, ſe peti cerneret, faciem objecto ſiniſtro brachio aliquatenus defenſurus, triginta globulis in capite brachio ac pectore totidemque vulneribus ſauciatus, quorum cum viginti quinque brachium & præcipuè circa cubitum penetraſſent atque immenſum dilaniaſſent, ſubſecutâ grandi hæmorrhagiâ actutum majorem partem ſanguine deficere viribus, atque prorſum inclinato corpore in Equi collum ruere ac procumbere cæpit. Quo viſo cum eum mortuum exiſtimaret, ictum, quem ſtrictâ romphæa (quem enſem quidam bellatorem, vulgus vernaculo idiomate Schlacht-Schwerdt vocat) capiti ejus jam intentaverat, (narrata ore defuncti refero) ſufflaminavit, perditus ille ac crudelis homicida potius quàm (ut vulgo cluet) Compater, cumque ſemianimem in campo, fugâ ſibi, conſulens, promeritam homicidii pœnam evitaturus, deſeruit. Ille poſt aliquam in campo moram, cum ſanguis miraculoſo potiùs quàm ordinariò naturæ curſu tandem paululum ſubſtitiſſet, ê lipothymia, quâ ad tempus defecerat, excitatus, reſumpto parumper ſpiritu ſimul & animo, cum ſe ſolúm adverteret incitato calcaribus equo, parum ſimul

vulnerato,

vulnerato, ægrè tandem domum ſuam revertitur, ubi Chirurgorum inter & medicorum manus, plures tranſegit menſes. Chirurgis exſtirpationem brachii identidem urgentibus, ſed ægro tetrectante, tandem vulneribus aliqualiter conſolidatis poſt exanthlatos haud exiguos cruciatus ac dolores ſanitati qualicunque reſtitutus eſt; ſed non integræ. Cubiti enim flexura diu immobilis manſit, donec carnificis cujusdam ope frequenti præcipuè inſertione in apertum abdomen canum vivorum, motum aliquatenus recuperaret. Præterea poſt annum â vulneratione illâ truculentâ elapſum, tumor aliquis circa juncturam aut flexuram cubiti, dubio procul â conquaſſatâ globulo fortè una alterave arteriæ cubitalis interiori nec ſatis firmiter conſolidatâ tunicâ, occaſione exercitii fortioris aut alterius alicujus in diætâ erroris oriundus, internè ſe prodere cæpit, qui paulatino incremento juglandis primum magnitudinem acquiſivit, hactenus â viro juvene caſtra ſecuto, cum haud magnam adhuc dum crearet moleſtiam, ſusque deque habitus. Poſtea verò cum & incommodum equitanti ac habenas moderanti inferre ſentiretur, ac indies magis accreſceret, ſuſpectus eſſe cæpit. Hinc ad Medicos rurſus ac Chirurgos res delata varios, qui tentatis ſolitis in aneuriſmate ſubſidiis, tam externis quam internis cum nihil proficerent, ac quam difficilis & periculoſa ut plurimum aneuriſmatis Chirurgia perpenderent, maturè plerique abſtinuerunt, ac cum prognoſtico ægrum deſtituerunt. Tumor interea ſibi relictus decimo quarto præſertim anno ac decimo quinto â primordio, poſtremo præcipue ſemeſtri augmento admodum notabili ſenſim accrevit, plurimis incommodis, moleſtiis ac doloribus, pro augmenti ratione unâ augeſcentibus, tandemque tædioſiſſimis ac vix tolerabilibus ſtipatus, donec in eam quam adjectum ſchema exhibet formam tranſiit, magnitudine caput ferè infantis æquantem, ad ovalem figuram accedentem cujus peripheria filo menſurata mediam ulnam Berolinenſem æquabat aut, duplum lineæ ſchemati additæ, ſemicirculus altitudinis ulnæ quadranti additâ dimidiâ unciâ, diameter longitudinis, quinque erat unciarum ſ. pollicum, cum ſemiſſe, latitudinis quatuor unciarum cum ſemiſſe. Adeo ut cubitum ægre admodum flectere ac equi frænum abſque inſigni dolore & moleſtiâ, cum rupturæ periculo junctâ, tenere amplius, multò minus regere poſſet; Accedebat, quod protuberantiæ nonnullæ rubescentes inflammationem aut exulcerationem, ſi non gangrænam

non ſine ſanitatis aut vitæ periculo minarentur. Inſtabat inſuper tranſactis benè hybernis ad caſtra revertendi terminus, obſtabat autem brachii illus ægri ineptitudo, quæ minus in hoſtem omnimodò ne dum commodè movere poſſet, Neceſſitate itaque utrinque urgente, Medicorum tam Sereniſſimi Electoris, quam aliorum ut & Chirurgorum præcipuorum turbam convocat atque conſilia eorum efflagitat, extrema pati, quam in officio remoram, deliberato animo paratus. Plerorumque tam ore quàm ſcripto data conſilia internis nil agi poſſe, externa inſufficientia eſſe, Chirurgiam periculo plenam nil niſi funeſta polliceri ſtatuebant. Pauci extremis morbis extrema applicanda eſſe ſubſidia, præſtare remedium dubium nullo, jactam eſſe aleam, aut medendum ægro aut pereundum, non dari regreſſum, vitam ſimul & fortunam etiam præter hunc eventum dubium periclitari, inſtare aut inflammationem & gangrænam aut carcinoma horrendum ipſâ morte crudelius aſſerebant. Horum poſtremorum ê numero, Iunior quidam Medicinæ ſimul ac Chirurgiæ Doctor, ut & Chirurgus quidam veteranus Gallus, artis ſuæ non imperitus rem tantæ difficultatis haud eſſe audacter aſſeverabant, maximum ab hæmorrhagiâ periculum eſſe, id verò poſſe inſtrumento apto (quod tournequette Gallus appellabat) ſibique in extirpationibus artuum familiari, cujus figuram ſchema adjectum monſtrat, ſatis cautè evitari, atque arteriam durante operatione Chirurgicâ ita coerceri, ut ne guttula quidem præter voluntatem ac intentionem Chirurgi profundatur. Gratiſſimum illud erat ægro curationis avido nuncium; at quod menſe Februario, brumale adhuc frigidum, nubilum ac turbulentum eſſet cœlum, adeoque anni potius temperies huic operationi magis apta expectanda, aliquot ſeptimanarum flagitaret inducias, ingratiſſimum.

Tranſierunt tamen illæ præparando tum corpore tum animo, & præcipuè animâ ut & re familiari, ad quemvis eventum & ipſa quoque vitæ extrema, opinione citius, atque cœlo ſerenitatem paulò ſtabiliorem pollicente dies 16. Martii operationi deſtinatus eſt.

Quo illuceſcente convenerunt Medicorum plurimi, ut & Chirurgorum non pauci, rebus ad operationem requiſitis omnibus ritè diſpoſitis, Æger infracto, imò heroico plane animo operationi ſe accinxit quam horâ inter decimam ante meridiana & undecimam mediâ Chirurgus ille Gallus ſupra memoratus, non minus præſenti animo & dextrâ aggreſſus, ſuppetias ferente Medico Chirurgo juniore

ſupra-

ſupra dicto, atque cum conveniſſet inter Medicos & Chirurgos quærendam prius extra tumorem in brachii parte ſuperiori paulò arteriam, illamque deligandam prius, antequam ad aperturam aneuriſmatis progrederentur, atque

1. Exploratâ duos fortè â tumore digitos transverſos, in parte illâ brachii ſuperiori arteriâ ac ejus ſitu atramento notato; per mediam autem aneuriſmatis ſuperficiem, ad evitanda vaſa per eandem ſparſa, ſanguinea quoque ductâ eodem lineâ.

2. Applicatum lorum ſeu vinculum tortile ſupra dictum, alterâ extremitate fibulâ ferreâ inſtructum, quò firmius connecti alterius extremitatis beneficio poſſit, è corio transverſum pollicem lato affabrè conſtructum, pulvillis duobus lineis ſibi utrinque oppoſitis, altero mobili, ad comprimendam arctius arteriam, altero immobili ſupernè, ad ſuſtinendum contorturæ impetum, fibulæ ibidem ſubſtratum, cujus brachio circa regionem arteriæ circumdati, combinatis fibulâque junctis ac connexis extremitatibus, propè commiſſuram bacillus fortis, ſpithamam circiter longus atque digitum craſſus inferebatur, cujus circumgyrati ope brachium, ſimulque arteria, firmiter conſtringebatur.

3. Apprehenſa â Medico-Chirurgo prædicto, duobus digitis utriusque manus cutis extrema & elevata, inque ejus medio verſus aneuriſma duorum ab eo digitorum ſpatio ſectionis factum initium, quæſita illic arteria, ſed non inventa eſt ob muſculorū eam tegentium obſtaculum, ideoq; cum nimium temporis fuiſſet ſeparationi illorum impendendum, ac atrociſſimi dolores â lanienâ iſta patienti iuſto diutius non ſine ſanitatis ac virium diſpendio tolerandi, nec brachium ligaturam tam arctam tam diu absque inflammationis periculo tuliſſet, ſatius ratum, in ipſo aneuriſmate latentem quærere cauſam ſimulque tollere. Ideoque ſectio continuata ad ipſum uſque aneuriſma, illudque præmonſtrante ductum ſignatâ in ſuperficie ejus lineâ paulò ultra medietatem apertum, diductis parumper vulneris parietibus, loco ſanguinis, quem omnes aſtantes cum impetu copioſe proruptu-rum exſpectabant, paucus admodum, vividus ac dilutè rutilans, qualis arterioſus eſſe ſolet, effluxit; cruoris vero loco ſive fluidi, ſive coagulati, qualis in aneuriſmate præſupponitur, parenchymate quodam, cui in univerſo humano corpore ſimile non datur, non carneo, fibris enim carebat, nec cartilagineo ſed inter carnem & cartilaginem medio, duriori quam caro aut gelatina, cartilagine verò molli-

molliori, coloris albicantis, inter carneum & candidum ambigentis, tota anevriſmatis cavitas erat referta, meandris ſolùm quibusdam ac cuniculis, calamum ſcriptorium majorem non nullis, aliis minorem capientibus pervia, mirando Naturæ artificio, quo ſanguini affluenti per brachium ac refluenti liber ultrò citroque pateret commeatus. Hoc cum inſtrumentis in cryptâ illâ obſcurâ & exiguâ, non daretur locus, organi organon, manum Chirurgi iñuo, ſicq; Chirurgiâ ſtrictè dictâ, digitorum nimirum ac unguium ope fruſtulatim, (non ſine inſigni labore ac dolore, nec minori tamen ſed admirandâ potius Generoſi Patientis tolerantiâ ac conſtantiâ, quâ vix hiſcere aut mutire ſub hac lanienâ viſus, potiſſimam partem libram ſemis medicam cum drachmarum quinque & ſemiſſi, ſuperpondio ponderantem, cujus in extremitatibus hinc inde haud exigua corruptionis ac ingruentis putredinis veſtigia cerni poterant) exempto, arteria tandem patuit; cujus cum apertura, quæ anevriſmati anſam præbuerat, ob injectum arctius vinculum non appareret, conſulto laxatis paulisper tortilis illius cinguli habenis ac liberatâ ſimul arteriâ, ſanguis arterioſus cum impetu proſiliens, veſtigium aperturæ medio in anevriſmate piſum minus capiens, prodebat. Contorto itaque denuo loro ac inſerto in arteriæ hiatum ſtylo, ſicq; eâdem levatâ, digiti minoris transverſi ſpatio ſuper hanc aperturam tranſactâ acu recurvâ ac interſerto exiguo pulvillo lineo, arteria filo duplici cerato ſatis forti arctisſime conſtringebatur.

4. Quâ hâc ratione ligatâ, vinculum tortile denuò parum laxabatur ad expolorandum, an alibi fortè adhuc alia lateret apertura, ac quinque circiter digitos transverſos à priori, ſanguis ſurſum verſus brachium continuo filo proſiliens, in quam talem prodidit, piſi minoris capacem, iñiſſus ſtylus, haud profunde adigi ob obſtacula hinc inde objecta, quæ pro valvulis agnita, hinc ſuffragante inſuper tunicæ vaſis tum colore tum tenuitate, non arteriam ſed venam caſu fortè apertam eſſe judicatum, quâ perinde, quantocyus arctato vinculo tortili, ligaturâ interceptâ ac denuo laxato freno, nihil amplius ſanguinis ullibi prodiit, unde frenum illud penitus amotum ac mundato ſpongiis & linteolis vino calido imbutis vulnere, cruoris nil prorſus apparuit, hinc eo turundis lineis ſiccis referto ac repleto tandemque ſuperimpoſito Emplaſtro, hiatus ille vulneris ingens occluſus ac debitè deligatus eſt. Peracta hæc horâ inter undecimam ac duodecimam mediâ, adeoque

adeoque unius horæ ſpatio omnia. Refocillatus interea fuit æger, ne dolores inter enormes ac cruciatus deficeret aut animo linqueret, variorum ſpirituoſorum naribus admotorum odore, tandemque in lectum deductus, mox de dolore â turundis durioribus, quibus vulneris cavitas effarta, conqueſtus eſt.

5. Continuavit ſequentibus horis hic dolor, ac ulteriùs partibus etiam vicinis communicatus & circa veſperam magis exacerbatus, in ipſam usque axillam, brachium reliquum ac digitos, ictus ſuos ex intervallo moleſtos ac lancinationes ſatis exquiſitas vibrans, calore præterea præternaturali, ac capitis quoque dolore, circa tempora præſertim, frontem ac nucham comitatus. Unde nox ſubſecuta inquieta ac admodum moleſta, Urinæque citrinæ excretio cum ſedimento ſabuloſo frequens.

6. Manè ſequenti quæ 17. erat Martii, cum â Medicis inviſeretur, pulſus debito citatior febriculæ ingruentis index, medicamenta huic præ cavendæ & averuncandæ poſtulabat, quæ & ſolicitè præſcripta & circa veſperam iterata.

7. Vulneris, quod ex præſtituto Chirurgorum ſequenti demum die religandum fuiſſet, ob dolores prædictos enormes, â turundarum duritie fortè & nimiâ copiâ oriundus, hâc die circa undecimam facta eſt religatio, ſolutis vinculis, ſublato emplaſtro & plumaceolis, exemtis pulvillis illis duris ac craſſis, ſuppurationis primordia tam naribus quam oculis ſe offerebant, ſed inter eximendum ſanguinis ſatis magnum obortum eſt ſtillicidium, adeo ut antequam debitè rurſus impleri poſſet pulvillis mitioribus paulò ac plumaceolis ſiccis ac religatio, utut quam poterat maturaretur, perfici, unciæ ferè ſex ſanguinis ſinceri exſtillarent, labris vulneris digeſtivum plumaceolis illitum hiſque tandem emplaſtrum circumpoſitum. Factâ ſic religatione paulò, quàm prior, comodiore, dolores ac reliqua ſymptomata mitigata ſunt, Ægerque unam fortè aut alteram horam pomeridianam placidè ſatis dormivit.

8. Noctem ſequentem priori tranquilliorem quietè dormiendo tranſegerat, dolores omnino ferè remiſerant, præter capitis, qui 18. tertiâ nempe ab operatione die adhuc, mitius tamen affligebant, febricula quoq; levior, pulſu frequentiore nihilominus continuante. Rebus ſic ſtantibus eâ die, Chirurgorum judicio ſic ferente, non fuit deligatum vulnus.

9. Nocte â 18. ad 19. totâ ſomno tranquillo tranſactâ absque dolore

lore vulneris aliisque ſymptomatis, blandè ſudaverat, ſuppuratio ex ſententia Chirurgorum ſucceſſerat (cum fœtore tamen paulo nimio, hinc mihi ſuſpecta,) vulnus â deligatione hâc die iteratâ magis, at haud diu dolebat, alvus erat ſuppreſſa; enema, hunc in finem propoſitum â Medico, æger recuſabat, ſitis inde ac calor aliquis aderat præternaturalis, ſed mediocris, ac hactenus pleraque ex voto.

10. Nocte â 19na ad 20. præteritâ, alvus bis ſponte ſoluta, quieverat comodè ac ſudaverat modicè, â ſomno autem de acceſſu arthritico pedis ſiniſtri conquerebatur, qui circa veſperam vehementior erat (ubi notandum veſperâ inſtituendam operationem præcedente prodromos arthritidis cui ante hâc aliquoties fuerat obnoxius, ſenſiſſe, nemini tamen ne medicorum quidem revelaſſe) cum febricula continua, absque tamen capitis tunc aut vulneris ullo dolore, quod ritè rurſus & abſque incommodo deligatum ſuppurando pergebat, cum fœtore tamen prædicto nimio.

11. Noctem â 20. ad 21. inſomnem duxerat, ob dolores podagricos ſiniſtri pedis ſenſim auctos, qui tamen circa nonam matutinam paululum remiſerunt. Alvus ab aſſumto prunorum brodio ſoluta. A meridie dolores arthritici utrumque pedem ac genu occuparunt, ac veſperam verſus valdè aucti ſunt, de capitis quoque dolore conqueſtus eſt, & vertiginoſum id eſſe, ac, ſi de die ſomni capiendi ergo oculos clauderet, quaſi crapulâ onuſtum. Noctu ingruente dolores illi arthritici non nihil remiſerunt.

12. Mediâ nocte planè ceſſarunt, adeo ut reliquum illius ad 22. usque placidè dormiendo tranſierit, capitis quoque dolor evanuit, alvus manè ſpontè ſoluta; Vulnus religatum quoad exteriora, juxta Chirurgorum judicium, in ſtatu exoptato, carnis color roſeus ac vividus, ſuppuratio valida (meo ſaltem judicio fortè nimia cum fœtore ferè intolerabili) reliquum diei commodé tranſactum.

13. Ut & illum inſequens nox â 22. ad 23. quam ſe placidâ quiete inſumſiſſe, cum manè eum horâ circiter octavâ inviſerem, narravit; horâ autem ſextâ matutinâ, horrorem, frigidæ inſtar ſpinam dorſi præterfluentis, cum ſubſequo calore ac madore ſenſiſſe, ſimulque dolorem arthriticum tibiam ſiniſtram, ac genu horam integram valdè torquentem invaſiſſe, ſed ea præterlapſâ paululum rurſus remiſiſſe, alvum quoque aſtrictam officium denegaſſe. Obviam his itum, uti alias ſemper remediis commodis, humorum acrimoniam obtundentibus, ebullitionem ſopientibus, alvumque ſimul blandè ſolicitantibus.

Cum

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

Thlaſpi incanum Mechlinense flore pleno.

Fig. XXVI. p. 353.

Fig. XXVII. p. 157.

Dec. III.

Cum circa horam undecimam antemeridianam, ut deligationi intereſſem, accederem, melius ſe, quàm ante habere referebat, ſed moleſtiam aliquam in cervice, linguâ ac gutture, ut & maxillis, quaſi gravantem ac partes illas onerantem, hinc ad munia ſua obeunda difficiles reddentem, ſentire referebat. Inſpectum mihi protinus ſymptoma illud erat, hinc anguem ſub herba latere reliquos monebam; ſed cum ab illis flocci fieret, ad deligationem ventum; Vulneris conditio, quâ reliqua ſatis erat tolerabilis, nec ullos ſentiebat dolores, tumor circumjacentium partium nullus, copioſus tamen cum inſigni fœtore ichor, tam ante deligationem quàm inter deligandum effluxerat; interna cæteroquin vulneris pro ſtatu præſenti ſatis commoda, reliquiæ fungi, quæ in operatione ob feſtinationem eximi non potuerant, naturâ obſtetricante ſponte ſecedebant, ac fruſtulatim ſeparatæ ſucceſſivè eximebantur, circa ligaturam arteriæ, caro recens pullulabat, eſchara arteriæ cum vinculo injecto ejusque nodo firmiter adhuc hærebant, quibus turundæ imponebantur lineæ ſiccæ, reliqua cavitas iisdem digeſtivo imbutis implebatur, ſicque debitè obligabatur. A prandio anxietatibus cordis reſpirationis difficultate, ſiccitate gutturis ac ſpaſmo maxillæ inferioris, adeò ut os aperiri ac dentes diduci nullo modo potuerint, correptus fuit, cujus cauſam expiſcari nemo potuit, eo in ſtatu cum circa veſperam hora quintâ ad eum reverterem, illum offendi, de tumore præterea gutturis tam interno quàm externo anginam mentiente, difficultate reſpirandi, deglutiendi (unde pulverem antiſpaſmodicum à Medicorum quodam ordinatum, asſumere non potuerit) ut & loquendi conquerebatur, absque tamen ullo dolore, præter arthriticum pedum, qui tamen & ipſe remittebat, prædictis ſymptomatibus vice verſa circa noctis adventum adauctis, accedente præterea cervicis rigore admodum moleſto. E re itaque judicatum, cum alvus ſegnior officio ſuo illa die defuiſſet, ſuppoſitorio illam ſollicitare, à cujus applicatione ac operatione angores cordis nonnihil remiſerunt, rigori cervicis ac maxillarum ſpaſmo, mixturâ covenienti obviam itum, ſed irrito ferè effectu.

14. Noctem enim à 23. ad 24. inſomnem penè totam transegerat, motibus quibusdam cervicis convulſivis exagitatus. Cum manè vocatus accederem, de ſuffocatione imminente, immobilitate maxillæ inferioris, defluxione in fauces, cum tuſſiendi conatu gravi, ſed propè evanido, ac deglutiendi impotentiâ conquerentem ac ægrè loquentem offendi, pulſus erat frequens, ſanguinis ferventis adeoque

febris index, cum rubore faciei ac turgeſcentiâ, anginæ aliqualis notis. Ordinatus fuit Clyſter validus & cum euphoria applicatus, cucupha præſcripta & ſuffumigia adminiſtrata, mixtura corroborans & antiſpaſmodica cochleari roſtrato infuſa, à qua, ut & propinato decocto avenæ toſtæ ac decorticatæ cum ſaccharo cando parum edulcorato, nec non cataplaſmate circa decimam applicato, ut ut & antequam hoc parari ac applicari poſſet, œſipo oleo lil. alborum, roſaceo ac hyperici imbuto paulò melius habere cœpit. Hora undecimâ antemeridianâ majus adhuc levamen ſenſit ab adhibitis remediis, febricula quoque remiſit; hinc ad vulneris deligationem rurſus deventum, idque in ſtatu laudabili, nec quicquam in illo, quod oculos incurreret ſiniſtri inventum, tunica arteriæ exterior, tumoris ſeu anevriſmatis totius involucrum, quod hactenus musculis firmiter adhæſerat, ac haud ita pridem ſeparationis initium fecerat, in eâdem ex voto perrexerat, eſchara arteriæ valde craſſa, nodus adhuc firmus, ichoris parum & multò quam præcedenti die minus fundebat, partes muſculoſæ, caro renaſcens, labia vulneris vividi coloris erant ac roſei, verbo omnia bellè habebant. Deligatum itaque rurſus fuit more ſolito, deterſus ichor, elota cavitas vino rubro calido, turundæ lineæ digeſtivo imbutæ, cavo vulneris, arteriæ verò ſiccæ applicatæ, labia plumaceolis & pulvillis digeſtivo ſaturatis munitæ, Emplaſtrum ſuperimpoſitum, ac brachium reliquum, uti aliàs, linteis vino calido madentibus involutum ac ſpleniis faſciatum. Horâ quintâ veſpertinâ cum reverterer, reſpirationem ac loquelam paulò liberiorem reperi, deglutiendi autem difficultas continuabat, Clyſteris applicati, ac cataplaſmatis beneficio calor præternaturalis, ut & faciei rubor paululum remiſerunt, animus autem erat proſtratus, hinc arreptâ manu, meque ad ſe tracto, actum eſſe de vita auribus inſuſurrabat, bono animo eſſet, & Dei arbitrio rem omnem committeret regeſſi. Iteratum fuit enema ac poſt ejus operationem, urgente Chirurgo Gallo, reliquisque eidem aſtipulantibus, cum reſpiratio rurſus difficilior id poſtulare videretur, circa decimam veſpertinam vena fuit ſecta, unde mox ſpiritum liberius aliquanto duxit, ore quoque paulo quàm ante magis hiante faucium ac uvulæ inflammatio percepta. Verùm media poſt horâ motus convulſivi graves totius corporis, & præcipuè cervicis ſucceſſerunt, ut & pectoris & abdominis ſpaſmodici, ita ut coſtæ ipſi viderentur erui, non ſine inſigni cruciatu, comitante catarrho quaſi ſuffocativo, totam noctem absque remiſſione affligente.

15. 25 die hora quarta matutinâ vocatus, cum eum inviſerem Medico-Chirurgus, qui illi noctu adfuerat, deglutiendi facultatem penitus ſublatam referebat, ac cervicem ſubinde retrorſum convulſam fuiſſe cum dolore ac clamore inſigni: ceſſare tamen ab applicato denuo enemate convulſiones illas, ac dolorem in regionem lumborum transmigraſſe; Ægrum verò, verbi Divini ſolatio paulò ante ab Eccleſiæ Miniſtro erectum, delirantem, deque dolore æterno, atque convulſionibus perpetuò tolerandis queritantem, ac de ſalute corporis (non animæ) deſperantem, proindeque continuè altâ voce clamantem inveni, tumor, inflammatio ac durities cervicis ceſſerat. Ut fauces ac guttur à clamore perpetuo aridum ac raucum parumper humectarentur, aliquot guttæ liquoris à prædicto Medico juniore ordinati, penicillo lineo ab ejusdem amanuenſi inſtillabantur, quas cum deglutire vellet, fauces præcludebantur, ac reſpiratio ſufflaminabatur, moxque inſultus eum Epilepticus ſatis fortis occupabat, ac aliquantiſper quatiebat, quo parumper remittente, rurſus alter pauxillæ moræ intercapedine interjectâ, levior priori, ac brevior, tandemque tertius leviſſimus ac breviſſimus, quo placidè circa mediam ſeptimam exſpiravit. Ab obitu vulnus religatum, pure laudabili refertum, absque omni inflammatione, tumore aut ullo funeſti exitus indicio repertum. Hic fuit tragicus hujus operationis in anevriſmate deliberato ac maturo conſilio ſuſceptæ, ſolerti ingenio ac dexterrimo judicio inceptæ, Dedalea arte adminiſtratæ, ſolicitè ac ſumma cura & induſtriâ continuatæ, at præter omnem ſpem & opinionem infeliciter abſolutæ, eventus. Cujus veram cauſam indagare inque eo ingenium ſuum exercere, ſi cui volupe fuerit, gratum ille dubio procul curioſis præſtiterit officium. Meam, quem officii ac negotiorum ratio ab accurata disquiſitione arcet, ſi quis conjecturam requiſierit, in animum militarem, ad fervorem paulò propenſiorem, arthritidis fomitem ac ſymptomatum plerorumque focum, rem conjicio. Niſi fortè quis in corpore potius quàm in mente cauſam quærere præoptans, nervoſum genus afflictum, nervo fortaſſis quodam arteriæ comite à digitis, in abſtruſâ illa cryptæ caligine, non ſatis oculatis, vinculo fortè fortuna arctius intercepto, hinc calamitatem ſuam ſociis communicante, ſicque univerſos aut principium potius omnium ipſum cerebrum in conſenſum trahente, aut etiam inſignem illam putredinem, ſicque malignitatem, argumento à nimia ichoris copia & horrendo fœtore ducto, nervoſum genus & per hoc cere-

 brum

brum infeſtante, aut combinatam etiam utramque anſam incuſare maluerit. Citius tamen, ſi tale quid accidiſſet ac in cauſa fuiſſet, meritò noxa ſemet proditura fuiſſet. Medicamentorum formulas ſingulis diebus ac morbi momentis deſtinatas addere debuiſſem ac lubens addidiſſem, verùm cum non ab uno omnia, quatuor enim curæ primario præfuerunt, Medici tres, Chirurgi duo, nec ſemper ab omnibus junctim, & communicato conſilio, ſed quandoque à ſingulis pro re nata & neceſſitate exigente præſcripta fuerunt remedia; Schedulæ verò ſoluto pretio à Pharmacopœo recuperatæ, à vidua è præcipiti afflicti animi dolore & indignatione, Vulcano mox conſecratæ fuerunt: Cum itaque fieri non potuerit, ut omnes communicarem, nullas potius quàm nonnullas addere malui.

Fig. IX.

A Anevriſmatis figura debitâ proportione expreſſa. * Protuberantiæ inſtantem aut inflammationem aut exulcerationem aut carcinoma minantes.

B Anevriſmatis ſitum adumbrat.

C Vinculum tortile conſtringendis vaſis aptum delineat.

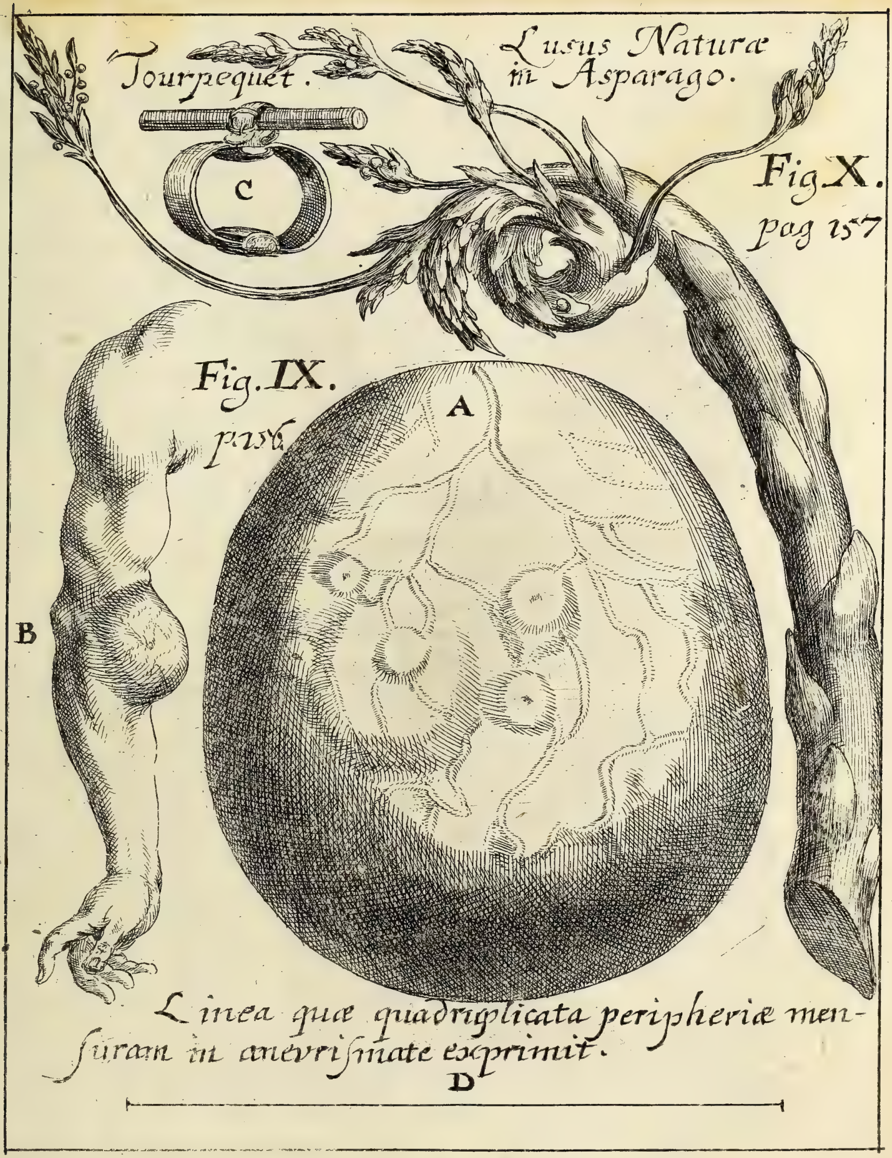
D Linea, quæ duplicata peripheriæ menſuram in anevriſmate exprimit.

OBSERVATIO CX.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Epate galli gallinacei monſtroſæ magnitudinis.

EPatis variis in animantibus incrementum præternaturale, non adeo novum in obſervationibus curioſorum aut inſolitum. Judæorum in ſaginandis anſeribus arcanum pro incremento epatis decreſcente ac macreſcente corpore reliquo, lippis fortè jam atque tonſoribus notum eſt artificium. Ephemerides quoque Curioſorum Germaniæ, hinc inde talium exempla ſuggerunt, nonnunquam etiam ſatis curioſè in cauſas ejuſmodi incrementi præternaturalis inquirunt. Haud itaque rem inſolitam aut prodigium, ſed auctarium tantum ante ſatis frequenter obſervatorum affero. Anno milleſimo ſexcenteſimo octuageſimo quinto, 19. Mar-

Tourpequet.
Lusus Naturæ in Asparago.
C
Fig.X. pag 157
Fig.IX. p.156.
A
B
Linea quæ quadriplicata peripheriæ menſuram in anevriſmate exprimit.
D

Dec. III.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

19. Martii à Miniſtro quodam Eccleſiæ, affinitate mihi juncto miſſum mihi ac oblatum tanquam rarum ipſi phænomenon, epar à gallo domeſtico, pro inſtruenda menſe interemto, cætera ſano, exemtum, cujus lobus potior, quadrantem ulnæ Berolinenſis cum additamento unciæ unius, alter ſequior, quadrantem circiter longitudine æquabat, uterque ſimul latitudine longitudinem minoris & majoris quidem latitudo quinque ferè unciarum, minoris quatuor erat, aut medii quadrantis ulnæ, pondus utriusque libram medicam explebat cum ſuperpondio drachmæ unius ſemis, ſanum alioque ac optimè conſtitutum; nec tam in ſuperficie, quàm in ipſo parenchymate vitii ullum ipſi uſpiam inerat veſtigium.

OBSERVATIO CXI.

Dn. D. GUST. CASIMRI GAHRLIEP.

De Luſu Naturæ in Aſparago.

Ludit in humanis Divina Potentia rebus.
Nec minus in ſuis, Authoris ſui Ter Glorioſi æmula, Natura Regnis, ab ordinario tramite levi quandoque occaſione devia. Adverti hoc ipſum in Regno vegetabili præteritâ hac æſtate, dum animi cauſa in hortulo ædibus meis ſubſtrato oberrarem, in aſparago altili, quem ſerotinum ob impedimentum aliquod, quod ipſi è terra emergenti obicem poſuerat, ac apicem paululum incurvarat, hinc recurvum, cum menſe Junio ad finem vergente vidiſſem, & quod deformis ac ſolitarius, ſociis omnibus deſtitutus adeſſet, pumilum nec obſonio ſufficientem neglexiſſem, octiduo fortè poſt aut paulò tardius, offendebam ad aliqualem altitudinem aſſurrexiſſe ac in circulum contortum criſtas non inamœno ſpectaculo ramulis in altum exporrectis, erexiſſe mirabar, ſimulq; non omnino indignum, cujus delineatam effigiem, ceu luſum naturæ jucundum, curioſis offerrem, judicabam.

Fig. X.

(*Miſſæ d. 17. Sept. Berolinô Norimbergam 1694.*)

OBSERVATIO CXII.

Dn. D. DANIELIS CRÜGERI. De Veneficio admirando.

Attulit præterito anno Ephemeridum Dn. D. Ledelius, de Collegio noſtro benè meritus, exemplum veneficii, ſimulq; ſententiam eorum refutat, qui de veneficio planè nihil ſtatuunt. Illius ut ſententiam confirmem, placet exemplum afferre, quod nuper hîc contigit. Chirurgiæ quidam addictus, & à miniſterio Domini Walteri, Chirurgi in noſtra urbe celeberrimi, cum ancilla domeſtica clandeſtinas fovet nuptias, illique matrimonium promittit, verùm ex animo ſincero hæc non faciens, ex improviſo ancillâ hac derelictâ Dantiſcum proficiſcitur. Ancilla autem prædicta ægrè hæc ferens, ad matrem & conſanguineos in civitate Freienwaldenſi Pommeranica, tribus milliaribus abhinc diſſita, habitantes confugit. Mater hujus ancillæ de re geſta cum vetula quadam conſilium iniit, ejusque auxilium implorat, quod illicò ea promittit, atque craſtino veſperi ſponſum præſtò futurum pollicetur. Quid fit? Sponſus Dantiſci degens, nihil horum conſcius, lectum veſpertino tempore ingreſſurus, anxietatem quandam perſentiſcit, idcircò fores aperit, domo egreſſurus, & ecce! porcus ingens tibiis hujus proci ſe inſinuat, eumque per aſtra ad aſpera vehit, nempe in dumetis Freienwaldenſibus deponit, hocque iter 40. milliarium, ſpatio 24. horarum abſolvit. Miſer hic ſponſus civitatem Freienwaldenſem induſio tantum indutus, ingreditur, veſteſque poſtulat, & ſponſam derelictam repoſcit, nuptiasque cum illa celebrat, amboque jam in urbe Wollin habitant.

Qui jam realem hanc corporis deportationem à Diabolo conſiderat ad diſſita loca, ecquis veneficia mera phantaſmata declarare vellet?

Cornelius Agrippa, qui ſe ab omni veneficio liberum judicat, ſagasque damnat, atque in eas inclementer vel igne vel alio quovis graviori tormento maximè graſſandum judicat p. m. 480. triplex tamen Dæmonum genus ſtatuit: 1. Bonos Dæmones ſive Angelos ſupra cœleſtes; 2. malos Dæmones; 3. Dæmones aëreos, de quibus dicit: Nemo dubitet, certis quibusdam mundi materiis mundana

dana

dana numina quoque allici poſſe, vel ſaltem Dæmones, horum numinum miniſtros, ſive pediſſequos &c. cap. 39. libr. 1. d. occulta philoſophia p. m. 54. Quomodo hi Dæmones aërii boni alliciantur, habet lib. 3. d. occult. philoſ. cap. 32. nempe per cœleſtia ſidera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna ſilentia, per adepta conceptitia, per incrementa nilotica, & arcana memphytica, & ſiſtra Phariaca &c. ex his Dæmones humanis uſibus ſeſe accommodant. Sed ut hæc ars alliciendi Dæmones hos, clarius pateat, habet annexa (poſt librum quartum de occulta philoſophia) Elementa magica Petri Albani, quæ cum legi, obſtupui, ſteteruntque comæ, vox faucibus hæſit. Ibi exorciſmos & conjurationes conceptis verbis habet, quæ ſingulis diebus fieri debent. Verùm Biblia ſacra nonniſi duorum ſpirituum mentionem faciunt, Angelorum bonorum, & malorum ſive Diabolorum. Boni Angeli tale miniſterium nobis non præſtant, quemadmodum Agrippa putat, & Petrus Albanus poſt ſingulas conjurationes enarrat, nempe aurum & argentum dare, mulierum amorem conciliare, vel homines in amorem mulierum allicere, procliviores reddere ad luxuriam, ſeminare diſcordias, odia & malas cogitationes, quemlibet interficere, & quodlibet membrum mutilare, gratiam & benevolentiam impetrare, infirmitates dare vel aufferre, & multa alia.

Hæc officia non ad bonos, ſed plurima ad malos ſpiritus pertinent, & ſi quædam bona miniſteria ibidem nominenter, cogitandum, Satanam ſæpius ſe in Angelum lucis transformare, ut hominibus imponat, illudat, & tandem noceat. Vah! quoties nomen Dei prophanatur in his conjurationibus! Si igitur non ſunt boni ſpiritus, quod nam eſt pactum inter exorciſtam & malos hos ſpiritus. Reſpondeo, circuli iſti tres, & novem illæ inſcriptiones, in quibus ſtat exorciſta, & omnes characteres & voces abſurdæ, nihil ſignificantes in conjuratione ya ya, eie eie, he he ha ha &c.

Ipſa lectio talium diabolicarum rerum, Doctorem hujus artis veneficii convincit, nec ulteriori probatione indiget.

Nec video, quomodo quiſquam Cornelium Agrippam defendere & excuſare velit, cum ipſe Cornelius Agrippa ſeipſum reum accuſet, revocet, reſipiſcat (ô utinam verè reſipuerit) & ante actorum pœniteat; Ita enim in poſteriore ſuo opere retractat: Verum, de Magicis ſcripſi ego Juvenis adhuc libros tres amplo ſatis volumine,

quos

quos de occulta Philoſophia nuncupavi, in quibus quicquid tunc per curioſam adoleſcentiam erratum, nunc cautior hac palinodia recantatum volo, permultum enim temporis & rerum in his vanitatibus olim contrivi. Tandem hoc profeci, quod ſciam, quibus rationibus oporteat alios ab hac pernitie dehortari. Quicunque enim non in veritate Dei, ſed in eluſione Dæmonum, ſecundùm operationem malorum ſpirituum, divinare & prophetare præſumunt, & per vanitates magicas, exorciſmos, incantationes, amatoria, agogima & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præſtigia & phantaſmata oſtentantes, mox ceſſantia miracula ſeſe operari jactant, omnes hi cum Janne & Mambre & Simone Mago æternis ignibus cruciandi deſtinabuntur. Verba hæc exſtant part. poſteriori de vanitate ſcientiarum Cap. 48. pag. m. 79. & 80.

Quilibet hîc videt, quod Autor ſe Simoni Mago & aliis Venficis æquiparet. Nam quod Autor de Sagis dixit, igne cremendas propter rationes ſequentes: 1. Quod ſe à Chriſtianorum Collegio mente & animo turpiter ſubtrahant. 2. Dæmoni in hunc finem adproprient, ut ſe in homines, quos odio habent, ritè ulciſcantur, hos lædant & interficiant. 3. Quod cum Diabolo rem habeant ſeu concumbant. Nonne hæ conditiones in hunc exorciſtam optimè quadrant. Nam cum in centro triplici circulo circumdatus ſtat, nonne à conſortio Chriſtianorum & Eccleſiæ corpore & mente eſt ſeparatus. 2. Quando tales Dæmones convocat, qui nocendi poteſtatem habent; quo fine hoc fit, quàm ut ſe ulciſcatur adverſus lædentes. 3. Quando per Dæmones mulierum amorem conciliat; nonne eſt opus diabolicum? Omne pecatum eſt à Diabolo; Unde talis ſcortator certus eſt, ſemper expetitam amaſiam adeſſe? & non Diabolum in forma Concubinæ talis requiſitæ? uti exempla proſtant. Idcirco inter talem exorciſtam & ſagam nulla alia eſt differentia, quàm quod ille per artem ſit Veneficus, & Diabolus in Angelum lucis hîc ſe transformaverit; hæc verò nempe ſaga craſſo modo cum Diabolo pactum fecerit.

Obſ. Erat ante annos aliquot hîc talis exorciſta, nempe Doctor quidam Medicinæ, cujus nomini parco, hic de theſauro quodam in Urbe Pommeraniæ primaria abſcondito, audiverat, idcirco per hanc Agrippinam Magicam artem theſaurum hunc manifeſtare conabatur. Præſtitis præſtandis ſecundùm artem, apparet feretrum pretioſum, in quo decumbit Epiſcopus cum mitra & habitu Epiſcopali pompoſo, adjacentibus inſuper theſauro maximo, margaritis & gemmis, verùm

theſau-

theſaurum hunc cuſtodiverunt canes duo nigri, oculis ſcintillantibus, & ignem ore ſpirantibus, ex quo aſpectu Exorciſta maximo horrore correptus in morbum incidit deſperatum & cum multis deliriis Diabolicis conjunctum, ita ut vix â Paſtoribus & Medicis ſervatus ſit. Reverſus autem ad ſe hiſtoriam enarravit, theſaurum autem hunc effodi nequaqum poſſe, â duobus namque diabolis cuſtodiri. Artem hanc poſtea, ad meliorem frugem redactus reliquit.

(Miſſæ Stargardo Norimb. d. 17. Sept. 1694.)

OBSERVATIO CXIII.

Dn. D. SALOMONIS REISELII.

De Baccis ſeu Granis floribus Quercus Adnatis.

MEmoires de mathematique & de Phyſique tirez des Regiſtres de l' Academie Royale des ſciences à Paris de l' imprimerie Royale 692, ſive ut appellant Lipſienſes in actis Erudit. ſupplement. Tom. II, ſect IV. p. 198. ubi excerpta quædam ex illis allegantur, commentarii Mathematico-Phyſici Pariſienſes, quos Excell. Dn. D. Moyſes Charas ſocius Academiæ iſtius Regiæ ſub initium Anni 1693. mihi miſit, inter alia Medica atque Phyſica menſe Aprili, Obſervationes aliquot productionum extraordinariarum quercus adducit per Dn. Marchant, quas non tantùm quia raræ adhuc ſunt in Germania, ſed & quia ſimilis productio ſeu fœtus hoc anno hic obvenit, non tædebit in latinum transferre his verbis:

Multi Autores dederunt deſcriptiones & figuras diverſarum extraordinariarum quercûs productionum, quas obſervarunt tanquam luſus naturæ & monſtrorum ſpecies conſideratione digniſſimas. Ecce duo nova exempla ejusmodi productionum, quæ ſatis ſingulares videntur.

Ante breve tempus Dn. Marchant tranſiens per ſilvam Camboritum obſervavit ibi quercum comunem Fig. A. Tab. VI. altam duabus orgyis, carentem glandibus, ſed ramis repletis copia filorum minimorum griſeorum, tribus circiter pollicibus longorum, linea una & dimi-

dia craſſorum, ferè rotundorum & materiæ mollis & flexilis. Unicuique filorum iſtorum erant appenſa nunc duo, nunc tria aut plura, uſque ad decem aut undecim parva rotunda grana, ſingula magnitudine, figura & colore ribeſii rubri ſemimaturi, polita extus, ſine fibrarum aliqua nota, & ſine umbilico, ſine ulla interna cavitate, dura & repleta, ſpecie goſſypii compreſſi. Peculiare quoddam in his filis vel ſpuriis ramis fuit, quod omnia exoriebantur intra finem caudæ foliorum quercus & ligni, illic loci ubi gemmæ naſcuntur, quæ veros ramos producunt, & quod in filis illis inveniantur parva foliola quandoque planè ſimilia illis qualia in ipſa quercu ſunt. Naturæ periti dicunt quod in iſtis fœtibus quercus ordinariis plerumquè ova aut inſecta parva veluti vermes aut muſcæ habeantur: verum ejusmodi veſtigia neque in filis neque granis apparebant.

Initio Octobris præteriti Dn. Marchant reperit etiam ſuper arbore alia, copiam granorum rubrorum, ſed alius ſpeciei, quam ſunt illa, de quibus modò loquebamur. Quando tranſibat juxta ſylvam Rougeau inter Corbeil & Melun, obſervavit procul in cædua ſylva arborem juvenem diſtinctam rubore racemorum, quib9 onuſta erat. Arbor hæc erat quercus ejusdem ſpeciei cum præcedente: neque habebat glandem, ſed folia paulo latiora, ſurgebat ex trunco craſſo alta tantum unius orgiæ, denſa & ramis valde diffuſa. In extremis cujusque rami partibus erant racemi ſimiles rubris ribibus, longitudine & magnitudine ea quæ ſignata eſt in Figura B. polita, lucida, rubicunda, materiæ ſpongioſæ & teneræ admodum. Quivis racemus compoſitus erat ex plurimis granis paulò grandioribus quam ordinariæ ribes, immediatè affixis ramulo rotundis lævigatis, pulcherrimi ruboris purpuram æmulantis, conſiſtentiæ mollis, fibris ſparſæ, & ſine ulla nota umbilici.

Dn. Marchant poſtquam plurima ejusmodi grana Fig. C. aperuit, offendit referta materiâ aliquâ mucilaginoſâ viſcoſâ rubrâ, ſatis liquidâ, intermixtâ fibris quibusdam, guſtu bene acri, & odore injucundo, qui proximus ligno putri erat. Sed neque hic magis quam in granis alterius quercus, reperit ullum ſignum ovorum aut vermium, aut muſcarum, aut alicujus alius peregrini corporis.

Poſt tres dies Dn. Marchant rediens illuc, ubi arbor illa ſtabat, colligendi gratia quosdam racemos & faciendi experimenta ſucci eorum cum diverſis liquoribus, invenit grana omnia flaccida. Rediit tamen etiam poſt tres dies: ſed nec unus amplius aderat racemus

ſuper

Annus II.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

Tab. VII.
n°. 1.
n°. 2.
n°. 4.
una facies.
n°. 3.
n°. 6
n°. 9.
n°. 8.
n°. 7.
n°. 10.
n°. 5.
altera facies.
flosculi seu
fuoli.
n°. 12.
n°. 11.
n°. 13.

ſuper arbore, quia ſol ita exſiccaverat, ut nil niſi pauca veſtigia ſub arbore, reſtarent inter myricas. Quæſivit è multis hominibus, qui circa ſylvam iſtam habitant, an unquam antea ejusmodi ſpecies racemorum invenerint, qui affirmarunt, quod non recordentur ſimile quid vidiſſe. Difficile admodum eſt explicare, quomodo iſtæ productiones fiant: Verum ſi conjecturæ locum habent in re tam obſcura, videtur quod iſtæ productiones non fiant regulariter ſed fortuitò, veluti ſunt illa moſtra ab animalibus genita. Fortaſſe igitur radix iſtarum arborum nimis craſſa ad proportionem ramorum, quos alere debebat, poſtquam ex terra plus ſucci traxit, quam opus erat pro nutritione, ſuccus qui adſcendit intra novella brachia, & circulabatur cum impetu, neque contineri poterat intra fibras ligni, extravaſatus & miſtus eſt cum aliquibus ſuccis magis præparatis & aptis nutrire alias arboris partes quam folia, inde ex iſta miſtura ſuccorum condenſatorum per calorem ſolis formati ſunt iſti racemi & iſta grana. Hucusq; Pariſienſes.

Cum ergo 15. Maji 1694. ejusmodi grana petiolis adhærentia viridia in imo, rubra verò in ſummitate quercus unicæ, intra caſtrum Aſchberg & Egelsheim prope Bietigheimenſem ſylvam tribus horis diſtantem Stutgardiâ, copioſiſſima inventa fuerint, ante quorum eruptionem floribus tota arbor tecta fuit, Stutgardiam ruſticus quidam tanquam ſingulare quid & ominoſum afferret: Ego ſtatim pro ejusmodi productionibus agnovi quales Dn. Marchant deſcripſit. Attentius verò conſiderans, inveni quod unica, duo, plura, ſimplicia, duplicia & quadruplicia invicem compacta, viridia plurimum, ſed & rubris punctis & maculis notata, intus cava & vermiculos continentia fuerint, quibus aliquando, ſed magis in petiolis ſeu filis flosculi minimi arefacti adhærebant, quorumque granorum ſapor primò dulcis, dein adſtringens & ſubauſterus erat. Signavi itaque verâ magnitudine & longitudine grana & petiolos, ut & vermiculos atque floſculos quantum per microſcopia diverſa cognoſcere potui, figuris iſtis Tab. VII. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6 7. 8. 9. 10. ita ut vermiculus n. 7. ſua magnitudine verâ extra domunculam ſuam, n. 8. lente viliore n. 9. rotundiore & meliore ſeu minoris diametri ſit adſpectus, ut floſculi quoque acutius examinati.

Sed cum fama curreret non tantum per Ducatum Würtenbergicum, ſed & in proximis Provinciis, inſolitum hoc eſſe & prognoſticum alicujus mali, accuratius cepi inquirere. Quæſivi itaque in proxima ſylva Leonbergenſi, & inveni 18. Maji plane ſimilia cum ſuis floribus arefactis, quamvis pauciora tam petiolis ſuis adhærentia, quam

foliis ſupernata, ſed hæc plane viridia. In horumque altero muſcam viventem cum cornubus duobus & aculeo, quæ iterum ſuo per medium diviſo grano incluſa, poſtero die adhuc vivebat: in altero, quod folio ſuperſtabat, latebat vermiculus celeriter ſeſe vertens. Audivi dein in ſylva Schonbuch inter Tubingam & Studgardiam ſita, circa Marbachium, in proximo pago Feuerbach, prope Waldenbuch, prope Thermas Ferinas, apud Acidulas Deinacenſes, alibique, imò in ipſo noſtro Ducali horto talia grana inventa fuiſſe, neque aliquid inſoliti eſſe Venatores affirmant, quamvis non ſingulis annis, nec tam copioſa adſint.

Inveni quoque folia multa ſibi complicata, qualia Pariſienſes depingunt, quæ explicata in tela quaſi aranea, qua folia invicem connectuntur, vermiculum continent capite & pectore fuſco, abdomine nigro, ut videre licet N. 11. alia complicata quidem adhuc, ſed vermibus vacua & valde eroſa: alia ubi in averſa parte erucula viridis ſub tela aranea latebat, ſimul & veſicula quædam pallida, qualis in alio folio, ubi tres videbantur veſiculæ, una earum perforata eſt vacua, altera concluſa tenet intus muſcam cultello diſſectam inter aperiendum n. 12, & 13. Imò cum Narciſſi Schwelini Chronicam Waltenburgenſem parvam inqiurerem, offendi ſcribentem quod A. 1630. menſe Majo, diverſis in locis ſanguis pluerit, & in quercubus ſylvarum uvulæ ribibus ſimiles inventæ ſint, cum prognoſtico quidem addito exercitus hoſtilis octo millium in Ducatum illapſi. De prognoſtico interim alio in vulgus ſpargitur, tempus calidum prænunciari, ſi vermiculi reperiantur intus, frigidum ſi muſcæ; quod fortaſſis ejusdem veritatis & argumenti eſt, quam cum degallis apud Matthiolum dicitur, præſagire peſtem ſi aranea intus lateat; bellum ſi muſca; caritatem, ſi formica.

Cognovi autem vermiculos caſeariis ſimiles pallidos cum corpore verrucoſo ſeu tuberculoſo, cui cauda acuminata annularis adhæſit, cum oculis duobus nigris, viventes plerumque omnes; unum qui maculam fuſcam in vertice oſtendebat, alios qui circa poſteriora nigram habebant, quæ per microſcopium examinata alvi fæces erant, & per acum ſeparari poterant. Has verò dum ſepararem, movebat ſeſe vermiculus celeriter, alter qui ſe ſponte movebat antea, jam tacitus jacuit, ac ſi læſus eſſet ab illa ſeparatione.

Floſculi qui ad hærent petiolis & granis, ſi microſcopio adſpicias, apparent quaſi quatuor piſtilli ſibi juncti, cui foliola tenuia ſunt ſub-

ſtrata;

ſtrata: quales floſculi lutei primò ſi recentes ſint, pediculis ſuis longis adhærentes quotannis adnaſcuntur in quercubus venatoribus Drägs dicti, forte quercuum juli, quosque arefactos hoc ipſo tempore copioſiſſimè adhuc reperi. Hos ſi nudo oculo adſpicias, globulos quosdam & foliola videbis; ſi microſcopio, ſtamina ſeu piſtillos tales, quales in figura ſunt notati, agnoſces. His floſculis & petiolis ordinariis extraordinariè aliquando adnaſcuntur grana illa ſeu baccæ forte ob ſuccum aliquem nimis copioſum, hoc præſertim vere, quando omnia ſucci plena floruerunt formoſiſſime & copioſiſſimè.

Denique cum ferè in ſingulis iſtis granis vermiculi vel muſcæ inveniantur, an ex ſeminio & univocè, an æquivocè & per putredinem generentur, meretur ſcrutinium: cum hactenus plurimi Eruditi nullum inſectum niſi ex ſemine ſuo æquè per benedictionem divinam, ac animalia productum credant & doceant: in his granis verò difficile fuerit ſtatuere vel quomodo ſemen in ſingula grana ſit depoſitum, vel ex qua materia putrida, an alia ſit vermiculus natus vel transformatus.

Ultimò prognoſtici vicem liceat mihi addere Poëtæ noſtratis tam felicis, ut Friſchlinum alterum jure dixeris, Epigramma quoddam extemporaneum.

Uvarum Quercus cur fert rigidiſſima baccas?
  Ergone? quæ quondam Filia vitis erat,
Naſcitur è Quercu? Solve hæc Ænigmata nobis
  Oedipe, nam ſolvi publica cura jubet,
Dic ex quo ligno fabricat ſua pocula Bacchus,
  Et quibus includi, dolia muſta ſolent?
E Quercu? quæ ſacra Jovi, ſimul eſſe laborat
  Sacra Deo, qui vult Filius eſſe Jovis.
Non alio ex ligno ſculpſit ſua Dolia Bacchus,
  (Mercurium fingant cætera ligna ſuum)
Fructibus ergo ſuis Quercus certiſſima Vates,
  Nunciat egregii Munera larga meri.

Cum hæc finiiſſem, Excellentiſſ. Hector II. Nat. Curioſ. Dn. Rudolphus Jacobus Camerarius Prof. Tubingenſis miſit mihi ſub initium Septembris Appendicis loco Orationem de Quercuum Gallis, ad Epiſtolam de ſexu Plantarum curioſiſſimam hoc anno Tubingæ impreſſam, in quo grana iſta Gallas florum quercus eſſe ſtatuit. Gallas verò definit cum Marcello Malpighio ex Anatome plantarum, quod

ſint morboſæ excreſcentiæ, vi depoſiti ovi à turbata plantarum compage & vitiato humorum motu excitatæ, quibus incluſa ova & animalcula velut in utero foventur & augentur, donec manifeſtatis firmatiſque propriis partibus quaſi exoriantur, novam exoptantia auram: traxitq; nomen ab illis gallis ſeu pilulis in quercu enatis, quarum infuſione ac mixta ſolutione vitrioli atramentum noſtrum conficimus, ad has etiam excreſcentias quercus, non tantum à figura ſed & à creſcendi modo & incluſis vermiculis, quem longius & acuratius differentem audire placeat.

Quæ muſcarum vermiculorumque generatio in his granis ſeu gallis à depoſitis ovis ſi valet, viget & univoca generatio, qamvis grave foret ſecundum Malpighii mentem exponere, quomodo vel ex floribus iſtis minimis vel petiolis tenuibus depoſita muſcarum ſemina potuerint nutriri, augeri & domunculas erigere.

Juvabit verò ſequentium annorum verno tempore julos iſtos atque baccas obſervare & ſignare, niſi ab aliis ſignatas obſervatasque invenerim.

Sed ecce quod Celeberrimus Oribaſius, & Magnificus Celſus à me poſtulavit, id & Plato Curioſiſſimus rogavit ſequentibus verbis, quæ quia ad majorem illuſtrationem ſerviunt, hic appono ex epiſtola 14. Septembris data. Quid quæſo vobis videtur de rumore uvarum quernarum longè lateque ſparſo, & ut novitatum helluonibus frequens eſt non parum ſuperpondiis aucto. Qui mihi offerebantur ramuli nil floris candidi, quo arbores eminus quaſi ſplenduiſſe ferebant retinuerant: ſed nec unquam habuiſſe puto. Omnino enim Quercus florida Matthiol. Bauhin. l. 1. c. 121. mihi videtur, quam ante plus XX. annos è Montanis Lewenſteinii ſylvis in Mumias meas vegetabiles retuli. Primo autem vere tenellis ad huc foliis propendent ſtyli ſive petioli tenelli, quales caſtaneæ vel Mercuriali herbæ quoq; adnaſcuntur, unciarum fere duarum longitudine; hic adhærent floſculi minimi ſpicei, pallidi coloris, extremo vero petiolo naſcuntur baccæ virides paulatim rubentes, gallis omnino adoleſcentibus ſimiles, cavitate ſua vermiculos candidos, in muſcas quandoque transformatos continentes, plures tamen binis, trinisve non vidi ſimul cohærentes.

Fila iſta cum floſculis accuratè depicta reperiuntur apud Matthiol. edit. Bauhin. lat. & Camerar. tum German. tum lat. Epitome, nulla tamen addita deſcriptione. Præterquam quod in Viennenſi Glan-

ſi Glandes è pediculis longis pendentes reperiri Cluſ. referat. Obſ. Pannon. l. 1. c. 4. quales & inter Herbarii mei plantas reperio, à nullo tamen quod ſciam Authore depictas, in vicinis autem ſylvis noſtris naſci compertum habeo. Nach dem Getreyd breſſen / (inquit Tragus l. 3. c, 70.) kommen die allerkleinſte rothe Blůmlein auf Stengeln / daraus werden Eichelen / etwan drey oder vier auf einem důnnen Faden.

Spero itaq; hanc relationem multis Curioſis ſatisfacturam eſſe, donec meliora tempus doceat.

(*Stutgardiâ Auguſtam Vind. d. 20 Septembr. A. 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO CXIV.

Dn. D. ADAMI à LEBENWALDT,

De Utilitate Venæſectionis in pede.

NObilis Dominus Ignatius à Wels, ætatis circiter 30. ann. Temperamenti calidi & ſicci, ad ſcorbutum inclinans, corripitur hæmorrhagia gingivarum guttatim per intervalla fluente, ita tamen ut intra biduum vix non animam egerit, licet varia, tam intrinſecè quam extrinſecè adhibita fuerint medicamina. Recurritur ad me pro conſilio, mando ut ſine mora aperiant venam in pede, dictum factum, eo momento fluxus deſinit, reficitur Dn. Patiens Victu euchymo & politropho, redit tamen poſt medium annum idem fluxus, apprehenditur dictum medium, ſubito ſiſtitur ſanguis, et iam per annum benè valet. Quantum præſtet hoc revulſorium remedium in metaſtaſi humorum & ſanguinis, quotidiana docet Experientia.

OBSER-

OBSERVATIO CXV.

Dn. D. ADAMI à LEBENWALDT, De Podagræ Tyrannide.

Moleſtus hoſpes & infeſtus hoſtis eſt Podagra. Licet materia Tartarea (ut nominatur) plerumque per diadochen ad pedes & manus ablegetur, tamen domicilio hoc non contenta, frequenter metaſtaſin facit ad partes nobiles.

Vir quidam meæ Profeſſionis, 33. annorum perſuadetur ab aliis, ut Thermas adeat, paret, detumeſcunt pedes, roboratur nervoſum genus, ambulat expeditè, ſed ecce, dum materia ſalſa, acida, terreſtris in ſanguinis maſſa coacervata à natura quantitate & qualitate irritata ad pedes expellenda fuiſſet, reſiſtunt articuli per Thermas roborati, cauſa morbi transfertur ad hepar, ubi acrimonia & vi quaſi cauſticâ ejus ſubſtantiam corrodit, in particulas diſſoluit, per alvum & veſicam (quacunque tandem viâ) ejicit, vitamque finit.

Novi alios quibus materia podagrica, curâ palliativa, per annum in corpore retenta facultate expultrice narcoticis ſopitâ, gangrænam pulmonum & fatum ipſum incurrerunt.

Plures vidi quibus cauſa morbifica Capitolium & Palladis arcem occupavit, ibique Tyrannidem exercuit, generando obtuſos capitis dolores, memoriæ hebetudinem, deliria obſcura, motus convulſivos, carum, lethargum, apoplexiam & vitæ finem. Horum numero & me adſcribo, qui jam 70. annorum præfata ſymptomata experiri incipio. ſpero tamen, largiente Deo, me adhuc inventurum medicamen ſpecificum antipodagricum, ut exclamare valeam:

Inventa est, tandem curans medicina Podagram!

(Leobio Auguſtam Vind. d. 21. Sept. 1694. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CXVI.
Dn. Lic. ROSINI LENTILII.
De Αυτεροποσίας Examine.

QUinquagenario cuidam hypochondriaco, poſt ordinata, ſine fructu, varia, ſuaſum fuit, *ut per menſem circiter, URINAM ſuam ſtatim à mictu calentem ipſa matuta hauriret.* Obſequioſus, præter modernum, ſumma cum nauſeâ præceptum exſequitur. In pejus omnia ruunt. Ructus perpetui, & per integrum diem innumeri, dolor urens per totum corpus continuus, alvi pertinaciſſima conſtipatio, contabeſcentia, mille ægritudines. Quid porro ſit futurum, expectamus.

SCHOLIUM.

QUid non excogitavit humana ſolertia, ut corporis valetudinem ſartam præſtaret? Non ſumus contenti domi natis & parabilibus. Excurritur ad Indos, ad Garamantas. Asportantur illinc è triplici regno remedia. Quinimò tantum aliqui ſibi blandiuntur exoticis, ut præ hisce domeſtica ſordeant, quam *Exoticomaniam* quis jure ſalutavit. Enim verò, dantur etiam *Exoticomaſtiges*, qui ad omnia peregre ad nos profecta nauſeant, ſolis domeſticis contenti. Mira ſors hominum, ad utrumque extremum per ἀῤῥωςίαν τῆς διανίας provolutorum. Sunt denique, qui intus & in cute ſua ſibi panaceas quærunt, illi præcipuè, quibus *urinam* propriam ſorbere volupe eſt, quod remedii genus, quum à multis, nec iis infimi ſubſellii Auctoribus; nimium quantum extollatur, animi gratia, penitius examinare decrevimus, viſuri, præſtare quid valeat commendata tantopere pluribus *Uropotia.* Notum eſt ſcomma:

Stercus & urina Medicorum fercula prima,

quod alii alio ſcommate retundunt:

Sunt nobis ſigna, ſunt vobis fercula digna.

Atque utinam intra ſignorum carceres manerent iſtæ ſordes. Aſt, ipſorummet Medicorum culpa in ferculorum claſſem tranſierunt. Non jam loquemur de brutorum ſtercoribus, *equino* ad *colicos dolores*, *porcino* ad compeſcendas *hæmorrhagias*, *canino*, ſeu *albo græco* ad *anginas*,

n... anſerino ad *icteritiam*, *pavonino* ad *vertiginem*, *caprillo*, cujus expreſſo ſucco *Curlandi* ex cereviſia tenui ad *compeſcendum ſanguinis fervorem in malignis* utuntur &c. commendatiſſimis. Multo minus de *Scybalophagia Indorum*, de qua *Tavernier*, quod *Benjanorum* aliæque mulieres voto ſemet obſtringant ſoli manducationi quiſquiliarum, quas in pecorum, equorum, boum, vaccarum *ſtercoribus* ruſpatione ſedula conquirunt. *Itin Ind. lib. 1. c. 18.* Nec propriè de *Homerda* ſeu *humanis excrementis*, quibus *Indorum* nonnulli cibos condire, iisq; ptarmici pulveris vice uti, quin & medicamentis, ceu panaceam, commiſcere, non averſentur; quo *Chinenſes* agros ſtercorare ſuos, triplicem hinc in anno meſſem largientes, & mercaturam non è proſtremis cum eo exercere *Pinto* teſtatur *Itiner. §. 28.* & *Batavos* cum *Chinenſibus* collectam ſollicidè *homerdam* cum tabaco & nucibus pineis permutare, ex *Eraſm. Franciſc.* Oſt- und Weſt-Indiſch. und Sineſ. Luſtgart. Vorgeſpr. *p. m. 12.* & ſupra dicto *Tavernier Itin Ind. lib. 4. cap. 7.* Unde ſtercus in alimentum, & hoc rurſum in ſtercus, mira & perpetua ἐπικυκλώσει redit. Nec de Rege in *Bantam*, & ſummo *Tanguthani* Regni Pontifice, magno *Lama*, quos tanto in honore ſubditi habent, ut *merdam* eorum, magno ſtudio collectam, & in pulverem comminutam (quam *Brachmanes* ære multo ſimplicibus divendunt) illi quidem, ſcil. *Boutanenſes*, loco *pulveris naſalis* utantur, eoque lautius victuri cibos condiant, hi verò, ſcil. *Tanguthani*, pro remedio longè præſentiſſimo, ad varios deſperatiſſimosque morbos habeant, aliisque medicamentis admiſceant, per ſæpe memoratum *Tavernier Itin. Ind. lib. 3. cap. 15.* & *Franciſci loc. cit. p. m. 1662.* De *homerda* contra venenatos *Mexicani* ſerpentis ictûs ad ℥ij. in convenienti liquore hauſta. De eadem mixtura, ſed è *ſtercore* proprio confuſa contra *telorum venena Japonenſibus* pota. De *ſtercore* humano ſeu recente ſeu arido adſumto ad expugnandum *napelli* virus etiam à noſtratibus commendato, de quo vid. *Ettmüll. Schröd. dilucid. p. m. 176. b.* *It.* in *peſte fuganda* mane ad avellanæ quantitatem devorando, *ib.* Ad *morbos è faſcino* ex aceto propinato per *Obſerv. 105. Ann. IX. Dec. II. Ephem. noſtr.* Ad expellendos *vermes* eodem modo uſurpato juxta *Guſer.* Kleine Haus-Apoth. *Tab. 3. p. m. 11.* Nil denique dicemus de medicamentis ex *oleto* compoſitis, ejusque uſu externo. Relinquimus potius *Zibetham & Sulphur Occidentalia*, Magiſtro ſuo *Paracelſo*, & convertimur ad *urinæ potum.* Ad *urinæ* dico ſibi relictæ, ſoliusque *potum.* Nam inde parari medicinas, puta, ſpiritum & ſal volatile, longè nobiliſſimas, haut ignoramus. Potus autem eſt

urinæ vel propriæ, vel alienæ. Quod *alienam* concernit, commendatur *urina pueri ſani* bibita à *Galeno lib. 10. de Simpl. Med. Facult.* ceu præſervans à *peſte*, quippe ſingulos id facientes morbum evaſiſſe teſtatur. Sic in δυσοκίᾳ *urinæ maritalis hauſtum* concelebrant alii, quorum facit mentionem *Velſch. Dec. VIII. Curat. 2. p. m. 471. Schröd. Pharmacop lib. 6. Cl. I. p. m. 288.* ac verum id eſſe teſtatur Cl. *Ettmüllerus loc. cit.* muliercularumque experientia notum. Sic *urinam impolluti pueri* quotidiè potum, eſſe medicamentum laudabile & præſentaneum, ad *lienis morbos & hydropem* vult *Tabernæmontan.* im Waſſer-Schatz *part. 2. cap. 8. p. m. 506.* quod alii quoque de compluribus morbis experti teſtantur. *Urinæ* verò *propriæ hauſtæ* ſumma hinc inde legimus encomia. Contra *viperarum morſus, venena lethifera, hydropem incipientem Tabernæm. loc cit. urinam propriam* aliquamdiu *hauſtam* commendat, & in *hydropico* ſalutarem effectum ſe ipſummet vidiſſe aſſeverat. Idem *triduana urinæ ſuæ* adhuc dum calentis *potione ictericos* curari ſcribit. Sic in curanda & præſervanda *peſte urinam* quoque *propriam* laudari *Ettmüllerus loc. cit.* eſt Auctor; cujus remedii quoque meminit *Helmontius tr. tumul. peſt. p. m. 241.* quamvis id non fieri putet, quod *urina* ſit alexiteria, ſed, quod perſuaſionem & ſpem contineret, antequam ſumeretur. Sic ejusdem eſſe uſum, *Ettmüllerus* ſcribit in *ictero, hydrope, cachexia,* & cumprimis *ſcirrho lienis.* Sic Excellentiſſimo Curioſorum *Avicennæ* placuit in *Regn. animal. ſect. 3. art. 2. Urinam humanam* tantum non pro panacea agnoſcere, quæ ob nitroſitatem ſuam & volatilitatem egregiè abſtergat, penetret, & ob alkali in ſe reconditum fermenta acida infringat, qua de cauſſa in *cardialgia, anorexia, malo hypochondriaco, podagra, odontalgia, colica, ictero, febribus intermittentibus* (quod expertum ſe loqui ait) nunquam ſatis *urinæ propriæ* vel *pueri vinum bibentis potus* laudari queat, addito quoque exemplo viri *cardialgia ſæva* excruciati, aliusque *Hypochondriaci* per plures ſeptimanas *anorexia* laborantis, qui plurimis antea incaſſum uſurpatis *propriæ urinæ uſu* ſanitatem recuperarint. Sic prodeat denique vir minime credulus Illuſtriſſ. *Boyleus*, qui in elegantiſſimo Tractatu *de util. Philoſ. natural. & experimental. Exercit. V. § 18* obſervare non dubitat *urinæ humanæ* intus & extus adhibitæ virtutes medicas integrum volumen requirere. Confirmat quoq; Nobilis Dominæ ætatis provectæ exemplo, quæ morbis aliquot chronicis, iisque abſtruſiſſimis nonnullis læſa, ſanitatis recuperandæ ſpe penitus defraudata, ubi *urinæ ſuæ potum* quovis manè ſumendum medicinæ inſignis

laudem ſuſtinere audivit, hujus uſu egregiè reſtituta convaluerit. Hinc & in tractatulo, qui ſub nomine *Boyleano* A. 1692. Lipſiæ prodiit, ſub tit. Hundert auserleſene Artzneymittel/ *experim.* 44. ad viſcerum obſtructiones & oriundos inde varios morbos commendatur manè mediocris *hauſtus urinæ propriæ* recens emiſſæ, imperata ad 1. vel 2. horas ab omni cibo abſtinentia, quamvis ſignaculum *Lit.* B. de mediocri tantum experimenti efficacia teſtetur.

Quid igitur? num his tantis viris ad experientiam quoque provocantibus fides deroganda? Vel id abſiet cogitaſſe. Unam experientiam præſtare mille rationibus dies docet. Oſtendam nihilominus, quam à ratione diſtare videatur, ubi quis, cumprimis ipſemet ægrotans, *urinam ſuam* remedii loco *haurire* præſumit, ſaltem, ut demonſtrem, aliqua, licet prorſum ἀλόγως adhibita, nonnunquam niſi elenchus cauſſæ committitur, aliquorum fide digniſſimorum obſervatione, juviſſe. Quid ſit *urina*, nemini non planum exiſtit. Excrementum eſt, & ejus quidem generis, quod è ſuprerflua, prorſum inutili, naturæque moleſta generatur materia, non alium in finem, quàm ut pondus inutile, quinimò, ſi maneret in corpore, noxium futurum, excernatur. Unde non tantùm illud conficitur, *urinam* eſſe, quid è corpore huc fini eliminatum, proſcriptum, relegatum, quod valetudini firmæ retenta adverſetur, quod tota quaſi ſubſtantia ſua corpori ſit contraria, uno verbo, quod ſit fex & mucor ſanguinis & ſeri: Verùm & illud, quod ob eandem cauſam, eam reſorbere nefas exiſtimandum ſit. Nec enim, ut cani, ſic & homini redeundum ad vomitum. Jam verò ſuam *urinam* homo bibit, hoc facit aut ſanus aut affectus morbo. Si ſanus, fecem ſanguinis & ſeri, quam maximo ſuo bono natura foras eliminarat, iterum iterumque haurit, certè nullo ſuo, ſi quid ratio ſana valet, emolumento. Nam, quid iſta cohobia proſint? Aut enim eſt *urina* excrementum, aut non eſt? Sin hoc? cur foras excreta non retinetur? Sin illud? cur ſanus eam reſorbeat? cui fini? Scilicet, ut præſervetur à morbis, à peſte, veneno? Ita quidem Auctores. Quid ſi verò & hic, ut in omni Medicina, fallacia ſecundùm non cauſſam, ut cauſſam, locum ſibi vindicaret? Sed age. Nonnihil quoque hauſti per reſpirationem aëris *urinæ* naturaliter accedere, Phyſiologi moderni non ſine ratione ſtatuunt, Aërem autem in peſte venenatis μιάσμασι turgere apud omnes eſt in confeſſo. Sic igitur & infecta peſtilenti aëre *urina*. Hanc in ſui ſalutem natura excreverat, ea denuo peſtilenti aëre tantum non peſtifera reddita hauritur.

ritur. Idem eſto Judicium de contagioſis morbis, quin acutis quibuslibet. Nam in morbis chronicis ridicula foret ſani hominis ſtudioſa præſervatio. Ægrotus autem homo certè ſummo ſuo malo propriam *urinam* potarit. Natura ſui conſervatrix in morbis quibuslibet malignitatis quandam aut morbificæ materiæ partem per *urinam* eliminare ſatagit. Hinc ægras *urinas* ægri mejunt, licet alicubi ſanorum ſimilis ea compareat. Cur, mihi quis dicat velim, ſigna morborum ex *urina* nobis promuntur? Igitur ægrotam & innumeris naturæ in functionibus quibuslibet delirantis impuritatibus, humorumque, ſanguinis & ſeri, bilis, pituitæ &c. vitiis contaminatam & refertiſſimam *urinam* æger in ſui ſalutem bibat? quæ hinc expectanda ſalus? Carnes animalium de leviſſimo quoque morbo ſuſpectorum, & rectè quidem, horremus. Et præſtiterat omnino in civitatibus potiorem hujus rei curam in macellis haberi. Siquidem experientia pronuper in hac urbe nos docuit, quid interſit ſanorum, an morbidorum animalium carnibus veſci. Caupo quidam bovem ſaginatum, quem ſubito, neſcio quis morbus invaſerat, lanionis cultro clanculum mactandum ſubjecit, ipſe verò dum in condiendis carnibus occupatur, ſequenti mox die corripitur malignâ febri, & tumore ſubter axillam dextram intra horas vix quatuor atque viginti ad humani capitis magnitudinem ſurgente, accedente inſuper phrenitide, ſupervenientibus horrendis convulſionibus, inſequente morte ſubitaneâ, lanione vix potentiſſimis remediis in vitam vindicato; unde rectiſſimè *M. Marci*, non parum, inquit, refert, in qua diſpoſitione animalia moriantur, quorum partes ad uſum medicum (adde & culinarium) quæruntur. Quid igitur ab *urina* ægroti ægra ſalutis expectari queat? Ut verò clarius rem expediamus, en morborum quorundam, ad quorum curationem *urina* ſuperius commendata fuit, examen ineamus. Ad *viperarum morſus* & *venena lethifera* largiamur ſanè propriam *urinam* potam aliquid conferre, ſupponimus autem hominem læſum antea fuiſſe ſanum, ſupponimus, id illico, & ante fieri, quam ſanguinis & ſeri gremia venenum ſubierit; his tamen conceſſis de effectu dubium reſtabit. Sed *hydropis* aut initium, aut progreſſum quod attinet, prorſus hæreo: Quid lixivioſa præſtent in hydrope, novi, quin expertus ſum ſæpenumero, cumprimis pauperculis, valente adhuc ſtomacho, propinando cinerem juniperinum, quernum, betulaceum. Atqui talis non eſt hydropicorum urina, aquoſa utplurimum, tenuis, & virtute ſalium priva. Lotium itaque pueri ſani potum in hydrope plus *Obſ.*

profecto, quàm proprium præſtiterit. In hydrope confirmato paucæ urinæ, ſubſtillo vix prodeuntes, rubicundæ, craſſæ. Has nemo potui fortaſſis, aut maximo certè cum damno potantis, obtruſerit. *Cachecticorum* urina quàm ſit pallens, quàm aquea, quàm fatua & effeta, quàm craſſa nonnunquam & pituitoſa, Practici norunt, igitur aperiendi facultate nimium caſſa, quæ tamen heic omne punctum ferebat. Solaminis in *afflicto hepate*, quod in ejusmodi morbis accuſari ſolet, ſibi parum *Auturopotæ* promiſerint. Quid autem de *ſcirrho lienis*, cui vel potentiſſima deoppilantia ſunt hodiè ludibrio? *Cardialgia*, cumprimis illa exquiſita cum anxietate ſumma & ſudoribus algidis, cum non ſit aliud, niſi colica quædam ventriculi ab humoribus acerrimis, bilioſis, flatulentis, nervos ſiniſtri orificii inflantibus, contrahentibus, rodentibus profecta, ac ſibi proinde abſorbentia & demulcentia poſtulet, quid harum virtutum inſit *urinæ* etiam ſaniſſimæ, ne dicam in hoc caſu utplurimum etiam acrioris, aliis judicandum relinquo. *Anorexiæ*, quum utplurimum fermento ventriculi deſidi, ab acetoſitate ſua blanda in fatuam inertis pituitæ indolem deſciſcenti debeatur, quo pacto *lixivium urinale* mederi queat, penitus ignoro. *Malum hyochondriacum* lixiviali ſcorbutico magmati, ſi non ſemper, frequentiſſimè tamen vaſa meſenterica infarcienti adſcribendum, potius alia ſibi quæque, quam *urinam*, tunc aut ſalibus ſcorbuticis exaltatiſſimam & haut rarò corroſivam, aut turbidam cum ſedimento pituitoſo & craſſo, exoptare videtur. Ponamus autem cum *Sydenhamio*, ſpiritus hic inordinatos & acres furore quodam percelli, multo minus iſti malo tunc æquè acris & ſpiritus in majores tumultus concitare apta hypochondriacorum *urina* medebitur. Quid autem hæc ad efferatiſſimam à mordaci & coagulabili ſero *podagram*? Quid ad *Icterum urina* tunc craſſa, turbida, nigra, fetida, conſiſtentia & colore lini oleum referens; quis, inquam, *ictericorum urinam* plectendis etiam capitali ſupplicio miſellis hauriendam propinaverit? Summa itaque rerum hæc eſt: *Quemadmodum* URINAM *ſuam ſani fruſtra bibunt, quippe medicaminis nullius, nedum ſordidi talis, indigi; Ita ægroti* URINAM *ſuam æque ægrotam non ſine pernicie potare poſſunt.* Nondum hic pedem figimus ulterius oſtenſuri, quam ficulneum ſit in *urinæ potu* præſidium. In plerisque dictorum affectuum ſummo cum emolumento diuretica præſcribuntur. Movent *urinam* aperientia quævis. Sin autem, quod volumus, diuretica præſtant, id eſt, ſalia peregrina cujus generis cum ſero per veſicam evehunt, quid eadem denuo ingurgitare conveniat?

Eſto,

Eſto, quis dicat, non eſſe denegandam, *urinæ* ſuam nitroſitatem, ſuam volatilitatem, quibus mediantibus abſtergat, penetret &c. Id verò de *urina* ſanorum quis ſola prædicarit, ſanam autem in ægroto corpore Diogenea Laterna quæſiverit. Sit porro nitroſa, non eſt ſola talis, ſcatet aliis quoque particulis ipſimet ſibi multis modis contrariis, ſcatet ſulphureis, ſcatet auſteris, alkalicis, ſalinis quoque fixis, tartareis, ſcatet mixtura ſalium invicem ſibi contrariorum, quæ inter ſeſe contemperata & intimius mixta id in corpore non efficiunt, quod à nitroſitate & volatilitate optaris, reſoluta autem, uti fieri ab alkaheſt ſtomachi credibile eſt, effectus prorſus inexpectatos hic illic producunt, in libertatem tunc adſertis & ab invicem ſecedentibus iſtis, quas continebat, naturæ & indolis diverſæ particulis. Porro lixivioſas & tartareas particulas in liquore hoc prorſus heterogeneo nitroſis præpollere (forſitan & nonnunquam volatilibus, non enim *urina* conſideratur, ut pars animalis, ſeu, quod in corpus pertineat) cuilibet planum exiſtit. Quam autem lixivioſa diutius uſurpata ventriculi menſtruum enervent, experientia comprobatum novimus. Hinc nil miri, ſi potus *urinæ* perpetuas ventriculi eructationes excitat, & appetitum proſternit, vitiata hinc etiam digeſtione: Nil miri, ſi dolor urens utraque, nervoſa quippe, ſtomachi orificia torquet: Nil miri, ſi lacerans artus & nervos: Nil poſtremo miri, ſi caro muſculoſa contabeſcit. Hæc enim omnia præſtare lixiva, eaque fixiora poſſunt, Poſſunt autem in iis præcipuè locis, ubi vinum ordinariè bibitur, & in meridionalioribus quibuscunque. Hinc faciliores erimus in *urinæ* potu concedendo, ſi quibus ille collibet, iis, qui Septentrionem verſus vivunt, Zythopotis. Denique, ne duriores videamur, laudabiles in medicina effectus *urinæ potum* præſtitiſſe largiemur, quid verò magis horridum, quid alienum ab humanitate, quam ſorbere, quod vel ipſe modo minxeras, vel quispiam alius? An adeo pauper, an exhauſta medicinæ penus, ut alia nitidiora è ſcriniis opulentiſſimis expromere non valeat? Medicos curare decet *cito, tuto, jucunde.*

Potus urinæ, iſtorum etiam, qui eum laudant, teſtimonio, *cito* non curat, cave quis dixerit, *jucunde*, ſed quàm *tuto*, neſcio. Nauſeant moderni homines vel ad officinarum bellaria, quid faciant ad *lotium?* Rectè Excell. *Wedelius, Diſp. de urinis, cap. 1. à vulgo*, inquit, *etiam prædicatur, ſi quis URINAM propriam hauriat, ceu ſanum & præſervativum, ſed ſordida, & ferè plus quàm beluina hæc medicina eſt.* Archipincerna Thralonicus, Regis *Sennaherib* nil magis crudele minari potuit *Hieroſoly-*

ſoly-

ſolymitanis civibus, quam *futurum eſſe, ut quisq; ſua ſtercora voraturus, & aquam pedum ſuorum bibiturus ſit. Eſa. 36. v. 12. Væ miſeris ægrotis, quorum res ad URINÆ POTUM rediit!* Ego ſane, quamdiu ſuppetent alia remedia, (ſuppetent autem, aut omnino periimus) hasce ſordes ægrotis meis nunquam propinavero. Sed hæc, ut dictum, exercitii tantum gratia ſcripta, nec in partem ſequiorem accepta percupiam.

OBSERVATIO CXVII.

Dn. Lic. ROSINI LENTILII.

De Ictu bombardæ & gladii, proli per impreſſionem Matris impacto.

QUantumvis pervulgatiſſimæ ſint *virium Imaginationis* in gravidis obſervationes, eas tamen, quas in ſcenam ſum producturus, non usque adeo quotidianas, curioſe Lector, fatebere. Inter Amiculos narrabatur hiſtoria, quam *Geislingæ*, ditionis *Ulmenſis* oppido contigiſſe ajebant, matrem nempe gravidam ab ictu bombardæ adeo fuiſſe perterritam, ut fetum mortuum, quum paullo poſt edidiſſet, dictus fetus, quaſi ab ictu læſus, foramen totum corpus penetrans non ſine ſtupore viſentibus exhiberet. Digna mihi res viſa, in quam curioſius inquireretur. Dedi hinc litteras ad Excell. *Dn. D. Gerhardum*, νῦν ἐν ἁγίοις, in dicto oppido Phyſicum percelebrem, Fautorem, dum viveret, honorandum, qui me non tantùm humaniſſima dignatus eſt reſponſione, ſed inſuper eruditum de cauſſis hujusmodi imaginationum diſcurſum annexuit. Reſponſum tale largitus eſt: An. 1644. Juvenis quidam *Geislingenſis* ad oppidi mœnia habitans, bombardam in oppidi foſſam exploſit. E regione diverſata Piſtoris uxor menſem octavum gravida, perterrefacta, ſe plumbo trajectam credidit, manu ſua dorſum illico contrectans, inde malè habens, triduo poſt infelici partu fetum eſt mortuum enixa, ſine ullis profuſi vel tantilli cruoris veſtigiis. Ad oſſa coxendicis ecce foramen totum abdomen pertundit, quod exitum ſibi propter umbilicum ita parabat, ut ab uno limbo ad alterum, ceu per ſyringam, viſui tranſitus pateret. Addebat inſuper Excellentiſſ. *Gerhardus*, relatum ſibi fuiſſe à Domino *Simonio*, Chirurgo & Lithoromo *Tubingenſi* famigerato, quod, cum ante compluſculos annos cubicularii munere apud

Lu-

Illuſtriſſ. Comitem *Maximilianum Comitem de Fürſtenberg Stülingenſis lineæ* perfungeretur, monomachia *Briſaci* coëuntes viderit cum Baliſtario (quos vocant, qui tormentis bellicis explodendis deſtinantur) triarium, quorum iſte gladio totum corpus terebrante confoſſus occubuit. Iſtius itaque, puta Baliſtarii de mariti ſalute ſollicita uxor gravida, quum ex improviſo digladiantibus occurſaret, intra paucas horas, mariti clade perterrefacta fetum enititur iisdem, quibus parens, locis perforatum. Quæ binæ hiſtoriæ, tametſi perſimiles exiſtant, in hoc tamen differunt, quod *Geiſlingenſis* fetus pertuſus fuerit eo in loco quem ſua manu gravida mater contrectarat, *Briſacenſis* vero, eo, quo Pater vulneratus interierat. Quæ ſuper haſce hiſtorias erudite commentatus eſt Exc. *Gerhardus*, curioſis offerimus.

SCHOLIUM.

NUllius niſi Curioſi probati, vires ferunt, tot (circa id generis „ imaginationes,) opiniones ſub examinis rigidi Incudem referre, ac in unam maſſam, igneo ſpiritu, ſcorias à bonis ſeparando, „ compingere, quæ *Ariſtoteles* cum veteribus, ex neotericis vero *Paracelſus*, *Helmontius*, *Marcus Marci*, *Carteſius*, & qui ſunt hoc tempore „ innumeri Aſſeclæ, ſolium quaſi ſoli hoc tempore in Phyſicis & Medicis ſcriptis affectantes & occupantes, hinc inde de materia hac edito orbi expoſuere. Metuo autem, *materiam primi elementi*, multo minus *rem cogitantem Carteſii* hic omne punctum poſſe complere. „ Illa enim, cum à principio *Hylaſtico Moroni*, ab eruditiſſimo *Sturmio* „ refutato, vix differre videatur; *rei* vero *cogitanti* ſub extremo terroris „ articulo vix cogitatio, aut ad minimum talis, quæ tot mutationum in „ prægnantibus cauſſa efficiens per ſe eſſe poſſit, adſcribi valeat, altiori merito, ex ductu Sacroſanctæ ſcripturæ, tales effectus adſcribere vellem cauſæ, cum plerumque tam ſingulares caſus, qualis hic & „ ille apud *Hildanum*, ſingulari Dei Judicio atque concurſu & pœnæ &, „ ſigni loco eſſe poſſint hominibus, quæ porro mala ob peccata cumulata & cumulanda, ipſis ſint obventura, cum ipſa experientia teſte, „ notum ſit, ſub annis hujus ſeculi 25. & 44 cum ſeqentibus, ſi unquam, bellica mala & cædes miſerandas adultorum infantumque „ eſſe ſecutas. Quid enim Microcosmo facturus ſit DEUS, indicat „ ſæpe Macrocoſmus, quid autem in hujus parte una vel altera eventurum ſit, Microcosmus itidem portentis ſuis, Hiſtoria teſte, exponit, „

& docet, ac vitia moralia ipſo naturæ habitu exponit ac exprobrat.„
Non nego tamen his ipſis aſſertis ſimpliciter *Materiam primi Ele-*„
menti CARTESII, *Spiritum Mundi* PARACELSICORUM *&* FABRI, *Archæum*,„
HELMONTII, *Ideas Marcianas*, *Animam brutalem Willisii* expanſiva &„
contractiva ſui facultate, ⊖ ⦶ MAJOWII, *St. Romani* ☉ *& Aſtra*„
(DEO influxum ſuum conſervativum juſtis de cauſis ſubtrahente.)„
cum grano ſalis & tanquam cauſas per accidens operantes conſidera-„
tas, ut in brutis, ita & in hominibus aliquando effectus admirandos in„
prægnantibus poſſe producere. Citius autem in his, quam in illis,„
hoc contigit forte ideo, quia poſt peccatum commiſſum Homo præ„
cæteris animalibus Idearum alienarum invaſioni, tanquam ſubſtantia,„
reſpectu aliorum animalium magis temperata & ſpiritibus ad omnes„
motus recipiendos quaſi aptiſſimis prædita, & juxta *Ariſtotelem*, ceræ„
ſimilis, obnoxius fuit factus, ut niſi ſingulari DEI gratia conſervare-„
tur, forte facile à pulchritudine omnium animalium formâ ſuperan-„
te, tranſiiſſet ad formam mixtam omnium animalium monſtroſiſſi-„
mam, cum ex hiſtoria apud *Hildanum* de Hydrocephalo conſtet,„
ideam ſemel impreſſam poſt aliquot annos vires ſuas exſerere poſ-„
ſe &c. Hucusque B. *Gerhardus.*

Iſta B. hujus viri epicriſis non ab omni momento deſtitui videtur, ſiquidem per modernas quoque Chriſtianæ ſobriæque philoſophiæ cultores & Phyſicos prudentiores, *concurſus quidam DEI ſpecialis, quem tamen humanæ mentis imbecillitas determinare non poſſit, in abſtruſo generationis opere, & formationis fetus cujuslibet, me quidem opinante, rectiſſime credatur*, cujus haut obſcura in ſacris veſtigia leguntur, præſertim *Hiob.* 10. *v.* 8. 9. *Pſ.* 139. *v.* 13. Sin igitur manus altiſſimi nos parat in utero materno, quidni concurrat eadem in producendis ejuscemodi mirabilibus. Interea tamen dantur & rationes non omnino rejiculæ è penu Naturæ petitæ, per quas id generis anomaliæ feliciter ſatis explicari queant nec medicum Philoſophum in univerſalibus cauſſis acquieſcere convenit. Quæ ſit famigeratiſſimi *Kircheri* lectu non indigna ſententia, legitur in ejuſd. *lib.* 10. *art. Magn. luc. & umbr. part.* 2. *cap.* 2. & allegatur in *Schol. ad Obſ.* 135. *Ann. I. Dec. I. Ephemer. noſtr* Excell. noſter *Aretæus Colleg. Anatom. lect.* 12. *p. m.* 204. cum modernorum quam plurimis haut ineleganter rem explicat per ſpiritus maternos, inquiens: *Quum mulier concepit, omnes ejus ſpiritus occupati ſunt in formatione tenelli fetûs, adeo, ut principio ſæpe quaſi mente alienata, melancholica & extra ſe poſita exiſtat, quum ſpiritus à ſuperioribus*

partibus

partibus mutuo accipere cogitur. Hi ſpiritus fortiter moventur à quibuscunque imaginationibus & variis impreſſionum characteribus, & quaſi in terrorem cientur, qui motus & terrores cum re imaginata cryſtallino matris concipientis ovulo imprimuntur, & quod terrifica iſta, vel grata quoque, ſpecies, in ſpiritibus plaſticis firmiter ſit radicata, ſimilem in fetu ectypum formant. Adſtipulatur ferme Nobil. *Wedelius Pathol. Med Dogm. ſect. 2. cap. 9. p. m. 318.* Ubi licet cumprimis *Archæum* fabricæ fetus accuratè intentum laudet, diviſas hic quaſi operas tunc habeat, partim matris corpori, partim fetus dicatas & in opere ſubtiliſſimo occupatus, eo præſentius turbetur ab ira & terrore, paullo poſt tamen ſubjunxit, omnia hæc à ſpiritibus, qui actionum omnium ſint præſides, in corpora derivari optime & unice. Nec temnenda ſubtiliſſimi *D. Craanli*, huic valde ſimilis opinio, quam fovet ſequentem: *Cum totum corpus noſtrum ſit perſpirabile, & diſpenſatio ſpirituum vitalium quaquaverſum fieri poſſit, probabile eſt tunc, quum Mater rem quandam avide deſiderat, aut terretur, anima his unice rebus intenta, iſta objecta ſpiritus vitalibus (qui totum corpus pervagantur, & per conſequens etiam in uterum maternum penetrant,) arcte connectat, qui ea poſt ea fetui imprimunt, Quod autem in corpore matris eadem operatio non fiat, ea poteſt eſſe cauſa, quod illud jam firmius & durius ſit illis recipiendis, & propterea ad modum terræ ſeu argillæ ſiccæ, impreſſioni ſigilli locum amplius non cedat, cum è contrario corpuſculum fetus, adhuc mollicellum & tenerum, huic receptioni aptius, quod ceræ in modum adhuc flexile exiſtat.* Quæ Excell. noſter *Andromachus Ann. VIII. Dec II Eph. Cur. Obs. 132.* ingenioſe ſatis commentatus eſt, ea res tantum viſas, non auditas, non terrores etiam citra viſum incuſſos, concerunt. Nos ut mentem paucis noſtram aperiamus, primo ſupponimus cum Excell. *Sturmio*, animalium omnium quædam germina in primæva creatione à ſummo conditore condita in auris vagari, cum äere per reſpirationem corporibus animalium comunicari, in femellarum teſticulos illabi, ſed in nullis, niſi ſuæ ſpeciei hærere, radicari, ibidemque vegetari & ovula ceu id, quod in ovo gallinaceo fecundo germen vocamus, adglutinari: (2.) omnia membrorum ſtamina jamjam actu ſecundo iſtis germinibus, ac ita quidem ineſſe, ut Deus jam in primæva creatione ſexus differentiam illis impreſſerit. (3.) in homine præter rationalem illam immaterialem, etiam eſſe ſenſitivam animam corpori coëxtenſam (4.) matris animam ſenſitivam in germina per coitum virilem fecundata perpetuari, hæcque in uterum deferri illic perficienda. (5.) Adeoque inter binas haſce animas ma-

tris ſcil & fetus tenear eſſe intimam conſenſionem & compaſſionem per experimentorum Centurias demonſtrabilem (6.) A terrore ſubitaneo percelli animam ſenſitivam matris (7.) idq; pathema illico animæ ſenſitivæ fetus communicari. (8) & in hoc tenello rei externæ, quam mater expaverat, ideam exprimi. (9.) quod non æque fit in corpore matris, quod hoc, ceu ſupradictum, jam ſit firmius & robuſtius, fetus autem tenellum, ejusque ſtamina flexibiliora. (10.) quod autem in determinata corporis parte fiat, hinc exiſtimo procedere, quod, quia matris anima ſenſitiva, quippe, ut dictum, materialis & corpori coextenſa, in hac vel illa determinate parte territa afficiatur, vix aliter eſſe queat, quam fetus quoque animam ſenſitivam, ceu ab anima ſenſitiva matris productam, cumque illa perpetuum adhuc atque continuum comercium habentem, eadem in parte affici. (11.) Illiusque, ſc. animæ ſenſitivæ fetus hinc, negotium in formando fetu, in quo unice & ſolertiſſime occupatur, in ea parte perverti, aut pro re nata, penitus aboleri. Quæ, quo melius intelligantur, ad caſus in Hiſtoria recenſitos applicabimus. Anima ſenſitiva matris *Geiſlingenſis* ex inopinato bombardæ ictu perculſa, ſibi vulnus inflictum firmiter imaginata eſt, & quod obverſo dorſo ſuper ſcamnum ad feneſtram ſederet, dorſo vulnus inflictum credidit, hinc ab illo loco, pavida quaſi ad tempus ſemet contrahendo ſubduxit, iſtam partem mortuam relictura, ſi aut conſtanter ſe illi ſubduxiſſet, aut in eam, ob firmam corporis materni compagem plus valuiſſet; Animulæ autem ſenſitivæ ſui fetus, notam terroris ob intimam ſupra laudatam conſenſionem, dicto citius, impreſſit, & quidem eo in loco, ubi ſibi vulnus inflictum ipſamet conceperat, propterea quod nec ipſa matris anima ſenſitiva in alia quapiam ſui parte æq; afficeretur, nec proinde animæ ſenſitivæ fetus, quod alibi non patiebatur, alibi imprimere poterat. Anima autem ſenſitiva fetus partium aut formationi, aut perfectioni penitus intenta, corpuſculum ſui fetus in ea parte, cui terror ab anima matris ſenſitiva impreſſus erat deſeruit, & ſe illi ſubtraxit, & quidem perpetuo; cum itaque neceſſe fuerit derelictam ab anima ſenſitiva partem, deſtructo tunc per conſequens ibi charactere vitali, intermori, non potuit non aliter fieri, quin ibi foramina reliquerentur, ictus bombardarii veſtigia. Quod itidem mutatis mutandis hiſtoriæ *Briſacenſi* haut poterit difficulter applicari. Quod itaque Excell. *Wedelius loc. cit* adſerit, *ſpirituum vim in hoc non poſſe ſatis concipi vel exprimi, quomodo, v. gr. viſa à matre decollatione, hinc paullo poſt infans*

naſci

naſci potuerit truncato itidem capite? verum quidem eſt, non tamen uſque adeo, ut nullo modo concipi queat, vel exprimi. Nec opus tamen habemus, ut refugiamus ad *Arnoldi Bachim. Denſtonii Panſ. Enchir. p. 180.* ſententiam, quod ſcil. forte mater in de collatione â Carnifice facta, ſummam habuerit complacentiam, ac proinde deſiderium acceperit decollandi proprii fetûs, hinc ideam gladii fabricaverit, illam collo infantis incuſſerit, ejusque caput ſic abſciderit, quod tamen, cum nollet conſpici, in atomos reſolverit. Nam, quæ mater concipi queat animo tam crudeli in fetum, ut eum in utero capite truncandi deſiderio capi poſſit? & qualis nam ſit illa ideæ gladii fabrica? ut plura taceamus. Siquid ſtatuendem, potius arbitramur, animam ſenſitivam matris perterrefactæ terrorem ſuum adeo impreſſiſſe animæ ſenſitivæ tenelli fetûs illi parti, qua collum eſt, ut inde ſemet ſubtrahens, dicta fetus anima ſenſitiva verſus thoracem, caput omne deſeruerit, quod propterea vita & nutritione orbum abſcedere haut aliter coactum fuit, atque ligaturis intercipi ſteatomata, verrucæ aliique id generis tumores, ac inde emarcida decidere. Nec excluditur propterea concurſus DEI ſpecialis, quem ſupra fatebamur. Sed & illa, quæ huc attulimus, non niſi ſtochaſtice prolata cupimus. Obſignamus hanc obſervationem elegantiſſimo, ſi Dîs placet, remedio teroris, quod ex *Sanhedrin fol. 94. 1. Pfeifferus in Talmud. th. 32.* adducit: *Quando aliquis expaveſcit, licet ipſe nil videat, videt tamen ipſius Planeta. Quod eſt remedium ejus? Proſiliat è loco ſuo quatuor cubitis, aut legat lectionem* AUDI *(ſc. Iſraël ex Deut. 6.) ſi autem ſtat in loco ſordido, dicat ſic: Capræ in macello ſunt pinguiores ac ego.*

(*Nordlingâ Auguſtam Vind. d. 24. Sept. An. 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO CXVIII.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

De Malo Sinenſe prægnante.

ELegantiſſimus Naturæ luſus eſt, quô fructus quosdam, vegetabiles aliis ſive ejusdem ſive diverſæ ſpeciei impærgnare ſolet, ſicut illic limonium prægnans obſervavit *Th. Bartholinus cent. IV. Ep. 63.* hic verò Malum Aurantium citro prægnans depingit *P. Boccon in Icon. & Deſcript. Plant. Sic. p. 3.*

Ejus occaſione reticere non poſſum recentem eamque curioſiſſimam obſervationem, quæ Sereniſſimo Haſſiæ Landgravio, Domino meo Clementiſſimo nuper contigit, qui *Malum Sinenſe Aureum* (vulgò Apffel-Sina dictum) incidens, cavitatem ejus alio & minore malo refertum invenit, omine Thor. Principali feliciſſimo. Hinc mira novæ & inſolitæ prorſus rei delectatione captus, Malum illud cum inciſurâ fœtum detegente manu artificis depictum in Bibliotheca Principali Darmſtatinâ in perpetuam rei memoriam aſſervari juſſit; cujus intuitu & occaſione Philiater quidam Darmſtatinus hôc ipſo anno (1694) *Diſputationem* Publicam *de Malo Sinenſi Aureo* Lugduni Batavorum ventilavit.

SCHOLIUM.

PLura ejusmodi fructuum, animalium & mineralium prægnantium exempla, è Gammarologiâ ſua recenſet B. *Sachſius* in Schol. *Obſ. 36, Ann. I. Dec. I. Miſcellan. noſtrorum*; In quorum cauſas & generationem ſolide non minus, quàm curioſè inquirit Nobiliſſimus & Eruditiſſimus *Dn Nebel* Prof. Marpurgenſis in *Diſp. inaug. de Malo Citreô* Heidelbergæ An. 1685. habitâ, ubi φαινόμενον hoc aut mixtioni & concretioni ſeminum aut inſitioni artificiali tribuit.

OBSERVATIO CXIX.

Dn. D. MICHAEL. BERNHARDI VALENTINI.

De Pyris limaciferis.

UT plura ſunt pyrorum genera à Botanicis hactenus omninò præterita, ita hic locorum dantur pyra quædam minora, quæ ad unum omnia granis gaudent limacibus minoribus iisque viventibus repletis, unde & vulgo noſtrati Sneckenbirn dicuntur. Obſervavi tamen hoc anno, limaces illos non ſtatim in nucleis apparere, quandiu adhuc arbori inhærent pyra, ſed poſtquam decidendo aliquandiu in ſolô relinquuntur, ut putrefactione q.ſ. incipiente, ſemina intus abſcondita recludi ipſaque animalcula generari poſſint.

OBSERVATIO CXX.

Dn. D. MICHAEL. BERNHARDI VALENTINI.

De Comedonibus Vaccarum.

QUamvis à nonnullis dubitetur, infantum Comedones animalcula eſſe viventia, quum pro ſordibus in poris hærentibus ab illis habeantur, res ipſa tamen probat, in his ipſis ſordibus ni tempeſtivè removeantur, vivam ejusmodi vermiculorum progeniem reverâ naſci, quæ microſcopiorum adminiculo cuivis ob oculos poni queat; unde figura illorum elegantiſſimè depingitur in *Actis Lipſienſibus*. Nudo autem minuſque armato oculo ſimilia inſecta videas in vaccis, ſub quarum cute vermes ſatis craſſi, figura nuclei dactylorum & chryſalidi erucarum transmutandarum fere ſimiles, qui vulgo noſtrati Engerling vocantur, ab angendo forte, cum angant & vexent bruta. Reperiuntur plerumque in vaccis magè lactiferis & inſtar talparum cutem in tumores elevant, ex quibus non tantum à mulierculis vi quadam exprimuntur, ſed & ſpontè ſæpe è poris erumpunt. Unde autem generatio illorum deducen-

deducenda ſit facilè hariolari licet, ſiquidem à brutis quamplurima erucarum aliorumque inſectorum ſemina & ovula una cum vegetabilibus devorari obſervamus, quæ cum propriô nutrimentô ad cutem delata, illic facilè excludi & in progeniem hanc abire poſſunt.

OBSERVATIO CXXI.

Dn. D. MICHAEL BERNHARDI VALENTINI,

De Vermibus Salivatoriis.

COgitavi ſæpe, quidnam ſit materia illa ſpumoſa, quæ fruticibus, ſentibus & dumetis hinc inde adhæreſcit & â vulgô noſtrate *Spuma Cuculi* (Kukucks Speichel) dicitur. A notatione enim hic, ut alibi, prorſus infirmum argumentum duci poſſe exiſtimavi dudum. Unde in naturam ejus curatius inquirens, obſervavi in hâc ipſâ maſſa nunquàm non abſcondi vermiculum quendam ſucceſſivè in papilionem ſe transmutantem & hinc inde ſaltitantem; cujus excrementa ab admiſto aëre in ſpumam illam ſalivalem abeunt, unde *vermem* illùm *ſalivatorium* nominare licet.

OBSERVATIO CXXII.

Dn. D. MICHAEL BERNHARDI VALENTINI.

De Upupa Meteoro,

UT variâ ſæpe formâ ludunt Meteora ignita, pro diverſitate texturæ & figuræ, quam effluvia nitro-ſulphurea ſibi adhærentia conſtituunt, ita maſſa ejusmodi ignea inſtar *Upupæ* hoc in loco nuper obſervata fuit, quam licet pro Diabolo mancipiis ſuis neſcio quas divitias apportante habuerit vulgus ſuperſtitioſus, non dubitavi tamen meteorum illud igneum fuiſſe novâ & inſolitâ hâc formâ ludens; licet omninò negare nollem Proteum Satanicum ſub his meteororum larvis nequitiam ſuam occultare poſſe, quum mille artifex rebus naturalibus variè abuti poſſit.

OBSER-

OBSERVATIO CXXIII.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

De Cortice Peruviano anthelmintico.

Divinum prorſus & nunquam ſatis æſtimandum medicamenti genus eſt Cortex Peruvianus, vulgo, ſed minus aptè China Chinæ dictus; ut mirer eſſe adhuc è Medicis, qui neſcio quam malignitatem illi tribuentes, uſum ejus diſſuadere audent. Deum teſtor, me nunquam aliquid incommodi aut periculi inde percepiſſe, utut toto die, doſique ſatis larga eundem ægris meis præſcribam, feliciſſimo ſemper eventu, adeo, ut ſi in quovis morborum genere remedium tam certum & probatum ceu hoc in febribus eſt, ſuppeteret, melius certè artis noſtræ defectibus conſulere poſſemus, quos Cordatus quivis & Genuinus Artis noſtræ Cultor non abnegabit. Quod autem non omnium expectationi ſatisfaciat, in cauſa eſt, quod non debito tempore modoque eundem exhibeant, quum in hoc paſſu præprimis locum habeat vulgare illud:

Temporibus Medicina valet, data *tempore* proſunt.
Et data non apto *tempore*, multa nocent.

Cæterum inter repetitos ejusdem uſus, obſervavi Corticem hunc amaritie ſua hoſtem infenſiſſimum eſſe lumbricorum, non tantùm in Pueris, ut jamdudum Dn. Lanzonum obſervavit, & in *Miſcell. Anni X. Obſ. CXL. Dec. I.* annotavit, ſed & in Adultis, è quibus aliquoties ope medicamenti hujus ſublatam ejusmodi lumbricorum progeniem expulſam vidi, ut nullus dubitem aſſerere, Corticem Peruvianum Medicamentis anthelminticis etiam jure annumerandum eſſe.

OBSERVATIO CXXIV.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI,

De Hernia Diaphragmatis.

ULtra ſolitas & vulgatas herniarum ſpecies adhuc alias ſæpè obſervari, teſtantur Caſuiſtarum Scripta, ejusque rei ſpecimen & exemplum nuper hîc locorum vidit Dn. Otto Philippus Praunius, Medicinæ Canditatus, qui in canicidio domi Anno 1693. inſtituto, obſervavit omentum, per foramen in diaphragmate olim factum, in thoracis cavitatem incidiſſe, ejusque rei ſtatim me certiorem fecit.

OBSERVATIO CXXV.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.

De Diarrhœa in Variolis innocua.

QUàm periculoſus ſit alvi fluxus in febribus malignis cum excretione cutanea conjunctis, in ſpecie in variolis, norunt ii, quibus ſymptomata hæc in methodo medendi ſæpè negotium faceſſunt, cum & clyſteriorum uſus in his utplurimum funeſtus ſit. Interim ut nulla ſine exceptione regula eſt, ita nuper mihi contigit, ut cum in Filio Typographi Academici Henningi Mülleri, ad fauces à variolis defendendas gargariſmum aliquid nitr. præp. continentem præſcriberem, eò incautè deglutito diarrhœa ſatis inſignis accederet, quâ licet ſummoperè fuerim perterritus, nequicquam tamen mali illatum, ſed variolarum è contra egreſſum confertiorem promotum eſſe, prorſus admiratus ſum.

OBSERVATIO CXXVI.

Dn. D. MICH. BERNH. VALENTINI,

De Aſthmate à Variolis feliciter curato.

PUella Magni cujusdam Theologi, vix dimidium habens annum, Variolis hîc graſſantibus corripiebatur cum inſigni tumore ſanguineo in inguine, quo poſteriori per aliquot dies intacto, Variolarum tanquam vitæ magis inſidiantium curam habeo, præſcriptis primum præcipitantibus, mox expellentibus cum levamine. Chirurgus verò eodem tempore me inconſultô tumorem ad ſuppurationem deducit, quô factum, ut natura in pure elaborando occupata variolas expellere nequiverit, ipſaque tenellula de vita ſummoperê periclitaretur: Tandem variolæ omninò diſparent, relicto aſthmate ſatis contumaci, quod nullis ferè remediis obtemperabat, donec continuato ſpir. ſalis ammon. aniſati, ſeu ut hîc audit, ſpir. pect. aniſati uſu perſanaretur, quem in aſthmate morbillorum pariter optimum comperui.

OBSERVATIO CXXVII.

Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI,

De Delirio & Vertigine ex eſu pultis avenaceæ.

QUod Excell. Dn. Cammerarius Tubingæ juxta *Obſ. 173. Anni VIII. Decur. II.* quondam vidit, hoc & præſenti anno Giſſæ pariter obſervare licuit, plures ſcil. ab eſu pultis avenaceæ, lolio temulento infectæ, delirio & vertigine correptos fuiſſe, qui tamen poſt aliquot dierum intervallum ſpontê convaluerunt.

(*Giſsâ Haſſorum Auguſtam Vindel. d. 10. Sept. A. 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO CXXVIII.

Dn. D. JOH. ADAMI LIMPRECHTI.

De Chorea S. Viti.

CUm Anno 1676. Londini viverem, ab amico quodam, Viro Magni Nominis Roberto Boyle Familiari, ægra curæ meæ concredebatur decem circiter annorum Puella. Hæc ante triennium circa hyemis initium, cætera ſana, ex ſchola redux, præſente matre ſubito in cachinnum reſolvitur, ſedile ſuum relinquit, pedes ad ſaltandum componit, & tandem ſaltare incipit. Parentes, qui nullis nec precibus nec minis ſaltum hunc interrumpere poſſunt, attoniti choreæ ſpectatores agunt, quæ eo usque à Filia indefeſſo pede per aliquot horas continuata fuit, donec à ſomno profundiſſimo intercipitur, quo finito ægra ad ſe rediens, de maxima artuum laſſitudine conqueritur.

Hic Affectus circa finem anni ſequentis de novo miſeram aggreditur, ſymptomatibus ſtipatus gravioribus.

Circa initium tertii anni denuò recidivam patitur, quo tempore auxiliares ut ipſi manus afferrem ad eam vocor. Invenio ægram ſedentem & triſtitiam quandam præ ſe ferentem, perceptâ à Parentibus morbi hiſtoriâ Amico nominato, Artis Med. tunc temporis Cultori, morbum hunc inter rariores eſſe referendum, & à Practicis Choream S. Viti vocari indico.

Notum mihi quidem fuit ex Sennerto, eos, qui Choreâ S. Viti laborent, continuo dies noctesque ſaltare, hunc tamen affectum per Paroxyſmos annuatim redeuntem ad nullam aliam morbi ſpeciem melius quàm ad hanc referre potui, forſan enim, ſi medicamenta idonea non fuiſſent propinata, ad extremum usque gradum morbus perveniſſet, cujus exemplum Idem Sennertus ex Platero memorat.

Curam denique parentibus enixè à me efflagitantibus aggreſſus ſum, & DEO benedicente res eò perducta fuit, ut elapſo bimeſtri ſpatio priſtinæ ſanitati puella fuerit reſtituta, nec, quantum per literas mihi poſtmodum in Gallia degenti innotuit, ſequenti anno recidivæ fuit obnoxia. Univerſalibus verò præmiſſis adhibui antepileptica medicamenta.

(Vratislaviâ Auguſtam Vind. d. 29. Sept. A. 1694. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CXXIX.
D. D. SAMUELIS GOTTHILFF MANITII.
De Phthiſico conſummato.

JUvenis decem & ſex annos natus, aſſiduo ſtudiorum fervore, primùm hypochondria in tenſiones & ſpaſmos concitat, poſtea magis ingraveſcente malo, rigores frequentes, chylificationem difficilem, reſpirationem minus liberam perſentit, medicinâ utitur, ſed fruſtrà, ſudores enim nocturni copioſius tenaciusque perſtant, obductaque in morem aſſiduâ & veteri factâ tuſſi, copioſum, putridum, ſubcraſſum excernitur ſputum, fatalemque horam anno ætatis ſuæ XIII. anxiè exoptat æger.

Cognati ad me redeunt, cuncta narrant, tandem ipſum adeo, ſymptomata graviſſima, potiſſimùm tuſſim pectus quaſſantem, lacerationem pulmonum vel augentem, vel coalitionem impedientem, cum virium clade, materiæ quoque excretæ copia & qualitate, pondero, denique non medelæ, ſed funeris curationem ſuſcipiendam eſſe mecum tacitè concludo.

Petitis tamen adſtantium ut aliquo modo facerem ſatis, id agere tentabam, ut acrimoniam ſalſam, quæ θηειώδης neſcio, quid præ ſe ferre ſolet, quæque mollem pulmonum ſubſtantiam vulnerarat, & perpetuis lancinationibus hucusque ſtimularat, temperarem, benignisq; ſubſidiis ſpiritum ejus prorogarem. Relictis ergò univerſalibus, quibus tantopere ſingulis ſeptimanis vexatus erat, ut ipſe crederet, omnes humores in purgantem rorem mutatos eſſe, quæque planè alvum in ſtuporem rapuerant, ut incaſſum propinarentur, ad decocta ex vulnerariis & pectoralibus ſelectiſſimis, mucilaginoſis balſamicis & leniter adſtringentibus confugio, ſed infelici cum ſucceſſu propter fibras ventriculi eorumque tonum planè inverſum. Ægrum ergo funeſto prognoſtico relinquens & vina anxiè petentem, Vinum Canarienſe cochleatim quandoque ſumendum cum ſolamine erigo. Quo viſo ad vires reſpiciebam, ſpirituoſa temperata propinabam, cum tantillo Opiatorum quandoque actuata. Omnium autem copioſiſſimè Tincturam ſequentem ei indulgeo. Accipiendo Vini Canarienſis optimi libræ unius pondus, Balſam. Peruv. optim. ℥vj. Balſam. de

Copaib. ver. ʒj. Sacchar. canar. q. ſ. ad totalem liquorum horum abſorbitionem, hæc miſceo cum Laud. Opiat. gr. v. menſtruo infundo ſæpius cochleatim, propino per menſes duos & octo dies. Interea æger appetit cibos, remittunt ſudores, redeunt vires, diſcupit, quæ antea faſtidierat, medicamina alia cum gaudio & adſtantium ipſoque noſtro. Porrigunt orizam, caprillam, vitulinam, gallinaceam carnes, cum tantillo Nucis moſchatæ aromatiſatos cibos, juſcula hordeacea cum paſſulis, quibus quandoque nodulum ex ligno Saſſafras incoqui jubeo, & patellas antea cibis repletas, lambendo quaſi evacuatas è menſa reſumunt famulæ. Ego verò pulverem ſequentem veſpertino tempore hora una vel altera poſt cœnam exhibeo ad ʒß. ℈ij. Accipiendo Trifol. fibrin. ℥j. Nuc. moſch. ℥ß. Rad. Zedoar. Myrrh. Lap. cancr. (vel quandoque cryſtall. montan.) ana ʒiß. Balſam. Peruv. Sacch. ſubact. ℈ij. Laud. Opiat. n. ℈ß. exactè ea cuncta pulveriſo, miſceo & propino; eumque effectum inde deprehendo, quem ne ſomniaſſem quidem, neque etiam conſecutus fuiſſem, niſi Deus peculiari ſua gratia clementiſſimè nobis adſtitiſſet. Indies enim ad ſe redibat magis magisque, vires augebantur, accedebat ſomnus liberior, & adhuc usque diem vivit felix & incolumis, multum autem Vini Canarienſis balſamici, non opiati, ceu confortantis conſumit, ut ſine eo vivere ferè nequeat. Deo ſit laus!

OBSERVATIO CXXX.

Dn. D. SAMUELIS GOTTHILFF MANITII.

De Tinnitu Aurium diuturniore curato.

Mulier quinquagenaria (Uxor Pictoris, die Frau Schrey-Vogeln in Dreßden) decem abhinc annos difficili auditu cum tinnitu & murmure aurium intenſiſſimo, nec unquam ceſſante, abolitoque omni ſenſu auditorio in dextro latere laborans, ita tandem diſcruciabatur, ut poſteaquam ſiniſtrum quoque organon invaſerat, ne ſclopetorum & campanarum ſonum ſenſu percipere valeret. Examine inſtituto nil quod ad cauſarum cognitionem me ducere poſſet comperio, niſi quod ſubitaneis quibusvis mutationibus aëris, frigidiori potiſſimum tempeſtate malum ingraveſcere aſſereret. Præterea vitæ conditio ſanitati parum

tribue-

tribuebat, dum enim perpetuis negotiis domeſticis & civilibus vitam perduxerit, nec hyemis frigus nec æſtuantem Solem unquam curaverit, neque ventriculi neque capitis rationem habens non poterat non valetudinem proſperam infringere. Ad hæc appetitûs dejectio dolor gravativus in regione ſtomachi poſt aſſumtum cibum, hinc Chylificatio tardior collectas cruditates innuere, & oculos in obſcuriori poſitos angulo illuminare paululum videbantur.

Proinde primo omnium Fonticulos impero, poſteà corpus Vino medicato non ſecus ſanguinem depurante ac ventriculi cruditates incidente præparo, tandem verò Pilulis ex Extracto Panchymagogo Crollii cum Mercurio dulc. & Cinnab. natív. primas expurgo vias, ut reliqua medicamenta felicius ſanguinem permeare, & tandem ipſos cerebri porulos pertranſire quirent, quo peracto ad ⊖ volat. oleoſum, qd. è V̄i aliquoties ex formicis acidum ſpirantibus & quibusdam nervinis vegetabiliqus cohobato & ſalibus volatilibus, oleoſis deſtillatis, v. g. Macis, Zedoar. Cardamom. interveniente ſale tartari quaſi mitigatis & intimè perunitis, parare ſoleo, fruſtra confugio. Etenim dolores accedebant, malum exaſperabatur, totumque caput ægrè afficiebat, manifeſto indicio temperato regimine hic opus eſſe, eapropter ab illius uſu abſtinebam, & ℞m Succini cum Spiritu Form. ſaſſafraſſato paratam, loco illius horis, matutinis in vehiculo calido propinabam. Veſpertino interim tempore pulverem è ſuccini, Cinnab. nativ. Hungaricæ in granis lap. canc. ana ℈j. ſalis volat. Succini C.C. ana gr. vj. Laud. Op. gr. j. Doſibus bipartitis aſſumendum ſuadeo. Interea externè ſequentem Aquam cum bombace applico, accipiendo Aquæ Apoplect. ſpirituoſæ, olei amygd. amar. ana ℥j. olei deſtillati Aniſi, Carvi ana gt. v. Tincturæ Moſchi, Caſtorei ana gt. viij. Atque ex continuato horum medicamentorum pulverum verò potiſſimum, (quos ſæpius ſolos feliciſſimè in hoc affectu dedi) uſu ita, ut quandoque mercuriales illas catapotias ad gr. v. interſpergerem, & appropriatam haberem diætæ rationem, menſis unius ſpatio notabilem vidi effectum, quem poſtmodum omnimoda ſanitas preſſo veluti pede ſequebatur. Etenim DEUS Optimus Maximus clementiſſimè aſſiſtebat, vinculum auris disſolvebat, ut jamjam Juventuti quaſi reddita videatur, & immortales Numini gratias tum privatim, tum in ſacra fidelium congregatione, cui antea ſine fructu, & ſolo gemitu interſuerat, de præſtito auxilio nobiscum exſolvat.

Hac

Hacque methodo plures poſtero tempore ab eodem chronico malo, Dei adjuvamine, reſtitui, comperique illum pulverem præmiſſo univerſali ſæpè ſolum ſtare promiſſis.

OBSERVATIO CXXXI.

Dn. D. SAMUELIS GOTTHILFF MANITII.

De Puella porrigine faciei, Schuppen / & Menſium Obſtructione laborante, ſola Sarſæ & Amaris reſtituta.

PUella viginti annos nata, conſtitutione corporis laudabili, vivido animo, ſedentariæ vitæ tenaciſſima, menſibus tamen inordinatis à prima ſtatim tempore laborans, aliquando ſolennium nuptiarum gaudio intereſt, ſitimque vini hauſtu levare tentat, poſteo denuo ſaltationibus conſuetis ſeram in noctem usque pergit, diebus autem aliquot peractis, porriginem ſive maculas pingues per totam faciem conſpicit. Hæc ipſa poſtea cutis fœditas rem ttebat; ſed ſtato circa Novilunium tempore ſeſe ſiſtebat hoſpes ingratus & ex læva tantum faciei parte, ita quidem, ut harum macularum prodromus ſemper eſſet rubor partis per diem durans, hinc verò ſenſim ſenſimque lamellæ iſtæ pingues gelatinoſæ cuti apponerentur, per ſex ſeptemque dies moram nectentes, ſuppreſſis interim menſtruis, aſt reliquis omnibus benè ſe habentibus functionibus.

Centena tentaverunt ii, qui illius curam ſuſceperant, ita, ut præter alia peculiarem cum carne viperina, cum Martialibus peculiarem, hinc cum Decoctis Lignorum, Hunger Cur / denique (hoc ordine enim proceſſerant per quinque annos) thermas corpore penitus emaciato, & appetitu proſtrato, & ultima deſperataque adhibuerint. Res tandem ad me redit, meticuloſum initio, nihilominus poſtquam ad Chylum & canalem alimentoſum reſpexeram, ſatis audacem atque lætum. Altero proinde alteranda & corrigenda corrigo vino medicato, ea ſpe fore, ut ſi Chylus ſolertior ſanguinem introiverit, cruditates in ſanguine hærentes eo facilius ſint ſeceſſuræ. Poſtmodum quotidiè propino Decoct. Sarſaparillæ ſimpliciſſimum, at revera feliciſſimo cum effectu. Interea addo Eſs. ſtomach. ex Radice Zedoar.

Pimpi-

Pimpinell. Herb. Trifol. Fibrin. Centaur. min. Fumar. flaved. cortic. citr. Nuc. moſch. ad cochlear unum, vel ejus loco conſimilem pulv. ſtomachium veſpertino tempore ad ʒß. l. ℈ij. non inſperato c. ſolamine propino. Pauco enim tempore peracto, ex decocto ſarſæ porriginoſæ maculæ, è facie ſecedebant, & tandem tertio curationis menſe cruor menſtruus qui defecerat abundanter exſtillabat, atro primùm, poſtea lætiori, rubicundo colore tinctus, chyli & ſanginis laudabilioris Index, vitæ vero ſanitatisque reditum promittens, prodromus. Neque irritâ perſuaſione, quippe ſenſim ſenſimque vigor redibat, ut ſpiritus emortuos penitus artus liberius permeare & revificare videretur.

(Lipſiâ Auguſtam Vind. d. 2. Oct. 1694. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXXII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Hæmorrhagia narium rara.

Fœmina Grunbergenſis, 56. annorum per omnem vitam nullum vidit fluxum menſium: Ægritudinibus autem inde ortum ducentibus medelam attulit evacuationibus & venæſectionibus. Ante triennium obſervavit tuberculum, piſi magnitudine, circa mammillam, cum ſtillicidio ſeri acris, nil autem applicavit niſi munda linteola. Me conſulit ob hoc; dico adeſſe cancrum occultum, ideò non attingendum. Svadeo nodulum ad eliminandos humores noxios & quia ſegnioris alvi noram, ideo generoſiſſima eligebam ſtimulantia, ſine tamen ulla operatione. Eapropter, quoniam tam rigidam inveniebam in reddenda alvo, nolebam amplius laceſſere, ſed naturæ negotium committere. Interim febribus intermittentibus hinc inde indiſcriminatim graſſantibus, & ipſa cogebatur cervices ſubmittere huic malo, cum inſigni comitato calore & debilitate. Datis confortantibus & calorem demulcentibus, febris remittebat, ſuccedente fluxu alvi continuo & copioſiſſimo: jam enim purgantia, in corpore adhuc hærentia, vires ſuas exerebant cum aliquali levamine, virium tamen ſingulari imminutione. Hac ſublata, nares ſanguinem ſtillare incipiebant, interpolate: tandem hæmorrhagia exſurgebat intenſiſſima, quæ non deſinebat quam

n ... ſecta. Intra octiduum de novo inſurgebat, nec illis, qualibus qvalibus etiam cedebat ſiſtentibus: quamprimum enim naribus aliquid indebatur, ad ſanguinem compeſcendum, ſtatim copioſiſſimè per angulos oculorum fluebat ſanguis cum adſtantium admiratione. Præter interna tamen nil fluxum inhibebat, niſi renovata venæſectio, in debiliſſimo licet corpore. Sic tandem per Dei gratiam hæc hæmorrhagia quieſcebat, cum reſtitutione ægrotæ, quæ adhuc benè ſana vivit, dum hæc ſigno.

OBSERVATIO CXXXIII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Epilepſia à verme.

IRò pauperior puella, vaccas in prato cuſtodire deſtinabatur: cumque aliquando dormiſſet in gramine, experrecta ægrè habebat, & non multo poſt corripiebatur gravi epilepſia, quæ ipſam per plures annos exagitabat cum moleſtiſſima cardialgia, indies invadente. Miſera quia ob id erat, recipiebatur in xenodochium Grunbergenſe. Graſſabantur autem tum febres ardentes & pauperrimam hancce ſocietatem etiam corripiebant, uti nec hæc immunis erat, ſed eodem obruebatur morbo. Ab omnibus derelicta, ob metum contagii, aliquot jacuit dies ſine ulla ope humana. Interim, (fortè ob nutrimenti penuriam,) ſemianimis, ſenſit aliquid vivi prorepere è gula, cumque ob craſſitiem ex ore prodire nequibat, ægrota, utut debiliſſima, ne ſuffocaretur, manibus demovere nititur, & prodit tandem vermis. Hoc facto, deliquium animi patitur, & quæ acta erant vix aliter quam pro ſomnio reputare poterat, ſibi reddita. Veſpera inclinante cognata quædam accedit, fortaſſis viſura an obierit: Vocat per feneſtram, quid agat? illa reſpondendo debiliter, per Deum petit ut accedat: intrat altera in cameram, & procurato juſculo aliquantulum refocillat. Narrat hæc dein quæ obvenerint, agnatæ, & jubet quærere vermem: illa autem nihil inveniens, dubitat de fide relationis. Verum, quia ab illo temporis articulo, hæc epileptica nullam amplius ſenſit invaſionem morbi comitialis, per quin-

quinquennium & ultra quo hæc ſcribo, ideò vera dixiſſe concluſis.

(Miſſæ Norimbergam Grünberga d. 20. Octobr. 1694.)

OBSERVATIO CXXXIV.

Dn. D. JOHANNIS de MURALTO:

De Partu difficili, facilitato.

ADſtiti nuper fœminæ, quæ ante triennium ob arctam uteri præcluſionem, & ætatem provectiorem, eniti puerum non poterat, ſed inflicto vertici vulnere, cerebroque exemto, collapſis cranii oſſibus, extractio fiebat, ut mater ſalvaretur. Nunc eoſdem dolores partus ſentiens, involucra fœtus ad oſculum protrudit, nec ob eorum craſſitiem niſibus diffringere valuit. Vocatus, manu utero immiſſâ, fluctuantia & in pyramidem abeuntia involucra hæc diſrupi, effluxisque aquis, adauctis niſibus, eam ad operandum inſtigavi: Infans dorſo incumbebat, vertice inteſtino recto, & facie oſculo uteri obverſo, adeò ut mentum oſſi pubis ceu obici adſtiterit; dilatavi pro viribus per integram horam orificium uteri nervoſum ſive tendinoſum, ut faciei exitum illæſum concederem, ad primum enim digitorũ in uterum ingreſſum, os infantis patulum cum auribus, oculis, naribus, ulteriorem operationem, ſive in bonam figuram collocationem impediebat. Talibus in anguſtiis poſitam matrem, & operatorem, quid faciendum, experientia docuit, inſtigandam fœminam, reliquum opus naturæ committendum, ſolumque circulum nerveum intra uterum & caput infantis leniter extendendum eſſe; quo facto, tandem infans vivus in lucem prodiit, ſed qui ultra horæ quadrantem vitam protrahere nequivit; ejus facies prætumida, imprimis os, naſus, & frontis pars anterior fuerat, quaſique ſanguine ſuffuſa, nec mirum, cum ſanguis ob coarctatum infantis, collum præcluſus fuerit. Puerpera interim liberata à ſecundinis, lectoque introducta, lochiisque ritè manantibus, benè ſe habuit. Ex hac operatione diſcendum, 1, quantum poſſibile, oſculum uteri apud vetulas mirum in modum dilatandum eſſe; 2. occiput ſupra alvum hærens

rens levandum, & ad oſculum uteri dirigendum eſſe, ne retrorſum plicetur, & collum ac reſpiratio cum ſanguinis circulo præpediatur; 3. infantis faciem nullo modo eſſe digitis tangendam, ne ſenſuum organa lædantur; 4. operatori à puerpera non eſſe recedendum, niſi ſinus à ſecundina liberata fuerit.

Nuperrimè quoque fœminæ adſtiti, cujus infans dextrum brachium ex utero porrexit; hæc niſibus in vanum tentata operam meam anxiè quærebat; manum utero immiſi, & brachium in cubito prehenſum reduxi, atque retro occiput, manu exſertâ reclinavi, ne relabi poſſet; tum oſculum ſolito more dilatavi, & muliebria perunxi; aquam liliorum alborum cum extracto croci & borace exhibui, ſicque niſus adauxi, ac fœminam liberavi, puerumque vivum vegetumque excepi.

(*Tiguro Auguſtam Vind. d. 24 Octobris 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO. CXXXV.

Dn. D. JOH. JACOBI WEPFERI.

De Epileptici Anatome.

I.G.K. Annorum ultra 20. ſtaturæ juſtæ, carnoſus, bene coloratus: puer aliquoties catalepſi correptus fuit, ſtetit aut ſedit inſtar immobilis trunci, quandoque progrediebatur aliquot paſſibus & quod jubebatur præſtitit, at in medio opere ſubſtitit, illudque cum damno non perfecit, e. gr. aliquando juſſus fuit, ut ex vaſe vinario in cella vinum adportaret; deſcendit per ſcalam, epiſtomium eduxit, cantharo vinum excepit, illo repleto oblitus obturare foramen epiſtomio, ſiviſſet omne vinum profundi. Paroxyſmus brevi duravit: eo prætorito omnium ignarus erat. Catalepſis in epilepſiam degeneravit, quâ ſubito ſæpe jam ab aliquot annis obruebatur, unde rogavit domeſticos & familiares, ut ſi cadentem viderent, ſtatim pollices ex manibus educerent. Piſtoriam didicit illamque fideliter exercuit; ob fidem & diligentiam piſtoribus charus erat. Anno 1694. d. 28. Oct. poſt prandium ante 11. templum aditurus, juxta

fornacem

fornacem ſtans brachia expandit & acſi aquis ſubmerſus eſſet opemque poſtularet ſurſum tetendit, caput torquebatur ac oculi pervertebantur, ſenſim cecidit ſupra ſaccos frumento plenos:pedes aliquandiu ſuccutiebantur ; mox inſtar trunci jacuit : dum Piſtor, cui tum operam navabat pollices è manibus eduxit, obſervavit illos prorſus flaccidos eſſe nihilque reſiſtere, nec quicquam rigebant artus. Acerſitus fuit Dn. D. Joh. Burgower, Dn. D. Johannis Burgoweri, p. m. practici apud nos Celeberrimi & feliciſſimi nepos, is promptiſſimè accurrens, humi proſtratum omni ſenſu & motu privatum reperit, vellicatus nec vel minimum ſignum ſenſus alicujus præbuit, in os infuſa ſtatim elapſa ſunt, nullum pulſum reperit : facies & collum valde intumverunt & facies lividiſſima erat. Tam tumidum collum fuit, ut coliare vi avellendum eſſet. Reſupinato corpore, quod antea pronum jacebat, facies & collum detumuerunt, livor remiſit & quæ ſanguine ſuffuſa videbantur evanuerunt. Os ſpumâ oppletum. Extrema circa adventum D. Medici calebant, mox manus, naſus & mentum frigeſiebant : pectus intenſe calebat. Vix per quadrantem horæ poſt inſultum ſupervixit. Precariô Dn. D. Burgowerus apertionem cadaveris obtinuit : ad illam aſſumpſit Dn. D. Alexandrum Pfiſterum & Filium meum Med. Doct. Demptâ veſperi poſt 9. ollâ cranii: Vaſa meningum & anfractuum ſanguine turgidiſſima erant, ut & plexus choroidei, circa baſin verſus occiput ſanguinis extravaſati circiter libram occurrit; maximam partem ibi & in vaſis fluidus erat; Capite & thorace retrorſum lapſo, multum ſanguinis ex fiſtula ſacra emanavit. Thoracis apertionen Conſanguinei admittere noluerunt. Intra cranium prorſus nihil occurrit cui catalepſis aut epilepſia ſeu occaſio, ſeu cauſa adſcribenda fuiſſet : vel quæ ſedes cauſæ reputari potuiſſet.

SCHOLIUM.

1. EPilepticus iſte ſyncope cardiacâ potius, quam ab Apoplexia, ſeu cerebro graviter affecto ſublatus fuit, nam licet circiter libram ſanguinis extravaſati intra cranium repertum fuerit, tamen ſæpe plus ſanguinis ab aliis & à me intra cranium profuſi, inventum fuit poſt caſum, percuſſionem, aut citra cauſam externam in apoplecticis aliqut horis ſuperviventibus, reſpirantibus & pulſum tactui oſtendentibus, cum in hoc cor vix ultra quadrantem horæ motum ſuum ſervârit, citiſſimèque amiſerit. Motus cordis intercepti & circulationis impeditæ, corde potiſſimum affecto, præter ſubitam mortem, ſigna erant tumor faciei & colli cum harum partium livore, qui ad hanc molem non perveniſſent, niſi reditus ſanguinis, veluti in ſtrangulatis prohibitus fuiſſet; ob eandem cauſam vaſa ſanguifera intra cranium turgidiſſima fuerunt & forte poſtliminio jam epileptico morti vicino, aut jam mortuo, vas ruptum & ſanguinis extravaſatio facta fuit: quod certius conſtitiſſet, ſi per ſuperſtitionem conſanguineorum pectus aperire licuiſſet, forte venæ jugulares & auricula dextra à ſanguine diſtentiſſima occurriſſent. Certe poſt mortem thorax attactu calidus valde manſit, extremis jam frigefactis. Motus cordis abolitus fuit à motu epileptico, fortius cor apprehendente & diutius in ſyſtole tali perſeverante, ut non raro in aliis partibus contractio diu e. gr. in manu firma ad horas permaneat, quod fieri potuit nervis cardiacis gravius afflictis. Mors accelerabatur, quia collare ante adventum Medici non aufferebatur, nec ex barbitonſoris conſilio excitabatur & in ſitu, quo jacebat ſinebatur: cum tamen muliercuklæ noſtræ inſtante ſuffocatione ab utero vulgo dicta imminente, thoracem ligulis ſolutis, laxent & excitantibus multivariis protinus ſuccurant.

2. Epileptici hujus Anatome nobis ſuppeditavit exemplum, diriſſimum hunc affectum oriri quandoque minerâ ſeu fomite cauſæ extra cerebrum locatô, circa partem nervoſam totum, ſyſtema nervoſum, horrende etiam rapientis, ſi in illo proritetur, aut aliter in nervum erumpat, Epilepſiam motusque convulſivos horrendos quandoque excitari, cauſâ ſuâ extra limites cerebri permanente. Confirmationis & illuſtrationis cauſa duas hiſtorias ſubnecto:

Obſ. § Puella trium annor. crebro per plures menses paſſa eſt epilepſiam, cum

cum prope continuis torminibus & ejulatibus diu noctuq; domeſticis moleſtiſſimis: excreto ſponte lumbrico lato tribus ulnis longiore, convaluit diuq; ſana vixit, non pridem ex febre maligna diem ſuum obiit. Alia 7. circiter annorum ultra triennium primum cataleptica, poſtea Epileptica, creberrimis paroxysmis ſæviſſime afflicta, tandem cũ omnium oblivione, ut nec matrem amplius agnoverit, plane fatua evaſit, multa abſurda commiſit inſtar bruti, ſuas fæces devoravit: vix caveri potuit, ne ſe ex alto præcipitaret. Sponte, nemine hoc cogitante, lumbrico lato excreto motus convulſivi ceſſarunt, poſt diem tertium quæſivit ex matre vidua, ubi tam diu morata fuerit nec ipſam viderit, opinabatur ante paucos dies adhuc ſecum fuiſſe: ſenſim ad mentem rediit & nunc ab aliquot annis ſana & vegeta vivit: ignara omnium quæ ipſamet tribus annis miſere paſſa erat. Nec eſt quod exiſtimem, lumbricos latos apud omnes hanc tragœdiam inſtituere: plures utriusque ſexus variæque ætatis his affectos novi, meoque conſilio uſi ſunt, nihil horum etiam per annos, ſufferentes. Canes, felem, porcos, ac imprimis majores lucios ad fontem Danubii, ubi aquæ paludoſæ pluribus in vicinia locis diſſecui: in his plures lumbricos latos inveni, plerumque hirudinum inſtar ileo & jejuno pertriaciter adhærentes; proboſcides ſive capitula profunde immerſerant tunicæ nervoſæ inteſtinorum, non multo majora capitellis acuum majorum: habebant collum uncias tres vel duos longum, gracile, vix craſſius filo duplicato: à colli principio ad finem æqualiter lati & craſſi erant: videbantur alimentum ſuum non ex ſordibus, ſed ex animalium ſucco nutritio hauſiſſe. Prout igitur genus nervoſum magis aut minus irritabile eſt; aut prout parti magis vel minus nervis dotatæ ſe infigunt, magis vel minus totum ſyſtema percelletur.

OBSER-

OBSERVATIO CHXXVI.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI WEPFERI.

De Cartilaginis ſcutiformis Fiſſura, vocis vitiatæ cauſa.

H. S. ANnorum 30. ſtaturæ mediocris: carnoſus robuſtus, pectore lato prædit us Faber lignarius: vigil nocturnus, ex illorum numero, qui noctu ſingulas horas annunciare ſolent. Anno 1693, circa medium noctis in angiportu quodam urbis: de ſpectro apud timidos ſuſpecto, inter enuntiandum cani nigro, ut putavit impegit, unde valde perterritus fuit, & ſuperſtitibus vicibus & poſtea in hanc usque diem cantilenam totam voce clara æquali & ſonora abſolvere nequiit; nam cantillando quaſi horas iſti hîc indicant. Diu ſymptoma hoc neneglexit, ſubinde obviis quibusvis & ab Agyrtis ſuaſis uſus eſt. Anno 1694. d. 20. April. me conſuluit, tum quia terrebatur phthiſis nomine, tum potiſſimum quia timebat ſe ob κακοφωνίαν ab officio remotum iri: tuſſiit quidem, attamen habuit pulſum naturalem, facile reſpiravit, ſputum non erat ſuſpectum, habitus nihil decrevit, artem ſuam ſtrenue exercuit, in lignis aſciandis, adaptandis, trabibus aliisque lignis locomovendis & in altum tollendis, ſemper priſtino robore valuit. Suaſi decoctum pectorale: tuſſis remiſit, vitium vocis tamen manſit; præſcripſi igitur decoctum lignorum, quod aliis voce ſubmiſſâ diu loquentibus ut non niſi cominus intelligi potuerint, cum fructu ſuaſi; verum cum nec hoc multum juvaret nullumque vitium in faucibus circa uvulam, tonſillas, in membrana pituitoſa poſtica Clariſ. Schneidderi obſervaſſem, cum inſuper facilè deglutiret & in colloquio familiari domi forisque clarâ, altâ & æquali voce loqueretur, ſolumque inter cantiliandum ab ipſo aliisque manifeſte obſervaretur, aliud quid latere ſuſpicabar. Poſt longum & varium examen tandem inter colloquendum attractando laryngem, forte fortunâ nihil minus, ut verum fatear, quam tale quid prævidens, cartilaginem ſcutiformen per medium fiſſam deprehendi, nam pars ejus dextra altior & eminentior & ſiniſtra depreſſior & humilior erat & non nihil introrſum quoque vergebat: diſtantia partis altioris & depreſſioris erat

ſecundùm longitudinem ad dimidii unguis parvi digiti homins adulti circiter; inter utramque cartilaginis partem fiſſam nullum hiatum vel in ſilente vel loquente obſervavi. Cum morbum hunc immedicabilem cogitaſſem, cum pars depreſſa ſurſum truſa nullo ingenio detineri & firmari, & propterea conglutinari non poſſit, ut taceam cartilaginem diviſam vix vel difficillime uniri, tunc propter hanc cauſam, tum ob raritatem affectus, illum præteritâ æſtate ad alios Noſtrates Medicos Anatomiæ gnaros ablegavi. Nihilominus juſſi, ut laryngi Empl. diachalcit. Fabritii Hildani imponeret, & digitum inter proclamandum ſupponeret, partemque depreſſam ſurſum truderet. Verum & hæc negligenter perſecutus eſt: manè, neſcio ex cujus conſilio, unum alterumve cochl. ſp. ceraſ. n. hoc autumno ſumpſit, cum Juvamine aliquo, ut putavit: aliquandiu proclamationem nocturnam intermiſit: Interdiu aliquoties in ſylvam urbi vicinam abiit, ibique eadem vi cantilenam, ut noctu ſolebat, ſine ullo vitio, ut ipſemet dixit: noctu verò antiqua κακοφωνία reſonuit. Nuper d. 26. Oct. cum Cl. Dn. D. Alexander Pfiſter, Chirurgiæ & Anatomiæ ſimul peritiſſimus, Dn. D. Antonius Künzlin, Practicus Vitoduranus, & Dominus Licent. Mezger, Tubing. me inviſiſſet, ſimul cum Filio meo in larynge taurina occupatum, Vigilem quoque accerſendum curavi, ut accuratior inquiſitio caſus rarioris fieret.

In Larynge magnitudinem, ſitum, conformationem legitimam conſpeximus, nec quicquam ad latus declinavit, in deglutitione ſurſum deorſumque ut in ſaniſſimis aſcendit & deſcendit, nec vel dolorem vel ullam aliam moleſtiam percepit. In cartilagine ſcutiformi media ſuperne invenimus ſinum ſeu hiatum quendam ὑψιλωειδῆν, qualis deprehenditur in cartilagine arythænoidea ſeu gutturali, atque illius apparentia nobis illuſiſſet, niſi ſitus nobis ejus notus fuiſſet, & certò conſtitiſſet hanc foras in collo tangi non poſſe, cum obſtent os hyoidæum, radix linguæ & epiglottidis, reſpiciatque gulam; quod falſum quoque convicit totius laryngis reliqua ſtrues ſitus, conformationis & magnitudinis ratione integra: in taurina quidem ſcutiformi illam non tetigimus, at in omnium quotquot aderant, laryngibus illam facile tactu comperimus: Conſpicitur hiatus ſeu ſinus delineatus in Anat. Reform. Cl. Bartholini l. 2. c. 11. Fig. 2. & 5. Nihilominus in hoc Vigili ſcutiformem per medium ruptam fuiſſe agnovimus, nam ut jam memini, pars ejus dextra altior, ſiniſtra depreſſior

manifeſtè tactui apparuit, & introrſum aliquantulum vergebat, conjuncta tamen manſit supernè oſſi hyoidæo, inferne annulari, nec foris illam transcendit. Dum nobiſcum colloquebatur, & multa tum de hoc ſuo infortunio, tum de aliis etiam maſculâ voce enarraret, nec vel minima inæqualitas obſervabatur, ſyllabas & verba ſono claro, alto & æquali pronunciavit, ac ſi ſcutiformis ab omni labe immunis eſſet. Juſſi igitur, ut in Muſæo meo illâ ſtentoreâ voce, eâque vi, quâ nocte ſolet, efferret Cantilenam, Germanicè ita ſonantem:

Loſen was ſolle ich euch ſagen/
Die Glocken hat Eilfe geſchlagen.

Poſtquam ad quintum & ſextum verbum pervenit, vox cecidit, & vocales ſubmiſſo ſono edidit: continuatâ proclamatione, ſecundum verſum hac vice rurſus clarâ & altâ voce expreſſit, quod tamen noctu in platea raro præſtare valet. Inter proclamandum ſcutiformi pollicem ſuppoſui in ſiniſtro latere, illamque ſurſum truſi, verùm hoc molimine efficere nequii, ut verba utriusque verſus æquali & clarâ voce ederet, poſtquam verò utrinque pollice & indice ad latera illam compresſiſſem, glottidemque, adductis ſcutiformis lateribus, anguſtiorem reddidiſſem utrumque verſum ſonorâ, clarâ & æquali voce proclamavit: unde concluſi, unum vel ambos, musculos Thyroarythenoidæos ob fiſſuram ſcutiformis loco motos aliquo modo enervatos eſſe, glottidemque non debitâ ratione anguſtari, nec aërem à fortibus pectoris lateribus exſpiratam, ut antea frangi. Rupturam ſcutiformis adſcribo potius clamori forti ſæpius reiterato; nam poſt obitum Patris hoc officiolum ambiens ante aliquot jam annos, operam dedit, ut æmulos vel æquaret vel ſuperaret: ut adhúc jactat, ſe vix parem habuiſſe in forti clamore, Er habe einen ſo guten oder beſſern Ruef gehabt/ quàm ullus ex ſociis. Quia verò noctu potius hoc vitium vocis patitur, illud verius imaginationi aberranti, quàm incantamento tribuendum videtur. Cl. Thom. Bartholin. Anat. Ref. l. c. & Cent. 4. Epiſt. 77. fiſſuræ ſcutiformis in aliis mentionem facit, & plenius in Epiſt. in Muſices Candidato, cui in parte nobis patente disrupta & divulſa, gibberis inſtar prominens, & prope claviculas introrſum retracta, apparuit: hujus conformationis vitio adjungit convulſionem. Allegat ibi hiſtoriamex Solenandr. ſ. 2. Conſilio 24. ubi cuidam à vehementiſſima tuſſi, ſuperveniente vomitu, vitium quoddam in larynge obortum

fuit

fuit, & arteria aſpera quaſi ſuſpendi & extrahi videbatur: Solenander in Reſponſione ad Caſum, laryngem affectam agnoſcit, illam convelli probare annititur, & contra hanc potiſſimùm remedia ſuadet, verùm de fiſſura prorſus tacet: Diſcrimen inter hanc Vigilis fiſſuram & conformationem vitioſam horum ultimorum & illorum collatione manifeſtum apparebit.

(Scaphuſio Auguſtam Vindelic. d. 3. Novembr. A. 1694. miſſæ.)

OBSERVATIO CXXXVII.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Analyſi chimica urticæ marinæ.

INſtitui hoc æſtivo tempore elapſo inter alia opera chemica aliquam analyſin urticarum, quas vocant, marinas, hæc itaque ex iis Vulcani beneficio elicui, primo magnam quantitatem aquæ, quæ omnis ſaporis erat expers, cum tamen aliàs iſtæ urticæ marinæ manu tractatæ manum urere videantur, & pruritum excitant; vix itaque urens & pruritum faciens evaneſcit in totum. Caput mortuum erat inſtar ſalis concreti, illud retortæ indidi, & uſi fortiſſimo igne, dabat oleoſam ſubſtantiam rubram, quod reliquum eſt, ex eo eliciebam ſalem per elixiviationem. Aquâ ego utor loco aquæ ſpermatis ranarum, magis infrigidat: mihi de hoc oleo quædam ſunt cognita maximi momenti, ut & de aqua, quæ poſthac cum Curioſis noſtris D. V. communicaturus ſum.

OBSERVATIO CXXXVIII.

Dn. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Nævis muriformibus.

GEneroſa quædam matrona, mure occurrente, cum gravida eſſet, perterrefacta, mus quaſi audacior accurrit, & latebras ſub generoſæ matronæ tunica quærit, imò in ejus lumbos usque ad ventrem aſcendit, quo loco comprimitur manu matronæ, ita, ut mus ſuæ temeritatis pœnam morte lueret, illa paulò poſt enitebatur fœtum ſequioris ſexûs, hæc loco, quo mus in corpore matris compreſſione necatus, muris ſubſtantiam accuratè referentem habebat nævum.

(*Kilonio Auguſtam Vind. d. 6. Nov. 1694. miſſæ.*)

OBSERVATIO CXXXIX.

Dn. D. EMANUELIS KÖNIG.

De Ranæ piſcatricis Anatome.

CUm è claſſe Piſcium pelagiorum cartilagineorum planorum, Rana piſcatrix ſingulari quodam & à cœterorum non ſolùm planorum cartilagineorum, verùm etiam animantium omnium aliorum more recedente artificio viſcera fabricata poſſideat, hancque miram fabricam Georgius Entius, Medicinæ Doctor Anglus, & Eques auratus, in Celeberrimi Medicorum Londinenſium Collegii Theatro non ſine ſumma Auditorum & Spectatorum admiratione publicè demonſtrârit (referente hoc Gualtero Charletono in Onomaſt. Animal. p. m. 130.) Nos verò Monspelii in præſentia Clariſſimi & Exper. Dn. Joannis Sloane, Medici Angli, aliorumque tam Gallorum quàm Germanorum Jatrices Cultorum, ſingularem eamque admirandam hujus Piſcis fabricam ob oculos poſuerimus, non abſonum fore judicavimus ea, quæ in diſſectione iſtâ

nobis

nobis apparuerunt, Miſcellaneis noſtris Curioſis inſerere. Rana autem piſcatrix nomen obtinuit juxta Gerh. Voſſium de Idololatr. L. IV. Cap. XXVIII. & Jonſthonum de Piſcib. p. m. 37. tum à ſimilitudine ranularum recenter editarum & ad ſenſum imperfectarum oculis quidem & caudâ notabilium, ſed quibus poſtea demum acceſſuri ſunt pedes & caudæ fiſſura, tum à venandi ſolertia, quâ ob oris ſui ingentem rictum ceu naſſam piſciculos allicientem, utpote toto circum ambitu dentibus uncis retroſumque ſpectantibus plenum pollet, cujus cauſâ etiam Dalmatis Diabolus marinus & Siculis Lamia audit. Figuram Jonſthonus de Piſcib. Tabul. XI. & Charleton libr. V. p. 201. ſiſtunt. Internam autem fabricam ſeu mechaniſmum naturalem ſi ſpectemus, occurrit ante omnia Ventriculus pluribus nodis cartilagineis introrſum ſpectantibus inſtructus, pluribusque vaſis ſanguiferis perſperſus, eum in finem, ut aſſumpta duriora tanto melius comminui & diffringi, ſpiritibusque vitalibus perfundi & imbui valeant, ceu quæ raptim hauſta absque præcedanea deglutitione faucium rictum ſubeunt, & ventriculo ingrediuntur, piſcibus integris rictum ingredientibus, ac ſi cavitatem ſaxi alicujus ſolummodo ſubintrarent, teſte Æliano Hiſtor. Animal. L. IX. Cap. XXIV. Quem in finem etiam œſophagus decem uncias latus conſpicitur, & eâdem cum ventriculo ſubſtantiâ contextus, albâ ſcilicet, craſsâ, firmâ & denſâ muſculari, cum fibris transverſalibus robuſtis, protruſionem citam raptorum juvantibus: Verſus hunc ſingulari naturæ directione ſpectat dentium ordo interior exterioribus longior hincque introverſum mobilis, cute ceu vaginâ ad ſui medium intextus, prout in unguibus felium alias conſpicitur; propè interiores autem fauces duo velut pulvinaria viſuntur, quæ à lateribus utrinque dentata ſunt, & in cuſpidem acuminantur, quibus in ſuperiore maxilla duæ pariter protuberantiæ reſpondent dentium itidem longiorum duplici ordine armatæ transverſimque ſitæ, in quas tendo muſculoſus è ſpinæ medio enatus bifariam fertur, ut aſsumpta non ſaltem conteri poſſint, ſed & jam contrita denuo extra os prolabi nequeant, ad eum ſcilicet modum, quo naſſæ piſcatoriæ ita contextæ ſunt, ut quod intravit, denuo egredi nequit. Branchiæ utrinque in lateribus ternæ adſunt nec detectæ, nec ſupinâ parte cæterorum planorum cartilagineorum more, ſed cuticulari integumento intectæ; In eas utrinque ſex quoque rami arteriæ aortæ diſtribuuntur, cujus ut & cordis ſtructura pro ſanguinis directione & diſtributione requiſitâ in corpus hujus animalis quoad

caput grandius, caudam verò parvius, ſingularis eſt, nimirum Cor pro magnitudine piſcis haud adeo amplum, ſed parvum atque robuſtum obtinet, nullum in conum deſinens, ſed æquali undique extenſione, in imo etiam nonnihil latiore, dotatum, quod tamen ambit Auricula grandior, corde triplo ferè major, ſubſtantiæ pulmonum inſtar ſpongioſa, rubicunda valde inſtar criſtæ galli, & ad hujus morem in ambitu itidem crenata ſeu fimbriata, intus verè valvulis ſemi lunaribus; ut ipſum Cor, ubi arteriæ aortæ jungitur inſtructum; Et hîc quoque notatu dignum eſt, quod aorta hæc ex cordis ſumma parte enata anguſtioris nonnihil ſit ſpatii inſtar annuli, ſed mox amplior, grandior magisque dilatata, & in ſex circiter ramos ad branchias directos diſtributa, craſſiorisque & denſioris ſubſtantiæ, quàm eſt vena cava, quæ ex duobus majoribus truncis ex duobus hepatis lobis oriundis conflatur, & poſtquam pericardium pertranſiit, in auriculam fertur. Hepar magnitudinis eſt peramplæ, coloris ex pallido flaveſcentis in duos prægrandes lobos diremptum, & in varias complicationes contortum, quod magnis vaſis ſanguiferis in ſuperficie ſua perſperſum eſt; ex interiori autem ſubſtantia plures ductus hepaticos emittit, qui, ut accuratè etiam notavit laudatus Entius, poſtquam extra hepar quinque ferè digitorum ſpatio delati ſunt, deſinunt in ſinum amplum, & tres digitos transverſos longum, qui poſtea anguſtior redditur, in duodenum terminatur, unciæ ſpatio à pyloro perpuſillo foramine exiguaque papillâ apparente, adeo, ut non immerito judicet Entius, illud eſſe velut cyſtim minorem & ſuccenturiatam; verùm præter hunc ductum communem conſtituentem, ductuum prædictorum tres medii uniuntur duorum digitorum ſpatio, antequam in dictum ſinum deſinant, & proximus ramus ingreditur initium ilius vaſis, quod ad cyſtim felleam abit, & meatus cyſticus vocatur; eſtque hic meatus longitudinis octo digitorum transverſorum atque amplitudinis calami ſcriptorii, ſic, ut liberè bilis ſecreta tam verſus veſiculam felleam, quàm ad ſinum ſeu ductum communem ferri poſſit, nec enim niſi per porum cyſticum bilis ad veſiculam felleam decurrit; Bilis autem hæc veſiculam replens fuſci coloris apparuit, & inſtar cereviſiæ veteris translucida. Meſenterium multis minoribus glandulis, & unâ majori pancreas Aſellii ſupplente dotatum apparuit, cum vaſis hinc inde ſat amplis & pinguedine. Inteſtina ſi luſtrentur, ab initio duodeni reticulum conſpicitur velut in ventriculo animalium ruminantium, imò & circa inteſtinum rectum columnulæ carneæ viſun-

ſuntur ad modum abomaſi in bovibus, ubi & valvula ſatis evidenter apparet; Cœcum deficit, Jejunum & Ileum longitudinis ſunt circiter trium ulnarum. In Liene in dextro latere ſito elegans eſt vaſorum ſanguinem, & ſpiritus vehentium diſtributio in ramulos hinc inde minutos, ex quibus nervi in aliquot plexus tandem finiuntur. In Renes ſat amplos arteria & vana emulgens quoque in plures ramulos diviſa inſeruntur, ex quibus vena emulgens prægrandis denuo prodit, & diaphragma perforans in venam cavam ſanguinem effundit; Veſica verò urinaria non ſecus ac in noctua perampla eſt, & plurimi liquoris urinarii capax, quem ex ureteribus valvulis regreſſum ſeri impedientibus excipit. Ovarium quod ſpectat, illud quadrifidum obſervavimus, oviductusque ſeu cornua uteri in ſummitate multum ſe anguſtantia. Cerebro oſſiculisque auditûs liquori illud ambienti innatantibus certè nihil elegantius, adeo ut meritò atteſtari debeamus laudato Entio, nullum eſſe animal, in quo plura miranda repererimus.

(*Baſileâ Auguſtam Vind. A. 1694. d. 10. Nov. miſſa.*)

OBSERVATIO CXL.

Dn. Lic. JACOBI AUGUSTINI HÜNERWOLFFII.

De Hydrope veſicario.

Conjux Operarii cujusdam noſtratis aſperô victu vitam, atque ejusdem à prima ætate plurima tolerans incommoda, unicam prolem peperit maſculam, eamque propriis educavit mammis. Excluſô hoc, intentus durusque manſit puerperæ venter, & tumor ad ſiniſtrum umbilici latus juglandis magnitudine primò natus fuit, quem lactans neglexit ſuſpirioſa. Puerô deinde ablactatô, fluxus emanſit matri menſtruus, & tumor umbilicalis paulatim crevit, pluresque hinc & illinc apparuerunt protuberantiæ grandiori in abdomine, murmur in eodem & fluctuationes quaſi aquæ ſenſit ægrota, diſpnœâ etiam ab annis tribus conceptâ, tandem graviori, cum acerbiſſimo ventris dolore, ſiti, vomitu, diarrhœâ, tuſſi; deliquiis animi tentata, vitam perdidit ærumnabilem.

Hanc

Hanc verò cum traheret, medicam non admiſit manum, ſed Omnipotenti curam corporis & animæ demandavit unicè, beatam ſemper exoptans analyſin, quæ etiam cònſecuta eſt d. 8. Septembris A. 1694. Urſerunt amici corporis apertionem, quam inſtitui die obitum ſequenti, præſentibus aliquot ſexûs utriusque perſonis. Denudatô autem cadavere, amplum abdomen variis tumoribus duris refertum advertebatur, quorum unus pugni magnitudine ad umbilicum prominebat, ex quo ſeparato & inciſo alba & gummoſa materia, veſiculaque tenuis circumcirca intus adnata leviter, aquâ limpidiſſimâ repleta eximebatur. Sub hoc multæ colligatæ veſicæ diverſæ magnitudinis, craſſitiei, & figuræ reperiebantur, ventriculo, hepati, lieni, utero, ſpinæ dorſi, & peritonæo firmiter adnatæ, hepati & lieni etiam innatæ, quæque omnes, præter liquamen gummoſum album, in ſe continebant alias tenuiores veſicas, lymphæ plenas. Peculiaris verò alitis capite cum oculis, (ut videre licet ex icone,) gravida non minus tenuiori veſicâ, ſubſtantiâque prædictâ gummoſâ, roſtro ſuo ſiniſtrum petens ovarium ſe exhibebat. Maxima veſica, cujus interior etiam alia, fudit ultra duas lymphæ libras, in dextro latere coſtis & diaphragmati annata, ſurſum pepulerat pulmonem, qui coſtis firmiter etiam affixus cernebatar. Hepar, lien & renes inſolitæ erant magnitudinis. Cartilago mucronata in gibbum hepatis impreſſerat foveam, quæ columbinum capere potuiſſet ovum. Veſica bilis inſolito major, atrum in ſe continebat gluten. Ventriculus & inteſtina flatibus erant referta, à retentis verò aliis libera. Ex cruribus tumidis ſcalpello inciſis limpidiſſima profluebat aqua. Superum corpus erat emaciatum. Non communi obiiſſe hanc mulierem hydrope, nec peculiari ſaccato, cujusmodi mentio fit in Ephemerid. noſtrar. Decur. 2. Ann. 8. Obſervat. 23. nec botryoide, qualis deſcribitur in Actis Hafnienſibus Ann. I. Obſervat. I. nec verminoſo, ceu forſan dici poſſet ex Obſervatione Eduardi Thyſonis, Angli, in confeſſo eſt. Quinam ergo hydrops maturavit fœminæ necem? Veſicarium ut hunc dixerim, commovit me inſignis canaliculorum lymphaticorum à beato Nuckio demonſtratorum ordo, glandularumque, per quas illi tranſeunt, peculiaris conditio. Quoties enim glandulæ in confinio trunci deſcendentis arteriæ aortæ & venæ cavæ, vel alibi, auſteritate forſan aliqua affectæ, per canaliculos non ſatis promptè humorem dimittunt lymphaticum, ejusmodi verò affatim immiſſus & retentus, membranas illorum magisque

diſten-

diſtendit, cogitque in veſicas, fit unà ipſæ ut eleventur & extendantur glandulæ. In hoc ſi fallor, ex noſtris aliquis, ut confido, & maximoperè peto, veram expromet cauſam.

Fig, XII.

(*Jenâ Auguſtam Vind. â Nobiliſſ. Dn. D. Günth. Chriſtoph. Schelhammero An. 1694. d. 16. Novembr. miſſa.*)

OBSERVATIO CXLI.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Fonte Mirabili.

Περὶ θαυμασίων ἀκυσμάτων ſ. de mirabilibus auſcultationibus continetur liber unus inter opera *Ariſtotelis*, quo hauſtæ undecunque vagæ ſatis & inſolitæ relationes conſignatæ leguntur. Accenſeri, iſtis poterunt, quæ de fonte quodam mirabili in finibus patriæ verſus ortum non ita pridem vario rumore ſparſa fuerunt, & eo lubentius audita, quod bonum prognoſticum afflictis ferre credebantur. Scilicet calamitas noſtra, uti nec ex improviſo quondam irruit, ita nec occultè modò ceſſare meditatur, ſed prævio quodam ſigno tunc acceſſum nunc deceſſum annunciat, ſi vulgo fides. Hiſtoria ipſa, qualis ad me pervenit, hæc eſt: *Kœnigsbronnæ* (coenobium eſt, cui à regio fonte nomen.) *Fons eſſe dicitur, qui cum fluit, bellum & annonæ caritatem, cùm deficit, bona tempora denatat*: Hoc non modò à majoribus ſuis traditum, ſed & propriâ experientiâ certum tenere perhibentur accolæ, imò recenti denuo exemplo confirmatum cum quia annis prioribus, utpote bonis, diu non fluxerat, anno fatali nobis octuageſimo octavo fluere non inceperit modò, ſed & continuaverit hactenus, usque dum initio proximæ æſtatis anni hujus nonageſimi quarti inopinato iterum deficeret, adeò quidem, ut nunc ne gutta ſuperſit. Non uni ſoli hoc datum audio, ſed eſſe adhuc alium verſus Ulmenſe territorium in pago Hauſen, cujus ampla

& magna ſit ſcaturigo, qui cum priore inceperit, cum ipſo etiam defecerit eoque phænomeno vulgus ad prædicendam mox annonæ tum cariſſimæ inſtantem mutationem in melius excitaverit, comprobante vaticinium eventu. Nomen illi die Leriß / Huic der Hungers-Bronn ſc. ab edendo, cum vacuus eſt, & à fame inditum uterque adeò non ſine ratione fert. Plures & ſpecialiores loci atque temporis circumſtantiæ modò non ſuppetunt, nec aliud occurrit, quod addam, niſi aliqualem topographiam: Eſſe fontem noſtrum in eâ regione, quæ Alpibus ab ipſis Helvetiæ finibus juxta Danubium protenſis verſus ortum continuatur, quales aſperæ, ſiccæ frigidæque eſſe ſolent, nec aliàs aquis abundant, niſi unus & alter amnis per valles decurrat, quod hîc maxime locum habet, unde Brentius fluvius ad Danubium infra Ulmam properat, copioſe enim undiq; à radicibus noſtrarum alpium rivi emanant; Huc, quod forſan attendi poſſet, furor bellicus non pertigit, ſed ibi fugientium fuit aſylum. Hæc curioſa ſatis phænomena, vel eâ de cauſâ conſiderari merentur, quod inter tot alia aquarum mirabilia vix occurrant: Incitato quidem Ariſtotelico libro fons deſcribitur, qui tempore ſiccitatum hoſtiis & precibus obſecratus, coactis in pluviam vaporibus ſuis regionem ſalubriter irrigare fuerit ſolitus; In Geographiâ generali *Varenii* recenſentur fontes, qui ſtato tempore ſolùm fluunt, i.e. qui vel intumeſcunt & detumeſcunt cum maris fluxu & refluxu, vel ſingulis diebus per vices fluunt & deficiunt, vel per æſtatem fluunt & hyeme ceſſant; Rarius eſt, quod ex *Joſepho* referri ſolet, de fluminis cujusdam inter Arceam & Raphaneam Syriæ urbes admirabili naturâ, quod cum pleno deferatur alveo, per integrum ſabathum, mox ceu obturatis fontibus deficiens, per ſex integros dies ſiccum alvei ſui præbet tranſitum, rurſusque ſeptimo die ignotis naturæ cauſis ad priorem redit aquarum abundantiã, ut incolæ illum ſabbatheum nuncupâriut, ob ſacrum Judæis ſeptimum diem. Nec tamen iſti fontes cum noſtris ratis conuenire, aut ad ipſorum cauſas pernoſcendas facere videntur; nec multum nobis pollicemur ab illis ſignis futuri boni vel mali anni, quibus quidem annumeratur fons noſter, exſiccatus largæ meſſis prodromus cum ſc. clara dies Pauli bona tempora denotat anni, & quæ paſſim proſtant varia, quibusque hoc anno acceſſit copia veſparum, quæ prioribus annis raræ, hoc plurimæ, bono ſigno habitæ fuerunt, utique cum & calor eas foverit, & eſca abundans in fructibus allicuerit. Sepoſitis ergò iſtis, reflectendo ſuper fontium noſtrorum mirabilia, humiditatem

cum

cum bello, fame, ſiccitatem cum fertilitate conjungi noto, & duo ad animum revoco proverbia, pro veriverbiis habita; Prius generale ex *Theophraſto* deſumſit Adagiorum Magiſter *Eraſmus*: Annus fructificat, non tellus, ſ. Annum ferre, non Arvum; alterum ſpecialius agricolarum eſt: Non tam metuendam apud nos annis ſiccis, quàm humidis annonæ caritatem. Inter belli autem ſigna exundationes fluviorum referri, pariter invenio; Poetæ ſanè jungunt. Inter prodigia, quæ Jul. Cæſaris cædem ſecuta præſagiiſſe credebantur civilia bella, *Virgilio* Eridanus campos per omnes cum ſtabulis armenta tulit, *Horatio* Tiberis retortis littore & ruſco violenter undis vagus & ſiniſtrâ labitur ripâ. Negari non poteſt aliquoties annis præteritis & paſſim fluvios viciniam vaſtâſſe, multi enim ſuo id damno experti, nec minus hoc experimur, ceſſaſſe illa diluvia, ver huius anni fuiſſe ſiccum. Quæ autem & qualia fuerint noſtra tempora, quis ignoret? A multis hæc omnia adſcribuntur Saturno, hic regnaſſe dicitur, & jam meliora promittuntur. Deus annuat votis! Equidem ab antiquo malè audit Saturnus, in fortuna major, uti Mars in fortuna minor: *Virgilius* agricolam obſervare jubet.

Frigida Saturni ſeſe quò ſtella receptet.

Horatio tyrannus Heſperiæ capricornus undæ dicitur, quod Saturnus commentatorum fide in capricorno graviſſimas pluvias excitet, maximè in Italiâ. Nondum in capricorno erat temporibus noſtris extremis Saturnus, auſtralis tamen jam dum & humilis horizonti noſtro, & adhuc. Uti itaque fatum, prout à *Scaligero* dicitur vis cœleſtis in rebus naturalibus non nullum, & Saturni vim in aerem frigore cogendum non nullam largiar, ita ſpecialiora tamen & determinata magis ab Aſtrologis expectari debent; Quos juvabit forſan conferre annos noſtros cum præteritis fatalibus, & correſpondentes usq; ſtellarum motus. Quid ergò ut ad fontes revertar, num fluxus illorum & minor annorum fertilitas erunt effectus duo unius cauſæ? Et ſic aqua ipſorum largior in ſolo arido ſignum abundantis humoris & frigoris, & ob hanc præciſè cauſam caritatis annonæ? Ita quidem videtur, niſi obſtet, qui fons belli ſignum eſſe poſſit? videlicet non aliter ac ipſa diluvia; de cujus ſigni certitudine & veritate viderint alii. Caram facit annonam & bellum & aer humidus frigidus, etiam ſigillatim, multo magis conjunctim: Quid mirum ergò ſi in genere à vulgo jungi contigerit. Sanè minor quidem facta eſt annonæ caritas, ſed non correſpondit meſſi vindemia, & quod magis eſt, bel-

lum proh! dolor nondum eſt confectum. Unum reſtaret, unde fontium noſtrorum ſit origo, ex pluviisne an vaporibus ſubterraneis? Et ipſa quidem meteororum inconſtantia ſimilibus fontibus convenire communiter putatur, ut hîc quoque aſſignanda videatur, niſi forte ſint, qui potius ad cruſtæ terreſtris globi diſpoſitionem ignotam vel ſtimulandam certo planetarum aſpectu velint recurrere.

§. Dum iſta aſſervo proximis nundinis Auguſtam mittenda, interim Suevicorum Cruſii noſtri Annalium recordor, & viri curioſi de Regio fonte collectanea evolvens, hæc invenio notabilia: *Sunt circa hoc coenobium quatuor inſignes & ampliſſimi fontes, lacuum inſtar. Primus & præcipuus, Brentii amnis à monaſterio CC. paſſibus. Secundus, Pfefferii, C. paſſibus. In quem peregrinus conjectus piſcis, ſtatim excoecatur. Tertius Cochius: ex quo fluviolus naſcitur Cochius: à quo vallis Cocherthala nomen habet. Quartus ſine nomine: quo fluente difficultas annonæ fore creditur. Laris tamen (inquit Gabelc.) is dicitur vulgò.* Firmatur ergò traditio accolarum antiquo teſtimonio, & phænomenon meritò cenſetur eò rarius, quò magis fonti huic ſoli proprium nec ulli ex tribus vicinis majoribus competere dicitur. Quin imò aliud agendo in Rob. Plot tractatu de origine fontium, journ. d. Scavans Ann. 86. recenſito, nominari lego fontes quosdam ſimiles Angliæ, *dont le cours eſt un preſage d'une mechante recolte, & le tariſſement un augure d'une grande abondance.* Verum liber ipſe ad manus nunc non eſt, ut vel hâc de cauſâ noſtri fontes ulteriori inquiſitioni reſervandi veniant.

(Tubingâ Auguſtam Vind. d. 17. Novembr. A. 1694. miſſa.)

SCHO-

SCHOLIUM.

CLar. *D. Robertus Plot. l. c.* de fontibus temporaneis & irregularibus agens, §. 7. 8. & 10. aliquot in Anglia reperiundos, recenſet, qui nunquam, niſi iminente aliqua frumenti inopia, erumpere, aliis autem temporibus, humidiſſimis licet, aquâ deſtitui dicuntur; & §. 11. alterius meminit, qui contrarium præbens vaticinium, non arefiat, niſi ſtupenda quadam calamitate, frugum inopiæ, bellorum aut aliarum revolutionum majorum imminente. De quibus ſententiam, quam profert, adducere placet: *Res easdem, contrariis, ejusdem cauſæ in idem ſubjectum, operationibus portendi, mihi duriusculum videtur, ne dicam abſurdum ut credatur; adeo ut verear plus fortunæ & credulitatis rei ineſſe, quam dependentiæ, quæ poſſit intercedere fluxum & ſiccitatem horum fontium, ac hujusmodi triſtes eventus.* Cui ſano judicio cum & Nobiliſſ. noſtrum D. Autorem accedere videam, plura non addere opus eſt; niſi quod cum A. 1690. menſe Majo, non procul ab urbe noſtra, juxta cœmeterium, quod ſuperius nobis vocatur, aqua limpidiſſima ex terra aliquot ſcaturiginibus erumperet, (quæ poſt aliquot ſeptimanas rurſus diſparens, poſtea denuo fluere incipiebat, atque in autumno tandem planè iterum exareſcebat,) plebs Majorum ſuorum relatione perſuaſa, peſtis ſubſecutæ prodromos olim fuiſſe hos fontes venditarit, & jam denuo hujus prænuntios eſſe metuerit; vano tamen, quod eventus comprobavit, vaticinio. Imo quamvis paulò ante febres malignæ petechiales inſignem ſtragem edidiſſent, tunc mitiores ac rariores eſſe cœperant. Ut ita peſtis, ſimilem plures ante annos ſubortam aquarum eruptionem ſubſequens, nullo modo ab hac dependiſſe dicenda ſit, judiciumque illud plebejum plebi relinqui debeat. Uti verò laudatus *Dn. Plot* à pluviis temporaneos iſtiusmodi fontes originem trahere poſſe negat: ita noſtra de ſcaturigine idem dici debet, cum non tam copioſæ tunc temporis pluviæ, & longè liberaliores hactenus, ex quo fluere deſierunt, viciniam noſtram inundaverint.

(L. Schrœck.)

OBSERVATIO CXLII.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Febre tertiana ſpuria convulſiva, coecitatem invehente.

ANno 1692. circa initium menſis Junii, Chriſtianus Hermannus, Memmingenſis, cœlebs aurifaber, temperamenti phlegmatici, habitus corporis rari, febre tertiana ſpuria correptus eſt, cui ad remotionem cauſæ bilioſæ ac pituitoſæ, & ſublationem inſecuti morbi febrilis, tam purgantibus, quam antifebrilibus ſpecificis, obventum fuit, â quorum uſu tamen febris non ceſſavit, ſed cum anorexia & debilitate ſtomachi, lateris & hypochondriorum dolore, alvi obſtructione, virium proſtratione, aliisque ſymptomatibus, (ſpretâ remediorum diligenti adminiſtratione) incrementum ſumſit, quibus omnibus die 12. Junii atrociſſimæ convulſiones per biduum durantes, cum loquelæ, (ob nervorum ſeptimæ conjugationis, & recurrentium læſionem) amiſſione, acceſſerunt, tertia ab invaſione die ceſſarunt, quarto vero cum majori vehementia, & totius corporis membrorumque horrenda vibratione & concuſſione, recruduerunt, ſimulque cæcitatem, ob ſummam ſpirituum animalium perturbationem ac diſperſionem per duos integros dies induxerunt, quibus elapſis, Patiens poſt adhibita remedia ophthalmica, viſumque roborantia & hinc recollectos ſpiritus animales & viſorios, viſum recuperavit, ſed de capitis, ac reſiduo lateris ſiniſtri dolore adhuc urgente aſthmate alvoque ſuppreſſa conqueſtus eſt, quæ ſymptomata per injecta clyſmata, potiones laxativas & topica ſublata fuerunt, patiensque indies melius habuit, priſtinamque bonam valetudinem mediantibus infra deſignatis remediis per Dei gratiam recuperavit.

Remedia autem juvantia ſequentia fuêrunt.

1. Ad materiæ peccantis expurgationem ℞. Syr. d. Cichor. c. Rhab. roſat. ſolut. diaſereos Andern. āā. ℥ß. Pulv. rad. Ialapp. ʒj. ſpir. ⊕. ℈ß. M. d. ad oll. de quo ſyrupo laxativo per aliquot dies manè jejuno ſtomacho, poſt agitationem, cochleare unum capiatur.

2. Ad febris ſublationem. ℞. Salis Card. bened. Centaur. min. abſynth.

abſynth. pulv. cortic. rad. chin. chin. ana ℈ß. M. F. pulv. ſubtil. unâ vice in brodio carnis vel aq. centaur. minor. ſub tempus paroxyſmi ſumendus, & aliquoties repetendus.

3. Ad ſtomachi debilitatem corrigendam. ℞. Conſerv. menth. Elect. diacydon. ſimpl. ana ℥j. Nuc. moſch. cond. Zingib. in china cond. cortic. aurant. cond. ana ʒj. Theriac. Androm. Philon. Rom. ana ʒj. ſyr. cydon. ℥ß. m. f. Electuarium, ſucceſſivè, utendum. Et ℞. Empl. d. cruſta panis ℥ß. de Tacamahac. ʒij. M. & malax. c. ol. menth. extend. ſuper alutâ fiatque l. a. Emplaſtrum ventriculi regioni imponendum.

4. Ad anxietatem circa præcordia auferendam, & cor roborandum. ℞. Theriac. cæleſt. gr. iij f. pill. numero 3. una vice deglutiendæ.

5. Ad convulſiones epilepticas ſedandas. ℞. Aq. confort. Offic. perlat. Ceras. nigr. aã. ℥jß. Epilep. Lang. hyrund. cum caſtor. flor. tiliæ, pæon. ana ℥ß, Cinnam. ſtill. ʒij. Pulv. Marchion. cinnabar. nativ. granulat. & præp. ana ℈j. Man. Chr. perlat. ʒij. fiat mixtura, cochleatim ſumenda. It. ℞. Aq. confort. Offic. perlat. Ceras nigr. flor. tiliæ, pæon. ana ʒvi. Epilept. Lang. ℥ß. Cinnam. bugloſſat. ʒij. pulv. march. ℈j. Margarit. præp. ℈ß. Conf. Alk. incompl. ʒß. lap. Bezoard. or. gr. iiij. ſyr. flor. pæon ʒij Julap. roſ. ℥ß. fiat mixtura, pari modo uſurpanda. Et Aqua odorifera ſeq. naribus applicanda. ℞. Aq. roſar. fragrantiſſ. odorif. Fuchs. ana. ʒvj. Cinam. ſtill. ſpir. cephal. Anhalt. compl. ana ʒij. M. d. ad vitr. Nec non, ad revulſionem & derivationem. ſeq. Clyſter.

℞. Herb. 5. emoll. ana. Mß. beton. major. ana mß. Rad. pæon. ʒij ſem. lini fænugr. ana. ℥ß. M. f. decoct cum brod. carn. ſ. q. ℞. hujus colatur. ℥vj. in qua diſſolv. Elect. lenit. Florenz. diacathol. ana. ℥j. Mell. roſ. col. ℥jß. ol. roſ. ℥ß. vitell. ovi n. j. ſal. gemm. ʒj. m. f. clyſter applicandus. Cui etiam infra ad alvi obſtruction. tollend. Clyſter deſignatus reſpondet.

6. Ad caput roborandum, viſumque reparandum. ℞. Conſerv. roſar. antiq. ℥j betonic. majoran. flor. Euphraſ. ana ʒij. conf. Alk. incompl. ℈j ſyr. rub. Id. ℥ß. M. f. Electuar. de quo ſæpius avellanæ quantitas capiatur.

7. Ad capitis dolorem compeſcendum. ℞. Empl. hypnot. Mynſicht. ℥j. quod ſuper alutâ extenſum fronti ac temporibus applicetur.

8. Ad Aſtma

8. Ad Aſtma profligandum. ℞. ſperm. cet. rec. Ocul. 69. præp. aa ℈ij. Syr. d. hyſſop. ʒij. Aq. hyſſop. ceras. nigr. ana. ℥j. M. f. potiuncula unâ vice haurienda.

9. Ad hypochondriorum dolorem mitigandum. ℞. Tripher. magn. ℈ij. Theriac. cœleſt. gr. iij. Extr. laud. op. Paracelſ. incompl. gr. jß. Macis, Croci Or. ana. ℈ß. aq. flor. Chamomill. ℥j. M. f. potiuncula una vice ſumenda. It ℞. Ol. amygdal. dulc. ℥iß. Mann. Calabr. el. ʒvj. Syr. d. cich. c. Rhab. ℥ß. ſperm. Cet. rec. ℈j. aq. Ceras. nigr. q. ſ. ad potiuncul. una vice bibendam. It. ℞. Fol. ſen. el. ſ. ſt. ℥iij. Rhabarb. ver. crem. ♀. ana. ʒß. ▽. ceras. nigr. ℥iiij. M. f. lenis ebullitio, in colatur. diſſolv. Mann. calabr. el. ℥jß. M. f. potio. Et, ℞. Ol. chamomill. lumbric. aneth. ana ℥ß. M. quibus oleis hypochondr. regio calidè inungatur.

10. Ad alvi obſtructiones reſerandas. ℞. Brod. Cibeb. laxat. ℥iß. aq. Ceraſ. nigr. ʒvj. M. f. potiuncula. Et, ℞. ſpec. decoct. carminat. ℥ij. f. decoct. cum lacte vaccino. q. ſ. Colatur. ℞. ℥vij. in qua diſſolv. Elect. lenit. Florenz. Diacathol. ana. ʒvj. Mell. roſ. ſolut. ℥iß. Ol. Chamoill. rutac. ana. ʒvj. vitell. ovor. n. 2. ſalis gemm. ʒj. M. f. Clyſter. Et, ℞. Lact. vaccin. ℥vj. in quo diſſolv. Mell. roſ. col. ſacch. Thom. ana. ℥ij. vitell. ovor. nro 2. M. f. clyſter, iterato applicandus.

11. Pro potu ordinario, decoctum C. C. cum hordeo, liquiritia & paſſulis, nec enim Julapia ex aq. fontan. cum Syrup. rub. Id. & violar. parata bibit; ac inſuper bonam Diætam obſervavit.

Quibus remediis dictus Patiens reſtitutus in hunc usque diem bona & exoptata ſanitate fruitur.

OBSER-

OBSERVATIO CXLIII.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Abſceſſu fiſtuloſo in abdomine.

ANno 1686. plurimum Reverendus Dn. Joh. Wolffgangus Schleicher, Sacellanus Ehingenſis, ætatis ſuæ anno quadrageſimo ſecundo, temperamenti cholerico-melancholici, habitus corporis rari & gracilis, in ſiniſtra parte abdominis, non procul ab umbilico, penes coſtas ſpurias, tuberculum quoddam exiguum ſenſit, quod in principio, quia parum incommodi attulit, parvi æſtimavit, donec pedetentim incrementum ſumſit, tumorque anno 1692. intra Feſtum Paſchatos & Penteсoſtes magnis cum exortis doloribus in magnitudinem cucurbitæ ovalis, vel ſarcinæ oblongæ ſpithamam longæ, & manum transverſam latæ, flatibus humoribusque invicem mixtis turgidæ, excrevit, Patientemque ob magnam exindè excitatam moleſtiam ad quærendam opem & auxilium compulit, cui ab initio, præmiſſis purgantibus, Emplaſtra emollientia & diſcutientia, cum cingulo lato, ac ſcuto adæquato, tumorem deprimente, nec non bona diæta ordinata fuêre, inter quorum uſum tumor tamen non imminutus, ſed magis magisque adauctus, & tamen interea temporis ita emollitus fuit, ut menſe Junio hujus anni milleſimi ſexcenteſimi nonageſimi tertii evidentiſſimè conſpici potuerit, quod hic Affectus ingens abſceſſus vel magnum ulcus multa materia ſanioſa & excrementitia repletum ſit: Quapropter repetita purgatione per ſacculum laxativum rurſus Emplaſtra emollientia & maturantia usque ad perfectam mollitiem & maturitatem impoſita, ac deinceps abſceſſus à Balneatore loci per cauterium potentiale apertus fuit, ex quo ſordida, feculenta & ſeroſa materia effluxit, tumorque evanuit & ſubſedit. Sed quia hoc ulcus ſordidum conſolidationem per Balneatoris manum reſpuit, idcircò Dn. Patiens ſe Ulmam contulit, ac me cum Chirurgo Georgio Riedlino ad inſpiciendum huncce abſceſſum requiſivit, ubi per ſtylum exploratorium varii ductus, ſinus & cuniculi, & quidem principalior, utpote fons & ſcaturigo hujus mali, in ſiniſtro latere verſus coſtas ſpurias; ſecundus in oppoſito dextro latere; & tertius in inferiori parte verſus os pubis deprehenſi fuêre, totumque ulcus cavernoſum apparuit;

Quo viſo, nos ambo hunc affectum abſceſſum fiſtuloſum, ab affluxu humoris vitioſi, ſanguinisque melancholici, atrabilarii, ſcorbutica acredine tincti, corrupti & aduſti, per tubulos mollium & carnoſarum partium eò delati, inque loco affecto congeſti, obortum eſſe, huicque malo (quia his jam inventis, aliisque adhuc latentibus ſinubus difficulter ab extra remedia applicari queant) haud aliter quam ſectione, utpote certiſſima, celerrima & ſecuriſſima via occurri ac remederi poſſe, judicavimus. Quibus auditis, & factâ remonſtratione recenſita, Dominus Patiens noſtræ ſententiæ morem geſſit, ſeque in loco ſui domicilii tam ſectioni, quàm curationi noſtræ, ſubmittere decrevit.

In hunc igitur finem An. 1693. die Lunæ, qui erat 20 (10) Julii, nos ambo Ehingam equitavimus, ubi hora decima antimeridiana in ædibus dicti Domini Sacellani ſectio abſceſſus hujus fiſtuloſi per prænominatum Chirurgum Riedlinum ſequenti modo facta eſt: Cum prænominatus Dn. Patiens ſellæ longæ ſupinus impoſitus, locusque affectus denudatus fuiſſet, Chirurgus ante ſectionem cavitates ſinusque fiſtuloſos ſtylo exploravit, poſtea itinerarium ſtriatum principali ſinui ſiniſtri lateris transverſim verſus coſtas ſpurias indidit, ac cultello acuto ſtriam itinerarii percurrente celeberrimè disſecavit; poſtea dicti cultelli cuſpidem globulo cereo munivit, & immiſſo cultello alterum ductum transverſum dextri lateris punctim aperuit, ſicque tam puri, quàm medicamentis injiciendis tranſitum paravit; Et hinc tertiò rurſus itinerarium ductui deorſum verſus os pubis tendenti vel deſcendenti inſinuavit, eundemque pari modo celerrima ſectione incidit. Quo facto, digiti dextræ manus totam cavitatem abſceſſus hujus fiſtuloſi exploravit, cutemque à ſubjecta carne ſquamoſa, ſordida, flaccida & mucoſa ſeparavit, foveamque linimentis carptis explevit, turundam vulneri dextri lateris punctim facto indidit, labia vulnerum totamque capacitatem ſectam & apertam medicamentis ſtegnoticis, emplaſtris & ſpleniis munivit, decentique modo deligavit, Chirurgoque loci usque ad noſtrum reditum decentem tractandi modum inculcavit & demandavit. Elapſis deinceps decem vel duodecim diebus Dn Patientem iterum viſitavimus, inque loco affecto & aperto tres alios aſcendentes minores ductus invenimus, qui facili negotio immiſſo ſtylo exploratorio ſine ſectione diſciſſi & aperti, vulnera aqua cauſtica per ſiphonem injecta, unguentoque digeſtivo impoſito, mundificata, vulnerumque cavitates denuò linimentis carptis

exple-

expletæ & deligatæ fuerunt. Non multò poſt, tertiâ vice nos Ehingam recepimus, abſceſſusque cavitatem mundificatam, bonum ac laudabile pus edentem, adque conſolidationem diſpoſitam invenimus, quapropter à nobis judicatum & demandatum fuit, ut priori tractandi modo pergeretur, abſceſſus certis in locis adhuc apertus ſervaretur, ſpleniis, faſciis & ligaturis cutis & caro ad mutuum contactum reduceretur, ſicque conſolidatio promoveretur. Poſtquam verò in abſentia noſtra inſignis error in deligando commiſſus fuit, abſceſſusque de novo ſordidam ac corruptam carnem, ſaniemque multa ſeroſa humiditate permixtam monſtravit ac evomuit, eamque ob cauſam Dominus Patiens Ulmam ſe contulit, noſtrumque conſilium & auxilium ulterius requiſivit, iteratò cavitas ampliata, ulcusq; tam injectâ aquâ cauſticâ, quàm aliis digeſtivis remediis mundificatum & correctum, totumque corpus ad præcavendum novæ materiæ affluxum, expurgatum, atque brachii dextri vena mediana, quæ ſanguinem vitioſum tam ratione ſubſtantiæ quàm qualitatis effudit, ſecta fuit; Quo facto, omnia ad meliorem ſtatum perducta ſunt, cutis in lateribus vulnerum circa eorundem labia cum carne unita, ac ob materiæ fluentis purulentæ per multos dies defectum, ulcerisque exſiccationem, perfecta conſolidatio ſperata & expectata fuit. Quia verò in inferiori parte vulneris, verſus os pubis deſcendentis adhuc dura aliqua intumeſcentia ſuperfuit, illaque inopinatò reſoluta materiam fudit, ductumque dextri lateris ſua acredine per modum eroſionis de novo excavavit & aperuit, idcircò etiam illum per injectionem aquæ cauſticæ per aliquot dies mundificare conſultum duximus. Ne autem à fermento melancholico nova materia ſeroſa & acris ad partem affectam per modum eroſionis & congeſtionis afflueret, ſinusque fiſtuloſos jam clauſos de novo exederet & aperiret, ac conſolidationem impediret, dum varii probatiſſimi Authores fiſtulas abdominis peſſimas & periculoſas æſtimant, & inter alios exercitatiſſimus Chirurgus Venetus Andreas de Cruce lib. 3. Operis Chirurgici, cap. 50. p. m. 422. ſequenti modo de iis ſcribit, dicendo: Venter prorſus oſſibus caret, ac proinde periculoſioribus fiſtulis ſubjectus & obnoxius eſt, quos multi pro immedicabilibus exiſtimant, idcircò corpus iterum per potiunculam laxativam expurgatum, venaque mediana exoptato cum ſucceſſu, melioriſque ſanguinis profuſione adaperta, nec non potus ordinarius, itemque vulnerarius per aliquod tempus continuandus, ordinatus, bonaque diæta præſcripta fuit, quibus mediantibus

tibus viſcera roborata, humores pravi & excrementitii in & extra venas conſumpti ac exſiccati, omnisque affluxus materiæ peccantis inhibitus fuit, unde etiam per adhibita interna & externa remedia Dn. Patiens vivaciorem colorem totius corporis acquiſivit, vulnera abſceſſus mundificata, cutis ac caro, (excepto inferiori vulnere, quod adhuc per turundam usque ad perfectam mundificationem & exſiccationem apertum ſervabatur) reunita, & conſolidatio per inſperſionem pulveris exſiccantis ac ſanationem inducentis, promota fuit.

Remedia, quorum in hac Obſervatione mentio facta eſt, ſequentia fuerunt:

1. Sacculus laxativus. ℞ Herb. abſynth. Pont. Card. benedict. Centaur. min. Agrimon. Veron. ſcolopend. ana M℔. Rad. Cichor. helleb. nigr. præp. fœnic. gariophyllat. ana ℥ij. Rhabarb. ver. ℥iiij. fol. ſen. el. ſ. ſt. ℥j. Jalapp. Turpeth. opt. Agar. troch. polypod. qu. ana ℥ij. Cinnam. opt. ℥j. Tart. alb. pur. ℥ij. ſem. aniſ. fœnic. ana ℥ß. M. & conciſ. f. C. Syndon. alb. nodulus quinque quartariis vel ℔v. vini albi immergendus, de quo quotidiè manè jejuno ſtomacho ℥v. vel dimidium quartarium bibatur.

2. Potiuncula purgans. ℞ Mag. Jalapp. gr. xv. Mag. Scammon. gr. iiij. Nucl. pin. n. 2. Syr. d. Cich. c. Rhab. ℥ß. Aqu. Ceraſ. nigr. ℥vj. M. f. potiuncula una vice ſumenda.

3. Potus ordinarius. ℞ Scob Lign. Saſſafr. Lign. lentiſcin. Rad. Chin. ana ℥ß. Cinnam. opt. ℥ij. Sem. aniſ. ℥j. CC. præp. Ocul. cancr. præp. ana ℥iß. M. f. pulv. groſs. Cui add. Paſſul. min. Corinth. ℥j. d. adſcatul. de quo cochleare unum majus in urceo cum aq. fervent. menſur. j. infundatur, & ſtatim operculo tegatur, quæ aqua vel per ſe, vel cum vino permixta, bibatur.

4. Potus travmaticus vel vulnerarius. ℞ Scob. Lign. Saſſafr. Rad. Chin. Symphit. maj. ana ℥ß. Herb. veron. agrimon. piloſell. ſolidag. Saracen. ſanic. alchymill. ana Mß. Cinnam. opt. Liquirit. ana ℥ij. Ficuum num. v. Paſſul. min. ℥ij. Sem. aniſ. fœnic. ā ℥ß. M. & conciſ. coq. cum ℔vj. aq. fontan. & ℔ij. vini alb. odorif. ad tertias, de quo decocto manè & veſperi ℥v. hauriantur.

5. Unguentum Digeſtivum Fabricii Hildani.

6. Aqua cauſtica per ſiphonem injicienda. ℞ Mercurii ſublimat. ℥ij. Ceruſſ. Lytharg. alum. uſt. tart. uſt. ana ℥j. aq. font. Spir. vin. opt. ana ℥ij. M. f. ebullitio, deinde coletur, hujus colatur. ℞ ℥j. in qua diſſolv. Ung. Ægyptiac. ℥ß. d. ad vitrum.

7. Pul-

7. Pulvis exſiccans, ac conſolidationem promovens. ℞ Aloes Epat. Sarcocoll. Sang. Dracon. thur. maſtic. Ariſtol. long. æris uſt. ā ℥j. M. f. pulv. inſpergendus.

8. Emplaſtrum, operculi inſtar imponendum, quod erat Emplaſtrum diapalmæ, cui, ſi luberet, Emplaſtrum ſticticon Crollii, vel aliud ſubſtitui potuiſſet.

OBSERVATIO CXLIV.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Milite, à Dæmonio nocturno divexato.

ANno 1688. die 6. Januarii, cum miles Ulmenſis, nomine Caſparus Scheffler, ætatis anno vigeſimo primo, veſperi inter horam ſeptimam & octavam in propugnaculi loco ſibi aſſignato excubias ageret, Perſona quædam imberbis & decurtatis capillis, quam ratione ſtaturæ & veſtimentorum pro Viro, & quidem pro certo aliquo legato (Leutenant) habebat, ad ipſum inermis ſine baculo & gladio acceſſit, ac per ſcalas in aggerem aſcendit, quem miles in ſcalæ ſuperiori parte exiſtentem allocutus, ecquis ſit? interrogavit; qui verò nil quicquam reſpondit, ſed poſtquam per circulum oberraſſet, recta via ad illum acceſſit, quem miles iterum quis ſit? quæſivit, cumque nil reſpondiſſet, & adhuc decem circiter paſſus ab illo diſtaret, miles bombarda eum petiit, eamque exploſit, quo facto, ſpectrum hoc corpus, ne globo tangeretur, ſimulando declinavit, poſtea ſe militi appropinquavit, pedem firmavit, ac ut ipſi de loco ſuo cederet, poſtulavit; quo percepto, miles inverſa ſua bombarda terriculamentum hoc ad latus durum & quaſi ferreum, cum inſecuta fractura tubi ſui pyrii percuſſit, poſtea denudato gladio, (qui æquè ac bombarda propè manubrium inter feriendum diſciſſus procul abhinc in terram decidit) capiti ictum inflixit; quo peracto, dictum Dæmonium præfatum militem excubitorem corpore prehendit, illumq; in foſſam dejicere tentavit, quod excubitor pari intentione aggreſſus, cum illo luctatus, ſimili modo in foſſam detrudere conatus eſt, inter quam luctam, ut militi videbatur, corpus dæmonii fictis veſtimentis indutum erat, quæ manibus palpavit. Tandem verò miles inter dimicandum à ſuo antagoniſta in facie diris & cruentis co-

 laphis

lapidis & verberibus ſtipatus eſt, unde non amplius ſibi præſens & conſcius, facie in terram provolutus, ab aliis militibus propè ſtationis ſuæ locum inventus & exanimis fermè deportatus eſt. Altera die, cum ex mandato Magiſtratus corpus patientis inſpiceretur, externè nulla læſio in toto corpore deprehendi potuit, patiens verò de compreſſione & anguſtia circa pectus conqueſtus eſt, quapropter ad ſanguinis ventilationem vena mediana in ſiniſtro brachio ſecta, pulvis contra caſum Auguſtanorum & aqua ſeq. contra terrorem cordialis, epilepticis mixta, propinata fuit. ℞ Aq. borrag. bugloſſ. Ceraſ. nigr. ana ℥j. flor. tiliæ, pæon. epilept. Lang. ana ℥ß. Cinnam. ſtill. ʒij. Pulv. Marchion. ℈j. Syr. acetoſ. citr. Rub. Idæi ana ℥ß. Man. Chriſt. perlat. ʒij. à quibus uſurpatis remediis patiens hic paucis diebus convaluit.

OBSERVATIO CXLV.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Mica clavi rotarii ſiniſtro oculo infixa, poſt quatuor demum menſes exterſa.

ANno 1694. Menſe Aprili, Georgius Eberlinus, auriga Dietenheimenſis, quadrageſimum quintum annum agens, cum clavum rotarium (Germ. *einen Schiennagel*) malleo roſtrato altius infigeret, mica quædam diſrupta ferrea lentis magnitudine, in oculum ſiniſtrum infra iridem proſiliit, ac ſe inter tunicam conjunctivam & corneam inſinuavit, iisdemque tenaciſſimè adhæſit, quam nec ipſe Patiens nec loci Balneator eximere potuit; Relicta igitur hac ferrea in oculo portiuncula, poſtpoſitis exinde conceptis doloribus, merces & materias vectibiles, variis cœli & aëris injuriis expoſitus, per ſedecim integras ſeptimanas, (quod ſummè mirandum) non ſine ſingulari & continuo oculi incommodo, ex uno loco ad alterum vexit, donec præterlapſo hoc tempore Patientem ingens & fermè intolerabilis capitis & oculi dolor, cum totius corporis horrore febrili, membrorum laſſitudine, ſiti & animi deliquiis invaſit, ac in lectum conjecit; Quo facto, ægroti frater ad me miſſus totam rem mihi expoſuit, meamque opem atque auxilium deſideravit, cui ſtatim indicavi, quod niſi ferrea hæc oculo inhærens portiuncula extrahatur, nulla patientis reſtitutio ſperanda ſit, quapropter

pter hujuſcemodi heterogenei in oculo ſtabulantis extractionem ſine omni mora per expertum Chirurgum tentandam ac moliendam eſſe. Ne autem hic Patiens interim remediis deſtitueretur, aquam ipſi Cephalicam ex Aqua ceraſor. nigror. quatuor Cordialibus, & confortante officinali perlata, admixtis pulveribus CC. præp. Corall. rubr. præp. Matr. perlar. præp. Syrupo rubo Idæi & Julapio roſarum paratam; nec non Syrupos refrigerantes pro Julapio; ac ſequens Collyrium præſcripſi? ℞ Tutiæ præp. ʒj. Sief alb. ſine opio ℈j. Camphor. gr. iij. Sacch. Cand. alb. ʒj. Aq. Euphraſ. fœnic. roſar. ana ℥j. Fiat mixtura oculo tepidè inſtillanda, ac intinctis linteolis externè etiam oculo applicanda.

Cum itaque Patiens dicta remedia accepiſſet, balneatorem incolam, ut ea ſibi legitimè applicaret, accerſivit, qui ægrotum ſupinum ſuper ſcamno collocavit, & ante adhibita remedia ſubtiliſſima ſpatula ſquamulam hanc ferream iteratò eximere tentavit, eamque aliquantiſper ad latus movit, ſed ex formidine, ne altius oculo infigeret, illam reliquit, & aquam ophthalmicam oculo guttatim inſtillavit, ac ut conjux idem poſt ſuum abitum repetitis vicibus faceret, adhortatus eſt; Cui admonitioni hæc patientis uxor morem geſſit, aquam diductis palpebris infudit, ac intincto in eo linteolo oculum exterſit, & ſic fortè fortuna ferream hancce per quatuor menſes cruciantem ſcoriam minutiſſimam, moleſtiſſimumque aculeum ex oculo inſcia deturbavit; Quo facto, Patiens confeſtim melius habuit, & ſe ab hoc duro hoſpite liberatum eſſe, autumavit.

Ne autem in opinone ſua falleretur, altero ſtatim die, qui erat decimus octavus Julii, me cum Chirurgo exercitatiſſimo Georgio Riedlino, Ulmâ ad ſe Dietenhemium rhedâ transportari curavit, ubi inſpecto oculo, nil niſi relictum vulnuſculum deprehendimus, quapropter dictam aquam ophtalmicam oculo identidem inſtillavimus, externè linimentum ſimplex Sculteti, linteamento inductum impoſuimus, & huic ſtuppam cannabinam ovi albumine cum albumine crudo conquaſſato imbutam applicavimus; Quibus adhibitis & applicatis remediis omnia ſymptomata remiſerunt, dictusque Patiens cum gaudio proprio & domeſticorum convaluit.

(*Miſſæ Ulmâ Norimbergam d. 20. Novemb. A. 1694.*)

OBSER-

OBSERVATIO CXLVI.

Dn. D. DAVIDIS SPLEISSII.

De Lienibus monſtroſis.

I. ANno 1679. die 12. Octobr. Parentes mei p. m. duos ejuſdem partus mactare curarunt porcos, qui ambo, quanquam aliàs ad ſuilli habitus ἀκμὴν pervenerint, neſcio quo caſu ſimul lienes exhibebant à naturali figura multum abludentes. Alterius enim lien in loco ſuo, quem naturaliter hoc viſcus obtinet, diaphragmati nempe ventriculoque nexus, lepide verſus concavam ejus partem circumtortus, cochleam quodammodo exprimebat. Is verò exſectus explanatusque, clavam capite amplo ſinuoſoque adhuc clauſo, referebat. Sinu ejus denique dilatato, cavitas adparuit ſatis profunda; ita ut hoc ſitu lien cochlear æmulabatur. Figuris A. B. & C. pro diverſo ſitu, rem curioſam per oculorum viam menti dilucidiorem reddere conatus ſum.

II. Lien alterius porci erat biformis, vel intermedia cicatrice calloſa, in duas inæquales partes diviſus. An caſu hic fuerit dilaceratus, & beneficio naturæ iterum coaluerit; an verò eadem polydædala natura, pro more hic quoque luſerit, ac gemellos affectarit, non eſt facile determinare, dum interſtitium ſeu cicatrix nullis pervia erat vaſis. Hunc fig. D. expreſſi. Cæterum exempla haud pauca naturæ quandoque ludentis luxuriantisque, quandoque ſingulari modo jacturam partium reſarcientis, & morbis obſtruſioribus medentis, ſi opus eſſet, in promtu haberemus; ſed brevitatis gratia tantum addo; in ſcriniolis rerum naturalium mihi eſſe coſtam ovinam, quæ caſu fracta elegantiſſimo callo, ſuapte perfectiſſimè coaluit.

III. Ob argumenti ſimilitudinem tertiam lienis Obſervationem addo. Ejusdem anni eodem menſe, frater Joh. Jacobus Spleisſius, Mathematico cumprimis ſtudio deditus, h. t. Noſocomii præfectus, mecum diſſecuit leoninæ formæ catellum, per multos annos à nobili matrona in deliciis habitum lepidiſſimum, ſed denique ſenio penitus emaciatum. Ob dentes enim acutos vacillantes, tonumque ventriculi deſtructum, ut aliàs laute habitus, nec panem amplius, nec carnem aliosve cibos duriores devorare valebat. Et quanquam omnia reliqua viſce-

Fig. XIII. A
ad pag. 225.

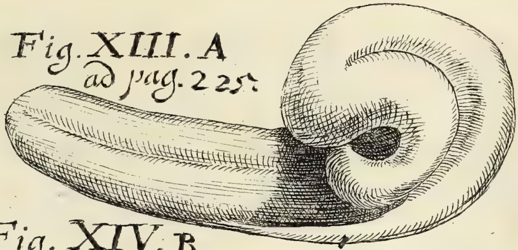

Fig. XIV. B

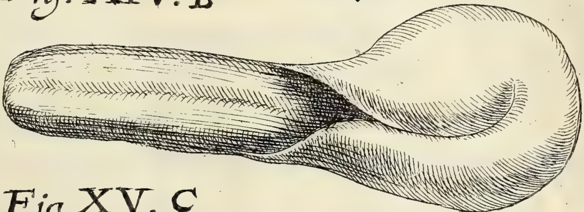

Fig. XV. C

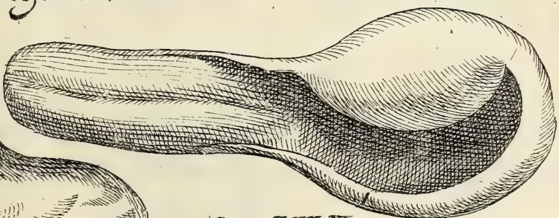

Fig. XVI. D

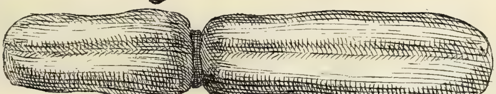
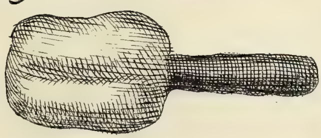

Fig. XVII. E

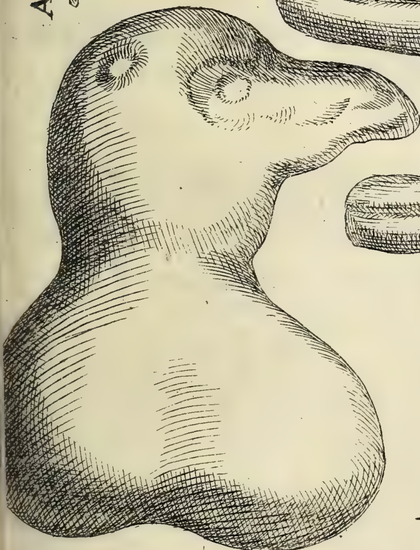

Fig. XII. ad pag. 208.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

viſcera ob ſenilem morbum flaccida, digito non fortiter admoto dilacerabantur, tamen, quod mirum, lienis altera pars dimidiâ paulo minor, adhuc vegeta; altera vero paulo major, non flaccida, nec putrida, ſed emaciata torridaque reperiebatur, eum in modum & magnitudinem, ut figura E. illum refert.

Explicatio figurarum.

Fig. A. Lien prior, ut Diaphragmati adnatus erat.

Fig. B. Lien idem, expanſus, cavitate tamen clauſa.

Fig. C. Lien idem, cavitate aperta.

Fig. D. Lien alter biformis.

Fig. E. Lien alius ubi ejus partem ſanam B. emaciatum denotat.

OBSERVATIO CXLVII.

Dn. D. DAVIDIS SPLEISSII.

De Hæmorrhagia vehementiſſima narium in febri maligna, ſingulari modo & ſympatheticè curata.

Wilhelmus Wanner, pyrotechniæ tormentariæ gnarus, natus Schleithernii in territorio Scaphuſienſi ætatis 30. circiter annorum, quod nunquam V.S. paſſus, admodum ſanguineus, anno quem agimus, 1694. die 7. Aprilis, i. e. Sabbato Paſcha præcedente, quo me accerſivit, jam per 8. dies febri maligna laborabat. Illum in maximo fervore detentum, cum virium dejectione; inquietudine, ſiti intenſa, dolore capitis, pulſu celeri & frequente, ſiti intenſa, dolore capitis, pulſu celeri & frequente, cardialgia laborantem, reperi; inſomnes noctes accuſabat. Vomitoriis non amplius fidens, præſcripſi pulveres diaphoreticos camphoratos bis interdiu ſumendos, cum mixtura antifebrili, volatilibus ſatis imprægnata ſingulis binis horis ad quantitatem 2. cochlearium, ad uſum vocanda. Et cum ob deliria nocturna, phrenitidis obveniret ſuſpicio, præſcripſi epithema hypnoticum ſequens;

℞. Aq. Nymphææ,
Lactucæ, ana ℥ij.
Plantag. ℥j.
Opij, ℈ß.

Camphor. gr. V. Miſc. d. ad vitr.

Sign. Waſſer zum Uberſchlag/ um die Stirn und Schläffe. Quod cum veſperi ad ſomnum capeſſendum iteraretur, hæmorrhagia narium ſequebatur 6. horarum continua. Poſt mediam noctem ob metum ſupervenientis lipothymiæ vocatus, quanquam criticum eſſe motum non dubitabam, ne vires deficerent, varia tentavi, quo nimius fluxus inhiberetur, epithemata refrigerantia, ſanguinis effervescentiam infringentia turundas adſtrigentes, ſympathetica etiã vitriolacea tentavi, ſed irrito ſucceſſu, donec tandem effuſo ultra 2. menſuras ſanguine, de bona ejus parte in cacabo frixa & in pulverem reducta, naribus aliquid attrahendum porrexi; à quo fluxus omnis ilico, ita ſiſtebatur, ut ne gutta ſequeretur. Et adeo quidem hac evacuatione ſublevatus æger, ut, quod hucusque non licebat, quaſi nihil mali ipſi reſtaret, lecto inſidens, ſurgere ſe valere, & obambulare, ſi liceret, affereret. Et revera eodem tempore ad apyrexiam devenit; adeo, ut niſi poſtea liberaliori diæta uſus eſſet, paucis diebus, ſudore cum levamine ſineque labore ſuccedente omnimodè à febri tam dira liberatus, lecto valedicere potuiſſet. Sed die 14. morbi, recidivâ correptus, diaphoretica denuo repetere coactus; ad tertiam ſeptimanam poſtquam morbus extenderetur, penitus convaluit. In hoc caſu & aliis hæmorrhagiis, æque tuta quidem ſunt, & extemporanea, non tamen ita certa remedia, ſi idem ſanguis frixus, ut quorundam in uſu eſt, aquæ currenti injicitur, aut crepitus lupi cum hæmatite mixtus, naribus aut vulneribus immittitur.

SCHOLIUM

De ſanguinis miſſione in febribus malignis, an, & quo pacto conveniat, ob obſervationum varietatem, incertis hucusque decertatum eſt armis. Ego ut hic meam mentem addam, rei totius deciſionem dependere exiſtimo, ab orgasmi ſeu turgescentis materiæ natura & affectionibus enodandis. Eſt namque orgaſmus nihil aliud, niſi pravus humorum motus & impetus, cum ſtimulo excretionis; ſeu aliquando clarius: ſunt humores ſuperflui, qui in corpore hinc inde p. n. agitati, vel effervescentes, & fermentantes, ſui excretionem poſtulant. Quanquam enim plures ex contextu Hippocratis I. aph. 22. & IV. aph. 1. 10. eam affectionem ad ſolas alvinas feces reſtringere ſolent, tamen illam imprimis etiam de efferveſcentis

centis ſanguinis turgescentia dici poſſe nihil vetat; quæ in febribus malignis ultro ſe prodit. Ea enim in corporibus plethoricis præcipue, nonnunquam tanta eſt, ut ab iſta particularum ſanguinem conſtituentium diſtenſione, ad molis ſublevationem, vaſorum extremitates rumpantur, quod in ægroto noſtro per narium tunicam obtigit. Et quid in ipſis febribus petechialibus exanthemata, niſi particularum ſanguinearum ex vaſculis capillaribus eruptiones? quas hæmorrhagia ſuperveniens in ægro noſtro præſervare potuit. Ab iſta quoque venarum ac arteriarum nimia diſtenſione, ſi irrita ſit, convulſiones in hiſce morbis ut plurimum dependere colligo, ſuffultus authoritate Clar ſſimi Sylvii, qui aliàs convulſiones à nimia fibroſarum partium repletione & diſtenſione deducit, Prax. Med. l. 2. c. 23. §. 9. ſeqq. Hippocrates itaque, dum IV. aph. 2. inquit: *Purgantium medicamentorum uſu talia è corpore educenda, qualia ſponte etiam prodeuntia juvant: Contrario vero modo exeuntia, ſiſtenda:* eadem circa ſanguinis miſſionem, implicitè inconſultoque licet, inſinuare videtur. Nam, copiæ detractione naturam juvari, ſi in ſingulis valere videmus, etiam hic, ubi ſanginis turgentis & urgentis mole vaſa ſanguifera pene lacerentur. Cur autem V. S. in febribus malignis ut plurimum peſſime cedat, variæ in promtu ſunt rationes. Vel enim ſanguis non adeo abundat, præſertim in provectioris ætatis hominibus, ut ad vaſorum uſque lacerationem illum urgentem, credere fas ſit: et in hoc caſu per evacuationem ſanguinis ſpiritus vitales ſuppreſſi, magis exhauriuntur, quam ſublevantur. Vel V. S. inſtituitur demum, poſtquam jam pene abſoluta fermentatione ſanguinis deſtructiva, exhauſtis ſpiritibus humores putreſcunt. Vel etiam ratione quantitatis peccatur, dum in mittendo ſanguine ex falſa Galeni hypotheſi, ad usque deliquium animi ferè procedunt. Ita denique vel ratione ætatis, temperamenti, loci, extenſionis & intenſionis fermenti febrilis, i. e. malignitatis, V. S. indicatur vel minus. Quæ omnia, quia difficile judicantur, niſi de iis, (de plethora imprimis,) certo conſtet eam potius omitendam, quam temere inſtituendam ſuademus, maxime ſi morbus jam in progreſſu ſit conſtitutus; quum alias natura ubi opus ſit, arte leviter adjuta, in excernendis ſuperfluitatibus, miranda nonnunquam præſtet, ut in ægroto noſtro vidimus. Hiſce etiam ſatis reſponſum eſſe exiſtimo, ad dubium Exc. Dn. D. Marci Gerbezii, in elapſi anni Ephem. Decur. III. Ann. I. obs. 138. de periculoſa ut plurimum in febribus petechialibus venæſectione, cum tamen in iiſdem haud raro narium

vel uteri hæmorrhagiæ ultro ſubvenientes, ſaluberrimæ extiterint.

OBSERVATIO CXLVIII.

Dn. D. DAVID SPLEISSII.

De Magna Argenti vivi copia, ab inaurando orichalco contracta, & ope Tartari emetici per inferius guttur deturbata; cum conjunctæ febris malignæ curatione.

DIe Paſchatis, id eſt 8. Aprilis hujus anni 1694. meam etiam imploraverat opem in iisdem ædibus, (quo antecedens,) habitans, cingularius, ætatis 30. annorum, facie à pueritia tabeſcenti ſimilis; jam diu dolore totius corporis gravativo vexatus, à tribus vero diebus amarore oris, nauſea, ſtomachi everſione, dolore capitis acuto, ſiti intenſa laborans, decumbebat. Pulſus celer & frequens, urina intenſè rubra, febrim manifeſtam faciebant. In antecedentia mihi inquirenti, referebat, non tantum ſe diurnis nocturnisque laboribus jam per aliquod tempus, in conficiendis & deaurandis armis phaleriſque pro legione Fürſtenbergica, eſſe obrutum defatigatumque, ſed etiam propter uxoris in re familiari negligentiam, ut ſæpius, ita hiſce diebus valde iratum eſſe. Et cum perciperem, quod ille duobus abhinc annis, cum ab ejusmodi labore (quem improvidus ſemper in culina aut alio loco clauſo ventis impervio, perficiebat.) etiam male ſe habens, lumbis maxime laboraret, & emplaſtrum quoddam pro demulcendo dolore applicare curaſſet, argentum vivum detracto globulatim adhæſiſſe, quod dilatatis ad viſum poris, exſudaverit. Ideo pro duplici intentione præſcripſi tartari emet. gr. ij. cum crem. tartari gr. XVIII. nempe tam ad ducendam materiam bilioſam in ventriculo efferveſcentem, quo vergebat; quam quod periculoſum Mercurii uſum Antimonialibus emendari ſcirem, confirmatus obſervatione Exc. Dn. Georgii Volckameri, in Ephem. Nat. Cur. Ann. II. Dec. II. obſ. 190. Antimonii diaphoretici uſum tam ad ſequentem curationem febris, quam ad deturba-

turbationem argenti vivi in reliquis partibus delitescentis, reſervans. Sed quid fit? ab emetico ſemel tantum vomuit, quinquies verò eo die cum dejectione virium & ſupervenientibus quibusdam motibus ſpasmodicis, alvum ſolvit, & præter copioſiſſimam bilem, magnam argenti vivi quantitatem dejecit; quod tamen clinici ex inſcitia non animadvertentes, pro medicamenti portione agnoſcentes, cum ipſis excrementis me abſente abjecerunt: feces enim cum fragore in matulam decidiſſe, & materiam quandam cum albedine ſplendentem in matulæ fundo conglobatam, in conſpectum veniſſe, dicebat. Et ne dubitationi locus eſſet, præcepi, ut dejectiones, ſi quæ fierent imposterum, diligentius rimarentur, & ad reditum meum ſervarent. Quod cum factum, unica reſidua excretione, Mercurius purus ad ℥j. è fecibus collectus nobis prodiit. Quæ ultima portio, forte minima, ſi cum excretionibus antecedentibus combinatur, ad minimum Mercurij ℥vj. componit. Patiens, quanquam à violenta contrariæ materiæ evacuatione viribus valde exhauſtus videbatur, concurrente tum ob rem curioſè geſtam Nobil. & Exc. *Dn.* D. Alexandro Stokaro, Medicinæ practico noſtrate feliciſſimo, &c. inter cordialium uſum non omiſi diaphoretica communi doſi aucta, imprimis Antimonialia, quibus bis interdiu ſudor eliceretur; tam ad miaſma febrile, quam Mercuriale reſiduum, ne magis nervoſum genus affligeret, per poros deturbandum. Quod optimo cum ſucceſſu factum, adeo ut ſudor odorem mineralem valde fætentem continuo ſpiraret; donec ſenſim declinationis ſigna adparebant. Et quanquam tertiam ſeptimanam ingreſſo morbo, ſuperveniens recidiva cum petechiis, curam valde ſuſpectam reddebant, tamen brevi poſt, continuato eorundem medicamentorum, præcipue volatilium uſu, ægrotans contra omnium ſpem, auxiliante cœleſti Archiatro, priſtinam conſecutus eſt ſanitatem.

§. Huic Obſervationi aliam planè ſimilem hîc jungo.

Die 4. Maji ejusdem anni, eadem febre maligna corripiebatur uxor jam commemorati M. cum iisdem pene ſymptomatibus, niſi quodammodo mitioribus. Die 8. ejusd vocatus, dubitare deſii, num illa, quod marito ſæpius in deaurantis orichalceis operibus miniſtrabat, nihil inde mali contraxiſſet. Inducias quippe ſaltem faciebat Mercurii in corpore deliteſcentis noxa, donec à miaſmate feb- *Obſ.*

 rili

rili ſuſcitabatur & quaſi ſublimabatur. Non enim tantum præter febrim, dolores vagi, ſpasmodici aderant, ſed etiam ſtriæ rubicundæ in manu dextra, fumis Mercurialibus magis expoſita, ad ductum tendinum liquido adparebant: ut ita Mercurii in nervoſas partes activitas ad oculum demonſtrari potuiſſet. Ob menſtrualem fluxum ſimul obortum, usque ad diem Menſis 11. pulveres tantum dedi diaphoreticos Antimoniales: quo remiſſo, non moratus ſum, exhibere tartari emet. gr. iß. cum Antimonii diaphoretici ℈ß. Aliquoties inde vomuit materiam ſeroſam coagulatam bile perfuſam; & ano dejecit item Mercurii currentis ℈ij. haud ſine levamine. Dolor enim lumborum remiſit, quanquam febris incrementum ſumebat. Sequente die poſt ſudorem ſtriæ rubicundæ diſparuerunt. Cæterum ægrotam conſueta methodo tractavi; & quanquam metus peripneumoniæ aderat, ut eſt mulier vinolenta, hinc plethorica, tamen ſenſim ſuperato morbo recollectisque viribus, & illa Deo benedicente penitus convaluit.

SCHOLIUM.

MErcurius ſeu argentum vivum, ſi vel quoad ejus ſub eadem forma detenti mirandas & omnino contrarias operationes, vel quoad variabilem figurarum transpoſitionem & Proteo mutabiliorem naturam conſideretur, perſpicaciſſima quoque torquet & eludit ingenia. Quanquam enim de fluido hoc corpore metallico notum ſit, quod ſine ulteriore præparatione intus & extra adhibitum, laudandos ſæpius edat effectus: nec tamen minus deſunt exempla peſſimi eventus operationum. Quæ effectuum diverſitas quibus debeatur, haud adeò liquet, niſi adcuratius omnia verſipellis Mercurii phœnomena rimentur: cujusmodi tentamen, tam ex naturæ & Chymiæ fundamentis, quam ex obſervationum monumentis petitum exhibeo, in meis annotationibus ad Joh. Baptiſtæ Zapatæ Mirabilia Medico-Chirurgica; que forte propediem videbunt lucem. Fumum quidem Hydrargyri denuo in molem Mercurii mutari, tanquam aliàs notiſſimum, non eſt quod multis comprobem. Verum hoc loco tantum innuere lubet, quod ſicut Mercurius cum acidis corpuſculis ope ignis exagitatus, pro ſpiculorum, quæ nanciscitur, majore vel minore quantitate in venenum plus minusve corroſivum dehiſcit: ita etiam crudus ille à corpore noſtro ſuſceptus, pro humorum, quos offendit

offendit varietate & motu diverſo, vel illos ſuperare, incidere, in halitum vertere, per poros & alia emunctoria propellere; vel ſi ſuccos offenderit mali moris acidos, vel vapores fervidos, ab illis ſuperari, præcipitari, & ita ſumme corroſivus & deleterius reddi poteſt. Ut ita Mercurium & Mercurialia in morbis à materia viſcida, inſipida, obſtruente, dependentibus, ob vim ſumme penetrativam, egregiæ utilitatis eſſe deprehendimus; ita vice verſa, ſi corpus acidis humoribus ſcatebit, ejus uſu non niſi novi fermentationum tumultus excitabuntur, morbum ipſum magis exacerbantes: id quod in binis à me allatis haud obſcuris exemplis ſatis innotuit. Nam antequam miaſma febrile, cui acidum extraneum, fermentiferum & corroſivum attribuimus, ſpiritibus & ſanguini commiſcebatur, obscura erat Mercurii in corpore deliteſcentis noxa, donec ab acido hoc febrili magis excitabatur exacerbabaturque: quanquam & hinc per ignem in fumum ſublimato, non deſit jam tum nervos ac cerebrum vellicandi facultas. Ut ita ſolertiſſimus Chirurgus Regius Nicolaus de Blegnii ſuffumigia mercurialia penitus quaſi rejiciat, ob magna incommoda, quæ capiti præſertim conferant, en ſon art de guerir les maladies Veneriennes, expliquê par les principes de la nature & des mechaniques, Part. IV. Chap. 3. p. m. 254. ſeq. Quo vero pacto per antimonialia ad ingenium redire queat Mercurius, colligi poterit ex annotatis meis ad deſcriptionem butyri Antimonii, quam habet Zapata, in modo cit. Mirabilibus Medico-Chymicis, Cap. XXXVII. &c. ubi explicata alcalinorum natura abſorbente, attrahente, edulcorante & modificante, monſtratur, qua ratione Antimonium calcinatum cum Mercurio ſublimato deſtillatum, hujus loco argentum vivum reddere valeat. Sic ex Cinnabari, addita calce viva per retortam deſtillatis, compendioſo proceſſu, fieri Mercurium currentem, exploratum, habeo. Cæterum, pro Mercurii natura ac indole ex naturæ fundamentis eruenda, ſi quis alius optima ſubſidia hiſce lucem accendentia, modo laudatus ſuppeditat Nicolaus de Blegnii. Elegans inter cætera eſt quod habet de Mercurio criterion: Ce qui eſt ſurprenant, inquit, dans ce mineral, ſont les contrarietez qui ſe rencontrent en luy; il eſt peſant, & il s'eleve à la moindre chaleur il eſt volatile, & ſon propre poids le precipite & luy fait chercher le fonds, &c. Partie IV. Chap. I. p. m. 214 ſeq. Et ad uſum ejus legitimum ſtabiliendum, ſi omnia adſint requiſita, non citra rationem Mercurius & Mercurialia ob vim penetrativam, tumorum fere omnium ac calloſitatum univerſale

quaſi

quaſi menſtruum vocantur; hinc etiam in polypis diſſolvendis commendantur in Epiſtola Medica doctiſſima, de Aortæ Polypo, reperto in cadavere illuſtris etiam poſt fata Caroli Patini, (cujus memoria, ob ſingularem in me animi propenſionem, dum ante años fideliſſima ejus uterer informatione, nunquam decidet,) edita per Alexandrum Knips Macoppe, in append. ad Ann. I. Decuriæ III. Ephem. Nat. Cur. pag. 97. Quæ de Mercurii fumo ex Lemnio habet Antonius Le Grand, in ſuo curioſo naturæ Perſcrutatore, dignus item eſt locus, quem pro concluſione ob argumenti convenientiam meum faciam. Aurifices, inquit, dum vaſa mineralia inaurare cupiunt, Hydrargyro pro opere moliendo utuntur: illud autem in igne impoſitum in fœtorem gravem & fœtidas exhalationes reſolvitur, pernicioſas quidem, niſi ab iis cautè evitentur. Quod autem in Hydragyro mirabile judicatur eſt iſtud: ſi ſuper illius fumum linteolum extendimus, in quo colligi poſſit, utique in argentum vivum fumoſitas illa iterum convertitur, & Hydrargyrum renovatur. Experimur hoc etiam in arboru fumoſitatibus, quæ in craſſas fuligines revertuntur, licet diverſimode ab Hydrargyro.

(Auguſtam Vind. Baſileâ per Exc. Dn. D. *Eman. König A. 1694. d. 26. Novembr. miſſæ.)*

OBSERVATIO CXLIX.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI WEPFERI.

De Ilei fiſtula extra abdomen pervia.

VIrgo quædam ruſtica N. N. annorum circiter 35. ſtaturæ mediocris, gracilis, capillis nigris prædita, coloris fuſci; à juventute conſtitutionis debilioris erat; In hac ætate jam edentula: laboribus ruſticis tamen pro viribus vacavit, quorum promiſcuè diæta etiam utebatur. Anno 1690. in vere, febri continua maligna, tunc ubique ferè graſſante, graviter decubuit, nullis medicamentis haud profligare valuit, ſitim durante febre maligna moleſtiſſimam, ſola aqua limpida frigida compeſcebat,

& aliquando

& aliquando in reconvaleſcentiæ ſtatu, adhuc tamen æſtuante corpore, plenis faucibus affatim aquam frigidam hauſit, mox inde inſtar tympani abdomen inflabatur, ac tumorem durum renitentem, nucis juglandis magnitudine in dextro inguine prorumpentem obſervavit, qui indies creſcens ad magnitudinem ovi gallinacei majoris excrevit. Inteſtina in hunc prolapſa eſſe ipſamet animadvertebat, nam aliquando hæc in abdominis cavum protrudere valuit, quæ in quocunque motu rurſus elabebantur. Satis diu Enterocelen hanc celavit. Anno 1693. in vere prope hanc Anthrax cum inſigni inflammatione enatus fuit, ruptus per multa foraminula, ceu ex cribro multum puris fundebat, ac tandem extracta ſubſtantia fibroſa, alba, craſſa & tenaci ulcus ſatis magnum poſt ſe reliquit, ex quo aliquot dierum ſpatio ultra 20. Lumbrici magni proruperunt, imò aliquoties tales manè in lecto repentes invenit. Particulæ etiam ciborum ingeſtorum unà cum lumbricis & purê ſæpius extrudebantur: Hoc ulcus per 10. ſeptimanas apertum manſit, ac ſua ſponte ſine ullius opera ſanabatur. Hoc autem ſanato, Enterocele multum increvit, duosque pugnos viriles magnitudine excedebat, ac maximos inde dolores patiebatur, anxietates ſcilicet, tormina &c. nec elapſa penitus in cavum abdominis immittere amplius valuit.

Horum dolorum pertæſa tandem curæ Dn. Balthaſaris Zehenderi Herniotomi noſtratis experti, ſe commiſit, qui d. 6. Januarii 1694. manè, horam circiter nonam præſentibus Exc. Dn. D. Screta, cognato ac compatre meo colendiſſimo, aliisque Chirurgiæ Studioſis ſectionem in dextro inguine auſpicatus eſt, feliciterque eam peregit; in reponendis inteſtinis multùm occupatus, quum hæc proceſſui peritonæi firmiter accreta eſſent; attamen dextrè ſeparata tandem repoſuit, vulnusque more ſolito deligavit, filum juſto tempore excidit, ac vulnus ad ſanationem tendebat: nulla ſymptomata primis diebus ſuperveniebant, excepto broncho, qui tamen adhibitis anticatarrhalibus expectorantibus à laudato Dn. D. Screta ceſſavit. Die 16. Januarii, ſcil. 10. poſt ſectionem die, maxillam inferiorem ritè movere nequiit, nec ab invicem diducere valuit, deglutitio difficilior etiam reddebatur, liquida facilius quàm ſolidiora deglutiit. Dn. D. Screta accerſitus ſuaſit mixturam antiſpaſmodicam ex cinnab. antimonii ſuccin. alb. præp. Ung. alc. ſal. vol. ſuccin. aq. fl. Saturei. til. &c. cochleatim ſumendam, externè articulus maxillarum in utroque latere ol. è flor. Slot. lumbr. terreſtr. & ſpir. lumbr. &c. inungebatur, deglutitio

indies difficilior evaſit. Die 19. Januarii, cum Dn. D. Screta ipſam viſitans reperi inter deglutiendum fauces quaſi conſtringi, juſculisque deglutiendis viam præcludi; vi quadam & nixu ſatis forti ingeſta juſcula per iſthmum faucium ad gulam protrudit; plerunque inter hanc actionem mucum pellucidum ex naribus copioſum emiſit: maxillas nec ſponte diducere, nec vi ſive inſtrumento dentes divelli poterant. Pulſus erat celer & frequens, ſudavit multum, appetiit & ſitiit; urina juſtè tinctior cæterum naturalis. Totam ſpinam dorſi à nucha ad os ſacrum usque, panno aſpero fricare curavimus, poſtea inungebatur mixtura ex oleis laurin, lumbric, Slotan. euphorb. caſtor &c. collo faſciculus ex filis crudis in lixivio coctis circumponebatur. Die 20. Januarii, prægreſſa nocte nunquam dormivit, decumbenti convulſiones in toto imminebant, propterea ei extra lectum ſedendum fuit, & quidem incurvato corpore; erecta enim atrociſſimos dolores experta eſt, ut ejulandum fuerit: in abdominis latere ſiniſtro doluit: de Cardialgia etiam ſæpius conqueſta eſt: difficultas deglutiendi augebatur; à meridie omnia potulenta abhorruit, ac ſi Hydrophoboica eſſet, quamprimùm ſiphone jusculum injecturi erant, mox & clamavit & hujus admiſſionem nixu quodam recuſavit. Convulſiones in toto nunquam in nervum erumpebant; vires ſingulis momentis deficiebant, mente tamen ſemper conſtante articulate loquebatur, circa horam 12. noctis vivere deſiit.

Die 21. Januarii abdominis integumentis disſectis, obſervavimus omentum macrum & tenue, cujus portio proceſſui peritonæi in latere dextro, & Inteſtinum Ileum in inguine dextro cum peritonæo ibi, ubi ante annum anthracem paſſa erat, firmiter accreta, heic etiam non late at ℥iij. longitudine cum meſenterio portio hujus ſphacelata & nigricans erat: ubi ſectio peragebatur, hæc Inteſtini Ilei pars cum peritonæo etiam coaluit: Alibi Colon & Ileon in ſiniſtro quoque latere peritonæo mediantibus fibris p. n. accreſcebant: in dextro latere coli portio peritonæo prope ſpinam oſſis Ilei fortiter adhæſit. In portione Ilei, ubi exulceratum pridem fuit, lumbricus teres repertus fuit. Inteſtinum rectum & portio coli ſcybalis duris referta erant, reliqua inteſtina ſatis ſana erant, in dextro latere rubicundiora: Hepar pallidius: Veſicula fellis externe albicans & ampliſſima erat, ac ſi flatibus turgeret, ut ab initio portionem Coli putaverimus, tactu percepimus calculos incluſos eſſe.

Fruſtum

Fruſtum Hepatis cum Veſicula bilaria, portione Duodeni & Jejuni ac Pancreate exemptum fuit, ut per otium Venerandus meus Dominus Parens in ædibus nobiscum has partes accuratius perluſtrare valeret. Veſicula bilaria à cava parte Hepatis ſine ulla læſione vel ſanguinis vel bilis emerſione integra ſeparari facile potuit, nihil neque ex Hepate neque per tunicam veſiculæ transſudavit, imò tum Hepar ſuccingens tum veſiculæ membranæ multò craſſiores naturalibus erant, ſuperficies harum quidem madebat, at nihil vel bilioſi vel cruenti apparuit. Veſiculæ tunica ſecundùm longitudinem inciſa prope ſextuplo craſſior, denſior, tenacior & ſciſſu difficilior erat; Cavum veſiculæ refertiſſimum fuit humore albumini ſimillimo: à calore inſpiſſatus, gelatinæ ſimilis evaſit; ſiccatus flammam contraxit inſtar ſeri exiccati. Muci pondus prope ℥iiij. erat: in illo natavit unus ex calculis, alter firmiſſimè ejus collo impactus erat, ut vi extrahendus eſſet; collumque ita obturavit, ut nec guttula quidem bilis per ductum cyſticum aſcendere & in veſiculam transfundi potuiſſet, quod inde manifeſtè patuit, quia macula flava à ductu communi per cyſticum expanſa cis calculum impactum ſubſtitit, nec quicquam flavi trans illum in reliquo ductu & veſicula apparuit. Ambo calculi magnitudine nucis moſchatæ erant, oblongi & rotundi, in utroque extremo obtuſi, leviſſimi, ex albo parum flaveſcentes, cretacei, ochræ ſimiles, ſed albicantiores. Mucus erat ſubſalſus. Interna ſuperficies veſiculæ penitus glabra nullibique exulcerata fuit: circa collum viſa quidem fuit textura quædam fibrarum reticularis, per tunicam internam transparens integra membrana (ex quibus omnibus manifeſtum fiebat mucum inſtar lymphæ vel ſeri per poros ejus in cavitatem ſtillaſſe; cujus extruſioni forte calculi anſam dederunt, non ſecus ac calculi in veſica muco, quemque hoc tormento obnoxii copioſè emingunt) inflato ductu choledocho communi, implebantur vena Pancreati affixa, portio Duodeni, ramus venæ Portæ & alia vena Pancreati ſubtenſa; non autem ductus Pancreaticus, cùm tamen aqua ſiphone injecta etiam in ipſius ramulos plures promptè ingreſſa fuerit. Ductu communi foris preſſo, ex ejus poruſis aqua exudavit.

Ulcus in cute ut & inteſtino, ex quo vermes, alimenta & pus pridem prodierant, penitus coaluerunt, adeò, ut nec ſtylus nec flatus amplius penetrare valuerint. Ibi, ubi Fiſtula ex Ileo extra abdomen pervia erat, intus in Ileo ſcrobiculus ſupererat apicem parvi digiti admittens, Fiſtula verò arctiſſimè coaluit; nec veſtigium foris in vul-

nere apparuit. Veriſimile eſt, juxta hanc Fiſtulam inteſtina & omentum novam viam pro elapſu illorum nactum fuiſſe. In ulcere foràs nihil p. n. apparuit, licet Ileon ibi accretum ſphacelatum eſſet, pulchrè rubebat & mundum erat, ut & interna Ilei cicatrix.

SCHOLIUM.

I. ET hæc fœmina exemplum ſuppeditat fiſtulæ ex inteſtinis extra abdomen perviæ, poſt inflammationem ſuppuratam & ruptam, in qua exeſis inteſtini portione, Peritonæo, muſculis abdominis & communibus integumentis, contentis in cavo inteſtinorum exitus paratur extra abdomen cum hac ſingulari naturæ providentia, ut inteſtinum cum peritonæo agglutinetur & arctè coaleſcat; ſecus enim ſi fieret, contenta inteſtinorum in cavum abdominis effunderentur, non ſine ſæva & fœda ægri ſublatione, ut ex aliis hiſtoriis medicis notum eſt.

Procul dubio anthrax non ultima cauſa fuit accretionis in Ileo, ubi tandem fiſtula emerſit, nam & hæc non raro ſupervenit inflammationibus abdominis, quæ poſt ſuppurationem ulcera pervia ſubſequebantur. Fortè à calore inflammatorio anthracis lympha intus inteſtina & peritonæum oblinens inſpiſſata & glutinoſior fiebat. Cur autem alibi in ſiniſtro latere inteſtina mediantibus fibris & Colon ſpinæ Ilei pertinacior adhæſerit? certo ſtatui nequit. An fortè nimium à frigida affatim hauſta inteſtina diſtenta, poſtea ob internum incendium adhæſerint peritonæo taliterque per triennium affixa hæſerint? Quam cito inteſtina vulnerata ſe applicent peritonæo, eique firmiter agglutinata maneant. Videatur Cabrolii Obſ. 13.

II. Herniotomiæ in utroque ſexu & cuicunque ætati convulſionem plerunque funeſtam ſupervenire, frequenter obſervatum fuit. Idem quoque ſectioni & uſtioni in coxa profundè factis, demum die decimo Scamandrio contigiſſe conſtrictis maxillis poſt diem octavum, teſtis eſt Hippocr. Epidem. l. 5. An ſectio hujus ſymptomatis d. 10. ſubſequentis & mortis poſt quintum diem ab ejus invaſione cauſa fuerit? diſceptabatur. Occaſionem fuiſſe negari non quidem poterat, cum citra ſectionem fortè illud nunquam obſervatum fuerit; attamen & hoc notum eſt, citra ſeparationem omenti & inteſtini

à pro-

à proceſſu peritonæi hunc ſpaſmum non raro eveniſſe, qua in re Herniotomi cauſabantur hauſtus frigidos, exſertionem pedis extra lectum: & ritè peractæ ſectionis teſtes erant, vulneris facies pulchra, fiſtulæ omnimoda conſolidatio, caſus vinculi & abſentia omnium ſymptomatum, excepto broncho, qui tamen quoque ſublatus fuerat diu ante obitum. Sphaceli ſigna in aliis quoque reperta fuerunt in talibus cadaveribus, licet non neceſſum fuerit vel omentum vel inteſtinum ante obitum ſeparare, & ſi hæc in culpa fuiſſet, vix fiſtula cum ulcere conſolidata fuiſſet, & fortè alia ſigna periculum minitantia apparuiſſent. Quo concenſu nervi muſculorum maxillam inferiorem attollentium & pharyngem contrahentium & attollentium ad contractionem talem compulſi fuerint? Judicium meum cum Commentatoribus in Hiſtoriam Scamandri ſuſpendo. Fœminæ iſtius Hydrophobia veriſimilius evincit illam ab animali rabido demorſorum potius convulſioni alicui pharyngis, quàm depravatæ phantaſiæ, & neſcio quibus ſpectris in potulentis apparentibus deberi.

III. In contemplatione veſiculæ bilariæ non pauca notatu digna occurrerunt: Primum eſt, bilem non immitti ex Hepate vel per poros, vel ductulos peculiares, ibi ubi Hepatis caro adnata erat, nam in hoc cadavere facilè ſeparari potuit ab epate, manente eousque integra tum membrana hepatis cavum ſuccingens, tum tunica veſiculæ, adeò ut nec guttula quidem ſanguinis profunderetur, nec ullibi vel guttula bilis transſudarit: Superficies quidem utriusque maduit diſciſſis vaſorum lymphaticorum ſurculis, quibus abundat. Mucus, quem veſicula copioſum continuit, procul dubio ſeri vel lymphæ ſoboles fuit, quia pellucidus & ſapore ſalſo præditus erat, in vaſculo prunis ardentibus ſubjectis amplius inſpiſſatus, in gelatinam mutabatur, planè exiccatus flammam contraxit more ſiccati ſeri humani. Non influxit ob internam ſuperficiem exulceratam, nam ubique glabra erat, nullibi aſpera etiam ibi circa collum, ubi per membranulam internam ſuperficiem operientem fibræ reticulatim diſpoſitæ transparebat, ſed per poros transſudavit, ejus fibris à calculis attritis, & ad aliquam corrugationem & expreſſionem ſeu percolationem compulſis, non ſecus ac fieri ſolet in calculi veſicæ affectis, qui magna copia talem mucum diu emingunt, ſalvis plerunque renibus & abſente ulcere; unde etiam hujus veſicæ tunica multò craſſior na-

turali evaſit, quod etiam in veſica urinaria obſervatur. Per porulos ſerum transſudare potuit, quia ſemper maduit: inflato ductu communi, ipſe cum inteſtino Duodeno & portione jejuni ligata ſimulque vena inſignis Pancreati accumbens & rami aliquot venæ portæ diſtendebantur; poſtea diſciſſo ad Duodenum ac digito impoſito & fortiter preſſo ex plurimis porulis clara lympha exſudavit. Qua via & per quæ foramina flatus ad Portam & illam venam Pancreatis pervenerit, indagare nequivimus, quia ruditer portione hepatis inteſtinorum cum Pancreate exciſis, vaſa maximam partem lacera & detruncata erant: certò tamen conſtitit flatum non per oſculum ductus Pancreatici, utcunque hians eſſet, intraſſe, quia ductus ab inflatione nec quicquam movebatur, cum tamen aqua per ſiphonem injecta protinus cum multis ramulis impleretur & amplior redderetur. Denique innotuit ductu veſiculari occluſo icterum non produci, dummodo communis patulus ſit, ac bili per oſculum exitus concedatur, nam nec ante nec poſt ſectionem icterica erat, & poſt ſectionem urina prope naturalis manſit; Inteſtinaque potius rubicunda quam flava erant, & ſi tinctior paulò fuerit, illud tamen magis febri comiti, quam bili adſcribendum erat. Qualia ſymptomata calculi veſiculæ bilariæ pariant. Vid. Schenk. L. 3. Obſervat. Med. de Veſicula bilaria. D. Sorbait Operum Med. T. V. c. 5. p. 739. Meermann. Conſil. Vid. Cl. Hagendorn. c. 2. Obſ. Med. Phyſ. 8. Miſerandam calamitatem Chir. Görliz. ſimul calculis veſicæ & veſiculæ bilariæ affecti.

(Scaphuſio Auguſtam Vindelic. d. 29. Novembr. A. 1694. miſſa.)

OBSER-

OBSERVATIO CL.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMIDT.

De Nucleis Prunorum per veſicam excretis.

INſignia mineralium, vegetabilium, naturalium, artificialium, aliorumque corpora per urinam reddita fuiſſe, ex Obſervationum Medicarum, juxta & Phyſicarum monumentis ſatis liquet; viæ & ductus autem, per quos ejuſcemodi corpora veſicæ earumque ductibus ſeſe inſinuent, Phyſicis multa faceſſunt negotia, aliis vaſa lactea, membranoſa & nervoſa transmeacula, aliis ductus ab inteſtino cœco deorſum ad veſicam vergentes, aliis è ventriculo per omentum ſubtiliſſimos, quamvis latentes meatus ad veſicam tendentes, aliis denique alios eligentibus, ſed quis hanc litem faciet ſuam? cum in abſtruſo hoc opere aliquid certi determinare admodum ſit arduum, inſuper natura ſibi multas adhuc ſervaverit vias ſibi cognitas, nobis autem incognitas. Sufficiet ergo hac vice propoſitum delineare caſum. Ruſticus quidam in pago Sontheim, Ducatus Würtenbergici, prunis recentibus, cum nucleis deglutitis, repletus, incidit paulò poſt in ſummum cum mejendi deſiderio dolorem, Chirurgus Nephritidem ſuſpicans, propinat aqu. petroſel. à qua dolores cum maxima penis intumeſcentia, ſupra modum augebantur, prædictus Chirurgus interim, aliquid calculi inſtar in pene obſervans, ſtilum intrudit, compreſſaque manu, maximis conatibus duos expulit nucleos, poſt hæc fugatis doloribus, urina clara & pellucida reddebatur, ad hunc usque diem ceterum ſanus & ſoſpes vivens.

OBSERVATIO CLI.

Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMIDT.

De Morſu Serpentis.

Puella 14. annorum in pago Stetten / territorii Ulmenſis, cum rus abiret, à Serpente, quem calcaverat, morſu in digito medio dextri pedis excipitur, à quo ſtatim nec ſtare, nec pedibus incedere valebat, ſed domum portari neceſſe habuerat; præterlapſis præter propter tribus vel quatuor horis accerſitus, inveniebam illam febricitantem, languentem, lipothymiis ſubinde obnoxiam, pedem valde tumentem, dolentemque habentem; Chirurgo injungebam, ut quam citiſſimè profundiſſimis pedem peteret ſcarificationibus, irrito licet conatu, venenum enim jam altius ſe inſinuaverat corpori, pede ſanguinem non fundente, hinc Theriaca ſpir. vini diſſoluta, pedi affecto ſuperimpoſita, Tinctura Bezoardica ad ſudores eliciendos continuè adhibita, lipothymiis aliquantulum remittentibus; tertio accerſitus die, totus pes mirum in modum tumefactus, ita, ut duplici magnitudine ſanum ſuperaret, ater erat & lividus, cum continuò ferè lipothymiæ & aſthmatis paroxyſmo; inſiſtendum ergo Alexiteriis & Bezoardicis, itidemque toti pedi Emplaſtrum Apoſtolorum dictum imponendum conſultum duxi, quorum ope divina adſpirante gratia, aſthma, atque lipothymiæ penitus remiſere, paucis inſuper diebus præterlapſis totus pes tumorem, livorem atque nigredinem depoſuit. Capite huic hydræ amputato, novum ecce! erigit, ictero ſcilicet totum corpus occupante, ſtipatum, proin ſudoriferis & Alexiteriis ſale volatili abundantibus, ⊖ C. C. vol. viper. Theriac. Andr. Antimon. diaphoret. bezoard. min. & ſimil. inſiſtendum erat, quibus iterum feliciter adhibitis, morboque in totum profligato, puella vivit pancraticè.

SCHO-

SCHOLIUM.

IN diverſimodas auctores abiere ſententias, ubinam lateat hoc venenum, homini tam ſubito inſidias interitumque ſtruens, quas recenſere prolixum foret; ſerpentes alioquin veneno carere meridiana luce clarius eſt, quod & conſtat propriis obſervationibus cum non ſemel ſerpentis caput, caudam, fel & carnes fruſtulatim inciſas cani devorandas, abſque vitæ inſidiis, objicerem, quod & Illuſtris Boyle confirmat de utilitate. Philoſoph. exper. exercit. 2. part. 2. quin nulli ipſarum viperarum parti aliis contrarium ſtatuentibus, conſtans ac in hærens venenum ineſſe, ſpelunca juxta Romam viperis repleta, in quam ſanationis gratia leproſi deſcendunt, teſte Kirchero; vina viperina, ut & balnea viperarum incoctarum ad inſeſſionem parata, luculenter demonſtrant. Virus ergo illarum in ⊖. volatili quodam acri conſiſtere videtur, quatenus per iram & furorem illarum ſaliva volatilis & ♌-oſa exaltata, & quaſi cauſtica reddita, mediante dentium impreſſione cum ſanguine communicatur. Ceterum in prædicto caſu Boylei experimentum de ferri candentis admotione, ob venenum jam maſſam occupans ſanguineam, tentare non licuit. Hac occaſione meam ſubit memoriam, quod ante aliquod annos Giengæ, urbi imperiali, textor quidam ſarmenta in ſylva colligens, ab inſidente ſerpente in manu graviter morſus, dolor namque ſtatim & tumor per totum brachium exortus, ille autem ſerpentem domum deportavit & exuta pelle, carnem impoſuit â qua tumor & dolor diſparuerunt, & ſic perfectiſſime ſanatus eſt; intus præter Theriacam nihil ſumpſerat.

OBSERVATIO CLII.
Dn. Lic. JOHANNIS VICTORIS JÆGERSCHMIDT.
De Motibus Convulſivis mirabilibus.

QUam gravis ſit, quæ generi nervoſo inferatur noxa, & quam gravia ab illorum affectibus, & motibus convulſivis oriantur ſymptomata, ita ut ſæpe numero mentiantur diabolica, hinc exorciſmis potius, quam pharmacis primo intuitu oppugnari, fere debere videantur, ſequens manifeſtabit caſus,

ſus. Jacobi Span-Holtz Giengenſis filius 18. præter propter annorum, opificii addiſcendi gratia apud ſartorem quendam commorabatur, qui, cum ab eo durius & præter modum tractaretur, fugiit ad parentes, in ſomno autem ſæpius perterrebatur, vultu lurido, torviſque incedebat oculis, donec ex improviſo manus, pedes, & totum denique corpus variis inflecteret modis, & quidem tanto cum impetu in altum vibraret corpus, ut adſtantibus horrorem incuteret, cum per aliquot temporis ſpatium hos motus continuaſſet, varias manibus fecit geſticulationes, in acum induendo, ducendoque filum tanta celeritate, ut fere oculorum ſubterfugeret aciem, mox opificem ſuum variis laceſſebat conviciis, his peractis, articulata voce referebat ſonitus tubæ, Er hatte auf der Poſt geblaſen ſo eigentlich / daß man vermeint hätte/ es käme ein Courrier, & talia ad quadrans hoſce ſpatium durabant; dein ad ſe rediens, mire defatigatus, omniumque ante actorum ignarus erat; haud ita multo poſt tragicos hoſce actus uno eodemque ſemper ordine, ut antea ſervato, rurſus inchoabat, multoties per diem noctemque repetens; ingrediente autem paroxyſmo oculi variè contorquebanrur, dein moles quædam vivi animalis inſtar, ab hypochondrio ſiniſtro ſurſum verſus cor atque thoracem, & exinde in caput obrepere videbatur, mole hac adhuc circa cor & thoracem fluctuante, omnium recordabatur, quam primum autem caput petebat, nihil amplius reſcivit. Luſus Diabolicos omnes adſtantes adfirmabant, ego autem motus tantummodo convulſivos eſſe, impugnabam; Paroxyſmi tempore ergo, columbas vivas diſſectas, occipiti applicabam, molemque verſus thoracem adſcendentem faſciis reprimebam, quibus præſtitis, haud exigue alleviabatur, paroxysmis nulla tanta vehementia, & multitudine recurrentibus. Extra Paroxyſmum Caſtoreo maritatum vomitorium, in pede venæſectio adminiſtrata, veſicatoria nuchæ applicata; intus autem quotidie ſumebat liq. C.C. ſuccinat. in ▽. ceraſ. nigr. ut & pulverem ex Corall. rubr. ppt, Cran. hum. philppt. Ungul. alc. rad. pœon. ſuccin. ppt. Cinab. nat. & ſimil. quibus per aliquot ſeptimanas uſurpatis, ab iſtis horrendis paroxiſmis pedetentim liberatus, perfectam Deo adjuvante, ſanitatem conſecutus eſt.

OBSER-

OBSERVATIO CLIII.

Dn.ⁱ Lic. JOH. VICTORIS JÆGER-SCHMIDT.

De Mercurio vivo in Ileo ſalutari.

HOrrendæ hujus affectionis, & huc uſque omnium ferè judicio funeſtæ, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducentis, multa paſſim occurrunt exempla, è contrario Mercurii vivi aſſumptione hic loci deperiemur effectum, undequaque feliciſſimum. Eſaias Gut-Brod textor Giengenſis, ætatis 50. vehementiſſimis circa umbilicum excruciantibus doloribus, alvi ſum̃a adſtrictione, inflationibus & diſtenſionibus ventris, inteſtinis velut in nodum convolutis, ructibus, horrendis aſſumptorum, variorumque humorum, tandemque procedente malo ſtercoris vomitionibus, extremorum refrigerationi & præcordiorum anxietate afficiebatur, cute vix oſſibus hærente; accerſitus varia emollientia, diſcutientia, carminativa interna & externa adhibebantur, omnia incaſſum, purgantia ac Enemata, quantumcunque acria, emetica evadebant, nec præclara alias Sydenhamii Methodus hic ſpondebat opem; in tali ancipiti ergo caſu omnibus jam ad interitum vergentibus, ad mentem Hippocratis & Celſi, anceps experiri remedium in animum induxi, propinatis ideo ℥viij. ☿rii vivi, irrito quamvis conatu, eandem adhuc doſin cum ol. amygd. dulc. propinandam, ſimulque clyſterem uno eodemque tempore injiciendum, adſociavi, tanto cum effectu, ut haud ita multo poſt, quamplurima ſtercora duriſſima, mucoſa varii generis, fœtidiſſia, maximo cum levamine dejecerit, vomitu, dolore, ceterisque ſymptomatibus in totum ſublatis, ita ut hunc uſque in diem proſpera gaudeat valetudine, nec ullum ab hoc affectu ſentiens incommodum.

OBSERVATIO. CLIV.

Dn. Lic. JOH. VICTORIS JÆGER-SCHMIDT.

De Vulnere inferioris ventris gravi, feliciter curato.

RUſticus quidam in pago Hauſſen territorii Ulmenſis, cum in horreo de fœnili laberetur, incidit in furculam Einen Heuliſcher mit welchen man pflegt das Heu heraus zu reiſſen/ quæ prope ſcrotum in inguina, tam alte penetraverat, ut mucro cum unco eidemque annexo ſtilo ad umbilicum uſque pertingeret, duo Chirurgi accerſiti, qua ratione mucronem, ob unci impedimentum, atque repugnantiam retrahere poſſint, neſcientes, conſilium de illius exciſione ineunt; inciſionem ergo â ſcroto usque ad umbilicum, ut prope illum uncum extrahere poſſint, inſtituunt, â qua magna hæmorrhagia, nullis fere remediis ſtypticis etiam totis pileis combuſtis, auſcultans, ſubſecuta, Patiente interim animam ferè cum ſanguine effundente. Subſequente die alius accerſitur Chirurgus, qui inſpecto vulnere maxime perterritus, audaciam prædictorum Chirurgorum in inciſione tam magna facienda ſatis ſuperque demirari nequiverat, linteis abſtergit pileis combuſtis ſparſum, totumque nigricans vulnus, hæmorrhagia ſtypticis idoneis ſedata, inteſtinisque blande introactis, deligabat vulnus & adhibitis convenientibus remediis tandem priſtinæ ſanitati illum reſtituit.

OBSERVATIO CLV.

Dn. Lic. JOH. VICTORIS JÆGER-SCHMIDT.

De Tumore Pedis monſtroſo.

CHriſtophorus Geſer ruſticus in Gauſpach Dominatus Wiſenſteigenſis, habebat dextrum pedem usque ad genu ingenti tumore affectum, magnitudine medium corpus hominis fere æquantem, quem per multum temporis raptum, ingentem ob molem amplius tolerare nequiverat, de illius amputatione conſilium iniit, eoque Chirurgis patefacto, quoniam jam multa à multis Medicis & Chirurgis omnia quamvis incaſsum adhibita, illum ut amputarent, inſtanter rogat, quapropter illius precibus ut ſatisfieret, pes ſupra genu amputatus erat, qui ponderatus ſexaginta libras habebat, cumque ulterius incideretur, gelatinæ pedum vitulinorum ſpeciem referebat, neque carne neque ſanguine in eo repertis, præter lapſis aliquot diebus fato functus.

OBSERVATIO CLVI.

Dn. Lic. JOH. VICTORIS JÆGER-SCHMIDT.

De Abſceſſu in Inguine, alvi fecibus vermibusque tranſitum concedente, ſanato.

FAber quidam in pago Am Stätten territorii Ulmenſis, abſceſſu in inguine dextro prope ſcrotum laborabat, magna cum inflammatione, duritie atque dolore, ſubjacens etiam inteſtinum in conſenſum trahente, Chirurgus emplaſtro emolliente impoſito abſceſſum aperit, per quem materia fœtidiſſima, granulis inſtar ovorum halecis aſperſa, cum alvi fecibus per aliquot

dies exiverat, concomitata, magna fuſci coloris vermium ſpithama longitudine æquantium caterva, patiens potu vulnerario, Balſamicis, atque ſiccantibus medicamentis adhibitis, intra aliquot ſeptimanarum ſpatium in integrum reſtitutus eſt.

OBSERVATIO CLVII.

Dn. Lic. JOH. VICTORIS JÆGERSCHMIDT.

De Vulnere in cantho oculi profundiſſimo feliciter curato.

INfans trium annorum Fabri lignarii Geislingenſis, conum in manu habens, de ſcamno decidit, cui mucro coni digiti longitudine in interiorem oculi canthum penetraverat, & oſſis alliſione in duas partes permedium diſcuſsus erat, ſenſuum interceptio, febris, vomitus, delirium, & motus convulſivi, hanc læſionem comitabantur. Inflammatione per ▽. roſar. ſacch. Saturni maritatam, ſedata, fragmenta diverſas vias quærentia, Emplaſtro ſtiptic. Croll. impoſito, eximebantur, adhibitisque remediis conſolidantibus, absque ulla oculi aut viſus læſione, feliciter ſanatus eſt.

OBSERVATIO CLVIII.

Dn. Lic. JOH VICTORIS JÆGERSCHMIDT.

De Mammarum tumore exulcerato, fereque cancroſo, curato.

UXor Jacobi Glaſſers corjarii Geislingenſis, inflammationem tumoremque ſiniſtræ mammæ percipiebat, cumque à Chirurgo non ſatis dextrè tractaretur, inflammatio & dolor in diem augebantur, ego accerſitus inveni mammam ferè nigricantem, maximeque dolentem, diverſis in locis pus tenue, cineritium maliquе odoris effundentem, auctor fui, ut ulceribus Balſ.

♀. thereb. atque Empl. diaſulphuris Rulandi imponeretur, interne præſcripſi potionem laxantem ut & decoctum ex lign. Guajac. Saſafr. Rad. Chinæ. ſarſaparill. Antimonio crud. & ſimil. paratum; ſed pus quod valde tenue & fluidum diverſis in locis ſemper magna effluebat copia, intenſiſſimis adjunctis doloribus; Prædictis itaque hiſce remediis, pulverem ex lytharg. Myrrh. rub. fl. Sulphuris ſarcocoll. Camph. ſacch. Saturni Tthia. alb. Rhas. in aq. calcis. vivæ l. vino coctum pro fomentatione impoſui, â quibus diligenter continuatis pus laudabile generari, dolor evaneſcere, atque ulcera cicatricem obducere cœperunt.

(Geislingâ Auguſtam Vind. d. 20. Novembr. A. 1694. miſſa.)

OBSERVATIO CLIX.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI. De Tetano, ſeu Rigore.

REgula Peter/ ex vico Hitnau/ parochiæ Papiconenſis, ditionis Tigurinæ, puella annorum X. digitos manus dextræ imprimis indicem atque Medium, ex incuria ad valvas horrei cujusdam vehementer læſit; digiti verò contuſi à Barbitonſore vicino ſiniſtrè ſunt tractati, ut brevi Gangræna ſubſecuta fuerit. Cùm autem in Noſocomium Tigurinum die 27. Juli, Anno MDCXCIV. puella allata eſſet, digitus medius jam ſphacelatus, unicoque ſaltem nervo adhuc adhærens, neceſſariò diſcindi debuit, quo facto dimidius digitus ſponte decidit. Sequenti autem die puella Tetano corripiebatur, ita ut univerſum corpus inſtar alicujus trunci, continuo immobile, rigidum, atque diſtentum in uno ſitu ſeu figura jacuerit, ac nullo modo flecti potuerit: maxilla quoque inferior ſuperiori adeò arctè adnectebatur, ut nullis inſtrumentis deduci potuerint; imò ne quidem vectibus aut cuneis facilè aperiri potuiſſent: adhæc ab utraque parte ita muſculi faciei contrahebantur, ut os ſpeciem ridentis daret, qui affectus Riſus Sardonius vulgò nuncupatur: quarto die ſupervenit febris; ſed ob eam Convulſio non fuit ſoluta, neque etiam os aperire potuerit: interim ligvam liberè movit, verbaque muſſitavit, ita ut intelligi potuerit; verum nulla medicamenta haurire, multò

multò minus cibum capere potuerat: itaque malum indies crevit, & triſte præſentibus ſpectaculum ad nonum uſque diem præbuit, quo ægra viribus exhauſta, & dolorum magnitudine excarnificata, ad plures migravit. Hinc liquet quàm infirmo ſtent talo Aphoriſmi ſummi Dictatoris Coi, Sect. II. §. 26. Sect. IV. §. 57. & V. §. 6. niſi hi ad cerebrum affectum per πρωτοπάθειαν reſtringantur.

OBSERVATIO CLX.

Dn. D. JOH. JACOBI WAGNERI.

De Convulſionibus cum malleatione, ſenſu atque ratione integrè perſtantibus.

Eliſabetha Wild/ex pago Richterswehl/ad Lacum Tigurinum ſito, puella XIX. annorum, anno MDCXCIV. menſibus Majo, Junio ac Julio convulſionibus, in dies ſingulos, enormibus atque frequentibus infeſtabatur. Initium earum à pedibus atque cruribus fiebat, quæ aliquandiu movebantur continuò; inde ad clunes progrediebatur, ut quieta ſedere aut jacere haud potuerit, ſed nunquam non à ſede ſua in ſublime ferebatur; ſubſequebantur motus convulſivi brachiorum, quæ in gyrum tam celeriter torquebantur, ut nullus Mimus ea imitari potuiſſet; tandem dorſi, colli atque capitis horenda ſuccedebat concuſſio, ita ut caput celerrimè atque vehementiſſimè concuteretur, inſtar mallei in officinis ærariis, ab aquis mediante rota agitati, ac ſuper incude æs, ſive mallei Bibliopegi, libros ſuper lapide, crebra ac celeri iteratione, tundentis: (unde & ab hiſce ſimilitudinibus malleationem ſi ὀνοματοποιεῖν liceat, appellamus,) ac niſi à miniſtrantibus culcitra plumea capiti ſupoſita fuiſſet, quô impetus ejus frangeretur, id ſive ad parietes ubi ſedebat ſive ad aſſeres lecti, ubi cubabat, ita concuſſum fuiſſet, ut ſine inſigni aut contuſione aut fructura cranii, aut commotione cerebri non evaſiſſet: hac ratione cuncta totius corporis membra ad tempus ſimul, terribili modo convellebantur, & circumgyrabantur; puella tamen interim & loquebatur, & integro intellectu fruebatur. Rarus atque terribilis erat affectus, unde ab aliis pro incantata, ab aliis pro obſeſſa à Dæmonibus habebatur. Quò verò diro huic ſymptomati obviam eatur, nihil non tentatum cum per Emetica, tum per convenientem

nientem ſanguinis detractionem per Aquas & pulveres anti-ſpaſticos, per Opiata quoque, quo ſpirituum animalium motus inordinati figantur, eximius cerebri partium ſenſus obtundatur, ac noctem quietam tranſigere queat; cumque puella ad oblata medicamenta morigeram ſeſe præbuerit, in tantum horrendus hic affectus à ferocia ſua hactenus remiſit, ut nonnunquam ad octiduum inducias concedat, & optima affulgeat ſpes, fore ut ſenſim atque ſenſim integra valetudine fruatur.

OBSERVATIO CLXI.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

De Epileptica cantatrice.

IN Epilepticorum paroxyſmis quandoque haud vulgaria obſervanda occurrunt, quod & ſequens Obſervatio teſtatur. Regula Welthi / ex pago Adliſchwyl / ditionis Tigurinæ, puella X. annorum, anno MDCXCIV. in Aprili & Majo crebrò Convulſionibus Epilepticis corripiebatur, ita ut in terram ex improviſo proſterneretur: durante verò paroxyſmo, humi jacens, oculis clauſis, ſæpè aliquot Pſalmos, ſive Cantilenas ſacras, quas antehac feliciter memoriæ impreſſit, clara decantavit voce; finito autem paroxyſmo ante actorum prorſus ignara fuit. Puella hæc ab uſurpatis medicamentis Ant-Epilepticis, ei à me præſcriptis, ſalva nunc, & ab inſultibus Epilepticis libera vivit.

OBSERVATIO CLXII.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

De gravioribus ſubſecutis Symptomatibus ab eſu Pomorum, calcis vivæ atomis infectorum.

CUm An. MDCXCIII. d. VIII. Novemb. Anna-Barbara W. uxor Henrici N. propè Tigurum habitans, loco An der Untern Straß dicto, bina comediſſet poma, ab amica ipſi dono data, quæ ex incuria in ſacculo repoſita erant, in quo antea calx

viva aſſervabatur, adeoque hujus igneis atque aculeatis atomis, ei adhuc adhærentibus, inquinata fuiſſent, repentè inſignem ardorem gutturis, œſophagi, ventriculi ac præcordiorum anguſtiam, cum ſiti ingenti ſenſit; inde ventris tumor, ſudor univerſi corporis, atque convulſiones ſubſequebantur: unde ſtatim ſuſpicio oriebatur, poma hæc intoxicata fuiſſe. Hujus rei monita amica, erroris memor, quod in ſacculo commemorato, calcis vivæ miaſmatibus adhuc referto, poma asſervata fuerint, libere eundem eſt faſſa, nec quicquam malitiosè, aut de induſtria, hîc peractum fuiſſe, ſanctè aſſeverabat. Actutum malo huic abs me obviam itum oblatione *ol. Amygd. dulc. rec.* quo & fauces & œſophagus mulcebantur, ſimulque cauſticum hoc venenum in ventriculo detentum, per vomitum rejectum, eoque poſtea quoque aliquandiu uſa fuit: per antidota ſimul acres maligni veneni hujus particulæ infringebantur atque diſcutiebantur; tandem Confortantia, vulgò ſic dicta, ſuccenturiata erant: atque his, Deo benedicente, priſtinam recuperavit valetudinem, & ex orci faucibus erepta fuit.

OBSERVATIO CLXIII.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI WAGNERI.

De Febre ſingultuoſa.

JOhannes Bernhauſer / Weinfeldenſis Turgojus, Vir annorum LVI. in Noſocomio Tigurino degens, anno MDCXCIV. d. VI. Julii, tempore meſſis, ſummo æſtu, ſpicarum faſces componens, ingentem contraxit ſitim, quam ut extingueret, ad tres canthari menſuras frigidæ, uti mihi fatebatur, avidè hauſit: brevi inde ſubſecuta febris continua, cum ſingultu indefatigabili, multum negotii non minus noctu, quàm interdiu, ei faceſſens. Sexto demum die à me petiit remedia: præſcripſi ventriculum roborantia, ſitim diſſipantia, ac ſingultui obicem ponentia: ad hunc autem extirpandum laudatiſſimum Laudanum opiatum ad gr. iij. ei exhibitum, omne punctum tulit. Ablato ſingultu, febris continua in tertianam periodicam mutata fuit, quæ primùm leni Cathartico, poſtmodùm diaphoretico ex *Sale Card. b. Abſinth.* &c. ante paroxyſmum exhibito,

ſudore-

ſudoreque moto, diſſipata fuit; hinc æger brevi convaluit, & in poſterum cautius mercari diſcet. Pernicioſiſſimam autem ex labore ſudanti frigidam eſſe potionem, experientia, nec non Obſervat. Medd. paſſim teſtantur: phthiſin quippe ut plurimùm comitem, ac mortem pediſſequam habet.

OBSERVATIO CLXIV.

Dn. D. JOH. JACOBI WAGNERI.

De Puero binis inſtructo uvulis.

HEnricus Conrad/ ex pago Maſchwanden/ditionis Tigurinæ, puer ſex annorum, anno MDCXCIV. menſe Martio, in Noſodochio Tigurino ex labiis leporinis, quæ ex utero materno in hoc mundi theatrum protulerat, Chirurgi operâ feliciter fuit curatus: ſed & in ejusdem oris faucibus deprehendimus, binis uvulis, æqualis ac ſolitæ magnitudinis, eum eſſe inſtructum, quæ obſtaculo quoque fuére, quo minùs, etiam poſtquam labium ſuperius coaluit, diſtinctè verba proferre, & ab aliis intelligi potuerit.

(Tiguro Auguſtam Vind. d. 5. Decembr. A. 1694. miſſæ.)

OBSERVATIO CLXV.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Iſchuria à Calculo, collum veſicæ obturante, dependente, per caſu ſupervenientem gangrænam curata.

QUàm malè perſæpè naſutæ mulierculæ ſe in Curationes medicas ingerant, & cum maximo ægrotantium damno à tot ſæculis approbatiſſimam medendi Methodum pervertant, id inter infinitos, quos ſub hoc ſchemate inducere poſſem, caſus etiam ſequens edocet.

Ante triennium circiter puerulo quinque annorum, aliàs urinæ obſtructionibus ſæpè obnoxio, calculus veſicæ eò usque in urethram

penetraverat cum urinæ totali obſtructione, ut digitis diſtinctiſſimè percipi potuerit, nullo tamen medio planè eximi: quare advocatus Ego, poſt quamplurima fruſtra tentata, ne calculus ibidem diutiùs relictus ulterius urinam præcluderet, retruſus verò rurſus ad veſicam ſæpius ſimile malum induceret, ejusdem exciſionem à perito Chirurgo ad modum à Daniele Sennerto in ſuis Inſtit. Med. lib. 5. part. 1. ſect. 2. cap. 13. aut à Jo. Jeſſenio in ſua Chirurgia ſect. 2. cap. 16. traditum, faciendam ſuaſi, ſed incaſſum: Mater ſiquidem pueri neſcio quid pejus ex tali operatione metuens, mox compactis digitis calculum rurſus ad veſicam retruſit: ad quod quidem reddita rurſus urina pro tunc fuit, imò & poſteà per triennium conſequenter, nuperrimè tamen rurſus tanta ejus ſuppreſſio miſero puerulo obtigit, eodem calculo orificium veſicæ in integrum obſtruente, vel ipſum etiam collum ejus ſubeunte, ut inde ſcrotum, penis & univerſa veſicæ regio in ingentem molem intumuerit, imò præ dolore inflammatio, & huic paulò pòſt etiam ipſa gangræna ſupervenerit, quâ mediante ſcrotum, & veſicæ collum etiam eò usque contabuit, ut calculus ſponte ſuâ per ſcrotum prociderit, mole & figurâ majorem phaſeolum ferè ex aſſe repræſentans, durus & albus, puerulo quidem ex ſingulari hacce naturæ dexteritate à calculo liberato, ſed cum maximo mortis periculo! Nunc puerulus quidem cætera ſanus vivit, teſticulis ſub pubem ſurſum, quantum fieri poterat, redactis, & pubis cute ad eos cooperiendos detractâ, conſolidatâque, quoties tamen urinam emittit, emittit eam æquo impulſu per ſcrotum, ac per penis viam ordinariam: procul dubio ob non ritè peractam conſolidationem intra ſcroti rugas, eo, quo calculus exierat, loco relictâ, etſi oculis non ita patente, fiſtulâ: in juſtam matri, reliquisque mulierculis pœnam & memoriam, quò impoſterum à ſimili temeritate abſtineant. D. Paulus de Sorbaith aliàs in ſua praxi med. tract. 4. cap. 2. de morb. puer. etiam meminit pueri, cujus quoque calculo veſicæ laborantis res tandem eò devenerat, ut ruptâ ſponte veſicâ & inteſtino recto, calculus per alvum excretus tandem fuerit, ita, ut poſtmodum etiam ſanus urinam ſemper per alvum excreverit. Plura aliàs de artificioſa calculi in urethra contenti exciſione legere licet in ſagaciſſimi Schrœckii Scholio ad Obſerv. 134. Helwigii.

OBSER-

OBSERVATIO CLXVI.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De frigidæ potu jejunis funeſto.

UTrum frigidæ potus ſit jejuno ventriculo quandoque ſalutaris, controverſum eſt inter Medicos, & novi tales, qui ſuis clientibus eum, majali præſertim tempore, commendavêre tanquam proficuum. Me quod concernit, non neſcio quidem eum ſaltem ab iis, qui validioris, carnoſioris, & vel propterea calidioris ſunt ventriculi, humoribusque abundant minùs crudis & pituitoſis, faciliùs, quàm à contrario modo conſtitutis perferri: quàm damnoſus tamen tandem etiam iſtis ipſis quandoque evadat, ſequentes duæ commonſtrant hiſtoriæ.

Inſignis Soc. JESU Sacerdos temperamenti bilioſi, & humoribus abundans ferventiſſimis, à quamplurimis annis illud in more habuit, ut quotiescunque (quod quidem æſtivo præſertim tempore accidebat) ſe bile magis repletum perſentiebat, frigidam jejunus haurire ſolitus fuerit, deſuper verò ingentem bilis copiam aut per ſuperna, aut per inferna excernere: Sed cum quo tandem exitu, percipe; dum nimirum ante quinquennium eundem effectum experturus, ſe quodam manè more ſuo dictâ frigidâ avidius replevisſet, in adeò violentum vomitum incidit, ut inde pleuriticus factus, fruſtrà adhibitis quibuscunque remediis, extrema perſolvere debuerit.

Alius Carthuſianæ ſolitudini addictus, itidem calidi, etſi non admodùm bilioſi temperamenti, eâdem frigidâ quotidiè jejunus delectabatur, non quidem cum eodem quoad bilis rejectionem effectu, cum ſingulari tamen, uti ajebat, naturæ ſublevatione: verùm viſcerum optimam aliàs conſtitutionem eatenus ſibi tandem depravavit, ut hydropicus obierit. Usque adeò verum eſt Hipp. illud 2. aph. 50. in malè asſvetis, etſi minùs moleſtis, tandem *ad inſolita eſſe faciendam mutationem.*

OBSERVATIO CLXVII.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Scabioſis cautè medicandis.

QUàm cautè ſint cum conſuetis quibuscunque linimentis, non præmiſſis univerſalibus ſanguinem ab humoribus viſcoſis acido-ſalſis depurantibus, perungendi ſcabioſi, id primò nuper cum magna de eo, ſed nimis ſerò, concepta pœnitudine experta eſt hîc Labaci fœdè ſcabioſi filii genitrix. Hic etenim fœdiſſimâ ſcabie toto corpore, præcipuè pedibus, infectus, quàm primùm ex juſſu Matris à quopiam Chirurgo certis emplaſtris tibiis applicatis à memorata illa fœditate fuit mundatus, mox toto corpore adeò intumeſcere cœpit, ut formalis hydropicus evaſerit. Procul dubio à viſcoſis illis acido-ſalſis, vulgò tartareis, ichoribus, quos natura aliàs cum optimo ſuo emolumento, etſi cum aliquali moleſtia, à probo ſanguine ſegregare, & hac via ex corpore expellere deſtinaverat, aut retro pulſis, aut ſaltem ab evacuatione impeditis: qui taliter retenti & unà cum ſanguine ad chylificationis & ſanguificationis focos delati, ad probi chyli & ſanguinis generationem neceſſarium fermentum perverterunt, & taliter enervârunt, ut inde defectuoſus ſanguis generari neceſſariò debuerit, futurus paulò pòſt tantæ intumeſcentiæ cauſa.

Alios ex hac ipſiſſima cauſa in febres acutas, & eas quidem malignas incidiſſe recordor. Alios in alios affectus: quemadmodum mulierem Bononiæ in Xenodochio ad Montem, in ingentem brachii abſceſſum: Primò nuper hîc Labaci nobilem virginem in colicos dolores: Infantem verò, quod pro illi ætati aliàs familiari in facie ſcabie, cruſta lactea dicta inungeretur, in ingentem poſt aures abſceſſum &c. Ut propterea nunquam ferè tutum ſit non expurgato priùs corpore & ſufficienter depurato ſanguine (niſi malum planè ſit leve, per contagium contractum, & ſanguini nondum planè communicatum) conſuetis illis contra ſcabiem linimentis uti. Quemadmodum neque in aliis quibuscunque ſpontaneis naturæ motibus perturbandis, imminuendis, ſiſtendisve ſecurius proceditur: Puta in diarrhœis, hæmorrhoidibus, menſtruis, lochiis, narium hæmorrhagiis &c. niſi

mala,

mala, à quibus natura ſe fortè tali medio, etſi quodammodo moleſto, vel etiam terrifico, eliberare conabatur, deteriora efficere velis. Id quod quidem nobis etiam inculcare velle videtur Hipp dum 1. aph. 20. *quæ perfectè judicantur, movere, innovareve* omninò prohibet. *Excreta* ſiquidem *non copiâ æſtimanda ſunt, ſed ſi, qualia oportet, exeant, & facilè ferat æger.* Quin imò quandoque etiam ſymptomaticos, & naturæ moleſtos, vel etiam ex parte noxios motus aliquamdiu ſinere præſtat, quàm mox ſiſtere. Quamvis tamen in eo ſagaci medentis judicio ſit opus.

OBSERVATIO CLXVIII.

Dn. D. MARCI GERBEZII.

De Fungi auris lobo, poſt perforationem, adnati extirpatione.

AUrium lobi variis de cauſis perforari à mulierculis ſolent, præcipuè verò ad derivandas oculorum dentiumque defluxiones: aliàs verò etiam ad eis infigendos pro luxu augendo elenchos & aureos annulos. Ex alterutra harum cauſarum quoque nobilis mulier ſibi dictos lobos nuper perforari curaverat, verùm neſcio ex quo errore intra paucos dies dextræ auris lobo fungus quidam, ſeu potius caro fungiformis tantæ molis accreverat, ut nucem juglandis facilè ſuperaret. Unde ſolicita de ejus rurſus extirpatione me conſuluit: Ego verò re cum Chirurgo collatâ author fui, ut res prius cum filo ſericeo tentaretur: conſtringeretur nimirum quotidiè arctius in radice excreſcentia illa, & taliter futurum eſſe, ut intercepto nutrimento ea ſponte exareſcat, abſcedatque. Verùm conſtrictio iſta dolorifica nimis videbatur ægrotæ, quare deventum mox fuit ad actualem cum novacula abſciſſionem, quæ ſucceſſit etiam adeò feliciter, ut admotis vulnere leviſſimis quibusdam conſolidantibus, mulier intra paucos dies priſtinum decorem recuperaverit.

Simillimum tuberculum quoque ſcroto in prima harum mearum Obſervationum allegati pueruli accreverat, quod verò hac ipſa methodo feliciter fuit extirpatum. D. Jo. Mauricius Hoffmannus aliàs Eph. N. C. Dec. 3. an. 1. Obſ. 140. asſerit, tales fungos ſolo florum Calendulæ recentium affrictu feliciter percurari.

(Labaco Auguſtam Vind. d. 7. Decembr. 1694. miſſæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CLXIX.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Aphonia & Surditate à faſcinatione.

MOrbos dari, in quibus non omnia à naturalibus cauſis deduci poſſunt, ſed ubi nonnunquam altius quid accedit, & inprimis haud rarò ungues ſuas Diabolus exerit, tam multis hiſtoriis jam probatum fuit, ut ferme plures adhuc addere ſupervacaneum quid nominari poſſet, ſi non in hunc usq; diem identidem nonnulli reperirentur, qui hoc negare ſuſtinent, in quorum gratiam & ſequentia produco: Anno 1688. jam declinante, ad puerum quendam Dünkelſpilenſem, annos natum ſedecim, vocatus, eum prorſus aphonum reperio, omniaque quantum quidem poterat, geſtibus indicantem, in cauſas & antecedentia inquirenti, adſtantes alias ſat ſanum extitiſſe puerum retulerunt, de terrore tamen quodam à ſtrepitu inconſueto, quem illa nocte in cubiculo audiverat, antequam cubitum iverit, conqueſtum fuiſſe, in influxu itaque ſpirituum animalium impedito mali cauſam quærens, Clyſterem convenientem, & liquor. C. C. ſuccinatum cum Aq. Ceraſ. n. ſæpius exhibendum præſcribo, quo tamen nil quicquam effectum fuit, licet per integrum biduum diligenter in uſum duxerint, ſed potius exacto hoc per literas de graviſſimis tentationibus diabolicis, quibus Satanas, niſi facinus quoddam committeret, ipſi loquelam nunquam redituram, minabatur, conquerebatur, medicamenta itaque mutavi & quædam antimelancholica addidi, verum & hisce fruſtra pugnatum fuit, tentationesque ſic crevere, ut & divini Verbi Miniſtrum accerſere adſtantes coacti fuerint, cui accedenti diabolum, in forma viri parvi, nigri, caput pileo viridi tecti, ſemper ante lectum oberrare, & peſſima quæque minari narravit, ſimulque ut S. Cœna exhiberetur, inſtanter petiit, quod etiam ſequenti die factum fuit, ſed nulla prorſus cum mali imminutione, diaboloque jam & ſub forma murium comparente: urina interim & pulſu planè non mutatis, ſimul de anxietate & ardore circa cor maximè conquerebatur puer, quæ omnia loquela adhuc ſemper deficiente per literas indicabat, de faſcino itaque cogitare & propterea Eſſent. Hyperici ipſi exhibere, externeque in vertice capi-

capitis & circa ventrculum Balſamo Magico Pforzheimenſi â Schrôdero deſcripto, ungere illum juſſi quibus vix in uſum ductis d. 1. Xbris (25to 9bris morbo hoc correptus fuerat) magno cum conatu capillos humanos, quibus acicula infixa fuerat, vomitu rejecit, ſicque me ſententiæ meæ adhuc certiorem reddidit, diabolicæ quoque tentationes inſtabant, diabolo nunc, ut facinus committeret, pecuniam offerente, quibus ſemper piis precibus obviam invere, ego vero d. 2. Decembr. purgans ex helleboro nigro exhibui, quo mediantè bis vomuit, ter alvum dejecit, excrementa tamen talia, qualia poſt purgantia alias eſſe ſolent, erant, ſed hora veſpertina ſeptima, Carbo, acicula & ovi putamina per vomitum ſubſequebantur, ſemper adhuc diabolo, variis ſub formis ipſi comparente, ut ergo & interne dictum balſamum adhiberetur, ſuaſi, quod cum die 4. decembris factum fuiſſet, iterum ſub noctis initium putamina ovorum & clavum ferreum vomitu rejecit; d. 6. Decembris loquela redeunte, primo quidem Deo gratias agebat, hinc vero, ardorem, quem antea circa præcordia ſenſerat, in infimo ventre jam moleſtiam creare, referebat, ſingultiebat brevi poſt per integram horam, ſed ſingultu ceſſante cœnabat, & quantum quidem ipſi videbatur, ſat ſanus in lectum ſe conferebat, aſt ſequente mane non ſolum de novo voce, ſed & auditu & viſu & motu privatus inventus fuit, quin & tactum deficere, accedens aciculaque pungens, ipſemet notavi, facile tamen & Eſſentiam Hyperici & Balſamum magicum deglutiebat, viſus motus & tactus ſub noctem redibant, loquela & auditu adhuc deficientibus, præſcripſi hac de cauſa die 8. Decembris Aq. acuſticam Mindereri cum bombace auribus applicandam & ſequentes ſpecies in ſimilibus caſibus jam cum fructu in uſum ductas.

℞. Radic. Ariſt. rot. ℥ß.
Contrayerv. ʒij.
Herb. Trifol. fibr.
Naſturt. aq. rec. ana Mj.
Rut.
Verben. ana Mß.
Flor. Hyperic. p. ij.
Fol. ſen. ſ. ſ. ℥jß.
Radic. Helleb. n. ʒij
⊖. Cin. Clavellat. ℥ß.
Cinnam. acut.

Sem. Aniſi ana ℥j.

Inciſ. & cont. Miſc, ad ſaccul.

cum Vini Neccarici Menſura infundendas, cujus quidem prima doſis multum materiæ nigræ & feculentæ eduxit, ſed mente omnino ſimul privabatur, & convulſivi quid patiebatur, adeo ut ſequenti die eandem ſic conſtitutum inveniens, vinum medicatum ſeponere coactus fuerim, ſub meridiem tamen hujus diei vox redit, cœteraque excepto auditu, qui omnino adhuc deperditus erat, ſat bene ſe habebant, adeo ut & vinum amplius ſumere noluerit, ſed quocunque modo perſuaſus, illud die undecimo ſæpius dicti menſis iteravit, ſicque per aliqut dies continuavit, laboribus ſimul conſuetis vacans, aurium vero uſu ſemper adhuc deſtitutus, quin & dextra tandem dolere incipiebat, quod cum 26. *D*ecembris mihi indicaſſent ol. amygd. amar. expreſs. cum ol. deſt. Chamom. remixtum, auri ſicut aquam ſupra nominatam applicare juſſi, quo facto d. 30. hujus menſis cum goſſypio faſciculum pilorum ex aure extraxit, dolor ceſſavit & auditus aliquantum rediit, die ſequente iterum præter omnem ſpem convulſionibus per quinque horas torquebatur, ſimulque de novo vocem & auditum perdebat, verum cum ultimo anni die, ultima vice; die enim 1. anni ſequentis cum centies ferme prius ſternutaſſet, omnia mala ſimul, Dei gratia, deſiêre, ipſeque per integrum trimeſtre, & quod excurrit, quo adhuc hic loci morabatur, de nullo prorſus malo conqueſtus fuit; quid nunc rerum, interea miles factus, agat, hactenus reſcire non potui, qui vero de faſcino nihilominus adhuc dubitare voluerit, illi quotiescunque placuerit, ſuperius memorata vomitu rejecta, & imprimis cum goſſypio ex aure extractos capillos, præmonſtrare potero, naturales ſi tunc ſuggeſſeris cauſas, erit mihi magnus Apollo.

OBSERVATIO CLXX.

Dn. D. VITI RIEDLINI;

De Experimentis non ſemper ſuccedentibus.

POdagra contagioſa in Ephemeridum noſtrarum Dec. I. tum anno 6. obſ. 143. â Dn. D. Simone Schulzio, tum anno 9. obs. 44. â Dn. D. Joh. Schmidio deſcribitur, de quarum hiſtoriarum veritate dubitare licet nefas ducam, non ſemper tamen contagioſam eſſe Podagram, proprio meo exemplo docere poſſum, cum enim ante hos viginti & quod excurrit annos Tubingæ ſtudiis operam dediſſem, & vir quidam honeſtus amicus meus alias magnus, Civis cujusdam per multos años arthritide divexati & tandem quoq; è vivis ſublati togam pelliceam emiſſet, exterius tegumentum ut ipſi in uſum cederet, mihi perſuaſit, ut pellem ſubductam coëmerim, qua licet per ſeptem annos hyemali tempore diligentiſſime uſus fuerim, ſancte tamen teſtari poſſum ab Arthritide hactenus, Dei gratia me immunem plane vixiſſe, ſicque Podagram ad minimum non ſemper eſſe contagioſam: hoc cum quotidie ſic contingat, planeque novum non ſit, quod experimenta etiam alia iterata non eodem modo ſuccedant haud inique feret totus credo, Nobiliſſimus Dn. noſter Collega Ambroſius Stegmannus, ſi curam illam, quam per mortificationem vocat, de qua anno præterito Decuriæ nempe tertiæ, primo, hiſtoriam XV. egregiam ſuppeditavit circa vinum quod aduſtum nominant, ſeu ſpiritum frumenti, cum imprimis Ipſemet circa hunc nil adhuc tentarit, inſtitutam, fruſtraneo plane ſucceſſu fuiſſe; eodem enim tempore quo elegantem hanc obſervationem legeram, quædam ex cognatis, quæ fratrem habet hoc ſpiritu ſemet ipſum ſæpius obruentem, & hinc in varia alia vitia proclivem, me quam maxime rogavit, ut aliquod remedium ſuggererem, quo mediante faſtidium ab hoc potu in ipſo concitare poſſet, eidem ut dictam curam innoxiam ſane inſtitueret, ſuaſi, quod etiam ſe, quam primum occaſio offerretur, præſtituram promiſit, qua vero non ſtatim occurrente moræ impatiens, interea ab alio ſuppeditatum remedium, ut nempe ranam in dicto ſpiritu mori ſineret, in uſum duxit, ſed licet omnem illum ſpiritum biberit, & de ſapore minus grato conqueſtus fuerit, ut ante, eodem & poſtea delectatus fuit, hac de cauſa, cum paulo poſt noti cujusdam Chirurgi

fiſtola ſatis ceſſiſſet, huic vaſculum ſpiritu frumenti plenum inter brachium denudatum & corpus poneretur petiit, quod etiam per aliquot horas factum fuiſſe, ipſi poſtea ſignificarunt, ſed licet & hoc vaſculnm totum exhauſerit malum nec minimum quidem ceſſit, dubia itaque an apud chirurgum petito ſatisfecerint, ſcribæ cuidam Apoplexiâ extincto de novo dicto modo potum tam perdite deſideratum apponi curavit, de experimenti ſucceſſu nunc eo minus dubitans, quod & certo factum fuiſſe ſciebat & ab adſtante quadam muliere, quæ cadaveri ornando pro more operam dabat, & jam per multos annos dederat, audiverat, certò illud ſpem completurum, vaſculum, inſuper cadaveris fœtorem ſat manifeſtum contraxerat, ſed & hoc ſine ulla nauſea evacuavit, & in hunc usque diem, menſe jam, & quod excurrit, elapſo, exſatiari tam pernitioſo ſibi potu non poteſt, tentabit tamen & tertia vice, dubia adhuc an non fruſtra ultimo facti experimenti cauſa in nimis diu non exhibito ſpiritu frumenti halitibus ex cadavere exhalantibus imbuti, quærenda ſit? quo eventu, quamprimum quidem reſcivero fideliter communicabo.

OBSERVATIO CLXXI.

Dn. D. VITI RIEDLINI.

De Deſipientia ex fuſi parte, manui dextra infixa.

EX leviſſimis cauſis maxima quin & lethalia interdum mala oriri, Medicorum libri paſſim teſtantur, ſic aliquot huc referendas hiſtorias celeberrimus Fabritius Hildanus Cent. V. obs. 2. p. m. 383. recenſet vulnusque digitorum lethale Thomas Bartholinus, illuſtre Daniæ quondam ſidus, Cent. IV. obſ. 89. p. m. 409. deſcribit, quibus jam jam naranda commode addi poſſe videntur. Teretem verſabat pollice fuſum, Mercatoris cujusdam laudem imprimis egregiæ pietatis merentis Uxor, forteque manu excidentem tollere de terra volens, ita manui dextræ infixerat, ut pars quædam, cum iterum extraxiſſet in manu relinqueretur, quod tamen, cum imprimis quidam chirurgicæ artis alias magnam præ ſe ferens laudem certò nil in manu latere aſſeveraſſet, primo parum curavit, & medicamenta vix nominanda applicavit, nec etiam graviora

inde

inde primis diebus ſymptomata ſenſit, præterquam quod de appetitu proſtrato & vigiliis ſemper inſtantibus conquereretur, dolores tamen omnino abfuiſſe ipſa teſtabatur, donec tandem tumore totam manum & brachium occupante, accedente, vigiliisq; inſtantibus octiduo elapſo ita deſipere cœpit, ut ſummo mane me in conſilium vocare coacti fuerint, ex manu vulnerata omnia hæc ſymptomata ortum ſuum trahere, ſtatim edicebam, utq; chirurgus peritus adhiberetur, monebam; præſcribebam etiam Potiunculam ex abſorbentibus & ſpiritus demulcentibus conſtantem, quâ tamen omnino nil effectum fuit, quin imo deliria ita augebantur, ut maniam jam jam inſtantem metuerem, qua de cauſa vena ſecta ſanguinis tres uncias detraxi, cumque in dorſo manus læſæ pus collectum haud in parva quantitate notaretur, ut è regione vulneris in vola ferme jam coalescentis aperiretur una cum chirurgo conſultum duxi, cumq; ab inciſione omnino abhorreret, cauſtico potentiali hoc tentavimus, idque feliciter, tumore enim inde aperto haud parum puris evacuatum fuit, manusque detumeſcere cœpit, vigiliæ tamẽ pertinaciſſime inſtantes non permittebant integram mentis redintegrationem, qua de cauſa aliquoties opiata, (ultra duo vero grana laudani opiati ſ. haud aſcendebam) exhibui, quibus etiam mediantibus, Dei gratia, ſomno ſuperveniente, mens redire cœpit, manus etiam neque valde dolebat, neque alia graviora ſymptomata minabatur, quin imo cauſtico inductum ulcuſculum jam cicatrice obduci cœperat, ſemper tamen recrudeſcebat, nec cicatrix vulneri primo inflicto ullo modo induci poterat, certiſſimum reſtitantis adhuc fuſi ſignum, qui tamen nec inciſione facta, quantam quidem hæc pars permittebat, nec ullo alio modo detegi poterat, quin imo, ſi manus alio quam communiſſimo & leniſſimo modo tractabatur, ſtatim tumor dolorque ſubſequebantur, donec tandem particula hæc fuſi cum per integras novem hebdomadas & tres dies in manu delituiſſet, ſponte circa arte inflictum vulnus ſeſe exerere cœpit, forcipeque prehenſum extractum fuit, ſicque paulo poſt omnimodo cum ſanitate in gratiam rediit.

(Exhibitæ Auguſtam Vind. An. 1694. d. 8. Decembris.)

OBSERVATIO CLXXII.

Dn. D. JOHANNIS JACOBI HARDERI.

De Puella novenni prægnante.

ANte annum decimum quartum rarius menſes erumpere, communis fert Medicorum ſententia, ſolenni naturæ ordini potiſſimum innitens; atque ante iſthoc tempus viro illas, ut concipere poſſint minus aptas eſſe, tantum non apud omnes invaluit, Quin imo graviſſimâ pœnâ cautum eſt, ne ne quis filiam impuberem ac minorennem violet, & tamen quorundam Diabolica petulantia pergit, ut libidini ſuæ frenum injicere prorſus detrectent, ſicque non ſe modo, ſed etiam miſellam, cùm quâ rem habuere, in ſummam calamitatem vitæque periculum conjiciant: Memorabile eſt exemplum, quod pl. Rever. Dn. M. Seilerus, Eccleſiaſt. apud nos diſertiſſ. Londino ſcripto ab amico accepit d. imo Aug. 1694. Hodie in viciniâ meâ terræ tradita eſt, filia novem annorum, à Vicino aliquo Marito imprægnata: Infantem illa enixa, ſed in ipſo partu obiit: Factum execrabile pariter ac rarum, quod Curioſi omnes merito admirantur.

OBSERVATIO CLXXIII.

Dn. D. JOH. JACOBI HARDERI.

De Uvulæ defectu.

DE Voce & loquelâ erudite non minus, quam prolixè ſcripſit, Vir perpetuâ laude digniſſimus, Fabritius ab Aquapendente, obque id laryngis ſtructuram univerſim, cum glottidis, epi glottidie, aliarumque partium his vicinarum uſu, ſtudioſe expoſuit. Nobis ad vocem articulatam commodius edendam, uvulam plurimum conferre, vel exemplo puellæ quatuor annorum probare liceat, quam ante trimeſtre circiter, Lœraci vidimus: Sollicita mater ad nos confugit, quodque infans vocem diſtinctam edere recuſaret, conqueſta fuit, anxiè quæritans utrum vitium in linguæ frenulo non ſatis ſoluto, vel alio oris vitio hærere arbitremur,

mur, & quodnam malo conſilium congruentiſſimum, ſuadeamus: Examinavimus hinc linguam cum membranulâ ſubjacente, nihilque labis in iſtis deprehendimus: os hinc, quantum poſſet aperire juſſimus, moxque rimam ingentem, vacuam, palatum verſus conſpeximus, adjiacentibus par iſthmiis nudis, citra ulla gargareonis indicia: In mentem hinc nobis revocavimus aureum Hippocr. I. περὶ ἀρχῶν par. XIX effatum. Ἡ δὲ γλῶσσα ἀρθρόι προσβάλλουσα, ἔν τε τῷ λάρυγγι ἀποφράσσουσα, καὶ προσβάλλουσα πρὸς τὴν ὑπερῴην καὶ πρὸς τοὺς ὀδόντας, ποιέι σάφηνιζειν.

(Baſileâ Auguſtam Vind. d. 10. Decembris An. 1694. miſſæ.)

OBSERVATIO CLXXIV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

De Incipientis Maniæ cura.

JOſeph. Knüſſi, molitoris, filius temperamenti melancholicô ſanguinei, mediocris ſtaturæ & carnoſi habitus, patrios deſeruit lares, ediſcendæ artis ergô & in vicinum pagum ſe contulit, ubi verò parum commoratus delirio melancholico in maniacum jam jam degenerante corripitur, cum domum reverſus eſſet, pater ejus noſtram imploravit operam; graſſabatur tunc temporis febris epidemica, à quâ autem immunem eſſe retulit parens, appetitu maximè conſtante, parumque ſitiente ægro, delirabat verò omnesque torvo, & horribili vultu aſpexit, loqui cum aliis recuſabat, & ſecum noctu præprimis colloquia habuit unicè, rixasque inſtituit aliquando, gloriari de viribus ſuis cæpit, & ſecum bellicoſiſſimis certare militibus jactabat, e quibus depravatum ac turbatum ſpirituum motum ſatis conſpicere licuit; v. ſ. adminiſtrare juſſimus illicò, & ſequenti die potionem purgantem ex infuſ. ſenn. cum rhabarb. crem. ♀. rament. hellebor. nigr. ana parat. propinavimus, hinc emulſ. ordinar. ter, quater cum laudan. in majori aliàs quantitate exhibuimus: Elapſis diebus aliquot, iterum venam ſecuimus, & purganti fortiori inſtitimus, tandemque ♌ ⊖ ✳ ac. ter in die ad gt. XV. exhibuimus, cum vehiculo convenienti, diæta erat parca, potus ex hord. c. c. uſt. ſemin.

anis.

anis, cum nodul. limat. ferr. ſuſpenſ.&c. quibus ita per 14. dies continuatis melius habere, & ad ſe, favente archiatro ſummo, omnimode redire cepit.

OBSERVATIO CLXXV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI,

De Quinque fœtibus uno partu excluſis.

FÆcunditate prolis etiam Helvetia noſtra ſe commendat: attamen plures fætus uno partu excluſos fuiſſe, rarius obſeruatum fuit: hac vice partum quinq; fætuum proponemus. Vixit in pago Oberdorf (non longè ab urbe noſtra) muliercula ruſtica, quæ viro quamvis per ſexennium amicè cohabitans, uſque tamen ſterilis manſit, tandem verò præter expectationem menſes ſubſiſtere, & hypogaſtrium intumeſcere cepit, vomitus quoque communiſſimum gravidarum ſignum ingraueſcens, conceptum diu optatum confirmavit patri, de futuris hæredibus ſibi jam gratulanti, poſtquam periodus novem menſium elapſa eſſet, atrocibus doloribus corripitur miſera, moxque filium imbecillem & parvulum excludit, qui propterea à paſtore loci Dn. Baſt. S. S. Theolog. Doct. cognato p. m. meritiſſimo mox baptizatus eſt, cum plures fætus adeſſe videret paſtor, remanſit, filiamque mox ſequentem itidem baptizavit, nec deſinunt dolores partus, ſuccedit tertius infans, & mox quartus ſinguli ejusdem, ſed ſolitâ minoris magnitudinis, vitaque perinde gaudentes ſinguli: Jam labore nimio debilitata mater langueſcere, & lipothymia frequenti tentari incepit, cum quintum ſed non ſine vitæ diſcrimine enixa fœtum fuit, ſed mortuum, inter iterata ſuſpiria creatori ſpiritum ipſa reddens.

Non diſſimile exemplum ſuppeditat mulier quædam quæ An. 1694. menſe Martio 3. filias 24. horarum ſpatio peperit, quas ſingulas ſanas & incolumes lucri gratiâ hâc illac oberrando curioſo hominum cœtui oſtendit.

OBSER-

OBSERVATIO CLXXVI.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

De Partu difficili.

MUlier 22. annorum, in pago Betweil, ditionis Solodoranæ, molitoris illius loci uxor, ſana aliàs & benè habita, die 29. Julii horâ ſextâ matutinâ parturiendi inſultibus prehenditur, rumpuntur membranæ fœtum involventes protinus, & aquæ copioſæ profluunt, cum officii ſui matrem obſtetrix cum adſtantibus admonet, at incaſſum, neque enim illa, ceu utile fuiſſet, in enitendo laboravit, neque fœtus naturalem ſitum obtinuit, altero brachio primùm prorumpente, 38. horæ effluxerunt, priusquam multum defatigata mater, & tota langueſcere incipiens, certiorem opem quæreret, tandem verò accerſitur Nob. ac Excell. D. Harderus, cum quo veſperi in dictum locum conceſſimus: manu hinc decenter in uterum immiſſa, invertendum eſſe fœtus ſitum mox dixit, qui labor eò difficilior fuit, quo fœtus moles & perverſa ſituatio, magis fuerunt obſtaculo: accedit, quod manus à præfato Clar. Domino intruſa, matre contranitente, adeò firmiter interiora uteri inter fuerit cohibita, ut pro voto illam movere ac circumducere nequiverit, tandem verò pedem fœtus utrumque ſucceſſivè prehendit, & quo usque poterat, protraxit: at verò cum nimietate operæ feſſus, totus ſudore difflueret, robur neceſſarium ſibi in manibus deficere ſentiret, nos manu duxit, reliquumque operis commiſit, protraximus hinc pedes paulò ulteriùs & faſciola ligavimus, ut fœtum cunctis viribus blandè extrahere poſſemus: qui labor etiam eatenus ſucceſſit, ut truncus tandem ſucceſſerit, ad usque caput; at verò hic malorum lærna capite ingentis molis in pelvi hærente, ceu clavo affixum eſſet; mox hinc truncum pedibus in altum ſuſtulit, mox manum circumducendo caput è pelvi propellere niſus eſt, Excell. Dn. Harderus: at irrito conatu, quin imò ingruente lochiorum fluxu cum animi deliquiis ab opere abſtinere, ſingulaque tantiſper miſſa facere neceſſe habuit: nulla verò quies vel otium ab adſtantibus conceſſum fuit, quin noctu, hinc primo manè denuò in vicinia hoſpitantes nos peterent:

reſcidit hinc truncum ſemiputridum Illuſtr. Dn. Harderus, digitisque immiſſis intra maxillas fœtum educere ſategit: at præter maxillam inferiorem nil obtinuit, ſuaſit hinc quietem puerperæ tantiſper, eamq; cardiacis refocillare juſſit; Die inſequenti nuntium accepimus, veſperi adhuc cum ſecundinis caput excluſum fuiſſe prægrandis magnitudinis, libras V ad minimum pendens: maritus quoque medicamenta neceſſaria pro uxore petitum venit: præſcriptæ hinc fuerunt injectiones uterinæ cum medicamentis cardiacis ac blandè diaphoreticis, curaque diligens puerperæ adſtantibus fuit commendata.

(Baſileâ Auguſtam Vind. per Illuſtr. Dn. D. *Harderum d. 10.* Decembr. *A. 1694. miſſæ.)*

OBSERVATIO. CLXXVII.

Dn. D. JOH. JACOBI FRANCISCI VICARII.

De Aſito novem dierum.

REligioſus quidam pius ac devotus 30. circiter tum annorum, temperamenti melancholici, incidit (taceo cauſam) in melancholiam hypochondriacam, mitem primitus, dum ſolùm ad ſuum placitum vivere cupiit, obedientiam autem ſuperiori præſtandam riſit, hinc cum & à Fratribus, præſertim Laico (duro ſatis cono) peracerbè & indiſcretè tractaretur; ſucceſſivè magis (neminem tamen læſit) ferociit & juſſis obſtitit ac recalcitravit quaſi, ideò factum, ut novo extructo ex aſſeribus carceri vi includeretur, in quo per integros novem dies Aſitus fuit, & licet obtruderetur quaſi panis, citius cum per feneſtram projecit, quàm cogitâſſet micam guſtare, bis ſolùm, cum ob clamores & preces frequentiores exareſceret lingua, bibit quidpiam de aqua fontana, in pauca tamen quantitate; Religioſi illius loci metuentes luctuoſam inde eventuram mortem, omnem moverunt lapidem, ut cibum, ſaltem panem, admitteret, ſed ſurdo cecinerunt; omnem & ego dedi operam, ut panis ſolùm buccellam perſuaderem, ſed fruſtra egi, ſudârunt in hoc & alii Religioſi, & viri inſignes, ſed Æthiopem lavarunt omnes, donec tandem è carcere dimiſſus, & P. ſuperiori ſupplex factus, & nobiscum in menſa non tamen avidè aut ſingulari cum aliquo appetitu prandium

dium aſſumpſit, impoſterùm usquedum obſequens, & facilè ob metum carceris ad nutum ducebatur, quærebam ſingulariter ex eo, num quidpiam guſtâſſet, & ſanctè affirmabat, ſe nec quidpiam admiſiſſe, potius optaſſe mori, quàm ita carceri mancipatum manere, interea nec durante incarceratione, nec poſt ſingulariter eſurivit, nec etiam habitus corporis ulli viſus eſt deficere, aut vires labaſcere, etſi & ſuas ſedes alvus depoſuerit, licet valdè paucas, eâ enim promptitudine, quâ antea pollebat, & lingua ſoluta & caro integra apparebat ac vegetus erat, parum tamen primâ vice & comedit & bibit, ut ex præcedentibus & ſubſequentibus temporibus jejunium & ſpontè quæſivit & facillimè tulit; nec dubito, quin adhuc ſine vitæ diſpendio jejunium diutius protraxiſſet.

SCHOLIUM.

SI nominis Aſiti Etymologiam ruminabimur, illud græcam vocabulum eſſe deprehendemus, ſcribitur enim græcè ἄσιτος, quod eſt nomen compoſitum ex ἀ vocabulo privativo, quaſi abs & σῖτος, quod ſignificat alimentum vel frumentum, hinc ἄσιτος propriè vocatur jejunus, ſeu qui eſt ſine alimento. Lego quidem etiam Aſiti exemplum unum in *Ephem. Dec. II. Ann. II. Obſerv.* 2. ubi puer 6. annorum in ſylva à via aberrabundus per quatuor dies ſine vitæ jactura nullum cibum, quem comederet, adeptus eſt, copiosè autem bibit; ſimilem quoque aſitiam narrat *D. Ludovici* in 8. anno dec. 1. Miſcellaneorum pag. 113. de puella ſeptenni; poteſt autem de hac dubitari, an non ex adjacente pane nutriri potuerit. Cæterùm ſtupenda ſunt, quæ producit *Schenckius à Grafenberg*, olim apud *Friburgum Brisgoiorum* Medicus conſummatiſſimus in ſuarum Obſ. Med. rararum Libro tertio, titulo de Aſitis pag. m. 565. nam ex *Alberto* Lib. 7. de animalibus habet virum melancholicum, qui abſque cibo perſeveravit ſeptem hebdomadas, alternis tamen diebus aquam exſorbentem; *Franc. Peluſius Lugdunenſis* 1552. ad nonas Februarii puteum fodens, ab irruente terra ferè oppreſſus, attamen ſpiritum adhuc trahere potens, ſeptem integros dies ſola aqua propria ſe incolumen & vegetum ſervavit; ex *Conciliatore* fuit quædam per 18. dies nil commedens; anno ſexto *Pontificatus Nicolai Papæ Vti* quidam per biennium vixit ἄσιτος; alia autem puella temporibus *Lotharii Imperatoris* anno D. 1322. annos 12. ſine cibo transegit; juxta *Abbatem Urſbergenſem* verò in Chronicis

puella quædam annorum circiter 12. poſt Sacram communionem jejunare cœpit anno Dominicæ incarnationis 1322. & ann. 1325. circa initium Novembris primò cibum ſumpſit, & cæterorum hominum more manducare cœpit, ut alias plures tales hiſtorias ex præfato Authore prætercam, unam adhuc memorabo, quàm ipſe anno 1664. hîc
Obſ. Conſtantiæ, dum humanioribus ſtuderem, contigiſſe memini. Fuit puella adhuc juvenis ſatis, primùm *Oeningæ* ad Rhenum ancillata, deinde *Conſtantiam* veniens, ſingularia devotæ animæ indicia præ ſe ferebat: quondam apud R. R. D.D. P. P. *Dominicanos* Sacro-ſancta ſynaxi refici cupiens, ſacratiſſimo Miſſæ ſacrificio interfuit, ubi hoſtiâ ſanctiſſimâ elevatâ in exſtaſin neſcio qualem rapiebatur, & ea, quâ ad ſellam in ſacriſtia ponebatur, ſtaturâ & figurâ ita etiam immota usque ad noctem permanſit ſine motu & loquela aut reſpirationis indicio, ut ipſe ibidem vidi & teſtis ſum, per intervalla tamen jam minas in facie, jam neſciò quem mœrorem, jam frontem lætiſſimam præ ſe ferebat, modò verò clara voce *Deum* O. M. pro *Conſtantia* ac orbe Chriſtiano deprecabatur: ad veſperas tandem, quaſi è profundo ſomno exſuſcitata domum repetitur, ac ad minimum per quartam anni (exiſtimo autem dimidium integrum) partem nil de cibo & potu aſſumere viſa fuit; at verò ne ſubticeam dolum, dum Viri pii & religioſi fraudem Dæmonis ſublatere autumabant, exorciſmos ſacros quaſi aggreſſi intimius in rem inquiſivêre, compererêq; ipſum univerſi humani generis hoſtem Diabolum miſeræ puellæ corpus obſediſſe, cibumq; & potum aliis ſurreptum clanculum ſubminiſtraſſe, quod & eventus luculentiſſimè demonſtravit, liberata tamen usquequaque etiamnum vivit viri cujusdam Doctoris Canonici pientiſſimi piiſſima œconoma, nec quid mali advertit, modò perquam diligentiſſimè ſuæ conſcientiæ expiandæ invigilet, meditabundam tamen & ſat melancholicam vitam ducens.

Quid ſit appetitus humanus, plures controvertunt; quidam naturalem etiam in homine ſtatuunt, alii ſolum animalem ſeu ſenſitivum admittunt, quo animalis ſtomachus vacuus ab humore acri, ex arteriis in ſtomachum defluente, cibis diluendis, macerandis & fermentandis deſtinato vellicatur, ſicque nervi ad cerebrum protenſi concutiantur, ad cibi neceſſitatem animali inducendam; alii archæo ventriculi; alii ſubtili ſpirituoſo acido ventriculi, orificium ſiniſtrum rodente & vellicante, ac inde moleſtam ſenſationem inducente; alii ab acido puro appetitum deducunt; alii denique ſoli calori negotium attri-

attribuunt. Nobis nec purè animalis eſſe videtur, nec etiam ab acido aut calore provenire. Non purè animalis eſt, nam animalibus, ob conſervationem ſui, appetitus non ſolùm cotidianus, ſed quaſi momentaneus eſt, à DEO T.O.M. cum certo quodam inſtinctu inditus, hinc vix per diem ſine diſpendio & virium & ſubſtantiæ ſuæ absq; cibo vivere poſſunt, cum tamen noſter Aſitus per novem dies ſine omni jactura virium transegerit, jejuniumque adhuc longius, ni fuiſſet recluſus, & dimiſſus taliter transegiſſet, ſupráque annumeratæ ſunt hiſtoriæ ſat diu & ad ſtuporem usque à cibis abſtinentium: alia igitur ſuberit ratio in homine, cur diutius cæteris animalibus jejunium ſufferre poſſit: hanc ut eruamus, ſuppone ſpiritus animales etiam in corpore humano eſſe omnium functionum animalium in ſenſu & motu conſtitutarum præſides & executores, cum hac tamen differentia, quod in brutis (cum ii animam illorum conſtituant) totum negotium peragant, in homine verò ab anima rationali dirigantur & exequantur, quod illa, intellige in motibus voluntariis, jubet, atque ſic quemadmodum omnes motus & ſenſus perficiunt, cur non & appetitum, utpote ab omnibus vellicationis ſenſum in ſuperiori orificio ſtomachi creditum, excitarent. Hinc eſt ferè, quod bruta animalia continuò quaſi vorent, & meritò appetitu inde brutali dicto in quævis alimenta obvia ferantur; nec à voratione ferientur, donec ventriculus aſſumptorum pondere onuſtus, ſpiritus animales ad coctionem illorum avocet, & ita interea appetitus pauliſper quieſcat; dixi pauliſper, paucum enim nonnunquam intercedit ſpatium, & rurſus in cibos feruntur; hinc ſecus ac homines (intellige ſani judicii, dantur enim nonnunquam ipſis brutis brutaliores, qui minus hac in re modum, quàm ipſa irrationabilia animalia, quia appetitui brutali fræ-num non injiciunt, habent) nullum ordinatum, quantum in ſe eſt, tempus obſervant, ſed quovis indiſcriminatim in paſcuas irruunt. E contra homo τὸ ζῶον λογικὸν, animal illud rationale, Dialecticum, ſeu quo juxta Platonem ſcit interrogare & reſpondere, idem discurſivum &c. habet quidem more animalium inſtinctum etiam quendam naturalem pro cibo ſumendo in ſui conſervationem, ſed quem ſummopere moderari noſcit, & adhuc libertatem poſſidet aſſumendi cibum vel non aſſumendi, idcircò *appetitum humanum meritò definimus, quod ſit appetitus rationalis ſeu intellectivus & propriè elicitus, quo homo malum vel bonum, v. g. cibum & potum intellectu cognitum expetit aut averſatur:* eſt nempe rationalis, quia etſi ſtimulum ſentiat ab ipſis ſpi-

ritibus animalibus, nihilominus, qui ratione fruitur, conſiderat primò, unde alimenta acquirat, quænam expetat, adeò ſelectum quærit, quando & quantum de illis aſſumat &c. adeòque hic, cum ſit diſcurſivus, etiam ſolus eſt intellectivus & cognoſcitivus, velut è mente puriſſima cogitante, anima rationali procedens, ab eaque dependens; rationalis item eſt, nam homo plerumque certum obſervat tempus, ita, ut etſi ſtimulum quendam cibationis perſentiſcat, non tamen usque dum ſemper immediatè comedit, benè gnarus conſervationem ſui non conſiſtere, in perpetua voracitate, ac nimiam ingluviem plures quàm gladium occidiſſe, ideò nec ad longævam conſervationem vitæ prodeſſe, quare ſæpè averſatur cibos, donec determinata cibandi appropinquat hora; hinc ajunt: Ich kan wohl warten/biß es Zeit zum eſſen iſt; ſed dicis, quare autem tam varia cibationis ſunt tempora; ruſtici & opifices manè, ad prandium, & cœnam alimenta aſſumunt, & optimè ferunt, è contra vitæ ſedentariæ deditus &c. vix bina vice fercula aſſumit, eaque benè ſuffert: ad hoc reſpondeo tibi, hoc idem dependere à ſpiritibus animalibus, deinde & ipſa ratione; Ruſtici, Opifices, etiam pueri ideò ſunt Adephagi, id eſt, ſæpius & largiter commedentes ſeu voraces, quia ſpiritus animales apud hos omnium minimè ſunt occupati, & quia metuunt fore, ut non ſemper nec ſatis acquirant, qui metus imprimis efficit, ut omnimodo eſum (hinc qui pomaria & cellaria plena habent, minus ferè commedunt & bibunt) conquirant, & habito ſemel illo, non poſſint ſibi moderari, ut abſtineant, ſed mox fruantur: accidit indè ſecundò, ut per plures ſimiles frequentatos actus habitum ſimul adipiſcantur, & voraces (præſertim, qui in cupiditates ſuas dominari non valent, nec frænum illis injiciunt) maneant, wie ſie es in der Jugend gewohnen / ſo treiben ſie es im Alter; novi Religioſum virum, qui ſua vita de victu quaſi ſollicitus fuerat, ſæpiusque in culina inquirebat, quid ad prandium apponendum foret, ſenex deinde, id eſt, altera vice puer, da er gantz kindiſch worden / unicè de victu de manè usque ad veſperas clamitabat, & ſatis, ſatis, ſatis dare intonabat, imò eò devenit, ut & ligna ad vorandum arriperet, & in mea facie ſpongiam quondam panem credebat, ſibique ad prandium reſervare cogitabat &c. quapropter habitus multum rei tribuit, quod hi ſæpius, illi rarius, hi bis vel ſemel, illi quater de die veſcantur; videmus autem ſingulariter, quod ſtudioſi & litterati minus frequenter victitent, minus cibos etiam facilioris digeſtionis ferant, cauſa eſt, quod ſpiritus animales ſtudiis & curis non ſolùm plurimum

mum defatigentur, ſed & diſſipentur, hinc à culinæ ſtomachi adiò avocentur, quo fit, ut & appetitus ſit minor & fibræ ſufferendo etiam minori oneri ob defectum dictorum ſpirituum ſint nimis debiles, hinc poſt menſam tam citò gravedinem ſtomachi percipiunt: hujus de ſpiritibus animalibus appetitum cientibus opinionis etiam eſt ipſe *Waldſchmid* in ſuarum inſtitut. medicinæ rationalis L. 1. C. 3. pag. m. 20. ſaltem aliquo modo, dum ait: *à cibi reliquiis* (huic non conſentio) *ſuperius ventriculi orificium vellicari, è cujus motûs occaſione mediantibus nervis ad ſenſorium commune delati, mens idæam famis concipit, atque de cibo ſumendo* (nempe homo) *cogitat, qui cogitationis modus appetitus nomine venit, & intuitu corporis nil niſi motus* (inſtinctus) *eſt, vi cujus ſpiritus animales cerebri incolæ in indifferentia poſiti novam accipiunt determinationem, ut per nervos palato dicatos excurrant, glandulas ibidem ſitas ita inflent vel comprimant, ut ad aſpectum ferculi palato grati cryſtallinam lympham rivulorum inſtar in oris cavitatem fundant &c.* ecce totum negotium ſpiritibus animalibus à mente dependentibus adſcribitur, quod in *Aſito* noſtro omninò comprobatur, nam primò melancholicus erat, adeòque exuperavit acido, ſi igitur appetitus eſſet in homine animalis, atque ob ſtimulum continuum tam diu à cibis abſtinere non potuiſſet, potiùs acidum illud exuperans horrendos intuliſſet ventriculo ſpaſmos, dolores ac ardores, de quibus tamen non omninò ſenſit, niſi quod ob ariditatem pluribus interdum locutionibus linguæ inductam, paucas aquæ guttas ſorbillavit, ſeu potius guttur & linguam humectavit, quod reverà alii cauſæ neutiquam, quàm ſpiritibus animalibus adſcribi poteſt, ſic enim unicè in effugiendo carcere ac ſua re adjuſtanda occupati erant, indè nullum omninò appetitus ſtimulum perſenſit, quod pluribus probare, cùm modo ſatis probaverimus, eſſet crambem bis coquere: acceſſit inſuper, quod & alias jejunio & paucis cibis & raræ cibationi jam ante hac aſſueverit; indè etiam eluceſcere poteſt, cur & aliæ piæ & ſæpè ſanctæ animæ tam multò tempore (non tamen ſine ſingulari divina gratia) à cibis tanto & ſæpè ad miraculum usq; protracto tempore abſtemiæ eſſe poſſint, cum enim mentem ſuam unice ad amorem ſui Creatoris intendant, evenit etiam, ut ſpiritus animales ſimul illo amoris Divini negotio & occupentur & conſumantur, ita, ut appetitus vigere minus valeat, cum mens hunc alibi occupata non eliciat, hinc cadit opinio vulgi, naturaliter hominem ſolùm per ſeptem dies ſine cibo eſſe poſſe: At dicis, quare ergo *Hipp.* In L. de victûs ratione in acutis, in hæc erumpit verba: *Conſuetam prandendi vel cœnandi*

nandi horam negligentes vertiginem, capitis dolorem, oculorum cavitatem, oris amaritudinem, ventriculi dolorem, alvi conſtipationem &c. incurrunt, proinde conſiderandum, quibus ſemel bis vel pluries cibus exhibendus. Reſpondeo tibi, benè locutum fuiſſe *Hippocratem*, nam & ego cenſeo, inter temperamenta hominum in paſſu hoc ſummam diſtinctionem faciendam eſſe, cum enim nutritio ſingulariter ſit non tam ad augendum corpus, quàm adauctum in debita magnitudine conſervandum, hinc asſumimus alimenta, ut id, quod per ſenſibilem & inſenſibilem perſpirationem, ac aliàs evacuationes deceſſit, ſucco nutritio redintegretur ac reſtauretur, idcircò palam fit, quod in iis, in quibus magis vel de ſubſtantia vel ſucco nutritio deperit aut conſumitur, etiam major requiratur quantitas ciborum reſtaurantium, atqui in Melancholicis ob minores & pauciores quascunque ſenſibiles vel inſenſibiles evacuationes minus deperit, ergò etiam minori indigent nutritione, ergò etiam minori & rariori alimento, præſertim ubi ſpiritus animales, mens noſtra alibi occupat; ſic etiam pituitoſi facilius. E contra bilioſi omnium peſſimè jejunium ferunt, utpote quorum maſſa ſanguinea ſemper eſt in fluore, ſpiritus omnes valde diſſipabiles & volatiles, pori etiam vel maximè continuò patuli & reſerati, conſequenter & ſpiritibus & humoribus portam ſemper apertam teneant, ideòque & neceſſariò pluri egent alimentatione, & jejunium (à quo etiam à Medicis usque citius quàm alii abſolvendi) minus facilè ferunt, quod in citato libro ipſe *Divus ſenex* ſatis confirmat his verbis; *Bilioſi ab inedia læduntur, pituitoſi eandem facilius ferunt*, adeòque ſupra citatum textum bilioſis applicari debere, abundè cognoſcere potes: vides ergò, cur noſter Aſitus ſuo jejunio nullatenus fuerit læſus, nec etiam vires defecerint, pori enim undique erant occluſi, & pauciſſimas ſedes easque valde conglobatas habuit, adeò nullam ferè deperditionem aut depauperationem maſſæ ſanguineæ aut ſucci nutritii &c. Similem hiſtoriam habet *Alexander Benedictus* Pract. L. 12. Cap. 11. ubi narratur, Venetiis quendam fuiſſe, qui 46. continuis diebus jejunus fuit, habitudine membrorum frigida, craſſo phlegmate intus concocto, & meatibus corporis aſtrictis. Pari beneficio ſupra adductus Melancholicus 7. hebdomadas ſine cibo manſit, alternis ſolùm diebus aquam exſorbens: habet & ibidem dictus *Schenkius* ſequentia: Quidam non appetunt, quia membra non reſolvuntur, ſicuti in quadam, ætate noſtra, virgine ſacerdotali, quæ inediam pluribus menſibus ſuſtinebat, in miraculum *Romæ* venerat; unde experimentum pluribus

bus cuſtodientibus dedit *Columba* nomine. Scio equidem te his adhuc dum vix aquieturum, ſed dicere, credere te quidem appetitum cibi in homine eſſe rationalem & elicitum ſpiritus animales (quos forte alii Archæum appellant) eundem exequi & præficere, at verò ſentire tamen nos nonnunquam ſenſum quendam roſionis & vellicationis, in ſtomacho præſertim tempore prandii aut cænæ conſultô, adeoque aliam ſubeſſe adhuc cauſam appetitûs vellicantem & materialem quidam, quæ (ut alias minoris momenti ſententias prætereamus) ab acido eoque fixo vel ſpirituoſo (calori enim, & ego negotium appetitus, adſcribere nolo, utgote, quæ tantum conditio ſine qua non & cauſa inſtrumentatio eſt) derivari debet. Hic ut fatear, excuneus hac in re ſat durus & validus, & qui omnes alias ſententias diſſindere poſſe videtur. An autem hoc ſubſiſtere poſſiit, luſtremus argumenta hujus aſſertores quibus vincere cogitant: quorum primum eſt; quod humor in ventriculo detentus ad guſtum ſit acidus. Secundum; quod ut juxta *Helmont.* obſervatum, ora paſſerum manifeſtum ſpirent acidum. Tertium: quod particula bilis vel alcali ventriculi tunicæ intimæ affuſa, effervescentiam cicat. Quartum â ſimile: Illuſtris enim *Boyle in hiſtoria fluiditatis & firimitatis* queſt. 1. ſect. 6. pag. 12. menſtruam quoddam acidum ſe poſſidere ſcribit, quô mediante & concurrente leni calore in liquamen chylo analogum alimenta trans mutare poſſit, ergo idem fieri in ſtomacho probabile. Quintum: quòd panis, cui in eſt ſpiritus acidus, nunquam nos capit faſtidium, quia ob acidum ſtomacho tam gratum eſt. Sexto: ajunt. omnia dulcia, etiam ipſum ſacharum, ſi vomitu rejiciantur aceſcere, Septimo: lac idem jejuno inprimis ſtomacho ſumptum coagulari, & ita vomi, ergò ab acido &c. Octavum: deſumunt â medicamentis Chalibeatis, aſſumpta nidorem ſpirant, & à ſtruthione in vitriolum verſa per anum rejiciuntur, teſte *Athanaſio Kirchero S. J.* Novum ſumunt ex Hipp. ſect. ſexto aphoris primo inquiente: *ructus acidi ſi diuturnis jenteris ſupervenerit, qui prius non erat, bonum ſignum præbent:* appetitus enim tum reſtituitur. Hoc aphoris acidi. *Paulus Ammanus* exiſtentiam fernenti infallibiliſſim am credit, & ideo quidem, quia ut habet, in ſua parænesi cap. 11. indicant fermentum illud ventriculi, quod à morbo corruptum & ſublatum fuerat, vires ſuas priſtinas & acorem naturalem recuperare, & ſic infert: *quod ſi itaque præter naturam ablatum* ſupponit enim hoc (*reſtituitur, neceſſe eſt quod ante a ſecundum naturam adfuerit, ſed reſtituitur ergo*) Decimo dicunt etiam ſalivam fermento ven-

trituum analogam eſſe ſubacidum. Undecimum eſt: quod appetitum nimium, id eſt, famem caninam & ſodam acidam excitet. Duodecimo ajunt lac ab injecta tunica interiore (ut notat *Tackenius*) coagulari; & tunicas gallinaceorum ventriculorum egregium (utique ob acidum) roborandi ſtomachum, ſuppeditare remedium &c. acidum hoc varie etiam deſcripſerunt, alii potentiſſimum cum *Carteſio* aquam forti compararunt, alii obſervantes acida, quâ acida imprimis potentiora vi ſua conſtrictoria & ſtyptica, potius motum & niſum principiorum activorum cohibere, vocarunt volatile, vitale, nullum in tota rerum natura ſibi par habens, alij illud movens ſummè elaſticum volatile ac vitale dixerunt, alii denique ſuave, mite admodum & ab unione cum particulis ♀eis volatiliſatis edulcoratum ſtatuere, & ſi quæ plura ſimilia eſſe poſſunt, atque his omnibus triumphare contendunt, acidum adeſſe, & appetitum excitare, ac ſimul digeſtionem promovere.

Rationes pro acido ſtomachico ſat fortiter militare, prima fronte videri poſſunt, atverò ſi & noſtras rationes argumentationibus debitis erutas contrarias, ac ipſam experientiam cum ſenſibus in rebus Phyſicis optimis magiſtris ê diametro apponimus, quis luce meridiana clarius conſpiciet, nullatenus (poſito etiam non conceſſo fermentum gaſtricum aliquod dari) eas eò prævalere, ut admittere teneamus, ſed potius è foro medico eliminare, jure meritò habemus, nam primo neutiquam veritati correſpondet, acorem an ſucco ventriculi ſemper deprehendi, & ſi quandoque eſt, ab aſſumptis eſt, aut ex vitio quodam præternaturali oritur, ut teſtatur *Majow in tractatu de motu muſculari & ſpiritibus animalibus cap* 5. & vir præclariſſimus Dn. *Conrad Brunner. in Academ. Heidelbergenſi Prof. P. in ſua eleganti diatriba de lympha & genuino pancreat. uſu* cap. 12. in fine: hi ambo in diſſectione canum nullum omninò ſtagma acidum, & ſi ſtudioſiſſimè attentârint in ventriculis obſervârunt: ſic *Bohnius* deprehendit fluidum ventriculorum cunctorum à ſe diſſectorum animalium inſipidum, aut levi ſaltem ſalſedine tinctum, nec cum alcalibus fixis æque ac volatilibus affuſis effervelcens, nec ſyrupi violarum colorem cæruleum in rubedinem (quod acidorum proprium eſt) ſed viriditatem (uti fit ab ⊡ſis) commutans: Hoc *fluidum* in ſtomacho reperiri ſolitum *Bohnio* citato judice ac ratione ſuadente nil aliud eſt, niſi ſerum ſanguinis in glandulis ventriculi percolatum; ſcaturigo ejus autem tam perennis, ut noſter Helvetiæ *Galenus* & anatomicus indeſeſſus *Joh. Jacob Wepferus in hiſtor.*

ſtor. cicut. aquat. cap. 8. & laudatus modo Gener. ejus in citata diatriba cap. 5. pag. 90. teſtentur; quotiescunque in horum aliorumque animantium ventriculis omnia contenta omnisque humiditas abſtergatur, toties interna eorum ſuperficies denuò fiat madida. Secundo ora paſſerum ſpirare acidum *Helmont.* puer adhoc obſervavit, & ut tract. imago fermenti §. 26. ait; ab aliis pueris audivit, non attendens tum, unde ille acor ortus ſit, itemque an repleto vel jejuno ſtomacho deprehenſus. Tertio bilem cum acidis omnibus effervescere negat *Bohnius* item & nos, in hujus rei fidem enim ſumpſimus felliis bubulæ ℥ß, ℈ij. addendo ſucceſſive ⁓ ⊕tri ℈j. & ecce nullus ſtrepitus fiebat, nec bullulæ elevabantur, corpusque fellis immotum ſtetit: ſumpſimus item bilis ovillæ partem, infudimus item ſpiritum ⊕tri, nec ulla obſervabatur effervescentia, vel fermentatio. Quarto de *Boylei* menſtruo acido, ipſimet ventriculi fermenti acidi patroni ſentiunt, quod hæc ſimilitudo utroque claudicet pede, & quod ejusmodi ſucci ſimiæ ſaltem ſint fermenti ſui protomeptici ſtomachalis, non genuina ejus proles, quæ cum matre conveniat, & ſine inſigni damno tale acidum, & ſi particulis viſcidis irretitum in ſtomacho perſiſtere non valeret, jejunum enim ſtomachū arroderet, & cum cibi in eo coquendi verſantur, cur & tum ageret in cibos & non ipſam ventriculi ſubſtantiam, & quare meatus, quos permeat dum tranſcolatur non excoriaret &c. Quinto panis quidem (niſi in febribus quibusdam) nullum nos capit faſtidium, non autem, quia ei ineſt ſpiritus acidus, ſed quia ex benedictione Divina (*panem noſtrum quotidianum da nobis hodie*) palato gratus eſt cibus, & gratiores reddit reliquos, ac â teneris nos aſſuevimus; inſuper deſtillatus moderato igne præbet ſpiritum volatilem penetrantem: deinde multi quibusdam cibis per vitæ dies inhiant ſine ullo nato faſtidio, quibus etiam talis ſpiritus acidus neutiquam ineſt: adhæc noxium panem experiuntur pueri adiphagiæ dediti, & ſolius ferè panis eſu contenti. Quod denique acidum adeſſe concludatur, eo quod non nunquam appetitus excitetur ab acidis facile refellitur ab *Augusto Quirino Rivino* medico Lipſienſi in diſſert: de fermento acido cap. 1. dicente: *appetitus excitatur ut ſæpius practicavi ab* ⊡*ſis, ſalſis, aromaticis, ergo tale erit etiam fermentum.* Quod tamen hactenus non admiſſum, imò nec ſomniatum, attamem nos multos ſolis alcalibus in febribus curavimus, quibus tamen appetitus optimus rediit. Deinde acida appetitum excitant, non (etiam ex propria diſſentientium confeſſione) quatenus in fermenti naturam tranſeunt, ſed tantum quatenus

tenus impedimenta chylificationis removent, nec in omnibus ſubjectis afferunt commodum, ſed in iis tantum quibus ventriculus bilioſis &c. ſcatet humoribus, deinde ſi appetitus excitaretur ab acidis acidum autem ab omnibus credatur prædominari in Melancholicis, utique talis appetitus in noſtro *Aſito* debuiſſet excitari, ut potius famem caninam aut bulimum expertus fuiſſet, quâm nullum omnino ſtimulum ad cibos per ſenſiſſet. Sexto quod aſſumpta dulcia quandoque vomitu denuò rejecta aceſcant, contingit id ſolum, ſtomacho præternaturam ſe habente, & in his v. g. ſacharo, melle, etiam acidum copioſum occultum latet, quod deſtillatione haberi poteſt. Septimo ſit: quod lac ab acidis coaguletur? ergo ab acido ſtomachi negatur: obſervavit enim *Bohnius* etiam ab oleo ♀ri per deliqium coagulari, quod etiam conquaſſatione plebeij efficere norunt, adde quod in ſtomacho, qui credebatur vacuus reliquiæ aſſumptorum heſternorum præprimis poſt errores in diæta comiſſos, lactis coagulationem præſtare poſſint, & quàm malè foret cum tenellis infantibus non niſi lacte nutriendis, ſi in ipſorum ventriculis ſtabularet acidum, quod omne lac ab iis aſſumptum coagularet & aceſcere faceret, nulla autem fit coagulatio apud ipſos in ſtatu ſano, bene vero morboſo, ergò: deinde multoties pultes ex lacte alias jam aceſcente parantur, ac iis boni infantuli libantur, aut mater vel nutrix acida aſſumpſit &c. & ſic tenelluli inſontes alia vitia luere habent, vide plura de lacte infra duodecimi argumenti ſolutione. Octavo Chalybeata medicamenta ructus nidoroſos efficere mirum non eſt, ſolent enim ſolum ab iis, quorum ventriculus ſalibus peregrinis multis eſt obſitus, adhiberi, imò ipſa limatura martis cum ſimplici aqua macerata ſimilem nidorem, ut ait *Bohnius* ſpirat, nam æque ab aliis v. g. ſalibus plantarum fixis in aqua ſimplici, ſolutis arroditur, hinc & ſi in ſtruthione verteretur in vitriolum, non tamen probat acidum ventriculi fermentum. Nono Ructus acidi poſt diuturnas inteſtinorum lævitates boni eſſe poſſunt, quia chylificationem aliquantum denuó inſtauratam eſſe teſtantur, & oſtendunt, fibris ventriculi tonum ſuum pro alimentis continendis denuò eſſe redditum qui extra dubium in morbis illis multum eſt deſtructus: interim hi ructus vix contingunt mea quidem opinione, niſi acida prius ſint aſſumpta, nam â practicis ferè omnibus morbis illis medicamenta acidula juxta alia cum ſucceſſu ſolent opponi; ad argumentum *Ammanni* reſpondeo non benè inferri, quod ablatum reſtituatur, de hoc enim *Aph, Hipp*, nil iñuit, nec ſupponere videtur, nam ei ſuper-

ſuper venire non importat, jam prius ad fuiſſe acidum, ut male inferrem, v. g. Petro febrienti ſupervenit cephalalgia, ergo jam prius etiam adfuit talis dolor capitis. Decimo etiam ſaliva temperata eſt. Undecimo mala eſt argumentatio: nam â ſtatu præternaturali ad naturalem deducta conſequentiâ in foro medico abſurda omninò cenſenda, imò videtur in hoc morbo alia ſubeſſe cauſa, nam felix *Poterius ſuarum obſer. centur. 3. obſer 96. pag. m. 295.* Matronam 40. & ſupra annorum curavit præter alia etiam ſyrup. limonum, & ſpiritu ♀ris per campanam parato, ideoque videtur nec naturaliter nec præternaturaliter famem ab acido oriri. Duodecimo & ultimò *Tackenii* aſſertioni opponimus, quod ventriculus exiccatus & depuratus idem præſtet, imò teſtante *Nathanaele Highmoro* apud *Anton. Deuſing.* in exerc. de nutrit. ſect. 4. §. 52. hac energia per aliquot menſes ſervatus, lotus, & maceratus, quin fumo exiccatus & induratus (ut & nos quondam in alpibus apud Galacticos ruſticos vidimus) non deſtituitur. Sed præ coagulo, pro ſeparatione caſei â lacte ſumi ſolet, inſuper Curioſiſſimus *Leuwenhockius* per microſcopia primus obſervavit, lac etiam ex bullis & globulis in liquore limpido & diaphano natantibus conſtare, quæ bullulæ ex pelliculis intus humiditatis (forte oleoſæ) quidpiam continentibus conſtitui, lactis coagulatione facta præter ſerum, parteſque multas oleoſas remanent fibroſæ, in membranulas ad invicem uniendas facile cogibiles, quas pellicularum illarum reliquias eſſe firmiter credo; hanc ſeparationem per ſtomachos vitulinos non ab acido, ſed potius â mucilaginoſa, viſcida, ac ramentóſa ipſius ventriculi parte provenire, probabile mihi eſt, quemadmodum etiam coagulatur ab ipſo dulci (oculis inflammatis ob id proficuo) ovi albumine, dum hæ partes mucilaginoſæ vi ignis in ſe contrahuntur, ac ita ſui generis pelliculas lactis ſecum rapiendo, liquorem contextum effundunt, & ſic partes lactis conſtitutivas diſſolvunt, ac dictam ſeparationem efformant; quoad ſecundum: tunicæ interiores neutiquam ob acidum in ſtomachicorum medicamentorum numerum receptæ ſunt, ſed quod vi polleant acrimoniam demulcendi, præcipitandi, abſorbendi & roborandi fibras, hinc etiam pro ſpecifico dyſenterico non ſine cauſa haberi poſſunt: Et hæc ſunt, quæ revera ſufficientiſſimè, & ſi longe plura adhuc addi poſſent, & fermentum & ejus aciditatem refellunt & infringunt, ſive deinde aciditas dicta ſtatuatur fixa, vel volatilis &c. in ſtatu naturali plane non exiſtit tale acidum, omnia enim in corpore noſtro temperata ſalino-oleoſa eſſe debent, ſi deflectunt à

 tali

tali ſtatu quocunque demum modo, morboſa ſunt. Pro coronide tamen hujus cidi, appetitum cientis cuilibet, ritè trutinandum præbeo, an ſane non abſurdiſſima ſit hæc de dicto acido doctrina cenſenda; acidum debet eſſe, quia videmus analogicè in externis operibus chimicis acidum diſſolvere concreta; ſpirituoſum item eſſe debet, cum deſideremus chylum talem, ex quo deinde rite procedat fermentatio ſanguinis & ſanguificatio, ergò ſi res ita habet, nego conſequentiam, non enim natura noſtro conceptui auſcultat, imò implicare videntur ſimilia, quippe quomodo eſſet conceptibile, cum illud fermentum transcoletur per glandulas gaſtricas ex ſangine arterioſo, hic autem pro diverſitate ſubjectorum & temperamentorum diverſiſſimæ naturæ ſit, id in omnibus æque ſubjectis æque acidum & ſpirituoſum evaſurum ſanè potius Chymæra videtur.

Quæ autem ſit genuina materialis id eſt irritans cauſa ipſius appetitus, adhuc decidendum reſtat, hoc ut fieri debitè poſſit, imaginare tibi locum, in quo excitatus appetitus tam cibi quòd potus eſſe notabilem ſatis cavitatem & amplam, cibos aſſumptos in eo motu periſtaltico continuò agitari & ſucceſſive ex eo evolvi, adeoque tandem verè exinaniri, interea verò continuo lympham ex arteriis per glandulas ſtomachi, qualis tandem pro ratione ſubjecti eſt, tranſcolari, quo calore perpetuô quaſi inſpiſſatur, ac acreſcit, quemadmodum aqua parum ſalſa inſpiſſatione & evaporatione tandem ſumme acreſcit, ſtomachus interea acredine hac, primo leni ad aliquid aſſumendum irritatur, & excitatur fames, quando verò nimis diu expectatur, ita ut lympha dicta per evaporationem tenuiorum partium, magis inſpiſſeſcat, ac acrius reddatur, ſitis excitatur, hinc, qui tempus prandii vel cœnæ ſupergreſſi ſunt, comedere non poſſunt, donec biberint, hinc etiam eſt, quod in æſtate, & febribus calidis, nimirum tenuibus partibus nimium evaporantibus, ac ſalſis inſpiſſeſcentibus, magis ſitiamus, hinc omnes evacuationes nimiæ ſitim non famem excitant. Hinc bilioſi temperamenti qui ſunt, avidiores ad menſam ſunt, & minus facile jejunium ferunt, hinc etiam fames ejusque mora tam facilè bilem movet, macht gantz ungedultig. Hinc in hyeme ob minus avolantes tenuiores particulas magis voraces ſumus, & ob eandem rationem ut ſupradictum noſter Aſitus minus eſuriit: Cenſeo itaque famem & ſitim ab una eademque cauſa, ſed diverſo tamen reſpectu dependere, famem nempe ab inanito ſtomacho, & hinc acriori facta, & fluctuante lympha; ſitim vero quaſi acerrimâ, exiccante & ita liqui-

dum quærente, hinc in prunella adeò avidè liquidis inhiamus, atque adeo veriſſima hæc mihi videtur de fame & ſiti ſententia, ut revera imaginari mihi vix poſſim, aliquid ſolidi in contrarium afferri poſſe, quod tamen eruditi noſtri ſæculi iudicio ſubiicio, lubenti animo quamcunque aliam meliorem, ſi docebor, amplexurus, ſolum ut veritas lucem fæneretur, ſtudioſus.

(*Conſtantiâ Auguſtam Vind. d. 13. Decembr. An. 1694. Miſſa.*)

OBSERVATIO CLXXVIII.

Dn. D. AMBROSII STEGMANNI.

De cauſa rariore difficilis reſpirationis.

Dominus Bredau, unus ex Metallariorum Islebienſium numero, qui ad carbones procurandos emittuntur & idiomate germanici Kohlen-Reuter dicuntur, 36. annos natus, puer à puero, cœtero quin optimè ſanus & munia ſua benè obiens, continuâ dyſpnoea & palpitatione cordis & Pulſus inæqualitate laboravit, nec ab ullis medicamentis meliorem ſe habuit. Ante 3. præter propter annos externè inter 1. & 2. coſtam juxta ſterni juncturam tuberculum obſervavit, quod ſenſim, ſenſimque adeò protuberavit ut ad ovi gallinacei magnitudinem accederet, cum forti pulſu & renixu ſe magis magisque manifeſtaret & ſpirationem in dies redderet difficiliorem. Omnes, qui hoc phænomenon, manuum oculorum & mentis indagine proſequebantur, illud ad unum, ab injuria quadam externâ illatum affirmabant, hinc Medicamenta reſolventia emollientia, interna, externa & alia quævis quæ in ejusmodi caſibus certa & præſentia dantur ordinabant, ſed omnia irrito cum ſucceſſu, usque dum miſer 8. dies ante beatum diſceſſum in medicaſtri cujusdam manus, & ab ejus dato vomitorio in Orthopnœam, aliaque ſymtomata cauſæ veſtem induentia, incideret penitùs. Æger morti jam proximus vehementer me petiit, ut corpus mortuum aperirem & recognoſcerem: Num forſitan ſua mors aliis poſſit eſſe ſaluti. Quam petitionem etiam uxor poſt obitum chariſſimi repetiit, & me una cum duobus Chirurgis ad aperiendum corpus invitavit. Se-

cus

cui itaque cadaver hora ſexta matutina, die 17. Septembr. multis Adſpectoribus in uno hoc corpore talia phænomena, qualia Celeberrimi hinc inde Anatomici in pluribus ſectionibus obſervarunt pauca, vel planè viderunt nulla.

I. Externè illud conſpicuum tuberculum glanduloſa & compacta carne tam firmiter erat infarctum & repletum, ut non ſolum cutem externam, ſed & membranam internam vel Pleuram ad ovi gallinacei magnitudinem expulerit, coſtaſque valdè diſtenderit.

II. Tuberculo huic intus protuberanti, vel pleuræ extenſæ aliud tuberculum majus vel potiùs Apoſtema craſſa membrana incluſum circum circa adnatum erat, quod inferiori ſua parte Aſperam Arteriam, & Pulmones comprimebat, illisque ut & ſterno tàm firmiter adhærebat, ut vix cultello ſeparari poſſet.

III. In cavitate hujus Apoſtematis partim ichor purulentus ultra ad ℔ß. partim & quidem in fundo glanduloſa quædam caro in diverſas lamellas. l. partes diviſa reperiebatur, quæ cum ſua membrana & carne in priori. l. externo tuberculo reconditâ ad ℥ixß. ponderabant.

IV. Lobi pulmonum in utroque latere ad latitudinem 3. digitorum transverſorum pleuræ adnati erant, quorum interna cavernoſa ſubſtantia purulenta materia ſcatebat.

V. Pericardium mediæ cordis regioni & quidem adipoſæ ejus ſubſtantiæ per fibraſos nexus adhæreſcebat.

VI. In ſuperiori Pericardii parte, ne gutta ſeri, in fundo verò ejus mucro cordis innatabat lymphæ.

VII. Cor copioſa pinguedine obductum videbatur, ut exinde ejus moles non parùm augeretur.

VIII. In ventriculo cordis dextro Polypus vel excreſcentia carnea reperiebatur, & denique

IX. Juxta Auriculam Cordis ſiniſtram, cartilaginoſa quædam excreſcentia magnitudinem nucis avellanæ ſuperans, videbatur.

SCHO-

SCHOLIUM.

BEatum noſtrum à primordio usque ad finem ſuæ vitæ laboraſſe difficili reſpiratione in hiſtoria innuimus. Qui Affectus in ſcholis medicis generali nomine Dyſpnœa ſalutatur, & ſub ſe adhuc alias ſpecies continet, quarum natura eadem eſt, differuntque ſolùm vehementia cauſarum, quæ nimirum ſi debiles ſunt, faciunt Dyſpnœam, fortiores Aſthma, adhuc vehementiores Orthopnœam & vehementiſſimæ Ἀπνοίαν. Cauſæ Beato noſtro in vita difficilem reddentes reſpirationem, fuerunt admodum ſingulares, & à vitioſa in utero formatione productæ.

I. Externè enim illud conſpicuum tuberculum difficilem reddidit reſpirationem, pleuram & coſtas diſtendendo, & diaphragma aliasque partes in conſenſum trahendo. Pleura quidem per ſe ad reſpirationem nihil facit, quatenus verò thoracem mobilem ſuccingit & diaphragmati ancillatur, reſpirationem juvat, hinc neceſſariò ſequax eſſe debet, & harum partium motibus ſe conformare: Nam ſecundùm mentem Wedelii inter has partes exquiſitiſſima eſt harmonia, & nullibi ferè major in corpore, nec motus manifeſtus thoracis fieri, imò concipi nequit, niſi pleura dicatur diaphragma continuatum. Coſtas quod attinet, multum & hæ ad reſpirationem naturalem contribuunt. Agitatio enim coſtarum & diaphragmatis motus ſunt cauſæ ſociæ dilatationis & conſtrictionis.

II. Imprimis autem tuberculum vel apoſtema internum pulmonibus incumbens, & Aſperam Arteriam mole ſua comprimens cauſari potuit Dyſpnœam. Notum enim eſt: Reſpirationis verum & proximum organon eſſe pulmonem, & licet modus, quo reſpiratio peragitur, paſſio potiùs quàm actio pulmonum dicatur, tamen pulmo inſtar follis dilatatur & conſtringitur. Hinc in noſtro Beato ab ingenti apoſtemate compreſſi pulmones juſto modo nec expandi nec conſtringi potuerunt. Sic & apoſtema hoc, quatenus mole ſua aſperæ arteriæ incubuit, Reſpirationem ſufflaminavit. Tubercula, inquit Mœbius Inſtit. p. 164. circa leves arterias conſiſtentia, aſperasque comprimentia, Reſpirationem lædunt, Cor in conſenſum trahunt, & pulſum inæqualem efficiunt. Aſpera enim arteria pulmonibus communicat viam, ſonum, dilationem & conſtrictionem. Hæc igitur ſi gravatur fit ſtrepera aëris alliſio & inordinatio circa ipſum reſpirationis actum,

ut non proportione debita inſpiratio & exſpiratio ſibi reſpondeant. Sic non rarò obſervatum à coarctata aſpera arteria ortum fuiſſe aſthma incurabile, vid. Williſ. de morb. convulſiv. Kerkring. Obſ. Anatom. 27. Taceo jam, quod à compreſſo pulmone ejusque aſpera arteria ſimul fibræ musculorum & nervorum, quæ in reſpiratione naturali peragenda multùm faciunt, comprimi, arctiusque contrahi poſſint, & ſic varia reſpirationis vitia & ſymptomata conciliari.

III. Num adnaſcentia Pulmonum Dyſpnœam cauſari poſſit, in ſcholis medicis adhuc lis ſub judice. Multi inter Recentiores ſunt, qui hoc cum Helmont Tract. de Aſthmat. & Tuſs. §. 46. Kerkring. Obſ. Anat. 72. Diemerbroek. Anat. l. 2. c. 13. &c. negant, & loco ſui fundamenti producunt: Quod adnaſcentia ejusmodi, cum Pulmones ſaltem paſſivè ſeſe habeant, & in inſpiratione pectoris dilatati motum ſequantur, cumque eo in exſpiratione concidant & coarctentur, neque motui pulmonum obſtare, neque reſpirationem impedire valeat. Mihi verò arridet magis contrariorum ſententia, qui inferunt: Omnem adnaſcentiam pulmonum eſſe p. n. & ſemper innuere vitioſum reſpirationis ſtatum. Naturam enim ubivis quærere ſui conſervationem, & verè pulmones eſſe liberos à connexu, ut liberius ſe movere poſſint.

IV. Pericardium naturaliter Cordi non adhæreſcit, ſed tantùm ab eo diſtat, quantùm ejus motus poſtulat. In noſtro autem Cadavere illud per fibroſos quosdam nexus mediæ Cordis regioni & adipoſæ ejus ſubſtantiæ firmiter adnatum erat. Concludo hinc palpitationem Cordis ortam fuiſſe tum ab adnaſcentia hac pericardii, tum à copioſa pinguedine Cor obducente, exindèque adaucta ejus mole, tum

V. A Polypo Cordis ventriculi dextri. Proſtat enim in Obſervationibus medicis non una hiſtoria, ab ejusmodi phænomenis ortam fuiſſe palpitationem Cordis: Cum nimirum natura moleſtum ſibi expellere annitatur, valde hinc motus Cordis interrumpitur, atque è ſtatu naturali abit in præternaturalem.

VI. Sic & Excreſcentia illa externa juxta Auriculam cordis ſiniſtram reperta, motum Cordis legitimum ſufflaminare, & palpitationem cauſari apta nata fuit, quia Cordis motus ultimò ceſſat in auriculis. Cor enim & auriculæ mutuas, licet contrarias, ſibi porrigunt manus: Auriculis videlicet contractis, fibræ Cordis & Ventriculi dilatantur, & contractis fibris & ventriculis Cordis dilatantur & re-

laxan-

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

Jamaran Fig. XVIII.

Dechu Fig. XIX.

laxantur Auriculæ. Quod ſi verò Anomaliam quandam admittant hæ partes, & præternaturale quid rhythmum iſtum impedit, neceſſariò hinc Cor pulſum inæqualem dare cogitur.

Num à dato vomitorio Dyſpnœa in Orthopnœam mutari potuerit, Doctioribus, cum jam brevis ſim, ad indagandum relinquo. Optarem verò, ut hic Medicaſter, cum Agyrta illo cujus Dioſcorides l. 1. c. 136. p. 146. mentionem facit, idem fatum habuiſſet: Agyrta nimirum quidam Aſthmatico medicinam facere intendens, ingreditur officinam pharmacevticam, & ibidem alterius cujusdam Medici Schedulam, Receptam, quam vocamus, ſequentia in ſe continentem, legit:

℞ Carnes mali medici (Citronat-Aepffel) Perterritus hic mali medici nomine ſe notari putans, aufugit & ægrum absque remedio dereliquit. Qui jocus ſequenti Epigrammate incluſus eſt:

Curant anhelum planus & Chiron ſenem
Agyrta planus, arte Chiron maximus,
Chiron jubet de carne mali medici
Seplaſiarium parare pharmacon.
Lecta ſcheda illico in pedes ſe conjicit
Agyrta, ſe peti ratus medicum malum.
Sic arguit ſua quemque conſcientia:
Sic ipſa ſeſe prodit ignorantia.

(*Miſſæ Islebiâ Norimbergam d. 24.* Decembr. 1694.)

OBSERVATIO CLXXIX.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De Plantis Japanenſibus Jamaran & Decku.

PLanta hæc Japanicè Jamaran dicta, à loco natali nomen ſuum ſortitur, montanis enim & ſylveſtribus locis incola eſt, quæ loca Japanenſibus Jamaran dicuntur, ſpecies eſt primulæ veris, floribus ſuperbit luteis, rubris & etiam albis, ſemen poſtquam defloruit, inſtar granulorum copioſè in ſiliquis, piperi Indico non diſſimilibus, profert, caulis, qui mollis eſt, adveniente bruma cum foliis ſuis venoſis, perit, relicta radice ſquilloſa, multis villis circumdata & cinerei coloris, in terra.

Decku eſt ſpecies raphani minoris, quanquam ſapor, qui aquoſus eſt, & parum ſaltem linguam ferit, ab Europæorum raphanis minoribus multum differt, ab Incolis Regni Japan radices hæ copioſè in agros plantantur & circa hyemem exſiccantur, primùm radices cum herba per noctem unam ſale condiunt, poſtea illas linteo puro detergunt, & ſupra ipſorum ædes aëri exponunt, ut ſic marceſcant quo facto, nonnullas aceto immittunt, nonnullas verò in loco aprico ſervant, & inſtar obſonii illas comedunt, vel etiam piſcibus coctis addunt, ſolent etiam radices crudas ſale & aceto condire, & ſic illas comedere.

Fig. XVIII. & XIX.

OBSERVATIO CLXXX.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De Fruticibus Japanenſibus Tzinſinqua & Daniwathas.

TZinſinqua frutex eſt, qui ad pedis fermè altitudinem exſurgit, cum floribus pulchrè rubris, intus luteis & menſe Majo copioſè florentibus, folia habet obſcurè viridia & ramos flaveſcentes, à Japanenſibus copioſè in fictilibus vaſis, ante ipſorum ædes colitur, ſemen profert nullum, ſed rami propagantur, & ab Incolis Regni Japan magni æſtimantur.

Daniwathas ubertim in Regno Japan creſcit, caulem habet cinereum, folia verò pulchrè viridia, foliis arboris camphoriferæ non abſimilia, quæ hieme decidunt, & ineunte vere rurſus progerminant, baccas profert nigras ſucciplenas, nullius eſt uſus apud Japanenſes, niſi quod interdum pecora, quæ ægrotant, cum frutice hoc percutiant, quod multum ad recuperandam ſanitatem facere ſuperſtitioſè putent.

Fig. XX. & XXI.

OBSER-

Fig. XXI.
Daniwathas.
Tzinſinqua. Fig: XX.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

BRITISH
NATURAL HISTORY.

Dec: III.

Annus II.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

OBSERVATIO CLXXXI.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De Floribus Japanenſibus Schinobu & Tzooſchinkiku.

SChinobu ſpecies eſt caryophylli hortenſis, multiflora eſt, & craſsè inſtar arboris creſcit, flores ſunt vel rubri, vel lutei, vel albi, vel etiam varii coloris, ſunt etiam vel pleni vel ſimplices, nullum habent ſemen, ſed radices ſolumodò propagantur, & ſtudiosè in hortis Japanenſium coluntur.

Tzooſchinkiku ſpecies eſt ranunculi pratenſis, in provinciâ Nangiſacky non copiosè creſcit, ſed ex alia provincia Regni Japan, nempe ex provincia Tzooſchin apportatur, ſemen habet luteum, flores verò inſtar florum mali perſicæ, caulis eſt articuloſus & obſcurè rubri coloris, ſub quolibet articulo quinque folia proveniunt, radix eſt valdè villoſa. Japanenſes ornamenti gratia, copiosè in hortis ſuis colunt & plantant.

Fig. XXII. & XXIII.

OBSERVATIO CLXXXII.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De Arboribus Japanenſibus Meehebii & Inſur.

MEehebii arbor eſt procera, craſſa, ramoſa, & ſpatiosè ſe extendens; folia ipſius ex albo cinericant, & ſunt nonnihil rotunda & ſerrata, flores verò ſunt rubri, ſemen per hyemem durat, & quia eſt ſapore acidiuſculum, ideò aves illud avidè appetunt & illo veſcuntur. Ab hiſce arboribus Japanenſes ædificia ſua exſtruunt, aſſeres ſcindunt, & malos ad navigia faciunt, item ligno ad ignem culinarem utuntur.

Inſur arbor eſt itidem procera in erectum valde creſcens, ramis gaudens multis & extenſis foliis ex luteo viridibus hieme decidenti-

qus, baccas verò habet rubras ex ramis, racematim provenientes, ſaporis acidiuſculi & adſtringentis, quæ ab avibus valde appetuntur. Lignum ejus ſolummodò ad ignem culinarem adhibetur, aliàs eſt inutile.

Fig. XXIV. & XXV.

(*Miſſæ Berolinô Norimbergam per Excell.* Dn. D. *Mentzelium d. 27. Decembr. 1694.*)

OBSERVATIO CLXXXIII.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De Puella recens nata, paſſione iliacâ laborante.

MIſera hominis eſt conditio, ſimul ac enim in lucem ſuſcipitur varia, imò nonnunquam lethalia experitur incommoda, quod etſi ſatis notum & pervulgatum ſit, videre tamen mihi hîc Berolini menſe Febr. anni 1694. contigit, in filiola Bibliopolæ cuidam Gallico nuperrimè natâ, quæ uti Parentibus grata & accepta erat, ita etiam brevi poſt, triſtitiæ & mœroris anſam dabat, vix enim ſpiritum ducere inceperat, cum jam meconium evomeret, poſteaque lac, quod avidè ſugebat, & pultem, quâ alebatur, cum fœtore, uti etiam feces alvinas, vomitu redderet, per anum verò nihil egereret, licet ſuppoſitoria & clyſteres varii adhiberentur; Parentes hoc triſti ſpectaculo perterriti, Chirurgum quendam Gallicum conſulebant, illique tumorem parvi pugni magnitudine, quem infans in ventre, eo loco, quo umbilicus eſſe ſolet, habebat, perluſtrandum offerebant; Chirurgus, qui neque conſilii locum habebat, neque auxilii copiam, alios Chirurgos Gallicos advocabat, qui tumorem ex umbilico provenire ſatis deprehendebant, atque ſarcoma quoddam, quod neceſſariò exſcindendum eſſe, concludebant, dictum factum, operatio ſine procraſtinatione inſtituitur, atque ſarcoma illud, quemadmodum illi putabant, novaculâ abſcinditur ſine ulla notabili ſubſequente hæmorrhagia, vulnusque optimè ligatur. Infans

verò

verò per 36. horas, poſt operationem valde debilis erat, & omnia ingeſta, more ſuo, vomitu reddebat, poſtea convulſionibus correpta, mortem cum vita commutabat, unde Chirurgi perterriti, de operatione diſceptabant, dum alii tumorem abſciſſum ſarcoma quoddam, alii verò partem inteſtinorum fuiſſe ſuſtinebant, lites hæ ut dirimerentur, ad Medicum Noſocomii Gallici Dn. D. Rouſſel omnes confugiebant, ipſique rem peractam narrabant, qui mortuam infantem aperiendam ſuadebat, Dominumque D. Pancowium, Sereniſs. Elect. Brandenb. Aulæ-Medicum, Collegam meum honoratiſſimum, & me, apertioni cadaveris ut adeſſemus, humaniſſimè invitabat; Diſſecto itaque abdomine, magna copia congrumati ſanguinis adſpectui noſtro ſe offerebat, inteſtinaque tenuia integra & ſatis ampla, ita, ut duos digitos facillimò negotio caperent, & fœtida amurca repleta reperiebantur, nulla verò aderant inteſtina craſſa, excepto recto, nam inteſtina cœcum & colon per umbilici anguſtum foramen, in conformatione fœtus exierant, atque tumorem ſarcomati non abſimilem formaverant, & à Chirurgis reſecta erant, quia verò foramen valde anguſtum erat, ideò inteſtinum ileon eo loco, ubi craſſa incipiunt, ob anguſtiam foraminis & compreſſionem adeò coalitum erat, ut nihil liquoris in craſſis inteſtinis deſcendere potuerit, quæ cauſa fuit iliacæ paſſionis; Inteſtinum rectum autem, à quo colon abſciſſum erat, adeò parvum reperiebatur, ut vix magnitudinem calami anſerini referret. Admiratione certè, poſt apertionem cadaveris obſtupefactus fui, nec animo comprehendere potui, quo modo infans per 36. horas adhuc vivere potuerit, cum non ſolùm inteſtina cœcum & colon reſecta, ſed etiam magna hæmorrhagia ex abſciſſis vaſis ſubſecuta fuerit.

OBSER.

OBSERVATIO CLXXXIV.

Dn. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.

De Lymphæ per nares effluxu diuturno, tandemque lethali.

PUer 12. annorum in Sileſia natus, ante annum, & quod excurrit, cum Patre ſuo hûc Berolinum venit, ſatis vegetus & robuſtus, & per longum tempus proſperâ utens valetudine, excepto, quod ſingulis diebus ſemel, nonnunquam bis magnum pateretur effluxum puriſſimæ & pellucidæ lymphæ per nares, ita, ut ad minimum libra una lymphæ, unica vice, efflueret, non guttatim, ſed confertim, ac ſi ex epiſtomio aquam emiſiſſes; ego forte fortuna, dum alios ægtotos, in iisdem ædibus, quas puer cum Patre inhabitabat, viſitarem, lymphorrhagiam, ut ita dicam, hanc in puero obſervavi, & cauſam procatarcticam à Patre ſciſſitatus ſum, qui verò nullam ſe ſcire ajebat, puerumque quotidiè ſemel aut bis, & præſertim tempore nocturno hancce lymphorrhagiam jam per aliquot annos pati ſolitum eſſe, ipſique nihil mali inde evenire; tandem poſt aliquot ſeptimanas, cum jam hæc omnia oblivioni tradidiſſem, Pater ad me veniebat, & anxiè rogabat, ut filio ſuo jam ferè agonizanti, quàm citiſſimè ſuccurrerem, ideoque ſine mora ad ædes properabam, puerumque omnì ſenſu orbatum reperiebam, nihil enim percipiebat, nihil intelligebat, nec ad interrogata reſpondebat, nec oculos aperiebat, ſed in lecto jacens anxiè ſpiritum ducebat, manibusque præ anxietate ſtragula discerpere annitebatur, ſpiritum ſalis armoniaci volatilem, quem in promptu habebam, non percipiebat, licet præ naribus per longum tempus tenerem, ideoque ſciſcitanti cauſam hujus tragœdiæ reſpondit parens, ſe ſcire nullam, niſi quod puer jam per aliquot dies ſolitum lymphæ per nares effluxum, non paſſus eſſet, illumque ante aliquot horas adhuc ſatis hilarem fuiſſe, & ſolummodò de aliquali gravedine capitis conqueſtum eſſe, hæcce animadvertens præſcripſi medicamenta nonnulla, quæ appropriata judicabam, ſed antequam illa præparentur, puer vitam cum morte commutabat; poſt obitum, cum in cauſam & mortis & lymphorrhagiæ

giæ inquirere, cupido mihi eſſet, inſtantiſſimè apertionem cadaveris, aut ad minimum capitis ſollicitabam, ſed ſurdo narrabam fabulam; Paterque moeſtus & de inopinata morte filii perterritus, nullo modo conſentire volebat.

(*Miſſæ Berolinô Norimbergam d. 27. Decembr. 1694.*)

OBSERVATIO CLXXXV.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI,

De Anatome Pueri Aſthmatici.

PUer 15. annorum circiter, licet exſcrearet & expueret liberè, vocisque uſu non impedito frueretur, aërem tamen captabat ſemper, & *de difficillima reſpiratione* conquerebatur, acſi pulmones propter infarctum cujuscunque materiæ non poſſent diſtendi; fruſtrà adhibitis remediis An. 1692. d. 12. Aprilis diem oppetit ſuum.

Abdomen inciſum omnia ſ. n. oſtendit; niſi quod *ſub cute nihil pinguedinis*.

Inteſtina juſtâ magnitudine, juſto ſitu: tenuia autem inflata omnia, & vacua.

Omenti membrana nuda, deſtituta pinguedine, curtaque à colo pendula.

Hepar ſpecie ſolitâ, nihilque vitii aluit, præter *unicam glandulam cartilagineam ferè* in globo lobi majoris, quam exemtam & diſſectam *cavam* obſervavimus.

Veſicula fellis ad fundum pinguis; liquidâ bile.

Pancreas ſ. n. licet duriuſculum, nullibi tamen grandinoſum.

Renes, ſ. n.

In Thorace: Pulmonum dexter, tres, *ſiniſter* duos lobos exhibuit; *hinc inde parvæ glandulæ ſcirrhoſæ* apparebant, unâ majuſculâ; ex diſſectis Pulmonibus *ſpumoſus & dilutus ſanguis* effluebat.

Pericardium quinque & plura cochlearia *aquâ limpidâ, aliquantum ſalſa*, implebat.

Cor pugnum majuſculum ſuperabat, Vaſis ſanguineis & Auriculis inſigniter turgentibus. Præciſis *Siniſtri Ventriculi* vaſis, multùm

ſanguinis erupit; interiora autem hujus Ventriculi oppleverat cruor, ſub quo *polypus ſpecie pinguedinis*, latè per omnas columellas & cancellos parenchymatis expanſus internos parietes occuparat: *In dextro Ventriculo* itidem *Pinguedinis ſpecie Polypus*, ſed latior, brachia cruenta ad Venam cavam per auriculam, & ad pulmones per arteriam Pulmonalem extenderat, quibus arreptis integer à nobis educebatur.

Uſus ex Anatome Pueri Aſtmatici:

I. *Cor principium Reſpirationis*, adeoque *motus Pulmonum* eſſe intelligi poteſt, partim ex difficultate reſpirandi propter Polypum; partim ex generatione ſcirrhoſarum glandularum in Pulmonibus, quæ citra dubium ab impedito, per Polypum Cordis, motu, ſtagnante hinc inde ſanguine exortæ ſunt.

II. *Aſthmatis aut Dyſpnoeæ cauſa non ſemper in Pulmonibus quærenda*; quippe glandulas ſcirrhoſas non in culpa fuiſſe conſtat, quum anatomiæ oſtenderint, libero reſpirandi munere, Pulmones ſcirrhoſis glandulis fuiſſe obſitos.

III. Cor eſſe principium Nutritionis, itidem ex hac obſervatione colligi poteſt; qui enim factum ut pinguedo defecerit, reliquis omnibus partibus, excepto corde, rectè ſe habentibus?

OBSERVATIO CLXXXVI.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Anatome Trimuli, febre, Diarrhæâ, & Bulimo confecti.

SCitulus hic infans bellè valuerat, Nutricem ſanam nactus, ablactat verò poſt menſium aliquot intervalla cum variis morbis conflictatus eſt ſubinde; avidè enim cibos appetiit & ingeſſit: hinc *febris lenta*, cum *palpitatione Cordis* vehementiſſimâ, quæ pectus attolleret; acceſſit ultimo trimeſtri *Diarrhoea* cum *Bulimia*, atque tandem *ſicca ſcabies*: *Diarrhoea* autem & *Bulimia* ad vitæ exitum perſeverarunt; inſatiabilis die noctuque clamoribus cibum & potum efflagitabat, nec reſpuebat, licet datâ operâ ingratus exhiberetur. Corpus cutis atque macies, vix oſſibus hærebat: à potu nimio

mio *tumor pedum & præputii.* *An.* 1694. *d.* 8. *Febr.* tandem animula ex ergaſtulo corporis evaſit.

Abdomen patefacientes, emaciatos muſculos, nullâ pinguedine conſpeximus.

Peritonæum ſ. n.

Omenti nullum veſtigium; nec *membranam* erat ullibi detegere.

Inteſtina inflata omnia, majorem partem pellucida: in inciſis *nullus vermis* animadverſus; mucus tamen ſubflavus interiorem tunicam ſparſim infecerat: *Cœcum* anatinæ pennæ craſſitie; in *Coli cellulis* aliquid fecum hæſitabat. Nullibi autem *glandulas* offendimus.

In Duodeno prominebat *inſertio ductûs cholidochici*, atque ſtilum *per orificium* hujus inſertionis citra ullum negotium *in veſicam fellis* trajiciebam: *Per idem orificium* deflectenti leniter ſtilo verſus pancreas facilis *in ductum Pancreaticum ingreſſus.*

Ventriculo omnia ſ. n. aderant.: *Orificium ſiniſtrum* ſ. ſtomachi *arctius*, *Pylori* autem *laxius*, annuli tamen veſtigio conſpicuo: Omni chylo vacuus erat ventriculus, utut ante horam comederat.

Hepar vaſtum, ſanum, intus & extus optimo colore: in diſſectis partibus quoque nihil vitii obviam factum.

Veſicula fellis fluidâ & dilutâ flavâ bile plena; ac levem preſſuram facilè in ductum cholidochicum verſus duodenum bilem exonerabat.

Lien quatuor articulos *longus*; tres tranſverſos digitos *latus*, duos *craſſus*; inciſus ſe per omnia ſanum probavit.

Pancreas ſanum, nihil ſcirrhi in diſſecto; acidum ejus experimento cogrituri, lacti fruſta injecimus, nullo ſubſequente coagulo; quamvis nec ſapore nullus acor cognitus.

Renes ſ. n. niſi quod omnis omninò pinguedo deficeret.

Veſica diſtenta urinâ; aperta autem ſana eſt conſpecta.

Meſenterium omni pinguedine exutum, in variis regionibus *glandulas minores* diſperſas offerebat: in Eodem apparebant *vaſa quaſi chylifera*; ſed quod memoratu dignum judico, quum & *in aliis emaciatis* cachecticis, hydropicis &c. ſimile quid obſervarim, reliquo corpore fermè exangui, *nullisque vaſis ſanguine turgidis*, *meſeraica* in confinio inteſtinorum magno numero, *craſſo ſanguine tumida* deprehendi, ut tamen inter diſſecandum ſanginis minimè efflueret.

Thorace aperto *pericardium* incidimus, ex quo parum aquæ diffluxit.

Cordis exterior facies ſana. *Siniſtro Ventriculo* nihil ſanguinis inerat; alveus ejus purus, quaſi elotus; propè auriculam parum cruoris hæſitabat: *Dexter Ventriculus* autem ingratum hoſpitem detegebat; *Polypus* is erat, qui, *inſtar Corculi* alterius, ſibi hic ſedem fixerat; *pedibus* enim ſuis omnem regionem utriusque lateris comprehenderat, *corpore* autem, quod, *caſtaneam nucem adæquabat*, columellas oppreſſerat; *brachiis* ad venam cavam, ultra auriculas, & ad Pulmones ultra inſertionem arteriæ extenſis; firmiter adhærebat collumellis, ut ægrè integer avelleretur.

Pulmones pleuræ & Mediaſtino concreti; inprimis *ſiniſter*; qui præterea *muco pingui quaſi lardeo incruſtatus* comparebat, præcipuè parte illâ quâ pleuram ſpectabat: *Dexter* itidem *notas talis pinguis cruſtæ* referebat, ſed rariores, & minores. *Minus ſpongioſi* videbantur *Pulmones*, quum denſior ipſorum compareret textura, utut vaſa ab omni infarctu libera advertimus.

Uſus ex Anatome Trimuli, febre, Diarrhoeâ & Bulimo confecti:

I. Addephagiam ſ. voracitatem *Pueris nocivam* omnes nôrunt; maximam autem *ablactatis* puto ab illa noxam: imprimis ſi ab eupepto cibo, lacte Nutricis, ſtatim ad dyſpepta ſolida genera alimentorum fit tranſitus.

II. Defectus pinguedinis & Omenti in hoc ſubjecto pariter *Cor principium Nutritionis* demonſtrat.

III. Diarrhoea à cruditate.

IV. Bulimiam ab anxietatibus, quas Polypus cordis peperit, proveniſſe credo: nimirum dum miſellus à cibis novê aſſumptis qualecunque ſolamen ſenſit, nunquam ipſum ſatietas cepit.

V. Ductus Cholidochici & Pancreatici per unum idemque orificium in duodenum inſertio non rarò nobis obſervata.

VI. Utut opus Nutritionis, adeoque ſanitatis, quæ à nutritione dependet, ſit omnium, non ſingulorum, viſcerum, *Corde* tamen *afflicto fruſtrà reliqua valent viſcera.*

VII. Vaſa meſeraica cur in emaciatis, aut morbidis ad inteſtina ita turgida? ulteriori meditationi quidem relinquo; forte autem indicio erit, quod non ſoli ſanguini revehendo ſed & chylo transportando meſeraica inſerviant; quippe in emaciatis & morbidis quum refluus per

venas Portæ ſanguis, poris quâcunque de cauſa occluſis, à chyli allapſu non diluitur ſatis, in extremitatibus ſtagnans hærebit.

VIII. Pulmonum pinguis cruſta & *Polypus, eandem videntur habuiſſe ortus ſui cauſam* ad Addephagiam ſ. voracitatem ſubita refrigeratio acceſſerit, ſive ab aëre, ſ. à potu, ſ. ab utroque, ut pinguior ſanguinis portio in corde & pulmonibus concreſceret.

IX. Sitis in Pueris fallax indicium Vermium.

X. Multos *morbos incurabiles non perſuaſiſſes niſi anatomæ cadaverum* difficultates *detexiſſent inexuperabiles*: Polypos cordis quis dixerit curabiles? & licet Agyrta diceret curabiles, nunquam idem ullo argumento noſſet evincere. Quare laudanda illorum pietas, qui, Morbis non vulgaribus, ſuæ & Medicorum conſcientiæ patefactione cadaveris conſulunt. Etenim & cauſam hujus morbi, minus obvii, in aliud quidvis adſtantes rejiciebant, *à veneficio*, *comedonibus*, & quibus non aliis originibus *Bulimiam incurabilem arceſſentes*; omnes illos ſuſpicionem nodos culter Anatomicus ſolvit.

OBSERVATIO CLXXXVII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI,

De Anatome Galli & Gallinæ Apoplecticorum.

I.

AN 1692. m. *Majo*: *Gallus* procerus, manè adhuc cantu alacritatem oſtentans, repentè concidit.

Inquiro in cauſam lethi; nec *in lingua* vitium deprehendo, utut *muſculi ſterni* contabuerant, oſſe prominente.

Viſcera; hepar, lien, cum inteſtinis, *omnia ſana*, niſi quod in *Hepatis vaſis* ſanguis concretus.

Ingluvies avena diſtenta; & *in ventriculo* glumæ avenaceæ:

Ventriculus ſuccenturiatus, ſ. bulbus ductus ſuarum glandularum ſucco proprio refertos habebat, ut ſat magnâ copiâ exprimeretur.

Verùm ubi *Pericardium* incidi, intus *concretâ maſſâ, inſtar albuminis ovi, veſiculam diſtentam referebat*; injeci tepidæ aquæ, ut explorarem an vermicularis eſſet veſicula, ſed nullū motum injecta edebat.

Exinde *Polypos in corde* conjeci; atque aperto *dextro ventriculo*

 grumoſo

grumoſo ſangini intextus *pellucidus polypus*, humoris cryſtallini inſtar, ad pulmones uſque protendiſſe ramos viſus eſt; *in ſiniſtro ventriculo alius pellucidus Polypus commorabatur.*

II.

Ejusdem Anni Menſe Decembri Gallina in alterum latus incubua derepentè mortua inventa.

In hâc *Ovarium* ex contuſione ſugillatum, & in unam molem ſcirrhoſam compactum invenio; quæ cauſa fuerat, quod ova jamdiu non pepererat.

Hepar & reliqua *interanea abdominis ſana.*

Cordis autem *Dexter Ventriculus* fovebat *Polypum* in auriculæ confinio, qui grumoſo coagulato ſanguini innexus & alveum occupabat: *Siniſter Ventriculus* ſanguinis purus, quaſi lotus, *auricula* arctè adhærentem *Polypum abſcondebat*: Conciliarat hoſpitio ſuo *Polypus* mirabilem ſpeciem: & enim *auriculam contraxerat* atque induraverat *ut viſu & tactu cartilaginea judicaretur*, adeo rigida & denſa evaſerat.

Uſus ex Anatome Galli & Gallinæ Apoplecticorum.

I. Utilis Anatome ex omnis generis morbidorum Animalium ſectionibus.

II. Galli atrophia ex polypo, *Cor principium* Nutritionis ſimul arguit.

III. In Galli pericardio concretus albumini ſimilis *humor Polypo analogu*, ſi non utricularis vermis fuerit, qui poſt mortem Hoſpitis vivere deſierit: Vulgus *in Pruſſia* à Vermibus cor permingi credit in anxietatibus, &c.

IV. Quàm *difficile* putas *certam internam morbi aut mortis cauſam definirè*, quum unius rei plures poſſint eſſe cauſæ, & plurium rerum una poſſit eſſe cauſa: Polypus cordis, & Aſthmatis, & Palpitationis, & Bulimiæ, & Atrophiæ, & Apoplexiæ, & quot non aliorum morborum cauſa erit; & quis in hujus, iſtius individui ſimili morbo, polypum cordis cauſam unicam definire auſit?

OBSER-

OBSERVATIO CLXXXVIII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Anatome juvenis Aſthmatici.

A*N.* 1692. *d.* 27. *Maji* invitor ad inſpiciendum corpus juvenis, qui, Chirurgiæ dans operam, percuſſus à Domino, in lethalem morbum incidens, poſt paucos dies vitâ defunctus erat.

Præſente *Chirurgo* corpus contuitur, nullum livoris aut ſugillationis, aut contuſionis, vibicumve ſignum extus, ſ. in thorace, ſ. in abdomine, adverto.

Ad compreſſionem diaphragmatis & abdominis, *ſpuma & ſanies ex naribus & ore* erupit.

Aperto *Abdomine* macies ubique; *nulla* ſub cute pinguedine; *Omenti* membrana lurida ſupererat: cętera quidem *viſcera* integra, ſed *minimè vivacis coloris*, quum *exangvia fermè* conſpicerentur.

Thoracem patefacimus; remoturi autem ſternum, *dextrum Pulmonem pericardio accretum* experimur.

Pericardium p.n. prorſus, craſſâ albâ tunicâ conſtabat, expanſumque ad ſummum os ſterni uſque totam thoracis cavitatem inveſtiebat, parum aquæ continens.

Cor vaſtum amplitudini Pericardii reſpondens: *incisis Ventriculis* dilutum ſerum ſanguineum, non vividus, nedum purpureus ſanguis, diffluxit.

Pulmo ſiniſter liber erat; niſi quod à Pericardio & corde coarctatus atque ad anguſtias redactus eſſet: *ſaniem & ſpumantem ſeroſum ſanguinem* apertus effundebat; *ſaniem* potiſſimum *in bronchialibus vaſis ſtagnantem* invenimus: Cohærebat tamen adhuc *Pulmo ſiniſter*, nec ad contrectationem diffluebat.

Dexter Pulmo quantus quantus *Pleuræ* non minus quàm *pericardio adnexus* erat, ut ægrè vi divelleretur. Exemtus *totus ſpecie à ſiniſtro differebat: compactus & denſus, ſubrubro-pallidum Hepatis parenchyma repreſentabat*; nullos tamen nodos ſcirrhoſos uſpiam obſervavi: Atque in *diſſecto magis conſpicua* erat iſta *ſpecies hepatis*, niſi quod *in globo ſupremo rarior* eſſet *textura*, nec tamen, uti ſolet ſ. n. prorſus ſpongioſa;

giola; atque in hac parte aliquid laniei ſtagnabat, quum alias ex toto viſcere feroſus ſanguis dimanaret: Memorabile, quod quum in *bronchialia vaſa* inquireremus, *nulla in hoc Pulmone obvia* fuerint, *ſed alba lingamenta* inſolitò paſſim magno numero in variè diſciſſis fruſtis animadvertimus.

Uſus ex Anatome juvenis Aſthmatici.

I. Quod *in pulmonibus multum* ſit ſitum *ad Nutritionem* perficiendam; unde rectè *ad Coctionis ultimæ Organa* referuntur.

II. Quod *Hæmoptoici & Phthiſici* ſanguinem & pus *ex bronchialibus immediatè* ejiciant aut exſcreent; fuerat enim juvenis noſter olim *Hæmoptoicus* & *Phthiſicus*, & poſtquam *ab Hæmoptoë & Phthiſi* quomodocunque convaluerat, *aſthmaticus* evaſit, vitâ diſſolutâ indulgendo ingluviei ac potibus, faciens ut Phthiſeos malum recrudeſceret.

III. Spermaticas Partes, ſi diſſecentur, *non regenerari nec verè uniri* poſſe, vulgò ſtatuunt Dd. Ego *Partium diviſionem in ſpermaticas & ſanguineas* nunquam probavi: Nec aſſerto iſti, *ſpermaticas non regenerari*, unquam fidem adhibui: Quin omnem concertationem tandem in λογομαχίαν futilem degenerare animadverti. Quis negaverit *in memorato Dextro Pulmone*, quem compactum hepatis viſcus haberi potuiſſe diſſerui, *aliquid regeneratum*? & quid regeneratum dixeris? non carnem, qua Pulmones deſtituuntur; nec cutem quâ Parenchyma ipſorum minimè conſtat: Ergo *fibras, membranas, vaſa ſanguinea*, *regenerata* conceſſeris, *bronchialia* enim *nuſpiam renata* inveni, ſed potius ipſorum corrupta & lacera ſtamina natura in ligamenta transformavit, quum organica corpora in integrum reſtituere neſciret.

IV. *Pulmonum ſubſtantiam à Phthiſicis* aliquando per os *excerni* probant Hiſtoriæ, quibus & noſtra experientia fidem addit.

V. *Phthiſicis qui de Pulmonis ſubſtantia* vel ſat magnam partem *excreverunt*, *ſpem ſupereſſe* ſervandi vitam, & recuperandi qualemcunque ſanitatem, & hoc documentis fide dignis confirmari poteſt.

VI. *Phthiſicis qui de Pulmonum ſubſtantia*, plus minusve, *excreverunt*, nunquam perfectum reſpirationis uſum reſtitui poſſe; quod bronchialia vaſa regenerari non contingat.

Obſ. VII. in fidem & illuſtrationem harum propoſitionum, *ex Ephemeridibus meis Practicis* unicam *Hiſtoriam* adjiciam. *Juvenis* quidam *tredecim annorum*, *ex ditione Epiſcopatus Varmienſis* propè Melſaccum *Pruſſiæ*,

me

me *An.* 1691. *Autumno adulto* accedit, ut curam ſanitatis ſuſciperem, quod *hæreditarium phthiſeos malum* obtigerat; atque *hæmoptoe* non ſemel ipſum ferè ad incitas redegerat, quum inter deambulandum, & ad aſcenſum in acclivia loca, *ſpiritûs defectum & difficultatem reſpirandi*, præterea *infarctum pulmonum*, multique *craſſi albi puris expuitionem* ſubinde pateretur. Alioquin vegeto & alacri erat animo, atque rebus ſuis defungi valebat; utut macies muſculorum in ſuris, brachiis, & aliis partibus eſſet conſpicua. Ego *Curationem in vernum tempus* ſequentis Anni *rejicere*, atque per autumnum & hiemem hoc ſolùm agere, ut nullum ab hæmoptoe periculum; quod & B. C. D. præſtiti, quum liberaliſſimo hoſpitio gauderet, ut diætam ex voto poſſem diſponere; Medicamenta confecit *Syrupus laxativus*, cum ℈j. aut ℈ij. Eſſent. Catharcticæ; item *Pulvis* ex cancr. præp. & Sperm. Ceti; denique *Decoctum* ex leniter abſtergentibus & modicè ſiccantibus vulnerariis; quibus acceſſit *Clyſter*, quando uſus poſtulabat. Bis aut ter per hiemem hæmoptoe invaſit, errore motûs corporis & injuriâ aëris frigidi; ſed non iſtâ, quâ domi vehementiâ ipſum aggreſſa eſt, & dictis medicamentis illicò ceſſit.

Quum *An.* 1692. *menſe Majo* curationem inſtituere meditabar, nec tamen tempus vernum ex animi ſententia obſecundaret; evenit, ut ſub finem Maji horrorem cum æſtu & languore deſubitò perſentiſceret; eſus raphanorum & frigus dicebatur in cauſâ fuiſſe. *Syrupum laxativum* rurſus præſcripſi; ſed præter ſolitum decies moverat alvum, ut & ſequenti die flueret: Atque tunc velut aggere rupto exundare ſanguis, multumque cruoris evomi ad d. 12. usque *menſis Junii*, quando inter rejectamenta parùm aut nihil ſanguinis videri cœpit: quod *primo octiduo tantum ſanguis* ejiceretur, bis, terve, quotidiè, ad ℔ij. iij. iiij. *Altero octiduo* purulenta, fœtida, ex viridi limoſa materia unà cum ſanguine rejici, æquali utriusque ferè quantitate: *Tertio octiduo* nihil ſanguinis, ſed tantùm purulenta materia, absque fœtore, &, mutato viridi limoſo colore, in alborem vergens; *Sequentibus diebus* ad 23. *Julii* usque pus album laudabile, minori indies quantitate, ut iter ipſi ingredi, propriamque domum repetere liceret.

Verùm *Cruorem*, & *limoſam fœtidam purulentam materiam*, ſæpiùs contuitus & accuratè perluſtrans, *particulas bronchiorum avulſas & laceras* non unas conſpexi: *Cruor* autem *inſtar hepatis* concreverat, atque diviſus ligno aut ferro coibat rurſus & conglutinabatur quaſi.

Curatio propitio Numine iſtis remediis fuit peracta; quando *pri-*

mis diebus maximus impetus Hœmoptoës invalerat, tentavi coagulando ſanguinem ſiſtere, *mixturâ ſimplici* uſus cum Syrupis appropriatis: ſed quum non ſuccederet ſuppreſſio ſanguinis, curavi *V.S.* ex qua *V.S.* *remiſſior hœmoptoë* obvenit; atque aſperitatem & tuſſiculam cancr. præp. & *ſpermate ceti* ſedavi; ſimul quiete corporis omni modo imperatâ: Quum verò ardor febrilis ſomnum excuteret, contra febrim & aliquot noctium ἀγρυπνίαν, uſus ſum pulveribus inſipidis abſorbentibus, & *Pilulis* ſemel atque iterum, neque amplius, ex Balſ. Peruv. Extr. Zedoar. c. ſucci glycyrrhizæ q. ſ. & Opii c. ſucco cydon. præparati gr. ß. *Pro potu ordinario primi octidui* erat *Emulſio* ex Amygdalis, ſem. frig. majoribus, & ex ſem. papaveris albi inprimis: Parum *cereviſiæ Anglicæ altero octiduo* adhibere permiſi, quod illa palato abblandiretur: *Vinum* ſemel conceſſeram, ſed hœmoptoe inſecuta, ejus *uſum internum* prorſus interdixit; *externè* itaque largius adhibitum generoſum *Rhenanum*, quum tempora, faciem, manus, carpos ſæpius illo humectari, non ſine inſigni fructu juſſeram: *Cremorem lactis* cum tantillo *Vini Hiſpani* conquaſſatum indulſi: quum interea *lac caprillum* ſuppeteret, quod deinceps per vices cum *Emulſione* potum ſubminiſtravit: Ubi calorem perſentiſcebat, *Cereviſiá Anglicâ* quoque abſtinere coactus eſt: *Aq. turionum abietis* ſic cohobatam tamen, ut cum tantillo Vini prius turiones ſint macerati, affatim cum Syr. Papav. errat. & Violarum ſubinde hauſit, ſi qua alvus non obſequebatur, *Clyſter* erat ſubſidio. Quando vires proſtratæ, ardor febrilis, ἀγρυπνία, hæmoptoe non intermittens, ipſum conclamatum dictitabant, *ſpem* mihi *fecit*, quod *ſanguis rejectus* cohæreret, neque fundo ſcutellæ ſtanneæ adhæreret, ſed nec pituitoſo muco eſſet permixtus; præterquam quod *ætas juvenilis*, *liber à curis animus*, *conclave commodum* (illud betularum & fruticum fragrantiâ temperabatur;) *diætæ accurata obſervatio*, ſpem iſtam augerent; Etenim *Asſiſtentium curam* nunquam ſatis deprædicare poſſum, absque qua de ipſo actum fuiſſet, Verùm S.D.G.

Hactenus autem juvenis iſte Prædia ſua obequitavit, atque viribus & mole corporis auctus, in rem familiarem intentus, pleraque per ſe adminiſtravit, belliſſimè etiamnum valens, ut nec deambulando ita fatigetur, & de difficultate reſpirandi minus conqueratur. Faxit ipſi DEUS perpetuum iſtud gaudium!

VIII. *Pericardii craſſities* ex coalitione fibrarum corrupti & renati pulmonis,

OBSERVATIO CLXXXIX.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI, De Anatome Canis Hydropici.

ANno 1688. *d.* 23. *April.* ex Diſcipulis nonnulli ſecuerant *Canem caſtratum præpinguem*: Æſtate hic longius procurrens, hauſtâ ex ſcaturigine aquâ frigidiſſimâ, in lithoſtrato pavimento anhelus procubuerat: ex illo malè ſe habere, abdomen ſenſim intumeſcere, difficulter reſpirare, quin ægrè anhelare, ſalvâ ſolitâ voracitate.

Dum *vivi abdomen* incidunt, *Omentum* quovis *ovario fœcundius* erumpens *multa ova eliſit*: Nimirùm totum hoc, quantum quantum ovis densè fuit obſitum. *In Partibus Omenti* quas mihi ſervarant, quum negotia ſectioni præeſſe non ſinerent, multa admiranda hujus *Ovarii* perſpicere licuit. *Copia ovorum* tanta erat, ut plures patinas implerent. *Ova ipſa diverſæ magnitudinis*; *maxima* ad gallinaceum accedebant; *quædam* verò infra granum piperis erant; *minima* tantum ſemen milii adæquabant. *Figura ipſorum* maximam partem ſphærica; quorundam ovalis erat; aliorum verò plurium anomala prorſus ſpecies multis modis variabat. Dicebant Diſcipuli, *Ova prægnantia* ſibi animadverſa, ut quæ liquori alterius ovi innataſſent: Verùm mihi vel ſexcenta excutienti & incidenti nullum ovum prægnans obvium fuit. Hoc quidem obſervavi, quod *membranâ* unâ eademque *communi*, quæ omenti erat, plurima ſimul ova continerentur; atque membranâ hac ruptâ aut divulſâ, *tanquam ex Equo Trojano* maxima, medioxima, minima, ad levem preſſuram proſiliebant; adeò una communis fovea diverſis receſſibus diverſæ magnitudinis plurima ova complectebatur. *Tunica propria ovorum* denſa erat, ex pluribus aliis membranis compacta; glabra atque undiquaque lævem pinguedinem tangenti offerens: idque inter coquendum experti ſumus, quum cocta ova multum pinguedinis exſudaſſent: *diſciſſa hæc tunica* non collabebatur, ſed inverſis labiis inſtar calicis hiabat. *Contenta Ovorum* erant *liquor* & *coagulum* quoddam: In quibusdam ſolus liquor limpidus, in quibusdam unà & coagulum quoddam: *Liquor inter coquendum non concreſcebat in albumen*, qualem in hydatidibus teſtium muliebrium videmus.

Inquiſivi ſedulo, *an præter Omentum aliæ partes quoque ova continuiſſent?* Allata mihi eum in finem *portio Hepatis & Diaphragmatis* ex confinio: Atque *Hepati* quidem ejusdem conditionis ova immerſa prorſus erant; *Diaphragmati* verò ſolùm accreverant.

Similem in modum *Peritonæo, Ventriculo, Meſenterio, Veſicæ urinariæ* aliisque plurimis hinc inde partibus *ova adhæſiſſe* iidem affirmabant.

Renem, cui Ovum innatum aſſerebant, ipſemet inſpexi; verùm offendi, non intra ſubſtantiam renis, ſed *in altera extremitate faſciæ renalis*, partem hujus membranæ in ovorum receptaculum conceſſiſſe, quum *oppoſita extremitas* pinguedine adhuc obtecta eſſet: *Diſſectus Ren pelvim* & carunculas oſtendit ſ. n. niſi quod in extremitate *Ovario faſciæ renalis* vicinâ quædam carunculæ viderentur obliteratæ.

Pancreas corruptum fuerat.

Pulmones à pondere Omenti credo ſede ſua dimoti, cum Pericardio circumcirca coaluerant: *Ova nulla in illis viſa.*

Pericardium ſolum Thoraci cavitatem quandam fecit reliquam; omnibus aliis intervallis à pulmonibus oppletis.

In *Corde Polypi* memorabantur.

Cætera omnia ſatis valentia & ſ. n. rectè ſe habentia *ab eisdem* obſervata; *Vaſis lacteis* cum *ductu thoracico* inſigniter conſpicuis.

Uſus ex Anatome Canis Hydropici.

I. Incredibile dictu *quantum damnum ex mutatione ſubitâ caloris & frigoris corpori inferatur*; uti in Cane noſtro refrigeratio interna à potu, & externa à pavimento hydropem omento & aliis partibus intulit.

II. Mirum *naturæ ingenium progenerandi* multa in viventibus *frigoris & caloris adminiculo*: Etenim *ova iſta non aliter concipies genita*, quàm quod per æſtum pinguedo in guttas reſoluta, hîc, illîc, effluxerit, quodque frigus intenſum, extus & intus irrumpens deciduas pinguedinis guttas, quaſi extravaſatas, ſi more Anatomico loquendum, conſtrinxerit, atque congelari fecerit, inductâ cruſtâ ut à calore animali amplius reſolvi non potuerint; quippe quum canis feſſus atque gravis, curſu calorem intendere poſt refrigerationem vehementem non valuerit, morâque decubitûs frigus vim ſuam in congelando validè exeruerit, conſiſtere illa ova cœperint.

III. *In*

III. *In Omento* autem *maximus numerus ovorum*, quod hujus ſacculi undiquaq; expanſi aptiſſimè pinguedinis guttulas excipere, atque condere poterant; præterquam quod in omento major copia pinguedinis ſolubilis; quamvis & frigus in decumbendo Omentum proximè contigerit.

IV. *Ovorum diverſarum magnitudinem* confero in quantitatem pinguedinis deſtillantis; quamvis credibile ſit, *quædam ova incrementum ſucceſſu temporis ſumſiſſe*; neque enim frigus potuerit tantam quantitatem, quæ ovum gallinaceum adæquet, inveſtire illicò tunicâ: Conjicio itaque, dum frigus conſtrinxit guttas maximas, aut globulos majores, his *quasdam fibras cum Omento adhuc cohærentes fuiſſe immerſas*, per quas ſemper exudarit aliquid novi laticis pinguis, donec natura ſuo calori nativo reſtituta, laceras illas fibras glutine ſanguinis aut pinguedinis novæ obleverit, ut ita ova tandem ab Omenti membranâ libera intra ſacculos deprehenſa ſint.

V. *Figuram variam ovorum* dederit ſacculorum in Omento varia diſpoſitio; quod tamen *major numerus ſphæricâ figurâ* comparuit, debetur naturæ pinguedinis globoſæ

VI. *Liquor contentus* partim *ex pinguedine*, partim *ex vaſis lymphaticis* derivandus; atque *vaſa lymphatica rupta* etiam dederint ovis incrementa.

VII. *Pulmonum coalitio cum pericardio* ex pondere Omenti; ſive etiam refrigeratio fuerit in cauſa.

VIII. *Polypi* certè *Cordis à frigore* fuerint; Neque puto aliter quàm *à potu frigido avidè hauſto*, æſtuante arteriâ aſperâ cum œſophago & ventriculo, Polypos utplurimùm naſci.

IX. Licet *Ova ovis prægnantia* in his p. n. non invenerim, non nego tamen *inventa in veris ovis volatilium ova cum teſta albumine plena*, quum ipſemet ſervem, quod meis manibus ex teſta alterius Gallinacei ovi, albumini innatans, exemi.

OBSERVATIO CXC.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Liene ſuillo hydropico.

ANno 1691. *menſe Decembr.* transmiſſus *Lien Suillus*, cui *gemini* inerant *tumores*, pugni magnitudine; *ex utroque aqua limpida* proſiliebat, *guſtu ſubdulcis*, inſtar ſeri lactis, *vixque aliquid ſalſi* percipi poterat: nihil muci *in fundo* reſidebat; ſed obtegebatur fundus, *tunicâ quaſi mucoſâ*, quæ reſponderet *amphibleſtroidi* Oculorum, & colore & conſiſtentiâ; atque *in eâdem* hinc inde *tubulos lymphaticos nodis ſuis* ſerietenus *diſpoſitos* offendimus; *Tubuli inciſi liquorem ſimilem* iſti tumorum *profundebant: Ablatâ tunicâ* illâ quaſi *amphibleſtroide, vaſa ſanguinea* deteximus obriguiſſe, atque *obdurata* inæqualibus ſulcis receſſus cancellatos hinc inde formaſſe.

Uſus ex Liene ſuillo hydropico.

I. *Hydropem partium ex Lymphaticorum* qualicunque *obleſione* exoriri.

II. *In Liene non ſeparari acidum aut ſalſum*; etenim vaſorum Lymphaticorum laticem oportuiſſet tunc iſtis Saporibus fuiſſe præditum.

III. *Latex Lymphaticorum ſ. n. ſubdulcis eſt*; chylo analogus.

IV. *Vaſa ſanguinea ex læſis Lymphaticis aliquid paſſa* arguunt, quam neceſſaria ſanguini ſ. n. ſit lymphæ admixtio.

OBSERVATIO CXCI.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Gallinæ Utero hydropico.

ANno 1688. *menſe Auguſto Uterus Gallinæ cum tumore*, duos pugnos magnitudine ſuperante, oblatus; indagando deprehendi, *tumorem* illum eſſe *Proceſſum Uteri ſuperiorem cum infundibulo coalitum*; in meſometrio enim flatus eousque per proceſſum Uteri aſcendebat: *Intra tumorem lympha, cum moleculis* aliqui-

bus

bus *pinguibus, albis, concretis,* nilque præterea. Ovarium computruiſſe nuntiabatur.

Uſus ex Gallinæ Utero hydropico.

I. *Vaſa Lymphatica*, aut illis analoga, *etiam in volatilibus dari* autumo.

II. *Hydropem partium internarum* ſæpius ab extremo principio oriri; à caſu, ictu &c. putredo Ovarii indicio eſſe poterit.

OBSERVATIO. CXCII.
Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
De Hernia Pulli Gallinacei.

ANno 1693. *menſe Januarii*, deprehendebatur *in Pulli Gallinacei ſterno tumor mollis*, ut qui totam alteram partem obtegeret: inciſâ cute, atque *remotâ muſculi ſuperioris carne*, quæ *inſtar laciniæ* diſtenſæ apparebat, conſpicimus *ſacculum*, *variis plicis & rugis coarctatum*, *ſuâ longitudine ſternum metiri*, quum *fundus ſacculi* in ſupremâ, *proceſſus* autem in imâ parte ſterni oſſis, propè hiatum in abdomen quieſceret: *Muſculi inferioris carnem* obſervavimus *aſperam* admodum *& mirè excavatam*: Atque utut *Sacculus hic inter duos muſculos ſterni* tam latè & altè expanſus fuerat, *nuſpiam* tamen *muſculorum carni adhæſit*, ut remotis laciniis muſculoſus undique, ad oſſis ſterni hiatum, & usque ad principium ſuum liber eximi poſſet. Erat autem *Sacculi hujus principium ab ipſo ſtomacho pulli; à quo collum quaſi albicans extra abdomen per hiatum oſſis ſterni procedebat.* Præciſo ſtomacho, *ex ſacculo verſus collum* memoratum, globoſum ſtilum leniter direximus, quo ipſo *feces quasdam ex ſacculo in cavitatem ſtomachi protruſimus. Ab interiore parte ſtomachi verſus ſacculum* difficilius erat adigere ſtilum, quod orificium exile ſub receſſu plicæ latitaret; remotis tamen fecibus & ab hac parte conceſſus commeatus; *Præter ſacculum exteriorem alius intùs animadverſus*, ſpecie tumoris ſcirrhoſi fallens; adhærebat illic lobo hepatis, atque ſingulari progreſſu ad ſtomachum *prope collum albicans exterioris ſacculi* tendebat; ſtilo tamen compertum eſt, quod *per idem foramen cum collo exterioris ſacculi ſtomachum ingrederetur*: *remotâ communi tunicâ, hujus interni ſacculi propriam ejusdem ſpeciei* cum illa externi offendimus; ſed & *intus ſimilis per omnia feculentia* concreta in utroque fuit obvia.

Uſus ex Hernia Pulli Gallinacei.

I. *Innumeros modos, innumeras cauſas, innumeras ſpecies Herniarum;* ex ſtomacho hernia, & quidem gemina, eaque diverſis in regionibus, unde obvenerit, divinare nequeo: an ex vulnere à bicuſpide quapiam ſ. feſtucâ, ſive acicula ignoro prorſus, quum inter feces nihil iſtarum rerum animadverſum.

II. *Feculentia ſacculis contenta* ex crudo chylo à ſtomacho appulſa.

III. *Quomodo per exile foramen* à ſucceſſiva continua preſſura *tantum chyli* propulſum?

IV. *Quomodo Muſculos ſterni* itidem à continuo ſucceſſivo incremento ſacculi externi *divelli contigerit?*

V. *Figuræ partium anomalæ* ſæpius *à coarctatione* exſurgunt.

VI. Quomodò *Sacculorum tunicæ* ab extenſione ſucceſſiva continua per chylum novè allapſum, incrementa ceperint?

VII. *Multa ſenſim ſine ſenſu* ab exiguis initiis *in animali corpore* ad magnam molem excreſcunt.

OBSERVATIO CXCIII.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Veſicularibus Vermibus in Mure.

ANno 91. *menſ. Februar. Murem fœtam* cultro anatomico luſtravi; *ſupra* hujus *Ventriculum*, infra diaphragma, propè exitum orificii, *veſica alba*, quæ alium Ventriculum æmularetur, ſita erat; diſſecui leviter, & *nidum vermis* inveni: *Vermis* exemtus oſtendebat *caput lunatum* & *corpus utriculare*, quale *in aliis Veſicularibus Vermibus* obſervavi: Calide manui impoſitus, aut aquæ tepidæ injectus, contrahendo & extendendo dabat *motus*, quales in inteſtinis recens mactatorum aut diſſectorum conſpicimus: *Humore* non ita diſtentus erat hic vermis, quod pars inter eximendum propter ſubtilitatem veſicæ diffluxerit.

Uſus ex Veſiculari Verme in Mure.

I. *Etiam bruta animalia innumeris morbis obnoxia eſſe.*

II. Ex

II. Ex quo *illuſtri* N. C. S. R. I. *Academiæ An. IV. Dec. II. Obſerv. LXXIII. de Vermibus Veſicularibus in Omentis caprearum* Hiſtoriam obtuli, non intermiſi ad faciendam fidem in Veſiculas pleraſque per anatomas detectas, inquirere ſolicitius; atque utut meminerim non ſemel obvias factas, quæ vermi Utriculari nidos præbuerunt, Unius tamen hujus anatome nunc in manus incidit, quare de eâdem referre nil moratus ſum.

OBSERVATIO CXCIV.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Hepate Gallinaceo Pingui.

A*N. 19. m. Januar. Gallina* ob gallicinium aliquid monſtri alere credita, mactatur; *Hepar* undique *tuberoſum* ab Hera morboſum judicatur, quare me, an carne veſci liceret conſulebat. Inſpicio illicò & pinguedinem eſſe quod vitio dabatur, digito commonſtro, *Mira* autem *interior facies* erat *Hepatis: in majori lobo*, loco parenchymatis ſoliti, non uno in loco *mera, ſolida, maſſa pinguedinis, unciali longitudine*, occurrebat; aliis verò in partibus *acinos pingues* erat videre, qui diſſecti foveolam quaſi in medio oſtendebant, ut tamen nullus ductus pateret; atque quantus quantus erat hic lobus talibus pinguibus acinis ubique erat variegatus: *Minor locus* non ita præpinguis erat; nec intus tam crebris acinis pinguibus diſtinctus: Erat *alius parvus lobus ſubrotundus*, hic intus & extus exiguis qui Majoribus per omnia erant ſimillimi acinis pinguibus denſe diſpuncti erant; Grandines hi minimi acini exprimebant. *Omnis* autem *iſta pinguedo* mollis erat, & vivido colore, adeoque *ſ. n.* Gallinarum ſana.

Uſus ex Hepate Gallinaceo Pingui.

I. *Acini pingues* Jll: *Malpighii* ſententiam de textura Hepatis illuſtrare poterunt.

II. Quomodo *ſideratio ſ. Apoplexia* ex pinguedine nimiâ, contingere queat, maſſa pinguedinis unciali longitudine concreta manifeſtare poterit.

III. *Ariſtot. 3 de part. Anim.* c. 9. de cauſa ſiderationis ſ. ſphaceliſmi in ovibus, ex pinguedine Renum, differens, itidem ex hâc Hiſtoria lucem accipiet.

OBSERVATIO CXCV.

Dn. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Liene Suillo gemino.

AN. 1691. à Lanione afferebatur *Lien ſuillus*, qui *ex duobus quaſi conſutus* videri potuiſſet: *Diviſus* enim *erat ſecundum longitudinem alto* prorſus *ſulco* atque *utriusque extrema* inſtar loborum hepatis, *fiſſis* in utraque parte *biantia*, diſtinguebantur à ſe invicem: *in ſulco*, qui medios dirimebat, *pinguedo* longo tramite decurrebat, quemadmodum & fiſſa in utriusque extremitatis partibus pinguedine oppleta vidimus.

Uſus ex Liene ſuillo gemino.

I. Duas *ſingulares figuras Lienum Geminorum humani* & *Canini*, in obſerv. LXI. An. V Dec. II. obtulimus; *diſpari* omninô *figura Suillus Geminus* eſt conſpicuus.

II. Mirum *Naturæ ingenium* in formandis ſingulorum animalium partibus.

III. Habes *in Lienibus geminis*, quod *nec p. n. nec ſ. n., ſed n. ſ. n.*

Vide Figuram XXVI.

A. B. fiſſa duarum extremitatum pinguedine obſita.

c c. ſulcus ambos lienes dirimens pinguedine oppletus.

(*Miſſæ Regiomontio - Berolinum, hinc Norimbergam d. 27. Decembr. 1694.*)

OBSER-

OBSERVATIO CXCVI.

Dn. D. DANIELIS CRüGERI.

De Exuviis anguillæ urinæ ſuppreſſionem curantibus.

MAtrona quædam prænobilis : ex calculo incidit in ſuppreſſionem Urinæ triduânam; internè ☍. ſpiritus pulveres & alia â diverſis Medicis uſurpavit, externè balnea & cataplaſmata, ſed ſine fructu, tandem ſuaſu mulieris cujusdam exuvias ſeu cutim anguillæ integram in fruſtula diſciſſit & in tigillo ferreo, alio tecto, ſuper prunas exſiccavit, in pulverem redegit, & totum hunc pulverem cum vino Hiſpanico hauſit, poſt ſex horas in profluvium ingens urinæ incidit, ſuccedentibus poſtea multis calculis.

OBSERVATIO CXCVII.

Dn. D. DANIELIS CRüGERI.

De Doloribus intolerabilibus hæmorrhoidum brevi curatis.

VIr quidam Excellentiſſimus & Generoſiſſimus dolori intolerabili inteſtini recti ex hæmorrhoidibus cruciabatur, quemquam varia adhiberentur medicamenta, parum fuerunt proficua, usque dum tandem cum decocto malvæ ℔j. ☍. popul Auguſtan ad ℥v. in Cliſteris formam applicaretur, ab hoc ſolo remedio levamen & tandem etiam exulceratarum hæmorrhoidum ſanationem recepit. Loco ☍. populei unguentum populeum præſtaret- Revelatio hujus & in præcedenti obſervatione memorati medicamenti multum conſtitit.

OBSERVATIO CXCVIII.

D. D. DANIELIS GRüGERI.

De Melancholia & febri intermittente ex terrore.

EPilepticos inſultus non omnes tutò aſpiciunt, ſiquidem & terror & horrendus aſpectus quosdam ſingulariter afficiunt, quod exemplum ſequens declarat. Virgo quædam ex menſium ſuppreſſione variis affligebatur ſymptomatibus febre, tumore hypochondriorum, accedente tandem epilepſia, quam cum alia virgo ſana exinopinatò conſpiceret, mox malè afficiebatur, in intermittentem febrem incidebat, omnia præ oculis volitabant, imo membra & caput ſibi perpetuò commoveri autumabat, cum tamen ab adſtantibus quieta conſpiceretur, tandem in melancholiam incidebat, ſæpe ſinè cauſa plorabat. Prior virgo epileptica ſequentibus eſt curata. ℞. gumm. ammoniac. ſagapen. opopanac. aloes ana ʒß. extract. alhandal. diagrid. ana gr. XV. F. Pill. è ℈j. N. X. de quibus decem ſumebat ſingulis diebus, erat enim difficulter alvus commovenda. Veſperi hor. 4. ſumebat gt. 50. de elyxyr. uterino Timæi cum vino, his brevi convaluit, redeuntibus menſibus. Altera melancholica vomitorio ex aſaro 2. laxativo, 3. venæſectione ter repetita, luculento cum auxilio, & 4. vino chalybeato cum herbis alterantibus eſt curata, imò vino Rhenano refocillata.

(Stargardiâ Auguſtam Vind. d. 5. Januar. A. 1694. allatæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CXCVIX.
Dn. D. ELIÆ CAMERARII.
De Calore aquarum Mineralium Cellenſium inſolito.

Nihil eſt quod majori jure omnem Curioſorum operam ſtudiumque depoſcat, quam tinctæ Mineralibus aquæ, illarum etenim virtutes, effectusque egregii, cum quotidiè oculis obverſentur, agendi modum, partesque queis ſcatent adeò nos latere vix ferendum eſt; Hic ſc. palàm fit, quam adhuc circa extimum terræ corticem hæreamus, quamque ignari ſimus eorum quæ in ejus viſceribus geruntur. Laboratum hinc à multis retro annis tum in reperiunda Aquarum textura, tum in eruenda caloris in Thermis obvii cauſa, illam variis deſtillationibus, exhalationibus, colorum liquoribus aliis affuſis mutationibus Salium variorum admixtionibus, jam clariorem quodam̃odo innotuiſſe magis gaudemus; hanc vero nondum ex tenebris ſuis extractam dolemus, neque enim ſufficit dixiſſe, calere Thermas à ſulphure cum & id non accenſum minimè caleat, & multæ, gravidæ admodum ſulphuribus aquæ frigeant; quicquid verò horum ſit, id paulò infrequentius eſt incaluiſſe fontes minerales natura ſua & ordinariô frigidiores. Id verò in Cellenſi Ducatus hujus fonte celebri adeò dudumque ob præclaros effectus longè lateque notiſſimo. Poſtquam ſcil. vicina regio rabiem Gallorum flammasque experta eſſet, iſtique tandem impias manus faceſque ſuperiori quoque, quod vocant, Cellenſium Balneo admoviſſent, corruit, exuſtumque eſt ſuperſtructum Balneo ædificium, fontemque, diu ſatis omnibus aëris, pluviarum, ſordiumque injuriis expoſitum reliquit, tam ſalubrem verò fontem cum repurgare à ſordibus atque ad ipſum ubi aqua ſcaturit fundum, eumque ſatis profundum exhaurire juberet ſuperiorum juſſu Cellenſis oppidi præfectus, vir integerrimus, qui & iſta bona fide retulit, iterumque ſcaturiens fons puteum penitus adimpleret, aquam aliâs (quod notum eſt) nec Badenſium more fervidam, nec Ferinarum inſtar calentem, ſed ut Balneo apta fiat demum calefaciendam, nunc recens ſcaturientem manifeſtè caluiſſe, eo etiam in gradu, quem ſibi quis pro Balneo depoſceret comperit; quamvis poſt aliquot dies calor iſte evanuerit. Quænam inſoliti Phænomeni ratio, quænam origo ſit, id perſcrutatione

tione equidem digniſſimum puto. An ſcil. hinc eorum opinioni aliquid accedat, qui Badenſes, Ferinas, Cellenſesque aquas ejusdem fontis ſcaturgines eſſe ſuſpicantur, ita quidem, ut Badenſes ipſi fonti proximæ ferveant, ferinæ, utpote longius remotæ, remiſſiori caloris gradu gaudeant, & Cellenſes tandem aquæ per Cœcos montium meandros longius excurrentes atque à fonte tanto intervallo diſtantes calorem illum adeò deperdant, ut non, niſi alieno rurſus igne caleant, Balneo aptæ ſint? Annon quod ſuſpicari quis poſſet, profundius effoſſo puteo aqua à Ciſterna remotior omnis caleat? An exhauſto puteo, ſcaturiente terræque, vicinæ poros permeante aquâ, aliqua contigerit efferveſcentiæ & incaleſcentiæ ſpecies, qualis cum calcem, poroſæque corpora pervadit aqua excitatur? Annon aër, cui vacuâ ciſterna aditus patebat liber, aliquam ibi turgeſcentiam, fermentationem & incaleſcentiam, ſuo Elatere, ſaliave quædam latentia ſuſcitando, aut alia ratione potuerit excitare? Quæ cum non niſi conjecturis nitantur, ulterior Experientia lucem hîc accendat neceſſe eſt, expectamus enim circumſtantias plures, multumque accedet rei ſatis occultæ, claritatis, ſi exhauſto denuò quod brevi forſan continget, fonte, circumſtantiis quibusvis penſitatis, priſtinus ille redeat aquæ color &c.

(*Tubingâ Auguſtam Vind. d. 14. Januar. 1695. miſſa.*)

OBSERVATIO CC.

Dn. D. JOHANNIS LAURENTII FEHRII,

De Efflorescentia candicante in partibus oris infantum interioribus.

IN libris Medicorum tam veterum quàm Recentiorum licet varia, ad theoriam & proxin facientia de morbis infantum proſtent, pauca tamen de efflorescentia albicante in partibus oris infantum ſæpius notabili reperiuntur, unde de illa ſequentem placuit conſignare obſervationem. Infans ſeptem dierum cæpit laborare calore præter naturali cum ejulatu & inquietudine, Matris papillæ erant nonnihil fiſſæ, & leviter exulceratæ, per applicatonem mucilaginis ſeminis cydonior, cum ſaccharo & flore lactis miſtæ curatæ, pro

calore

calore autem præter naturali & torminibus alvis ſedandis adhibebatur enema appropriatum, cum potiuncula ex aqua ceraſ. n. fl. acatiar. ſyr. viol? & è ſucc. fl. cham. necnon pulvere marchion. corall. rubr. præparat. ocul. cancror. die nonô in lingua, palato, gingivis, flosculi quidam albicantes paſſim protuberantes conſpiciebantur, os aquâ cum melle roſato permiſtâ fuit purgatum; die decimô & undecimô plures iſtiusmodi floſculi in variis oris interioris partibus hærentens apparebant, qui ab obſtetrice aut matre quotidiè ter, linteô digito applicato & miſturæ primum ex aqua & melle roſato, poſtea ex aqua fl. acatiar. plantaginis melle roſat. & ſyr. viol. immiſſô abſtergebantur, & linteô ſemper mutatô miſturisque dictis intinctô aliquoties eluebantur, dumque hæc per ſex dies ſequentes continuabatur, calor præter naturalis ſenſim remittebat, & floſculi albicantes iterum evaneſcebant.

De hoc effectu nonnulli quidem Medicorum generalem inter aphtas mentionem faciunt, & eſſe quasdam exulcerationes in ſuperficie oris ſummè conſpicuas dicunt, vid. Foreſt. lib. 14. Obs. Sennert. lib 2. prax. part. 1. cap. 18. &c. Sed licet aphtæ propriè ſic dictæ tales ſint exulcerationes tàm adultioribus quàm junioribus communes quandoque ſatis periculoſæ & ſæpius infantibus lethales, tamen cùm ejusmodi candicandes effloreſcentiæ inſtar minutiſſimarum albicantium puſtularum in partibus oris cutaneis, mirum in modum propullulantium cum leviore cutis exulceratione ſint conjunctæ, & tantum infantibus primis utplurimum poſt partum menſibus obſerventur, & tàm formâ, quàm materiâ, modoque efficiendi atque curandi ob mitiora, quæ hîc ordinariè occurrunt ſymptomata, in plurimis ab aphtis propriè ſic dictis differant, meritò peculiarem merentur conſiderationem. Cum adminiſtratione ſæpius notavimus, iſtiusmodi effloreſcentiæ ſub albicante ſpecie inſtar floſculorum membranis oris, linguæ, palati, gingivarumque inſidentium primum rariores, hinc in ſubſequentibus diebus copioſiores & diverſimode figuratæ appareant, atque à noſtratibus mulierculis ſatis appoſitè germanicè der weiſſe Kuhn/ ob aliquam cum mucagine albicante doliis quibusdam minùs caute concluſis inhærente ſimilitudinem, appellentur, & in puerulis noſtratibus primis à partu menſibus admodum familiares ſint, quæ utplurimum per ſeptem dies augmentum ſumunt, tuncque oris partes interiores minutis floſculis albicantibus quaſi mucagine vel ſitu obductæ ſæpius conſpiciuntur, deinceps per ſubſequentes ſeptem dies

ſenſim

ſenſim iterum decreſcunt, & ſi os internum quotidiè bis vel ter cum aqua ſimplici vel, quod melius cum aqua plantaginis aut veronicæ, cum melle roſato miſta elevatur, ac ſimul mater vel nutrix diætam ſervet, atque ab acidis abſtineat, tandem omnino evaneſcunt. Autores equidem de aphtis earumque cauſis & curationibus multa proponunt, ſed in cauſa proxima determinanda in varias abeunt ſententias. Petrus Foreſtus lib. 14. obſ. 21. p. m. 121. acres & ſeroſas fluxiones à cerebro vel evaporatione à ventriculo vel pulmone provenientes: Sennertus lib. 2. prax. cap. 18. p. m. 63. acres & erodentes humores in os defluentes, vel vapores à ventriculo, pulmone, hepate aut utero aſcendentes; Sylvius halitus acidos è ventriculo elevatos, tunicam oris erodentes incuſat: Nos cum Recentioribus ſalivam & lympham aceſcentem, ut plurimum à peculari lactis corruptione obortam accuſamus. An verò infantes in utero adhuc latentes, & ultimis præcipuè menſibus ſugendo alimentum quærentes, cum bonis ſuccis vitioſas iſtiusmodi impuritates ori communicent, ſicque partes oris fermentô aut ſeminiô quodam peculiari certis temporibus, ut in variolis & morbillis fieri ſolet, efflorescente, inquinent, an vero à prava lactis in mammis ante & poſt partum ſubſiſtentis, & moram trahendo acriorem qualitatem acquirentis diſpoſitione dependeat, nondum ſatis eſt exploratum.

(Miſſa Suinfurto Norimbergam d. 19. Januarii An. 1695.)

OBSERVATIO CCI.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Erucis per vomitum rejectis.

ANni præteriti menſe Januariô Ruſtica quædam in Ducatu Celienſi domicilium habens, ad me accurrit, etiam atque etiam petens, ut marito per aliquot jam menſes acutiſſimis ventriculi doloribus excruciato opem feram. Fruſtra hic miſer plurimis hactenus uſus erat medicamentis; utpote quibus malum ſemper exaſperatum fuiſſe mulier referebat. Ego ponderatis omnibus circumſtantiis beneque conſiderans, quod ruſti-

cus à dictis ventriculi cruciatibus intra tot menſes liber vix fuiſſet, quin potius, ſi vel tantillum induciarum conceſſerunt, paulò poſt tam atroces iterum apparuerint, ut non rarò ſudor frigidus copioſè erumperet periculoſiſſimaq; animi deliquia ipſam minitarentur mortem, mali hujus fomitem, quicunq; etiam ille fuerit, vomitoriô quôdam eliminandum duxi; Hinc cum ♀. emet. Mynſ. aliquot granis ægroto propinandis, additâ ſimul potiunculâ ex ſtomachicis anodynis & cordialibus conflatâ, poſt abſolutam vomitorii operationem cochleatim exhibendâ uxorem dimiſi. Lætô vultu præterlapſis aliquot diebus memorata mulier ipſum in meis ædibus ſiſtit maritum, emetici virtutem ſummopere deprædicantem, cujus beneficiô viginti circiter evomuerat erucas, quas in pyxide laminea ſtudioſè aſſervatas partim vivas adhuc & celerrimè repentes, partim emortuas meis exponebat oculis. Erant coloris nigerrimi, magnitudine & figurâ proximè ad illud erucarum genus accedentes, quod ſolertiſſimus Dominus *Johannes Goedartius Metamorph. & Hiſt. Nat. inſect. Part. 2. Experim. 39.* depingit, niſi quod glabræ pluribusque inſtructæ eſſent pedibus. Ruſticus poſt ejectionem tam ingratorum hoſpitum multò quidem melius habebat: Afflictus nihilominus per vices priſtinis ſymptomatibus, petiit, ut doſin pulveris emetici ad expellendas, ſi quæ forſan reſtitiſſent, erucas, ipſi communicarem; Annui & facilem me præbui, quanquam de effectu nihil hactenus certi reſciſcere potuerim.

OBSERVATIO CCII.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Febribus alapâ curatis.

ALapas ſæpius homicidiorum multarumque calamitatum cauſam extitiſſe, nullus eſt, qui ignoret: Nihil autem tam malum, quod interdum non inſignem ſui uſum præbeat. Sic legitur in *Letzneri Chronic. Daſſel, & Eimbec. Libr. 3.* Imperatorem Maximilianum aliquando omnes captivos morti traditurum, prohibuiſſe, ne quis pro illis intercederet, ſecus facientem alapam accepturum. Tandem verò felici auſu Ducem quendam Imperii ſuſtinendo blandam & amico vultu ab Imperatore inflictam alapam, hujus miſericordiam ita commoviſſe, ut in cuſtodiis detentos dimitteret, ac libertate ſuâ frui pateretur. Sed quid hæc ad nos, qui-

bus potius talia conſideranda veniunt, quæ de alapis ad rem medicam facientia, e. g. de Singultu, Surditate, Odontalgia & aliis palmâ curatis morbis paſſim in Ephemeridibus noſtris illuſtres annotârunt Machaones? Sic maxillæ inferioris luxationem alapâ dextrè adhibitâ feliciter tolli, ipſe non ſemel oculatus fui teſtis, & nota eſt lepida illa hiſtoria, quam b. Eraſmus Franciſci ex Georgii Anderſen & Volquardi Jverſen Itinerariis alicubi de Gubernatore quodam Indiarum Regis adducit, qui in urbe Agra aliquot Batavos convivio excipiens, dum latrantem ſtomachum placandi animus eſt, appoſitam orizam in tanta copia ori miniſtravit, ut hoc nimis apertum claudere rurſus non poſſet. Batavorum quidam ex hoſpitio ſuo Chirurgum advocat, qui accelerans celerrimam, ſi ſaltem remedium æqui bonique conſulatur, pollicetur medelam: Qua excuſatione præmiſſa Gubernatori alapam cum ſonitu infringit, unde maxilla inferior extemplo priſtinum recuperavit motum: Quo facto miniſtri huncce medicandi modum ſiniſtrè interpretantes, non leviter ejus caput conſauciârunt parumq; abfuit, quin lucis uſuram ipſi eripuiſſent, niſi Gubernator morbo ſe levatum agnoſcens, plenariam inhibuiſſet cædem, qui porrectâ manu gratias pro accepto beneficio cum quingentis Thaleris loco ſoſtri exſolvebat Chirurgo, crudeliter poſtea in ejus percuſſores animadvertens. Terrore febres nonnunquam evictas eſſe, docent Practicorum libri; Aſt in ſpecie alapis earum vim fractam fuiſſe, forſan non adeò obvium eſt: Fuit tamen ante aliquot annos hic loci quædam ancilla, cujus operâ uxor Domini R. D. in rebus domeſticis utebatur. Inciderat illa in febrem tertianam ſatis moleſtam, quâ ita per aliquot hebdomadas emacerabatur, ut nullis amplius par eſſet negotiis. Hera id ægrè ferens ex me intelligit, poſſe illam levi operâ ſuo liberari morbo, ſi ſaltem medicaminis aſſumptioni non refragetur: Pulverem igitur à me præſcriptum tantillo jusculi permixtum imminente, uti injunxeram, novo paroxyſmo ancillæ abſorbendum offert, eandemque cùm naturâ ab omni medicamentorum uſu abhorrens, ipſius voluntati quovis modo reſiſteret, his ſeriò alloquitur verbis: Aut utere, aut recede è meo conſpectu, aliudque tibi quære hoſpitium, cùm tua ſaltem pertinacia, te ſanitatem priſtinam attingere, haud permittat, mea verò negotia non infirmas, ſed ſanas requirant miniſtras. Ancilla hisce comminationibus permota, manu prehendit cochlear, nauſeansque admodum, ori infundit medicamentum, quod tamen vix primoribus labris deguſtatum rejicit, inſigniter ſimul conſpurcans heræ

veſti-

veſtimenta; Hæc iracundia excandeſcens, Heus, inquit, ſceleſta! Si benignitatem meam non agnoſcis, palatoque tuo talia non arrident medicamina, neceſſe eſt, ut aliis ſalutem tuam quæram: Quibus prolatis verbis, manibus in faciem inſilit egregiis aliquot alapis obſtinatas ejus actiones vindicans. Neque ſine ſucceſſu novum hocce antidotum exhibitum eſt, utpote cujus efficaciam, dictâ ancillâ ab illo in hunc usque diem ſine febrili inſultu ſatis bellè vivente, eventus comprobavit. Alio tempore Domini D. F. celebris quondam hujus urbis mercatoris famulo, febre quartanâ in quintum jam menſem laboranti, ineptum hocce dabatur conſilium, ut brevi ante paroxyſmum cretâ albâ camino nomen ſuum inverſo ordine, incipiendo ſcilicet à cognomine inſcriberet, adque quadrantem horæ huc illuc in ædibus ambulando, corpus in continuo ſervaret motu, ſeduloque caveret, ne interea verbum loqueretur, vel aliquid reſponſi ad interrogata rependeret, hac enim ratione ſine dubio morbi ſui pervicaciam expugnatum iri. Conſentit ille accuratè omnia ex conſilio perficiens; dum interim ſic de loco in locum movetur, quoslibet ædium receſſus perluſtrans, filiæ heri ſui primùm obviam venit, quæ diligenter inquirens, quid ipſi modò hic, modò illic negotii eſſet, nilque reſponſi ferens, rem refert ad parentem, dicens, ſe vereri, ne famulus rationis uſum amiſiſſet, inſtar deſipientis enim quælibet ædium loca pervagari, nullumque interrogando ex ipſo elici poſſe reſponſum. Parens hypocauſto egrediens, conſpecto hinc inde oberrante famulo, cauſam hujus ſuæ deambulationis multis interrogatiunculis expiſcari conatur, additisque minis hunc ad reſponſionem urget; aſt omnia incaſſum proponebantur illi, qui inſtar muti & elinguis, propoſitum ſilentium rumpere neutiquam in animum induxerat; unde Herus irâ commotus, prætereuntem aliquot excipit alapis, quas ille patienter tolerans, tandem horæ quadrante præterlapſo cauſam ſuæ diſſimulationis fideliter exponit, hunc ex ea fructum reportans, quod à moleſtiſſimo morbo ſuo ſubitò revaluerit; Qui effectus, an forti imaginationi, an inflictis alapis tribuendus ſit, aliis dijudicandum relinquo.

OBSERVATIO CCIII.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De occulta Verminatione diuturnæ dyſuriæ cauſa.

GEneroſus adoleſcens de S. ex W. annum jam, ni fallor, decimum nonum agens, ab incunabilis quoad omnes corporis functiones benè habuit, niſi quod frequenti & intempeſtivâ mictione ſubinde urgeretur; Hocce malo per 16. annos valde affligebatur, doloresque inter mejendum noctu præſertim ſatis moleſti ipſum fatigabant, ſic ut ſuavem interrumperent ſomnum, & exporrectum ad matulam adigerent. Interea temporis plurimi in auxilium vocati ſunt Medici, quorum alter urinæ acrimoniam, alter exulcerationem renum, calculum veſicæ alter hujus morbi cauſam eſſe judicabat, unde quilibet ad peculiarem attendens, ſingulari quoque modo excretionem aggrediebatur, alio talia, quæ acres humores cicurare, alio quæ renum, vel etiam veſicæ ulcus ſanare, alio denique, quæ calculum frangere, comminuere & expellere queant, ſub variis ſubminiſtante formis. Brevi, nec pus, nec ſabuloſa materia poſt talia in copia propinata cum urina conſpectui ſeſe obtulerunt, nec quicquam levaminis ſe ex tot uſurpatis medicaminibus percepiſſe, unquam gloriari potuit ægrotus, quin potius hic, difficultate mingendi cum maximis doloribus ad tot annos conſtanter perſeverante, tot pharmacorum ſine fructu adhibitorum, Medici verò laboris fruſtranei pertæſi, totum negotium ad tempus naturæ commiſêre. Non diu autem in tali permanſit ſtatu, longè aliam morbo faciem asſumente: Triennio enim abhinc neſcio, quas ani ſenſit moleſtias, pruritu & puncturis excretionis neceſſitatem ſtimulantes, ipſumque teneſmum creantes: Excreta inſpiciens ægrotus, viva quaſi deprehendit, innumeris vermiculis cucurbitinis referta. Tanta horum animalculorum adfuit copia, ut vix præ his intermixtum ſtercus intueri licitum eſſet. Ejecta hac ſaburra verminoſa, ratione chronicæ illius dyſuriæ extemplò levamen ſenſit Generoſus Adoleſcens: Aliqualis nihilominus ad notabile tempus ſuperfuit urinæ difficultas, quæ tamen excluſis anthelminticorum uſu plurimis ejusmodi vermiculis

culis feliciter ceſſit, ægro jam multò melius habente, niſi quod latis illis geniculis ac circulis inſtructis lumbricis, quos Tænias vocant, quibus communiter cucurbitini conjuncti eſſe ſolent, affligatur; ubi præ cæteris hocce notandum venit, quod, etiamſi fruſtulatim hisce ultimis annis tæniarum aliquot ulnas excreverit, totaliter tamen, quoniam dubio procul ob longitudinem & latitudinem anfractibus & plicis inteſtinorum tenaciter implicatæ adhærent, exturbari hactenus haud potuerint, quin potius hodiè adhuc non rarò notabiles earum portiones egerantur ejiciantúrque. Generoſus Dominus interim corpore ſatis carnoſo & vegeto præditus, ſine gravioribus ſymptomatibus optimè vivit, niſi quod aliquot diebus, antequam tæniarum pars de novo excernitur, nova quoque micturiendi difficultas ſentiatur, poſtmodum expulſa illa ſponte evaneſcens.

SCHOLIUM.

NObil. Dn. Autori in Literis ad me ſcriptis, quomodo in hoc caſu vermes mictionis difficultatem excitare potuerint, dum quærit? inteſtini recti aut veſicæ quandam partem perforatam, exulceratam aut alio modo læſam fuiſſe, haud videtur, cum nullum indicium tale quid detexerit; an verò peculiare quoddam involucrum eos detinuerit, unà quærit? quod aucto vermium numero propter nimiam molem inteſtinum vicinamque veſicam premendo dictas mejendi moleſtias creaverit? Uti verò dubium vix eſſe poteſt, difficultatem hanc à vermibus fuiſſe inductam, cum excretis illis & ipſa ceſſaverit: ita inteſtinis adnaſci quandoque tumores verminoſos, eò minùs improbabile eſt, cum ſimiles in canibus ſæpius obſerventur; quod etiam D. Joh. Theod. Schenckius teſtatur, in canibus ſæpiſſimè obſervaſſe ſe, in Exercitat. anatom. pag. 334. ſcribens, non ad ventriculum modò, ſed & ipſorum gracilium inteſtinorum parietes veſiculas carneas, ſeu glanduloſas extrinſecus ſeriatim adnatas, in quibus diſſectis teretium vermium rubicundorum aliquot conſpexerit glomeratim ibi degentes, capitibus verſus inteſtini cavum, qua parte foraminatæ erant glandulæ, converſis, ut inde alimentum à præterlabente chylo ſibi allicerent. Quale quid etiam Illuſtr. D. Joh. Jac. Wepferus noſter, nuperrimè magno cum rei medicæ detrimento vivorum conſortio exemtus, deprehendit, ac curioſiſſimè pro more ſuo, in Ephem. noſtr. Dec. II. Ann. VII. Obſ. 16. illuſtravit. Fuiſſe autem vermes, in præſenti

Obſervatione memoratos, alicui receptaculo peculiari incluſos, non autem in ipſa cavitate inteſtinali hæſiſſe, eò magis probabile mihi videtur, cum hîc tam longum per temporis ſpatium, unico loco in veſicæ vicinia ſubſiſtere vix potuiſſent, quò minus eorum in tanta copia obviorum aliqui ſubinde è corpore egreſſi fuiſſent, aut in vicina reliqua inteſtina ſe diffudiſſent, aliaque incommoda excitaſſent. Cum tamen non crebrior ſolùm, ſed difficilis quoque ac dolorificus mictus hîc contigerit, neceſſariò aliud aliquid, moleſtum ſenſum inferens, unà adfuiſſe ſequitur; dum ſola veſicæ à vicino tumore preſſio & anguſtatio ad urinam frequentius, ſine tamen dolore emittendam incitare potens fuit; quale quid in hiſtoria à *Baldaſ. Timæo lib. 3. caſ. med. 44.* recenſita evenit. Hinc nidulantes in tumore circa inteſtinum rectum enato vermes, mordendo vel ſugendo, nervoſas ejus partes triſti ſenſu adfeciſſe arbitrari liceat, quæ læſio veſicæ etiam, ob nervorum in hoc inteſtino & veſica communionem, per conſenſum imprimi, eamque ita ad crebriorem contractionem irritare potuerit.

(L. Schrœck.)

OBSERVATIO CCIV.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI, De Faſcinationis rarioribus quibusdam Exemplis.

SOror Domini de S. cujus in præcedenti Obſervatione facta eſt mentio, puella ſc. 13. annorum, uti à prima ætate ad hoc usque tempus, hæſitantiâ linguæ laboravit, vixque verbum ſine ejus titubantia exprimere potuit, ſic aures quoque hebetiores obtinuit, ſurdaſtra admodùm, vixque aliorum ſermones percipiens, niſi vox loquentis intendatur, vel proximè ad aurem verba ſuggerantur. Generoſæ Matri ante aliquot annos variolis graviter decumbenti cùm medicandi gratiâ adeſſem, cum luctu & gemitu illa huncce filiæ ſuæ aliàs ſatis formoſæ & optima ſanitate fruentis deplorabat ſtatum, diligenter rogitans, ut, ſi quid ſalutare huic malo opponere poſſem, ſtudioſè id facerem. Promiſi, quicquid in mea poteſtate eſſet, linguæ & aurium conditionem ſedulò explorans; Quoad illam, omnia

in ſtatu

in ſtatu naturali deprehendi; in quamlibet partem liberè eam movebat, neque frenulum juſto brevius erat, cujus tamen ſectionem aliquoties fruſtra à Chirurgis reiteratam fuiſſe, ex matre intelligebam. Ad aurem perveniens ſiniſtram, in ejus cavitate interiori aliquid latitare notavi, quod, cùm viſu, quid eſſet, discernere non poſſem, ſubtili volſella, quæ fortè ad manus erat, apprehenſum extraxi; Erat autem filum lineum flavi coloris ad longitudinem fermè unius ulnæ. Suſpicio oriebatur, forte fortunâ filum inter ludendum ab alia ſorore auribus intruſum eſſe, unde nihil mali metuens ad cœnam me accingebam, quâ variis ſermónibus ad aliquot horas productâ aurem dictæ puellæ de novo curioſè luſtrans, ex ea iterum longiſſimum filum, non lineum ſed laneum, non flavi ſed albiſſimi coloris eduxi. Uti verò inſolitum hocce ſpectaculum in animis cunctorum, quotquot aderant, non parum admirationis pariebat, ſic magis omnes obſtupeſcebant, cùm inſequentibus temporibus toties aurem modò ex lana, modò ex lino, modò ex utroque contexta fila in notabili quantitate ſuppeditare animadverterent, quorum in aliquot annos tam ferax deprehenſa eſt, ut certa perſona conſtituta ſit, quæ ſtatis temporibus ea depromat eliciatque. Non dubitavi, malum hoc ex faſcino præſtigiisque diabolicis originem habere, ideòque non neglectis precibus plurima, quibus incantationem edomare conantur, præſcripſi medicamina, quæ tamen, ut ingenuè fatear, parum vel nihil hactenus ad maleficii ſublationem contulêre. Nolim interim annumerari illis, qui morbos ex incantatione naturalibus remediis nullo modo levari poſſe autumant; Contrarium præ cæteris *Ephem. A. C. L. N. C. Dec. 2. An. 4. Obſ. 136. An. 5. Obſ. 18. An. 7. Obſ. 91.* alibique docetur. Mihi quid hac de re obſervare licuerit, breviter tradam. Paucis abhinc annis ad Scriniarii cujusdam filiolum accerſor, cujus corpus mirum in modum poſteriora verſus convellebatur, pedesque præprimis retrorſum ad lumbos contorquebantur. Ego, qui incantationi, cui interdum nimium tribuit mortalium credulitas, non ſtatim fidere ſoleo, medicamenta cinnabarina aliis antiſpaſmodicis permiſcenda præſcripſi; Quæ dum in pharmacopolio præparantur, dictus Scriniarius cum ejulatu meas iterum pulſat fores, referens, filiolum natu ſecundum eodem, quo alter, malo, miſerrimè excruciari; unde me eò conferens non ſine commiſeratione, quæ verbis antea expoſuerat, oculis meis intuitus ſum; Pedes in utroque filio lumborum vertebras attingebant tam arctè, ut manibus disjungi non poſſent, tantaque oſſium

feme-

femoris incurvatio conſpiciebatur, ut capita eorum ſuis cavitatibus extruſa viderentur; Quæ omnia cum faſcini non levem excitarent ſuſpicionem, mutato ſuperiori conſilio, pulverem ex Antirrhin. Hyperic. Bacc. herb Parid. &c. pro fumo excitando ſuppeditavi, ex cujus uſu uterque filius intra horulæ ſpatium feliciter convaluit, in hæcce usque tempora pancraticè vivens. Licuit aliàs mihi ſalutarem balnei efficaciam non ſemel experiri, quod ex Ononid. ſpinoſa, Hyperic. & Rad. Syderit. grumoſæ cum aqua ſimplici componitur, cujus ope ante 8, ſi rectè memini, annos filiolam civis cujusdam C. H. O. curatam recordor, cui præ foribus parentis cum aliis colludenti à vetula quadam mendicante & ignota, pomum manducandum porrigebatur, quo devorato acutiſſimis capitis doloribus correpta, vix membrum commovere poterat; ſuccedebant convulſiones horrendæ ac tanta ſubitò atrophia, ut, quæ ante tres dies optimo corporis habitu prædita ſatisque carnoſa conſpiciebatur, jam præter cutem & oſſa nihil monſtraret; Ter vel quater hanc dicto balneo immerſam celeriter priſtinam recuperâſſe ſanitatem, mecum plures adhuc in vivis, qui ſuperſunt, teſtari poſſunt. Alio tempore ſenex quidam civis piſtor hujus urbis, vir multâ probitate conſpicuus, egregiâque vitæ ſinceritate clarus, tales dæmonis experiebatur deluſiones, ut in ædibus propriis vix ex uno in aliud conclave ſe conferre poſſet, quin variis lapidibus peteretur, qui tamen, uti corpori nullam læſionem nullamque noxam inferebant, ſic impoſſibile erat divinare, ex quo loco & cujus manibus in eum conjicerentur. Hic ex conſilio cujusdam Medici pulvere ex ſuperioribus aliisque ingredientibus conflato carbonibusque ardentibus injecto in quolibet domus receſſu fumum excitavit; Vix tertiâ peracta ſuffumigatione ejus ancilla, cujus miniſterio in negotiis familiaribus per aliquot menſes uſus fuerat, clanculum ſeſe ſubduxit, abiit, evaſit, exceſſit, neque ubi locorum degat, hactenus experiri licuit, de cujus fuga quoque herus minus ſe præbuit ſollicitum, tranquillo ſatis animo eam, vel propterea ferens, quod poſt ancillæ abitum ſine talibus moleſtiis domui ſuæ præeſſe potuerit, utpote quæ extemplò cum illa evanuêre. An conſcientiæ morſu, vel metu pœnæ, an, quod ſatis probabile videtur, excitato fumo in fugam data ſit, uti determinare nequeo, ſic de eo cuilibet, quod velit, judicare liberum eſto.

OBRER-

OBSERVATIO CCV.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Virulentis Paſtinacæ annoſæ qualitatibus.

SEx fermè effluxere anni, cum illâ die, quâ jejunium incipit quadrageſimale, piſtor hujus loci H. O. meam ſollicitaret præſentiam. Maturavi aditum virumque poſt fornacem lectulo recubantem anxium quodammodo, mente captum deque ſanitate non leviter deturbatum deprehendi; Dum hic multis abſurdis ſermonibus morbum ſuum exponere ſatagit, ejulatum filii, quintum qui nondum impleverat annum, menſæ prandendi gratiâ poſitæ, adhuc aſſidentis matrisque implorantis operam audio, ut ſcil. anguſtiis ſubitò correpto opem ferat; Quæ attonita cum, quomodo & utri horum primum ſubveniret, hæſitaret, filius natu primus, Scholæ alumnus & ſymphoniacus, qui cibum, ut choro muſico intereſſet, maturius ſumpſerat, domum repetit malè ſanus, adque easdem abiens ineptias. Ipſe, fateor, horum inſulſis actionibus obſtupui: Ponderatis verò pulſu celeriori & continua ad vomendum in quolibet propenſione, non dubitavi, inter prandendum ſuſpectum quendam cibum hanc corporum paulo ante rectiſſimè valentium turbationem excitaſſe; Unde conjectis in appoſita fercula oculis & conſpectis paſtinacæ ſativæ radicibus in has mali culpam transferendam patavi; quam opinionem ſuö non caruiſſe fundamentô, ſequentia ejusdem argumenti enarratis, jure annectenda comprobant: Tribus ſcilicet poſt diebus mihi ad viduam quandam tum temporis in ædibus non adeò lautis juxta Templum S. Crucis degentem accerſito, ſpectaculum terrorem partim, partim riſum movens obtigit: Hoſpitam enim illius domus, ancillam & tres, quos alebat convictores unâ prandentes conſpexi tumultuoſè, dementer & ineptè ita inter ſe agentes, ut deliramentorum varietatem calamô exprimere nequeam. Modò in hominum altercandi cupidorum incidebant inſanias, modò quaſi arctiſſimô amicitiæ fœdere juncti, lætitiæ exultabant effuſiſſime ſine præviis cauſis in riſum concitati; Mox querelis & fletibus ſuam proſequentes calamitatem angoribus confici videbantur. Corpora eorum, quod

quod præprimis notari velim, non modicô æſtuabant calore, unde quoque accenſô bibendi deſideriô ad pocula frequentiùs exſiccata ſe invicem invitabant. Alter alterum ſedulò monebat, ut quietè ſederet neque corpus ita in gyrum moveret, ſic namque vertigine preſſi cuncta circumrotari judicabant. Non hic quadem uti olim convivas in epulis feciſſe teſtatur Cicero *Tuſcul. lib.* 1. ad tibicinem canebatur, frequentiores tamen eructationes, quibus, ut abſonô admodum concentu hypocauſtum perſonabat, ſic ventriculus indignationem ob cibos incongruos ſibi miniſtratos haud obſcurè declarabat muſices penſabant vicem. Converſis hôc rerum ſtatu oculis in cibos, quibus menſa inſtructa erat, ſtatim paſtinacæ radices carni bubulæ incoctæ ſub aſpectum cadebant, quas radices ab eadem muliere, quæ ſuperius memorato piſtori ſuas vendiderat, coemtas comperi. Dum igitur cogitationes meæ in ſuppeditandis medicamentis verſantur, vir quidam advolat annuntians, mulierem, quam prædicta vidua, ut linteamenta juxta Fluvium, Jnneram, lavaret, certâ conduxerat mercede, inſtar deſipientis in plateis oberrare: Inter alia enim pranſoria miſſa huic per famulam erat portio memoratarum radicum, quas ut lotione peractâ conſumpſerat, corbem linteaminibus refertam humeris imponit viæ, ad ædes viduæ ferenti ſe committens. Vix aliquot paſſus proceſſerat, cum pernitioſum alimentum virus paulatim de ſe ſpargens ac animalem microcoſmi aulam penitius occupans, eaſdem, quales in ſuperioribus, ludere inciperet tragædias ipſaque lotrix projectis undiquaque ſudariis, induſiis & aliis linteaminibus quaſi ex crapula vacillans incertis progrederetur pedibus, quam variis porrò agitatam deliramentis alii ad ædes dictæ viduæ deduxerunt. Quemlibet ex hac delirantium grege præmiſſô vomitoriô Antimoniali propinatisque poſtea Theriacalibus haud adeò difficulter ad ſanitatem revocavi, neque ullum in hac mentis perturbatione ultra 24. horas perſtitiſſe recordor. Cæterum non pauca fuere, quæ initio me ſuſpicari fecerunt, cicutæ radices dictis perſonis oblatas fuiſſe, utpote quas Paſtinacæ latifoliæ radicibus non adeò diſſimiles eundem fermè cum his ſaporem ſubdulcem referre noveram; Aſt incidens poſtea in politiſſimum *Jacobi Conſtantii de Rebecque*, quem de Medicina Helvetiorum conſcripſit, libellum, obſervationumque huic annexarum quinquageſimam primam ſimiles farinæ legens, ſententiâ mutatâ, cum doctiſſimo Autore ſtatuendum

judica-

judicavi, Paſtinacæ radices carni bubulæ incoctas fuiſſe annoſas, venenatasque qualitates longâ ſub terrâ morâ induiſſe.

(*Hildeſio Auguſtam Vind. d. 14. Januar. 1695. miſſæ.*)

OBSERVATIO CCVI.

Dn. D. JOHANNIS THEODORI MOEREN.

De Hypercatharſi ex tartaro Emetico.

GEneroſa Domina N. valde corpulenta, aliquot liberorum mater, febri laborans tertiana, ſumpſit manè à Medico magnæ famæ præſcriptum medicamentum ex gr. iij. tart. emet. & ſal. abſinth. gr. vij. ut mihi monſtravit pharmacopæus. Inde non ſolum vomitus nullus, ſed ita alvus ſoluta eſt, ut præ nimia laſſitudie è lecto ſe non amplius erigere potuerit. Advocor equis veſperi, cum malum hoc urſiſſet per integrum diem. Areptis manibus meis ſentio, quod toto corpore ſudor frigidus diffluerei, & in hac anxietate collachrymantibus generoſis Dominis & Domicellis moriente voce expreſſit: non dimittam Dominum Doctorem priusquam juverit; inquiro ſtatum, expoſuit ſe ſumſiſſe à ſuo Medico ordinario præſcriptum vomitivum, ſed ex illo tempore ſe in tantas anxietates conjectam, uri ſe in corpore infernali, & ſi quid ſumat mox idipſum diffluere per alvum nullâ interruptâ morâ. Quod ut probarem juſſi ut de adſtante emulſione amygdalata biberet, bibit & uno tumultu ruptis inteſtinorum repagulis cum ingenti dolore ſtomachi & inteſtinorum evolvebatur hauſtus in lectum. Obſtupeſcens eam non ſolum jubeo eſſe bono animo, curationem verò me ſpatio mediæ horæ abſoluturum. Hinc neſcio an ex gaudio, vel ex quo animi affectu exoritur omnium copioſe adſtantium ejulatus. Præſcribo aſpirante divino Numine ℥j. confect. Alkerm. cum theriac. cœleſt. gr. v. & laud. op. gr. ij. & exhibeo cochlear unum, quod cum nullum cauſaret dolorem, poſt ſemiquadrantem do alterum cochlear, & juſſi ut ſeſe componeret ad quietem. Quievit, atque ita benedixit Deus huic medicamento, ut poſt duas horas ipſâ Generoſâ Domina adridente,

 nobis

nobis exultantibus cœnaret, febris tamen, quod mirabar, ex poſt non emanſit. Tam ſæpe infida eſt medicamentorum operatio. Tam ægrius corpore pinguia ferunt violenta medicamenta.

(Bensheimio Auguſtam Vind. d. 5. Februarius 1695. Miſſa.)

OBSERVATIO CCVII.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Paralyſi ſcorbuticâ vaga.

VIr annorum triginta ſex, ſcorbuticus, cum ad coëmenda pecora æſtivo diurno calore iter feciſſet, pedeſtre, & poſtquam ſol Heſperias caput condidiſſet ſub undas, in diverſorio membris ad ſomnum brevem compoſitis idem tantiſper quieviſſet, mox vero viam monſtrante nocturnâ Cynthiæ lampade, ſuſceptum iter ulterius proſecutus eſſet, tertio ſubſecuto die domum reverſus, langvorem totius ſenſit corporis cum ſenſu formicationis in artubus nunc ſuperioribus nunc inferioribus interpolato, & ſiti admodum moleſtâ, cujus cauſam & defatigationem & æſtum ſirium reputavit: Sed ecce paralyſis ſcorbutica ſuam mox ludere cœpit tragædiam, & primum quidem pedes motu & ſenſu privatos officium facere prohibuerunt recrementa ſcorbutica acido-♀eo-narcotica, ex nervoſo genere ad nervum cruralem anticum & poſticum tranſmiſſa, ſpirituum animalium irradiationem expanſivam intercipientia & ſufflaminantia, quæ ipſa poſtea ex medullâ ſpinali ad nervos brachiales delata hoſce etiam ſtupore tanto faſcinaverunt, ut æger reſolutis digitis nec leviſſimum objectum apprehendere, multo minus manu attollere potuerit; Nec verò intra hoſce limites paralyſis ſeſe circumſcribi paſſa eſt, quin ſenſu aliquali pedibus reſtituto, remanente tamen motus impotentiâ, ἀναισθησία genitalia membra prorſus torpida, inde abdominis muſculos cum inſtratis integumentis communibus prehendit, & titillationis digitis factæ ægrum inexpertem & inſenſilem reddidit, diſcuſſis dein & hic particulis morbificis diaphrag-

diaphragmatis & thoracis muſculos illa ſenſus & motus privatio conſcendit, quæ ſanè ſummum vitæ diſcrimen patienti intentavit, atque de pondere pectus aggravante, ſuffocationis metu, cordisque aliquali tantum eoque tremulo motu ſuperſtite querelas expreſſit, à quibus ipſe nihilominus repente, adveniente veluti θεῶ ἀπὸ τῆς μηχανῆς, relevatus & liber evaſit, dum hauſtum ſucci cochleariæ recentis cum vino expreſſi avidè aſſumſit. Rediit tamen paulo poſt paralyſis artuum quà ſuperiorum quà inferiorum, modo his modo illis magis infenſa, pro quâ abigenda decoctum ex nervinis & antiſcorbuticis concinnatum mane quotidie epotandum ordinavi, quod etiam quæſitam exſeruit efficaciam, cum venæ ſectio parca manu adminiſtrata præmiſſa fuiſſet. Decocti formula hæcce extitit: ℞. Raſur. lign. guajac. ℥j. ſaſſafras, Rad. ſarſæparill. chin. irid-florent. enul ſcorzoner. ana ℥ß. Bacc. juniperi ʒij. ſem. cochleariæ, naſturtii, fœniculi ana ℈ij. Incis. & contus. infund. per noctem in Aq. ℔iiij. ſuprà cineres calidos, mane coq. vaſe l. a. clauſo ad dimidias, addendo in fine decoctionis H. chamæpyt. betonic. Flor. paralyſ. lavendul. ana Pij. Cinamom. ℈iiij. colaturæ clarificatæ admiſc. ſirup. fl. pœoniæ. ℥iß. fl. paralys. ʒvj. ♁. cochleariæ, Mixtur. ſimpl. ana ʒj. Mr. dr. ad uſum. Porrò præ aliis profuit Liquor C.C. ſuccinatus cum ſpiritu cochleariæ & caſtorei compoſito amicabili copulâ junctus, nec minus in auxilium ceſſerunt pulveres abſorbentes & cinnabarini ante decubitum exhibiti. Balneum ex naſturt. beccabung. chamæpyt. ſalv. floribus chamæmel. ſambuc. turionibus abietis æger renuit, perſuaſus ab eo magis fundi, & nervorum poroſis canis impingi fæculentias ſcorbuticas; cataplaſma tamen modo manibus modo pedibus extremis admotum ex furfur. abſinth. naſturt. fl. chamæmel. cum lacte calido paratum proficuum ſenſit, atque curâ ita continuatâ Deo benedicente, convaluit.

OBSERVATIO CCVIII.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Vertigine à Rhabarbaro.

PUero octo annorum cum cereviſiâ calidâ propinaveram Rhabarbari optimæ notæ in pulverem contriti ℈ij, inſecutâ alvi dejectione quinquies, ita ut evacuatio hæcce juxta genium laudabilis habendæ conferre & leviter ferri viſa ſit. At enim verò altero & ſuccedentibus diebus plurimis de vertigine querelas idem habuit interpolatâ, quam particulis purgatricibus ⊖ino - volatilibus ex oleagineo - unctuoſarum terrearumque compedibus extricatis ſpiritus animales in vorticoſos motus intra cerebrum concitantibus probabiliter quis adſcripſerit.

OBSERVATIO CCIX.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII. HOFFMANNI.

Complectens phænomena aliqua circa ſpiritum fumantem geminum annotata.

IN Laboratorio Chemico ſæpius ſpiritum fumantem elaboravi duplicem. Horum alter fumitorium perpetuum joviale, itemque ſpiritus cum aëre fermentans quibusdam dictus, etſi à multis chemicorum tradatur obtinendus, ſi amalgamatis ex ſtanni partibus octo & mercurii vivi partibus quinque concinnati, de hinc contuſi, & mercurii ſublimati pariter pulveriſati partes æquales exactè commiſceantur, & ex arenâ per retortam l. a. deſtillentur, nonnunquam tamen ſpem laboris à ſucceſſu minus felici eludi experientia me docuit, quia niſi ignis moderamen exactè obſervetur, florum jovialium alborum evaporatio aliqua ſicca, Barba Jovis à Celeberrino Andr.

Andr. Caſſio cognominata, paucas quæ ab initio deſtillationis prodierunt guttulas ita abſorbebit, ut inanem ſe ſuſcepiſſe laborem, nec tamen fumum ſe vendere poſſe is ſit experturus, qui manum tali negocio admoverit. Eapropter ſpei noſtræ menſuram ex aſſe complevisſe potius gaviſi ſumus elaborationem dicti ſpiritus ſeq. modo inſtitutam.

Nempe enim primò in crucibulo ad ignem fundi curavimus ſtanni puriſſimi partem unam, cui ab igne remoto mercurii vivi leniter quoque calefacti ſuper injecimus partes tres, & amalgama impetravimus quæſitum, cui ad libræ examen revocato duplum addidimus Mercurii ſublimati corroſivi, hæcque invicem accuratè in mortario marmoreo commiſcuimus, mixta in retortam ſtatim conjecimus vitream & poſt applicitum vas recipiens vitreum, cujus fundo ſuppoſita erat patina aquâ frigidâ repleta, per arenam deſtillando prolicuimus ſpiritum cum floribus ſiccis ad collum & ambitum ſuperiorem retortæ elevatis, quibus viſis ab ulteriori ceſſavimus deſtillatione. Hic vero ſpiritus inſtar aquæ nonnihil turbidæ in excipulo conſpiciendum ſeſe præbet, ſed quamprimum eodem à collo retortæ ſejuncto aëris irruentis conſortium recipit, in fumum reſolvitur acrem pulmonibus infenſum, ita ut vix præ illius erumpentis copiâ in aliud vitrum transfundi poſſit: nihilominus vitro quamprimum exceptus fuerit, obturato hujus exquiſitæ oſtio, illico fumare deſinit, non ſecus ac fumus nec ex recipiente, nec ex retortæ collo ullus amplius erumpit, ſi utroque arctius rurſus ſibi invicem commiſſo aëri ingreſſus denegatur, qui intereâ longè lateque ſe diffundit, ſi duæ tresve recenſiti ſpiritus guttæ ſupra menſam effuſæ follis afflatu urgeantur.

Interea fumi hujuscemodi cauſa accerſenda eſſe videtur ab aëre, in laxiores ſpiritus poros ſeſe inſinuante particulasque acidas cum moleculis quibusdam mercuriali-jovialibus exagitante, ac evibratione ſuâ liberiori in effervescentiæ motum ciente, ut per hunc propulſa effluvia acria tuſſim adſtantibus irritantia ſub fumi ſpecie erumpant. De reliquo ſpiritus hucusque expoſitus, frigoris intenſiſſimi vim per bimeſtre citra concretionem ſuſtinuit, niſi quod in collo vitri, ubi aſſervatus erat, cruſtulæ aliquæ minores ⊖ino-cryſtallinæ concreverint. Alter ſpiritus fumans eſt Boylianus, ſive Tinctura ſulphuris volatilis, ad cujus elaborationem juxta modum ab Illuſtri Boyle Tr. de coloribus Experimento XXXIV. propalatum nos accinximus. Nimirum florum ſulphuris, & ſalis armoniaci exactè pulveriſati ana

uncias

uncias quinque calcis vivæ recentis optimæ in pulverem etenim redactæ uncias ſexſum ſimus, eademque mox accuratè commiſcuimus, dein retortæ indita arenæ commiſimus, & admoto recipiente ampliſſimo deſtillationem igne per gradus aucto adornavimus, atque poſt elapſum bihorium prodiit liquor rubicundus, quin inſecutæ ſunt nebulæ albæ, demumque flores ad collum retortæ & recipientis elevati in conſpectum venerunt. Finitâ deſtillatione vaſisque refrigeratis recipiens amovimus, quod admiſſo aëre fumum exhalavit copioſum, qui tamen etſi arctiſſimè obturato oſtio poſt triduum viſum effugit. Liquor ipſe urinoſo-ſulphureo penetrante odore imbutus in aliud transfuſus vitrum, nonniſi factâ agitatione fumum emiſit; aliqua ejus pars vitro peculiari excepta, accedente blando manus foventis calore in fumum ſoluta eſt paucum, ſed carbonum è longinquo admota igni copioſum talem eructavit, hocque tandem ceſſante liquor reſiduus, adhuc equidem coloratus & rubicundus, omni odore volatili deſtitutus remanſit; alia illius portio vitro excepta ab inſtillato antea declarato priori ſpiritu fumante non ſolum inſignem ſubiit effervescentiam, ſed in momento etiam in nebulam aſſurrexit nivei coloris totum vitrum illico occupantem, & fumum per oſtium denſum expellentem, reſidua mixtura inſtar emulſionis quaſi lacteſcente; ſimili experimento cum ſpiritu Vitroli attentato notabilis pariter effervescentia cum fumo ampliori turmatim avolante & aliquali calore viſa eſt. Demum frigori pertinaciſſimi inclementiæ liquorem huncce fumantem quoque ad exemplum prioris ſubjicere placuit, cui idem ita ſuccubuit, ut colorem rubicundum, & fumigandi potentiam perdiderit, dum intra fluidum relictum ſaltem pellucidum & aquæ inſtar limpidum ſal ſulphureum flaveſcens cryſtallinum ad fundum, ſeceſſit, idq; ſaporem præbuit deguſtanti 🜍is crudi aut florum ſulphuris æmulum cum tantillâ vix perceptibili ſalſedine, ſub microſcopio autem purioris concretionis cryſtallinam gemmam variis angulis, ludentem repraſentavit. Ceterum quod hucusque adducti ſpiritus fumantis colorem attinet rubicundum, ſicuti eum à ſulphuris moleculis cum alcali volatili ſalis armoniaci ſolutis & explicitis originem habere palam eſt, ita pro confirmatione ulteriori facit rubedinis diſpendium, quod ſulphuris moleculis ex liquore ſeceſſum paſſis & ſeorſim concretis notavimus: Effumationem autem ejusdem aëri quoque adſcribendam cenſeo ſcilicet, ſalis armoniaci particulæ volatiles urinoſæ ex acidi compedibus liberatæ & in phlegmate reſolutæ in motu jugi poſitæ

cum

cum moleculis ſulphureis recluſis & attenuatis in continuo avolandi ſunt niſu, huncque aër admiſſus ſuo impulſu & evibratione elaſticâ ita promovet, ut glomeratim abscedentes fumum pariant viſibilem album, præprimis ſi obſtetrice calore pori liquoris magis pandantur, quò aër promtiùs irruere poſſit, aut concitatâ per acidorum admixtionem efferveſcentiâ aër citius & in majori copia inde expellatur, ſimulque effluvia ſalino-ſulphurea ſecum abripiat, & in ſublime educat.

OBSERVATIO CCX.

Dn. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Diverticulis peritonæi novis.

SOlertiſſimus quondam Lugdunenſium Anatomicus Anton. Nückius p. m. in Adenographia ſua curioſa C. X. diverticula peritonæi nova feminina deſcripſit, inque addita figura XL. æri incidi curavit, quæ à peritonæo originem habentia ex orificio anguſtiori in capſulas latiores expandantur, atque naturaliter ligamenta uteri rotunda non ſolùm excipiant, ſed & transmittant, obliquè per tendines musculorum extenſa, & ſupra pubis oſſa in fibrillas diviſa prope clitoridem evaneſcentia; præter naturam autem intra eadem inteſtinum prolapſum herniam inguinalem efficere, & quia ob oſtii anguſtiam difficulter regreditur, laqueo quaſi conſtrictam inflammationem, gangrænam demumque mortem parere laudatus Nuckius memoravit: Quod ipſum ita nonnunqum evenire anno ſuperiori deprehendi: Honeſta mulier à ponderis gravioris elevatione iſthoc mali genus, & inteſtini in diverticulum peritonæi ſiniſtrum prolapſum perpeſſa erat, cujus repoſitionem quidem manus propriæ auxilio tentavit, ſed fruſtra; ex conſilio ergò muliercularum fomenta calida adhibuit plurima, peſſimis tamen ſui rebus, ſiquidem inflammatio concitabatur inde tanta, ut quinto demum die ego advocatus ex frigore partium extremarum, pulſu debili & interrupto, ſumma virium proſtratione, ſingultu per intervalla ſeſe exſerente, alvi obſtructione contumaci, nauſeâ & vomendi conatu gangrænam inteſtinalem & alvinarum fæcum per os rejectionem mox futuram

prædixerim, quam prognoſin eventus confirmavit, & die ſeptimo ægræ necem attulit, etſi interea nil intermiſerim eorum remediorum, quæ morbi conditio poſtulaverat. Circa tradita verò diverticula alia adhuc mihi præterito vere obtigit obſervatio: Nempe enim Illuſtriſſima quædam Matrona ex partu ſenſerat dolorem in utroque inguine ſatis gravem, præſertim in ſiniſtro, quem ingreſſus præcipuè intendebat, & contactus manus, leviſſimus licet, exacerbabat, notabilis autem exterius tumor erat inſtar nucis juglandis, quare in eam deveni opinionem, ſub partu iſthoc ligamenta uteri rotunda tenta ab uberiori ſanguinis affluxu intumuiſſe, utpote numeroſiſſimis vaſculis ſanguiferis ceteroquin prædita, atque diverticulorum capſulas, ſiniſtram cumprimis dilatâſſe, his etiam inſimul magis turgidis redditis à ſanguine per propagines vaſculorum modo dictorum huc exporrectas copioſius affuſo; unde impoſito loco utrinque affecto Empl. ad hernias in Diſpenſatorio Norimbergenſi deſcripto dolor remiſit, evanuitque tumor.

(Miſſæ Norimbergam Altdorffio d. 12. Febr. A. 1695.)

OBSERVATIO CCXI.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Ophthalmia gravi, quotannis recurrente, modò dextrum modò ſiniſtrum oculum alternatim infeſtante.

Reperiuntur morbi, qui ſtatis temporibus revertere & recidivam facere ſolent; de quibus paſſim ab Authoribus mentio fit: exemplo poſſunt eſſe febres, tertianæ inprimis, in quibusdam ſingulis ferè annis recurrentes. Sic de quodam annotatum eſt, qui quotannis, (& quod admiratione magis dignum) ſubindè die natali revertente, denuò febre corripiebatur. Ego hac vice ophthalmiam ſingulis annis recurrentem, ægramque miſerè torquentem, curioſo Lectori ſiſtam.

Pannificis cujusdam T.C. filia tredecim annorum, ab aliquot jam annis ſeroſis & acribus deſtillationibus & defluxionibus obnoxia, ſingulis annis tempore vernali, præſertim circa æquinoctium ophthalmia gravi corripitur, cum doloribus inflammatoriis maximis, tumore,

more, rubore, tantaque viſûs imminutione, ut vix diem à nocte diſcernere, lucem non tolerare, eaque etiam, quæ oculo admoventur viſuique objiciuntur, minimè cognoſcere poſſit, non ſine periculo omnimodæ, facultatis videndi ablationis, quia pupilla quaſi velamine obducta conſpicitur.

Hæc annuatim revertens ophthalmia, ſubindè tam pertinax fuit, ut per aliquot, imò quandoque plures ſeptimanas vix compeſcibilis extiterit, ægramque continuis doloribus excruciârit atque defatigârit; quamvis, præter V.S. & ſetaceum, nullum remediorum genus omiſſum fuerit & juxta univerſalia Medicis dicta, omnia alia, in tali affectu in- & externè ad- & exhiberi ſolita, capiti, fronti, vertici, nuchæ, ſcapulis, oculis ipſis, brachiis, pedibus &c. adplicata; collyria, cataplaſmata, unguenta, pulveres &c. pentacula & amuleta varia, variè uſurpata & adpenſa ſint. Hactenus tamen ſemper, Deo benedicente, continuatis, aliàs uſitatis collyriis, & internè cerebrum & viſum corroborantibus, etiamſi de viſu recuperando, aliquoties jam deſperatum ſit, denuò reconvaluit, viſusque integrè reſtitutus fuit.

Quod in hoc caſu notatu maximè dignum mihi videtur, eſt, quod hæc anniverſaria ophthalmia, non ſemper unum eundemque oculum, vel ambos ſimul, ſed ſingulis annis unicum duntaxat oculum, modò dextrum modò ſiniſtrum, alternatim adfligat, & in eodem tyrannidem ſuam exerceat; præterito tamen vere præter hactenus obſervatum ordinem, denuò oculum ſiniſtrum invaſit, cum tamen ſi conſuetum typum obſervaſſet, hac vice dextrum corripere debuiſſet; ſed favente lucis datore, hac etiam vice valetudini reſtitutus eſt. Reliqui etiam liberi iſtiusmodi defluxionibus ad oculos valde obnoxii ſunt, ſed mitius ab iisdem habentur. Quid in poſterum futurum, & utrum comparentibus ſuo tempore Catameniis, eadem iterum ſit reverſura, tempus docebit.

OBSERVATIO CCXII.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Sudore largo à ſumpto pharmaco purgante.

NOn raro in praxi medica accidere compertum eſt, medicamenta etiam jam millies antea experta, ſummaque cum ratione & methodicè exhibita, nihilominus tamen Medicum juxta & ægrotum ſpe conceptâ fruſtrati; Naturâ, quæ blandè duci, non cogi deſiderat, alio inclinante, quam Medicus; qui proindè rectè naturæ miniſter, non verò Dominus audit.

Menſe Septembri præterlapſi anni 1694. Illuſtriſſimo ac Generoſimo D. Baroni cuidam, pro præparando corpore & evacuandis humoribus vitioſis & cruditatibus, ad feliciorem (more recepto) V. S. autumnalis celebrationem, purgans medicamentum ex gr. xv. Magiſt. Mechoac. nigr. & gran. iij. Mag. ſcamm. c nucleis Pini ſubact. & c. aq. ceraſ. n. paratum exhibui; quo ſumpto, binas ſaltim, easque tam exiguas habuit ſedes, ut ambæ conſuetudini in exoneranda aliâs quotidiè alvo, vix reſponderint; nulla ſubſequente ampliori, ut expectabatur evacuatione, absque tamen notabili moleſtia ſumentis.

Nocte tamen inſequente, tantus, tam largus & copioſus ſudor excepit illuſtriſſimum D. dormientem, ut non ſudare, ſed undæ immerſus eſſe, dum evigilaret, ſibi viſus fuerit, & quidem maxima cum euphoria, & abolitione gravitatis circa pectus omniumque aliorum, leviorum licet, ab aliquot jam diebus, & ante ſumptum pharmacum expertorum ſymptomatum, & plenaria valetudine.

Hoc in memoriam mihi revocat, aliud haud abſimile exemplum, Ante aliquot (quinque ni fallor) annos, lanionis noſtratis D. G. uxori, febre tertianâ graviter laboranti, meumque & conſilium & auxilium flagitanti, medicamentum, quod per utrumque, inferiorem nempe & ſuperiorem gutturem purgare aptum foret, præſcripſi: ſed illa ſumpto pharmaco, neque per vomitum, neque per ſeceſſum, ne ſemel quidem purgata fuit; ſed præterlapſis aliquot horis, loco purgationis ſperatæ, largus ſudor ipſi ſupervenit, quo peracto, præter ſpem & expectationem, ab omni ulteriori febrili inſultu, liberata, priſtinæque & integræ ſanitati reſtituta fuit.

OBSERVATIO CCXIII.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Dyſenteria pertinaci larga caſei doſi percurata.

QUod celeberrima & præſtantiſſima remedia facere non poſſunt, id præſtant quandoque vulgaria & plebeja medicamenta felicius, illaque ab Auctoribus ſuis laudibus & elogiis in cœlum usque evecta, multis paraſangis ſuperant & poſt ſe relinquunt.

Dyſenterias contumaciſſimas uvis recentibus, immaturis, item muſto recenti & novello, omnibus aliis remediis incaſſum adhibitis, ſuperatas & feliciſſimè curatas, in prioribus horum Miſcellaneorum Tomis recenſuimus; placet in præſentia illis aliam ſubnectere circa hunc affectum Obſervationem.

Præfecti militaris haud incelebris, generoſi & præſtrenui D. à St. nobiliſſima, omnibusque donis & virtutibus, ſexum muliebrem exornantibus maximè conſpicua D. Conjux, ante annos aliquot cum marito in Hungaria caſtra ſequens, morbo caſtris & militibus communi, multosque milites in Cymbam Charontis præcipitanti, Dyſenteria ſcilicet correpta, & nihil ad oppugnandum hunc hoſtem valentibus, uſitatis aliàs, & ſexcenties expertis remediis, bimeſtri ſpatio miſerè afflicta, & vix non doloribus confecta fuit. Ad incitas itaque hoc modo redacta, ſuaſu partim miniſtrantium, partim ipſius appetitûs ſive gulæ, Caſeo veteri vulgari & plebejo, ad ℔ij. pondus una vice comeſto, à malo hoc contumaci, periculoſo ſimul ac maximè dolorifico liberata, priſtinæque valetudini reſtituta eſt.

Nec novum nec rarum quidem eſt, Recocta, Coagulo & Caſeo alvum conſtipari, cruentaque & alia ejus profluvia ſiſti; & Galenus ſuo jam tempore obſervavit, ruſticos vulnera ſua molliori caſeo, ob ejus ſtypticam & adſtringendi facultatem, conſolidare ac ſanare: ſed Dyſenteriam tam effrenem, in opprobrium remediorum alias magnificorum, Caſeo largiter in tam magna doſi aſſumto, tam citò, tutò, & ſine ulteriori noxa (quæ in fœmina pulcherrimæ aliàs & tenerrimæ conſtitutionis, victuique delicatiori adſueta, ſequi potuiſſet,) ceſſiſſe, non facile, credo, occurret.

 Hinc

Hinc liquet, etiam vilibus & ruſticanis remediis, maximè rebelles morbos compeſci poſſe, quod ſæpiſſimè pompoſis & magnificis arcanis atque ſecretis grandiloquorum negatur. Invenimus exempla eorum, qui poſthabitis aliis medicamentis, ſolis excrementis humanis variè aſſumto, ab epidemica Dyſenteria liberati ſunt. Sed linquamus ruſticis iſtiusmodi bellaria.

OBSERVATIO CCXIV.

D. D. PETRI ROMMELII.

De ſingulari geſtationis fœmellarum in gravida ſigno.

SIne menſtruis virgines atque mulieres concipere & parere poſſe, res quidem rara, non tamen impoſſibilis eſt. Exemplum cujusdam viraginis, ſine menſtruis gravidæ & puerperæ, alibi adduximus; nunc quæ vere præterito anni 1694. obſervavimus, in medium proferemns.

Anna Maria Denglerin, Johannis Zelleri, Capſarii in Ilertiſſen uxor, mulier mediocris ſtaturæ & habitûs, poſt cœlibatum, ſpatio octodecim annorum, quindecim liberos, decem nempe filios & quinque filias, Deo conjugium eorum benedicente, ſatis feliciter peperit. Hoc tamen ſingulare habuit, quod intra dictum tempus octodecim annorum, quinquies ſaltim Catameniorum fluxum viderit, debitumq; lunare aliàs dictum, Naturæ, more aliarum fœminarum perſolverit, totiesque etiam poſt menſium fluxum conceperit, ſtatoque tempore, ſubindè puellam enixa fuerit.

Cæterùm menſibus (ſi hoc in caſu ita loqui licitum) prorſus non fluentibus, à partu priori ad puerperium ſequens nempe, præter lochia, vix unum atque alterum diem, rariſſimè ad tertium usque fluentia, ne guttam quidem ſanguinis, vel quod menſtruorum vices ſupplere potuiſſet, per muliebria profudit: unde rebus ita ſe habentibus, certum & infallibile ſignum pathognomonicon ſexûs embryonis, ſive fœtus in utero adhuc latentis, ſubindè habuit, quod nunquam fefellit; ita ut ſemel menſtruata, de geſtatione fœmellæ, at verò nullis viſis catameniis de geſtatione pueri, in utero certiſſima eſſe & pronunciare potuerit.

Hæc mulier anno ætatis ſuæ quadrageſimo ſexto, concipere & parere deſiit; & jam à quinquennio (quinquageſimum primum jam agit annum) menſes ſtato tempore non obſtante provectiore ætate, ritè fluunt, qui etiam ante initum conjugium in cœlibatu, naturaliter juſto tempore, fluxerunt, legitimumque ordinem obſervârunt.

OBSERVATIO. CCXV.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Mortuis, Vivorum interdum Medicis.

TOtus homo à nativitate morbus eſt, inquit magnus noſter Hippocrates: Licitum mihi erit dicere; totus homo, in vita, & poſt mortem, medicina eſt.

Nolo hîc prolixè monſtrare, quomodo homo vivus omnibus ferè humani corporis affectibus medendis, ſecundùm omnes corporis ſui partes, non exceptis ipſiſſimis etiam excrementis, aptus natus ſit; nec etiam enumerare, quot quantæque medicinæ etiam ab homine mortuo & cadavere ipſo, haberi & præparari poſſint; cum plurimi jam id fecerint, nec mihi ipſi difficile foret probare, hominem tam vivum quàm mortuum, ad omnis generis morbos, verùm & inſtructiſſimum exiſtere Armamentarium pharmaceuticum.

Quomodo ganglia, excreſcentiæ, nodi, tumores, verrucæ, nævi, ſtrumæ &c. attactu manus mortuæ, filo aut ligula, à mortuo virtute medicinali, ut creditur, impragnatâ, curentur, lippis & tonſoribus notum, imò notiſſimum eſt.

Unicum jam in medium afferam, quod mihi ipſi circa hoc aſſertum accidiſſe recordor.

Quinque circiter anni præterlapſi ſunt, quum non quidem magnus, attamen haud parùm moleſtus manus ſiniſtræ in carpo & metacarpo dolor, ſine tumore tamen & coloris mutatione, me ſubindè per plures ſeptimanas vexârit; cui quidem non multum auſcultabam, interdum tamen, durius me tractanti frictionibus, inunctionibus ſpirituoſorum, lotionibus & ſimilibus, obviam ivi, nullo quidem, vel ſaltim pauco cum levamine, ita ut interdum ægrè manu uti, debitâque munia eâ expedire potuerim.

Tan-

Tandem in agrum ad aperiendum cadaver virile, diuturno & nondum cognito morbo confectum, pro inveſtiganda morbi & mortis cauſa, evocatus, vix manu equum regere potui, proinde de cadaveris ſectione haud parùm ſolicitus fui. Ubi tamen ad opus ventum eſt, omnis doloris & prioris moleſtiæ oblitus, ultra bihorium cadaver indifferenter utrâque manu tractavi; viſcera omnia curioſius volutavi & examinavi, (quæ invenerim alia Obſervatio indicabit) paucis, omnia ea feci, quæ tunc mihi facienda putabam, non ſine gaudio, quod à conſueto hactenus dolore, non, ut metus fuerat, in opere præpeditus fuerim: Et licet interiora rimando, omnia maximè frigida ſenſerim, (ſecundus à morte jam dies, tempeſtasque frigidiuſcula erat) manusque dolens aliàs frigus ægerrimè tulerit; nihilominus tamen tantum abfuit, ut ferale illud frigus mihi obfuerit, ut potius, DEO ſit laus & gloria, in hanc usque horam, nullum amplius, vel etiam minimum dolorem, neque in hac, neque in alia manu perceperim: Imò cum manus illa, ob ante aliquot annos prægreſſam luxationem, ſemper exſtiterit debilior, ita, ut eâ ſolâ fores ædium mearum recludere, aliaque negotia commodè perficere non potuerim; ea hac occaſione priſtinas vires ita recuperarit, ut eâ agilitate ac facilitate ac unquam antea, omnia nunc perficere poſſim. Sic homo, qui alter DEUS quibusdam dicitur, interdum alterius, & hoc in caſu homo mortuus, mihi extitit, Medicus.

OBSERVATIO CCXVI.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Pica febricitantis, ſ. Febre, ſpurciſſimo potu curata.

SUnt inter Medicos, qui inter picam gravidarum & appetitum ſive deſiderium febricitantium tale diſcrimen faciunt, quod ſcilicet illæ, abſurda, plerumque ſanitati contraria, imò horrenda & abominanda; hi verò minimè talia, ſed guſtui, etiam extra morbum, grata atque amica, valetudini non adverſantia, & quæ ſine noxa aſſumi poſſunt, appetant & deſiderent. Sequens tamen Obſervatio contrarium, & ſi ita loqui conceſſum ſit, Picam febricitantis Lectori Curioſo ſiſtet.

D. Joh.

D. Joh. Chriſtophorus Piſcator, ad inſigne Anſeris aurei hoſpes ſatis notus & conſpicuus, cum adhuc in Thalfingen / (unius ſaltim horæ itinere ab urbe noſtra diſtante, ubi aquæ medicatæ, plurimis præſertim muliebribus & arthriticis affectibus ſalutares, & quotannis à plurimis cum fructu frequentatæ, ſcaturiunt,) cauponaretur, in febrem tertianam incidit quæ ſatis diu optimis licet remediis antifebrilibus à celeberrimo Medico noſtrate præſcriptis & incaſſum exhibitis, ægrum miſerè torſit, & vix non morti tradidit.

Morbi tandem & medicamentorum pertæſus, ſummum deſiderium illum cepit, bibendi ex ſpurciſſima illa percorata colluvia, quæ porcorum ſordibus luſtrandis & abluendis (vulgò eine Sâu-Schwemme) deſtinata eſt. Et quia ob vires fractas & ſummam debilitatem, ad paludem iſtam, ipſemet progredi non valeret, ſervum cum vaſe plurium menſurarum capaci ad illud implendum ad lamam iſtam ſtercoroſam, ad collis radicem ſitam, ablegavit, ipſeque ab altitudine collis, utrum ſervus mandata rite exſequuturus foret, quaſi ex ſpecula, ne alia, vel purior aqua, loco deſideratarum ſordium ſubſtitueretur, accuratiſſimè quaſi excubias agens, & obſervavit, & præcavit.

Reditum miſſi, cum deſideratiſſimo, & fœtidiſſimo nectare, ægrè expectans, quantum vires permiſerunt, obviam ſervo ivit ſummoque cum gaudio illum excepit, atque ex tempore ſat largum hauſtum putidæ iſtius aquæ ingurgitavit, & brevi ſpatio ſeptem menſuras, ſordidiſſimi hujus paludoſi potus avidiſſime ſummaque ut ipſi videbatur cum voluptate ebibit, & continuo à febre affligente convaluit.

Non tamen prorſus innoxiè lautitias haſce (ſi Diis placet,) & impunè bibit, ſed tumore abdominis, & torminibus vehementiſſimis guloſitatem hanc aliquantiſper luere debuit.

OBSERVATIO CCXVII.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Febrifugo alio haud vulgari.

NOvum non eſt ſanguinem humanum ad depellendos plurimos morbos à Medicis & medicaſtris, & commendari & exhiberi. Sanguine decollati dum adhuc calet ebibito, vel ex propria vena, ſectione aperta emiſſo & adſumpto; vel guttis aliquot ex patris aut matris (pro ſexûs patientis varietate) annulari digito phlebotomo vulnerato extractis, infantique exhibitis, Epilepſiam, Convulſiones, aliaque & adultorum & infantum graviora ſymptomata, quidam ſe curaſſe gloriantur.

Atrophiam & tabem, hæmorrhagias uteri, narium, vulnerum &c. aliosque humanum corpus infeſtantes affectus medicamentis ex humano ſanguine, etiam ex proprio corpore deſumpto, paratis, curari poſſe, ab auctoribus ſcribi, neminem Medicorum fugere debet.

Novum tamen mihi videtur ſanguine proprio potato, febrim curari poſſe, imò aliquoties curatam fuiſſe, ut ex ſequenti hiſtoria patefiet.

Cum non ita pridem Bellona ſæviente, furor & barbaries militis Galli plurimos opimioris conditionis homines, ex Ducatu Würtenbergico, anno 1693. hîc apud nos Ulmæ Aſylum quærere coegiſſet, Aulicus quidam, multarum rerum experientiâ, etiam ſcriptis editis notus & clarus, mihi retulit filium ſuum, juvenem alias bene valentem, non ita pridem febre tertiana intermittente, octodecim ſeptimanas miſerè afflictum atque exagitatum, plurimaque præter alia, febrifuga & evporiſta, irritò tamen ſemper ſucceſſu in uſum vocata fuiſſe: tandem verò ſuaſu cujusdam Chirurgi Caſtrenſis, venam brachii ſibi incidi, quantitatemque cochlearis unius ſanguinis extrahi curaſſe emiſſumque ſanguinem ſtatim iterum ore aſſumſiſſe atque deglutiiſſe, & illicò à febre liberatum, pluresque alios deinde hocce remedio, eâdem felicitate, uſos & ſanatos fuiſſe.

Utrum tamen ſanguini aſſumto, vel fiduciæ ægroti, in hoc medicamentum poſitæ, vel Naturæ, multorum morborum curatrici vel prius exhibitis remediis antifebrilibus aliisque, vel ſuperſtitioni vel deni-

denique horrori à tam abominabili remedio cauſato, ſanitas recuperata ſit adſcribenda in medio relinquo, quum optimè ſciam ſæpiſſimè à reconvaleſcentibus illi medicamento virtutem ſanatricem adſcribi, quo ultimò uſi ſunt, & poſt cujus uſum morbus remiſit; quum tamen id parum vel nihil ad ſanationem contulerit morbusque potius antea uſurpatis mediis ceſſerit.

Aſt quia clementiſſimus Jehovah, tutiora & benigniora contra omnis generis febres, nobis conceſſit remedia, merito horum ſuſpectorum imò truculentorum cum Dn. D. Daniele Beckero deteſtamur uſum; nobisque magis adridet ſubſequens aliud febrifugum evporiſton haud contemnendum & extemporale, de quo certiſſimi ſumus quod præſentaneum quaſi auxilium tulerit, licet quod ſemper & in omnibus eôdem modo ſit ſucceſſurum, fidem noſtram obſtringere nolimus.

OBSERVATIO CCXVIII.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Tertiana baſiis curata.

INnumeræ ferè hinc inde à Practicis conſignatæ reperiuntur hiſtoriæ febrium, à variis rebus, per ſe vel nullam, vel exiguam admodum virtutem medicamentoſam, multò minus febrifugam poſſidentibus; factis itidem, & verbis ſuperſtitioſis & magicis, interdum curatarum: ſed tam blandum, gratum, amabile, ſuave paratu facile & extemporale me vidiſſe aut legiſſe non recordor.

Novi virum è numero literatorum, à teneris mihi ut ſanguine conjunctiſſimum, ita etiam longè amiciſſimum; qui adoleſcens adhuc & Philoſophiæ Studioſus tempore vernali, circa paſchatis feſtum, febre tertiana intermittente correptus, lectoque, præſertim die paroxyſmi per plures horas affixus manere debuit, ſuaſu excellentiſſimi cujusdam Doctoris practici, juxta purgationem etiam V. S. quam nondum antea expertus fuerat, celebrata fuit, absque tamen deſiderato ſucceſſu, cum febris exinde minimè remiſerit imò potius majus incrementum ſumſerit, ita ut ob calorem excedentem & maximè æſtuantem in paroxyſmo haud leviter delirarit, & quià nullum delirium tutum, ſuis, ad aliquot horas tam graviter delirans, non parvum timorem majoris periculi, incuſſerit.

Secundo paſchatis feſto, poſtquam in publicum prodierat, febre typum ordinarium obſervante, paroxyſmoque conſuetis ſymptomatibus haud levibus ſtipato, redeunte vix absque auxiliatrice manu domum lectumque repetere valens, vehementiſſimo iterum rigore æſtu intolerabili & deliramentis variis enormiter excruciatus & vix, (ut adſtantibus videbatur) non confectus fuit. Remittente tamen circa veſperam paroxyſmo & calore exceſſivo, cum delirio tantum deſiderium oſculandi certam quandam & pulcherrimam virginem, in eo excitatum fuit, nt ſi voti compos non fieret, pereundum ſibi eſſe ratus ſit & ſi præſens illa fuiſſet, ſibi, quin illam inverecundius baſiaſſet, tempore minimè quiviſſet, Hoc tam flagrans deſiderium, inſtar reſtaurativi medicaminis, tantas vires ei ſubminiſtravit, ut veſpera eadem vanè obnitentibus iis, qui curam ejus gerebant, reveſtitus, neſcio ſub quo neceſſarii negotii experiundi prætextu, vix progredi potens denuô domo exierit, occaſionemque videndi & viſendi deſideratam virginem non ſolum quæſierit, ſed & præter ſpem facilius, ac forſan alia vice factum fuiſſet, invenerit, interque confabulandum neſciam virginem quam ob cauſam hoc fieret, frequentius, reluctante & obſtrepente quidam ea, oſculatus, itaque voti ſui compos factus, ab eoque die ab omni febre prorſus liberatus fuerit hilariſque & integrè ſanus, nullo revertente amplius paroxyſmo febrili, domum redierit.

Notandum hic, ſtudioſum febricitantem, virginem iſtam, neque ante, neque poſt febrim amaſſe, ſed potius amores ſuos, honeſtiſſimos quidem & caſtiſſios ſorori ejus, natu majori, jam antea conſecraſſe, & extra hunc caſum pro piaculo & peccato mortali quaſi habuiſſe, ſi vel cogitatio de oſculanda hac vel illa, in mentem illi veniſſet.

Sexcenta hinc inde proſtant exempla febrium expletione deſiderii in hunc vel illum cibum aut potum propulſarum; & mirandum non eſt, ab impletione ventriculi & quod plerumque in iſtiusmodi deſideriis accidit, ſubſequente vomitu, vel alia aliqua evacuatione, febrim tolli; cum utplurimum etiam fermentum febrile ſimul evacuetur. Neque negandum eſſe duco, iſtiusmodi cibo ac potui vim aliqualem medicamentoſam in eſſe; An verò oſculis, baſiis & ſuaviis, talis etiam medicinalis virtus ſit adſcribenda, penes alios judicium eſto, quanquam non dubitandum cum animi pathemata, ut quotidie experimur multas & magnas in œconomia animali cauſentur alterationes, ea etiam non parùm ad curationem morborum conferre poſſe.

Recordor me legiſſe caſum cujusdam febre peſtilenti vel potius peſte ipſa, periculoſiſſimè decumbentis, qui morbo graviſſimo non obſtante, ab amplexibus amatoriis, & cohabitatione Amaryllidos ſuæ, ſanitati fuit reſtitutus, cum tamen graſſantibus iſtiusmodi contagioſis & venenatis morbis, re & voluptate Venerea, nihil pernicioſius à practicis cenſeatur.

OBSERVATIO CCXIX.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Monſtroſo mammæ tumore excretis myriadibus vermium, curato &c.

QUantas moleſtias, quantaque & haud raro ſatis periculoſa ſymptomata vermes in corpore humano gignere ſoleant, vix quemquam ex ordine Aſclepiadeo, etiamſi, vix à limine ſacram medicinam ſalutarit, fugere poteſt. Operoſus eſſem, ſimulque curioſis moleſtus, ſi hinc inde ſparſas hiſtorias colligere, & lectoris patientia abuti vellem; referam ſaltim, quæ in uxore Martini Praglers/ textoris obſervavi.

Hæc cœlebs adhuc & ante initum conjugium, chloroſi laborans, præter alia, etiam aromata, videlicet macim, cinamomum, caryophyllos, zingiber, Cubebas &c, in deliciis habuit, præ omnibus tamen maxime piper appetivit, & occaſione ita ferente, quod quotidie ferè fiebat, piper pulveriſatum, non ad drachmas tantum, ſed ad ℥ß ℥j. & ultra ſumma cum voluptate abligurivit, ſine ulla moleſtia quidem, quandoquidem cœteris paribus, optima ſanitate frui videbatur.

Aſt marito juncta, aliquot elapſis menſibus, menſes emanere, & præter abdomen etiam mamma ſiniſtra grandior fieri atque intumeſcere cœpit, ut proinde haud levis ſuſpicio de gravitate, apud mulierculas ad illam inviſentes, oborta fuerit. Et quia mamma de die in diem incrementum ſumere, doloresque magnos parere animadverſum fuit fœminæ iſtæ multiſciæ, varia adplicuêre medicamenta, quibus nihil effectum, ſed malum potius & præſertim mammæ tumor auctus eſt, adque tandem monſtroſam molem excrevit, ut ordinari-

em magnitudinem (alias jam bene mammata erat) vel quadruplo ſuperarit, & intolerabiles ferè moleſtias, tam onere ſuo, ob quantitatem nimis auctam; quam etiam dolore & inflammatione, creârit ut proindè me accerſere etiam nolentes opus habuerint.

Primo intuitu mammæ tam enormiter grandis, dolore, colore, ardore &c. gangrænam quaſi minitantis, vix non obſtupui, moles enim iſta, ſupinæ jacenti, ſummam anhelitus difficultatem, præcordiorum compreſſionem, & ſuffocationis periculum, ob onus pectori incumbens cauſabatur, ſed inſuper etiam, quando huic vel illi lateri incumbere ſatagebat mamma propendens, juxta difficillimam reſpirationem orthopnœam æmulantem, etiam dolores atrociſſimè lancinantes efficiebat.

Cataplaſmata, unguenta, linimenta, emplaſtra dolorem et æſtum mitigantia exhibui & adplicari feci, ſinè notabili tamen levamine; vel mammæ detumeſcentia. Febri, vigiliis continuis, ſiti maximæ, doloribus continuis aliisque haud levibus ſymptomatis ſtipatæ, idoneis remediis obviam ivi, & inter alia etiam ♒ ⊖. dulcem, guttatim cum vehiculo ſumendum, præſcripſi; à cujus uſu plurimi ſed minimi vermiculi, per alvum fuere excreti, quibus perſpectis, ulterius inſtiti & anthelmintica reliquis adſociavi eo ſucceſſu, ut myriades minimorum vermiculorum cum detumeſcentia mammæ monſtroſæ, remiſſione dolorum, febris, reliquorumque illam concomitantium ſymptomatum omnium ablatione rejectæ fuerint; ita ut evacuatâ innumerabili vermiculorum viventium multitudine, brevi poſt integrè cum ſanitate in gratiam redierit, omnisque graviditatis ſuſpicio ſimul evanuerit.

Tria hoc in caſu, notanda, mihi videntur. Primo quod omnes vermiculi unius ejusdemque figuræ & magnitudinis inſtarque ſtraminis conciſi & compreſſi fuerint longitudine hanc - menſurum, latitudine autem majoris cultri dorſum, non ſuperârint, ac quaſi ſemiquadrati apparuerint; ſi longiores fuiſſent vel invicem cohæſiſſent Tæniis ſive lumbricis latis non plane abſimiles extitiſſent: cum aſcaridibus aut lumbricis minimè comparari potuere. Secundò quod mulier, aromata varia, inprimis autem piper ferè quotidie & quidem per longum tempus & tam copioſè devorans, tam immenſam vermium multitudinem gignere, & ita verminari potuerit. Et tertiô mammarum denique cum aliis partibus conſenſum; & quod tam monſtroſa & dolorifica extenſio mammæ, evacuatis iſtiusmodi inſectis, absque omni

ulteriori

ulteriori moleſtia, exulceratione aut puris evacuatione detumuerit, priſtinamque mammæ figuram & qualitates recuperârit.

OBSERVATIO CCXX.

Dn. D. PETRI ROMMELII.

De Tumore magno, lateris ſiniſtri, à vermibus.

HIc caſus alium primis praxeos meæ annis obſervatum, in memoriam mihi revocat. Mulier provectioris ætatis & quinquagenaria jam major, Bartholomei Rauchen uxor, pro hypochondriaca habita & tractata, circa hypochondrium ſiniſtrum tumorem pugni magnitudinem æquantem, diu non ſine moleſtia & incommodo patienter quidem tulerat, & à tribus celeberrimus Practicis, diverſo tamen tempore, tractata fuerat, hoc lienen, paſſionem hypochondriacam; illo renes, meſenterii abceſſum, tertio flatus vel aliud quid accuſante, maloque originem dediſſe pronunciante.

Poſtliminio tandem & ego vocatus, nulli certæ claſſi, tumorem hunc magnum, ſeu potius adnaſcentiam, quia extra corpus protuberabat, colore à reliqua cute non differentem, duriuſculam quidem, non tamen ſcirrhoſam, manibusque diutius tractatam, dolorificam adnumerare potui.

Varia quidem patienti, omnia prorſus faſtidienti medicamenta, propoſui; ſed ut intra corpus aliquid aſſumeret, ipſi perſuadere non potui; propterea, quod junior adhuc & adultior jam facta ob vermes ipſam ſubinde infeſtantes, plurima (uti referebat) medicamenta, ſumere coacta, ſicque ventriculum maximè nauſeabandum nacta fuerit, ut jam omne pharmacum, qualecunque, tandem illud ſit, rectè licet deglutitum, ob Archeum ventriculi iratum ſtatim revomere cogatur.

His auditis & examinatis, non levis ſuſpicio apud me exorta eſt, an non vermes, non obſtante ætate, (quia nulla ætas beſtiis iſtis non obnoxia eſt) hujus tumoris cauſa eſſe poſſent? multisque igitur verborum lenociniis tantum effeci, ut purgans aliquod ſe aſſumere velle,

nauſea-

nauſeabunda patiens promiſerit, ſtatimque adlatam potionem ſerenâ quidam fronte exhauſerit, quam tamen vix deglutitam, ventriculus ſtomachabundus & ob ingratum advenam quaſi convulſus, cum impetu, hoſpitio ejecit. Ecce (inquiente patiente) non meà, ſed ventriculi ſumme nauſeabundi culpâ hoc fieri, cum omnia quoad palatum & guſtum capere queam, lubenter etiam capiam, ob ventriculi tamen malitiam retinere non poſſim.

Hoc viſo & audito ſtatim aliud purgans ex Elect. de Tamarindis cum fol ſen. ſem. cynæ &c. concinnatum & quidem, quo minus rejici poſſet, in forma boli craſſioris exhibui, quod me præſente bene deglutivit, & licet ventriculus iratus denuò illud expellere conatus ſit, illud tamen ob conſiſtentiam ſpiſſiorem efficere non potuit.

Poſt unius alteriusve horulæ moram tantem ſaburram vitioſorum humorum, & cum iis vix credibilem quantitatem lumbricorum & aliorum vermium, per inferiora dejecit, ſtatimque lateris tumor evanuit, ut ſatis mirari poſtea non potuerim ne veſtigium quidem ullius inæqualitatis, ne dicam tumoris remanſiſſe.

(Ulmâ Auguſtam Vind. d. 13. Febr. An. 1695. Miſſæ)

OBSERVATIO CCXXI.

Dn. D. DANIELIS BSCHERERI.

De Appetitu Cretæ in Puellâ ſeptem annorum Leucophlegmatiæ cauſa.

TAntum abeſt quicquam contaminatæ virtutis Cretæ ineſſe, quin potius uſum illius ſalutarem non parum commendent Medici: ita quidem, ut eam, quàm acidorum humorum cum inimicâ quadâm auſteritate & corrodendi vi in ſanguine, imprimis verò in ventriculo haud raró ſtagnantium, tantorumque morborum fax atque tuba dicendorum, benignus adeò fortisque ſit corrector atque deſtructor, multis encomiis, margaritis licet precioſis, ni præferre, æqualem tamen reddere moderni quidam audeant. Cum verò optima quævis ſiniſtra utendi ratione pernicioſiſſima ſæpius evadant, non mirum, ſi cretæ perverſus uſus ſanitatis hoſtis

hoſtis interdum fiat inſenſiſſimus: Quemadmodum ex ſequenti hiſtoriola hoc videre licet. Puella enim ſeptem annorum voluptuoſâ gulæ titillatione, mentisque libidinoſo pruritu tacta, nihil magis quàm Cretam appetens, eamque iterum iterumque devorans, non modò exindè malè ſe habuit, ſed brevi pòſt in morbum Leucophlegmatia ſic dictum incidit graviſſimum. Nec mirum, cum enim ex intempeſtivâ & frequenti Cretæ in gulam ingeſtione, blandæ illius, cum aliquali ſalſedine imprægnatæ, perque ventriculi poros ſenſim ſenſimque ſudantis aciditatis ſpiculæ, præcipitando abſorbendoque infringerentur, hocque modo fermentandi vis in concoquendis cibis tam neceſſaria enervaretur: accidit, ut ventriculus chylum ex cibis non niſi crudum & lentum elaboraret, qui cum nec in córde ſatis incidi potuerit, triſti ſegnique motu ad partes remotiores miſſus, ibique in tubulis partium vaſisque lymphaticis hærens, tantas obſtructiones faciebat, ut ſerum in habitu corporis ſecernendum, nec per habitum ejus difflari, nec per vaſa lymphatica ad Cor deferri potuerit, ſed potius ibi ſtagnans, corpus hoc morbo ſatis funeſto deforme reddere neceſſe habuit. Hoc ſaltim fortaſſis in admirationem curioſos trahere poſſet, cur puella hæc in teneri adeò ætate inſolito adeò appetitu vexata fuerit, cùm ciborum inſolitorum devorandi deſiderium virginibus & fœminis, imprimis verò gravidis familiare potiſſimum ſit. Ratio autem fortaſſis hæc eſſe poteſt: Primò, cum affectus hic ortum ſuum habeat à peregrino in ſanguine & ventriculo hærente fermento, quod particulas ita figuratas habet, ut ejusmodi porulos relinquat, per quos materia ætherea inſolita tranſire poteſt, quæ poſtmodum inſolito modo nervos ventriculi afficiendo, occaſionem dat, ut anima inſolitum appetitum ſentiat, ita quidem, ut ſæpius etiam ea, quæ non alimenta ſunt, comedere deſideret; ejusmodi verò fermentum non ſolùm in vegetiori & adulta, ſed quavis ætate oriri poſſit, non mirum, ſi tenella hæc inſolito quoque appetitu ceu adultiores vexata fuerit: Deindè cum morbus hic non minus ſit morbus mentis quàm corporis, & propterea illis præcipuè contingat, quibus debiliores ſunt animæ, & quibus mentis ferè nullum eſt imperium in proprias cogitationes, quibusque volupè & præcipuum exercitium eſt, dum in ſeriis perpetuò otioſi ſunt, attendere & diſtinguere omnes motuum varietates, quæ accidunt linguæ & ventriculo implantatis, adeòque guſtui & appetitui inſervientibus, tenella verò ætas ad hos conceptus formandos cum ſit aptiſſima, Puella hæc eò facilius ad talia

inſueta perſuaderi potuit. Ex his videre licet morbum hunc non minus perſuaſionibus & reprehenſionibus, quàm medicamentis curandum eſſe: Quod cum & hîc obſervatum & Puellæ omnis occaſio cretam adipiſcendi negata fuerit, factum eſt, ut horum magis quàm medicamentorum ope, ſana nunc & vegeta vigeat.

OBSERVATIO CCXXII.

Dn. D. DANIELIS BSCHERERI.

De Appetitu Myrtillorum in oris ſcorbuto ſalutare auxilium.

APpetitum inſolitum homines ſæpè in maximum ſanitatis diſcrimen ducere, hujus rei clarum evidensque in præcedenti Obſervatione dedimus exemplum. In hac veró contrarium planè monſtrabimus, dabimusque hiſtoriam, quomodo ex appetitu, non quidem inſolito quoad cibum, ſed quoad deſiderium ſalutare ſanitatis auxilium ſecutum fuerit: hæc autem hoc modo ſe habet. Conſanguinea mea jam gravida, de mobilitate dentium, cum gingivarum tumore, ejusque hinc inde, auricularum cordis inſtar excreſcentiâ deformi conquerebatur; quàm etiam oris turpitudinem eò ægrius ferebat, quò illud & color eleganti rubedine ſe commendans, & concinna dentium ebore candidiorum ſeries acceptum magis antea reddebant. Proinde conſilium opemq; efflagitanti ſuadebam, ut os decocto aliquo antiſcorbutico & adſtringenti ſæpius elueret; interim audiebat fœmellam myrtillos venales exclamantem, quâ voce, tanquam ab altera Syrene allecta, & ardenti appetitu myrtillos comedendi vexata, celeri curſu ad eam advolabat, emptosque ſine mora magnaque cum voluptate deglutiebat: quo facto nec dentes adeò vacillare, nec cætera urgentia mala tam atrocia ſe magis monſtrare ſibi videbatur: ſequenti die, eorum uſum, partim illecebrâ gulæ tracta, partim ſpe futuri auxilii, reiterabat, & hoc quidem tanto cum ſucceſſu, ut brevi pòſt omnia rectè ſe habere, dentesque officium debitum facere non ſine delectatione videret: quæ omnia mihi poſt elapſos aliquot dies ad ædes illius accedenti, illamque quid ageret inviſuro, ſic enarrabat, & quomodo neglecto omni medicamentorum uſu, ſolo myrtillorum eſu, in integrum reſti-

tuta, optimè nunc ſe haberet. Rarus mihi videtur hic myrtillorum effectus: ſi tamen in cauſam illius inquirere velimus, dicendum eſſe videtur, quicquid in hac re myrtilli præſtiterint, id virtute ſua adſtringendi effeciſſe; quemadmodum etiam ob eandem in dyſenteria ſæpius à vulgo recommendantur.

(Exhibitæ d. 20. Martii 1695.)

OBSERVATIO CCXXIII.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.

De Experimento circa venæſectionis neceſſitatem.

PLures ſunt, & magni nominis Medici, quibus mos Veterum in mittendo ſanguine usque adeò diſplicet, ut hanc ceu planè inutilem, imò pernicioſam atro carbone notare atque è foro medico tantùm non proſcribere ſatagant: Neque ἀλόγως. Etenim cum anima & vita animalium, teſte ſacro codice, conſiſtat in ſanguine, de eo conſervando potius, quàm minuendo cogitandum eſſe Medico, prima fronte apparet. Venæſectionis tamen & ſanguinis miſſionis neceſſitas & utilitas vel ſequenti experimento diſpaleſcit:

Sereniſſimus quidam, poſt ſuperatum morbum chronicum, aëris capeſſendi, ſanguinemque, poſt diutinam in camera moram, inſtaurandi cauſa, venatum vectus, ſpe diutius, voluptate venationis detentus fuit. Velocitate & equorum curſu compenſaturus brevitatem temporis (nam modò adveſperaſcebat, dum domo aliquot milliaribus diſtabamus) urſit citatum equorum curſum. Ex triga illorum, quâ & ego comes itineris vehebar, quidam in medio curſu devius factus, panſis quaſi pedibus, & in ſublime elato capite, hiante ore anhelans luctabatur; ſed quem captare volebat, non poterat aërem. (Er war aus dem Athem) Tremulus caſum minitabatur & extrema; referebatque examuſſim animal, quod poſt inſufflationem aëris in venam jamjam interiturum eſt. Peritorum quidam, mea inſtigatione ocyus incidit venam; vix emiſſo ſanguine, rediit fugiens vita, & qui

 ante

ante reſpirare non poterat equus, ſpiritum recepit, curſumque ſuum abſolvit feliciter.

Scilicet curſûs velocitate & contentione ſummâ (nam huic inſidebat auriga equo) motus ſanguinis & localis ſeu progreſſivus, & inteſtinus concitatus fuit; bulliensque ſanguis amplius, quàm concedebatur ſpatium in vaſis popoſcit, quemadmodum in aqua bulliente quotidiè obſervare licet. Hoc autem denegato, diſtenſio tum vaſorum, tum inprimis auricularum cordis facta eſt tanta, ut ad propellendum ſanguinem inhabiles fuerint fibræ, eo modo, quo veſicam ultra modum diſtentam urinam emittere non poſſe cernimus; unde ſanguinis motus & circulatio ſufflaminata fuit, non aliter, quàm ab inſufflato in animalis venam aëre fieri ſolet; quo facto, certò certius extinctus fuiſſet equus, niſi ocyus venâ ſectâ ſpatium conceſſum fuiſſet æſtu intumeſcenti ſanguinis moli. Patet ita, fruſtra eſſe, qui venæſectionem è foro medico ceu inutilem proſcribere nituntur. Hujus enim uti abuſus maximus, ita legitimus uſus perquam ſalutaris eſſe poteſt; & fuit præſentaneum auxilium in caſu memorato, cui ſimiles dari plures nullus dubito.

OBSERVATIO CCXXIV.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.

De Granis ſecalis degeneribus venenatis.

Quo fato & infelici ſydere factum fuerit, ut annis aliquot flagrante bello, æthere inſalubri tota quaſi natura morbo laborârit, latet. Plures viri, iique graviſſimi de conſtitutione aëris inſalubri vel ſcriptis conqueſti fuerunt, & ego ſpectator luctuoſorum exemplorum atque triſtium phænomenorum ipſe quoque fui. Etenim non tantum inſolita febrium & infenſa cohors genus humanum infeſtavit, nulli ferè remediorum generi cedentium, quæ plures ad orcum præcipitârunt; ſed & belluinum genus ſuis & deleteriis morbis conflictabatur. Novi pecora, armenta, ſues, equos, anſeres quoque non fuiſſe à contagione immunia. Annonæ quoque caritas non tantùm ex quadriga & inordinata militum conſumptione (ſingulari pœna divina) nata; ſed & terræ naſcen-

naſcentia, etſi lætè egerminantia brevi morbum naturæ experta non adoleverant; nonnulla inſolito modo planè degenerârunt in hominum perniciem Novi piſa, quæ victûs apud exercitum magna pars, inſecti genus continuiſſe, quod acutis roſtellis intus depaſcendo medullam operculum perquam affabrè & ingeniosè excidit, quo remoto avolavit inſolitum planè inſectorum genus. Non memoro illius zizanii generis (Drümmel oder Schwindel vocant ob effectum) cum avena in agris provenientis luxuriem, qua farina avenacea, potiori apud nonnullos victu, fruſtrati fuerunt. Comeſâ enim farinâ avenacea, vel pultibus ex ea paratis vertiginoſi conciderunt, inutiles ad laborem.

Degeneravit quoque ſecale & loco granorum alimentariorum protruſit cornicula nigra, grana ſecalis degenerantia; quæ experti in ſylva hyrcinia, qua tunc temporis agebam, Martins-Korn vocârunt & noxam, quam aliàs intulit, generi humano præſagierunt.

Mulier ad me adducta à Chirurgo, lithotomiæ haut imperito, conquerebatur de convulſionibus quotidiè circiter undecimam recurrentibus: eadem monſtravit manuum digitos, extremitatibus quaſi aduſtos, emortuos, rigidos & induratos, ſenſus motusque expertes. In cauſam tam ſtupendi pathematis inquirens, à Chirurgo cum ſtupore didici, degener illud frumenti genus eſſe cauſam, quod incolæ ſylvæ non tantùm convulſionibus tententur miris, ſed & extrema ſphacelo emoriantur: nec facilius hæc accidere, quàm pane recens ex clibano extracto, calente adhuc comeſto; noxam non tam facilè percipi, ſiquidem refrigeſcat, & ſitu ſiccetur. Faſſa eſt mulier, ſeſe ſcriblitam (Dümmen vocant) calentem comediſſe, indeque luere maleſuadâ fame. Addidit Chirurgus, ſeſe pedem ex eadem cauſa ſphacelo correptum pronuper reſecuiſſe, alioſque idem ſenſiſſe. Cæterùm benè ſeſe habuit mulier, & reliquæ vitæ functiones ab omni labe immunes perſtiterunt.

SCHOLIA.

VEnenum ineſſe huic germini monſtroſo, nullum eſt dubium, dum non tantùm convulſiones ciet comeſtum, ſed & extrema ſphacelo adurit; qua virtute à ſenſibus utique remotum videtur, curioſa tamen indagine haut indignum. Certum eſt equidem particularum figuram, motum & magnitudinem &c. ſenſûs propter exiguitatem atque ſubtilitatem fugere; harum tamen potentiâ & efficaciâ talia patrari in corpore, ſæpius animo mecum volui. Experimur quotidiè in praxi, tales particulas occuli ſub tegmine ſanguinis, quæ deleteria hinc inde inferunt damna, & pro earundem diverſitate in diverſis quoque corporis partibus. Nemo niſi infans in praxi medica neſcit, particulas *cancrificas* natitare in maſſa ſanguinis, quæ intactis partibus nervoſis glanduloſas præcipuè adoriuntur. Reſecto enim cancro in quadam corporis parte, eaque ſanatâ, repullulare virus aut eodem loci, aut alibi expertus didici. Particulæ *venereæ* ſubingreſſæ maſſam ſanguinis graſſari per univerſum corpus, diuque interdum latitare innoxiè, tandem verò prorumpere & protrudere ſolent gemmas: neque nervos laceſſunt, nec convulſiones excitant, etiamſi per illos lege circulationis ferantur; ſed in cutis ſuperficie puſtulas, nodos, ulcera; in profundo dolores nocturnos, tubera, gummata & exoſtoſes efficiunt. In pædarthrocace oſſium non medium ſicuti venereæ, ſed extrema corrodunt ſui generis particulæ venenatæ. Nec dubito, quin in aliis pluribus morbis tales particulæ peregrinæ ſpecificos patrent effectus, quorum ſi daretur antidotum ſpecificum, uti v. gr. in lue venerea, & fructus & germina ocyus emorerentur, & melius ageretur cum medicis atque ægris. Cujus figuræ motûs & magnitudinis exiſtant tales atomi; num animatæ an inanimes? Nemo in hac rerum caligine niſi mentis oculo aſſequi, & experiundo antidotum deprehendere poterit; hoc autem deſtituti ſæpius laterem lavamus in morbis. Sæpius ſeriò indolui experiundo cuivis horum venenorum ſuum non inveniri, & inventum cum orbe literario communicari antidotum. Felicius nempe atque melius cum genere humano procul dubio ageretur; dum certas in methodo medendi regulas tandem aliquando cudere liceret. Sed quæ eſt medentum invidia, aut talia occultant ſordida lucri cupiditate, & ſecum emori & ſepeliri malunt, quàm in hominum commoda ſupereſſe; aut inventa

aſper-

aſpernantur alii & extenuant mirè, id quod accedit honoris aliis, ſibi decedere perverſè reputantes. Sed unde digreſſus ſum, redeo.

Non dubium eſt, quin peculiari & venenata virtute tanta luſerint in corporibus humanis, tamque miranda dramata *degenera ſecalis grana.* Infecta nempe aëris contagio, ſeu veneno uſtulata & ceu ſphacelo affecta fuerunt conſimili ei, quem in extremitatibus corporum affectorum producere ſolebant.

Mira tunc temporis, quo talia viſa fuerunt, verminatio atque inſectorum fœtura fuit, tam majorum, ſenſibus occurentium, quàm minutorum eosdem fugientium. Rubigo plerasque aduſſit plantas. Vites ceu cancro laborarent, conſumptæ fuerunt, & ipſæ uvæ.. At neque horrenſis familia vim hujus morbi, cuncta depaſcentis effugit. Nam olera ferè omnia ſydereo veluti afflatu uſtulata ſunt; adjecta quoque altera clades; nam erucæ & bruchi hortos ferè omnes depopulati ſunt. In uſtulatis rubigine foliis exigua reperta fuiſſe animalcula, eadem depaſcentia à fide dignis fando accepi. Quercuum aliarumque arborum comam ſcarabæorum examina depopulabantur. Piſorum ſegetem luxuriantem exiliſſimum inſecti genus, non niſi iis, qui acutum cernunt, viſibile obſedit, & brevi tempore totos depavit agros, ſpemque agricolarum eluſit. Nucis autem juglandis folia à rubigine & aëris morbo immunia perſtitiſſe Ramazzini auctor eſt: non quod majorem aëris vim & injurium ſuſtineant; videmus enim hæc propter teneritudinem primo vere levi frigore aduri, ſpemque agricolarum fallere ſæpius. Sed alia ratio ſubeſt, quæ verminoſam & animatam luem prodit; ſcilicet ſucco eorum fugantur animalcula, & ejus viro interficiuntur. Decocta enim folia ſeu cortices nucum virides prorepere faciunt è ſuis latebris lumbricos terreſtres, qui hac arte numeroſi capiuntur. Idem expertus olim fui in fundulis, qui in aqua tunc ſtagnante deprehendi minimè poterant. Decuſſis autem ex arbore prope rivulum plantata nucibus, & aquâ corticum atque foliorum decuſſorum ſucco imbutâ, ceu exanimes ſupernatârunt, facilique negotio deprehendi ac colligi potuerunt.

Dari atomos animatas ejus minutiei, ut viſum ſubterfugiant, nec niſi ex effectu cognoſcantur, tunc demum ſuboluit, innotuitque medicis, poſtquam microſcopiorum uſus in forum medicum tractus fuit. In ſcabie non tantùm animalcula, cutis ſuperficiem acuminibus rodentia viſa fuerunt Bonomo, Medico Italo ingenioſo & perſpicaci, ſed & ovula, per cutis ſulcos ſparſa, fœturæ atque pullitiei primordia.

In lue

In lue venerea vermiculos obſcenas primo partes obſidentes, indeque penitius prorepentes nidos atque cubilia quærere, ubi partes fodicant, rodunt atque erodunt, methodus medendi prodere videtur. Hydrargyroſi enim uti pediculi emoriuntur, ita quoque ſcabies ſanatur, & lues venerea; interemptis ſcilicet & extinctis atomis animatis, talia patrantibus. Dracunculos dorſa infantum ſuis rodere acuminibus, & dies noctesque ad vagitum excitare, tandemque inquietudine & vigiliis conficere Welſchius prolixius de vena Medinenſi edocet. Nec dubitavit integram pathologiam animatam conſcribere, & cum orbe literario communicare Doctiſs. Faber.

Secale, dum plantas alias uredo exuſſit animata, inſolitum quoq; & ſui generis inſectum ſeu animatam luem corripuiſſe tunc temporis, quo tanta verminatio per univerſum viſa fuit à ratione non usq; adeò abhorrere videtur. Hoc enim poſito, non mirum eſt, grana quædam contagio hoc animato obſeſſa degeneraſſe conſimili fere modo, quo v.g. folia quercûs & aliarum arborum, inſectorum ovulis conſpurcata degenerare & monſtroſa planè fieri cernimus. Nec impoſſibile videtur, granis ſecalis in molendino comminutis intemeratas manſiſſe animatas atomos; ſubtiliores, quàm ut à lapidibus aſperis comminui potuerint. Cum farina autem ſubactæ & clibano in panem excoctæ tantum abeſt, ut calore extinctæ fuerint, ut hoc potius excitatæ tanta patrârint damna atque ſymptomata: haut aliter atque apum examina, per noctem torpeſcentium, per hyemem quaſi rigentium, calore Solis excitari, & fervore Syrii animari agiliſſima cernimus.

Inde fortè ratio quoque petenda, cur certis tantùm diei horis & potiſſimum circa meridiem tentata fuerit convulſionibus mulier. Etenim pro diverſo ætheris influxu videmus nonnulla animalia tempore matutino; alia meridiano, alia veſpertino, alia denique nocturno agiliora eſſe atque vividiora. Unde colligitur circa meridiem, Solis virtute animatam potiſſimùm ſæviiſſe luem, nervorum extrema morſiunculis pupugiſſe, & ad motus planè ſingulares concitâſſe.

Ratio quoque in promptu eſt, cur partes intactis interioribus, extimas potiſſimùm obſederit peſtis hæc verminoſa, quas ſphacelo extinxit. Etenim diſſitæ & à fonte vitæ remotæ partes fortè melius genio atque naturæ animalculorum quadrârunt, in quibus cubilia & diverſoria apta invenerunt, relictis interioribus, illas ita devaſtarunt, donec vitam atque influxum ſanguinis atque ſpirituum interceperunt, unde non mirum, ſphacelo emortuas & extinctas fuiſſe.

(*Exhibitæ Auguſtæ Vindelic. d. 19. Martii A. 1695.*)

OBSER-

OBSERVATIO. CCXXV.

Dn. D. JOH. GEORGII VOLCKAMERI.

De Thlaſpi incano Mechlinenſi flore pleno.

Cum à nullo Botanicorum hactenus ullum Thlaſpi flore pleno vel deſcriptum vel obſervatum deprehenderim, mearum eſſe partium duxi rariorem hanc Plantam erudito Medicorum ac in ſpecie Botanophilorum cœtui exhibere. Ad Pagum Stain haud procul ab urbe noſtra, Primus cum Domino Doctore Bſcherero in plantarum notitia verſatiſſimo, Collega ac Amico noſtro ſinceriſſimo, obſervavi exiguum hunc aſt ob ſingularem elegantiam haud contemnendum Fruticulum. Ex radice quodammodo lignoſa exſurgit hæc planta, ad duorum ſpithamarum altitudinem, folià Ramulos circumdant candicantia oblonga, è medio utriculorum, qui non adeo candicante hirſutie obducuntur, ad ſummitatem usq; flores polypetali veluti in ſpicam digeſti dependent, qui cum defluunt, nullam ad ſui propagationem relinquunt ſemen plurium flore pleno, luxuriantium Plantarum more, quæ ex radicibus ab amœnioris Floræ cultoribus multiplicantur. Fig. XXVI.

OBSERVATIO CCXXVI.

Dn. D. LUCÆ SCHRöCKII.

De Inſigni brachii & manus tumore.

NOtatus in principio harum Ephemeridum ab Exc. D. Gabriellio caſus, hiſtoriam alterius à me obſervati ut hîc recenſeam, perſuadet; Matronæ ſcilicet quinquageſimum ætatis annum ſupergreſſæ, quæ ſanguinea conſtitutione & inculpata ſanitate prædita, inque conjugio ſterili, menſtruo fluxu ordinato olim gaudens, à multis annis in mamma ſiniſtra tumorem durum, ex papilla ichorem absque moleſtia nonnunquam fundentem, nullâ quantum recordabatur, cauſâ externâ prægreſſâ,

 ſenſerat

ſenſerat; qui cum increſceret, à continuato Emplaſtri Saturnini Mynſichti, aliorumque internè ſumtorum, reſolventium ac ſanguinem depurantium remediorum uſu, ſenſim diminui, ac tandem omnino evaneſcere cepit, ipſâ mammæ ſubſtantiâ unà penitus diſparente, ut cutis reliquo corpori ibidem æqualis, niſi quod rugoſior eſſet, adpareret, ipſaque belliſſimè valeret. Sed A. 1689. m. Majo cum febre continua dolore, & inflammatione, tumor ſub axilla ſiniſtra obortus, tandem in abſceſſum abiit, ex quo multum ſeroſæ ac purulentæ materiæ cum effluxiſſet, ex arte, non neglectis etiam internis remediis, iterum conſolidatus fuit. Anno tamen ſequente, tempore æſtivo brachium ſiniſtrum tumidum & quaſi œdematoſum evaſit, ſed ab adplicitis diſcutientibus ſenſim ad priſtinum ſtatum rediit. Quamvis paulò poſt denuo, magis tamen in parte inferiori, in cubito nempe, quàm in ſuperiore vel humero intumuerit, ipſamque etiam manum cum inſigni duritie tumor occupaverit; qui equidem non omnem tangentis manus impreſſionem ſubterfugiens, ad ſcirrhoſam tamen duritiem magis inclinabat, atque indies magis magisque, in ipſis etiam digitis in immenſam molem diſtendebatur, ac durior evadebat; ut brachium illud monſtroſum, quod in Guilelmi Fabricii Hildani centuria 4. obſerv. chirurg. 69. delineatum ſiſtitur, referret. In digitorum interſtitiis utplurimum ex poris viſui non patentibus multum ſeri, interdum limpidioris, modò etiam craſſioris, quandoque & acri odore nares ferientis, nunquam tamen exulcerationem inducentis prodiit: quo largius fluente, manus nihilominus priſtinam molem ſervavit, brachium autem, quod non adeo durum erat, nonnihil interdum ſubſedit; nullo interea dolore urgente, niſi quem oborta vel ab Emplaſtris galbano ſimilibusve reſinoſis permiſtis, vel parca vini deguſtatione, aut etiam ſtomacho ab adſumto paulò difficilioris digeſtionis cibo gravato, inflammatio, facillimè ſuccedens & ægrius abigenda, nonnunquam excitabat; mole tamen ſuâ & pondere, ac immobilitate multum moleſtiæ inferebat. Interea cuncta, quæ ars ſuggerere poterat, in uſum ducebantur, & juxta cum ſanguinem ac ſerum depurantibus atque attenuantibus, humoris etiam ſeroſi diminutio purgantibus, diureticis, diaphoreticis, quin & moderatâ per Mercurium dulcem ſalivatione intendebatur; quæ equidem operationes ſuas ex voto, aſt ſine ullo partis tumidæ decremento, peragere videbantur. Externè, præter fonticulum, emplaſtris, ungentis, fôtibus ſiccis humidiſque, cataplasmatibus, ſpirituoſis liquoribus &c. diſcuſſio,

ſio, reſolutio, emollitio, aut etiam ſuppuratio, ſed fruſtra, tentabantur; quæ & ipſis partibus tumentibus adplicabantur, & tandem ſub axilla quoque (ubi A. 1692. M. Febr. denuo leve inflammationis indicium, cum ſeri viſcidi exſudatione, obſervabatur,) ad viam ſtagnanti ſero parandam imponebatur. Et quamvis difficillimam vel nullam hujusmodi ſcirrhi curam eſſe ſcirem, cuncta tamen, collato etiam cum aliis præclaris Medicis conſilio, experiri, quàm ægrotam, ſine remediis eſſe quæ recuſabat, derelinquere malui. Usque dum A. 1693. M. Februar. difficilis reſpiratio, cum aliquali caloris præternaturalis ſenſu, & pulſu intermittente, neſcio ex qua occaſione vel cauſa externa, &, quod mihi videbatur, ob ſanguinem in corde polypoſam concretionem ſubeuntem, accedens eandem, medicamentorum tandem pertæſam, intra paucos dies valde debilitaret, ipſaque inopino animi deliquio oppreſſa placidè exſpiraret.

Uti verò noſter hic tumor in brachio œdematoſis accenſeri, in manu autem ſcirrhos inter reponi meretur: ita cauſam utriusque, ſtagnationi lymphæ, glanduloſam cutis ſubſtantiam, ſubjectâſq; fibroſas partes extendentis atq; exhalantibus tenuioribus particulis, viſcidiores hinc eò magis concentratas & coëuntes ſervantis, imputandam eſſe judicavi; cujus motus à vaſorum lymphaticorum in brachio ad axillares induratas, compreſſione vel obſtructione, ſufflaminabatur; ita ut lympha à manu & brachio aliàs naturaliter reflua, ſanguini readfundi cordiq; inferri prohiberetur. Utrum exſuperantes acidas coagulante lymphæ particulas, quæ accuſari in ſimilibus tumoribus ſæpius ſolent, ſimul hìc producere debeam, hæreo; præſertim cum mihi perſuadeam, quod eædem diuturnâ ſtagnatione concentrari & acriores magis reddi, atque inſignes excoriationes ac dolorum moleſtias inducere debuiſſent; id quod tamen non contigit. Ipſum manus brachiique poſt mortem ſcrutinium denegatum, conjecturis meis uberius diſcutiendis obſtitit.

OBSERVATIO CCXXVII.

Dn. D. LUCÆ SCHRöCKII.

De Anatome ischuriâ defuncti.

Andreas Lauterbach, ruſticus octuageſimum ſecundum agens ætatis annum, non admodum proceræ ſtaturæ, lacertis tamen robuſtis præditus, & corpore etiam reliquo optime conſtitutus, cum A. 1694, d. 15. Octobr. jejunus adhuc, aëre frigido ſatis exſiſtente, manè Urbem noſtram, quatuor milliaribus à pago, cujus incolam agebat, diſtantem curru peteret, refrigerato multùm corpore, primo in diabetem notham incidit, quam, cum urinam aquei coloris, quantitate trium circiter menſurarum emiſiſſet, ejusdem omnimoda ſuppreſſio raucedine & colico dolore comitata, exceperat; quamvis autem hæc per medicamenta mitigarentur, urina tamen fluere recuſabat, & fruſtra enematum, balneorum, aliorumque externe pariter & interne adhibitorum lenientium mitiorumque diureticorum uſu ſollicitabatur; interea cum aliquo circa penis radicem doloris ſenſu, veſica in notabilem tumorem, qui ſeri collecti præſentiam ibidem indicabat, attollebatur; unde d. 17. Oct. catheteris immiſſione Chirurgus viam parare juſſus, ſine magno incommodo illud tentabat, nec guttulam tamen urinæ prolicuit,; quod ſanguini viſcido ex læſo aliquo vaſculo exſudanti, & extremitati inſtrumenti adhærenti, deberi cum pateret, ulteriorem illius intruſionem, cum ſubſequa inſufflatione, qua adhærens fortè denuo viſcoſus humor à foraminulis catheteris abigeretur, ſuadere adgreſſus ſum, quam tamen æger omnino recuſabat, è contra balneo denuo inſidere, cataplaſma pubi & perinæo, emplaſtrum etiam Auguſt. malacticum ſimplex adplicare, & urinam prolicere quæ debebant, adſumere pergebat; quo etiam factum eſt, ut eadem d. 18. Oct. pedetentim, multo viſcido limo immixta, iterum exſtillaret, tumorque in pube imminueretur. Difficultas tamen ſpirandi, à craſſo inprimis humore, aſperam arteriam occupante, accedebat, quæ convenientibus remediis, quin & venæſectione in brachio, cui alias bis per annum cum virium levamine, ſe vacare ſolitum eſſe, & jam conſuetum tempus urgere referebat,

bat, ſicque quò minus eandem d. 22 Octobr. repeteret, ſanguine florido ſatis exſiſtente, dimovere ſe haud patiebatur, ceſſabat. Interea tamen urina denuo exire, ipſeque ſenex, moleſtiarum harum pertæſus, medicamentorum uſui ulterius ſe committere, mortem potius exoptans, recuſaverat; quæ etiam ipſi, præter virium defectum de nulla moleſtia admodum conqueſto, d. 27. Oct. placida advenit. Cujus abdomen d. e ſeq. ſcrutinio anatomico permiſſum, inſigni urinæ copiâ diſtentam veſicam exhibuit, in cujus etiam orificio calculus, ex pluribus aliis eleganter, quod figura, XXVII. monſtrat, concretus comparuit; reliqua viſcera omnia ſalva & vegeta reperta fuerunt; niſi quod glandularum proſtatarum ſiniſtra inſigniter tumeret, ſicque comprimendo dictum orificium, una cum calculo, qui eandem viam obſtruxerat, iſchuriam iſtam induxerit; qualem, à tumore nempe proſtatarum, colli veſicæ compreſſionem jam quandam Johann. Riolanus lib. 2. cap. 30. Enchirid. anatom. pathol. notaverat, & Johann. Rhodius cent. 3. obs. 27. nec non Nob. noſter D. Joh. Dolæus Decad. II. Ephem. harum Ann. V. obſ. 135. ſingularibus exemplis comprobarunt. Ipſum calculum primò in renibus genitum fuiſſe, de cujus tamen præſentia nullum per vitam ruſticus indicium ſenſerat, ſuſpicor; qui dein, cum à frigore externo, inſenſibili transſpiratione impeditâ (à qua cauſa etiam proſtatæ tumor ſubortus) ſpiritibusque debilitatis, maſſæ ſanguineæ motus ſufflaminaretur, ejusque compages laxior redderetur, à copioſo hinc in renibus ſegregato ſero in veſicam detruſus fuerat. Difficillima equidem fuiſſet calculi hujus, ob tot aſperas eminentias, excretio, catheteris tamen ab ulteriore immiſſione, quin veſica, cum vitæ protractione, depleri, à non interrupto etiam cataplasmatis emollientis ac reſolventis, nec non emplaſtris ſupradicti, à quibus ſemper levamen ſenſerat, tumor glanduloſi corporis omnino abigi potuiſſet, nullus dubito.

OBSERVATIO CCXXVII.

JOHANNIS PAULI WURFFBAINII,

De Hæmorrhagia Scorbutica enormi, iterata.

PAtruelis meus Dn. J. F. W. Pharmacopœus, apud noſtrates peritiſſimus, Vir ob candorem animique integritatem omnibus gratus, robuſtiori & pinguiori corporis habitu, facieque carnoſa & pallida præditus, patre hæmorrhagia narium, hæmoptiſi & Cachexia hydropica extincto, Matre vero iteratis ſæpè puerperiis, lochiorum fluxu immoderato & hæmorrhagiis uteri, fatigata, denique hydrope defuncta, natus, inque Regionibus Septentrionalibus ac Borealibus diu verſatus, Anno Ætatis XXXIII. d. XVI. Auguſti An. 1684. poſt crebriores â juventute aſſvetas hæmorrhagias, hora pomeridiana ſecunda in largiſſimum narium incidit ſtillicidum, per quinque continuas horas durans, cumque lipothymia notabili ceſſans, poſtquam emiſiſſet ſanguinis ℥xxxiiij ſive ℔j. & ℥x. ponderis Medicinalis ſimulque pretioſo hoc ſuo liquore polluiſſet Muccinia Numero 12. recollectis tamen vix per biduum non nihil viribus, rediit die XIX. hujus Menſis pernicioſus hic & immoderatus ſanguinis profluxus, hora media poſt quartam matutinam, qui brevi poſt ceſſavit quidem, ſed circa quadrantem horam ſextam inſequentem, vehementiori cum impetu regurgitans, ad tertiam ferè pomeridianam & animi usque deliquium perduravit, ℥xxxx. ſanguinis emanantibus, maculatis ſimul linteis Numero 19.

Die mox inſequente 20. Auguſti circa horam decimam matutinam ad ſecundam ferè pomeridianam breviſſimis, & pauciſſimis ſaltim intervallis iterum ℥xxx. roris hujus purpurei effluxere, ſimulque Muccinia 12. tincta fuerunt & maculata: putabant jam omnes hoſtem eſſe fugatum, ſanguinisque plus ſatis effuſum & omnia compoſita, ſed rediit effrenus hic longævitatis hoſtis, multo ferocior & ab hora undecima matutina ad tertiam usque pomeridianam vividum

dum mortalium humorem ad ℥xxxiiij. provocavit, humectatis ſimul mucciniis V. quæ xxxiiij. ſeroſi ſanguinis Unciæ quieti commiſſæ & denuo ponderatæ, ad fundum vaſis, cruoris ℥xiiij. innatantis verò ſeri ℥xx fuiſſe admixtas, clariſſime demonſtrarunt. Tandem ultimo Auguſti die, hora quarta matutina, bihorio ante ſolis ortum, & hora ejusdem diei ultima, circa Phœbi occaſum, imò circa ipſum inſequentis Noctis punctum medium, & rurſus inſtantis diei diluculum, notabilia omnino temporis momenta, ſex tantum deſtillarunt drachmæ, ita ut hac vice ℔xj. cum ℥vj. ponderis medicinalis, ſeroſi ſanguinis iteratò profluxerint, ægro præter ſpem & expectationem ſervato hac vice ac reſtituto.

§. Intercidit jam octimeſtris pauſa, ubi nil quicquam hactenus ſanguinis per nares effluxit, Menſe tamen Junio A. 1685. affulgente, recrudeſcere videbatur prioris anni affectus, qui tamen ſpontanea Librarum duarum ſanguinis profuſione mitigatus fuit atque placatus.

§. Nundum integer ad finem perductus erat annus, nihilominus Majo Menſe A. 1686. ℥iij. præter propter liquoris vitalis, ſubito iterum Naturæ conatu provocatæ, non vanam, licet fruſtraneam hac vice injecerunt metum, præcluſa enim in tempore arteriolarum oſtiola ulteriorem ac liberiorem ſanguinis tranſitum prohibuerunt.

At d. 18. A. 1687. Menſis Martii, die â ſexta Matutina, ad decimam usque, hæmorrhagia illa enormis, noviter ægro noſtro indixit bellum, ſanguine ad ℥ij. exſtillante, cumque inſequenti mox die 19. omnibus ſuis copiis quaſi noviter collectis, invaſit, poſtquam vitalis ſui liquoris amiſiſſet una hac vice ℔iij. & ℥ij. ſeri verò per decantationem ſeparati, ſanguini prius aſſociati, ℔ij. & ℥ij. pollutis ſimul Mucciniis Numero 18. d. 22. hujus Menſis per quinque intervalla, ſanguinis iterum exſudarunt ℥ij. & die 23. ab hora ſeptima matutina, ad duodecimam usque ſeroſæ lymphæ poſt ſubſidentiam cruoris decantatæ ℥xv. & ſanguinis ℥xj. hiarunt mox iterum poſt triduum naris dextri arteriolæ, & emiſerunt d 26. Martii ℥ij d. 28. ℥vj. cum ʒij. imo, & d. 30. ſanguinis ℥vij. ſeri verò ℥x. die 31. autem ℥iß. lymphæ, & ſucci vitalis ℥j. tandem verò d. 3. Aprilis ſeri denuò ℥xxj. & purpuræ ſanguineæ ℥xv. è naribus ſtillantes, enormis hujus & Scorbuticæ hæmorrhagiæ hac vice adhuc tunc ſuperſtite ægro felicem præter

omnem

omnem ſpem impoſuere finem. Ut autem eò melius hæc per vices enumerata quantitas emiſſi ſanguinis, clarius innoteſcat, ſciendum, ægrum noſtrum præter eam inſignem quantitatem, quam ſexaginta ſex lintea & muccinia imbiberunt, emiſiſſe per nares ſeroſi ſanguinis pervaſcula excepti.

	℔.	℥.	ʒ.
A. 1684.	11.	6.	—
1685.	2.	—	—
1686.	—	3	—
1687.	8.	11	6.
	℔. 22.	℥. 8.	ʒ. 6.

SCHOLIUM

Videtur ex hac Obſervatione probari poſſe

I. P*Arentum morbos ſæpiſſime transferri in natos*, cum enim ægri noſtri parentes hæmorrhagia narium & uteri cum hæmoptyſi diu vexati, hydrope tandem vitam amiſerint, morbis â nimia ſeroſitate ortum ducentibus, & hæmorrhagiæ Scorbuticæ iteratæ in præſenti hoc caſu noſtro, unica cauſâ, veriſimile eſt ſemen quod in patre ſcorbutico non potuit non ab hac labe plane immune eſſe, in uterum immiſſum maternum, ibidem cum fœcunditate ovuli, jam prima ſtatim fœtus inquinaſſe ſtamina, hocque naturæ noſtræ inimicum & præter naturale fermentum â lacte materno ſalinis quoque particulis licet ob copioſe admixtas alias oleoſas, ad guſtum non perceptibilibus imprægnato, adauctum, inque Borealibus tandem regionibus ex ſalino-aërei miaſmatis attractione, rerumque non naturalium vitio reſuſcitatum, ſicque ſcorbutum natum, ejusque ſymptomata, hæmorrhagiam præſertim hanc, ſæpius iteratam

tam productam fuiſſe: ubi præprimis notandum, ægri hujus ſorores numero ſeptem, Amitas meas honoratiſſimas, ad unam omnes à prima ſtatim juventute, ſtupendis & iteratis narium imo unam ex illis & uteri hæmorrhagiis ſtupendis laboraſſe & hodienum laborare. Vide Doctiſs. Scholium Excell. Dn. D. Muralti in Obſerv. XII. Dec. II. Ann. VIII. p. 48.

II. Liquorem illum purpureum per nares præter naturaliter effluentem, non eſſe merum ſanguinem, ſed ſerum ſanguine mixtum. Individuus enim ſanguinis ſerum eſt comes, quo deficiente, ſanguis incraſſatur, ejusque fluxus & motus facile ceſſant; imò impoſſibile eſſet, ut ægri tantam pretioſi ſanguinis jacturam una vice, ſine notabili vitæ diſpendio ſuſtinere poſſent, clariſſimum etiam præſens Obſervatio aſſerti hujus præbet teſtimonium, dum ſerum à ſanguine quieti prius commiſſo, inque cruorem mutato, per decantationem ſeparatum, quantitatem ejus vel ſuperavit, vel adminimum adæquavit.

III. Sanguinem in hæmorrhagiis narium ſtillare non ad mentem Veterum per Venas, ſed per arterias. Quod affirmare auſim, quod (1.) æger noſter non modo aliquot ante enorme ſuum ſanguinis è naribus ſtillicidium, diebus, ſed & ipſo hoc jam præſente ac durante, de pulſatione circa frontem & tempora conqueſtus ſit, (2) ſanguis non niſi guttatim ad cordis, pulſuumq; motum effluxerit, (3) nec exſcreando, ſternutando aut emungendo fuerit acceleratus, & (4.) nullis planè nec internis nec externis plus centum licet decantatiſſimis in uſum vocatis remediis auſcultaverit, ſed ſola lipothymia brevi appropinquante, ceſſaverit. Videatur Cl. Willis, qui ſanguinem, in narium hæmorrhagiis ex arteriarum Carotidum ramulis exſtillare, prolixè docet. Pharmac. rational. Sect. III. Cap. II. p. m. 406.

IV. Sanguinem in hæmorrhagiis enormibus ultrò haud raro

ſtagnare, ſed ut plurimum cum Lipothymiis; non ut credo ob jacturam optimi vitalis liquoris, ſed potius ſeri, ob cujus defectum ſanguis incraſſatur, & ad ſubtiliſſima arteriolarum oſtiola ſtagnat, hinc & motus ejus turbatur ac retardatur, ſpirituumque fuga maxime intenditur, ſicque lipothymiæ facilè producuntur, quæ brevi haud raro ceſſant, quandoque tamen ipſa terminantur morte, quæ vix melius, breviusque deſcribitur, quam quod ſit
Ceſſatio totalis in ſanguine
motus.

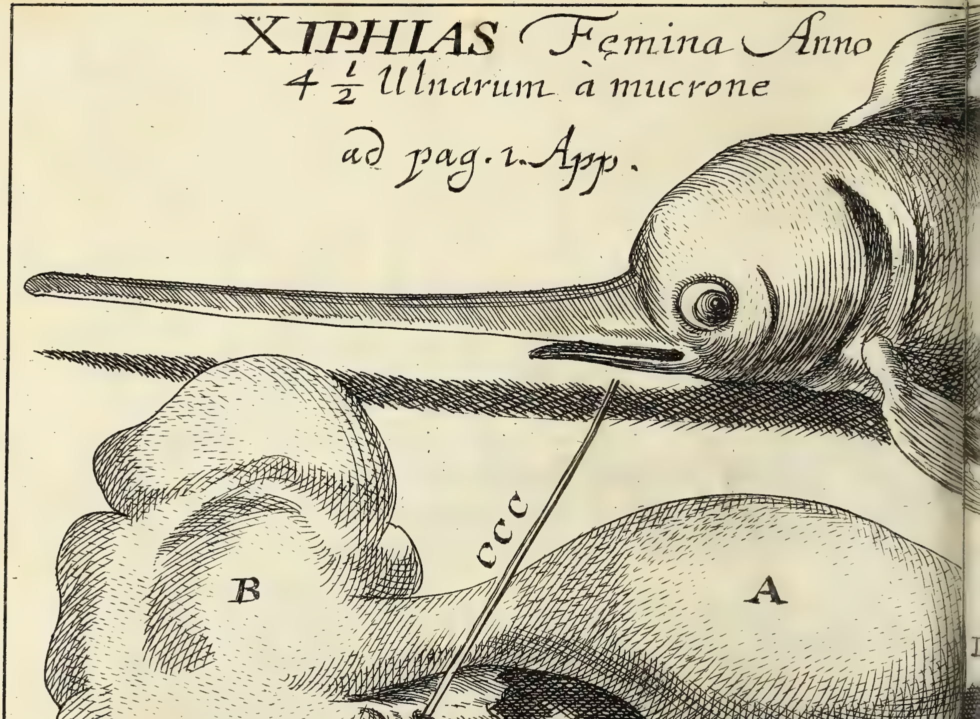
APPENDIX.
ad
ANNUM SECUNDUM
DECURIÆ III.
EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM.
ACADEMIÆ
CÆSAREO LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
in Germania.

Norimbergæ
ANNO 1695.

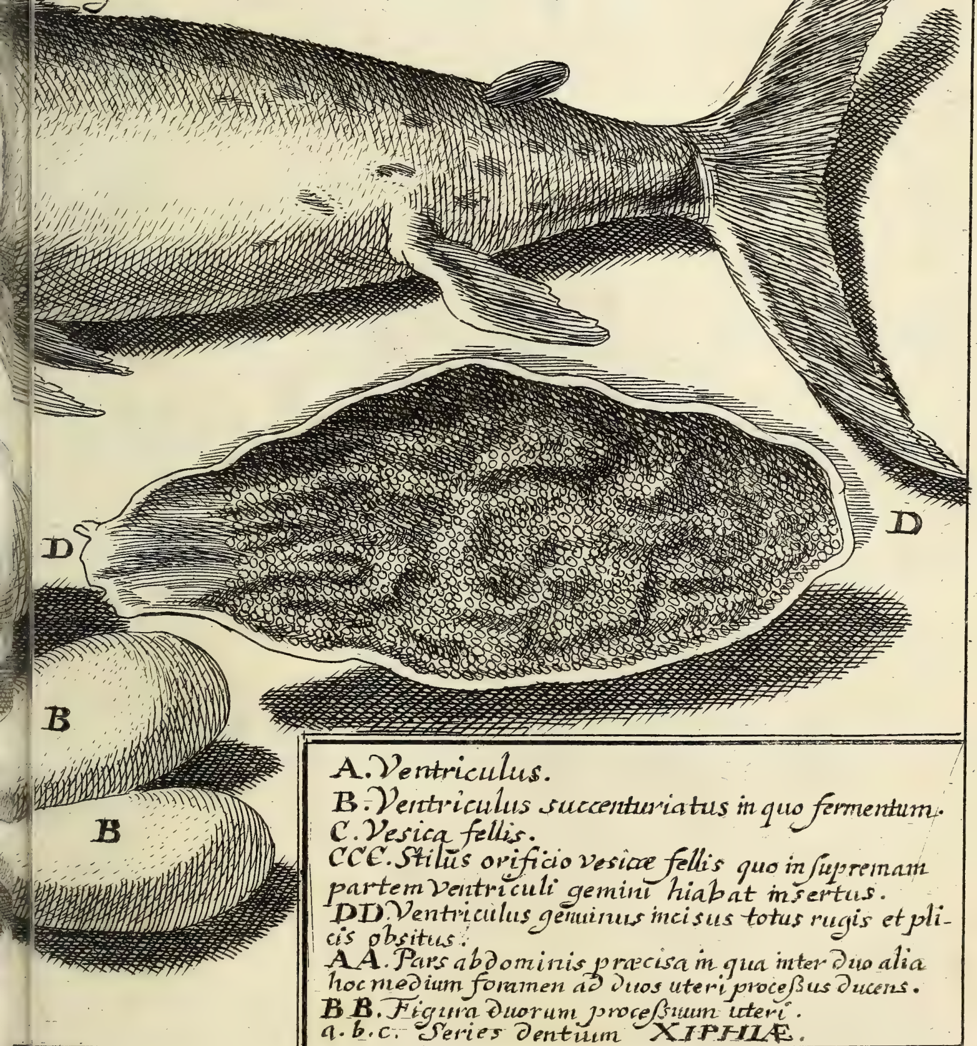
Contenta Appendicis

1. Dn. D. Philippi Jacobi Hartmanni Prof. Publ. Regiomontani & Acad. Cur. Deſcriptio-Anatomico-Phyſica Xiphiæ ſive Gladii piſcis. - - - - pag. 1.
2. Dn. D. Joh. Matthæi Fabri Phyſici Heilbronnenſis Tract. de Comedente Cibus, devaſtatio Militaris exitioſa divinitus compenſata, Meſſe ſine ſatura miraculoſa. 23.
3. Dn. D. Rudolphi Jacobi Camerarii Profeſſoris Tubingenſis Acad. Cæſar. Leopoldin. Nat. Cur. Hectoris II. Oratio de Quercuum Gallis. 37.
4. Dn. D. Conradi Bertholdi Behrens Phyſici Hildeſienſis Acad. Leopold. Cæſareæ Nat. Cur. Evdoxi Epiſtola ad Per Illuſtrem Dn. Godefredum Guilielmum de Leibniz, Auguſti Electoris Brunſuigo Lüneburgici Conſiliarium Status. 48.
5. Dn. Georgii Caſpari Kirchmajeri Oratio publica Memoriæ Volckamerianæ & immortalibus Magni Viri meritis conſecrata, Habita in Univerſitate Wittenbergenſi. 51.
6. Dn. D. Samuelis Ledelii Memoria Hagendorniana.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY.

XIPHIAS Fęmina Anno
4 1/2 Ulnarum à mucrone
ad pag. 1. App.
ccc
B
A
A
A
C
a
b
c

1690. M. Auguſto irretita gladii ad medium lunatæ caudæ.

A. Ventriculus.
B. Ventriculus ſuccenturiatus in quo fermentum.
C. Vesica fellis.
CCC. Stilus orificio veſicæ fellis quo in ſupremam partem Ventriculi gemini hiabat inſertus.
DD. Ventriculus geminus incisus totus rugis et plicis obsitus.
AA. Pars abdominis præcisa in qua inter duo alia hoc medium foramen ad duos uteri proceſsus ducens.
BB. Figura duorum proceſsuum uteri.
a.b.c. Series dentium XIPHIÆ.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

DN. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

Prof. Publ. Regiomontani & Academici Curioſi

Deſcriptio

ANATOMICO-PHYSICA XIPHIÆ

ſive

GLADII PISCIS.

I. N. J.

DE XIPHIA.

CAPUT I.

I.

AUctores, *qui de* Xiphia *ſcripſerunt: & cauſa noſtræ diſquiſitionis* II. *de iis, quæ circà ſectionem* in Xiphia *occurêrre: de corporis & gladii, longitudine.* III. *de Corporis figura & craſſitie.* IV. *de Cute: error* Auctorum, *qui verſus caput ductâ manu aſperum voluerunt corium, ſecùs quàm verſus caudam.* V. *deſcriptio roſtrorum apud* Aldrovandum *laudatur: peculiaris gladii deſcriptio apud* Geſnerum. VI. *de Lingua, de oculis, & de foraminibus ante illos.* VII. *de Pinnarum numero & ſitu.* VIII. *de Cauda.*

§. I.

UTut apud *Geſnerum, Aldrovandum* & *alios*, qui de piſcibus opera condiderunt, multa *de Xiphia* ſint tradita, utut & inter Hiſtorias Curioſiſſimi & induſtrii *Th Bartholini Cent. II, 16. Anatome Xiphiæ* exſtet; Atque *Excell. Dn. D Georgius Hannæus in Ephem. Germ.* Dec. II. An. VIII. Obſ. CVII. itidem *Xiphiam* adumbrare aggreſſus ſit; Operæ pretium tamen me facturum autumo, ſi quæ mihi *anno 1690. d 21. Auguſti in* FEMELLA, quam liberalitate ſpectati & curioſi Civis *Dn. Charleti* ſecandam nactus ſum, animadverſa fuerunt, Erudito orbi dilucidè ob oculos ponam. Illa enim mihi ſedet ſententia, *nunquam ſatis animalium naturam indagatam*, inprimis *Aquatilium* & *Sylveſtrium*, eorumque *vulgò non obviorum*; Supereſſe ſemper, quæ aliorum oculos fugerint, dignaque ſint, ut in lucem protrahantur: Quamvis ſi nullus ſingularis fructus ex noſtra opera redundaret, quum *fides Hiſtoriæ atque anatomes animalium, ſive zootomiæ*, vacillet admodum, ſuffragio ſaltem de veritate benè mereri licebit.

§. II. A notioribus autem, *quæ ſpontè ſe oculis ſiſtunt*, inchoandum: INTEGRUM CORPUS, ab extremo mucrone gladii ad mediam partem lunatæ caudæ quatuor ulnas dabat & dimidiam, ita ut GLADIUS tertiam partem longitudinis conſtitueret, unius & dimidiæ ulnæ menſurâ. *Wormianum Muſæum* duos gladios poſſedit (L.3. 11.) *alterum, cui licet amputatus eſſet apex, duorum tamen pedum longitudinem ſuperaret; alterum, pedum duorum cum ſemiſſe longitudine, quâ capiti jungitur.* H.I. Proportionem allatam gladii & *Bartholinus* l. cit. allegat. Neque longè ab eadem recedit iſta *Aldrovando* obſervata *de piſcib.* L.3.c.21 *Genus & formam deſcribenti*. f.126.b.& 127.a. *Xiphias* cujus *D. Hannæus* l.c. meminit, *præter noſtram*, ut verba ejus habent, *ad longitudinem trium cum dimidiâ ulnarum excreverat.*

§. III. *Teres* autem erat CORPUS, à capitis confinio ad caudam usque inſtar metæ ſenſim gracileſcens: *ubi craſſiſſimum*, propè caput, duarum ulnarum & ſuprà menſurâ ægrè comprehendebatur: In relatione *D. Hannæi* l.c *binas ulnas* ſcribitur *æquâſſe altitudine*; ni fortè à putredine inflatum corpus iſtâ intumuerit mole, enectus enim ad litus appulerat piſcis.

§. IV. CUTIS ſplendens ex argenteo cineritii coloris, uti rectè *Aldrovandus* l c. *Piſcatores* autem vivorum cutem longè ſplendore ſuperare aſſerebant. *Nulla* in cute deprehenſa *foramina*. Atque illud, quod *Rondeletius*, *Geſnerus*, *Aldrovandus*, cum *Jonſtono* affirmant, *Bartholinus* verò ſolùm fide *Rondeletii* recenſet pag. 198. *Corium caudam verſus ductâ manu, læve, aſperum verò eſſe, ductâ verſus caput manu*, veritati minimè perlitare oculati experti ſumus; Ne quis autem error in experiundo falleret, ablui prius corpus curavimus, quod *Nautæ* illud per diem jam ſpectandum exhibuerant, adeoque pulverulentum reddiderant; ablutum ita corpus tangenti, ſive ſurſum, ſive deorſum manus duceretur, lævor idem occurrebat: Quando pulverulentum adhuc erat, fibris corrugatis, tendenti ſurſum verſus manui, aliquam quaſi aſperitatem offerebat, ablutum nullam: Atque *Bartholinus* p.198. *Vidimus* inquit, *nos, læve eſſe corium ſerici inſtar nocte ſplendens, præſertim ubi candicantes maculæ aſperguntur*; ut mirer, qui *in Muſæo Wormiano* (L.3.11. f.271.) *Capitis* quidem *glabra reliqui verò corporis ſuperioris pellis aſpera* dicatur.

§. V. Quoad reliqua rectè ſe habet deſcriptio apud *Aldrovandum*, ut quod UTRAQUE MAXILLA ſit ROSTRATA, *inferiori* longè breviori, atque ut unum ad decem ſe habente reſpectu corporis, eâdemque triangulari & extremùm terete, minusque oſſeâ ac

lata:

latâ:(non male hæc à *Geſnero* exſculpta *in altera figura f.452.*) Cæterùm illud adjiciendum, quod *mucro ſuperioris roſtri*, *ſive gladii ipſius*, non in acutam autteretem, ſed in ſemi circularem, latam quodammodo, aciem exeat. GLADII deſcriptio accuratiſſima exſtat apud *Geſnerum f.455. Auct. Job. Cajo Medico Anglo*, hiſce verbis: *Pars illa roſtri ſuperior, tota oſſea eſt & dura. Sicca etiam noſtra eſt, ſuperficie ſuâ ſummâ & extimâ leviter aſpera eſt; intimâ & pronâ, lævior. Componitur & ex duobus oſſibus, ut unum quid eſſe totô proceſſu videantur, ubi ad caput perventum eſt, paulatim ſe dividunt, & diducunt, ita ut ſuperior pars ad cranium conficiendum, latius aſſurgat; alterum palati os facit, rectoq; ductu à lato in acutum tendit, pari cum ſuperiori longitudine*, &c. Optimè *D. Hannæus*, quod *gladius in ultima extremitate oſſeus quidem, ſed verſus caput pene corneus.*

§. VI. DENTES & BRANCHIAS *Oſteologiæ* ſervamus. LINGVAM parvam in patulo admodùm rictu habitantem *D. Hannæi* relatio memorat; *Ego* quod ſceleto incorruptum vellem caput, non inquiſivi anxiè; Neque *Bartholinus* Linguæ meminit; & ſuſpicio eſt, à putredine diductum rictum particulamque linguæ analogam, qualis & in aliis piſcibus occurrit, reſtrictam valde, ab eàdem in majus actam. OCULOS orbiculatos prominentes, ſive emiſſitios, & *ante eos* FORAMINA, rectè tradidit *Aldrovandus*; non unum autem, ſed *geminum ante oculos foramen* conſpeximus, iſtô nempe loco, ubi nares deſignandæ forent: Nobiſcum facit *Muſæum Wormianum*. l.c.

§. VII. PINNÆ propè *juxta branchias binæ* aderant; ut à branchiis diſſitas, ad latera, malè exſculptas eſſe apud *Aldrovandum*, conſtet. *Alia* verò *ſingularis*, *non in medio ventre*, uti *Aldrovandus*, *ſed infrà* eum: nec magna, ſed *maximè pone caput*, non in medio dorſo, uti falsò quædam figuræ exprimunt; verùm iſtum ad modum quô figura ilicò me præſente delineata exhibet; *parva* imò *minima in ſuperiori parte, non procul à Cauda*, quam relatio *D. Hannæi*, quatuor ſolùm pinnas numerans, neglexiſſe videtur; ut ut eadem relatio *Geſnerum*, *Aldrovandum*, ac *Jonſtonum* non ſolùm circa ſitum atque lineamenta, ſed & circa numerum pinnarum craſſiſſimè lapſos notet. *Numerus* ſanè PINNARUM apud Geſnerum in altera minori figur. f. 452. Edit. Tigurin. An. 1558. rectè ſe habet; neque *lineamenta* adeò à vero abludunt; *Situs* etiam aliarum pinnarum reſpondet; maximam autem in dorſo collocando, aberratum eſt; *Muſæum Wormianum l. c. pinnas habet ad branchias duas, in medio ventre unicam, ſuprà dorſum majorem aliam, aliam minorem non procul à cauda.*

§. VIII. Ex rei natura quoque *Autoribus* memoratur, quod CAUDA ſit *lunata*; & quod ipſam ex lateribus protuberantia, inter cartilaginem & carnem ambigens, utrinque quaſi decuſſet.

CAPUT II.

I.

DE *iis partibus, quæ per ſectionem cognitæ: de Cute: error* Aldrovandi *de latentibus ſub Cute ſquamis* II. *Nulla in cute foramina.* III. *Nulla vera noſtri Piſcis, Xiphiæ, pinguedo.* IV. *Tria genera carnium ſive Muſculorum,* V. *de Muſculorum compage.* VI. *de Peritonæo.*

§. I.

EX *Anatome* nobis *primùm cognita* CUTIS, *ſub qua nullæ latentes ſqvamæ* nobis animadverſæ, ut nec *Bartholino*, contrà quàm *Bellonius* teſtatur; Nihilominus *latentibus* hiſce præter aliorum piſcium morem *ſquamis Aldrovandus l. c. Xiphiam à Thunno diſcriminandum* voluit; ita error errorem trudit! Subtiliſſimè enim CUTICULAM ſeparavi ut pelluceret, neque ullum ſquamæ ſenſum oculis aut manibus percepimus; Ut adeò *ſimpliciter inter læves, nullô modô* autem *inter ſqvamoſos piſces* ſit numerandus.

§. II. *In Cute* ad Solem obverſâ itidem exploravi, an ſicut tenuior & tenuiſſima *balænæ* exſiccata *cutis* pluribus foraminibus quaſi acu pictas ſpecies exhibet, ita & hîc *pori* comparerent? Verum *fruſtrà.*

§. III. PINGVEDINEM itidem nullô modô deprehendi, ut mirari ſubeat, ab *Aldrov. l.c.* & f. 128. *a. de uſu in cibis, præpinguem* dici *Xiphiam, adipemq; in dorſo habere plurimum*; (quæ verba & in *Muſæo Wormiano* occurrunt) *ſuis more*, Siquidem accuratè ſeparatâ cute, nullus fluidus adeps, qui manum unxiſſet, aut quomodocunque lubricam rediddiſſet; Multò minùs aliquid ſevi apparuit: ſed molle quoddam ex nerveo, mentiens pinguedinem, candore ac teneritudine à reliqua carne, diſcrepans, offendi: Ex quo obſtructionis aut coalitionis, ſecus quàm *in balænæ cute*, foraminum cauſam deduco. Sed neque *Piſcatoribus* pinguedo iſta habebatur; Neque in uſum in quem pinguedines aliàs, quidquam *ex Xiphia*, à quoquam expeti, hîc locorum eſt compertum: Neq; *Bartholinus* p. 197. pinguedinem ſed *ſub cute te tenerrima tantùm panniculum carnoſum expandi* tradit, *quô demto cutis ſervari nullo modo poſſit. Unde cum cute ſeparavit, ut commodius exſiccaretur & impleretur.*

§. IV. Inciſô autem alterô latere, *tria genera* CARNIUM ſive MU-

MUSCULORUM obſervabam; *Unum* quidem, quod lardi ſpecie & compage, molle inter ſecandum ſentiebam; aſt nullam pinguedinis, uti diximus, notam manifeſtabat, proximè cuti adſitum: *Alterum* itidem album, ſed ſplendens magis, quod transverſim ſectum cortices quaſi ceparum referebat, aptum corticatim diſſolvi inſtar friabilis aliorum quorundam piſcium carnis: *Tertium*, raris in locis, inter iſta duo muſculorum genera jacens, colorem, qualis eſt muſculorum in quadrupedibus Sanguineis, rubro ſanguineum præſentabat.

§. V. MUSCULI *minus cohærebant*, & ad levem contrectationem faciliùs quam coctæ carnes diffluebant; *raris tendinibus*, per majorem partem corporis, membraniſque tenuiſſimis diſtincti.

§. VI. Remotâ carne PERITONÆUM circum circa deteximus, ſatis craſſum; muſculi huic inſtrati, multis eisque duris & ſolidis tendinibus adhærebant.

CAPUT III.

I.

Veſica pnevmatica, ejus membrana communis. II. *Ejusdem membrana propria.* III. *In membrana propria vas ſanguineum inſigne,* IV. *Nullus ductus in Veſica pnevmatica obvius.* V. *Nullum omentum, nulla pinguedo,* VI. *Inteſtinorum ſitus,* VII. *de Vaſis in membrana meſenterio analoga,* VIII. *Interna facies inteſtini recti & reliquorum.* IX. *de Colo & Cœco; de Cœci annulo.* X. tuberculi, *in quo oſſiculum, anatome.*

§. I.

Diſſectô *peritoneô* VESICA PNEVMATICA ampliſſima, à ſummis usque faucibus tumida, continuô tractu, nullibi coarctata, id quod in minoribus piſcibus fieri amat, usque ad inteſtini recti exitum omnia obtegebat. *Duabus* autem *diſtinctis tunicis* conſtabat, *alterâ communi & craſſâ, quæ* & MESENTERIUM *conſtituebat*, qvum quâdem parte inteſtina ſuſpenſa ex ſe teneret; hæcque coloris ex albo ſplendentis argentei, qualem in ſiluri anatome, cujus *in Ephem. Germ. Dec. II. An. VII. Obſ. XL.* partem dedi, egregiè contemplatus ſum.

§. II. *Alterâ magis propriâ*, ſed admodùm tenui; quæ & facilè ex illa craſſa inciſa eximi poterat, ut dubitem, annon hæc propterea *veſica pnevmatica interior* ſit dicenda; Exempta neutiquam deturgeſcebat, tenuibus enim ſolùm fibris craſſæ alteri leviter adhæſerat:

§. III.

§. III. *Propria* autem hæc *Veſicæ pnevmaticæ membrana* ab inſigni trunco, cui parem nullibi per totum piſcem niſi *in renibus* erat deprehendere, pronatos plures ramos ſangvineos demonſtrabat: *duplicem* verò *eandem membranam* flatus, per truncum illum adactus docuit.

§. IV. Exemtâ iſtâ *Veſica interiori pnevmaticâ* domi inquiſivimus, an *ductus* quidam foret inventu *quô aëri ingreſſus patuiſſet*; Aſt explicatâ totâ *veſicâ*, obſervavimus quidem ab inflatu trunci memorati ſanguinei, aliquantum turgeret quum tamen urgere nollemus flatum, rupturam metuentes, quæ ſceleto ipſam ineptam redderet; *Cacumen ejusdem ovale*, quô faucibus confinis erat, explorantes, *cœcum* iſtud & proſus nullo, vel minimô foramine pervium vidimus; diù *Sceleton* turgidum manſit, donec à vermibus viâ factâ Spiritus erumperet.

§. V. Præciſâ, *membrana communi veſicæ pnevmaticæ*, *pars* ejus quam MESENTERII loco fuiſſe dicimus, *inteſtina* inſtar OMENTI tegebat, *nullô veſtigiô pinguedinis* alicujus, aut membranæ pingvis, quæ *omenti* qualemcunque ſpeciem præbuiſſet, quam tamen *in ſiluro* erat perſpicere.

§. VI. Hâc parte rejectâ, INTESTINA in ſitu inflexa surſum deorſum verſus oſtendimus; ut non prorſus animalibus, quæ ἐνδυέντερα, Græcis dicuntur, accenſendus *Xiphias* veniat, id quod & *Bartholinus* innuit: Neque tamen ex ſingulari quadam membrana ſuſpenſa, aut omninò in gyrum collecta erant inteſtina, ſed fibris ſolùm interjectis atque conſertis *iſtâ* MESENTERIO *analogâ membranâ* connectebantur, revolutionibus tali figurâ conſpicuis, quali in tabella ab *Anatomicis inteſtina*, ſpectatoribus exhiberi ſveverunt. Ut *Bartholinus* errorem illorum meritò perſtringat, qui apud *Geſnerum* unum tantùm inteſtinum *Xiphiæ* eſſe voluerint; *Reverà enim* inquit, p. 198. *inteſtina recta non ſunt, ſed æqualibus gyris intorta, quemadmodum artificialis iſte inteſtinorum ſitus eſt apud Aquapendentem & Veslingium*: Sed quod idem p. 200. n. 9. *inteſtina ordine in gyrum diſpoſita* ſcripſit, autopſiæ repugnat; Neque enim εἰλικελινῆ ſive in orbem convoluta erant, quemadmodum tenuia ex inteſtinis in quadrupedibus ſangvineis diſpoſita videmus, ſed leviter in longum flexa; Arctè autem *flexuræ inteſtinorum* ſibi invicem fibris erant adſtrictæ, recurrente ſemper flexu ad principium, à quo digreſſum fuerat, æquali longitudine; Atque *in* ipſa *flexura* ita *inteſtina* conſerta erant, ut coaluiſſe

videri

videri poſſent, preſſuræ, à cohæſione, manifeſtò in *inteſtinis* divulſis indiciô.

§. VII. Tentabamus, quantum feſtinatio ſpectatorum ad nova permittebat, an *in* MESENTERIO *analogâ membranâ circulationem Sanguinis* detegere valeremus; Verùm obſtitit, partim ſubtilitas tunicarum, partim exilitas vaſorum, inprimis quum eadem vaſa exilia inexplicabili contorſione ſub membranis, quibus involvebantur, ſive magis implicabantur, ſibi invicem eſſent intertexta, adeò ut quum unum te ferire lanceolâ crederes, tria aut duo aperires; aut ſi membranas ſeparare tentares, ipſa vaſa lacerares prius. Atque hic erat nodus Gordius, non hôc ferrô iſtâ vice ſolvendus, quum omnem hanc *anatomen* intrà bihorium præcipitare cogerer.

§. VIII. Eductis *inteſtinis*, RECTO patefactô, *interna* omnia mucô craſſô continuô obſita vidimus; mucum velo bombycino comparavimus: Atque *in Superioribus inteſtinis* parili modô omnia mucô obtecta erant.

§. IX. Ad COLON hinc progreſſi, craſſam quandam detortam protuberantiam advertimus, quam COECO æquiparavimus; quâ apertâ, manifeſta intus reduplicatio tunicarum, ſive *annulus craſſus*, carneus, rugoſus, VALVULÆ COLI nomen quodammodò merebatur. *In piſcibus* igitur quibusdam non ſolùm *magnitudine*, *ſed etiam appendice differre inteſtina* liquet; ut ut enim *Ariſtoteles* 2. H. N 17. tantùm *appendices Ventriculorum, appendicibus inteſtinorum analogas* annotavit, obſervavi tamen & *inteſtini appendicem Cœco analogam* non ſolùm *in Xiphia*, ſed & *in Sturione*.

§. X. *In* cujusdam *inteſtinorum latere* TUBERCULUM *quoddam* durum tactus judicabat; inciſum hoc *ſpinam* ſive *oſſiculum* infixiſſe vulnus arguebat, chyloque allabente propulſum oſſiculum ubi fixam ſedem occupavit, calor nativus demùm in glandulam aut nodum aliquem vulneratam partem compingens, novi hoſpitis ſepulchrum molitus fuerat.

CAPUT IV.

I.

Ventriculi ſitus; tenuia ſub ipſo; It. ſub principo ejus duo vaſta corpora II. *Ventriculi amplitudo: inciſi plicæ glandul formes.* III. *Contenta in Ventriculo oſſicula piſcium mire attenuata, ſalvâ figurâ.* IV. Bartholini *bifidum ventriculum ſcribentis error.* V. *Alterum ex vaſtis corporibus ſub Ventriculo deſcribitur, quod anguliforme ex meris glandulis.* VI. de

de Ventriculo duplici piſcium, quodque corpus illud, unguliforme glandoloſum rectè Ventriculus ſuccenturiatus dicatur. VII. Ventriculi ſuccenturiati ſitus & magnitudo. VIII. Glandularum, ex quibus fuit compoſitus, deſcriptio. IX. Glandularum harum cavitas & ſuccus. X. de lobis duobus Ventriculi ſuccenturiati, & de glandularum ductibus; de trunco, & de ramorum divaricationibus. XI. Quod nulla vaſa ſanguinea in Ventriculo ſuccenturiato: Error Bartholini *qui ſuccenturiatum Ventriculum pro hepate venditavit, qui & in deſcriptione Hepatis Embryonum ſimilem errorem commiſiſſe videtur.*

§. I.

VENTRICULUS inſtar utriculi, extremô leviter acuminato ac incurvo propendulus, totâ quâ erat ſesquiſpithamæ longitudine, incumbebat *inteſtinis*, ex quibus *tenuia*, inflexô occultô tramite, ab ipſo ſubtus digrediebantur; Ipſe *Ventriculus* à faucibus ſive ingluvie continuô tractu procedebat, principioque ſuo DUO VASTA CORPORA abſcondebat.

§. II. Ubi erat *ampliſſimus*, expansâ manu circumcirca comprehendi nequibat: *inciſus* ſecundùm longitudinem, *innumeris ſulcis denſâ ſerie coagmentatus* apparuit: *Sulcorum* autem *ſuperficies* rugoſis aſperitatibus ſtipatam *glandularum congeriem* mentiebatur; Verùm curioſè ſcrutantibus, nullum foramen *glandularum* patuit, nullaque acinorum diſtinctio, ſed rugarum varia plicatura & contorſio ſpeciem iſtam conciliarat; *craſſities* autem inciſæ hujus *tunicæ rugoſæ* alicubi ad pollicem accedebat.

§. III. *Inerant Ventriculo omnis generis oſſicula piſcium*, integra etiam cujusdam ſpina, vertebris cohærentibus; Verùm & ſpina memorata, & reliqua oſſicula, licet ſpeciem exteriorem per omnia retinerent duritiem, tamen perdiderant, molliſſima enim erant, ad contactum, ut inſtar folliculorum comprimi poſſent, quamvis à preſſura ad figuram priorem redirent rurſus.

§. IV. *Bartholinus* p. 199. 200. VENTRICULUM BIFIDUM ſtatuens, *Veſicam pnevmaticam* alterum *Ventriculum* falsò credidit, verba ejus ſunt: *Ventriculus befidus, quorum alter craſſus, interius rugoſus, algâ viridi refertus, unâ parte cæcus, cujus extremitas acuminata velut cornu.*

§ V. Digreſſi ad VASTA CORPORA, quæ à ſumma parte *Ventriculi* obtecta diximus, *alterum* ex illis UNGULIFOME, membra-

branâ ſat denſâ ſubcœruleâ, quâ inſtratum erat, blandè incisâ mirabilem *glandularum compagem* exhibuit.

§. VI. *Quale viſcus*, qvum *in* plurimis *aliis animalibus*, præcipuè *in avium generibus*, occurrat, inſigniori tamen ſtructurâ *ad Caſtoris Ventriculi orificium* ſæpius ſpectatoribus illud ſpectandum, exhibuimus, depictumque aſſervamus, *Dignum* autem *nomine* VENTRICULI SUCCENTURIATI idem viſcus judico, aut ſimili, quo miniſterium ejus in apparatum *Ventriculi genuini* commodè denotari queat. Vult quidem *Ariſtoteles piſces ſimplicem ſolùm habere Ventriculum, ſed qui differat* τοῖς σχήμασι *figuris*. 2. H. A. C. 17. quippe *appendiculas, quibus piſcem differre* annotârat, quales in Salmone, Trutta, obſervavimus, à Ventriculis non diſtinguit: Singularis tamen hujus partis ſtructura videtur velle, ut quodammodo & *piſcibus non ſimplex Ventriculus* aſſeratur, quùm & *in ſturione aliâ ratione duplex* videri queat; Utt ejus aliquando *anatome* accuratior ediſſeret.

§. VII. Erat autem *hoc corpus unguliforme*, ſive VENTRICULUM SUCCENTUATUM dixeris, proximè *Ventriculo propriè dicto* juxta orificium adſitum; *Hepar* aliquot *vitulinum* & gibbo, & ſimo, & fiſſo, atque magnitudine referens, ſpithamæ longitudine & latitudine, craſſitie palmæ ſivé quatuor digitorum, ut mole *genuinum Ventriculum* ſuperaret, ut ut longitudine ipſo eſſet inferior.

§. VIII. Detractâ exteriori membranâ *ex meris glundulis compactum* vidimus: glandulis magis aciniformibus, præ illis *in Caſtore*. quæ globoſis capitibus exſurgebant, qvum *in Xiphia* extremæ partes acutiores exertæ eſſent.

§. IX. Inciſis glandulis, *intus cavitas manifeſta, pleno ſubflavô ſpiſſô mucô, qualis inteſtinis* velo bombycino implicitus & *Ventriculi* lateribus partim etiam adhærebat.

§. V. Cæterum VENTRICULUS iſte SUCCENTURIATUS, *duos lobos*, licet minus perfectos, ſuo fiſſo referebat; Inciſus tamen *truncum* ſolum *unicum*, *tanquàm ductum communem* dedit, qui juxta orificium *Ventriculo genuino*, inſerebatur, ambitu externi limbi vel marginis orificii quo inſerebatur, ſingularem quaſi annulum formante: *Ad ductam hunc cōmunem divaricati magni rami ex utroq; lobo* diverſiſiis contendebant, magnos autē ramos inſequebantur minores, & hos minimi ab extrema usque viſceris crepidine. *Ramis* autē *ſingulis ſuæ adhærebant glandulæ*, atque ex glandulis in ramos minores & majores, ex ramis in truncum iſtum ſive ductum communem, ex

trunco demum *in inteſtina*, quorum ad limbum *orificii Ventriculi*, ex adverſo, erat con finum, partem etiam *in Ventriculum genuinum* ſuccus ille ſub flavus deſtillabat.

§. X. *Vaſa ſanguinea* IN VENTRICULO hoc SUCCENTURIATO nulla: adeoque *hepatis exanguis* nomine *Bartholinus* iſtud deſcripſit: *Hepar*, inquiens, *grande ſatis & exangue; loco ſanguinis humor craſſiuſculus flaveſcens cernebatur, quo colore fere totum hepar erat infectum, exteriori facie luridâ. In Hepate vaſa varia; inprimis rami craſſi ſuccô flavô craſsô pleni, qui in truncum deſinebant, inteſtino conjunctum, & suprà hos ramos exigua vaſa rubicunda excurrebant.* H.I. Quare quum in grandiori viſcere hoc deſcribendo falſus ſit *Bartholinus*, ſæ etiam *in Embryorum Hiſtoria* erraverit, quando *Hepatis rudiorem formam & oblongam inſtar vermium concretorum* in his aſſerit.

CAPUT V.

I.

N*Ullum pancreas.* II. *Alterum vaſtum corpus ſub Ventriculo deſcribitur: quod iſtud verum Hepar fuerit;* Bartholino *hepar non animadverſum.* III. *Veſicula fellis, ejusq; cum Hepate connexio: deq; ductûs cholidochici inſertione ad faucium & orificii Ventriculi confinium: Ubi error* Bartholini *connectentis cholidochicum cum Ventriculo ſuccenturiato, negantisque committi eundem inteſtino, contra* Ariſtotelem, notatur. IV. *Lien.* V. *Renes. Error* Bartholini, *qui ipſos uni vaſi deputavit.* VI. *Probatur fuiſſe Renes: de Urinaria inſertione.* VIII. *Veſica Urinaria* Bartholino *non obſervata.* IX. *Cor. Ejus valvulæ, tres ſemilunares & duæ triglochines; tubulus cartilagineus.* X. *Oculi, eorumque humor vitreus. Nervi optici deſcriptio ex Malpighio.* XI. *Cerebrum.* XII. *In acetabulis vertebrarum humor Cryſtallinus.*

§. I.

INqviſivimus ſolicitè an præterea PANCREATIS *corpus* alicubi deliteſceret, quod tamen nuſpiam offendimus. Optimè igitur famigeratiſſimus *Rhedi*, teſte Illuſtri *Malpighio in Ep. de ſtruct. gland. conglob. ad Societ. Angl. p. 11. In Xiphia, Aſello & aliis obſervavi loco pancreatis vas excretorium, à natura paratum arboris inſtar, cui cœcales utriculos appendit, quibus mediis pancreaticus ſuccus ſeparetur; in bombycibus &c.* H.I.

§. II. Ad *alterum* igitur ex VASTIS CORPORIBUS, quæ à *Ventriculo* obtecta *Cap. præced.* §. I. retulimus, converſi, HEPAR iſtud deprehendimus, rubrô colore ſed peſſimè cohærens, quum inſtar

ſtar ſaniei manibus apprehenſum dilaberetur atque difflueret; ad quemvis enim contactum dehiſcebat, & manus ſordidabat; an ſ. n. an p. n. tabidum quaſi extiterit, incertum relinquimus. *Peculiare* tamen *viſcus* evincebat qualiſcunque cohæſio, quæ conſpicua magis erat antequàm illud attingeremus; Vaſorumque majorum firmitas idem arguebat; *Proximum* autem *à Corde ad fauces*, in profunda cavitate erat abditum, ut à ſuperimpoſito Vaſto *Ventriculi ſuccenturiati* corpore abſconderetur; Quod puto in cauſa fuit, ut oculos *Bartholini* ſubterfugerit; Etenim & nobis primô intuitu *Ventriculus* hic *ſuccenturiatus* eandem ob cauſam *hepar* creditus eſt, inprimis, quum *Veſicula fellis*, propius huic *Ventriculô*, quàm iſti rubro *hepatis* corpori adjaceret; *Lienq;* ex adverſâ *Ventriculi genuini* regione per membranulam eidem cohæreret.

§. III. VESICULA FELLIS oblonga erat ſeſquidigitum; Ovi amplitudine; *Hepati* non erat alveo ſuô adſtricta, ſed laxis tenuibus membranis ſanguinoletis dependebat; ab ipſa verò DUCTUS CHOLIDOCHICUS longitudine ſpithamæ, ſuprà canalem *ſuccenturiati Ventriculi*, peculiari inſertione protuberante, bilem ſuam ad fauces in confinio *Ventriculi orificii* mittebat, expreſſâ *liquidâ flavâ bile* illud evidenter commonſtrante; ut adeò *Bartholinus* admodum ſit falſus, quod p. 199. n. 6. *Fellis veſiculam à jecore ſemotam*, rectè quidem *obſervaſſe Wottonum* tradit, *ipſamq; adhærere jecori, per longum funem & canalem, qui ſemiulnam æquet:* hoc tamen non obſtante p. 197. n. 1. *Ariſtotelem* erroris arguit, *quod fellis veſiculam inteſtino committi affirmet, quæ tamen*, inquiens, *hepar longô canale inteſtinis jungit*; Errorque in principio alium errorem generavit, quum *hepatis* loco *Ventriculum* illum *ſuccenturiatum* malè ſubſtituerit: Rectiſſimè enim *Wottonus* nobiſcum rubrum corpus *jecur* ſtatuens, ab ipſo *Veſiculam* remotam adſerit; rectiſſimè *Ariſtoteles vellis feſiculam per ductum* illum *cholidochicum* inteſtino, confinio orificii Ventriculi, committi affirmat; malè autem *Bartholinus* iſto *canale longô* falſum *hepar inteſtinis jungi*; quum ſuprà illud falſum *hepar* (*Ventriculum ſuccenturiatum* intellige) canalis iſte incederet.

§. IV. LIEN. magnitudine, & figurâ rhomboide humano ſuppar; ſolidus: In inciſcô nigricans ſplendor conſpicuus erat: *Bartholino* exiguus, rotundus fuit.

§. V. RENES, intercedente protuberantia *vertebrarum* ſpinæ, diviſi, ſub capitis regione incipientes, ad locum, in quo *tribus diſtinctis foraminibus*, *inteſtinum*, *uterus* & *urethra* exitum, ſingula ſuum, in-

veniebant, procurrebant; firmiter ubique *vertebris* adhærentes; te- cti *tunicâ* illâ *nerveâ ſplendente*, quam *Bartholinus* luculenter expreſſit p. 200. Verùm magnum παρόραμα *Summi Viri*, quando vaſi uni illos deputavit, ita enim ſub finem: *Per ſpinam dorſi, excurrebat vas ſanguineum ampliſſimum, ſed congelato Sanguine refertum, cujus tunica elegantiſſima nervea inſtar texturæ cruciatæ.* Neque *Renum* alibi mentionem facit.

§. VI *Fuiſſe* verò RENES probarunt URETERES, quos domi præſentibus *Excellentiſſimis Dominis Collegis & aliis*, latentes ex parenchymate in lucem protraxi, qvum non ita nudi, quemadmodum *in quadrupedibus* ſuevit, extrà parenchyma decurrerent; Arctè quippe *parenchyma renum Veſicæ urinariæ* adhærebat; Et vix ſtraminis latitudine membranæ communi involuti URETERES quadantenus liberi exſtabant. Erant autem ſubtilis texturæ inſtar venarum, cæteroquin albi, ampli, ut anatinam aut anſerinam pennam minorem caperent.

§. VII. Atque propè ſe invicem hi URETERES fundo *Veſicæ* inſerebantur, non obliquo ſed rectô ductu, intrà duplices membranas *Veſicæ*, ad inſtar aliorum aliis, citrà annulum aut protuberantiam, merô hiatu dignoſcendi.

§. VIII. VESICA ipſa URINARIA propè *uteri* divaricationem proximè á *Vertebris ſpinæ* erat ſita; non autem *vertebris*, ſed magis *utero*, & *Veſicæ pnevmaticæ membranæ communi* accreverat, minus ſolida, quàm iſta *ſiluri* à nobis *obſ.* XL, *An.* VIII. *Dec.* II. *in Ephem. Germ.* commemorata; Levi enim lapſu manùs, ubi *pnevmaticæ Veſicæ* erat conjuncta, ſuperior ejus tunica rupit; inflata ad ovum minus *ſtruthio cameli* accedebat, *Bartholinus* eam non advertit, aut ſanè annotâſſe oblitus eſt.

§. IX. Intenti in *Sceleton* conſtruendum, domi PERICARDIUM ac SEPTUM ſcrutari neglexismus; COR autem obſervavimus ſub *capite* ſitum, triangulare, *unicô ventriculô exiguô* imò ferè nullo, *tribus* autem *ſemilunaribus, duabus triglochinibus valvulis.* TUBULUS CARTILAGINEUS amplus & craſſus; AURICULA etiam ſatis grandi, ut *Bartholini* fidem in recenſendo *Cordis* apparatu noſtra αὐτοψία firmet, niſi quod ipſius oculos *una* effugerit *valvula*; *Cor, inquit, ſub capite ſtatim ſitum, triangulari, unicô ventriculo exiguo, ſanguine pleno, cui ad latus implantata Vena Cava, valvulis binis, & auricula magna duplici quaſi burſâ propendens flaccida, ſed unico tantum ſinu. In baſi adſtat veſicula illa, magna hic, & cartilaginoſa ferè, ad cujus exortum binæ* quo-

quoque valvulæ apponuntur, regreſſum impedientes H.I. *Xiphiæ* autem *Cor* longè fabricâ *Cordi ſturionis* cedit.

§. X. OCULORUM alteram *pupillam* pertudimus, aſt *nihil aquei humoris* ex illo; ſed qvicqvid effluebat, *vitreum* lentum referebat. *Vaſti* autem *oculi*, ut orbita Talerum caperet. *Malpighius in Tract. de Cerebro ad Fracaſſatum Biblioth. Anat. T.2.f.298. & 299.* Nervi optici ſtructuram in Xiphia egregiè edifferit; *Vulgatum eſt nervum opticum in ſingulis animalibus conſtare multiplici ſubſtantia, binis ſc. membranis, -- In Xiphia qui ingentem oculum ſortitus eſt, Opticus nervus ſolitis quidem membranis involutns, ſed non intimè ſolidus, & continuus, nec nerveis fibrillis, vel funiculis diſtinctus, non ad ſenſum pororſus vel inſigni cavitate donatus obſervatur, ſed ab his longe diversâ conſpicitur ſtructurâ: Hujus enim meditullium nil aliud eſt, quàm alba Cerebri ſubſtantia &c.* Videatur Icon *-- Singulæ autem plicarum circumvolutiones hinc inde tenui obvelantur matre; per quam excurrunt ſanguinea vaſa ſatis conſpicua, que undique propagines mittunt, ita ut non leviter his firmetur. Inveſtitur tota hæc moles durâ matre -- ex hâc in poſtica Oculi parte extensâ efformatur retina, unde mihi cum antiquo Vaſſæo dubitandum venit; retinam non membranam, ſed potius cerebri expanſionem cenſendam eſſe. Hoc in Xiphia ſæpius expertus ſum, in Tynno pariter, cæteriſq; grandioribus piſcibus, &c.* H. I.

§. XI. CEREBRUM majorem partem fluidum, indicabat qvantitas humoris, qvæ ex ORIFICIO SACRO, qvod parvum habebat; aliquid tamen *cinericii craſſi* cultrô eduximus.

§. XII. Diſſectæ primæ Capiti proximæ, VERTEBRÆ *acetabulum*, pellucidum *humorem* cryſtallini magis, quàm vitrei, in oculis animalium æmulum continebat, globô inſignis magnitudinis, qvum totum *acetabulum* illô eſſet oppletum; *nulla* autem vel oculo, vel ſtylo, vel ſetæ patuit *via ex uno ad alterum alterius vertebræ acetabulum*.

CAPUT VI.

I.

Tria diſtincta foramina in infima abdominis parte, unum, pro recti inteſtini, medium pro uteri, tertium pro urethræ exitu. Nulla mammarum veſtigia. II. Commune antrum ſive Vagina Uteri. III. Duo proceſſus uteri; absque indicio ullo vel Tubæ, vel Teſtium ſive ovarii: IV. Interna facies proceſſuum uteri glanduliformis. V. Nulla in proceſſibus his vaſa ſanguinea: trium corpuſculorum in proceſſibus con-

contentorum anatome. VI. Bartholini *error, quod duos proceſſus teſtes duos credat*; VII, *Alius* Ejusdem *error, quod antrum commune proceſſum Uteri cum inteſtino recto confundat.*

§. I.

UT GENITALIA MEMBRA ritè perluſtraremus, *partem inferioris abdominis* excidimus: *In qua tria diſtincta, vicinâ tamen ſerie diſpoſita foramina ad tria diſtincta viſcera* ducebant; *Extimum* quidem *ad inteſtinum rectum*, non adeô amplô; *medium* aliquantò ampliori *ad Uteri proceſſus*; *Supremum* ſive ſpinæ caudæ proximum anguſtô ductu *ad Veſicam urinariam* tendebat. *Singula foramina ſingulis circulis erant circumſcripta* neq; communi ambitu comprehendebantur: *Uteri* tamen & *veſicæ foramina*, quum propius eſſent adſita, peculiare ſtudium requirebant, ut diſcrimen iſtud manifeſtum fieret; quamvis & ſtilus idem approbaret, quum *nullô modô ex vagina uteri in Urethram tranſitus* daretur; quod *urethra* ſuô ſeorſim principiô extrà *vaginam* gauderet. *Nulla* autem MAMMARUM *veſtigia* uſpiam ſive in hac, ſive in alia parte abdominis comparuère.

§. II. *Rectum inteſtinum*, ubi prorſus ab *utero* ſeparavimus, COMMUNE ANTRUM PROCESSUUM UTERINORUM ſive VAGINAM dixeris, contemplati, rugoſâ illam membranâ, duosque transverſos digitos craſſâ conſtare, patefacientes addidicimus. Difficilis detectu hujus *vaginæ* meatus erat, quippe ab innumeris & profundis rugarum ſulcis in ſe collapſis quaſi mucô occludebatur.

§. III. DUO autem UTERI erant PROCESSUS, æquali utriusque longitudine & amplitudine; longitudine ſpithamæ, vaſtitate infrà illam *Ventriculi genuini* quæ ægrè manu expanſâ clauderetur; deſinebat *uterq; proceſſus* in ovale obtuſum cacumen: Verùm nihil ad fundum proceſſuum, quod vel TUBÆ FALLOPIANÆ, vel TESTIUM ſive OVARII umbram referret; liberi & laxi duorum botulorum inſtar in cavitate abdominis quieſcebant.

§. IV. Inciſi PROCESSUS UTERI pariter uti *Ventriculus genuinus*, ſecundùm longitudinem ſibi invicem adſitos, denſos, *innumeros ſulcos* monſtrabant; *qui* digitum, pollicemve transverſum alti, glandulas pariter, aſt minus anfractuoſas, juſtâque magis ſerie, referebant; Indeque adeò diſtinctæ ſingulæ ſingulorum ovorum, *in piſcium ovariis*, ſitum præſentabant: Albi omnes iſti *glanduliformes acini*, papaveracei, mucôque lento obſiti.

§. V. *Vaſa in proceſſibus iſtis ſanguinea nulla*; niſi quod exilia & pauca *in dextro* occurrerent; *In quo* etiam *tria corpuſcula* obvia fuerunt,

runt, quæ ante diſſectionem qualia eſſent, non liqueat; *unum* eorum ultrà articulum longum, *alterum* infrà, *tertium* itidem, quod erat incurvum Animalcula ſperabamus; Verùm cute geminâ mucoſâ cautè nil niſi ſubrubra maſſa informis, nullâ articulatione diſtincta (fortè ex concreto ſanguine, quem & minutim conciſa iſta *corpuſcula* referebant) uſurpari poterat.

§. VI. *Geminam* itaque *circa feminina Xiphia Genitalia* Bartholini *aberrationem* eſt animadvertere: *Alteram* quidem, quod *proceſſus* iſtos *pro Teſtibus* accepit; *Teſtes*, inquit, *utriq; oblongi & craſſiſſimi pugni magnitudine.*

§. VII. *Altera gravior eſt hallucinatio*, quando *uterum inteſtinum* credidit: *Fœtus duos*, inquit, p. 200 *nuper formatos in recto inteſtino continebat. Nec enim alium uterum invenimus, quam inteſtinum, quod aliis inteſtinis erat continuum.* H.I. citrà dubium *antrum* illud *commune*, ſive *Vagina uteri* arctè *inteſtino recto* connexa, atque explicatu difficilis, *Ipſum* ſeduxit, ut *inteſtinum* ſibi viſus ſit vidiſſe, qvum *antrum* ob oculos eſſet poſitum.

CAPUT VII.

I.

Oſteologia. II. *quod oſſa* Xiphiæ *nulla humanis reſpondeant.* III. *Branchiarum quatuor paria.* IV. *Dentes nulli propriè dicti.* V. *loco dentium tria oſſicula exaſperata.* VI. *Coſta.*

§. I.

INter Oſſeos autem *Pelagios Xiphiam eſſe collocandum*, *non* verò *inter cartilagineos*, in aprico eſt poſitum. Poſſem & de OSTEOLOGIA plura afferre, qvum ærumnabili labore oſſa in *ſceleton* ſervata tandem conjungi curaverim.

§. II. Illud memorandum, *oſſibus humanis reſpondentia oſſa in ſceleto non comparere*; qualia tamen *in Delphini*, cui magnitudine non cedit, pinnis. *Exc. Dn. D. Major*, Curioſiſſimus Phyſicarum rerum ſcrutator, obſervavit.

§. III. BRANCHIARUM utrinque *quatuor paria*; Uti *Ariſtoteles*, & cum ipſo alii, *Wormius*, *Bartholinus* &c. rectè obſervarunt.

§. IV. DENTES nulli, aſperitas tamen quædam *in palato* & *intima tunica mandibulæ* offendit, quæ tamen *dentium* nomine indigna.

§. V. Propè fauces verò variæ magnitudinis & figuræ TRIA plana oblonga OSSICULLA, digiti longitudine, ſubrubra deteximus, ſerratim exaſperata, ſed leviter, non tàm profundè ac iſta globoſa

boſa *ſiluri* nobis memorata. *Proceſſibus* autem *cartilagineis* duriuſculis ferme oſſeis *iſta* aſpera *oſſicula* innexa erant. Apud *Geſnerum f.452. lin.19. Dentibus caret Xiphias, horumq; vice quatuor oſſa oblonga aſpera in palato habet; Tria* Nos ſolùm deteximus in uno latere, non diſtractis mandibulis ob ſceleti integritatem. Suſpicor etiam *Bartholinum* per tres dentium ordines, *illa tria oſſicula* exaſperata dentium in morem intellexiſſe p.198.*n.1. Dentes in palato inferiori medio gulam verſus ſingulares erant, membranæ affixi. Utrinque tres ordines. In ordine primo circa medium palati ſunt duo, major & minor, uterque oblongus & durus, ſaxo æmulus & aſper, nucleum dactyli referens, invicem junctus & palato per membranam Alter ordo huic per eandem membranam continuus, ad oſſis ſubſtantiam magis accedit, ut & tertius, circà extrema verò cartilaginoſus, mediam ſtellam radiis ſuis exprimens.* H,I. *Muſæum Wormianum L.3.11 f.271. Maxilla inferior ſine dentibus, (quorum vice oſſa quatuor oblonga & aſpera in palato funguntur.)* Credo *Virum Curioſiſſimum* fidem *Geſneri* ſeqvutum. Utcunque hæc ſe habeant, memorabile eſt iſtud *denticulatum* quaſi *oſſium opus Xiphiæ & Siluro* commune, diſpari licet magnitudine, ac figurâ, qvum in quibus aliis piſcibus ſit obſervatum, non meminerim.

§. VI. COSTÆ *nullæ*, *niſi ad imum abdominis* ubi aliquot paria curtarum *coſtarum* erant ſita, quæ deinceps in cauda coaleſcebant, & quaſi unam *coſtam* formabant.

CAPUT VIII.

I.

HIſtoricæ Phyſicæ *difficultas.* II. Bartholini *Summi Anatomici varii lapſus in anatome* Xiphiæ. III. Noſtræ Anatomes *excuſatio.* IV, Piſcium, Pelagiorum *inprimis, difficilis* Hiſtoria. V. Aquatilium *differentia ratione perfectionis partium. Quod* Xiphias *non* Cetaceis, *ſed* piſcibus *ſit accenſendus. VI. quomodo* Xiphias *gladio magis ad Nutritionem quam defenſionem utatur. VII. Differentia* Aquatilium *ratione* Nutritionis; *quod* Xiphias *non ſit fluviatilis ſed pelagius.* VIII. *Differentia* Aqualium *ratione* Generationis; *quod* Xiphias *ſit ex Viviparorum genere.* IX. *Robur* Xiphiæ. X *Gladiô quantum valeat. Falſitas effati* Oppiani *acſi Virtus gladii poſt mortem pereat.*

§. I.

QVum ERUDITOS in illis, quæ manibus palpant, & oculis contrectant, falli contingat, ut *Hiſtoriam* plenam, fideque per omnia dignam, *unicâ* IPSORUM *obſervatio* poſteritati promittere nequicquam valeat. Quid de iſtarum rerum narrationibus ſtatuendum,

dum, quarum rariſſimè aut nunquàm *Eruditos*, vel in arte ſive Scientia, ad quam iſtæ res ſpectant, peritos, oculatos eſſe teſtes occaſio ſinit, ubi *Vulgo* ignobili rerumque *Phyſicarum* ignaro fides habenda; Aliique quivis auritos ſolùm teſtes ſe ſiſtere norunt?

§. II. Id adeò mihi in mentem venit, quando *Bartholinus*, Vir de omni Anatomia, hominum æquè ac aliorum quorumvis animalium optimè meritus, *in Hiſtoria ſive Anatome Xiphiæ* toties, neque ſimplimodô deerravit. Etenim *alia* prorſus *contrà fidem Hiſtoricam memorare neglexit, atque omiſit*, (1) *Hepar* ſive vaſtum corpus rubrum (2) *ureteres*, (3) *Veſicam urinariam* (4) *trium* diſtinctorum *foraminum diſtinctos exitus*, (5) *Coſtas* qualescunque: *Alia male narravit*, aliena nomina & munia ipſis adſignando, ut quod (1) *Veſicam pnevmaticam* alterum Ventriculum tradidit, (2) *Ventriculum* verò *ſuccenturiatum* hepar affirmavit, unde & *in ductûs cholidochici connexione* deſcribenda falſus eſt. (3) *Proceſſus uteri* teſtes venditavit. (4) *Antrum uteri commune*, *ſive vaginam* ſive aliam quamcunque partem inteſtinis adſeruit.

§. III. Quæ quidem à me nolim notata, *ac ſi tanti viri* famam atterere & obſcurâre, *aut* me omnia unâ anatome aſſeqvutum oſtendere vellem; abſit. Etenim & *Bartholino* gratiæ habendæ, quod in *Xiphiæ* anatome monuerit, in quibus partibus tàm *Antiqui* quàm *Novitii* naturæ interpretes erraverint, & *Nobis venia danda*, ſit in obſervando plura & accuratiora, felicioribus eſſe contigerit; qvum nunquàm aliàs viſus, coram ſpectatoribus pluſculis, aliis atque aliis quæſtiunculis moram injicientibus, intrà bihorium, non præmeditatò piſcis ſectus & luſtratus ſit. Verè tamen *Bartholinus interiorum partium deſcriptionem, quæ curioſa naturæ indagatori ſatisfaciat, fruſtra ſeu ab Aldrovando exigi ſeu à Geſnero, utrumq; enim aut aliorum confiſum relationibus, aut exſiccatum piſcem contemplatum eſſe.*

§. IV. Cæterùm, qvum ignoſcendum, ſi quid humani paſſi ſunt *Anatomici autoptæ*, multò magis condonandum, ſi *Phyſici alienis oculis uſi*, ſæpiſſimè fallantur; Atque ita comparatum eſt cum pleriſque ACTIONIBUS ANIMALIBUS, inprimis PELAGIORUM: qvum vix unquam *Naturæ Scrutatores* illas propriis oculis hauriant, ſed fide *nautarum* aut *piſcatorum* major pars narrationis nitatur, facilis quoque *in Hiſtoria eorum* erit lapſus.

§. V. *Ad* ACTIONEM autem refero illam *Aquatilium diſtinctionem*, quâ *in* PISCIUM & CETACEORUM *claſſes* dividuntur. Etenim nobilitas ac multitudo inſtrumentorum ſive partium,

ſequitur nobilitatem ac multitudinem actionum: Diſcriminata autem videntur *Cetacea à Piſcibus* nobilitate ac multitudine inſtrumentorum, ut quod perfectiora ac plura organa *Cetaceis* natura fuerit elargita. Atque hâc ratione *inter Cetacea & piſces Xiphias* ambigeret, qvum, exceptis pulmonibus, oſſibus articulatis artuum, & mammis, pleraſque cum aliis *Cetaceis* partes communes oſtendat; *Uterum* intelligo cum *Vagina*; *Renes cum Ureteribus, Veſicam cum urethra*. An *Cetaceos* non quidem iſta *à Piſcibus* diſcernent quæ *Aldrovandus L.* 1. *de c. Cetis* c.1.f. 259. a.unà ad diſcrimen facere putat, recenſens *Renes, Veſicam, teſtes?* Neque verum, quod *piſcium* propriè dictorum genus hiſce careat, uti nos *in Siluro & Sturione* atque aliis probavimus: Sed magis, *quæ* propriè dicato reſpirationi organo *pulmone* non carent *Aquatilia*, hæc *Cetacea* ſinto; In quibus etiam *propter pulmonem, collum & arteria. v. Aldrov L.* 1. *de Piſc.*c.1.f. 1.a.& *Ariſt.* 2.H.A.13.init. Atque ita *Piſcibus* rectè *Xiphias* accenſetur.

§. VI. Verſantur autem *Aquatilium*, ut & *aliorum plerorumq;* *animalium communiſſimæ & præcipuæ* ACTIONES *in Nutriendo & Generando; Motûsq; & Senſus functionibus* ad iſta potiſſimùm probe obeunda gaudent. Quapropter GLADIUM, à quo nomen accepit noſter *Piſcis*, *magis in Nutritionem, quàm in defenſionem datum* putem: Inprimis ſi verus eſt ſermo *nautarum*, qui hic locorum referunt, ipſum infixô fundo maris gladio, non ad latitandum adverſus balænas, ſed ad decipiendum, adverſus piſces uti; nimirum, ut hi dum corpus ipſius teres trabis ſpeciem ſpectandam præbet, qvum ſub umbram ejusdem ſe recipere contendunt, in ipſius fauces irruant. Neque enim *in mari Balthico*, ubi non minùs quam in alio quovis *Xiphias* capitur, ad balænas fallendas gladiô opus haberet, quippe quarum vix ullæ, aut ſane rariſſimè litoribus hiſce cognitæ: Atque nobis aſſentitur *Oppianus*, quod gladius ipſi cedat in inſtrumentum ad victum conficiendum, aliâ licet ratione: damus verſionem *Ritterſhuſii.* L. 2. Halieut. v. 472. ſeqq.

Neq; Xiphiæ verò neq; Paſtinacæ in maxillis
Eſcâ prius veſcuntur, quàm telis cruentis,
Vulnerent, & vivum (quidquam) *& inanimum quicquid præſto*
fuerit.

§. VII. Aliud verò *Diſcrimen ratio* NUTRITIONIS *ſive victûs inter piſces* dabit, ut alii *fluviatiles* fluminum, alii *Pelagii* maris hoſpitio delectentur magis: *Xiphias* pelagius eſt; Quem algâ marinâ viridi delectari notat *Bartholinus* l.c. qvum *Ventriculum viridi algâ refer-*

fertum offenderit. Sanè *Ariſt.* 8. H. A. 19. f. 561. d. videtur obſervâſſe, *quod pelagiis alga conveniat.*

§. VIII. *Ratione* GENERATIONIS memorandum, quod *Viviparis* ſit annumerandus, uti ſtructura *uteri* indicat. Atque idem *Bartholinus* p. 200. aut opta teſtatur, *in uterum duobus fœtibus prægnantem incidens*, Fœtuum quedeſcriptione traditâ; *quod Capitis fœtus rudior forma, oculi magni, & gladii quædam veſtigia cartilaginea, cor nullum, ſed vaſa candicantia tria, hepatis rudior forma, & oblonga inſtar vermium concretorum* Sed & Exc. Dn. D. PAULUS HERMANNUS *Botanicæ Hyperaſpiſta, inſigneque Lugduni Curioſorum Decus, Fautor noſter ſingularis*, ab *Amicis* dictus eſt *in Muſæo* inſtructiſſimo ſervare matris ac plurium Embryorum ſceleta.

§. IX. *Cæteras* ACTIONES, de quibus nulla conſtans experientia; adeoque exigua fides, vix recenſione dignas judicamus. ROBUR tamen ipſi inſigne adeſſe, de hoc nemo dubitaverit; Et *piſcatores* plenis buccis diſſerebant, quantum ipſis negotii hujus captura faceſſivîſſet.

§. X. GLADIO quoque *ipſum nocere poſſe*, atque vim facere, iidem *Piſcatores* atteſtabantur, qui propter damna, quæ retibus ut plurimum infert ipſorum capturam à nemine expeti affirmabant: Fuiſſetque *femella hæc* ægrè retenta, qvum jam gladio partem retis perforâſſet, ni caudâ, quâ hæſerat, retracta fuiſſet: Itaque quæ apud *Aldrovand.* f. 127. a. b. *de Natura* ex *Jovio* & *Oppiano* adducuntur fidem merentur; Niſi quod *Oppianus* teſtatur L. 2. Halieut. v. 464. 474. ſeqq. *Gladium quidem ferrô acutiorem eſſe, ejusq; horribilem mucronem, haud quaquàm à duro licet lapide teri poſſe, ſed extinctô piſce, ſimul etiam corrumpi, nec cum eo quiquam effici poſſe. v.* 475. interprete *Rittershuſio:*

Verùm Xiphiam quidem, ubi reliquerit ſpiritus,
Statim ipſi etiam ille commoritur validus gladius;
Ipſoque arma cum Domino extingvuntur; & relinquitur
OS imbelle, quod non poteſt (amplius) *videri*
Gladius, neque quicquam, ut maximè cupidas, effeceris (eo)

Conf. verſ. 484. ſeq. quæ de aculei Caudæ *Paſtinacæ*, poſt mortem robore, ſive virtute, prolixè enarrat, in illo diſcrimen armorum tradens, quod Paſtinacæ non ſolùm vivæ, ſed & mortuæ telum magnæ ſit virtutis, & immutabilis: Huic rectè *Gillii* experientiam *Aldrov. f.* 127. *a. opponit: Etenim & abſciſſi gladii maxima eſt firmitas & durities.* Uti etiam *Noſtrum Sceleton* quôcunq; experimentô idem edocere poterit.

CAPUT IX.

I.

D*E Uſu* Xiphiæ; *an mechanicus? II, III. an culinaris? IV. de Pnevmaticæ Veſicæ uſu conjectura. V, de Gladii uſu, inſtar Unicornu marini, conjectura.*

§. I.

USUS *cujus ſit Xiphias* humano generi, aut eſſe poſſit, hactenus non eſt cognitum: *Ad artificum operam* aliquid ex ipſo conferre non inveni alicubi notatum.

§. II. *In* CIBUM ab hominibus præparari; & hoc rarum eſt; aridâ qvum ſit carne, quod *Aldrov.* fatetur, pingvedineque deſtitutus, uti *Nos* probavimus. *Nauticumque* hîc locorum genus *Simeonis Sethi* effatis teſtimonium perhibet, quod mali ſucci ſit, coctuq; difficilis, & nauſeabundus, idq; prorſus ab eſu ejus hic locorum abſtinetur.

§ III. *Salſamenta ex Xiphia*, uti *ex Sturione in Pruſſia* parantur, ſed negligitur prorſus caro, atque datur cupientibus ſine pretio.

§ IV. An *pnevmaticæ Veſicæ craſſior membrana* poſſit præparari in ſimilem *Ichtyocollæ* uſum, experiri licet; ſi tantum glutinoſitatis ſubſit?

§. V. *In gladio* alterius *Xiphiæ fracto*, qvum viderem *candorem*, cogitatio ſubiit animum, uti *unicornu marinum*, an & *gladius* ita *in uſum medicum* verti queat? Duritie *unicornu* non cedit; neque *colore*. Neque ratio eſt, quæ repugnaret; Atque cum *caro* tutò ſumi poteſt, quidni etiam *gladius* præparatus. Sed in tanta abundantia *unicornuum* puto minus pretii *Gladiis* futurum, adeoque ipſos citrà jacturam commerciorum negligi.

S. D. G.

DE-

DE
COMEDENTE CIBUS.
DEVASTATIO MILITARIS EXITIOSA,
Divinitus compenſata,
MESSE SINE SATURA MIRACULOSA.
Scribente Autopta
D. JOH. MATTH. FABRO.

Mira,

Mira, & magna, & rara, & nova expoſituri ſumus: Divina ſcilicet: modusq́ rerum humanarum ſimul Polemicarum, Politicarum, Oeconomicarum, tantis eventuum reverſionibus jactatus, ut περιοδῶς ἐμμαινόμενος cenſendus fuerit, qui talia ſperare, antequam evenerant, nedum credere auſus fuiſſet. Non Germaniæ tantum, ſed & exteris Regionibus, Galliæ vero præprimis, famoſam belli aream ab annis compluribus præſtabat HEILBRVNNA noſtra, nec dum ab ardentibus Martis furoribus immunis. Ut prolixitate, forſan tædioſa futurâ temporum præteritorum ἀνακεφαλαίωσιν prætereamus, nec pluribus recenſeamus Anno CIↃ DC XIIC. perpeſſam improviſo Gallorum invaſionem, occupationem, exactionem, ab Octob. initio ad Anni Gregoriani diem ultimum, tumque ſubſecutam perinde inexpectatam, ab hoſtium manibus ereptionem, quam nec proxime antecedens Veſper ſomniabat, inter ſequentis auroræ tamen nubila velatus adhuc ſolis radius, jam effectu pleno comprobabat. Nocte ſiquidem poſtremâ inter mille pavores, angores, dolores internos, hoſtium autem per domicilia & plateas graſſantium furores externos, incendiorum ardores, cuniculorum, mæniorum tractûs diverſos, cum incuba Turri ſubvertentium fragores, Campanarum ab horologiis, Tormentorumq́ noſtratium bellicorum ereptiones, Obſidum deniq́ Senatorii Ordinis abductiones, lamentabiliter ſatis tranſactâ, vexatio nobis dabat intellectum ſententiæ Davidicæ Pſ. Hebr. xxx. v. 6. emphaticè dicentis בערב ילין בכי ולבקר רנה In veſpera pernoctabit fletus, & in mane jubilatio. Vix adoleſcente die, Hoſtis truculentus, terrore veluti panico perculſus, quod Liberatorem noſtrum Glorioſiſs. Sax. Elect. Joh. Georg III. cum delecta militum manu imminere audiret, fugiebat potius Urbe noſtra, quam migrabat, adeò, ut Sol oriens nec Galli quidem pullum intra Mœnia noſtra conſpiceret.

Fecerat tamen durante oppreſſione noſtra, feliciter à Gallis ſuſcepta excurſio, quâ ſub imperio Mareſchalli Bellici Feuquierii, MD. fere præſidianorum noſtrorum (quorum alioqui numerus ad

V.vel.

V.vel.VI. prope M. creverat,) prælongo tractu Franconiam Suevi- amque ad iſtri ripas usque penetrantes, pecuniarum vim ingentem, rapinis cædibus incendiis conſecuti fuerãt, ut invadendi nova libido An.CIↃ IↃC VII C.illos inceſſeret. Cumque poſt panolethriam Heidelbergenſem, triumphaturi potius, ſua opinione, quam pugnaturi, ad Urbem noſtram (quâ occupata, remoto obice, per utrumque Imperii Circulum libere divagandi omniaque poteſtatis ſuæ faciendi copiam ſibi futuram confidebant,) properabant, & Caſtra exercitus LXX. pluriumve Millium in conſpectu noſtro, edito colle metabantur, ripæ Nicri fluv. incumbenti. Adverſum (noſtrum ſcil. littus) latâ planitie occupabant Imperiales, copiæ numero longe inferiores, nec XXX. militum millia numerantes, Tormentis hoſtilibus plusquam Centenis oppoſitæ, nec quidquam cedentes. Opportuniſſimus, Deo ſic dirigente, paulo antea appulerat Heros incomparabilis WILH. LUDOVICUS March. Badenſ. Locumtenens Cæſ. Generalis, prudentiæ & fortitudinis gloriam victoriis & velitationibus Pannonicis contra Saracenos jam Illuſtris, nunc trophæa quoque ſua in ſuperiori Germania contra Chriſtiani Nominis Hoſtium confœderatos collocaturus. Itaque cum Gallorum cohortes jam vado fluminis admovere ſigna, diſponere rates, transmiſſionem moliri cerneret, ipſe quoque, deſuper inſpiciente illo, nil moratus incumbentia tot Tormentorum fulmina, movebat velitum turmas aliquot, quæ greſſu lento, ſonantibus tympanis, ſignisq; volantibus non littus tantum ſuum occupabant, ſed & aggere mirâ induſtriâ & celeritate excitato diſpoſitisque Tormentis aliquot, adeo ferociter inſultabat, ut qui modo utroque alarum velo plaudere videbatur, paucas intra horas receptui canere cogeretur Gallus, relicto non exiguo trucidatorum numero.

Jam diſpoſita interim fuerant in Urbe, quæcunque tum ad defenſionem, ſi cominus Hoſtis oppugnare auſus, tum ad proviſionem, ſi eminus machinis pyrobolicis incendia ſuſcitaturus fuiſſet, pertinebant. Commiſſâ rerum militarium curâ viro vigilantia & fortitudine probato vigiliarum ſcil. Præfecto Generali, Eiffio. Cum ſtupore tamen, inter negotia graviſſima veluti ludere videbatur Polemarcha LUDOVICUS, noctu dieque irrequietus, modo per caſtra modo per Urbem vicinaque loca luſtrans ipſemet omnia. Itaq; qui mœnibus proximus iminebat infenſus Hoſtis, eâ denuo fugere, nec ullo modo tentatâ, cogebatur. Aſſeverabant vicini per quos receſſerat, tanta præcipitatione tanta turbatione militem tumultuan-

tem, nulloque ordine feſtinaſſe (graviora namque impedimenta jam præmiſerant) ut inſequentem omnino hoſtem fugere plane viſus ſit, qui antehac innumeris vicibus pejerare auſus fuerat, Heilbronnam, catenis licet ab aſtris ſuſpenſam ſe tamen præcipitem daturum eſſe. Adeo congruebat rebus noſtris, quod olim de ſuperbiſſimo Aſſyriorum Monarcha pronunciabat Dominus, Eſ. c. XXXVII. v. 33. Non intrabit Civitatem hanc, & non jaciet ſagittam, & non occupabit eam clypeus, nec mittet in circuitu ejus aggerem. In viam qua venit revertetur, & Civitatem hanc non ingredietur, quia, dixit Dominus, ego protegam eam. Et hic alter erat eventus admirabilis nec cuiquam ſperatus.

Intolerabile videbatur tanto Monarchæ tanto exercitui repulſam, in loco, & à populo non niſi vilipendio digno ſuſtinere. Vix itaque bimeſtri elapſo tempore, non viribus tantum auctæ, ſed ipſius etiam Primogeniti & Hæredis Regii cæterorumque militiæ Gallicæ Primorum potiſſimorum præſentiâ ſuperbientes copiæ Rhenum denuo ſuperabant. Diffiſi tamen noſtris oris Nicri trajectum denuo molire, loco milliaribus fere tribus ſuperiori, hoc, nemine repugnante, nec ſolicito, perficiebant, rectoque itinere in nos movebant, ac *i*ntra triduum caſtra in conſpectu partim noſtro, Longe enim largius latifundium occupabant, quam ullo loco metiri oculis licuiſſet.

Quieſcere fere videbatur Magnus noſter LUDOVICUS, dum quid mente agitaret hoſtis perſpiceret. Subito, cum eum trajicere Amnem reſciviſſet, propriisque oculis motum luſtraſſet, territorium, quod jam ante ſuis rebus opportunum elegerat, occupabat, ac milite latus militis ſtringente, tum popularibus omnibus evocatis, aggere continuo, foſſâ quoque continuâ caſtra ſic præcingebat univerſa, integrum milliare ſuperante linea, in Lunæ falcatæ modum circumducta, ut in adverſum confidente hoſte, non inſtructa duntaxat omnia vix triduano ſpatio, ſed ad reſiſtendum etiam & impugnandum nil quidquam deſideraretur.

Incredibile eſt quanto ſtupore Hoſtis, ſolus ſibi ſapere viſus, hæc inſpiciebat munimenta. Convallis anguſta per eamque delapſus rivus, potiſſimam partem clivum utrimque præcipitem habebat imminentem. Caſtra partis utriusque adeo propinqua, ut intra tormenti jactum eſſet magna eorum portio. Quid ageret itaque tantus exercitus non reperiebatur. Acceſſus à fronte inſuperabilis,

cir-

circuitus quaquaverſum tentatus, jam occupatu . Miſerabili conſilio jam denuo retrocedere cogebatur, eique frendenti licet, Virtus Protectoris noſtri, clavum tantæ molis gubernantis, titulum inter cordatiores Gallos ipſosmet LOUYS DE BONNE TESTE exprimebat. Ne nihil feciſſe videretur tantorum hominum numerus, excurſione per agrum Würtemb. factâ, furore immani diripiebat, devaſtabat, concremabat, quidquid prædæ avido & effreni obveniebat militi, mox tamen ad aſilum ſuum conſuetum Philippiburgum, inſontium & inermium hominum ſpoliis onuſtus, gloria vacuus revertebatur. Et hæc quidam ea ſunt MIRA & MAGNA è quibus quæ ſequuntur RARA & NOVA pendebant. Præterquam enim, quod campi latiſſimi, quibus Caſtra inimica, & exercitus ſive conſiſtebant, ſive pertranſibant, utroque tempore meſſis univerſa, jam peſſim iverat, nam quæ Majalibus diebus ſive in herba falce reſecta, ſive conculcata fuerat, læta quidem facie reſurgebat, inſtantibus vero æſtivis fervoribus ſic exurebatur, ut denique nil niſi ſterilis ſupereſſet ariſta, in fœni ademti locum ſuccedens: noſtrimet agri, fatum nihilo mitius Germani militis iniquitate obibant, novis aliquot Legionibus, Julio Menſe, adeoque latipatente campo, ariſtis lætiſſimis flavente, falcemque jamjam immittente meſſore, caſtra ſubeuntibus. Eadem etenim, paucisque diebus inſequentibus, benedictio Divina omnis, hominum plerumque malitiâ, ne culmum relinquebat incolumen. Diripiebantur etiam portis jam propinqua plauſtra frugibus onuſta, ſpoliabantur Ruſticorum horrea, hominum ac jumentorum pedibus proculcabantur ſata, pars minima cedebat in horum eſcam. Nec Magiſtratus obteſtationes, nec egentium lamentationes licentiam militis præſertim novitii ad meſſis usque tempora domitam, retinere poterat, quin ſemel edito proterviæ exemplo, in commune crimen corruerent omnes, adeo ut qui ab hoſte conſervatus fuerat diſtrictus ampliſſimus, peſſumdaretur & ipſe penitus. Ipſa tamen militia prima ſuum luebat facinus: Equi nimirum, turgentibus ariſtis immodice paſti, tam hoſtilibus quam noſtratibus caſtris innumeri procumbebant, adeo ut nec ſatis humari poſſent, ſed per vias, per arva, per dumeta cadaverum projectorum numerus ingens, fœtore intolerabili vicinum etiam aërem, æſtivo præſertim ſqualore, vitiaret.

Haud lento pede hominum ſequebatur miſeria graviſſima, & è frugum penuria fames decumana. Ea inſuper Urbi noſtræ tanto gravior, quo circumvallandæ illius cauſa, hortorum circiter conſitorum revera Paradiſus (Civium namque noſtrorum horticultura vix ullum ſibi tam elegantia quam commodo præferri patiebatur exterorum ingenium aut ſtudium) univerſus propemodum everſus, arborumque fructiferorum millia ſecuri lamentabili proſternebantur: Areæ obſoni s refertæ ſubruebantur, vitæqve in futuram hyemem præſertim ſubſidia univerſa, cumulis tumulabantur indigeſtis. Hinc adeò jam Autumnali tempore plebs famelica ſylveſtres conquirebat herbulas atque radices, annonæ vero indies invaleſcebat caritas. Ipſa igitur Hyeme non immunda dutaxat animalia viva ſed & jumentorum cadavera in cibum trahebantur, imo vero, horrendum dictuin olidiſſimma & â vermibus ſemeſa fames ſæviebat inſuperabilis. Et quantumvis mortes graſſarentur aſſiduæ, earum tamen freqventiam viventium miſeria obliterabat.

Non reticenda hic inſignis Magiſtratus noſtri erga egenos pietas & ſolicitudo. Cum enim per compita paſſim famelici nudiq; projecti, ejulatu omnia complerent, freqventes etiam extincti jacerent; egentiores hoſpitali liberalitate recipiebantur, cibo ad vitam ſufficienti, vini etiam (cujus ob vindemiæ per annos aliquot parcitatem, & à militibus direptionem non minor erat caritas) portionibus per caldaria deſtinata diſtributis, recreabantur, & per univerſam quidem hyemem, non ſine graviſſimis hoſpitalium redituum impendiis, licet non pauci, jam ægritudine & fame confecti, vitam cum morte nihilominus commutarent, qvidam etiam ob fœtorem ſibi invicem incumbentium & obſcœnitatem, nulla diſciplina corrigibilem ſociorum inſuper adjacentium morboſam infectionem extinguerentur, licet & ægrorum à Medico ad id peculiariter deſtinato, remediisque non minus liberaliter diſpenſatis accurata haberetur ratio.

Nec Magiſtratus vigilantiam Civium deſtituebat liberalitas, præter enim loculos publicos diverſos, qui aſſiduè ad colligendam ſtipem circumferebantur, divitique onerabantur erogatione, oſtiatim qvoqve mendicantes, qvotidiano pane ſaturabant, idque citra omne ſive patriæ, ſive religionis diſcrimen, adeo, ut beneficientiæ fama vicinos etiam gregatim alliceret, & abuſus impudentia, in diſpenſando prudentiam quoq; neceſſariam excitaret,

Ita

Sat miſeriarum. His quoque finem dedit Qui Potens eſt. Expertos iræ Divinæ ſeveritas conſternavit: conſternatos miſericordia conſervavit; conſervatos gratia recreavit. Sic qui hactenus MIRA & MAGNA nobis præſtitit RARA inſuper & NOVA cumulavit. Etenim

Diximus multorum milliarium diſtrictu diffuſa utriusque exercitus caſtra occupaſſe. His itaque locis fruges non ad menſuram & præſepibus ſuis diſpenſabantur, ſed diſtrahebantur & diſpergebantur prodigaliter. Nec de illis perpetua eqvorum perinde ut hominum pedibus conculcatis, qvisqvam ſpem ullam vel per ſomnium faciebat.

En vero eventum prodigioſum! ipſam ante Hyemem jam toto illo territorio hinc illinc virere campus, Meſſemque ſine ſatura promittere uberrimam. Arva deſerta, prata protrita, colles aridi, ericeta, dumeta, ſylvæ; imo vicorum horti, atria, villa, ſterquilinia; denique circumvallationis aggeres, tormentorum ſtationes, loca plurima, quo frumentorum ſemina deportata nemo mente concipere poterat, omnia meſſis erant. In ipſis Arcis ſuæ muris mergites qvinqve, in area vero plurimos Se collegiſſe teſtatur Generoſus Dn. à Sperbersek.

Mirabile adſpectu erat pratorum campos ariſtis obtectos, poſt fœniſecium meſſem præſtare. Rura vero, qvibus, tum hominnm, tum jumentorum defectu, nec ulla manus admoveri poterat, germinare lætiſſime. Ad ipſum meſſis terminum tamen inanes fore ariſtas opinabantur plurimi, donec incomprehensibilis Divina benignitas omnipotentiæ radios undique diſpergens, egenis etiam, & quibus nec ſpargendi manipulus ſuppetebat, L. LX. imo & C. frumenti varii modios largiretur. Nec ſementis tantum admirabilis erat denſitas, ſed & ſpicarum enormitas. Cernebantur, nec raræ, ſed pleræq; qvibusdam in locis, ſecalinæ qvidem, pedis Geometrici longitudinem æqvantes, Vide Fig. I. inſuper plurimæ Παραφυλοέματα ſpicæformia utrimq; protrudentes. Sunt qui ſpicas legitimas ſenas & octonas etiam juxta pronatas vidiſſe aſſeverent. Aliæ, ſiligineæ præſertim duplicata granorum ſerie, & ſpicarum etiam ſeſqvialtera, ſupra ordinariam longitudine luxuriabant. Qvorum ſpecimina naturali ſua magnitudine depicta, memoriaqve digniſſima, grato in Divinam clementiam animo, hic apponere operæ pretium futurum eſſe duximus. Subſignando MAGNA & MIRA & RARA & NOVA quæ nobis præſtitit DOMINUS cum admirabundo Pſalte Regio Hymn.

CIV. v. 24. Quam magnificata ſunt opera Tua DOMINE; omnia feciſti in ſapientia: repleta eſt Terra benedictione Tua. In agro Lobenſtein, ſolitarius repertus culmus XV. ſpicas ferens hoc ipſo anno Typis Noricis excuſus viſitur. Vid. Fig. II. Aliâs quoque ſpicæ complures ex unico culmo germinare obſervatæ ſunt. Ex communicatione Ser: Wurt. Principis ANTONIÆ habemus ariſtas LXXX. Stutgard. ortas, Radice Rapiformi, foliis Colchici, ſtaturæ humanæ altitudine conſpicuas quarum ectypum, cum quibusdam aliis hujus materiæ, in Obſerv. noſtris exponemus. Boni ominis cauſa ſubnectimus ſpicas Divinitus Regi Pharaoni per quietem oſtenſas pingues ſeptenas, totidem annorum fertilitatem portendentes, unico culmo emergentes, pareſq; nobis eventus ominamur & comprecamur.

Uvæ Quernæ portentum fabuloſum.

VErè cum S. Auguſt. Paulus Zacch. vulgum ſi miracula non videat poſtulare ait. Semper enim humanus animus ut novitatum eſt cupidiſſimus, ſic fabulis aſſuere fabulas, easque quemadmodum pilas nivales provolvendo in molem grandiorem concumulare conſvevit.

Accidit hoc inter aliâs oblata plurima hoc etiam anno M DC VIC. Majali tempore, quo ferebatur, iuxta fortalitium Aſperg, tertio à nobis Milliari diſſitum, Quercus robuſtas binas ſic florum candicantium abundantia obductas fuiſſe, ut eminus cum admiratione cernerentur. Menſibus ſubſequentibus æſtivis ramuli hinc inde transportabantur, grana modo ſingula, modo bina, pluraque petiolo quævis, vel filamento verius oblongo, Ribibus ſimilimo modo pendentia ferentes. Has uvarum titulo traducebant, ac, ne levis eſſet fabula, vitibus ſimiles tum figura tum guſtu, his, quas è Vallibus Tellinis allatas nunc vulgo colimus (den Veltliner Trauben) ſaporis gratia pares non nemo publice prædicare non dubitabat.

Cum fictitia quædam, quædam & pleraque incerta viderentur, Paſtorem ejus loci, Virum doctum & curioſum de rerum certitudine conſulere opportunum duximus. Is itaque pro benignitate ſua, ſic ad quæſita ſingula vernaculo ſermone reſpondebat:

1. Ob wahr/ daß bey Aſperg verwichenenen Frühling Eichen geweſen/ welche Blüh getragen? R. Ja.
2. Wie die Blüh geſtaltet geweſen? Ob ſelbige weiß / und von ferren geſchienen? Nein. Sondern die Blüh war eigentlich wie an St. Johannis-Träublein (Ribium) klein und dicht voll.

3. Ob

3. Ob dergleichen hiebevor in der Gegend geſehen worden? Nein.
4. Ob der blůhenden Eich-Båumen viel oder wenig geweſen? Zween; deren einer an der Straſſen / an einem Acker; der ander am Wald vornen.
5. Ob auch andere ohne Blůh dabey geſtanden? Der am Acker ſtunde gantz allein; der nåchſt am Wald hatte Gebůſch umb ſich / ſo aber nichts getragen.
6. Ob die Beeren all einer Geſtalt? Ja. Ob ſie am Geſchmack Weinhafft? Nein. Ob inwendig eine Feuchtigkeit zu finden geweſen? Ja.
7. Ob/ und was darinnen gewachſen? In theilen kleine weiſſe runde Wůrmlein/ im andern kleine Spinnlein.
8. Wie viel der Beeren an einem Stengelein gewachſen? Deren 4/ 7 bis 9/ auch zuweilen mehr.
9. Ob welche dicht wie Trauben beyſammen geſtanden? Nein; ſondern an den zarten grůnen Zåſerlein ſtunden ſie/ wie gemeldte St. Johannis-Tråublein pflegen; dergleichen ſtunden auch auf den Blåttern.
10. Ob derſelben noch ůbrig/auch ob und wie ſie ihre Geſtalt geåndert? Sie wurden in 14 Tagen alle abgebrochen/ indeme von etlich Meilenwegs Leute darvon abgeholet.
11. Ob an dieſen Båumen auch Eicheln oder Gallåpffel gewachſen / oder anitzo (Menſ. Octobr.) gefunden werden? Deren keines.
12. Wie dieſe an Gröſſe/ Breite der Blatter / Långe der Stiehlen geweſen? Wie Trauben-Beer/ gröſſer und kleiner; die Blåtter groß wie ander Eichen; die Stiehl wie vorgemeldte Beerlein.
13. Ob die Båume alt oder jung/ groß und geſund? Durchaus mittelmåſſig/ und gantz geſund.

Etliche wollen zwar/ daß dergleichen auch hiebevor geſehen worden; dergleichen ein ſiebenzigjåhriger Mann bey uns / in vorigen Kriegszeiten/ auch gefunden / die Wůrmlein gehabt/ und mit dem Laub dieſe zarte Zåſerlein håuffig hervor gedrungen/ an welchen bis 9 Beerlein gehangen/ deren Safft ſůßlecht / doch endlich rauch wie Gallåpffel. Gegen dem Schatten waren ſie grůn/ gegen der Sonnen aber gelb und röthlich. Ich finde zwiſchen dieſen und den Gallåpffeln keinen Unterſcheid/ohne daß dieſe an Stengeln/ jene aber an Aeſten und Blåttern gewachſen / ꝛc. ꝛc.

M. Joh. Chriſtoph Volmar/ Pfarr. zu Ob- und Unter-Aſperg.

Quæ ipſa etiam Latinis verbis exprimere juvat.

1. An veritati reſpondeat, quòd præterito Vere juxta Aſperg Quercus aliquæ floruerint? Reſp. affirm.
2. Quæ figura florum fuerit? an albi, etiam remotè adparuerint? Reſp. neg. fuiſſeq; inſtar Ribium florentium, parvos & denſos.
3. An tales etiam præcedentibus annis viſi fuerint? Reſp. neg.
4. An multæ vel paucæ qvercus hoc modo floruerint? Reſp. duas tantùm, unâ ad viam publicam juxta agrum hærente, alterâ ſylvæ proximâ exſiſtente.
5. An etiam aliæ qvercus ſine flore iſto ipſis adſtiterint? Reſp. priorem illam ſolam, alteram verò ſylvæ proximam virgeto cinctam fuiſſe, quod tamen floribus caruerit,
6. An baccæ omnes ſibi ſimiles? Reſp. affirm. An ſapore vinoſæ? Reſp. neg. An intus humorem continuerint? Reſp. affirm.
7. An, & quid intus genitum fuerit? Reſp. in qvibusdam parvos albos vermiculos, in aliis parvas araneolas latuiſſe.
8. Quot baccas unus petiolus aluerit? qvatuor, ſeptem, qvasdam novem, aut etiam plures.
9. An qvædam denſæ uvarum inſtar cohæſerint? Reſp. neg. ſed tenuibus viridibus fibrillis inſtar ribium dependiſſe, hisque ſimiles etiam foliis adhæſiſſe.
10. An baccarum aliqvot adhuc ſuperſint? an & qvomodo figuram priorem mutaverint? Reſp. Intra qvatuordecim Dies omnes fuiſſe decerptas, â remotioribus etiam locis, per aliqvot milliaria advenientibus, qvi eas colligerent.
11. An qvercubus iſtis glandes etiam, vel gallæ fuerint adnatæ, vel, qvoqve nunc (Mens. Octobr.) in iis reperiantur? Neg. utrumque.
12. Quam magnitudinem tum baccæ, tum eorum pediculi habuerint, & qva latitudine folia fuerint prædita? Reſp. baccas vuarum æquaſſe, ſupereſſe etiam, minoresque fuiſſe; folia aliarum quercuum foliis, pediculosque ribium ſimiles exſtitiſſe.
13. An arbores iſtæ annoſæ, magnæ, & ſanæ fuerit? Reſp. ætate & magnitudine medias, planeque ſanas comparuiſſe.

Sunt eqvidem, qvi ſimiles uvas olim etiam viſas fuiſſe volunt, qvales ſeptuagenarius aliqvis ex incolis noſtris in tricennali bello invenerit, qvæ vermiculos aluerint, & cum germinantibus foliis prodierint, multis, ad novem usqve, baccis prædi-

tæ,

tæ; quarum ſuccus primò ſubdulcis, tandemque acerbus inſtar gallarum fuerit. In loco umbroſo virideſcebant, Soli obverſæ flaveſcebant rubeſcebantque. Ego quidem inter gallas baccasq; has nullum diſcrimen invenio, præterquam quòd hæ pediculis, illæ verò ramis foliisq; adhæreant, &c. &c.

M. Joh. Chriſtoph. Volmar, Paſtor in Super. & Infer. Aſperg.

Cum harum arborum ramŭli hinc inde ac ad nos quoq; deferrentur, non ſine affićto admirationi & præconio & prognoſtico vario, tales jam ante annos XX. & quod excedit inter Mumias vegetabiles, vel Herbarium vivum, ut vocant, è ſylva vicina Comitatus Löwenſtein, cum pluribus Quercuum ſpeciebus collectas & repoſitas, cum floſculis ſuis oſtendimus: Apotypum hujus adjungimus Tab. I. una cum obſervatione floſculorum per Microſcopia diverſa, ubi faciem haud aliam ac Lichen murarium, nullâ certâ figurâ vidimus. Credibile tamen eſt recentes alio modo apparituras, quas, Deo volente vere venturo ſi modo appareant denuo, examini novo ſubjiciemus.

Fig. II. Ramulum cum Baccis uti ad nos ferebatur, filis tenuibus, modo ſingulis, modo binis, adhærentibus refert. Adjicere licuit Uvam Quercinam C. Bauhin. de qua paulo poſt plura dicemus.

Fig. III. Glandem petiolis longis pendentem depingit, paulo poſt etiam allegandam. Commemoratur autem hæc Quercus florida, cum Icone ap. C. Bauhin. Comment. ad Dioſc. Matthiol. Lib. I. c. 121. fig. 11. Quercus hæc, ſcribit in explicatione, cujus flores appingimus, longiſſimo pediculo & tenui affixa eſt: Hemeris Idæorum Etymodrys Macedonum, Placidam interpretatur Gaza. Huic peculiare, quod longo pediculo affixa ſit modo glans unica modo gemina. Authoris itaque ſententia nobiſcum eſt, eandem eſſe floridam, & glandiferam hanc longo petiolo. Adeoque non dubitamus, Botanicum longe celeberrimum, non tantum Gallas pilulares, ſed & fructus legitimos, Glandes, in petiolis reperiſſe. Figuram equidem ejusdem Glandiferæ, obſcuriorem tamen, cum floridæ adjungat, clariorem è noſtro exemplari reſiccato, & ex allegata ſylva utique decerpto, atque adeo facile de pari arbore florida, oculis exponimus. Floridæ effigiem Joh. Jonſton. quidem reddit Dendrol. Lib. IV. Tab. LXIII. ut & Joach.

Camer. tum in Comm. ad Matthiol. l. 1. c. 58. tum in Epitom. Plant. Matth. p. m. 120. ubique tamen deſcriptionem ſicco pede prætergrediuntur. Hier. Tragus Herbarior. Patriarcha nil quidem picturâ exprimit, hæc tamen Part. III. c. 70. adfert. An denen Eichen kommt das gelbfärbige lange Getreid (daß ſein die lange Zäpfflein) mit dem Laub umb Georgii herfür geſchloſſen. Nebſt dem Getreid / kommen alſobald die allerkleinſte rothe Blümlein auf dünnen Faden ſtengelen / darauß werden Eichelen / etwa drey oder vier auf einen. En confirmationem ſententiæ Bauhin. & noſtræ de filis glandigeris. Hoc moderno tamen exemplo nil niſi gallas, harumve grana ſimilima creviſſe, certum eſt, & ſucco quidem aliquo glutinoſo referta, qui ad inſtar Terebinthinorum cornuum ſeu folliculorum, conſumtus, ſemen ingenitum animalculi peculiaris relinquit, ſolis, omnium viventium, juxta Philoſophum, Compatris, (ſiquidem Sol & Homo generant Hominem, Sol & canis generant Canem) incubatu animandi, cujusmodi geneſis plantis aliis plurimis eſt propria, & Gallarum adultarum intranea rodentis iniquilini veſtigia tum relicto polline, tum foramine, quo tandem ſive erepſerat, ſeu evolaverat, declarant.

An adhærentias haſce cum Ill. Malpighio inter excrementa, num ad fructus referamus effatu eſt difficile. Certè, cum omne Quercuum genus, Robur, Cerrus, Ilex, Agrifolium, Suber, Phellodrys, &c. ſemper videamus galliferum eſſe, in fructuum etiam numerum recenſeri poſſe non repugnamus.

Certum tamen eſt vix ullum Arborum genus tot tantaque varietate differentia παραφυλεύματα, uti Quercus ſolet nutrire. Excrementorum & appendicum varietates numeroſas, & pilularum imprimis, à Gallis differentium complures Plinio κάχρυες dictas, deſcribit & pingit Joh. Jonſt. l. cit. art. 2. cap. 1. Tab. vero XL. & XLI. ubi etiam de Muſco barbato quereino. Alius tamen etiam corticem paſſim obtegere ſolet. De viſco nil attinet plura memorare. Morbum eſſe arborum nemo horticulturæ peritus ignorat. Talis eſt & Lini podagra dicta, ſive Cuſcuta in herbis, talis eſt Epithymus &c.

Uvæ Quercinæ mentionem quoque ſup. fecimus effigiemque Fig. II. ſubjunximus è *C. Bauh. l. 5. c.* Hanc Vernalib. & Canicularibus diebus reperiri ait, & è terra Uvæ forma prorumpere, colore foris purpureo, intus quaſi lacteo, ſaporis adſtringentis, æſtate verò ligneſce-

gueſcere. De hac etiam Chr. Enzel. de lap. & gemm. ait: Es ſiehet wie eine rothe Weintraube/ von vielen Beeren zuhauffen gedruckt. Pulverem hujus Uvæ, verno tempore collectæ & ſiccatæ, ut Dyſenteriæ ſpecificum probatum laudat non ſine ratione, ceu Vitriolum vegetabile, namque nobiliſſimum, fluida quæcunque in ſanguine ſiſtit, evincente id Liquore ſtyptico Anglicano & Gallico evidentiſſime. Hujus Uvæ botros Jonſton. Boletos nominat. Quod ſi ergo per ſimilitudinem hæc Uva rectè nominatur, excuſabimus & eos, qui baccigera filamenta in Ribeſii (German. etiam St. Joh. Träublein dicti) modum pendentia ſic appellant, cumq; Uvarum titulus multis aliis ἀναλόγως tribuatur, ut Uvæ paſſæ, quæ ribium ſpecies etiam noſtro quondam, nunc in aggerem ſubverſo, horto colebatur. Uvæ criſpæ, Uvæ urſi, Uvæ lupinæ, &c Non negligenda ſubterranea Quercuum Tubera, Tartuffoli, quos Itali vocant, circa radices arborum harum veteranarum (nulla verò Robur annoſitate ſuperare creditur, ejusque ratio ex minerali tinctura copioſiſſima promte redditur) Peculiare vero hoc præ omnibus aliis obtinent iſta Tubera quod folio nullo, flore nullo, nec etiam radicis propagine naſcantur, nec niſi terræ ſub qua latent aridæ calvæque indicio depræhendantur.

Cum Nobiliſſimus noſter D. Amphion Curioſus, occaſione hujus hiſtoriæ, figuram communicaverit ariſtarum, quæ depictæ in Archivo Principali Stutgardiano adſervantur, eandem huc referre placet, una cum ſua inſcriptione Germanicæ quæ eſt: Anno 1554. am erſten Brachmonat iſt zwiſchen dem Cloſter Lorch und Walthuſen in einem Rocken-Acker dieſe wunderbarliche Rockenähr gefunden worden / mit 61. Aehren auf einem Halm / der iſt zwo Elen lang geweſt / von der Erde biß an das Aeher in vollkommener Blüt / wie es da abgemahlet iſt. *i. e. A. 1554. d. 1. Junij, in agro aliquo, inter Monaſterium Lorch & Walthuſen mira hæc ſpica ſecalina inventa fuit, ex 61. (vel potius 17. numero priori ex errore ſcribentis, quod etiam prælaudatus D. Reiſelius ſuſpicatur, poſito,) ſpicis, unico culmo, duas longo ulnas, innatis conſtans, totaq;, uti figura II. monſtrat, florida. Huic aliam addidit culmi ſecalini fertiliſſimi, ac digiti minoris craſſitiem æquantis figuram, qui anno 1644. d. 16 Maji à Conſule Lobenſteinenſi, in agro Urbi vicino inventus, & quinque ſpicis onuſtus fuerat; ex quo dein in hortum domeſticum transplantato, ſex inſuper aliæ ſpicæ prodierunt, quin & bis jam florem exutis, quinque poſt ſeptimanas, radix duos graciliores novos culmos, parvis ſpicis ornatos mediumq; craſſioris culmi internodium duas alias minores ſpicas protruſerat; quale quid cum etiam circa tricennalis illius belli Germanici finem, atque ante an-*

nonæ abundantiam incolæ obſervaverint, culmis quibusdam ſex vel octo ſpicas oſtendentibus, ſimilis eventuræ felicitatis augurium jam quoque inde capere ipſis libuit.

Liceat quoque culmi hordeacei, quem Helvetia A. 1682. apud pagum Tigurinum Zolliken produxit, mihiq; ab Exc. noſtro D. Aretæo communicata fuerat, figuram hiſce ſubjungere. Conf. Ephemer. noſtr. Dec. I. Ann. II. obſ. 112. & Ann. VI. obſ. 115. Nob. noſtri D. D. Joh. Jac. Wagneri Hiſtor. natur. Helvet. cur. pag. 301. Ill. Rob. Boylæi Exerc. 5. Sect. 2. §. 27. de utilit. Philoſoph. exper. D. Ol. Wormii Muſ. lib. 2. cap. 7. & D. Ol. Dapperi Deſcript. Americæ lib. 2. cap. 4. Omnes tamen has longè ſuperat fertiliſſima hordei planta, cujus meminit D. Kenelm. Digbæus tr. de plant. vegetat. quam Chriſtianæ doctrinæ Patres Pariſiis adſervant, culmos 249. continentem, qui omnes ex una radice aut grano originem ducunt, & in qua ipſi ultra 18000. grana numerant. Domeſticam eſſe fœcunditatem in Inſulis Feroënſibus, ſcribit D. Thom. Bartholinus Diſſ. 1. de medic. Danor. domeſt. ut unum hordei granum ſpicas quinquaginta, una ſpica grana quinquaginta producat.

(L. Schröck.)

Dn.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII,

Profeſſoris Tubingenſis Acad. Cæſar. Leopoldinæ Nat. Cur. Hectoris II.

ORATIO

De Quercuum Gallis,

Quæ legitur in Epiſtola ejus de ſexu plantarum *ſcripta* ad

Dn. D. MICHAEL BERNHARD. VALENTINI,

Curioſor. Theſſalum Profeſſ. Gieſſenſ.

CUrioſam admodum, aut credulam potius & rumorum avidè captatricem oportet eſſe noſtram quâ vivimus ætatem, quæ nova quotannis & inſolita ſ. monſtra ſ. portenta fingit vel in lucem protrahit, ut certare faciat patriam cum Africâ, taliũ ferace, antiquo proverbio dictâ. Præteriti Anni Majo menſe fama per totam patriam, forſan & ultra, tulit, ramis pomiferæ arboris raro ſpectaculo innatam conſpici bellidem humilem iſtam pratorum herbulam, florentem. Quotusquisque paradoxo iſto phænomeno in admirationem non fuit raptus? Quàm crevit ſtatim pro more rumor, & in aliâ arbore roſas florere, in aliis alia mira t. t. reperiri, non ſine variâ circa ſpem metumque, ratione præſagii, opinione per continuam traditionem publicatum fuit. Evanuit tamen etiam pro more, brevi fraudum iſta & errorum nebula, diſcuſſa radiis veritatis & accuratæ experientiæ; Ut aliter hodienum vix conſtet, quàm maleferiati cujusdam id opus pro decipiendo, qui decipi vult, mundo fuiſſe. Nunc currentis anni Majo Quercus fert Uvas; miraculum autem tale & tantum non publicâſ-

ſe piaculum fuiſſet. De veritate rei ne dubitemus, priſtinæ forſan fraudis memores, Ipſi quoq; Tubingæ noſtræ ramulus quercinus uvas ferens illatus fuit. Hic qualis mihi quidem fuerit viſus, A. H. paucis accipite. Ante omnia id utique certum, Veram iſtam fuiſſe & de quercu deſumptam partem, folia quercûs, non vitis; Certum inſuper & hoc, baccas quasdam appenſas fuiſſe, non arte vel fraude agglutinatas, ſed longis petiolis ex ipſo ramo dependentibus adnatas, easque cùm guſtu explorarentur, molles, humidas, ſapore quodam ſubdulci præditas. Quas autem ego non niſi corrugatas jam & partim exſiccatas conſpexi, prius ſucco turgidas, flaveſcentes, & uvarum inſtar parum transparentes fuiſſe, retulit Poſſeſſor. Quid mirum ergò ſi, ſvadentibus id figurà & ſapore, pronunciatum vulgò fuit, baccas iſtas extraordinariè in quercu natas pro veris Uvis habendas eſſe: Quamvis quidam ob longos petiolos, qui multos vexârunt, grana potius Ribium eſſe prætenderint. Sic itaque materna quercus mutatis tantillum Virgilii verbis, miratur non tam frondes novas, quàm non ſua grana: Sic arbor, cui robur pro nomine ceſſit, imbecilli fruticis, nec enim omnes vitem arboribus accenſeri patiuntur fructum ſuſtinet copioſum. Indulgeamus tantiſper huic ſententiæ, & ad ſcripta Botanicorum monumentaque Hiſtoricorum excurramus; Erunt enim qui non parum inde peti poſſe ſperent pro confirmatione & illuſtratione phænomeni. Non occurrit autem quod magis huc quadrare videatur, quàm exempla arborum ex aliis arboribus pronatarum. Notum eſt Medicorum quorundam encomium, quo proſequuntur Sambucum ſalici innatam, tanquam medicamentũ ſingulare antepilepticum: De quercu & platano Theophraſtus Botanicorum Coryphæus tradit, quòd in eâ Lauri, unde nomen & coronam modò expectatis Ornam[mi] Dn. Candidati, planta vivat, quæ ceu daphnidrys quædam à Poëtis celebrari poſſit. Et, quod ad noſtrũ phæ-

phænomenon quàm proximè accedit, quercui ribes in viciniâ noſtrâ innatas teſtantur noſtri Botanophili, qui fructus ipſos inde comederunt. Accedit, quod famoſus ſcriptor C. Schottus, in Phyſica Curioſâ ex Sigeberto quodam notat, viſam quoq; olim Sambucum quandam, quæ præter conſvetudinem uvas protulerit; Nec hinc alienum, ſed æque mirum, quod ex Plinio & Lycoſthene idem docet, nata quoque eſſe in arboribus frumenta. Cùm E. arborum amaſia ſit vitis, & in regionibus quibusdam Ulmo ſ. populo maritari ſoleat, cùm beneficio Inſitionis mira præſtari poſſint, Hinc ſimiliter vel arte vel caſu ſupra Quercum hæſiſſe vitem, forſan nec improbabile nec impoſſibile cuipiam reputabitur; maximè, ſi fides Plinio, qui arborem refert inſitam circa Tiburtes Tullias, omni pomorum genere onuſtam, alio ramo nucibus, alio baccis, aliunde vite, piris, punicis malorumque generibus. Macte igitur,

Inſere daphni piros, carpent tua poma nepotes.

Sed plura pro ſententiâ, quam non admitto, & mox refutabo, adducere ſuperſedeo, ne tandem fabuloſas quoque aves Scoticas ab arboribus accerſendas metuatis. Dico, non probari mihi vulgarem illam opinionem, nec videri mihi grana iſta eſſe baccas Uvarum vel Ribium: Cujus effati rationes nunc exponerem, & oſtenderem, quàm nihil huc faciant arbores arboribus enatæ & inſitæ, quàm diſcrepent grana iſta à veris baccis dictarum arborum, Niſi ad alterum propoſiti punctum progrediens, demonſtrando quid reverà ſint, optimè expediri poſſe putarem, quid non ſint, & quid falſò reputentur.

Autorem ſanè, qui Sambucum quondam uvas protuliſſe refert, Aldrovandus hallucinatum fuiſſe putat, & illâ ſpecie Sambuci deceptum, quæ fructꝰ uvis ſimilimos producat, & in viridariis ab Herbariis Sambucus muſcatella vo-

çatur

catur quoniam fructus deguſtati uvæ apianæ (quæ vulgò muſcatella dicitur) ſaporem referunt. Alius noſtro miraculo error ſubeſt, quem jam jam removebo, tribus modò verbis quid phyſicè ſint, ſ. veram baccarum iſtarum naturam declarando: Sc. fuerunt Gallæ Florum Quercûs. Sed quid ſunt Gallæ, quæret forte aliquis? Dabo definitionem: Gallæ ſunt morboſæ excreſcentiæ, vi depoſiti ovi à turbatâ plantarum compage & vitiato humorum motu excitatæ, quibus incluſa ova & animalcula velut in utero foventur & augentur, donec manifeſtatis firmatiſque propriis partibus quaſi exoriantur, novam exoptantia auram. Hanc deſcriptionem debemus Marcello Malpighio, Medico quondam Bononienſium nunc Romani Pontificis, quam ante luſtra aliquot in Anatome ſuâ plantarum Regiæ Anglorum ſocietati primus nî fallor communicavit. In hâc autem ne quid vos offendat, rem porrò declaraturus, vobis in memoriam revoco, quod paucos latere arbitror, Gallæ nomen pilulis quibusdam in glandiferis præcipuè arboribus, qualis noſtra quercus eſt, enatis ab antiquo competere, & has ipſas gallas eſſe, quarum infuſione admixtâ ſolutioni vitrioli atramentum noſtrum conficimus, notabili utique in doctrinâ colorum phænomeno: Malpighius itaque attentâ harum gallarum generationis methodo, & perenni animalium in illis nutritione, nomen hoc ulterius extendit, ad reliquos etiam varios plantarum tumores & excreſcentias, deprehenderat quippe per frequentes & ſedulas obſervationes ſuas, muſcas & inſectorum greges à plantis non modò victum exigere, ſed & in ipſis fœtus ſuos deponere, cogeréque adeò has illáſve plantarum partes ut vicarios uteros indéque altrices quaſi mammas iſtis præbeant. Hoc nunc plantarum famulitium non ſine ſui mutilatione ſuccedere facile Laud. Autori puto conceditis, maximè ſi attendatis deſcriptam ab ipſo muſcarum terebram, quâ plantas atterunt, & liquorem

quen-

quendam fermentativum, quem infundi ſtatuit, ita ut exacto hoc inſectorum vectigali privata plantarum œconomia pervertatur, vitiatisque alimenti viis & corrupto ipſarum ſucco, nova partium configuratio ſuccedat, morboſis frequenter ſubcreſcentibus tumoribus, variis nempe prius dictis Gallis. Et ſic verum eſt, quod Schottus adducit Proverbium: *Vermem in ſuâ quemq; naſci arbore*; Sic ab uvis ad gallas, à fructibus ad excrementa relegantur noſtræ baccæ. Subjectum ipſarum ſunt flores quercûs, Cauſæ ſunt Inſecta. Illud teſtatum facit petiolus, qui ſuos adhûc ſervârat Apices Quercuum Julo debitos: Hoc verò confirmavit, quæ in ſingulis baccis erat cavitas, in cavitate autem non gigartum, ſed Vermiculus. Utrumque αὐτοψία mihi conſtat, & teſtimonio omnium, quotquot interiora luſtraſſe audivi; Quamvis itaque ultra demonſtrationem ocularem vix aliquid requiri poſſit amplius, plura tamen confirmationis ergo ſubjungam. Tranſeat autem ribium baccas umbilicatas, uvarum tetracoccas nil quicquam in his gallis habuiſſe ſimile, cùm tamen character in omni plantâ præcipuè attendi debeat; Tranſeat item copia harum uvarum & petiolorum, quæ Julorum multitudini prorſus convenit; Nec temporis ratio fiat, quod tamen etiam correſpondet; Hoc modò attendi velim: Nullam eſſe arborem, quæ præter genuinum tot ſpurios & excrementitios fructus producat, ac Quercus; Id quod utique communis Botanicorum firmat conſenſus. Præter viſcum, coccum & gallas in ſpecie & olim ſolùm ita dictas octodecim alia Quercûs excrementa, maximam partem diverſæ figuræ gallas, recenſet C. Bauhinus in Pinace. Inter iſtas occurit ſingularis ſpecies, etiam uva quercina communiter dicta, nec tamen noſtra, ſed plane diſſimilis, quam ex J. Bauhino Rajus tradit radicum Quercûs fibris ſub terrâ adnaſci & circumnaſci, juglandis magnitudine, ex pluribus velut acinis racematim coherentibus (unde & uvæ nomen) compa-

ctam. Cur facilius gallæ in quercino genere, quàm in reliquis plantis excitentur? disquirit Malpighius; Cauſam putat eſſe vitriolum, quod in quercubus luxuriet, & infuſo liquore inſectorum activo turgeſcentiam concipiat & motum: unde eroſione factâ reliquum alimenti ſecum rapiat, & ita ad latera etiam defluendo & concreſcendo, morboſos tumores excitet. Aliam huic ſuperaddi poſſe rationem videtur ab illo Phænomeno, quòd notante Laudato Botanico Anglo Quercûs foliis, præ reliquis omnibus conſervari ſoleat melleus ille liquor ſive ros ex aëre deſcendens, ex quo Apes mella conficiunt. Quid ſi itáque non minus inſecta reliqua quàm apes allicerentur ſvavitate liquoris, quem folia iſta denſitate ſuâ & glabritie colligunt? Ita enim jam olim Theophraſtus; *Oportet neque ſiccas omnino eſſe frondes, ne rorem abſorbeant, neque raras, ut tranſcolent.* Quod ſi Audd. hæc omnia nimis generalia eſſe nec vobis ſufficientia videantur, regeratúrque forte gallas tales etiam aliàs obſervari debuiſſe, & in Botanicorum ſcriptis oſtendendas eſſe, cùm eos latuiſſe non potuerint. Agite, ut & hac ex parte vobis ſatisfiat, dico porrò, has gallas pro uvis à vulgò habitas non ſolùm alibi, nec rarò obſervatas, ſed & æri inciſas & delineatas jam proſtare. Citatus modò Montalbanus, qui gallas in genere omnes quercualia ſeu roborea excrementa & purgamenta appoſitiſſimè vocari prætendit, inter alias quas recenſet multifarias expreſſè quarundam mentionem facit, *Ribeſii modo pendentium à ramis:* C. Bauhinus citat *pilulas capillatas ſ. comam habentes* Theophraſti, quæ verno tempore ſucco melligeno inficiant tum tactu, tum guſtatu. Inſtar omnium ſit Malpighius, qui hæc habet: *Amentum* (ſic enim flores ſ. Juli Quercûs etiam vocari ſolent) *& ipſum in arboribus quibusdam multiplicatis floſculis contextum, muſcarum ovis deturpatum, in peculiarem excreſcit molem: Hoc non rarò in Quercu vidimus. A ſitu foliorum gemmæ,*

quibus

quibus etiam tenellum amentum condebatur, petioli quidam extenduntur, quorum apex amentaceis floſculis ornatur. Circa hujusmodi pediculos ligneæ excreſcentiæ in ovorum formam extuberantes emergunt, quæ in ſummitate à contento animali lacerantur. Hæc verba cum adjuncto iconiſmo demonſtrant, vel easdem eſſe has Malpighianas cũ noſtris, vel ſimillimas, & forſan iſtas ipſas, quas modò ex C. Bauhino citavimus; Mentionem quippe facit pilorum ſ. filamentorum plurimorum, quæ unà cum gallâ ex Julo fuerint protenſa; qualia quidem cum ramulo noſtro huc non pervenerunt. Quod ſi arborem ipſam contemplari & examinare mihi licuiſſet, plenius omnia planiusque deduci poſſent. Quod ab iis modo expectamus, qui rem omnem commodius examinandi occaſionem habuerunt. Unum eſt, quod adhuc moveri poſſit; Unde iſta regularis Gallarum figura? Reſpondendum puto: Quod cynosbatus ſpongiam, Ilex coccum, Quercus gallas ferat, nec ex inſecti ſolius, nec plantæ ſolius conditione eſſe, ſed iſtis junctis, non neglecto anni tempore, regione, &c. deberi. Quapropter per me licet, A.H. num baccas ſ. gallas iſtas pro Naturæ ludentis vel ſingulari induſtriâ uvas exprimere volentis effectu habere, an verò mecum Naturæ vocabulum clarius explicando, dictas modò generales cauſas infinities variabiles, ab ipſis circumſtantiis ad ſpecialem hunc effectum determinatas fuiſſe reputare velitis.

Properandum ad quæſtionem tertiam: Quid iſtæ baccæ portendant? Nolite Audd. vaticinia expectare. Hoc enim in puncto aquã mihi hærere fateor: Davus ſum, non Oedipus. Novi quidem ex Theophraſto meo, jam olim ad oſtenta in arboribus reſpici ſolitum, & eorum interpretationem aruſpicibus fuiſſe commiſſam: Sed & hoc ex ipſo didici; nonnunquam quædam accidere, quæ normæ naturali incongrua judicantur, h.e. oſtenta & portenta putantur, & tamen non ſunt, Duæ columbæ ſupra binas quer-

cus in nemore olim Dodonæo reſidentes reſponſa dediſſe, quin ipſæ quercus fatidicæ fuiſſe, dicuntur; Actæ principio, dubio procul extra profeſſionem meam phyſicam. Ex duplici tamen fonte vulgum vaticinari audio. Primò ex Hiſtoriâ & obſervationibus veterum: Frumenta quæ in arboribus ſuprà citavimus, nata dicuntur anno, quo ſuperatus eſt Annibal. Utinam, qui nobis ante portas Annibal ſuperaretur vel tandem! Alii è contra annos queis ſimiles in quercubus natæ uvæ, triſtis memoriæ eſſe prætendunt. Deus avertat omen. Sequela quidem nulla eſt, facilis autem fallacia:

> *Prudens futuri temporis exitum*
> *Caliginosâ nocte premit DEUS.*

Alii conjecturas deſumunt ex naturâ, & reſpectu utriusque arboris, quercus & vitis ad ſe in vicem, uſu item, quem præſtant humano generi: Ita ſcil. quercum ſacram olim arborem dictam credunt, quod ejus glandibus primi mortalium veſcerentur: Vitis autem ſucco hominesque Deosque exhilarari, quem latet; Sed qui tale vaticinium admittere poſſem, qui nec vitem ullam nec uvam admiſi. Ne tamen aſymbolos diſcedam, maximè cùm multitudo vatum facilè promittat veniam, ego hoc prædico: Quotquot arboribus iſtis ſuperſunt Gallæ, tot propediem ſub æſtivo calore prorumpent inſecta, & relicto domicilio vacuo avolabunt, (niſi forte jam avolaverint.) Hoc eò minus incertum, nec conjecturale credite, cùm vel ipſam præteriti anni inſectorum in iſtâ regione copiam hiſce gallis ſolito copioſioribus occaſionem dediſſe veroſimile ſit.

Ad

Ad

PER - ILLUSTREM

DN. GODEFRIDUM GUILIELMUM de LEIBNIZ,

Auguſti Electoris Brunſuigo - Lüneburgii Conſiliarum Status,

Epiſtola

Dn. Conradi Bertholdi Behrens/

Phyſici Hildeſienſis,

Acad. Cæſar. Leopoldin. Nat. Cur. Eudoxi.

PER ILLUSTRI DOMINO

DN. GODEFRIDO GUILIELMO de LEIBNIZ,

AUGUSTI ELECTORIS BRUNSUIGO-LUNEBURGII CONSILIARIO STATUS,

Patrono ac Fautori Magno,

Salutem officioſam

CONRAD BARTHOLDUS Behrens.

HIſtoriam morborum ſuperioris anni, eâ methodo conſignatam, quâ *Dn. Ramazzini*, Archiater Mutinenſis, haud ita pridem cepit, cujusque ὁ πάνυ, *D. Francus de Franckenau*, S. R. I. Eques, Com. Palat. Cæſareus, Conſiliarius ac Archiater Saxonicus, meus quondam in Academia Heidelbergenſi Hoſpes, Patronus ſemper ac Fautor certiſſimus, Tibi aliquando per litteras ſpem fecit, dum à me quoqũe exigis, Vir Honoratiſſime, in eo nimium Tuo erga me affectui tribuis. Præclarum ſane inſtitutum eſt, & quo uno demum ars medica abſolvi queat, ſi de anno in annum, inque ſingulis provinciis epidemia hæc continuarentur, ad quod tamen negotium non niſi *Franci Ramazzinique* ſuffecerint. Quapropter & me excuſatum habebis, ne tamen plane exſpectationem fallam, de recidivis quædam communicabo, non apud unum atque alterum ægrum, ceu vulgo fieri ſolet, ſed communiter obſervata.

Neminem vero morbo ſuo, etiamſi ipſa quartana fuerit, absque criſi ſeu excretione defungi, prudens divini ſenis effatum eſt; Et ratio dictat, morbum nihil aliud eſſe, quam conamen naturæ partes heterogeneas, in corpore aggeſtas eliminantis. Quapropter & ſanitas recuperata prius affirmari nequit, quam partes iſtas heterogeneas corruptasque ſanguis debito modo defæcaverit, omniaque in corpore ad debitam principiorum ſymmetriam, & perennem fluidorum motum redacta ſint. Non rarò tamen accidit, elapſoque hoc anno ἐπιδημόν fuit, ut morbi fere non omnes recidivam facere

cerent, quæ quo pacto exiſtat, ex deſcriptione morbi modo allata colligere eſt. Aut enim partes quaſdam heterogeneas in maſſa ſanguinea remanſiſſe, & qualitatem hujus vitioſam nondum ſatis emendatam; Aut partis affectæ vitium quoddam adhuc ſupereſſe, & ventriculi imprimis fermentum nondum recte ſe habere neceſſe eſt; Utroque enim caſu morbida diſpoſitio remanſit, quæ acceſſu leviculi fomitis, ab aëre inclementiore, concavis murorum & tranſitu fluminum plerumque recrudeſcit. Hujus certe notabilem effectum in leproſa quadam obſervavit *Helmontius*. Curaverat enim puellam hoc affectu laborantem, quæ dum jam per ſeptem hebdomadas ſanata putaretur, & Antwerpiam rediret, confeſtim per totum corpus in ipſo fluvio lepram ſibi repullulare ſenſit. Iterum ſanata per ſemeſtre eodem die, quo domum redibat, in Scaldi rurſus repullulavit occultata lepra. Parem autem cum contagio rationem habent, occaſiones hæ externæ, quod uti non niſi corpus diſpoſitum afficit, ita & hic non niſi debiles, & contra ejusmodi cauſarum occurſum nondum ſatis confirmati, iterum corripiuntur. Adeſt vero latente adhuc ejusmodi diſpoſitione plerumque laſſitudo, ſiccitas oris & inſuavitas, cibi faſtidium, aut etiamſi æger bene comederit, corpus tamen & vires necquicquam proficiunt, animusque ægri manet remiſſus, nec ſanorum munia obire valet. Cum vero totum curationis negotium in eo conſiſtat, ut ſanguis humoresque & quicquid eſt in corpore fluidi, in motu ſuo deficiens, ſubſiſtensque, ad motum & fluorem rurſus concilietur, eoque partes heterogeneas mediante ſudore quaſi deſpumet, eliminetque, hæc ipſa intentio maxime pervertitur, ſi remora, ut ita loquar injiciatur, deſideratusque fluidorum circulus & defæcatio impediatur. Paucis multa includo, & integra medendi methodus hic mihi enucleanda eſſet, ne tamen fines epiſtolæ transgrediar, primaria tantum capita delibabo, quæ recidivas proxime tangunt. Sunt autem neglectæ primarum viarum evacuationes, & venæſectio intempeſtive & ἀμεθόδως adhibita. Evacuantia inprimis per alvum medicamenta Hippocrates jam ſuo ævo κατ' ἐξοχὴν φάρμακα nominabat, neceſſitatem eorum præſtantiamque innuens, quale encomium daturus, ſi noſtro hoc ævo & climate vixiſſet, ubi creſcente quotidie ingluvie plus aſſumitur cibi, quam ſobria natura requirit, unde non ſolum in ventriculo inteſtinisque & meſenterio magna cruditatum colluvies, ſed & ſanguis ipſe cum tempore ſimili labe inficitur. Ne igitur morbus, qui per ſudorifera abigitur, continue ſibi acceſſuro

ex pri-

exprimis viis fomento, repetat, & chronicus evadat, prudentiores medici ſive à Vomitorio ſive à laxativo curationis proceſſum inchoant, eaque pro ratione circumſtantiarum ne in malignis quibusdam reformidant. Anno ſeculi hujus ſexageſimo nono Lugdunum in Batavis febris Epidemia maximam partem depopulabatur, in qua contemptæ ob malignitatis præjudicium bilis evacuationes plurimis funeſtæ fuere, aliquibus etiam naturæ robore effugientibus, in hydropem icterumque deſinebant, ceu *Dn. Pechlinus* αὐτόπτης hoc ipſum notat. Recidivarum quidem non meminit, cum tamen *Franciſcus Sylvius*, qui morbi iſtius integram hiſtoriam nobis reliquit, easdem inter frequentiora ſymptomata numeret, forſan non absque ratione ſuſpicari licet, ex iisdem cauſis illas exſtitiſſe, ex quibus *Dn. Pechlinus*, Vir profecto accuratiſſimus, hydropem icterumque deduxit. Quia provida natura id ipſum non raro intendit, notavitque doctiſſimus PISO ſæpe in declinatione febrium, ſive intermittentium ſive continuarum, dejectiones liquidas, cineraceas, & crudo lixivio ſimiles accidere. Venæſectionem quoque ad recidivas ſymbolum ſuum conferre vult *Helmontius*, id quod in illis, quibus ſanguinis textura rarior, imbecilliorque contingit, experientia confirmat. Namque tunc & ſanguinis deſpumationem inhiberi, & viſcerum tonum enervari, & recidivis viam ſterni neceſſe eſt. Alteram earundem cauſam partis affectæ vitium, viſcerumque chyli elaborationi inſervientium debilem conſtitutionem, & imbecillum imprimis ventriculi fermentum ſtatui. Poſt morbos enim plerumque ſatis validus exiſtit appetitus, & tum quicquid ingeritur, male digeritur, iterumque in novum morbi fermentum faceſſit. Hinc inflationem quam convaleſcentes in ventriculo percipiunt, pro inſtantis recidivæ ſigno recte *Sennertus* habet, eosdem maligne relabi *Hippocrates* in Coacis affirmat, inque conſtitutione Epidemia, Ingolſtadium anno ſeculi hujus trigeſimo quarto vaſtante id deprehendit *Höferus* & à me quoque ante annos octo, cum medicum caſtrenſem exercitus Brunſuigo-Luneburgii in Hungaria agerem, obſervatum eſt. Scilicet, ut habent verba *Grammondi*, politiſſimi rerum Gallicarum ſcriptoris, de Rupellanis à Rege ſuo obſeſſis: Ingurgitant ſe famelici homines, & quæ ſenſim refici debuerant vires, fatiſcunt, natura obruta; dum præcipitantius reparatur.

Ut vero tandem ea, quæ in genere circa materiam hanc attuli, ad recidivas noſtras applicem, ad primam cauſarum claſſem easdem

nc

non pertinere arbitror. Neque enim de Medicis debita circumſpectione ægros ſuos tractantibus, ſuſpicari convenit, eosdem ſive circa evacuantia, ſive circa Venæ ſectionem quippiam commiſiſſe, nec præterea convenientibus ſudoriferis inſtitiſſe. Nec etiam cortici chinæ de china imputare potuit, ac ſi ebullitiones febriles tantum ſuppreſſiſſet, namque ab hac ſuſpicione eundem & diligentiſſimus morborum acutorum enucleator, *Richardus Morton*, & modus operandi ipſe, ratioque liberant, & iſti quoque ægri recidivas paſſi, qui & medicamentis à ſeculis aliquot, & amplius probatis, methodice tractati, & qui propter inopiam nihil uſurpantes, Dei naturæque beneficio aliquoties ſuperabant. In altera igitur cauſarum ſpecie latebit harum recidivarum ratio. Ex quo enim hyems ante annum elapſa, auſtrinæ plane conſtitutionis, ſanguinem humoresque in corporibus ſeroſiores, & viſcerum zonos magis flaccidos reddidit, non potuit non cum tempore inde diatheſis aliqua acida, & imprimis ventriculi fermentum juſto imbecillius, & bilis plus æquo dilutior, & lympha pancreatica acidior exiſtere. Rem certe ita ſe habuiſſe excruditatibus verminoſis, æſtate præcedente apud ægros frequentiſſimis abunde apparebat. Imo quod olim de Bulimia *Braſſavola* notavit, eandem Romæ aliquando epidemiam fuiſſe, idem quoque & hic obſervatum, nec unquam forte ita cum appetitu quaſi pugnatum, ac autumno dictam æſtatem noſtram inſequente. Acceſſit circa initium æſtatis maximus ſolis æſtus, absque ventis pluviisque per aliquot menſes ſubſiſtens, ſuccosque, qui modo ſeroſi acidique erant, acriores & æruginoſos reddens, ceu præter vomitus ſimilis coloris in dictis febribus, anxietates circa præcordia, dyſenteriæ ad modum colicarum incipientes, ſtranguriæque id demonſtrabant. Uti verò quilibet morbus, decurſum ſuum certo temporis ſpatio comprehenſum habet, quo deſervatio partium heterogenearum abſolvatur, ceu illud in Eryſipelate, quod duobus circiter diebus, in febre continua, quæ quatuordecim circiter, inflammatione, quæ ſeptem præter propter diebus abſolvitur, ita & quæ nos affligebant, tertianas duplices, & reliquos morbos ſporadicos ſimul, decurſum quoque ſuum ſed ſolito longiorem habuiſſe arbitror, idque propter ventriculi imprimis fermentum enervatum, bilis lymphæque pancreaticæ conſtitutionem depravatam, & meſenterium ſeroſis æruginoſisque humoribus refertum, eumque decurſum ferè aliquot menſium ſpatio comprehenſum fuiſſe, ut ab æquinoctiis ad Solſtitia, & vice verſa plerumque perſiſterent. Illud quidem urinæ mon-

ſtrabant, quæ ferè ad ſedecim circiter ſeptimanas igneæ manebant, cum ſedimento copioſo, ci-nabarini, lateritiique coloris. Pro majori igitur minorive cauſæ activitate, alii lecto affixi, propter ſubingreſſum paroxyſmorum continuè quaſi per aliquot menſes ægrotabant. Alii vero natura medicamentorumque beneficio inducias quaſi paciſcentes, decurſum hunc velut in partes dividebant, primis aliquot ſeptimanis decumbentes, aliquot iterum melius habentes, convaleſcentibus haut abſimiles; poſt aliquot vero ſeptimanas iterum, absque externa quoque occaſione relabentes, & febrem quam antea ſimplicem paſſi erant, nunc duplicem, qui verò duplicem prima vice experti erant, nunc continuam & fere cauſodem ſentientes. Uti vero recidiva ſemper graviores & periculoſiores exiſtunt morbo ipſo, qui præceſſit, propter vires jam deperditas, ita ſingulare hoc anno erat, quod delirium in recidiuis magis ſe exſereret, perque aliqvot ſeptimanas duraret, cum appetitu ſenſim pereunte, & memoria deficiente. Scilicet maſſa ſanguinea ita ſenſim ſenſimque corrupta eſt, ut ne quidem ſpiritibus animalibus amplius ſuppeditandis ſuffecerit, ideoque & ſymptomata modo dicta peſſimum ſemper exitum habuerint.

Cœterum ne fines epiſtolæ excedam, reliqua quæ de recidivis, imprimis circa curationis proceſſum dicenda ſuperſunt, in aliud tempus differo, illud tantum verbo indicaſſe contentus, nulla medicamentis magis in recidivis profuiſſe, ac illa quæ ventriculum & viſcera corroborent, & acorem ſanguinis humorumque obtundant, corruptionique reſiſtant. Dignare autem, *Per-Illuſtris Domine*, affectu illo quem jam animo præcepi pagellas has ſuſcipere, ac inter perpetuos cultores Tuorum in Remp. literariam meritorum, & me quoque numerare. Scripſi Hildeſii, VII. Kal. Mart. Anni cIɔ Iɔc LXXXXIV.

ME-

N. MDCXVI. V. EID. IUN.
☉ MDCXCIII. XVI KL. IV.
IO. GEORG. VOLCAMERUS. MED. DOCT. ARCHIATER ET COMES PALAT. CÆSAR. NOBIL. ACAD. LEOPOLD. PRÆSES. COLLEGII MED. NOR. PRIMICERIUS.
Magnæ Præsidium matris, Phœbiq ſacerdos
Grata Leopoldo sic tulit ora Senex.
Crede Machaonios in iis te cernere vultus,
Par adeò ſuis meritis nemo, nec arte fuit.
Æternæ memoriæ Soceri ſanctiſs. G. P. Thomasius.

BRITISH MUSEUM
NATURAL HISTORY

MEMORIA VOLCKAMERIANA,

IMMORTALIBUS

MAGNI VIRI

meritis conſecrata

à

CÆSAREA-LEOPOLDINA

Naturæ Curioſorum Academia,

&

publica Oratione,

in Univerſitate Wittebergenſi,

emortuali, poſt beatum exceſſum die, ab elapſo anno

celebrata

à

GEORGIO CASPARO KIRCHMAJERO,

Orator. PP. Acad. Seniore, & Nat. Curioſ.

Phosphor. II

RECTOR ACADEMIÆ WITTENBERGENSIS MICHAEL STRAUCH, SUPERIOR. MATH. PROF. PUBL.

CIVIBUS ACADEMICIS S. P. D.

Ite filii, celebrate exequias, nunquam majoris civis funus videbitis. *Metelli Macedonici hæc vox fuit, cum ei nũciata eſſet mors Scipionis Æliani, hoſtis, dum viveret, infenſiſſimi. Ut enim livor atq; odium poſt fata quieſcunt, ita virtus triamphatrix ſuperſtitẽ eò adegit, ut deleta priſtinæ ſimultatis memoria, luculentum gloriæ teſtimonium eidem exhiberet. Si optio ipſi data fuiſſet, num ſalvum, an vero deſtructum voluiſſet, Diogenis inſtar à ſummo rerum humanarum arbitro procul dubio petiiſſet, ut Solem redderet, quem eripuerat. Quis quæſo noſtrum eſt, qui Metelli factum non approbet, & caneſcentibus hiſce naturæ annis ſiderium eruditi orbis clariſſimorum jacturam acerbiſſimo animo atque corde non lugeat? Splenduit quondam ut luna inter ſtellas minores, Vir Magnificus atque Experientiſſimus Dn. JOHANNES GEORGIUS VOLCKAMERUS, Medicinæ Doctor longè celeberrimus, Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Archiater fideliſſimus, Palatii Lateranenſis Comes Nobilis, Leopoldinæ Acad. Nat. Curioſor. Præſes graviſſimus, Collegii Medici, quod Norimbergæ floret, Senior & Proto-Medicus admodum venerandus, tot virtutum indiciis, quot titulorum inſignibus ornatus; ſed fato eheu! extinctus, inſigne ſui deſiderium omnibus reliquit. Luget ars Medica, & Muſæ tanto Præſide amiſſo, lacrymas tenere non poſſunt. Quem Norimberga fovebat, hunc mundus ſuſpiciebat & de præſtantiſſimo hocce Numinis dono impensè ſibi gratulabatur. Superbiat Italia* Malpighiis *ſuis atque* Patinis; *Veneretur Anglia* Boylios; *Nos VOLCKAMERUM die XVII. menſis Maji ſuperiori anno nobis ereptum deprædicamus, & devotè memoriam hujus Senis, qui ſeptuageſimum atque ſeptimum ætatis annum attigerat, ſeræ poſteritati commendamus. Abſit dolor,* Abſint inani funere næniæ, Luctusque turpes & querimoniæ. *Inter beatos conſidet VOLCKAMERUS, & dum ima deſpexit, meruit ſumma, dum*

 artes

artes & ſapientiam coluit, divinitatem impetravit. Vicit virtute atque modeſtia & graviſſimas vitæ hujus moleſtias, omni invidia major, exſuperavit. At enimvero pluribus & quidem copioſiſſima atque ornatiſſima Oratione rem omnem deducet Vir Ampliſſimus atque Excellentiſſimus, Dn. GEORGIUS CASPAR KIRCHMAJERUS, *Eloquent. Prof. Publ. longè Celeberrimus, Academiæ & Facultatis Philoſophicæ Senior Venerandus, Defuncti amicus, atque Collega conjunctiſſimus, cui ut hodiè, peractis ſacris pomeridianis, Perilluſtres Dnn Barones, Proceres Academiæ cum reliquis adſcriptis civibus intereſſe velint, peramanter rogitamus P.P. Feſto Aſcenſ.*

CHRISTI, Anno reparatæ ſalutis cIↃ IↃc XCIV.

Feſtum

FEſtum hodiernum diem reddidit feralem obitus, ſuperiore Anno, Præſidis LEOPOLD. Acad. Illuſtris olim ac Venerandi Senis, Sac. Cæſ. Maj. à Conſiliis, Comis Palatii Lateran. Archiatrorum, Seculo coneſcente, eminenter meritorum Principis, JOH. GEORGII VOLCKAMERI mei, imò omnium bonorum Mecænatis; qui tùm agere inter homines deſiit, divorum divarumque Choro ſociatus. Hic cùm Curioſo Sapientum, per Germaniam & extra eam, Ordini Præſidio, & ornamento ſingulari fuerit; res digna viſa oppidò, ut pluribus, ſic ſuccedenti ritè Præſidi Magnifico, ut tanti Luminis defectus, hac potiſſimùm in ſede, ubi *Luctus & altrices poſuere cubilia Muſæ*, ſacro aliquo anniverſario celebraretur. Quam provinciam, quòd humeris imponi meis paſſus ſum, nemo unus fuerit tàm ab humanitate alienus, ut in vitio reponat; cùm non veteris duntaxat amicitiæ neceſſitudo, quâ ab annis inde plurimis complecti me, admiratorem Sui voluit divinus Senex, hùc compulerit; ſed & auctoritas Illius, qui excelſum CELSI nomen ominis ſplendore, per Imperium meretur Sacroſanctum, juſſerit. Videri

ri poteram læſiſſe pietatis quoq; legem, niſi pro tot mihi præſtitis officiis ac beneficiis, aſſurgerem religioni gratæ mentis, & memoriam Illius, qui ab annis ampliùs undevinginti, cùm tranſirem Noribergam pluries, domeſticis non corpus modò pavit epulis, ſed anim um imprimis, & commercio frequenti literatum coluit Collegam. Illud unicum me multò habet peſſimè, quòd nihil iſtiusmodi conferre poſſum, unde adſtruatur aliquid ipſius gloriæ; aut exſpectationem veſtram, Viri Maximi, Auditoresque Opt. ſuſtineat. Ipſimet noſtis, quo quantoque ſimus luctu & ſqualore obruti; dum PATREM PATRIÆ amiſimus, Auguſtum nuper Principem, JOH. GEORG. IV. Imperii Novem virale Caput, Dominum Indulgentiſſimum; de quô, cùm tempore locoque aliô funeſta afferenda verba ſint, ſilere meliùs, quàm pauca tantùm dicere in præſens. Quod uſu venire cernimus attonitis, dum fulmine cœleſti feriuntur, oculis & auribus apertis, ſemi vivæ velut ſtatuæ, nec vident, nec audiunt, extorres â ſe ipſo facti, rationis compotes vix ampliùs cenſentur; aut quod ſolventibus è portu accidit, dum legunt littora, hôc commoventur minùs, & pericula deſpiciunt;

Poſtquam altum tenuere rates, nec jam amplius ulla
Apparent terræ, Cœlum undique, & undique Pontus;

tunc

tunc membra metu exalbeſcunt, ſanguine refugiente ad interiora; ſi evadere in tutum liceat, concipiunt ſignantque vota, adeunt nauclerum, & ut iter relegat, promiſſis precibusque obteſtantur: idem mihi hodie contingere experior. Non affectabo laudem igitur, aut eloquentiæ laurum; ſed benignè ſatis agi mecum ſtatuam, ſi ſolâ brevitate, ac non peſſimô conatu Vobis, RECT. MAGN. AUDITORESque O.O. Honoratiſſimi, me commendare poſſim. Dicere de ſummis Viris graviter ac ſapienter, res non eſt profectò tralatitia; exponere illorum dotes, merita, virtutum decora, ut minimè in viles cadit animas; ſic vires omnia hæc meas ſupergrediuntur, quas agnoſco antè perexiguas. Attingam potiora VOLCKAMERI Noſtri, geſta, nec univerſum vitæ ambitum retexam, aut decurram; ſi, ut balbutienti mihi, pro benevolentiæ veſtræ copia præſentes faveatis, priùs exoravero decenter.

Illam, (ut hinc ordiar, quæ ad natalium ſplendorem faciunt,) pro Patria VOLCKAMERUS Urbem habuit, quam ſolo etiam nomine nobilitari, à memoria Nariſcorum antiquorum Caſtri novimus. De hâc aſſeverare liceat; quod de Hetruriæ oculo Florentia pronunciavit Heros maximus Auſtriacus: Non, niſi feſtis & ſolennibus diebus Civitatem eam exteris monſtrandam. Quoties

per illam mihi tranſitus patebat, aut ad dies pluſculos hoſpitium (patebat autem ſæpiùs,) non potui non ſuſpicere ingeniorum, rariorum omnis generis artium, ac artificiorum, in eâdem, horrea, modeſtiam, & ſtudium peregrinandi Civium, è mediocri quoque tribu. Quid de Patrum gravitate, quid de ædificiis magnificis, de accuratiore LL. obſervantiâ, de depoſito cœleſti maximè, Orthodoxia Evangelica nimirum dicam? Dicat potiùs, qui olim eam viderat, Athenienſis patriâ, è Græculis *Laonicus Chalcocondylas*, qui rerum Turcicarum libro altero, πόλιν Νόβεργον εὐδαίμονα ſalutat. Unde æſtimare liceat, in quanta jam tùm Urbs floruerit celebritate; quæ per tot annorum pluriumq; ſeculorum hactenus decurſum in immenſum aucta & ornata eſt. Romanæ eminentiæ antiſtes, *Sylvius Æneas*, purpuratus, imò tandem Pontifex, εὐδαιμονίαν ſic exponit: Dic, rogamus, quænam Urbis hujus facies? qui ſplendor? quæ amœnitas? quæ deliciæ? quæ forma regiminis? quid illic, ad Civitatem omni ex parte perfectam deſiderare quiſpiam poterit? Quis venientibus Franconiâ inferiori, & procul ſpectantibus aſpectus ejus Urbis? quæ majeſtas? quod decus ab extra viſentibus? quis intus nitor platearum? quæ domorum munditiæ? Quot ibi Civium ædes invenias Regibus dignas? Cuperent tàm egregiè Scotorum Reges, quàm mediocres

No-

Norimbergæ Cives, habitare. Alibiq; de Europæ ſtatu ſub Imperat. *Friderico III.* ſcripſit idem: Urbs ea nobilis, magnificis operibus, publicis ac privatis ornata eſt, Pegnitio interlabente amne, condita in agro ſterili & arenoſo; atque, ob eam rem, induſtrioſo populo: Hinc multæ illis divitiæ, & magnum in Germania nomen. Aptiſſima Imperatorum Sedes, libera Urbs, & in medio fermè Germaniæ ſita. Tranſeo ingeniorum aquilæ, *Jul. Cæſ, Scaligeri* elogia, *Conradi* item *Celtæ*, atque aliorum, quæ ſi à vulgaribus profecta eſſent laudatoribus, momenti parùm adderent ad publicæ Rei tantantæ admirationem. In hac, inquam, urbe hauſerat vitalem auram NOSTER Anno, poſt milleſ. ſexcenteſimumque, ſexto decimo, die IX. Junii, ad Veſpertinam V. Patre natus ſpectatiſſimo, JOHANNE VOLCKAMERO, Mercatore in præcipuis, & Collybi Adjuncto; Matre, Sexûs ſui ornamento, HELENA AYRERA, inclytâ Matronâ. Poſſem non ſolummodò commemorare Avum, perquàm Reverendâ Claritate meritiſſimum Paſtorem atque Ephorum MARTINUM, ſed & alios Majores Agnatos, inque his potiſſimùm, JOH. GEORGIUM VOLCKMARUM, ex Lobenſteinenſibus Variſcis, (ſuas enim inde repetunt origines, qui gentem hanc illuſtraverunt; Hiſtoriarum olim in hâc Academiâ Electorali tandem

etiam, Theologiæ Profeſſ. Publ. præclarè meritum. De quo ad poſteritatem referenda duo ſunt. Unum pertinet ad ſcriptionem antiquiſſimæ familiæ, alterum ad pietatem. Celebres ſuperiori jam tùm Seculo VOLCKMARI (nam ſic nomen ipſi ſuum exprimebant) Academiâ Wittenbergenſi, ab ingeniô & ſcriptis inclytum Theologum Doctorem pepererunt, ad Suggeſtûs Lutherani juga tumulatum. Hujus tabulâ ænea memoriam, cùm hùc tranſiret NOSTER, Anno cIↃ IↃc LXVI. additâ inſcriptione, Patruelem ſuum appellando, renovavit. *Lutheri*, inter Profeſſores reliquos Collegam ex Ordine Philoſophorum deprehendo JOHANNEM etiam VOLCKMARUM, lepidè *Luthero*, de anteceſſuris noviſſimi diei ſignis quærenti, reſpondentem. Pueri teneriores annos, & in illis ſedulam, ad pietatis, morum atque literarum inſtitutionem, cùm ſuperſint digniora, non exaggero; ſed indolem ſcientiis ac artibus idoneam, & genium à Gratiis Muſisque factum metior. Qui geneſin inſigniorum hominum ſcrutantur Mathematici, horoſcopum, adſpectus Planetarum, ſiderumque plurium, conjunctiones, domicilia cœleſtia obſervant, bona malaque hinc ominantes natis. Mihi nulla indè divinatio, ſed propius augurium à participe divinitatis mente, à ſequaci genio, & Parentum excellenti educatione petitur. Induſtria

certa-

certabat cum Natura, utrâ plus conferre ad ingenium illius poſſet? Plurima adoleſcentulũ erudierunt fideliſſimè magiſtri; ex ephebis poſteà egreſſum Pater Opt. Laurentiano Ludo, tandem & Gymnaſio Ægidiano, ſingulas per claſſes aſcendentem tradidit. Maturus viſus gentium majorum Scholis juvenis ſeptendecim annorum, Menſe Junio exceſſit ad Salanam primùm Academiam, Philoſophiæ naturali, ac Matheſi, Oratoriæque Arti deditus, non graſſabatur ad ſublimiora, fundamentis ſolidis poſtpoſitis. O utinam, ingrederentur ſeriò eandem omnes viam Academiarum Cives; nec illotis manibus tractarent illa Sacra & Sacraria interiora; cùm nec ſcribere aut loqui eleganter; aut philoſophari aptè anteà didicerint. Aſſiduus in frequentandis acroaſibus & diſſerendi exercitiis extabat VOLCKAMERUS, eosque dum Altorfium vocatus ex conſilio ſuorum, ut ibidem Celeberrimorum Medicinæ Profeſſorum inſtitutione adhæreret. Eminebant ad id tempus ſcriptis inter alios, ſi ſtudia humaniora æſtimes, RUPERTUS, ſi doctrinam artis Criticæ ac Medicæ, ad admirationem omnium, CASPAR HOFMANNUS; ne de D. GEORGIO NOESSLERO, & D. JOACHIMO JUNGERMANNO, (quem in Profeſſorum ordine contubernalem coluit) Philoſopho ſubtili quid adjiciam. His totum ſe emancipabat, horum à ſer-

monibus pendebat, & conſiliis haud pœnitendis. Nec fefellit eum ſpes, & de his literis ſolicitudo. Polyhiſtora REINESIUM obſtupeſcebat Orbis doctior, hic tamen in optatis habuit, à VOLCKAMERO amicitiæ juribus ornari. Proxenetam antè quidem egerat, incomparabilis RUPERTUS, ſed REINESIUS reſcripſerat eidem, Altenburgo misſis literis, quas Epiſtolarum opus exhibuit, ad Anni tertii & quadrageſimi Quintilis menſis Nonas, tùm adoleſcente Seculo. Sic Thomas itaque REINE-
Epiſt. XLVI. SIUS: Pro Clariſſ. VOLCKAMERO cur me rogas tot verbis? & quantillum? ex facilitatis meæ conſuetudine indulgebo precibus tuis, & faciam, ut meo officio (ſi quod eſt incultorum aliquot verſiculorum occentus, & quos, ut cum venia legatis, oramini,) gratiam referre ei poſſis pro beneficiis, quæ præſtita deprædicas; Ei, quæſo, me, quibus poteris modis, inſinua, quippe conaturum ſedulò, ut ab eo, inter amicos ſcribi, pro magno ducturus eſſe intelligar. Quid de VOLCKAMERO, non præclari cogitabimus? Quem inclytisſimorum ſine pari, & exemplo triga, ut omittam plures, æſtimabant tanti & amabant. Ornamentum Medici non modò; ſed &, niſi omnis fallor, jus neceſſitatis aliquod videtur, ut experientiæ promereatur laudem, dare aliquid peregrinationibus, celebriumque in tot Urbibus, Academiis, Provinciis,

ciis, Regniſque exteris, ambire Medicorum gratiam. Hoc Pater reputabat animô, ac filius. Complacuit propterea, ut tertium & vigeſimum ingreſſus annum proficiſceretur in Italiam. Patavium ut venit, propter indefeſſum, quô inclareſcebat brevi, ſtudium honore muneréq; Bibliothecarii exceptus, plurimorum meruit favorem. Floruere ſub id temporis, PROSPER ALPINUS, BENEDICTUS SYLVATICUS, JO. VESLINGIUS, & PETRUS de MARCHETTIS. His ſe cœli Itali Atlantibus adjunxit NOSTER, & ab illis oppidò amatus eſt: Primùm ab Italia redux Anno cIↃ IↃcI XLI. Altorfium reviſit numeratus inter Candidatos, ad tentamen & examina admiſſus menſe Junio, inauguralem de Ephemerâ febri, ſolus ſine Præſide, cum ſummô omnium applauſu, publicavit. Pectus nobile ac generoſum animabat inexplebilis diſcendi ardor; hinc ſecundâ vice repetens Italicas delicias, & indè ampliùs in Gallias digreſſus, ut perficeretur in Chirurgicis, Venetias, Bononiam, Florentiam, Ferraram, Piſam, Lucam, & Liburniam pervenit. Eruditi orbis cymbalum in Regno Neapolitano Marcus claruit Aurelius Severinus Chirurgorum princeps; hujus in convictu ædibusque per ſex menſes hæſit, & mirificè experientiam locupletavit ſuam. Solvit ex Liburnia deinceps Genuam delatus & Maſſiliam,

liam, Græcorum veterum & Romanorum, ſi quis ſtudia literarum ſpectet, patriam. Mons Peſſulanus, Medicorum gloriâ famigeratus, ore ferebatur exterorum; ad hunc etiam acceſſit; hinc Burdegalam & Tholoſam viſens, ad Aurelianenſem properavit & Pariſienſem Academiam. Exactis ibi menſibus non paucis, Lugdunenſes Gallos ſalutavit, & per Alpes, Pedemontium, Helvetiæque juga felix & incolumis in patriam, acceſſione incredibili ſcientiarum, regyravit. Satis exprimi haud poteſt quô exceptus gaudiô à Suis, à Magnifico Senatu, Urbis plauſu & honore fuerit mactatus. Annô enim tertio, ſupra quadrageſimum currentis ævi ordinariorum adoptatus phyſicorum numero, ſupremæ dignitatis infulâ, quam dudum meruit, condecoratus eſt triceſimô Aprilis die, ſolenniſſimâ bonorũ acclamatione. Cùm id genus extent plurima in opere Richteriano, Pro-Cancellarii Academici Ampliſſimi; tùm non temperare mihi poſſum, quin ex Triumvirorum inter Sapientes Polyhiſtoras Senatu, ſola referam REINESII ſolius, inſtar omnium, gratulatoria. Hæc verò ipſe poſt præmiſſa:

De Te, VOLCKAMMERE, aliud meliùſque tenetur,
Ipſa aliud longè NORICAS ALMA ſapit.
ET quam florentem Tibi confert provida laurum,
Baccatam in reditu ſperat habere ſuo.
Hoc meruit pectuſque catum ſpectataque multis
Virtus & genii vis generoſa tui.

Turba

Turba ſuum titulis nomen pompatica debet;
Tute tuum contrà nobilitas titulum.
Et plures contra reſplendes: Gloria namque
Quæ venit HOFMANNO judice, vera venit:
Quare, quantum iſtos meritò ridemus ineptos,
Tantum te ſanûm quisque probamus. HABES.

Hoc veluti Celevſmate ad magna incitatus VOLCKAMERUS noſter deſideriis Hofmannianis Optio & Succeſſor expetitus in Profeſſione publica, quemadmodum hic ipſe denominatus etiam, à Dn. ERNESTO SONERO, morti jam vicino fuerat, invitationibus his ſe ſubduxit, & in Urbe patria, à gratioſo Medicorum Ordine Collega lectus, ſibi & ægrotis, ope & conſilio levandis, imò optimis quibusque vixit. Neque tamen elegantioribus non illuſtrandis literis impendit, multum ſimul operæ ac temporis. Laudare teſtem liceat *Rupertum*, qui ſic ad REINESIUM: Eſt hic ipſe, ſcribit, VOLCKAMERUS, qui Viros in Italia Clariſſimos conciliavit mihi, multos elegantiſſimos denarios, aliaque Antiquitat. monumenta ſecum attulit; nec adhuc multis beneficiis me ceſſat proſequi. De futuris ejus in Remp. literariam meritis eam ſpem concepit jam ante biennium HOFMANNUS noſter, ut diceret, factâ ſibi à Superioribus poteſtate nominandi Succeſſorem, ſeſe VOLCKAMERUM nominaturũ. Bis penetravit Italiam cupidine diſcendi, ſemel Galliam; ut aliquandò Patriæ prodeſſet, magnos ſumtus fecit. Dabitis, ut ſpero, veniam Honoratiſs.

Dnn. AUDIT. ſi pauciſſimis adhuc repræſentavero, quas & Florentiæ, & Romæ, propter ſtudium Antiquitatis ſuſtinuerit labores. Concinnaverat Patronos ſibi PETRUM SERVIUM, Philologum & Proto-Medicum Pontificis R. TOMASINUM item à Donariorum & Votorum opere nobilitatum, & imprimis DONIUM Florentinum Equitem; à quibus monumenta aliquot inſcriptionum veterum, in voluminibus GRUTERI ac REINESII omiſſa, obtinuerat. Hæc poſteà RUPERTO ex æterna Urbe, ubi tunc commorabatur, miſit: ut, ſi nihil amplius ad dignitatem politiſſimarum literarum contuliſſet, magnæ tamen illi deberentur grates. Imitamini has laudes, Generoſæ Animæ, nec niſi maximos hujus famæ gloriæque fructus exſpectate! Talem ex ſemente tali meſſem etiam collegit NOSTER olim, nec invidit ſpicas ad ſe inviſentib9, ex omni penè angulo Europæ cultioris. Academiæ, aut Muſarum contubernii dixiſſes ſimulacrum ædes ejus, & in ædibus muſéum, eò convolantibus tot literis, Amicis, & negotiis. Ut aliquantum ſe ſubtraheret creſcentibus in diem turbamentis; tertio accixit ſe itineri Italico, ad Annum quinquageſimum octavum, Seculi adulti, & acceſſionibus antiquis novas addidit experientiarum promus-condus. HELIANTHI nomen in Imperialis Academiæ LEOPOLDINÆ Corpore Illuſtri ideò indeptus erat, quòd laborum & benignita-

gnita-

gnitatis curſu aliquid cũ Sole, aut ſolari flore (quem Solſequium appellant) proprii haberet. Domi pariter ac foris (nam ad Principes vicinos, aut Dynaſtas ſæpenumerò implorabatur Medicus, magnificè donatus) ſerius curarum ſine intermiſſione, vel inſerviebat ægris, vel familiaribus per literas, vel publica tractabat pro Salute Univerſitatis. Deo & divinis cultibus quotidiè vacabat, frequentando templa, largiendo indigentibus, & benemeritis, aut merituris diſpenſando præmia. Impenſas quippe ſine numero, pro dignitate, muneris tuendi, erogaverat. Comperta loquor: Teſtabuntur mecum juxta tot tantorum paſſim Collegarum nomina ſuffragiaque. Quis miretur igitur, ſi ſymbolis conſentientibus electus, poſt exceſſum Divi Argonautæ FEHRII, ſit Præſes VOLCKAMERUS, Anno cIↃ ocI XXCVI? Hanc magni axiomatis provinciam induſtriâ, quàm auctoritate, non minori tàm præclarè geſſit, ut ad ſummum nihil penitùs relinqueret. In meliorem certè ſtatum, pleraque refinxit; plus auſurus in Imperatoriâ & Moguntinâ Aula, niſi furor Martius utramque vigilem pro ornamentis Academiæ noſtratis ſæpius interturbâſſet. Neque tamen non agnovit meritorum granditatem CÆSAR Optimus, incomparabili felicitate ac religione LEOPOLDUS; dum annis abhinc proximis dignatus ipſum

à conſiliis Archiatrum, Palatii Lateranenſis Comitem, ac inter primos Nobilem creare. Titulos hos honorificentiores interim non oſtentavit NOSTER, gnarus videlicet, Sapientem opere, non verbis, oportere eſſe liberalem; atque adeò Catonis æmulator, eſſe, quàm videri, maluit inſignis. Decora, quæ nullo quæſiviſti ambitu, poſteritas rependet Tibi, PRÆSES olim Celeberrime! Imò rependit dudum in REINESIO, HOFMANNO, & RUPERTO antè Seculi dimidium primitias: rependit IMPERATOR Sacroſanctus decimas, milleſimas rependet DEUS. DEUS inquam tanta gaudiorum tibi fecit, in hôc vitæ mimo, jam tum olim otia, ut quinquaginta annos ferè muneri & Conjugi chariſſimæ eidē, rarâ & incomparabili præfueris felicitate. Quotusquisq; enim inter tot mortalium myriadas promittere exemplum ſibi queat geminum? aut ſimilem fortunam fingere imaginando? Et nunc memorandum aliquid de matrimonio; in quo ambiguum videtur, aut quid primū mirer, aut quid prædicem poſtremò? Uxor ei contigit, divina providentiâ, lux fœminarum BARBARA, Viri Nobilis, Ampliſſimi, DN. CHRISTOPHORI VIERERI, menſæ Argentariæ Adjuncti quondam Senioris, filia, Matrona nulli, propter pietatem & prudentiam regundæ domus, facilè ſecunda. Tanto ævi ſpatio pars altera in altera, quod quereretur,

retur, jure non invenit. Auxit hanc Proſperitatem ſobolis fœcunditas, nepotum quoque turba. Pater liberorum etenim XII. ſuſcepit ex eâdem filios & filias; Tres ab utroque ſexu reddidit mox illi, qui conceſſit, & in ſinum denuò recepit: Sex ſuperſtitant; interque eos Vir Graviſſimus JOH. CHRISTOPH. Adjunctus Collybi ſolennis, natu medius, JOH. FRIDERICUS, tertiusque Nobiliſſimus experientiâ & munere, inter ordinarios Noribergæ Phyſicos Celebratiſſimus Vir, Dn. JOH. GEORGIUS, DOCTOR-MEDICUS, paterni nominis & ſanguinis ex æquo hæres. Filiarum, quæ ſuperſunt, prima, Fœminarum decus, CLARA HELENA auſpicatò data nuptui ſollenniter & collocata, Anno abhinc propè tertio eſt, gente pariter ac mente, ſed & excellenti eruditione inclyto Doctori, Dn. GODOFREDO THOMASIO, Poliatro, & Phyſico apud Noribergenſes Ordinario; Secunda tertiáque Virgines Clariſſimæ, SUSANNA BARBARA, & MARIA MARGARITA, luctu acerbiſſimo confuſæ, cum prolixo Neceſſariorum ordine, occaſum Beatiſſimi Parentis dolent. De privatæ inter ſuos vitæ ſtatu multa dicere quid prodeſt? Ad honeſti regulam & juſti componebat actiones; nulli gravis, plurimis officioſus & benevolus. Nec tamen hominem infirmitatibus obnoxium ſe eſſe ignorabat, indulgentiæ Cœleſti, ſua ſe

 debe-

debere omnia confeſſus. Pro tranquilla ex hôc vitæ turbido analyſi orabat Numen, atque exorabat piè, annos ævi extrahens ad definitum ferè terminum humanæ vitæ: quanquam Pater olim Optimus annorum octoginta quatuor, Auvúsque nonaginta & duorum ſpatium decurrerit Μακρόβιος. Naturam habuit propitiam, & inter tot itinerum moleſtias durantem, à laboribus non alienam, tentatam interim à valetudine quandóque. Senium pro morbi extitit occaſione; morbus à catarrho, & languore præternaturali, quem Maraſmus, & vitalia depaſcens febris auxerat. Ad diem Maj. XII. à Templo rediens, dejectus in fatalem lectulum, adeſſe illud ſenſit decretorium momentum, quod diu deſiderabat pietate anxiâ. Nec enim quicquam ampliùs vel medicinæ præſtantiſſimæ, vel diæta exquiſitior & cura, ad ſalutem corporis conferre videbantur. Rerum ergò omnium mortalium abjecit cogitationes præſentique mente ac fiduciâ, tenebat Jesum Suum, ſuorumq; in amplexibus tranquillâ morte exſpiravit; cùm feciſſet annos vivens ſeptuaginta ſeptem quaſi, paucis admodum exceptis hebdomadibus, beatus Senex. Salve Sancta anima! ęternùm vale! vive DEO! gaude cum gaudentibus in vera illa patria Cœleſti! nos tuorum immortalitatem meritorum poſteris commendaturi ſumus.

DIXI.

Supremus
debitæ Obſervantiæ honor
VIRO
ILLUSTRI ATQUE MAGNIFICO
DOMINO
JOANNI GEORGIO VOLKAMERO,
SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATIS,
MAGNI & VICTORIOSISSIMI
LEOPOLDI I.
ARCHIATRO,
SAC. ROM. IMPERII
NOBILI,
Aulæ Cæſareæ Palatiſque Lateranenſis
COMITI,
LEOPOLDINO-IMPERIALIS ACADEMIÆ
NATURÆ CURIOSORUM
PRÆSIDI,
& Collegii Medici Norimbergenſis
SENIORI PRIMARIO,
religioſo grati animi cultu
exſolutus
à
Præſide, Directore, & ſingulis Academiæ
Cæſareo-Leopoldinæ Collegis.

DEbere multi multa ſe Tibi paſſim
Fuére faſſi, vita dum Tibi manſit,
Et jam fatentur, pòſtque confitebuntur,
Lubente mente, pro labòre, pro cura
Manúque promta, pectoriſque complexu;
Perenne, Volckamere, Patriæ lumen,
Germaniæ decúsquè maximum, cujus
Natum, paratum, publico bono ſemper
Te vidit Orbis poſterisque commendat
Illuſtre nomen, & citabit exemplum:
Dòctrina ſi quid culta rebus humanis
Artesque proſunt conferuntque divinæ,
Divinitus conceſſa dona per gentes,
At eſſe nullos arbitramur obſtrictos
Ex univerſis pluribus Tibi vinclis
Honoris, ac nos. Tu proinde, ceu præſens,
Adhuc colende Præſes omnibus nobis
Et ſingulis ob facta clara devotis
Vehéris ore, corde, magnus & chartis,
Uſura donec grata ſuppetet lucis.

In Te renati Pergamenus & Cous
Junxére ſanos optimi Senes ſenſus,
Et attigére culmen artis excelſum.
Sed non ſtetiſti laude propria felix
Contentus iſta: Partus Imperatoris
Clementis invictique Te favor ſummus
Provexit ultrà ſuſtulitque ſublimem:
Extenderes ut gloriam per addictos
Adoreamque, nempe tertius Præſes
Non deſes unquam continente ſucceſſu
Veréque gratioſus; usque dum mira
Contentione vinceres piam cauſam:
Ut, progredi quò poſſit Ordo Naturæ
Noſter dicatus usquequaque rimandæ,
Vix ſit relictum, dignitatibus ſacris
Immunitatibusque pro Choro Phœbi.
O ſi tueri ritè parta poſſimus,
Augere ſi ſpes nulla! Te, tuas laudes
Fidemque certè corde nos inoblito,
Vir ſumme, par eſt prædicare certatim.

BAuſchius *incepit regimen,* ſed* FEHRIUS *auxit,*
(Regno, ſi fas eſt, æquiparare ratem)
Sub VOLKAMERO *ſociis ſors aurea fulſit,*
Solſtitiumq́; habuit Theſſala turba novum.

* Inſtituit Expeditionem Argonauticam, ſeu Societatem Curioſam, ad nanciſcendum aureum vellus omnigenæ Scientiæ & Experientiæ.

Det Deus ut Quartus *Præſes hæc tempora ſervet,*
Augmentum ulterius poſteritas capiet.
Innumeras laudes TIBI VOLKAMERE *litamus,*
Sub TE *vernavit dulce Sodalitium.*
Aſtri potens ſervet LEOPOLDUM: *Vivat in ævum!*
Servet Patronos, cunctaq́; membra diu!

Hæc in abdicatione Sceptri Academici LEOPOLDINÆ SOCIETATIS, ab Illuſtri VOLKAMERO, ætatem, & emeritos honores, facta, pingui Minerva ſcribebat, Görlicii Luſatorum

SAMUEL LEDEL, Phil. & Medic. Doctor, hucusque Phyſicus Ducatus & Practicus loci.

Jo. Al. Bœner ſc.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY.

VITA
HAGENDOR-
NIANA,
Templo Mnemoſynes
inſerta,
à
SAMUELE LEDELIO, D.
Curioſorum Theſeo II.

In Nomine Jeſu! Amen.

AMICUS usque ad *Urnam!* *Urnæ* itaque HAGENDORNIANÆ hoc debeo.

AT quam optarem ſi me dignior, & eruditionis ſublimioris rore imbutus præſtaret; vereor enim ne me ut *ſorex*, proprio indicio tenuitatis meæ prodam. Sed quid necto moras? Amicus usque ad *urnam*.

Urnæ autem uti ultimum ſunt in abſoluto vitæ humanæ curſu, & meta, quam ſi attigimus, quieſcimus: ita *Ovum* primum, à quo omnium rerum ortus & origo.

Finxit Clariſs. Beccherus *l.1. Phyſ. ſubterran. ſ.1. c.3. tr. 2 p.24.* Statum Cœli & Globi Terr-aqu-aërii in prima creatione ante productionem ſe habuiſſe ut *Ovum*, cujus vitellus terram, albumen aquam, cuticula aërem, putamen Cœlum, ambiens verò locus, ſeu continens Ovi, Deitatem indigitaret.

Si *Ovum* itaque eſt primum, à quo mundus ut & homo ſuum trahit exortum; ergò non inconve-

niens erit in noſtro hocce penſo primordium facere ab *Ovo* conceptionis & ſubſequente nativitate, ſicque progrediendo pergere uſque ad *urnam*, aut ſi mavis, ut adagium habet, ab *Ovo* uſque ad *mala*.

Veneranda Antiquitas apparatum ciborum ab *Ovis* incipiebat, quale quid & apud nos, præprimis *Nobilitatem* tum *Sileſiacam*, tum *Luſaticam* obſervabis, ubi hucusque moris eſt menſam exornare *Ovis*, & primo miſſu ſiſtere. In appoſitione *malorum* autem convivium deſinebat, quod & hinc inde hac noſtra tempeſtate in crebriore adhuc uſu eſſe conſuevit. Videtur autem abſonum de *Urnis* velle dicere, & *mala* introducere dum hæc ſint *viventium* cibus, *urnæ* verò receptacula mortuorum.

Verùm, quam benè de MALO dicimus, cum ab eſu *mali* poſt excluſionem *Ovi* mundi, ſtatim *urnæ* nobis ſint appoſitæ, in pœnam transgreſſionis Divinæ legis, ut non immerito materiam conquerendi habeamus:

Mala mali malo meruit mala maxima mundo.

Prima facie non ita planum eſſe putares, quod nempe in *malis* deſinat rerum creatarum ſeries: at quam vera mox deprehendes. Nam licet ad *microcoſmi* admirabile ædificium optimè reſtringas hoc dogma, non errabo, tamen, ſi ad *macrocoſmum* idem applices. Enimverò internecioni da-

to

to & extincto *microcoſmo*, quid impedit quo minus ſtatuamus eradicatum iri *Macrocoſmum*.

Nam domus corruit quam nemo inhabitat. Sic eſus MALI interitus & hominis & mundi.

Protoplaſtorum *Adami* & *Evæ* transgreſſio *divini* mandati, cum *morte*, quod dolendum, *morborum* myriades in poſteritatem propagavit, mediante peccati originalis reatu, & turba hæc morborum deſtruit humani corporis fabricam: *Anima* verò Æternitati deſtinata æterna petit domicilia, & originem quærit, unde orta, corporis putreſcentis exuviis; verſatili *urnæ* incluſis. *O triſtia mala!* O exoſam *urnam!* O ſummum amiſſæ primævæ felicitatis infortunium!

MALUM inſtar globi aut circuli caret initio & & fine, quo ipſo *Æternitatem* nobis apprimè præfigurare valemus, qua beatam ut Omnes ex Gratia DEI nanciſcamur, ardens omnium credentium eſt Votum. Ut autem non vager extra *Oleas* nimium expendendo & dolendo amiſſam Paradiſiacam amœnitatem & Gratiam, rem ab *Ovo* exordiar ὕστερον πρώτερον committam.

Cum itaque hæc charta monumento noſtri HAGENDORNII ſit dicata, antequam ejus *urnam* mortalem claudamus, dicemus de ejus *ingreſſu* in hanc miſeriarum Vallem, *progreſſu* in hujus theatri mundani labyrintho, *egreſſu* ex hoc innumerarum

æru-

ærumnarum ergaſtulo, nec omnis moriatur & *urna* ejus laude obtegatur, ſed fama ejus ſuperſtes maneat, & cum Muſarum Choro æternum floreat.

Triplicem hanc felicitatem denatus noſter *Amicus*, ex ſingulari *Dei Bonitate* ſenſit. Non autem *Luſatia* ipſum vidit *proſatum* licet plures & nomine & re agnatos hic *Görlicii* invenerit *Hagendornios*, & inter hos veluti *ſtellam* primæ magnitudinis Dn. *D. Hagendornium*, tàm Ducatus, quàm Reipublicæ *Görlicenſis* Phyſicum optimum, benè meritum: id quod de ſatis honorifica ipſum ortum ducere *familia*, abundè teſtatur. Non autem tunc temporis tanta erat *Medicorum* frequentia & ubertas in *Republica* noſtra, ut nunc: eapropter major *Medici dignitas*, quæ multitudine vileſcit, & remiſſiores paucioresque æſtimationis ſpargit *radios*.

Benedictam *Sileſiam*, Patriam agnovit Excellentiſſimus piéque defunctus *Hagendornius* noſter & in illa civitatem *VVolaviam*, Ducatus cognominis hujus Metropolim, olim ad *Lignicenſium* Ducum, hodie INVICTISSIMI LEOPOLDI Magni ſubjectionem pertinentem. Sileſiam inquam agnovit patriam, è qua tanquam ex equo *Trojano* plures prodiere *heroes* in arte etiam noſtra Machaonia, ut aliarum Profeſſionum eruditos jam non attingam, quorum monumenta *eruditorum* complent Muſæa, *Magnatum* Bibliothecas & Palatia,

An-

Annus nati vitatis erat, poſt Meſſiæ incarnationem 1640. qua nondum irati Mavortis tela deferbuerant, dies *22 Januarii*, ſtyli Novi, hora vero *tertia* matutina. Ingreſſus.

Uti dies jam jam creſcere incipiebant, & augmentum capeſſere, *Solſtitio* Autumnali poſtpoſito, Phœbusque ultimum attigerat deſcenſionis punctum, & retrogrado curſu altiora petebat: uti *Aurora* tunc temporis approperabat in ejus ortu, & præſentis diei prænuncia exiſtebat: ita proficuum inde elici poterat omen, *Hagendornium* noſtrum alta petiturum, nec in fæce vulgi implicatum hæſurum, ſed *plus ultrà*, juxta Symbolum *Caroli V*. Imperatoris, progreſſurum.

Si ſecundum *Euripidis* pronunciatum, egregia eſt & inſignis inter homines nota, *bona* ſtirpe naſci, ſic ex hac quoque parte feliciſſimus fuit beatus *Hagendornius*. Pater enim Senator erat *VVolavienſis*, & Pupillorum Antiſtes ibidem, Vir eruditus, probæque notæ JCtus, id quod & hic loci ipſum promovit in Ordinem & Catalogum *Advocatorum* Juratorum, Supremæ *Luſatiæ* Curiæ. Matrem agnoſcebat *Annam*, natam *Blumneriam*, piam & virtuoſam Matronam, quam *Görlicii* ſtudiis in purpura juventutis incumbens, ſemel iterum tertium ve ſalutavi, & humaniſſimam ſimul, ſagacemque reique domeſticæ procuratricem

optimam. Dominus Adamus *Blumnerus*, beati noſtri Avus erat maternus, *Syndicus* Liberi Baronatus Trachenbergenſis in Sileſia, uxorque hujus modeſtiſſima, *Urſula*, nata *Kronickia*.

Plures eruere inſignioris notæ viros è ſtirpe *Hagendorniana*, uti mihi facillimum eſſet: ita ſuperfluum exiſtimo facem in die ſereno accendere.

Altero à nativitate die pro more & conſuetudine loci, *tenellus* noſter circulo Chriſtianorum, mediante ſacro *Baptiſmatis* lavacro, in nomine Sacroſanctæ Trinitatis inſertus, amicabile *Ehrenfridi* nomen adeptus fuit. Primogenitum hunc ſuum pietati conſpicui parentes, non ſolùm Tutelæ & Gratiæ divinæ per quotidianas preces commiſerunt, ſed & eadem, ad omnia utili *pietate* imbuere conati ſunt, tùm domi, tùm foris, in ſchola W*olavienſi*: & cum Amatorem librorum deprehenderent, optatiſſimumque ingenium perſentiſcerent, in ipſo pueritiæ limine, Anno nempe *quinto* ætatis, ludo dicarunt literario.

Sed quæ *conſtantia* in hacce inconſtantis mundi palæſtra? Vix cœperat inviſere Muſarum atria, en harum amplexibus eripiebatur, ob ærumnoſum *Patriæ* ſtatum, & calamitates totius *Sileſiæ*, quod ipſum etiam commovit Parentes, ut antiqua ſede relicta, meliora ſperantes, *Görlicium* adierint, utpote patriam Parentis noſtri *Hagendornii*. Periiſſet

iiſſet ſic nî periiſſet, quippe ſi enim *Sileſia* pulſus non *Görlicenſium* Orcheſtram literariam frequentaſſet, forſean in tantum *virum* non evaſiſſet, Gymnaſium namque noſtrum, à primo Reformationis Año Palæſtra bonarum Artium extitit cum Deo annans perennans in ſanctiſſimi nominis honorem, & urbis *Görlicii* vernantem & immarceſcibilem laudem, ad Mundi interitum.

Hujus tùm Moderatori M. MOLLERO, exercitato in re ſcholaſtica *Viro*, traditus fuit, qui tanquam *cereum* flexit, omnis diſciplinæ capacem effingendo Mercurium. Hæc publicè: interim etiam intra paternos lares privatim formatus & informatus fuit. Progreſſus.

Aſt cum leve Muſis cum improbo Marte eſſe ſoleat commercium, haud adeò faventes noſter ſenſit Pierides, tubæ clangore pulſas & fermè ſilentes, hoc tamen non obſuit quo minus illas inſectatus fuerit inter armorum ſtrepitus enormes, ſtudiis penitus ac penitus immerſus. Acceſſit calamitati huic Martiali, maritalis *Hagendornianæ* Matris calamitas dum implacabile Fatum *decimo* ætatis Anno, *Parentem* Anno ſeculi 1650. d. 14. Februarii, viventium numero eripiens orphanorum numero aſſociabat NOSTRUM.

Ceſſaſſet ſic omne cum Muſis commercium Matre *vidua* impoſſibilitatem continuationis ſtudio-

diorum ruminante, niſi inſignis VECHNERUS, (meus etiam fidelisſimus *Præceptor*, cui levem apprecor terram, & *famam* perrennem,) ad ſtivam ſcholaſticam veluti à DEO datus & donatus, bonitatem indolis penſitando, ipſam animaſſet, & inexplicabilem DEI providentiam & bonitatem ſeriò inculcaſſet, omnemque puſillanimitatis ſcrupulum exemiſſet. Sic filum divinorum *Fatorum* nullum abrupit impedimentum.

Ex *ephebis* excedens, completo *decimo nono* Vitæ Anno, menſe Septembri Anni Chriſt. M DC LIX, conſentiente *Matre*, ſuaſu Præceptorum & ſanguine conjunctorum bonis avibus, *Görlicio* relicto, Inclytam intravit Academiam *tiliaceam*, & quod præfiſcini viſum, ſub ſceptro integerrimi Medici Dn. D. JOH. MICHAELIS albo Studioſorum inſcribebatur, non absq; omine, ipſum futurum magni Nominis *Medicum*. Paucitas nummorum plures excitavit ad majorem ſtudiorum diligentiam quia nullum iis aliud refugium, niſi ad *ſtudia*, quæ ipſis aliquando nutrimenta & honeſtæ vitæ ſuſtentationem, ob *eruditionem* ſufficientem procurare apta ſunt. Idem & noſter *Studioſus* ponderabat, eapropter Dic Cur Hic, optimè penſitabat Athenis *Lipſienſibus*, nec ullam aſpiciebat *lunam*, ſole occidente, quin *linea* ducta ſuperfuiſſet.

Philoſophiam Medicinæ præmittere non in-

con-

conſultum judicabat hujusq; Profeſſores tum temporis florentiſſimos, & inter hos frequentius Dn. *D. Scherzerum* audiebat, quidque in hoc ſtudio præſtiterit, publico teſtimonio comprobabat, Disputatione nempe de GEMMIS, proprio marte conſcripta, & ſub moderamine Celeberrimi THOMASII, Eloqu. Prof. Pub. cum applauſu Muſarum & Gratiarum habita. Habilitatum proinde pronunciabant Profeſſores ipſi faventes, ad Gradum MAGISTERII capeſſendum: Verum quia laureæ DOCTORALI inhiabat, nolebat hic quieſcere, ob penſum, quod ſibi propoſuerat, nondum abſolutum.

Hoc itaque fundamenti loco poſito, totum ſe Arti ſervandorum hominum mancipavit, & non infelicem fuit nactus *Hodogetam*, Chymicum incomparabilem ſuprà laudatum Dn. D. MICHAELIS, hem! quantum *Virum*! Hic eum ſibi ſingulariter commendatum habuit, & omni affectu proſequi non dubitavit, præprimis ob Amicitiam & commercium literarium cum ſuprà laudato Dn. D. JOHANNE HAGENDORNIO, Görlicenſium Phyſico famoſiſſimo, utpote noſtro ſanguine juncto, agitatam.

Per *geminum Annum* hujus fideliſſimam laudavit informationem & dexteritatem, *Bibliothecam* ejus ampliſſimam perluſtravit, *Laboratorium*

ſumptuoſum viſitavit, manum carbonibus & laboribus *ſpagyricis* applicavit, & quæ ſibi proficua, hac occaſione judicavit, adiit & ambiit, ambabusque manibus arripuit, ne poſthac ipſi obveniret *occaſio* calva, Excellentiſſimus proclamatur *Botanicus* ille, qui non adultam, ſed *teneram* novit & nominat *herbam*, adhuc in ſuo involucro, veluti matrice, latentem. Idem ut eſſet ὁ μακαρίτης noſter, omnem adhibuit operam, omnem movit ceſpitem, præunte ipſi celebratiſſimo *Lipſienſium* Botanico URSINO, cujus ædibus eam ob rem ſe commiſerat, haud infelix futurus *Botanicus*, id quod quoque egregiè probavit Curioſa *CYNOSBATOLOGIA*, ſale & pipere eruditionis condita, quæ ipſi & Titulum Archiatri *Saxonici* procreavit, uti infra legere erit. Nec indictus relinquendus accuratè elaboratus Tractatus de CATECHU ſeu Terra Japonica, quem noſter *Botanicus* curioſo ſeculo ſtitit, quodque confirmat & demonſtrat ipſum non proletarium fuiſſe *Medico-Botanicum*.

NOSTER quoque WELSCHIO frequenter adſtitit, & omnes Anatomicorum ſubtilitates lynceo percontatus eſt oculo, ne & in hac parte defectus ipſi exprobrari poſſet. *Chymia* non intacta reliquenda, quippe quæ hoc noſtro ſeculo omnem fert gratiam. At cur non dicerem optimum

Chy-

Chymiatrum HAGENDORNIUM? cui facem prætulit Phoſphorus Chymicorum *Europæ* D. MICHAELIS: & quid opus eſt verbis, ubi rerum teſtimonia adſunt: Medicamenta RULANDINA à HAGENDORNIO edita, non vulgarem ipſum monſtrant *Chymicum*.

His ſtudiis ita initiatum, per *quadriennium Philurea* remiſit *Görlicenſibus* Anno 1663. ubi per *triennium*, quicquid vidit, audivit, legit, diligentiſſimè repetiit, quæ etiam futuram *Praxin* ſecundare & ſtabilire poſſe judicavit acriter exercuit, ſéque habilitavit ad ſubſequendam *promotionem*.

Fructiferæ arbores non una nocte fructus protrudunt, & ad maturitatem præferunt, ſed *gradatim:* ita & in ſtudio, non una dies videt & discentem, & abſolutum, ſed per *gradus* eundum ad ſtudiorum complementum.

Nam natura non facit *ſaltum*. Iſtiusmodi gradus optimè etiam obſervavit catus noſter *Philiater:* Poſtquam enim tot dotibus ſe auctum ſenſit, quot requiruntur ad perfectum *Medicum*, & jam maturitatem ſtudiorum inſtare putavit, complere eadem deſtinavit, & præmii loco lauream *Doctoralem* ambiit, idque in Academia *Salana*, quo ſe benè præparatum contulit Anno 1666. menſe Septembri, ibidemque magnæ celebritatis

Me-

Medico-Chymicum ROLLFINCIUM adiit, hujuſque eruditiſſima & ſat magnifica converſatione uſus Paterno MICHAELIS Lipſiæ tùm tumulo illato, quam ob cauſam etiam, *Jenam* petere fuerit coactus.

Exacto inibi ſtudiis *ſex* menſium ſpatio, ſub Decanatu Dn. D. FRIDERICI, Candidatorum catalogo ſe inſcripſit, & oculum ad *Scopum* direxit, ſingularique cum laude Honorem LICENTIATURÆ in Medicis deportavit, examinibus omnibus ritè exantlatis & Diſputatione de *Macie Puerorum ex faſcino*, ſolemniter habita, ubi tùm *Opponentis* ſpartam ornavi, & nodos propoſitos optimè ſolventem percepi. Ad umbilicum ſic feliciter deducto ſtudio, amorem repetiit GÖRLICIUM, non attento favore *Profeſſorum* & promiſſione *Promotionis*, menſéque Septembri 1667. *Hexapolim* ſuam ſalvus adſpexit.

Praxi Medicæ tanquam ſpartæ vacanti, Martha quoque obviabat, Virgo nempe natalibus & virtutibus præfulgida, ANNA SABINA FIRLIA, Nobiliſſimi Dn. MARTINI FIRLII, Civis primarii, & Domini in Schlauroth/ filia, quam præviis precibus matrisq; conſenſu Anno 1671. menſe Maji duxit quem menſis diem non reformidavit ob malam RICHTERI noſtri prognoſin, ſcribentis: Nuptias menſe Majo contractas infauſtas & inauſpica- Axiomat. Occon. 58.

tas

tas eſſe, Veteres cenſuerunt. Contrarium per DEI benignitatem vidit Noſter. Nam placidiſſima & ad votum & nutũ ejus paratiſſima *Matrona* præter aliam felicitatem, & *ſex* prolium fecit Parentem; quinque nempe filiarum, adhuc ſuperſtitum, & unius *filii* paternarum virtutum & Eruditionis hæredis, quod Chriſtus det, Medicorum Anteſignanus! Tria *puncta* in vitæ noſtræ curſu, parentibus notabilia numerantur, & quæ, ſi ex voto attingimus, magno iis gaudio & ſolatio ſunt, Punctum *Nativitatis*, punctum *honoris* in certo vitæ genere, punctum *ſociationis* cum bella puella, aut amabili fœmina. Tria hæcce puncta ſat optatè Hagendornianæ *Matris* oculos perſtrinxére.

Licentiam etiam ſibi ſumpſit DOCTORATUM adſciſcendi, quem ſolenniter collatum vidit Menſe Septembri *Anno 1668.* ſolita & conſueta pompa. Nec Praxis Medica ipſi fuit interrupta, ut variabilia alias omnia ſunt in circulo mundi, ſed quo felici pede inchoavit, ivit usque ad ultimum mortis articulum.

Practicum ipſum fuiſſe experientiſſimum, *Hiſtoriæ* declarant *Medicæ*, publicè typis exſcriptæ & erudito Orbi conſecratæ.

Non hæſit in luto, nec latuit in obſcuro, ut μισάνθρωπος, ſed amicitiam excoluit epiſtolicam cum noſtri ævi primariis Medicis, FEHRIO, VOLKAMERO, SCHRÖ-

SCHRÖCKIO, SACHSIO, *Wedelio*, *Majore*, *Schenckio*, *Janiſio*, *Mentzelio*, *Hannemanno*, *Fribe*, *Paullini*, *Ammanno*, *Garmanno* & aliis, quorum nomina veneror, hic autem ob prolixitatem honorifico *ſilentio* involvo. Quod ipſum in cauſa fuit ut in Collegium CÆSAREO-LEOPOLDINÆ *Societatis* reciperetur, (ad hoc non minimum conferente *Wedelio* & *Sachſio*) cum inſigni *Ephemeridum* annuatim prodeuntium augmento. Quis enim non legit ingenioſas, & omninò raras ejus *Obſervationes*, hinc inde Tomis curioſorum inſertas.

Honorificum ipſi inditum Agnomen *Pegaſi ſecundi*, Pegaſi namque Primi nomen jamdudum ſibi adoptârat *Valentinus Andreas Mollenbrock*, t. t. Profeſſor *Erffurtenſium* digniſſimus, dein *Hallenſium* Phyſicus graviſſimus. Hoc maſcule defendit, dum Otium ipſi fuit negotium, & Lemma tenuit in recenti memoria, Curioſorum: *Nunquam Otioſus*.

Poëtæ de *Pegaſo* fingunt, quod fuerit equus alatus celerrimi motus, cujus ope uſus *Perſeus*, cum ad Gorgones proficiſceretur: item *Bellerophon*, cum adverſus Chimæram expeditionem ſumeret. Quàm appoſitè hoc applicamus *beato* noſtro. Fuit in Actionibus *velox*, quicquid enim domi concepit, in publicum edidit, nec in *decimum* Annum ſcripta preſſit. Nonnè medicamenta *Rulandina* ſoli expoſita, Hiſtoriæ item *Medica*, *Cynosbatalogia*,

gia, *Catechu* Studioſis Medicinæ, & aliis Arti addictis: plurima proficua præſtitêre, veluti *Pegaſus Perſeo* & *Bellerophonti*, dum Ignorantiæ velum disjecerunt, & *cautelas* varias Practico profitabiles exhibuerunt?

Tractatum ſub manu terebat oppidò jucundum & utilem, de recta *Officinarum Pharmaceuticarum Viſitatione, & genuinis, tàm ſimplicium quam Compoſitorum Medicamentorum notis, ſignis & figuris*, qui fortean aliquando cenſuram ſubibit publicam DEO vitæ filum mihi protelante: nondum enim ultimam limam adhibuit morte præpeditus, ſed *ſciagraphiam*, cum rudi elaboratione reliquit.

Uti tempore *Majali*, ubi omnia rident, & formoſiſſimus Annus eſt, non quivis *dies* tranquillam & continuam *ſerenitatem* vehit, ſed ſtillantes guttæ pluviarum, & ſolis ſplendores, veluti *interſcenia* agunt: ſupparem in modum in communi vita ejusmodi *viciſſitudines* oberrant.

Görlicenſis noſter Academicus Curioſus ſtrenuum in *muniis* ſuis, Anno 1674. gravi obruitur *morbo*, quo aliquantulum ſuperato, per beatam dilectiſſimæ *Matris* ἀνάλυσιν de novo alterationem ſentiens, gravius laborare cæpit, per plures ſeptimanas lectu detentus, usque dum à DEO reconvaleſcentiam exoravit plenariam.

Anno 1679. in numerum Archiatrorum *JOHANNIS GEORGII II.* beatiſſimæ memoriæ, recipiebatur, cõcordantibus reliquis *Aulæ* Medicis, quibus cum familiarem colebat neceſſitudinem iisque libellum de *Catechu* dedicarat. Glorioſiſſimo hocce *Patre Patriæ* extincto, *JOHANNI GEORGIO Tertio*, Magnanimo Feliciq́ue Electori innotuit, eundemq́ue Archiatri *Saxonici* honorem acquiſivit, ſubjectisſime offerendo *Cynoſbatologiam* Curioſam, quæ etiam gratioſè accepta, & *Bibliothecæ Saxonicæ* inſerta fuit. Vah autem dum præmaturè Parcæ *incomparabili* huic Principi Vitæ filum abruperunt, tertia vice Thronum *Dreſdenſem* ſalutavit, ex eadem Gratia quâ *Sereniſſimi* Prædeceſſores ipſum exceperant, fuit etiam exceptus à tum regnante Celſisſimo Electore *JOHANNE GEORGIO IV.* ad ſidera hactenus præmaturè evecto.

Quod defuit in *peregrinatione*, adfuit in frequenti *librorum* evolutione. *Peregrinari* in Muſæo tutiſſimum eſt, omnesq́ue ita *peregrinantes* immunes ſunt à *ſcylla* ut *Charybdi* vitiorum & periculorum. Quilibet bonus *Chriſtianus* eſt *peregrinator* in hoc mundo: Chriſtianus ſi es, *crucianus* & eris. Idem & *Hagendornius* boni Chriſtiani perſonam egit, ferendo & tolerando. Quicquid adverſi obvenit in ſinum *Dei* depoſuit, ardenter *orando*, patienter *ſuſtinendo*, & conſtanter *ſperando*, ſimbolum ejus erat.

Dum ſpiro, ſpero, mea ſpes eſt unica *Chriſtus*.

Singulariter *pietatem* coluit ab ineunte pueritia, & ejus fructificam indolem ſenſit per omnem vitam, in quibusvis humanis *caſibus*. Domum ſuam pietate replevit, bono *exemplo* inquilinis præivit, & omnia pii *Chriſtiani* munia explevit, boniq́ue *Patris* familias perſonam egit, & fidi *Medici*, id quod & commovit plures ipſius *funeralia* largo lachrymarum imbre humectare.

Quemadmodum in *theatro*, ubi perſonam noſtram

præ-

præſentavimus, tandem expletis noſtris officiis diſcedimus: ita in theatro hujus Univerſi idem obſervamus.

Poſtquam ſummo Archiatrorum Archiatro placuerat, *Archiatro* noſtro *diſceſſum* intimare, factum id erat leni inſultu *Apoplectico*, quem præceſſere defluxiones à nimia & impura lympha, (Corpus enim geſtabat ſcorbutico-Succoſum,) vaſa vel diſtendente vel rumpente.

Eruditorum malum eſt, ob ſedentariam vitam, cumulare apparatum morbificum, qui vitam dein reddit ærumnoſam, triſtesque inducit & laſſitudine conſumendos dies.

Baccho non litabat *Pegaſus* noſter, ſed Apollini, ideò fugiebat omnes crapulantium *cuneos*, non tamen erat moroſus, ſed converſabilis, & ubi honorificis *conventibus* intereſſe ob decorem, & ſanguinis nexum oportebat, erat hilarioris mentis, & præſentis animi, erudito diſcurſu totum replens *ſympoſium*. Sic *virtutis* radii ubique emicant, lateant etiam quacunque ſub nocte, tenebrarumque nigredine.

Summè deteſtabatur *bilingues*, aliud qui ore loquebantur, aliud tacito ſub pectore condebant. Antiquam *Germanorum* amabat fidem & ſinceritatem, & ubi hæc vigebat, tum *aurea* erant tempora: jam autem *falſitate* ſceptrum tenente, & *ſimulatione* â conſiliis ſtante nulla fides pietasque amplius viget, ſed omnia moventur ſurſum deorſum. Interim & hic alibi, latitat integer Vitæ ſceleriſque purus, qui profanum vulgus odit & arcet, & horum ordinem augebat *noſter*. Hi ſunt, ut Poëta canit, juſti & tenaces propoſiti viri. Horat. Carmin. l. 3. Od. 1. Od. 3. l. 3. Carmin.

Dies erat 27. *Februarii* præterlapſi quem *Richterus* noſtras Medicis exitioſum pronunciat, & exemplis confirmat,) quo poſt *tertiam* veſpertinam in publica platea, accinctus ad frequentandum *templum* cœnobii, ubi noſter erat conventus ob templum cathedrale *Petro-Paulinum* mi- Axiom. Oeconomic. 12.

 ſere

ſerè exuſtum, corripiebatur ſcotomia, quam exceperat iterata *Apoplexia*, cum vomitu copioſiſſimo, ullo tamen absque levamine. In *domum* rheda vecto & lecto commiſſo vix minutiſſia *intellectus* ſeſe excrebat ſcintilla, & cum *domeſtici* conſternati inter ſacrum & ſacrum ſtantes, *Medicum* proximiorem, in platea à Fratribus dicta, accerſiſſent, omnia videbantur deſperata. Circa *undecimam* namque nocturnam & reſpiratio cum ſtertore, & *vita* deſinebat, cum luctu & ſingultu Uxoris, liberorum, agnatorum & omnium bonorum.

Egreſſus.

Hæc erat ultima linea rerum *Hagendornianarum*.

Poetarum figmentum de *Pegaſo* eſt, quod tandem in *Cœlum* fuerit ſublatus, & inter ſidera locatus. Pegaſus noſter Chriſtianus, abſolutæ vitæ termino à ſummo Deo præfixo, aſtra petiit, & inter *Angelicos* choros triumphat.

In *Macrocoſmo* quando ſingulares & notabiles mutationes inſtant, varia præeunt ſigna: ita in *Microcoſmo* prodromi exſurgunt, qui de vacillatione & ruina ædificii nos certiores reddere ſatagunt. *Domus* etenim non facilè corruit, niſi *concuſſio* præceſſerit & tremor. Ita *Pegaſus* noſter jamdudum ſenſerat varia labaſcentis ſanitatis indicia. Nam difficilis *reſpiratio* à qualibet levi motione exorta, ipſum per plures Annos exagitaverat, nec debitis adhibitis remediis, ceſſerat. Frigus hybernum ipſi præprimis erat moleſtum, excitando defluxiones, tuſſes raucedines, cephalalgias & quæ plura. Prægreſſa lenis invaſio *Apoplectica*, de qua ſuprà, iterationem paroxyſmi arguebat, exinde juſſerat, ut ſagax *Practicus*, Venæ inciſionem in fortuito inſultu, præterea generoſa in ſcatulam ſelegerat medicamenta, ipſi applicanda, certoque *loco* repoſuerat, quem prius domeſticis intimârat. Aſt neceſſitate ingruente nemo de ſcatula, nemo de aſſervationis loco cogitabat. Sic ſumus *miſeri* in caſibus fortuitis, nec rectè *ſapimus*.

In-

Incendium noſtum *Görlicenſe*, antecedente *Anno* ruinam urbi minitans, fortiter ipſum commoverat, & ab illo temporis articulo ſanitatis ſtatum peſſundatum obſervaverat. Plures quippe *agnatorum* vorax hæc flama tetigerat, initium exortus capiens in eius *Affinis* domo, quod non levem animi impreſſerat ægritudinem. *Sapiens* dominabitur *aſtris*, aphoriſmus ſonat; aſt *medicus* vix ac ne vix quidem *affectibus*. 1691. d. 19. Mart.

Mors præſupponit cauſam, quam evitare impoſſibile eſt, quia ille, cui omnia poſſibilia ſubjacent, ita jubet, & imperioſè ordinat. Omnes enim una manet *Nox*, & calcanda ſemel via lethi.

Sic vitam traduxit ad *LII*. annos, & quinque ſeptimanas. De Johanne *Cratione* à Krafftheim novimus, quod *Viennæ* Trium Romanorum *Imperatorum* fuerit Medicus. Idem *Haffniæ* de Simone *Pauli* deprædicatur, quod Tribus Daniæ *Regibus*, ut Aulæ Medicus, adſtiterit. *Hagendornius* noſter Görlicenſis, Trium *Saxoniæ* Electorum Archiatri titulum geſſit. Ergò Horat. l. 1. Carm. Od. 28.

Principibus placuiſſe viris non ultima laus eſt. Turpe eſſe ſi *Medicus* moriatur *juvenis*, ſunt qui blaterant: verùm ſat diu vixit, qui benè vixit. Turpe eſt, regero, diu vixiſſe & nihil *virtuoſi* egiſſe. Qui maturè obit, maturè perfectionis *centrum* attingit. Quo collimat ſapientiſſimi Ethnici *Senecæ* dicterium, ita ſonans: Natura nihil hominibus brevitate *Vitæ* præſtat melius. Diu enim vivere, diu torqueri Chriſtianus reponit. Qui quinquaginta Annos vivendi ſuperavit, attigit ætatem, hoc noſtro ſeculo frequenter vitæ curſum abſolventem. Non jam tot numeramus ſeptuagenarios, quod præcedentia calculabant tempora. *Rarum* certè eſt, & ut poſteritati conſecretur, dignum, quod Anno 1692. *Viennæ* in Imperatoria ſede Sacratiſſimi noſtri *LEOPOLDI* Dominus Doctor Paulus Eſaias *Plöckner*, exactis in matrimonio L. Annis cum Mari-

ta,

ta, de novo Nuptias celebravit, plures Aulæ Cæſareæ Proceres invitavit, & novam hanc feſtivitatem, nuptialem cum gaudio & exultatione replevit & finiit. Verùm, ubi plures offendimus Medicos, quibus eadem obvenit felicitas? Vix erunt numero totidem, quot *Thebarum* portæ, vel divitis oſtia *Nili*, At quid ſubtiles nectimus ſermocinationes, metam attigit *Poliater* noſter, quam Deus ipſi præfixerat, hanc non poterat ſupergredi aut tranſilire.

Quieſce ergo in Tumulo Tuo *Eruditiſſime HagendornI:* Præiviſti, Nos Te ſequemur cum *Jehova* juſſerit, interim monſtravi hiſce lineolis incomtis & levidenſibus me fuiſſe Tuum Amicum

usq; ad

Urnam.

D. O. M. A.

Dum *Roſa ſylveſtris* florebit, crede, virebit
Hagendorn, noſtri portio magna Chori.
Catechu medico velut eſt valor amplus in orbe;
Hagendorn Phœbo ſic quoque gratus erit.
Donec erunt doctis *Rulandi* pharmaca nota,
Hagendorn doctis laude decorus erit.
Hiſtorias Medicas dum cernet Turba medentum,
Hagendorn ipſis Practicus aptus erit.
Donec *Ephemerides Magnatum* pulpita ſcandent,
Hagendorn Magnis nomine notus erit.
Ergo non totus moritur, mens enthea durat,
Atque inter Muſas FAMA ſuperſtes erit.

Affini, Compatri, Amico ſincero, ſincerè ſcribebat Görlici Luſatorum

Samuel Ledel, D. huc usque Ducatus Phyſicus, & loci Practicus Anno 1693. die 27. Febr. qui tibi erat emortualis ante Annum.

FINIS.

IN-

INDEX EPHEMERIDUM

Academiæ Cæſareo-Leopoldinæ Naturæ Curioſorum.

Decuriæ III. Anni II.

A.

ABſceſſus in inguine, alvi fecibus vermibusque tranſitum concedens ſanatus pag. 245
fiſtuloſus in abdomine curatus 217
Aciculæ vomitu rejectæ 257
Acidum in ventriculo dari cauſamque appetitus exiſtere probatur 273. ſeq.
negatur 274 ſeq.
qualis ſit naturæ 274
Acus in brachium per magiam intruſa 65
Albumen ovi in ſpumam conquaſſatum & cum aqua graminis commixtum, inſigne eſt arcanum ad icterum cum febre junctum 43
Aloe cum poſſeſſore emortua 45
Alvi expurgatio ſanioſa in brachio orta 6
Anatomia omnes ſuſpicionum nodos ſolvit 293
Anaſarca poſt partum curata 101
Anatome apoplectici galli 293
aſthmatici 289. 295
atrophia infantis mortui 109
bulmo confecti 290
calculoſi 66
epileptici 196
hydrophobia correpti & exſtincti 132
hydropici canis 299
iſchutia defuncti 356
phthiſicæ ex lienteria 23
phthiſici 22
ranæ piſcatricis 204
tabe enecti 15
tumoris ſtupendi in dextro brachio 1
xiphiæ piſcis 3. App.
Aneuriſma grande chirurgica manu ſatis quidem cautè

tractatum, infeliciter tamen curatum 145
Anguillarum exuviæ ſiccatæ urinæ ſuppreſſionem curant 307
Animalia cur continuo quaſi vocent 269
Antifebrilis virtus in gramine junceo 82
Antifebrile εὐπόριστον 93
Antipathia & abhorreſcentia à ſpiritu vini 93
Anus imperforatus 60
Aphonia ex faſcinatione 256
Aphtarum cauſa 312
Apis petrefacta 49
Appetitum ab acido in ventriculo exiſtente excitari probatur 273. ſeq.
negatur 274
Appetitus cauſa 268. ſeq. 275
definitio 269
Aqua frigida jejuno ventriculo pota & vomitum & pleuritidem excitavit 253
Aquæ frigidæ caput immerſum cœcitatem peperit 121
Araneæ ictus periculoſus 89
Argenti vivi fumus ſi ſuper eum linteolum extenditur, in quo colligi poſſit fumoſitas illa, iterum in mercurium convertitur 232
vivi magna copia ab in aurando orichalco contracta, ope tartari emetici per alvum deturbata 282
Armenia mala mercurium currentem in ſe continentes 69
Arteria magna ictibus binis hypochondrii ſiniſtri diſcerpta 86
Arthritis verminoſa in manu Podagrici 141
Aſitia novem dierum absque virium proſtratione 267
Aſparagus monſtroſus 157
Aſthma à variolis ſpiritu ſalis ammoniaci aniſati optimè curatum 187
Aſthmatis cauſa non ſemper in pulmonibus quærenda 290
Atheroma ſub lingua loquelam impediens 91
Atrophia ex polypo 294
Avenacea puls delirii & vertinis cauſa 187
Aurantiorum cortex ejusque in febribus uſus 43
Aurium tinnitus diuturnior curatus 191

B.

Baccæ floribus quercus ad natæ 161
quomodo producantur 163
Vide Tract. de Comedente cibus & Orat. de Ilvis quernis in App.
Bella donna mortis cauſa 32
Brachii dextri tumor ſtupendus ejusque Anatome 1

C.

Cachinnus inuſitatus mortis immatu-

maturæ prænuntius 17
Cadaveris tabe enecti apertio 15
Cæphalalgia verme producta 46
Cæſareus partus 24
Calcis vivæ atomis infecta poma & ita deglutita graviora ſymptomata excitarunt 249
Calculi in veſicula bilaria duo magnitudine nucis moſchatæ, rejecti 235
Calculus renum firma membrana involutus 66
tinctura ſolari aliisq; remediis curatus 85
Campanarum ſonitus dolorum capitis cauſa 40
Capilli ex aure extracti 285
humani vomitu rejecti 257
Capitis dolor ſonitu campanarum ſanatus 40
Carbo vomitu rejectus 257
Carnes animalium morbidorum homines in periculoſiſſimos morbos ducere poſſunt 173
Cartilaginis ſcutiformis fiſſura vocis vitiatæ cauſa 200
Caſeo larga doſi aſſumptos dyſenteria curata 333
Catalepſis in epilepſiam degenerata 196
Chelidonii majoris ſuccus acris ad cochleare dimidium vel integrum cum vino aſſumptus ultimam fert opem in febri tertiana 120
China chinæ melius dicitur cortex peruvianus 185
quando adhibenda 60
virtutem anthelminticam & emenagogam habet 60
Chorea S. Viti 188
Cinnabaris cum calce viva per retortam deſtillatus mercurium currentem producit 231
Clyſteris perverſus uſus 96
Cœcitas ex febri tertiana 214
à capitis immerſione in aquam frigidam, ſuborta 121
Colicæ medicamentum euporiſton 95
Comedones figura eorum depingitur in actis Lipſ. 183
in vaccis reperti 183
Conchylum petrefactum 48
Convulſio cum malleatione ſenſuumq; ratione integrè perſtantibus 248
in febribus unde? 227
poſt conſolidata pedum ulcuſcula 90
Convulſivi motus alternis diebus recurrentes ex obſtructione menſium 128
motus mirabiles 241
Cor nutritionis principium 290
præpingue 18
reſpirationis principium 290
Cordis defectus 16
Corona imperialis bifida 113
Cortex peruvianus medicamentum febrifugum & anthelmin-
 helmin-

helminticum 185
medicamentum eſt plane innoxium 185
minus apte china chinæ dictus 185
Cranium humanum in febribus ſingulare euporiſton 93
Cretæ appetitus leucophlegmatiæ cauſa 344
Cucumeres inconcocti rejecti 58
Cuticulæ poſt febrem malignam in toto corpore ſeparatio 100
Cutis ſubſtantia retis latiuſculam texturam repræſentans 5
pori latiſſimi 5

D.

Daniwathas qualis ſit frutex 284
Dæmonium nocturnum militem divexans 221
Delirum ex pultis avenaceæ eſu 187
Decku qualis planta 284
Dementia ex graviditate 10
matris gravidæ in ſobolem licet numeroſam, non propagata 10
Deſipientia ex fuſi parte manui dextræ infixa 260
Diarrhœa in variolis innocua 186
Ductus cholidochici & pancreatici per unum idemque arificium in duodenum inſertio non raro obſervata 290
Dyſenteria ab internis ventriculi tunicis tanquam ſpecifico curata 277
pertinax, larga caſei doſi percurata 333
Dyſuria diuturna ex occulta verminatione 216

E.

Ebrietas à melle 40
Efflorescentiæ candicantes in partibus oris infantum interioribus 310
Elixir proprietatis nitratum: ejus conficiendi modus & uſus 92
Empuſa 37
Engerling quid 183
Epar galli gallinacei monſtroſæ magnitudinis 156
Epilepſia à verme 194
amatoria 91
ex lumbricis 199
cum cantu 249
per metaſtaſin 12
pulvere mirabili Mynſichti & de gutheta à D. Sorbait deſcripto adhibito, curata 64
ſudorifero producta 65
ſymptomatibus variis lethalis 52
à Veſpertilione excitata 116
ulcere curata 36
Epileptici anatome 196
Epileptici motus in primipara ex lochiis parcè fluentibus 26
Epiploon pinguedine inſigni repletum 35
Erucæ vomitu rejectæ 312
Eſſentia myrrhæ balſamica in febribus malignis tam curatio-

rationis quam præſervationis gratia optimè adhibita 88
Exanthemata in febribus petechialibus quid 227
Excrementorum alvi uſus varius 169. ſeq.
Experimenta non ſemper & ubiq; ſuccedunt 259

F.

FAmis cauſa 278
Faſcinationis rariora quædam exempla 318
Febres malignæ epidemicæ Anno 1693. & 1694. graſſantes cum ſymptomatibus recenſentur 88
eſſentiâ myrrhæ balſamicâ optimè curabantur ibid.
Febris amatoria 19
ardens deſperata feliciter curata 115
Febris quartanæ curatio 59
Febris ſingultuoſa ex potu aquæ frigidæ 250
Febris tertiana alapa curata 313
baſiis curata 339
Chelidonii majoris ſucco acri ad cochleare integrum curata 120
cœcitatem invehens 214
die natali ſubinde revertens 330
pura convulſiva curata 214
Febris tertiana ſpurciſſimo potu curata 336
vermium excretione ſoluta 121
vino hippocratico curata 81
Unguinis vehicularis odore curata 120
Febrium ferè omnium medicamentum εὐπόριστον 93
Fiſtula Ilei extra abdomen pervia 232
Fœtus mortuus innoxiè per duos menſes inutero geſtatus 112
non ſemper gravia ſymptomata excitat nec ſemper putreſcit ſed tempus partus incorrupti præſtelantur 113
Fons frugum inopiæ & abundantiæ nuncius 209
Formicæ volantes 27
Frictionis eximius uſus 11
Frictio ſuſpenſorum cervices non effractas frictio reſtaurat 11
Frictione equorum artus pedesq; firmos & integros conſervandos hippiatri in Anglia ad utuntur 11
Frigus quæ mala humano generi & quibus imprimis partibus illa minetur 124
Fungi ſaligni uſus lethalis 97
Fungus lobo auris poſt perforationem adnatus extirpatus 255

G, Gal.

G.

G*Allæ* quid 165. & 40. App.
Gemellorum vita longa 36
Geſtationis ſingulare puellarum, puellorumque ſignum 334
Graminis juncii virtus anodyna & ſoporifera 82
Grana floribus quercus adnata 161
Graviditas dementiæ cauſa 10

H.

H*Æmorrhagia* gingivarum guttatim per intervalla fluens 167
narium rara & quæ nullo modo niſi venæ ſectione renovotâ compeſcebatur 194
narium vehementiſſima in febri maligna ſingulari modo & ſympatheticè curata 225
Scorbutica enormis 358
Vaſorum in extirpationibus artuum quomodo inſtrumento idoneo coërceri poſſit 148
Hæmorrhoidum dolores decocto malvæ cum ☍ popul. Auguſt, curati 307
Hepar pingue 305
Hepatis ſcirrhus per abſceſſum curatus 105
Hernia diaphragmatis 186
Hernia exulcerata curata 61
pulli Gallinacei 303
Herniotomiæ in utroque ſexu & cuicunque ætati convulſio plerumque ſupervenit 236
Hordei culmi ſpicæque raræ 63 App.
Hydrargyrum vide Argentum vivum & Mercurius
Hydrophobia unde? 237
aqua muriatica quacunque externe curatur 138
varia phænomena circa hanc annotata 136 & ſeq.
Hydrops cum aſthmate convulſivo periodico feliciter curatus 122
partium ex læſione lymphaticorum qualicunq; exoritur 302
ſaccatus 71
veſicarius 207
Hyoſciami nigri radicum comeſtarum noxam Natura ſpontè repellebat 115
Hypercatharſis ex tartaro emetico 323
Hypochondriacum malum uſu lactucæ curatum 42

I.

J*Amaran* qualis planta 283
Icterus flavus infantis noviter nati 47
Icterus

Icterus vini potu curatus 41
Ictus araneæ periculoſus 89
Jejunium cur homo diutius cæteris animalibus ſufferre poſſit 269
cur ruſtici & opifices minus perferre poſſint 270
cur piæ & ſanctæ animæ magis tolerare poſſint 271
qui facilius & qui ægrius ferre poſſunt 272
Ilei fiſtula extra abdomen pervia 232
Iliaca paſſio mercurio vivo feliciter curata 243
paſſio in puellâ recens nata obſervata 286
à monſtroſa inteſtinorum craſſorum formatione 287
Inſtrumentum in extirpartionibus artuum familiare, quo vaſorum hœmorrhagia ſiſtatur 148
Inſur qualis ſit arbor apud Japanenſes 285
Inteſtina craſſa in formatione fœtus per umbilici anguſtum foramen egreſſa, tumorem ſarcomati non abſimilem formarunt, quæ cum chirurgi reſecarent ſarcoma putantes, infans nihil ominus 36 horas in vivis manſit 287
extra ſitum naturalem diſturbata 78
Imaginatione ictus bombardæ & gladii proli impactus 176
quomodo & quâ ratione res variæ proli imprimantur 177. ſeq.
Impr&gnatio puellæ novem annorum 261
Iſchuria à calculo veſicæ collum obturante per caſu ſupervenientem gangrænam curata 251
Lac ab oleo tartari per deliquium coagulatur 276
coagulatur ab ipſo ovi albumine 277
non à tunicis interoribus ventriculorum obacidum, ſed potius ob mucilaginoſam, viſcidam, ac ramentoſam ipſius ventriculi partem coagulatur 277
Lactucæ vires 42
ex uſu malum hypochondriacum curatum 41
Lapilli quomodo in ventriculo ortum ſuum habeant 39
vomitu rejecti 39
Laryngis inflammatio ſuffocationem minitans curata 13
Leucophlegmatia ex appetitu cretæ 344
Lien ruptus 33
geminus 306
ſuillus hydropicus 302
Lienes monſtroſi 224
Lig-

Lignum per tumorem excretum 46
Limacifera pyra 183
Locbia parcè fluentia in primipara motuum epilepticorum cauſa 126
Locbiorum ſuppreſſorum oleo jovis anglici curatio 66
Locuſtæ volantes 29
Loquela atheromate ſub lingua impedita 91
maſticatione radicis pyrethri recuperata 64
Lucii imprimis majores ad fontem Danubii lumbricis lati infeſtantur 199
Lumbrici epilepſiæ cauſa 199
lati lucios majores ad fontem danubii infeſtant 199
Lympba chylo analoga eſt & dulcis ſaporis 302
cur ad aſpectum ferculi palato grati rivulorum inſtar in oris cavitatem fundatur 271
varii coloris è naturalibus copioſè fluens 129
Lymphæ per nares effluxus diuturnus, tandemque lethalis 288
Lymphatica vaſa etiam in animalibus volatilibus dantur 303

M.

Mala armenia mercurium currentem excreverunt 69
Malum Sinenſe prægnans 182
Mammarum tumor exulceratus fereque cancroſus curatus 246
tumor ex vermibus usque excretis curatus 341
Mandibuli lucii piſcis minoris inſcienter deglutiti per anum extracti 14
Mania incipiens curata 263
Meebebii qualis ſit arbor apud Japanenſes 285
Mel ebrietatis cauſa 40
Melancbolia curata 308
Menſium ex obſtructione motus convulſivi alternis diebus recurrentes orti 128
Mercurius in polypis diſſolventis commendatur 232
per antimonialia ad ingenium redit 231
in morbis à materia viſcida, inſipida obſtruente egregiæ utilitatis ſi morbus ab humoribus acidis mali moris deprehenditur 231
currens in malis armeniacis repertus 69
vivus in ſumma alvi obſtructione in fiſtulam femoris in jectus ſalivationé produxit 91

Mer-

ſecunda vice bono effectu exhibitus 142
vivus, magna copia ab inaurando origalco contracta ejusq; ope tartari emetici per alvum deturbatur 228
vivus in Ileo ſalutaris 243
Meſenterium, corpore ſphærico monſtroſum 67
Meſſis uberrima ſemminis rapum 26
Meteorum igneum upupam referens 184
Morſus ſerpentis feliciter curatus 240
pelle exutâ & impoſitâ carne curatus 241
Mortis inaudita cauſa 86
Mortui vivorum interdum Medici 35
Motus convulſivi alternis diebus recurrentes 128
Mulier vermivoma 130
Myrrhæ eſſentia balſamica in febribus malignis tam curationis quàm præſervationis gratia optimè adhibita 88
Myrtillorum appetitu oris ſcorbutus curatus 346

N.

N*Adragulya* quid 32
Nævus muriformis 204
Narcotica in podagra fugienda 32
Nitrum catharticis commixtum blande evacuat 43
febricitantibus confert 43
Nuclei Prunorum per veſicam excreti 239
Nutritionis principium Cor 290

O.

O*Culi* ſiniſtri mica clavi rotarii infixa, poſt quatuor demum menſes exterſa 222
Odore unguinis vehicularis febris tertiana curata 120
Omentum ovis quantum quantum densè obſitum 299
pinguedine inſigni repletum 35
Ophthalmia gravis quotannis recurrens & modo dextrum modo ſiniſtrum oculum alternatim infeſtans 330
Orgaſmus quid 226
Os ſine palato 34
Os gutturi quatuordecim dies inhærens feliciter excluſum 79
Oſſium mira mollities 7
eorum ob fluxiones mutatus locus 8
Oſſa ſubſtantiam carneam referentia 9
Ovi putamina vomitu rejecti 257
Ovis omentum in cane aliæque plu-

plurimæ hinc inde partes ovis obſeſſæ 300

P.

Panis cur raro nobis faſtidium parit? 275
deſtillatus moderato igne, præbet ſpiritum volatilem penetrantem 275
Paralyſis ſcorbutica vaga curata 324
ſpritu vini paralytico Mynſichti non parum curatur 64
Parturientium vetularum uteri oſculum quantum poſſibile mirum in modum eſt dilatandum 193
Partus cæſareus feliciter & nullo graviori ſymptomate, ne lypothymia quidem interveniente peractus 24
difficilis facilitatus 195. 265
quo ſtimulo ad exitum ex uterô inſtigetur? 113
quinque fœtuum 264
trigeminus 37. 264
Paſtinacæ radices annoſæ variarum deliriorum cauſa 321
Pericardium corde naturaliter non adhæreſcit 282
Peritonæi diverticula nova à Nückio deſcripta 329
Petechiæ quid 227
Philtrorum pernicialis vis maturè devicta 114
Phoſphorus ex herba flamula parari poteſt 27
ex ſemine ſinapi & naſturtii ab aliis conficitur 27
Phthiſicus conſumatus pulvere & Tinctura ſingulari curatus 189
Phthiſis decocto ligni ſancti curata 83
Pinguedo flaveſcens 18
tumorem in abdomine tympanitico ſimilē efficiens 35
Pleuritis ex frigidæ potu 253
Podagra anodynis ſopita periculoſa redditur 32
radice Nadragulya curara 31
ſmilacis aſperæ uſu levamen doloris ſentit 44
Thermarum uſu lethalis facta 168
Polypus cordis portentoſus 25
in finibus cerebri repertus 25
unde naſcatur 305
Porrigo ſarsâ & amaris curata 192
Priapiſmus ab aſſumto opio in febri ardente 119
Prægnatio mali Sinenſis 182
Puella novem annorum prægnans 261
Pulmones ad ultimæ coctionis organa rectè referuntur 296

Purgantia ſæpius fiunt diaphoretica 332
Pus per cor tranſire dum per alvum aut veſicam excernitur non eſt impoſſibile 7
Puſio Empuſa 37
Pylorus pinguedine undiquaque obſeptus 35
Pyra limacifera 183
Pyrethrum maſticatum loquelam reſtituit 64

Q.

QUartana triplex exitialis 49
Quartanariorum quadriga curata 59
Quercuum foliis baccæ adnatæ 161

R.

RAbies mira in cane à verme inducta 140
quomodo differt ab Hydrophobia 136
Radix pyrethri maſticata loquelam reſtituit 64
Ranæ piſcatricis anatomè 204
Ranunculi paluſtris comeſta radix ſardonii riſus cauſa 106
Reſpiratio intercepta à tumore imanis molis ad ipſum usque ſterni os & præcordia aſcendente 73
Reſpirationis difficilis rara cauſa 279
principium Cor 290
Riſus inuſitatus mortis iṁaturæ prænuntius 71
mortis cauſa 18
ſardonius à comeſta Ranunculi paluſtris radice excitatus 106
Ruſtici & Opifices cur ſint voraces 270

S.

SAlivatorii vermes qui 184
Sanguis proprius in cacabo frixus & in pulo redactus naribusque attractus hæmorrhagiam narium ilico ſiſtit 226
Sanies in brachio per alvum expurgata 6
Sardonius riſus à comeſta Ranunculi paluſtris radice excitatus 106
Sarſa porriginem feliciter curavit 192
Scabioſi cautè medicandi 192
Schinobu caryophylli hortenſis ſpecies apud Japanenſes 285
Scirrhus hepatis per abſceſſum curatus 105
Scorbutus oris appetitu myrtillorum curatus 346
Secalis grana degenera venenata 348
ſpica mira 35. App.
ſpicæ pedis Geometrici longitudinem æquantes 29. App.
Seminis rapum uberrima meſſis 26
Sensûs & motûs repentina abolitio 54
Serpens à vacca lactatus 80

Serpens morſu puellæ pedem excipiens ejusque feliciſſima curatio 240
Serum ſanguinis perpetuo lacteum in vivo obſervatum 144
Siligo duplicata granorum ſerie 29. app.
Singultus ex potu aquæ frigidæ laudano opiato curatus 250
Sitis cauſa 278
Smilax aſpera ſolamen in doloribus podagricis 44
Somnium mortem prædicens 44
Sonitus ingens per alvum editus 66
Spectrum nocturnum militem divexans 221
Spermaticæ partes regenerari poſſunt 296
Sphincter veſicæ calloſus 71
Spiritum circa fumantem aliqua phœnomena annotata 326
Spiritus animales ad appetitum multum contribuunt 271
Spiritus vini ſingulari antipathia intollerabilis 92
Spuma cuculi quid 184
Stramoniæ ſemen aſſumptum qualia ſymptomata excitaverit & quomodo ea curata ſint 84
Strychus quid 32
Sudor unius lateris 62
Sudorifera non ſemper bene reſpondent 57
Suppoſitorii perverſus uſus 96
Surditas ex faſcinatione 256. 319

T.

Tetanus ex ſiniſtra digitorum contuſorum curatione 247
Thermarum calor unde 309
uſus in podagra mortem acceleravit 168
Thlaſpi mechlinenſe incanum flore pleno 353
Tincturæ auri parandi modus 85
uſus in calculo 84
Tinnitus aurium diuturnior curatus 191
Tournequette gallorum quale inſtrumentum 148
Trigemini ſucceſſivè editi 36
Tumor brachii dextri ſtupendus ejusque anatome 1
brachii & manus inſignis 353
lignum conhiens 46
pedis monſtroſus 245
Tunicæ ventriculorum interiores ſpecificum dyſentericum 277
Tzinſinqua qualis ſit frutex 284
Tzooſhinkiku ranunculi pratenſis ſpecies apud Japanenſes 285

V.

Vacca ſerpentem lactans 80
Vaccæ comedonibus laborantes 183

Vario-

Variolis diarrhœa innocua accedens 196
Vaſorum umbilicalium defectus 77
Vena cava ictibus binis ſiniſtri hypochondrii diſcerpta 86
Venæſectio à partu difficili & fœtu mortuo præſervat 103
in febribus malignis an ſit inſtituenda 227
in ipſa purgationis operatione adminiſtrata non nocens 57
neceſſaria ſæpius probatur experimento 347
raram hæmorrhagiam ſola ſiſtebat 194
ſine prævia diſpoſitione in ſuppreſſis menſibus malo effectu celebrata 63
utilis in hæmorrhagia gingivarum 167
Veneficium admirandum 158
Ventriculi tunicæ ſpecificum in dyſenteria 279
Vermis epilepſiæ cauſa 194
Vermes veſiculares in mure 304
excreti tertianam diutinam ſolverunt 121
in manu podagrici arthriticorum dolorum cauſa 141
mammarum tumorem monſtroſum cauſantes 341
Vermes ſalivatorii qui 184
tumoris lateris ſiniſtri cauſanis 343
à rhabarbaro 236
Vermiculi in cerebri ſubſtantia medullari reperti eorundemque generatio quomodo facta 63
Vertigo ex pultis avenaceæ eſu 187
Veſicæ meatui nuclei prunorum ſeſe inſinuantes per eum excreti 239
ſphincter calloſus 71
Veſicula bilaria loco bilis humore albumini ſimillimo referta 235
Veſpertilio terrorem epilepticum incutiens 116
Vinum canarienſe in phthiſico conſumato cum ſucceſſu exhibitum 189
exhalationibus ſuis exitiale 56
hippocraticum febres curans 81
icterum curans 41
Viparum virus in quo conſiſtat 241
Viſcum arborum morbus eſt 34
Ulcuſcula pedum conſolidata convulſionis cauſa 90
Unguinis vehicularis odore febris tertiana curata 120
Vocis vitiatæ cauſa à cartilaginis ſcutiformis fiſſurâ 200
ab uvulis binis in faucibus repertus 251

Volkameriana Memoria 81. App.
Vomitoria antimoniata optima purgantia in febribus 64
Vomitus enormis ex larga doſi ⊖ acetoſellæ & acetoſæ 84
pilosſus 87. 257
Voracitas in ruſticis & opificibus unde 270
pueris nociva 292
Upupa meteorum igneum 184
Urinæ propriæ potus an & quid conferat, examinatur 169. ſeq.
ſuppreſſio exuviis anguillæ curata 307
Urtica marina examini chimico ſubjecta 203
Uteri appendices ſiniſtræ conſuetæ, ut tuba Fallopiana, ala, ovarium ligamentum, abſentes viſæ 78
cancroſi procidentiæ felix eventus 124
Uterus hydropicus gallinæ 302
Ulvæ quernæ quid propriè ſint, de quibus rumor nuper longè latèque ſpargebatur 166. & 30. app. item 37. ſeq. app.
Vulnus in cantho oculi profundiſſimum feliciter curatum 236
inferioris ventris grave, feliciter curatum 244
Uvulæ binæ in faucibus pueri deprehenſæ 251
defectus in infante 261

X.

Xiphiæ piſcis anatome deſcripta 3. app.

BRITISH MUSEUM NATURAL HISTORY

FINIS.